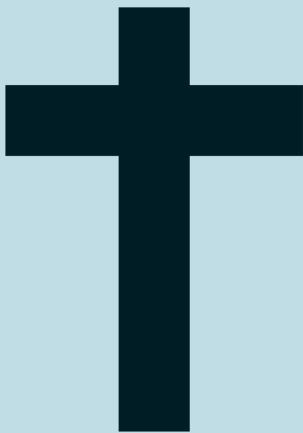

Cõãmacũ mecũã
wedesei

New Testament in Tuyuca

Cõãmacũ mecũã wedesei New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8

Contents

San Mateo 1
San Marcos 59
San Lucas 95
San Juan 155
Hechos 200
Romanos 253
1 Corintios 280
2 Corintios 303
Gálatas 318
Efesios 328
Filipenses 336
Colosenses 342
1 Tesalonicenses 348
2 Tesalonicenses 353
1 Timoteo 356
2 Timoteo 363
Tito 368
Filemón 371
Hebreos 373
Santiago 392
1 San Pedro 398
2 San Pedro 406
1 San Juan 410
2 San Juan 416
3 San Juan 417
San Judas 418
Apocalipsis 420

MATEO

Jesucristoye quetire jóarigue

*Jesucristo ñecāsũmũã
(Lc 3.23-38)*

¹ Jesucristo ñecāsũmũãye wãme ãno jóanoã. Jesucristo Abraham pārãmi, teero biiri David pārãmi niinanusegu niiyigu.

² Abraham Isaac pacũ niiyigu.

Isaac Jacob pacũ niiyigu.

Jacob Judá, cãũ sōwũsũmũã, cãũ baira pacũ niiyigu.

³ Judá Fares pacũ, teero biiri Zara pacũ niiyigu. Cũã paco Tamar niyigo.

Fares Esrom pacũ niiyigu.

Esrom Aram pacũ niiyigu.

⁴ Aram Aminadab pacũ niiyigu.

Aminadab Naasón pacũ niiyigu.

Naasón Salmón pacũ niiyigu.

⁵ Salmón Booz pacũ niiyigu. Booz paco Rahab niyigo.

Booz Obed pacũ niiyigu. Obed paco Rut niyigo.

Obed Isaí pacũ niiyigu.

⁶ Isaí õpũ David pacũ niiyigu.

David Urías namo niimirigomena Salomónrẽ põnacutiyigu.

⁷ Salomón Roboam pacũ niiyigu.

Roboam Abías pacũ niiyigu.

Abías Asa pacũ niiyigu.

⁸ Asa Josafat pacũ niiyigu.

Josafat Joram pacũ niiyigu.

Joram Uzías pacũ niiyigu.

⁹ Uzías Jotam pacũ niiyigu.

Jotam Acaz pacũ niiyigu.

Acaz Ezequías pacũ niiyigu.

¹⁰ Ezequías Manasés pacũ niiyigu.

Manasés Amón pacũ niiyigu.

Amón Josías pacũ niiyigu.

¹¹ Josías Jecónias, teero biiri cãũ baira pacũ niiyigu. Cũã niiritabere Babilonia dita macãrã Israelya põna macãrãrẽ ñee, néewarucuyira cũãya dita Babiloniapu.

¹² Cũãrẽ néewari siro, Jecónias Salatiel pacũ niiyigu.

Salatiel Zorobabel pacũ niiyigu.

¹³ Zorobabel Abiud pacũ niiyigu.

Abiud Eliaquim pacũ niiyigu.

Eliaquim Azor pacũ niiyigu.

¹⁴ Azor Sadoc pacũ niiyigu.

Sadoc Aquim pacũ niiyigu.

Aquim Eliud pacũ niiyigu.

¹⁵ Eliud Eleazar pacũ niiyigu.

Eleazar Matán pacũ niiyigu.

Matán Jacob pacũ niiyigu.

16 Jacob José pacu niyiygu. José María manu niyiygu. Coo Jesús paco niwō sáa. Jesús Cōāmacū beserigu Cristo niī.

17 Teero tiiró, Abrahammena pñtōcōti catorce pōnarī macārā basocáputiyira téé David bauáritomena. Too síro Daviména pñtōcōti catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira, téé Israelya pōna macārārē Babilonia ditapu cūārē ñeewari siro. Too síro cūārē ñeewari siro, catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira sūcā téé Cristo bauáritomena.

Jesucristo bauárigue

(Lc 2.1-7)

18 Jesucristo bauárigue biiro wáayiro. María cūū paco Joseména manucutigodo tiyigo. Cūā puarā niādari suguero, Espíritu Santo tutuaremena niipacó niitoayigo. 19 José coo manu niigādu coo niipacó niirére ññagū, “coore duujāgūda” jī wācūmiyigu. Cūū basocá ññugū niijīgū, basocá tucōroru wedesādugariyigu. Teero tīgū, “yayílo coore duujāgūda” jī wācūmiyigu. 20 Cūū teero wācūrī, quēērōpu ángele* cūūrē jīiyigu:

—José, David pārāmi niinunsegu, María ñañarō tiiriwo. Boboré manirō coomena wāmosíaya. Espíritu Santo cūū tutuaremena coore niipacó wáari tiirigu niwī. 21 Coo wīmagūrē apagodaco. Cūū wāmecutigūdaqui Jesús. Cūū wāme “basocáre netōnégū” jīdugaro tiia. Cūū basocá ñañaré tiiré wapare netōnégūdaqui, jīiyigu ángele.

22 Tee niipetire Cōāmacū jīrrirobirora wáaro tiyiro. Profetare ateré jóadutiyigu:

23 Síco numiō ūmūmena niñaripaco, niipacó niī, pñnacutígodaco.

Cūū wāme Emanuel niīadacu,†

jī jóadutiyigu. Emanuel “Cōāmacū marīmena niī” jīdugaro tiia.

24 José wācāgū, ángele dutiariguere tiyigu. Mariare cūūya wiipu néewayigu, numocutigūda jīgū. 25 Teero tiipacá, coo wīmagū apaadari suguero, coomena niñariyigu. Bauári siro, cūūrē “Jesús wāmecutigūdaqui” jīiyigu.

2

Masīri basoca Jesuré ññarā jearigue

1 Jesús Judea dita niiri macā Belénru bauáyigu. Cūū bauárito, Herodes judíoaya dita ōpū niyiygu. Teeburecorire ūmūā masīri basoca muīpū mūāatirope macārā Jerusalénru jeayira. 2 Toopú jeara, sāññáyira:

—¿Judioa ōpū niigūda noopú bauáyiri? Ūsā pñtoru muīpū mūāatirope cūūyagu ñocōāwūrē ññawū. Teero tiirá, cūūrē padeorá atiawū, jīiyira.

3 Tee quetire tuoríra Ōpū Herodere wedera jeayira. Teeré tuogū, bayiró wācūpatiyigu. Niipetira Jerusalén macārācā teerora wācūpatiyira. 4 Herodes niipetira paiaré dutiráre, teero biiri Moisés jóarigue bueráre suocó, sāññáyigu: —¿Cōāmacū beserigu noopú bauágudari? jīiyigu.

5 Cūā yūyira:

—Judea dita niiri macā Belénru bauágūdaqui. Teeré jī jóarigu niwī profeta. Ateré jóarigu niwī:

6 Belén Judea ditapu niiri macā bári niiri macā mee niā atiditapáre. Tiimacā macū ōpū wáagūdaqui.

* 1:20 Portugués: anjo. † 1:23 Isaías 7.14.

Cōāmacāyara Israelya pōna macārārē cotegudu niigūdaqui,*
jīi jóarigu niiwī, jīiyira.

7 Too síro Herodes yayiōremena masírí basocare cūū putopu suocó, cúārē sāññáyigu:

—¿Deero biiri peti ñocōāwá bauári? Āñurō wedeya múācā, jīiyigu.

8 Wedeari siro, Belénpu ticoco, cúārē jīiyigu:

—Wīmagū bauárigure sāññārā wáaya. Cūūrē buará, yuucārē wedera atiwa sūcā. Yuucā cūūrē padeogú wáagudu tiia, jīimiyigu.

9 Cūū cúārē wedeari siro, netōjōáyira sūcā. Maapu cúā wáari, ñocōāwá cúāya macāpu cúā ñnarigura cúā suguero suguwayigu. Wīmagū niirō so-toapu jeagura, ñocōāwá putuānucáyigu. 10 Teero tiirá, ñocōāwārē bayiró useniya. 11 Tiiwiipú sājēara, wīmagūrē, cūū paco Mariamena niigūrē ññayira. Ñicācoberimena jeacūmu, cūūrē padeoyíra. Too síro cúā néewartibarire pāō, cūūrē oro, sīpēbīro bauré sitiaññúre, teero biiri apeyē sitiaññúrecārē “mirra” wāmecutirere ticoyira. 12 Too síro Cōāmacū cúārē quēērōpūre “Herodere ññārā cāmerputarijāña” jīiyigu. Teero tiirá, cúāya ditapu putuawara, apemapé putuajōáyira sáa.

Egiptopu Jesuré néedutiwarigue

13 Masírí basoca putuawari siro, ángele quēērōpu Joseré jīiyigu sūcā:

—Wācāñá. Wīmagūrē pacoménarā Egiptopu néedutiwaya. Toopú niijārā wáaya ména. Yuu “néeputuaatiya” jīirīpu, néeputuaatiwa sūcā. Herodes wīmagūrē sīādugágu, āmaadutigudu tiīi, jīiyigu.

14 Cūū teero jīirī tuogú, ñnamirā wācā, wīmagūrē pacoménarā Egiptopu néedutiwayigu. 15 Herodes catiró pōtēōrō niiyira toopāre. Cúā teero ti-iríguemena Cōāmacū jīirīrobirora wáaro tiyíro. Profetare ateré jóadutiya: “Yuu macū Egiptopu niimirigure suowitūw”,† jīi jóadutiya.

Herodes wīmarārē sīcōādutirigue

16 Too síro Herodes “masírí basoca yuure jīiditojāya” jīi, bayiró cúayigu. Teero tiigú, ūmuā wīmarārē Belénpu niirārē, tiimacā wesapu niirácārē puacūmá duaró suorāre sīcōāpetidutiya. Masírí basoca cūūrē wederiro-birora “nocōrōrā bucuáqui” jīi wācūyigu. 17 Cūū teero tiidutiriguemena profeta Jeremías jóare diamacú wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niiwī:

18 Ramá macāpūre basocá booritua, bayiró utiri tuonóyira.

Raquel pāramērā niinanusera numiāpu cúā pōnarē bayiró utiyira.

Cúā pōnarē sīārī ññārā,

“wācūtutuaya” jīirī booríyira,‡

jīi jóarigu niiwī.

19 Herodes diari, José Egiptopūra niiyigu ména. Toopú ángele quēērōpu cūūrē jīiyigu:

20 —Wācāñá. Wīmagūrē pacoménarā Israel ditapu néeputuaawaya. Wīmagūrē sīādugāmirira diapetijōāwā, jīiyigu.

21 Cūū teero jīirī tuogú, wācā, wīmagūrē pacoménarā néeputuaatiyigu Israel ditapu. 22 Herodes macū Arquelao cūū pacure Judea dita ōpū wasoyigu. José tee quietre tuogú, cuiyigu. Judeapūre wáadugariyigu. Cōāmacū quēērōpu

* 2:6 Miqueas 5.2. † 2:15 Oseas 11.1. ‡ 2:18 Jeremías 31.15.

wedenorigu niijīgū, Galilea ditare netōjōāyigu sáa. ²³ Toopú jeagu, Nazaret macāpu niigū wáayigu. Jesús toopú niiriguemena profetas jóare diamacá wáaro tiyíro. Ateré jóarira niiwā: “Basocá cūārē ‘Nazaret macū niī’ jīādacua”, jī jóarira niiwā.

3

Juan Bautista wederigue

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Teeburecorire Juan basocáre wāmeōtiri basocu Judea ditapu basocá manirōpu wáayigu. Toopú basocá cū pūtopu jearáre wedeyigu. ² Ateré jīyigu: —Cōāmacū dutirē marīpūre niīādare jeadaropu tiia. Teero tiirā, múā ñañaré tiirére wācūpati, wasoyá, jīyigu.

³ Profeta Isaías* Juan tiīadarere jóarigu niiwī:

Sīcū yucu manirō, basocá manirōpu

bayiró busurōmena wedegudaqui:

“Sīcū ōpū atiadarimarē quēnarō tiiróbiro,

marī Ōpū atiadari suguero,

múā ñañaré tiirére duujá, añurō niyueya”, jīgūdaqui,†

jī jóarigu niiwī.

⁴ Juanyáro sutiró camello póarimena tiiríro niyiro; cū siatúrida wáicu caseroda niyiro. Cū yaaré yeseroa, macānacū macārā mumíāoco niyiro.

⁵ Jerusalén macārā, pa Judea dita macārā, teero biiri pa día Jordán wesa macārā cū wederi tuorá wáyira. ⁶ Cūā ñañaré tiirére wedenetōāri siro, día Jordánpu cūārē wāmeōtiyigu.

⁷ Pa fariseo basoca, saduceo basoca wāmeōtidutira jeari īñagū, cūārē jīyigu: —¡Múā tiiditōrepira, jīditōrepira niī! “Marī wāmeōtinorira dícu niirī, Cōāmacū bayiró cūare marīrē jearicu”, jī wācūremena atimiājīyu múā.

⁸ Diamacārā múā ñañaré tiirére wācūpati, wasorá, múā añurō tiirēcūtiremena ēñoñá. ⁹ “Ēsā Abraham pārāmerā niinanusera niijīrā, Cōāmacū īñacorore añurā niī”, jī wācūrijāñá. Múā wācūrerē wasohéri, Abraham pārāmerā niiré wapamanīá. Cōāmacū boogú, ate ūtāperimenarā Abraham pārāmerārā cotowéomasīqui. ¹⁰ Múā ñañaré tiidúheri īñagū, Cōāmacū múārē cōāgūdaqui. Sicagú yucūgu ñañaré ducacūtirigūre cōmeāmena nucōrīmenapūra páata, pecamepu sóecōārō tiiróbiro múārē tiigūdaqui.

¹¹ Ñañaré tiirére wācūpati, wasorīguere ēñorārē wāmeōtia ocoména. Āpī yun siro atiqui. Cū yun nemorō tutuagu niiqui. Cū añunetōgū niiqui. Yunpeja cūārē sīcārībírodojācu. Cūpeja nemorō añurō tiigūdaqui múārē: Espiritu Santore ticodiocogudaqui, múāmena niirucujāārō jīgū. Ñañaré sóecōārō tiiróbiro múā ñañaré tiirére cōāgūdaqui. ¹² Cū trigore īñanogūdu tiiróbiro niī. Teeperire merēā, teesatirire merēā cūgūdaqui. Teeperire īñanogūdaqui cūye īñanori wiipu. Teesatirire sóejāgūdaqui pecame yatihirimepu, jīyigu Juan.

Juan Jesuré wāmeōtirigue

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Too síro Jesús Galileapu niīarigu día Jordánpu atiyigu Juan pūtopu. Cūārē wāmeōtidutigu atiyigu. ¹⁴ Juanpe boorīmiyigu. Cūārē jīyigu:

* **3:3** Isaías tíatopu Jesucristo atiditapú atiadarere jóayuerigu niiwī. † **3:3** Isafas 40.3.

—Mũre yũre wãmeõtigano niã. ¿Deero tiigú “wãmeõtiya yũre” jĩĩ? jĩiyigu.

¹⁵ Jesús yũyigu:

—Teero tijãña ména. Niipetire Cõamacũ marĩrẽ tiidutĩrobirora tiirõ booa, jĩiyigu.

Juan “jáu” jĩĩ, cũurẽ wãmeõtiyigu. ¹⁶ Wãmeõtitoaari siro, Jesús maa-jeañcãiyigu. Wãcũña manirõ ãmuãse pãõjõãyiro. Jesús Espiritu Santo sicũ bua tiirõbiro haugú diiátiri ãñayigu. Cũũpũre jeapeayigu. ¹⁷ Teero wáari, ãmuãsepu wedeseri tũoyira:

—Ñani yũ macũ yũ bayirõ maĩgú niĩ. Cũũmena bayirõ useniã, jĩiyigu.

4

Wãtĩarẽ dutigú Jesuré jĩcõõsãmirigue

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Too siro Espiritu Santo Jesuré basocá manirõpu néewanetõyigu, wãtĩarẽ dutigú jĩcõõsãrõ jĩgũ. ² Toopũre cuarenta bũrecori, cuarenta ñamirĩ yaariyigu. Too siro juabóayigu. ³ Wãtĩarẽ dutigú Jesús puto wáa, cũurẽ jĩiyigu:

—Mũ Cõamacũ macũ niigũ, atepá ãtãpãre pã cotowéoya, jĩimiyigu.

⁴ Cũũre yũyigu:

—Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niã: “Yaare dícu basocáre catiri tiiría. Niipetire Cõamacũye wedeserecã cũarẽ catiri tiia”,* jĩĩ jóarigue niã, jĩiyigu.

⁵ Too siro wãtĩarẽ dutigú cũurẽ Jerusalenpu “Cõamacũya macã” cũã jĩĩri macãpu néewayigu. Toopũre Cõamacũwii sotoapu néemuã, ⁶ cũurẽ jĩimiyigu:

—Mũ Cõamacũ macũ niigũ, ãnopũmena bupudíaya. Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niã:

Cõamacũ cũũyara ãngeleare mũurẽ cotedutigũdaqui.

Mũurẽ ãtãgãpu ñaapeari jĩĩrã, bocañeãdacua,†

jĩĩ jóarigue niã, jĩimiyigu.

⁷ Jesús cũurẽ jĩiyigu:

—Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niã: “Cõamacũ mũũ Õpũ wedeserere ‘¿diamacãrã niimiĩto?’ jĩĩrã, cũurẽ tiiẽñodutirijãña”,‡ jĩĩ jóarigue niã, jĩiyigu.

⁸ Too siro ãtãgũ ãmuãnetõrigupu néemuãiyigu sũcã. Toopũ niipetire atibũreco maquẽ macãrĩrẽ, teero biiri teemacãri cãorẽre ãnopetijãiyigu. ⁹ Cũurẽ jĩimiyigu:

—Mũ yũre ñicãcoberimena jeacũmu, “mũ yũ Õpũ niã” jĩĩ padeori, ate niipetire mũurẽ ticoguda, jĩimiyigu.

¹⁰ Jesús cũurẽ jĩiyigu:

—Wãagua, Satanás. Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niã: “Cõamacũ mũũ Õpũ sicũrẽna padeoyá. Cũũ dutiré dícare tiiyá”,§ jĩĩ jóarigue niã, jĩiyigu.

¹¹ Wãtĩarẽ dutigú wãajõãyigu. Ángele Jesuré tiápura jeayira.

Jesús Galileapu buenãcãrigue

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Jesús “Juanrẽ peresu sõnecoayira” jĩĩrẽre tũoyigu. Teero tiigú, Galilea ditapu wáayigu. ¹³ Nazaret macãrẽ netõwá, Capernaumpe niigũ wáayigu. Capernaum Galileataro wesa, Zabalõnya dita, teero biiri Neftalíya dita wesapu

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:6 Salmo 91.11-12. ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16. § 4:10 Deuteronomio 6.13.

niia. ¹⁴ Cũu toopú wáari, profeta Isaías jóariborora wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niiwĩ:

¹⁵ Zabolón, teero biiri Neftalícãya dita macārã, día pairímaa wesa macārã, día Jordán apeniñapú macārã, teero biiri Galilea dita macārã judíoa niihẽrã

¹⁶ múã naitiãrõpũ niirãbiro Cõamacũyere tuomasĩricu; añurõ bóere ñnarã tiiróbiro múãrẽ netõnégũdure ññaãdacu. Diarira tiiróbiro niirã bóaneõrã niicu; múã bóebatere ñnarã tiiróbiro cũũrẽ ñnarã, useniãdacu,* jĩ jóarigu niiwĩ.

¹⁷ Jesús toopú jeagu, basocáre buenacãyigu. “Cõamacũ dutiré múãpure niĩadare jeadaropũ tia. Teero tiirã, múã ññarẽ tiirẽre wãcũpati, wasoyá”, jĩyigu.

Jesús bapari wai wasari basocare “jãmu” jĩirigue
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Jesús Galileataro wesapũ wáayigu. Toopú wáagu, sícũpõna pũarãrẽ buajeáyigu. Simón, apetõre Pedro sũonógũ, cũũ bai Andrés niyira. Wai wasari basoca niijĩrã, bapigu cõãño, wai wasara tiyíra. ¹⁹ Jesús jĩyigu cũãrẽ:

—Jãmu yũmena. Múã mecũtigãrẽ wai wasari basoca niia; too síropure múã basocáre yé quietire añurõ wederĩ basoca wáaadacu sãa. Teeré wederĩ, paũ padeoãdacia, jĩyigu.

²⁰ Teeré tuorã, máata cũãye bapiyucare toorã cũũjã, Jesuména wáajõãyira.

²¹ Too netõwã, ãpẽrã pũarã sícũpõnarẽ ññayigu. Zebedeo põna Santiago, cũũ bai Juan niyira. Cúã pacũmena dooriwũpũ bapiyucare jeesãñáyira. Jesús cũãcãrẽ “jãmu” jĩyigu. ²² Cũu teero jĩĩrĩ tuorã, máata tiiwurẽ, cũã pacare cũũ, wáajõãyira Jesuména.

Jesús paũ basocáre buerigue
(Lc 6.17-19)

²³ Jesús niipetiro Galilea ditapũ judíoa neãré wiseripũ buewarucuyigu. Añurẽ queti “Cõamacũ dutiré múãpure niĩadare jeadaro tia” jĩĩrẽre wedeyigu. Niipetire cũã diarecutire, cũãrẽ õpũũrĩ pũnirẽ netõnéyigu. ²⁴ Cũu teero tiirẽ quietire niipetira Siria dita macārã masĩpetijõãyira. Teero tiirã, niipetira diarecutirare cũũ pũtopũ néewayira. ãpẽrã merẽã biirẽ diarecutira, ãpẽrã õpũũrĩ pũnirẽ cuorãre néewayira. Wãtĩã sããnorirare, ñmadiare cuorãre, wáamasĩhẽrãrẽ néewayira. Jesús cũãrẽ netõnéyigu.

²⁵ Paũ Galilea dita macārã, Decápolis macãrĩ macārã, Jerusalén macārã, Judea dita macārã, día Jordán apeniñapú macārã cũũrẽ nũnyira.

5

Jesús ãtãgũpã basocáre buerigue

¹ Jesús paũ nũnrĩ ññagũ, ãtãgũpã muãwawi. Toopú cũũ jeanuãrĩ, ãsã cũũ buerã cũũ puto neãwã. ² Ateré buewi:

Ateré tiirãno useniya
(Lc 6.20-23)

* 4:16 Isaías 9.1-2.

3—“Cõãmácũ tiápuremena dícu cũũ booré tiimasĩã” jĩĩrãno useniya. Cõãmácũ dutiré cũãpure jeatoaa.

4 ‘Bóaneõrãno useniya. Cõãmácũ cũãrẽ yeeripũnarũ usenire ticogũdaqui.

5 “‘Usã ãpẽrã nemorõ Ɂputí macãrã niã” jĩĩ wãcũhẽrãno useniya. Cũã Cõãmácũ “ticogũda” jĩĩri ditare ñeeãdacua.

6 ‘Diamacũ maquẽ, teero biiri ãñurẽ bayirõ tiidugãrano useniya. Cõãmácũ tiápuremena cũũ booré tiimasĩãdacua.

7 ‘Ãpẽrãrẽ bóaneõ ñnarãno useniya. Cõãmácũ cũãrẽ bóaneõ ññagũdaqui.

8 ‘Ãñurẽ wãcũ tũgueñarãno useniya. Cũã Cõãmácũrẽ ññaãdacua.

9 ‘Ãñurõ niirecutire wãari tiirãno useniya. Cõãmácũ cũãrẽ “yũũ põna niĩya” jĩĩgũdaqui.

10 ‘Cũã Cõãmácũ booré tiiré wapa ãpẽrã ññarõ netõrĩ tiinõrãno useniya. Cõãmácũ dutiré cũãpure jeatoaa.

11 ‘Múã yũũre padeorẽ wapa ãpẽrã múãrẽ ññarõ jĩĩ, ññarõ netõrĩ tiíadacua. Noo ññarõ niiré jĩĩditoadacua múãrẽ. Cũã teero tiirí, múã useniãdacu. 12 Too síropure múã ãmuãsepu pairõ wapatãre buaãdacu. Teero tiirã, bayirõ useniña. Múãrẽ tiirõbirora ññarõ tiáperucuyira múã suguero niiriracãrẽ profetare.

Jesurẽ padeorã móã, sããwõcore tiirõbiri niĩya
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 ‘Marí yaarẽ poaaro jĩĩrã, móãrẽ sããã. Múã móãbiri niã atibũrecopure. Móã ocare petirí, ocanemorí tiimasĩña manicú. Tee deero tiáðare mee niicu. Teero tiirã, teeré sopeputõpu cõãjãcu. Basocã cutadiyõcua.

14 ‘Múã sããwõcore tiirõbiri niã atibũrecopure. Sicamacã ãtãgũ sotoapu niirí macãrẽ yayiõmasĩña manicú. 15 Basocã sããwõcorigare sãããri siro, moocũriya. Teero tiirõno tiirã, ãmuãrõpe pẽoya, niipetira tiwiipã niirãrẽ bóbatecoaro jĩĩrã. 16 Tiigã sããwõcorobirora múãcã basocã ññacopure ãñurõ tiirẽcutiya. Múã ãñurõ tiirí ñnarã, ãpẽrãcã múã Pacu ãmuãsepu niigãrẽ “ãñunetõjõãgũ niiqui” jĩĩãdacua.

Moisere dutiré cũũrigue maquẽ

17 ‘Biirõ wãcũrijãña yũũre: “Moisére dutiré cũũrigue, teero biiri profetas jóariguere cõãgũ atigu tiáãjĩyi”, jĩĩ wãcũrijãña. Teeré cõãgũ mee atiwũ. Teeré “diamacũrã biirope niã” jĩĩgũ atiwũ. 18 Yũũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: ‘Ŕmuãse, atibũreco niiritabere Cõãmácũ pẽerogã tee dutirére cõãriqui. Niipetire cũũ “biirõ wãaadacu” jĩĩrigue diamacũ wãaro tiáðacu. 19 Tee dutirére pẽerogã netõñcãgũno búri niigũ niigũdaqui Cõãmácũ Őpũ niirõpũre. ãpẽrãrẽ netõñcãrĩ tiigãnocã teerora biigũdaqui. ãpĩ tee dutirére diamacũ tiigãnope, ãpẽrãrẽ teeré tiidutũgũnope õpũ tiirõbiri niigũdaqui Cõãmácũ Őpũ niirõpũre. 20 Múãrẽ ate wedea: Moisés jóarigue buerã, teero biiri fariseo basoca “usã Cõãmácũ booré ãñurõ tia” jĩĩmiya. Múã cũã nemorõ Cõãmácũ boorẽpere tiihãra, Cõãmácũ putõpu wãaricu.

Cũare ññaniã
(Lc 12.57-59)

21 ‘Tũõjĩyu múã ñecũsũmuãrẽ wederiguere: “Basocãre sããrijãña. Sããgũno queti beserí basocũ putõpu néewa, wedesãnogũdaqui”. 22 Yũũpeja múãrẽ aterẽ wedea: Cũũya wedegũmena cũãgũno besegũ putõpu néewa,

wedesānogūdaqui. Cūūya wedegure “m̄m̄ wapamanígū niā” jī buijāgūno Judioare Dutirá Peti putopu néewa, wedesānogūdaqui. Cūūya wedegure “wáicu tiiróbiro wácūrē c̄uoa m̄m̄jā” jīgūnorē pecamepu sóecōārīquio niā.

²³ Teero tiigá, m̄m̄ Cōāmacūwiipu Cōāmacūrē padeogú, apeyenó ticogudū tiicú. Ticoadari suguerogā, wácūb̄uacu: “Yáa wedegu cúa niiqui ȳm̄mena; ȳm̄ cūūrē ñañarō tiíáta”, jī wácūcu. ²⁴ M̄m̄ ticoadarere duupéo, cūūrē acabóre s̄āisugúegu wáaya. Teero tiári siro, “Cōāmacūrē ticoguda” jīāriguere ticoya sáa.

²⁵ M̄m̄rē wedesāriḡm̄ena queti beserópu wáarara, boyeromena quēnosugúeya. Quēnosugúeheri, m̄m̄rē besegúp̄are ticojāgūdaqui. Cūū surarap̄are ticojāgūdaqui sáa. Cūāp̄ura peresuwiipu s̄ōnecoadacia sáa. ²⁶ Ȳm̄ m̄m̄rē ateréja diamacúra jīā: M̄m̄ wapatípetihegu, witiiricu, jīwī Jesús.

Āpī numorē ñeeaperijāña

²⁷ Jesús wedenemowī:

–Múā ate wederiguere t̄uoj̄yu: “Āpī numorē ñeeaperijāña”. ²⁸ Ȳm̄peja ateré diamacúra jīā: S̄icū numiōrē ñañarē tiidugáremena iñagūno cūū wácūrēmenarā coomena ñañarō tiár̄iḡbiro niitoaqui.

²⁹ Diamacú macā capea iñaré* múārē ñañarēre tiirí tiibócu. Teero wári, tiigaré odewecōājāña. Teero tiiró, sicaróra múāya ōp̄ū macārō cōōrī, āñujāā. Niipetiri ōp̄ū pecamepu cōōrīpeja, ñañanetōjōācu. ³⁰ Diamacú macā wāmo† múārē ñañarēre tiirí tiibócu. Teero wári, tiiwāmorē páatacōājāña. Teero tiiró, sicaróra múāya ōp̄ū macārō cōōrī, āñujāā. Niipetiri ōp̄ū pecamepu cōōrīpeja, ñañanetōjōācu.

N̄mosānumiārē cōār̄ijāña

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ Múā atecārē t̄uoj̄yu: “Numorē cōāgū, ‘atewapá m̄m̄rē cōāā’ jīr̄ip̄ūrē jóa, coore ticoro booa”. ³² Ȳm̄peja ateré diamacúra jīā: S̄icū cūū numo āp̄imēna ñeeaperipacari, coore cōāgū, coore ūm̄āmena ñeeapearigo tiiróbiro putuári tiiquí. S̄icū cōānorigomena numoc̄tigucā āpī numomēna ñañarō ñeeapegu tiiróbiro putuáqui.

“Teerora tiáda” jīrē maquē

³³ T̄uoj̄yu s̄ucā múā ñecūs̄m̄m̄ārē wederiguere: “M̄m̄ ‘Cōāmacū wāmemena tiigúda’ jīrirobirora jīd̄itoro manirō tiiyá”. ³⁴ Ȳm̄peja ateré diamacúra jīā: Múā āp̄ērārē “teerora tiigúda” jīrā, Cōāmacū wāmemena jīrijāña. “Ūm̄āsemena diamacúra jīā”, jīrijāña. Ūm̄āsepu Cōāmacū dutiduiqui. ³⁵ “Atibúrecomena diamacúra jīā”, jīrijāña. Atibúrecocā Cōāmacūye d̄upori pesaró tiiróbiro niirō tiia. “Jerusalénmenacārē diamacúra jīā”, jīrijāña. Tiimacācā marī Ōp̄ū tutuaḡuya macā niā. ³⁶ “Yáa dupumena diamacúra jīā”, jīrijāña. Múā teero jīrēmena sicadá póadare ñiirida o butirída wári tiimas̄ricu. ³⁷ Múā tiádara, “teerora tiáda” jīña; tiiríadara, “tiiricu” jījāña. Múā jīnemocorepuja wātī wácūrē niibocu.

Ñañarō tiirí, cāmerijāña

(Lc 6.29-30)

* 5:29 “Capea iñarē” jīrē “marī ñañarē tiidugáre” jīdugaro tiia. † 5:30 “Diamacú macā wāmo” jīrē “marī ñañarē tiirē” jīdugaro tiia.

³⁸ 'Múã ate wederiguere tuoŷiyu: "Sícũ m̄n̄r̄e capea páawari, m̄n̄cã teerora cū̄r̄e páawacãmeña. Upire páaperi, teerora cū̄r̄e páapecãmeña". ³⁹ Ȳn̄peja ateré diamacúrã jĩã: M̄n̄r̄e ñañarõ tiigúnorẽ teero ññajãña. Cãmerjãña. Sícũ m̄n̄r̄e wasopũro diamacúpere páari, apeniñapécãrẽ páaaro. ⁴⁰ Sícũ m̄n̄r̄e queti beserĩ basocũ p̄topũ néewa, besegũre "cũũ ȳn̄re ñañarõ tiirigue wapa cū̄yaro camisare ticodutiya" jĩboqui. Cũũ teero jĩrĩ, sotoá macãrõ m̄n̄ sãñarõcãrẽ ticojãña, tooré cū̄ booatã. ⁴¹ Surara areyenórẽ sicaburo m̄n̄r̄e néewadutiri, apeburõ néewabosanemoña sũcã. ⁴² M̄n̄r̄e sãigúnorẽ ticoya. Areyenórẽ m̄n̄r̄e wasodugari, "wasoria" jĩrijãña.

Ññatutirare maĩdutrigue

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ 'Múã ate wederiguere tuoŷiyu: "M̄n̄ menamacãrãrẽ maĩñã; m̄n̄r̄e ññatutirapere ññatuti doocãmeña". ⁴⁴ Ȳn̄peja ateré diamacúrã jĩã: Múãrẽ ññatutirare maĩñã. Múãrẽ ñañarõ tiirãre Cõãmacūrẽ sãibosáya. ⁴⁵ Múã teero tiirã, múã Pacũ ãm̄ãsepu niigú põna niĩadacu. Cũũ ãñurã p̄topũ, teero biiri ñañarã p̄topũcãrẽ muĩpũ bóeri tiii. Cũũ booré tiirã p̄topũ, teero biiri cū̄ booré tiihẽra p̄topũcãrẽ oco peari tiii. ⁴⁶ Múãrẽ maĩrã dícare maĩrĩ, wapa-maníã. Romanuã õpãrẽ niyeru wapasébosari basoca teeré tiíyã. ⁴⁷ Múãya wedera dícare ãñurõ tiirã, ¿ñeenó ãñunemore ãpẽrãrẽ tiieñogari? Cõãmacūrẽ masihẽrã teeré tiíyã. ⁴⁸ Múã Pacũ ãm̄ãsepu niigú ãñurẽ tiirécutigũ tiiróbirora ãñurẽ tiirécutira niĩña.

6

Ññurõ tiiré maquẽ

¹ 'Múã Cõãmacũye ãñurẽre tiirã, basocã ññacoropũ dícu tiieñorijãña. Múã teero tiirécutiri, múã Pacũ ãm̄ãsepu niigú múã ãñurẽ tiiré wapa ticorénorẽ ticoriqui.

² Teero tiirã, múã bóaneõrãrẽ tiípura, máata ãpĩrẽ bayiró busurómena m̄n̄ tiípuariguere wedebatedutirijãña. Tiiditórepira teenórẽ tiirécaticua múã neãrẽ wiseripure, teero biiri macã decopure. Cũã tiípucua, ãpẽrã "ãñuniĩ" jĩãrõ jĩrã. Ȳn̄ múãrẽ ateréja diamacúrã jĩã: Cũã basocã teero jĩrẽ wapa wapatápetitoaya mée. ³ Múãpe bóaneõrãrẽ tiípuara, múã menamacãrãrẽ wedebaterijãña. ⁴ Ticora, ññahẽrõpũ ticoya. Múã Pacũ múã ññahẽrõpũ tiirénorẽ ññagú múã ãñurõ tiíari siro, wapatãre ticogũdaqui.

Cõãmacūrẽ sãiré

(Lc 11.2-4)

⁵ 'Múã Cõãmacūrẽ sãirã, tiiditórepira tiiróbiro tiirijãña. Cũã neãrẽ wiseripũ, macã decopũ nucũ, basocã ññañarõ jĩrã, sãicúa. Ȳn̄ múãrẽ ateréja diamacúrã jĩã: Cũã basocã teero ññarẽ wapa wapatápetitoaya mée. ⁶ Múãpe Cõãmacũ múã Pacũre sãirã, múãye sawiripũ sããwa, soperé biajã, cū̄r̄e sãĩñã. Cũũ ññabuaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ññahẽrõpũ tiirénorẽ ññagú múã ãñurõ tiíari siro, wapatãre ticogũdaqui.

⁷ 'Cõãmacūrẽ sãirã, ãñurõ wãcũripacara, sãĩnemósãrijãña. Cõãmacūrẽ masihẽrã teero tiicúa, "marĩrẽ pee wedeseremena tuogũdaqui" jĩrã. ⁸ Múãjã cũã tiiróbiro tiirijãña. Múã Pacũ múã boorénorẽ sãĩãdari suguero, masĩtoaquí. ⁹ Teero tiirã, biiro jĩ sãĩñã:

Ɔsã Pacu ãmuãsepu niigú, muurẽ quioníremena padeoáda.

¹⁰ Muu dutiré ùsãpũre niĩadare jeaaro.

Ɔmuãse macãrã muu booré dícuẽ tiicúa; atibáreco macãrãcã teerora tiiáro.

¹¹ Ɔsãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya.

¹² Ápẽrã ùsãrẽ ñañarõ tiirára ùsã acabórobirora muucã ùsã ñañaré tiirére acabóya.

¹³ Jĩicõásãrenorẽ cãmotáya.

Ɔsãrẽ ñañarõ wáari jĩigũ, netõnéña.

Muu sícũrã dutirucugudacu. Tutuanetõjõãgũ niĩã. Muu sícũrã usenipeogano niirucujãña.

Teerora niĩãrõ.

¹⁴ Ápẽrã múãrẽ ñañarõ tiirére acabóri, múã Pacu ãmuãsepu niigúcã múãrẽ acabógudaqui. ¹⁵ Múã cúã ñañarõ tiirére acabóheri, múã Pacucã múã ñañaré tiirére acabóriqui.

Betiré maquẽ

¹⁶ 'Múã beti, sãirã, tiiditõrepara tiiróbiro tiiríjãña. Cúã wãcũpatirabiro baujãcua. Juabórabiro baurá wáanetõjãcua, basocá cúã betirére ññããrõ jĩĩrã. Yũũ múãrẽ ateréja diamacũrã jĩĩ: Cúã basocá teero ññaré wapa wapatápetitoaya méẽ. ¹⁷ Múãpe beti, sãirã, diapóa waacosé, ãñũrõ wũapoarira niĩña, ¹⁸ ãpẽrã múã betirére masírijããrõ jĩĩrã. Múã Pacu ññãũaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ññãhẽrõpu tiirénorẽ ññãgú múã ãñũrõ tiĩári siro, wapatáre ticogũdaqui.

Ɔmuãse maquẽrẽ néõcũyueya

(Lc 12.33-34)

¹⁹ 'Atiditá maquẽrẽ pee néõcũrijãña. Teeré butua yaacua; cutawi bóajõãcu; yaarẽpira sããwa, yaapetijãcua. ²⁰ Teero tiiróno tiirã, ãmuãsepu ãñũrẽ buarí tiĩãdãrepere néõcũyueya Cõãmacũ booré tiirucúremena. Teero tiirã, toopũre pee ãñũrẽ cõoádacu. Toopũre múã néõcũrere butua túamasíricua; cutawiricu; yaarẽpira sããwa, yaarícua. ²¹ Ɔmuãsepu múãye niirí, Cõãmacũye dícuẽ wãcũãdacu.

Sĩãwócoriga

(Lc 11.34-36)

²² 'Múãye capeari õpũũrĩrẽ sĩãwócoriga tiiróbiro niĩã. Múã capeari ãñũrĩ, ãñũrõ ññããdacu; ãñũrõ tuomasĩãdacu; ññãããtã, ññãricu; tuomasíricu. ²³ Múã ññãrẽ capeari cõorã tiiróbiro niirí, múãye õpũũrĩrẽ naĩtĩãrõ tiiróbiro niĩã. Cõãmacũyere masíria. Tee naĩtĩãre ññããnetõjõãã.

Niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩricu

(Lc 16.13)

²⁴ 'Sícũ pũarãrẽ padecotemasíriqui. Sícũrẽ maĩriqui; ãpĩpẽre maĩquí. Sícũrẽ padeoquí; ãpĩpẽre netõnãcãqui. Múã niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩricu.

Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩãdarere boosũguéya

(Lc 12.22-31)

²⁵ 'Teero tiigú, múãrẽ ateré wedea: Múã niirecutirere wãcũpatirijãña. "¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sñĩãdari; ñeenó sãñããdari marí?" jĩĩ wãcũpatirijãña. Marí catirẽpe yaaré nemorõ wapacutía. Maríye õpũũrĩpe suti nemorõ wapacutía. ²⁶ Minipõnárẽ ññãñate múã. Cúã oteriya. Oteré dũca seeríya. Teedũcare ññãnore wiseripu ññãnoriya. Teero tiirípacari, múã Pacu ãmuãsepu

niigú cúārē yaaré ticoqui. Múāpe minipōnā nemorō wapacutía. ²⁷ Múā bayirō wācūpatira, bucuānemoricu.

²⁸ ¿Deero tiirá múā sutipére wācūpatii? Coori macānucū maquērē wācūña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti añurē sñānārē tiiróbiro baua. ²⁹ Teero biipacari, yuu ateré jñā: Salomón suti añurē peti sñāpacu, coorire sīcārībriyigu. ³⁰ Sicaburecora tee catia; apébureco sñiāriguepu boea; too sīro sōejānoā. Teero wáapacari, Cōāmacū teecorire añurē suti sñānārō tiiróbiro baurí tiii. Múāperea añunemorō cotequi. Múā péerogā padeoré cuorá niiā. ³¹ Teero tiirá, “¿ñeenō yaaadari; ñeenō sñiādari; ñeenō sñāñadari marí?” jñi wācūpatirijāña. ³² Atibureco macārā Cōāmacūrē padeohéra tee nipetirere wācūpatiya. Marí Pacu ūmuāsepu niigú múā boorēnorē masītoai mée. ³³ Múāpe Cōāmacū dutiré múāpüre niīadarere boosugueya. Teero biiri diamacū cūū boorére tiinanúseya. Teero tiirí, niipetire múārē dusarére ticogudaqui. ³⁴ Teero tiirá, “¿ñamigārē deero wáamiādariye?” jñi wācūpatirijāña. Apébureco maquērē múā ñāñarō netōādarere wācūpatisuguerijāña. Mecūā maquē dícuere wācūña. Mecūārē múārē wācūpatiri tiīadare niitoaa.

7

Āpērārē ññabeserijāña (Lc 6.37-38, 41-42)

¹ Āpērārē ññabeserijāña. Múā ññabeseheri, Cōāmacūcā múārē ññabeseriqui. ² Múā āpērārē wedepatirirobirora múācā wedepatinoādacu. Múā āpērārē pee ñāñarō jñiī, queoró múācārē jñinoādacu. ³ Mũya wedeguya capeapu pasarí manarōrē ññāñā. Ññapacu, mũya capeapu pasarí ducapereja ññaria. ⁴ Mũya capeapu yucuduca pasanopacu, ¿deero tiigú mũya wedegure, “mũya capeapu pasarí manarōrē néecōāma” jñi? ⁵ ¡Ññāñagú, tiiditōrepiñ! Mũya capeapu niirí ducapere néecōāsugueya. Cōātoagupu, añurō ññagūdacu. Teero tiigú, mũya wedeguya capeapu pasarí manarōrē néecōāgūdacu.

⁶ Cōāmacūrē boohéranorē cūūye queti añurére wederijāña. Cúāñorē wedera, díayiare añurére ticora tiiróbiro tiicú. Díayia cúāmarā añurē ticopacari, múārē cāmenucā bacajācu. Cōāmacūrē padeodugáherare cūūye añurē maquērē waderijāña. Cúāñorē wedera, yesea watoapu ññaquēda wapapacáridare déecūrā tiiróbiro tiicú. Yesea tiidaré cutatábatejācu. Cōāmacūrē boohérrare bári peti cūūyere wedecu.

Cōāmacūrē sñiñá (Lc 11.9-13; 6.31)

⁷ Cōāmacūrē sñiñá. Sāñi, cūū múārē ticogudaqui. Āñurére āmaārā tiiróbirora sāñrucujāña. Sāñrucujārā, buaadacu. “Sope pāñña yuere” jñigú tiiróbiro sñidúrijāña. Sñidúheri, “jáñ” jñigudaqui. ⁸ Sāñgūno cuogúdaqui. Āmaāgūno buagúdaqui. “Pāñña” jñigūno pāñnogúdaqui.

⁹ Múā pōna múārē wáabere sāñi, cúārē ūtāpere ticoricu. ¹⁰ Wai sāñi, añarē ticoricu. ¹¹ Múā ññānārē tiirá niipacara, múā pōnarē añurére ticomasīā. Marí Pacu ūmuāsepu niigúpe cūūrē sāñāñorē nemorō añurére ticomasīqui.

¹² Múā āpērārē múārē añurō tiirí booa; múācā teorora cúārē añurō tiyá. Teeré Moisére dutiré cūūrigue, teero biiri profetas jóarigue tiidutía.

*Esahéri sopegā**(Lc 13.24)*

¹³ 'Esahéri sopegārē sããwaya. Pecamep̄m sããwari sopepe esarí sope niĩã; pecamep̄m wáarima esaríma niĩã. Toopére paḥ sããwaya. ¹⁴ Catiré petihérop̄m sããwari sopepeja esahéri sopegā niijãã. Toopú niijearima esahéríma niĩã. Siquērārã catiré petihére buaáya.

*Yucuḡure tiigú d̄ucamena ñamasñoã**(Lc 6.43-44)*

¹⁵ 'Āpērã “úsã profetas niĩã” jĩiditorare tuoríjãña. Cúã ãñurã tiiróbiro baumíya. Oveja ãñurãgã tiiróbiro baumíya. Teero baupacára, cúã wãcũrépure yáíwa cúãamarã tiiróbiro wãcũũya. ¹⁶ Múã cúãrē cúã tiirécutiremena ñamasñãdacu. Potagu use d̄ucacutiria. Wĩsõcã ipitire d̄ucacutiria. ¹⁷ Yucuḡu ãñuríguno ãñuré d̄ucacutia; s̄niátiríguno ñañaré d̄ucacutia. ¹⁸ ãñuríguno ñañaré d̄ucacutiricu; ñañaríguno ãñuré d̄ucacutiricu. ¹⁹ Ñañaré d̄ucacutiríguno páata, pecamep̄m sóecõãjãnoãdacu. ²⁰ Teeré tiiróbirora jĩiditorepirare cúã tiirécutiremena ñamasñãdacu.

*Niipetira Cõãmacũ p̄utorp̄m wáaricua**(Lc 13.25-27)*

²¹ 'Paḥ yũre “Õpũ” jĩipacara, cúã niipetira Cõãmacũ p̄utorp̄m wáaricua. Yũ Paḥ ũmũãserp̄m niigú booré tiiráno dícu wáaadacua. ²² Cõãmacũ basocáre wapa tiíadari bureco jeari, paḥ yũre jĩimiãdacua: “Usã Õpũ, m̄mũ wãmemena basocáre buewm̄; m̄mũ wãmemena wãtĩarē cõãwionecowm̄; m̄mũ wãmemena pee ãñuré tiĩñowũ sũcã”, jĩimiãdacua. ²³ Cúã teero jĩipacari, “múãrē masĩria yũja” jĩigũdacu. “jMúã ñañaré tiiríra niĩã; witiwaya!” jĩigũdacu.

*P̄hawii tiinãcãre queti**(Mr 1.22; Lc 6.47-49)*

²⁴ Teero tiigú, yũ wederére tuo, yũ wederirobiro tiigúno masĩgũ tiiróbiro niĩ. Masĩgúno wii tiigú, coasãwa, ãtãgãp̄m jea, botarí nucõ, wii tiimúãqui. ²⁵ Too síro oco pea, díã pota, wĩno wẽẽ, tiwiipú oco õmatucopacari, peedíaricu, ãtãgã sotoarp̄m nucõãri wii niijĩrõ. ²⁶ Yũ wederére tuo, yũ wederirobiro tiihégunope tuorírigu tiiróbiro niĩ. Tuoríriguno wii tiigú, díatupari yeparu wii tiimúãqui. ²⁷ Too síro oco pea, díã pota, wĩno wẽẽ, tiwiipú oco õmatucori, jõẽcodiacu. Jõẽcodia matãpetijõãcu, jĩwĩ. ²⁸ Jesús teeré buepetiari síro, basocá cãũ buerére tuomaníjõãwã. ²⁹ Dutiré cuogú tiiróbiro buewi. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro buerwi.

8*Jesús õp̄ũũ bóagure netõnérigue**(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)*

¹ Jesús ãtãgãp̄m niĩarigu diijeári, paḥ basocá cãũrē nanũyíra. ² Cãũ maarp̄m wáari, sícũ õp̄ũũ bóagu cãũ p̄uto wáayigu. Ñicãcoberimena jeacũmuyigu:

—Õpũ, m̄mũ yũ diarecutirere netõnédugagu, netõnémasĩã, jĩiyigu.

³ Jesús cãũrē ñaapeõ, jĩiyigu:

—Netõnédugaga. Diaremanigũ p̄utuáya, jĩiyigu.

Máata cãũya õp̄ũũ bóare yatijõãyiro. ⁴ Jesús cãũrē jĩiyigu:

—Ateré ãp̄erãrē wedegu mee tiiwá, jĩimiyigu —. Pairé eñogú wáaya, “ãñujõããyí” jĩidutigu. Too síro sũcã Cõãmacũrē ticoya, m̄mũ diaré netõãrigue

wapa wapatirono tiigú. Teeré tiidutirigu niwĩ Moisés. M̃u teero tiiyá, basocá niipetira m̃u diaré netõãriguere masĩarõ jĩgũ, jĩyigu.

Jesús cien surara dutigúre padecotegure netõnérigue
(Lc 7.1-10)

⁵ Jesús Capernaump̃u sããwari, s̃icũ cien surara dutigú cũũ puto atiwĩ. Cũũrẽ tiiápure sããwĩ:

⁶ —Ōpũ, yũũre padecotegu wiipú cõããwĩ. Cũũ wáamasĩriawĩ. Bayiró peti p̃ũnisĩjããwĩ, jĩwĩ.

⁷ Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Jáu. Netõnégũ wáaguda, jĩmiwĩ.

⁸ Cien surara dutigú cũũrẽ yũũwi:

—Ōpũ, yũũ bári niigú niã. Teero tiigú, yũũ m̃ũũrẽ yáa wiipũ “sããatiya” jĩmasĩriga. M̃u sããwaripacari, “netõãrõ” jĩcoremenarã yũũre padecotegu netõjõãgũdaqui. ⁹ Yũũ ãpẽrã dutiré docapũ niã. Yũũpũ surarare dutia sáa. Yũũ s̃icũrẽ “wáaya” jĩĩĩ, wáai. ãpĩrẽ “atiya” jĩĩĩ, atii. Yũũre padecotegure “biiro tiiyá” jĩĩĩ, tiii, jĩwĩ.

¹⁰ Jesús cũũ jĩĩrẽre tũogú, tũomanĩjõãwĩ. Cũũrẽ nũũnrãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: Israelpure ãni tiiróbiro padeoré cũogure buajeãnariga. ¹¹ Múãrẽ ateré wedea: Niipetiorpũ macãrã paũ, ãni romanuãyũ tiiróbiro Cõãmacũ Ōpũ niirõpũ jeaadacua. Toopú Abraham, Isaac, Jacobmena yaaduiadacua. ¹² Paũ Cõãmacũ suosũguemirirape cúã padeohére wapa naĩĩãrõpũ cõãdioconoãdacua. Toopú p̃ũnisĩra bacadiyó, utiadacua, jĩwĩ.

¹³ Jesús cien surarare dutigúre jĩwĩ:

—M̃ũyũ wiipũ putuawagua. M̃u padeoáriroborora wáaadacu, jĩwĩ.

Toorã cũũrẽ padecotegu netõjõãyigu.

Jesús Pedro mañecõrẽ netõnérigue
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Jesús Pedroya wiipũ wáayigu. Tiiwiipú sããjeagu, Pedro mañecõrẽ wiorécutipésagore buajeáyigu. ¹⁵ Coore wãmopũ padeñáyigu. Cũũ teero tiirira, wioré tatijõãyiro. Coo wũmũnucã, cúãrẽ yaaré ecayígo.

Jesús paũ diarecutirare netõnérigue
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Nãicũmurĩ, basocá Jesús putopũ paũ wãtĩã sããnorirare néejeayira. Cũũ s̃icãrĩ wedesecoremenarã wãtĩãrẽ cõãwionecoyigu. Niipetira diarecutiracãrẽ netõnépetijáyigu. ¹⁷ Cũũ teero tiirĩ, profeta Isaías jóariroborora wáaro tiyiro. Ateré jóarigu niwĩ: “Marĩ tutuherere, marĩ diarecutirere cũũpeja netõnéjãwĩ”,* jĩĩ jóarigu niwĩ.

Jesuré nũũndũgãmĩriraye quieti
(Lc 9.57-62)

¹⁸ Jesús paũ cũũ putopũ neãncãrĩ ññagũ, ãsã cũũ bueráre: —Jãmũ, tĩãwaco iĩnĩnarũ, jĩwĩ.

¹⁹ S̃icũ Moisés jóarigue buegú Jesús puto wáa, jĩwĩ:

—Basocãre buegú, noo m̃u wáaro yũũ m̃ũũrẽ nũũngũda. M̃u buegú niidũgaga.

²⁰ Jesús cũũrẽ yũũwi:

* 8:17 Isaías 53.4.

—Wáicara cāniré tutiri cwoóya. Minipōná pōnacutíre sutiri cwoóya. Yuu niipetira sōwūpeja cānirō cwoória, jīwī.

²¹ Āpī cūūrē nūnūmīārigu jīwī:

—Ōpū, yuu pacu diari siro, yaatóaguru, mūmēna wáaguda sūcā, jīwīwī.

²² Jesús cūūrē yūwī:

—Yūmēna wáadugagu mecūtīgārā yūre nūnudóajāña. Yūre padeohéra diarirapu tiiróbiro niitoaya. Cūā basiro cāmerī yaaáro, jīwī.

Jesús wīnorē, ocoturíre nūcūārī tiirígue

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Jesús dooriwuru mūāsāwī. Ūsā cūū buerá bapacutiwū. ²⁴ Ūsā tīāwari, wīno bayiró wēēcūtūatiwū. Dooriwure ocoturí páabatesāwū. Jesupé cānigū tiiwī.

²⁵ Teero tiirá, ūsā cūū puto wáa, wācōrārā, cūūrē jīwū:

—¡Ūsā Ōpū, netōnéña! ¡Marī duadiarapu tiara! jīwū.

²⁶ Jesús ūsārē yūwī:

—¿Deero tiirá nocōrō cuii? Múā péerogā padeoré cwoórá niā.

Jītoa, wūmūnucā, wīnorē, ocoturíre nūcūādutiwī. Nūcūāpetijōāwū.

²⁷ Ūsā iñamanijōājīrā, cāmerī wedesewu:

—¿Ñiirūno basocá niimiī āni? Cūūrē wīnopára, ocoturipura yūjā, netōnucāria, jīwū.

Gadara macārā wātīā sāānoriraye queti

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jesús apeniñapū Gadara ditapu tīājeari, ūmūā puarā masācoperi watoapu niīārira cūū puto atiwa. Cūā wātīā sāānorira niiwā. Bayiró peti cūāāmarā niiwā ména. Teero tiirá, basocá tiimapure netōwāriyira. ²⁹ Jesuré iñarā, acaribjōāwā:

—Mūū Cōāmacū macū, ūsārē potocōrijāña. ¿Ūsārē ñañarō netōrī tiigú atiarī? Ūsā ñañarō netōādarō jearia ména, jīwū.

³⁰ Cūā beru pañ yesea yaanucūwā. ³¹ Wātīā basocápure niirā Jesuré bayiró sāiwā:

—Mūū ūsārē cōāwionecoguja, iñiā yeseapure sāāwadutiya, jīwū.

³² Jesús: —Teerora tiiyá, jī yūwī.

Cūū teero jīrīrā, basocápure niīārira witiwa, yeseapure sāāwatu niiwā. Niipetira yesea opatūdipū cūcūcūtūbuawa, opataropu ñañuā, duajōāwā.

³³ Yesea coterí basoca cuicocūtuawa. Macāpu jeara, wātīā sāānorira niimiārirare wáaariigure wedepetirira niiwā. ³⁴ Teeré tuorá, tiimacā macārā niipetira Jesús putopu jeawa. Cūūrē iñarā, biiro jīwū:

—¡Wáagua! Ūsāya ditapure putuárijāña, jīwū.

9

Jesús wáamasihēgūrē netōnérigue

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Jesús dooriwuru mūāsā, cūūya macāpu cāmecōtīāwī sūcā. ² Toopú āpērā sīcū wáamasihēgūrē cōārōmena Jesús putopu ñoonéjeayira. Jesús cūā padeorí iñagū, wáamasihēgūrē jīyigu:

—Yáa wedegu, wācūtutuaya. Mūū ñañaré tiirére acabónotoaa, jīyigu.

³ Siquērā Moisés jóarigue buerá toopú niyira. Cūā Jesús jīrēre tuorá, wācūyira: “Āni Cōāmacārē ñañarō wedesegu tiil”, jī wācūyira.

4 Jesús cúa wācūrere masĩjĩgũ, sãĩñáyigu:

—¿Deero tiirá múã ñañarō wācũĩ? ⁵ Ānirē “mũũ ñañarē tiirere acabónotoaa” yũũ jĩĩrĩ, tee cūrē acabónoāriguere ññaricu múãjã. Yũũ “wāmũncã, wáaya” jĩĩrĩpereja, cũũ wāmũncãrĩ ññaã múã. ⁶ Yũũ niipetira sōwũ niĩã. Teero tiigũ, atiditapũre basocã cúa ñañarē tiirere acabomasĩã. Yũũ dutirere múãrē ēñogũda, jĩiyigu cũũpeja.

Wáamasĩhēgũrē jĩiyigu:

—Wāmũncãña. Mũũ cōãrōrē néeara, mũũya wiipũ putũawaya, jĩiyigu.

⁷ Wáamasĩhēgũ niimiārigũ wāmũncã, cũũya wiipũ putũajōāyigu. ⁸ Basocã teero tiirĩ ññarã, cuijōāyira sãa. Cōãmacũrē usenire ticoyira, cũũ basocãre dutimasĩrere ticori ññarã.

Jesús Mateore suorígue

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Jesús too netōwãgu, yũũre ññabũawĩ. Yũũ romanuã òpãrē niyeru wapasebosari basocũ niimiwũ. Jesús yũũre yũũ paderòpũ duiirĩ ñña: —Jãmu yũũmena, jĩĩwĩ. Teero tiigũ, wāmũncã, cũũmena wáawũ.

¹⁰ Too síro yãa wiipũ yaaduiwĩ cũũ buerãmena. Cúa yaaritabe, ãpẽrã paũ niyeru wapasebosari basoca, ãpẽrã ñañarē tiirã jeawa. Cúãmena yaaduiwa.

¹¹ Fariseo basoca teerē ññarã, cũũ buerãre sãĩñãwã:

—¿Deero tiigũ múãrē buegũ niyeru wapasebosari basocamena, ññarē tirãmena yaai? jĩĩwã.

¹² Jesús teerē tũogũ, jĩĩwĩ:

—Diaremanirã ũcotigũre boorĩcua; diarecutira dícu ũcotigũre boocúa.

¹³ Cōãmacũye queti jóaripũpũ ate Cōãmacũ jĩĩrigũre buenemora wáaya sũcã: “Wáicũra sópeora dícare ññadũgariga; ãpẽrãrē bóaneō ññarẽpere nemorō ññadũgaga”,* jĩĩã. Yũũre “ãñũrē dícu tia” jĩĩrãrē ãmaãgũ atiriwũ; ññarē tiirãpere ãmaãgũ atiwũ, jĩĩwĩ.

“¿Mũũ buerã deero tiirã betirĩ?” jĩĩrigũ

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Too síro Juan buerere ññũrã Jesús pũto ati, cūrē sãĩñãwã:

—Ësã, teero biiri fariseo basoca betia. ¿Deero tiirã mũũ buerãpe betirĩ? jĩĩwã.

¹⁵ Jesupé cúaãrē jĩĩwĩ:

—Wãmosiãgũdu boocórira bóaneorã niimasĩriya, cũũ cúãmena niirĩ. Too síro cũũ néewanogũdaqui. Teero wãari siro, betiãdacua.

¹⁶ Sícũ sutiró bũcũrore mama caseromẽna seerẽturiqui. Teerē tiatã, coserĩ, mama caserope wéedũo, bũcũ caserope yigajōãrĩ tiicú. Teero tiirĩ, pairĩ cope yiganemocu. ¹⁷ Teerora mama vinorē wáicũra caseroporĩ bũcũporimena posetĩnoricu. Teerē tiirĩ, wũga, teeporĩ esarĩ, podojōãcu. Vĩno pióbatejōã, teeporicã cōdjōãcu. Teero tiirã, mama vinorē mamapõripũ posetĩnoã. Biĩro tiirĩ, vinorē cũo, tiipocãrē cũorucũadacu, jĩĩwĩ.†

Jairo macõye queti; Jesuyãro sutiró padeñãrigoye queti

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Jesús cúãmena wedesegu tiirĩra, sícũ judíoa neãrĩ wii dutirã menamacũ jea, Jesús pũto ññãcoberimena jeacũmu, jĩĩwĩ:

* 9:13 Oseas 6.6. † 9:17 Jesús cũũ buerē wãomasĩña maniã fariseo tiirẽmena jĩĩgũ tiiyigu.

—Yuu macō mecātīgā diajōāwō. Jāmu yuūmena. Ŋaapeōgu atiya. Muu ŋaapeōri, masāgōdaco, jīwī.

¹⁹ Teero jīrī tuogú, Jesús cūūmena wáawi. Ūsā cūū buerácā cūūrē bacutiwawu.

²⁰ Ūsā cūūya wiipū wáari, sīcō numiō doce cūmarī beti niiré teero niirucujāgō Jesús sucubírope ati, cūūyaro sutiró yapapu padeñárigo niiwō. ²¹ Co wācūyigo: “Yuu cūūyaro sutiró padeñáremenarā netōjāgōdaco”, jī wācūyigo.

²² Jesús cāmenucā coore ĩña, jīwī:

—Yáa wedego, wācūtutuaya. Muu padeojīgō, netōnénoārigoru putuáa, jīwī.

Cūū teero jīrīrā, máata diaremanigō putuáwo.

²³ Jesús judíoare dutirá menamacūya wiipū jeagu, cūū yaará wáadari sūguerogā, cūū utiritabere puticotéadarare ĩnarigu niiwī. Āpērā bayiró acaribíremena utira tiitá. ²⁴ Cūūrē jīrigu niiwī:

—Witiwaya. Wīmagō diarico; cānigō tiicō, jīrigu niiwī.

Cūūpe cūūrē buijāmirira niiwā. ²⁵ Jesupé cūūrē witiwadutitōa, diaarigo pesarī tatiapu sāāwarigu niiwī. Cooya wāmorē ŋeerigu niiwī. Cūū teero tiirī, coo wāmunurigo niiwō. ²⁶ Niipetiro tiiditapure teero cūū tiirígue queti sesajōāriro niiwā.

Jesús puarā ĩñahērāre netōnérigue

²⁷ Jesús too niirigu maapu wáawi sūcā. Cūū too wáari, puarā capeari ĩñahērā bayiró busurōmena jīnunusewa:

—¡David pārāmi niinunusegu, ūsārē bóaneōña! jīwī.

²⁸ Jesús wiipú sāājeari, capeari ĩñahērā cūūrē nunusājewa. Cūūrē sāīñawī:

—¿Múā yuūre “netōnémasijāqui” jī padeó? jīwī.

—Ūjū, padeóa, jīwī.

²⁹ Too docare Jesús cūūye capearire ŋaapeó: —Múā padeoróbirora queoró wáaro, jīwī.

³⁰ Cūū teero jīrīrā, ĩñajōāwā. Jesús: —Ateré āpērārē wadera mee tiádacu múā, jīmiwī.

³¹ Cūū teero wedepacari, cūūpe cūū tiiríguere niipetiro tiidita macārāpure wedebatejārira niiwā.

Jesús wedesehegure wedeseri tiirígue

³² Capeari ĩñahērā niimiārira witiwaritabe, āpērā āpīrē néjeatoawa sūcā. Cūū wātī sāānorigu wedesehegu niiwī. ³³ Jesús wātīrē cōāwionecoari sirogārā, wedesehegu niimiārigu wedesenucāwī. Too macārā ĩñamanijōāwā.

—Āno Israelpūre teero wáari ĩñahērā niiwū marī, jīwī.

³⁴ Fariseo basocape biiro jīwā:

—Āni wātīārē dutigú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīwī.

Jesús basocáre bóaneō ĩnarigue

³⁵ Jesús niipetire macārī, pacamacārī, metāmacārīgāpu wáanetōwī. Judíoa neārē wiseripū buewi. Āñurē queti “Cōāmacū dutiré múāpure niidare jeaadarō tīa” jīrēre wedewī. Niipetira diarecutirare, teero biiri ōpūūrī pūnirecutirare netōnéwī. ³⁶ Basocá pūre ĩñagū, bóaneō ĩñawī. Cūū oveja coterī basocu manirā tiiróbiro bóaneōrā, tiápūre manirā niiwā. ³⁷ Teero tiigú, ūsā cūū buerāre jīwī:

—Pau peti yuere padeoádara niicua. Puarãgã yéere wedeadarapeja niíya.
 38 Teero tiirá, Cõamacürë ãpërã yéé maquërë wedera wáadarare bayiró sãñã,
 jĩwĩ.

10

Jesús doce apóstoles ticocorigue (Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jesús ãsã cãũ buerá docere s̄owí. Wãtĩã basocãpũre niirãrë cõãwionecomãsrëre ticowí ãsãrë. Niipetira diarecutirare, teero biiri õpũãrĩ pũnirecutirare netõnemasĩrecãrë ticowí.

² Ësã doce cãũ beserira wãme ate niã:
 Niisuguegu Simón niiwĩ. Apewãmé “Pedro” niã.

Cãũ bai Andrés,
 Zebedeo põna Santiago,
 cãũ bai Juan,

³ Felipe,
 Bartolomé,
 Tomás,
 Mateo (niyeru wapasébosari basocũ niimirigu)
 Santiago (Alfeo macũ)

Tadeo,
⁴ Simón (romanuã dutirãre cõãdugara menamacũ),
 Judas Iscariote (too s̄ropũ Jesurë ãnatutirapũre wedesãcotegudũ), noquërãã
 niiwũ ãsã.

Jesús doce apóstoles wededuticorigue (Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesús ãsã doce cãũ beserirare ticocogu, “ateré tiãdadu múã” jĩwĩ:

—Judíoa niihërã niirõpũ wáarijãña. Samaria ditapũ niirë macãrĩcãrë sããwarijãña. ⁶ Too wáarona tiirã, Israelya põna macãrãpere wedera wáaya. Cãã oveja ditirira tiiróbiro niíya. ⁷ Cããrë ateré wedera wáaya: “Cõamacũ dutirë marĩpũre niãdare jeadaropũ tiã”, jĩña. ⁸ Diarecutirare netõnëña. Diaarirare masõña. Òpũãrĩ bóarare netõnëña. Wãtĩã basocãpũre sããrirare cõãwionecoya. Yũu tutuarere múãrë wapamanírõ ticoa. Teero tiirã, múãcã wapamanírõ cããrë tiãpuya.

⁹ ‘Múã wáara, niyeruquiri néewarijãña. ¹⁰ Wasopore õmawarijãña. Suti, sapatu múã sãñarë dícare néewayã. Tuurítuarigũre néewarijãña. Paderãno cãã paderémãna wapatã, yaamasíya.

¹¹ ‘Múã pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpũ sããjearã, “ãñirã ãñuĩ” cãã jĩgũrë ãmaãña. Cãũ “jáũ” jĩrĩ, “nocõrõ yoari niãda” jĩ, cãũ putopũ putuãcũmuña. ¹² Wiipũ sããjearã, tiwiĩ macãrãrë “Cõamacũ múãrë ãñurõ niirecutiri tiãro” jĩ, ãñudutiya. ¹³ Múãrë ãñurõ bocari, múã ãñudutire teerora wáadacu. Múãrë ãñurõ bocariatã, múã ãñudutire múãpere putuãaro. ¹⁴ Too docare múãrë ñeedugaheri, múã wederere tuodugãheri, tiwiirë o tiimacãrë witiõãña.*

¹⁵ Yũu ateréja diamacúrã jĩã: Cõamacũ cãũ basocãre wapa tiãdari bureco jeari, tiimacã macãrãrë bayiró ñãñarõ tiigũdaqũ. Sodoma, Gomorra macãrĩ macãrãrë tiiriro nemorõ cããrë ñãñarõ tiigũdaqũ, jĩwĩ Jesús.

* **10:14** Cãã teero tiirã, “atimacã macãrã wapa cuoóya” jĩrã tiiyíra.

Yñre padeoráre ñañarō tiídpeadacua

16 Jesús jīnemowī: Ateré masīña: Yñ múārē quiorópu ticocogu tiia, ovejare yáíwa watoapu ticocogu tiiróbiro. Teero tiirá, ãñurō tuomasīrā niíña. Ñañaré tiiró manirō niirecutiya. 17 Múá watoa niirā tiíadarere ãñurō wācū tagueñasugueya. Múārē dutirápure tico, judíoa neáré wiseripu tãnaãdacua. 18 Múá yñre padeoré wapa dutirá, òpārā putopu wéewanoãdacu. Toopú cãārē, teero biiri judíoa niihērārē yéequērē wedeadacu. 19 Múārē néewari, “¿deero jīi wedeadari; deero jīādari marī?” jīi wācūpatirijãña. Múá jearira, Cõamacū múārē wedemasíadarere ticogudaqui. 20 Múá mee wedeadacu; Espírítu Santo marī Pacu ticodiocorigu wācūrē tiorémenape wedeadacu.

21 ‘Sicūpõna niipacara, dutirápure cãmerī wedesã, sīārī tiíadacua. Cúã pacusũmũã cúã põnarē teerora tiíadacua. Cúã põnacã cúã pacusũmũārēna netõnucã, sīārī tiíadacua. 22 Niipetira basocá múārē ññatuiadacua yñre padeoré wapa. Teero múārē cúã ñañarō tiipacári, yñre padeorucújārārē Cõamacū netõnégũdaqui. 23 Sicamacãpu múārē ñañarō tiidugára, ññanunseri, apemacãpú dutijõãña. Yñ ateréja diamacãrã jīi: Niipetiro Israelya põna macãrã niiré macãrīpu múá wedesaripacari, yñ niipetira sõwã putãaatigudacu.

24 ‘Sicū buegú cũūrē buegú nemorō masīgú niimasīriqui. Padecotegucã cũūrē dutigú nemorō niimasīriqui. 25 Buegú ateré jīrõ booa: “Yñre buegú tiiróbiro niidugaga”. Padecotegucã “yñre dutigú tiiróbiro niidugaga” jīrõ booa. Yñ múārē buegúre “wãtīārē dutigú Beelzebú niíi” jīrã, nemorõrã ñañarō jīiãdacua múãpereja.

“¿Noãpére cuiro booi?” jīriague

(Lc 12.2-7)

26 ‘Teero tiirá, basocáreja cuirijãña. Bauhéropu niiré bauãdacu. Ññahērõpu tiiré masinoãdacu. 27 Yñ múārē tuohéropu jīrere tuocóropu wedebateya. Yayıóropu jīrere wii sotoápu niipetira tuocóropu bayiró busurõmena wedebateya. 28 Múārē sīārārē cuirijãña. Múá yeeripunarē sīãcõamasīricua. Cõamacū sīcũrã múãye õpũūrī, múá yeeripunarē pecamerpu tiidiomasīqui. Cũū docare cuiya.

29 ‘Sicaqui niyeruquigãmena puarã minipõnãgã sãinõã. Cúã wapaniipacari, Cõamacū sīcũnogãrē bóaaro jīripacari, yerapu ñaadia, bóariqui. 30 Múãye põarire “noquē pee niã” jīimasījãqui. 31 Teero tiirá, cuirijãña. Múá rau minipõnã nemorō waracũtra niã.

Basocá ññacogorpu “Jesucristore padeóa” jīriague

(Lc 12.8-9)

32 ‘Teero tiigú, basocá ññacogorpu sīcū yñre “padeóa” jīgũrē yñcã yñ Pacu ññãserpu niigú ññacogorpu “yñre padeogúra niíi” jīi wedeguda. 33 Basocá ññacogorpu sīcū yñre “cũūrē padeogú mee niã” jīgũrē yñcã yñ Pacu ññãserpu niigú ññacogorpu “yñre padeogú mee niíi” jīigũda.

Jesuména basocáre batari tiia

(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 ‘Múá yñre “atibãrecopure ãñurō niirecutire maquērē néeatigu tiiquí” jīi wãcũrijãña. Teeré néeatigu mee atiwũ. ãpērã yñre boohéra yñre boorãmena cãmerĩtutiadacua. Teero tiigú, cãmerĩ tuudũcãwarere néeatigu atiwũ. 35 Sīcũ

cũu pacu yũre padeorí ññagũ, “teero padeoãmajãgũ tiia mũũjã” jĩĩgũdaqui. Teerora wáaadacu numiõpescãrẽ coo pacoména. Teerora wáaadacu sũcã macũ numorẽ coo mañescómẽna. ³⁶ Yũre padeogúnorẽ cãũya wii macãrãrã ni-ijããdadua cãũrẽ bayiró ññatutira.

³⁷ Sícũno yũre maĩrõ nemorõ cãũ pacupere, cãũ pacopere maĩnetõncãgũ, yũ buegũ niimasĩriqui. Sícũno yũre maĩrõ nemorõ cãũ macãpere, cãũ macõpere maĩnetõncãgũ, yũ buegũ niimasĩriqui. ³⁸ Sícũ “yũ Jesurẽ padeogújã diajãbocu” jĩĩ cuigũno yũ buegũ niimasĩriqui. ³⁹ Ārĩpẽ sãrẽre cuigũno yũre “masĩria” jĩĩgũ pecamery wãagũdaqui. Ārĩpẽ yũre “masĩã” jĩĩ, teewapamena cãũrẽ sãrĩ, yũmena catirucujãgũdaqui.

Ññurẽ tiirẽ wapa (Mr 9.41)

⁴⁰ Múãrẽ bocagũno yũre bocagu tiii. Yũre bocagũ yũre ticodiocorigure bocagu tiii. ⁴¹ Profetano jeari, sícũ cãũrẽ bocaboqui, “cãũ profeta niĩ” jĩĩgũ. Cõãmacũ profetaye wapatãre ticorobiro bocagũcãrẽ wapatĩgũdaqui. Teerora basocũ ãñugũno jeari, sícũ cãũrẽ bocaboqui, “cãũ basocũ ãñugũ niĩ” jĩĩgũ. Cõãmacũ basocũ ãñugũye wapatãre ticorobiro bocagũcãrẽ wapatĩgũdaqui. ⁴² Teerora yũ buegũno jeari, cãũ buri niigũ niipacari, sícũ cãũrẽ oco yũsãre tãboqui, “cãũ Jesús buegũ niĩ” jĩĩgũ. Yũ aterẽja diamacãrã jĩĩã: Cãũ wapatãre buegũdaqui, jĩĩwĩ.

11

Juan Bautista basocãre Jesús pũtopũ ticocorigue (Lc 7.18-35)

¹ Jesús ãsã docere tee dutirẽye wedeari siro, Galilea ditapu niirẽ macãrĩpu buegu wãawi.

² Juan peresuwiipu niigũ, Cristo tiirẽ quetire tũoyĩgu. Teerẽ tũogũ, cãũ buerẽre nũnrãrẽ cãũ pũtopũ ticocorigũ niĩwĩ. ³ Cãã toopũ jeara, Juan sãĩñãdutiariquere sãĩñãwã:

—¿Mũũrã niĩ “basocãre netõnégũdu atigũdaqui” jĩĩnorigũ o ãrĩpẽre yuegarite? jĩĩwã.

⁴ Jesús cããrẽ yũwĩ:

—Juanrẽ wedera wãaya múã tuoãriguere, múã ññããriguere. ⁵ Biiro jĩĩã: “Ññãhẽrã ññããya. Wãamasĩhẽrã wãaaya. Ōpũũrĩ bóara yatijõãnoya. Tũohẽra tuoóya. Diaarira masõnoya. Bóaneõrã ãñurẽ quetire wedenoya. ⁶ Yũre padeodúheguo ãseniqui”, jĩĩ wedera wãaya, jĩĩwĩ.

⁷ Cãã wãara tiirĩ, Jesús Juanyẽ maquẽrẽ basocãre wedenacãwĩ:

—¿Múã basocã manirõpũ ñeenórẽ ññarã jeari? ¿Cãũsirogu wĩno páapuri cãmeñarere ññarã jearite? ⁸ ¿Ñeenórẽ ññarã jeari? ¿Ññurẽ suti sãñagãrẽ ññarã jearite? Suti ãñurẽ sãña niirãjã õpãrãye wiseripu niicua. ⁹ ¿Ñeenõpere ññarã jeari? ¿Profetapere ññarã jearite? Diamacãrã Juanpeja profetas nemorõ upatĩ maquẽrẽ wedewi. ¹⁰ Cãũye maquẽrẽ Cõãmacãye queti jóaripũpu aterẽ jóanoã: Yũre wedesũgueguere mũũ sũguero ticocogũda.

Cãũ mũũ wãaadarimarẽ quẽnoyũegũdaqui,*
jĩĩ jóanoã.

* 11:10 Malaquías 3.1.

11 Y^h ateréja diamacúrã jĩã: Niipetira basocá watoapure Juan basocáre wãmeõtiri basocũ tiiróbiro upatĩ macũ niigú manĩ. Tee biipacari, búri niigú niipacu, Cõamacũ dutirére añurõ wãcũnũnũsegũnope Juan nemorõ upatĩ macũ niĩ.

12 Juan buenecãritopure tée atitópucãrẽ Cõamacũ dutiré múãpure niĩadarere ñadugarare bayirõ ñañarõ netõrĩ tiicúa. Cúã tutirémema cáãrẽ petirĩ tiidugára tiicúa. 13 Niipetira profetas Cõamacũ dutiré múãpure niĩadare jeaadare wedesuguerira niiwã. Teero biiri Moisére dutiré cũũriguecã tee maquêrẽna wedea. Too síro Juancã tee maquêrẽna wedewi. 14 Múã y^h niĩadarere padeoáda jĩrã, añurõ tuoyá: Juanrã niijãgũ tii “Elías ãnopũ pũtaatigũdaqui sũcã” jĩnorigu. 15 Tuodugárano tuomasĩadacua.

16 ¿Ñeenó queorémema wedegudari y^h atitõ macãrãrẽ? Wĩmarã macã decoru apeduirã tiiróbiro niĩya. Cúã menamacãramena biiro cãmerĩtuticua: 17 “Ësã bõsebureco tiiri, basaapuriawũ. Ësã booritua, utiri, utiapuriawũ”, jĩcua. 18 Juan apetõre yaariyigu; vinocãrẽ síniridojãyigu. Múãpe cũũ teero biirecutirĩ ññarã, “wãtĩ cõoi” jĩã. 19 Y^h niipetira sõwũpe yaa, sñiã. Múã y^h teero tiiri ññarã, “yaawãnigũ, sñiwãnigũ niĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacũ, ñañarẽ tiirã menamacũ niĩ” jĩã. Basocá Cõamacũ masĩrere cõorã cúã tiirẽcutiremema tee masĩrere ñõmasĩya, jĩwĩ.

Jesuré padeohére macãrĩ macãrãye queti
(Lc 10.13-15)

20 Too síro Jesús sĩquẽne macãrĩ macãrãrẽ tutiwi. Cúã ãpẽrã nemorõ cũũ tutuaremena tiĩñõoriguere ññarira niipacara, cúã ñañarẽ tiirére wãcũpati, wasoridojãrira niiwã. Biiro jĩwĩ:

21 —Bõaneõrã niã múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Y^h tutuaremena tiĩñõoriguere ññarira niipacara, wasoridojãã. Tiro, Sidón† macãrĩru y^h tiĩñõõtã, máata teemacãrĩ macãrã cúã ñañarẽ tiirére wãcũpati, wasotóabojĩya. Cúã wãcũpatirere ñnorã, wãcũpatire suti‡ sãña, nitĩ tuusĩãbojĩya.

22 Añurõ tuoyá: Cõamacũ cũũ basocáre wapa tiĩadari bureco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemorõ múãpere ñañarõ tiigũdaqui. 23 Múã Capernaum macãrãcã “Cõamacũ pũtopũ añurõ muãwaadacu” jĩ wãcũmicu. Muãwaricu; pecamepe diiwáadacu. Y^h múã pũtopũ tiĩñõorigue tiiróbiro Sodoma[†] basocáre tiĩñõõtã, tiimacã mecũtigãrẽ niibocu ména. 24 Añurõ tuoyá: Cõamacã basocáre wapa tiĩadari bureco jeari, múãpere Sodoma macãrãrẽ tiiriro nemorõ ñañarõ tiinóadacu, jĩwĩ.

Jesuména yeerisãre buáadacu
(Lc 10.21-22)

25-26 Too síro Jesús Cõamacũrẽ usenire ticowi:

—Pacu, mũũ ãmuãse, atiditã Õpũ niã. “Ësã masĩnetõnucãã” jĩrãrẽ mũũyere masĩrĩ tiiria; wĩmarã tiiróbiro mũũyere masĩdugarapere teeré masĩrĩ tia. Teeré mũũ teorora wãari boocú. Teero tiigú, mũũrẽ usenire ticoa, jĩwĩ.

27 Too síro basocáperẽ jĩwĩ sũcã:

—Y^h Pacu niipetire masĩrere yũre ticowi. Cũũ sĩcũrã y^h niirecutirere masĩ. Yũpẽcã sĩcũrã cũũ niirecutirere masĩã. ãpẽrãcã Cõamacũ niirecutirere masĩadacua. Yũ boorãnorẽ cáũrẽ masĩrĩ tiigũda. 28 Múã Cõamacũrẽ

† 11:21 Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemorõ ñañanetõjõãrã niyira, Jesús niiritore.

‡ 11:21 Wãcũpatire sutire yooména suare suti niyiro.

nunudugára bayiró pade, núcüré òmarā tiiróbiro páasuticu. Y_{uu} pu_{to} atiya. Y_{uu} múārē yeerisāre ticoguda. ²⁹ Múā y_{uu} tiidutirepere tiiyá. Y_{uu} tiirécutirere masiña. Y_{uu} múārē bóaneòremena iña, tiápugu niā. Teero tiirá, y_{uu} tiidutirere tiirá, y_{uu}mena añurō yeerisāre buaadacu. ³⁰ Y_{uu} tiiapuremena yéere tiiri, wisióridojaā. Y_{uu} dutirére tiirécutirano núcühēregā òmarā tiiróbiro niíya, jīwī.

12

Yeerisāri bureco niirī, trigo tānerigue (Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Too síro sábadó ūsā yeerisāri bureco niirī, Jesús trigo oterigue watoa netōwáwi. Ūsā cūū buerá juabóajōātu. Trigore tānenúcāwū, yaaadara.

² Fariseo basoca ūsā tee tiiri iñarā, Jesuré jīwā:

—Iñaña. Marīrē yeerisāri burecore padedutiripacari, m_{uu} buerápeja padera tiíya, jīwā.

³ Jesús cúārē jīwī:

—Ōpū David sicabureco juabóayigu. Cūū menamacārā juabóaramena cūū tiiriguere múā buerá niipacara, ¿masīrii? ⁴ Cōāmacūwiip_u* sāāwayigu. Toopú pā mesa sotoa pesariguere “Cōāmacūye niā” jīriguere yaapetiijāyigu cūū menamacārāmena. Paiá dícare yaaré niimiyyiro. ⁵ Paiá Cōāmacūwiip_u paderá yeerisāri bureco niipacari, yeerisāriya. Yeerisāripacara, Cōāmacū dutirére netōnúcāriya. Múā teeré buerá niipacara, ¿masīridojaā? ⁶ Añurō t_{uoyá}: Añorē y_{uu} Cōāmacūwii nemorō up_{ti} macū niinetōnúcāā. ⁷ Cōāmacūye queti jóarip_u Cōāmacū jīriguere múā t_{uomasīricu}. Biiro jīi jóanoā: “Wáicura sópeora dícare iñadugariga; āpērārē bóaneō iñarēpere nemorō iñadugaga”,† jīrē niā. Múā teeré t_{uomasīrājā}, ñañarē tihérarena “ñañarē tiíya” jīriboajiyu. ⁸ Y_{uu} niipetira sōwū yeerisāri bureco niirī, basocá tiíadarere dutimasīā, jīwī.

Jesús wāmo burec_uogúre netōnérigue (Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Cūū teero tiíari siro, Jesús cúā neári wiip_u sāāwawi. ¹⁰ Toopú sícū wāmo burec_uogú niíwī. Fariseo basoca Jesuré wedesādugara, cūūrē sāñiñawā:

—¿Marī yeerisāri bureco niirī, diarecutirare netōnémasīnogari?

¹¹ Jesús cúārē jīwī:

—Múāyagu oveja coperu ñaasārī, marī yeerisāri bureco niipacari, múā néewionecocu. ¹² Sícū basocú oveja nemorō wapacatí. Teero tiirá, marī yeerisāri burecore añurō tiirá, Moisés dutirére netōnúcārā mee tiia, jīwī.

¹³ Teero jīārī siro, basocúre: —M_{uu}ya wāmorē súucoya, jīwī. Cūūpeja súucowí. Teero tiiríra, tiíwāmo apewámó tiiróbiro añurí wāmo p_ut_uáw_u.

¹⁴ Fariseo basocape witiwa, “¿deero tii marī añirē sīāādariye?” jīi wedesaririra niíwā.

Profeta Jesuyé maquērē jóarigue

¹⁵ Jesús cūūrē sīādugárere masījārigu niíwī. Teero tiigú, wáajōāwī. Cūū wáari, p_u basocá cūūrē nunuwā. Niipetira diarecutirare netōnéwī. ¹⁶ Cúārē cūū netōnéáriguere wededutirimiwī. ¹⁷ Cūū p_ure netōnériguemena profeta Isaías jóarigue diamacú wáaw_u. Biiro jóarigu niíwī:

¹⁸ Biiro jīi Cōāmacū: Añi y_{uu}re padecotegu y_{uu} beserigu nií.

* 12:4 David niiritopure, Cōāmacūwii wáicura caserimena tiirí wii niíyiro ména. † 12:7 Oseas 6.6.

Cūū yuu maigúmena useniã. Yuu Espíriture cūūrē ticoguda.
Niipetiro macārārē wapa tiíadarere masīrī tiigúdaqui.

¹⁹ Jiicuaseoriqui; acaribínetōriqui.

Basocá watoapu cūū tiíariguere bayiró busarómena wederiqui.

²⁰ Wácūtutuhegure cōāriqui. Cōārōno tiigú, wácūtutuari tiigúdaqui.

Padeotutúherare tutiriqui; cūārē añurō tiápugudaqui.

Cūū òpū sāāri siropu, ñañarére docacūmurī tiigúdaqui. Cūū diamacá dutigúdaqui.

²¹ Niipetiro macārã cūūrē padeoádacua, jīī Cōāmacū,‡

jīī jóarigu niuwī Isaiás.

*Jesuré “Satanás tutuaremena wātīārē cōāqui” jīī wedesārigue
(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)*

²² Too síro Jesús putopu wātī sãānorigure néjeewa. Cūū capeari iñahēgū, wedesehegu niimiwī. Jesús cūūrē netōnéāri siro, iñā, wedesejōāwī.

²³ Niipetira basocá iñamanijōāwā. Cámerī sãāñāwā:

—¿Āni òpū David pārāmi niinunusegu cūā “atigudu niíāyigu” jīīrigu niigari? jīīwā.

²⁴ Fariseo basocapeja cūā wedeseri tuorá, jīīwā:

—Āni wātīārē dutigú Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīīwā.

²⁵ Jesupé cūā wácūrere masījīgū, cūārē jīīwī:

—Sicadita macārã sīcāróména niihērã, cūā basiro cámerīquērã, tiidita macārã petijōācua. Sicamacā macārã o sicawī macārã sīcāróména niihērã, cūā basiro cámerīquērã, cūācā petijōācua. ²⁶ Satanás wātīārē cōāwionecori, cámerīquērã, sīcāróména niiriya. Teero tiiró, cūū dutiré petijōāādacu. ²⁷ Múā yuure “Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi” jīīã. Teero jīīatã, múā buerére nunurã wātīārē cōāwionecora, ¿noã tutuaremena cōāwionecogari? Cūārē sãāñarã wáaya. Múā wisirére cūā eñoādacua. ²⁸ Yuu Cōāmacū tutuaremena wātīārē cōāwionecojīgū, ateré múārē wedea: Cōāmacū dutiré basocápure niíādare jeatoaa.

²⁹ Tutuaguya wiire āpī sãāwagu, cūūrē siatúcūripacu, ēmamasīriqui; siatúcūtoagupu, cūūya wii maquērē ēmamasīqui. §

³⁰ Yuure boohégu yuure iñatutigu niī. Yuure tiápuhegu yuure nunudugarare cāmotágu niī.

³¹ Teero tiirã, añurō tuoyá: Cōāmacū basocáre niipetire cūā ñañaré tiirére, ñañarō wedeserere acabógudaqui. Cūū teero acabópacu, cūā Espiritu Santore ñañarō wedeseripereja, acabóriqui. ³² Yuu niipetira sōwūrē ñañarō wedesepacari, Cōāmacū acabógudaqui. Espiritu Santore ñañarō wedeseripereja, acabóriqui. Mecūtīgã, too síropucārē teerora acabóriqui.

*Yucugure tiigú ducamena iñamasīnoã
(Lc 6.43-45)*

³³ Sicagú yucugu añurígu niirī, tiigú ducã añurē niíādacu. Apegú ñañarígu niirī, tiigú ducã ñañaré niíādacu. Yucugure tiigú ducamena iñamasīnoã.

³⁴ Múā añãã tiiróbiro ñañarã niíã. Múā ñañarã niipacara, ¿deero tiirã añurére wedesebogari? Wedesemasīria. Ñañarã niinetōnucārã ñañaré

‡ 12:21 Isaiás 42.1-4. § 12:29 Jesús biiro jīīdugajīyī: “Yuu Satanás nemorō tutuagu niíã. Cūūrē siatúcūmasījīgū, cūāmena paderére cōāmasīã”.

dícu wedesea. ³⁵ Basocú ãñugápure ãñuré niicu. Teero tiigú, ãñuré wedesei. Basocú ñañagápure ñañaré niicu. Teero tiigú, ñañaré wedesei. ³⁶ ãñurõ tuoyá: Cõãmacú cûũ basocáre wapa tiíadari bureco jeari, cúã noo booró jĩãmariguere sãñágúdaqui. ³⁷ Æpĩ cûũ ãñuré wedeserigue wapa Cõãmacú p̄tor̄p̄ wáagúdaqui; ãp̄ip̄e cûũ ñañaré wedeserigue wapa pecamep̄ wáagúdaqui, jĩwĩ.

Jesuré tiĩñodutimirigue
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Too síro síquẽã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca Jesuré jĩwã:

—Basocáre buegú, Cõãmacú sícũrã tiimasĩrere tiĩñorĩ ññadugaga, jĩmiwã.

³⁹ Cúãrẽ yũwĩ:

—Múã atitó macãrã ñañaré tiirã, Cõãmacãrẽ boohera niiã; Cõãmacú sícũrã tiimasĩrere ññadugacu. Profeta Jonás tiirigue tiiróbiro niiré dícuere ññadacu.

⁴⁰ Jonás itiábureco, itiãñami waiwũ paigúcaya páaga popeap̄ sãñayigu. Cũrẽ tiiróbiroira yũ niipetira sõwãcã itiábureco, itiãñami dita popeap̄ niigúdacu.

⁴¹ Nínive macãrã Jonarẽ tuorã, wãcũpati, wasoyira. Múãpe ãnopú Jonás nemorõ masígãrẽ tuoré peti tuojãã. Teero tiigú, Cõãmacú cûũ basocáre wapa tiíadari bureco jeari, múã cúã tiiróbiro tuoririgue wapa múãrẽ pecamep̄ cõãgúdaqui.

⁴² Saba dita macãrã õpõ yoaro macõ atiyigo Salomón masĩrere tuogó atigo. Múãpe ãnopú Salomón nemorõ masígãrẽ tuoré peti tuojãã. Teero tiigú, Cõãmacú cûũ basocáre wapa tiíadari bureco jeari, múã coo tiiróbiro tuoririgue wapa múãrẽ pecamep̄ cõãgúdaqui.

Wãtĩ basocápure coesãwarigue queti
(Lc 11.24-26)

⁴³ Wãtĩ basocápure niiãrigu witiwagu, basocã manirõp̄ wáayigu cûũ niãdaro ãmaãgũ. Buaríyigu. ⁴⁴ Buarĩ, “yũ witiatirirõp̄ coesãwagúda súcã” jĩ wãcũyigu. Jeagu, apeyenó manirí wii, joaári wii, ãñurõ quẽnoãri wii tiiróbiro buajeáyigu basocápure. ⁴⁵ Too síro wáa, siete wãtĩã cûũ nemorõ ñañarãrẽ “atiya múãcã” jĩyigu. Cúã niipetira basocápure sããwa, niiyira. Basocápe cúã teero tiirí, nemorõ ñañarõ netõyigu. Teerora ñañarõ wáaadacu atitó macãrã ñañaré tiirãcãrẽ, jĩwĩ.

Jesús paco, cûũ baira jearigue
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesús basocáre wederitabe, cûũ paco, cûũ baira soperú jeanucãrira niiwã. “Jesuména wedesedugaga”, jĩrira niiwã. ⁴⁷ Sícũ wedewi Jesuré:

—¡Coe! Mũũ paco, mũũ baira soperú jeanucãya, mũũmena wedesedugaayira, jĩwĩ.

⁴⁸ Cũrẽ wedearigure jĩwĩ:

—¿Noã niĩ yũũ paco; noã niĩ yũũ baira? jĩwĩ.

⁴⁹ Ɔsã cûũ buerápure súrupacõyã, jĩwĩ:

—Ñniã yũũ paco, yũũ baira tiiróbiro niĩya. ⁵⁰ Yũũ Pacũ ãmããserũ niigú boorẽ tiirãno cúãrã yũũ bai, yũũ bayio, yũũ paco tiiróbiro niĩya, jĩwĩ.

13

Ote wẽẽbategumena queoré
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Tiiburecora Jesús wiipá niĩarigu witiwa, opataro wesapu jeanuãwĩ. ² Pau basocá cūũ putopu neãwã. Cūã pau niinetõrĩ ññagũ, dooríwupu muãsã, jeanuãwĩ. Ditaturaripu putuáwa basocápeja. ³ Cūũ wãcūrémēna cūãrē pee queoré wedewi. Ate queorémēna jĩñucãwĩ:

—Sicũ basocú oteréperire wēēbategu wáayigu, wiiáro jĩĩgũ. ⁴ Cūũ wēēbategu, sĩquēñeperi maapu ñaacũmuyiro. Minipõná ati, teeré yaapetijãyira. ⁵ Apeyepéri ãtãyepa dita péerogã cuorõpu ñaacũmuyiro. Tiidita ãcãhērõgã niijĩrõ, máata manayiro. ⁶ Muĩpũ asirĩ, ocobopó, ñucõrĩ manijĩrõ, sinijõãyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacũmuyiro. Pota teeré wiinetõmũã, sããjãyiro. ⁸ Apeyepéri ote useniri ditapu ñaacũmuyiro. Tee ñucacutiyo. Sicasati cienperi, apesatĩ sesentaperi, apesatĩ treintaperi ñucacutiyo. ⁹ Tuodugáranano tuomasĩadacu, jĩwĩ.

*“¿Deero tiigú queorémēna wedei?” jĩrigue
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)*

¹⁰ Too síro ãsã cūũ buerá cūũ puto wáa, cūũrē sãĩñáwũ:

—¿Deero tiigú basocáre queorémēna wedei? jĩwũ.

¹¹ Jesús yũwĩ:

—Tĩatopu masĩña maniriguere Cõamacũ dutiré múãpure niĩadarere múãrē masĩrĩ tiia. Cūãpere masĩrĩ tiiría. ¹² Ññurõ tuonũnuseranonrē Cõamacũ nemorõ masĩrē ticogudaqui. Pairó masĩrē cuoádacu. Tuodugáheranonrē cūã masĩmiriguere ãmajãgũdaqui. ¹³ Cūã ññapacara, ññamasĩhērãbiro niijãya; tuopacára, tuohérabiro niijãya; tuorácã, tuomasĩriya. Teero tiigú, cūãrē queorémēna wedea. ¹⁴ Cūã biiro tiirémēna Isaías jóarigue diamacũ wáaa. Ateré jóarigu niwĩ:

Múã tuopacára, múã tuoáriguere tuomasĩridojãcu.

Ññapacara, múã ññaariguere ññamasĩridojãcu.

¹⁵ Atimacã macãrã wãcũriya.

Tuodugáriya.

Capearĩ biarĩra tiirõbiro niijãya.

Teero niijĩrã, wãcũpati, wasodugáriya. Teero tiigú, yũ cūãrē netõneria,*
jĩ jóarigu niwĩ.

¹⁶ Múãpeja useniã. Múã ññarere, múã tuorere tuomasĩã. ¹⁷ Yũ aterėja diamacũrã jĩã: Pau profetas, teero biiri pau basocá ññurã múã ññarere ññadugamiyira. Ññaririra niwã. Múã tuorere tuodugamiyira. Tuorĩrira niwã.

*Ote wēēbategumēna queorere wedequēnorigue
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)*

¹⁸ Ote wēēbategu wáarigue queorere múãrē wedequēnogũda: ¹⁹ Sicũ basocú Cõamacũ dutiré múãpure niĩadare quetire tuopacũ, teeré tuomasĩhērĩ, wãtĩãrē dutigú ati, cūũ tuomiãriguere ãmapetijãqui. Cūũ ãmaãrigue maapu ñaacũmuãreperibiro niĩã. ²⁰ Apeyepéri ãtãyepapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogú tiirõbiro niicu. Cūũ máata ññurõ useniremenā tuomĩqui, tuogúpeja. ²¹ Ñucõrĩ manijĩgũ, yoari useniriqui. Cūũrē ññarõrõ tiiri, o ãpērã tee quetire padeoré wapa cūũrē ññarõrõ netõrĩ tiiri, máata padeodújãqui. ²² Apeyepéri pota watoapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogúbiro niicu. Cūũ tuomĩqui, tuogúpeja. Atibáreco maquēpere bayirõ wãcũqui. “Ññurõ niigũdadu pee apeyé cuogú” jĩ wãcũmiqui. Tee niipetire cãmotãjãcu tee quetire. Ñucamanigũ

* 13:15 Isaías 6.9-10.

tiiróbiro niiqui. ²³ Apeyepéri useniri ditapũ ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogábiro niicu. Cũũ tuomasĩqui. Cũũ pee ducacutirigu tiiróbiro niiqui. Sicasati cienperi, apesati sesentaperi, apesati treintaperi ducacutirigu tiiróbiro niiqui, jĩwĩ.

Trigo watoapũ táa ñañaré wiiriguemena queoré

²⁴ Jesús apeyé queorémema basocáre wedenemowĩ:

—Cõamacũ dutiré múãpure niĩadare atequeti tiiróbiro niĩã: Sícũ basocũ cãũya wesepũ añurèperi wẽẽbateyigu. ²⁵ Niipetira cãnipetĩari siro, cãũrẽ ññatutigu atiyigu. Trigo watoapũ ñañaré táare wẽẽbate, wáajõãyigu. ²⁶ Trigo wiimãã, ducacutiyo; ñañarécã wii, bauáyiro. ²⁷ Cãũrẽ padecotera teerẽ ññarã, tiwese õpũrẽ wewera wáayira. “Ûsarẽ dutigũ, muũya wesepũ añurèperi dícu wẽẽbatere niimiwũto. ¿Noopũ atiyiri ñañaré táaja?” jĩyira. ²⁸ “Sícũ yũre ññatutigu tee tiijĩyĩ”, jĩyigu. Cãũrẽ padecotera sãĩñamiyira: “¿Táa wẽẽrã wáari boogári?” ²⁹ Cãũpe jĩyigu: “Táa wẽẽrijãña ména; trigosatiripere wããcõãĩ. ³⁰ Teeménarã ññajããrõ ména, téa dũca ññũ niirĩpũ. Ññũ niirĩ, paderáre ticocoguda, táa ñañaré wẽẽsguédutigu. Opadotori siatúdutigudacu, sóeya jĩgũ. Túajeanõcõ, trigore tũne, ññanodutigudacu ññanori wiipũ”, jĩyigu, jĩwĩ.

Mostazapemena queoré

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Jesús apeyé queorémema cãũrẽ wedenemowĩ:

—Cõamacũ dutiré múãpure niĩadare sicape mostazape tiiróbiro niĩã. Tiipegãrẽ sícũ basocũ cãũya wesepũ néewa, oteyigu. ³² Péeripegã niipacaro, wiirõpũja, apeyé oteyucu nemorõ ãmũãrĩgu ññũãcu; yucũgu wáajãcu. Minipõnã ati, tiigũ ññũrĩpũ põnacutĩcua, jĩwĩ.

Pã pũuri tiirémema queoré

(Lc 13.20-21)

³³ Apeyé queorémema cãũrẽ wedenemowĩ:

—Cõamacũ dutiré múãpure niĩadare pã pũuri tiiré tiiróbiro niĩã. Sícõ numiõ pã tiigõdo itiãpo harinapori pairi bapacapũ poosãyigo. Harinamena pã pũuri tiiré wáoyigo, niipetire pũuaro jĩgõ, jĩwĩ.

Queorémema wederigue

(Mr 4.33-34)

³⁴ Tee niipetire Jesús basocáre queorémema wedewi. Cãũrẽ cãũ wederécõrõ queorémema dícu wedewi. ³⁵ Cãũ teero tiirémema profeta Isaías jóarigue diamacũ wáaro tiyiro. Aterẽ jóarigu niiwĩ: Queorémema basocáre wedegudacu.

Cõamacũ atibãreco tiirĩpũ masĩña manirere wedegudacu,† jĩ jóarigu niiwĩ.

Trigo, táa ñañarémema queoré wedequẽnorigue

³⁶ Jesús basocáre “wáagu tiia” jĩ, wiipũ sããwawi. Ûsã cãũ buerã cãũ patopũ sããwa, sãĩñãwũ:

—Táa ñañaré trigo wesepũ queoré wedequẽnoña. ¿Deero jĩdũgaro tiarĩ? jĩwũ.

³⁷ Cãũ yũwĩ:

—Yũ niipetira sõwũ añurèperi oterigu tiiróbiro niĩã. ³⁸ Atibãreco tiwese tiiróbiro niĩã. Cõamacãrẽ ññũrã añurèperi tiiróbiro niĩya. Wãtĩãrẽ ññũrãpeja

† 13:35 Salmo 78.2.

ñañaré táa tiiróbiro niĩya. ³⁹ Wātīārē dutigú ñañaré táare wēēbategu tiiróbiro niĩ. Atibúreco petirí, trigo tñerítoto tiiróbiro niĩadacu. Ángelea trigo tñerā tiiróbiro niĩya. ⁴⁰ Ñañaré táa wēē, pecamep̄ sóecōājānoco. Teero tiiróbirora wáadacu atibúreco petirí. ⁴¹ Ȳn̄ niipetira sōwū ángeleare niipetiróp̄ ticocogadacu. Cúā niipetira ñañaré tiirí tiirāre, teero biiri niipetira Cōāmacū dutirére netōncārārē nēōādacua. ⁴² Cúārē pecamep̄ cōājāādacua. Toop̄ cúā pūnisíra bacadiyó, utiadacua. ⁴³ Too síro Cōāmacū dutirére tiirāpeja marí Pac̄ niirōp̄ muĩp̄ búreco macū tiiróbiro asibatéadacua. T̄uodugáran̄o t̄uomasíadacua.

Wapapacáre yaacūremena queoré

⁴⁴ Cōāmacū dutiré múāp̄re niĩadare wapapacáre oterí dita popeap̄ yaacūre tiiróbiro niĩ. Sicū basocá teeré b̄ua, toop̄ra yaacūjāqui sūcā. Ūseniremena wáa, niipetire cū c̄uorére dúapetijāqui. Tee dúa wapatáremena tiiditare sāinējāqui.

“Perlape” wapapacáripemena queoré

⁴⁵ Cōāmacū dutiré múāp̄re niĩadare sícū dúanetōri basocū aññuréperi “perla” wāmecutirere āmaānetōgū tiiróbiro biia sūcā. ⁴⁶ Cū sicape pairó wapacutiripere buagú, wáa cū c̄uorére dúapetijāqui. Cū dúa wapatáremena tiipere sāinējāqui.

Bapiḡmena queoré

⁴⁷ Cōāmacū dutiré múāp̄re niĩadare atequetí tiiróbiro niĩ sūcā. Wai wasará bapiḡucare día pairímaap̄ cōāñorí, wai noo niirácōrō ñeecu. ⁴⁸ Tiigú dadari iña, ditatupariḡup̄ wéemacūmu, beseduicua. Aññurārē piip̄ besesācua; ñañarārē cōājācua. ⁴⁹ Atibúreco petirí, teerora wáadacu. Ángelea ati, basocá ñañarārē beseadacua aññurā watoap̄ niirārē. ⁵⁰ Ángelea cúārē pecamep̄ cōājāādacua. Toop̄ cúā pūnisíra bacadiyó, utiadacua, jīwī.

Mama aññuré, b̄uc̄ aññuré maquē

⁵¹ Jesús ūsārē sāiñawí:

—¿Tee niipetirere t̄uoi múā? jīwī.

—Éjū, t̄uoa, jīwū.

⁵² Ūsārē jīwī:

—Moisés jóarigue buerá síquērā Cōāmacū dutiré cúāp̄re niĩadarere aññurō t̄uomasícu. Cúā aññurō buera, masírā wáacua. Teero tiirá, cúā wii c̄uorá tiiróbiro niicua. Cúā iñanorōp̄ niirére masícu. Teero tiirá, mama aññurére, b̄uc̄ aññurére néewionecomasícu, jīwī.

Jesús Nazaretp̄ coep̄túarigue

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Jesús tee queoré wedeari siro, wáajōāwī. ⁵⁴ Nazaret cū masāri macāp̄ coep̄túawí. Toop̄ cúā nearí wiip̄ buenucāwī. Cū buerére tuorá, t̄uomanjōā, cāmerí jīrira niwā:

—¿Noop̄ bueyiri āni nocōrō masígú? ¿Cū deero tiigú tee tiēñoriguere tiimasí? ⁵⁵ Āni táboa paderiḡu macū niĩ; cū paco María wāmecutiyo; Santiago, José, Simón, Judas cū baira niĩya; ⁵⁶ niipetira cū baira numiācā āno marí watoap̄ niĩya, ¿teerora? ¿Noop̄ tee niipetirere masíyiri? jīrira niwā.

⁵⁷ Teeré wācūrā, cúārē padeodugáiyira. Jesupé cúārē jīwī:

—Niipetira apeyé macārī macārā sīcū profetare padeocúa. Cūāya dita macārā, cūāya wii macārā doca cūūrē padeoricua, jīwī.

⁵⁸ Toopúre cūā padeohéri īñagū, pee cūū tutuaremena tiiēñoriwi.

14

Juan Bautistare sīāriġue

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Teeburecorire Herodes Galilea dita dutigú Jesús tiiré quetire t̄oyiġu.

² Cūūrē padecoterare jīiyiġu:

—Cūū Juan basocáre wāmeōtiri basocu niiqui. Masāgū masājīyi. Teero tiiró, cūūp̄are tutuare niicu, jīimiyiġu.

³ Herodes too suguerop̄u Juanrē peresuwiip̄u néewa, siatúcūdutiġu. Herodías cūū bai Felipe numo niimirigo usenigō niīārō jīīgū, teero tiiyiġu.

⁴ Juan Herodere: —M̄uū coore numocutimasīria, jīirucuyiġu. ⁵ Herodes Juanrē siādugápacu, basocáre cuiyiġu. Cáāpe “Juan profeta niī” jīiyira.

⁶ Herodes cūū bauári b̄areco jeari, Herodías macō cūū boocórirā p̄atorp̄u basaēñoyigo. ⁷ Herodes coo basaēñore bayiró t̄sayiġu. Teero tiigú, “niirōrā” jīīgū, biiro jīiyiġu:

—Noo m̄uū s̄airēnorē ticoguda, jīiyiġu. ⁸ Coo paco wedenoāriġo niijīgō, Herodere jīiyigo:

—Mecūtīgārā opasida bapamena Juan basocáre wāmeōtiri basocuya dupure néesā, ticoya, jīiyigo.

⁹ Coo teero jīirī tuogú, Herodes wācūpatiyiġu. Cūū boocórirā tuocórop̄u “niirōrā m̄uūrē ticoguda” jīiāriġu niijīgū, ticodutiġu. ¹⁰ Juanyá dupure páatadutiġu peresuwiip̄u. ¹¹ Páataari siro, cūāya dupure opasida bapamena néesā, néewa, ticoyira. Coope coo pacopúre ticonetōneyigo.

¹² Juan buerére nunumíarira toopú wáa, cūāya ōpūūrē née, ūtātutip̄u cūūrā wáarira niiwā. Too siro Jesuré wedera jeawa.

Jesús cinco mil ūmūārē yaaré ecarġue

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jesús tee quetire tuogú, sīcūrā niidugamiyiġu. Dooríwup̄u m̄uūāsā, basocá manirōp̄u wáajōāwī. Basocápe t̄ojārira niiwā. Teero tiirá, teamacārī macārā nunuwáirira niiwā. ¹⁴ Jesús dooríwup̄u s̄āñāriġu duinacā, basocá paure īñawī. Cūārē bóaneō īñawī. Diarecutira cūā néeatirirare netōnéwī. ¹⁵ Nāicūmuatiri, ūsā cūū buerá cūū p̄uto wáa, jīiwū:

—Ñamicap̄u niā. Anopú macā manirōp̄u niā. Basocáre “nocōrōrā niā” jīiña. P̄utogā niirē macārīp̄u cūā yaaré s̄āi, yaara wáaaro, jīimiwū.

¹⁶ —Wáarijāārō. Mūā cūārē yaaré ecayá, jīiwī.

¹⁷ —Jāā; sicamoquēñepa pā, wai p̄uarārā c̄uoa, jīiwū.

¹⁸ —Néeatiya, jīiwī.

¹⁹ Too siro Jesús basocáre t̄aa sotoap̄u duidutiwi. Tee sicamoquēñepa p̄ārē, wai p̄uarārē née, ūmūāsēp̄u īñamūōco, Cōāmacūrē usenire ticowī. Túajea, p̄ārē p̄uatásā, ūsā cūū bueráre ticowī. Ūsāpe basocáre batowu. ²⁰ Niipetira yaa, yapijōāwā. Yaatoaari siro, doce piseri cūā yaad̄uuariguere seesā dadodup̄owu. ²¹ Teeré yaarira ūmūā dí̄cure bapaqueori, cinco mil watōa niiwā. Numiā, wīmarā bapaqueoya maniwā.

Jesús oco sotoápu wáarigue
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Too síro Jesús ùsā cūū bueráre cūū jeaariwupu jeasāduti, tīāwasuguedutiwi. Ɖsā wáari, cūūpe basocáre “wáagu tiia” jīīgū tīiyígu. ²³ Cúārē teerē jīīāri siro, ūtāgūpú cūū sīcūrā Cōāmacūmena wedeseḡu muñawayigu. Náicūmuāri siro, sīcūrā niiyigu. ²⁴ Ɖsāpe yoaropu niitoawu tīāwara. Wīno páapucāmotari, ocoturi páabatesāwū. ²⁵ Bóemuāatiri, Jesús ùsā putopu atigu, oco sotoápu atijōāatiwi. ²⁶ Ɖsā cūūrē oco sotoápu atiri īñarā, ucuařpetijōāwū. “¡Abu! ¡Basocā diarigu wātī niiqui!” jīīmiwū. Cuiira, bayiró acaribíwū.

²⁷ Máata Jesús ùsārē jīīwī:

—Wācūtutuaya. Ʋuñ niīā. Cuirijāña, jīīwī.

²⁸ Pedro cūūrē jīīwī:

—Ōpū, muñ niīgū, yuñre muñ puto oco sotoápu wáari tīiyá, jīīwī.

²⁹ —Atiya, jīīwī.

Pedro diiwá, oco sotoápu Jesús putopu wáamiwī. ³⁰ Wīno bayiró páapucori īñagū, cuiwi. Duadianucāḡū, bayiró busarómena: —Ōpū, yuñre netōñēña! jīīwī.

³¹ Máata Jesús cūūya wāmomena cūūrē ñee, jīīwī:

—Muñ péerogā padeorē cuogú, ¿deero tiigú “oco sotoápu wáari tiimasīriqui” jīī wācūārī? jīīwī.

³² Cúā dooríwupu muñsārī, wīno netōjōāwū. ³³ Teero wáari īñarā, ùsā tiiwupū niirā Jesurē padeorā ñicācoberimena jeacūmuwū. Cūūrē: —Niirōrā muñ Cōāmacū macū niīā, jīīwū.

Jesús Genesaretpu diarecutirare netōñerigue
(Mr 6.53-56)

³⁴ Ɖsā tīājeara, Genesaretpu maajeáwū. ³⁵ Too macārā Jesurē īñamasīrā, cūū jeari īña, niipetiro tiiditapu wededutirira niiwā. Niipetira diarecutirare cūū putopu néjeawa. ³⁶ Jesurē sāiwā:

—Muñyaro sutiró yapa dícuře padeñāma, jīīwā.

Niipetira padeñāarira netōjōāwā.

15

Basocáre ñañarā wáari tiiré
(Mr 7.1-23)

¹ Too síro fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jerusalénpu atiarira Jesús putopu jea, sāñāwā:

² —¿Deero tiirā muñ buerá marī ñecūsūmuñ tiimūāatiriguere netōñucāī? Yaaadari sūguero, cúā marī ñecūsūmuñ tiirucúrobiro wāmocoseriya, jīīwā.

³ Jesús cúārē yuñwi:

—¿Deero tiirā múācā Cōāmacū dutirére netōñucāī? Cōāmacū dutirére nemorō múā ñecūsūmuñ tiimūāatiriguere tiidugácu. ⁴ Cōāmacū aterē dutirigu niiwī: “Muñ pacu, muñ pacore padeoyá. Cúārē ñañarō wedeseḡunorē sīācōājāārō”, jīīrigu niiwī. ⁵ Múāpe merēā dutijāā. Basocáre cúā pacure, cúā pacore “yuñ múārē tiápumasīriga; yé neiyeru múārē ticoboariguere Cōāmacūrē ticopetijāwū” jīīdutia múā. ⁶ Múā teero dutira, cúā pacusūmuñārē “padeoríjāña” jīīrā tiia. Teero tiirā, Cōāmacū dutirére teero peti īñacōājāā, múā ñecūsūmuñ tiimūāatiriguere tiidugára. ⁷ Múā basocā īñahēropu ñañarē tiirā niīā. Teero

tiirá, tiiditórepira niiã. Isaías múã mecātígã tiirére diamacárã jóasuguerigu niwĩ. Cũũ jóariguere ãñurõ tuoádacu múã:

⁸ Ñiã basocá useromena dícu yũure padeoóya.

Cúã tũgueñarepe noopá niirõ niicu.

⁹ Búri peti neãaya.

Yéé maquērē “bueada” jĩpracara, basocá jĩrere buejãya, jĩiti Cõãmacũ,*

jĩ jóarigu niwĩ.

¹⁰ Cúãrē teero jĩãri siro, basocáre neãduti, cúãcãrē jĩwĩ:

—Yéé maquērē tuomasĩãda jĩrã, tuorã atiya: ¹¹ Basocáre useropũ sããware cúãrē ñañarã wãari tiirã. Cúã useropũ witiatirepe cúãrē ñañarã wãari tiia, jĩwĩ.

¹² Ɖsã cúũ buerã cúũ puto wãa, jĩwũ:

—¿Mũũ masĩĩ? Mũũ teero jĩãriguere tuorã, fariseo basoca cúajõããwã.

¹³ Jesús queorémēna yũwĩ:

—Yũũ Pacũ ãmũãsepeũ niigũ cúũ oteririgunorē nucõrĩmena wãã, cõãjãgũdaqui. ¹⁴ Teero tiirã, cúãrē teero iñajãña. Cúã Cõãmacũ boorere masĩdũgahera niijĩrã, iñahērã, ãpērã iñahērãrē wéesũguera tiiróbiro niĩya. Sĩcũ iñahēgũ ãpĩ iñahēgũrē wéesũgueri, cúã puarãpũra copepeũ ñaacosããdacua, jĩwĩ.

¹⁵ Pedro cúãrē jĩwĩ:

—Ɖsãrē wedeya. Mũũ queorémēna jĩãrigue ¿deero jĩũdũgaro tiigãri? jĩwĩ.

¹⁶ Jesús jĩwĩ:

—¿Múãcã ateré tuomasĩrii ména? ¹⁷ Niipetire basocáre useropũ sããware páagapũ wãa, too siro netõcõwitiwacu. ¹⁸ Ɖseropũ witiatirepeja cúã wãcũrēpe witiaticu. Teerã basocáre ñañarã wãari tiia. ¹⁹ Basocá popeapũ, cúã wãcũrēpure ate witiaticu:

ñañarõ wãcũrē,

basocáre siãcõãre,

ãpĩ numorē ñeeapere,

apegõ manũrē ñeeapere,

ãpērãména ñañarõ ñeeapere,

yaaré,

jĩĩditore,

ãpērãrē ñañarõ wedesere witiaticu.

²⁰ Teerã basocáre ñañarã wãari tiia. Wãmocoseripacara yaari, basocáre ñañarã wãari tiirĩcu, jĩwĩ.

Judíoayo niĩhēgõ Jesuré padeorígue

(Mr 7.24-30)

²¹ Too niĩãrigu witiwa, Tiro, Sidón macãrĩ wesapũ wãawi. ²² Toopũ sícõ numiõ cananeayo tiidita niigõ bayirõ busũrõmena atĩ, jĩwõ:

—Yũũ Ɖpũ, David pãrãmi niĩnũnũsegũ, yũure bóaneõ iñãña. Yũũ macõ wãtĩ sããnorigo bayirõ ñañarõ netõyo, jĩwõ.

²³ Jesús coore yũurinetõnecojãwĩ. Ɖsã cúũ buerã cúãrē jĩwũ:

—Coore wãaduticoya; marĩ siro bayirõ busũrõmena sãĩnũnũseyo, jĩmiwũ.

²⁴ —Cõãmacũ yũure Israelya põna macãrã dícuere tiĩapudutigu ticodiocowi.

Cúã oveja ditirira tiiróbiro niĩya, jĩ yũwĩ.

²⁵ Coo cúũ puto jea, ñicãcoberimena jeacũmuwõ.

* 15:9 Isaías 29.13.

—Ōpū, yuure tiiapuya, jīwō.

²⁶ —Wīmarāpere ecasugéro booa cūā yaadugarecōrō. Cūā yaarere ēma, cūāyara dīayiare cōācūrī, āñuria, jīwī.

²⁷ Coocā queorēmena yuwo:

—Ōpū, tee diamacūrā niā. Dīayia cūā ōpārā mesapu duirā cūā yaadiocore manarirē yaacua, jīwō.

²⁸ —Muu doca padeoré cūonetōjōā. Muu sārīrirobirora wāaaro, jīwī.

Cūū teero jīrīrā, máata coo macō wātī manigō putuárigo niwō.

Jesús pa diarecutirare netōnérigue

²⁹ Jesús too niārīgu wāa, Galileataro wesapu netōwāwi. Ɔtāgūpū muāwa, jeanuāwī. ³⁰ Naīrō pau basocā cūū putopu jeara tiiwā. Cūā wāamasihērārē, wāmōrī, dupori posarirare, īñahērārē, wedeseherare, āpērā diarecutira paure néjeawa. Cūū putopu cūūwā. Cūārē netōnéwī. ³¹ Basocā īñamanijōāwā. Wedesehera niārīra wedeseri īñarā, wāmōrī, dupori posarira netōnénorī īñarā, wāamasihērā niārīra wāari īñarā, īñahērā niārīra īñarī īñarā, īñamanijōāwā. “Marī Israelya pōna macārā Ōpū Cōāmacū āñunetōjōāi”, jīwā.

Jesús cuatro mil āmūārē yaaré ecarīgue

(Mr 8.1-10)

³² Too siro Jesús ūsā cūū buerāre sūocō, jīwī:

—Yuū āniārē bóaneō īñajōāga. Cūā yuūmena niirō itiábureco netōā. Teero tiirā, cūā yaaré petinōjōāya. Yuū cūārē juabóaremena putuawadutidugariga. Maapu tuomasīre petijōābocua, jīwī.

Ɔsā cūū buerāpeja jīwū:

³³ —Marī āno basocā manirōpu niā. ¿Noopū āniā paure yaaré nocōrōca bua ecabógari? jīwā.

³⁴ —¿Noquēpa pā cūoi? jīwī.

—Sietepa, teero biiri wai metārāgā puarāgā cūoa, jīwū.

³⁵ Jesús basocāre yepapu duidutiwī. ³⁶ Pā sietepare, waire née, Cōāmacūrē ūsenire ticowī. Túajea, puatāsā, ūsā cūū buerāre ticowī. Ɔsāpe basocāre batowu. ³⁷ Niipetira yaa, yapijōāwā. Yaatoaari siro, siete piseri cūā yaaduaariguere seesā dadodupówu. ³⁸ Teeré yaarira āmūā dīcure bapaqueori, cuatro mil niwā. Numiā, wīmarā bapaqueoya maniwā. ³⁹ Basocāre putuawadutiari siro, Jesús doorīwupu muāsā, Magdala wāmecitropu wājōāwī.

16

Jesuré tiiēñodutimirigue

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Fariseo basoca, saduceo basoca Jesús putopu jeawa. “¿Niirōrā cūū Cōāmacū ticodiocorigu niī?” jīrā, cūūrē Cōāmacū sicūrā tiimasīrere tiiēñodutimiwā.

² Jesupēja cūārē yuūwi:

—Muīpū sāāwari, múā āmūāsere īñarā, “muīpū āñurō sōāsāi; teero ti-irō, ñamigā āñurō cūmaādacu” jīā. ³ Bóeri ñiitiāwācārī īñarā, “mecūā oco peaadacu” jīā. Ɔmūāse maquē īñarā, “biiro wāaadacu” jīmasiā. Teero masīpacara, atitō wāarepere īñarā, “biiro jīdugaro tiia” jīmasīdojāā. ⁴ Múā atitō macārā ñañarē tiirā, Cōāmacūrē boohéra niā; Cōāmacū sicūrā tiimasīrere īñadugacu. Jonás tiirīgue tiiróbiro niiré dīcure īñaadacu, jīwī.

Cúārē cōāwagu, aperopú wáawi.

Fariseo basocaye pã púuri tiirigue

(Mr 8.14-21)

⁵ Ūsã cūū buerá apeniñapú tīāwawu. Toopú jeara, pã ūsã yaaadarere acabójārira niwū. ⁶ Jesús ūsārē jīwī:

—Fariseo basocaye, saduceo basocaye pã púuri tiirére tuomasīrō booa, jīwī.

⁷ Ūsã cūū buerá cūū jīāriguere tuomasīrijārā: —Pã marī néeatariatū; teero tiigú teero jīqui, jīimiwū ūsã basiro.

⁸ Jesús ūsã teero jīāriguere masījārigu niwī. Teero tiigú, jīwī:

—¿Deero tiirá múā “pã manīā” jī cāmerī wedesei? Múā péerogā padeoré cwoṛá niīā. ⁹ ¿Múā tuomasīrii ména? Sicamoquēñe pāmēna cinco mil ūmūā yaaari siro, ¿noquē piseri cúā yaaduaariguere seesā dadodupóri? ¿Wācūrii?

¹⁰ Too síro siete pāmēna cuatro mil ūmūā yaaari siro, ¿noquē piseri cúā yaaduaariguere seesā dadodupóri? ¿Wācūrii? ¹¹ ¿Deero tiirá múā tuomasīrii? Yūu fariseo basocaye, saduceo basocaye pã púuri tiiré wedesegu, pã meerē jīwū. “Cúāye pã púuri tiirére tuomasīrō booa” jīwū, jīwī.

¹² Cūū teero jīrīpara, ūsārē tuomasīre jeawu. “Marīrē pã púuri tiiré wedesegu mee tiíayi. ‘Fariseo basoca, saduceo basoca cúā jīditoremena buerépere tuomasīrō booa’ jīgū tiíayi”, jīwū.

Pedro Jesuré “mūu Cōāmacū beserigu niīā” jīrigue

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Jesús Cesarea Filipoya macā wesapu wáawi. Toopú jea, ūsārē cūū bueráre sãñáwī:

—Basocá yūu niipetira sōwārē ¿deero wedesei? jīwī.

¹⁴ Ūsã jīwū:

—Sīquērā mūnrē “Juan basocáre wāmeōtiri basocu niiqui” jīyia. Āpērā “Elías niiqui” jīyia. Āpērā “Jeremías niiqui; o āpī profeta niigū niiqui” jīyia, jīwū.

¹⁵ —¿Múāte “¿noā niī?” jī yūure? jīwī.

¹⁶ Simón Pedro yūuwī:

—Mūu Cōāmacū beserigu Cristo niīā; Cōāmacū catirucugu macū niīā, jīwī.

¹⁷ Jesús cūūrē jīwī:

—Simón, Jonás macū, mūu teero wedesegu, queorōra wedesea. Sīcū basocū mūnrē teerē wederijāyī. Yūu Pacu ūmūāsepu niigú mūnrē tee masīrere ticoajīyī. Teero tiigú, usenire cwogú niīā mūu. ¹⁸ Ate yūu jīrécārē tuoyá mūu: Mūu Pedro niīā. (Pedro “ūtāgā” jīdugaro tia.) Sicawī tiigá ūtāgā sotoapu tiirī wiibiro yūure padeoráre sicapōna macārā wáari tiigúda.* Wātī cūyaramēna yāa pōna macārārē docacūmurī tiirīqui. ¹⁹ Yūu mūnrē ūmūāsepu marī Ōpū niirōpu macā sáwibiro† niirere ticogudacu. Mūu teemēna atibárecopure “Cōāmacū dutiré mee niīā”, jī cāmōtári, ūmūāsepu cārē cāmōtānoādacu. Teero biiri atibárecopure mūu “Cōāmacū dutiré niīā” jīrī, ūmūāsepu cārē cāmōtáya maniādacu, jīwī.‡

²⁰ Too sírogā jīwī sūcā:

—Yūu Cōāmacū beserigu Cristo niiré maquērē āpērārē wederijāña, jī wedewī.

* **16:18** Efesios 2.19-22. † **16:19** Españolmena: llave; portuguésmena: chave. ‡ **16:19** Mateo 18.18; Juan 20.23.

*Jesús cūārē sīāadarere wederigwe**(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)*

²¹ Ate síromena Jesús ūsā cūū buerāre cūārē too síro wáaadarere wedenūcāwī. —Yūne Jerusalenpu wáaro niijāādacu. Toopúre butoá dutirá, pairé dutirá, Moisés jóarigwe buerá yūne bayiró ñañaró bayiró ñañaró tiíādacu. Yūne sīadutiādacu. Cūā teero tiipacári, itiábureco síro masāgūdacu, jīwī.

²² Teeré tuogú, Pedro Jesuré āpērā tuohéropu néewa, wedenūcārigu niimiwī: —Yūn Ōpū, Cōāmacū teero wáari jīgū, cāmotáaro. Mūn teero jīārigwe wáarijāārō, jīrigu niimiwī.

²³ Jesús cāmenūcā, Pedrore jīrigu niiwī:

—Satanás tiiróbiro wedesequ tiia mūñā. “¡Satanás, wáajōāgū; yūn putore niirijāña!” jīā. Pedro, mūn teero jīgū, Cōāmacū yūne dutirére cāmotādugagu tiia. Mūn masīria Cōāmacū wācūrere; basocá wācūrōbiro wācūā, jīrigu niiwī.

²⁴ Too síro Jesús ūsārē jīwī:

—Sīcū yūne padeó, nanudugáguno cūū booró tiidugārenorē tiidújāārō. Basocá cūārē ñañarō jīpacari, yūne tuonunúsearo. Teeré tiigú, curusare apagú tiiróbiro niigūdaqui. ²⁵ Āpī sīārere cuiguno yūne “masīria” jīgū pecameru wāagūdaqui. Āpípe yūne “masīā” jī, teewapamena cūārē sīārī, yūmena catirucujāgūdaqui. ²⁶ Sīcū atibāreco maquē niipetirere wap-atápacu, cūū yeeripūnarē tiidíori, cūū cūoré dee tiíadare niiricu. Cūū catiré petihére ñeenómena wapatíríqui. ²⁷ Yūn niipetira sōwū yūn Pacu asibatéremena, ángeleamena putūaatigūdacu atibārecopre. Putūaati, niipetirare cūā tirīgūecōrōre wapa tiigūdacu. ²⁸ Yūn ateréja diamacārā jīā: Sīquērā ānopú niirā cūā diaadari sūguero, yūn niipetira sōwū ōpū sāāgū atiri iñāādacu, jīwī.

17*Jesús baurécūtire wasorigwe**(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)*

¹ Seis būrecoři siro Jesús ūtāgú ūmūārigupu mūñawawi. Tiigupu wāagu, Pedro, Santiago, cūū bai Juanrē néewawi. ² Toopú cūā iñārī, Jesús cūū baurécūtirere wasojōāyigu. Cūūya diapóa muīpū būreco macū tiiróbiro asiyáyi. Cūūye suti būpo wāāyore tiiróbiro butiré wāayiro. ³ Teero wáari, Moisés, Elías bauánūcā, cūūmena wedesera tiiyira. ⁴ Pedro Jesuré jīyigu:

—Īsā Ōpū, marī ānopú niirī, āñunetōjōāā. Mūn boorī, āno itiāwiigā tiigūda; sicawīgā mūya wii, apewīgā Moiséya wii, apewīgā Elíaya wii tiigūda, jīmiyigu.

⁵ Cūū wedesequ tiirira, ōme capemóre diiāti, cūārē tuubiátocojāyiro. Ōme watoapu sīcū wedeseri tuoyira:

—Āni yūn macū yūn bayiró maīgú niī. Cūūmena bayiró ūseniā. Cūārē tuoyá, jīyigu.

⁶ Cūū buerá teeré tuorá, bayiró cuira, ditapu diaporarire munibiácūmujeayira.

⁷ Jesús jea, cūārē ñaapeó: —Wūmunūcāña; cuirijāña, jīyigu.

⁸ Cūā iñanūcōri, āpērā maniyira. Jesús dícare iñayira.

⁹ Cūā ūtāgūpū niīārira diiātiri, Jesús jīyigu:

—Mūā iñāāriguere wederijāwa ména; tée yūn niipetira sōwū dia masāri siropu, wedewa, jīyigu.

¹⁰ Cūū buerá sāñāyira:

—Too docare ¿deero tiirá Moisés jóarigue buerá “Cõãmacũ beserigu atiadari suguero, Elías atisuguegudaqui” jĩ buei? jĩyira.

11 Jesús cũãrẽ yũyigũ:

—Elías atisuguerẽ, niipetire quẽnosuguéadare diamacúrã niiã. 12 Yũre tuoyá: Elías jeatoawi méẽ. Cũãrẽ basocá ñãamasĩrira niiwã. Cũãrẽ cũã booró tiidugáriguere tiitõarira niiwã. Teero tiirõbiro yũ niipetira sõwãcã cũã ñãñarõ tiiri, ñãñarõ netõgũdacu, jĩyigũ.

13 Cũũ teero jĩrĩpũã, cũũ bueráre tuomasĩre jeayiro. “Juan basocáre wãmeõtiri basocaye maquẽrẽ wedeseğu tiijĩyĩ”, jĩ masĩra niiwã.

*Jesús wãtĩrẽ wĩmagũpure niiãriguere cõãwionecorigue
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)*

14 Too síro cũã rau basocá niirõpũ diijeári, sĩcũ Jesús pũtopũ wáa, ñicãcoberimena jeacũmu, jĩwĩ:

15 —Õpũ, yũ macãrẽ bóaneõña. Cũũ ñãma diarẽ cuogú nii. Bayiró peti ñãñarõ netõĩ. Pee peti pecamerũ ñaacũmu, díarucãrẽ ñãañũrucui. 16 Mũũ bueráre néeatimiãwũ. Netõnémasĩriawã, jĩwĩ.

17 Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Múã yũre padeoridõjãã; ñãñarã niiã. Yũ mũãmena yoari niirucujãrĩcãrẽ, padeoribocu. ¿Nocõrõ yoari mũãmena põõtẽõgũdari yũ? Néeatiya ãnopẽ wĩmagũrẽ, jĩwĩ.

18 Jesús wĩmagũpure niiãrigu wãtĩrẽ witiwadutiwi. Teero tiigú, witiwarigu niwĩ. Máata wĩmagũ netõjõãwĩ.

19 Too síro ãsã Jesús buerá ãpẽrã tuohéropũ wáa, cũãrẽ sãĩñãwũ:

—¿Deero tiirá ãsã wãtĩrẽ cõãwionecomãĩriayiri? jĩwũ.

20 —Múã pérérogã padeorẽ cuorã niiã. Yũ aterẽja diamacúrã jĩã: Mostazape péeripegã niiã. Múã padeorẽ tipecõrõgã niiri, atigú ãtãgãrẽ, “jõõpũ wáaya” jĩboajĩyu. Múã teero jĩrĩ, jõõpũ wáaboajĩyu. Múã padeorẽ cuorĩ, wisióre maniãdacu. 21 ãninõ wãtĩrẽ cõãwionecodugara, Cõãmacũrẽ sãĩ, betirẽmena dícu cõãrõ booa, jĩwĩ.

*Jesús cũãrẽ sãããdarere pũarĩ wederigue
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)*

22 Too síro ãsã Galileapũ niwarucuri, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũ niipetira sõwũ ãpẽrãpũre ticonogũdacu. 23 Yũre sãããdacua. Cũã teero tiipacári, itiãbũreco siro masãgũdacu, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩrĩ tuorã, bayiró wãcũpatira puuãwũ.

Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wapasérigue

24 Too síro ãsã Capernaumpũ jeari, Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wapasébosari basoca Pedro pũtopũ wáa, sãĩñáyira:

—¿Múãrẽ buegú Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wapatĩrigari? jĩyira.

25 —Wapatĩqui, jĩyigũ.

Wiipú sããjeari, Jesús cũãrẽ wedesesugewi:

—Simón, ¿aterẽ deero wãcũĩ mũũ? Atibũreco macãrã õpãrã ¿noãrẽ niyeru wapaséutigari? ¿Cũãya wederare o aperõ macãrãpũre wapaségari? jĩwĩ.

26 —Aperõ macãrãpũre, jĩ yũwĩ.

Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Cáãya wedera wapatírícu. ²⁷ Teero biipacari, marí cáárē merēã wãcũdutihera wapatíada. Mũũ weerida née, iitaropũ wai weegu wáaya. Wai yaasuguegure weemũdcoya. Cũũya ƛserore wũãwá, niyeruquire buagúdadu. Tiiquimena marí ƛuarãyere wapatígu wáaya, jĩĩwĩ.

18

¿Nii ƛpatí macã niĩ?
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Tiibũrecora ũsã Jesús buerá cũũ ƛuto wáa, cáũrē sãĩĩãwũ:

—Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũsera ¿nii ũsã watoare nemorõ ƛpatí macã niĩ? jĩĩwũ.

² Jesús sícũ wĩmagũrē sũocõ, ũsã decorũ ƛucõ, ³ jĩĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacúrã jĩĩã: Múã niirecutirere waso, wĩmarã tiirõbiro niĩhẽrĩ, Cõãmacũ dutiré múãƛure jeaboarigue múãrē jearicu. ⁴ Nemorõ ƛpatí macã Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũseguno ãni wĩmagũ tiirõbiro niĩ. ãni “yũũ ãƛpẽrã nemorõ niĩã” jĩĩ wãcũriqui. ⁵ Sícũ ãni wĩmagũbiro biigúre iĩã, “yũũ Jesuré maĩã; teero tiigũ cáũrē boca maĩgúda” jĩĩ wãcũboqui. Cũũ teero wãcũgũ, cáũrē maĩgú, yũũcãrē maĩgú tiii.

Ñãñaré tiirí, quio niĩ
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Yũũre padeorágãrē ñãñaré tiidutígunorē ñãñanemorõ wáaadacu. Cũũrē ũtãgã ƛairígamena cũũ wãmũãƛũ siatúyo, díã ƛairímaƛũ cõãñocori, nemorõ ãñubocu. ⁷ Basocãre ñãñaré tiidutíre ñãñanetõjõãã. Ñãñaré tiidutíre niirucua. ãƛpẽrãrē ñãñaré tiidutíri tiirãpe bayirõ ñãñarõ netõãdadua.

⁸ Mũũya wãmo, mũũya dũpo mũũrē ñãñãrere tiirí tiibõcu. Teero wáari, ƛãatacõãjãña. Sicawãmomena o sicadũpomena catiré ƛetihéropũ jeagu, ãñũjãã. ƛawãmómena o ƛuadũpómena ƛecameƛũ cõãdioconorĩjeja, ñãñanetõjõãcu. ⁹ Mũũya cepea iĩnaré mũũrē ñãñãrere tiirí tiibõcu. Teero wáari, tiigaré odewecõãjãña. Sicacepeamena catiré ƛetihéropũ jeagu, ãñũjãã. ƛuacãƛeameña ƛecameƛũ mũũ cõãdioconorĩjeja, ñãñanetõjõãcu.

Oveja ditirigũmena queoré
(Lc 15.3-7)

¹⁰ ãniã wĩmarãrē teero iĩnarĩjãña. Yũũ ateréja diamacúrã jĩĩã: Ɯmũãseƛũ ãngelea ãniãgãrē coterá yũũ ƛacu ãmũãseƛũ niigũmena niirucujãya. ¹¹ Yũũ niĩƛetira sõwũ ditirirare netõñégũ atiwi.

¹² ¿Múã deero tũgueñãĩ? Cien oveja cũogũ sícũ ditijõãrĩ, ¿deero tiigári cũũ? Noventa y nueve ũtãgũƛũ cũũ, ditiarigũre ãmaãgũ wáaqui. ¹³ Cũũrē buagú, bayirõ ũseniqui. Yũũ ateréja diamacúrã jĩĩã: ãƛpẽrã noventa y nueve dũsaãriramena nemorõ cũũmena ũseniqui. ¹⁴ Teerora marí ƛacu ãmũãseƛũ niigũ ãniãgãrē sícũ ƛecameƛũ wáari booríqui.

Acabóre
(Lc 17.3)

¹⁵ Mũũya wedegu mũũrē ñãñaré tiirí, mũũ basiro cũũ ƛutopũ wedesegu wáaya. Cũũ ñãñaré tiarigũere tũomasĩrĩ tiiyá. Cũũ “jáũ” jĩĩrĩ, múã cámerĩ wedese ũseniãdadu sũcã. ¹⁶ Cũũ tũoriatã, sícũrē, ƛuarãrē sũowáya; mũũmena cũũ ƛutopũ wáaaro. Toopũ jea, wedeya cũũ mũũrē ñãñaré tiarigũere. Mũũ teero tiigũ, Cõãmacũye queti jóarĩƛũ jĩĩrõbirora tiicũ. Teero tiirã, ƛuarã o iĩĩãrã

tee ñañaré tiáriguere “diamacúrã wáawu” o “diamacúrã wáayu” jĩmasĩãdacu. ¹⁷ Cúãcãrẽ netõncãrĩ, niipetira yũre padeorãre wedewa múã neãrõpu. Cúãcãrẽ netõncãrĩ, yũre padeorãre jĩña: “Cõãmacürẽ masĩhẽgũ o romanuã õpãrẽ niyeru wapasẽbosari basocãre tiirõbiro cũãrẽ ññaña”.

¹⁸ Yũu aterẽja diamacúrã jĩã: Atibúrecopũre múã “jáu, teero tiyã; ãñuniã” jĩrĩ, ãñuniãdacu ãmũãsepũcãrẽ. Teero biiri atibúrecopũre múã “teero tiirjãña; ññañaniã” jĩrĩ, ññañaniãdacu ãmũãsepũcãrẽ.*

¹⁹ Yũu aterẽja diamacúrã jĩã sũcã: Múã menamacãrã pũarã sĩcãrĩbĩro wãcürẽmena “marĩ aterẽ Cõãmacürẽ sãicó” jĩ sãĩrĩ, yũu Pacu ãmũãsepũ niigũ ticogũdaqui. ²⁰ Pũarã, ññãrã yũre padeorã neãrĩ, yũu cúã watoapu niã, jĩwĩ.

²¹ Pedro Jesús putopu wáa, sãĩñãwĩ:

—Õpũ, yáa wedegu cũu yũre ññarẽ tiirucúri, ¿noquẽ pee cũãrẽ acabõgũdari? ¿Sietecõrõ acabõgũdari? jĩwĩ.

²² —“Sietecõrõ” jĩria. “Cũu ññarẽ tiirẽcõrõ† acabõya” jĩã.

Dutibosagu acabõdũgahegũmena queoré

²³ Múãrẽ queorẽmena teerẽ wedegũda: Cõãmacũ dutirẽ múãpũre niãdare atequetĩ tiirõbiro niã. Sicũ õpũ cũũye dita dutibosara wapamõrere “quẽnogũda” jĩyigu. ²⁴ Cũu cúãrẽ wapasẽncãrĩ, sicũ pairó peti wapamõgũrẽ nẽeatiyira. ²⁵ Cũu wapatĩre cuohéri ññagũ, cũũrẽ, cũu ñumõrẽ, cũu põnarẽ, niipetire cũu cuorẽre ãpẽrãpũre dúadutiyigu, cũu wapamõrere wapatĩdutigu. ²⁶ Teerẽ ññagũ, cũũpe cũu õpũ pũto ñicãcoberimena jeacũmu, sãiyigu: “Yũu õpũ, yũre yuesãñuña. Yũu niipetire wapatĩpetijãgũda”, jĩyigu. ²⁷ Cũu õpũpe cũũrẽ bóaneõ ññagũ, cũu wapamõrere acabõjã, cũũrẽ “wãagua” jĩyigu.

²⁸ Cũũpe wáa, ãpĩ cũu menamacũ cũu tiirõbiro dutibosagure buajeayigu. Cũũpe cũũrẽ pẽerogã wapamõmiyigu. Cũũrẽ wapatĩdutigu, wãmũãrẽ ñeediyo, “mũu yũre wapamõrere wapatĩya” jĩyigu. ²⁹ Cũũpe ñicãcoberimena jeacũmu, sãimiyigu: “Yũre yuesãñuña. Mũũrẽ wapatĩgũda”, jĩmiyigu. ³⁰ Cũũpe booriyigu. Cũũrẽ peresuwiĩpu néewa, sõnecodutiyigu. “Cũu wapatĩpetirĩpu, wionécoya”, jĩyigu. ³¹ ãpẽrã cũu menamacãrã dutibosara cũu teero tiirẽre bayirõ bóaneõremena ññayira. Cũã õpũpũre niipetire cũu teero tiáriguere wedera wáayira. ³² Teerẽ tuogũ, cúã õpũ cũũrẽ suodutiyigu. Cũũrẽ jĩyigu: “Ññagũ! Mũu yũre sãĩrĩ, niipetire mũu wapamõretõrẽ acabõpetijãwũ. ³³ Yũu mũũrẽ bóaneõ ññããrirobirora mũucã mũu menamacürẽ bóaneõ ññaboajĩyu”, jĩyigu. ³⁴ Cũu õpũ cúagu, peresuwiĩ coterĩ basocare “cũũrẽ bayirõ ññarõ tiyã; tẽe cũu wapamõre wapatĩpetirĩpu, ññarõ tiidũya” jĩyigu, jĩwĩ Jesús.

³⁵ Jesús ate wede yapacutĩwi:

—Yũu Pacu ãmũãsepũ niigũ teerora tiigũdaqui múãrẽ, múãya wederare bóaneõremena acabõheri, jĩwĩ.

19

Múã ñũmosãnumiãrẽ cõãrijãña

(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

¹ Jesús teerẽ jĩãri siro, Galileapu niãrigu Judea ditapu díã Jordán muĩpũ mũããtirope wáawi. ² Pau basocã cũũrẽ ñũñwã. Cũu toopũ diarecutirare

* 18:18 Mateo 16.19. † 18:22 Pecasãyemena: setenta veces siete.

netŕŕnŕwĩ. ³ Fariseo basoca cũũ putopu jeawa. Cũũrŕ ĩańarŕ jĩĩrŕ buadugára, sãĩńáwã:

–¿Sĩcũ cũũ namorŕ cũũ boorŕ cŕãjãmasĩgarĩ? ¿Marĩrŕ dutirŕ teorora jĩĩĩ?
jĩĩwã.

⁴ Jesupŕŕ yũũwĩ:

–Mũã Cŕãmacũye queti jŕarĩpũ buerã niipacara, ¿masĩrĩĩ? Cŕãmacũ niipetire cũũ sicato tiĩncãritopure ũmũ, numiŕŕ tiĩrigũ niĩwĩ. ⁵ Ate jĩĩrigũ niĩwĩ: “Teero tiĩgũ, ũmũ cũũ pacure, cũũ pacore merŕã witi, cũũ namomŕna niĩgũdaqui. Cũã puarã sicaŕpũũ tiĩrŕbiro putuãadacua”, jĩĩrigũ niĩwĩ Cŕãmacũ. ⁶ Teero tiĩrã, puarã niĩriya. Sĩcũ tiĩrŕbiro niĩiya. Cŕãmacũ cũũrŕ sicaŕpũũrã tiĩrŕbiro niĩrĩ tiĩri siro, ãpĩ cũũrŕ cãmerĩ cŕãrĩ tiĩrĩjãrŕ booa, jĩĩwĩ.

⁷ Cũũrŕ sãĩńáwã:

–Too docare ¿deero tiĩgũ Moĩsŕs sĩcũ cũũ namorŕ cŕãgũũ “atewapã mũũrŕ cŕãã” jĩĩrĩpũrŕ ticodutiyrĩ?

⁸ Cũũrŕ jĩĩwĩ:

–Mũã ĩecũsũmũã Cŕãmacũ dutirŕre tiĩdugãherĩ ĩńagũ, Moĩsŕs “mũã namosãnumiãrŕ cŕãmasĩã” jĩĩrigũ niĩwĩ. Teero jĩĩpacari, sicatorũra numiãrŕ cŕãrŕ maniyero. ⁹ Yũũ jĩĩrŕre tuoyã: Sĩcũ cũũ namo ãpĩmŕna ĩańarŕ tiĩripacari, coore cŕãgũ, apegore namocũtigũ, ĩańarŕ tiĩgũ tiĩqui. Namo niĩhŕgŕmena ĩeeapegu putuãqui, jĩĩwĩ.

¹⁰ Ŝsã cũũ buerã jĩĩwũ:

–Too docare namomanĩrĩ, nemorŕ ãńũcu, jĩĩwũ.

¹¹ Ŝsãrŕ jĩĩwĩ:

–Niĩpetira namomanĩrã niĩmasĩricua. Cŕãmacũ “namomanĩrã niĩdadacua” jĩĩrĩra dĩcu niĩmasĩcua. ¹² ãpŕrã bauãrapũra namocũtimasĩricua. ãpŕrãrŕ basocã pŕnamanĩrĩ tiĩari siro, namocũtimasĩricua. ãpŕrã Cŕãmacũye maquŕ dĩcure tiĩdugãra namocũtiricua. “Namomanĩgũ niĩgũda” jĩĩgũno namomanĩgũ niĩjããrŕ, jĩĩwĩ.

*Jesús wĩmarãrŕ sãĩbosãrigue
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)*

¹³ Wĩmarãrŕ Jesũs pũto nŕeatiwa, cũũ ĩaapeŕŕ, Cŕãmacũrŕ sãĩbosãdutira. Ŝsã cũũ buerã cũũrŕ nŕeatiware tutimiwũ. ¹⁴ Jesupŕŕ jĩĩwĩ:

–Wĩmarã yũũ pũto atiaro. Cãmotãrijãńã. Cŕãmacũ dutirŕre ãńũrŕ wãcũnũuserano ãniãgã tiĩrŕbiro wãcũrã niĩiya, jĩĩwĩ.

¹⁵ Too siro Jesũs cũũrŕ ĩaapeŕŕ, Cŕãmacũrŕ sãĩbosãwĩ. Yaponŕŕ, aperopã wãajŕãwĩ.

*Mamũ pee cuogũ Jesumŕna wedeserigue
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)*

¹⁶ Too siro sĩcũ Jesũs putopu jea, cũũrŕ sãĩńáwĩ:

–Basocãrŕ buegũ, ¿yũũ ĩeenŕŕ ãńũrŕre tiĩgũdari, catirŕ petihŕre buadugãgu?
jĩĩwĩ.

¹⁷ Cũũrŕ yũũwĩ:

–¿Deero tiĩgũ yũũrŕ ãńũrŕre maquŕrŕ sãĩńãĩ? Sĩcũrã ãńũgũ niĩĩ. Cũũ dutirŕre tiĩyã, catirŕ petihŕre buadugãguja, jĩĩwĩ.

¹⁸ –¿Ñeerŕ tiĩgãrĩ? jĩĩwĩ.

Jesũs jĩĩwĩ:

—Basocáre sīārjāña. Āpī numorē ñeeaperijāña. Yaarijāña. Āpērārē jīditoremēna wedesārijāña. ¹⁹ M_{uu} pacu, m_{uu} pacore padeoyá. M_{uu} basiro maĩrō tiiróbirora āpērācārē maĩñá, jīwī.

²⁰ —Y_{uu} tee niipetirere tiimúaatimiwū. ¿Ñeenó y_{uu}re dusai? jīmiwī.

²¹ —M_{uu} basocá añugú peti niidugagu, m_{uu} cuorére dúapetijāgū wáaya. Tee dúa wapatáariguere bóaneōrārē batoya. Teero tiigú, Cōāmacū putorpare pee añurē buagúdadu. Túajea, ati, y_{uu}re nunuwá, jīmiwī.

²² Mam_u teero jīrī t_uogú, wācūpati, put_uajōāwī, pee apeyé cuogú niijīgū.

²³ Jesús ūsārē jīwī:

—Y_{uu} aterēja diamacārā jīñā: Pee apeyé cuoráno Cōāmacū dutirére añurō tiinunúsedugari, wisio niicu. ²⁴ Y_{uu} ateré jīnemoā sūcā: Wáicu camello wāmecatigu awigá copegār_u sāācāmewitimasīriqui. Toorá nemocu, pee apeyé cuoráno Cōāmacū dutirére añurō tiinunúsedugaripereja, jīwī.

²⁵ Teeré t_uorá, ūsā bayirō t_uomanijōāwū:

—Too docare ¿noāpé netōnénoādari? jīwū.

²⁶ Jesús ūsārē ññagārā, jīwī:

—Basocá cúā basiro netōnémasīriya. Cōāmacūpereja wisióre manidójāā, jīwī.

²⁷ Pedro cūārē y_{uu}gu, jīwī:

—T_uoyá ména. Ūsāpe niipetire ūsā cuoríguere cūūjōātiw_u, m_{uu}mena nunūāda jīrā. Teero tiirá, ¿ūsāpe ñeenórē ñeeādari? jīwī.

²⁸ Jesús y_{uu}wī:

—Y_{uu} aterēja diamacārā jīñā: Atibúreco petiári siro, niipetire mama wasorítabe, y_{uu} niipetira sōwū duigúdadu asibatéripīrō ōpū duirípīrōp_u. Y_{uu} too duiri, múā y_{uu}re nunuríracā docepírī ōpārā duirépírīp_u duiadacu. Israelya pōna doce pōnarī macārārē beseadacu. ²⁹ Sīcāno y_{uu}re padeoré wapa cūūye wiseri, cūū baira, cūū pacusūmuā, cūū pōna, cūūye ditare cūūjōā, cūū cūūwarigue nemorō buagúdaqui. Teero biiri apeyé Cōāmacūmena catiré petihére buagúdaqui. ³⁰ Mecātīgārē pa_u uputí macārā too síropare bári niirā niīādadua. Bári niirā too síropare uputí macārā niīādadua, jīwī.

20

Use wese paderámena queoré

¹ Jesús wedenemowī:

—Múārē queorémēna teeré wedeguda: Cōāmacū dutiré múāp_ure niīādare atequetí tiiróbiro niīā. Sīcū use wese cuogú ñamisāñurō cūūya wese padeadarare āmaāgū wáayigu. ² Cúārē buagú, “sicabureco padegu wapatárocōrō múārē wapatíguda” jīyigu. Cúāmena quēnotóa, cūūya wesep_u padedutigu ticocoyigu. ³ Nueve niirī, macā decop_u wáayigu. Toop_u āpērā paderipacara niirārē ññayigu. ⁴ Cúārē jīyigu: “Múācā use wesep_u padera wáaya. Ññurō múārē wapatíguda”, jīyigu. Cúācā padera wáayira. ⁵ Coeritō niirī, ññamica tres niirī, teerora tiyigu. ⁶ Cinco niirī, macāp_u wáa, āpērā paderipacara niirārē buajeayigu sūcā. Cúārē, “¿deero tiirá múā paderipacara niinañiōjōā?” jīyigu. ⁷ “Āpērā ūsārē ‘padera atiya’ jīriawā”, jīyira. “Múācā use wesep_u padera wáaya”, jīyigu.

8 'Náicūmuatiri, wese cʉogú paderáre dutigúre j̄iyigu: “Paderáre sʉocó, wapatíya. Too síropu jearirare wapatísugueya. Sʉguero jearirare wapatíyaponocoya”, j̄iyigu. 9 Cinco niir̄ip̄u padenuc̄arira jeayira. Sicabureco padera wapatárocōrō ñeeyira. 10 Bóerip̄u jearirape ati, “āniā nemorō marī wapatáadacu” j̄i wācūmiyira. Cúacā sicabureco wapatárocōrō ñeeyira. 11 Cúā tiiwese cʉogúre tuticoteyira: 12 “Īniā ūsā síropu padera jearira sica horara padeawā. Cúacārē ūsā wapatárocōrōrā wapatía. Īsāpeja yoari asiró doca padenañiōjōāwū”, j̄iimiya. 13 Cūupe sícū teero j̄iirā menamacūrē j̄iyigu: “Yuu menamacū, m̄uure ñañarō tiigú tiiria. M̄u padeari sʉguero, ‘sicabureco wapatárocōrō m̄uure wapatíguda’ j̄i quēnoāwū m̄umena. 14 M̄u wapatáre nēe, wáagua. Yuu āni too síropu padegú jearigure m̄uure wapatárocōrōrā wapatidugaga. 15 Yēe niyeru niā ate. Yuu booró yēe niyerumena tiimasā. ¿Yuu añurō tiiri, m̄u ĩñatutigu tiíte?” j̄iyigu.

16 'Teero tiirā, too síropu niir̄ira sʉgueadacua; sʉguearira síropu niir̄adacua, j̄iwi Jesús.

Jesús cūārē s̄iāadarere ĩt̄iir̄i wederigue

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Too síro Jesús Jerusalénpu muāwagu, ūsā cūu buerá docere merēā sʉocó, wedewawi. Biiro j̄iwi:

18 —Múā ĩñā. Marī Jerusalénpu wáara tiia. Toopú yuu niipetira sōwū niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápure ticoadacua. Cúā s̄iādutiadacua yuure. 19 Cúārā judíoa niñerápure ticonetōneadacua. Yuure buijā, tana, curusapu páabiatu s̄iāadacua. Itiábureco siro masāgudacu, j̄iwi.

Santiago, Juan paco Jesuré s̄iibosámirigue

(Mr 10.35-45)

20 Zebedeo n̄amo coo pōna Santiago, Juanména Jesús p̄uorpu jeawo. Cūārē s̄iigōdo, ñicācoberimena jeacūmuwō. 21 Cūu coore: —¿Ñeenó boogári? j̄iwi.

—M̄u ōpū s̄iāgū, āniā yuu pōna puarārē m̄u duiir̄ip̄rō p̄uogāpu d̄upowa. Sícū diamacūpe, āp̄irē acuniñape d̄upowa, j̄iimiwō.

22 Jesús yuūwi:

—Yuu ōpū s̄iāādari sʉguero wáaadarere múā mas̄iria. ¿Yuu ñañarō netōādarobirora múācā ñañarō netōrā nucābógari? j̄iwi.

—Ījū, ñañarō netōmasā, j̄iwi.

23 —Múācā yuu tiiróbiro ñañarō netōādacu. Teeré wedemas̄ipacu, “sícū diamacūpe, āp̄irē acuniñape d̄upoguda” j̄iimas̄iriga. Tee yuu dutiré niiria. Yuu Pacu toopú duiadarare besetoawi, j̄iwi.

24 Īsā puamóquēñerā tee s̄iirere t̄uorā, Santiago, Juanména cúawu. 25 Jesús ūsārē sʉocó, j̄iwi:

—Múā mas̄iā: Niipetire dita macārārē dutirá Cōāmacūrē mas̄ihērā cúā booró dutiāmajāya. Cúā doca macārācā acaribíremena dutiia, cúā dutirere tiipetidutira. 26 Múāpeja cúā tiiróbiro tiir̄ijāña. Merēā tiir̄ecutiya. Múā up̄iti macārā niidugara, āp̄erārē tiápurí basoca niñā. 27 Sícū āp̄erā nemorō niidugaguno niipetirare padecotegu tiiróbiro niirō booa. 28 Yuu niipetira sōwūcā teerora tiiwú: Āp̄erā yuure tiápuaro j̄iigū mee atiwu. Yuure basocare tiápugu atigu tiiwú. Teero biiri pau basocā ñañaré tiiré wapa diabosa netōnégū atigu tiiwú, j̄iwi.

Jesús puarārē ñnarĩ tiirĩgue

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ ʔsā Jericó niirira witiwari, paɯ basocá Jesurē nɯnɯátiwa. ³⁰ ʔsā wáarima wesapɯ puarā ñnahērā duiwa. “Jesús too netōwái” jĩrere tuorá, bayiró busurómena jĩwā:

—¡Ōpū, David pārami niinɯnɯsegɯ, ũsārē bóaneōña! jĩwā.

³¹ Basocápe cūārē: —Nocōrōrā ditamanijōña, jĩ tutimiwā.

Cūápe jĩnemosājāwā:

—¡Ōpū, David pārami niinɯnɯsegɯ, ũsārē bóaneōña! jĩwā.

³² Jesupéja putuánucā, cūārē suocó: —¿Múārē deero tiirí boogári? jĩwā.

³³ —Ōpū, ũsārē ñnarĩ tiiyá, jĩwā.

³⁴ Jesús cūārē bóaneō ñnagū, capearire ñaapeówi. Ñaapeórina, ññajōwā sáa. Ñña, cūūrē nɯnɯátiwa.

21

Jesús Jerusalénpu sããwarigwe

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ ʔsā Jerusalénpu jeaadaro péero dusawú. Betfagé macāpu ʔtāgú Olivo putopu jeaadara tiiwú. Toopú Jesús puarā ũsā menamacārārē tiimacāpu ticocowí. ² Cūārē jĩwí:

—Iimacā marí díamacū niirí macāpu wáaya. Máata sícō burra siatúnucōārigore, wĩmagūmena buajeáadacu. Jōā, cūārē néeatiya. ³ Sícū múārē sãññarí, “marí Ōpū booáwí; máata wiyajāgūdaqui” jĩña, jĩwí.

⁴ Tee profeta jĩririobirora wáaro tiiyiro. Ateré jóarigu niiwí:

⁵ Jerusalén macārārē jĩña: “Íñña. Múā Ōpū múā putopu atitoai mée.

Búri niigú tiiróbiro burra macū wĩmagū sotoapu pesaatil”,*

jĩ jóarigu niiwí.

⁶ Cūā Jesús ticocoarira wáa, cūū tiidutíaririobirora tiirira niiwā. ⁷ Burrore cūū pacoména néeatiya. Cūā sotoapu cūāye suti sotoá maquērē tuuwépeowa. Jesús sícū sotoapu muapeawi. ⁸ Paɯ toopú niirā cūūrē padeorá, cūū netōwáadarimapu cūāye suti sotoá maquērē sēōcūwā. Āpērā yucu dupari tiimapú páatacūwā. ⁹ Cūū suguero wáara, cūū siro nɯnɯrā bayiró busurómena jĩwā:

—¡David pārami niinɯnɯsegure usenire ticoada! ¡Ñni Cōāmacū ticodiocorigu niirí! ¡Cūūrē añuró tiáro! ¡Niipetira ũmuāse macārā cūūrē “añunetōjōāi” jĩ, usenire ticoaro! jĩwā.

¹⁰ Jesús Jerusalénpu sããjeari, niipetira toopú niirā ññamanijōā, deero jĩmasĩririra niiwā.

—¿Noā niirí añi? jĩ cãmerí sãññāwā.

¹¹ Āpērā yuɯwa:

—Cūū Jesús, profeta, Nazaret Galilea dita macū niirí, jĩwā.

Jesús Cōāmacūwiipɯ dúari basocare cōāwionecorigwe

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Too síro Jesús Cōāmacūwiipɯ sããjeagu, niipetira dúari basocare, teeré sãñérārē cōāwionecowí. Niyeru wasorí basocaye mesarire tuunécōācūjāwí. Bua dúari basocaye duirépĩrcārē teerora tiiwí. ¹³ Cūārē jĩwí:

* 21:5 Zacarías 9.9.

—Cōāmacūye queti jóaripūpū biiro jīā: “Yáa wii ‘Cōāmacūmena wedeseri wii nīā’ jīrī wii nīādacu”, † jī jóre nīā. Múāpe yaarépira dúari wii nīrī tīa, jīwī.

14 Tīiwiipáre īñahērā, wáamasīhērā cū patorpū atiwa. Cúārē netōnéwī.
15 Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápe cū tutuaremena tīēñorī īñarā, cúawa. Wīmarā tīwīi popeapu nīrā bayiró busarómena “¡David pārami nīnūnūsegure usenire ticoada!” jīwā. Teecārē tuorá, cúawa. 16 Jesuré jīwā:

—¿Inīā cūā jīrēre tuoi? jīwā.

—Tuoa, jīwī—. Múā Cōāmacūye queti jóaripū buerá niipacara, ate tiipūpū jóarere tuomasīria ména:
Cōāmacū, mū wīmarārē,
teero bīiri ūpūrārē

āñurō useniremena mūrē basapeomenirī tīāwā, ‡
jī jóanoā, jīwī.

17 Cúārē cōāwitiwa, Betaniapū wáawū. Toopú ūsā cāniwā.

Jesús higueraque sīnirī tīirigue

(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Apebúreco bóeri Jesús Jerusalénpū cāmerputáagu, jubóajōāwī. 19 Maa wesapu higueraque īñawī. “Ducacaticura” jīgū, īñagū wáamiwī. Pūūrī dīcu bñawī. Teero tiigú, tiiguré: —Ducacatinemorīcu sáa, jīwī. §

Máata higueraque sīnijōāwū. 20 Teero wáari, ūsā cū buerá īñamanijōārā, sāīñāwū:

—¿Deero tīrō higueraque máata sīnijōāārī? jīwū.

21 Jesús ūsārē yūwī:

—Yūn ateréja diamacúrā jīā: Múā padeoré cuorá, “Cōāmacū yūnriboqui” jīhērā, yūn tiiguré tīarīrobiro múācā tiimasīādacu. Apeyé, múā atigú ūtāgūrē “wáa, díapu ñaacoñuāña” jīrī, teerora wáaadacu. 22 Múā padeoré cuorá, Cōāmacūrē sārēnorē buāādacu.

Jesuré “¿noā dutirémēna teeré tīi?” jīrīgue

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Too síro Jesús Cōāmacūwiipū sāāwawī. Cū tīiwiipū bueritabe, paiaré dutirá, āpērā btoā dutirá cū patorpū wáa, cūrē sāīñāwā:

—¿Noā dutirémēna mū teeré tīi? ¿Noā mūrē dutiré ticori? jīmiwā.

24 Jesús cúārē yūwī:

—Yūncā múārē sāīñāgūda. Múā yūre yūri, múārē “ate dutirémēna tīa yūn” jīgūda. 25 ¿Noā Juanrē wāmeōtidutigu ticocoyirī? ¿Cōāmacū o basocápe ticocoyirī? jīwī.

Cúāpe cāmerī wedesewa:

—Marī “Cōāmacū ticocorigū nīwī” jīrī, cū marīrē “too docare ¿deero tīrā cūrē padeorīrī?” jīboqui. 26 Marī “basocā cūrē ticocorīra nīwā” jīmasīria, basocáre cuira. Niipetira “Juan profeta nīwī” jī padeoóya, jīyira.

27 Teero tīrā, cúā Jesuré: —Masīriga, jīwā.

Jesús cúārē jīwī:

—Yūncā múārē “ate dutirémēna teeré tīa” jī wederia, jīwī.

Sīcāpōna pñarāmena queoré

† 21:13 Isaías 56.7. ‡ 21:16 Salmo 8.2. § 21:19 Higuera pūri wasowitīatiri, duca metápágā witiaticu. Teepare sāmerērena yaanocu. Jesús teeré āmaāmījīyi. Teepagā ñadiari síro, pacapá āñurō ipitire witiatinūcācu. Metápágā manirī, pacapácā witiaticu.

28 Jesús cǎārē sǎiñáwī:

—¿Múá deero tǔgueñaí ateré? Sícǎ pǔarǎ ũmuǎ pǔnacutíyigu. Cǔū sícǔ pǔtopu wáa, “macǔ, use wesepeǔ padegu wáaya” jǐiyigu. 29 Cǔū macǔpé “wáaria” jǐiyigu. Too síro wǎcǔpati, wǎcǔre waso, padegu wáajǔǎyigu. 30 Too síro cǔǎ pacǔ ǎpǐ cǔū macǔ pǔtopu wáa, teerora jǐiyigu. Cǔūpe “wáaguda” jǐipacu, wáariyigu.

31 ¿Niipé cǔǎ pacǔ booróbiro tiiyíri? jǐiwī.

—Cǔū dutisǔgwearigupe, jǐiwǎ.

Jesús cǎārē jǐiwī:

—Yǔū ateréja diamacǔrǎ jǐiǎ: Niyeru wapasébosari basoca, teero biiri numiǎ ñañarǎ múǎ sǔguero wǎcǔpati, wasoóya. Teero tiiró, Cǔāmacǔ dutiré basocǎpǔre niíadare cǎārē múǎ sǔguero jeaadacu. 32 Juan Cǔāmacǔ boorére múārē bueracari, cǔūrē padeoríwǔ. Niyeru wapasébosari basocape, teero biiri numiǎ ñañarǎpe cǔūrē padeowá. Cǔǎ wǎcǔpati, wasorǐ ññapacara, múǎpe too síro wǎcǔpati, wasoríwǔ. Juanrē padeoríwǔ, jǐiwī.

Ñañarǎ padecoteramena queoré

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

33 Jesús cǎārē wedewi sǔcǎ:

—Apeyé queorére tuoyá sǔcǎ: Sícǔ ũmu dita cǔogǔ niiyigu use wese oterigu. Otepetitǔa, sǎnisǎñcǔyigu. Use cǔǎ bipesǎǎdari copere ũtǎgǎpǔ coayigu. Teero biiri ũmuǎri wii cǔǎ coteduiadari wiire tiiyigu. Aperopǔ wǎanetǔgǔ wáagu, ǎpǔrǎrē tiiditare wasoyigu. 34 Use dǔcacutirito niirǐ, cǔūrē padecoterare ticocomiyigu. Cǔūya dita cǔū wasorirare “use cǔǎ dúa wapatárere decomena ticocoaro yǔure” jǐicomiyigu. 35 Cǔǎ toopǔ jeari, tiidita wasorira cǎārē ñee, sícǔrē páa, ǎpǐrē sǐǎjǎ, ǎpǐrē ũtǎperimena déeyira. 36 Tiidita ǔpǔ cǔū tico-cosuguerira nemorǔ ticocomiyigu sǔcǎ. Cǔǎcǎrē teerora tiiyíra.

37 “Too síro sǎa, cǔū macǎrē ticocomiyigu sǔcǎ. “Yǔū macǎrē quioníremena ññaadacua”, jǐi wǎcǔmiyigu. 38 ǔpǔ macǔ toopǔ jeari ññarǎ, tiidita wasorira cǎmerǐ wedeseyira: “ǎñirǎ niíi too síropǔ atiditaré ñeegǔdu. Jǎmu, sǐǎcǔ. Cǔū manirǐ, atiditǎ maríya dita pǔtuáadacu”, jǐimiyira. 39 Teero tiirǎ, cǔūrē ñee, tiiwese wesapǔ néewa, sǐǎcǔǎjǎyira.

40 “Too docare tiidita ǔpǔ toopǔ jeagu, ¿deero tiigǔdari tiidita wasorirare? jǐiwī.

41 Cǔūrē jǐiwǎ:

—Bóaneǔrǔ manirǔ cǔǎ ñañarǎrē sǐǎcǔǎgǔdaqui. Too síro cǔūya ditare cǔūrē wapatǔrucujǎǎdarare wasogǔdaqui, jǐiwǎ.

42 Jesús cǎārē jǐiwī:

—Múǎ Cǔāmacǔye queti jóaripǔ buerǎ niipacara, ate tiipǔpǔ jóarere tuomasǐria ména:

Wii weerira ũtǎquire booríyira.

Cǔǎ boorípacari, tiiquira ǔpǔtǐ macǎqui pǔtuáwǔ tiiwiiipáre.

Cǔāmacǔ marǐ ǔpǔ teero tiirígu niiwī.

Cǔū tiiríguere “ǎñnetǔjǔǎǎ” jǐi tǔgueñanoǎ,*

jǐi jóanoǎ.

43 “Teero tiirǎ, yǔū ateréja jǐiǎ: Cǔāmacǔ dutiré múǎpǔre niimiádare use wese tiiróbiro nií. Tiwesere múārē ẽmajǎgǔdaqui; ǎpǔrǎrē ticogǔdaqui cǔū

* 21:42 Salmo 118.22-23.

duriré tiiádarare. ⁴⁴ Tiiqui sotoapu ñaapeaguno mutãjõãgũdaqui. Tiiqui sîcũ sotoapu ñaapeaatã, ãñurõ mutãpetijõãgũdaqui, jîwî.

⁴⁵ Paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Jesús tee queorémene wederi tuorá, “marîrêna teero jîgũ tiiquí” jîyira. ⁴⁶ Teero tiirá, cûurê ñeeãdara tiimiyira. Ñeeriwa, basocáre cuira. Basocápe “profeta niîi” jîi padeowá.

22

Wãmosári bosebureco boocómiramena queoré (Lc 14.15-24)

¹ Jesús queorémene cûarê wedenemowî:

²—Cõamacũ dutiré múãpũre niîãdare atequetî tiiróbiro niîã. Sîcũ õpũ niiyigu. Cũũ macũ wãmosári bosebureco tiipeoyigu. ³ “Yũũ boocórirare suorá wáaya”, jîyigu cûurê padecoterare. Cũũ boocórirape “wáaria” jîjãyira. ⁴ Too síro ãpêrãrê cûurê padecoterare ticocogu, jîduticoyigu: “Yũũ boocórirare ateré wedera wáaya: ‘Yaaré quẽnoãrepũ niitoaawũ. Yáara wecúá, teero biiri ecará diicutiri tiirirare sîãdutiitoaawũ. Niipetire quẽnoãrepũ niîã. Bosebureco ñnarã atiaro’”, jîcoyigu. ⁵ Cûãpe yũuriyira. Sîcũ cûũya wesepũ wáajõãyigu. Æpî cûũ apeyé dúaropũ wáajõãyigu. ⁶ Æpêrãpé cûã õpũ ticocoarirare ñee, ñañarõ jîi, sîãjãyira. ⁷ Cûã õpũ cûã teero tiáriguere tuogú, cúayigu. Cûũyara surarare ticocogu, cûarê sîãdutyigu. Cûũya macãrê sóejãdutyigu. ⁸ Too síro cûurê padecoterare jîyigu: “Niipetire wãmosári bosebureco tiíãdare niipetitoa. Yũũ boocómirira atihere wapa boocónemoña manirã niijããrõ sáa. ⁹ Teero tiirá, macã decopũ wáaya. Niipetira múã buajeáre ‘bosebureco ñnarã wáaya’ jîiña”, jîyigu. ¹⁰ Cûurê padecotera macã decopũ wedera wáayira. Niipetira cûã buajeáre ãñurãrê, ñañarãrê néõ, néewayira. Teero tiirá, tiítatiare basocá dadajõyira.

¹¹ “Too síro cûã õpũ bosebureco atiarirare ñnagũ, sããjeayigu. Cûarê ñnagũ, sîcũ cûã decopũ wãmosáara sãñarõ sãñahẽgũrê ñnayigu. ¹² Cûurê jîyigu: “Yáa wedegu, ¿deero tiigú sããatiarî mũũ, wãmosári sutiro sãñaripacu?” Cûũpe yũmasîiyigu. ¹³ Cûã õpũ yaaré batorare jîyigu: “Cûurê wãmorîpũ, duporîpũ siatú, ñaîfîãgõpũ cõãwionecoya. Toopú basocá pũnisira bacadiyó, utiadacua”, jîyigu, jîwî.

¹⁴ Jesús jîwî sũcã:

—Cõamacũ paũge boocópacũ, sîquẽrãrê besequi, jîwî.

Niyeru wapaséduitire sãñãrigue (Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Too síro fariseo basoca wáajõãwã. Cûã Jesús merẽã yũuri boorá, cûurê sãñãáadarere quẽnoyúerira niîwã. ¹⁶ Too síro cûã buerere nunurãrê, Herodere tuonunúseramena Jesús pũtopũ ticocorira niîwã. Cûurê jîwîwã:

—Basocáre buegú, mũũ ãñugú niirére masîã. Mũũ diamacãrã Cõamacũye maquẽrê buea. Basocá tusaré dícuere wedericu. Upũtî macãrãrê, búri niirãrê, niyeru suoráre, niyeru cuohérare sîcãrîbîro ñna, wedea mũũ. ¹⁷ Teero tiigú, ¿deero wãcũî mũũ? Æsãrê wedeya: ¿Romanuã õpãrê cûũ niyeru wapaséduitirere wapatíadari; o wapatírigarite? jîwã.

¹⁸ Jesupé cûã wãcũrere, cûã ñañarê tiidugãrere masîjãrigũ niîwî. Teero tiigú, jîwî:

—Múã ñañarã, tiiditórepira niîã. Múã yũure teero jîi, wedesãdugara tiia.

¹⁹ Niyeruqui wapatíadariquire ãñoñã yũure, jîwî.

Tiiquire cūārē néeeatiwa. ²⁰ Jesús cūārē sãĩñáwĩ:

—¿Noãyá diapóa, noã wãme tusai? jĩwĩ.

²¹ —César romanuã òpūye tusaa, jĩwã.

—Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cõãmacūyere Cõãmacūrē wiyayá, jĩwĩ.

²² Cūũ teero jĩĩrĩ tuorá, tuomaníjõawã. Cūārē cõawiti, wáajõawã.

Diarira masãmuãre wederigue

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Tiiburecora síquẽrã saduceo basoca Jesús puto jeawa. Cūã “diarira masãmuãricua” jĩĩya. Jesuré sãĩñáwĩ:

²⁴ —Basocáre buegá, Moisés jĩĩriguere jĩĩãda: “Sícũ põnamanígũ diaweori, cūũ bai cūũ namo niirigore dúutuario. Cūũ coomena cūũ sówũ diarigure põnacutĩbosaaro”,* jĩĩrigu niiwĩ. ²⁵ Teerora wáayiro ùsã watoare. Sícũpõna siete niyira. Cūã sówũ namocutiri siro, diajõãyigo. Põnamanígũrã, cūũ namo niirigore cūũ bairé cūũyigo. ²⁶ Cūũcãrē teerora wáayiro. Cūũ baicãrē teero wáayiro. Teero dícu wáayiro. Niitugurucãrē teerora wáayiro. ²⁷ Too síro cūã namo niimirigocã diajõãyigo. ²⁸ Cūã niipetira coore namocutimiyira. Teero tiigó, diarira masãmuãrĩ, ¿nii namope pũtuãgodari? jĩwã.

²⁹ Jesupé cūārē yũwĩ:

—Múã Cõãmacūye queti jóaripũ maquẽrē masĩria. Cõãmacũ tutuarecãrē masĩria. Teero tiirã, wisijõãã. ³⁰ Diarira masãmuãri siro, ùmuã, numiã wãmosiáricua. Ángelea ùmuãsepu niirãbiro niĩya. ³¹ Diarira masãmuãre maquẽrē múã buepacara, tuomasĩria ména. Ateré Cõãmacũ cūũye queti jóaripũpũ múãrē jĩĩrigu niiwĩ: ³² “Abraham, Isaac, Jacob Òpũ niã yũ”,† jĩĩrigu niiwĩ. Cõãmacũ diarira Òpũ niirii; catirá Òpũpe niĩ, jĩwĩ.

³³ Basocã cūũ buerére tuorã, tuomaníjõawã.

Dutiré upũti maquẽ

(Mr 12.28-34)

³⁴ Too síro Jesús saduceo basocare sãĩñáduri tiirĩ ñnarã, fariseo basoca neãrira niiwã. ³⁵ Too síro sícũ cūã menamacũ Moisés jóariguere ãñũrõ masĩgũ Jesuré “merẽã yũboqui” jĩĩgũ, sãĩñáwĩ:

³⁶ —Basocáre buegá, ¿diiyé niĩ Moisére dutiré cūũrigue bayiró upũti maquẽ? jĩwĩ.

³⁷ Jesús cūārē yũwĩ:

—“Cõãmacũ marĩ Òpũrē maĩñã. Niipetire múã yeeripũnamena, múã wãcũrémena cūārē maĩñã”,‡ ³⁸ Tee apeyé nemorõ niinetõnucãre niã. ³⁹ Tee doca maquẽ tee dutiré tiirõbiro niã. “Mũũ basiro maĩrõ tiirõbirora ãpẽrãcãrē maĩñã”,§ ⁴⁰ Marĩ tee puawãmé dutirére tiirã, niipetire Moisére dutiré cūũrigue, teero biiri profetas tiidutirere yũra tiicũ, jĩwĩ.

Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Fariseo basoca Jesús putopũ neãritabe, cūārē sãĩñáwĩ:

⁴² —Múã Cristo Cõãmacũ beserigure ¿deero wãcũĩ? ¿Noã pãrãmi niinunusegu niĩ? jĩwĩ.

* **22:24** Deuteronomio 25.5. † **22:32** Éxodo 3.6. ‡ **22:37** Deuteronomio 6.5. § **22:39** Levítico 19.18.

—Ōpū David pārami niinunusegu niigūdaqui, jīwā.

⁴³ Jesús cūārē jīwī:

—Too docare David Cristo ñecū niipacu, ¿deero tiigú Espiritu Santo masiré titorémena wedeseḡu, “cūū yuu Ōpū niī” jīyiri? David ateré jóarigu niīwī:

⁴⁴ Cōāmacū jīwī yuu Ōpūrē:

“Yáa wāmo diamacūñiñape duiya,

tée mñarē ñatutirare mñu dutiriguere yuu añurō yuuri tiirípu”,*

jī jóarigu niīwī David. ⁴⁵ David “yuu Ōpū” jīgū, Cōāmacū beserigūre jīgū tiirígu niīwī, cūū pāramí niipacari. Teeré añurō wācūña, jīwī.

⁴⁶ Cūā sīcūnopera yuuriwa. Tiiburecomena “sāñánemoricu sáa” jī wācūyira.

23

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécūtire, fariseo basoca tiirécūtire wederigū (Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Too síro Jesús basocáre, ūsā cūū bueráre jīwī:

² —Moisés jóarigue buerá, fariseo basocacā Moisére dutiré cūiriguere wederá niīya. ³ Teero tiirá, niipetire cūā wederére tiinunūseya. Cūā tiirécūtirepere ñacūrijāña. Cūā wederobiro tiiríya. ⁴ Āpērārē tiipōtēōña manirére dutiīya. Nacūrére siatúpeora tiiróbiro tiīya. Tee aparáre péerogā tiápuriya. ⁵ Niipetire cūā tiirére basocā ññaārō jīrā, teeré tiīya. Cōāmacūye queti jóaripū sāāretibari pacasāñuretibari cuoóya.* Teero biiri cūā súbuseri ññaārō jīrā, āpērā nemorō cūā súbuseri sutiroya opadari cuorócare sāñāya. ⁶ Bosebureco niirī, sūguero maquē duirépu dīcu duidugacua. Neārē wiseripucārē teerora tiidugācua. ⁷ Macā decoru quioníremena añudutiri boocúa. Cūārē “ūsārē buerá” jīrī boocúa.

⁸ Múā doca “ūsārē buerá” jīdutiirijāña. Múārē buegú sīcūrā niī. Múā sīcūpōnarā niā. ⁹ Atiditapáre sīcū basocáre “ūsā pacu” jīrijāña. Múā sīcūrā pacacūtia; cūū ūmūāsepu niī. ¹⁰ Múārē “ūsā Ōpū” jīrijāārō. Cristo Cōāmacū beserigu sīcūrā múā Ōpū niī. ¹¹ Múā menamacū āpērārē tiápugū cūārā niī āpērā nemorō upūtī macā. ¹² Sīcū cūū basiroya “āpērā nemorō yuure padeorī booa” jīgū búri niigú tiinógūdaqui. Teero jīñhēgūnopereja Cōāmacū āpērārē padeorī tiigūdaqui.

¹³ Bóaneōrā niā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocā ññacoropu dīcu añurō tiia. Cōāmacū dutirére añurō wācūñunuserare cāmótāra tiia. Múā Cōāmacū dutirére añurō wācūñunusedugaricu; wācūñunusedugarare cāmótāa.

¹⁴ Bóaneōrā niā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocā ññacoropu dīcu añurō tiia. Niyeru boorā, wapewia numiāye wiserire jīditoremena ēmacu. Múā yoari Cōāmacūmena wedesera tiiróbiro tiiditocu basocáre. Múārā āpērā nemorō ññaārō tiinóādara niā.

¹⁵ Bóaneōrā niā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocā ññacoropu dīcu añurō tiia. Día pairímaaru tiā, yoaro niiré macārīpu múā buerére ñññādarare āmaārā wāaa. Sīcūrē bua, múā buerémena cūērē múā nemorō pecamepu wāagudu niirī tiia.

* **22:44** Salmo 110.1. * **23:5** Tiitibare cūāye diapóaripu, cūāye wāmorīpu siatútuyira. Tiitiba popeapu sica versículo o puā versículo sáāyira. Ññaña Deuteronomio 6.6-8.

16 'Bóaneōrā niā múā. Múā ññahērā āpērārē wéesuguera tiiróbiro niā. Múā basocáre ateré buea: "Sícū 'Cōāmacūwiimena diamacá jīā' jīārī siro, cūū jīāriguere tihéri, wapa manīā" jīcu múā. Atepé docare "cūū 'Cōāmacūwi maquē oromena diamacá jīā' jīārī, teorora tiáro" jīcu múā.

17 Múā tūomasīridoja. Oro Cōāmacūwiipū niijrō, Cōāmacū ññacoropū āñurē putuácu. Teero tiiró, ¿diyépe nemorō uputí maquē niī, orope o Cōāmacūwiipe? 18 Múā ateré buea: "Sícū 'Cōāmacūrē wáicura sópeoromena diamacá jīā' jīārī siro, cūū jīāriguere diamacá tihéri, wapa manīā" jīcu múā. Atepé docare "cūū 'toopú wáicura Cōāmacūrē ticorémena diamacá jīā' jīārī, teorora tiáro" jīcu múā.

19 Múā tūomasīridoja. Cōāmacūrē ticoré wáicura sópeoro sotoapu niijrō, cūū ññacoropū āñurē putuácu. Teero tiiró, ¿diyépe nemorō uputí maquē niī, Cōāmacūrē ticorépe o wáicura sópeorope? 20 Teero tiigá, sícū "Cōāmacūrē wáicura sópeoromena diamacá jīā" jīgū, toopú péoarigmenacārē teorora jīgū tii. 21 Sícū "Cōāmacūwiimena diamacá jīā" jīgū, Cōāmacūmenacārē teorora jīgū tii. 22 Sícū "amūñsemena diamacá jīā" jīgū, Cōāmacū duirípīrōmena, teero biiri toopú duigámenacārē teorora jīgū tii.

23 'Bóaneōrā niā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ññacoropū dícu āñurō tia. Múā oteré metāgārē "menta", "anís", "comino" wāmecutire yaaré sitiaññure tiirénorē seenéō, opaquerī tiicú. Pnamóquēñequēri suorá, sicaquē Cōāmacūwiipū nēewa, "yūū Cōāmacūrē ticoré niā" jī, pairé ticocu. Teero tiipacára, nemorō uputí maquērē tiiría. Moisére dutiré cūūriguecārē tiiría. Basocáre queoró dutiróbiro tiiría. Bóaneōre ēñoría. Cōāmacūrē padeoría. Múā oterére cūūrē ticorucurobirora tee uputí maquēcārē tiiró booa. 24 Múā ññahērā āpērārē wéesuguera tiiróbiro niā. Bári niirére āñurōmena tiipetípacara, uputí maquē tiirépere wácūria.

25 'Bóaneōrā niā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ññacoropū dícu āñurō tia. Baparí sotoápu dícu coseárigue tiiróbiro niā. Popeapure múā āpērāyére ēmaré, teero biiri niyeru cuopacára boonemósājare dadanetōjōāā. 26 Múā fariseo basoca tūomasīñhērā, ññahērā tiiróbiro niā. Popeapū maquē cosesuguéya. Teero tiirá, bapa sotoápucārē āñurō coseári bapa tiiróbiro niādadu.

27 'Bóaneōrā niā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ññacoropū dícu āñurō tia. Múā diarira cūūre wiseri boremena tuusiāre wiseri tiiróbiro niā. Sotoápure āñurō baucú. Popeapure diarira cōārī, niipetire bóarigue dadajōacu. 28 Múācā teorora basocá āñurā baucú āpērā ññacoropū. Popeapupere āñurē tiidugáre manicú sáa. Ññañaré niinetōjōacu.

29 'Bóaneōrā niā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ññacoropū dícu āñurō tia. Múā profetaye masācoperi sotoapu āñurē wiserigā tiinacōā. Āpērā basocá āñurā niirirare cūūre wiserire mamōā.

30 Múā biiro jīā: "Ēsā ñēcūsūmāñiārā catiritopure ūsā niirājā, merēā ti-ibójīyu. Cūā profetare sīadutirí, ūsā sīadutiribojīyu", jīā. 31 Múā teeré teero jīrā, múā basiro "profetare sīārira pārāmerā niinunusera niā" jīrā tia.

32 Teero tiirá, múā ñēcūsūmā tiimúāatirirobirora tiipapácutijāña.

33 'Múā āñāñ tiiróbiro ññañaré tiirā niā. Múā deero tii Cōāmacū pecamepu ññañarō tiíadarere netōmasīricu. 34 Teero tiigá, yūū múā putopure profetare, Cōāmacū dutiré masīrārē, Cōāmacūye bueadarare ticocoguda. Múāpe cūā

síquērārē sīā, āpērārē curusapu páabiatu sīādutiadacu; āpērārē cūā neārē wiseripu tāna, cūā wáare macārīpu nūñādadacu. ³⁵ Múā teero tiirá, niipe-tira basocá añurārē sīārīgue wapa múā wapa cūoa. Múā ñecūsūmūā Abel† basocú añugárē sīāsūguéyira. Téé Zacarías‡ Berequías macūrē sīāyapacutiyira. Zacariare sīāyira Āñunetōjōāri Tatia sāāwaro p̄toru. ³⁶ Yññ ateréja diamacúrā jīā: Múā atitó macārāpu niipetire cūā teero tiirīguere wapa cūoa, jīwī Jesús.

*Jesús Jerusalén macārārē maīmīrigue
(Lc 13.34-35)*

³⁷ Jesús Jerusalén macārārē wácūgū, jīwī:
—Jerusalén macārā, múā profetare sīārā niīā; Cōāmacūye wederáre ūtāperimena déesīārā niīā. Múārē maīgú, pee peti néodūgamiwū. Cārēquē coo pōnarē wáure docapu néócūrōbīro tiidūgamiwū. Múāpe boorīwñ. ³⁸ Teero tiiró, múāya macā cōjōāādadacu. ³⁹ Yññ ateré jīā: Yññre ññanemoricu; téé múā yññre “āni Cōāmacū ticodiocorigu añunetōjōā” jīrāpu, ññādadacu, jīwī.

24

*Jesús “Cōāmacūwīi cōāñoādadacu” jīrīgue
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Jesús Cōāmacūwīipu niīarīgu witiwari, ūsā cūū buerá cūū p̄to wáawñ. Cōāmacūwīi, teero biiri tiwiiména niire wiserire “añure wiseri niīā” jīl, cūūrē wedewawñ.

² Cūūpe ūsārē jīwī:

—Múā iye niipetire wiserire ññamīā. Yññ ateréja diamacúrā jīā: Too síro ūtāqui apeqū sotoárpu weemūārigue p̄tuárīcu. Niipetire cōāñoādadacu, jīwī.

*Atibúreco petiádari sūguero wáaadare
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)*

³ Too síro Ūtāgú Olivopu jea, Jesús duirīgu niwī. Ūsā cūū buerá āpērā t̄ohēropu cūūrē jea, sāññáwū:

—Wedeyā ūsārē. Mññ wedearīgue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena mññ p̄tuāatiadarere, teero biiri atibúreco petiádarere ññamasīñoādari? jīwū.

⁴ Jesús yññwī:

—Āñurō t̄omasīña, āpērā jīditori jīrā. ⁵ Pañ “yññrá niīā; yññ Cōāmacū beserīgu Cristo niīā” jīādadacu. Pañ cūārē nūñādadacu. ⁶ Apeyē, “cāmerīsiārā tiíawā” jīrī t̄oódadacu. “Toopú cāmerīsiārā tiíayira” jīrē queticārē t̄oódadacu. Teeré tuorá, cuirijāña. Tee wáaadare niijārō tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiádarō d̄usaádadacu ména. ⁷ Sicapōna macārā aperiōná macārāmena cāmerīsiāādadacu. Teero biiri sicadita macārā aperiōná macārāmena cāmerīsiāādadacu. J̄wabóare wáaadacu. Peeditap̄re dita cāmeñare wáaadacu.

⁸ Tee niipetiremena basocáre bayiró ññañarō netōrē ñcāādadacu.

⁹ Teero wáari, múārē ñee, dutiráp̄re tico, ññañarō tiidutiadacu. Múārē sīāādadacu. Niipetira basocá múārē ññatutiadacu yññre padeoré wapa.

¹⁰ Teero wáari, pañ yññre padeomírira padeodúadacu. Cūā menamacārā niimirare ticoadacu dutiráp̄re. Cāmerī ññatutiadacu. ¹¹ Pañ “yññ profeta niīā” jīādadacu. Pañre jīditi, padeorī tiíadacu. ¹² Ññañaré pee niíadacu. Teero wáari, pañ cāmerī maídúadacu. ¹³ Yññre padeorucújārā docare

Cōāmacū netōnégūdaqui. ¹⁴ Niipetiro atibárecopu ãñuré queti “Cōāmacū dutiré basocápure niĩadare jeaadaro tiia” jĩrere niipetiropu wedenoādacu, niipetire dita macārā masiārō jĩrā. Tee wáari siro, atibáreco petiádacu sáa.

¹⁵ *Ñañanetōnycāgūrē* Cōāmacūrē padeorídojāgūrē ññaadacu múā. Cūñ Cōāmacūwii popeapu jeagūdaqui. Profeta Daniel tee maquērē wederigu niĩwī. (Ateré buegú tuomasiārō.) ¹⁶ Teero wáari ññarā, Judea ditapu niĩrā átāyucapū dutijōāārō. ¹⁷ Wii sotoápu pesagáno diiwá, wii popeapu niĩrere néegū sãawaripacu, dutijōāārō. ¹⁸ Wesepú padegúcā wiipú sutiré néegū putuawaripacu, dutijōāārō. ¹⁹ Teero wáare burecori niipacósãnumiārē, pōna ũpūrā suoráre bóaneōre burecori niĩadacu. ²⁰ “Dutiwáre burecori púuriro niĩrē burecori wáarijāārō; yeerisári bureco wáarijāārō” jĩ, Cōāmacūrē sãññā. ²¹ Teero wáare burecori basocáre bayirō ñañarō netōrē burecori niĩadacu. Cōāmacū atibáreco tiiri sirore, téa atitópure nocōrō ñañarō netōrē maniríro niĩwū. Too sirópucārē nocōrō peti ñañarō netōrē maniádacu. ²² Tee ñañarō netōrē burecorire Cōāmacū dúoriatā, sícūno netōrídōjāgūdaqui. Cōāmacūpe cūñ beserirare tiigú, teero wáare burecorire dúogūdaqui.

²³ Teero wáari, síquērā múārē jĩditoadacua: “Jãā, ññaña. Cōāmacū beserigu Cristo ñno niĩ”, jĩmiádacua. “Toopú niĩ”, jĩmiádacua ãpērãpé. Cúñ teero jĩrĩ, padeorjãña. ²⁴ Pau jĩditora niĩadacua. Síquērā “yũ Cōāmacū beserigu Cristo niĩā” jĩmiádacua. “Profeta niĩā” jĩmiádacua ãpērãpé. Pee tiĩñnore tiĩadacua, cúārē padeoáro jĩrā. Cōāmacū beserirapurena padeodúri tiidugamiádacua. ²⁵ Tee niĩadarena múārē yũ wedesuguetooa. ²⁶ Teero tiirá, ãpērã múārē “jōōpu basocá manirōpu Cristo niĩāwĩ” jĩrĩ, wáarijãña. “Atiwí macá sawipū niĩāwĩ” jĩrĩ, padeorjãña. ²⁷ Apetóre bupo wããyori, muĩpū muãatirope téa cūñ sãawarope bóesesajōā. Teero wáarobirora wáaadacu, yũ niipetira sōwū atiri. ²⁸ Wáicu bóari, yuca máata masícua. Cúñ tiiróbirora yũ jĩñrigue wáari ññarā, yũ atiadarere máata masiádacu.

Jesús putuatiadare

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Tee ñañarō netōrē burecori sirogā muĩpū búreco macū naĩtiãjōāgūdaqui. Ñami macúcā bóeriqui. Ñocōā ñaacodiadacua. Niipetira ñmuãsepū niĩrā cãmeñanoādacua. ³⁰ Teero wáari, ñmuãsepū sica ññoré bauádacu. Teeré ññarā, yũ niipetira sōwū atiadarere masiádacua. Teero tiirá, niipetire macārĩ macārā utiadacua. Yũ niipetira sōwū ñmeburuáripū tutuaremena asibatédiatiri ññaadacua. ³¹ Corneta busari, ángleare ticocogūdacu. Cúñ néōādacua yũ beserirare atibáreco niipetiropu niĩrãrē.

³² Múārē oterigu higeragūmena queoré ticoguda. Tiigú pũĩrĩ wasorí, “cūma wáadaro péerogā dusaa” jĩmasiã. ³³ Teerora niipetire yũ jĩñrigue wáari ññarā, “niipetira sōwū putuatiadaro péerogā dusacú” jĩ masiãña. ³⁴ Yũ ateréja diamacúrã jĩñ: Atitó macārā cúñ diaadari suguero, tee niipetire yũ jĩñrigue wáaadacu. ³⁵ Ñmuãse, atiditá peticódiaadacu. Yũ wedesere doca petirícu. Niirucujãadacu.

³⁶ Yũ putuatiadari bureco, tii horare masiãña maniã. Ánglea ñmuãse macārā masíríya. Yũ niipetira sōwúcā masíríya. Yũ Pacu sícūrã masíqui.

³⁷ Yũ niipetira sōwū putuatiadari suguerogã, Noé niirito wáaribiro wáaadacu. ³⁸ Atibáreco dúuadari suguero, basocá yaa, síni, wãmosiã, cúñ pōna

* **24:15** Pecasãyemena: “la abominación desoladora”, es decir, el Anticristo.

numiārē numicū tiyíra. Tée Noé dooríwacaru sãawaripu, tiitúcoyira. ³⁹ Cúã “merēã wáaricu” jĩ wãcūpacari, oco pea, día duanetōrī, diapetijōãyira. Yũ niipetira sōwū putuaaticarē, basocá teerora tiíadacua. ⁴⁰ Teeburecorire ãmã puarã wesepú niíadacua. Sicū néemuãnogúdaqui; ãpĩ putuágudaqui. ⁴¹ Puarã numiã trigo wãñiãrã niíadacua. Sicō néemuãnogódacu; apegó putuágodacu.

⁴² Teero tiirá, ñacorucujãña. Múãcã yũ múã Òpũ putuaatiadari burecore masírícu. ⁴³ Ateré masíña: Wii òpũ “ñamirē tii hora niirí, yaarépigũ jeagúdaqui” jĩ masígũ, cãnihégũrã coteboqui. Cũya wiire pãósãrĩ jĩgũ, cãmotáqui. ⁴⁴ Teero tiirá, múãcã ãñurō yueya. Múã wãcũhëritabe, yũ niipetira sōwū putuaatigadacu.

Puarã dutibosaramena queoré (Lc 12.41-48)

⁴⁵ Múã sícũ ãmu ãñurō masígũ cũ òpũyere ãñurō dutibosagu tiiróbiro niíña. Cũ òpũ aperopú wáagu, cũrē jĩqui: “Yáa wii macãrãrē búrecoricōrō yaaré ticoya”, jĩqui. ⁴⁶ ãñurō dutibosagu cũrē dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigú, cũ òpũ coerí, useniqui. ⁴⁷ Yũ ateréja diamacãrã jĩã: Cũ ãñurō tiiré wapa cũ òpũ niipetire cũ cõrere dutibosagu sõnecogúdaqui. ⁴⁸ Æpĩpé “yũ òpũ máata coeríqui” jĩ wãcũgũ, ñañarō tiiquí. ⁴⁹ Padecoterare ñañarō tiinucáqui. Cũmurãmena boseyã, sñi tiiquí. ⁵⁰ Cũ òpũ cũ wãcũhëritabe, coegúdaqui. ⁵¹ Cũ dutiriguere tiirírigue wapa bayirō ñañarō tiigúdaqui. Æpẽrã ñacoropũ dícu ãñurē tiiditórirare cũ cũãrē cõãriropũ cũãcãrē cõãgúdaqui. Toopú basocá pũnisíra bacadiyó, utiadacua.

25

Puamóquẽnerã numiãmena queoré

¹ Cõãmacũ dutiré múãpũre niíadare atequetí tiiróbiro niíã. Puamóquẽnerã numiã cúã sããwócorepa née, cúã menamacó manũ niigúãdare bocara wáayira. ² Sicamoquẽnerã numiã tuomasihãrã niiyira. Æpẽrã sicamoquẽnerã numiã ãñurō masírã niiyira. ³ Tuomasihãrã numiã cúãye sããwócorepa néewapacara, use too síro písããðarere néewariyira. ⁴ ãñurō masírã numiãpe usepa néewayira sããwócorepamena. ⁵ Wãmosiãgudũ máata jeariyigu. Niipetira numiãrē wũgoã jeari, cãnijõãyira. ⁶ Ñami deco acaribíri tuoyíra: “¡Wãmosiãgudũ atitoei! ¡Bocara atiya!” jĩyigu. ⁷ Niipetira numiã wãcã, cúãye sããwócorepare quẽnoyíra. ⁸ Tuomasihãrã numiãpe ãñurō masírã numiãrē jĩyira: “Ûsãcãrē use ticoya; ãsã sããwócorepa yatiro tia”, jĩmiyira. ⁹ ãñurō masírã numiãpe yũyira: “Ticoria. Ûsã ticori, ãsãcãrē jeari, múãcãrē jeari tiibócu. Múã basiro use dúari basoca putopũ sããrã wáaya múã sããwócoadarere”, jĩyira. ¹⁰ Cúã sããrã wáaari siro, wãmosiãgudũ jeyigu. ãñurō ñãacoarira bosebureco tiirí wiipu cũmema sããwayira. Cúã sããwaari siro, sope biajõãyiro. ¹¹ Too síropũ Æpẽrã numiãpe jea, “ãsã òpũ, ãsãrē sope pãõña” jĩmiyira. ¹² Cũpe yũyigu: “Yũ ateréja diamacãrã jĩã: Múãrē masírã”, jĩyigu, jĩwĩ Jesús.

¹³ Jesús tee queoré wedeari siro, jĩwĩ:

—Yũ atiadari burecore tii horare múã masíríca. Teero tiirá, ãñurō ñãacorucujãña, jĩwĩ.

Niyeruquirimena queoré (Lc 19.11-27)

14 Jesús ʼsārē wedenemowī:

—Cōāmacū dutiré múāpure niīadare atequetī tiiróbiro niīā. Sīcū basocū yoaropu wáagudu tiiyígu. Cūū wáadari suguero, cūūye dutibosarare suocó, cūūye niyerure cūāmena cūūyígu. 15 Sīcūrē sicamoquēñepori, āpīrē ruaró, āpīrē sicapo niyeruquiripori ticoyígu. Cūā paderépure īñaco, ticoyucoyígu. Too síro wáajōāyígu. 16 Dutibosagu sicamoquēñepori ñeorigu tee niyerumena pade, máata apeyé sicamoquēñepori wapatánemoyígu. 17 Ruaró ñeorigucā teorora apeyé ruaró wapatánemoyígu. 18 Sicapo ñeorigupe cope coa, cūārē dutigáye niyerure tiicopepu yaacūjāyígu.

19 Yoari siropu, cūārē dutigú coeyígu. Coe, cūārē “yéé niyerure ¿deero tiiri?” jīī sāīñáyígu. 20 Sicamoquēñepori ñeorigu cūū puo jeanucāyígu. Apeyé sicamoquēñepori cūū pade wapatáre néesatigu, jīīyígu: “Yūre dutigú, sicamoquēñepori muu yūre cūūwū. Teeména nocōrōrā pade wapatánemowū. Ate niīā apeyé sicamoquēñepori”, jīīyígu. 21 Cūārē dutigú cūārē jīīyígu: “Āñurō tiyú. Dutibosagu āñurō diamacū tiigú niīā muu. Yūu péerogā cūūriguemena āñurō tiyú. Muu āñurō tiirígue wapa pee dutigú cūūgūda. Yūumena usenirucujāña”, jīīyígu. 22 Too síro ruaró ñeorigu cūū puo jeanucā jīīyígu: “Yūre dutigú, muu yūre ruaró cūūwū. Teeména nocōrōrā pade wapatánemowū. Ate niīā apeyé ruaró”, jīīyígu. 23 Cūārē dutigú cūārē jīīyígu: “Āñurō tiyú. Dutibosagu āñurō tiigú niīā muu. Yūu péerogā cūūriguemena āñurō tiyú. Muu āñurō tiirígue wapa pee dutigú cūūgūda. Yūumena usenirucujāña”, jīīyígu.

24 Too síro sicapo ñeorigucā cūū puo jeanucā, jīīyígu: “Yūre dutigú, muu tutuare padedutigu niirére masīwū. Paderipacu, āpērā paderéména wapatáa. 25 Teero tiigú, cui, muūye niyerure dita popeapu yaacūjāwū. Ate niīā muūye”, jīīyígu. 26 Cūārē dutigú cūārē yūuyígu: “Muu dutibosagu ñañagú, dadedgú niīā. ‘Paderipacu, āpērā paderéména wapatái’ jīī masīmuu. 27 Teeré masīgūjā, yéé niyerure īñanori wiipu néewa, cūūbojīyu. Yūu coegú tee bucuáreména ñenemoboajīyu”, jīīyígu. 28 Toorú niirārē jīīyígu: “Tiipore ēmajāña. Ruamóquēñepori cuogúpere ticoya. 29 Pee cuogúnorē nemoró ticonoādacu. Pee cuogúdaqui. Cuohégunopere cūū cuomírere ēmajānoādacu. 30 Āni dutibosagu queoró tihégure naītīārōpu cōāwionecoaya. Toorú pūnisíra bacadiyó, utiadacua”, jīīyígu.

Jesús niipetire dita macārē beseadare

31 Yūu niipetira sōwū asibatéreména puuatairi, ōpū duirípīrōpu dutidugūdacu. Ángelea niipetira yūumena atiadacua. 32 Niipetire dita macārā yūu duiró puorpu neāādacua. Teero tiigú, cūārē ruarōnā batonucōgūda. Sīcū ecará coteri basocu ovejare merēā, cabrare merēā batonucōgū tiiróbiro tiigūda. 33 Basocā āñurārē diamacúpe, āpērārē acuniñape nucōgūda. 34 Too síro yūu diamacúpe nucūrārē jīīgūda: “Mūā yūu Pacu āñurō tiinórira, atiya. Atibáreco nacārīpu múā niīadarore quēnosuguétoarigu niīwī. Teeré ñeerā atiya sáa. 35 Yūu juabóari, ecawū. Yūu oco sīnidugári, tīāwū. Yūu aperopú wáanetōrī, cānirō ticowu. 36 Yūu sutimanírī, sāāwū. Yūu diarecutiri, īñacāmesāwū. Yūu peresuwiipu duiri, īñarā jawu”, jīīgūda.

37 Teero tiirá, basocā āñurā jīīādacua: “ʼSā Ōpū, ¿deero biiri muu juabóari, ecarí? ¿Deero biiri oco sīnidugári, tīārī? 38 ¿Deero biiri aperopú wáanetōrī,

cānirō ticori? ¿Deero biiri sutimanírī, sǎārī? ³⁹ ¿Deero biiri diarecutigure o peresuwiipu duigáre ñnarā jeari?” jīādacua.

⁴⁰ Cúārē yuuguda: “Yuu ateréja diamacárā jīā: Múā yuure padeoráre uputi macārā niñhērārē teero tiirā, yuurena tiirā tiwá”.

⁴¹ Too síro acuniñape nucūrārē jīgūda: “Múā Cōāmacū ñañarō tiinōādara niā. Teero tiirā, ānorē niirijāña. Pecame petihérimeru wáaya. Tiimé wātīārē dutigáre, cūyara ángelea ñañarārē quēnoyúerime niā. ⁴² Yuu juabóari, ecaríwu. Yuu oco sīnidugári, tīáriwu. ⁴³ Yuu aperopú wáanetōrī, cānirō ticoriwu. Yuu sutimanírī, sǎáriwu. Yuu diarecutiri, peresuwiipu duiricārē, ñnarā jeariwu”, jīgūda.

⁴⁴ Cúācā teorora jīādacua: “Ūsā Ōpū, muu juabóari, oco sīnidugári, aperopú wáanetōrī, sutimanírī, diarecutiri, o peresuwiipu duiri, ¿deero biiri ūsā muurē tiápuri?” jīādacua.

⁴⁵ Yuu cúārē yuuguda: “Yuu ateréja diamacárā jīā: Múā yuure padeoráre uputi macārā niñhērārē tiápuhera, yuurena tiápuhera tiwá”, jīgūda.

⁴⁶ Cúā wájōāādacua ñañarō netōrucújāādaropu. Basocá ññurápe catiré petihéropu wáaadacua, jīwī Jesús.

26

Jesuré ñeeādara wedeserigue

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jesús tee niipetire wedeari siro, ūsārē jīwī:

² —Múā masīā: Pascua bosebureco wáaadaro puabúreco dūsa. Tii bosebureco niirī, yuu niipetira sōwū āpērāpáre ticonogūdadu. Curusapu páabia, sīādutiādacua, jīwī.

³ Teeburecorire paiaré dutirá, teero biiri batoá dutirá neáyira paiaré dutigáya wiicapu. Cūā wāmecutiwi Caifás. ⁴ Cúā Jesuré yayióremena ñeeādarere cāmerī wedeseyira, sīādugára. ⁵ Cúā jīyira:

—Bosebureco niirī, tiirijāāda. Basocá cūārē maírā, marīmena cúara, noo booró acaribíamajābocua, jīyira.

Jesuré sitiaāñúre píopeorigue

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jesús Betaniapu Simón ōpū bóa netōríguya wiipu niwī. ⁷ Jesús yaaduir-itabe, sícō numió sitiaāñúriga cūogó cūū puto jeawo. Tiigá sitiaāñúre wapa-pacáre posecutíwu. Cūyaya dupu sotoapu teeré píopeowo. ⁸ Coo teero tiirī ñnarā, ūsā cūū buerá cúawu. Ūsā basiro cāmerī jīwū:

—¿Ateré buri peti teero tiicōāi? ⁹ Ate sitiaāñúrere dúa, pairó niyeru buanóboayu. Teeména bóaneōrārē tiápuro boomíayu, jīwū.

¹⁰ Jesús ūsā teero jīrī tūo, jīwī:

—¿Deero tiirā atigore potocōi? Potocōrijāña. Ateré yuure píopeogo, añurō tiigó tiyo. ¹¹ Bóaneōrā múā watoapu niirucujāādacua. Yuureja múāmena niirucuricu. ¹² Coo ateré yuure píopeogo, yáa ōpūārē coari tutipu cūūādari sūguero, sitiaāñúremena píopeore tiiróbiro tiisuguégo tiyo. ¹³ Yuu ateréja diamacárā jīā: Niipetiro atiditapáre Cōāmacū basocáre netónere quetire wedewarucura, atigó yuure tiáriguere wedeadacua, coore wācūdutira, jīwī.

Judas Jesuré cūārē ññatutirapure ticoadare

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Judas Iscariote Jesús buerá doce menamacū paiaré dutirá ρυτορη wáarigu niíwī.

15 —Υηη Jesuré múārē ticori, ¿nocōrō niyeru yηηre wapatíadari? jīyigu.

Cūā treinta niyeruquiri ticoyira. 16 Cūā wapatári siro, “¿deero tii yηηre Jesuré ticoro boomíto?” jī wācūnucāyigu.

Jesús cūā buerámena yaaturigüe

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Basocá pā púuri tiirémēna wáoya maniré yaari bosebureco niinucāwā. Ɔsā Jesús buerá cūā ρυτο wáa, sáiñāwā:

—¿Noopú marī Pascua bosebureco yaaadarore ūsā quēnosuquéri boogári? jīwī.

18 Cūā jīwī:

—Jerusalénρη wáaya. Toopú sīcū niiqui. Cūārē ateré jīñā: “Ɔsārē buegú ateré jīcoawī: ‘Υηη ñañarō netōādarō péerogā dusaa. Mηηya wiipρη yηη buerámena Pascua boseyagudacu’”, jīñā, jīwī.

19 Cūā buerá cūā dutiaribirora Pascua boseyaaadarere quēnoyúerira ni-
iwā.

20 Nácūmuāri siro, Jesús, ūsā cūā buerá docemēna yaaadara jeanuāwā.

21 Ɔsā yaaduiiri, jīwī:

—Υηη ateré diamacārā jīñā: Múā menamacū sīcū yηηre ññatutirapure ticogudacu, jīwī.

22 Ɔsā bayiró wācūpatiwa.

—Ɔsā Ōpū, ¿yηη mee nií? jī sáiñānucāwā ūsācōrō.

23 Jesús ūsārē jīwī:

—Υηηmena atibapapū pāmena soayágura yηηre ticogudacu. 24 Υηη niipetira sōwūrē Cōamacūye queti jóaripūρη jīrōbirora wāaadacu. Bóaneōgū niigūdaqui yηηre ticogudapeja. Cūā bauáariatā, nemorō añubojīyu, jīwī.

25 Judas cūārē ticogudū jīwī:

—Ɔsārē buegú, ¿yηη mee nií? jīwī.

—Ɔjū, mηηrā niā, jīwī.

26 Ɔsā yaari, Jesús pārē née, Cōamacūrē usenire ticowi. Túajea, ρuatásā, ūsārē batowi.

—Yaaya. Ate yáa ōpūūbiro niā, jīwī.

27 Vino bapare née, Cōamacūrē usenire ticowi. Túajea, ūsārē tñāgūrā, jīwī:

—Niipetira atibapá maquērē sīniñā. 28 Ate yée díbiro niā. Υηη diari, yée díi ōmayudiaadacu. Yée díimēna ραη basocá ñañaré tiiré wapa acabógudacu. Teemēna Cōamacū mama netōnére quetire cūūgūdaqui. 29 Υηη ateréja jīñā: Vino sīninemóricu sáa; tée yηη Ραρη Ōpū niirōρη mama vino ññāña manirére múāmena sīnigūdadacu, jīwī.

Pedro Jesuré “masrīga” jīrígüe

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Ɔsā sicawāme Cōamacūrē basarēre basapeotoaari siro, Ɔtāgú Olivopu wáajōāwā. 31 Toopú wáagu, Jesús ūsārē jīwī:

—Múā niipetira atiñamí yηηre cōāwapetijōāadacu. Tee Cōamacūye queti jóaripūρη niā: “Oveja coterí basocare siācōāgūdadacu. Teero tiiri, cūyara

oveja cúa booró cutubatéjōāādacua”,* jī jōarigue niia. ³² Teero wáapacari, yuu diariguru masāri siro, yuu múā suguero Galilearu jeatoagudacu, jīwī.

³³ Pedro jīwī:

—Niipetira muerē cōāwari, yuuja muerē cōāwaricu, jīmiwī.

³⁴ Jesús cūrē jīwī:

—Yuu aterēja diamacūrā jīā: Mecúa macā ñami cārēquē wedeadari suguero, yuure ñārī “cūrē masīriga” jīditogudacu mui, jīwī.

³⁵ Pedro jīwī:

—Yuuja cúa yuure sīadugáatā, muumena diaguda; muerē “masīriga” jīricu, jīmiwī.

Niipetira ūsā cū buerá teero dícu jīyucomiwū.

Jesús Getsemanīru cū Pacure sārīgu

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Too síro Jesús, ūsā cū buerámēna Getsemanīru jeawu. Toopú jeagu, ūsārē jīwī:

—Múā ñno duiyueya ména. Yuu jōōru yuu Pacure sāīgú wáagu tiia, jīwī.

³⁷ Pedrore, teero biiri Zebedeo pōna puarārē cūmēna néewawī. Cū bayiró yeeripūnapu wācūpati, bóaneōnucāyigu. ³⁸ Cūrē jīyigu:

—Yuure diariquioro, wācūpatire niinetōjōāga. Múā ñno putáya. Cānirā mee tiwá, jīmiyigu.

³⁹ Cúa beru yoasñurō wáa, yeparu munibiácūmuyigu. Cōāmacūrē sāiyigu:

—Pacu, mui boorí, yuu ñañarō netōādare wáarijāārō. Yuu teero jīpacari, yuu boorē tiirjāña; mui boorére wáari tiyá, jīyigu.

⁴⁰ Too síro cū booré putoru cāmerputáatiyigu. Cūrē cāniārīrapure buajeáyigu. Pedrore jīyigu:

—¿Deero tiigú muumēna péerogā ñña tiiridojāi? ⁴¹ Cānirā mee tiyá. Wātī múārē jīcōāsārijāārō jīrā, Cōāmacūrē sāiñā. Múā wācūrēmena ññurere tiidugápacari, múāye òpūārīpe sīcārībīria, jīyigu.

⁴² Opatutí wáa, cū Pacure sāinemóyigu:

—Pacu, ñañarō netōrere mui cāmotádugaheri, mui booróbirora wáaaro, jīyigu.

⁴³ Sāiāri siro, cū buerá putoru cāmerputáatigu, cāniārīrapure buajeáyigu sūcā. Cūrē wugoá pūnijōāyiro. ⁴⁴ Teero tiigú, cūrē wācōrīpacu, cū Pacure sāīgú wáayigu sūcā. Cū sāiārīrobirora sāiyigu sūcā. ⁴⁵ Too síro cāmerputáatigu, cū buerāre jīyigu:

—¿Múā cānirā tii sūcā? ¿Cāni, yeerisājārā tii? Yuure ticoadaro jearo tiia. Yuu niipetira sōwārē ticogudaqui ñañarē tiirāpore. ⁴⁶ Wūmunucāña. Jāmu, yuure ticogudu atitoal mée, jīyigu.

Jesuré ñeewarīgu

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús ūsāmēna wedesequ tiirīra, ūsā menamacū niimiārīgu Judas jeawī. Cūmēna rau basocá espadapīrīmena, yucumēna atiwa. Cū paiaré dutirā, āpērā butoá dutirā ticocoarira niirira niwā. ⁴⁸ “Yuu wasopūro ūpūgú cūrā niigūdaqui; cūrē ñee, néewawa”, jīsuguetoarīgu niwī Jesuré ticogudu.

⁴⁹ Máata Jesús putoru jeanucāgú: —Yuure buegú, jīwī.

Teero jīgūrā, cū wasopūrore ūpūwī. ⁵⁰ Jesús cūrē jīwī:

* 26:31 Zacarías 13.7.

—Yuu menamacā, m̄uu tiigú atiariguere tiisírotiya, j̄iīwī.

Basocá ati, Jesuré ñeejōāwā.

⁵¹ Cūūrē ñeerī, s̄icū Jesuména niiāriḡu cūūya espadare tūāwé, paiaré dutigúre padecoteḡuya cāmopérore páatacojāwī. ⁵² Jesús cūūrē j̄iīwī:

—Tiiríjāña. M̄uuyapirē quēnocūña. Espadamena cāmeríquērāno espadame-narā diaadacua. ⁵³ ¿M̄uu mas̄irii? Yuu yuu Pacure s̄aiātā, máata doce p̄onaī ángeleare yuure tiipudutigu ticocoboqui. ⁵⁴ Yuu teero tiiatā, Cōāmacūye queti jóaripū j̄iirōbirora wáaribocu; tee j̄iirōbirora wáaro booa, j̄iīwī.

⁵⁵ Toorá Jesús basocáre j̄iīwī:

—¿Yaaréfigure tiiróbiro yuure espadapir̄imena, yucuména ñeerā atiarī? Burecoricōrō yuu Cōāmacūwiipu bueduiwu. Yuure ñeerīwu. ⁵⁶ Mecūtīgā múā tiiré niipetire profetas yuure jóariborora wáaro tiia, j̄iīwī.

Īsā cūū buerá cūū s̄icūrēna cōānucō, dutipet̄jōāwā.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti p̄utoru néewarigu

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Jesuré ñeerira cūūrē paiaré dutigú Caifás p̄utoru néewayira. Toopú Moisés jóarigüe buerá, teero biiri batoá dutirá neāyira. ⁵⁸ Pedrope yoasānūrō Jesuré n̄uuyigu, tée paiaré dutigúya wii popea macā yepa s̄āawaropu. Toopú péero s̄āāwanemo, Cōāmacūwii coterí basoca p̄uto jeanuāyigu, ¿deero wáamiādarito? j̄iīgū.

⁵⁹ Paiaré dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii j̄iīditoremēna cūūrē wedesārō boomíto?” j̄iīyira, s̄iāduḡára. ⁶⁰ Pau j̄iīditoremēna wedesārā jea-pacari, ñañaré buaríyira. Yoari siro, puarā wedesārā jeayira.

⁶¹ —Āni j̄iīwī: “Yuu Cōāmacūwiire cōādiocomas̄iā. Itiábureco siro túajeauñcōmas̄iā”, j̄iīwī, j̄iīyira.

⁶² Paiaré dutigú wām̄uñcā, Jesuré s̄aiñáyigu:

—¿M̄uu deero tiigú yuūridoḡāi? ¿Deero j̄iī yuūḡudari cúā wedesārere? j̄iīyigu.

⁶³ Jesuré yuūriyigu. Paiaré dutigú j̄iīyigu s̄ucā:

—Cōāmacū catirucugū wām̄emēna m̄uūḡē diamacú yuūri booa. Wedeya ūsārē: ¿M̄uu Cōāmacū macū cūū beserigu Cristo niīi? j̄iīyigu.

⁶⁴ Jesús cūūrē j̄iīyigu:

—M̄uu j̄iirōbirora cūūrā niā. Yuu ateréja j̄iīā: Cōāmacū tutuare c̄uonetōḡū p̄uto cūū diamacúpe duḡudacu. Too síro yuu niipetira sōwū toopú duiri ĩñaādacu múā. Yuu ōmeburuár̄ipu diiatiricārē ĩñaādacu múā, j̄iīyigu.

⁶⁵ Paiaré dutigú teero j̄iīrī tuogū, cūū basiro cūūyaro sutiroré wéeyigacojāyigu, āpērārē “bayiró cúai” j̄iīdutigu. Cūūrē j̄iīyigu:

—Cūū teero wedeseḡu, Cōāmacūrē ñañarō wedeseḡu tii. Āpērā wedesārī boonemória marī. Múā cūū Cōāmacūrē ñañarō wedeserere tuotóaa. ⁶⁶ ¿Deero tuḡeñai múā? j̄iīyigu.

—Cūū teero j̄iīrē wapa s̄iājārō booa, j̄iīyira.

⁶⁷ Cūūrē usecō eobatétu, ñañarō tii, doteyira. Āpērā cūūrē diarórapu páara, ⁶⁸ j̄iīyira:

—M̄uu “Cōāmacū beserigu Cristo niā” j̄iīgū, j̄iībuaya. ¿Noā m̄uūḡē páaarī? j̄iīyira.

Pedro Jesuré “mas̄iriga” j̄iīrigüe

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Pedro tiwíí popea macā yeparu duiyigu. Sīcō paiaré dutigüre pade-cotego cūū puto wáa, jīiyigo:

—Muccā Jesús Galilea macāmena wáanetōārigura niīārā, jīiyigo.

70 Pedro niipetira tucóropu: —Cūūrē masīriga; ñeenórē wedese-go wedese-cu, jīiyigu.

71 Teero jīitoa, sopepá witiwari, apegó cūūrē ññayigo. Toopá ññanucūrārē wedeyigo:

—Ñni Jesús Nazaret macā macāmena wáarucuarigura niī, jīiyigo.

72 —Niiria. Niirōrā cūūrē masīriga, jīiyāyigu.

73 Too sírogā toopá ññanucūrā Pedro puto wáa, cūūrē jīiyira:

—Niirōrā mucā cūā menamacū niicu. Muc to macārā tiiróbiro wedesea, jīiyira.

74 —Yuc diamacū jīihērī, Cōāmacū yuc ññarō tiiáro. Niirōrā cūūrē masīriga, jīiyigu.

Cūū teero jīiritabera, cārēquē wedeyigu. 75 Pedro Jesús jīīariguere wācūbñayigu: “Cārēquē wedeadari sūguero, yuc ññārī ‘cūūrē masīriga’ jīīgūdacu muc”, jīiwī. Teeré wācūbñayigu, witiwa, bayiró utiyigu.

27

Jesuré Pilatopure ticorigue

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Bóeri niipetira paiaré dutirá, bñtoá dutirá neāyira. “¿Deero tii marī Jesuré sīāādari?” jīi wedeseyira. 2 Quēnotóa, Jesuré siatú, néewa, Judea dita dutigūpure ticoyira. Cūū Poncio Pilato wāmecutiwī.

Judas diarigue

3 Too síro Judas Jesuré ticoarigu “cūūrē sīāādacua” jīirére tuoyigu. Teeré tuogú, bayiró wācūpatiyigu. Teero tiigú, niyeruquiri treintaquirire paiaré dutiráre, bñtoá dutiráre wiyajāmiyigu. 4 Cūūrē jīiyigu:

—Yuc ññarō tiátu. Basocú āñugú, ññarē manigārē sīādutigu ticoatu, jīiyigu.

—Muc teero tiiré úsāye mee niā. Mucye maquē niicu, jīiyira.

5 Cūā teero jīirī tuogú, niyerure Cōāmacūwīru cōācūyigu. Too síro wáa, cūū basiro wāmuāru siatú, ññāñumu, diajōāyigu.

6 Paiaré dutirá niyeruquirire née, jīiyira:

—Ate niyeru basocāre sīārē wapa niā. Teero tiirá, marī Cōāmacūwī niyeru cūūritibaru cūūmasīricu. Marīrē dutiré teero tiidutíria, jīiyira.

7 Cūā “¿deero tiādari ate niyerumena?” jīi wedeseari siro, sotuparu wee-adara cūā dii cope niirī ditare sīādutíyira. “Toopá aperó macārā di-ari, cūārē yaaá-daro niādacu”, jīiyira. 8 Teero tiiró, atitóre tiidita “Díi Dita” wāmecutia. 9 Cūā teero tiirémena profeta Jeremías jóarigue diamacú wáaro tiiyiro. Ateré jóarigu niiwī:

“Cūū treinta niyerumena sotuparu wee-adara cūā dii cope niirī ditare sīā-dacua.

10 Cūā tee niyerumena sotuparu wee-adara cūā dii cope niirī ditare sīā-dacua. Cōāmacū yuc wededutirirobirora tiādacua,* jīi jóarigu niiwī.

* 27:10 Zacarías 11.12-13.

*Pilato Jesuré sãĩñárigue**(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)*

11 Too síro Jesús Judea dita dutigú díamacú nucūyigu. Tiidita dutigú: —
 ζΜυηρά νιίη judíoa ópū? jĩ sãĩñáyigu.

—Μηη jĩróbiorora cūūrā niā, jĩyigu.

12 Paiaaré dutirá, teero biiri bũtoá dutirá cūūrē wedesārī, yuηriyigu. 13 Pilato
 cūūrē jĩyigu:

—ζΜηη cúā wedesārere tuorí? ζDeero tiigú yuηridojái? jĩyigu.

14 Jesús sicawáme wedesārere yuηridojáyigu. Cūū yuηheri ññagū, tiidita
 dutigú ññamanijóyigu.

*Jesuré sãĩdutrígue**(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)*

15 Cãmariçõrõ Pascua bosebũrecori niirī, tiidita dutigú sícū peresuwiipu
 niigárē basocá cúā wionécodugagure wionécorucuwi. 16 Teebũrecorire sícū
 peresuwiipu niiyigu. Cūū wãmecutiwi Barrabás. Niipetira cūū ññarē ti-
 iríguere masĩjya. 17 Teero tiigú, Pilato basocá pau cūū patoru neārī ññagū, cúārē
 sãĩñáyigu:

—ζNiirē yuη wionécori boogári, Barrabáre o Jesús cúā “Cõāmacū beserigu
 Cristo” jĩgúpere? jĩyigu.

18 Jesuré ññatutira ticoariguere Pilato masĩjãjyi.

19 Apeyé, cūū queti beserī basocu duiróru duiri, cūū nũmo cūūrē queti
 ticocoyigo. “Μηη besegũdure ññarõ tiirĩjãña. Ññugú niiqui. Ññami cūūye
 maquērē bayiró quioró quēēãtũ”, jĩcomiyigo.

20 Paiaaré dutirá, teero biiri bũtoá dutirá basocáre sãĩdutiya: “Barrabápere
 wionécodutiya; Jesupére sãĩdutiya”, jĩdutiya.

21 Too síro Pilato basocáre sãĩñánemoyigu:

—Cúā puarārē ζniipére wionécori boogári? jĩyigu.

—jBarrabáre! jĩyira.

22 Pilato cúārē jĩyigu:

—Too docare Jesús cúā “Cõāmacū beserigu Cristo” jĩgúpere ζdeero tiirī
 boogári? jĩyigu.

—jCurusapu páabiatudutiya! jĩyira niipetira.

23 —ζÑñeenó ññarē tiarī cūū? jĩyigu.

Basocápe bayiró busurómēna: —jCurusapu páabiatudutiya! jĩñnemoyira.

24 Basocá Pilato wedeserere tuodugáriyira. Teero biiri noo booró
 acaribĩãmajãyira. Pilato teeré ññagū, oco néeatidutiya. Basocá ññacorpu
 wãmocose, jĩyigu:

—Ññani basocáre sãĩrī, yuη tiiré mee niā. Cūū diari, múāye wapa niĩadacu,
 jĩyigu.

25 Cúā niipetira yuηyira:

—Cūū diare wapa ãsã põnamēna wapa cũoáda, jĩyira.

26 Too síro Barrabáre wionécobosayigu. Jesuré tãnadutĩtoari siro, curusapu
 páabiatu sãĩdutiya.

27 Too síro Pilatoyara surara cúāye wiseri popea macã yepapu Jesuré
 néewayira. Toopú ãpērã niipetira surarare néõyira cūū patoru. 28 Cūūyaro
 sutiroré tuuwé, aperó ópũya sutiro tiiróbiro bayiró sõãrõrē sããyira.

29 Sicabeto potamēna tiarī beto cúūya dupupũre péoyira. Sicagú tuurĩtuarigu

õp̄yagunorē cūū diamacú wāmomena ñeedutiya. Teero tiitóa, cūū p̄top̄u ñicācoberimena jeacūmu, cūūrē buijāyira.

—Ūseniā m̄m̄mena, judíoa õp̄u, j̄i buijāyira.

³⁰ Cūūrē usēcó eobatétuyira. Tuurítuarigure cūūrē t̄āwécójā, dupup̄u pee páayira. ³¹ Buitóa, cūū cūūrē s̄āāiroro tuuwécójā, cūū s̄āñasugearirore s̄āyira. Curusap̄u páabiatura wāara n̄ewawa.

Jesuré s̄ārígue

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jesuré páabiatura wāara n̄ewari, s̄icū basocú Cirene macā macūrē buajeáira niwā. Cūū Simón wāmecutiwi. Cūūrē Jesús apawari curusare apadutirira niwā.

³³ Cūū jeawa Gólgota burop̄u. Gólgota j̄i r̄o, “Dupucoro” j̄i r̄o tia. ³⁴ Toopá vino s̄ūguērēmena wóarigue t̄āmiwā. Cūūpe teeré s̄iniñámi, s̄inidújāwī.

³⁵ Cūūrē curusap̄u páabiaturi siro, surara cūūye suti niimiāriguere batoad-ara, j̄i buaaapewa. Cūū teero tiirēmēna profeta jóarigue diamacú wāaro tiyíro. Ateré jóarigu niwī:

Yé suture cūū basiro j̄i buaape batowa,†

j̄i jóarigu niwī.

³⁶ Too síro surara cūūrē cotera jeanuāwā. ³⁷ Jesuyá dupu sotoap̄u basocá cūūrē wedesāriguere jóatunoriro niwū táboap̄ip̄ure. “ÁNI JESÚS JUDÍOA ÕP̄Ū NIIÍ”, j̄i jóanoriro niwū.

³⁸ Jesumēna p̄uarā yaarépirare páabiatuwa; s̄icū diamacúpe, ap̄i acuniñape nucōwā. ³⁹ Basocá toopá netōwāra, cūūrē ñañarō j̄i r̄ā, dupupá saguejōārucuwa. ⁴⁰ Cūūrē j̄i wā:

—J̄ú. M̄m̄ “Cōāmacūwiire cōāgūda” j̄i miwārā. “Itiábureco siro apewí tiipetícójāgūda”, j̄i miwārā m̄m̄. Teero j̄i rigū m̄m̄ basiroa netōnéña. M̄m̄ Cōāmacū macū niigū, curusap̄u tusagú diiátiya, j̄i wā.

⁴¹ Paiaré dutiracā, Moisés jóarigue buerá, teero biiri b̄utoá dutirámena teerora j̄i buijāwā:

⁴² —Cūū ap̄erācārē netōnéwī; cūū basirop̄e netōnémas̄iri. “Israelya p̄ña macārā õp̄u niā”, j̄i wī. Too docare curusap̄u tusagú cūū basiro diiátario. Cūū basiro diiátiri docare, padeoáda. ⁴³ Cūū “Cōāmacūrē padeoá” j̄i wī. “Cōāmacū macū niā” j̄i wī. Cōāmacū cūūrē maigū, cūūrē netōnéārō, j̄i buijāwā.

⁴⁴ Yaarépira cūūmena curusap̄u páabianucōāriracā teerora cūūrē ñañarō j̄i buijāwā.

Jesús diarigue

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Coeritó niirī, niipetiro tiiditap̄u nañt̄ājōāwū. Tée ñamica tres niir̄ip̄u nañt̄ātuwu. ⁴⁶ Tii hora niir̄irā, Jesús bayiró acaribíwi:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? j̄i wī cūūyemēna. Teero j̄i gū, “Cōāmacū, Cōāmacū, ¿deero tiigú yūre cōāwai?” j̄i gū tiwī.

⁴⁷ Ap̄erā s̄iquērā toopá niirā teeré t̄horá, j̄i wā:

—Íni profeta Elíare suocógū tiiquí, j̄i miwā.

⁴⁸ Máata s̄icū cutuwā, sicasitia née, vino piyare soanewí. S̄iniārō j̄i gū, sicagú cāñugūp̄u siatú, cūūrē súumūcōwi. ⁴⁹ Cūū teero tiirī, ap̄erā j̄i wā:

—Coteya ména. Elías cūūrē netōnégū atiboqui, j̄i miwā.

† 27:35 Salmo 22.18.

⁵⁰ Jesús bayiró acaribínemo, diajõãwĩ. ⁵¹ Cũu diari, Cõamacũwii popeapu ãñunetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero ãmuãrõpe yigadiati, puacaserõpu jeacotuariro niuwũ. Dita bayiró cãmeña, ãtãpã watijõãriro niuwũ. ⁵² Ëtãtutiri diarirare cũure tutiri tusujõãriro niuwũ. Teero wãari, diarira Cõamacũrẽ padeorĩra masãrira niuwã. ⁵³ Jesús cũu masãmuããri siro, ãtãtutiripu niimiãrira witiwa, Jerusalẽnpu sããatiwa. Cũãrẽ pau ãñawã.

⁵⁴ Cien surara dutigũ, cũu suraramena Jesurẽ coterã dita cãmeñarĩ ãñarã, apeyenõ wãari ãñarã, bayirõ cuira, jĩyira:

—Diamacũrã ãni Cõamacũ macũ niimiãyi, jĩyira.

⁵⁵ Pau numiãcã toopũ niuwã. Cũã Jesurẽ tiãpurira niuwã. Cũu Galileapu atiri, cũurẽ nãnuãtiwa. Yoarõpu Jesurẽ ãñanucũwã. ⁵⁶ Cũãmena niuwã: María Magdalena; María (coo Santiago, José paco niuwõ); Zebedeo nũmo niuwã.

Jesurẽ ãtãtutiripu cũũrigue

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Nãicũmurĩ, sĩcũ pee apeyẽ cõogũ Arimatea macã macũ jeayigũ. Cũu wãmecutiwi José. Cũucã Jesurẽ padeogũra niuwĩ. ⁵⁸ Cũu Pilato pũtopũ sããwa, Jesuyã õpũãrẽ sãiyigũ. Pilato surarare “ticoya” jĩyigũ. ⁵⁹ Too siro José Jesuyã õpũãrẽ nẽedioco, sutirõ ãñurĩ casero, jũĩrĩ manirĩ caseromena cõmayigũ. ⁶⁰ Túajea, cũũya tuti mama tuti ãtãgãpu coari tutirũ cũũyigũ. Tiituti José coadutĩri tuti niuwũ. Tiitutire ãtãqui pairĩquicamena tuunẽwa, biajã, wãajõãyigũ. ⁶¹ María Magdalena, apegó María tiituti díamacũpu ãñaduiyira.

Jesurẽ cũũri tutire surara coterigue

⁶² Apebãreco ãsã yeerisãri bũreco niirĩ, paiarẽ dutirã, teero biiri fariseo basoca Pilato pũtopũ neãyira. ⁶³ Cũurẽ jĩyira:

—Ësarẽ dutigũ, ãsã jõõ niãrigu jĩditorepigũ catigũpu jĩriguere wãcũã. “Yũu itiãbũreco diari siro, masãgũda”, jĩrigu niuwĩ. ⁶⁴ Teero tiigũ, surarare cãurẽ cũũri tutirũ ticocoya, ãñurõ bia, cotearo jĩgũ. Itiãbũrecore ãñurõ cotedutiya. Teero tiihẽri, cũu buerã cũũya õpũãrẽ yaajãbocua. Yaaãri siro, basocãre “diaarigũpu niipacu, masãjõããrigũ niããwĩ” jĩbocua. Cũã teero jĩãtã, too sũguero jĩditore nemorõ ãñaãdacu, jĩyira.

⁶⁵ Pilato cũãrẽ jĩyigũ:

—Surarare nẽewayã. Tiitutirũ merẽã wãari jĩrã, muã põõtõõrõ ãñurõ bia, cotedutiya, jĩyigũ.

⁶⁶ Teero tiirã, ãtãqui biarĩqui sotoa sicadamẽna wẽdiyoturira niuwã, cũã sããwari, ãñamasããda jĩrã. ãñurõ biaãri siro, surarare cotedutira cũũyira.

28

Jesús masãmuãrigue

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Ësã yeerisãri bũreco sãbado netõãri siro, apebãreco bóeri María Magdalena, apegó Mariãmena tiitutire ãñarã wãayira. ² Wãcũña manirõ dita bayirõ cãmeñayiro. Ángele ãmuãsepũ niãrigũ díiatiyigũ. Tiitutire wãa, cũã biamĩriquicare aperopũ tuunẽcowayigũ. Too siro tiiquica sotoapu jeanuãyigũ. ³ Cũu bũpo wããyoro tiirõbiro asiyãyigũ. Cũũye suti bayirõ butirẽ capemõre niyiro. ⁴ Surara cãurẽ cui, ãpõpi, diara tiirõbiro ãnacũmuyira.

⁵ Ángele numiãrẽ jĩyigũ:

–Cuirijãña. Yũũ masĩã: Múã Jesuré cúã curusapũ páabiatu sĩaãrigure ãmaãrã tiia. ⁶ ãnorẽ manĩ. Cũũ jĩrirobirora masãtoawĩ. Jãmũ, cũũrẽ cũũãrĩrore ñnarã atiya. ⁷ Ñnatoa, boyeromena cũũ buerá niĩãrĩrare queti wedera wáaya: “Diarĩgũpũ niĩpacũ, masãjõããrigũ niĩãwĩ. Cũũ múã suguero Galileapũ jeatoagũdaqui. Toopũ cũũrẽ ñnaãdacu”, jĩ wedeya. Teerẽ yũũ múãrẽ wedegu atiauwũ, jĩyĩgu.

⁸ Cũũ teero jĩrĩ tũorã, tiitutĩpũ niĩãrĩra boyeromena wáajõãyira. Cuipacara, useniremena cũũwáyira, Jesús buerá niĩãrĩrare wedera wáara. ⁹ Wãcũña manĩrõ Jesús cũãrẽ bauá, ãñudutiyigu. Cúã cũũ pũto wáa, cũũye dũporĩre ñaapeó, padeoyira. ¹⁰ Jesús cũãrẽ jĩyĩgu:

–Cuirijãña. Yũũ buerãre Galileapũ wáadutira wáaya. Toopũ yũũre ñnaãdacua, jĩyĩgu.

Surara cúã ñnarĩguere wederĩguere

¹¹ Numĩã wáarĩtabe, sĩquẽrã surara tiitutĩre cotemiãrĩra macãpũ jeayira. Paiarẽ dutĩrãre niĩpetire toopũ wáaarĩguere wedeyira. ¹² Teero tiĩrã, paiarẽ dutĩrã, bũtoã dutĩrãmena neãyira. Cúã “¿deero tiĩró booi?” jĩ wedeseyira. Wedeseari siro, surarare pairó niyeru tico, ¹³ jĩyira:

–Aterẽ basocãre jĩñña: “Ñnami ãsã cãninetõrĩtabe, Jesús buerá jeaarira niĩãwã. Cũũya õpũũrẽ yaajããrĩra niĩãwã”, jĩñña. ¹⁴ Pilato múã wedearĩguere tũorĩ, ãsã “diamacũrã teero wáaarĩro niĩãwũ” jĩãpuada. Ñsã teero jĩrĩ, múãrẽ ñnarõ wáarĩcu, jĩyira.

¹⁵ Surara niyeru ñee, cũãrẽ wededutĩrirobirora wederira niĩwã. Judĩoa atitõpũcãrẽ surara jĩĩdĩtorĩguere wedeserucujãya.

Jesús cũũ buerãre dutĩrigue (Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Too síro ãsã Jesús buerá once Galileapũ wáawũ. Ñtãgũpũ Jesús ãsãrẽ wáadutĩrigũpũ wáawũ. ¹⁷ Cũũrẽ ñna, padeowũ. ãpẽrãpẽ “¿cũũrã niĩyẽ?” jĩ wãcũwã. ¹⁸ Jesús ãsã pũtopũ ati, jĩwĩ:

–Cõãmacũ yũũre õpũ sõnecotoaawĩ. Niĩpetiro ãmũãse, atidĩtarẽ dutĩmasĩã. ¹⁹ Teero tiĩrã, niĩpetĩropũ macãrãrẽ yẽe quetire wedera wáaya. Cúãrẽ múã tiĩrõbĩro yũũ buerá niĩrĩ tiyĩã. Cúãrẽ wãmeõtĩra, yũũ Pacũ, yũũ, Espĩritu Santo wãmemena wãmeõtĩya. ²⁰ Niĩpetire yũũ múãrẽ dutĩrigũere cũãrẽ bueya, yũũaro jĩrã. Niĩpetire bũrecorĩ múããmena niĩrucujãgũdacu. Tãe atibũreco petĩrĩpũcãrẽ múããmena niĩrucujãgũdacu, jĩ wedewi Jesús.

MARCOS

Jesucristoye quetire jóarigue

Juan Bautista wederigue

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Jesucristo Cōāmacā macāye queti niinucārigue.

2 Profeta Isaías* ateré jóarigu niiwī:

Yñre wedesuguegure mñu suguero ticocoguda.

Cñū mñu wáadarimarē quēnoyúegudaqui.

3 Sīcū yucu manirō, basocá manirōpu

bayirō bñsurōmena wedegudaqui:

“Sīcū òpū atiadarimarē quēnarō tiiróbiro,

marī Òpū atiadari suguero,

múā ñañaré tiirére duujā, ññurō niyueya”, jñgūdaqui,†

jñ jóarigu niiwī.

4 Teero tiigá, Juan basocá manirōpu niyigu. Basocáre ocoména dícu wāmeōtinetōyigu. Cñū cúārē wedeyigu:

—Múā ñañaré tiirére wācūpati, waso, wāmeōtidutiya. Teero tiirí, Cōāmacā múā ñañaré tiirére acabógudaqui, jñyigu.

5 Pañ Judea dita macārā, āpērā Jerusalén macārā cñū wederére tuorā wáayira. Cúā ñañaré tiirére wedenetōāri siro, día Jordánpu cúārē wāmeōtiyigu.

6 Cñūyaro sutiró camello póarimena tiiríro niyiro; cñū siatúrida wáicu caseroda niyiro. Cñū yeseroare, macānacū macārā numiāocore yaarucuyigu. 7 Juan basocáre wedeyigu:

—Yñu siro āpī yñu nemorō tutuagu atigudaqui. Cñū ññunetōgū ni-
iqui. Yñupeja cñūrē sīcārībridojācu. 8 Yñu múārē ocoména wāmeōtia. Cñupeja nemorō ññurō tiigúdaqui múārē: Espíritu Santore ticodiocogudaqui, múāmena niirucujāñrō jñgū, jñyigu Juan.

Juan Jesuré wāmeōtirigue

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

9 Teebñrecorira Jesús Nazarepu niyigu. Tiimacā Galilea ditapu niā. Too niārigu wáa, jeayigu Juan pñtorpu. Juan cñūrē día Jordánpu wāmeōtiyigu.

10 Jesús tiimaarú niārigu maajeānucāgū, máata ñmñāse pāōrī ññayigu. Espíritu Santo sīcū bua tiiróbiro baugá cñūpñre diijeáyigu. 11 Teero wáari, ñmñāsepu wedeseri tuoyíra:

—Mñu yñu macā yñu bayirō maígú niā. Mñumena bayirō ñseniā, jñyigu.

Satanás Jesuré jñcōāsāmrigue

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

12 Máata Espíritu Santo basocá manirōpu Jesuré wáadutiyigu. 13 Toopñre cuarenta bñrecori wáicura cúara watoapu niyigu. Wātñārē dutigú Satanás wāmecutigu cñūrē jñcōāsāmrigu, ¿niirōrā Cōāmacārē netōnucārī? jñgū. Ángelea‡ Jesuré tiápuyira.

* 1:2 Isaías tiibñrecopu Jesucristo atiditapú atiadarere jóayuerigu niiwī. † 1:3 Isaías 40.3. ‡ 1:13 Portugués; anjo.

Jesús Galileapɔ wedenɔcārigue
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Juanrē peresu sōnecoari siro, Jesús Galileapɔ wáayigu. Cōāmacū basocáre netōnére quetire wedeyigu. ¹⁵ “Cōāmacū dutiré múāpure niiādare jeadaropɔ tiia. Teero tiirá, múā ñañaré tiirére wācūpati, wasoyá. Teero biiri Cōāmacū basocáre netōnére quetire padeoyá”, jīyigu.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jāmu” jīirigue
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Jesús Galileataro wesapɔ wáayigu. Toopú wáagu, Simónrē, cūū bai Andrére ñayigu. Wai wasarí basoca niijirā, bapigu cōāño, wai wasara tiiyira.

¹⁷ Jesús jīyigu cūārē:

—Jāmu ɔmɔmena. Múā mecūtīgārē wai wasarí basoca niia; too síropure múā basocáre yéé quetire añurō wederí basoca wáaadacu sáa. Teeré wederí, paɔ padecóadacu, jīyigu.

¹⁸ Teeré tuorá, máata cūāye bapiyucare toorá cūūjā, Jesuména wáajōāyira.

¹⁹ Too péero wáa, Zebedeo pōna Santiago, cūū bai Juanrē ñayigu. Cūā dooríwɔpɔ bapiyucare jeesāñayira. ²⁰ Jesús máata cūācārē “jāmu” jīyigu. Cūū teero jīirí tuorá, cūāyawa dooríwɔpɔ niirārē, cūā pacɔ Zebedeore, cūūrē padecoterare cūūjā, wáajōāyira Jesuména.

Jesús wātīrē cōārigue
(Lc 4.31-37)

²¹ Capernaum macāpɔ jeayira. Judíoa yeerisāri bureco niirí, Jesús cūā neārí wiipɔ sāāwa, tiíwiipú niirārē buenɔcāyigu. ²² Cūū buerére tuorá, tuomanijōāyira. Dutiré cuogú tiiróbiro bueyigu. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriyigu. ²³ Tiíwií cūā neārí wiipɔ sícū basocá niiyigu. Wātí cūūpure niiyigu. Cūū acaribiyigu:

²⁴—Mɔnɔ Jesús Nazaret macū, úsārē potocōrijāña. Úsārē ñañarō tiidíogɔ atigu tiia. ɔmɔmɔrē ññamasíā. Cōāmacū ticodiocorigu, ñañaré manigú niia, jīyigu.

²⁵—Ditamanijōāña; cūūpure niigú, witiwaya, jīi tutiyigu Jesús.

²⁶ Wātí cūūpure niigú cūūrē ñaacūmu, ñapōpiri tiiyigu. Bayiró acaribí, witiwayigu. ²⁷ Niipetira ññamanijōāyira. Cūā basiro cāmerí sāñá tiiyira:

—¿Ñeenó niimiito ate mama bueré? Āni basocá wātíā cōāmasíreere cuojāí. Wātíā cūū “witiwaya” jīirí, witiijōāya, jīiyira cūāpeja.

²⁸ Máata Jesuyé queti Galileapure sesajōāyiro.

Jesús Simón Pedro mañecōrē netōnérigue
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Máata Jesús cūā neārí wii niirigu witi, Simón, Andrécāya wiipɔ wáayigu. Santiago, Juan cūūmena wáayira. ³⁰ Toopú Simón mañecō wiorécutigo pesayigo. Máata teeré wedeyira Jesuré. ³¹ Jesús coo putopɔ sāāwayigu. Coore wāmopɔ ñee, wéemūōdɔpocoyigu. Cūū teero tiiríra, wioré tatijōāyiro. Coo cūārē yaaré ecayigo.

Jesús paɔ diarecutirare netōnérigue
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Muipú sāāwaari siro, niipetira diarecutirare Jesús putopɔ néewayira. Wātíā sāānoriracārē néewayira. ³³ Niipetira tiimacā macārā Jesús niirí wii sopeputó neāyira. ³⁴ Niipetira noo niiré diaré cuoráre netōnépetijāyigu. Paɔ

wātīārē cōāwionecoyigu. Cūārē wedesedutiriyigu. Cūā Jesús Cōāmacū macū niirere masīyira.

Jesús Galileapᵐ wederigie
(Lc 4.42-44)

³⁵ Apebúreco bóeadari suguero, Jesús wācā, macā wesapᵐ, basocá manirōpᵐ Cōāmacūmena wedesegu wáayigu. ³⁶ Simón, cūū menamacārāmena Jesurē āmaārā wáayira. ³⁷ Cūūrē bᵐa: —Niipetira mᵐūrē āmaārā tiíwá, jīiyigu.

³⁸ Cūūpe: —Jāmpᵐ putogā niiré macārīpᵐ, jīiyigu—. Toopácārē yée quetire wedegu wáaguda. Ateré tiigúra yᵐᵐ atiditapá atirigᵐ niíā, jīiyigu.

³⁹ Niipetiro Galileapᵐre judíoa nearé wiseripᵐ wedewarucugᵐ wáayigu. Wātīārē cōāwionecoyigu.

Jesús ōpūū bóagure netōnérigie
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Sīcū basocá ōpūū bóagu cūū puto wáa, ñicācoberimena jeacūmuyigu: —Mᵐᵐ yᵐᵐ diarecutirere netōnédugagu, netōnémasīā, jīiyigu.

⁴¹ Jesús cūūrē bóaneōgū, cūūrē ñaapeó, jīiyigu:

—Netōnédugaga. Diaremanigū putuáya, jīiyigu.

⁴² Máata cūūya ōpūū bóare yatijōāyiro. Diaremanigū putuáayigu. ⁴³ Jesús cūūrē máata ticocogᵐ, dutiyigu:

⁴⁴ —Ateré āpērārē wedegu mee tiiwá, jīimiyigu—. Pairé ēñogú wáaya, “āñujōāāyi” jīidutigu. Moisés dutirirobirora tiiwá, basocá niipetira mᵐᵐ diare netōāriguere masīārō jīīgū, jīiyigu.

⁴⁵ Cūūpe wáa, cūūrē wáaariguere wedenucā, niipetiropᵐ wedepetijāyigu. Teero tiigú, Jesús macārīpᵐre basocá ñnacoropure wáariyigu. Teemacārī wesapᵐ, basocá manirōpᵐ wáayigu. Cūū teero tiipacári, niipetiro macārāpᵐ wáa, cūūrē ññanetōyira.

2

Jesús wáamasīhēgūrē netōnérigie
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Pee bᵐrecorí wáaripacari, Jesús Capernaupᵐ coeputuáyigu. Tiimacā macārā “cūū niirí wiipᵐ niíī” jīiré quetire tᵐoyíra. ² Basocá paᵐ toopú neāyira. Tiiwiiré dadajōāyira, sopeputócārē teerora. Sāāwamasīña maniyíro. Cūārē bueyigu. ³ Cūū putopᵐ sīcū wáamasīhēgūrē néjeayira. Vapari ūmūā cūūrē ñoonéyira. ⁴ Cūā basocá paᵐ niirí, Jesús putogāpᵐ jeamasīyira. Teero tiirá, wii sotoapᵐ mᵐāwa, Jesús niirō sotoapᵐ sicacope néweyira. Ticopepᵐ wáamasīhēgūrē cūū cōārōmena diocóyira. ⁵ Jesús cūā padeorí ññagū, wáamasīhēgūrē jīiyigu:

—Yáa wedegᵐ, mᵐᵐ ñañaré tiirére acabónotoaa, jīiyigu.

⁶ Toopú duirá Moisés jóarigue buerá wācūyira: ⁷ “¿Āni deero tiigú biiro wedesei? Teero jīīgū, Cōāmacūrē ñañarō wedesegu tiíi. Cōāmacū sīcūrā ñañaré tiirére acabómasīī”, jīī wācūyira cūāpeja.

⁸ Máata Jesupé cūā wācūrére masījāyigu.

—¿Deero tiirá múā teero wācūī? ⁹ Ānirē “mᵐᵐ ñañaré tiirére acabónotoaa” yᵐᵐ jīirí, tee cūūrē acabónoāriguere ññaricu múājā. Yᵐᵐ āni wáamasīhēgūrē “wāmᵐncā, mᵐᵐ cōārōgē néeara wáaya” jīirípejeja, cūū wāmᵐncārí ññāā múā.

10 Y^{uu} niipetira sōwū niiã. Teero tiigú, atiditapúre basocá cūã ñañaré tiirére acabómasiã. Y^{uu} dutirére múãrē ēñogúda, jĩyigu cūũpeja.

Wáamasihēgūrē jĩyigu:

11 –Y^{uu} m^{uu}rē “wūm^{uu}ncãña” jĩã. M^{uu} cōãrōrē néeara, m^{uu}ya wiip^{uu} p^{uu}tawaya, jĩyigu.

12 Wáamasihēgū niimiãrigu wūm^{uu}ncã, máata cūũ cōãrōrē néeara, niipetira ññacoro wáajōãyigu. Teero tiirá, niipetira ññamanijōãyira. Cōãmacūrē usenire tico, “biiro tiirére marí ññahērã niiãwū” jĩyira.

Jesús Leviré “jãmu” jĩrigue
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Galileataro wesapu wáayigu sūcã. Niipetira basocá cūũ p^{uu}toru neãari siro, cūãrē bueyigu. 14 Too netōwágu, Alfeo macūrē ññabuayigu. Cūũ wāmecutiyigu Leví. Cūũ romanuã òpūrē niyeru wapasébosari basoca niiyigu. Jesús cūũ paderòpu duiri ñña: –Jãmu y^{uu}mena, jĩyigu.

Leví wūm^{uu}ncã, cūũmena wáajōãyigu.

15 Too síro Jesús Leviyá wiip^{uu} yaaduiyigu cūũ buerámena. Pa^{uu} niyeru wapasébosari basoca, ãpērã ñañaré tiirá cūãmena yaaduiyira. Pa^{uu} peti cūãno Jesuré n^{uu}ayira. 16 Moisés jóarigue buerá fariseo basoca niirã Jesús cūãmena yaari ññarã, cūũ bueráre sãñáyira:

–¿Deero tiigú múãrē buegú ñañaré tiirám^{uu}ena, niyeru wapasébosari basoca-mena yaai? jĩyira.

17 Jesupé teeré tuogú, cūãrē jĩyigu:

–Diaremanirã ucotig^{uu}re boorícua; diarecutira dícu ucotig^{uu}re boocúa. “Ññuré dícu tia” jĩrãrē ãmaãgū atiriw^{uu}; ñañaré tiirápere ãmaãgū atiw^{uu}, jĩyigu.

“¿M^{uu} buerá deero tiirá betirí?” jĩrigue
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Sicabureco Juan bueré n^{uu}urã, ãpērã fariseo basoca betirá tiiyira. Cūã betirí, síquerã Jesús puto wáa, cūũrē sãñáyira:

–Juan bueré n^{uu}urã, fariseo basoca bueré n^{uu}urãcã betiíya. ¿Deero tiirá m^{uu} bueráre betirí? jĩyira.

19 Jesupé cūãrē jĩyigu:

–Wāmosiãgudu boocórirã cūũrē “yaria; betirá tia” jĩrĩ, ññaniã. Wāmosiãgudu cūãmena niirĩ, betimasĩña maniã. 20 Too síro cūũ néewanogúdaqui. Teeburecorire betiádacua, jĩyigu–.

21 ‘Sicū sutiró b^{uu}coro mama caseroména seeréturiqui. Teeré tiiatã, coserí, mama caserope wéeduo, b^{uu}cas caserope yigajōãrĩ tiicú. Teero tiirí, pairí cope yiganemocu. 22 Teerora sicū mama vinorē* wáicura caseroporí b^{uu}corporimena posetúriqui. Teeré tiirí, w^{uu}ga, teeporí esarí, podojōãcu. Vino pióbatejōã, teeporicã cōjōãcu. Teero tiirá, mama vinorē mamapórip^{uu} posetiro booa, jĩyigu Jesús.

Yeerisãri bureco niirĩ, trigo tãnerigue
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Sicabureco judíoa yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cūũ buerámena trigo wesep^{uu} netōwáyigu. Too netōwára, cūũ buerá trigore tūnenucáyira, yaaadara. 24 Fariseo basoca cūũrē jĩyira:

* 2:22 Português: vinho.

—Ĩñaña. Marĩrẽ yeerisãri bũrecore padedutiripacari, ¿mũu buerápeja deero tiirá padera tiii? jĩyira.

²⁵ Jesús cúārẽ jĩyigu:

—Ōpũ David sicabũreco yaaré manirĩ, jubóayigu. Cũũ menamacārã jubóaramena cũũ tiirĩguere múã buerã niipacara, ¿masĩrii? ²⁶ Cõamacũwiipũ sããwayigu. Toopũ pã mesa sotoa pesariguere “Cõamacũye niĩã” jĩrĩguere yaapetijãyigu cũũ menamacārãmena. Paia dícare yaaré niimiyyiro. Davipé pai niiripacu, teeré sãĩ, yaapetijãyigu. Abiatar paiarẽ dutigũ niirito, David teero tiiyigu, jĩyigu.†

²⁷ Jesús jĩnemoyigu:

—Cõamacũ yeerisãri bũrecore cũũrigũ niiwĩ, basocãre tiĩapugũ. Basocãpe yeerisãri bũrecore tiĩapũaro jĩĩgũ mee cũũrigũ niiwĩ. ²⁸ Teero tiigũ, yũũ niipetira sõwũ yeerisãri bũreco niirĩ, basocã tiĩadarere dutimasĩã, jĩyigu.

3

Jesús wãmo bũre cõogũre netõnérigue (Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jesús cũũ tiircúrobirora judíoa neãri wiipũ sããwayigu sũcã. Toopũ sĩcũ wãmo bũre cõogũ niyigu. ² “¿Marĩ yeerisãri bũrecore cũũrẽ netõnégũdari?” jĩĩ wãcũrã, ĩnanũnuseyira, wedesããdara. ³ Jesús wãmo bũre cõogũre jĩyigu:

—Wũmũncãña basocã decoru.

⁴ Jesús too niirãrẽ sãĩñayigu:

—Marĩrẽ dutiré ¿deero tiidutĩ yeerisãri bũreco niirĩ? ¿Ãñurẽ o ñãñarẽre tiidutĩ? ¿Basocãre netõnére o basocãre sããcõãrere tiidutĩ? jĩĩmiyigu.

Cũãpe yũũriyira. ⁵ Teero tiigũ, Jesupé cúārẽ cúaremena cãmenũcã ĩñayigu. Cũã tuodũgãheri ĩñagũ, bayiró bóaneogũ wãayigu. Wãmo bũre cõogũre: —Mũyũ wãmorẽ súucoya, jĩyigu.

Cũãpeja súucoyigu. Teero tiirã, cũũya wãmo sicato niirirobirora putũayiro.

⁶ Fariseo basocape witiwayira. Máata Herodere tuonũseramena “¿deero tii marĩ ãnirẽ sããdãriye?” jĩĩ wedesewayira.

Galileataro wesapu paũ basocã neãrigue

⁷ Jesús cũũ buerãmena Galileataro wesapu wãayigu. Paũ Galilea dita macãrã cũũrẽ nũnyira. ⁸ Cũũ pee ãñurẽ tiirĩ tuorã, paũ basocã cũũ putopũ wãayira. Judea dita macãrã, Jerusalén macãrã, Idumea dita macãrã, díã Jordán muĩpũ muãatirope macãrã, Tiro wesa macãrĩ macãrã, Sidón wesa macãrĩ macãrã Jesuré ĩnarã wãayira. ⁹ Cũã paũ niirĩ ĩñagũ, Jesús cũũ buerãre sicawũ doorĩwu cõoyúedutiyyigu, “tuudiyóbocua” jĩĩgũ. ¹⁰ Cũũ paũ netõnéyigu. Teero tiirã, ãpẽrã diarecutira cũũrẽ padeñãdũgara, cũũrẽ tuudiyóatiyira. ¹¹ Wãtĩã cõorã Jesuré ĩnarã, cũũ díamacũ ñicãcoberimena jeacũmu, bayiró bũsũrõmena: —Mũũ Cõãmacũ macũ niĩã, jĩyira.

¹² Jesús wãtĩãrẽ tutuaromena dutiyyigu:

—Teeré wederijãña ãpẽrã tuocóro, jĩyigu.

Jesús doce apóstoles beserigue (Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jesús ãtãgũpũ muãwayigu. Toopũ cũũ tũsarãre neãdutiyyigu. ¹⁴ Cũã neãrirapũre doce ãmũãrẽ beseyigu cũũmena nii bueadarare.

† 2:26 1 Samuel 21.1-6.

—Y_{uu} besearira niia múã. Yée maquērē wedera wáaadacu, jĩiyigu.

¹⁵ Cũũ tiimasĩrere ticoyigu cúãrē, wātĩãrē cõãwionecoaro jĩĩgũ. ¹⁶ Cúã no-quērã niiyira:

Simón (cũũrēna Jesupé “Pedro” wãme tuuyigu),

¹⁷ Santiago,

cũũ bai Juan (cúã Zebedeo põna niiyira. Jesús cúãrē “Boanerges” wãme tuuyigu. “Boanerges” cúã wedeseremena jĩĩrõ “bũpo põna” jĩĩrõ tiiyiro),

¹⁸ Andrés,

Felipe,

Bartolomé,

Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macũ),

Tadeo,

Simón (romanuã dutirãre cõãdũgara menamacũ),

¹⁹ Judas Iscariote (too síropũ Jesuré ĩnatutirapũre wedesãcotegudũ) niiyira.

Jesuré “Satanás tutuaremena wātĩãrē cõãqui” jĩĩ wedesãrigue

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jesús wiipũ sããwayigu. Toopũre paũ basocã neãyira sũcã. Teero tiirã, Jesús, cũũ buerã yaamasĩriyira. ²¹ Teeré Jesuyã wederã tũoyĩra. Cũũrē “mecãjõãqui” jĩĩrã, néerã wáayira.

²² Moisés jóarigue buerã Jerusalenũ atiarirape biiro jĩĩyira:

—Ãni wātĩãrē dutigũ Beelzebũ tutuaremena wātĩãrē cõãwionecoi, jĩĩmiyira.

²³ Jesús cúãrē neãduti, queorémene wedeyigu:

—Satanás cũũrē padecoterare cõãriqui. ²⁴ Sicadita macãrã sĩcãrõména niihẽrã, cúã basiro cãmerĩquẽrã, tiidita macãrã petijõãcua. ²⁵ Sicawĩ macãrã sĩcãrõména niihẽrã, cúãcã petijõãcua. ²⁶ Satanás cũũrē padecoterare cõããtã, cũũ dutirẽ petijõãcu. Teeména yapacãtjõãqui.

²⁷ ‘Sĩcũ tutuagũya wiire sããwagu, cũũrē siatũcũripacu, ĩmamasĩriqui; siatũcũtoagũpu, cũũya wii maquērẽ ĩmamasĩqui.

²⁸ Y_{uu} aterẽja diamacũrã jĩĩã: Cõãmacũ basocãre niipetire cúã ñãnarẽ tiirẽre, ñãnarõ wedeserere acabógũdaqui. ²⁹ Cũũ teero acabópacu, cúã Espĩritu Santore ñãnarõ wedeseripereja, acabóridoãgũdaqui. Cúã Espĩritu Santore ñãnarõ wedeseri, wapa petirĩcu, jĩĩyigu.

³⁰ Teeré jĩĩyigu, cúã “wãtĩ cõoi” jĩĩrĩ tũogũ.

Jesús paco, cũũ baira jeayigu

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Jesús paco, cũũ baira jeayira. Cúã sopedũ jeanucã, Jesuré atiduticoyira.

³² Cũũ pũto duirã cũũrē jĩĩyira:

—¡Coe! M_{uu} paco, m_{uu} baira sopedũ m_{uu}rẽ atidutiayira, jĩĩyira.

³³ —¿Noã niĩ y_{uu} paco, y_{uu} baira? jĩĩyigu.

³⁴ Cũũ pũto duirãre ĩña, cúãrē jĩĩyigu:

—Ãniã y_{uu} paco, y_{uu} baira tiirõbiro niĩya. ³⁵ Cõãmacũ boorẽre tiirãno cúãrã y_{uu} bai, y_{uu} bayio, y_{uu} paco tiirõbiro niĩya, jĩĩyigu.

4

Ote wēēbategumena queoré
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Opatutí Jesús Galileataro wesapu buenɥcāyigu. Pahu basocá cūu patopu neāyira. Cūā pahu niinetōrī īñagū, dooriwapu mñāsā, jeanuāyigu. Ditaturaripu putuáyira basocápeja. ² Cūu wācūrēmena pee queoré bueyigu cūārē.

³ —Тuoyá ateré, jīyigu—. Sīcū basocá oterēperire wēēbategu wāyigu, wiiáro jīgū. ⁴ Cūu wēēbatewari, sīquēñeperi maapu ñaacūmuyiro. Minipōná ati, teeré yaapetijáyira. ⁵ Apeyepéri útāyepa dita péerogā ɥorópu ñaacūmuyiro. Tiidita ũcāhērōgā niijrō, máata manamiyiro. ⁶ Muipū asirí, ocobopó, nɥcōrī manijrō, sīnijōāyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacūmuyiro. Pota teeré wiinetōmā, sīājāyiro. Dɥcamaniyiro. ⁸ Apeyepéri ote ũseniri ditapu ñaacūmuyiro. Tee wii, buɥcāmā, dɥcacatuyiro. Sicasati treintaperi, apesatí sesentaperi, apesatí cienperi dɥcacatuyiro, jīyigu—. ⁹ Tɥodugáranano tuomasīadacua, jīyigu.

“¿Deero tiigú queorémēna buei?” jīrīgue
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Basocá wāapetiari siro, Jesús sīcūrā niirī īñarā, cūu patogā niīārira, cūu buerá docemena cūārē sāñáyira:

—¿Deero jīñdugaro tii mñu queorémēna buearīgue? jīyira.

¹¹ Jesús cūārē jīyigu:

—Tíatopu masīña manirīguere Cōāmacū dutiré múāpūre niīadarere múārē masīrī tiia. Yñure padeohérare queorémēna wedea, ¹² yñu tiirere īñapacara, īñamasīrijāārō jīgū; yee maquērē tuopacára, tuomasīrijāārō jīgū. Cūā tuomasīrāno niirā, cūā ñañarē tiirere duubójiya; acabóre sāibójiya; Cōāmacū cūārē acabóbojiyi, jīyigu.

Ote wēēbategumena queoré wedequēnorigue
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Cūārē wedequēnoyigu:

—¿Múā ate queoré tuomasīrii? Too docare ¿deero tii apeyé queoré tuomasīdari? ¹⁴ Opaperire ote wēēbategu tiiróbiro niiqui Cōāmacūye quetire wedegú. ¹⁵ Āpērā basocá maapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Cūā tee quetire tuomícua. Máata Satanás ati, cūā tuomīarīguere ēmapetijāqui. ¹⁶ Āpērā útāyepapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee quetire tuorá, máata añurō ũseniremena tuomícua, tuorápeja. ¹⁷ Nɥcōrī manijrā, yoari ũseniricua. Cūārē ñañarō tiirí, o āpērā tee quetire padeoré wapa cūārē ñañarō netōrī tiirí, máata padeodújācua. ¹⁸ Āpērā pota watoapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee quetire tuomícua, tuorápeja. ¹⁹ Atibáreco maquēpere bayiró wācūcua. “Añurō niīadacu pee apeyé ɥorá”, jīi wācūmicua. Búrecoricōrō apeyenórē bayiró boonemócu. Tee niipetire cāmotájācu tee quetire. Dɥcamaniā tiiróbiro niicua. ²⁰ Āpērā ũseniri ditapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee quetire tuorá, padeocúa. Cūā teero tiirā, dɥcacatireyucu tiiróbiro niicua. Āpērā treintaperi, āpērā sesentaperi, āpērā cienperi dɥcacatireyucu tiiróbiro niyucocua, jīi wedeyigu.

Sīāwócorigamena queoré
(Lc 8.16-18)

²¹ Apreyé queorémena wedenemoyigu:

—Basocá sīwócorigare moocūricua. Teero biiri cūã cānirō docapu sīādupóricua. Teero tiiróno tiirá, ūmāārōpu péocua, āñurō bóearo jīrā. ²² Tee tiirōbirora tiatorpu basocá masīña maniriguere masīnoādacu. Bauhéropu niirécá bauádacu. ²³ Tuođgáragano tuomasīādacu, jīiyigu.

²⁴ Cūãrē jīinemoyigu:

—Múã tuorére āñurō wācūnūnūseya. Péerogā masīduğara, péerogā masīādacu. Pairó masīduğara, pairó masīādacu. Pairó masīduğari, Cōāmacū masīrē ticonemogūdaqui. ²⁵ Āñurō tuonūnūseranorē Cōāmacū nemorō masīrē ticogūdaqui. Tuođgáheranorē cūã masimiriguere ēmajāğūdaqui, jīiyigu.

Oteré bucuātūñre queoré

²⁶ Apreyé queorémena wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpūre niīādare atequetí tiiróbiro niīā: Sīcū basocá oteréperi wēēbatequi. ²⁷ Cūã cānirī, cūã wācārī, búrecori, ñamirī teeperi tee booró mana, wiicú. “¿Deero wiigáři?” jīimasārīqui. ²⁸ Tiīápuro manirō opapūnagā súuwitinacā, pūūrī witi, bucuātuajea, đucacaticu sáa. ²⁹ Teeperi bucuāpetiri, teesatiripe sīnijōācu. Teero wáari iña, “tūnerito jeaa” jīi, tūneneōqui, jīiyigu.

Mostazapemena queoré

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Cūãrē wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpūre niīadarere ate queorémena wedeguda. ³¹ Sicape mostazape tiiróbiro niīā. Niīpetire oteréperi đuaró péeripeğā niīā. ³² Péeripeğā niīpacaro, oteri siro, wiirōpūja, niīpetire oteyucu nemorō ūmāārīgu bucuācu. Pacadupūri cuocú. Minirōná teedupūripū pesacua, muīpū bayiró asirí. Toorá pōnacūtīcua, jīiyigu.

Queorémena wederigue

(Mt 13.34-35)

³³ Jesús cūñye quetire wedegu, pee queorémena wedeyigu. Cūã tuomasīrō jeatuario wedeyigu. ³⁴ Cūãrē wederécōrō queorémena wedeyigu. Cūã buerápere cūã đīcu niirī, niīpetirere tee queorére āñurō wedeyigu.

Jesús wīnorē, ocoturíre nucuārī tiirígue

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Jesús tiiburecora nácūmuatiri, cūã bueráre: —Jāmu atitaró iinīñaru, jīiyigu.

³⁶ Cūã cūã sāñāñriwupu muāsā, Jesurē néetīāyira. Basocápe cūã niīārīropura putūájāyira. Āpērā apreyepáwumena cūãrē bapacutitīāyira. ³⁷ Cūã tīāwari, wīno bayiró wēēcūatīyiro. Ocoturí tiiwūpūre páabatesāyiro. Tee páabatesārī, tiiwú duadiaropu tiimíyiro. ³⁸ Jesupé waatúropu cūñya dupure sutipó sotoápu duupéo, cānisāñájāyigu. Cūã buerá cūãrē wācōrārā, jīiyira:

—¡Ūsārē buegú! ¿Muu iñarii? Marī duadiarapu tiirara, jīiyira.

³⁹ Jesús wūmūncā, wīnorē nucuārī tiiyigu. Ocoturíre: —¡Ditamaníjōāñal jīiyigu.

Wīno netōjđāyiro. Nucuāpetijđāyiro. ⁴⁰ Cūã bueráre jīiyigu:

—¿Deero tiirá nocōrō cuii? ¿Múārē padeoré manidójāi? jīiyigu.

⁴¹ Cūã bayiró cuirira niijrā, cāmerī wedeseyira:

—¿Noñóno niigariye ãni? Cũurẽ wĩno, ocoturĩpura yuñjã, netõncãria, jĩiyira.

5

Gerasa macã wãtĩã cʘogúye queti (Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Galileatarore Gerasa ditapu tĩãjeayira. ² Jesús doorĩwu niĩarĩgu maanucãrĩ, sĩcã diarirare cũure coperĩp niĩarĩgu Jesús putoṛu máata atiyĩgu. Wãtĩã cʘogú niiyĩgu. ³ Cũũ diarirare cũure coperĩp niijãyĩgu. Deero ti siatúmasĩña maniyĩgu. Cõmedárimenacãrẽ siatúmasĩña maniyĩro. ⁴ Pee peti cõmedárimena cũũye wãmorĩrẽ, cũũye dũporire siatúri, wéetajãyĩgu. Sĩcũno cũurẽ sicãribĩyira. ⁵ Búrecori, ñamirĩ cũũ útãyucũpu diarirare yaarõpu acaribĩnetõgũ tiyĩgu. Ʋtãperimena cũũ basiro cũũya õpũũrẽ dote, cãmĩtujãgũ tiyĩgu. ⁶ Jesuré yoarõpu ñãgũrã, cutuáti, cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmuyĩgu. ⁷⁻⁸ Jesupé cũurẽ jĩiyĩgu:

—Wãtĩ, ãnipũre niigú, witiwaya, jĩiyĩgu.

Cũũpe bayirõ acaribĩremena jĩiyĩgu:

—Jesús, Cõãmacũ ãmũãsepũ niigú macũ, yũure potocõrijãña. Cõãmacũ ñãacorõpu bayirõ sãĩã: Yũure ñãnarõ netõrĩ tiirĩjãña, jĩiyĩgu.

⁹ —¿Deero wãmecutĩ mũũ? jĩiyĩgu Jesús cũurẽ.

—Ʋsã wãtĩã paũ niĩã. Teero tiigú, yũũ “Legiõn” wãmecutia, jĩiyĩgu.

¹⁰ Pee peti cũurẽ sãiyĩgu:

—Ʋsãrẽ aperopũ ticocorijãña, jĩiyĩgu.

¹¹ Ʋtãgũpũ paũ yesea yaanucũyira. Wãtĩã bayirõ sãiyĩra:

¹² —Ʋsãrẽ yesea puto wáadutiya. Ʋsã cũũpũre sããwa, niĩãda, jĩĩmiyira.

¹³ —Teorora tiyã, jĩiyĩgu Jesús.

Cũũ teero jĩĩrĩã, basocãpũre niĩãrira witiwa, yeseapũre sããwayira. Yeseape opatũdĩpu cutucutũbuawa, opatarõpu ñaacõũũyira. Cũũ dos mil watoa niimiãrira duajõãyira.

¹⁴ Yesea coterĩ basoca cuicocutũayira. Cũũya macã macãrãrẽ, cãpũrĩpu macãrãrẽ teerẽ wedeyira. Cũũã wederĩ tuorã, “¿deero wãayiri?” jĩĩ, ñãrã wãyira. ¹⁵ Jesús putoṛu jeara, paũ wãtĩã cʘogú niimiãrigũre duri ñãyira. Cũũ suti sãña, ãñũrõ wedesejãyĩgu sũcã. Tee niipetirere ñãrã, cuiyira. ¹⁶ Basocũ wãtĩã cõãwionecori ñããrira cũurẽ wãaariguere wedeyira ãpẽrãrẽ. Yeseare wãaariguẽcãrẽ wedeyira. ¹⁷ Teerẽ tuorã, Jesuré bayirõ: —¡Wããgũ! Ʋsãya ditapũre pũtuãrijãña, jĩĩnucãyira.

¹⁸ Jesús doorĩwũpu mũãsãrĩ, wãtĩã cʘogú niimiãrigũ cũurẽ bayirõ sãĩmĩyĩgu:

—Yũncã mũũmena wãagũda, jĩĩmiyĩgu.

¹⁹ —Yũũmena atirijãña; mũũya wiĩpu pũtuawayaya. Cõãmacũ mũũrẽ tiãrigũere, mũũrẽ bóaneõremena ñããrigũere wedegũ wãaya mũũ puto niĩãrẽ, jĩiyĩgu.

²⁰ Cũũ wãa, Decãpolis macãrĩpu niipetire Jesús cũurẽ tiirĩguere wedenucãyĩgu. Niipetira cũũ wederere tuorã, tuomanĩjõãyira.

Jairo macõye queti; Jesuyãro sutirõ padeñãrigoye queti (Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Jesús doorĩwũmena apeniãpũ tĩãjeari, paũ basocã cũũ putoṛu neãyira. Teero tiigú, díã wesagãpũ pũtuãnucãyĩgu. ²² Toopũre sũcũ judiõa neãrĩ wii dutirã menamacũ jeayĩgu. Cũũ wãmecutiyĩgu Jairo. Jesuré ñãgũ, cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, ²³ bayirõ sãiyĩgu:

—Yuu macō diagorū tiiáwō. Jāmu yuumena. Ńaapeōgu atiya, coore netōārō jīgū. Mūu teero tiiri, catigodaco, jīyigu.

²⁴ Jesús cūūmena wáayigu. Paū basocá cūūrē tuunanúseyira. ²⁵ Cūā watoarū sicō numiō niyigo. Doce cūmarī beti niiré teero niirucujāyiro.

²⁶ Ūcotira paū cūā ūcotiri, teeména nemorō ñañarō netōyigo. Coō niyeru cūomíriguemena cūārē wapatíma jīgō, petinójōāyigo. Coō diaré petiriyiro. Bayirō peti wáayigo. ²⁷ Jesús basocáre netōnére quetire tuoyigo. Teeré tuogó, Jesús sucubiro basocá watoarū jea, cūūyaro sutiroré padeñáyigo. ²⁸ “Yuu cūūyaro padeñáremena dícu netōjāgōdacu”, jīi wācūyigo. ²⁹ Coō padeñáirā, coō diaré máata būūncājōāyiro. Cooya ōpūū āñujōāriguere masījāyigo. ³⁰ Jesús “yuu tutuaremena netōrī tiiátu” jīi tuomasījāyigu. Máata cāmenucā, sāñáyigu:

—¿Noā yáaro sutiroré padeñái? jīyigu.

³¹ Cūū buerá cūūrē jīyira:

—¿Mūū ññarii? ¿Basocá paū tuunanúseri ññapacu, “¿noā yūre padeñái?” jīi sāñái? jīyira.

³² Jesupé “¿noā yūre padeñái?” jīgū, ññāmayigu. ³³ Coore coore netōāriguere masījgō, cūū díamacū ñicācoberimena jeacūmuyigo. Cuigo, ñapōpiyigo. Niipetire coore wáariguere wedeyigo.

³⁴ Jesús coore jīyigu:

—Yāa wedego, mūū padeojīgō, netōnénoārigorū pūtuāa. Diaremanigō ūseniremena pūtuawagoa, jīyigu.

³⁵ Cūū coomena wedesegu tiiri, Jairoya wii macārā jeayira.

—Mūū macō diajōāāwō mée. Buegúre nocōrōrā potocōduya, jīyira.

³⁶ Jesús cūā jīīariguere tuopacá, judíoa neārī wii dutigúre jīyigu:

—Wācūpatirijāña; diamacūrā padeoyá, jīyigu.

³⁷ Jesús cūūmena paū bapacutiri booriyigu. Noquērārē “jāmu” jīyigu: Pedrore, Santiagore, cūū bai Juanrē. ³⁸ Jesús judíoa neārī wii dutigúya wiiūu jeayigu. Toopú jeagu, basocá uti, bóaneōremena acaribirare ññayigu. ³⁹ Tiiwiipú sāāwagu, too basocá niirārē jīyigu:

—¿Deero tiirā nocōrō acaribí, utii? Wīmagō diarico; cānigō tiicó, jīyigu.

⁴⁰ Cūāpe cūūrē buijāmiyira. Jesupé niipetirare witiwadutiya. Cūā witiwaari siro, wīmagō pacure, pacore, cūūmena niirāmena coo pesarī tatiarū sāāwayigu. ⁴¹ Toopú sāājeagu, diarigo wāmorē ñee: —Talita, cumi, jīyigu cūūye arameomena. Biūro jīgū, “wīmagō, wūmūncāña” jīgū tiyiyigu.

⁴² Máata wīmagō doce cūmarī cuogó wūmūncā, wáayigo. Coō masārī ññarā, bayirō ññamanijōāyira. ⁴³ Jesús bayirō wededutiriyigu teeré.

—Coore yaaré ecaýá, jīyigu.

6

Jesús Nazaretpū coepntúariguē

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Too niirīgū cūū masārī macārū coepntúayigu. Cūū buerácā cūūmena wáayira. ² Judíoa yeerisārī būreco jeari, Jesús cūā neārī wiiūu buenucāyigu. Paū basocá cūū buerére tuorá tuomanijōā, cāmerī jīyira:

—Ñni teeré ānopú bueriwi. Āpī cūū masīrere ticojīyi. Tee masīrémena tiieñoyigu. ³ Āni María macū táboa padegú niīi; Santiago, José, Judas, Simón sōwū niīi; cūū baira numiācā āno marī watoarū niīya, ¿teerora? jīi wedeseyira.

Teeré wáčũrã, cãũrẽ padeodugáriyira. ⁴ Jesupé cãũrẽ jĩiyigu:

—Niipetira apeyé macãrĩ macãrã sícũ profetare padeocúa. Cãũya dita macãrã, cãũya wedera, cãũya wii macãrã doca cãũrẽ padeoricua, jĩiyigu.

⁵ Toopãre cãũ tutuaremena tiẽñomasĩriyigu. Siquẽrã diarecutira dícare ñapeoyigu, cãũ diarecutire netõãrõ jĩigũ. ⁶ Basocá padeohéri ñagũ, ññamanijõãyigu.

Jesús cãũ buerãre wededuticorigue
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Too puto niiré macãrĩpũ buenetõgũ wáajõãyigu. ⁷ Cãũ docere cãũ pũtopũ neãduti, pũarãcõrõ dícu ticoconucãyigu. Wãtĩãrẽ cõãmasĩrere ticoyigu cãũrẽ.

⁸ —Múã wáara, apeyenõ néewarijãña, jĩiyigu—. Múã tuurítuarigu dícare néewayã. Wasopo, pugue, niyeru néewarijãña. ⁹ Sapatu, suti, múã sãñaré dícare néewayã. Apeyé múã suti wasoádarere néewarijãña, jĩiyigu—. ¹⁰ Múã wiipú jeara, tiimacãpũ múã niĩdaro jeatuario pũtuácũmuña. ¹¹ Apemacãpũre múãrẽ ñeedugaheri, múã wederére tuodugáheri, tiimacãrẽ netõjõãña. Tooré netõwára, tiimacã maquẽ dita múãye duporipũ túaariguere páabatecũña. Teero tiirã, múã “atimacã macãrã wapa cõoõya” jĩĩrã tiĩádacu, jĩiyigu Jesús.

¹² Cãũ wáajõãyira, basocãre “múã ñañaré tiirere wãcũpati, wasoyã” jĩĩnetõrã wáara. ¹³ Teero biiri paũ wãtĩãrẽ cõãwionecoyira. Paũ diare cõorãre usemena tuusã, cãũrẽ netõnéyira.

Juan Bautistare sãĩrígue
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Niipetiropũ Jesús tiirere tuosesãjõãyira. Herodes Galilea dita dutigúcã tee quetire tuogú jĩiyigu:

—Juan basocãre wãmeõtiri basocũ masãgũ masãjĩyi. Teero tiirõ, cãũpũre tutuare niicu, jĩiyigu.

¹⁵ —Elías niiqui, jĩiyira ãpẽrã.

—Tĩato macãrã profetas tiirõbiro niigú niiqui, jĩiyira ãpẽrãpẽ.

¹⁶ Cãũ teero jĩĩrĩ tuogú, Herodepe jĩiyigu:

—Tiibũreco yũũ dupure páatadutirigu Juan niiqui. Cãũrã mecãtĩgãrẽ masãqui, jĩiyigu.

¹⁷ Herodes too sugueropũ Herodías usenigõ niĩãrõ jĩigũ, Juanrẽ peresuwiipũ néewa, siatúcũdutyigu. Herodías cãũ bai Felipe numo niimiyigo. Teero niipacari, Herodepe coore ãma, numocãtijãyigu. ¹⁸ Teeré ñagũ, Juan Herodere: —Mũũ bai ñamorẽ numocãtimasĩria, jĩiyigu.

¹⁹ Teero tiigõ, Herodías Juanmẽna bayirõ cúadoajĩgõ, cãũrẽ sããdutĩdagamiyigo. Teero wãcũpaco, sããdutĩmasĩriyigo. ²⁰ Herodepe Juanrẽ cuiyigu. Cãũ basocá ãñugú niirere, cãũ Cõãmacũyere tiinãnãserere masĩyigu. Juan wederere tuogú, bayirõ wãcũpatiyigu. Teero wãcũpatipacũ, ãñurõ useniremena tuoyigu, tuogũpeja. Teero tiigú, coo ñañarõ tiidugãrere tiidutĩrimiyigu. ²¹ Herodes cãũ bauári bũreco jeari, bosebũreco tiipẽoyigu. Tiibũreco Herodías Juanrẽ coo sããdugãrere buajeáyigo. Herodes bosebũreco tiigú, cãũmena paderãre, teero biiri surara dutirãre, Galilea dita macãrã uputĩ macãrãrẽ néõco, cãũmena boseyayigu. ²² Cãũ yaarõpũ Herodías macõ sããwa, basaẽñooyigo. Coo basaẽñorere Herodes, ãpẽrã cãũmena yaaduire bayirõ tusayira. Teero tiigú, Herodes coore jĩiyigu:

—Noo mũũ boorẽnorẽ sãĩrĩ, ticoguda, jĩiyigu.

23 Coore jĩiyigu sũcã:

—Niirõrã jĩã: Noo yuu dutiré dita decomena muu dutidugari, ticojãgãda, jĩiyigu.

24 Coo paco patoru witiwa: —¿Ñeenórẽ sãigõdari yuu? jĩiyigo.

Coo pacopé: —Juan basocãre wãmeõtiri basocuya dupure, jĩiyigo.

25 Máata cutucutúsã, cúa õpũrẽ sãiyigo:

—Mecãtigãrã opasida bapamena Juan basocãre wãmeõtiri basocuya dupure néesã, ticoya, jĩiyigo.

26 Coo teero jĩri tuogú, Herodes bayiró wãcũpatiyigu. Cũu boocõrira tuocõropu “niirõrã mũrẽ ticoguda” jĩãrigu niijigũ, “ticoria” jĩimasĩiyigu.

27 Máata sũcũ surarare Juanyã dupure páata, néeatidutiyigu. 28 Surara pèresuwĩru wãa, cãuya dupure páata, opasida bapamena néesã, coore ticoyigu. Coopé coo pacopure ticoyigo.

29 Juanrẽ teero tiiré quetire tuorã, cũu buerére nunumĩarira toopú wãa, cãuya õpũrẽ née, ãtãtutipu cũũrã wãayira.

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarigue

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jesús beserira buenetõari siro, coe, Jesús patoru neãyira. Niipetire cúa tiiariguere, basocãre bueariguere cãũrẽ wedeyira. 31 Cúa patoru naĩrõ rau jearã, ãpẽrã wãara niirĩ, péerogã yeerisã, yaa tiimasĩiyira. Teero tiigú, Jesús cúaãrẽ jĩiyigu:

—Jãmu, wáaco marĩ dícu basocã manirõru. Toopú yeerisãco péero, jĩimiyigu.

32 Cúa sesaro dooriwuru muãsã, basocã manirõru wãajõamiyira. 33 Rau cúa wãari ñayira. Jesuré ñarira cũu wãaropu niipetire macãrĩ macãrã cutunũsewayira. Cúa suguero cúa tiãjeaarore yuetoayira. 34 Jesús dooriwuru sãñaãrigu duinucã, basocã paure ñayigu. Oveja* coterĩ basocu manirã tiirõbiro niirĩ ñagũ, bóaneõ ñayigu. Teero tiigú, cúaãrẽ pee buenucãyigu sũcã. 35 Ñamicapu niirĩ, cũu buerã cũu puto jea, jĩiyira:

—Ñamicapu niã. Ñanopú macã manirõru niã. 36 Basocãre “nocõrõã niã” jĩñã. Pãtogã niiré macãrĩru, cãpũ niiré wiseripu cúa yaaré sãĩ, yaara wãaaro, jĩimiyira.

37 —Múa cúaãrẽ yaaré ecayã, jĩiyigu.

Cúaãre “¿deero tiigú teero jĩigari?” jĩimasĩijĩrã, sãĩñáyira:

—Ësã cúaãrẽ ecarĩ, ocho† muĩpũrã pade wapatãremena yaaré sãĩnóbocu, jĩiyira.

38 —¿Noquẽpa pã cuoi múã? Ñnarã wãaya, jĩiyigu.

Cúa ñnatoa, cãũrẽ: —Sicamoquẽñepa pã, wai puarã niĩya, jĩiyira.

39 —Basocã táa sotoapu opaburi duiaro, jĩiyigu.

40 Basocã siquẽburire cien, apeyebũrere cincuenta jeanuãyira. 41 Jesús tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai puarãrẽ née, ãmũãseru ñnamõco, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, pãrẽ puatásã, cũu buerãre basocãpure batodutigu ticoyigu. Waicãrẽ teorora tiyigu. 42 Niipetira yaa, yapijõãyira. 43 Yaatoaari siro, pã, wai cúa yaaduaariguere doce piseri seesã dadodupóyira. 44 Teeré yaarira ãmũã dícuere bapaqueori, cinco mil niyira.

* 6:34 Português: ovelha. † 6:37 Português: oito.

*Jesús oco sotoápu wáarigue
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)*

⁴⁵ Jesús máata cūu bueráre cūu jeaariwupu jeasaduti, Betsaidapu tīwasuguedutiwigu. Cúu wáari, cūupe basocáre “wáagu tiia” jīīgá tīiyigu. ⁴⁶ Cúārē teeré jīīari siro, átāgápú Cōāmācūmena wedesege muāwayigu. ⁴⁷ Nāicūmuāri siro, dooríwá tīitaro decopu niyiro; Jesupé burusotoápu sícūrā niyigu. ⁴⁸ Wīno páapucāmotari, cúu waawámasihēri īñayigu. Bóemuāatiri, Jesús cúu putopu wáagu, oco sotoápu wáayigu. Cúārē netōjōāgūdu tīiróbiro tīiyigu. ⁴⁹ Cúūrē oco sotoápu wáari īñarā, ucúapetijōāyira. “¡Abu! ¡Basocú diarigu wātí niiqui!” jīī wācūmiyira. Bayiró acaribíyira. ⁵⁰ Niipetira cūūrē īña, ucúapetijōāyira. Máata Jesús cúārē jīiyigu:

—Wācūtutuaya. Yuu niā. Cuirijāña, jīiyigu.

⁵¹ Cúāyawupu muāsāyigu. Cūu muāsārī, wīno netōjōāyiro. Teero wáari īñarā, bayiró ucúá, īñamanijōāyira. ⁵² Pāmena cūu tīiēñōāriguere cúā “¿deero jīirō tīgári tee?” jīīmasīyira. Wācūmasīyira. Teero tīirá, bayiró peti īñamanijōāyira.

*Jesús Genesaretpu diarecutirare netōnérigue
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Cúu tīitaropure tīa, Genesaretpu jeayira. Cúāyawa dooríwure siatúpaso, maajōāyira. ⁵⁴ Toopú cúu maajeánucārī, too macārā máata Jesuré īñamasīyira. ⁵⁵ Teero tīirá, cúu niipetiropu cutuwá, diarecutirare cúu cōārēmena néewayira. ⁵⁶ Noo cūu wáaropure, metāmacārīgāpūre, pacamacārīpūre, cāpūpūre, cūu netōwáadaropure diarare néewa, cūu, yueyira. Jesuré sāiyira:

—Muyaro sutiró yapa dícare padeñáma, jīiyira.

Niipetira padeñáarira netōjōāyira.

7

*Basocáre ñañarā wáari tiiré
(Mt 15.1-20)*

¹ Sicabureco fariseo basoca, teero biiri síquērā Moisés jóarigue buerá Jerusalénpu niārira jea, Jesús putopu neāyira. ² Toopú neārā, síquērā Jesús buerá yaari īñayira. “Jūirīpīre wāmorīmena yaara tīiya” jīī wācūmiyira. ³ (Fariseo basoca, teero biiri niipetira judíoa wāmocosea, cúu ñecūsūmuā tiimūāatiriguere tiinunéseya. Teeré tihéra, yaariya. ⁴ Macā decopu jeaariracā teerora tīiya. Cúu sīniré baparire, písāreparure, cōmepāpūre, cúu yeerisāduirere coseéya.) ⁵ Teero tīirá, fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá cūūrē sāīñáyira:

—¿Deero tīirá muu buerá marī ñecūsūmuā tiimūāatiriguere tiinunéserii? Jūirīpīre wāmorīmena yaara tīiya, jīiyira.

⁶ Jesús cúārē yuuyigu:

—Múā basocá īñahēōpu ñañaré tīirá niā. Teero tīirá, tiiditórepira niā. Isaias múā mecūtīgā tīirére diamacúrā jóasuguerigu niwī. Cūu jóariguere āñurō tūoádacu múā:

Āniā basocá useromena dícu yuure padeoóya.

Cúu tūgueñarepe noopú niirō niicu.

⁷ Bári peti neāāya.

Yéé maquēřē “bueada” jĩpacara, basocá jĩřére buejāya, jĩiti Cōāmacū,*
jĩ jóarigu niwĩ. ⁸ Múā Cōāmacū dutirépere duujāā. Múā ñecūsūmuā
tiimúāatiriguere tiinunásera tiia, jĩiyigu.

⁹ Jesús cúārē jĩnemoyigu:

—Bayirō añurē wācūrēmena Cōāmacū dutirére jĩcāmotamasĩā, múāyepere
añurō tiimúāñucāādara. ¹⁰ Cōāmacū Moisémena ate dutiyigu: “Mũũ pacu,
mũũ pacore padeoyá. Cúārē ñañarō wedesegonorē sīācōājāārō”, jĩřigu ni-
iwĩ. ¹¹ Múāpe merēā dutijāā. Basocáre cúā pacure, cúā pacore “yũũ múārē
tiípumasĩřiga; yéé niyeru múārē ticoboariguere Cōāmacūrē ticopetijāwū”
jĩdunia múā. ¹² Múā teero dutira, cúā pacusūmuārē tiápurerere cāmotára tiia.
¹³ Múā ñecūsūmuā tiimúāatiriguere tiidutíra, Cōāmacū dutirére wapamanĩre
tiiróbiro tiirá tiia. Apeyé pee ate tiiróbiro tiinunásera tiia múā, jĩiyigu.

¹⁴ Cúārē teero jĩĩari siro, basocáre neādutyigu sūcā. Cúācārē jĩiyigu:

—Múā niipetira yéé maquēřē tuomasĩāda jĩřā, tuorá atiya, jĩiyigu —.

¹⁵ Basocáre useropu sāāware cúārē ñañarā wáari tiiría. Cúā popeapu witi-
atirepe cúārē ñañarā wáari tiia. ¹⁶ Tudugáranano tuomasĩādacua, jĩiyigu.

¹⁷ Jesús pau watoapu niĩarigu wiipú sāāwayigu. Toopú cūũ buerá cūũ que-
orēmena wedeariguere sāĩñáyira. ¹⁸ Jesús cúārē yũũyigu:

—¿Múācā ateré tuomasĩřii? Niipetire basocáre useropu sāāware cúārē
ñañarā wáari tiiría. ¹⁹ Tee wācūrēpu sāāwaricu; páagapu sāāwacu. Too siro
netōcōwitiwacu, jĩiyigu.

Teero jĩřgū, “niipetire yaaré añurē niĩā” jĩřgū tiiyigu.

²⁰ Jesús wedenemoyigu:

—Basocá wācūrēpu witiatirepe cúārē ñañarā wáari tiia. ²¹ Basocá
wācūrēpure ate witiaticu:

ñañarō wācūrē,
āpērāmēna ñañarō ñeeapere,
yaaré,

basocáre sīācōāre,

²² āpĩ numorē ñeeapere,

apegó manurē ñeeapere,

apeyeré boonemósāre,

ñañaré tiiré,

āpērārē tiiditóre,

ñañaré tiidúhere,

ĩñatutire,

āpērārē ñañarō wedesere,

“āpērā nemorō añugú niĩā” jĩř tagueñare,

noo boorō tiāmāre witiaticu.

²³ Tee niipetire ñañarē popeapu witiatia. Teerá basocáre ñañarā wáari tiia, jĩř
wedeyigu.

Judíoayo niĩhēgō Jesurē padeoríque

(Mt 15.21-28)

²⁴ Too niĩarigu witiwa, Tiro, Sidón macārĩ wesapu wáayigu. Toopúre āpērā
masĩřijāārō jĩřgū, sicawipú sāāwamiyigu. Teero tiipacú, masĩřānoyigu. ²⁵ Máata
wātĩ sāānorigo paco “Jesús toopú niĩāyigu” jĩřére tuoýigo. Coo cūũ puorpu wáa,

* 7:7 Isaías 29.13.

ñicãcoberimena jeacũmuyigo. ²⁶ Coo judíoayo mee niyigo. Sirofenicia ditapu bauárigo niyigo.† Jesuré sãiyigo:

–Wãtĩrê cõãwionecoya уuu macõrê, jĩiyigo.

²⁷ Jesús coore queorêmena wedeyigu:

–Wĩmarãpere ecasugúero booa cãã yaadugarecõrõ. Cãã yaarére êma, cããyara díayiare cõãcũrĩ, ãñurria, jĩiyigu.

²⁸ Coocã queorêmena уuuayigo:

–Õpã, tee diamacãrã niãã. Díayiapura mesa doca duirá wĩmarã yaadiocore manarĩrê yaacua, jĩiyigo.

²⁹ Cãũ jĩiyigu:

–Muu ãñurõ уuuã. Teero tiigó, mũya wiipũ putuawayã. Wãtĩ muu macõpũre niãrigu wititoaqui sãa, jĩiyigu.

³⁰ Coo wiipũ putuajõãyigo. Toopũ putuajeago, macõrê coo cõãrõpũ pesari ãñayigo. Wãtĩ coopũre niimiãrigu witijõãtoayigu.

Jesús s̄icũ tuohégũ, wedesehegure netõnérigue

³¹ Jesús Tiro wesapu niãrigu witi, wãajõãyigu. Wãa, Sidón netõwã, Decápolis niirê macãrĩ netõwã, Galileataropũ jeayigu. ³² Toopũ s̄icũ tuohégure, ãñurõ wedesehegure Jesús puto néjeayira. Jesuré sãiyira:

–Cũũrê ñaapeõya, netõãrõ jĩgũ, jĩiyira. ³³ Jesús cãũrê aperopũ, basocã ãñãhẽrõpũ néewayigu. Toopũ Jesús cãũye wãmosũãrĩmena tuohégure cãmopérere súsoñecoyigu. Usecõ eopéo, cãũya ñemerõrê padeñáyigu. ³⁴ Êmaãsepu ãñamũco, yeerisã, cãũrê jĩiyigu:

–Efata, jĩiyigu. “Tusuya” jĩgũ tiyigu.

³⁵ Cãũ jĩĩrĩã, puacãmopéropũ tuo, cãũya ñemerõmena máata ãñurõ wedese-masiyigu. ³⁶ Jesús basocãre jĩiyigu:

–Ãpẽrãrê wederijãña, jĩimiyigu.

Cãũrê “wederijãña” jĩpacari, nemorõ wedebatejãyira.

³⁷ Bayiró ãñamanijõãrã, jĩiyira:

–Niipetirere ãñurõ tiĩ. Basocã tuohércãrê tuorĩ tiĩ. Wedeseheracãrê wedeseri tiĩ, jĩiyira.

8

Jesús cuatro mil basocãre yaaré ecarigue

(Mt 15.32-39)

¹ Teeburecorire pau basocã neãrĩ, cãã yaaré petirĩ ãñagũ, Jesús cãũ buerãre suocó, jĩiyigu:

² –Yuu ãniãrê bóaneõ ãñajõãga. Cãã уuuãmena niirõ itiãbureco netõã. Teero tiirã, cãã yaaré petinjõãyã. ³ Cãũye wiseripũ уuu putuawadutiri, juabóara, maapu tuomasĩre petijõãbocua. Ãpẽrã yoaropũ atiarira niĩya, jĩiyigu.

⁴ –Marĩ ãno basocã manirõpũre ¿deero tii ãniã paure yaaré buã, ecabógari? jĩiyira cãũ buerãpeja.

⁵ –¿Noquẽpa pã cuoi? jĩiyigu.

–Sietepã cuoa, jĩiyira.

⁶ Jesús basocãre yeparũ duidutiyigu. Pã sietepã née, Cõãmacũrê usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, cãũ buerãre batodutigu ticoyigu. Cãã basocãpũre

† 7:26 Sirofenicia macãrã judíoamena cãmerĩ ãñadugariyira.

batoyira. ⁷ Wai metārāgā puarāgā cwoyira. Jesús cúācārē Cōāmacūrē usenire ticotoa, teorora batodutiyigu. ⁸ Niipetira yaa, yapijōāyira. Yaatoaari siro, siete piseri cúā yaadhaariguere seesā dadodupóyira. ⁹ Teeré yaarira cuatro mil watoa niyira. Too siro cúārē cúāye wiseripu putuawadutiyigu. ¹⁰ Máata Jesús cūū buerámēna dooríwupu muāsā, Dalmanuta macā wesapu wáajōāyigu.

Jesuré tiiēñodutimirique

(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Cúā jeari siro, fariseo basoca Jesuména cāmerītutira jeayira. “¿Niirōrā cūū Cōāmacū ticodiocorigu nií?” jīrā, cūūrē Cōāmacū sīcūrā tiimasírere tiiēñodutimiyira. “Cūū teeré tiimasíriqui”, jī wācūmiyira. ¹² Jesupé bayirō bóaneōremena jīiyigu:

—¿Deero tiirá atitō macārā tiiēñodutigari? Yuu ateréja diamacárā jīā: Múārējā tiiēñoridojāgūdacu, jīiyigu.

¹³ Cúārē cōāwagu, dooríwupu muāsāyigu sūcā. Apeniñapú tīājōāyigu.

Fariseo basocaye pā púuri tiirígue

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Apeniñapú tīāwara, Jesús buerá cúā yaaadarere acabójāyira. Pā sicagára cwoyira. ¹⁵ Jesús cúārē wedemiyigu:

—Fariseo basocaye pā púuri tiirére, Herodeye pā púuri tiirére tuomasírō booa, jīimiyigu.

¹⁶ Cūū buerá cūū jīāriguere tuomasíhērā: —Pā marí cwohéri, teero jīiqui, jīimiyira cúā basiro.

¹⁷ Jesús cúā teero jīāriguere masíjāyigu. Teero tiigú, jīiyigu:

—¿Deero tiirá múā “pā maniā” jī cāmerí wedesei? ¿Múā tuomasírrii ména? ¿Múārē wācūrē manidójāi? ¹⁸ Capeari cwoará niipacara, íñaria múā. Cāmoréri cwoará niipacara, tuoría. Yuu tiirére wācúria múā. ¹⁹ Tiiburecopu cinco mil ūmuārē sicamoquēñepa pāmēna ecawú. ¿Noquē piseri cúā yaadhaariguere seesā dadodupóri? jīiyigu.

—Doce piseri, jīiyira cúāpeja.

²⁰ —Apeycārē sietepa pāmēna cuatro mil basocáre ecawú. Tiiburecore ¿noquē piseri seesā dadodupóri? jīiyigu.

—Siete piseri, jīiyira cúāpeja.

²¹ —Too docare teeré masípacara, ¿tuomasírrii ména? jīiyigu cūūpeja.

Jesús Betsaidapu íñahēgūrē netōnérique

²² Betsaida macāpu tīajeayira. Toopú Jesús puo sīcū íñahēgūrē néenjeayira. Cúā Jesuré sāiyira:

—Ānirē ñaapeóya, netōārō jīigū, jīiyira.

²³ Teero tiigú, Jesús íñahēgūya wāmoru ñee, macā wesapu néewayigu. Cūū capearipu usescó eopé, ñaapeó, sāíñāyigu:

—¿Muārē apeyenó baumíto? jīiyigu.

²⁴ Cūūpe íñapōnucājea, jīiyigu:

—Basocáre íñāā, íñagūpeja. Cúā yuu íñarí, wāanetōrā yucubiro bauúya, jīiyigu.

²⁵ Jesús cūūye capearipu ñaapeónemoyigu. Teero tiirí siropu, cūū íñarí, cūū capeari quēnojeá, áñurō bauyíro sáa. Niipetirere áñurō íñayigu. ²⁶ Jesupé jīiyigu cūūrē:

—Mnyaya wiipu diamacúrá coescóputnaya. Macãpũre putnawarijãña. Teero biiri macã macãrãrê wederijãña, jĩiyigu.

*Pedro Jesuré “mny Cõamacũ beserigu niĩã” jĩirigue
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)*

²⁷ Too niĩãrira Jesús, cũu buerá Cesarea Filipoya macã puto niiré macãrĩpu wáayira. Cũã too wáaropu cũu bueráre sãĩĩãiyigu:

—¿Basocá “¿noã niĩĩ cũũ?” jĩĩ yũũre?

²⁸ Cũãpe jĩiyira:

—Sĩquẽrã mnyrẽ “Juan basocáre wãmeõtiri basocu niiqui” jĩĩya. Āpẽrã “Elías niiqui” jĩĩya. Āpẽrã “profetas menamacũ niigũ niiqui” jĩĩya, jĩiyira.

²⁹ —¿Múãte “¿noã niĩĩ?” jĩĩ yũũre? jĩiyigu.

Pedro yũuyigu:

—Mny Cõamacũ beserigu Cristo niĩã, jĩiyigu.

³⁰ —Teeré ãpẽrãrê wederijãña, jĩiyigu cũãrẽ.

*Jesús cũũrẽ sãĩãdarere wederigue
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)*

³¹ Cũãrẽ buenucãiyigu sũcã.

—Yũu niipetira sõwãrẽ bayiró ñañarõ netõrõ niirõ tiiãdacu. Butoá dutirá, paiare dutirá, Moisés jóarigue buerá yũũre booríadacua. Sãĩdutiãdacua. Cũã teero tiipacári, itiãbureco siro masãgũdacu, jĩiyigu.

³² Cũãrẽ tuomasĩrõrã wedemiyigu. Teeré tuogú, Pedro Jesuré ãpẽrã tuohéropu néewa, wedenucãiyigu:

—Teeré jĩirijãña, jĩimiyigu.

³³ Jesús cãmenucã, cũu bueráre ñña, Pedrore jĩiyigu:

—Satanás tiiróbiro wedeseğu tiia mnyjã. “¡Satanás, wãajõãgũ; yũu putore niirijãña!” jĩĩã. Pedro, mny masĩria Cõamacũ wãcũrere; basocã wãcũrõbiro wãcũã, jĩiyigu.

³⁴ Basocáre neãduti, cũãrẽ, cũu bueráre wedeyigu:

—Sĩcũ yũũre padeó, nunudagãgũno cũu booró tiidugãrenorẽ tiidújããrõ. Basocã cũũrẽ ñañarõ jĩĩpacari, yũũre tuonunúsearo. Teeré tiigú, curusare apagú tiiróbiro niigũdaqui. ³⁵ Āpĩ siãrere cuiğũno yũũre “masĩria” jĩĩgũ pecamerũ wãagũdaqui. Āpĩpẽ yũũre “masĩã” jĩĩ, yé quetire wedegũpe teewapamena cũũrẽ sãĩrĩ, yũũmena catirucujãgũdaqui. ³⁶ Sĩcũ atibũreco maquẽ niipetirere wapatápacu, cũu yeeripũnarẽ tiidĩóri, cũu cũoré dee tiãdare niiricu. ³⁷ Cũu catiré petihére ñeenómena wapatĩriqui. ³⁸ Atiditã macãrã ñañarẽ tiirã yũũre padeohera niĩya. Sĩcũ cũã watoapu niigũ, yũũre “padeóa” jĩĩ, yé buerére “nnyũã” jĩĩgũno boborĩjããrõ. Too siro yũu niipetira sõwũ yũu Pacu asibatéremena, ángeleamena putuaatigũdacu. Putuaatigu, yũũre bobosãrĩrigũre yũũcã cũũrẽ bobosãricu; yũũre “masĩria” jĩĩrigũre yũũcã “cũũrẽ masĩria” jĩĩgũdacu, jĩiyigu.

9

¹ Cũãrẽ jĩĩnemoyigu:

—Yũu aterėja diamacúrá jĩĩã: Sĩquẽrã ãnopú niirã cũã diaadari sũguero, Cõamacũ dutiré cũãpũre niĩãdare tutuaremena atiri ññaãdacua, jĩiyigu Jesús.

Jesús baurécutire wasorígue
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Seis burecori siro Jesús ütägú ãmuãrigupu muãwayigu. Tiigupú wáagu, Pedro, Santiago, Juan cúã dícare néewayigu. Toopú cúã ñnarí, Jesús cãu baurécutirere wasojõâyigu. ³ Cãuye suti bayiró butiré capemóre wáayiro. Ñnopúre teero butiré tiiróbiro basocá suti coseríya. ⁴ Teero wáari, Elías, Moisémena bauánucã, Jesuména wedesera tiiyíra. ⁵⁻⁶ Cãu buerá ucãánetõjõâyira. Pedro ãñurõ wãcüripacu, cãurê jĩiyigu:

—Ësarê buegú, marí ãnopú niirí, ãñunetõjõãã. Itiáwiigã tiicó; sicawíigã mũya wii, apewíigã Moiséya wii, apewíigã Elíaya wii tiicó, jĩimiyigu.

⁷ Õme diiáti, cúãrê tuubiátocojãyiro. Õme watoapu sícũ wedeseri tũoyíra:

—Ñni yuu macũ yuu bayiró maígú niíi. Cãurê tũoyá, jĩiyigu.

⁸ Máata cúã cãmenucã ñnarí, ãpẽrã cúãmena niíarira maniyrá; Jesús dícare ññayira.

⁹ Cúã ütãgúpú niíarira diiátiri, Jesús jĩiyigu:

—Múã ññãriguere wederijãwa ména; téé yuu niipetira sõwũ dia masãri siropu wedewa, jĩiyigu.

¹⁰ ãpẽrãrê wederiyira. Cúã basiro cãmerí sãñáyira:

—¿Deero jĩidugaro tiigári cãu diari siropu masãrê? jĩiyira.

¹¹ Jesuré sãñáyira:

—¿Deero tiirã Moisés jóarigue buerá “Cõãmacũ beserigu atiadari suguero, Elías atisuguegudaqui” jĩi buei? jĩiyira.

¹² Jesús cúãrê yuuyigu:

—Elías atisugueru, niipetire quẽnosuguéadare diamacúrã niíã. Yuu niipetira sõwũrê profetas jóarigucã diamacúrã niíã. Biiro jóare niíã: “Niipetira sõwũ ñañarõ netõgúdaqui; cãurê booriadacua”, jĩã. ¹³ Yuure tũoyá: Elías jeatoawi. Cãurê profetas jĩrirobirora diamacú wáariro niíwũ. Basocá cãurê cúã booró tiidugáriguere tiitóarira niíwã, jĩiyigu.

Jesús wãtirê wĩmagãpũre niíariguere cõãwionecorigue
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jesús buerá niirõpu diijeára, paũ basocá niirí ññayira. Moisés jóarigue buerá, Jesús bueráména bayiró cãmerítutiyira. ¹⁵ Jesús jeari ñnarã, bayiró ññamanijõâyira. Máata cãu pũtopu cutuáti, cãurê ãñudutiyira. Cãu cúãrê sãñáyigu:

¹⁶ —¿Múã ñeenórê cãmerítutira tiíarí cúãmena? jĩiyigu.

¹⁷ Sícũ paũ watoapu niigú yuuyigu:

—Ësarê buegú, yuu macũ wãtí cuogúre muurê nééatiawũ. Wãtí cãurê wedeseheri tiíi. ¹⁸ Cãu wáaro ñee, cõãcũí. Cãũpe sobotu, bacadiyó, bũncócuũmãí. Yuu mũu bueráre “cõãwionecobosaya” jĩimiãwũ. Cõãmasñriawã, jĩiyigu.

¹⁹ Jesús cúãrê jĩiyigu:

—Múã yuure padeorídojãã. Yuu múãména yoari niirucujãrícãrê, pade-oríbocu. ¿Nocõrõ yoari múãména põõtẽõgũdari yuu? Wĩmagũrê nééatiya yuu pũto, jĩiyigu.

²⁰ Cãu pũtopu néjeayira. Wãtí Jesuré ññagũ, máata wĩmagũrê ñaacũmurí tiiyigu. Cãũpe ñaacũmu, tũnumecú, sobotuyigu. Jesús cãu pacure sãñáyigu:

²¹ —¿Deero biiripu ate wáanucãrí? jĩiyigu.

—Wĩmagũpura, jĩiyigu —. ²² Pee peti wātĩ cūūrē sīāduḡágu, pecamepu ñaacũmu, díaru ñaañuārucuri tiĩ. Mũu tiíapumasĩḡũ, ūsārē bóaneō ññagũ, tiíapuya, jĩiyigu.

²³ —¿Deero tiĩḡú “mũu tiíapumasĩḡũ” jĩĩ? Padeoráre niipetire tiíapumasĩnoã, jĩiyija Jesupéja.

²⁴ Máata cūũ pacupe bayiró busurómena jĩiyigu:

—Padeóa. Nemoró yũre padeorĩ tiiyá, jĩiyigu.

²⁵ Jesús basocá paũ cūã putopũ cutuátiri ññagũ, wātĩrē tuti, jĩiyigu:

—Wātĩ wedeseheri, tuohéri tiĩḡú, yũu mũurē witiwadutia. Mũu wĩmagũpũre niĩḡú, witiwaya; cūũpũre sãāwanemorijãña sáa, jĩiyigu.

²⁶ Wātĩ acaribí, wĩmagũrē tũnumecúrĩ tii, witiyigu. Diaarigu tiiróbiro putuáiyigu. Āpērã cūūrē “diajõãĩ” jĩĩmiyira. ²⁷ Jesús cūūrē wãmopũ ñee, wéemũõnucõrĩ, wãmũncãiyigu.

²⁸ Too síro Jesús wiipú sãāwari, cūũ buerá āpērã tuohéropũ cūūrē sãĩñáyira:

—¿Deero tiirá ūsã wātĩrē cõāwionecomasĩriayiri? jĩiyira.

²⁹ —Āninó wātĩrē cõāwionecodugara, Cõāmacũrē sãĩ, betirémēna dícu cõārõ booa, jĩiyigu.

Jesús cūūrē sãādarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Too niārira Galilea ditapũ netõwáyira. Cūã too wáariguere āpērãrē masĩrĩ booríyigu. ³¹ Cūũ buerá dícuere buegu tiiyigu.

—Yũu niipetira sõwũ āpērãpũre ticonogũdacu. Yũre sãādacua. Cūã teero tiipacári, itiábureco siro masãḡũdacu, jĩiyigu.

³² Cūãpe cūũ jĩĩariguere tuomasĩriyira. Tuomasĩripacara, cuira, sãĩñáiyira.

¿Nii ũputĩ macũ niĩ?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Capernaumpũ jeayira. Wiipú cūã niirĩ, Jesús cūārē sãĩñáyigu:

—Mũã maa atira, ¿ñeenórē wedesera tiárĩ? jĩiyigu.

³⁴ Cūãpe yũriyira. Maapũ atira, “¿nii marĩ watoare nemoró ũputĩ macũ niĩ?” jĩĩ wedeseatiyira. ³⁵ Teero tiĩḡú, Jesús jeanuã, cūũ buerá docere neãduti, jĩiyigu:

—Sĩcũ ũputĩ macũ niidugagu, niipetirare padecotegu tiiróbiro niirõ booa. Teero biiri niipetirare tiíapuro booa, jĩiyigu.

³⁶ Sĩcũ wĩmagũrē cūã decopũ nacõ, cūūrē néeapa, jĩiyigu:

³⁷ —Sĩcũ ãni wĩmagũbiro biĩḡũre ñña, “yũu Jesuré maĩã; teero tiĩḡú cūūrē boca maĩḡũda” jĩĩ wãcũboqui. Cūũ teero wãcũḡũ, cūūrē maĩḡú, yũncãrē maĩḡú tiĩ. Yũre boca maĩḡú, yũu dícuere maĩḡú mee tiĩ; yũre ticodiocorigucãrē teerora maĩḡú tiĩ, jĩiyigu.

Marĩrē cãmotáhegu marĩrē tiíapugũ niĩ

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ Juan Jesuré wedeyigu:

—Ēsārē bueḡú, sĩcũ mũu wãmēmēna wātĩārē cõāwionecori ññaãwũ. Cūũ marĩ menamacũ mee niĩãwĩ. Teero tiirá, cūūrē cãmotáawũ, jĩĩmiyigu.

³⁹ Jesupé cūūrē yũuyigu:

—Cãmotárĩjãña. Sĩcũ yũu tutuaremēna teenórē tiĩẽñonetonēḡũ, too síro yũre ññaarõ wedesemasĩriqui. ⁴⁰ Marĩrē cãmotáhegu marĩrē tiíapugũ niĩ. ⁴¹ Yũu

ateréja diamacárá jīā: Sīcū múārē “Cōāmacū beserigu nūnarā niīya” jīī, oco tīāgū, wapatáre buagúdaqui, jīīyigu.

Ñañaré tiirí, quio niā
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Jesús jīīnemoyigu:

—Yūare padeorágārē ñañaré tiidutígūnorē ñañanemorō wáaadacu. Cūārē ūtāgā pairigamena cūū wāmuāpū siatúyo, díā pairímaapū cōāñocori, nemorō āñubocu. ⁴³⁻⁴⁴ Mūyūa wāmo mūnrē ñañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacōājāñā. Sicawāmomena catiré petihéropū jeari, āñujāā. Pūawāmómena pecamepū wáaripeja, ñañanetōjōācu. ⁴⁵⁻⁴⁶ Mūyūa dūpo mūnrē ñañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacōājāñā. Sicadūpomena catiré petihéropū jeari, āñujāā. Pūadūpómena pecamepū mūñ cōādioconorípeja, ñañanetōjōācu. ⁴⁷ Mūyūa capea īñaré mūnrē ñañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, tigaré odewecōājāñā. Sicacapeamena Cōāmacū Ōpū niirōpū jeari, āñujāā. Pūacapeamena pecamepū mūñ cōādioconorípeja, ñañanetōjōācu. ⁴⁸ Pecamepū becoa diariya. Pecamecā yatiria.

⁴⁹ Pecame móā tiiróbiro niicu: Ñañaré maniré wáari tiicú. Teero biiri bóari tiiricu. ⁵⁰ Móā ocare yaari, āñuniā. Tee móā ocaheri, nemo ocari tiimasīña manicú. Múā móā ocare tiiróbiro niīña. Cāmerīquēre manirō āñurō niirecutiya, jīīyigu.

10

Múā nūmosānumiārē cōārijāñā
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Too niīarigu Judea ditapū wáa, díā Jordán apeniñapú jeayigu. Toopúre basocá neāyira sūcā. Cūū tiirucúrobirora cūārē bueyigu. ² Fariseo basoca cūū pūtopū jeayira. Cūārē ñañarō jīīre buadugára, sāiñáyira:

—¿Sīcū cūū nūmorē cōājāmasīgari? ¿Marīrē dutiré teerora jīī? jīīyira.

³ Jesupé sāiñáyigu:

—¿Moisés deero dutiyiri? jīīyigu.

⁴ Cūāpe yūyira:

—Moisés sīcū cūū nūmorē “atewapá mūnrē cōāā” jīīrípūrē jóatoa, cōāmasīnoā, jīī jóarigu niīwī, jīīyira.

⁵ Jesús jīīyigu:

—Múā ñecāsūmā Cōāmacū dutiré tiidugáheri īñagū, Moisés tee dutiré cūūrigū niīwī. ⁶ Cōāmacū niipetire cūū sicato tiinacáritopūre ūmū, numiō tiirīgū niīwī. ⁷ “Teero tiigú, ūmū cūū pacare, cūū pacore merēā witi, cūū nūmoména niigúdaqui. ⁸ Cūā pūarā sicaōpūū tiiróbiro pūtuáadacua”, jīīrigū niīwī Cōāmacū. Teero tiirá, pūarā niiriya. Sīcū tiiróbiro niīya. ⁹ Cōāmacū cūārē sicaōpūārā tiiróbiro niirī tiirí siro, āpī cūārē cāmerī cōārī tiirījārō booa, jīīyigu.

¹⁰ Wiipú coerá, Jesús buerá cūārē sāiñáyira sūcā tee maquērē. ¹¹ Cūārē yūyigu:

—Cūū nūmorē cōāgū, apegoré nūmocutígūno cūū nūmo niisuguerigomēna ñañarō tiigú tiiquí. ¹² Numiōcā coo manūrē cōā, āpīmēna manūcutigo, coo

* **9:43-44** Apepū bucpūpū versículo 44 bauricu; adepūpú baucú. Biiro jīā: **44** Pecamepū becoa diariya; pecamecā yatiria. † **9:45-46** Apepū bucpūpū versículo 46 bauricu; adepūpú baucú. Biiro jīā: **46** Pecamepū becoa diariya; pecamecā yatiria.

manu niisuguerigumena ñañarõ tiigó tiicó. Tee Cõamacūrẽ netõncãre niã, jĩiyigu.

Jesús wĩmarãrẽ sãibosárigue
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

13 Wĩmarãrẽ Jesús puto néewayira ñaapeódutira. Cũãrẽ néewarare cãu buerã tutimiyira. 14 Cũã teero tiirĩ ññagũ, Jesús cũãmena cúayigu. Cũãrẽ jĩiyigu:

—Wĩmarã yuu puto atiaro. Cãmotárijãña. Cõamacũ dutirere añurõ wãcũnũnuserano añiãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya. 15 Yuu aterėja diamacũrã jĩã: Ñiãgã tiiróbiro Cõamacũ dutirere añurõ wãcũnũnuse tiihéranorẽ cãu dutirẽ cúãpũre jeaboarigue cũãrẽ jearicu, jĩiyigu.

16 Teerẽ jĩitoa, wĩmarãrẽ néepara, cũãrẽ ñaapeó, Cõamacūrẽ: —Ñiãrẽ añurõ tiiyã, jĩi sãibosáyigu.

Jesuména pee cõogú wedeserigue
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Jesús wáagudu tiirĩ, sícũ cutujeáyigu. Cũu puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãĩñáyigu:

—Basocãre buegú añugú, ¿yuu ñeenó tiigúdari, catirẽ petihére bñadugágu? jĩiyigu.

18 Jesús cũãrẽ yũuyigu:

—Muu yũure “añugú” jĩã. Cõamacũ sícũrã añugú niĩ. 19 Muu Cõamacũ dutirẽ cũũriguere masĩcu. “Basocãre sãĩrijãña. Apĩ numorẽ ñeeaperijãña. Yaarijãña. Apẽrãrẽ jĩĩditoremena wedesãrijãña. Apẽrãyere emarijãña. Muu pacũ, muu pacore padeoyã”, jĩã, jĩiyigu.

20 —Ûsãrẽ buegú, yuu wĩmagũpara tee niipetirere tiimúãatimiwũ, jĩimiyigu.

21 Jesús cũãrẽ maĩrémena ñña, jĩiyigu:

—Mũnrẽ sicawãme dusaa. Muu cõogere dúapetijãgũ wáaya. Tee dúa wapatáariguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigú, Cõamacũ putopũre pee añurẽ bñagúdacu. Túajea, ati, yũure nũnũwã, jĩimiyigu.

22 Cũu teero jĩĩrĩ tuogú, tusarijõáyigu. Pee apreyé cõojĩgũ, wãcũpati, putuajõáyigu.

23 Jesús cũu puto ññabate, cũu buerãre jĩiyigu:

—Pee apreyé cõorãno Cõamacũ dutirere añurõ tiinũnũsedugari, wisio niicu, jĩiyigu.

24 Cũu buerã cũu jĩĩãriguere tuorã, tuomanjõáyira. Cũãrẽ jĩĩnemoyigu:

—Yãa wedera, Cõamacũ dutirere añurõ tiinũnũsedugari, wisio niicu.

25 Wáicu camello wãmecutigu awigã copegãrũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorã nemocú, pee apreyé cõorãno Cõamacũ dutirere añurõ tiinũnũsedugaripereja, jĩiyigu.

26 Teerẽ tuorã, bayiró tuomanjõãrã, cãmerĩ sãĩñáyira:

—Too docare ¿noãpé netõnẽnoãdari? jĩiyira.

27 Jesús cũãrẽ ññagũrã, jĩiyigu:

—Basocã cũã basiro netõnẽmasĩriya. Cõamacũpereja wisiorẽ manidójãã, jĩiyigu.

28 Pedrope jĩĩnucáyigu:

—Tuoyã ména. Ûsãpe niipetire ñsã cõorĩguere cũũjõãatiwu, muumena nũnũãda jĩĩrã, jĩiyigu.

29 Jesús yũuyigu:

—Yuu ateréja diamacárá jĩã: Sícũ yũre maĩgũ cũya wii, cũ baira, cũ pacusũmuã, cũ põna, cũye ditare cũjõã, “basocáre netõnére quetire wedegu wáaguda” jĩgãnope ³⁰ cũ cũwarigue nemorõ buagúdaqui. Atibúrecopure nemorõ wiserí, cũya wedera, pacosãnumiã, põna, dita buagúdaqui. Æpẽã cũrẽ ñañarõ tiipacári, teeré buagúdaqui. Too síropucãrẽ Cõamacũmena catiré petihére buagúdaqui. ³¹ Mecãtigãrẽ pau upatí macãrã too síropure bári niirã niãdacua. Bári niirã too síropure upatí macãrã niãdacua, jĩyigu Jesús.

*Jesús cũrẽ sããdarere iĩãrĩ wederigue
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)*

³² Cãã Jerusalenpu muãwari, Jesús cũãrẽ sugueyigu. Cũ buerá iĩmanijõãyira. Basocã cãã siro nunãrãcã cuiyira. Jesús cũ buerá docere suowã, cũrẽ wãadarere wedeyigu:

³³ —Múã iĩãã: Marĩ Jerusalenpu wáara tiia. Toopú yuu niipetira sõwũ niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerãpore ticoadacua. Cãã sããdutiadacua yũre. Cũãrã judioa niihërãpore ticonetõneãdacua. ³⁴ Yũre buijã, usocó eobatétu, tãna, sããdacua. Itiábureco siro masãgũdacu, jĩyigu.

*Santiago, Juan Jesuré sãimrigue
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Santiago, Juan Zebedeo põna Jesús pũtopu jea, cũrẽ sãiyíra:

—Ësãrẽ buegú, ãsã sããdarere muu ticori boogá, jĩmiyira.

³⁶ —¿Ñeenó yuu tiiri boogári? jĩyigu.

³⁷ —Muu õpũ sããgũ, muu duirípĩrõ pũtogãpu dupowa ãsãrẽ. Sícũ diamacápe, ãpĩrẽ acuniñape dupowa, jĩmiyira.

³⁸ Jesús cũãrẽ jĩyigu:

—Yuu õpũ sãããdari suguero wãadarere múã masĩria. ¿Yuu ñañarõ netõãdarobirora múãcã ñañarõ netõã nũcãbógari? ¿Yũre cãã sããdarobirora múãcã cãã sãĩrĩ nũcãbógari? jĩyigu.

³⁹ —Ëjũ, ñañarõ netõ, diamasiã, jĩyira.

Jesús jĩyigu:

—Múãcã yuu tiiróbiro posa, diaadacu. ⁴⁰ Teeré wedemasĩpacu, “sícũ diamacápe, ãpĩ acuniñape dupoguda” jĩmasĩriga. Tee yuu dutiré niiria. Cõamacũ toopú duidarare besetoawi, jĩyigu.

⁴¹ Cãã menamacãrã puamóquẽnerã Santiago, Juan sãĩrĩ tuorã, cúayira. ⁴² Jesús cũãrẽ suocó, jĩyigu:

—Múã masiã: Niipetire dita macãrãrẽ dutirá Cõamacũrẽ masihërã cãã boorõ dutiãmajãya. Cãã doca macãrãcã acaribíremena dutiia, cãã dutirére tiipetídutira. ⁴³ Múãpeja cãã tiiróbiro tiirĩjãña. Merẽã tiirécatiya. Múã upatí macãrã niidugara, ãpẽrãrẽ tiápuri basoca niĩña. ⁴⁴ Sícũ ãpẽã nemorõ niidugaguno niipetirare padecotegu tiiróbiro niirõ booa. ⁴⁵ Yuu niipetira sõwũ niipacu, ãpẽã yũre tiápuaro jĩgũ mee atiwu. Yũre basocáre tiápugu atigu tiwú. Teero biiri pau basocã ñañarẽ tiiré wapa diabosa netõnégũ atigu tiwú jĩyigu.

*Jesús Bartimeorẽ iĩnarĩ tiirigue
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)*

⁴⁶ Cúã Jerusalénpu maawára, Jericópu jeasugueyira. Tiimacãpu Jesús cūũ buerámēna netōwári, pau basocá cūũrē nunuyira. Sícū capeari baunóhēgū maa wesapu niyeru sãiduiyigu. Cūũ wãmecutiuyigu Bartimeo, Tímeo macã. ⁴⁷ “Jesús Nazaret macã macũ atũ!” jĩĩrĩ tuogú, Bartimeo bayiró busarómēna jĩĩncãyigu:

—Jesús, David pãrãmi niinunusegu, yũũre bóaneõña! jĩĩyigu.

⁴⁸ Pau cūũrē: —Nocōrōrã ditamanijōãña, jĩĩ tutimiyira.

Cūũpe jĩĩnemosãjãyigu:

—¡David pãrãmi niinunusegu, yũũre bóaneõña! jĩĩyigu.

⁴⁹ Jesupéja putuánucã: —Atiario, jĩĩyigu.

Cúã cūũrē jĩĩyira:

—Ñũũdacu. Wũmũnucãcoya. Mũũrē atidutii, jĩĩyira.

⁵⁰ Teeré tuogú, sutiró sotoá macãrōrē tuuwécojã, bupucutúa, Jesús puto wáyigu.

⁵¹ —¿Mũũrē deero tiiri boogári? jĩĩyigu Jesús.

—Basocãre buegú, yũũre ññarĩ tiyá, jĩĩyigu.

⁵² Jesús cūũrē jĩĩyigu:

—Mũũ padeojĩgũ, netōnénoãrigupũ putuáa. Ññurō wáyaya, jĩĩyigu.

Cūũ teero jĩĩrã, ññajōãyigu sãa. Ñña, maapu Jesuré nunuwáyigu.

11

*Jesús Jerusalénpu sããwarigue
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹ Jesús cūũ buerámēna Jerusalénpu jeadaro péero dusayíro. Betfagé, Betania macãrĩpu jeayira. Teemacãrĩ Ɛtãgú Olivo puto niiã. Toopú cūũ buerã puarãrē jĩĩyigu:

² —Íimacã marĩ díamacũ niiri macãpu wáyaya. Toopú jeara, máata sícũ burro wĩmagũ siatũnucōãrigure buajeáadacu. Cūũ pesaya manigú niiqui ména. Cūũrē jōã, néeeatiya. ³ Múãrē “¿deero tiirã cūũrē jōã?” jĩĩrĩ, “marĩ Ōpũ booawĩ; máata wiyajãgũdaqui” jĩĩña, jĩĩyigu.

⁴ Cúã wáa, maapu siatũnucōãrigure buajeáyira. Wii díamacũpu niiyigu. Cūũrē jōãyira.

⁵ Toopú nucũrã: —¿Deero tiirã cūũrē jōã? jĩĩyira.

⁶ Cúãpe Jesús dutiariborora yũũyira.

—Néewaya, jĩĩyira cúãrē.

⁷ Jesús puto néewayira. Burro sotoapu cúãye suti sotoá maquērē tuuwépeoyira. Jesús cūũ sotoapu muãpeayigu. ⁸ Cūũrē padeorã, pau cūũ netōwáadarimapu cúãye suti sotoá maquērē sēocũyira. Æpērã yucu dupari pũũrĩcutire cúã páata néeeatiriguere cũũsugueyira. ⁹ Cūũ suguero wáara, cūũ siro nunurã bayiró busarómēna jĩĩyira:

—¡Marĩ Ōpũrē usenire ticoada! ¡Ñni Cōãmacũ ticodiocorigũ niĩ! ¡Cūũrē ãñurō tiaró! ¹⁰ ¡Cūũ ōpũ sããrĩ, ãñurō wáaaro! ¡Marĩ ñecũ David ōpũ niiriro tiiróboro ãñurō wáaaro! ¡Niipetira ãnuãse macãrã cūũrē “ãñunetōjōã” jĩĩ, usenire ticoaro! jĩĩyira.

¹¹ Jesús Jerusalénpu jeagu, Cōãmacũwiipu sããwayigu. Toopú niipetire tiwiĩ maquērē ññapetijãyigu. Naĩrõpu tiyíro. Teero tiigú, Betaniapu cūũ buerã docemēna wáajōãyigu.

*Jesús higeragure s̄nirī tiirīgue**(Mt 21.18-19)*

¹² Apebureco bóeri Betaniap̄u niirira c̄ameputári, Jesús juabóayigu.
¹³ Higeragu añurō p̄ūrīcutirigure yoarop̄u ñayigu. “Ducacuticura” j̄īgū,
 ñagū wáamiyigu. P̄ūrī dícu buayigu. Butirítōno niiriyiro.* ¹⁴ Jesús tiiguré
 j̄īyigu:

—Āpērā atigú ducare yaanemoricua s̄aa, j̄īyigu.
 Cūū teero j̄īrī, cūū buerá tuoyíra.

*Jesús Cōāmacūwiip̄u dúari basocare cōāwionecorigue**(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)*

¹⁵ Too síro Jerusalén̄p̄u jeayira. Jesús Cōāmacūwiip̄u s̄āñjeagu, dúari
 basocare, teeré s̄āñerārē cōāwionecoyigu. Niyeru wasorí basocaye mesarire
 tuunécōācūjāyigu. Bua dúari basocaye duirépīrīcārē teerora tiyigu.
¹⁶ Niipetirare apeyenómena Cōāmacūwiip̄u s̄āñcāmewitidugarare c̄amotáyigu.
¹⁷ Basocare bueyigu:

—Cōāmacūye queti jóarip̄p̄u biiro j̄īā: “Yáa wii ‘niipetire dita macārā
 Cōāmacūmena wedeseri wii niīā’ j̄īrī wii niīadacu”,† j̄ī jóare niīā. Múāpe
 yaarépira dúari wii niirī tiia, j̄īyigu.

¹⁸ Paiaré dutirá, āpērā Moisés jóarigüe buerá Jesús j̄īārigüere tuoyíra. Teero
 tiirā, cūā “¿deero tii marī añirē s̄āādari?” j̄ī āmaññcāyira. Basocá Jesús
 buerére t̄omanj̄ōāyira. Teero wáari ñnarā, paiaré dutirá, Moisés jóarigüe
 buerá cūārē cuiyira. ¹⁹ Nácūmuatiri, Jesús tiimacā niīarigu witi, putajōāyigu
 sūcā.

*Higeragu s̄nīdīarigüe**(Mt 21.20-22)*

²⁰ Apebureco bóeri wáara, higeragure nucōrīp̄ura s̄nīārīgüere ñayira.
²¹ Pedro Jesús higeragure j̄īārīgüere wācūgū, j̄īyigu:
 —Ēsārē buegū, ññaña. Iigú m̄uu tutiarigü s̄nīj̄ōāāyū, j̄īyigu.

²² —Cōāmacūrē padeoyá, j̄īyigu Jesús cūārē—. ²³ Yuu ateréja diamacúrā j̄īā:
 Apetó tiigú, s̄icūno atigú ūtāgārē “wáa, díap̄u ñnaoññañña” j̄īboqui. Cūū “teerora
 wáaadacu” j̄ī padeorí, cūū j̄īārīrobirora wáaadacu. “Ōba, wáaricura” j̄īrījārō
 booa. ²⁴ Teero tiirā, añurō tuoyá: Múā apeyenó Cōāmacūrē s̄āñrā, “diamacúrā
 ticogudaqui” j̄ī padeorá, c̄uoádacu. ²⁵ Múā Cōāmacūrē s̄āñrā, āpērā múārē
 ññarō tiirīgüere acabóya. Múā teero tiirí ñngū, marī Pacu āmuāsep̄u niigúcā
 múā ññarē tiiré acabógudaqui. ²⁶ Múārē ññarō tiiré múā acabóheri,
 cūcā múā ññarē tiiré acabóriqui, j̄īyigu.

*Jesuré “¿noā dutirémena teeré tii?” j̄īrīgue**(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)*

²⁷ Opatutí Jerusalén̄p̄u jeayira. Jesús Cōāmacūwiip̄u wáanetōrī, paiaré du-
 tirá, Moisés jóarigüe buerá, āpērā butóá dutirá Jesús putop̄u jeayira. ²⁸ Jesuré
 s̄āññayira:

—¿Noā dutirémena m̄uu teeré tii? ¿Noā m̄uñrē dutiré ticorí, m̄uu teeré tiirí?
 j̄īmiyira.

²⁹ Jesús cūārē yuuyigu:

* **11:13** Higerap̄ūrī wasowitiatiri, metápágā witiaticu. Teepare s̄umerérena yaanocu. Jesús teeré
 āmaññj̄iyi. Teepagā ñaadiari síro, pacapá añurō ipitire witiatinucācu. Metápágā manirī, pacapácā
 witiaticu. † **11:17** Isaías 56.7.

—Yñacã múârê sãññágüda. Múã yñare yñari, múârê “ate dutirémëna tiaa yññ” jñgüda. ³⁰ ¿Noã Juanrê wãmeõtidutigu ticocoyiri? ¿Cõãmacü o basocápe ticocoyiri? Yñaya, jñmiyigu.

³¹ Cúãpe cãmerñ wedeseyira:

—Marñ “Cõãmacü ticocorigu niwñ” jññ, cüü marñrê “too docare ¿deero tiirã cüürê padeoriri?” jñboqui. ³² Marñ “basocã cüürê ticocorira niwã” jñmasñriga, jñyira. Basocápe cuiyira. Niipetira “Juan profeta niwñ” jñ padeoyira. ³³ Teero tiirã, cüã Jesurê: —Masñriga, jñyira.

Jesús cüârê jñyigu:

—Yñacã múârê “ate dutirémëna teerê tiaa” jñ wederia, jñyigu.

12

Ññañarã padecoteramena queoré (Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Jesús cüârê queorémëna wedenñcãyigu:

—Sñcü ãmñ niyigu use wese oterigu. Otepetitoa, sãñisãñcõyigu. Use cüã bipesãadari copere ãtãgãpu coayigu. Teero hiiri ãmñãri wii cüã coteduiadari wiire tiyigu. Aperopã wãanetõgü wãagu, ãpêrãrê tiiditare wasoyigu. Waso, wãajõãyigu. ² Use ðacacutirito niirñ, sñcü cüürê padecotegure ticocomiyigu. Cüüya dita cüü wasorirare “use cüã dúa wapatãrere decomena ticocoaro yñare” jñcomiyigu. ³ Cüü toopã jeari, tiidita wasorira cüürê ñee, páa, péerogã ticoricapara, pñtãocõjãyira. ⁴ ãpñ cüürê padecotegure ticocomiyigu sñcã. Cüürêjã dupupu cãmitu, ññañarõ buijãyira. ⁵ Too síro ãpñrê ticocomiyigu sñcã. Cüürêjã diamacãrã sñãjãyira sáa. Pau ticocomiyigu. ãpêrãrê páayira; ãpêrãrê sñãjãyira.

⁶ Cüü macü cüü bayirõ mañgü ðicñ ðusayigu. Cüã síropu cüürê ticocomiyigu. “Yññ macürê quioníremëna ññaãdacua”, jñ wãcñmiyigu. ⁷ Õpñ macü cüã pñtopu jeari, tiidita wasorira cãmerñ wedeseyira: “ãñirã niwñ too síropu atiditarê ñeegüdu. Jãmñ, sñãcõ. Cüü manirñ, atiditã marñya dita pñtããdacu”, jñmiyira. ⁸ Teero tiirã, cüürê ñee, sñã, tiiwese wesapu cüüya õpñrê cõãjãyira.

⁹ Tiidita õpñ cüürê tiidarere múârê wedegüda. Cüü ati, cüüya dita wasorirare sñãcõãpeti, ãpêrãrê tiiditare ticojãgüdaqui.

¹⁰ Múã Cõãmacüye queti jóaripñ buerã niipacara, ate tiipñpu jóarere tuomasñria ména:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cüã boorípacari, tiiquira pñputi macãqui pñtããwñ tiwiipãre.*

¹¹ Cõãmacü marñ Õpñ teero tiirigu niwñ.

Cüü tiiríguere “ãññunetõjõãã” jñ tãgueñãnoã,†

jñ jóanoã, jñyigu Jesús.

¹² Cüãpeja “tee queorémëna marñrê jññtutigu tiiquí” jñ masñjãyira. Teero tiirã, cüürê ñeeãdara tiimíyira. Basocápe cui, ñeemasñri, wãajõãyira.

Wapaséduire sãññárigue (Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

* **12:10** Judíoa wii tiirã, sicaqui, ãññuríquicare péosugueyira. Tiiqui ãññurõ diamacã niirñ, tiwíw tãdiri diamacã wãayiro. † **12:11** Salmo 118.22-23.

13 Cúã aperopú wáa, sīquērã fariseo basocare, Herodere tuonunúserare sãñĩáduṭira ticocoyira. Cúã Jesús merẽã yũũri boomíyira. 14 Jesús puṭopu jea, cãũrẽ jĩyira:

–Basocáre buegú, mũũ ãñugú niirere masĩã. Mũũ basocáre diamacúrã ãñurõ buegú niĩã. Cúã tũsaré dícare wedericu. Uṭuṭi macārãrẽ, búri niirãrẽ, niyeru cuorãre, niyeru cuohérare sīcãrĩbĩro Ìña, wedea mũũjã. Cõamacũ cúãrẽ tiidutĩrere ãñurõ diamacú buea. Teero tiigú, úsãrẽ wedeya: ¿Romanuã òpũrẽ cãũ niyeru wapaséduṭirere wapatĩadari; o wapatĩrigarite? jĩyira.

15 Jesupé cúã wãcũrere, cúã ñañarẽ tiidugãrere masĩjãyigu. Teero tiigú, jĩyigu:

–Múã yũũre teero jĩ, wedesãduḡara tia. Niyeruire néeatiya; Ìñagũdu tia, jĩyigu.

16 Tiiquire néeatiyira.

–¿Noãyã diaróã, noã wãme tusai? jĩyigu.

–César romanuã òpũye tusaa, jĩyira.

17 –Too docare Césaye niirere Césare wiyayá; Cõamacũyere Cõamacũrẽ wiyayá, jĩyigu.

Cũũ teero yũũri, cãũrẽ tuomanĩjõãyira.

Diarira masãmuãre wederigue

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

18 Sīquērã saduceo basoca Jesús puṭo jeayira. Cúã “diarira masãmuãricua” jĩcua. Jesuré sãñĩáyira:

19 –Basocáre buegú, Moisés dutirere jĩãda. “Sīcũ põnamanígũ diaweori, cãũ bai cãũ nũmo niirigore dútuaro. Cũũ coomena cãũ sõwũ diarigure põnacuṭibosaaro”,‡ jĩ jóarigu niĩwĩ Moisés. 20 Sīcũpõna siete niiyira. Cúã sõwũ nũmocutiyigu. Põnamanígũrã diajõãyigu. 21 Cũũ siro macũ cãũ sõwũ nũmorẽ dúutumiyigu. Cũũcã põnamanígũrã diajõãyigu. Cúã siro macũcã coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. 22 Teero dícu wáyairo. Niitugapucãrẽ teorora wáyairo. Too siro cúã nũmo niimirigocã diajõãyigo. 23 Cúã siete coore nũmocutimiyira. Diarira masãmuãrĩ, ¿nii nũmope puṭuágodari? jĩyira.

24 Jesupé cúãrẽ yũũyigu:

–Múã Cõamacũye queti jóaripũ maquērẽ masĩria. Cõamacũ tutuarecãrẽ masĩria. Teero tiirã, wisijõãã. 25 Diarira masãmuãri siro, ãmũã, numiã wãmosiãricua. Ángelea ãmũãsepu niirãbĩro niĩya. 26 Diarira masãmuãre maquērẽ múã bueracara, tuomasĩria ména. Múã Moisés jóaripũpu jũũrisati queti buemijĩyu. Tiisatipu Cõamacũ Moisére jĩrigu niĩwĩ: “Abraham, Isaac, Jacob Òpũ niĩã yũũ”,§ jĩrigu niĩwĩ. 27 Cõamacũ diarira Òpũ niirĩ; catirá Òpũre niĩ. Teero tiirã, múã wisinetõjõãã, jĩyigu Jesús.

Dutiré uṭuṭi maquẽ

(Mt 22.34-40)

28 Sīcũ Moisés jóarigure buegú toopú niiyigu. Jesús saduceo basocamena wedeserere tuoyigu. Jesús ãñurõ yũũmenirĩ Ìñagũ, cãũ puṭo jea, sãñĩáyigu:

–¿Diyé niĩ Moisére dutiré cũũrigure bayiró uṭuṭi maquẽ? jĩyigu.

29 Jesús cãũrẽ yũũyigu:

‡ 12:19 Deuteronomio 25.5. § 12:26 Éxodo 3.6.

—Bayiró ɱpatí maquē ate niĩã: “Israelya pōna macārã, ãñurō tɔoyã: Cōãmacū marĩ Ōpū sīcārã niĩĩ. ³⁰ Teero tiirã, Cōãmacū marĩ Ōpūrē maiñã. Niipetire múã yeeripūnamena, múã wãcūrēmena, múã tutuaremena cãūrē maiñã”.* ³¹ Tee doca maquē dutiré ate niĩã: “Mũũ basiro maĩrō tiiróbirora ãpērãcārē maiñã”.† Ate ɱwawãmé niipetire apeyé dutiré nemorō ɱpatí maquē niĩã, jĩyigu Jesús.

³² Moisés jóarigue buegúpe jĩĩnemoyigu sũcã:

—Ãñuniã, basocãre buegú. Mũũ diamacú wedea. Cōãmacū sīcārã niĩĩ. Āpĩ cũũ tiiróbiro niigú maniquí. ³³ Cōãmacūrē marĩ yeeripūnamena, marĩ wãcūrēmena, marĩ tutuaremena maĩrō booa. Teero biiri marĩ basiro maĩrō tiiróbirora ãpērãcārē maĩrō booa. Marĩ Cōãmacūwiipũ tiiré, wáicurare sĩa sóeditiore, Cōãmacūrē apeyenó ticoré ãñuniã. Āñupacari, maĩrépe nemorō ɱpatí maquē niĩã, jĩyigu.

³⁴ Jesupé cũũ diamacú yũũri ññagũ, jĩyigu:

—Cōãmacú dutiré mũũpũre niĩãdaro péerogã dusaa, jĩyigu.

Too síro cãūrē tɔorã “sãññãria sãa” jĩĩ wãcũyira.

“Cristo ¿noã pãrãmi niĩĩ?” jĩĩrigue

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jesús Cōãmacūwiipũ buegũ, basocãre sãññãyigu:

—¿Deero tiirã Moisés jóarigue buerã “Cōãmacú beserigu David pãrãmi niĩĩ” jĩĩĩ? ³⁶ David basirora Espĩritu Santo masĩré ticorēmena jóarigu niĩwĩ:

Cōãmacú jĩĩwĩ yũũ Ōpūrē:

“Yãa wãmo diamacúniñape duiya,

tée mũũrē ññatutirare mũũ dutiriguere yũũ ãñurō yũũri tiirĩpũ”,‡

jĩĩ jóarigu niĩwĩ David. ³⁷ David “yũũ Ōpũ” jĩĩgũ, Cōãmacú beserigũre jĩĩgũ tiirĩgu niĩwĩ, cũũ pãrãmĩ niipacari. Teeré ãñurō wãcũña, jĩyigu.

Basocã ɱaũ toopãre niĩã Jesús wederére useniremena tɔoyĩra.

Jesús Moisés jóarigue buerã tiirécũtĩre wederigũ

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús basocãre buegũ, jĩyigu:

—Moisés jóarigue buerã tiirére tɔomasĩrō booa. Cũã suti yoaretō sãña, wãauseniya. Macã decopũ quioniremena ãñudutiri boocúa. ³⁹ Neãrē wiseripũ sũguero maquē duirépu dícu duidugacua. Bosebũreco tiiróɱucãrē teerora tiidugãcua. ⁴⁰ Wapewia numiãye wiserire jĩĩditoremena ãmacua. Cũã yoari Cōãmacūmena wedesera tiiróbiro tiiditóya basocãre. Cũãrã ãpērã nemorō ññarō tiinóãdara niĩyã, jĩyigu.

Wapewio bóaneõgõ Cōãmacūrē ticorigũ

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Jesús Cōãmacūwiipũ niigũ, niyeru sããretibari díamacú duiyigu. Teetibaripũ niyeru sããrĩ, ññacoduyigu. ɱaũ niyeru cɔorã pairó sããyira. ⁴² Sīcõ wapewio bóaneõgõ jea, ɱaũquĩ wapamanĩrequiri sããyigo. ⁴³ Jesús cũũ buerãre atiduti, jĩyigu:

—Yũũ ateréja diamacúrã jĩĩã, jĩyigu —. Cōãmacú ññacoropũ igo wapewio bóaneõgõ niipetira nemorō ticonetõnucãyo. ⁴⁴ Ññiãpeja cũãrē dũsariguere

* 12:30 Deuteronomio 6.4-5. † 12:31 Levítico 19.18. ‡ 12:36 Salmo 110.1.

ticooya. Coopeja coo cuomiárigue, coo yaaré sãibóariguegãrẽ ticopetijãyo, jĩiyigu.

13

Jesús “Cõamacũwii cõãnoãdacu” jĩirigue

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesús Cõamacũwiipũ witiwari, sïcũ cũũ buegú tee wiserire ñña, jĩiyigu:

—Ĥsãrẽ buegú, ate wiseri cúa ùtãquiritõmena weeriguere ññaña. Ññurẽ wiseri niia, jĩiyigu.

² Jesupé jĩiyigu:

—Mũũ weere wiserire ññamiã. Too síro ùtãqui apequí sotoápu weemuãrigue putuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩiyigu.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare

(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Jesús cũũ buerãmena Ĥtãgú Olivo Cõamacũwii díamacũ niirigupũ wáayigu. Toopú duiri, Pedro, Santiago, Juan, Andrés ãpẽrã tuohéropũ cũũrẽ sãññáyira:

⁴ —Wedeya ùsãrẽ. Mũũ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ññeenõmena ññamasĩnoãdari, ate wáaadari suguerogãrẽ? jĩiyira.

⁵ Jesús cúãrẽ yũuyigu:

—Ññurõ tuomasĩña, ãpẽrã jĩĩditori jĩĩrã. ⁶ Раи “уũurã niia; уũũ Cõamacũ beserigu Cristo niia” jĩĩdaduca. Раи cúãrẽ ñũñãdaduca.

⁷ “Cãmerĩsĩãrã tiiawã” jĩĩrĩ tuoádacu. “Toopú cãmerĩsĩãrã tiiaýira” jĩĩrẽ queticãrẽ tuoádacu. Teeré tuorã, cuirijãña. Tee wáaadare niijãrõ tiia. Teero wáaparaci, atibúreco petiádaro dũsaádacu ména. ⁸ Sicapõna macãrã apẽpõnã macãrãmena cãmerĩsĩããdaduca. Teero biiri sicadita macãrã apeditã macãrãmena cãmerĩsĩããdaduca. Peeditapũre dita cãmeñare wáaadacu. Juabõare wáaadacu. Teeména basocãre bayirõ ññañarõ netõrẽ nucããdaduca.

⁹ Múã basiro ãñurõ wãcũ tũgueñaña. Múãrẽ dutirãpũre tico, judioa neãrẽ wiseripũ tãnaãdaduca. Múã yũũre padeorẽ wapa dutirã, õpãrã putopũ neéwanoãdacu. Toopú jeara, yéẽ maquẽrẽ wedemasĩãdaduca. ¹⁰ Atibúreco petiádari suguero, niipetire dita macãrã Cõamacũ basocãre netõnére queti tuosesáadare niirõ tiia.

¹¹ Múãrẽ dutirã putopũ neéwari, “¿deero jĩĩãdari cúãrẽ?” jĩĩ wãcũhẽrãrã wáawa. Múã jearira, Cõamacũ múãrẽ wãcũrẽ ticogũdaqui. Teeré wedeseya. Múã mee wedeseadacu; Espiritu Santo wedesegũdaqui.

¹² Sicãpõna dutirãpũre cãmerĩ wedesã, sĩãrĩ tiiaádacu. Cúa pacusũmuãcã cúã põnarẽ dutirãpũre wedesããdaduca. Cúa põnacã teerora cúã pacusũmuãrẽ netõñucã, diari tiiaádacu. ¹³ Niipetira basocã múãrẽ ññatutiaduca yũũre padeorẽ wapa. Teero múãrẽ cúã ññañarõ tiipacãri, yũũre padeorucújarãrẽ Cõamacũ netõnégũdaqui.

¹⁴ Ññañanetõjõãgũrẽ Cõamacũrẽ padeoridõjãgũrẽ ññaãdaduca múã. Cõamacũwiipũ too cũũrẽ niidutiherore nucũrĩ ññaãdaduca.* (Ateré buegú tuomasĩãrõ.) Too cũũ nucũrĩ ññarã, Judea ditapũ niirã ùtãyucupũ dutijõããrõ.

¹⁵ Wii sotoápu pesagũno diiwã, wii popeapũ niirẽre neégũ sããwaripacu, dutijõããrõ. ¹⁶ Wesepã padegúcã wiipũ sutirẽ neégũ putuawaripacu, dutijõããrõ. ¹⁷ Teero wãare bũrecori niipacõsãnumiãrẽ, põna ùpũrã cuorãre bóaneõre bũrecori niiaádacu. ¹⁸ “Tee pũuriro niirẽ bũrecori wãarijããrõ” jĩĩ,

* **13:14** Tiatopũre profeta Daniel teeré jóarigu niiwĩ.

Cōāmacūrē sāīñá. ¹⁹ Teero wáare burecori basocáre ñañarō netōrē burecori niíadacu. Cōāmacū atibúreco tiirí sire, tée atitópure nocōrō ñañarō netōrē maniríro niwū. Too síropucārē nocōrō peti ñañarō netōrē maniáadacu. ²⁰ Tee ñañarō netōrē burecorire Cōāmacū dúoriatá, sícāno netōrídōjāgūdaqui. Cōāmacūpe cūū beserirare tiigú, teero wáare burecorire dúogūdaqui.

²¹ Teero wáari, síquerá múārē jīditoadacu: “Jāā, iñaña. Cōāmacū beserigu Cristo āno nií”, jīmiáadacu. “Toopú nií”, jīmiáadacu āpērāpé. Cūā teero jīrī, padeorjāña. ²² Paḡ jīditora niíadacu. Síquerá “Yḡ Cōāmacū beserigu Cristo nií” jīmiáadacu. “Profeta nií”, jīmiáadacu āpērāpé. Pee tiíēñore tiíadacu, cúārē padeoáro jīrā. Cōāmacū beserirapḡena padeodúri tiídugámiáadacu. ²³ Múā āñurō tuomasñā. Tee niipetire niídarerena múārē yḡ wedesuguetooa, jīyigu Jesús.

Jesús putuaatiadare

(Mt 24.29-35, 42, 44; Lc 21.25-36)

²⁴ Jesús wedenemoyigu:

—Tee ñañarō netōrē burecori siro muīpū búreco macū naítjāōgūdaqui. Ñami macūcā bóeriqui. ²⁵ Ñocōā ñaacodiadacu. Niipetira ūmūāseḡ niirā cāmeñanoáadacu. ²⁶ Teero wáari, yḡ niipetira sōwū ōmeburuáripḡ tutuaremena asibatédiatiri, basocá iñāadacu. ²⁷ Too síro ángeleare ticogogūdacu. Cūā néōáadacu yḡ beserirare atibúreco niipetiroḡ niirārē.

²⁸ ‘Múārē oterigu higeragūmena queoré ticoguda. Tiigú pūūrī wasorí, “cūma wáaadaro péerogā dusaa” jīmasiā. ²⁹ Tee tiiróbirora yḡ jīārigue wáari iñarā, “niipetira sōwū putuaatiadaro péerogā dusacú” jīmasiā. ³⁰ Yḡ aterēja diamacúrā jīā: Atitó macārā cúā diaadari sūguero, tee niipetire yḡ jīārigue wáaadacu. ³¹ Ūmūāse, atiditá peticódiadacu. Yḡ wedesere doca petiricu. Niirucujāadacu.

³² Yḡ putuaatiadari bureco, tii horare masiñā maniā. Ángelea ūmūāse macārā masiḡiya. Yḡ niipetira sōwūcā masiḡia. Yḡ Paḡ sícūrā masiḡiqui.

³³ ‘Múācā tiiburecore masiḡia. Teero tiirā, āñurō wācūtutua, iñacoya. ³⁴ Múārē queorémena wedeguda. Sícu basocú niyigu yoarogḡ wáagu. Cūū wáaadari sūguero, cūūrē padecoterare cūūya wiire “coteya” jīyigu. Cúācōrōrē cúā padeadarere cūūyigu. Sope coterí basocure āñurō iñacodutiḡyigu. ³⁵ Cúā tiiróbiro múācā iñacorucujāña. Múācā múā Ōpū coeádari burecore masiḡicu. Náicūmurī, ñami deco, cārēquē wederi, o bóeritabe niiboqui. ³⁶ Yḡ wācūñā manirō putuaatigu, múārē cānirārē buajeádugariga. ³⁷ Yḡ múārē jīrere niipetirare jīgūda: Āñurō iñacorucujāña, jīyigu Jesús.

14

Jesuré ñeeá dara wedeserigúe

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Pñabúreco dḡsayiro Pascua bosebureco wáaadaro. Tii bosebureco niirī, pā púuri tiiré wúoya maniré yaanoā. Paiaré dutirá, Moisés jóarigúe buerámēna Jesuré yayióremēna cúā ñeeádarere cāmerī wedeseyira, siádugára.

² —Bosebureco niirī, tiirjāāda. Basocá cūūrē maīrā, marīmena cúara, noo booró acaribíāmājābocua, jīyira.

Jesuré sitiañúre píopeorigue

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesús Betaniapɛ Simón ðpũũ bóa netõríguya wiipɛ niyigu. Jesús yaaduir-itabe, sícõ numiõ sitiaañúriga cɔogó jeayigo. Tiigá sitiaañúre “nardo” wãmecutire wapapacáre posecutiyiro. Tiigá ñacõrẽ tuupécojã, cãuya dupu sotoapɛ píoceoyigo. ⁴ Æpẽã toopú niirã coo teero tiirí ñnarã, cúajõáyira. Cúã cãmerĩ jĩyira:

—¿Ate sitiaañúre wapapacáre búri peti teero tiicõãĩ? ⁵ Ate sitiaañúre dúa, sicacãma padegɛ wapatãrocõrõ buanóboayu. Teeména bóaneõrãrẽ tiápuro boomíãyu, jĩyira. Coore tutiyira.

⁶ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—¿Deero tiirã coore potocõĩ? Potocõrijãña. Ateré yũre píoceogo, añurõ tiigó tiyo. ⁷ Bóaneõrã múã watoapɛ niirucujãadacua. Múã boorítõno cúãrẽ añurõ tiápumasã. Yũrejea múãmena niirucuricu. ⁸ Atigó yũre coo jeatuario añurõ tiyo. Coo sitiaañúre píoceogo, yũre yaará sitiaañúre tuusĩããdaro tiirõbiri tiyúetoayo. ⁹ Yũ ateréja diamacúrã jĩã: Niipetiro atiditapáre Cõamacũ basocáre netõnére quetire wedewarucura, atigó yũre tiáriguere wedeadacua, coore wãcũdutira, jĩyigu.

Judas Jesuré cúãrẽ ñatutirapɛre ticoadare

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Judas Iscariote Jesús buerã doce menamacũ wáa, paiaré dutiráre jĩyigu:

—Yũ múãpɛre Jesuré ticoɔda, jĩyigu.

¹¹ Teeré tuorã, bayiró useniyira.

—Mũurẽ niyeru wapatíada, jĩyira.

Teero tiigá, “¿deero ti yũre Jesuré ticoro boomíto?” jĩ wãcũncãyigu.

Jesús cúã buerãmena yaaturigúe

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹² Basocã pá púuri tiirémãna wóya manirẽ yaarí bosebɛreco niinacãyiro. Tiibɛreco niirí, oveja Pascua macũ niigũdare sãáyira. Tiibɛrecore Jesús buerã cúãrẽ sãñáyira:

—¿Noopú ùsã Pascua boseyaadarere quẽnobosára wãgari? jĩyira.

¹³ Jesús pũarã cúã buerãre ticooyigu.

—Jerusalénpɛ wáyaya, jĩyigu —. Toopú sícũ basocã ocogã turupeogare buajeáadacu. Cũãrẽ nunuwáwa. ¹⁴ Cũã sããwaro tiiwíi ðpũrẽ jĩwa: “¿Noopú niigari yũ buerãmãna Pascua boseyaadari tatia?” jĩãwí ùsãrẽ buegá”, jĩwa.

¹⁵ Cũã ãmããrõ macã tatia quẽnoãri tatiacapɛ ãnogũdaqui. Toopú quẽnoyúewa, jĩcooyigu.

¹⁶ Cũã buerã wáa, Jerusalénpɛ jeayira. Toopú jeara, Jesús cúãrẽ jĩãrirobirora niipetirere buayira. Toopú cúã Pascua boseyaadarere quẽnoyira.

¹⁷ Náicũmuãri siro, Jesús, cúã buerã docemãna tiwiipáre jeayigu. ¹⁸ Cúã yaadui, Jesús jĩyigu:

—Yũ ateré diamacúrã jĩã: Múã menamacũ sícũ yũmãna yaaduiɛ yũre ñatutirapɛre ticoɔdaqui, jĩyigu.

¹⁹ Cúã bayiró wãcũpatiyira.

—¿Yũ mee niĩ? jĩ sãñãncãyira cúãcõrõ.

²⁰ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Síicũ múã doce menamacũ yũmãna atibapapá pãmãna soayágura niĩ.

²¹ Yũ niipetira sõwũrẽ Cõamacũye queti jóaripũpɛ jĩrõbirora wãaadacu.

Bóaneōgū niigūdaqui yũre ticogudupeja. Cũu bauáariatã, nemorõ añubojũyu, jĩyigu.

²² Jesús cūãmena yaagu, pãrẽ née, Cõãmacurẽ usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, batogura, jĩyigu:

—Yaaya. Ate yáa òpũũbiro niã.

²³ Vino bapare née, Cõãmacurẽ usenire ticoyigu. Túajea, cūu buerãre tĩayigu. Niipetira tiibapa maquẽrẽ sĩniyira. ²⁴ Cūãrẽ tĩagũ, jĩyigu:

—Ate yéẽ díibiro niã. Yũu diari, yéẽ díi òmayudiaadacu, paũ basocã ñañarẽ tiirere cosebosãaro jĩgũ. Teeména Cõãmacũ mama netõnére quetire cũgũdaqui. ²⁵ Yũu ateréja diamacurã jĩã: Vino sĩninemóricu sãa; téẽ Cõãmacũ Òpũ niirõpũ mama vino ññaña manirere sĩnigũdacu, jĩyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Sicawãme Cõãmacurẽ basarere basapeotoaari siro, Ɔtãgũ Olivopu wãajõãyira. ²⁷ Jesús cūãrẽ jĩyigu:

—Múã niipetira yũre cõãwapetijõããdacu. Tee Cõãmacũye queti jóaripũpu niã: “Oveja coteri basocure sããcõãgũdacu. Teero tiiri, cūyara oveja cūã booró cutubatójõããdacia”, * jĩ jóarigue niã. ²⁸ Teero wãapacari, yũu diarigupũ masãri siro, yũu múã suguero Galileapũ jeatoagudacu, jĩyigu.

²⁹ Pedro jĩyigu:

—Niipetira mũurẽ cõãwari, yũuja mũurẽ cõãwaricu, jĩĩmiyigu.

³⁰ Jesús cūãrẽ jĩyigu:

—Yũu ateréja diamacurã jĩã: Mecũã macã ñami puarĩ cãrẽquẽ wedeadari suguero, yũure tĩĩãrĩ “cūãrẽ masĩriga” jĩĩditogudacu mũu, jĩyigu.

³¹ Pedro jĩyigu:

—Yũuja cūã yũure sããdugãatã, mũumena diaguda; mũurẽ “masĩriga” jĩĩricu, jĩĩmiyigu.

Niipetira cūu buerã teero dícu jĩyucomiya.

Jesús Getsemanĩpu cūu Pacure sãĩrigue

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Too síro Getsemanĩpu jeayira. Jesús cūu buerãre jĩyigu:

—Múã ãno diuyueya ména. Yũu Pacure sãĩgũ wãagu tiia, jĩyigu.

³³ Pedro, Santiago, Juanrẽ cūũmena néewayigu. Cūu bayiró peti yeeripũnapũ wãcũpati, bóaneõnucãyigu.

³⁴ —Yũure diariquioro, wãcũpatire niinetõjõãga. Múã ãno putúaya. Cãnirã mee tiwã, jĩĩmiyigu.

³⁵ Cūã beru yoasãñurõ wãa, yerapũ munibiãcũmuyigu. Tee ñañarõ netõrẽ jearijããrõ jĩgũ, Cõãmacurẽ sãiyigu. ³⁶ Sãĩgũ, jĩyigu:

—Pacu, niipetirere tiimasã mũu. Yũu ñañarõ netõãdarere netõnéña. Yũu teero jĩpacari, yũu boorere tiirjãña; mũu boorere wãari tiyã, jĩyigu.

³⁷ Too síro cūu buerã putopũ cãmerputúayigu. Cūãrẽ cãniãrirapure buajeayigu.

—Simón, ¿mũu cãnigũ tii? ¿Deero tiigũ péerogã ñña tiiridojãĩ? jĩyigu Pedroe—

³⁸ Cãnirã mee tiyã. Wãtĩ múãrẽ jĩcõãsãrijããrõ jĩrã, Cõãmacurẽ sãĩñã. Múã wãcũrẽmena ãñurere tiidugãpacari, múãye òpũũrĩpe sãcãrĩbãria, jĩyigu.

* 14:27 Zacarías 13.7.

39 Cãmerputáagu, cūū Pacure sãĩãrirobirora sãĩyigu sũcã. 40 Sãĩãri siro, cūū buerá putopu cãmerputáagu, cãniãrirapure buajeáyigu sũcã. Cúãrẽ wuãgoá pũnijõãyiro. Cũũrẽ deero yũũmasĩyira. 41 Itiãrĩ cãmerputáagu cúãrẽ jĩyigu:

—¿Múã cãnirã tiii sũcã? ¿Cãni, yeerisãjãrã tiii? Nocõrõrã niã. Yũũre ticoadaro jearo tia. Yũũ niipetira sõwũrẽ ticogũdaqui ñañaré tiirãpũre.

42 Wũũmũncãña. Jãũũ, yũũre ticogũdu atitoai mée, jĩyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

43 Jesús cúãmena wedesegu tiiríra, máata cúã menamacũ niimiãrigu Judas jeayigu. Cũũmena paũ basocá espadapĩrĩmena, yucuména atiyira. Cúã paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, ãpẽrã butoá dutirá ticocoarira niyira.

44 “Yũũ wasopũro ãpũgũ cúũrã niigũdaqui. Cũũrẽ ñee, ãñurõ siatú, néewawa”, jĩũguetoayigu Jesuré ticogũdu.

45 Máata Jesús putopu jeagu: —Yũũre buegũ, jĩyigu.

Teero jĩgũrã, cūū wasopũrore ãpũyigu. 46 Teero tiirĩ ññarã, Jesuré ñeejõãyira.

47 Cũũrẽ ñeerĩ, sũcũ toopũ nucũgũ cúũya espadare tũãwé, paiaré dutigũre padecotegũya cãmopẽrore páatacojãyigu. 48 Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—¿Yaarẽpigũre tiirõbiro yũũre espadapĩrĩmena, yucuména ñeerã atiarĩ?

49 Bãrecoricõrõ yũũ Cõãmacũwiiru mũãmena niĩwũ, buegu. Yũũre ñeeriwũ. Múã mecũtigã tiirẽ Cõãmacũye queti jóaripũru jĩrõbirora wãaro tia, jĩyigu.

50 Cũũ buerá cūū sũcũrẽna cõãncõ, dutipetijõãyira. 51 Sũcũ mamũ Jesús siro nũnũatiyigu. Cãnigũ cõmarĩ caseromena dícu cõmarigu niyigu. Cúã cúũrẽ ñeemiyira. 52 Cũũrẽ ñeema jĩrã, cūū cõmarĩ casero dícu wéepãnecojãyira. Cũũpe sutimanigũ dutijõãyigu.

Jesuré Judioare Dutirá Peti putopu néewarigue

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

53 Jesuré ñee, paiaré dutigũ putopu néewayira. Toopũ niipetira paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá neãyira. 54 Pedrope yoasãñurõ Jesuré nũnyigu. Paiaré dutigũya wii popea macã yeparũ putũáyigu. Toopũ Cõãmacũwii coterĩ basoca pũto jeanuã, cúãmena pecame sũmadũyigu.

55 Paiaré dutirá, niipetira Judioare Dutirá Peti “¿deero tii cúũrẽ wedesãrõ boomĩto?” jĩyira, siãdugãra. Cũũrẽ siãdugãpacara, ñañaré buarĩyira. 56 Paũ jĩĩditoremena cúũrẽ wedesãmiyira. Cúã wedesãre queorõ jeariyiro. 57 ãpẽrã wũmũncã, jĩĩditoremena cūū jĩrĩguere wedesãyira:

58 —“Yũũ atiwĩ Cõãmacũwiire basocã tiirĩ wiire cõãgũda. Itiãbureco siro apewĩ túajeancõgũda. Tiiwĩ basocã tiirĩ wii mee niĩãdacu”, jĩwĩ ãni, jĩyira.

59 Teero jĩpacara, sũcãrĩbiro wedeseriyira.

60 Paiaré dutigũ cúã watoapu wũmũncã, Jesuré sãĩñáyigu:

—¿Mũũ deero tiigũ yũũrĩdojãĩ? ¿Deero jĩ yũũgũdari cúã wedesãrere? jĩyigu.

61 Cũũpe yũũriyigu. Paiaré dutigũ sãĩñãmeyigu:

—¿Mũũrã niĩ “Cõãmacũ beserigu Cristo, Cõãmacũ ãñugũ macũ” cúã jĩgũ? jĩyigu.

62 Jesús jĩyigu:

—Yuuáá níiá. Cõamacũ tutuare cõonetõgũ puto cũũ diamacápe duigudacu. Yũũ niipetira sõwũ toopú duiri ññaadacu múá. Yũũ õmeburuáripũ diiátiricārẽ ññaadacu múá, jĩiyigu.

⁶³ Paiaré dutigú teero jĩĩrĩ tuogú, cũũ basiro cũũyaro sutiroré wéeyigacojãyigu, ãpērārẽ “bayiró cúai” jĩĩdutigu. Cũãrẽ jĩiyigu:

—Ãpērã wedesãrĩ boonemória marĩ. ⁶⁴ Múá cũũ Cõamacũrẽ ññaarõ wedeserere tuotóaa. ¿Deero tugueñaĩ múá? jĩiyigu.

Niipetira: —Cũũ teero jĩĩrẽ wapa sããjãrõ booa, jĩiyira.

⁶⁵ Ãpērã cũũrẽ usecõ eobatétunucãyira. Cũũ capearire biaápeyira. Cũũrẽ ññaarõ tii, páayira.

—Jĩĩbuaya. ¿Noã mũũrẽ páaarĩ? jĩiyira.

Cõamacũwii coterĩ basocacã cũũrẽ páayira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶⁻⁶⁷ Pedro tiiwii popea macã yeparũ pecame sũmagú tiiri, sĩcõ paiaré dutigúre padecotego jeayigo. Coõ cũũrẽ ññaõrã ñña: —Mũũcã Jesús Nazaret macã macãmena wáarucuarigara niĩãrã, jĩiyigu.

⁶⁸ —Cũũrẽ masĩriga. Ñeenórẽ wedesege wedesecu; tuomasĩriga, jĩiyigu.

Cũũ sopepũ witijectari, cãrẽquẽ wedeyigu. ⁶⁹ Paiaré dutigúre padecotego cũũrẽ ññaõ, toopú ññanucũrãrẽ jĩĩnemoyigo:

—Ãni cúã menamacũ niĩ, jĩiyigo.

⁷⁰ Cũũpe: —Niiria, jĩiyigu.

Too sírogã toopú ññanucũrã Pedrore jĩiyira:

—Niĩrõrã mũũcã cúã menamacũ niicu. Mũũ Galilea macã niijĩĩ; cúã tiirõbiro wedesea, jĩiyira.

⁷¹ Cũũ jĩiyigu:

—Yũũ diamacú jĩĩhẽrĩ, Cõamacũ yũũre ññaarõ tiiãro. Yũũ múá wedesegure masĩriga, jĩiyigu.

⁷² Cũũ teero jĩĩritabera, cãrẽquẽ wedeyigu sũcã. Pedro Jesús jĩĩãriguere wãcũbuayigu: “Cãrẽquẽ puarĩ wedeadari suguero, yũũre ññãrĩ ‘cũũrẽ masĩriga’ jĩĩgudacu mũũ”, jĩiyigu. Teeré wãcũbuagu, bayiró utiyigu.

15

Pilato Jesuré sãĩñãrigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bõeri paiaré dutirá, ãpērã buoã dutirá, Moisés jóarigue buerá, teero biiri niipetira Judioare Dutirá Peti neãyira. Jesuré sããdutiadarere wedeseyira. Wedesetoa, Jesuré siatú, néewa, Pilatorũge ticoyira.

² Pilato cũũrẽ sãĩñãyigu:

—¿Mũũrã niĩ judioa õpũ? jĩiyigu.

—Mũũ jĩĩrõbirora cũũrã niã, jĩiyigu.

³ Paiaré dutirá pee wedesãyira cũũrẽ. ⁴ Pilato Jesuré sãĩñãnemoyigu:

—Cũã mũũrẽ pee wedesãrã tiiya. ¿Mũũ yũũrigojãĩ? jĩĩmiyigu.

⁵ Jesús yũũriyigu. Teero tiigú, Pilato ññamanijõãyigu.

Jesuré sããdutĩrigue

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

6 Cămarĩcõrõ Pascua boseburecori niirĩ, Pilato sĩcũ peresuwiipũ niigárẽ basocá cǎã wionécodũgagure wionécocurucuyigu. 7 Teeburecorire sĩcũ ãmũ peresuwiipũ duiyigu cǎũ menamacārãmena. Cǎũ wãmecutiuyigu Barrabás. Cǎã romanuã dutirãre cõãdũgara, cãmerĩsĩãyira. 8 Basocá Pilato putopũ wáa: — Mũũ tiurucúrobirora tiyá, jĩyira.

9 Pilato cǎãrẽ sãĩñãyigu:

—¿Múã judíoa õpũrẽ yũũ wionécori boogári? jĩmiyigu.

10 Paiaré dutirá ññatutira Jesuré ticoariguere masjãyigu. 11 Paiaré dutirá basocãre acaribĩri tiyíra, Barrabápere wionécodutira. 12 Pilato cǎãrẽ sãĩñãnemoyigu:

—Múã “judíoa õpũ niĩ” jĩgúpere ¿deero tiiri boogári? jĩyigu.

13 —¿Cǎũrẽ curusapũ páabiatudutiya! jĩ acaribíyira.

14 —¿Ñeenó ñañaré tiárĩ cǎũ? jĩyigu.

Basocãpe bayiró busarómena: —¿Curusapũ páabiatudutiya! jĩnemoyira.

15 Pilato basocãmena ãñurõ putuãdũgagu, Barrabãre wionécobosayigu. Jesuré tãnadutitoaari siro, curusapũ páabiatu sããdutiya.

16 Teero tiirá, surara cǎãye wiseri popea macã yepapũ cǎũrẽ néewayira. Toopũ ãpẽrã niipetira surarare néõyira. 17 Cǎã Jesuré sicaró õpũya sutiro ti-iróbiro sõã ñiisãñúrõca sããyira. Sicabeto potamena tiári beto cǎũya dupupare pëoyira.

18 —Ûseniã mũũmena, judíoa õpũ, jĩ buijãyira.

19 Sicagú cãñugãmena cǎũya dupupare páayira. Cǎũrẽ usecó eobatétu, ñicãcoberimena jeacũmu, buijãyira. 20 Cǎã cǎũrẽ buitóa, sõã ñiisãñúrõrẽ tuuwécojã, cǎũ sãñasuguearirore sããyira. Curusapũ páabiatu wáara néewayira.

Jesuré sãĩrígue

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

21 Sĩcũ Cirene macã macũ cãpũpũ niĩãrigu putuãatigu tiyígu. Cǎũ wãmecutiuyigu Simón. Pũarã pacũ niyígu: Alejandro, Rufo pacũ. Cǎũ too netõwári ññarã, Jesús apawari curusare cǎũrẽ apadutiya.

22 Jesuré Gólgota buropũ néewayira. Gólgota jĩrõ, “Dupucoro” jĩrõ tiia.

23 Toopũ vino “mirra” wãmecutire wãoariguemena tĩãmiyira. Sĩniriyigu.

24 Cǎũrẽ curusapũ páabiatuyira, diaaro jĩrã. Surara cǎũye suti niimiãriguere batoadara, jĩbũaapeyira, ¿noãrẽ putuãadari? jĩrã.

25 Cǎũrẽ curusapũ páabiatu, bóeri nueve niirĩ niyiro. 26 Basocá cǎũrẽ wedesããriguere jóatunoyiro táboapĩpũre: “JUDÍOA ÕPÕ NIÍ”, jĩyiro.

27 Jesuména pũarã yaarépĩrare páabiatuyira; sĩcũ diamacãpe, ãpĩ acuniñape nucõyira. 28 Cǎã teero tiirĩ, Cõãmacãye queti jóaripũpũ jóarigue diamacũ wãayiro. “ ‘Dutirẽre netõnucãrã menamacã niĩ’ jĩ wãcũũya basocá cǎũrẽ”,* jĩ jóanoã.

29 Basocá toopũ netõwára, cǎũrẽ ñañarõ jĩrã, dupupã saguejõãrucuyira.

—Jũũ. Mũũ “Cõãmacũwiire cõãgũda” jĩmiwãrã. “Itiãbureco siro apewiĩ tiipeticojãgũda”, jĩmiwãrã mũũ. 30 Teero jĩrigu mũũ basiroa netõnẽña. Curusapũ tusagũ duiãtiya, jĩ buijãyira.

31 Paiaré dutirãcã, Moisés jóarigue buerãmena teerora jĩ buijãyira:

* 15:28 Isaías 53.12.

—Cũũ ãpẽrãcãrẽ netõnéwĩ; cũũ basirope netõnémasĩrii. ³² Cõãmacũ beserigu Cristo Israelya põna macãrã õpũ niigũjã, curusapu tusagú cũũ basiro diiátario. Cũũ basiro diiátiri docare, padeoáda, jĩyira.

Cũũmena curusapu páabianucõãriracã teorora cũũrẽ ñañarõ jĩĩ buijãyira.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Coeritõ jeari, niipetiro tiiditapu ñãĩĩãjõãyiro. Téee ñamica tres niirĩpu ñãĩĩãtuyiro. ³⁴ Tii hora niirĩrã, Jesús bayirõ acaribíyigu.

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? jĩyigu cũũyemena. Teero jĩĩgũ, “Cõãmacũ, Cõãmacũ, ¿deero tiigú yũũre cõãwai?” jĩĩgũ tiiyigu.

³⁵ ãpẽrã sĩquẽrã toopú niirã teeré tuorã, jĩyira:

—¡Coe! Tuoyá. Profeta Eliãre suocõgu tiiquĩ, jĩĩmiyira.

³⁶ Sícũ cutawá, sicasitia vino piyare soayigu. Sĩniãrõ jĩĩgũ, sicagú cãũgũpu siatú, cũũrẽ sũũũũõcõgũra, basocãre jĩĩmiyigu:

—Coteya ména. Eliã cũũ curusapu tusagũre néediocõgu atiboqui, jĩĩmiyigu.

³⁷ Jesús bayirõ acaribí, diajõãyigu. ³⁸ Cũũ diari, Cõãmacũwii popeapu ãñunetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero ãũũãrõpe yigadiati, puacaserõpu jeacotuariro niiwũ. ³⁹ Cien surara dutigú Jesús doca nucũgú, cũũ teero wãa diari ñĩagũ, jĩyigu:

—Diamacãrã ãni Cõãmacũ macũ niimiãyi, jĩyigu.

⁴⁰ Numiã yoarõpu Jesuré ññanucũyira. Cũũmena niyira: María Magdalena; apegó María (coo José cũũ bai Santiago paco niyigo); apegó Salomé niyira.

⁴¹ Cũũ Jesuré ñũũrĩra numiã niyira. Cũũ Galileapu niirĩ, cũũrẽ ãñũrõ tiiapurira niyira. ãpẽrã numiã pau Jesús Jerusalẽnpu wãari ñũũrĩracã toopú ññanucũyira.

Jesuré ãtãtutipu cũũrigue

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Judíõa yeerisãri bũreco suguero macã bũreco niyiro. Teero tiirõ, cũũ yeerisãri bũreco maquẽ quẽnorĩ bũreco niyiro. Nãicũmurĩ, José Arimatea wãmecutiri macã macũ jeayigu. Cũũ Judíõare Dutirá Peti menamacũ cũũ padeogú niyigu. Cũũcã Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niĩãdarere coteyigu. Teero tiigú, cuiro manirõ wãcũtutuaremena Pilato purõpu sããwayigu. Sããwa, Jesuyã õpũũrẽ sãiyigu. ⁴⁴ Pilato Jesús diaariguere tuogú, tuõmanĩjõãyigu. Cien surara dutigũre atiduti, “¿deero biiri diaarĩ?” jĩĩ sãĩñáyigu. ⁴⁵ Cien surara dutigú cũũrẽ wedeari siro, Jesuyã õpũũrẽ Joserẽ ticodutiyigu. ⁴⁶ José sutirõ ãñũrĩ caserore sãĩ, Jesuyã õpũũrẽ néedioco, tiicaserõmena cõmayigu. Túajea, sicututi ãtãgãpu coari tutipu cũũyigu. Tiitutire ãtãquicamena tuunéwa, biajãyigu. ⁴⁷ María Magdalena, María (José paco) Jesuré cũũãrĩrore ññayira.

16

Jesús masãũũãrigue

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Cũũ yeerisãri bũreco sãbado netõãri siro, María Magdalena, María (Santiago paco), Salomé sitiañũre sãiyira. Teeména Jesuyã õpũũrẽ pĩõpeora wãara tiimiyira. ² ãsã yeerisãri bũreco síro macã bũreco niirĩ, ñãmisãñũrõgã Jesuré cũũri tutipu wãyira. ³ Cũũ toopú wãara, cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Noã tuunécobosaadari tiituti biaríquicare? jĩiyira.

⁴ Toopá jea, ñnacora, tiiquicare aperopá nucũrĩ ññayira. Pairíquica peti niyyiro. ⁵ Tiitutipũ sããwara, wãmo diamacũniñape sícũ mamũ duiri ññayira. Cũũ sutiró butiró yoaroca sãñayigu. Cúã cũũrẽ ññarã, bayiró ucũáyira. ⁶ Cũũ cúãrẽ jĩiyigu:

—Ucũárijãña. Múã Jesús Nazaret macã macũrẽ cúã curusapũ páabiatu sãããrigure ãmaãrã tiia. Cũũ masãtoawĩ. ãnorẽ maniĩ. Cũũrẽ cũũãrĩrore ññarã atiya. ⁷ Cũũ bueráre, Pedrore wedera wáaya: “Cũũ múã suguero Galileapũ jeatoagũdaqui. Cũũ jĩĩrobirora toopá cũũrẽ ññãdadu”, jĩĩwa, jĩiyigu.

⁸ Tiitutipũ niãrĩra ucũã ñapõpirara dutijõáyira. Cuira, ãpẽrãrẽ wederiyira.

Jesús María Magdalenarẽ bauásuguerigie
(Jn 20.11-18)

⁹ Yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cũũ masããri siro, María Magdalenarẽ bauásugueyigu. Coorena too sugueropũ siete wãtĩãrẽ cõãwionecoyigu.

¹⁰ Jesumẽna wãanetõrĩrare wedego wãamiyigo. Cũũrẽ booritua, utira tiyyira.

¹¹ —Jesús catiawĩ; yũ cũũrẽ ññããwã, jĩĩmiyigo.

Padeoríyira.

Jesús pũarã cãũmena wãanetõrĩrare bauárigie
(Lc 24.13-35)

¹² Too siro Jesús pũarã cãũmena wãanetõãrĩrare bauáyigu cãpũpũ wáarare. Cũũ ãpĩbĩro biigũ bauáyigu. ¹³ Cúã ãpẽrã Jesumẽna wãanetõãrĩrare wedera wãamiyira. Cúãcãrẽ padeoríyira.

Jesús cãũ bueráre dutirigie
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Too siro Jesús cãũ buerá oncere bauáyigu cúã mesapũ duirãre. Cúãrẽ jĩiyigu:

—¿Deero tiirã cúã wederi, yũ masãrẽ quetire tuopacãra, padeoríarĩ? Pairó wãcũtutuare cũoríã múã, jĩiyigu.

¹⁵ Cúãrẽ jĩĩnemoyigu:

—Niipetĩropũ niipetĩrare yũ basocãre netõnẽre quetire wedera wáaya.

¹⁶ Yũre padeó, wãmeõtinogũno netõnẽnogũdaqui. Yũre padeorã yũ dutirẽmena wãtĩãrẽ ññarãõ tiinógũdaqui. ¹⁷⁻¹⁸ Yũre padeorã yũ dutirẽmena wãtĩãrẽ cõãwionecomããdadua. ãpẽrãyẽre wedesemasĩripacara, wedeseadacua. Cúã ãñaãrẽ ñeerĩ, teero biirĩ pũnirẽ sĩnirĩ, merẽã wáaricu. Diarãre ñaapeorĩ, netõãdacua. Yũre padeorã cúã padeorẽre ãñorã, teerẽ tiimasĩãdadua, jĩiyigu.

Jesuré néemããrigie
(Lc 24.50-53)

¹⁹ Marĩ Õpũ Jesús cúãrẽ wedeari siro, ãmũãserũ néecomũãnoyigu. Cõãmacũya wãmo diamacũniñape jeanuáyigu. ²⁰ Cũũ buerã niipetĩropũ cũũ netõnẽre quetire wedera wáawa. Cúã wederi, Jesús cũũ basĩrora cúãrẽ tiãpurigu niĩwĩ. Cúã wederẽre “diamacũrã niã” jĩigũ, ãñũrẽre cúãrẽ tiĩñorĩ tiirĩgu niĩwĩ.*

* **16:20** Ate versículos aperũ bũcãpũpũ bauricu; aperũpã baucũ.

LUCAS

Jesucristoye quetire jóarigue

Lucas ¿deero tiigú atipūrē jóayiri? jūrigue

1-2 Niipetire ūsā watoarū wáariguere ñharira Jesús “wedera wáaya” jīcorira ūsārē buewa. Паи сūā buerirobirora jóanucārira niiwā. ³ Уһицā ate niipetire Jesús sicatorū tiinucāriguere masīpetidugagu ãñurō buewи. Teero tiigú, Teófilo, уһи teeré jóaa, ⁴ мһиурē āpērā bueriguere “diamacārā niīā” jīmasīdutigu.

Ángele Juan Bautista bauáadarere wederigue

⁵ Herodes Judea dita macārā ōpū niiritore, sīcū pai Zacarías wāmecutigu niyigu. Cūū Abíaya pōna macū niyigu. Cūū numo Isabel wāmecutiyo. Coa Aaron pārāmeō niinunūsego niyigo. ⁶ Cūā puarāpara Cōāmacū ññacorore basocā ãñurā niyira. Cūū dutirére ãñurō tiyira. Teero tiirā, basocā cūārē “wapa сυοόγa” jīmasīryira. ⁷ Cūā pōnamaníyira. Isabel pōnamanígōno niyigo. Cūā butoá niyira.

⁸ Sicabureco Zacarías pai paderé padegu tiyigu Cōāmacūwiipu. Cūūya pōna macārā paderé barecori niyiro. ⁹ Paiá tiirucúrorora sīcūrē beseyira sitiaññure sóegudare. Tiiburecore Zacaríare beseyira. Teero tiigú, cūūpe ãñurí Tatia puto macā tatiaru sóegu sãawayigu. ¹⁰ Sóeritono niirī, niipetira basocā soperū Cōāmacūrē sãirā tiyira. ¹¹ Sīcū ángele* cūūrē bauáyigu. Cūū sóemūđcoro diamacápe nucūyigu. ¹² Zacarías cūūrē ññagū, ucúájōāyigu. Bayiró cuiyigu. ¹³ Ángele cūūrē jīyigu:

—Cuirijāña, Zacarías. Cōāmacū мһи sãirére tuoí. Мһи, мһи numo Isabel-mena sīcū pōnacutiadacu. Cūūrē Juan wāme tuuya. ¹⁴ Мһи cūūmena bayiró usenigūdacu. Паи сūū bauári, useniādacua. ¹⁵ Cōāmacū ññacoropure bári niigú mee niigūdaqui. Vinorē,† sibiorére sīnirígūdaqui. Cūū paco páatipura Espírítu Santo cūūmena niitoagūdaqui. ¹⁶ Паи Israelya pōna macārā Cōāmacū cūā ōpūrē padeodúrirare padeorí tiigūdaqui sūcā. ¹⁷ Marí ōpū suguero jeaguđaqui. Elías tiiróbiro Espírítu Santo tutuare сυογūdaqui. Teeména pacusūmñārē cūā pōnamena ãñurō niirecutiri tiigūdaqui. Netōñcārārē basocā ãñurā tiiróbiro wācūrī tiigūdaqui. Basocáre “marí ōpūrē ãñurō niyueya” jīgūdaqui, jīyigu.

¹⁸ Cūū teero jīrī, Zacarías sãññáyigu:

—¿Deero tii уһи masīgūdari мһи уһиure jīrére? Уһи буси niīā. Уһи numocā бусó niyo, jīyigu.

¹⁹ Ángele cūūrē уһиyigu:

—Уһи Gabriel niīā Cōāmacū puto macū. Cūū уһиure ticodiocoawī, мһиурē queti wededutigu. ²⁰ Уһи jīrére мһи padeorí. Teero tiigú, wedese-masīhégū putuágu dacu. Уһи jīrōbirora wáaadacu. Tee niipetire wári siropи, wedeseгudacu, jīyigu.

²¹ Cūā wedesera tiirí, basocápe Zacaríare yuera tiyira. Cūū Cōāmacūwiipu pearí, ññamanijōāyira. ²² Cūū witijeagu, wedesemasīryigu. “Cōāmacūwiipu

* 1:11 Portugués: anjo. † 1:15 Portugués: vinho.

apeyenó cūārē bauáajiyu”, jīiyira. Wāmorīmena cūārē wēētuyigu. Wedese-masīhēgū putuáiyigu.

²³ Paia paderē burecori petirí, cūya wiipɩ coecóputuáiyigu. ²⁴ Too síro cūy nɩmo Isabel niipacó niinucāyigo. Sicamoquēhe muipūrā “wiipú niijāgōda” jīiyigo. ²⁵ Coo wācūyigo: “Cōāmacū yɩn pōnamanígō niārigore tiipruawī. Basocá teero iñacōārī jīigū, yɩnre añurō tiinī”, jīiyigo.

Ángele Jesús bauáadarere Mariare wederigwe

²⁶ Seis muipūrā Isabel niipacó niirō netōyíro. Cōāmacū ángele Gabrielre Nazaretpɩ ticodiocoyigu. Nazaret Galilea ditapɩ niā. ²⁷ Síco ũmɩmena niīnahēgōrē queti wededutiyyigu. Ōpū David pārami niinunasegumena José wāmecutiyyumena wāmosiagodo tiyyigo. Coo wāmecutiyyigo María. ²⁸ Ángele coo niirōpɩ sāāwa, añudutiyyigu:

—Sāā. ¿Niinī mɩn? Marí Ōpū mɩnre “añurō tiigáda” jīāwī. Cūy mɩnmena niinī, jīiyigu.

²⁹ Ángele jīirere tuogó, bayiró wācūyigo. “¿Deero jīidugaro tiigári cūy añudutire?” jīi wācūyigo. ³⁰ Ángele jīiyigu:

—Cuirijāña, María. Mɩn Cōāmacū añurō tiirere buaa. ³¹ Teero tiigó, mɩn niipacó pɩtāagodacu. Síco pōnacutiyyodacu. Cūy wāmecutiyyudaqui Jesús. ³² Cūy āpērā nemorō apɩtí macū niigūdaqui. “Cōāmacū ũmɩāse niigū macū niinī”, jīinogūdaqui. Ōpū David cūy ñecū niisotoapeogure tiirírobiro Cōāmacū cūārē Ōpū cūyūdaqui. ³³ Israelya pōna macārārē dutirucujāgūdaqui. Cūy dutiré petirícu, jīiyigu.

³⁴ María ángelere sāñāyigo:

—¿Deero wāabogari ate? Yɩn manɩ manigō niā, jīiyigo.

³⁵ Ángele coore yɩnyigu:

—Espíritu Santo mɩnɩre diijeágydaqui. Cōāmacū ũmɩāse macū tutuare mɩnɩre ōmeburú tiiróbiro diiáti, tuubiáadacu. Teero tiigú, mɩn macū añugú “Cōāmacū macū niinī” jīinogūdaqui. ³⁶ Mɩnyu wedego Isabel síco pōnacutiyyodaco, bucuó niipaco. “Pōnamanígōno niyo”, jīimiwā basocá. Seis muipūrā wáaa, coo wīmɩ buaári síro. ³⁷ Cōāmacūrē tiimasīhēreno maniā, jīiyigu.

³⁸ María jīiyigo:

—Yɩn Cōāmacūrē padecotego niā. Cōāmacū mɩn jīirōbirora yɩnre tiáro, jīiyigo.

Ángele coo pɩto niārigu wáajōāyigu.

María Isabelre iñagō wáarigwe

³⁹ Teeburecorire María boyeromena wáajōāyigo Judea ditapɩ. Ʋtáyucu watoa niirí macāpɩ jeayigo. ⁴⁰ Toopú jea, Zacariaya wiipɩ sāāwa, Isabelre añudutiyyigo. ⁴¹ Tee añudutire tuorí, coo macū páatipɩ sāñagú cāmeñayigu. Isabelmena Espiritu Santo niyyigu. ⁴² Teero tiigó, coo bayiró busarēmena wedeseyigo:

—Niipetira numiā nemorō Cōāmacū mɩnre añurō tiinī. Mɩn macūcārē añurō tiinī. ⁴³ Yɩn búri niigō niipacari, mɩn yɩn Ōpū paco yɩnre iñagō atiyu.

⁴⁴ Yɩn mɩn añudutirere tuorí, yɩn macū páatipɩ sāñagú useniremena cāmeñāiti.

⁴⁵ Cōāmacū mɩnre jīirōbirora “wáaadacu” jīi padeoyú mɩn. Ateména Cōāmacū mɩnre usenirí tiiquí, jīiyigo.

46 **María jĩyigo:**

“Yuu Ōpārē ‘añuniã muu’ jĩ, usenire ticoa.

47 Cõamacũ yuure netõnégũmena bayirõ usenigõ niã.

48 Yuu búri niigõrē Cõamacũ beseyi.

Mecããmena niipetira yuure ‘Cõamacũ añurõ tiyí coore’ jĩãdacua.

49 Cõamacũ niipetire tiimasĩgũ yuure añurere tiyí.

Cũũ añurē dícare tiiquí.

50 Cũũrē quioniremena ñnarārē bóaneõrucujãgũdaqui.

51 Cũũ tutuaremena pee añurē tiii.

Basocã ‘usã ãpērã nemorõ niã’ jĩ wãcũrārē cõãjãqui.

52 Ōpārã duirépĩrĩrũ duirãre cõãjãqui.

Búri niirãpere upatĩ macãrã niirĩ tiiquí.

53 Juabóarare pee añurē ticoqui.

Pee cuorãre ticoripacu, putuawadutiqui.

54 Israelya põna macãrã cũũrē padecoterare tiãpuqui.

Cũãrē wãcũjĩgũ, bóaneõqui.

55 Marĩ ñecũ Abrahamrē, teero biiri niipetira cũũ pãrãmérã niinunuserare ‘tiãpugũda’ jĩrigũ niĩwĩ”, jĩyigo María.

56 María ñĩãrã muĩpũrã coo putopũ putuáyigo. Too síro cooya wiipũ cocõputuayigo.

Juan Bautista bauárigue

57 Isabel põnacutĩrito jeari, coo macũ bauáyigu. 58 Cooya wii putõ niirã, cooya wedera Cõamacũ coore añurõ bóaneõrigue quetire tuorã, coore useniapuyira. 59 Ocho‡ burecori cũũ bauári siro, cũũ cõnerĩgu yapa macã caseróre widedcõãrã jeayira.‡ Cũũ pacu tiirõbiro Zacarías tuudugamiyira.

60 Cũũ paco cũãrē jĩyigo:

–Niiria. Cũũ Juan wãmecutigũdaqui, jĩyigo.

61 Cũãpe: –Mũnya wedera teero wãmecutira manĩya, jĩyira.

62 Cũũ pacure wãme sãĩñãrã, wẽtuyira. 63 Cũũpe sicapĩ jóaripĩ sãiyĩgu. Tiipĩrũ “Juan wãmecutigũdaqui” jĩ jóayigu. Niipetira teerē ñãmanijõãyira.

64 Mãata Zacarías wedesejõãyĩgu sũcã. Cõamacũrē usenire ticoyigu. 65 Cũũ teero tiirĩ, cũãya macã putõ niirã cuiPETIJõãyira. Niipetiro too Judea dita ãtãyucũ watoapũ macãrã teero wãariguere wedeseyira. 66 Niipetira teerē tuorã bayirõ wãcũyira.

–Cũũ wĩmagũ bucũ niigũ, ¿deero niigãno niigũdari? jĩyira.

Cõamacũ tutuare Juanmẽna niyiro.

Zacarías Cõamacũrē basapeorigue

67 Cũũ pacu Zacaríamena Espĩritu Santo niyigu. Teero tiigũ, Cõamacũ wededutĩrere wedeyigu. Biiro jĩyigu:

68 “Cõamacũrē usenire ticoco. Cũũ marĩ Israelya põna macãrã Ōpũ niĩ.

Marĩ cũũ beserirare netõnégũ atii. Marĩrē tiãpurucujãĩ mée.

69 Marĩrē netõnégũda tutuagure ticodiocoqui.

David cũũrē padecotegu pãrãmi niinunusegu niiqui.

70 Τίατορῃ ‘teero tiigúda’ jĩyigu.

Teeré profetas añurã jóarira niiwã.

71 Cõamacũ niipetira marĩ wãpãrãrẽ, marĩrẽ ññatutirare cãmotá, marĩrẽ netõnébosagúdaqui.

72 Marĩ ñecūsũmuãrẽ ‘múãrẽ bóaneõgúda’ jĩyigu.

Cúãrẽ ‘añurõ tiigúda múãrẽ’ jĩrigue añurere acabóriqui.

73 Cõamacũ too síro tiádarere wedeyigu Abraham marĩ ñecürẽ. ‘Biuro tiigúda’ jĩyigu:

74 ‘Múãrẽ ññatutirare cãmotá, múãrẽ netõnébosagúdadu.

Υἱῦν teero tiirĩ, múã cuiro manirõ υἱῦν dutirere tiimasĩadacu.

75 Βάρεcoricõrõ υἱῦν ññacoropũ añurẽ tiádadu’, jĩyigu Cõamacũ.

76 Macũ, μῆνῆrẽ basocã ‘Cõamacũ ñmuãsepũ niigúyagu profeta niirĩ’ jĩñadacu.

Μῆνῆ marĩ Ὠρῆ atiadari suguero, maarẽ quẽnosuguérobirora quẽnosuguégu niigúdadu.

77 Μῆνῆ Cõamacũ beserirare cúã ñañarẽ tiirere Cõamacürẽ acabóre sãĩdutigúdadu.

Teeména Cõamacũ netõnéreere cúãrẽ masĩrĩ tiigúdadu.

78 Cõamacũ marĩrẽ bóaneõremena ññagú niijĩgũ,

marĩrẽ netõnégúdaare ticodiocogúdaqui.

Μυῖρῦ μῆãtiro tiirõbiro niigúdaqui cũũ marĩrẽ.

79 Marĩ naĩtĩãrõpũ niirãbiro niĩã.

Ρεκατερῃ wáaborira niĩã.

Cũũ bócoremena marĩrẽ añurõ niirecatire ññogúdaqui”,

jĩyigu Zacarías.

80 Ὠἱmagũ bũscúãjõãyigu. Jõõpemeña Cõamacürẽ padeomúãñncãyigu. Basocã manirõpũ niisodeaatiyigu. Toopúre niituyigu, tée Israelya põna macãrãrẽ cũũ wedenũcãritopũ.

2

Jesús bauárigue

(Mt 1.18-25)

1 Τίατορε niipetira romanuã õpũ Augusto basocãre bapaqueogũdu, cúã wãmerẽ jóatudutiyigu. 2 Cirenio niirito, sicato jóature niinũcãyiro. Cirenio Siria dita dutigú niiyigu. 3 Niipetirare cúã ñecūsũmuã bauáre macãĩpũ jóatura wãadutiyigu.

4 Teero tiigú, José, Nazaret Galilea ditapũ niĩãrigũ, Belén Judea ditapũ wáayigu. Cũũ ñecũ David Belénpũ bauáyigu. Cũũ David pãrãmi niinũnusegu niijĩgũ, toopú wáayigu. 5 Cũũmena cũũ wãmoslagodo María wáayigo. Niipacó niiyigo. 6 Cúã Belénpũ niirĩ, María põnacũtĩre bũrecori jeayiro. 7 Toopúre cúã cãnirĩ wii bũarĩyira. Teero tiirã, ecarã cãnirĩ wiipũ wáayira. Toopú coo sicato wĩmagũ apayigo. Cũũrẽ suti caserimena cõma, ecarã yaarĩcoropũ sããyigo.

Ángelea oveja coterí basocare bauárigue

8 Belén wesapũ oveja coterí basoca niyira. Cãpũpũ cúãyarare coteboe-jõãrucuyira. 9 Wãcũña manirõ cúãrẽ sĩcũ ángele bauáyigu. Cõamacũ asibatere cúã pũtopũ añurõ bósesajõãyiro. Bayiró cuiyira. 10 Ángele cúãrẽ jĩyigu:

–Cuirijãña. Múãrẽ añurẽ queti wedegu atia. Niipetira tee quetire tuorã, useniãdadu. 11 Mecãã ñami Daviyã macã Belénpũ múãrẽ netõnégũdu bauáawĩ.

Cūū Cōāmacū beserigu Cristo marī Ōpū niī. ¹² Cūū wīmagūrē suti caserimena cōmaārigure buajeáadacu. Wáicura yaarícoropu sãñagūrē ññaādacu. Múā teerē ñnarā, “diamacárā wedeyai” jīādacu, jīyigu ángele.

¹³ Wácūña manirō cūū puto pau ángelea bauáyira. Cūā Cōāmacūrē usenire ticora, biiro jīyira:

¹⁴ “Ĕmuāsepu niirā Cōāmacūrē ‘añunetōjōāī’ jīī, usenire ticoaro. Atiditapäre cūū añurō tiinórā añurō niirecutiuro”, jīyira.

¹⁵ Ángelea cūāmena niārira ũmuāsepu muāwaari siro, oveja coterí basoca cāmerī wedeseyira:

–Jāmu too docare Belénpu. Toopú wáariguere Cōāmacū marīrē wededutiariguere ñnaco, jīyira.

¹⁶ Teero tiirā, boyeromena macāpu piyayira. Toopú piyajeara, María, Joseré buajeáyira. Wīmagūrē wáicura yaarícoropu sãñagūrē ñnayira. ¹⁷ Cūūrē ññaari siro, ángele wīmagū maquērē wedeariguere wedeyira. ¹⁸ Niipetira cūā wederére tuorā, tuomanijōāyira. ¹⁹ Mariape tee niipetirere coo wācūrēpu ñnanoyigo. Bayirō teerē wācūyigo. ²⁰ Oveja coterí basoca cūā tuoarigue, cūā ññaarigue ángele wedeariroburo wáyairo. Teero tiirā, Cōāmacūrē usenire tico, “cūū añunetōjōāī” jīī wedesepuayira.

Jesuré Cōāmacūwīipū néewarigue

²¹ Jesús bauári siro, ocho burecori netōrī, cūū cōnerigu yapa macā caseróre widecōāyira. Cūūrē Jesús wāme tuuyira. Tiiwāmerē ángele Mariare, coo niipacō niādari sugueropu, tuudutiayigu.

²² Coo pōnacūtari siro, Moisére dutiré cūūrigue jīrōbirora cuarenta burecori yueyira. Too síro wīmagūrē Jerusalénpu néewayira. Toopú Cōāmacūrē “mūyagu niī” jīī ñnorā wáyira. ²³ “Niipetira ũmuā bauásuguera Cōāmacūyara niirō booa”,* jīī jóanoā Cōāmacūye queti jóaripūpu. ²⁴ Tiipūpu jóariborora puarā buabiro baurā o puarā bua wīmarā Cōāmacūrē ticoadara wáyira.†

²⁵ Teeburecorire sīcū Simeón wāmecūtigu Jerusalénpu niyigu. Cūū basocū añugū, Cōāmacūrē padeogū niyigu. Israelya pōna macārārē netōnégūdare yuegu tiyigu. Espiritu Santo Simeónmena niyigu. ²⁶ Cūū cūūrē wedetoayigu: “Cristo Cōāmacū beserigure ñnaripacu, mūu diaricu”, jīyigu. ²⁷ Espiritu Santo masīrī tiirēmēna Cōāmacūwīipū sãñawayigu. Jesús pacusāmuā cūūgārē néesāwayira, Moisére dutiré cūūriguere jóariborora cūūrē tiibosára. ²⁸ Néesāwari, Simeón cūūrē néepayigu. Néepa, Cōāmacūrē usenire ticoyu jīyigu:

²⁹ “Yūu Ōpū, mūu yūure wederiborora tiia mecūtīgārē. Teero tiigū, yūu mūurē padecotegu useniremena diamasiā.

³⁰ Āni basocäre netōnégūdare yūu capearimēna ñnatoaa.

³¹ Mūu ānirē ticodiocoayu, niipetira basocā masiārō jīgū.

³² Āni sīāwócogu tiiróbiro niigūdaqui, judíoa niñhērā diamacū maquērē masiārō jīgū.

Niipetira mūyara Israelya pōna macārārē ‘Cōāmacū marīrē añurō tiíawī’ jīīrī tiigūdaqui”,

* 2:23 Éxodo 13,2,12. † 2:24 Levítico 12,6-8.

jĩiyigu Simeón.

³³ Cũũ teero jĩĩĩ tuorá, Jesús pacu, paco tuomanijõãyira. ³⁴ Simeón cũãrẽ: — Cõamacũ múãrẽ ãñurõ tiáro, jĩiyigu.

María Jesús pacore jĩiyigu:

—Tuoyá. Cõamacũ ãni wĩmagũmena paũ Israelya põna macãrãrẽ cõãrĩ tiigũdaqui; ãpẽrãrẽ cũũmena netõnégũdaqui. Paũ cũũrẽ ñãñarõ jĩĩdadua. ³⁵ Teero tiirẽmena paũ wãcũrẽre masĩnoãdacu. Mũũpe espadamena sadero tiirõbiro pũnirẽ tugueñagõdacu, jĩiyigu.

³⁶ Toopú sĩcõ profeta niyigo. Coo Ana wãmecutiyoigo. Fanuel macõ, Aserya põna macõ niyigo. Bucuó peti niyigo. Mamo niigõ, wãmoslayigo. Coo wãmoslari siro, siete cũmarĩ coo manũmena niyigo. ³⁷ Cũũ diari siro, wapewio niirucuyigo. Ochenta y cuatro cũmarĩ cũoyigo. Cõamacũwiipũre witiyigo. Toopú ñamirĩ, búrecori beti, súubuseyigo. ³⁸ Simeón Mariare, Joseré wedeseri, Ana jeayigo. Jesuré ñña, Cõamacũrẽ usenire ticoyigo. Too síro niipetira Jerusalén macãrã basocãre netõnégũdũre coterãre Jesuyé maquẽrẽ wedeyigo.

Nazaretpũ pũtuawarigue

³⁹ Cũũ niipetire Cõamacũ dutirẽre tiitóa, cũãya macã Nazaret Galilea ditapũ coecórupũayira. ⁴⁰ Wĩmagũ masãyigu tutuagu, masĩgũ. Cõamacũ cũũrẽ ãñurõ tiĩapuyigu.

Jesús bucũsãñurõ niigũ tiirigue

⁴¹ Jesús pacũsũmũã cũmarĩcõrõ Pascua bosebũreco niirĩ, Jerusalénpũ wáarucuyira. ⁴² Jesús doce cũmarĩ cũorĩ, cũã tiirucũrobirora toopú wáayira. ⁴³ Bosebũreco petirĩ, cũãya macãpũ coecórupũamiyira. Cũũ pacũsũmũã masĩrõ manirõ Jesús Jerusalénpũ pũtuãjãyigu. ⁴⁴ Cũã Jesuré “ãpẽrã marĩ menamacãrãmena wáaqui” jĩĩ wãcũrã, sicabũreco maapũre wáayira. Too síro cũãya wedera, cũã ññamasĩrã watoapũ cũũrẽ ãmaãmiyira. ⁴⁵ Buaríyira. Teero tiirã, cũũrẽ ãmaãrã, Jerusalénpũ cãmecórupũayira.

⁴⁶ Itiãbũreco siro Cõamacũwiipũ cũũrẽ buayira. Cũũ judioare buerã watoapũ duiyigu. Cũũ cũũrẽ tuo, sãĩñágũ tiyigo. ⁴⁷ Niipetira cũũrẽ tuorã, cũũ masĩrẽre, cũũ yũmenirere tuomanijõãyira. ⁴⁸ Cũũrẽ ññarã, cũũ pacũsũmũã ññamanijõãyira. Cũũ paco cũũrẽ jĩiyigo:

—Macũ, ¿deero tiigũ teero tiĩarĩ mũũ ãsãrẽ? Mũũ pacũ, yũũ bayirõ wãcũrẽmena mũũrẽ ãmaãwũ, jĩiyigo.

⁴⁹ Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—¿Deero tiirã yũũre ãmaãrĩ? “Yũũ Pacũya wiipũ, cũũyere tiirõ booa” jĩĩrẽre ¿mũã masĩriarĩ?

⁵⁰ Cũũ cũãrẽ jĩĩrẽre tuomasĩriyira.

⁵¹ Too síro cũãmena wáa, Nazaretpũ pũtuawayigu. Cũãrẽ ãñurõ yũũrucuyigu. Cũũ paco tee niipetirere coo wãcũrẽpũ ãñurõ ññanoyigo. ⁵² Jesús nemorõ masĩgũ, nemorõ ãmũãgũ wáayigu. Cõamacũ cũũrẽ “ãñuniĩ” jĩĩ ññayigu. Basocãcã cũũrẽ ãñurõ wãcũyira.

3

Juan Bautista wederigue
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Quince cāmarī Tiberio romanuā ḡpū niirī, noquērā cūūrē duticotera niyyira: Poncio Pilato Judea dita dutigú niyyigu; Herodes Galilea dita dutigú niyyigu; Herodes bai Felipe Iturea, Traconite dita dutigú niyyigu; Lisanias Abilinia dita dutigú niyyigu. 2 Anás, Caifás pairaré dutirá niyyira. Cūā niipetira niirito, Juan Zacarías macū basocá manirḡpū niyyigu. Toopú Cōāmacū cūūyere wededutiyyigu. 3 Juan día Jordán wesa niipetirḡpū wāayigu. Basocāre wedeyigu:

—Múā ñañaré tiirére wācūpati, waso, wāmeḡtidutiya. Teero tiirī, Cōāmacū múā ñañaré tiirére acabḡgūdaqui, jīyyigu.

4 Profeta Isaías cūū jóaripūpū ateré jóarigu niiwī:

Sīcū yucu manirḡ, basocá manirḡpū bayiró busurómēna wedegūdaqui:

“Sīcū ḡpū atiadarimarē quēnarḡ tiiróbiro, marī ḡpū atiadari suguero, múā ñañaré tiirére duujā, añurḡ niyyueya.

5 Niipetire ditatūdiri yaajā, sīcārībīro tiinóādacu.

Niipetire ūtāyucu añuri yepa tiinóādacu.

Maapārīrē diamacá tiinóādacu.

Maapārī maquē coperire yaanóādacu.

6 Niipetira Cōāmacū basocāre netḡnérere ĩñāādaca”, jīgūdaqui,*

7 Pau basocá Juan putḡpū cūūrē wāmeḡtidutira wāayira. Cūū cúārē jīyyigu:

—¡Múā tiiditḡrepera, jīditḡrepera niīā! “Marī wāmeḡtinorira dícu niirī, Cōāmacū bayiró cúare marīrē jearicu”, jī wācūremēna atimiājīyu múā.

8 Diamacūrā múā ñañaré tiirére wācūpati, wasorá, múā añurḡ tiirécūtiremenā ēñōñā. “Ĕsā Abraham pārāmerā niinunusera niījīrā, Cōāmacū ĩñacorore añurā niīā”, jī wācūrijāña. Múā wācūrere wasohéri, Abraham pārāmerā niiré wapamanīā. Cōāmacū boogú, ate ūtāperimenarā Abraham pārāmerārā cotowéomasīqui. 9 Múā ñañaré tiidúheri ĩñagū, Cōāmacū múārē cōāgūdaqui. Sicagú yucugū ñañaré dūcacūtirigure cōmeāmēna nūcḡrīmenapūra páata, pecamerḡ sóecḡārḡ tiiróbiro múārē tiigūdaqui, jīyyigu Juan.

10 Basocá cūūrē sāññáyira:

—¿Too docare deero tiíadari?

11 Cúārē yūyyigu:

—Pnaró sutirḡ cūogú cūohégure sicarḡ ticoaro. Yaaré cūogú yaaré cūohégure ticoaro, jīyyigu.

12 Romanuā ḡpūrē niyeru wapasébosari basocacā wāmeḡtidutira jeayira. Cūūrē sāññáyira:

—Ĕsārē buegú, ¿ūsā deero tiíadari?

13 Cúārē yūyyigu:

—Romanuā cúā wapasé dutirobirora wapaséya. Nemorḡ wapasérījāña, jīyyigu.

14 Suraracā cūūrē sāññáyira:

—¿Ĕsāte deero tiíadari?

Cúārē yūyyigu:

* 3:6 Isaías 40.3-5.

—Basocáre cuiri tiirjãña. Jĩditoremena wedesãrijãña, cããyere ãmadugara. Múã wapatáremena useniãña, jĩiyigu.

¹⁵ Basocá Cõámacũ beserigure yuera tiiyira. “Apetó tiigú, Juan Cristo marĩ yoari yuerigu niiboqui”, jĩ wãcũmiyira. ¹⁶ Juan cãã wãcũrere yũnyigu:

—Yũũ múãrẽ ocoména wãmeõtia. Āpĩ yũũ nemorõ tutuagu atigũdaqui. Cũũ ãñunetõgũ niiqui. Yũũpeja cãũrẽ sãcãrĩbiridojãcu. Cãũpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espĩritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena ni-irucujããrõ jĩigũ. Ñañarere sóecõãrõ tiirõbiro múã ñañarẽ tiirere cõãgũdaqui. ¹⁷ Cũũ trigore ññanogũdaqui tiirõbiro niĩ. Teeperire merẽã, teesatirire merẽã cũũgũdaqui. Teeperire ññanogũdaqui cãũye ññanori wiipũ. Teesatirire sóejãgũdaqui pecame yatihimerẽ, jĩiyigu Juan.

¹⁸ Pee cãũ teero jĩ wederémene ãñurẽ quetire wedenemoyigu. ¹⁹ Teeburecorire Herodes Galilea dita dutigú niiyigu. Cũũ bai numorẽ ãma, numocutiugu. Co wãmecutiugo Herodías. Cũũ teero tiirẽ wapa apeyé pee cãũ ñañarẽ tiirẽ wapa Juan cãũrẽ tutirémene wedemiyigu. ²⁰ Herodes teerẽ tuoãgũ, ñañarẽ tiinemoyigu: Juanrẽ peresuwiipũ sõnecodutiugu.

Juan Jesuré wãmeõtirique
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Juan, cãũrẽ peresuwiipũ sõnecoadari suguero, paũ basocáre wãmeõtiyigu. Jesucãrẽ wãmeõtiyigu. Wãmeõtiari sirogã, Jesús Cõámacũrẽ usenire ticori, ãmũãse pãõyiro. ²² Espĩritu Santo sãcũ bua tiirõbiro baugú cãũpũre diijeáyigu. Teero wãari, ãmũãseperũ wedeseri tuoýira:

—Mũũ yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũ niã. Mũũmema bayiró useniã, jĩiyigu.

Jesús ñecãsũmũã
(Mt 1.1-17)

²³ Jesús basocáre buenucãgũ, treinta cãmarĩ cõoyigu.

Basocá cãũrẽ “José macũ niĩ” jĩ wãcũmiyira.

José Elí macũ niiyigu.

²⁴ Elí Matat macũ niiyigu.

Matat Leví macũ niiyigu.

Leví Melqui macũ niiyigu.

Melqui Jana macũ niiyigu.

Jana José macũ niiyigu.

²⁵ José Matatías macũ niiyigu.

Matatías Amós macũ niiyigu.

Amós Nahúm macũ niiyigu.

Nahúm Esli macũ niiyigu.

Esli Nagai macũ niiyigu.

²⁶ Nagai Maat macũ niiyigu.

Maat Matatías macũ niiyigu.

Matatías Semei macũ niiyigu.

Semei Josec macũ niiyigu.

Josec Judá macũ niiyigu.

²⁷ Judá Joanán macũ niiyigu.

Joanán Resa macũ niiyigu.

Resa Zorobabel macũ niiyigu.

Zorobabel Salatiel macũ niiyigu.

Salatiel Neri macũ niiyigu.

28 Neri Melqui macū niyigũ.
 Melqui Adi macū niyigũ.
 Adi Cosam macū niyigũ.
 Cosam Elmadam macū niyigũ.
 Elmadam Er macū niyigũ.
 29 Er Jesús macū niyigũ.
 Jesús Eliezer macū niyigũ.
 Eliezer Jorim macū niyigũ.
 Jorim Matat macū niyigũ.
 30 Matat Leví macū niyigũ.
 Leví Simeón macū niyigũ.
 Simeón Judá macū niyigũ.
 Judá José macū niyigũ.
 José Jonam macū niyigũ.
 Jonam Eliaquim macū niyigũ.
 31 Eliaquim Melea macū niyigũ.
 Melea Mena macū niyigũ.
 Mena Matata macū niyigũ.
 Matata Natán macū niyigũ.
 32 Natán David macū niyigũ.
 David Isaí macū niyigũ.
 Isaí Obed macū niyigũ.
 Obed Booz macū niyigũ.
 Booz Salmón macū niyigũ.
 Salmón Naasón macū niyigũ.
 33 Naasón Aminadab macū niyigũ.
 Aminadab Admin macū niyigũ.
 Admin Arni macū niyigũ.
 Arni Esrom macū niyigũ.
 Esrom Fares macū niyigũ.
 Fares Judá macū niyigũ.
 34 Judá Jacob macū niyigũ.
 Jacob Isaac macū niyigũ.
 Isaac Abraham macū niyigũ.
 Abraham Taré macū niyigũ.
 Taré Nacor macū niyigũ.
 35 Nacor Serug macū niyigũ.
 Serug Ragau macū niyigũ.
 Ragau Peleg macū niyigũ.
 Peleg Heber macū niyigũ.
 Heber Sala macū niyigũ.
 36 Sala Cainán macū niyigũ.
 Cainán Arfaxad macū niyigũ.
 Arfaxad Sem macū niyigũ.
 Sem Noé macū niyigũ.
 Noé Lamec macū niyigũ.
 37 Lamec Matusalén macū niyigũ.
 Matusalén Enoc macū niyigũ.
 Enoc Jared macū niyigũ.
 Jared Mahalaleel macū niyigũ.
 Mahalaleel Cainán macū niyigũ.

38 Cainán Enós macū niyigu.

Enós Set macū niyigu.

Set Adán macū niyigu.

Adán Cōāmacū cūū sicato tiirígu niyigu.

4

Wātīārē dutigú Jesurē jīcōāsāmirigue

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

1 Jesús día Jordánpu niārigu pūtuawayigu. Espíritu Santo cūūmena niigū, cūūrē basocá manirōpu néewanetōyigu. 2 Toopāre cuarenta būrecori niyigu. Wātīārē dutigú cūūrē jīcōāsāmiyigu, Cōāmacūrē netōncāārō jīgū. Teebūrecorire yaariyigu. Too síro juabóayigu. 3 Wātīārē dutigú cūūrē: —Mūn Cōāmacū macū niigū, atigá ūtāgārē pā cotowéoya, jīmiyigu.

4 Jesupé cūūrē yūuyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niā: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría”,* jī jóarigue niā, jīyigu.

5 Jesurē ūmāārōpu néewa, máata niipetire atibáreco maquē macārīrē ěñopetjāyigu. 6 Cūūrē jīmiyigu:

—Yūn mūūrē niipetire atemacārī dutigú sōnecoguda. Teemacārīpu āñurē peti niirémena mūn usenigūdadu. Ate yūure ticorigue niā. Yūn ticoduyagure ticoguda. 7 “Mūn yūn ōpū niā” mūn jī padeorī, ate niipetire mūūrē ticoguda, jīmiyigu.

8 Jesús yūuyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niā: “Cōāmacū mūn Ōpū sīcūrēna padeoyá. Cūū dutiré dícuere tiyá”,† jī jóarigue niā, jīyigu.

9 Too síro wātīārē dutigú Jerusalénpu néewa, Cōāmacūwii sotoapu néemūā, cūūrē jīmiyigu:

—Mūn Cōāmacū macū niigū, ānopūmena bupudíaya. 10 Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niā:

Cōāmacū cūūyara āngeleare mūūrē cotedutigūdaqui.

11 Mūūrē ūtāgārē űaapeari jīrā, bocañeādadu,‡

jī jóarigue niā, jīmiyigu.

12 Jesús cūūrē yūuyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niā: “Cōāmacū mūn Ōpū wedeserere ‘¿diamacārā niimiito?’ jīrā, cūūrē tiēñodutirijāña”,§ jī jóarigue niā, jīyigu.

13 Wātīārē dutigú jīcōāsāre petinógū, cūū puto niārigu wáajōāyigu ména.

Jesús Galileapu buenecārigue

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jesús Espíritu Santo tutuaremena Galileapu pūtuawayigu. Cūūyere niipetiro Galilea macārīpu wedeseyira. 15 Jesús judíoa neārē wiseripu bueyigu. Niipetira cūūrē “āñunetōī” jīyira.

Jesús Nazaretpu pūtuawarigue

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

16 Jesús Nazaret cūū masārī macāpu pūtuawayigu. Judíoa yeerisārī būreco cūū tiirucúrobirora cūā neārī wiipu sāāwayigu. Cōāmacūye queti jóaripūrē

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:8 Deuteronomio 6.13. ‡ 4:11 Salmo 91.11-12. § 4:12 Deuteronomio 6.16.

buegadu, wamunacayigu. 17 Cũrẽ “Isaías jóaripũrẽ bueya” jĩrã, ticoyira. Tiipũrẽ pãõ, biiro jóariguere buayigu:

18 “Espíritu Santo marĩ Ōpũ ticodiocorigu yamena niĩ.

Cũũ añurẽ quetire bóaneõrãrẽ yũre wededutigu besewi.

Peresuwiipũ niĩrãrẽ ‘wionécori bureco jeaadaro tia’ jĩdutiwi.

Capeari ñahẽrãrẽ ñarĩ tiidutiwi.

Ãpẽrã ñañarõ tiãperare wionécodutigu ticocowi.

19 ‘Cõãmacũ basocãre netõnérito jeatõa’ jĩrẽre wededutigu ticocowi”,*
jĩ jóariguere bueyigu.

20 Tiipũrẽ biatõa, teepũrĩrẽ ñnanogũrẽ wiyayigu. Wiyatõa, cãã tiirucũrobirora jeanuãyigu buegadu. Niipetira tiwiipũ niĩrã cũrẽ ñaduriyira. 21 Cũãrẽ wedesenucayigu:

—Mecũã tee jóarigue mũã ññacoropũ diamacã wãaa, jĩyigu.

22 Niipetira cũũrẽ añurõ wedeseyira. Cũũ añurẽ wederere tũorã, tũomanijõãyira. Cãmerĩ jĩyira:

—¡Acuẽ! Ñni José macũ niĩ, ¿teerora?

23 Jesús cũãrẽ jĩyigu:

—Apetõ tiirã, yũre ate queorere jĩãdadu: “Ûcotigu, mũũ basiro ñcotiya”. “Mũũ Capernaumpũ tutuaremena tiĩñoriguere ãsã tũowã. Toopũ mũũ tiiróbirora ãno mũũya macãpũcãrẽ tiĩñõña” jĩãdadu, jĩyigu.

24 Cũãrẽ jĩnemoyigu:

—Yũũ aterẽja diamacãrã jĩã: Sĩcũ profetare cũũya dita macãrã añurõ bocaricua. 25 Mũãrẽ aterẽ masĩrĩ tiidugãga: Elías niiritopũre, Israel ditare paũ wapewia numiã niyira. Toopũre itiãcũma apẽcãmã deco oco peariyiro. Teero tiirã, niipetira tiidita macãrã bayirõ juabõayira. 26 Teero wãapacari, sãcõ Israelya põna macõ wapewiore tiãpudutigu Cõãmacũ Eliãre ticocoriyigu. Wapewio Sarepta macã Sidón pũto macã macõrẽ tiãpudutigu ticocoyigu.†

27 Profeta Eliseo niiritore, tee tiiróbirora wãayiro. Israelpũre paũ õpũũrĩ bóara niyira. Teero niipacari, Eliseo sãcũ tiidita macãrẽ netõnériyigu. Naamãn Siria dita macãpere netõnéyigu,‡ jĩyigu Jesús.

28 Niipetira tiwiipũ neãrira teerẽ tũorã, bayirõ cúayira. 29 Wãmũnucã, cũũ tiimacã niãrigure cõããdara néewayira. Tiimacã wesa niirĩ tudipũ néewayira, cũũrẽ tuunédiocodugara. 30 Jesupé cũãrẽ netõwã, wãajõãyigu.

*Jesús wãtĩrẽ cõãrigue
(Mr 1.21-28)*

31 Jesús Capernaumpũ búawayigu. Tiimacã Galilea ditapũ niicu. Toopũ judiõa yeerisãri bureco niirĩ, basocãre bueyigu. 32 Cũũ buerere tũorã, tũomanijõãyira. Dutirẽ cũogũ tiiróbiro bueyigu.

33 Tiwiipũre sãcũ basocũ niyigu. Wãtĩ cũũpũre niyigu. Bayirõ acaribiyigu:

34 —Mũũ Jesús Nazaret macũ, ãsãrẽ potocõrijãña. Ûsãrẽ ñañarõ tiidlogũ atigu tia. Yũũ mũũrẽ ññamasã. Cõãmacũ ticodiocorigũ ñañarẽ manigũ niĩã, jĩyigu.

35 —Ditamanijõãña; cũũpũre niigũ, witiwaya, jĩ tutiyigu Jesús.

Wãtĩ cũũpũre niigũ cãã ññacoropũ ññacũmurĩ ti, witiwayigu. Cũũrẽ ñañarõ tiirãpacũ, witiyigu. 36 Niipetira ññamanijõãyira. Cãã basiro cãmerĩ wedeseyira:

* 4:19 Isaías 61.1-2. † 4:26 1 Reyes 17.8-16. ‡ 4:27 2 Reyes 5.1-14.

—¿Ate dutiré ñeenó niimiito? Cũũ dutirémēna, cũũ tutuaremena wātīā cōāwionecori, witiwaya, jīīyira cūāpeja.

³⁷ Niipetiro tiiditapũ Jesuyé queti sesajōāyiro.

Jesús Simón Pedro mañecōrē netōnérigue

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Jesús tiwiú nīārīgu witiōāyīgu. Simónya wiipũ sãāwayīgu. Simón mañecō bayiró wioré diago tiyīgo. Teero tiirá, Jesuré “netōnéña” jīī sãīyira. ³⁹ Jesús coo pũto jeapũcã munibiá, wiorére tatidutiyīgu. Cũũ teero tiirí, wioré tatijōāyiro. Máata coo wãmũncã, cūārē yaaré ecayīgo.

Jesús paũ diarecutirare netōnérigue

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Muipũ sãāwari, niipetira basocá cūā pũtopũ niirã deero niiré diarecutirare cūūrē néewayira. Jesús cūācōrōrē ñaapeó, netōnéyīgu. ⁴¹ Wātīā paũ basocápũre nīārīra witiwayira. Cūā witiwara, bayiró busarómēna jīīyira:

—Mũũ Cōāmacũ macũ niā, jīīyira.

Wātīā “Cristo Cōāmacũ beserīgu niī” jīīrēre masīyira. Teero tiigú, Jesús cūārē tuti, wedesedutiiriyīgu.

Jesús Galileapũ wederīgu

(Mr 1.35-39)

⁴² Bóecũmurí, Jesús tiimacãpũ nīārīgu wáa, basocá manirōpũ jeayīgu. Basocá cūūrē āmaã, bua, “wáarījãña” jīīrã, ñeedugamiyira. ⁴³ Jesús cūārē jīīyīgu: —Apeyé macãrīpũcãrē Cōāmacũ dutiré basocápũre nīādarere yũure wedegu wáaro booa. Ateré tiigúdüre yũure ticodiocowi, jīīyīgu.

⁴⁴ Judíoa nearé wiserīpũ tiidita niiré macãrīpũ wedewarucuyīgu.

5

Jesús wai paũ sīārī tiirīgu

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Sicabureco Jesús Genesaretaro wesapũ niyīgu. Paũ basocá cũũ pũto tuuwáyira, Cōāmacũyere tũodugára. ² Ditatuparīpũ doorīwũ pũawú pasari iñayīgu. Wai wasara jeaarira teepawũre too paso, cūāye bapīyucũre coserá tiyīyira. ³ Sicawúpũ Jesús muāsāyīgu. Simónyapũ niyīro. Cūūrē: —Decosãñurō súuwionecoya, jīīyīgu.

Jeauñá, tiwũpũ sãñagũrã basocáre bueyīgu. ⁴ Cūārē bueari siro, Simónrē jīīyīgu:

—Decopũ waawáya. Toopũ múāye bapīyucũre cōãñoña, wai ñeeãdara, jīīyīgu.

⁵ Simón cūūrē yũuyīgu:

—Basocáre buegú, ñsã ñamirē wasaboemiãwũ. Buarídojããtũ. Mũũrē tiigú, mũũ dutirobirora bapīyucũre cōãñoñũda, jīīyīgu.

⁶ Cūā teeyucũre cōãñoñĩ, paũ wai sãāyira. Teeyucũ yigaropũ tiyīro. ⁷ Teero wáari iñarã, cūāmena paderá apewũpũ niirãrē tiápudutira búaneyira. Cūā jea, waire néesãapuyira. Teepawũ duadiaadaro péerogã dusayīro. ⁸ Simón Pedro teero wáari iñagũ, Jesús pũto ñicãcoberimena jeacũmu, jīīyīgu:

—Ōpũ, yũũ ñañagú niā. Yũũmena niirijãña, jīīyīgu.

⁹ Cũã, cũãmena niirã niipetira Ìñamanijõãyira, wai paũ Ìñarã. ¹⁰ Cũãmena wai dúari basoca Santiago, Juan Zebedeo põnacã Ìñamanijõãyira. Jesús Simónrẽ jĩiyigu:

—Cuirijãña. Месцããmena мнн wai wasa néõgũ tiirõbiro yũre padeoádarare néõgũ niigũdacu, jĩiyigu.

¹¹ Too síro cũã doorépawure wéemuõnecũ, niipetire cũũjã, Jesuména wáajõãyira.

Jesús õpũũ bóagure netõnérigue

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jesús sicamacãpũ niirĩ, sícũ bayirõ õpũũ bóagu toopũ niiyigu. Jesuré Ìñagũ, ditapũ munibiácũmujea, jĩiyigu:

—Õpũ, мнн yũ diarecutirere netõnédugagu, netõnémasĩã.

¹³ Jesús cũũrẽ ñapeó, jĩiyigu:

—Netõnédugaga. Diaremanigũ putuáya, jĩiyigu.

Máata cũũya õpũũ bóare yatijõãyiro. ¹⁴ Jesús cũũrẽ dutiyigu:

—Ateré wederijãña, jĩimiyigu—. Pairé ãñogú wáaya, “ãñujõããyi” jĩidutigu. Moisés dutirirõbira tiiwá, basocã niipetira мнн diaré netõãriguere masĩãrõ jĩigũ, jĩiyigu.

¹⁵ Jesús “wederijãña” jĩipacari, cũũye jõõpemena sesawaro tiiyiro. Paũ basocã cũũrẽ tuoádara, cũã diaré netõnédutiadara neãyira. ¹⁶ Jesupé basocã manirõpũ naĩrõ wáarucuyigu, Cõãmacũmena wedeseгу.

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ netõnérigue

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Sicabureco Jesús basocãre buegu tiiyigu. Toopũ síquẽã fariseo basoca, ãpẽã Moisés jóarigue buerã duiyira. Cũã niipetire macãrĩ macãrã niiyira: Galilea dita, Judea dita, Jerusalén macãrã niiyira. Jesús Cõãmacũ tutuare cõoyigu diarãre netõnégũdũ. ¹⁸ Jesús basocãre bueri, ãpẽã sícũ wáamasĩhẽgũrẽ cõãrõmena ñoonéjeayira. Cũã Jesús putopũ néesãwa, cũũdugamiyira. ¹⁹ Basocã paũ niirĩ, deero tii cũũrẽ néesãwamasĩriyira. Teero tiirã, wii sotoápũ муãwa, sicacope néeweyira. Basocã deco Jesús niirõpũ cõãrõmena cũũrẽ diocóyira.

²⁰ Jesús cũã padeorĩ Ìñagũ, wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Мнн ñañaré tiirére acabõnotoaa.

²¹ Moisés jóarigue buerã, fariseo basoca wãcũyira: “Ãni Cõãmacũrẽ ñañarõ wedeseгу tiii. Cõãmacũ sícũrã ñañaré tiirére acabõmasĩ”, jĩi wãcũyira.

²² Jesús cũã wãcũrere masĩãjĩgũ, jĩiyigu:

—¿Deero tiirã múã teero wãcũi? ²³ Ænirẽ “мнн ñañaré tiirére acabõnotoaa” yũ jĩirĩ, tee cũũrẽ acabõnoãriguere Ìñaricu múãjã. Yũ “wãmũnucã, wáaya” jĩirĩpereja, cũũ wãmũnucãrĩ Ìñaã múã. ²⁴ Yũ niipetira sõwũ niĩã. Teero tiigú, atiditapũre basocã cũã ñañaré tiirére acabõmasĩã. Yũ dutirére múãrẽ ãñogũda, jĩiyigu cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Yũ mũnrẽ “wãmũnucãña” jĩĩã. Мнн cõãrõrẽ néepa, мннyа wiipũ putuawaya, jĩiyigu.

²⁵ Máata wáamasĩhẽgũ niimiãrigu cũã Ìñacoro wãmũnucã, cũũ cõãrõrẽ néepa, Cõãmacũrẽ usenire ticogura, cũũya wiipũ putuajõãyigu. ²⁶ Niipetira teero wáariguere Ìñamanijõã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira. Bayirõ cuiremena jĩiyira:

—Месцããrẽ Ìñaña manirére Ìñaã, jĩiyira.

*Jesús Leviré suorígue**(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)*

²⁷ Too síro Jesús wáajõãiyigu. Wáagu, sícū romanuã õpūrē niyeru wapasébosari basocure ññayigu. Cūũ wāmecutiyyigu Leví. Cūũ paderõpu duiri ñña: –Jāmu yuñmena, jñiyiga.

²⁸ Leví wāmynñcā, niipetire cūũ paderére duujã, cūũmena wáajõãiyigu.

²⁹ Too síro Leví cūũya wiipū Jesuré bosebureco tiipéoyigu. Pāu niyeru wapasébosari basoca, ãpērã cūũmena yaayira. ³⁰ Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jesús bueráre wedepatira, jñiyira:

–¿Deero tiirá múã niyeru wapasébosari basocamena, ñañaré tiirámena yaa, sñiñi? jñiyira.

³¹ Jesús cūãrē yuuyigu:

–Diaremanirã ucotigure boorícua; diarecutira dícu ucotigure boocúa.

³² “Ññurē dícu tia” jñĩrãrē ãmaãgū atiriwū; ñañaré tiirãpere ãmaãgū atiwū; cūãpere “wãcūpati, wasoyá” jñĩgū atiwū, jñiyigu.

*“¿Mũu buerá deero tiirá betirí?” jñirigue**(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)*

³³ Jesuré jñinemoyira:

–Juan buerére nññarã ñañõ beti, súubuseya. Fariseo basoca buerére nññarãcã teorora tiíya. Mũu buerápe sñi, yaa tiíya, jñiyira.

³⁴ Jesupé cūãrē jñiyigu:

–Wāmosiaguđu boocórirare betidutímasñña maniã, cūũ cūũmena niirĩ. ³⁵ Too síro cūũ néewanogūdaqui. Teeburecorire betiádacua.

³⁶ Cūãrē queorémena wedenemoyigu:

–Sícū mamarõ sutirõre taane, sutirõ bñcũropũ seeréturiqui. Teeré tiigú, sutirõ mamarõrē ñañogú tiiquí. Sutirõ mamarõrē toopú seeréturi, ññurõ jearia. ³⁷ Teerora sícū mama vinorē wáicũra caseropori bñcũporimena posetiriqui. Teeré tiirí, wũga, teepori esarí, podojõãcu. Vino pióbatejõã, teeporicã cõõjõãcu. ³⁸ Teero tiirá, mama vinorē mamapõripũ posetiro booa. ³⁹ Sícū vino bñcũ sñinirípoarigu mama tiáriguepere sñnidugárigui. “Vino bñcũpe nemorõ ãñuã”, jñiqui, jñiyigu.

6*Yeerisãri bñreco niirĩ, trigo tãnerigue**(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)*

¹ Sicabureco judíoa yeerisãri bñreco niirĩ, Jesús trigo wesepũ netõwáyigu. Cūũ buerá trigore tũne, teeperire sãquē, yaayira. ² Siquerã fariseo basoca jñiyira:

–Marĩrē yeerisãri bñrecore padedutiripacari, ¿múãpeja deero tiirá padera tiii?*

³ Jesús cūãrē yuuyigu:

–Õpũ David sicabureco juabóayigu. Cūũ menamacãrã juabóaramena cūũ tiiríguere múã buerá niipacara, ¿masĩrii? ⁴ Cõãmacũwiipũ sããwayigu. Toopú pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niĩã” jñiriguere née, yaapetijãyigu cūũ menamacãramena. Paiá dícuere yaaré niimiyyiro, jñiyigu.

* **6:2** Judíoa cūã yeerisãri bñreco niirĩ, paderiyira. Niipetire sicawese maquē tãnerĩ, o sicagúgã maquē tãnerĩ, “paderé niĩã” jñi wãcũyira fariseo basoca.

⁵ Cúārē jīnemoyigu:

—Yuu niipetira sōwū yeerisāri bureco niirī, basocá tiíadarere dutimasīā, jīiyigu.

Jesús wāmo burre cuogúre netōnérigue

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jesús sica yeerisāri bureco niirī, judíoa neārī wiipu sāāwa, basocáre bueyigu. Toopú sīcū wāmo burre cuogú niiyigu. Diamacú macā wāmo niyiuro. ⁷ Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca Jesuré añurō ñanunuseyira. “¿Marī yeerisāri burecore netōnégūdari cūu?” jī wācūyira.† Cūūrē wedesārere āmaārā tiiyira. ⁸ Jesupé cúā wācūrere masījāyigu. Wāmo burre cuogúre: — Wūmuncāña basocá decopu, jīiyigu.

Wūmuncāyigu. ⁹ Jesús too niirārē jīiyigu:

—Māārē sāñāgūda. Marīrē dutiré ¿deero tiidutí yeerisāri bureco niirī? ¿Ñurere o ñañāre tiidutí? ¿Basocáre netōnére o basocáre sīācōārere tiidutí? jīimiyigu.

¹⁰ Niipetirare ñña, wāmo burre cuogúre: —Mūya wāmorē súcoya, jīiyigu.

Cūupeja súcoyigu. Teero tiiríra, cūāya wāmo sicato niirirobirora pūtuāyiro.

¹¹ Cūāpe cūanetōjōāyira. “¿Marī deero tiíadari ānirē?” jī cāmerī sāñāyira.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Teeburecorire Jesús sicabureco ātāgūpú wāa, Cōāmacūmena wedeseboe-jōāyigu. ¹³ Bóecūmuāri siro, cūu buerāre neādutiugu. Cūāpūre doce beseyigu. Cúārē: —Yuu besearira niā mūā, jīiyigu.

¹⁴ Noquērā niiyira:

Simón (cūūrēna Jesupé “Pedro” wāme tuuyigu),

Andrés (Simón bai),

Santiago,

Juan,

Felipe,

Bartolomé,

¹⁵ Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macā),

Simón (romanuā dutirāre cōādugara menamacā),

¹⁶ Judas (Santiago bai),

Judas Iscariote (too síropu Jesuré ññatutirapūre wedesācotegūdu) niiyira.

Jesús paḥ basocáre buerigue

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jesús ātāgūpú niārigu cūu beseariramena diiātiyigu. Toopú diiātigu, ātāgú pūto macā yepapu pūtuānucāyigu. Toopú cūu buerá paḥ niiyira. Cūāmena aperó macārāpu paḥ niiyira: Judea dita macārā, āpērā Jerusalén macārā, āpērā Sidón, Tiro pairímaa wesa niirí dita macārā niiyira. Cúā Jesús buerere tuoádara, cúā diarere netōnédutiadara jeayira. ¹⁸ Wātīā sāānorirare netōnéyigu. ¹⁹ Niipetira cūūrē padeñādugayira. Cūu tutuaremena niipetira cūūrē padeñārārē netōnéyigu.

† 6:7 Fariseo basoca “netōnére paderé niā” jī wācūyira. Teero tiirā, “yeerisāri bureco niirī, netōnére tiirījārō booa” jī wācūyira.

Jesús usenirere, bóaneõrere wederigüe
(Mt 5.1-12)

²⁰ Jesús cūu bueráre ñña, jñyigu:

—Múã bóaneõrã useniña. Cõamacū dutiré múãpüre jeatoaa.

²¹ 'Múã mecütigã juabõara useniña. Too síropüre yapiadacu.

'Múã mecütigã utirá useniña. Too síropüre buiádacu.

²² 'Basocá múãrē ññatuti, múãrē sūna, múãrē ññañarõ jñi, múã wãmerē doorémena jñiádacua. Múã yuu niipetira sōwāye niãdarere tiiré wapa cūã teero tiirí, useniña. ²³ Too síropüre múã ññuãsepu pairó wapatáre buaádacu. Teero tiirá, cūã teero tiirí, bayiró useniña. Cūã múãrē tiiróbirora cūã ñecūsūmuãcã tiiyíra profetare.

²⁴ 'Bóaneõrã niã múã pee apeyé tuorá. Múã usenitoaa mée.

²⁵ 'Bóaneõrã niã múã yapirá. Too síropüre juabóaadacu.

'Bóaneõrã niã múã useni buirá. Too síropüre bayiró utiadacu.

²⁶ 'Bóaneõrã niã múã niipetira ññurõ wedesenorã. Too sūgueropu "profetas niã ñsã" jñiditorirare múã pacusūmuã teerora ññurõ diamacá cūãrē wedesepa-deoyira.

Ññatutirare mañdutírigüe
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ 'Yuuñre tuoráre ateré jñiã: Múãrē ññañarõ tiidugáre maññã. Múãrē ññatutirare ññurõ tiiyá. ²⁸ Múãrē "ññañarõ wáaaro" jñiãrē "múãrē ññurõ wáaaro" jñiña. Múãrē ññañarõ jñiãrē Cõamacūrē sãibosáya. ²⁹ Sicū muurē wasopúro páari, "apeniñacãrē páaya" jñiña. Sicū muuyaro sutiró sotoá macãrõrē néewari, camisacãrē ticoya, tooré cūu booátã. ³⁰ Niipetira múãrē sãñrãrē ticoya. Múãyere néewarare "wiyayá" jñiñjãña. ³¹ Múã ãpẽrãrē múãrē ññurõ tiirí booa; múãcã teerora cūãrē ññurõ tiiyá.

³² 'Múãrē maññã dícuere maññi, wapamaníã. Ññañaré tiirácã teerora cūãrē maññãrē mañña. ³³ Múãrē ññurõ tiirá dícuere ññurõ tiirí, tee wapamaníã. Ññañaré tiirácã teerora tiíya. ³⁴ Múã ãpẽrãrē apeyenó wasora, "cūã wiyáadacua" jñiã dícuere ticori, tee wapamaníã. Ññañaré tiirácã teerora cūã menamacãrãrē wasooya, "cūã maññi ticoarirocõrõ wiyáadacua" jñiã. ³⁵ Teero tiirá, múãrē ññañarõ tiidugáre maññã. Ññurõ tiiyá. "Yuu wasoré wapa ññeenó ticoadari?" jñi wãcūripacara, wasoya. Teero tiirá, wapatáre ññurē buaádacu. Cõamacū ññuãsepu niigú põna niãdacu. Cūãrē "ãñuã" jñiñhãrē, teero biiri ññañaré tiirãre ññurõ tií. ³⁶ Maññi Pacu bóaneõrõbirora múãcã bóaneõña.

Ãpẽrãrē ññabeserijãña
(Mt 7.1-5)

³⁷ 'Ãpẽrãrē ññabeserijãña. Múã ññabeseheri, Cõamacūcã múãrē ññabeseriqui. Ñpẽrãrē "cūã wapa cuoóya" jñiñjãña. Múã jñiñhẽrĩ, Cõamacū múãrē "cūã wapa cuoóya" jñiñiqui. Ñpẽrã múãrē ññañarõ tiirí, acabóya. Múã cūãrē acabóri, Cõamacū múãrē acabógudaqui. ³⁸ Ñpẽrãrē ticoya. Múã cūãrē ticori, Cõamacū múãrē ticogudaqui. Sicapo ññurõ dadarípo, ññaadiyóaripo tiiróbiro ticogudaqui. Múã ãpẽrãrē ññurõ tiirí, Cõamacū múãrē ññurõ tiigúdaqui. Múã ãpẽrãrē ññañarõ tiirí, Cõamacū múãrē ññañarõ tiigúdaqui, jñyigu.

³⁹ Jesús ate queorémenacãrē wedeyigu:

—Múã tugeñarĩ, ¿sĩcũ ññahẽgũ ãpĩ ññahẽgũrẽ sũguemasĩgari? Cúã puarãpura copere ñaacosaãdacua. ⁴⁰ Sĩcũ buegũ cũũrẽ buegũ nemorõ masĩgũ niimasĩriqui. Cũũ buerere buepetiguru, cũũrẽ buegũ tiirõbiro masĩgũ niigũdaqui.

⁴¹ Mũya wedeguya capearu pasarĩ manarõrẽ ññaã. Ññaracu, mũya capearu pasarĩ dũcapereja ññaria. ⁴² Mũya capearu niiri dũcare ññaracu, ¿deero tiigũ mũya wedegare “mũya capearu pasarĩ manarõrẽ nẽecõãma” jĩĩ? ¡Ññaagũ, tiiditõrepigu! Mũya capearu niiri dũcapere nẽecõãsũguya. Cõãtoaguru, ãñurõ ññagũdacu. Teero tiigũ, mũya wedeguya capearu pasarĩ manarõrẽ nẽecõãgũdacu.

Yucũgure tiigũ dũcamena ññamasĩnoã
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Yucũgu ãñurẽ dũcacutirigu ññarẽ dũcacutiria. Yucũgu ññarẽ dũcacutirigu ãñurẽ dũcacutiria. ⁴⁴ Yucũcõrõrẽ tiigũ dũcamena ññamasĩnoã. Potagu pica dũcacutiria. Yucũsati use dũcacutiria. ⁴⁵ Teero biiri basocũ ãñũgũpura ãñurẽ niicu. Teero tiigũ, ãñurẽ wedesei. Basocũ ññagũpura ññarẽ niicu. Teero tiigũ, ññarẽ wedesei. Cũũpura pairõ niinetõncãrere wedesequi.

Pũawĩ tiincãre queti
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Deero tiirã yũre “yũ Õpũ” jĩĩpacara, yũ dutirere tiirĩ? ⁴⁷ Yũre ati, yũ wederere tuo, yũ wederirobiro tiigũ, ate tiirõbiro niĩ: ⁴⁸ Wii tiigũdu ãcũãrõpura coasãwa, ãtãgãpura jea, botarĩ nucõ, wii tiiquĩ. Día potari, tiwiipũ oco õmatucori, ãcũricu, ãtãgãpura nucõrĩ wii niijõrõ. ⁴⁹ ãpĩpẽ yũ wederere tuo, yũ wederirobiro tiihẽgu, ate tiirõbiro niĩ: Wii tiigũdu ãcũhẽrgõã coasãwa, botarĩ nucõ, wii tiiquĩ. Día õmatucori, mãata peecõdiacu; peedĩa, mutãpetijõacu, jĩiyigu Jesús.

7

Jesús cien surara dutigũ padecotegure netõnérique
(Mt 8.5-13)

¹ Jesús basocãre bueari siro, Capernaumpura puñawayigu. ² Toopũ cien surara dutigũ niiyigu. Cũũrẽ padecotegu cũũ bayirõ maigũ diagũpura niiyigu. ³ Cien surara dutigũ Jesús tiirere tuogũ, judioa butõã dutirãre cũũ puropura ticocoyigu. Cũũrẽ padecotegure netõnégũ atidutigũ tiiyigu. ⁴⁻⁵ Cúã Jesús puropura jeara, tiãpure sãĩbosãyira:

—Ûsarẽ ticocoarigu basocũ ãñugũ niĩ. Cũũ marĩ judioare ãñurõ maĩ. Cũũrã ãñurõ tiigũ, ãsã neãrĩ wiire tiidutiwi. Teero tiigũ, tiãpurijã tiirĩjãña, jĩiyira.

⁶ Teerẽ tuogũ, Jesús cúãmena wãayigu. Wiipũ jeagũdu tiirĩ, cien surara dutigũ ãpẽrã cũũ menamacãrãrẽ ticocoyigu Jesurẽ biiro wededutigũ:

—“Õpũ, mũũrẽ potocõnmodũgariga. Yũ bũri niigũ niĩã. Teero tiigũ, yũ mũũrẽ yãa wiipũ ‘sããatiya’ jĩĩmasĩriga.* ⁷ Teero tiigũ, yũ basiropura mũũmena wedesegu wãariawũ. Mũũ ‘netõãrõ’ jĩĩcoremenarã yũre padecotegu netõjõãgũdaqui. ⁸ Yũ ãpẽrã dutirẽ docaru niĩã. Yũpura surarare dutia sãa. Yũ sũcũrẽ ‘wãaya’ jĩĩrĩ, wãai. ãpĩrẽ ‘atiya’ jĩĩrĩ, ati. Yũre padecotegure ‘biiro tiyã’ jĩĩrĩ, tiĩ”, jĩĩawĩ, jĩiyira.

* **7:6** Judioa naĩrõ sããwariyira judioa niñhẽrãye wiserire. Cũũrẽ naĩrõ bapacutiriyira. Ññaña Hechos 10.28.

9 Jesús teeré tuogú, teeré jĩcoarigure tuomanĩjõãyigu. Cũũrẽ nunurãrẽ cãmenucã ñña, jĩyigu:

—Yũũre tuoyá: Israelpũre ãni tiiróbiro padeoré tuogúre buajeañariga, jĩyigu.

10 Too síro cũũ ticocoarira wiipú putũajõãyira. Putũajeara, cũũrẽ pade-cotegure netõãrigupũre buajeáyira.

Jesús wapewio macãrẽ masõrigue

11 Too síro Jesús Naĩn wãmecutiri macãpũ wáayigu. Cũũ buerá, ãpẽrã paũ basocá cũũmena wáayira. 12 Tiimacã cũũ jeaatiri, sícũ diaarigure ñoonéwayira yaará wãara. Cũũ wapewio macũ sícũ niigũ niyiygu. Paũ tiimacã macãrã coore baracutiyira. 13 Coore ññagũ, marĩ Òpũ bóaneõ ññagũ, coore: —Utirijãña, jĩyigu.

14 Jea, cũũrẽ ñoonéwari caserore padeñáyigu. Cũũ teero tiiri, ñoonéwara putũánucãyira. Diaarigure jĩyigu:

—Yũũ mũũrẽ dutia: Wãmũnucãña.

15 Cũũ teero jĩĩrã, diaarigu wãmũnu, wedesenucãyigu. Jesús cũũ pacore wiyayigu. 16 Teeré ññarã, niipetira cuiyira. Cõãmacãrẽ usenirã, jĩyira:

—Sícũ profeta tutuanetõgũ marĩ watoapũre bauái, jĩyira —. Cõãmacã cũũyarare tiápũgu atigu tiájĩyi, jĩyira.

17 Niipetiro Judea ditapũre, too wesapũre cũũrẽ masõre queti sesajõãyiro.

Juan Bautista basocãre Jesús putopũ ticocorigue

(Mt 11.2-19)

18 Juan buerere nunurã niipetire Jesús tiirere cũũrẽ wedeyira. Teeré tuogú, puarã cũũ buerere nunurãrẽ atiduti, jĩyigu:

19 —Jesús putopũ wáa, sãññaña: “¿Mũũrã niĩ ‘basocãre netõnégũdu atigũdaqui’ jĩĩnorigu; o ãpĩpẽre yuegarite?” jĩña, jĩyigu.

20 Cũã cũũ putopũ jea, jĩyira:

—Juan basocãre wãmeõtiri basocũ ãsarẽ mũũrẽ sãññaduticoawĩ. “¿Mũũrã niĩ ‘basocãre netõnégũdu atigũdaqui’ jĩĩnorigu; o ãpĩpẽre yuegarite?” jĩñawĩ, jĩyira.

21 Cũã jearira, Jesús paũ diarãre, ññarõ netõrãrẽ netõnéyigu. Wãtã sãñnorirare cõãwionecoyigu. Paũ ññahãrãrẽ ññarĩ tiiyigu. 22 Teero tiitõa, cũũrẽ yũũyigu:

—Juanrẽ wedera wáaya múã ññãriguere, múã tuoáriguere. Biiro jĩñña: “Ññahãrã ññaãya. Wáamasĩhãrã wáaaya. Òpũũrĩ bóara yatijõãnoya. Tuohãra tuõõya. Diaarira masõnoya. Bóaneõrã ãñũrẽ quetire wedenoya. 23 Yũũre padeodúheguno useniqui”, jĩyigu.

24 Juan ticocoarira wáaari síro, Jesús Juanyé maquẽrẽ basocãre wedenucãyigu:

—¿Múã basocã manirõpũ ñeenórẽ ññarã jeari? ¿Cãnũsirogu wĩno páapuri cãmeñarere ññarã jearite? 25 ¿Ñeenórẽ ññarã jeari? ¿Ññũrẽ suti sãñagũrẽ ññarã jearite? Suti ãñũrẽ sãña niirãjã õpãrãyé wiseripũ niicua. 26 ¿Ñeenõpere ññarã jeari? ¿Profetapere ññarã jearite? Diamacũrã Juanpeja profetas nemorõ upũtĩ maquẽrẽ wedewi. 27 Cũũye maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ aterẽ jóanoã: Yũũre wedesũguegure mũũ sugũero ticocogũda. Cũũ mũũ wáaadarimarẽ quẽnoyũegũdaqui,†

jĩĩ jóanoã. 28 Yũũre tuoyá: Niipetira basocã watoapũre Juan nemorõ niigũ manĩ. Tee biipacari, Cõãmacũ dutirẽre ãñũrõ wãcũnũnũsegũnope bárĩ niigũ niipaca, Juan nemorõ upũtĩ macũ niĩ, jĩyigu.

† 7:27 Malaquías 3.1.

29 Cũũ teero jĩrere ƚworá, niipetira basocá, niyeru wapasébosari basocacá Juan wãmeõtinorira “Cõãmacũ diamacũ maquẽrẽ tiigũ niĩĩ” jĩyira. 30 Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Juan wãmeõtinorirape Cõãmacũ cúãrẽ añurõ tiidugárere booriyira.

Jesús jĩnemoyigu:

31 —¿Ñeenó queorémena wedegudari yũũ atitó macãrãrẽ? ¿Ñeenó tiiróbiro niĩĩ? 32 Wĩmarã macã decopũ apeduira tiiróbiro niĩyia. Cũã menamacãrãmena biiro cãmerĩtuticua: “ƚsã bosebũreco tiiri, basaapuriawũ. ƚsã booritua, utiri, utiapuriawũ”, jĩcua. 33 Juan basocãre wãmeõtiri basocũ apetóre pã yaariyigu; vinocãrẽ síniridojãyigu. Mũãpe cũũ teero biirecutiri ñnarã, “wãtĩ cwoi” jĩã. 34 Yũũ niipetira sõwũpe yaa, sñniã. Mũã yũũ teero tiiri ñnarã, “yaawãnigũ, sñniwãnigũ niĩĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacũ, ññarẽ tiirã menamacũ niĩĩ” jĩã. 35 Basocã Cõãmacũ masĩrere cworá cúã tiirecutiremena tee masĩrere eñomasĩya, jĩyigu.

Jesús Simónya wiipũ jearigue

36 Sícũ fariseo basocũ Jesurẽ: —Yũũ pũtopũ yaagu wáaya, jĩyigu.

Jesús cũũya wiipũ sããwa, yaagudũ jeanuãyigu. 37 Tiimacãpũre sícõ numiõ ñãñagõ niiyigo. “Jesús fariseo basocũya wiipũ yaagudaqui” jĩrere ƚoyigo. Teero tiigõ, sitiaañũrigare née, toopũ wáayigo. 38 Cũũ sucubiropẽ cũũye dũpori pũto jeanucã, utiyigo. Coó yaco oco cũũye dũporipũ ñaarẽanucãyiro. Teero tiigõ, cooya róañarõmena teerẽ coseyigo. Cũũye dũporire ùpũyigo. Siti-añũrere dũporipũ píoreoyigo. 39 Coó teero tiiri ñnagũ, fariseo basocũ Jesurẽ yaadutiariyũ wãcũyigu: “Cũũrẽ padeñágõ ñãñagõ niyio. Ñni profeta niigũjã, teerẽ masĩtoaboajĩyĩ”, jĩ wãcũyigu. 40 Jesús fariseo basocũre jĩyigu:

—Simón, mũũrẽ areyenó wededugaga.

—Wedeya, ãsãrẽ buegũ, jĩyigu cũũpe.

41 Jesús cũũ wãcũrẽmena ate queorẽ wedeyigu:

—Niyeru wasorĩ basocũ pũarãrẽ niyeru wasoyigu. Sícũ pũacũmã padegu wapatárocoõrõ, ãpĩ pũarã muĩpũrã padegu wapatárocoõrõ wapatóyira. 42 Cũã dee tii wapatĩmasĩhẽrĩ ñnagũ, cúã wapatórere teero acabójãyigu. Mũũ yũũre wedeya: ¿Niipẽ niyeru wasogũre maĩ netõnucãgari? jĩyigu.

43 Simón yũũyigu:

—Yũũ ƚgueñarĩ, pairó wapatógũ acabónoãrigupe, jĩyigu.

Jesús jĩyigu:

—Mũũ diamacũrã yũũ.

44 Jesús numiõrẽ ñna, Simónrẽ jĩyigu:

—Mũũ atigorẽ ñnaña. Yũũ mũũya wiipũ sããatiawũ; mũũ yũũre oco dũpo coseãdare néeatidutiriawũ. Atigorẽ yaco ocoména yéẽ dũporire pũuri tii, cooya róañarõmena tuucoséyo. 45 Mũũ yũũre añudutigu, yũũ wasopũrore ùpũriawũ. Atigorẽ yũũ sããjearipũ, maĩrẽmena yéẽ dũporire ùpũduriyo ména. 46 Mũũ yãa dũpũpũre use píoreoriawũ. Atigorẽ yéẽ dũporipũre sitiaañũre píoreoyo. 47 Teero tiigũ, yũũre ƚwoyã: Coó pee ññarẽ tiirẽre acabónotoayo. Coó biiro tiirẽmena bayiró maĩrere eñoyo. ãpĩ péerogã ññarẽ tiirẽre acabónogũ, péerogã maĩrere eñoi, jĩyigu.

48 Too síro coore jĩyigu:

—Mũũ ññarẽ tiirẽre acabónotoaa.

49 Cũũmena yaadũira cãmerĩ sãñãnucãyira:

—¿Noã niĩ ãni ñañaré tiirére acabógu?

⁵⁰ Cũape numiõrè jĩiyigu:

—Мнн padeojĩgõ, netõnénoãrigopu putuáa. Үseniremena putuawagoa, jĩiyigu.

8

Jesuré tiíápurira numiã

¹ Too síro Jesús niipetire macārĩ, pacamacārĩ, metãmacārĩgãpu wáanetõyigu. Ññuré queti Cõamacũ dutiré basocãpũre niíadarere wedeyigu. Cũu buerá doce cũurè bapacũiyira. ² Siquẽrã numiãcã cũurè bapacũiyira. Cũã Jesús wãtĩã cõãnorira, diaré netõnénorira numiã niiyira. Sico María, cũã “Magdalena” jĩgõ, siete wãtĩã cõãnorigo niyigo. ³ Apegó Juana niyigo. Coo manũ Cuza wãmecũiyigu. Cũu Herodeyere dutibosagu niyigu. Apegó Susana niyigo. Æpẽrã paũ numiã cũã cuorẽmena tiíápuyira.

Ote wẽẽbategũmena queoré

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Paũ basocá peemacārĩ macārã Jesuré iñarã jeayira. Jesús cũã paũ neārĩ iñagũ, cũu wãcũrẽmena ate queoré wedeyigu:

⁵ —Sicũ basocá oteréperire wẽẽbategũ wáayigu, wiiáro jĩgũ. Cũu wẽẽbatewari, síquẽñeperi maapu ñaacũmuyiro. Basocá teeré catadiyójãyira. Miniponá teeré yaapetijãyira. ⁶ Siquẽñeperi ùtãyepapu ñaacũmuyiro. Mana, sñijõãyiro, oco manijĩrõ. ⁷ Siquẽñeperi pota watoapu ñaacũmuyiro. Potape teeména wiimúã, sñãjãyiro. ⁸ Siquẽñeperi ote useniri ditapu ñaacũmuyiro. Tee wii, cienperi ducacũiyiro, jĩiyigu.

Teeré jĩitoa, bayiró wedeseremena: —Тнодугáрано тuomasĩãdacua, jĩiyigu.

“¿Deero tiigũ queorẽmena wedei?” jĩrigue

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Too síro cũu buerá cũurè sãĩñãyira:

—¿Deero jĩidugaro tiii мнн queorẽmena wedearigue?

¹⁰ Cũãrè jĩiyigu:

—Tíatopu masĩña maniriguere Cõamacũ dutiré múãpũre niíadarere múãrè masĩrĩ tiia. Æpẽrãrè queorẽmena wedenoã, yũu tiirére iñapacara, iñamasĩrijããrõ jĩgũ; yéẽ maquẽrè tuopacára, тuomasĩrijããrõ jĩgũ.

Ote wẽẽbategũmena queorére wedequẽnorigue

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Yũu queorẽmena wedearigue biiro jĩidugaro tiia: Cõamacũye queti niíã oteréperi. ¹² Basocá tee quetire tuorá maapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã tuomiãrigue wãcũrẽpu niirére Satanás ati, emapetijãqui, cũã teeré padeorĩ jĩgũ, Cõamacũ netõnérĩ jĩgũ. ¹³ Æpẽrã tee quetire ãñurõ useniremena tuorá ùtãyepapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã nãcõrĩ maniréyucu tiirõbiro niicua. Padeorcũmi, cũãrè ñañarõ wáari, padeodujãcua. ¹⁴ Æpẽrã tee quetire tuorá pota watoapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Tuopacára, atibãreco maquẽpere bayiró wãcũcua; pee cuodugãcua; atibãreco usenirere bayiró wãcũcua. Tee niipetire cãmotájãcu tee quetire. Cũã ducamanireyucu tiirõbiro niicua. ¹⁵ Æpẽrã tee quetire tuorá useniri ditapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã ãñurõ tuonũsẽ, Cõamacũ booró diamacũ tiidugãcua. Cũãrè ñañarõ wáari, teero wãcũtuujãcua. Cũã pee ducacũtreyucu tiirõbiro niicua.

*Sīāwócorigamena queoré**(Mr 4.21-25)*

¹⁶ Basocá sīāwócorigare sīāāri siro, cōmeruména búatoricua; cúā cānirō docarū dūporicua. Ʋmāārōrū péocua, toorú sāāwarare āñurō bóearo jīirā.

¹⁷ Tee tiiróbirora tíatorū basocá masīña maniríguere masīnoādacu. Bauhéropū niirécā baurocá masīnoādacu.

¹⁸ Teero tiirá, múā tiorére āñurō tūonhúseya. Āñurō tūonhúseranorē Cōāmacū nemorō masiré ticōndaquí. Tūodūgáheranorē cúā “tūomasīā” jīimiriguere ēmajāgūdaquí, jīiyigu.

*Jesús paco, cūū baira jearigüe**(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)*

¹⁹ Jesús paco, cūū baira cūū niirōrū jeyaira. Basocá paū niirī, cūū pūtorū jeamasīiyira. ²⁰ Toorú niirira Jesuré wedeyira:

—¡Coe! Mūū paco, mūū baira soperú jeanucāyira. Mūūre īñadugaayira, jīiyira.

²¹ Jesús yūuyigu:

—Cōāmacūye quetire tuo, cūū dutirére tiirá, cúārā yūū paco, yūū baira niīya, jīiyigu.

*Jesús wīnorē, ocoturíre nūcūārī tiirígue**(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)*

²² Sicabūreco Jesús cūū buerámēna dooríwūrū mūāsāyigu.

—Jāmu atitaró iiníñarū, cūū jīirī, tīāwanucāyira.

²³ Cúā tīāwari, Jesús cānijōāyigu. Tiitaropūre wīno bayiró wēēcutatiyiro. Teero tiiró, ocoturí páabatesāyiro. Duadiariquioro wáyairo. ²⁴ Teero wári īñarā, Jesús puto wáa, cūūrē wācōrārā, jīiyira:

—¡Ūsārē buegá, ūsārē buegá! ¡Marī duadiarapū tiara!

Jesús wāmūnucā, wīnorē, ocoturíre nūcūārī tiiyigu. Netōjōāyiro. Nūcūājōāyiro. ²⁵ Cūārē jīiyigu:

—¿Múā padeoré deero wáamīto?

Cúā cui, īñamanijōārā, cāmerī wedeseyira:

—¿Noānó niigariye āni, wīnorē, ocoturíre dutigú? Tee cūū dutiri, yūūjā, netōnucāria, jīiyira.

*Gerasa macū wātīā cūogūye queti**(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)*

²⁶ Too síro Gerasa ditapū tīājeyaira. Tiidita Galilea dita apeniñarú niicu.

²⁷ Jesús maanucārī, too pūtogā niirī macā macū cūū pūto atiyigu. Wātīā cūogū niiyigu. Suti yoari sāñariyigu. Wiipú niiriyigu. Diarirare cūūre coperipū niisodeaatiyigu. ²⁸⁻²⁹ Pee peti wātī basocáre ñeejāyigu. Basocá cūūye wāmorirē, cūūye dūporice cōmedárimēna siatūmiyira. Siatūpacari, cūūpe wéetajāyigu. Wātī cūūrē basocá manirōrū wári tiurucūyigu. Jesuré īñagū, acaribí, cūū pūto ñicācoberimēna jeacūmujeyayigu. Jesús wātī cūūpūre niigūrē witiwadutiyigu. Cūūpe bayiró acaribíremēna jīiyigu:

—Jesús Cōāmacū ūmūāsepu niigú macū, yūūre potocōrijāña. Mūūre bayiró sīā: Yūūre ñañarō netōrī tiirjāña, jīiyigu.

³⁰ —¿Deero wāmecutii mūū? jīiyigu Jesús cūūrē.

Wātīā cūāpure sãāwarira paṁ niirī: —Legiōn* wāmecutia, jīiyigu—. ³¹ ʔsārē niiditidiari copeṁ cōādiocorijāña, jīi bayirō sāiyira.

³² ʔtāgāpū paṁ yesea yaanucūyira. Wātīā bayirō sāiyira:

—Cūāpure sãāwama, jīiyira.

—Teerora tiyā, jīiyigu Jesús.

³³ Cūā teero jīirā, basocūpure niārira witiwa, yeseapure sãāwayira. Yeseape opatādirṁ cutācutābuawa, opataropṁ ñaacoñuā, duajōāyira.

³⁴ Teero wāari ñārā, yesea coterí basoca cuicocutūayira. Cūāya macā macārārē, cāpūrīṁ macārārē teerē wedeyira. ³⁵ Cūā wederi tuorā, “¿deero wāayiri?” jīi ñārā wāayira. Jesús pūtopṁ jeara, wātīā witinoārigure cūā pūto duiri ñayira. Cūā suti sãña, ññurō wedesejāyigu sūcā. Tee niipetirere ñārā, cuiyira. ³⁶ Wātīā witinoārigure netōnerí ññārira jearāre wedeyira. ³⁷ Niipetira Gerasapṁ niirā bayirō cuira, Jesurē “wáagua” jīiyira. Teero tiigú, Jesús dooriwūṁ muāsāyigu pūtuawagudu. ³⁸ Wātīā witinoārigu cūārē bayirō sāmíyigu:

—Yñcā mññmena wáaguda, jīimiyigu.

Jesús cūārē jīiyigu:

³⁹ —Mññya wīṁ pūtuawa, Cōāmacā mññrē tiāriguere wedegu wáaya.

Cūā wāa, niipetiro tiimacāṁ Jesús cūārē tiiriguere wedeyigu.

Jairo macōye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jesús tñjeari, basocā useniremena cūārē bocayira. Niipetira cūārē yuera tiyira. ⁴¹ Judíoa neári wii dutirá menamacā toopú niiyigu. Cūā wāmecutiyyigu Jairo. Cūā Jesús pūto ati, jecūmu, bayirō sāiyigu:

—Jāmṁ yáa wīṁ, jīiyigu.

⁴² Sīcōrā pōnacutiyyigu doce cāmarí cūogó. Diago tiiyigo.

Jesús cūā pūtopṁ wāari, paṁ cūārē tuunñseyira. ⁴³ Cūā watoapṁ sīcō numiō niiyigo. Doce cāmarí beti niirē teero niirucujāyiro. Paṁ coore ucotipacari, netōriyiro. ⁴⁴ Jesús sucubirope wāa, cūāyaro sutiró yapapṁ padeñáyigo. Coo padeñārīā, coo diaré máata bññcājōāyiro. ⁴⁵ Jesús sãñáyigu:

—¿Noā yññre padeñái?

Niipetira: —Padeñaría, jīiyira.

Teero tiigú, Pedro jīiyigu:

—ʔsārē buegú, paṁ mññrē tuunñsera tiíya.

⁴⁶ Jesús jīiyigu:

—Sīcō yññre padeñáato. Coore yññ tutuaremena netōrī tiátu, jīiyigu.

⁴⁷ Coo deero dutimasñhēgō, ñapōpigora, Jesús pūto ati, ñicācoberimena jecūmuyigo. Niipetira tuocōropṁ coo deero tiigó padeñáāriguere wedeyigo. Coo máata netōāriguecārē wedeyigo. ⁴⁸ Jesús coore jīiyigu:

—Yáa wedego, mññ padeojigō, netōnénoārigopṁ pūtuáa. ʔseniremena pūtuawagoa, jīiyigu.

⁴⁹ Cūā coomena wedeseṁ tiirí, sīcū Jairoya wii macā jeayigu.

—Mññ macō diajōāwō mée. Buegure nocōrōrā potocōduya, jīiyigu.

⁵⁰ Jesús teeré tuo, Jairore jīiyigu:

—Wācūpatirijāña; diamacúrā padeoyá. Mññ macō netōjāgōdaco.

* 8:30 Ejército romanopure seis mil surara niyira sica legiōnpure.

⁵¹ Tiiwiipú jeagu, ãpërãrẽ sããwadutiriyigu. Pedro, Santiago, Juan, coo pacusũmuã dícare sããwadutiyigu. ⁵² Niipetira bayiró utira tiiyíra. Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—Utirijãna. Coo diarico; cãngĩo ticó.

⁵³ Cúãpe cúãrẽ buijãmiyira, coo diaariguere masĩjĩrã. ⁵⁴ Jesús cooya wãmorẽ ñee, bayiró wedeseremena jĩiyigu:

—Wĩmagõ, wãmũnucãña.

⁵⁵ Yeeripũna coejõã, máata wãmũnucãyigo. Jesús: —Coore yaaré ecayá, jĩiyigu.

⁵⁶ Coo pacusũmuã ññamanijõãyira. Jesús ãpërãrẽ wededutiriyigu teero wãaariguere.

9

Jesús cãã bueráre wededuticorigue (Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Jesús cãã buerá docere néõyigu. Cúãrẽ tutuarere, dutirére ticoyigu. Teeména wãtĩãrẽ cõã, diaráre netõnémasĩrĩ tiiyígu. ² “Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩãdacu” jĩĩrẽ wedera wáaya; diarecutirare netõnéã wáaya”, jĩi ticocoyigu. ³ Cúãrẽ jĩiyigu:

—Múã wáara, apeyenó néewarijãña. Tuurítuarigu, wasopo, pugue, niyeru, suti wasoádare néewarijãña. ⁴ Múã wiipú jeara, tiimacãpũ múã niĩãdaro jeatuaro pũtũácũmuã. ⁵ Apemacãpũre múãrẽ ñeedugaheri, tiimacãrẽ netõjõãña. Tooré netõwára, tiimacã maquẽ dita múãye duporipũ túaariguere páabatecũña. Teero tiirã, múã “atimacã macãrã wapa cõoóya” jĩĩrã tiĩãdacu, jĩiyigu.

⁶ Cúã wáajõãyira. Wáa, Jesuyé ãñurẽ quetire wedeyira. Diarecutirare netõnéyira.

Herodes Jesús tiirére tuorigue (Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Herodes Galilea dita dutigú niipetire Jesús tiirére wedeseri tuoyigu. Teeré tuogú, deero jĩĩmasĩriyigu. Sĩquẽrã “Juan masãjĩyi” jĩiyira. ⁸ Æpërã “Elías bauájĩyi” jĩiyira. Æpërã “tíatorũ macãrã profetas menamacũ masãjĩyi” jĩiyira. ⁹ Herodepe jĩiyigu:

—Yũurã Juanyá dupure páatadutiwũ. Too docare ¿noã niigari cúã nocõrõ wedeseɣũ?

Teero tiigú, Herodes Jesuré ññadugamiyigu.

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarigue (Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jesús beserira coe, wedeyira cúã tiĩariguere. Too síro Jesús cúã dícare sũowáyigu Betsaida macãpũ. ¹¹ Basocãpe tuoãyira. Teero tiirã, cúãrẽ nũnũwáyira. Jesús cúãrẽ bocañe, “Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩãdacu” jĩĩrẽ wedeyigu. Diarecutirare netõnéyigu.

¹² Ñnamicãpũ niirĩ, cúã buerá doce cãũ pũto wáa, cúãrẽ jĩiyira:

—Basocãre “nocõrõã niĩã” jĩĩña. Pũtogã niiré macãrĩpũ, cãpũ niiré wiseripũ yaaré, cãñirõ ãmaãrã wáaaro. Ænopú macã manirõpũ niĩã, jĩiyira.

¹³ —Múã cúãrẽ yaaré ecayá, jĩiyigu.

—Ĥsã sicamoquẽñepa pã, wai puarãrã c̄uo. ¿Ĥsã c̄ã niipetirare yaaré sãibosára wáaro booite? j̄iyira.

¹⁴ Ĥmũã dícare bapaqueori, cinco mil watoa niiyira. Jesús c̄ũ bueráre j̄iyigu:

—Basocáre sicapõnarẽ cincuenta duidutiya.

¹⁵ C̄ã teorora niipetirare duidutiya. ¹⁶ Jesús tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai puarãrẽ née, ãmuãsepũ ñnamũco, Cõãmacãrẽ usenire tico, puatásã, c̄ũ bueráre basocãrẽ batodutigu ticoyigu. ¹⁷ Niipetira yaa, yapijõãyira. Yaa-toaari siro, doce piseri c̄ã yaaduaariguere seesãyira.

Pedro Jesurẽ “mũ Cõãmacũ beserigu niã” j̄irigue

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Sicabureco Jesús c̄ũ sesaro Cõãmacũmena wedeseğu tiyigu. C̄ũ buerá c̄ũmena niiyira. C̄ũãrẽ sãĩñáyigu:

—¿Basocã “¿noã niĩ c̄ũ?” j̄ĩ yũre?

¹⁹ C̄ũãre yũyira:

—Siquẽrã mũrẽ “Juan basocáre wãmeõtiri basocũ niiqui” j̄ĩya. Āpẽrã “Elías niiqui” j̄ĩya. Āpẽrã “tíatorũ macãrã profetas menamacũ masãrigũ niigũ niiqui” j̄ĩya, j̄iyira.

²⁰ —¿Mũãte “¿noã niĩ?” j̄ĩ yũre? j̄iyigu.

Pedro yũyigu:

—Mũ Cõãmacũ beserigu Cristo niã, j̄iyigu.

Jesús c̄ũãrẽ sããdarere wederigue

(Mt 16.20-28; Mr 8.3-9.1)

²¹ —Teerẽ ãpẽrãrẽ wederijãña, j̄iyigu Jesús—. ²² Yũ niipetira sõwãrẽ bayirõ ñañarõ netõrõ niirõ tiãdadu. Butoã dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá yũre booriadacu. Siãdutiadacu. C̄ã teero tiipacãri, itiãbureco siro masãgũdadu.

²³ Niipetirare j̄iyigu:

—Sicũ yũre padeó, nunudugãgũno c̄ũ boorõ tiidugãrenorẽ tiidũjããrõ. Basocã c̄ũrẽ ñañarõ j̄ipacari, yũre tũonũnũsearo. Teerẽ tiigũ, búrecoricõrõ curusare apagũ tiirõbiro niigũdaqui. ²⁴ Āpĩ sããrere cuigũno yũre “masãria” j̄igũ pecamerũ wãagũdaqui. Āpĩre yũre “masãã” j̄ĩ, teewapamena c̄ũrẽ sããrẽ, yũmena catirucujãgũdaqui. ²⁵ Sicũ atibureco maquẽ niipetirare wapatãpacũ, c̄ũ yeeripũnarẽ tiidõri, c̄ũ c̄uorẽ dee tiãdare niiricu.

²⁶ Sicũ bobogũno yũre “masãã” j̄idugahegure, yé buerẽ maquẽrẽ “padeóã” j̄idugahegure yũcã c̄ũrẽ “masãrigã” j̄igũdadu. Yũ niipetira sõwã yũ asibatẽremena, yũ Pacũ asibatẽremena, ángeleamena putãaatigũdadu. Putãaatigu, yũre bobosãrigrigũre yũcã c̄ũrẽ bobosãricũ, yũre “masãria” j̄irigũre yũcã “c̄ũrẽ masãria” j̄igũdadu. ²⁷ Yũ aterẽja diamacãrã j̄ĩ: Siquẽrã ãnopũ niãrã c̄ã diaadari sũguero, Cõãmacũ dutirẽ c̄ũãrẽ niãdare atiri ñããdadu, j̄iyigu.

Jesús baurẽcutire wasorigue

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Teerẽ c̄ũ wederi siro, sica semana netõrĩ, Jesús ãtãgũpũ Cõãmacũmena wedeseğu muãwayigu. Tiigũpũ wãagu, Pedro, Santiago, Juanrẽ néewayigu.

²⁹ Cõãmacũmena wedeseri, c̄ũya diapõa baurẽ wasojõãyiro. C̄ũye suti ãñurõ butirẽ, bayirõ capemóre wãayiro. ³⁰ Puarã ãmuã c̄ũmena wedeseyira. Moisés, Elías niiyira. ³¹ Asibatẽremena bauáyira. Jesús diaadarere, Cõãmacũ

jĩrirobirora Jerusalénpu cūūrē wáaadare wedeseyira. ³² Pedro, cūū menamacārā wugoá pūninetōpacari, ññayira. Wācā, Jesús asibatérere, cūūmena nucūrārē ññayira. ³³ Jesuména niārira wáara tiirí, Pedro aññurō wācūripacu, cūūrē jĩiyigu:

—Ēsārē buegú, marí ānopú niirí, aññunetōjōāā. Itiāwiigā tiicó; sicawiiigā mññaya wii, apewiiigā Moiséya wii, apewiiigā Elíaya wii tiicó, jĩmiiyigu.

³⁴ Cūū wedesegu tiiríra, ōme diíati, cūūrē tuubiátocojāyiro. Cūūrē ōme tuubiári, cuijōāyira. ³⁵ Ōme watoapu sícū wedeseri tsoyíra:

—Āni yññ macū yññ beserigu niíí. Cūūrē tsoyá, jĩiyigu.

³⁶ Wedeseari siro, Jesús sícūrā niiyigu sáa. Teebarecorire cūū buerá cūā ññariguere āpērārē wederiyira ména.

Jesús wātīrē wĩmagūpüre niīārigure cōāwionecorigue
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Apebúrecope ūtāgūpá niārira diijeári, pañ basocá Jesuré bocayira. ³⁸ Sícū cūā watoapu niigú bayiró busarómena Jesuré wedeseyigu:

—Ēsārē buegú, mññrē bayiró sāiā: Yññ macūrē ññagū atiya. Sícū niigú niíí.

³⁹ Wātī cūūpüre niigú ñee, acaribíri tiíi. Ñaacūmu, tūnumecú, soboturi tiirucúí. Cūūrē ññarō netōrī tiíi. Duudugárii. ⁴⁰ Mññ bueráre “cōāwionecobosaya” jĩmiāwū. Cōāmasīriawā, jĩiyigu.

⁴¹ Jesús cūūrē jĩiyigu:

—Múā yññre padeoridojāā; ññarā niā. Yññ múāmena yoari niirucujārīcārē, padeoribocu. ¿Nocōrō yoari múāmena pōtēōgūdari yññ? Mññ macūrē ānopé néeatiya, jĩiyigu.

⁴² Wĩmagū cūū puto wáari, wātī cūūrē ññacūmu, bayiró tūnumecūrī tiyígu. Cūū teero tiirí, Jesús wātīrē witiwaduti, wĩmagūrē netōné, cūū pacure wiyayígu. ⁴³ Niipetira basocá Cōāmacū uputí macū peti tiēñorere ññamanijōāyira.

Jesús cūūrē siāādarere wedenemorigue
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Niipetira niipetire cūū tiāriguere ññamanijōārī, cūū bueráre jĩiyigu:

⁴⁴ —Yññ ateréja diamacūrā jĩā; acabórijāña: Yññ niipetira sōwū āpērāpüre ticonogūdacu, jĩiyigu.

⁴⁵ Cūāpe cūū jĩāriguere tūomasīriyira. Cōāmacū cūūrē tūomasīhērī tiiyígu ména. Cūā Jesuré “wedequēñoña” jĩdugapacara, cuira, jĩriyira.

¿Nii uputí macū niíí?
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jesús buerá “¿nii marí watoare nemorō uputí macū niíí?” jĩi wedesenacāyira. ⁴⁷ Jesús cūā wācūrere ññamasīyigu. Teero tiigú, sícū wĩmagūrē cūū puto nñcō, ⁴⁸ cūūrē jĩiyigu:

—Sícū “yññ Jesuré maíā; teero tiigú, āni wĩmagūrē boca maígúda” jĩi wācūboqui. Cūū teero wācūgū, cūūrē maígú, yññcārē maígú tiíi. Yññre boca maígú, yññre ticodiocorigucārē maígú tiíi. Múā watoapu bárí niigú cūūrā niíí uputí macū, jĩiyigu.

Marīrē cāmotáhegu marīrē tiāpugu niíí
(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Juan jĩiyigu:

—Ĥsārē buegú, sícū mñu wāmemena wātīārē cōāwionecori ĩñañwū. Cūū marī menamacū mee niīāwī. Teero tiirá, cūūrē cāmotáawū, jīīmiyigu.

⁵⁰ Jesupé cūūrē yñuyigu:

—Cāmotárijāña. Marīrē cāmotáhegu marīrē tiiapugu niīī, jīīyigu.

Jesús Santiago, Juanrē tutirigue

⁵¹ Jesús ñmñāsepñ mñāwāadare niiatiri, cuiro manirō “Jerusalénpu wáagudu” jīīgū, quēnonucāyigu. ⁵² Cūū suguero āpērārē ticocoyigu. Cūā wáa, Samaria dita niirí macāpu jeamiyira, cūū jeaadarore quēnoādara. ⁵³ Tiimacā macārāpe Jerusalénpu Jesús wáari ĩñarā, cūūrē ñeedugariyira. ⁵⁴ Cūā teero tiirí ĩñarā, cūū buerá Santiago, Juan jīīyira:

—Ĥsā Ōpū, cūārē siāādara, ħmñāse macā pecamerē diiatidutiri boogári? Profeta Elías teero tiiyigu,* jīīyira.

⁵⁵ Jesús cūārē ĩña, tutiyigu:

—Múā wācūrē Espiritu Santo wācūrē ticoré mee niīā. ⁵⁶ Yññ niipetira sōwū basocāre ñañarō tiigú atiriwñ; cūārē netōnégū atigu tiiwá, jīīyigu.

Too síro apemacāpá wáajōāyira.

Jesuré nññdugámiraye queti (Mt 8.19-22)

⁵⁷ Cūā maapu wáari, sícū basocú Jesuré jīīyigu:

—Noo mññ wáaro yññ mññrē nññugáda. Mññ buegú niidugaga.

⁵⁸ Jesús cūūrē yñuyigu:

—Wáicura cānirē tutiri cñoóya. Minipōná pōnacutire sutiri cñoóya. Yññ niipetira sōwūpeja cānirō cñogía, jīīyigu.

⁵⁹ Jesús āpīrē: —Jāmñ yññmena. Mññrē yññ buegú niirí boogá, jīīyigu.

Cūūpe yñuyigu:

—Ōpū, yññ pacñ diari síro, yaatóagupñ, mññmena wáaguda sūcā, jīīmiyigu.

⁶⁰ Jesús cūūrē jīīyigu:

—Yññre padeohéra diarirapu tiiróbiro niitoaya. Cūā basiro cāmerī yaaáro. Mññre Cōāmacū dutiré basocāpñre niīadarere wedegu wáaya, jīīyigu.

⁶¹ Āpīpé jīīmiyigu:

—Ĥsā Ōpū, yññ mññrē nññugáda, mññ buegú niidugagu. Yáa wii macārārē “wáagu tiia” jīīgū wáasugema.

⁶² Jesús cūūrē jīīyigu:

—Sícū cūū paderére padepacñ, apeyenó wācūgū, āññurō tiiríqui. “Cōāmacū dutirére tiigáda” jīīpacñ, apeyenó wācūgū, dee tiigádu niiridojāi, jīīyigu.

10

Jesús setenta y dos basocare wededutigñ ticocorigue

¹ Too síro Jesús āpērā setenta y dos beseyigu. Cūārē pñarācōrō dícu ticocoyigu. Niipetire macārīpu cūū wáadaropñ cūū suguero ticocoyigu.

² Cūārē wedeyigu:

—Pññ peti yññre padeoádara niicua. Pññrāgā yéere wedeadarapeja niīīya. Teero tiirá, Cōāmacūrē āpērā yée maquērē wedera wáadarare bayiró sññā.

³ Múā wáaya. Yññ múārē quioropñ ticocogu tiia corderoare yáíwa watoapu ticocogu tiiróbiro. ⁴ Múā wáara, wasopo, niyeru sāāripo, sapatu apebá

* 9:54 2 Reyes 1.9-16.

néewarijãña. Maapu putuánucã, ãpërãména wedeserijãña. ⁵ Múã wiipú sããwara, tiwií macãrãrê ãñudutira, jĩsugueya: “Cõãmacũ múãpure ãñurõ niirecutire ticoaro”. ⁶ Tiiwií macãrã ãñurõ niirecutirere cwoátã, múã ãñudutire teorora wáaadacu. Cũã ãñurõ niirecutirere cwoiatã, teero wáaricu. ⁷ Múã jeaari wiira putuáya. Cũã yaarére, cúã sñirére cúãmena yaa, niijãña. Paderáno cúã paderéména wapatá, yaamasíya. Apeyé wiseripú niirã wáarijãña.

⁸ Múã macãpu jeari, too macãrã bocari, cúã ecarére yaaya. ⁹ Tiimacãpu diarecutirare netõnéña. “Cõãmacũ dutiré marĩpure niĩadare jeaatitooa” jĩ wedeya cããrê. ¹⁰ Apetó tiirã, apemacãpú jeari, too macãrã bocaribocua. Teero tiirí, macã decopu wáa, biiro jĩña: ¹¹ “Múãya macã maquẽ dita ãsãye duporipu túaariguere páabatecõãã. Múã wapa cworére eñorã, teero tiiã”, jĩña. Cũãrê jĩnemoña: “Múã ateré masĩña: Cõãmacũ dutiré múãpure niimiãdare jeaatitoamiãyu”, jĩña. ¹² Yũre tuoýa: Cõãmacũ basocãre wapa tiĩadari bũreco jeari, tiimacã macãrãrê Sodoma macãrãrê tiiriro nemorõ ñañarõ tiinõãdacu, jĩyigu.

Jesurê padeohére macãrĩ macãrãye queti

(Mt 11.20-24)

¹³ Jesús apeyé macãrĩ macãrãrê jĩyigu:

—Bóaneõrã niĩã múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yũu tutuaremena tiieñoriguere iñarira niipacara, wasoridojãã. Tiro, Sidón* macãrĩpu yũu tiieñoatã, máata tee macãrĩ macãrã cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasotóabojiya. Cũã wãcũpatirere eñorã, wãcũpatire suti† sãña, nitĩpu duibojiya. ¹⁴ Cõãmacũ cúã basocãre wapa tiĩadari bũreco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemorõ múãpere ñañarõ tiigũdaqui. ¹⁵ Múã Capernaum macãrã “Cõãmacũ pũtorpu ãñurõ mũãwaadacu” jĩ wãcũmicu. Wáaricu. Pecamepu diiwáaadacu, jĩyigu.

¹⁶ Cũã buerére wedenemoyigu:

—Múã buerére tuogáno yũre tuogú tiii. Múãrê boohéguno yũre boohégú tiii. Yũre boohéguno yũre ticodiocorigucãrê boohégú tiii, jĩyigu Jesús.

Jesús ticocorira setenta y dos coerígue

¹⁷ Jesús ticocorira setenta y dos useniremena coerã, jĩyira:

—Ësã Õpũ, wãtĩãcã ãsã mũu wãmeména dutiri, ãsã dutirobirora tiĩawã, jĩyira.

¹⁸ Jesús cúãrê jĩyigu:

—Satanárê bupo wããyoro tiirõbiri ãmũãsepũ ñaadiatiri iñawũ. ¹⁹ Yũu múãrê tutuarere ticotoawu, ãñaãrê, cutiapare cutapéoaro jĩgũ; niipetire Satanás tutuarere netõnucããrõ jĩgũ. Múã teeré tiirí, múãrê merẽã wáaricu. ²⁰ Wãtĩã múã dutirobirora tiiré díçure usenirijãña. Cõãmacũ pũtorpu múã wãme “jóatunorira niĩã” jĩrĩ, useniña, jĩyigu.

Jesús cúã Pacũre usenire ticorigue

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Toorã Jesús Espiritu Santo usenire ticoréména cúã Pacũre jĩyigu:

—Pacu, mũu ãmũãse, atiditã Õpũ niĩã. “Ësã masĩnetõnucãã” jĩrãrê mũyere masĩrĩ tiiría; wĩmarã tiirõbiri mũyere masĩdũgarapere teeré masĩrĩ tiiã. Teeré mũu teorora wáari boocú. Teero tiigú, mũurê usenire ticoa, jĩyigu.

* **10:13** Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemorõ ñañanetõjõãrã niyira Jesús niiritore.

† **10:13** Wãcũpatire sutire yooména suare suti niyiro.

22 Too síro basocápere jĩnemoyigu:

–Yuu Pacu niipetire masĩreरे yuure ticowi. Cũ sĩcũrã yuu niirecutirere masĩ. Yuurecã sĩcũrã cũ niirecutirere masĩ. Yuu masĩreरे ticonorã cũũre masĩcua, jĩyigu.

23 Cũ buerãre iĩna, cũã sesarore jĩyigu:

–Mũãpeja yuu tiireरे iĩnãjĩrã, useniã. 24 Yuure tũoyã: Paũ profetas, teero biiri òpãrã mũã iĩnãre iĩnãdũgamiyira. Iĩnarira niwã. Mũã tũoreरे tũodũgamiyira. Tũorĩrira niwã, jĩyigu.

Samaritanoũyũ ãñugã

25 Sĩcũ Moisés jóarigue buegũ wũmũncãyigu. Jesurẽ merẽã yuuri boogũ, sãĩñãyigu:

–Basocãre buegũ, ¿yuũ ñeenó tiigũdari, catirẽ petihẽre bũadũgãgu? jĩyigu.

26 Jesũs cũũrẽ yuuyigu:

–¿Moisẽre dutirẽ cũũriguerũ deero jóanoĩto? ¿Mũũ teerẽ buegu, deero tũoi? jĩyigu.

27 Cũũpe yuuyigu:

–Biiro jóanoã: “Cõãmascũ marĩ Òpãrẽ maĩñã. Niipetire mũũ yeeripũnamena, mũũ tutuaremena, mũũ wãcũremena cũũrẽ maĩñã. Mũũ basiro maĩrõ ti-irõbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñã”, jĩã, jĩyigu.

28 Jesũs cũũrẽ jĩyigu:

–Mũũ diamacũ peti yuũna. Mũũ teerẽ tiigũ, catirẽ petihẽre bũagũdadu.

29 Cũũpe “yuũ Moisesẽre dutirẽ cũũriguere tiipetĩã” jĩ wãcũdũgãgu sãĩñãyigu:

–¿Noã niĩ “ãpẽrãcãrẽ maĩñã” jĩĩnorã? jĩyigu.

30 Jesũs atequetimẽna yuuyigu:

–Sĩcũ Jerusalén niĩarigu Jericõrũ búawagu tiyigu. Maaru wãari, yaarẽpira cũũrẽ ñee, cũũ nẽwarere ãmajã, sutirẽ tuuwẽnejã, pãasĩãcũ, wãajõãyira. 31 Sĩcũ pai tiimaru búawagu tiyigu. Wãa, cũũrẽ iĩnãbũa, aperopẽ sodea, netõjõãyigu.

32 Cũũ siro levita basocu toopũra jeayigu. Cũũcã cũũrẽ iĩna, aperopẽ sodea, netõjõãyigu. 33 Sĩcũ samaritanoũyũ tiimaru búawagu tiyigu.† Cũũrẽ iĩna, bóaneõ iĩnãgũ, 34 cũũ pũtorũ jea, cũũ cãmire vinomena cose, usemenã ucoti, sutĩ caserimena dũdũna tiyigu. Tũajea, cũũ pesarigu burro sotoaru nẽere, nẽejõãyigu.

Basocã wãara cãniri wiipũ cũũrẽ nẽjea, coteyigu. 35 Apebũreco cũũ wãadari sũguero, pũaquĩ niyeruqui nẽewioneco, tiiwĩ dutigũre ticogu, jĩyigu: “Cũũrẽ ãñurõ coteya. Mũũ cũũrẽ cotegũ, mũũye niyerumena tiinemõrĩ, nemoatigu, wapatigũda”, jĩyigu.

36 Jesũs sãĩñãyigu:

–¿Niipẽ yaarẽpira cãmĩtuarigue maĩyĩri?

37 Cũũpe yuuyigu:

–Cũũrẽ bóaneõ iĩnarigupe, jĩyigu.

–Mũũcã teerora tiigũ wãaya, jĩyigu Jesũs.

Jesũs Marta, Marĩaya wiipũ niirigue

38 Cũã maaru wãara, sicamacãgãrũ jeayira. Sĩcõ Jesurẽ boca, cãnirõ ticoyigo. Coo wãmecutiyigo Marta. 39 Coo bayio wãmecutiyigo Marĩa. Coo Jesũs wedeserere tũogõ, cũũye dũporĩ pũtogãrũ duiyigo. 40 Martape pee paderẽ cũjõgõ, bayirõ wãcũyigo. Coo Jesũs pũto wãa, jĩyigo:

–Òpũ, yuũ bayio padedujãyo. ¿Mũũ teerẽ iĩnari? Yuure tiãpudutiya, jĩyigo.

† 10:33 Judĩa samaritanoãrẽ sũna niyira. Cũã cãmẽrĩ tiãpuriyira.

⁴¹ Jesús coore yuuyigu:

—Marta, mhu pee tiirére bayiró peti wácũjãã; ⁴² sicawãmerã upatí maquẽ niĩã. María añurẽ petire beseyo. Æpẽã teerẽ emamasĩricua, jĩiyigu.

11

Cõamacũrẽ sãiré
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Sicabũreco Jesús aperopú Cõamacũmena wedesegeu tiiyigu. Wedesetoari, sĩcũ cũũ buegú jĩiyigu:

—Ësã Õpũ, Juan cũũ buerére nũnrãrẽ Cõamacũmena wedeserere bueyigu. Mhũcã ãsãrẽ bueya, jĩiyigu.

² Jesús yuuyigu:

—Múã Cõamacũmena wedesera, biiro jĩĩña:

Ësã Pacu ãmũãsepũ niigú, mhũrẽ quioníremena padeoáda.

Mhũ dutirẽ ãsãrẽ niĩadare jeaaro.

Ëmũãse macãrã mhũ boorẽ dícare tiicúa; atibũreco macãrãcã teerora tiáro.

³ Ësãrẽ búrecoricõrõ yaarẽ ticoya.

⁴ Niipetira ãsãrẽ ñañarõ tiirãre ãsã acabóã. Teero tiigú, mhũcã ãsã ñañarẽ tiirére acabóya.

Jĩicõãsãrenorẽ cãmotáya.

Ësãrẽ ñañarõ wáari jĩigũ, netõnéña, jĩĩña, jĩiyigu.

⁵ Jesús jĩinemoyigu:

—Apetó tiigú, sĩcũ múã tiiróbiro niigú cũũya wedeguya wiipu ñami decopu wáã, jĩĩboqui: “Yáã wedegu, itiága pã yũre wasoya. ⁶ Yũ menamacũ aperopú wáagu yáã wiipu jeaawĩ. Cũũrẽ ecaré cuoriga”, jĩĩboqui. ⁷ Æripé wii popeapu yũboqui: “Yũre potocõrijãña. Sope biãjãnoãwũ. Yũ põnamena yũ cãniõrũ cãniigú tiia. Mhũrẽ wãmũncã, ticogu wáamasĩriga”, jĩĩboqui. ⁸ Yũre tuoyá: Cũũya wedegu niipacari, wãmũncã, ticogu wáariqui. Potocõnemorijããrõ jĩigũ, wãmũncã, cũũ boorẽcõrõ ticogu wáaqui.

⁹ Yũre tuoyá: Múãcã Cõamacũrẽ sãĩñã. Sãĩrĩ, cũũ múãrẽ ticogudaqui. Æñurẽre ãmaãrã tiiróbirora sãĩrucújãña. Sãĩrucújãrã, bũãadacu. “Sope pãõña yũre” jĩigú tiiróbiro sãĩdúrijãña. Sãĩdúheri, “jáũ” jĩigũdaqui. ¹⁰ Sãĩgũno cuogũdaqui. Æmaãgũno buagũdaqui. “Pãõña” jĩigũno pãõnogũdaqui.

¹¹ ‘Múã põna yaarẽ sãĩrĩ, ãtãpere ticoricu. Wai sãĩrĩ, ãñarẽ ticoricu.

¹² Cãrẽquẽ diye sãĩrĩ, cutiapare ticoricu. ¹³ Múã ñañarẽ tiirã niipacara, múã põnarẽ ãñurẽre ticomasĩã. Marĩ Pacu ãmũãsepũ niigúpe nemorõ ãñurẽ ticomasĩqui. Cũũrẽ sãĩrãrẽ Espĩritu Santore ticogudaqui, jĩiyigu.

Jesurẽ “Satanás tutuaremena wãtĩãrẽ cõãqui” jĩĩ wedesãriague
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴ Jesús wãtĩrẽ cõãwionecogu tiiyigu. Wãtĩ basocãre wedeseheri tiiyigu. Cũũ witiwarẽ siro, basocã wedesejõãyigu. Teerẽ basocã iñamanijõãyira. ¹⁵ Siquẽrã jĩiyira:

—Ñani wãtĩãrẽ dutigú Beelzebú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoi, jĩĩmiyira.

¹⁶ Æpẽã “¿niirõrã cũũ Cõamacũ ticodiocorigu niĩ?” jĩĩrã, cũũrẽ Cõamacũ sĩcũrã tiimasĩrere tiĩẽnodutimiyira. ¹⁷ Jesupé cãã wãcũrẽre masĩjigũ, cããrẽ jĩiyigu:

–Sicadita macārã sîcârôména niihērã, cúã basiro cãmerîquērã, tiidita macārã petijõãcua. Sicawîi macārã sîcârôména niihērã, cúãcã petijõãcua. ¹⁸ Satanás cûurê padecoterare cõãwionecori, cûu dutirê petijõããdacu. Múã yũre “Beelzebú tutuaremena wãtîãrê cõãwionecoqui” jîã. ¹⁹ Teero jîãtã, múã buerére nũnrã wãtîãrê cõãwionecora, ¿noã tutuaremena cõãwionecogari? Cúãrê sãînrã wáaya. Múã wisirére cúã ãñoãdacua. ²⁰ Yũ Cõãmacû tutuaremena wãtîãrê cõãwionecojîgũ, aterê múãrê wedea: Cõãmacû dutirê basocãpũre niãdare jeatoaa.

²¹ ‘Sîcũ tutuagu pee besumena cûũya wiire coteri, cûũyere merẽã tiirícua. ²² “Ate pee besumena ãñuniãdacu” jîi wãcũpacari, ãpî nemorõ tutuagu ati, cûũrê netõnũcãqui. Cûũye besure ãma, cûũyere nêe, cûũ menamacãrãrê batojãqui, jîiyigu.

Jesús jîinemoiygu:

²³ –Yũre boohégu yũre ññatutigu niîi. Yũre tiãpuhegu yũre nũndugãrãre cãmotãgu niîi.

Wãtî basocãpũre coesãwarigue queti (Mt 12.43-45)

²⁴ ‘Wãtî basocãpũre niãrigũ witiwagu, basocã manirõpũ wáayigu cûũ niãdaro ãmaãgũ. Buarîiyigu. Buarî, “yũ witiãtirirõpũ coesãwagũda sũcã” jîi wãcũyigu. ²⁵ Jeagu, joaári wii, ãñurõ quẽnoãri wii tiirõbiri buajeãyigu basocãpũre. ²⁶ Too síro wáa, siete wãtîã cûũ nemorõ ññarãrê “atiya múãcã” jîiyigu. Cúã niipetira basocãpũre sããwa, niiyira. Basocãpe cúã teero tiirí, nemorõ ññarõ netõyigu, jîiyigu.

Jesús usenire maquẽrê wederigue

²⁷ Jesús teerê wedeseri, sîcõ numiõ basocã paũ watoapũ niigõ bayirõ busurõmena cûũrê wedeseyigo:

–Mũurê põnacatí masõrigo ãñurõ usenico, jîiyigo.

²⁸ Jesupé coore jîiyigu:

–Nemorõ usenicua Cõãmacû wedesere tuo, cûũ dutirére tiirãpeja, jîiyigu.

Jesuré tiîñõdutimirigue

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Jesús cûũ puto paũ peti neãrã tiirí, wedesenũcãyigu:

–Múã atitõ macãrã ññarê tiirã niã; Cõãmacû sîcũrã tiimasîrere ññadugacu. Jonás tiirigue tiirõbiri niirê dícare ññãdacu. ³⁰ Nínive macãrã cûũ tiiriguere ññarigue tiirõbiri múã yũ niipetira sõwũ tiirére ññãdacu. ³¹ Saba dita macãrã õpõ yoaro macõ atiyigo Salomón masîrere tuogõ atigo. Múãpe ãnopũ Salomón nemorõ masîgãrê tuoré peti tuoãã. Teero tiigũ, Cõãmacû cûũ basocãre wapa tiãdari bureco jeari, múã coo tiirõbiri tuoririgue wapa múãrê pecamepũ cõãgũdaqui. ³² Nínive macãrãcã Jonarê tuorã, wãcũpati, wasoyíra. Múãpe ãnopũ Jonás nemorõ masîgãrê tuoré peti tuoãã. Teero tiigũ, Cõãmacû cûũ basocãre wapa tiãdari bureco jeari, múã cúã tiirõbiri tuoririgue wapa múãrê pecamepũ cõãgũdaqui.

Sîãwõcoriga

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ ‘Basocã sîãwõcorigare sîããri siro, bauhéropũ duporiya; moocũricua. Teero tiirõno tiirã, ãmũãrõpũ péoya, toopũ sããjeara ññarõ jîirã. ³⁴ Capeari múãye õpũãrêrê sîãwõcoriga tiirõbiri niã. Múã capeari ãñurí, ãñurõ ññãdacu;

añurō tʉomasĩadacu; ñañaātã, ññaricu; tʉomasĩricu. ³⁵ Ateré tʉomasĩrō booa: Múã “añurō ññaã” jĩpacara, añurō ññaribocu. ³⁶ Múã añurō ñña, añurō tʉomasĩdugara, añurō tʉomasĩadacu. Sĩawócoriropu niirã tiiróbiro añurō ññaadacu, jĩyigu.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécũtire, fariseo basoca tiirécũtire wederigue (Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesús wedeseari siro, sícũ fariseo basocu cũya wiipu yaadutigu sɯowáyigu. Jesús sããwa, yaagndu jeanuãyigu. ³⁸ Fariseo basoca cãã yaaadari sɯguero, cãã ñecũsũmuã tiimúãatiriguere padeorã, wãmocosetoa, yaayira. Jesupé cãã tiirucúrobiro tiiríyigu. Fariseo basocu cũũ teero tiirí ññagũ, ññamanijõãyigu. ³⁹ Marĩ Òpũ cũũrē jĩyigu:

—Múã fariseo basoca ãpērã ññacoropu dícu añurō tiia. Baparí sotoápu dícu coseárigue tiiróbiro niã. Popeapure múã ãpērãyere ãmaré, apeyé ññañaré dadanetõjõãã. ⁴⁰ Múã tʉomasĩrõjõãã. Sotoã maquērē tiirígura popea maquēcãrē tiirígu niuwĩ. ⁴¹ Múã popeapu añurã niidugara, bóaneõrãrē ticoya. Teeré tiirã, popeapu coserã tiiróbiro niãadacu.

⁴² Bóaneõrã niã múã fariseo basoca. Múã oteré metãgãrē “menta”, “ruda” wãmecũtire, teero biiri niipetire yaaré sitiaññure tiirénorē seenéõ, opaquẽrĩ tiicú. Pũamóquẽñequẽrĩ cʉorã, sicaquẽ Cõãmacũwiipu néewa, “yũ Cõãmacũrē ticoré niã” jĩ, pairé ticocu. Teero tiipacãra, diamacú maquērē tiiría; Cõãmacũrē maĩría. Múã oterére cũũrē ticorucurobirora tee ɯpũtĩ maquēcãrē tiirõ booa.

⁴³ Bóaneõrã niã múã fariseo basoca. Múã neãrē wiseripure sɯguero maquẽ duirépu dícu duidugaa. Macã decopu quioniremena añudutiri booa.

⁴⁴ Bóaneõrã niã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri múã fariseo basoca. Tiiditõrepira niã. Múã masãcoperi bauhére coperi tiiróbiro niã. Teecoperi sotoa basocã netõwãra, popeapu bóarere masĩriya, jĩyigu.

⁴⁵ Sícũ Moisés jóarigue buegũ jĩyigu:

—Basocãre buegũ, mũ teeré jĩgũ, ãsãcãrē ññañarõ jĩgũ tiigã.

⁴⁶ Jesús cũũrē jĩyigu:

—Bóaneõrã niã múã Moisés jóarigue buerãcã. ãpērãrē tiipõtēõña manirere tiidutía. Teeré tiidutĩpacara, múãpe tiiría.

⁴⁷ Bóaneõrã niã múã. Múã profetaye masãcoperi sotoapu añurē wiserigã tiinucõã. Cũãrēna múã ñecũsũmuã sãyíra. ⁴⁸ Cãã sãñriguere múã tiirémena “újũ, masĩã; añunetõjõãã” jĩrã tiia. Cũã sãyíra; múãpe wiserigã tiinucõã.

⁴⁹ Cõãmacũ cũũ masĩrémena jĩyigu: “Yũ profetare, yéẽ maquērē wedeadarare ticocognda. Siquērãrē sããdaduca. ãpērãrē ññañarõ tiidugãra, cãã wãaro nũññaduca”, jĩyigu. ⁵⁰ Teero tiirã, atibúreco nucãripu profetare sãññcãyira. Paure sãyíra. Múã atitõ macãrãpu cãã teero tiiríguere wapa cʉoa. ⁵¹ Abelre* sãñriguere tée Zacariãre† sãñriguere múã wapa cʉoa. Zacariãre sãyíra ãñurí Tatia sããwaro pʉtopu. Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Múã atitõ macãrãpu cãã teero tiiríguere wapa cʉoa.

⁵² Bóaneõrã niã múã Moisés jóarigue buerá. Múã “ãpērã Cõãmacũye queti jóaripũrē buerijããrõ” jĩ wãcũpu. Teero wãcũpacara, tiipũrē añurõ bueria. Tiipũ maquērē masĩdugarare cãmotãjãã, jĩyigu.

* 11:51 Génesis 4.8. † 11:51 2 Crónicas 24.20-22.

⁵³ Jesús wáari, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca bayiró cúayira. Pee cūārē sāiñá potocōnacāyira. ⁵⁴ Cūū merēā yūuri boomíyira, wedesāada jīrā.

12

Jesús fariseo basoca jīditoremena buerére wederigue

¹ Basocá paṁ peti Jesús putorṁ neāyira. Paṁ niijīrā, cāmerī cutadiyóyira. Jesús cūū buerá dícare wedesugueyigu:

—Fariseo basocaye pā pūuri tiirére tōomasīrō booa. Tee jīditoremena padeoré niicu. ² Bauhéropṁ niiré bauádadu. Íñahēōpṁ tiiré masīnoādadu. ³ Teero tiirá, ñamipṁ āpērā tōohéropṁ jīrigue niipetira tōocóropṁ wedenoādadu. Wii popeapṁ yayióropṁ jīrigue wii sotoáṁ niipetira tōocóropṁ bayiró busurómena wedenoādadu.

¿Noārē cuiro booi?

(Mt 10.28-31)

⁴ Múā yūṁ menamacārā, yūṁre tōoyá: Basocáre sīārārē cuirijāña. Múāye ḍpūārīrē sīāārī siro, múārē deero tii masīricua. ⁵ Yūṁ múārē “¿niipére cuiro booi?” jīi wedeguda: Sīcū dícu múā catirére petirī tii, pecamerucārē cōāmasīi. Yūṁre tōoyá: Cūū docare cuiya.

⁶ Pñaquigā niyeruquirigāmena sicamoquēñerā minipōnágā sāiñóā. Cūā waramanípacari, Cōāmacūpe cūācōrōrē íñanṁnusei. ⁷ Múāye póarire “noquē pee niā” jīimasījāqui. Teero tiirá, cuirijāña. Múā paṁ minipōná nemorō waracatīra niā.

Basocá íñacoropṁ “Jesucristore padeóa” jīrigue

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Yūṁre tōoyá: Basocá íñacoropṁ sīcū yūṁre “padeóa” jīīgūrē yūṁ niipetira sōwñcā ángelea ūmñāse macārā íñacoropṁ “yūṁre padeogúra niīi” jīi wedeguda.

⁹ Basocá íñacoropṁ sīcū yūṁre “cūārē padeogú mee niā” jīīgūrē yūṁcā ángelea íñacoropṁ “yūṁre padeogú mee niīi” jīīgūda.

¹⁰ Sīcū niipetira sōwūrē ñañarō wedesepacari, Cōāmacū acabógūdaqui. Espiritu Santore ñañarō wedeseripereja, acabóriqui.

¹¹ Āpērā múārē wedesāadacua. Judíoa nearé wiseripṁ, queti beserī basoca putorṁ, dutirā putorṁ múārē néewari, “¿deero yūṁadari; deero jīīadari?” jīi wācūhērārā wáawa. ¹² Múā wedeseadarere Espiritu Santo múārē masīrī tiigúdaqui, jīiyigu Jesús.

Basocá pee cñogúye queti

¹³ Sīcū basocá watoapṁ niigú Jesuré jīiyigu:

—Basocáre buegú, ūsā pacṁ diagu cūūriguere yūṁ sōwū cñoguí. “Mṁṁ baiyére ticoya”, jīibosaya cūārē.

¹⁴ Jesús cūārē jīiyigu:

—Yūṁ múārē queti beserī basocṁ, múāyere batogu atirigu mee niā, jīiyigu.

¹⁵ Basocáre jīiyigu:

—Āñurō tiiyá. Apeyeré boonemósārijārō booa. Múā cñoré, pairó niipacaro, múārē catiré ticonemoricu, jīiyigu.

¹⁶ Cūū wācūrēmena ate queoré wedeyigu.

—Sīcū pee apeyé cñogú niiyigu. Cūūya ditapare pee ote dñacacūiyiro.

¹⁷ Cūū wācūyigu: “¿Deero tiigúdariye yūṁ? Ate oteré dñacare íñanorō manīā”.

18 Cũu basiro jĩiyigu: “Biuro tiigúda: Yũu yaaré ññanore wiserire weebatédioco, nemorõ pacawiseri tiigúda. Tee wiseripu niipetire ote ducare, apeyé yũu cuorére ññanogúda. 19 Túajea, yũu basiro jĩigúda: ‘Pecũmarĩ maquẽ niĩdare ññanotoaa. Teero tiigú, yeerisã, boseya, sñi, useni tiigúda’”, jĩi wãcũmiyigu. 20 Cõamacũ cũãrẽ jĩiyigu: “Mũu tuomasĩridojaã. Mecũã macã ñnamirã diajõãgũdadu. Mũu ññanorige ãpẽrãrẽ putuãadacu”, jĩiyigu. 21 Teerora wãaa sũcũ Cõamacũrẽ wãcũhẽgũ cũuye niĩdarere seenẽo cuogũre. Cõamacũ ññacorõpũre bóaneõgũ peti niiqui, jĩiyigu.

Cõamacũ cũu põnarẽ cotequi
(Mt 6.25-34)

22 Jesús cũu buerãre jĩiyigu:

–Teero tiigú, múãrẽ ateré wedea: Múã niirecatirere wãcũpatirijãña. “¿Ñeenõ yaaadari; ñeenõ sãñaadari marĩ?” jĩi wãcũpatirijãña. 23 Marĩ catirẽpe yaaré nemorõ wapacũtia. Marĩye õpũũrĩpe suti nemorõ wapacũtia. 24 Minipõnã maquẽrẽ wãcũña ména. Cũã oteriya. Oteré dũca seeriyã. Yaaré ññanore wiseri cuoricua. Teero cuorĩpacari, Cõamacũ cũãrẽ yaaré ticoqui. Múãpe minipõnã nemorõ wapapacãnetõncãã. 25 Múã bayirõ wãcũpatira, bũcũanemoricu. 26 Múã teero wãcũpatipacara, tee búri niirere tiimasĩria. Teero tiimasĩripacara, ¿deero tiirã pee wãcũpatii?

27 ‘Coori macãñucũ maquẽrẽ wãcũña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti ãñurẽ sãñarẽ tiirõburo baua. Teero biipacari, yũu ateré jĩiã: Salomón suti ãñurẽ peti sãñapacu, coorire sũcãrĩbiriyigu. 28 Sicabũrecora tee catia; apebãreco sñiãrĩgũepũ boea; too síro sóejãnoã. Cõamacũ tecorire ãñurẽ suti sãñarõ tiirõburo bauri tiii. Nemorõ múãpereja ãñurõ cotequi. Múã pẽerogã padeorẽ cuorã niã. 29 Múã yaaadarere, múã sñiãdarere wãcũpatirijãña. 30 Niipetire dita macãrã Cõamacũrẽ padeohéra tee niipetirere wãcũpatiya. Marĩ Pacu ãmuãsepu niigú múã boorõnorẽ masĩtoai mée. 31 Múãpe Cõamacũ dutirẽ múãpũre niĩdarere boosũguéya. Teero tiirĩ, múãrẽ dũsarere ticogũdaqui.

Apeyé ãmuãsepu niirẽ
(Mt 6.19-21)

32 ‘Múã yãara oveja tiirõburo niã. Múã paũ niiripacara, cuirijãña. Múã Pacu cũu dutirẽ múãpũre niĩdarere múãrẽ jeari bootõai mée. 33 Múã cuorére dúã, bóaneõrãrẽ ticoya. Ñmuãse maquẽ Cõamacũye niĩdarere padeya. Teero tiirĩ, ãmuãse maquẽ múã wapatãre petirĩcu. Ñmuãsepu múãye niirẽ petirĩa. Toopãre múãye yaamasĩricua. Butuacã teerẽ túamasĩricua. 34 Ñmuãsepu múãye niirĩ, Cõamacũye dícuere wãcũãdadu.

Jesús “múã ãñurõ yueya” jĩirigũ

35 ‘Múã ãñurõ quẽno, suti sãña, sñãwõcoriga sñã, yuerã tiirõburo niĩña. 36 Padecotera ãñurã tiirõburo tiiyã. Cũã õpũ wãmosiari bosebureco wãarigu putuãjeagu, suorĩ, máata pãõsõnecoada jĩrã, cotequa. 37 Padecotera ãñurã cũãrẽ dutirere tiurucũcuã. Teero tiirã, cũã õpũ putuãjeari, usenicua. Yũu aterẽja diamacũrã jĩiã: Cũã õpũ basirora cũãrẽ yaaré batogũdu quẽnogũdaqui. “Yaaadara jeanuãña” jĩi, cũãrẽ batogũdaqui. 38 Ñami deco, bóeri, cũu putuãjeari, cũu dutirere tiirã, useniãdadu. 39 Wii õpũ “tii hora niirĩ, yaarẽpigu jeagũdaqui” jĩi masĩgũ, cãnirboqui. Cũuya wiire pãõsarĩ jĩigũ, cãmotãqui.

⁴⁰ Múácā aññurō yueya. Múá wācūhēritabe, yuu niipetira sōwū putuaatigudacu, jīyigu.

Puarā dutibosaramena queoré

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Pedro sāññayigu:

—Īsā Ōpū, ¿muy teeré ūsā dícure wedegu tiārī, o niipetirare wedearīte? jīyigu.

⁴² Jesús queorémēna yuyigu:

—Sīcū ūmū aññurō masīgū cūū ōpūyere aññurō dutibosagu niiqui. Múá cūū tiirōbiro niñña. Cūū ōpū aperopá wáagu, cūūrē jīiqui: “Yáa wii macārārē bárecoricōrō yaaré ticoya”, jīiqui. ⁴³ Aññurō dutibosagu cūūrē dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigú, cūū ōpū coerī, ūseniqui. ⁴⁴ Yuu aterēja diamacúrā jīā: Cūū aññurō tiiré wapa cūū ōpū niipetire cūū cuorére dutibosagu sōnecogudaqui. ⁴⁵ Āpīpē “yuu ōpū máata coerīqui” jīī wācūgū, ñañarō tiiqui. Padecotera ūmūārē, numiārē ñañarō tiinucáqui. Boseya, sīni, cūmujáqui. ⁴⁶ Cūū ōpū cūū wācūhēritabe, coegúdaqui. Cūū dutiriguere tiiririguere wapa bayirō ñañarō tiigúdaqui. Cōamacūrē padeohérese cōāriropū cūūrē cōāgūdaqui.

⁴⁷ Āpī dutibosagu cūū ōpū boorérese masīpacu, aññurō quēno, iñacoriqui. Cūū dutiariguere tiiriqui. Teero tiigú, bayirō tānanogúdaqui. ⁴⁸ Āpīpē cūū ōpū boorérese masīhēgū, boohérenorē tiijáqui. Teero tiigú, péerosaññurō tānanogúdaqui. Pee masīré ticonogū nemorō wapasenogúdaqui. Teero biiri “nemorō aññurō tiigúdaqui” jīīnogū nemorōrā “teero tiirō booa” jīīnogúdaqui.

Jesuré padeoré wapa cāmerī tuuducáwaadacua

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Yuu atibárecopū basocá ñañaré tiirérese cōāgū atiwū ñañarérese sóecōārō tiirōbiro. Mecūtīgārē basocá ñañaré tiirérese cōānoārīrapū niirī tiitōadugamiga ñañarérese sóecōāre tiirōbiro. ⁵⁰ Yūre ñañarō netōrō niirō tiia ménā. Yuu ñañarō netōādarere wācūgū, bayirō wācūpatia. ⁵¹ “Atibárecopūre aññurō niirecutire maquērē néeatigu tiiqui”, ¿jīī wācūī múá yūre? Teeré néeatigu mee tiiwá. Cāmerī tuuducáwarere néeatigu tiiwá. ⁵² Mecūāmēna sicamoquēñērā sicawī macārā cāmerī tuuducáwaadacua. Ītīārā puarāmēna iñadugariadacua. Puarā Ītīārāmēna iñadugariadacua. ⁵³ Pacū macūménā iñadugarigudacu; macū pacūménā iñadugarigudacu. Paco macōménā iñadugarigodaco; macō pacōménā iñadugarigodaco. Mañecō coo macū ñanoménā iñadugarigodaco; macū numo mañecōménā iñadugarigodaco, jīyigu Jesús.

Atibáreco wáarecutire

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Jesús basocāre jīīnemoyigu:

—Oco ñiimúātiri, “oco peaadaro tiia” jīīā. Múá jīīārirobirora oco peaa.

⁵⁵ Muīpū bayirō asimúātiri, “mecūā cūmaādarō tiia” jīīā. Múá jīīārirobirora cūmaā. ⁵⁶ Múá tiiditōrepīra niīā. Atiditá maquē, teero biiri ūmūāse maquē iñārā, “biiro wáaadacu” jīīmasīā. Teero masīpacara, atitō wáarepere iñārā, “biiro jīīdugaro tiia” jīīmasīridojāā.

Mūñrē wedesāgūdnere “quēnocó” jīīñā

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Múá basiro diamacá maquērē besemasīrō booa. ⁵⁸ Sīcū mūñrē wedesāgū queti beserōpū néewaboqui. Múá wáarara, “máata quēnojāco” jīīñā. Quēnohēri,

m̄ūrē queti beserí basocu p̄atoru wéewagudaqui. Queti beserí basocu surarap̄ure wiya, c̄ūpe peresuwiip̄u s̄onecogudaqui. ⁵⁹ Ȳūre t̄uoyá: M̄ū wapat̄ip̄itehegu, witiiricu, j̄īyigu.

13

Jesús “m̄ūa niirecatirere wasoyá” j̄īrigue

¹ Teeb̄urecorire síquērā basocá Jesuré Pilato tiiríguere wedeyira:

—Galilea macārā wáicura s̄iā, Cōamacūrē ticoadara tiirí, Pilato c̄ūrē s̄iādutīyigu. Basocá diari, c̄ūaye díi wáicura ye díimena wáojōāyiro, j̄īyira.

² Jesús c̄ūrē j̄īyigu:

—“C̄ūa s̄iānórira niijrā, āpērā Galilea macārā nemorō ñañaré tiiríra niij̄ya”, j̄ī wācūcu m̄ūa. ³ Niiria. Ȳūre t̄uoyá: M̄ūa ñañaré tiirére wācūpatihera, wasohéra, m̄ūa niipetira c̄ūa tiiróbiro diaadacu. ⁴ Siloé Wii āmūari wii jōēdiari, dieciocho* diayira. “C̄ūa niipetira Jerusalén̄u niirira nemorō ñañaré tiiríra niij̄ya”, j̄ī wācūbocu. ⁵ Niiria. Ȳūre t̄uoyá: M̄ūa ñañaré tiirére wācūpatihera, wasohéra, m̄ūa niipetira c̄ūa tiiróbiro diaadacu, j̄īyigu Jesús.

Higueragu d̄ucamanirigu

⁶ Jesús c̄ūa wācūrēm̄ena ate queoré wedeyigu:

—S̄icū basocá c̄ūaya ditapu sicagú higueragu oterigu c̄uoyigu. “¿D̄ucacutim̄ito?” j̄īgū, ññagū wáayigu. Tiigupé d̄ucamaniyiro. ⁷ Tiidita coterí basocure j̄īyigu: “Íñña. Ȳūu atigú ‘d̄ucacuticu’ j̄īgū, itiácūma ññagū jeamiá. D̄ucamaniá. Tiiguré páatacōājñña. B̄uri peti c̄amotá nucūā”, j̄īyigu. ⁸ Tiidita coterí basocupe j̄īyigu: “Ȳūre dutigú, aticūmaré nucōj̄ñña ména. Ȳūu dita aññurō coacū, nuātuñagūdu tiia ména. ⁹ Biuro tiirí, d̄ucacutibocu. D̄ucamanirí docare, páatacōājññadutiwa”, j̄īyigu.

Jesús yeerisāri b̄ureco niirí, opamut̄irō niigōrē netōnérigue

¹⁰ Sicab̄ureco judíoa yeerisāri b̄ureco niirí, Jesús c̄ūa neārí wiip̄u buegu tiiyigu. ¹¹ Toopú sicō numiō niiyigo. Wātí coore dieciocho c̄amarí opamut̄irō niirí tiiyigu. Diamacá nucūmas̄iyigo. ¹² Jesús coore ñña, atidutīyigu.

—M̄ūu diarére netōnénotoaa, j̄īyigu.

¹³ Teero j̄īgūrā, coore ñaapeóyigu. Máata diamacá jeaconuc̄ayigo. “Cōamacū aññunetōjōāgū niirí”, j̄ī, usenire ticoyigo. ¹⁴ Jesús yeerisāri b̄ureco niirí coore netōnérí ññagū, tiiwíi dutigú c̄uayigu. Basocāre j̄īyigu:

—Paderé b̄urecori seis b̄urecori niíā. Teeb̄urecorire netōnédutira atiya. Yeerisāri b̄ureco niirí, atirijñña, j̄īyigu.

¹⁵ Jesús c̄ūrē ȳuuyigu:

—Tiiditōrepira niíā m̄ūa. ¿Deero tiigári m̄ūa yeerisāri b̄ureco niirí? M̄ūayagu wecu, m̄ūayagu burrore aññurō tiirā, jōā, oco t̄iāadara wéewacu. ¹⁶ Atigó Abraham p̄arāmeōrē wātí dieciocho c̄amarí siat̄uarigobiro c̄uóarigu niíāwí. Atigoré yeerisāri b̄ureco niipacari, aññugō wáari tiiró booa, j̄īyigu.

¹⁷ Jesús teero j̄īrí tuorá, niipetira c̄ūrē ññatutira bobooro wáayira. Āpērā niipetira Jesús pee aññurō tiieñorere ññarā, useniyira.

Mostazapemena queoré (Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Too síro Jesús j̄īyigu:

* 13:4 Portugués: dezoito.

—Cõamacū dutiré múãpure niĩadarere ate queorémena wedeguda. ¹⁹ Sicape mostazape tiiróbiro niĩã. Tiipegārē sīcū basocá cūya wesepa néewa, oteyigu. Tiipe wiĩ, бисагорѡја, pairigu yucuga wáajäyiro. Minipõná tiigú d̄p̄r̄ip̄r̄i p̄n̄acut̄iyira, j̄iyigu.

Pã púuri tiirémena queoré

(Mt 13.33)

²⁰ Jesús wedenemoyigu:

—Cõamacū dutiré múãpure niĩadarere ate queorémena wedeguda. ²¹ Pã púuri tiiré tiiróbiro niĩã. Sīcõ numiõ pã tiigódo itiápo harinapori pairi baracapa poosäyigo. Harinamena pã púuri tiiré wáoyigo, niipetire púaro j̄igõ, j̄iyigu.

Esahéri sopegã

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jesús Jerusalén̄p̄r̄i wáagu, pacamacārī, metãmacārīgãp̄r̄i buenetōwayigu.

²³ Sīcū Jesuré sãĩñäyigu:

—Īsã Ōp̄, ĩCõamacū puto wáaadara puarágã niĩ?

Jesús ȳnȳyigu:

²⁴ —Ȳn̄re tuoýá: Pau Cõamacū p̄top̄r̄i sããwadugaadacua. Sããwadugapacara, sããwamasīricua. Sããwaro esahéri sopegã tiiróbiro niĩã. Sããwaro wisiópacari, sããwaada j̄irã, Cõamacūyere tiirucujãña, j̄iyigu.

²⁵ Cũārē j̄ĩnemoyigu:

—Biaritono jeari, wiĩ ōp̄ w̄m̄n̄cã, soperãmarē biajãgudaqui. Too síro múã soperú niirã j̄ĩñadacu: “Īsã ōp̄, pãõña ūsārē”. Cũ̄pe ȳnȳgudaqui: “ĩMúã noã niĩ? Ȳn̄ múārē masīriga”. ²⁶ Múãpe j̄ĩñadacu: “Marī sīcãrõmēna yaa, s̄niwá; m̄n̄ ūsãya macãp̄re buenetõwã”. ²⁷ Cũ̄pe ȳnȳgudaqui: “Masīriga. ĩWáaya; múã niipetira ñañaré tiirã niĩã!” j̄ĩgũdaqui. ²⁸ Múã cõãnoãrira ãp̄r̄ārē Cõamacū Ōp̄ niirõp̄r̄i niirī ññãadacu. Abraham, Isaac, Jacob, niipetira profetare toopú niirī ññarã, p̄nisīra bacadiyó, utiadacu. ²⁹ Niipetirõp̄r̄i macãrã Cõamacū Ōp̄ niirõp̄r̄i jeaadacua. Toopú cūmēna yaaduiadacua. ³⁰ Siquērã atitõ macãrã búri niirã too sírop̄re up̄t̄i macãrã niĩadacua. Up̄t̄i macãrãpe búri niirã niĩadacua, j̄iyigu.

Jesús Jerusalén macãrãrē maĩm̄rigue

(Mt 23.37-39)

³¹ Toorã sīquērã fariseo basoca jea, cūārē j̄iyira:

—Ānorē niirijãña. Herodes m̄n̄rē sīãdugáawī.

³² Jesús cūārē ȳnȳyigu:

—Herodes basocá ñañagúrē ateré wedera wáaya: “ ‘Búrecoricõrõ wãtiārē cõãwionecoguda; diarecutirare netõnéguda. Apebúrecope tiitúguda’, j̄ĩñawī”, j̄ĩñã. ³³ Mecūã, apebúreco, ñamigã bóeari bureco ȳn̄ paderere peot̄ijãguda mēna. Tee petirī, Jerusalén̄p̄r̄i wáaguda. Apemacãp̄r̄i profetare diamasīña manĩã, j̄iyigu.

³⁴ Jesús Jerusalén macãrãrē wãcũgã, j̄iyigu:

—Jerusalén macãrã, múã profetare sīarã niĩã. Cõamacūye wederare ãt̄ãperimena deésiãrã niĩã. Múārē maĩgá, pee peti néõdugamiwã. Cãrēquē coo p̄n̄arē wãure docapa néõcũrõbiro tiidugamiwã. Múãpe booríwã. ³⁵ Teero tiirã, múãya macã cõõjõãadacu. Ȳn̄ ateré j̄ĩã: Ȳn̄re ññanemoricu; téé múã ȳn̄re “ãni Cõamacū ticodiocorigu ãñ̄netõjõã” j̄irãp̄r̄i ññãadacu, j̄iyigu.

14

Jesús sīcū ōpūū docadupógure netōnérique

¹ Sicabureco judíoa yeerisāri bureco niirī, Jesús sīcū fariseo basocu Judíoare Dutirá Peti menamacūya wīlpu yaagu jeayigu. Tiwīi niirā Jesuré āñurō īñacoteyira. ² Toopú sīcū ōpūū docadupógu Jesús díamacūpu niyigu. ³ Jesús Moisés jóarigue bueráre, fariseo basocare sāiñáyigu:

—¿Marī yeerisāri bureco niirī, diarecutirare netōnémasīnogari; o netōnémasīña manigárite? jīiyigu.

⁴ Cūāpe yūuyiyira. Jesús diagúre ñaapeó, netōné, “wáagua” jīiyigu. ⁵ Túajea, cūārē jīiyigu:

—Múāyagu burro, wecu coperu ñaasārī, yeerisāri bureco niipacari, múā máata néewionecocu.

⁶ Cūū teero jīirī, yūumasīriyira.

Bosebureco boocónoārirare wederigue

⁷ Fariseo basocu boocónoārirara suguero maquē duirépu bese, duiri īñagū, Jesús cūārē queorémēna wedeyigu:

⁸ —Múārē wāmosīari bosebureco niirī boocóri, suguero maquē duirépu duirijāña. Apetó tiigú, múārē boocórigu menamacū peti jeaboqui. ⁹ Múārē boocórigu ati, mūārē “ānirē mūu duiró ticoya” jīiboqui. Mūupe boborémēna niituripīrōpu duigu wáabocu. ¹⁰ Teero tiigú, mūārē boocóri, niituripīrōpu jeanuāña. Mūu teero tiirī īñagū, mūārē boocórigu jīiboqui: “Yūu menamacū, ānosāñurōpe jeanuāña”. Cūū teero jīirī, niipetira mūumēna duirā padeorémēna mūārē īñāādacua. ¹¹ Sīcū cūū basiro “āpērā nemorō yūupe padeorí booa” jīigú búri niigú tiinógūdaqui. Teero jīihēgūpereja Cōāmacū āpērārē padeorí tiigūdaqui, jīiyigu.

¹² Jesús cūārē boocórigure jīiyigu:

—Mūu boseyagūdu, mūu menamacārārē, mūu sōwūsūmūārē, mūu bairare, mūuya wederare, mūuya wii puto macārā pee apreyé cūoráre boocórijāña. Mūu cūārē boocóri, cūācā mūārē boocócāmeādacua. Cūā teero tiirī, mūu tiárigue wapatíro tiiróbiro putuāadacu. ¹³ Teero tiiróno tiigú, mūu bosebureco tiigú, bóaneōrārē, posarirare, wáamasīhērārē, īñahērārē boocóya. ¹⁴ Cūā mūārē wapatūmasīricua. Teero tiigú, Cōāmacū mūārē bayiró ūsenire ticogūdaqui. Basocá diarira āñurā masāri bureco niirī, āñurē ñeegūdacu, jīiyigu.

Boseyaremena queoré (Mt 22.1-10)

¹⁵ Sīcū cūāmenā duigú Jesús jīirére tuogú, jīiyigu:

—Cōāmacū Ōpū niirōpu yaadutigu boocónoārigu bayiró ūsenigūdaqui.

¹⁶ Jesús cūārē queorémēna wedeyigu:

—Sīcū basocá boseyagūdu paū basocáre boocóyigu. ¹⁷ Niipetire quēnoārepu niirī, cūārē padecotegure wedegu wáadutiayigu. “Quēnoārepu niīāwū; yaara atiya’ jīīña”, jīimiyigu. ¹⁸ Cūā niipetirapūra “wáamasīriga” jīiyira. Niisuguegu jīiyigu: “Dita sāīāwū. Tiiditare īñagū wáagūdu tiia. Teeré mūārē dutigúre wedeya”, jīiyigu. ¹⁹ Āpī jīiyigu: “Wecūá puamóquēñerā sāīāwū. Cūārē īñagū wáagūdu tiia. Teeré mūārē dutigúre wedeya”, jīiyigu. ²⁰ Āpī jīiyigu: “Yūu nūmotatijōāāwū. Teero tiigú, wáamasīriga”, jīiyigu. ²¹ Padecotegu putuawa,

cũurẽ dutigũre cãã jĩãriguere wedeyigu. Dutigũ cúagu, cũurẽ jĩyigu: “Macã de-
coru boyeromena wáagua. Bóaneõrãrẽ, posarirare, ñahẽrãrẽ, wáamasĩhẽrãrẽ
suoátiya”, jĩyigu. ²² Padecotegu jeagu, cũurẽ jĩyigu: “Mũũ dutiaribiro
tiáwã. Duirẽ dusajãã ména”, jĩyigu. ²³ Dutigũ cũurẽ jĩyigu: “Maapãrĩpu
wáagua. Mũũ buajeárare duucũrõ manirõ suoátiya, wii dadaaro jĩgũ. ²⁴ Yũure
tuoáy: Yũũ boocõsũguerira yũũ boseyarere yaañarica”, jĩyigu, jĩĩ wedeyigu
Jesús.

Jesuré nunudugári, wisió niã
(Mt 10.37-38)

²⁵ Jesuré paũ basocã nunurã tiyira. Cũãrẽ cãmenucã ñña, jĩyigu:

²⁶ —Yũũ buerere nunugãno yũure bayirõ maĩrõ booa. Yũure maĩpacú, cũũ
pacure, cũũ pacore, cũũ namorẽ, cũũ põnarẽ, cũũya wederare, teero biiri cũũ
catirere bayirõ maĩgũno yũũ buegũ niimasĩriqui. ²⁷ Sicũ “yũũ Jesuré padeogũja
diajãbocu” jĩĩ cuiũno yũũ buegũ niimasĩriqui.

²⁸ ‘Sicũ wii pairĩ wii tiádari suguero, cũũ sãĩdarere quẽnosugúequi. Teero
tiigũ, cũũ niyeru cõorémãna “wii peotĩgudacu” jĩĩmasĩqui. ²⁹ Quẽnohẽgũ péero
tiĩncã, peotĩmasĩriboqui. Cũũ peotĩheri ññarã, niipetira buijãbocua. ³⁰ “Cũũ wii
tiĩncãmiãyi; peotĩmasĩriayi”, jĩĩbocua.

³¹ ‘Teero biiri sicadita macãrã õpũ apeditã macãrã õpũmãna cãmerĩsĩãgũ
wãadari suguero, dui, ãñurõ wãcũqui. “Yũũ diez mil suraramãna veinte
mil surara cõogũmãna cãmerĩsĩãgũ wáagu, ¿sĩcãrĩbĩgudari?” jĩĩ wãcũqui.

³² “Sĩcãrĩbĩricu” jĩĩgũã, apeditã macãrã õpũ yoarõpu niĩrãã, queti ticocoqui.
“Marĩ ãñurõ niirecutiada jĩĩrã, ¿yũũ deero tiĩri boogári mũũ?” jĩĩcoqui. ³³ Teero
tiĩrã, múãcõrõ niipetire múã cõorere duudugãhera, yũũ buerã niimasĩricu.

Móãmena queoré
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ ‘Móã ocare yaari, ãñuniã. Móã ocãheri, nemo ocari tiimasĩña manicú.

³⁵ Oterere ãñurõ wiiri tiĩricu. Cõãjãrõ booa. Múã móã ocãherebiro niĩrijãña.
Tuodugãrano tuomasĩãdacua, jĩĩyigu.

15

Oveja ditirigũmãna queoré
(Mt 18.10-14)

¹ Paũ romanuã õpũrẽ niyeru wapasẽbosari basoca, ãpẽrã ññarãrẽ tiĩrã Jesús
wederere tuoádara jeayira. ² Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerã cũurẽ
wedepatiyira:

—Ñni ññarãrẽ tiĩrãrẽ ñee, cũãmãna yaarucui, jĩiyira.

³ Jesús cũurẽ queorémãna wedeyigu:

⁴ —Cien oveja cõogũ sĩcũ ditiri ññagũ, ¿deero tiigãri cũũ? Noventa y nueve
cãpũpu cũũ, ditiarigure ãmããgũ wãaqui, tãe buagũpu. ⁵ Bua, usenigũ, cũũ
wãmããpu nẽepeoqui. ⁶ Wiĩpũ coegũ, cũũ menamacãrãrẽ, cũũya wii putõ
macãrãrẽ suocõ, jĩĩqui: “Yũũmãna useniña. Yáagu oveja ditiarigure buããwũ”,
jĩĩqui. ⁷ Yũure tuoáy: Ate tiĩrõbiro sĩcũ ññarãrẽ tiigũ cũũ ññarãrẽ tiĩrere
wãcũpati, wasorĩ, Cõãmacũ putõpu usenire niĩnetõjõããdacu. Noventa y nueve
wãcũpati, wasotõarirare ññarã, useniãdacua. Cũãmãna usenirõ nemorõ useniãdacua,
sĩcũ ññarãrẽ tiigũ wãcũpati, wasorĩ, jĩiyigu.

Niyeruqui ditiriquimãna queoré

⁸ Apeyé wedenemoyigu:

—Apetó tiigó, sícō numiō ρυαμόquēñe niyeruquiri waparacárequiri cυobóco. Coore sicaqui ditiri, añurō amaāpetijāboco. Sīāwócorigare sīāwóco, wiiré joaāmaboco, tēe buagóρυ. ⁹ Βυατόα, coo menamacārārē, cooya wii puto macārārē sυocó, jīico: “Υμμενα υσeniña. Niyeruqui ditiariquire bυaáwū”, jīico. ¹⁰ Υμμεγε tuoyá: Teerora υseniya ángelea Cōāmacūyara sícū ñañaré tiigú cūū ñañaré tiirere wācūpati, wasorí, jīiyigu.

Macū wáa ditirigu coerigue

¹¹ Apeyé wedenemoyigu sūcā:

—Sīcū basocū ρuarā rōnacūtigu niyigu. ¹² Cūū baipé cūū pacure jīiyigu: “Ραcυ, yéε mμυ diagu cūūādarere máata ticoweojāña”. Ραcυπέ teeré tuogú, cūū cυorere cūā ρuarārē batoyigu.

¹³ Yoeri sirogā, cūū baipé niipetire cūūyere née, yoaropυ apeditapú wáajōāyigu. Toopú cūū néewariguere cūū booró ñañarō tiibatéjāyigu. ¹⁴ Cūū teero tiári siro, tiiditapure juabóare bayiró wáayiro. Cūū ñañarō netōncāyigu.

¹⁵ Teero tiigú, sícū tiidita macūrē paderé sāigú wáayigu. Cūūrē cāpūρυ yesea ecadutigu ticocoyigu. ¹⁶ Cūū yapidugagu, yesea yaaré yaadugamiyigu. Cūūrē ecaríyira. ¹⁷ Toopú cūūrē wācūrē jeayiro: “Υμμ ραcυya wiipure padecotera ραυ niipacara, pee yaaré cυocúa. Υμμερε ānopure juabóa, diagu tiigá. ¹⁸ Υμμ ραcυ ρυtopυ ρυtuawagυda. Cūūrē jīigūda: ‘Ραcυ, Cōāmacūrē netōncātυ; mμυcārē teerora netōncātυ. ¹⁹ Cōāmacūrē, teero biiri mμυrē netōncāre wapa yμμε mμυ macū tiiróbiro iñarijāña. Sīcū padegure tiiróbiro yμμε iñaña’, jīigūda”, jīi wācūyigu. ²⁰ Teeré wācū, cūū ραcυ ρυtopυ coecoputayigu.

‘Cūū coeputáatiri, cūū yoaropυ niiríra, cūū ραcυ cūūrē iñayigu. Bayiró bóaneō iñayigu. Cūtuwá, cūūrē boca, páabua, cūū wasopúrore ūpūyigu. ²¹ Cūū pacure jīiyigu: “Ραcυ, Cōāmacūrē netōncātυ; mμυcārē teerora netōncātυ. Cōāmacūrē, teero biiri mμυrē netōncāre wapa yμμε mμυ macū tiiróbiro iñarijāña”, jīiyigu. ²² Ραcυπέ cūūrē padecoterare dutiyigu: “Boyero suti añurē petire néeati, cūūrē sāāña. Sicabeto wāmo sāari beto sāāña; sapatu sāāña. ²³ Wecυ wīmagū diicutigure néeati, sīāñā. Cūūrē yaa, yμμ macūrē bosebureco tiipéoada. ²⁴ Āni yμμ macū marí ‘diajōājīyi’ jīimiārigυ catii. Cūū ditiarigure marí iñāā sūcā”, jīiyigu. Teero tiirá, bosebureco tiinucāyira.

²⁵ ‘Wesepú cūū macū niisuguegape niyigu. Ρυtuaati, wii ρυtopυ jeagu, basaré bμsuri tuoyigu. ²⁶ Sīcū cūū pacure padecotegure sυocó, sāñāyigu: “¿Wiipure deero tiirá tiári?” jīiyigu. ²⁷ “Mμυ bai ρυtuajeaawī. Cūū diaremanigū niirí iña, mμυ ραcυ wecυ wīmagū diicutigure sīādutiawī”, jīiyigu. ²⁸ Cūūpe cúagu, sāāwadugariyigu. Teero tiigú, cūū ραcυ “sāāatiya” jīigū, witiwamiyigu. ²⁹ Cūūpe cūū pacure jīiyigu: “Υμμ peecumarí mμυrē sicārí netōncārō manirō pade-tusamiā. Sīcū marí ecagure ticoridojāā, yμμ menamacārāmena ‘bosebureco tiiyá’ jīigū. ³⁰ Īni mμυ macū numiā ñañarāmena mμυyere tiibatéyigu. Cūū ρυtuajeari, cūūpere wecυ wīmagū sīābosādutiayu”, jīiyigu.

³¹ ‘Cūū ραcυ cūūrē yμmyigu: “Macū, búrecoricōrō mμυ yμμmena niā. Niipetire yμμ cυore mμυye dícu niā. ³² Marí bosebureco tií υsenirō booa. Mμυ bai marí ‘diajōājīyi’ jīimiārigυ catii. Cūū ditiarigure marí iñāā sūcā”, jīiyigu, jīi wedeyigu Jesús.

1 Jesús cūū wācūrémēna cūū bueráre ate queoré wedenemoyigu:

–Sicū basocá niyeru pairó cūogú cūūyere dutibosagu cūoyigu. Āpērāpē wāa, cūūpure wedesāyira: “Mūūye niyerure tiibatégu tiii”, jīiyira. ² Cūūrē dutigú cūūrē atiduti, jīiyigu: “Mūūrē wedesāwā. Mūū paderé jóaturipūrē yūūre wiyayá. Mūū yéere dutibosagu niiricu sáa”, jīiyigu. ³ Cūūpe wācūyigu: “Yūūre dutigú yūūre cōāgūdu tiii. ¿Yūū deero tiigúdari? Yūū tutuaro paderére pōōtēōricu sáa. Āpērārē niyeru sāiduūgu, bobo niigūdacu. ⁴ Jāā, yūū tiíadarere masītoaa. Biiru yūū tiiri, yūū paderé manirī, yūū masīrā cūāye wiseripm ‘sāāati, niijāña’ jīīādacua yūūre”, jīī wācūyigu.

⁵ Teero tiigú, cūū wācūārirobirora tiiyigu: Cūūrē dutigúre wapamórā niipe-tirare síquērā dícu atidutiugu. Jeasūguegure sāiñáyigu: “Mūū yūūre dutigúre ¿noquē wapamói?” ⁶ “Yūū use cienpa posecutirepare wapamóā”, jīiyigu. “Ājā, mūū wapamóre jóaturipū atipū niā. Āno duiya. Ateré boyeromena wasojāña. Use cincuenta dícuere jóatuya”, jīiyigu.

⁷ Cūūmena wedeseari siro, āpīrē sāiñáyigu: “Mūūte ¿noquē wapamói?” “Cienpori trigopori wapamóā”, jīiyigu. “Ājā, mūū wapamóre jóaturipū atipū niā. Ateré wasojāña. Ochentapori dícuere jóatuya”, jīiyigu.

⁸ ‘Niyeru pairó cūogú, cūūyere dutibosagu ñañagú cūū tiimenirere masīgū, “meninetōjōāāyi” jīiyigu.

‘Atibúreco macārā Cōāmacūrē padeohéra añurō meniīya cūā tiirére. Cūā Cōāmacūrē padeorá nemorō meniīya, jīiyigu Jesús.

⁹ Cūūrē wedenemoyigu:

–Yūūre tūoyá: Múā atibúreco maquē niyeru, apeyé cūocú. Teemēna āpērārē tiíapuya. Múārē maīādacua. Múā cūore petiári siro, múā tiíapurira Cōāmacū pūtopm múārē bocaadacua.

¹⁰ ‘Bári niirére añurō tiigúno upatí maquēcārē añurō tiii. Bári niirére añurō tiihégunope upatí maquēcārē añurō tiirí. ¹¹ Teero biiri múā atibúreco maquēmēna añurō tiihéra, Cōāmacūyere añurō tiiricu. ¹² Múā āpīyere añurō cotebosahera, múāye niiboariguere ñeericu.

¹³ ‘Sicū puarārē padecotemasīriqui. Sicūrē maīriqui; āpīpére maīquí. Sicūrē padeoquí; āpīpére netōnācāqui. Múā niyerure maīrā, Cōāmacūpere maīricu, jīiyigu.

¹⁴ Jesús jīirére fariseo basoca tūoyíra. Cūā niyeru maīrā niijīrā, cūūrē buijāyira. ¹⁵ Jesús cūūrē jīiyigu:

–Múā basocá iñacoropm añurā tiiróbiro niimiā. Cōāmacūpe múā ñañarō wācūrere masījāqui. Basocá ñañarere “añuré niā” jīirére Cōāmacū booridojāqui.

Moisére dutiré cūūrigue, Cōāmacū dutiré basocāpure niíadarere wederigue

¹⁶ ‘Moisére dutiré cūūrigue, profetas jóarigue múārē dutiré niiriro niiwū, Juan jeaadari sūguero. Cūū jearémēna Cōāmacū dutiré múāpure niíadarere wenedoā. Cūū dutiré niirōpm niipetira bayirō sāāwadugacua.

¹⁷ ‘Ūmūāse, atibúreco petijōāādacu. Petipacári, Cōāmacūye queti jóaripūpm niiré petiricu. Diamacá maquē niirucujāādacu.

Νημοcūtura cōārē maquē (Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ ‘Sicū cūū ηumorē cōāgū, apegoré ηημοcūtigu, ñañarō tiigú tiiquí. Manū cōānorigomena ηημοcūtiguca ñañarō tiigú tiiquí, jīiyigu.

Pee cʉogú, āpī Lázaro

¹⁹ Jesús atequetiré wedeyigu:

—Sícū basocá pee apeyé cʉogú niyigu. Āñuré suti wapapacáre dícu sãñayigu. Búrecoricōrō boseyarucuyigu. ²⁰ Sícū bóaneōgū cūya wii sãáwaro yeparu duirucuyigu. Cūya òpū niipetiro cāmi bóayigu. Cū wāmecatīyigu Lázaro. ²¹ Cū pee apeyé cʉogúya mesaru tilbatédiocorere yaa, yapidugamiyigu. Díaya jea, cū cāmīrē neniýira.

²² Sicabureco diajōāyigu. Ángelea cūrē néwayira Abraham putoru. Too síro pee apeyé cʉogúca diajōāyigu. Cūrē yaajáyira. ²³ Pee cʉogú niimiārigu diaririārā niirōpu jea, ñañarō netōgú tiyigu. Toorú cū ĩñamōcogu, yooru Abrahamrē ĩñayigu. Lázaro cūmena niyigu. ²⁴ Cūrē ĩñagū, bayirō wedeseremena jīyigu: “Pacu Abraham, yūre bóaneō ĩñaña. Yū putoru Lázarore ticocoya. Cū ati, cūya wāmosūāmena oco soa, yū ñemerōrē yusúsārī tiigú atiaro. Yū atipécāmeru ñañarō netōgú tiigá”, jīmiyigu.

²⁵ Abraham cūrē yūyigu: “Yáa wedegu, wācūña: Mū catigu, āñuré cʉotóawū. Lázarore bayirō ñañarō netōwī. Mecūtīgā cū ānorúre yeeripūna usenire ñeeī. Mūre ñañarō netōgú tiia. ²⁶ Dee tii ticocomasīrigu: Marī decorare úcūārī coaca niijāā. Úsāmena niirā múā putoru wáadugari, dee tii masīña maniā. Múā putoru niirācā úsā putoru atimasīriya”, jīyigu.

²⁷ Pee cʉogú niimiārigu jīyigu: “Too docare yū mūrē sãīā, pacu. Lázarore yū pacu ya wiiru ticocoya. ²⁸ Toorúre yū sicamoquēñerā baira cʉoa. Cūrē wedegu wáaaro, āno yū ñañarō netōrōpu atirijāārō jīgū”, jīmiyigu.

²⁹ Abraham jīyigu: “Cūā Moisés jóariguere, profetas jóariguere cʉocúa. Teeré padeoáro”, jīyigu.

³⁰ Pee cʉogú niimiārigu yūyigu: “Teerora niā, niirōpeja, pacu Abraham; sícū diariguru bauá wederi, cūā ñañaré tiiré wācūpati, wasoádacua”, jīmiyigu.

³¹ Abraham cūrē yūyigu: “Moisés jóariguere, profetas jóariguere padeohéra, diariguru bauá wederi, nemorō padeoricua”, jīyigu.

17*Ñañaré tiirí, quio niā*

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jesús cū buerare jīyigu:

—Āpērārē ñañarō jīcōāsāre niirucujāādacu. Ñañarō jīcōāsāgūnorē ñañanemorō wáaadacu. ² Cū yūre padeorágārē ñañaré tiidutíri, cūrē nemorō ñañarō wáaadacu. Cūrē útāgā pairígamena cū wāmuāpu siatúyo, día pairímaaru cōāñocori, nemorō āñubocu. ³ Múārē wedetooa mée.

Mūya wedegu mūrē ñañaré tiirí, cūrē “mū ñañaré tiíawū” jī wedeya. Cū wācūpati, wasorí, cūrē acabóya. ⁴ Cū sietecōrō sicabureco mūrē ñañaré tiirí, sietecōrō mūrē acabóre sārí, acabóya, jīyigu.

Jesús Cōāmacūrē padeorére wederigúe

⁵ Jesús beserira cūrē sāyíra:

—Úsārē padeoré ticonemoña, jīyira.

⁶ Marī Ōpu yūyigu:

—Mostazape péeripegã niã. Múã padeoré tipecõrõgã niirĩ, atigú yucũgu pairigure “wããwa, día pairímaa decorũ nucũrõ wáaya” jĩbojĩyu. Múã padeorĩ, tiigú múã dutirobirora wáaboĩyu, jĩyigu.

Padecotegu paderigue

⁷ Jesús apeyé queorémena wedenemoyigu:

—Apetó tiirá, múã sícũ padecotegu cõobõcu. Cũũ otegedũ ditare coacũgũ jeaarigu o oveja cotegu jeaarigu coerĩ, ¿deero jĩgari cũũrẽ? “Sããatiya. Duiya, yaagudu jĩgã”, jĩricu. ⁸ Biirope jĩcu: “Yũũre yaaré quẽnobosáya. Sutiró sotoá macãrõ sãña, yũũ yaadarere, yũũ sñĩãdarere batoya. Yũũ yaaari siropũ yaa, sñĩmasĩã mũũjã”, jĩcu. ⁹ Padecotegu mũũ dutirére tiirĩ ñapacu, cũũrẽ “mũũmena ãñũrõ useniã” jĩricu. ¹⁰ Teero tiirá, múãcã cũũ tiirõbirora niipetire Cõãmacũ dutirére tiipetitoara, “usã padecotera búri niirã niã; usãrẽ dutiré dícare tiíawũ” jĩña, jĩyigu Jesús.

Jesús puamóquẽñerã õpũũrĩ bóarare netõnérigue

¹¹ Jesús cũũ buerámena Jerusalénũ wáara, Galilea, Samaria puaditá watoarũ netõwáyira. ¹² Sicamacãrũ cũã jeari, ãmũã puamóquẽñerã õpũũrĩ bóara bocayira. Yoaropũ putuãnacã, ¹³ sũoyira:

—Jesús basocáre buegú, usãrẽ bóaneõ ñña, jĩyira.

¹⁴ Jesús cáarẽ ñngũ: —Paiaaré õñorã wáaya, jĩyigu.

Cũã maaru wári, cáãye õpũũrĩ bóare yatipetijõãyiro. ¹⁵ Sícũ yatiri ñngũ, cãmerputáayigu. Bayiró busũgõmena Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. ¹⁶ Jesús puto jea, ditapũ munibiácũmu, cũũrẽ usenire ticoyigu. Cũũ Samaria dita macũ niyigu. ¹⁷ Jesús jĩyigu:

—Puamóquẽñerãrẽ netõnéawũ. ãpẽrã nuevepe ¿noorã niigari? ¹⁸ Ñni judioayũ niñhẽgũ dícu Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõã” jĩ, usenire ticogu putuãatiyĩ, jĩyigu.

¹⁹ Cũũrẽ jĩyigu:

—Wũmũncãña; wáagua. Mũũ padeojĩgũ, netõnénoãriguru putuáa, jĩyigu.

Cõãmacũ dutiré basocãrũre jeadarere wederigue

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseo basoca Jesuré sãñáyira:

—Cõãmacũ dutiré basocãrũre niĩadare ¿deero biiri jeanucããdari? jĩyira.

Cũãrẽ yũũyigu:

—Cõãmacũ dutiré basocãrũre niĩadare baurocá jearicu. ²¹ “Ñnopú niã; jõõpũ niã” jĩña maniãdacu. Cõãmacũ dutiré basocãrũre niĩadare múã watoarũ niitoa, jĩyigu.

²² Cũũ buerãre jĩyigu:

—Too síro yũũ niipetira sõwũ atiditapũ putuãatiri bayiró boomĩadacu múã. “Cũũrẽ sicabureco marĩ ñnarĩ, ãñũjãboayu”, jĩpracara, yũũre ñnaricu. ²³ ãpẽrã múãrẽ “ãno niãwĩ; jõõ niãyigu” jĩãdadua. Cũã teero jĩrĩ, wáarijãña; cúãrẽ nũnũrĩjãña. ²⁴ Apetóre burõ wããyori, muĩpũ muãatiropẽ téẽ cũũ sããwaropẽ bósesajõãã. Teero wáarobirora wáaadacu yũũ niipetira sõwũ atiadari bureco. ²⁵ Teero wáaadari suguero, yũũre bayiró ññaarõ netõrõ niirõ tiia ména. Atitõ macãrã yũũre booriãdadua.

* **17:12** Moisére dutiré cũũrigue õpũũrĩ bóarare aperopá niidutiyo; tee diaremanirãmena niidutiyo. Ñña Levítico 13.46.

26 Y_h niipetira sōwū putuaatiadari suguerogā, Noé niirito wáarirobiro wáaadacu. 27 Noé dooríwacaru sããwaadari suguero, basocá yaa, sīni, wãmosía, cúa pōna numiārē numicū tiiyíra. Cū sããwari burecore día duanetōrī, diapeti-jōāyira.

28 Lot niiritocārē teorora yaa, sīni, sãī, dúa, ote, wiserí tii tiiyíra. 29 Lot Sodoma macāru niimiyigu. Cū catuwári burecore pecame, bayiró asiréperi ñaapeayiro. Teeména basocá diapetijōāyira. 30 Y_h niipetira sōwū putuaatiadari burecore teorora tiíadacua.

31 Tiiburecore sīcū wii sotoáru pesaboqui. Cūyē wii popearu niirére di- iwá, néegū sããwaripacu, dutijōāārō. Wesepú padegúcā wiipú putuawaripacu, dutijōāārō. 32 Lot numorē wáariguere wácūña.† 33 Sīcū cū catirí burecorire maigú, catiré petihére buarigúdaqui. Cū catirí burecorire maihégūpe catiré petihére buagúdaqui.

34 Y_hre tuoyá: Teero wáaadari ñami puarā cōārōru cōāādacua. Sīcū néemuānogúdaqui; āpī putuágúdaqui. 35 Puarā numiā sīcāróména trigo wāñiārā niíadacua. Sīcō néemuānogúdacō; apegó putuágúdacō. 36 Puarā sīcāróména wesepú niíadacua. Sīcū néemuānogúdaqui; āpī putuágúdaqui, jīiyigu.

37 Cūārē sãñáyira:

—Ūsã Ōpū, ¿noopú teero wáaadari? jīiyira.

“Niipetira masiádacua” jīigú, queoréména yuyiyigu:

—Bóara niirōru yucaa neācua, jīiyigu.

18

Wapewioména queoré

1 Jesús cū bueráre “duucūrō manirō Cōāmacārē sãirucújãña” jīigú, ate queoréména wedeyigu.

2 —Sicamacāru sīcū queti beserí basocu niiyigu. Cū Cōāmacārē cuiriyigu. Basocáre teero ññajáyigu. 3 Tiimacāpūre sīcō wapewio niiyigo. Coō cū putōru wáarucuyigo, coore ññarō tiigúmena quēnodutigodo. 4 Yoari tiíapuriyigu. Too síro wácūyigu: “Y_h Cōāmacārē cuirí, basocáre teero ññajāpacu, 5 atigó wapewioyere quēnogúda. Y_h teero tiirí, y_hre potocōdujāgōdacō. Teero tiihégu, coō nañrō atiri, pōtētōribocu”, jīiyigu, jīi wedeyigu Jesús.

6 Marí Ōpū wedenemoyigu:

—Queti beserí basocu ññagú tiirére wácūña. Cū ññagú niipacu, wapewiore tiíapuyigu. 7 ¿Nemorō Cōāmacāpe cū beserirare tiíapugudari? ¿Ñamirí, burecori cūārē sãñārē máata yuugudari? 8 Y_hre tuoyá: Pearō manirō cū sãirére yuugúdaqui. Cū teero yuupacari, y_h niipetira sōwū atibúrecoru putuātirí, ¿basocá padeoréména sãñārē buagúdari? Buarícu, jīiyigu.

Fariseo basocuména, wapasébosari basocuména queoré

9 Jesús puto āpērã tuorá jeyaira. Cū “Cōāmacū ññacoropū ãñuré tiirá niíã” jīi wácūmiyira. Cú teero wácūjīrã, āpērãrē booríyira. Teero tiigú, ate queoréména cūārē wedeyigu:

† 17:32 Lot numo coo mañrí macāru cāmenucã ññaputuocoma jīigō, móã tutu posaconucāyigo. Cōāmacū cūārē “ññaputuocorijãña” jīsuguemiyigu. Ññaña Génesis 19.26.

10 —Puará ùmã Cõamacũwiipũ súbusera sãawayira. Sïcũ fariseo basocũ niiyigũ. Āpĩ romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocũ niiyigũ. 11 Fariseo basocũ nucũ, súbusegũ jĩiyigũ: “Cõamacũ, yũ ãpẽrã tiiróbiro niiria. Teero tiigá, mũnãrẽ ñsenire ticoa. Cũã ãpẽrãyere tiiditõremena néejãcu; ñãñarẽ tiihẽrare wedesãcu; ñumocõtira niipacara, ãpẽrã numiãmena ñeeapercua. Yũ ñni nyeru wapasébosari basocũ tiiróbiro niiria. 12 Yũ sica semanarẽ ruabãreco betia. Cien wapatágu, ruamóquẽne yũ wapatárege mũnãrẽ ticoa”, jĩmiyigũ. 13 Nyeru wapasébosari basocũre yoarõpũ ruwãncã, ññamũõcoriyigũ. Bayiró wãcũpatijĩgũ, cũũ cutirore páa, jĩiyigũ: “Cõamacũ, yũre bóaneõ ññaña; yũ ñãñarere tiijãmiã”, jĩiyigũ.

14 Jesús jĩnemoyigũ:

—Yũre tuoyá: Nyeru wapasébosari basocũ Cõamacũ acabónoãrigurũ cũya wiipũre coeyigũ. Fariseo basocũre acabónoriyigũ. “Yũ ãpẽrã nemorõ basocũ ãñugũ niã” jĩ wãcũgũrẽ “buri niigũ niã mũn” jĩgũdaqui Cõamacũ. Teero jĩ wãcũhẽgũpereja Cõamacũ ãpẽrãrẽ padeorĩ tiigũdaqui, jĩiyigũ Jesús.

Jesús wĩmarãrẽ sãibosãrigue

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

15 Wĩmarãrẽ Jesús pũto néewayira ñaapecõdutora. Jesús buerá teero tiirĩ ññarã, cũãrẽ néewarare tutimiyira. 16 Jesupé cũãrẽ atiduti, jĩiyigũ:

—Wĩmarã yũ pũto atiaro. Cãmotãrijãña. Cõamacũ dutirere ãñurõ wãcũnũnuserano ãniãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya. 17 Yũ aterẽja diamacũrã jĩã: ãniãgã tiiróbiro Cõamacũ dutirere ãñurõ wãcũnũnuse tiihẽranorẽ cũũ dutirẽ cũãrẽre jeaboariguere cũãrẽ jearicu, jĩiyigũ.

Jesumẽna pee cuogũ wedeserigue

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

18 Judioare Dutirá Peti menamacũ Jesurẽ sãñĩáyigũ:

—Basocãre buegũ ãñugũ, ¿yũ ñeenõ tiigũdari, catirẽ petihere buadũgãgu? jĩiyigũ.

19 Jesús cũãrẽ yũnyigũ:

—Mũn yũre “ãñugũ” jĩã. Cõamacũ sïcũrã ãñugũ niĩ. 20 Mũn Cõamacũ dutirẽ cũũriguere masĩcu. “Āpĩ ñumorẽ ñeeaperijãña. Basocãre sãrĩjãña. Yaarijãña. Āpẽrãrẽ jĩditõremena wedesãrijãña. Mũn pacũ, mũn pacore padeoyá”, jĩã, jĩiyigũ.

21 —Yũ wĩmagũpũra tee niipetirere tiimũãatimiwũ, jĩmiyigũ.

22 Jesús cũãrẽ jĩiyigũ:

—Mũnãrẽ sicawãme dusajãã mẽna. Mũn cuorere dúapetijãña. Tee dúa wapatãariguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigũ, Cõamacũ pũtorũre pee ãñurẽ buagũdacu. Túajea, ati, yũre nũnũwã, jĩmiyigũ.

23 Cũũ teero jĩrĩ tuogũ, tusarijõãyigũ. Cũũ pee peti apeyẽ cuogũ niiyigũ. 24 Cũũ tusarijõãrĩ ññagũ, Jesús jĩiyigũ:

—Pee apeyẽ cuorãno Cõamacũ dutirere ãñurõ tiinũnũsedũgari, wisiõ niicu.

25 Wãicu camello wãmecutigũ awigã copegãpũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorã nemocũ, pee apeyẽ cuorãno Cõamacũ dutirere ãñurõ tiinũnũsedũgaripereja, jĩiyigũ.

26 Cũũ jĩrẽre tuorã sãñĩáyira:

—Too docare ¿noãpẽ netõnénoãdari?

27 Jesús cũãrẽ jĩiyigũ:

—Basocá cúa basiro netōnémasīriya. Cōāmacūpereja wisióre manidójāā, jīiyigu.

²⁸ Pedro jīiyigu:

—Тюо́я мэна. Ёса́пе ни́петире ўса́ сьо́ригуере сў́ўјо́аати́уи, мнн́мена пнн́на́да јі́іра.

²⁹ Cūū cūārē yūuyigu:

—Yūū ateréja diamacárá jīā: Sīcū yūūre maigú cūūya wii, cūū nūmo, cūū baira, cūū pacusūnuā, cūū pōnaré cūūjōā, “Cōāmacū dutiré basocápure niādare quietire wedegu wáagūda” jīgūnope ³⁰ cūū cūūwarigue nemorō bāgūdaqui atibūrecopure. Тоо сі́роу́саре́ Cōāmacūmena catiré petihére bāgūdaqui, jīiyigu.

Jesús cūārē sīādarere īīārī wederigue

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jesús cūū buerá docere sūowá, jīiyigu:

—Mūā īñāā: Marī Jerusalēnu wāara tiia. Тоор́у профетас јо́аригуебирора wāadacu. Niipetire cūā “biiro wāadacu niipetira sōwārē” jīriobirora yūūre wāadacu. ³² Тоор́у yūū niipetira sōwārē judíoa niihērā dutirápure ticoadacu. Yūūre buijā, ñañarō jīī, ʉsecō eobatétu, ³³ tāna, sīāadacu. Itiábureco siro masāgūdacu, jīiyigu.

³⁴ Cūū buerá teeré tūomasīriya. “Ñeenórē wedeseгу tīī”, jīīmasīriya. Тūomasīña maniréno niyiro.

Jesús Jericó macārē īñarī tiirigue

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jesús Jericó putoṛu jeagūdu tiirī, sīcū maa wesapu niyeru sāīduiyigu. Cūū capeari baunóhēgū niyiyigu. ³⁶ Пау basocá wāari tuogú: —¿Deero wāai? jīī sāīñáyigu.

³⁷ —Jesús Nazaret macā macū netōwāgu tīī, jīiyira.

³⁸ Teero tiigú, bayiró busurómena jīiyigu:

—¡Jesús, David pārāmi niinunusegu,* yūūre bóaneōña! jīiyigu.

³⁹ Cūū puto netōwára: —Nocōrōrā ditamanijōāña, jīī tutimiyira.

Cūūpe jīīnemosājáyigu:

—¡David pārāmi niinunusegu, yūūre bóaneōña! jīiyigu.

⁴⁰ Jesupéja putuánucā, cūūrē néeatidutiyigu. Cūū puto jeari, cūūrē sāīñáyigu.

⁴¹ —¿Mūārē deero tiirī boogári? jīiyigu.

—Ōpū, yūūre īñarī tiiyá, jīiyigu.

⁴² —Jáu. Īñāna sāa. Mūū padeojīgū, netōnénoārīguru putuáa, jīiyigu.

⁴³ Cūū teero jīīrārā, īñajōāyigu sāa. Īña, Jesuré nūnūwāguṛa, Cōāmacūrē ʉsenire ticoyigu. Niipetira cūūrē teero wāari īñarā, Cōāmacūrē ʉsenire ticoyira.

19

Jesús Zaqueomena wedeserigue

¹ Jesús Jericóru jea, netōwāgu tiiyigu. ² Тоор́у sīcū pee apreyé cūogú niyiyigu. Romanuā ōpārē wapasebosari basoca dutigú niyiyigu. Cūū wāmecūiyigu Zaqueo. ³ “¿Deero biigú niīī Jesús?” jīī, īñadugamiyigu. Cūū ʉmūhēgūgā

* **18:38** Cūū “David pārāmi niinunusegu” jīgū, “mūū Cōāmacū beserigu niicu” jīgū tiiyigu. Īñāna 2 Samuel 7.12-16.

niiġgā, deero iñamasĩriyigu. Pau basocá niyira. ⁴ “Jesuré iñagūdu” jĩġgā, cūū netōwáadaropu cutuwayáigu. Cutuwá, sicagú yucuguru mñaʼwayigu.* ⁵ Jesús too netōwágu, iñamuōco, cūūrē jĩyigu:

—Zaqueo, boyero diiátiya. Mecūārē mñya wiiru puñacūmugūda, jĩyigu.

⁶ Boyeromena diiwá, Jesuré useniremena bocagu wáayigu. ⁷ Niipetira teeré iñarā, wedepatiyira:

—Jesús ñañaré tiiréyigu ya wiiru puñacūmugū wáaawī, jĩyira.

⁸ Too síro Zaqueo wamñucā, marī Ōpūrē jĩyigu:

—Īsā Ōpū, tñoyá ména. Yññ cñorére decomena bóaneōrārē ticoguda. Yññ jĩditoremena yaarĩrare baparcōrō nemorō wiyagūda, jĩyigu.

⁹ Jesús cūūrē jĩyigu:

—Mecūāmena mññ, mñya wii macārā ñañaré tiirére netōnénoā. Mññcā Abraham pārami niñññsegu niñā. ¹⁰ Yññ niipetira sōwū pecameru wáaborirare āmaā, netōnégū atiwñ, jĩyigu.

Niyeruquirimena queoré

(Mt 25.14-30)

¹¹ Jesús Zaqueomena wedeseri, too niirā tñoyira. Cūū Jerusalénpu jeagudu tiyigu mée. Teero tiirā, cūā “máata Cōamacū basiro dícu dutiréno marī puropure niñādaropu tiia mée” jĩ wācūmiyira. ¹² Cūā wācūrere masĩgā, queorémena wedeyigu:

—Sícū basocá upatī macū niyigu. Cūū ōpū sōneconogūdu tiyigu. “Puñaaatiguda” jĩ, ōpū niiré sāāgū wāajōāyigu yoaropu. ¹³ Cūū wáadari sñguero, puñamóquēñerā cūūye dutibosarare atidutiyigu. Cūā síquēārē síquēñequiri niyeruquiri ticoyigu. Teequiri pairó wapacūtire niyiro. Cūārē jĩyigu: “Atequirimena apeyē sāi, dúa, wapatánemoña, tée yññ coerĩpu”, jĩyigu.

¹⁴ Cūūya dita macārā cūūrē booriyira. Teero tiirā, cūū wáari siro, “cūū ūsā ōpū sārī booriga’ jĩ wedera wáaya” jĩ ticocomiyira āpērārē.

¹⁵ ‘Cūā teero jĩpacari, cūū cāā ōpū sōneconoyigu. Too síro coepuñaaatiyigu. Puñajjea, cūū niyeruquiri ticorirare atidutiyigu. Cūārē sāññáyigu: “¿Niyeru nocōrō wapatánemorī?” ¹⁶ Jeasuguegu jĩyigu: “Yññ ōpū, mññ ticoriquimena puñamóquēñequiri wapatánemowū”, jĩyigu. ¹⁷ Cūū ōpū cūūrē yññyigu: “Āññurō tiyú. Dutibosagu āññurō tiigú niñā mññ. Yññ péerogā cūūremena mññ āññurō tiyú. Teero tiigú, mññrē puñamóquēñe macārī dutigú sōnecoguda”, jĩyigu. ¹⁸ Too síro āpī jeayigu. “Yññ ōpū, mññ ticoriquimena sicamoquēñequiri wapatánemowū”, jĩyigu. ¹⁹ Cūūcārē yññyigu: “Mññrē sicamoquēñe macārī dutigú sōnecoguda”, jĩyigu.

²⁰ ‘Too síro āpī jeayigu. “Ājā, yññ ōpū, mññyaqui; sutirō caseromena cōma, iñanojāwū. ²¹ Yññ masīā: Mññ bóaneō iñaré cuoríā. Mññ tiiripacu, āpērā paderémena wapatāa. Mññ oteripacu, āpērā oteriguere néeā. Teero tiigú, mññrē cuiwñ”, jĩyigu. ²² Cūā ōpū cūūrē jĩyigu: “Mññ dutibosagu ñañagú niñā. Mññ wedeseremena mññ ñañaré tiirére besenotoaa. Mññ yññ bóaneō iñaré cuohérere masīāyu. Yññ tiiripacu, āpērā paderémena wapatárere masīāyu. Yññ oteripacu, āpērā oteriguere néerere masīāyu. ²³ Teeré masīpacu, ¿deero tiigú yéé niyerure niyeru iñanori puññcādutigga cūūriri? Mññ cūūrī, yññ coegú, tiwiirpá buñcūāremena ñeenemoboajyu”, jĩyigu. ²⁴ Toopú niirārē jĩyigu:

* 19:4 Tiigú pecasāyemena wāmecutiyo “sicómoro”.

“Tiiquire ãmajãña. Pwamóquẽñequiri cwogúpere ticoya”, jĩiyigu. ²⁵ Cúã jĩiyira: “Ûsã òpũ, cũu pwamóquẽñequiri cwotóai”, jĩiyira. ²⁶ Cúã òpũ jĩiyigu: “Yũure twoyá: Pee cwogúnorẽ nemorõ ticonoãdacu. Cwohégunopere cũu cwomírere ãmajãnoãdacu. ²⁷ Mecátigã yũu òpũ sããrĩ boorĩrirare ãnopũ néeatiya. Yũu ãnacoropũ cúãrẽ sããñã”, jĩiyigu, jĩi wedeyigu Jesús.

*Jesús Jerusalénpu sããwarigue
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)*

²⁸ Jesús teerẽ jĩitoa, Jerusalénpu wáagu, cúãrẽ sugueyigu. ²⁹ Toopú wáagu, Betfagé, Betania macãrĩpu jeagudu tiiyigu. Teemacãrĩ Ûtãgú Olivo puto niã. Toopú cũu buerã pwarãrẽ jĩiyigu:

³⁰ —Iimacã marĩ díamacũ niirĩ macãpu wáaya. Toopú jeara, sícũ burro wĩmagũ siatũncõãrigure buajeáadacu. Cũu pesaya manigú niiqui ména. Cũurẽ jõã, néeatiya. ³¹ Múãrẽ “¿deero tiirã cũurẽ jõã?” jĩrĩ, “marĩ Òpũ booáwĩ” jĩña, jĩiyigu.

³² Cũu ticocoarira wáa, cũu jĩãrĩrobirora buajeáyira. ³³ Cúã burrore jõãrã tiirĩ, cũu òpãrã cúãrẽ: —¿Deero tiirã cũurẽ jõã? jĩiyira.

³⁴ —Marĩ Òpũ booáwĩ, jĩi yũuyira.

³⁵ Jesús puto néewa, burro sotoapu cúãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeoyira. Jesuré cũu sotoapu muãpeadutiya. ³⁶ Jesús cũu sotoapu pesawari, basocã cũurẽ padeorã, cúãye suti sotoá maquẽrẽ maapu sêõcüyira. ³⁷ Jesús Ûtãgú Olivo diiwáropu jeari, niipetira cũu buerere nũnurã cúã ãnariguere wãcũrã, usenincãyira. Niipetire Jesús tutuaremena tiẽñoriguecãrẽ wãcũrã, bayiró busurómena Cõãmacũrẽ usenire ticoyira.

³⁸ —¿Cõãmacũ ticodiocorigu marĩ Òpũrẽ ãñurõ tiáro! ¡Ûmuãsepare ãñurõ niirecutiaro! ¡Niipetira Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãrĩ” jĩi, usenire ticoaro! jĩiyira.

³⁹ Siquẽrã fariseo basoca toopú niirã Jesuré jĩiyira:

—Basocãre buegú, muãrẽ nũnurãrẽ ditamanĩdutiya, jĩiyira.

⁴⁰ Jesús yũuyigu:

—Yũure twoyá: Cúã ditamanĩtã, Cõãmacũ ate ãtãperire bayiró busurómena wedeseri tiigúadaqui, jĩiyigu.

⁴¹ Jesús Jerusalén putopu jea, tiimacãrẽ ãnacogu, utiyigu. ⁴² Tiimacã macãrãrẽ, too síro macãrãrẽ wãcũgũ, jĩiyigu:

—Mecũãrẽ múã ãñurõ niirecutirere Cõãmacũ tiorere masĩrĩ, ãñuboaĩyiu. Múã masĩdugahere wapa masĩricu. ⁴³ Múãrẽ ãñarõ netórẽ burecori atiadacu. Teeburecorire múãrẽ ãnatutira atimacãrẽ niipetireniñarĩpu cãmotáadacua, múãrẽ witiwari jĩrã. ⁴⁴ Niipetire múãyere cõãadacua. Múãrẽ sããpetĩjãadacua. Múã weere wiserire ãtãqui apequí sotoapu weemuãrigue putuáricu. Múã Cõãmacũ netõneri bureco jeari ãnamasĩhẽre wapa teero wáaadacu, jĩiyigu.

*Jesús Cõãmacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)*

⁴⁵ Jesús Cõãmacũwiipũ sããjeagu, dúari basocare[†] cõãwionecoyigu. ⁴⁶ Cúãrẽ jĩiyigu:

[†] 19:45 Dúari basoca wáicura, bua wapapacáro dúayira. Cúãrẽ sããnẽarirare pairé ticoyira, “Cõãmacũrẽ tiorã niĩya” jĩrã.

—Cõamacūye queti jóaripũpu biiro jĩĩ: “Yáa wii ‘Cõamacūmena wedeseri wii niĩ’ jĩĩ wii niĩadacu”,‡ jĩĩ jóare niĩ. Múápe yaarépira dúari wii niirĩ tia, jĩĩyigu.

⁴⁷ Búarecoricõrõ Jesús Cõamacūwiiupu bueyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, ápērã uputĩ macārã “¿cũūrẽ deero tii siārõ booi?” jĩĩyira. ⁴⁸ Basocá niipetira Jesús wedeserere t̃oññásera tiyira. Teero tiirá, cūūrẽ dee tii masĩiyira.

20

Jesuré “¿noã dutirémēna teeré tii?” jĩĩyigu

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Sicab̃reco Jesús Cõamacūwiiupu basocáre buegu tiyigu. Cūūye añurẽ quetire wedegu tiyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá Jesús p̃topu jeayira b̃toá dutirámēna. ² Cūūrẽ sãĩñáyira:

—Ësarẽ wedeya: ¿Noã dutirémēna m̃u teeré tii? ¿Noã m̃u r̃ẽ dutiré ticori? jĩĩyira.

³ Jesús cūūrẽ ỹuuyigu:

—Ỹucã múārẽ sãĩñágãda. Múá ỹuure wedeya: ⁴ ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigu ticocoyiri? ¿Cõamacū o basocápe ticocoyiri? jĩĩyigu.

⁵ Cúápe cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ “Cõamacū ticocorigu niiwĩ” jĩĩrĩ, cūū marĩrẽ “too docare ¿deero tiirá cūūrẽ padeoriri?” jĩĩboqui. ⁶ Marĩ “basocá cūūrẽ ticocorira niiwã” jĩĩatã, niipetira marĩrẽ ãtãperimēna déesĩãadacua. “Juan profeta niiw” jĩĩ padeoýa, jĩĩyira.

⁷ Teero tiirá, Jesuré: —Ticocorigure masĩriga, jĩĩjãyira.

⁸ Jesús cūūrẽ jĩĩyigu:

—Ỹucã múārẽ “ate dutirémēna teeré tia” jĩĩ wederia, jĩĩyigu.

Ññarã padecoteramēna queoré

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Jesús basocáre ate queorémēna wēnucãyigu:

—Sicū ãmu niyigu use wese oterigu. Oteri siro, ápērãrẽ tiiditare wasoyigu. Wasoari siro, aperopú wáyigu yoari niigũ wáagu. ¹⁰ Ëse d̃cacat̃irito niirĩ, sicū cūūrẽ padecotegure ticocomiyigu. Cūūya dita cūū wasorirare “use cūã dúa wapatãrere decomēna ticocoaro ỹuure” jĩĩcomiyigu. Cūū toopú jeari, tiidita wasorira cūūrẽ páa, péerogã ticoripacara, p̃tuócojãyira. ¹¹ Ápĩ cūūrẽ padeotegure ticocomiyigu sũcã. Cūūcãrẽ páa, ññarõ buijã, péerogã ticoripacara, p̃tuócojãyira. ¹² Too siro ãpĩrẽ ticoconemoyigu sũcã. Cūūcãrẽ cãmitu, cõãjãyira.

¹³ “Tiidita õpũ “¿deero tiigũdari ỹu?” jĩĩ wãcũnucãyigu. “Ỹu macū ỹu bayirõ maĩgãrẽ ticocogũda. Apetõ tiirá, cūūrẽ quonirēmēna ññabocua”, jĩĩmiyigu. ¹⁴ Õpũ macū toopú jeari ññarã, tiidita wasorira cãmerĩ wedeseyira: “Ánirã niĩ too siropu atiditarẽ ñeegũdũ. Cūūrẽ siãcõ. Cūū manirĩ, atiditã marĩya dita p̃tuãadacu”, jĩĩmiyira. ¹⁵ Teero tiirá, cūūrẽ ñee, tiiwese wesapu néewa, siãcõãjãyira, jĩĩ wedeyigu.

Jesús basocáre sãĩñáyigu:

—Tiidita õpũ cūūrẽ tiidãrere múārẽ wedegũda. ¹⁶ Cūū ati, cūūya dita wasorirare siãcõãpeti, ápērãrẽ tiiditare ticojãgũdaqui, jĩĩyigu.

Teeré tuorã: —¡Teero wáarijãrõ! jĩĩyira.

‡ 19:46 Isaías 56.7.

17 Jesús cǎārē ñña, jĩiyigu:

—Wáaadacu. Cōāmacūye queti jóaripũ jĩirere tuoyá:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cǎã boorípacari, tiiquira ɱputi macãqui ɱtuáwũ tiwiipáre.*

18 Tiiqui sotoapũ ñaapeagu mutãjõägũdaqui. Tiiqui cǎũ sotoapũ ñaapeatã, ãñurõ mutãpetijõägũdaqui, jĩiyigu.

Wapasédutire sãñárigue

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.13-17)

19 Moisés jóarigue buerá, paiare dutirá, “tee queorémena marĩrē jĩitutigu tiiqui” jĩi masĩjáyira. Toorá “¿cǎārē deero tii ñeerõ booi?” jĩimiyira. Basocáre cuira, ñeemasĩriyira.

20 Teero tiirá, cǎārē ãñurõ ññanunuse, ãpērãrē ññadutira ticocoyira. Cǎārē basocá ãñurã tiirõbiri niidutiyira. Cǎã Jesús merēã yũari boomíyira. Teeména tiidita dutigũpare wedesã ticodugamiyira. 21 Teero tiirá, cǎã ticocoarira Jesús ɱto wáa, sãñáyira:

—Basocáre buegú, ãsã masĩã: Мнѣ diamacúrã wedea; diamacúrã buea. Basocá niipetirare sícãrĩbiri ññaã. Cōāmacũ dutirere diamacú buea. 22 Teero tiigú, ãsãrē wedeya: ¿Romanuã õpãrē cǎũ niyeru wapasédutirere wapatĩadari; o wapatĩarigite? jĩiyira.

23 Jesupé cǎã ñañarõ tiidugãrere masĩjáyigu. Teero tiigú, jĩiyigu:

24 —Niyeruquire ãñoñá yũre. ¿Noãyá diapóa, noã wãme tusai? jĩiyigu.

—César romanuã õpãye tusaa, jĩiyira.

25 Jesús cǎārē jĩiyigu:

—Too docare Césaye niirere Césare wiyayá; Cōāmacūyere Cōāmacūrē wiyayá, jĩiyigu.

26 Jesuré basocá tuocóropũ merēã yũrere buaríyira. Cǎã cǎũ yũrere tuomanĩjõãrã, ditamanĩjõãyira.

Diarira masãmuãre wederigue

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Siquerã saduceo basoca Jesús ɱto jeayira. Cǎã “diarira masãmuãricua” jĩicua. Jesuré sãñáyira:

28 —Basocáre buegú, Moisés dutirere jĩãda: “Sicũ pñnamiñgũ diaweori, cǎũ bai cǎũ ñamo niirigore dúutuaro. Cǎũ coomena cǎũ sõwũ diarigure pñnacutĩbosaaro”,† jĩi jóarigu niiwĩ Moisés. 29 Sícũpõna siete niiyira. Cǎã sõwũ ñmocutiyyigu. Pñnamiñgũrã diajõãyigu. 30 Cǎũ siro macũ cǎũ sõwũ ñumore dúutumiyigu. Cǎũcã pñnamiñgũrã diajõãyigu. 31 Cǎã siro macũcã coore dúutu, pñnamiñgũrã diajõãyigu. Niipetira cǎã siro macãrãcã teerora wáyira. Cǎã siete pñnamiñpacara, diãpetijõãyira. 32 Too siro cǎã ñamo niimirigocã diajõãyigo. 33 Cǎã siete coore ñmocutimiyira. Teero tiigó, diarira masãmuãrĩ, ¿nii ñumope ɱtuãgodari? jĩiyira.

34 Jesupé cǎārē yũuyigu:

—Atibãrecopãre ãmuãã, numiã ñmocuti, manucutiya. 35 Cōāmacũ beserira dia masãmuãri siro, ãmuãã, numiã wãmosiãricua. 36 Ángelea tiirõbiri niĩya. Dianemoricua sáa. Cōāmacũ masõrira niijĩrã, Cōāmacũ põna niĩya. 37 Diarira

* 20:17 Salmo 118.22. † 20:28 Deuteronomio 25.5.

masãmuãrere Moiséca cãu jóariguemena ãñorígu niíwĩ. Yucãu jãurísati quetipũ Cõãmacũ “Abraham, Isaac, Jacob Ôpũ niĩã yãu”[‡] jĩriguere jóarigu niíwĩ.
³⁸ Cõãmacũ diarira Ôpũ niirii; catirá Ôpũpe niĩ. Cũu Ìñacoropũ niipetira catiia, jĩyigu.

³⁹ Siquẽrã Moisés jóarigue buerá Jesurá jĩyira:

—Basocãre buegá, mũu diamacũ peti wedesea.

⁴⁰ Too síro cãurẽ apeyẽ sãñánemodũgariyira sáa, “marĩrẽ netõnãcãboqui sũcã” jĩrã.

*“Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?” jĩrigue
 (Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)*

⁴¹ Jesús basocãre sãññáyigu:

—¿Deero tiirã “Cõãmacũ beserigu David pãrãmi niĩ” jĩĩ? ⁴² David basirora Salmopũpũ jóarigu niíwĩ:

Cõãmacũ jĩwĩ yãu Ôpũrẽ:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

⁴³ tẽe mũurẽ Ìñatutirare mũu dutiriguere yãu ãñurõ yãuri tiirĩpũ”,[§]
 jĩ jóarigu niíwĩ.

⁴⁴ David “yãu Ôpũ” jĩgũ, Cõãmacũ beseriguere jĩgũ tiirĩgu niíwĩ, cãu pãrãmi niipacari. Teerẽ ãñurõ wãcũña, jĩyigu.

*Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécũtũre wederigu
 (Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)*

⁴⁵ Niipetira basocã tuocóropũ Jesús cãu buerãre wedeyigu.

⁴⁶ —Moisés jóarigue buerá tiiróbirora tiirucúrijãña. Cũã suti yoaretõ sãña, wáaũseniya. Macã decopũ quioníremena ãñudutiri boocúa. Neãrẽ wiseripũ sũguero maquẽ duirẽpũ dícu duidũgacua. Bosebũreco tiirópũcãrẽ teerora tiidũgãcua. ⁴⁷ Niyeru boorã, wapewia numiãye wiserire jĩditoremãna ãmacua. Cũã yõari Cõãmacũmena wedesera tiiróbiro tiiditõya basocãre. Cũãrã ãpẽrã nemorõ ñañarõ tiinõãdara niĩya, jĩyigu.

21

*Wapewio bóaneõgõ Cõãmacũrẽ ticorigue
 (Mr 12.41-44)*

¹ Jesús Ìñacopũ, niyeru cõorã niyeru sããretibaripũ* pairó niyeru sããrĩ Ìñayigu. ² Síco wapewio bóaneõgõ puaquí wapamanírequiri sããrĩ Ìñayigu.

³ Teerẽ Ìñagũ, jĩyigu:

—Yũu aterẽja diamacũrã jĩã: Cõãmacũ Ìñacoropũre igo wapewio bóaneõgõ niipetira nemorõ ticoyo. ⁴ Ìniãpeja cũãrẽ dusariguere ticooya. Coopeja coo cõomíarigue, coo yaarẽ sãibóarigũgãrẽ ticopetijãyo, jĩyigu.

*Jesús “Cõãmacũwii cõãnoãdacu” jĩrigue
 (Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)*

⁵ Siquẽrã cãu buerá Cõãmacũwii maquẽrẽ wedeseyira:

—Ëtãquiritõ ãñurẽmena tiirĩ wii ãñunetõjõãri wii niã. Cũã mamorecã ãñunetõjõãre niã, jĩyira.

Jesús cũã jĩrẽre tuogá, jĩyigu:

[‡] 20:37 Êxodo 3.6. [§] 20:43 Salmo 110.1. * 21:1 Tee niyerumena Cõãmacũwiire quẽnoyíra.

⁶ —Múã ãno Ìñaré too síro ùtãqui apequí sotoápu weemuãrigue putuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩiyigu.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Too síro cùãrẽ sãĩñayira:

—Ësãrẽ buegá, mũũ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena Ìñamasĩnoãdari, ate wáaadari suguerogãrẽ? jĩiyira.

⁸ Jesús cùãrẽ yũuyigu:

—Ãñurõ tuomasĩña, ãpẽrã jĩĩditori jĩĩrã. Paũ “yũũrã niĩã; yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩã” jĩĩãdacu. “Atibúreco petiádaro péerogã ðusaa”, jĩĩãdacu. Cùãrẽ padeõ nũũrĩjãña. ⁹ “Cãmerĩsĩãrã tiíawã” jĩĩrĩ tuoãdacu. “Toopú basocã cùã õpãrãrẽ cõãrã tiíya” jĩĩrécãrẽ tuoãdacu. Teerẽ tuorã, cuirijãña. Tee wáasugueadare niirõ tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiádaro ðusaãdacu ména, jĩiyigu.

¹⁰ Cùãrẽ jĩĩnemoyigu:

—Sicapõna macãrã apẽpõná macãrãmena cãmerĩsĩããdacu. Teero biiri sica-dita macãrã apeditã macãrãmena cãmerĩsĩããdacu. ¹¹ Bayirõ dita cãmeñare wáaadacu. Peeditapure jubóare, diaré wáaadacu. Ëmuãsepure quioré, merẽã bauré bauãdacu.

¹² Tee wáaadari suguero, ãpẽrã múãrẽ ñee, ñañarõ tiíãdacu. Múãrẽ judíoa neãrẽ wiseripu néewa, queti beseadacu. Peresuwiipu sõnecoadacu. Òpãrã, dutirã pũtopũ néewa, queti beseadacu. Tee niipetirere tiíãdacu múã yũũre padeoré wapa. ¹³ Cùã teero tiirĩ, yũũ múãrẽ tiirere wedemasĩãdacu. ¹⁴ Cùãrẽ yũũadarere wãcũsuguerijãña. ¹⁵ Yũũ múãrẽ masĩrĩ tiigúda cùãrẽ yũũadarere. Teeména múãrẽ Ìñatutira múã wedeserere siccãrĩbircua. “Tee diamacã niiria”, jĩĩmasĩricua. ¹⁶ Múã pacusũmuã, múãya wadera, múã menamacãrã múãrẽ dutirãpure wedesããdacu. Cùã teero tiirĩ, múã síquẽrãrẽ sãjããdacu. ¹⁷ Niipetira basocã múãrẽ Ìñatutiadacu yũũre padeoré wapa. ¹⁸ Teero tiipacãrĩ, múãrẽ merẽã wáaãmaricu. ¹⁹ Yũũre padeodúrijãña. Wãcũtutuarucujãña. Teero tiirã, catiré petihére buããdacu.

²⁰ Múã surara Jerusalénrẽ niisodeari Ìñarã, “tiimacãrẽ cõããdaro péerogã ðusaa” jĩĩmasĩãdacu. ²¹ Teero wãari Ìñarã, Judea ditapũ niirã ãtãyucũpu dutijõããrõ. Jerusalénpu niirã aperopú wáaaro. Cãpũpu niirã tiimacãpu putuawarijããrõ. ²² Teeburecori Cõãmacãye queti jóaripũpu jĩĩrõbirona wáaadacu: Cõãmacũ Jerusalén macãrãrẽ ñañarõ tiigúdaqui. ²³ Teero wãare burecori niipacósãnumiãrẽ, põna ùpũrã cõorãre bóaneõre burecori niĩãdacu. Atiditapure bayirõ ñañarõ netõrẽ niĩãdacu. Cõãmacũ basocãre bayirõ peti ñañarõ tiigúdaqui. ²⁴ Æpẽrã cãmerĩsĩãrõpu sãĩnoãdacu. Æpẽrã ñee, niipetire ditapũ néewanoãdacu. Apeditã macãrã judíoa niĩhẽrã Jerusalénrẽ cõãdioco, cõtãmũtõãdacu. Cõãmacũ cùãrẽ dutiriro jeatuaro teero tiíãdacu, jĩiyigu.

Jesús putuatiadare

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Jesús wedenemoyigu:

—Teero wáaadari suguero, mũĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõã pee merẽã bauré wasoãdacu. Atibúreco niipetiropu macãrã díã pairĩmaa, ocoturire bayirõ busuri tuorã, ucũãra, dee tii masĩriadacu. ²⁶ Basocã atibúrecore wáaadare wãcũrã, bayirõ cuira, tuomasĩre petijõããdacu.

Niipetira ãmuãsepu niirã cãmeñanoãdacua. ²⁷ Teero wáari, yuu niipetira sôwã òmebũruápu tutuaremena asibatédiatiri ññaãdacua. ²⁸ Tee niipetire wáanucãrĩ, wãcũtutua, ãseniña. Ñmuãsepu ññamuõcoya. Múarẽ netõnẽadaro pëerogã ðusaãdacu, jĩiyigu.

²⁹ Ate queorẽmena wedeyigu:

—Higueragu, teero biiri niipetire yucu biirecutirere wãcũña. ³⁰ Pũũrĩ wasori, “cãma wáadaro pëerogã ðusaa” jĩimasinoã. ³¹ Tee tiirõbirora yuu jĩĩrigue wáari ññarã, “Cõãmacũ dutirẽ basocãpure niĩadare jeaadaro pëerogã ðusacũ” jĩ masiña.

³² Yuu aterėja diamacãrã jĩã: Atitõ macãrã cũã diaadari suguero, yuu jĩĩrigue niipetire wáaadacu. ³³ Ñmuãse, atiditã peticõdiaadacu. Yuu wedesere doca petirĩcu. Niirucujãadacu.

³⁴ Yuu putuaatiadari bũrecore múã masĩricu. Teero tiirã, múã ãñũrõ niyueya. Múã ñañarẽ tiirere tiirĩpori jĩrã, tiirijãña. Cũmurijãña. Atibãreco maquẽrẽ wãcũpatirijãña. Múã wãcũña manirõ yuu putuaatiadari bũreco jeaadacu. ³⁵ Tiibũrecore niipetiropu macãrã tãmuãdacua. Teero tiirã, tuomasĩña. ³⁶ Múã ãñũrõ ññacoya. “Tee ãsã ñañarõ netõãdarere netõnẽña” jĩrã, Cõãmacũrẽ sãĩrucujãña. Yuu niipetira sôwãrẽ cuiro manirõ bocaada jĩrã, sãĩrucujãña, jĩiyigu.

³⁷ Jesús bãrecoricõrõ Cõãmacũwiipu bueyigu. Ñnamirĩrẽ Ñtãgũ Olivopu wáa, niirucuyigu. ³⁸ Bõerigã basocã niipetira Cõãmacũwiipu cũãrẽ tuorã wãarucuyira.

22

Jesuré ñeeãdara wedeserigüe

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Pã pũuri tiirẽ wáoya manirẽ yaarĩ bõsebũreco wáadaro pëero ðusayiro. Tii bõsebũreco wãmecutia Pascua. ² Paiarẽ dutirã, Moisés jóarigüe buerã “¿deero tii Jesuré siãrõ boomĩto?” jĩiyira. Cũãrẽ siãdugapacara, basocãre cui niyira.

³ Judas cũã “Iscariote” jĩĩgãrẽ Satanás sããiyigu. Jesús buerã doce menamacã niimiyigu. ⁴ Cũã paiarẽ dutirã, Cõãmacũwii coterĩ basocãre dutirã putopu wáayigu. Toopũ jea, Jesuré ticoadarere cũãmena wedeseyigu. ⁵ Cũã jĩĩrere tuorã, bayirõ ãseniyira.

—Mũũrẽ niyeru wapatĩada, jĩiyira.

⁶—Jãu, teerora tiiwã, jĩiyigu.

Teero tiigũ, basocã ññahẽrõ cũãpure Jesuré ticogadu coteyigu.

Jesús cũã buerãmena yaaturigüe

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Too síro pã pũuri tiirẽmena wáoya manirẽ yaarĩ bũreco jeayiro. Tiibũreco niirĩ, sícũ corderore cũã Pascua bõseyagũdure siãnoã. ⁸ Teebũrecore Jesús Pedrorẽ, Juanrẽ biiro jĩĩcoyigu:

—Marĩ Pascua bõseyaadarere quẽnoyũera wáaya, jĩiyigu.

⁹—¿Noopũ ãsã quẽnorĩ boogãri? jĩiyira.

¹⁰ Cũãrẽ jĩiyigu:

—Múã macãpu wáaya. Toopũ jeara, sícũ basocã ocogã turupeogure buajeãadacu. Cũãrẽ nunuwáwa. Cũã sããwari wiipu sããwawa. ¹¹ Tiiwĩ ðpũrẽ jĩiwa: “¿Noopũ niigari yuu buerãmena Pascua bõseyaadari tatia?” jĩiawĩ

ūsārē buegá”, jīwa. ¹² Cūū ūmuārō macā tatia quēnoāri tatiacaru ēñogúdaqui. Toopú quēnoyúewa, jīcoyigu.

¹³ Cúā wáa, toopú Jesús cūārē jīārirobirora niipetirere buayíra. Toopú cúā Pascua boseyaadarere quēnoyíra.

¹⁴ Yaarítono jeari, Jesús cūū beseriramena yaaadara jeanuáyira. ¹⁵ Jesús cūārē jīyigu:

—Yuu múāmena ate Pascua boseyarere bayiró yaadugaa, yuu diaadari sngüero. ¹⁶ Yuure tɔoyá: Mecūāmena Pascua yaarére yaanemoricu sáa, téé yuu Ōpū sāāri siropu, jīyigu.

¹⁷ Teero jīāri siro, vino bapare néé, Cōāmacūrē ūsenire ticoyigu. Cūū bueráre jīyigu:

—Ateré cāmerí bato, sīniñá. ¹⁸ Yuure tɔoyá: Mecūāmena yuu vino sīninemoricu sáa, téé yuu Ōpū sāāri siropu, jīyigu.

¹⁹ Pārē néé, Cōāmacūrē ūsenire ticoyigu. Túajea, ruatásá, batogura, jīyigu:

—Ate pā yuu múārē diabosaadari ōpūūbiro niíā. Ateré tiyá, yuu múārē diabosarere wācūrā.

²⁰ Yaaari siro, teerora tiyigu sīnirí bapamena. Cūū bueráre tīāgū, jīyigu:

—Atibapá maquē yéé díibiro niíā. Yuu diari, yéé díí ōmayudiaadacu, múā ñañarē tiirére cosebosáaro jīīgū. Teeména Cōāmacū mama netōnére quetire cūūgúdaqui. ²¹ Tɔoyá: Año yuumena yaaduii yuure ñatutirapure ticogudu.

²² Yuu niipetira sōwūrē Cōāmacūye queti jóaripūpu jīrōbirora wáaadacu. Bóaneōgū niigúdaqui yuure ticogudapeja, jīyigu.

²³ Cūū buerá cúā basiro cāmerí sāñáyira:

—¿Noā niigariye teero tiigúdu? jīyira.

¿Nii uputí macū nií?

²⁴ Too síro Jesús buerá cúā basiro bayiró cāmerí wedeseyira.

—¿Nii marí watoare uputí macū nií? jīyira.

²⁵ Teero tiigú, Jesús cūārē jīyigu:

—Atibúreco macārā ōpārā cúā booró dutiāmajāya. Cúāye dita macārārē “ūsārē añurō tiápura niíya” jīrī boocúa. ²⁶ Múapeja cúā tiiróbiro tiiríjāña. Biirope tiyá. Múā menamacū uputí macū niigú niitugu tiiróbiro niirecutiario. Múārē dutigú padecotegu tiiróbiro niirecutiario. ²⁷ Múā tgueñarí, ¿niipé uputí macū nií? ¿Yaaduiyere o cūūrē yaaré péocotegure? Yaaduiyere uputí macū nií. Yuu doca múāmena niigū, yaaré péocotegu tiiróbiro niíā.

²⁸ Múā nií yuumena niirucujārā. Yuure merēā wáari, múācā ñañarō netóarua. ²⁹ Teero tiigú, yuucā yuu Pacu yuure Ōpū sōnecorobirora múārē ōpārā sōnecoguda. ³⁰ Biiro tiirí, múā yuu Ōpū niirōpu boseya, duiadacu. Múā ōpārā duirépirīpu duiadacu, Israelya pōna macārā doce pōnaríre dutiadora, jīyigu.

Pedro Jesuré “masīriga” jīrigue

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Jesús jīnemoyigu:

—Simón, tɔoyá. Satanás múā padeorére duurí tiijīgū, ñañodugáqui. Teero tiigú, múārē sāñarigu niíawí. ³² Cūū mūūrē ñañodugári ññagū, yuure padeoduríjāārō jīīgū, Cōāmacūrē sāibosáawū. Teeré mūu netōāri siro, padeó, mūuya wedera yuure padeoráre wācūtutuari tiyá, jīyigu.

33 Pedro унныгигу:

—Өрү, мннрē peresuwiipу néewara, уннцārē néewaaro. Мннрē сiārā, уннцārē сiārō, jījāmiyigu.

34 Jesús сūārē jīiyigu:

—Pedro, унн jīirēre тuoyá: Mecūā macā ñami cārēquē wedeadari сугуero, уннre ñiārī “сūārē масiрга” jīiditogudacu, jīiyigu.

Jesús diaadari сугуero, сūā bueráre wederigue

35 Apeyé сūārē jīiyigu:

—Múārē унн wasopori manirā, niyeru сāārepori manirā, sapatu apebá manirā ticocoritore, ¿apeyenó dusarí? jīiyigu.

—Dusaríwу, jīiyira.

36 Cūārē jīiyigu:

—Mecūāmena wasopo сuogú néewaaro; niyeru сāāriпо сuogúcā néewaaro. Espada сuohégu сūūyaro sutiró sotoá macārōrē dúa, espadare сāiārō. 37 Уннre тuoyá: Cōāmacūye queti jóaripūру yée maquērē jóarigue diamacá wáaadare niiró тiia. Ate jóanoā: “ ‘Cūācā dutirére netōnucāgú niir’ jīi wācūmiwā basocá сūārē”, * jīi jóanoā. Niipetire yée maquērē jóarigue diamacá wáaadacu, jīiyigu.

38 —Jāā, ūsā Öрү, ate espada рuарi niā, jīiyira.

—Āñuādacu, jīiyigu.

Jesús Getsemanipу сūā Pacure сāirigue

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

39 Jesús witiwa, сūū tiirucūriрiрiрi Ötāgú Olivopу wáayigu. Cūū buerá сūārē нунныyira. 40 Тоорú jeagu, сūārē jīiyigu:

—Wātī múārē jīicōāsārijāārō jīirā, Cōāmacūrē сāiñā, jīiyigu.

41 Teero jīitoa, сūā сугуero ūtāpe déecogu jearócōrō yoaro wáayigu. Тоорú ñicācoberimena jeacūmu, Cōāmacūrē сāiyigu. Sāigú jīiyigu:

42 —Pacу, мнн boogú, унн ñañarō netōādarere netōnéña. Унн teero jīipacari, унн boorére tiirjāña; мнн boorépe wáaaro, jīiyigu.

43 Sīcū ángele ūmuāse macū сūūrē bauáyigu. Bauá, сūūrē tutuari тiiyigu.

44 Cūū ñañarō netōāдарe wācūpatigu niijigú, nemoró Cōāmacūrē сāiyigu. Cūū usotíre paca díi tiiróbiro oco tabidiayiro.

45 Cūū Cōāmacūrē сāiñā siro, wūmunucā, сūū buerá рuтopу cāmerutáyigu. Cūārē cāniārirapure buajeáyigu. Cūā bayiró wācūrecūtiarira niijirā, cāniñōyira. 46 Cūārē jīiyigu:

—¿Deero tiirá nocōrō cānií? Wūmunucāña. Cōāmacūrē сāiñā, wātī múārē jīicōāsārijāārō jīirā, jīiyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

47 Jesús сūāmena wedesegu tiiríra, рау basocá atiyira. Jesús buerá doce menamacū niimiārigу Judas wāmecūtigу сūārē суосугуéyigu. Jea, Jesús рuтo atiyigu, сūū wasopúrore ūpūgūdu tiiri. 48 Jesús сūārē jīiyigu:

—¿Juda, ūpūremena унн niipetira сōwūrē уннre ñatutirapure тicoi?

49 Cūū buerá сūūrē ñeeāдарe ññarā, сāiñāyira:

—Ĥsā Öрү, ¿espadapīrīmena сūārē cāmotāgari? jīiyira.

* 22:37 Isaías 53.12.

⁵⁰ Sícū Jesús buegú paiaré dutigúre padecotegure páatacojāyigu. Diamacū macā cāmopérore páatayigu. ⁵¹ Jesús cūū bueráre: —Nocōrōrā tiiyá, jīyigu.

Cāmopérore ñaapeó, netōnéyigu. ⁵² Cūūrē ñeerā jeará niyira: Paiaré dutirá, Cōamacūwii coteri basocare dutirá, butoá dutirácā niyira. Jesús cūūrē jīyigu: —¿Yaarépigure tiiróbiro yūare espadapīrīmena, yucaména ñeerā atiarī? ⁵³ Búrecoricōrō yū Cōamacūwiipū múāmena niirī, ñeeriwū. Mecūtīgā múā booró tiirítono jeaa. Satanás naītīārōpū niigú dutirépere tiia múā, jīyigu Jesús.

Pedro Jesuré “masīriga” jīyigū

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesuré ñeeāri siro, néewayira. Paiaré dutigúya wiipū néesāwayira. Pedrope yoasāñurō cūūrē nanuyigu. ⁵⁵ Basocá paiaré dutigúya wii popea macā yepa decopū pecame dioyira. Dioári siro, duiyira. Pedro cūāmena duiyigu. ⁵⁶ Sícō tiiwii padecotego Pedro toopú duiri īñayigo. Cūūrē īñagōrā īña: —Ānicā īnīmena wáarucuarigura niirā, jīyigo.

Cūūpe coore: ⁵⁷ —Cūūrē masīriga, jīyigu.

⁵⁸ Too sírogā āpī cūūrē īña: —Mūucā īni menamacū niā, jīyigu.

Pedrope cūūrē: —Niiria, jīyigu.

⁵⁹ Sica hora siro āpī jīnemojāyigu:

—Niirōrā ānicā īnīmena niijīyī. Cūūcā Galilea macārā niī, jīyigu.

⁶⁰ Pedrope yūyigu:

—Ñeenórē wedesequ wedesequ, jīyigu cūūrē.

Cūū wedesequ tiiría, cārēquē wedeyigu. ⁶¹ Jesús Pedrore cāmeñácoyigu.

Toorá Pedro marī ōpū cūūrē jīāriguere wācūbuayigu: “Mecūā macā ñami cārēquē wedeadari saguero, yūare ītīārī ‘cūūrē masīriga’ jīgūdacu mū”, jīyigu. ⁶² Teeré wācūbuagu, witiwa, bayiró utiyigu.

Jesuré cūā buiáperigū

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jesuré coterá cūūrē buijá, páayira. ⁶⁴ Cūū capearire biaápeyira. Teero tii, cūūrē sāīñáyira:

—Jībūaya. ¿Noā mūurē páaarī? jīyira.

⁶⁵ Pee apeyé jīnemo, cūūrē buijáyira.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti pūtopū néewarigū

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Bóeri butoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigū buerá neāyira. Teero tiirí, Jesuré Judíoare Dutirá Peti neārī wiipū néewayira. Toopú jeari, cūūrē sāīñáyira:

⁶⁷ —Wedeya ūsārē: ¿Mū Cōamacū beserigū Cristo niī? jīyira.

Cūū cūūrē jīyigu:

—Yū múārē “cūūrā niā” jīrī, padeorícu. ⁶⁸ Yū múārē sāīñárī, yūarícu.

⁶⁹ Ateré múārē wedegūda: Mecūāmena yū niipetira sōwū Cōamacū tutuare cūonetōgū pūto cūū diamacūpe duigūdacu, jīyigu.

⁷⁰ Cūā niipetira sāīñáyira:

—¿Too docare mū Cōamacū macū niī? jīyira.

—Múā jīrōbirora cūūrā niā, jīyigu.

⁷¹ Cūā jīyira:

—Āpērā cūūrē wedesārā āmaānemorō booríga. Marī basirora cūū “yuará niia” cūū jīrēre tuotóaa, jīyira.

23

Pilato Jesuré sãñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Cūā niipetira wãmancā, Jesuré Pilatorp̄re néewayira. ² Toopá jea, cūūrē wedesāncāyira:

—Ānirē buaáwū, ūsā judíoare ñañoǵūrē. Cūū romanuā òpūrē wapatírere “ticorijãña” jīī. “Yuu Cōāmacū beserigu Cristo niia; yuu muá òpū niia”, jīrucui, jīyira.

³ Pilato cūūrē sãñáyigu:

—¿Muarã niī judíoa òpū? jīyigu.

—Muu jīrōbirora cūūrā niia, jīyigu.

⁴ Pilato pairé dutiráre, basocá niipetirare jīyigu:

—Ānirē ñañarē tiiárigue buaríga, jīyigu.

⁵ Cūāpe tutuaromena jīnemoyira:

—Cūū niipetira Judea macārārē cūū buerémena atiditá dutirére netōnacārī tiigá tii. Galileap̄ teero tiincāyigu. Mecūtígārē atimacāp̄re teerora tiigá jea, jīyira.

Jesuré Herodes p̄top̄ néewarigue

⁶ Teeré tuogú, sãñáyigu:

—¿Cūū Galilea macū niī? jīyigu.

⁷ —Cūūrā niī, jīyira.

“Herodes dutiré dita macū niī” jīrēre tuogú, cūū p̄top̄ ticocoyigu. Teeb̄recorire cūū Jerusalén̄p̄ niyigu. ⁸ Herodes Jesuré ñagū, bayiró useniyigu, yoari ñadugarigu niijigū. Cūūye maquērē wedeseri tuoyigu. Cūū tutuaremena tiēñorī ñadugamiyigu. ⁹ Teero tiigá, cūūrē pee sãñamiyigu. Cūūpe yuariyigu. ¹⁰ Pairé dutirá, Moisés jóarigue buerá too ñanucūyira. Cūā bayiró Jesuré wedesārā peti tiyira. ¹¹ Herodes cūūyara suraramena Jesuré ñañarō tiiápeyira. Cūūrē buijārā, sotoá macārō añurōrē sãyira. Tooména Pilato p̄top̄ ticocoyigu sūcā. ¹² Tiib̄recora Herodes Pilatomena cāmerī quēnoyira. Too s̄guerop̄re cāmerī ñadugariyira.

Jesuré sãñadutirigue

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Too síro Pilato pairé dutiráre, Judíoare Dutirá Petire, tiimacā macārā basocáre néoyigu. ¹⁴ Cūūrē jīyigu:

—Muá ãnirē yuu p̄top̄ néetiawū. “Basocáre ñañoǵú tii”, jīāwū. Yuu muá ñacogor̄p̄ cūūrē sãñamiāwū. Muá wedesãñariguere ñañarē buaríga. ¹⁵ Herodecā buaríarigu niīāwī. Marīrē opatutí ticocoarigu niīāwī. Wapa cūūrē sīārī tiiéno mania. ¹⁶ Teero tiigá, cūūrē tãnaāri siro, wionécoguda, jīimiyigu.

¹⁷ Pilato Pascuaricōrō basocá usenirī boogú, sīcū peresuwiip̄ niigárē wionécorucuyigu. ¹⁸ Cūū jīrēre tuorá, niipetira sīcāróména acaribíyira:

—¡Jesuré sãñadutiya! ¡Barrabápe wionécodutiya! jīyira.

¹⁹ Barrabás romanuā dutiráre cōādugagu, cāmerīñāyigu. Basocáre sīāyigu. Teewapa peresutinoyigu. ²⁰ Pilato Jesuré wionécodugamiyigu. Teero tiigá, basocáre wedesenemoyigu sūcā. ²¹ Cūāpe acaribíyira:

—¡Curusapu cūūrē páabiatu sīādutiya! jīiyira.

²² Pilato itīārī jīīgū tiiyigu sáa:

—¿Ñeenó ñañarē tiārī cūū? Wapa cūūrē sīārī tiiréno buariatu. Teero tiigú, cūūrē tanaāri siro, wionécoguda, jīimiyigu.

²³ Basocápe putuáiyira. Bayiró acaribiyira. Cūūrē curusapu páabiatu sīādutiya. Cūā Pilatore docacūmurī tiiyira. ²⁴ Teero tiigú, cūā sārēre ti-idutiya. ²⁵ Basocá wionécodutiariyire wionécoyigu. Cūū dutiráre cōādugare wapa, basocáre sīārē wapa peresuwiiru sōnecorigu niipacari, wionécoyigu. Jesuré wiyayigu, cūā booró tiidutiya.

Jesuré sīārīyige

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesuré sīārā wáara néewayira. Cūā too wáari, sīcū Cirene macā macū cāpūru niīarigu putuaatigu tiiyigu. Cūū wāmecutiya Simón. Cūūrē ñee, Jesús apawari curusare cūū siro apanunuse dutiyira.

²⁷ Jesuré pau basocá nunayira. Numiā bóaneōrā bayiró uti acaribínunuseyira. ²⁸ Jesús cāmenucā ñña, cūārē jīiyigu:

—Jerusalén macārā numiā, yūure utirijāña. Múārē wáaadare utiya. Múā pōnarē utiya. ²⁹ Too síro múā ñañarō netōādacu. Teebarecorire múā jīiādacu: “Pōnamaníra numiā, pōnacutíñahērā, ūpūōñáhērā usenicua”, jīiādacu. ³⁰ Teero wáari, basocá jīiādacu: “Ūtāyucu ūsāpūre ñaaapearo; opaburi ūsārē ñañarō tiirére cāmotáaro”, jīiādacu. ³¹ Yūu wapa cuohégure ñañarō tiirā, wapa cuorápere nemorō ñañarō tiíadacua, jīiyigu.

³² Puarā basocá ñañarārē Jesuména sīāādara néewayira. ³³ “Dupucoro” wāmecutiropu jeayira. Toopú jea, Jesuré curusapu páabiatuyira. Basocá ñañarārē sīcū diamacápe, āpī acuniñape nucōyira. ³⁴ Jesús jīiyigu:

—Pacu, āniārē acabóya. Cūā teero tiirére tuomasīyira.

Surara cūūye suti niimiāriyire batoadara, jīibuaapeyira. ³⁵ Basocá toopú ññanucūyira. Judíoare Dutirá Peti Jesuré buirā jīiyira:

—Āpērācārē netōnéwī. Diamacūrā Cōāmacū beserigu Cristo niigūjā, cūū basiro netōnéārō, jīiyira.

³⁶ Suraracā cūūrē buijāyira. Cūū puto wáa, cūūrē vino piyare tīārā, jīiyira:

³⁷ —Mūu judíoa ōpū niigū, mūu basiro netōnéña, jīiyira.

³⁸ Cūūya dupu sotoapu sicapī tuunoyiro. “ĀNI JUDÍOA ŌPŪ NIÍ”, jīi jóanoyiro.

³⁹ Sīcū basocá ñañagú curusapu tusagú Jesuré ñañarō jīiyigu:

—Mūu diamacūrā Cōāmacū beserigu niigū, mūu basiro netōnéña; ūsācārē netōnéña, jīiyigu.

⁴⁰ Āpī toopú tusagúpe cūūrē tutigu jīiyigu:

—¿Mūu Cōāmacūrē cuiridojā? Marīrē, cūūrē sīcārōména ñañarō tiirā tiíya.

⁴¹ Marīrē diamacūrā ñañarō tiirā tiíya, marī ñañarē tiiríyige wapa. Cūū doca ñañarē tiirīmiyigu, jīiyigu.

⁴² Jesuré jīiyigu:

—Jesús, mūu Ōpū sāāgū, yūure wācūwa.

⁴³ Cūūrē yūuyigu:

—Yūu ateréja diamacūrā jīiā: Mecāārā yūumena āñunetōjōārō niirōpu niigādacu, jīiyigu.

*Jesús diarigue**(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)*

44-45 Too síro coeritó jeari, niipetiro tiiditapu naĩtĩãjõãyi. Muĩpũ búreco macũ bóeriyigu. Tée ñamica tres niirĩpu naĩtĩãtuyiro. Teero wáari, Cõãmácũwii popeapu Añunetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero yigadiati, pũacaséropu jeaco-tuayiro. ⁴⁶ Jesús bayiró acaribíyigu:

—Pacu, yáa yeeripũnarẽ bocañeña, jĩiyigu.

Teero jĩĩgũrã, diajõãyigu.

⁴⁷ Cien surara dutigũ teero wáari ñĩngũ, Cõãmácũrẽ usenire ticoyigu.

—Diamacũrã ãni wapa cuohégũ niimiãyi, jĩiyigu.

⁴⁸ Niipetira toopũ ñĩnarã jearira teero wáari ñĩnarã, bayiró wãcũpatiyira. Teero tiirã, cãã cutirore páarara, pũtawayira. ⁴⁹ Niipetira Jesús menamacãrã, Galileapu cũũrẽ ñũuãtĩrira numiãcã yooropu teero wáarere ñĩnucũyira.

*Jesuré ãtãtutipu cũũrigue**(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Sícũ Judea macũ Arimatea macã macũ niiyigu. Cũũ wãmecutiyigu José. Cũũ ãñugũ, diamacũ tiigũ niiyigu. Cõãmácũ dutiré basocãpũre niĩadarere coteyigu. Cũũcã Judioare Dutirá Peti menamacũ niiyigu. Teero niipacu, cãã Jesuré sããdutĩri boorimiyigu. ⁵² Cũũ Pilato puto sããwa, Jesuyã õpũũrẽ sãiyigu. ⁵³ Too síro curusapu tusagũre néedioco, sutiró ãñũri caseromena cõmayigu. Túajea, ãtãgãpu coari tutĩpu cũũyigu. Tiituti sícũno cũũnoña manĩri tuti niiyiro. ⁵⁴ Cũũ yeerisãri búreco maquẽ quẽnorĩ búreco niiyiro. Yeerisãri búreco jeaadarõ péero dusayiro.

⁵⁵ Jesumẽna Galileapu atirira numiã tiitutire ñĩayira. Jesuyã õpũũrẽ cũũrĩ ñĩayira. ⁵⁶ Ñĩãari síro, coerã, sitiaãñũre quẽnocũyira. Túajea, Moisére dutiré cũũrigue jĩĩrõbirora judioa yeerisãri búrecore yeerisãyira.

24*Jesús masãmuãrigue**(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)*

¹ Cãã yeerisãri búreco netõãri síro, bóerigã cãã sitiaãñũre quẽnocũãriguere néewa, cũũrẽ cũũri tutĩpu jeayira. ² Toopũ jeara, tiituti biamĩriqui ãtãquicare aperopũ nucũri ñĩayira. ³ Sããjeara, Jesuyã õpũũrẽ ãariyira. ⁴ Teero tiirã, deero jĩĩmasĩriyira. Wãcũña manĩrõ pũarã ãmuã suti asiyãre sãñarira cãã pũtopu nucũri ñĩayira. ⁵ Cãã bayiró cui, munibiãyira. Ëmuã cããrẽ jĩiyira:

—¿Deero tiirã catigũre diarira cũũrõpũre ãmaãĩ? ⁶ ãnorẽ manĩ. Masãtoaawĩ. Galileapu niigũ, muãrẽ cãũ wederiguere wãcũña: ⁷ “Yũũ niipetira sõwũrẽ ñãñarẽ tiirãpũre ticonogũdacu. Cãã yũũre curusapu páabiatu sãããdacua. Itiãbũreco síro masãmuãgũdacu”, jĩĩmiwĩrã, jĩiyira.

⁸ Teero jĩĩrĩ tuorã, cãũ wederiguere wãcũũayira. ⁹ Cũũrẽ cũũri tutĩpu jearira pũtãjeara, Jesús beserira oncere niipetirere wedeyira. Teero biiri ãpẽrã niipetirare wedeyira. ¹⁰ Jesús beserirare queti wederira noquẽrã niiyira: María Magdalena, Juana, María (Santiago paco), ãpẽrã numiã niiyira.

¹¹ Cãã wedeariguere padeorĩyira. “Teero jĩĩjãrã tiicúa”, jĩĩ wãcũjãyira.

12 Cúã teero jĩĩri tʉogú, Pedro cutuʉáiygu, cūūrē cūūri tutipɯ ññagū wáagu. Toopú munibiá, ññasõnecogu, Jesuré cõmarí casero dí cure ññayigu. Teero wáariguere ññamanijõã, cūū niiri wĩipɯ putuajõãiygu.

*Emaús wáarimapɯ Jesús puarārē bauárigue
(Mr 16.12-13)*

13 Tiiburecora puarã cūūrē padeorã Emaús macãpu wáara tiiyira. Jerusalén niĩarira wáari, Emaúspɯ jeaadaro once kilómetros niĩã. 14 Cúã niipetire wáariguere wedesewayira. 15 Teeré wedesera tiiri, Jesurã quẽmu, cūãmena wáayigu. 16 Cūūrē ññapacari, Cõãmacū cūūrē ññamasĩhẽrĩ tiiyigu. 17 Jesús cúãrē sãĩñáyigu:

—¿Ñeenórē wedesewara tiii? jĩiyigu.

Cúã bayiró bóaneõrã putuánucãyira. 18 Cleofas wãmecutigɯ yũyiyigu:

—¿Muu sĩcũrã Jerusalénpu wáanetõãrigu ateburecori toopú wáariguere masĩricotei? jĩiyigu.

19 Cúãpe cúãrē sãĩñáyigu:

—¿Deero wáaarĩ?

Cúãpe jĩiyira:

—Jesús Nazaret macūrē wáariguere wedesera tiíawã. Cūū profeta niimiwĩ. Cūū Cõãmacū ññacoropɯ, niipetira ññacoropure cūū tiirígue, cūū wedeserigüemenã tutuanetõjõãmiwĩ. 20 Paiaré dutirá, Judíoare Dutirá Peti curusapɯ páabiãtu sãĩdutira, romanuãpũre ticowa. 21 ʉsã cūūrē “romanuã dutirere cõã, marĩ Israelya põna macãrã õpũ sããgũdaqui” jĩĩ wãcũmiwã. Cūūrē sãĩrĩ siro, itiábureco netõã. 22 Siquẽrã numiã ùsã menamacãrã ùsãrē bayiró ucuanere wedeawã. Mecũã bóeri cūūrē cūūri tutipɯ jeaarira niimiãwã. 23 Cũũya õpũãrē buarira niíawã. Putuajea, “ánglea bauáawã; ‘Jesús cati’, jĩĩawã” jĩĩ queti wedeawã. 24 Cúã wedeari siro, ãpẽrã ùsã menamacãrã cūūrē cūūri tutipɯ ññarã jeaarira niimiãwã. Cúã numiã jĩĩãrirobirora buajeáarira niíawã cúãcã. Cũũpere ññariarira niíawã, jĩiyira.

25 Cúãrē jĩiyigu:

—Múã tʉomasĩria. ¿Nocõrõ yoari múã profetas jóariguere padeohera niíadari? 26 “Cõãmacū beserigu Cristo, cūū Õpũ sãããdari suguero, ññarõ netõgũdaqui”, jĩĩ jóarira niíawã, jĩiyigu.

27 Niipetire Cõãmacũye queti jóaripũpɯ cũũye wedeserere wedeyigu. Moisés cūū jóarigüemenã wedenucãyigu. Tée profetas jóarigüemenã wede yapacutiýigu.

28 Cúã wáari macãpu jeaadara tiiri, Jesús tiimacãrē netõwágudu tiirõbiro tiiyigu. 29 Cúãpe cūūrē bayiró sãĩyira:

—ʉsãmena putuáya. Ñnamicapɯ niĩã; nãjõãrõpɯ tiia, jĩiyira.

Jesús sããwayigu cúãmena putuágudu. 30 Too síro cúãmena yaagu, pãrē née, Cõãmacūrē usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, cúãrē ticoyigu. 31 Toorã “Jesús niĩ” jĩĩ ññamasĩyira. Cũũpe ditijõãiygu. 32 Cúã cãmerĩ jĩiyira:

—Marĩ maapũ atira, cūū Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrē bueri, ãñũrõ peti tũgueñaãwã, jĩiyira.

33 Nocõrõrã Jerusalénpu cãmecõputuayira. Toopú jeara, Jesús beserira oncere, ãpẽrã cúã menamacãrãmenã neããrirare buajeáyira. 34 Too neããrirape cúãrē jĩiyira:

—Niirōrā marī Ōpū Jesús diarigupū masāarigū niīāwī. Simónrē bauáarigū niīāwī, jīyira.

³⁵ Cūācā maapū cūārē wáaariguere wedeyira. Jesús pā puatásārī cūā iñamasīariguere wedeyira.

Jesús cūā bueráre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Cūā teeré wedesera tiirí, Jesús cūā decopū bauáyigu. Cūārē añudutigu jīyigu:

—Añurō niirecatire múāpūre niīārō, jīyigu.

³⁷ Cūārē iña, bayirō cuiyira. “Diarigū wātī niiqui”, jī wācūmiyira. ³⁸ Cūā cūārē jīyigu:

—¿Deero tiirá cuii? ¿Deero tiirá “Jesús mee niī” jī wācūi? ³⁹ Iñaña yé wāmorīrē, yé dūporire. Yūerá niīā. Yūere padeñárā atiñate. Diarigū wātī ōpūcātiriqūi.*

⁴⁰ Teero jīgārā, cūūye wāmorīrē, cūūye dūporire eñoyígu. ⁴¹ Cūā useni iñamanijōārā, padeoríyira ména. Teero tiigú: —¿Yaaré cuoi? jīyigu.

⁴² Wai cāārīōārī ducare ticoyira. ⁴³ Cūūpe ñee, cūā iñacoro yaayígu. ⁴⁴ Cūārē jīyigu:

—Yūere wáariguere tíatopū múāmena niigū, wedewū: “Niipetire Moisére dutiré cūūrigue, profetas jóarigue, Salmopūpū jóarigue yūere wáaadare niirō tiia”, jī wedemiwārā yūu, jīyigu.

⁴⁵ Teeré jītoa, Cōāmacāye queti jóaripū maquērē cūārē tūomasārī tiiyígu.

⁴⁶ —Biuro jóanowū, jīyigu—. “Cōāmacū beserigū Cristo diagudaqui. Itiábureco siro masāmāgūdaqui. ⁴⁷ Cristo basocāre tiibosárere wedenoādadu. ‘Múā ñañaré tiirére acabóri boorá, wācūpati, wasoyá’, jī wedenoādadu. Teeré Jerusalénpū weneducā, too síro niipetiropū wedenoādadu”, jī jóanowū. ⁴⁸ Múā teeré wedeada niīā. ⁴⁹ Yūu Pacū múārē too sugueropū jīriroborira Espiritu Santore yūu ticoguda. Teero tiirá, yuejīña ména atimacāpū. Espiritu Santo jeagu, múārē tutuare ticogudaqui, jīyigu.

Jesuré néemārigue

(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Too síro Jesús cūārē Betania wesapū néewayígu. Toopú jea, cūūye wāmorīrē súmūōco, “niipetire múārē añurō wáaaro” jīyigu. ⁵¹ Teero jīgārā, cūārē toorá cūū, ūmūāsepu néecomūāwanoyígu. ⁵² Cūā cūūrē padeoári siro, bayirō useniremena Jerusalénpū puñajōyira. ⁵³ Cōāmacūwīpū naiō wáa, Cōāmacūrē “añugú niīā” jīrucujāyira.

* **24:39** Pecasāyemena: no tiene carne ni huesos. Múā iñarīrā, yūu ōpūcātia, jīyigu.

JUAN Jesucristoye quetire jóarigue

Jesucristo Cõamacũ wãcũrere wedegũdũ atirigue

¹ Sicatorp̄ra Cõamacũ wãcũrere marĩrẽ wedegũdũ niitoarigu niiwĩ. Cõamacũmena niirigu niiwĩ. Cũãrã Cõamacũ nijãrigu niiwĩ. ² Cũã sicatorp̄ra Cõamacũmena niitoarigu niiwĩ. ³ Cõamacũ cũũmenarã niipetirare, niipetirere tiirĩgu niiwĩ. Niipetira, niipetire cũũmenarã tiirĩgue niĩã. ⁴ Cũã catirẽ petihẽrere ticogũdũ niirigu niiwĩ. Tee catirẽ ticogũra basocãre sãwõcore tiirõbiro niirigu niiwĩ. ⁵ Basocã niirõ naĩtĩãrõp̄u tiirõbiro niiriro niiwã. Cũã sãwõcogu toopũre sãwõcoqui. Naĩtĩãre tee sãwõcorere cãmotãmasĩricu.

⁶ Cõamacũ sicũ basocãre ticocosũguerigu niiwĩ. Cũã wãmecutiwi Juan. ⁷ Cũã sãwõcoguyẽ quetire wedegũ atirigu niiwĩ, niipetira tee quetire padeoãro jĩgũ. ⁸ Cũã sãwõcogu mee niirigu niiwĩ. Teero tiigũ, sãwõcoguyẽ quetipere wedegũ atirigu niiwĩ. ⁹ Sãwõcogu peti atigũdũ tiirĩgu niiwĩ atibãrecopũre. Cũã niipetirare tũomasĩre ticogũdũ niirigu niiwĩ.

¹⁰ Cõamacũ cũũmena atibãrecore tiirĩgu niipacari, cũũ ãnopũ niirĩ, atibãreco macãrãpe cũũrẽ ãnãmasĩririra niiwã. ¹¹ Cũũya ditapũ jeawi. Too macãrã cũũya dita macãrãpe cũũrẽ bocariwa. ¹² Sĩquẽrã cũũrẽ boca, padeowã. Cõamacũ niipetirare cũũrẽ padeorãre cũũ põna wãari tiiwĩ. ¹³ Cõamacũ põna niirẽ marĩ pacusũmuã põnacutĩre tiirõbiro niiria. Marĩ pacusũmuã cũã tiirẽmena, teero biiri cũã põnacutĩdũgaremena põnacutĩcua. Cõamacũ põna niirẽpe merẽã niã. Cõamacũ cũũ boorẽmena basocãre cũũ põna wãari tiiqui.

¹⁴ Cõamacũ wãcũrere marĩrẽ wedegũdũ basocũ bauãrigu niiwĩ. Cũã ãsãmena niiwĩ. Basocãre ãñurõ peti tiijãwĩ. Niipetire cũũ wedeserigue, cũũ tiirĩgue diamacũ niiwã. Cũã asibatẽrere, cũũ uputĩ macũ niirecutirere ãñawũ. Tee uputĩ maquẽrẽ Cõamacũ macũ sicũ niigũ dícu cõoqui. ¹⁵ Juan cũũyẽ quetire wedegũ, bayirõ bũsarõmena biiro jĩ wedewi:

— ãnirã niĩ yũũ mũãrẽ wedeserigu. Biiro jĩwũ: “ ãpĩ yũũ siro atiqui. Cũã yũũ bauãadari sugueropũre niitoayigu. Teero tiigũ, cũũ yũũ nemorõ niiqui”, jĩãwũ, jĩwĩ.

¹⁶ Cũã marĩrẽ ãñurõ peti tiijãqui. Teero tiigũ, marĩrẽ ãñurẽre ticorucujãqui. ¹⁷ Cõamacũ Moisémena cũũ dutirẽre ticorigu niiwĩ. Jesucristomenape cũũ basocãre ãñurẽ ticorẽre, teero biiri diamacũ niirẽre masĩrĩ tiirĩgu niiwĩ. ¹⁸ Sĩcũnopera Cõamacũrẽ ãñariqui. Cũã macũ sicũ niigũ cũũmena niirucugu cũũ Pacure marĩrẽ masĩrĩ tiiwĩ.

Juan Bautista Jesuyere wederigue (Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Jerusalén macãrã judioare dutirã Juan p̄topũ paiarẽ, teero biiri levita basocare sãĩñãdutira ticocorira niiwã. Cũãpeja cũũ p̄topũ jeara: — ãñiirũno basocũ niimĩ mũũ? jĩwã.

²⁰ Cũãpe cũãrẽ yayiõro manirõ, diamacũrã wedewi:
— Yũũ Cõamacũ beserigu Cristo mee niã, jĩwĩ.

²¹ — Too docare ãñiirũno niĩ? ãmũũ Eliã niĩ? jĩwã.
— Niiria yũũja, jĩwĩ.

—¿Muu profeta, basocá cúa “atigudaqui” jĩrigu niĩ? jĩwã.

—Niiria, jĩwĩ cūpeja sūcã.

²² Teero tiirã, cūpeja sãĩñánemowã:

—Too docare ¿niirũno niĩ muu? Ɔsãrẽ yuu; ũsãrẽ ticocoarirare wedeadera tiia. ¿Muu basiro deero tũgueñaĩ? jĩ sãĩñãwã sūcã.

²³ Cūãrẽ cūpe yuwi:

—Yuu niã yucu manirõ, basocã manirõpu bayirõ busurõmena wedegũ.

Profeta Isaías wederirobirora ateré wedea yuucã:

Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiirõbiro,

marĩ Ɔpũ atiadari suguero,

múã ññarẽ tiirẽre duujã, ãñurõ niyueya,
jĩã, jĩwĩ.

²⁴ Juanrẽ sãĩñãrã jeaarira fariseo basoca ticocoarira niirira niwã.

²⁵ Cūpeja cūãrẽ sãĩñánemowã sūcã:

—Too docare muu Cõamacũ beserigu Cristo o Elías o profeta cúa “atigudaqui” jĩrigu niirĩpacu, ¿deero tiigũ wãmeõtiĩ? jĩwã.

²⁶ —Yuu ocoména wãmeõtia. Ɔpĩpẽ múã watoapure múã ññamasĩhẽgũ niĩ.

²⁷ Cū yuu siro atigudupe ãñunetõgũ niiqui. Yuupeja cūãrẽ sĩcãrĩbiridojãcu, jĩwĩ.

²⁸ Tee Betania wãmecatiro día Jordán apeniñapũ teero wãawu. Toopũ Juan basocãre wãmeõtiwi.

Jesús cordero tiirõbiro niĩ

²⁹ Apebãrecope Juan Jesús atiri ññagũ, jĩwĩ:

—Ññãña! Ɔñĩrã Cõamacũ ticodiocorigu, cordero tiirõbiro niigũ niĩ. Cū ññãrẽmenã atibũreco macãrã ññarẽ tiirẽre petirĩ tiigũdaqui. ³⁰ Yuu múãrẽ ateré wedeawũ: “Sĩcũ basocã yuu siro atigudaqui. Cū yuu bauãadari sugueropu niitoayigu. Teero tiigũ, cū yuu nemorõ niiqui”, jĩãwũ. Ɔñĩrẽna wedeseawũ.

³¹ “¿Noã niĩ?” jĩmasĩritu ména. Masĩripacu, Israelya põna macãrã cūãrẽ masĩãrõ jĩgũ, cūãrẽ ocoména wãmeõtigu atiwu, jĩwĩ.

³² Juan wedenemowĩ:

—Espĩritu Santo sũcũ bua tiirõbiro baugũ ãmuãsepu diĩtiri ññawũ. Ɔñĩpũre jeapeawĩ. ³³ “¿Noã niĩ?” jĩmasĩritu ména. Yuure ocoména wãmeõtidutigu yuure biiro jĩti: “Muu Espĩritu Santo diĩti, sũcũpũre jeapeari ññagũdacu. Cūãrã Espĩritu Santore ticodiocogũdu niĩ”, jĩti. ³⁴ Cū teero jĩrirobirora yuu ññawũ. Teero tiigũ, ateré wedea: Ɔñĩrã niĩ Cõamacũ macũ, jĩwĩ Juan.

Jesús buerã niisuguerira

³⁵ Apebãreco Juan toopũ niwĩ sũcã. Ɔsã puarã cū buerã cūãrẽ bapacũtiwu.

³⁶ Juan Jesús netõwãri ññagũ, ũsãrẽ jĩwĩ:

—Ññãña! Ɔñĩrã Cõamacũ ticodiocorigu, cordero tiirõbiro niigũ niĩ, jĩwĩ.

³⁷ Cū teero jĩrĩ tuorã, ũsã puarã Jesurẽ nuñuwã. ³⁸ Jesús cãmenucã, ũsã nuñurĩ ññagũ: —¿Ñeenórẽ ãmaãĩ, yuure nuñurã? jĩwĩ.

—Rabĩ, jĩwũ ũsãpe—. (Rabĩ “basocãre buegũ” jĩdugaro tiia.) ¿Noopũ niĩãrĩ muu? jĩwũ.

³⁹ —Jãmu, ññarã atiya, jĩwĩ ũsãrẽ.

Ɔsã cūmena wãa, cū niirõpu ññarã jeawu. Ɔñĩnacupu niwũ. Teero tiirã, cūmena niinañĩõjõãwũ.

40 Yññmena Jesuré nññgú Andrés wãmecutiwi. Cũcã Juan basocãre wãmeotigu wederiguere tuowí. Cũ Simón Pedro bai niwí. 41 Andrés cũ sōwñ Simónrē máata buajeá, cũrē jĩyigu:

—Mesías Cōãmacū “ticodecoguda” jĩrigure buajeáawū, jĩyigu. (Mesías “Cristo Cōãmacū beserigu” jĩdugaro tiia.)

42 Cũrē Jesús p̄top̄ s̄wojeáwi. Jesús cũrē ññgū, jĩwí:

—Mñ Simón niã Jonás macã. Too síro mñrē “Cefas” jĩñadacu, jĩwí. (Cefas ãp̄rãyémēna Pedro niã.)*

Jesús Felipere, Natanaelre “jãmu” jĩrigue

43 Apebũreco Jesús “Galileap̄ wãaada” jĩ wãcũrigu niwí. Cũ toop̄ wãadari sũguero, Felipere buajeá: —Jãmu yññmena, jĩwí.

44 Felipe Betsaida macã macū niwí. Andrés, Pedro too macãrãrã niwã.

45 Felipe Natanaelre buajeá, jĩyigu:

—Moisés jóarip̄ jĩrigure buajeáawū. Profetacã cũye maquẽrēna jóarira niwã. Jesús Nazaret macū, José macū cũã jĩnogū niñ, jĩyigu.

46 Natanael jĩyigu:

—Nazaretp̄re s̄cū ãñugúno manií.

Felipe yñyigu:

—Jãmu, ññaco marí, jĩyigu.

47 Jesús Natanael atiri ññgū: —Ñni Israelya p̄na macū peti, tiiditóre manigú niñ, jĩwí.

48 Natanael cũrē sãññáwí:

—¿Deero tii mñ yñre masí? jĩwí.

—Felipe mñrē s̄woádari sũguero, yñ mñrē ññatoaawū mé. Yuc̄gu higueraḡu docap̄ niãwū mñ, jĩwí.

49 —Rabí, mñ Cōãmacū macū niã. Israelya p̄na macãrã òp̄ niã, jĩwí.

50 —¿“Higueraḡu docap̄ niãwū mñ” yñ jĩrēre tuogú, yñre padeó? Too sírop̄re mñ tee nemorõ ãñure petire ññgūdadu, jĩwí.

51 Jesús jĩñemowí:

—Yñ mñrē aterēja diamacúã jĩã: Too sírop̄ mñ ãmñãse p̄õrĩ ññadacu. Ángelea Cōãmacūyara yñ niipetira sōwñ p̄top̄ mñãwa, diátiri ññadacu,† jĩwí.

2

Canáp̄ wãmosári bosebũreco

1 Itiábũreco wáaro tiirí, Caná Galilea ditap̄re wãmosári bosebũreco tiip̄owa. Jesús paco toop̄u jeawo. 2 Jesuré, ãsã cũ buerácãrē boocórrira niwã.

3 Cũã bosebũreco tiirí, vino petijõãwū. Teero tiigó, Jesús pacopēja cũrē jĩwõ:

—Macū, vino petijõãyu.

4 Cũpeja coore yñwí:

—Paco, ¿deero tiigó yñre wedei? Yñ teerē tiirítono jearia ména, jĩwí.

5 Coopeja tii bosebũreco tñãcoterare: —Cũã dutiró tiyá, jĩwõ.

6 Toop̄u seispar̄ ãtãpar̄ niwã. Ûsã judíoare dutirobirora jũirĩrē coseádare oco poset̄re niwã. Pacap̄r̄ni niwã: Sicarũre pairó oco cincuenta o setenta litros sããwū. 7 Jesús tñãcoterare: —Atepar̄p̄u ocoré písãdadodupoya, jĩwí.

Teepar̄re písãdadorira niwã. 8 Teero tiári siro, Jesús cũãrē jĩwí:

* 1:42 “Cefas” arameoayemena, teero biiri “Pedro” griegoayemena “ütãgã” jĩdugaro tiicú. † 1:51 Génesis 28.12.

–Bosebureco tiipéogure péero waané, néewaya.

Cúã “jáu” jĩĩ, néewawa. ⁹ Bosebureco tiipéogu tee oco vino cotowéoariguere sīniñáwĩ. Jesús tiiariguere masĩririgu niĩwĩ ména. Tĩãcoterape teeparure píosádadojĩrã, masiwã. Sīniñáãri siro, wãmosiagure sũocó, ¹⁰ jĩĩwĩ:

–Niipetira sicato vino tĩrã, ãñurére tĩãsuagucua. Pairó sīniãri siropũ, búri niirere tĩãcua. Mũupe ãñuré vinopere síropũ tĩãdutiayu, jĩĩwĩ.

¹¹ Jesús Canã Galilea ditapũ teeré tiĩwĩ. Tee cũũ tutuaremena sicato tiĩẽnopũcãre niĩwũ. Teeména cũũ tutuarere ãñowĩ. Teeré iñarã, ãsã cũũ buerã cũũrẽ padeowã.

¹² Too siro Jesús Capernaum macãpũ búawawi. Cũũ paco, cũũ baira, ãsã cũũ buerã cũũmena wãawũ. Ësã tiimacãpũre sĩquẽ burecori niĩwũ.

Jesús Cõamacũwiĩpũ dúari basocare cõãwionecorigue

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Pascua judíoa bosebureco jeaadaro péerogã dusawã. Teero tiigũ, Jesús Jerusalénpũ wãawi. ¹⁴ Toopũ jeagu, Cõamacũwiĩpũ wãawi. Tiĩwĩ wesa macã yeparure wáicura dúari basocare bũajeáwi. Toopãre wecuaré, ovejare, buare dúawa.* Æpẽrã apeyé dita maquẽ niyerure wasorí basoca toopũ duiwa.

¹⁵ Cúã teero tiirí iñagũ, Jesús tãnarídare quẽnowĩ. Tiidaména dúari basocare, cúãyara ovejare, wecuaré tãnawionecowĩ. Niyeru wasorí basocaye niyerure maabatéwi. Cúãye mesarire tuunécõãcũjãwĩ. ¹⁶ Buare dúari basocare jĩĩwĩ:

–Ãniãrẽ néewitiwaya. Yũũ Pacũya wiire dúari wii tiirjãña, jĩĩwĩ.

¹⁷ Cũũ teero tiirí iñarã, Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóariguere ãsã wãcũwũ: “Cõamacũ, yũũ mũũya wiire maĩnetõre yũũ popeapũ jũũwitiro ti-iróbiru tũgueñağa”, † jĩĩ jóanoã.

¹⁸ Judíoare dutirãpeja cũũ cõãwionecori iñarã, cũũrẽ jĩĩwã:

–¿Noã dutirómena cõãwionecoi? Cõamacũ dutirómena tiigũja, tiĩẽñoña ãsãrẽ, jĩĩwã.

¹⁹ Jesupéja cúãrẽ jĩĩwĩ:

–Atiwiiré cõãjãña. Itiábureco siro yũũ quẽnogũda sũcã, jĩĩwĩ.

²⁰ Judíoare dutirãpeja jĩĩwã:

–Atiwiiré tiirã cuarenta y seis cũmarĩ peawã. ¿Mũũpeja itiábureco siro quẽnogũdari? Tiimasĩricu sãa, jĩĩwã.

²¹ Jesupéja wiiré wedeseğũ, cũũya õpũũrẽ wãaadarere wedeseğũ tiĩwĩ.

²² Teero tiirã, cũũ dia masãri siropũ, tee cũũ wedeseriguere ãsã wãcũwũ. Teeré wãcũrã, Cõamacũye queti jóaripũpũ jóariguere, teero biiri Jesús wedeserigucãrẽ padeowã.

Jesús basocã wãcũrere masĩqui

²³ Paũ Jerusalénpũ Pascua bosebureco neãwã. Cúã Jesús tutuaremena pee tiĩẽñorere iñawã. Teeré iñarã, “Cõamacũ ticodiocorigũ niĩqui” jĩĩrã, cũũrẽ padeowã. ²⁴⁻²⁵ Jesupé cúãrẽ iñamasĩpetijãgũ, ãpẽrã wedero manirõ cũũ basiro basocã niipetira cúã wãcũrere masĩpetijãwĩ. Teero tiigũ, “cúã ‘padeoã’ jĩĩpacari, diamacũ padeorã mee niĩya” jĩĩmasĩjãwĩ.

3

Nicodemo Jesuména wedeserigüe

* **2:14** Basocã wáicurarẽ sãĩãri siro, pairaré sãĩdutĩ, sópeodutiya. † **2:17** Salmo 69.9.

¹ Sīcū fariseo basocū niīwī. Cūū wāmecutiwi Nicodemo. Cūū judíoare dutirá menamacū niīwī. ² Sicañami Nicodemo Jesuré ñāgū jeawi. Cūūrē jīwī:

—Basocáre buegú, Cōāmacū mūmēna niīqui. Teero tiīgú, cūū tutuare ticorēmena mūū tiēñomasīā. Mūū tiēñore ñāarā, ūsā ateré masīā: Cōāmacū mūūrē ticodiocōjīyī ūsārē buedutigu, jīwī.

³ Jesús cūūrē yūwī:

—Yūū mūūrē aterēja diamacārā jīā: Sīcū sicatorū bauárirobiro bauánemoripacu, Cōāmacū dutiré jeaboarigue cūūpure jearicu, jīwī.

⁴ Nicodemo cūūrē sāñāwī:

—¿Deero tii marī bꞑcuarí siro, marī pacoya páatipu sāāwa, bauábogari sūcā? Sāāwa, bauámasīricu, jīwī.

⁵ Jesús cūūrē yūwī:

—Yūū aterēja diamacārā jīā: Sīcū ocomēna, teero biiri Espírītu Santomena bauáheri, Cōāmacū dutiré jeaboarigue cūūpure jearicu. ⁶ Basocá pōna basocára niīcua. Cūārā Espírītu Santomena bauára, Cōāmacū pōna sāācua. ⁷ Teero tiīgú, mūū “niīpetira sicatorū bauárirobiro bauánemorō booa” jīrēre tꞑogú, tꞑomanírijāña. ⁸ Mūū masīā: Wīno noo booró páarucu. Wīno busarí tꞑopacá, ¿noopé atii; noopé wáai? jīmasīricu. Espírītu Santomena bauári tiiré tee tiiróbiro wáaa, jīwī.

⁹ Nicodemo jīwī:

—¿Deero tiiró teero wáabogari? jīwī.

¹⁰ Jesús cūūrē yūwī:

—Mūū Israelya pōna macārārē Cōāmacūye maquērē buegú niīpacu, ¿teeré masīrii? ¹¹ Yūū aterēja diamacārā jīā: Ūsā masīrēre, ūsā ñāariguere múārē wedea. Múāpe ūsā wederere padeorícu. ¹² Atibúrecopū wáarere yūū wederi, múā padeorícu. Ūmūāsepu wáarepereja yūū wedericārē, nemorōrā padeorícu.

¹³ Sīcū basocú ūmūāsepu mūāwarigu maníqu. Yūū niīpetira sōwū ūmūāsepu niīrigu diiátiwu. ¹⁴ Tíatorūre yucu manirōpu Moisés āña cōmemēna tiirígure yucuguru néemūñocōyigu.* Cūū āñarē néemūñocōriroborora yūū niīpetira sōwūcā néemūñocōnogūdu niīā. ¹⁵ Biiro yūūre tiirēmena niīpetira yūūre padeorá catirucujāadacua, jīwī Jesús.

Cōāmacū cūū macārē ticodiocorigue

¹⁶ Cōāmacū atibúreco macārārē bayiró mañjīgū, cūū macū sīcū niīgūrē ticodiocorigū niīwī. Teero tiirā, niīpetira cūū macūrē padeorá pecamepu wáaricua; cūūmena catirucujāadacua. ¹⁷ Cōāmacū atibúreco macārārē “ñāñarō tiīgúda” jīīgū mee cūū macūrē ticodiocorigū niīwī; cūārē netōnéārō jīīgū ticodiocorigū niīwī.

¹⁸ Cōāmacū cūū macūrē padeoráre ñāñarō tiiríqui. Cūūrē padeohérape ñāñarō tiinóādara niitoaya mée Cōāmacū macū sīcū niīgūrē padeohére wapa. ¹⁹ Cōāmacū macū sīāwócore néeatigu tiiróbiro atibúrecopūre atíwi. Basocápe ñāñarē tiirā niījīrā, sīāwócore néeatigūre booríyira. Ñāñarē tiidugájīrā, nañāñarōpu putuádugayira. Teero tiīgú, Cōāmacū cūūrē ñāñarō tiīgúdaqui. ²⁰ Ñāñarē tiīgú sīāwócore cꞑogúre booríqui. Cūū ñāñarē tiirēre bauanéñi boohégū, sīāwócore putopū jeadugariqui. ²¹ Diamacārā āñurē tiīgúpe

* 3:14 Ñāna bacoáñira Moiséyagu āñarē ñāñarā, netōnéoyira. Ñāña Números 21.9.

sīāwócore néeatigure nūnūrucúqui. Āñurē tiigú sīāwócore pūtopū niirī, basocá cūū tiirére ññaāya. Cūū Cōāmacū booróbiro tiirī, ññanoā.

Juan Bautista Jesuyére wedenemorigue

²² Too síro Jesús ūsā cūū buerámēna Judea ditapū wáawū. Toopúre basocáre wāmeōtira, yoari mee niīwā. ²³ Juan Enón wāmecūtiropū niīyigū. Enón Salim wāmecūtiirī macā pūtogā niīwā. Toopúre oco niirō niīwā. Teero tiigú, toopúre wāmeōtigu tiīyigū. Basocá cūū pūtopū wāmeōtidutira wáayira. ²⁴ Juan cūūrē peresuwiipū sōnecoadari sūguero, toopú niīyigū.

²⁵ Sicabūreco Juan buerére nūnūrá sicū judíoare dutirá menamacūmena bayirō cāmerī wedeseyira. Cūūrē dutiré jīrōbirora cosedutīre maquērē cāmerī wedeseyira.

²⁶ Too síro cūā Juan pūtopū wāa, cūūrē jīyira:

—Ĕsārē buegú, jōō niirito, dia Jordán apeniñapú mūmēna niirigu, ūsārē mūū wederigu mecūtīgārē wāmeōtigu tiāwī. Niipetira cūūrē nūnūrá tiāwā, jīyira.

²⁷ Juan cūūrē yūūyigū:

—Sicūno āñurēre tiirī, Cōāmacū cūūrē ticorigue niīā. ²⁸ Múā yūū wederiguere tūotóawū. Yūūpeja “Cōāmacū beserigu Cristo mee niīā” jīwā. Yūū cūū sūguero ticocorigū niīā. ²⁹ Queorēmena teerē wedegūda: Wāmosiagudū nūmo cūūyago niico. Cūū menamacū cūū wedeserere tūoquí. Teerē tūogú, bayirō ūseniqi. Teero tiigú, yūū wāmosiagudū menamacū ūsenirōbirora bayirō ūseniā. ³⁰ Basocá ññacoropū cūū yūū nemorō ūpūtī macū wáaro booa; yūūpe bári niigú pūtuágudacu, jīyigū.

Ĕmūāsepu atirigūye maquē

³¹ Ĕmūāsepu atirigū niipetira nemorō niīī. Atibúreco macārāpe atibúreco maquē dícare masícua; teerē wedesecua. Ĕmūāsepu atirigūpe niipetira nemorō niīī. ³² Cūū ūmūāsepu cūū ññariguere, cūū tūoriguere wedesei. Cūū wedeserere padeoráno manicúa. ³³ Cūū wedeserere padeogūnope Cōāmacū wedeserecārē padeoquí. “Cōāmacū wedesere diamacú niīā”, jīiqui. ³⁴ Cōāmacū Espiritu Santore cāmotáro manirō ticorigū niīwī Jesuré. Teero tiigú, Jesús Cōāmacū wācūrēre wedesei. ³⁵ Cōāmacū cūū macūrē maīgú, niipetirere, niipetirare dutimasirere ticoyigū. ³⁶ Cūū macūrē padeogūno catiré petihére cūoquí. Cūūrē tūohégūnope catiré petihére buarígūdaquí. Cōāmacū bayirō cúaremena cūūrē ññaarō tiigúdaquí.

4

Jesús Samaria dita macōmena wedeserigu

¹⁻² Paū basocá Jesuré nūnūwā. Juan wāmeōtiri basocū nemorō ūsā Jesús buerāpe basocáre wāmeōtiwū. Jesús basiro cūūrē wāmeōtiriwī. Paū basocá Jesuré nūnūré quetire, teero biiri cūā wāmeōtire quetire fariseo basoca tūoyira. Jesús “cūā tee quetire tūoyira” jīrēre tūoári síro, ³ ūsā Judeapū niīarira Galileapū wáawū.

⁴ Toopú wáara, Samaria ditapū netōwáro niirō tiīwā. ⁵ Tiiditapūre Sicar wāmecūtiirī macāpū jeawū. Tiimacā puto tiato macū Jacob sicadita sāiyigū. Too síro tiidita cūū macū Joseré pūtuáyiro. ⁶ Tiiditapū oco waari cope Jacob tiiri cope niīwā. Jesús yoaro wáa, páasūtigū, tiicope wesapū jeanuāwī. Coeritō niīwā.

7-8 Cũũ toopá duitabe, ũsã yaaré sãirã wáara, macãpũ piyawawũ. Ɖsã toopá wáaari siro, sícõ numiõ Samaria dita macõ tiicopepũ oco waagó jearigo niwõ. Jesús coore jĩiyigu:

–Yũũre oco tããña, jĩiyigu.

9 Judíoa Samaria dita macãrãmena cãmerĩ ñnadugariya. Teero tiigó, coope cãũrẽ jĩiyigo:

–¿Deero tiigú mũũ judíoaũ niipacu, yũũ Samaria dita macõrẽ oco sãĩ? jĩiyigo.

10 Jesús yũũyigu:

–Mũũ Cõãmacũ basocãre ticorẽre masĩria. Yũũcãrẽ masĩricu. Mũũ masĩgõjã, yũũre sãibóajĩyu. Mũũ sãĩrĩ, yũũre oco catiri tiirẽ petire ticoboajĩyu, jĩiyigu.

11 Coore yũũyigo:

–Mũũ ocorẽ waanérĩũ cũoria. Aticopẽ ãcããri cope niã. ¿Noorú mũũ oco catiri tiirẽre buabógari? 12 Marĩ ñecũ Jacob aticopẽ maquẽrẽ sĩniyigu. Cũũ põna, cãũyara ecarácã sĩniyĩra. Cũũ marĩrẽ aticoperẽ cũũyigu. ¿Mũũpeja cũũ nemorõ niĩ? jĩiyigo.

13 Cãũpe jĩiyigu:

–Niipetira aticopẽ maquẽ ocorẽ sĩnirã sĩnidugáadacua sũcã. 14 Yũũ ticorẽpere sĩnigãno sĩnidugãnemoriqui. Cãũpũre cãũya yeeripũnarũ oco õmayucoro tí-rõbĩro niãdadu. Teemẽna catirucujãgũdaqui, jĩiyigu.

15 –Too docare yũũre teeocore ticoya. Mũũ yũũre ticori, yũũ oco sĩnidugãnemoricu. Teero biiri aticoperũre oco waadugágo ñnanucũnemoricu sãa, jĩiyigo coopeja.

16 –Too docare mũũ manũrẽ sũogó wáaya, jĩiyigu.

17 –Yũũ manũ manigõ niã, jĩiyigo coopeja.

Cãũpe jĩiyigu sãa:

–Mũũ “manũ manĩã” jĩgõ, diamacãrã jĩã. 18 Mũũ sicamoquẽñerã ãmũãmena manũcũtirigo niimiwũ. Mecũtigã mũũmena niigũcã mũũ manũ díamacũ niirii. Mũũ wedesere diamacãrã niã, jĩiyigu.

19 Coore cãũrẽ yũũyigo sãa:

–Yũũ tũgueñarĩ, mũũ sícũ profeta niicu. 20 Ɖsã ñecũsũmũã Samaria dita macãrã iigú ãtãgũpũ Cõãmacũrẽ padeoyĩra. Múã judíoaape “Jerusalénpũ Cõãmacũrẽ padeoró booa” jĩã, jĩiyigo.

21 Jesús coore jĩiyigu:

–Yũũ wederere tũoyá: Iigú ãtãgũpũ wáaripacara, Jerusalénpũ wáaripacara, múã Cõãmacũrẽ padeorító jeadaro tiia. 22 Múã Samaria dita macãrã múã padeorẽre ãñũrõ tũomasĩricu. Ɖsãpeja ũsã padeorẽre masĩã. Biiro biia: Cõãmacũ judíoaũmena basocãre netõnégũdaqui. 23 Basocã Cõãmacũrẽ diamacãrã padeorã cãũye yeeripũnarĩpũ padeorító jeadaro tiia; jeatoaa mée. Cõãmacũ cãũrẽ padeorãre teerora padeori booquí. 24 Cõãmacũ bauhégu niĩ. Cãũrẽ padeorã yeeripũnarĩpũ diamacãrã padeoró booa, jĩiyigu.

25 Coopeja jĩiyigo:

–Yũũ masĩã: Mesías, ãpẽrã “Cristo” jĩgũ, atigũdaqui. Cũũ atigu, marĩrẽ niipetirere wedegũdaqui, jĩiyigo.

26 –Yũũ mũũmena wedesequ cãũrã niã, jĩiyigu cãũpeja.

27 Cãã teero jĩĩ wedeseritabe, ũsã jeawũ. Ɖsã Jesús numiõmena wedeseri ññarã, ññamanijõãwũ. Sícũnopera cãũrẽ “¿ñeenórẽ boogó tiarĩ?” o “¿ñeenõ maquẽrẽ wedesera tiarĩ?” jĩĩ sãĩñariwũ.

28 Coope coo oco waarírure toopúra duudurójã, macãru wáajõãwõ. Toopúre jeago, basocáre wedeyigo:

29 –Jõõru sícũ ãmu niãwĩ. Cũu yuu tiiríguere wedepetijããwĩ. Múãcã ñnarã atiya. Múã wãcũrĩ, ¿cũũ Cristo Cõãmacũ beserigara niigari? jĩwigo.

30 Coo teeré wederi tuorã, cãã Jesús putopu ñnarã jeawa. 31 Cãã jearitabe, ãsã Jesuré yaadutimiwã.

32 Cũũ ãsarẽ jĩwĩ:

–Yuu yaaré cõoa. Múã masírucu, jĩwĩ.

33 Teero tiirá, ãsã cãũ buerã cãmerĩ sãñãwũ:

–¿Apetó tiirá, ãpẽrã cãũrẽ yaaré nécati, ecatóayirite? jĩwũ.

34 Jesús ãsarẽ jĩwĩ:

–Yũre ticodiocorigu booróbiro tiirí, teero biiri cãũ dutirére tiipetiri, yũre yaaré tiiróbiro niã. 35 Múã biiro jĩ wãcũã: “Bapari muipũrã dusaa oterigue ducacutiadaro”. Teero jĩrõno tiirá, jõõpe ñnacoya. Jõõ atirá oterigue butirẽ tiiróbiro niĩya padeoãdara. 36 Oterigue ducare seenéõcũgũ cãũ paderé wapa wapatinogũũ niĩ. Catiré petihérene buará cãũye ducã seenéõcũre tiiróbiro niĩya. Cãã padeorí ñnarã, oterigu seenéõcũrigumena useniãdacua. 37 Ate diamacã jĩrẽ niã: “Sícũ otequi; ãpĩ seenéõcũqui”. 38 Yuu múãrẽ seenéõcũrã tiiróbiro ticocõa ãpẽrã oteripopure. ãpẽrã oterira tiiróbiro yéequẽrẽ buesugueyira; múãpe seenéõcũrã tiiróbiro basocã yũre padeorí ñnãdacu, jĩwĩ.

39 Samaria dita macõ cooya macã macãrãrẽ “jõõ niãrigu niipetire yuu tiiríguere wedepetijããwĩ” jĩ wedeyigo. Teeré tuorã, paũ cãũrẽ padeoríra niĩwã. 40 Teero tiirá, Jesús putopu jea, cãũrẽ cãã putopu putuãdutiwa. ãsã cãã putopure puabúreco putuãcũmuwã. 41 ãpẽrã paũ Jesús wederere tuorã, padeoríra niĩwã. 42 Tiimacã macãrã coore jĩwã:

–ãsã muũ wedearigumena dícu cãũrẽ padeoríã. ãsã basiro cãũrẽ tuoãwũ. Teero tiirá, cãũrẽ padeoã. Mecãtigã ãsã ate diamacã maquẽrẽ masiã: Cãũrã atibúreco macãrãrẽ netõnégu niĩ, jĩ wedesewa.

Jesús sícũ dutigũ macãrẽ netõnérigue

43 Puabúreco Samaria dita macãrãmena niãari siro, ãsã Jesuména Galilea ditapu wáawu. 44 Too sugueropu Jesús ãsarẽ biiro jĩwĩ: “Profetare cãũya dita macãrã padeorícuã”, jĩwĩ. 45 Galilea dita macãrãcã Jerusalénpu Pascua ñnarã jearira niĩwã. Toopũ niipetire Jesús cãũ tutuaremena tiieñoriguere ñnãwã. Teero tiirá, Jesús Galileapu jeari, cãũrẽ ãñurõ bocawa.

46 Jesús Canápu coewí. Canã Galilea ditapu niã. Tiimacãpu cãũ too sugueropu ocoré vino wáari tiiwí. Teeburecorire sícũ dutigũ Capernaum macũ niwĩ. Cãũ Galilea dita õpũ doca macũ niwĩ. Cãũ macũ diarecutigu tiiyigu. 47 Cãũ “Jesús Judeapu niãrigu Galileapu jeaayigu” jĩrere tuogũ, Jesús putopu jea, jĩwĩ:

–Yuu macãrẽ diaré netõnébosagu búatiya. Cãũ diaró putogãpu niãwĩ, jĩwĩ.

48 Jesupé cãũrẽ jĩwĩ:

–Múãjã yuu tutuaremena tiieñorere ñnãhẽrã, padeoríã, jĩwĩ.

49 Cãũpe jĩwĩ:

–Õpũ, jãmu, búawaco, yuu macũ diaadari suguero, jĩwĩ.

50 Jesupé cãũrẽ jĩwĩ:

–Muũya wiipu putuawagna. Muũ macũ catiqui, jĩwĩ.

Jesús teero jĩĩrere padeogá, cū̃ya wiipu p̃utuawawi. ⁵¹ Búawa, cū̃ya wiipu jeagudu tiiri, cū̃rē padecotera maapu bocayira.

—M̃u macū catiawĩ, jĩĩ wedeyira.

⁵² —¿Deero biiri cū̃ ãñunucããrĩ? jĩĩ sãññáyigu cū̃pe.

—Ñamica coeritó siro wioré tatiñõããwã, jĩĩyira cū̃ãpeja.

⁵³ “Jesús ỹure tii horara ‘m̃u macū catiqui’ jĩĩãwĩ”, jĩĩ wãcũgã, Jesurē padeoyigu. Teero tiirã, niipetira cū̃ya wii macãrãcã Jesurē padeoyira.

⁵⁴ Teeména Jesús Judeapu niĩarigu Galileapu jeari siro, p̃uarĩ cū̃ tutuaremena tiiẽñore wáaro tiiwá sáa.

5

Jesús wáamasihẽgurẽ wári tiirigue

¹ Too síro Jesús Jerusalénpu judíoa bosebureco ññagũ cãmeputáawawi sũcã. ² Jerusalénpu sããwaro sicasope Oveja wãmecutiri sope niiwã. Tiisopẽputo cusaáda jĩĩrã quẽnoritaro niiwã. Tiitaro hebreoyemena Betesda wãmecutiwũ. Tiitaro wesapure sicamoquẽne tatiari biayá maniré tatiari niiwã. ³⁻⁴ Teetatiaripure paũ basocá yepapu cõãwã. Cúã diarecutira, ññahẽrã, opayuriri wáara, b̃urẽ ñicãrĩ c̃uorã niiwã. Tiitaropure wãcũña manirõ síquẽtaberi ángele diijeáyigu. Diijeá, ocoré cãmeñarĩ tiiyigu. Cū̃ teero tiĩari siro, tiitaropu ñaãñuãsuguegu netõnénoyigu. ⁵ Toopáre s̃icũ diarecutigu niiwĩ. Treinta y ocho cãmarĩ wáayiro, cū̃ diaré buarĩ siro. ⁶ Jesús tiitaro p̃utopu netõwãgu cū̃rẽ ññawĩ. Cū̃ toopá yoari cõãrere masiwi. Teero tiigú, cū̃rẽ sãññáwĩ:

—¿M̃u netõnéri boogári? jĩĩwĩ.

⁷ Cū̃pe ỹuwi:

—Ỹure tiĩaripugano manĩ. Oco cãmeñarĩcõrõ ỹu tiitaropu ñaãñuãgũdu tiiri, ãpĩ ỹu suguero ñaãñuãsuguerucui, jĩĩwĩ.

⁸ Jesupé jĩĩwĩ:

—W̃uññucãña. M̃u cõãrõrẽ néeapa, wáagua, jĩĩwĩ.

⁹ Máata netõnénoãrigupu p̃utuáwĩ. Cū̃ cõãrõrẽ néeapa, wáanucãwĩ. Cū̃rẽ netõnéri bureco sábado niiwã. ¹⁰ Teero tiirã, judíoare dutirãpeja netõnénoãrigure jĩĩyira:

—¿Deero tiigú m̃u mecũã marĩrẽ yeerisãdutiri bureco niipacari, m̃u cõãrõrẽ apawai? Marĩrẽ teero tiidutiria, jĩĩyira.

¹¹ Cū̃pe ỹuyigu:

—Ỹure netõnéarigu “m̃u cõãrõrẽ néeapa, wáagua” jĩĩãwĩ, jĩĩyigu.

¹² Cúãpeja sãññáyira sũcã:

—¿Noã niĩarĩ m̃urẽ “m̃u cõãrõrẽ néeapa, wáagua” jĩĩarigu? jĩĩyira.

¹³ Cū̃pe mas̃iriyigu. Jesús paũ basocá watoapu netõwáwĩ. ¹⁴ Too síro Jesús Cõãmacũwiipu cū̃rẽ buajeágu, jĩĩwĩ:

—Ññurõ tiiwá. M̃u netõnénoãrigupu niĩã. Nemorõ ñañarõ netõrĩ jĩĩgũ, ñañarẽ tiinemógũ mee tiiwá, jĩĩwĩ.

¹⁵ Cū̃pe judíoare dutirãre wedegu wáarigu niiwĩ.

—Ỹure netõnéarigu Jesús niĩãwĩ, jĩĩyigu.

¹⁶ Jesús sábado niĩrĩ teero tiiré wapa judíoare dutirãpeja cū̃rẽ ññatutinucãrira niiwã.

¹⁷ Jesupéja cū̃ãrẽ jĩĩwĩ:

—Ỹu Paũ paderucujãqui; ỹucã paderucujãã, jĩĩwĩ.

18 Cūū teero jīrī tʷorá, nemorōrā cūūrē sīāduǵáyira. Cūā tʷgueñarī, cūū judíoa yeerisāri bureco tiidutirere peotígu tiirígu niíwī. Teero biiri cūū Cōāmacūrē “уны Раси nií” jīrēmena nemorō cúayira. Teero jīgū, “уны Cōāmacūmena sīcārībīro niíā” jīduǵagu tiíwī.

Jesús cūūye maquērē wederigue

19 Teero tiigú, Jesús cūārē уныwi:

—Уны ateréja diamacūrā jīā: Уны Cōāmacū macū уны basiro уны booró tiiría. Уны Раси tiirére iña, tee dícuře tiia. Biiro niíā: Niipetire уны Раси tiirēnorē уныcā tiia. 20 Уны Раси уныре маǵǵū, niipetire cūū tiirēnorē уныре ēñoi. Уныре ēñorigue nemorō too síro уныре ēñogúdaqui. Tee cūū ēñoādarere уны tiēñoorī, múā iñamanijōāādacu. 21 Уны Раси basocá diarirare masō, catiré ticorobirora уныcā cūū macū niijīgū, catirére уны ticodugara dícuře tiia. 22 Basocá wapa tiádari bureco jeari, уны Раси wapa tiiríqui. Уныре basocá tiirére besedutiowāwī, 23 niipetira уныре padeoáro jīgū. Cūūrē padeoróbirora уныре padeoáro. Уныре padeohéguno уны Расиcārē padeoríqui. Cūūrā уныре ticodiocowi.

24 Уны ateréja diamacūrā jīā: Уны jīrere tʷogúno, teero biiri уныре ticodiocorigure padeogúno catiré petihére cʷoquí. Cūū ñañarō tiinóriqui. Cūū pecameru wáaboarígu catiré petihére cʷotóai. 25 Уны ateréja diamacūrā jīā: Basocá diarira tiiróbiro niirā уны Cōāmacū macū wedeserere tʷoádacu. Cūā tʷorítóno jeaadaro tiia; jeatooa mée. Уны wedeserere уныrāno catirucudacua. 26 Уны Расиa basocáre catiré petihére ticomasī. Cūūrā basocáre catiré petihére ticomasīrere уныре ticoi. 27 Basocáre wapa tiádari bureco jeari, уны basocáre wapa tiigúdacu. Уны niipetira sōwū niirī, уны Раси уныре teero tiidutíwī. 28 Múā teeré tʷorá, tʷomanírījāña. Niipetira masācoperípu niirā уны wedeseri tʷoádacua. Cūā tʷorító jeaadaro tiia. 29 Уны wedeseri tʷorá, masācoperípu niimiārira witiatiadacua. Āñurō tiirécutirira masā, catirucudacua. Ñañaré tiirírapeja masā, ñañarō tiinóādacua.

Jesús Cōāmacū macū nií

30 Уны basocá tiirére iñagū, “ñañaniā” o “āñuniā” jīmasīā уны Раси dutirobirora. Уны basiro apeyenó tiiría. Уны booró tiidugária; уны Раси уныре ticodiocorigu booróbiro tiia. Tee tiiró, уны jīrē diamacú niíā. 31 Уны basiro уны niirecutirere wederi, “уны wederé wapamaniā” jībocu múā. 32 Ārī nií уны niirecutirere wedegū. Cūūrā уны Раси nií. Уны masīā: Уны niirecutirere wedegū, diamacūrā wedei. 33 Múā Juan wāmeōtiri basocurhe sāñáduṭira ticocorira niíwū. Cūūcā уны niirecutirere diamacú wedegū niirígu niíwī. 34 Basocá уны niirecutirere wedeserere āmaāgū mee tiia. Múārē netōārō jīgū, Juan wederiguere múārē wācūrī tiia. 35 Juan sīāwócoriga tiiróbiro niíwī. Sīāwócoriga āñurō jūñboeropu basocá neācua. Múācā jeawu, cūū wederi tʷorá. Tʷo, yoarī mee useniwū. 36 Уны tiiré Juan wederigue nemorō уны niirecutirere ēñoā. Уны tiiré уны Раси tiidutíra niíā. Teero tiirēmena “уны Раси diamacūrā уныре ticodiocowi” jīrere ēñoā. 37 Уны Раси уныре ticodiocorigucā уны niirecutirere wedei. Múā cūū wederere tʷoríā; cūū baurécārē iñaria. 38 Cūū ticodiocorigure padeoríā. Teero tiiró, cūū wederé múārē sāñaria. 39 Múā Cōāmacūye queti jóaripūrē quioníremena buea, “toopá catiré petihére buaádacu” jī wācūrā. Múā tiipū maquērē buera, yée maquērēna buemiā.

40 Teero wācūpacara, yuupere padeonunúsedugaria. Yuure padeonunúsera dícu catiré petihére cuoádacua.

41 Basocá yuure añurō wedeserere āmaāgū mee tiia. 42 Yuu múārē iñamasīā. Múā Cōāmacūrē maría. 43 Yuu Pacu wāmemena yu atipacari, múā yuure añurō bocaria. Āpī cū basiro cū wāmemena atigūpere múā añurō bocabocu.

44 Múā basirora múā tiirere “āñuā” jīrī booa. Cōāmacū sīcū niigū múārē “āñuā” jīrēpere āmaāria. Teero tiirā, ¿deero tii múā yuure padeobóatau?

45 Múā yuure “Cōāmacūpere marīre wedesāgūdaqui” jī wācūrijāña. “Moisés jóariguere tiirā, Cōāmacūmena añurō niīādacu”, jī wācūmiā múā. Moiséra múārē wedesāqui. 46 Moisés yé maquērē jóarigu niīwī. Teero tiirā, cū jóariguere padeorā yuucārē padeobócu. 47 Cū jóariguere padeohérapeja ¿deero tii múā yu wederere padeobóatau? Padeoridojāā, jīwī.

6

Jesús cinco mil āmāārē yaaré ecarígue (Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

1 Too síro Jesuména Galileataro apeniñapú tīāwawu. Tiitaro wāmecutia Tiberias. 2 Basocá cū tiēñoremēna diarecutirare netōnerī iñajirā, pa cūrē nuñuwā. 3 Ūsā apeniñapú tīājeara, ūtāgūpū muāwa, duiwu. 4 Teeburecorire Pascua judíoa bosebureco wáadaro péerogā dusawá. 5 Jesús pa basocá cūrē nuñurī iñagū, Felipere jīwī:

—¿Noopú marī yaaré sārā wáadari cū paure ecaádera? jīwī.

6 Felipere ¿deero yuugūdari? jīgū, teero sārāwī. Jesupé cū tiíadarere masītoarigu niīwī. 7 Felipe cūrē yuūwī:

—Ocho muīpūrā pade wapatāremēna marī pā sārī, puatāco, batori, jeatuaricu, jīwī.

8 Ūsā menamacū Andrés (Simón Pedro baipéja) Jesuré jīwī:

9 —Ānorē sīcū wīmagū niī. Cū sicamoquēñepa pā cebadamēna tiíarigue cuoi. Teero biiri wai puarā cuoi. Ate yaaré āniā paure jeatuaricu, jīwī.

10 Jesús ūsārē jīwī:

—Basocáre duidutiya, jīwī.

Toopáre táa pee niīwū. Teero tiirā, niipetira duiwa. Cinco mil āmā niīwā. 11 Too síro Jesús pāre née, Cōāmacūrē usenire ticowī. Too síro duirare batodutiwi. Waimenacārē teorora tiwī. Ūsā cū yaadugarocōrō batowu.

12 Cū yaa, yapiari siro, Jesús ūsārē jīwī:

—Cū yaaduarere cōōrī jīrā, teerē seesāña, jīwī.

13 Sicamoquēñepa pā niimiārigue ūsā yaaduariguere seesārī, doce piseri dadodupówu. 14 Basocá Jesús cū tutuaremena tee tiēñorī iñarā, jīwā:

—“Profeta atigūni niīāyigu” cū jīrigu ānirā niī. Diamacārā niyū, jīwā.

15 Cū cūrē bayirō tutuaremena néewa, ōpū sōnecodugamiwā. Cūpeja cū teero tiidugarere iñagū, sīcūrā ūtāgūpū muājōāwī.

Jesús oco sotoápu wáarigue (Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Too síro náicūmuatiri, ūsā opataropu búawawu. 17 Náicūmuāri siro, Jesús bauríwī. Teero tiirā, Capernaumpu wáara, dooríwupū muāsā, tiitarore tīāwanucāwū. 18 Ūsā tīāwari, wīno bayirō páapuatiwu. Teero wáari, ocoturī

paca atiwa. ¹⁹ ʔsā yoaro sicamoquēñe kilómetros wáaari siro, Jesús ūsā putoꝝu atigu, oco sotoáꝝu atijōātiwi. Cāūrē ñnarā, bayiro cuiwa. ²⁰ Cūū ūsārē jīwī:

—Yuu niā. Cuirijāña, jīwī.

²¹ Teero tiirā, ūseniremena cūūrē boca, muāsādutiwa. Máata ūsā wáaropu jeasirotiwa.

Opataro wesapꝝ cōōrira Jesuré āmaārigue

²² Aꝝebúrecoꝝe basocá apeniñapú pꝝtuáarira ñnacó, jīyira: “Sicawára ni-miāwā; Jesús cūū buerámena tiiwurē muāsāriawī; cūū buerá dícu tiāwaawā”, jīyira. ²³ Cūā teero jīcōātori, aꝝeꝝepáꝝu jeayiro. Teepawꝝ ūsā yaaariropu jeayiro. (ʔsā toopú yaawꝝ, Jesús cūū Pacꝝe ūsenire ticoari siro.) Tee Tiberias wāmecutiri macā maquēꝝawꝝ niwū. ²⁴ Jesús, teero biiri ūsā cūū buerá manirī ñnarā, basocá teepawꝝꝝ muāsā, Capernaꝝuꝝ Jesuré āmaārā atirira niwā.

Jesús yaaré catiré petihére ticogú

²⁵ Cūā atiniñapú tiājeara, Jesuré buajeára, cūūrē sāññáwā:

—Basocáꝝe buegú, ¿deero biiri mꝝu tiājeaarī ānopáꝝe? jīwā.

²⁶ Jesupé yꝝuꝝwī:

—Yuu múārē ateréja diamacáꝝā jīā: Múā pā yaa, yapiarigue wapa yꝝuꝝe āmaāñ. Yꝝu tutuaremena tiēñorigueꝝe múā tuomasíria. Teeré tuomasíꝝāꝝe, teewapa yꝝuꝝe āmaāboajiyu. ²⁷ Yaaré bayiro boorijārō booa; yaaré petijōācu. Teero tiiróno tiirā, yaaré catiré petihére ticoréꝝe āmaārō booa. Cōāmacū yꝝu Pacꝝu yꝝuꝝe cūū ticodiocorigu niiréꝝe múārē ēñotóaaꝝ. Teero tiigú, yꝝu niipetira sōwū tee yaaré catiré petihére múārē ticogúda, jīwī.

²⁸ Teero tiirā, cúāꝝe sāññáwā:

—¿Deero tiíadari ūsā, Cōāmacū tiidutíꝝe añnurō tiíadara? jīwā.

²⁹ Cūūꝝeja yꝝuꝝwī:

—Cōāmacū múārē tiidutíꝝe biiro niā: Yꝝuꝝe cūū ticodiocoriguꝝe padeodutí, jīwī.

³⁰ Teero tiirā, cúāꝝeja sāññáwā sūcā:

—¿Ñeenómena ēñogúdari, ūsā mꝝuꝝe padeorí? ¿Deero bauré tiigúdari?

³¹ Marí ñecūsūmā yucu manirōꝝu maná wāmecutirere yaayira. Cōāmacūꝝe queti jóaripꝝu ate jóanoā: “Cūū cúārē yaarigue āmuāse maquēꝝe ticoyigu”,* jī jóanoā, jīwā.

³² Teero tiigú, Jesupé jīwī:

—Yuu ateréja diamacáꝝā jīā: ʔmuāse maquē yaariguere Moisés mee ticoyigu; yꝝu Pacꝝe basocáꝝe yaaré āmuāse maquē petire ticoi. ³³ Cūū ticoré āmuāseꝝu díiatire niā. Basocáꝝe catiré petihére ticoa, jīwī.

³⁴ —Ōꝝu, tee yaaré ūsārē ticorucujāña, jīwā.

³⁵ Jesús jīwī:

—Yuará niā yaaré catiré petihére ticogú. Yꝝuꝝe padeonñúserano juabóara tiiróꝝu niinemorica; oco sñnidugára tiiróꝝu niinemorica. ³⁶ Múārē ateré jītoawꝝ: Múā yꝝuꝝe ñnapacara, padeoría. ³⁷ Niipetira yꝝu Pacꝝu yꝝuꝝe ticorá yꝝuꝝe padeonñúseadacua. Yꝝuꝝe padeoráꝝe ñeerijā tiiricu. ³⁸ Yꝝu āmuāseꝝu niirigu yꝝu booré tiigú mee atiwa; yꝝuꝝe ticodiocorigu booréꝝe tiigú atiwa. ³⁹ Yꝝu Pacꝝu biiro booi: Yꝝuꝝe ticorirare tiidíorí boorí; cúārē pecameꝝu wáari boorí. Atibúreco petirí, yꝝu cúārē masóꝝí booi. ⁴⁰ Yꝝu Pacꝝu biiro booi:

* 6:31 Salmo 78.24.

Niipetira yũre ñnarã, yũre padeorã catiré petihére cʉorí booi. Yũ atibáreco petirí, cǘarẽ masõgũdacu, jĩwĩ Jesús.

⁴¹ Judíoare dutirápeja Jesuré wedepatinucāwā. “Yũrã niĩ yaaré ãmuãsepu diiátirigu” jĩrĩ tuorã, ññarõ wedesenucāwā.

⁴² —¿Ñni teero wedesequ Jesús José macũ mee niĩ? Cũu pacu, cũu pacore marĩ masiã. ¿Deero tiigũ cũu “ãmuãsepu niirigu diiátiwu” jĩĩ? jĩwĩ.

⁴³ Jesús cǘarẽ jĩwĩ:

—Wedepatirijãña. ⁴⁴ Sícũno cũu booró yũre padeonũnúsese masĩriqui; yũ Pacu yũre ticodiocorigu yũre ticorãno dícu padeonũnúsese. Atibáreco petirí, yũ cǘarẽ masõgũdacu. ⁴⁵ Cõãmacũye queti jóaripũru ate jóanoõ: “Cõãmacũ niipetirare bue, tuomasĩrĩ tiigũdaqui”,† jĩ jóanoõ. Teero tiirã, niipetira yũ Pacu wederere tuo, tuomasĩrã, yũre padeonũnúsese.

⁴⁶ ‘Sícũno yũ Pacure ñnarĩ. Yũ Cõãmacũmena niirigu niĩ. Teero tiigũ, yũ dícu cǘurẽ ñnarũ. ⁴⁷ Yũ aterėja diamacãrã jĩã: Yũre padeorãno catirucudacua. ⁴⁸ Yũrã niĩ yaaré catiré petihére ticogũ. ⁴⁹ Múã ñecësũmuã yuc manirõru manã wãmecatirere yaayira. Teeré yaapacara, diajõãyira. ⁵⁰ Yũre yaaré ãmuãsepu diiátirepere wedesea. Teeré yaarãno diaricua. ⁵¹ Tee yaaré catiré petihére ticoré ãmuãsepu diiátirigue yũrã niĩ. Teeré yaarãno catirucujãadacua. Yũ yaaré ticoré yãa õpũ niĩ. Yãa õpũrẽ atibárecom niirã catirucuarõ jĩgũ, ticoguda, jĩwĩ.

⁵² Judíoare dutirápeja cãmerĩ wedesewa:

—¿Deero tii marĩrẽ ãni cũyã õpũrẽ yaadutibogari? jĩwĩ.

⁵³ Teero tiigũ, Jesupėja cǘarẽ jĩwĩ:

—Yũ aterėja diamacãrã jĩã: Múã yũ niipetira sõwũyã õpũrẽ yaaripacara, yé díre sñirĩpacara, catiré petihére cʉorícu. ⁵⁴ Yãa õpũrẽ yaagãnope, yé díre sñigãnope catiré petihére cʉoquí. Atibáreco petirí, cǘarẽ masõgũdacu. ⁵⁵ Yãa õpũ yaaré peti niĩ; yé dí sñiré peti niĩ. ⁵⁶ Yãa õpũrẽ yaarãno, yé díre sñirãno yũmena niĩyã; yũcã cǘãmena niĩ. ⁵⁷ Yũ Pacu yũre ticodiocorigu cati. Cũu catirẽmena yũ catia. Teero tiirõbiro yãa õpũ yaarãno yũ catirẽmena catiadacua. ⁵⁸ Yũrã yaaré ãmuãsepu diiátiriguere wedesea. Manã múã ñecësũmuã yaarigue tiirõbiro niiria. Cãa teeré yaapacara, diajõãyira. Yãa õpũrẽ yaarãnopeja catirucujãadacua, jĩwĩ.

⁵⁹ Jesús cǘarẽ teeré Capernaump judíoa nearĩ wiipũ buewi.

Pau basocã Jesuré nãndúrigue

⁶⁰ Pau cǘurẽ nãnmíarira cũu buerere tuorã, cãmerĩ jĩwĩ:

—Cũu wederé wisiõnetõjõã. Tuomasĩña manĩa, jĩwĩ.

⁶¹ Jesús cǘã wedepatirere masĩgũ, jĩwĩ:

—¿Múã yũ wederere ññarõ tũgueñagari? ⁶² ¿Deero wãabogari yũ niipetira sõwũ too suguerõru yũ niirõru muãwari sũcã? Múã teeré ñnarã, ¿deero tũgueñabogari? ⁶³ Espiritu Santo catirere ticoi. Mariye õpũrĩ marĩrẽ catiré ticoria. Yũ yaaré, sñiré maquẽrẽ wedegu, popearu yeeripũna maquẽrẽ wedegu tia. Yũ wederere padeorãno catirucujãadacua. ⁶⁴ Æpẽã múã nenamacãrã yũ wedepacari, yũre padeoríyã ména, jĩwĩ.

Jesús cǘurẽ padeohẽrare sicutõpũra masĩõarigu niwĩ. Teero biiri too síropu cǘurẽ ñnatutirapũre wedesãgũducãrẽ masĩõarigu niwĩ.

⁶⁵ Cũu jĩnemowĩ:

† 6:45 Isaías 54.13.

—Teero tiigú, meepu múarē wedemiāwū: “Sicāno cūū booró yūre padeonunúsemasīriqui; yū Pacu yūre ticoráno dīcu padeonunúseca”, jīāwū, jīwī.

⁶⁶ Tiiburecomena pau cūūrē nunumīārira cūūrē bapacutidujāwā. ⁶⁷ Cūā teero tiirí iñagū, Jesús ūsā cūū bueráre sāiñāwī:

—¿Múācā yūre cōājōādugai? jīwī.

⁶⁸ Simón Pedropeja cūūrē yūwī:

—Ūsā Ōpū, ¿noāpére nunubógari? Mūū wedesere catiré petihére ticoa. ⁶⁹ Ūsā mūūrē padeotóaa. Ūsā masīā: Mūū Cōāmacū ticodiocorigu, ñañaré manigú niīā, jīwī.

⁷⁰ Jesupé ūsārē jīwī:

—Yūū múā docere besewu. Yūū teero tiirí siro niipacari, sicū múā menamacū wātīyagu niī, jīwī.

⁷¹ Jesús teero jīgū, Judas, Simón Iscariote macārē jīgū tiwī. Judas ūsā menamacū niimiwī. Teero niipacu, too síropure Jesuré wedesāgūdu niirigu niwī.

7

Jesús baira cūūrē padeorírigue

¹ Too síro Jesús Galileapu iñacāmesāwī. Judeapure iñacāmesādugariwī. Toopure Judíoa dutirá cūūrē āmaāyira, sīādugára. ² Judíoa bosebureco ūsā wiserígā tii, niīadari bosebureco* jeaadaro tiwá. ³ Teero tiirá, Jesús baira cūūrē jīwā:

—Ānopure putuárijāña. Mūū buerére tūonunúsera toopú niirācā mūū tutuaremena tiēñorere iñaarō jīgū, Judeapu boseburecore iñagū wáaya. ⁴ Basocá mūūrē masīārō jīgū, yayíoropu tiēñorijārō booa. Mūū tiirére niipetira iñacoropu tiēñogū wáaya, jīwā.

⁵ Cūū baigarpara cūūrē padeoríwa. ⁶ Jesupé cūārē jīwī:

—Yūū toopú wāaadaro jearia ména. Múāpeja múā booró wāamasīā.

⁷ Atibureco macārā ñañaré tiirá múarē iñatutiya. Yūū cūā ñañarō niirecutirere wedea. Teero tiirá, yūre iñatutiya. ⁸ Múā boseburecore iñarā wáaya. Yūūja wáaria ména. Yūū toopú wáarito jearia ména, jīwī Jesús.

⁹ Teero jī, Galileapura putuájāwī.

Jesús wiserígā tiirí boseburecore iñagū wáarigue

¹⁰ Cūū baira Jerusalēpu bosebureco iñarā wári siro, Jesucā wáawi. Basocá yūre iñamasīrijāārō jīgū, noo niigúbiro wāacāmesāwī. ¹¹ Tii boseburecopu judíoare dutirá Jesuré āmaāyira. “¿jōō niirigute noopú niigari?” jīyira.

¹² Pau basocá Jesuyé maquērē wedeseyira. Āpērā “āñugú niī” jīyira. Āpērāpē “niirii; cūū tiēñoremena basocáre tiiditōgu tiiquí” jīyira.

¹³ Judíoare dutiráre cuira, niipetira tūocōropu “Jesús biiro biii” jī wedeseriwa.

¹⁴ Bosebureco decocutirito,† Jesús Cōāmacūwiipu sāāwa, basocáre buewī.

¹⁵ Cūū buerére tūorá, judíoare dutirá tūomanjōāwā.

—Āni bueripacu, ¿deero tiigú nocōrōca masī? jīwā.

¹⁶ Jesús cūārē yūwī:

* **7:2** Pecasāyemena: “la fiesta de las Enramadas” o “la fiesta de las chozas” o “la fiesta de los tabernáculos” wāmecutia. † **7:14** Wiserígā tiirí bosebureco siete burecori niyiro.

—Yuu múārē bueré yuu wácūrē mee niĩ; yuu Pacu yuure ticodiocoriguyepe niĩ. ¹⁷ Cōāmacū boorére tiidugáguo yuu buerére “diamacúrā niĩ” jĩmasĩqui. “Cōāmacū dutiróbiro buei o cūū wácūrere buei”, jĩ besemasĩqui. ¹⁸ Sícū cūū wácūrēmena wedeseḡu “āñurō wedesei” jĩrĩ tʉodugáqui. Cōāmacū booró wedeseḡupe “Cōāmacū āñunetōjōāi” jĩrĩ tʉodugáqui. Cūūpeja diamacú wedeseḡu niĩqui; cūūpʉre ñañarē buarĩcu. ¹⁹ Moisés Cōāmacū dutirére múārē ticorigu niĩwĩ. Teero ticopacari, múā sícāno tee dutirére tiiría. ¿Deero tiirá múā yuure sīādugái? jĩwĩ.

²⁰ Basocápe cūūrē jĩwā:

—Muu wātĩ cʉogú niijĩḡu, mecugú tiia. ¿Noā muurē sīādugái? jĩwā.

²¹ Jesupé cūārē yuuwĩ:

—Múā yuu diarecutigure netōnérĩ ññawū. Yeerisāri bucore yuu teero tiirĩ, ññamanijōāwū. ²² Moisés múārē cōnerĩḡu yapa macā caseróre widecōādutirigu niĩwĩ.† (Cūū dícare teeré dutiririgu niĩwĩ; múā ñecūsūmuāpʉ máata teero tiimúātitoarira niĩwā.Š) Múā cūū dutiré tiirá, marĩ yeerisāri bureco niipacari, múā pōnarē widecōācu. ²³ Múā Moisés dutirére niipetiro tiidugájĩrā, yeerisāri bureco niipacari, widecōācu. Múā teero tiirá niipacara, ¿deero tiirá yuu yeerisāri bureco niirĩ, sícū niipetiri ōpūūrē netōnérĩ ññarā, yuūmena cúai? ²⁴ Āñurō wácūtoarapʉ, basocá tiirére diamacúrā ññabeseya, jĩwĩ.

Jesús cūū āmuāseḡu atiriguere wederigú

²⁵ Teero tiirá, sīquērā Jerusalén macārā jĩwā:

—Ñirā niĩ cūā sīādugáḡu, ¿teerora? ²⁶ ¡Ññañ! Niipetira ññacoropʉ bueḡu tiĩ. Cūā cūūrē merēā jĩriya. ¿Apetó tiirá, Judíoare Dutirá Peti “āni Cōāmacū beserigu Cristo niĩ” jĩ wácūgari? ²⁷ Āni Cōāmacū beserigu niĩriqui. Cūūya macārē marĩ masiā. Cōāmacū beserigupe atiri, cūūya macārē masiña manibójiyu, jĩwā.

²⁸⁻²⁹ Teero tiigú, Jesús Cōāmacūwiipʉ bueḡu, bayiró busurómena wedewi:

—Múā yuu masāri macārē masipacara, yuu atiriro petipʉre masiira. Yuu booró mee atiwʉ atibárecopʉre. Sícū diamacú niigú yuure ticodiocowĩ. Múā yuure masiira. Yuure ticodiocorigucārē masiira. Yuupe cūūrē masiā. Yuu cūū pʉtopʉ niirigu niĩ, jĩwĩ.

³⁰ Cūū teero jĩrĩ tʉorá, cūūrē peresuwiipʉ néewadugamiwā. Cūūrē ñeerĩ bureco jeariwʉ ména. Teero tiirá, sícāno cūūrē ñeeríwa. ³¹ Cūā teero tiidugápacari, pau toopú neārāpe cūūrē padeowá. Cūūpeja cāmerĩ sāññāwā:

—Too docare Cōāmacū beserigu Cristo atigupeja, ¿āni tiieñore nemoró tiigúdari? Tiirĩqui, jĩwā.

Jesuré peresuwiipʉ néewadugamirigú

³² Basocá wedeserere fariseo basoca tʉoyíra. Teero tiirá, paiaré dutirámena wedeseari siro, Cōāmacūwii coterĩ basocare Jesuré ñeedutira ticocorira niimíwā. ³³ Jesús jĩwĩ:

—Yuu múāmena péero niigūdacu. Too síro yuure ticodiocorigu pʉtopʉ wáagūdacu. ³⁴ Yuure āmaāññunusepacara, buarĩcu. Yuu wáaropʉre múā wáamasĩricu, jĩwĩ.

³⁵ Judíoare dutirá cāmerĩ sāññāwā:

† 7:22 Levítico 12.3. Š 7:22 Génesis 17.10.

—Ñi “yũre buarícu” jĩgũ, ¿noorú wáagudari? ¿Maríya wedera apeyé ditapu wáarira putopu wáagudari? ¿Toopúre judíoa niihērārē buecāmesāgūdari? ³⁶ Cũũ “yũre āmaññunusepacara, buarícu; yũ wáaropure múā wáamasíricu” jĩārigue ¿deero jĩudugaro tiígari? jĩwā.

Oco catiré tioré maquē

³⁷ Tii bosebureco niituri bureco upatí niiri bureco niiwũ. Jesús tiiburecore wāmñncā, bayiró bũsñrómena jĩwĩ:

—Oco sñnidugáranu yũ putopu sñnirā atiya. ³⁸ Yũre padeogúya yeeripñnapu oco ñmayucorobiro niĩadacu. Tee oco catiré tioré niĩadacu Cõāmacũye queti jóaripũ jĩñróbirora, jĩwĩ.

³⁹ Cũũ oco ñmayucore wedeseñu, Espíritu Santo tiĩadare maquērē wedeseñu tiiwĩ. Espíritu Santo Jesuré padeorápure too síropu jeagudu tiirigu niiwĩ. Jesús dia masāmuārigu niiwĩ ména. Teero tiigú, Espíritu Santo ticodiocoya manirigu niiwĩ ména.

Basocá merēā dícu wācũrigue

⁴⁰ Āpērā Jesús wederére tuorá, biiro jĩwā:

—Ñnirā niiqui profeta, basocá cúā “atigudu niĩāyigu” cúā jĩrigu, jĩwā.

⁴¹ Āpērā: —Ñni Cõāmacũ beserigu Cristo niĩ, jĩwā.

Āpērāpé: —Cõāmacũ beserigu ¿deero Galilea macũ niibogari? ⁴² Cõāmacũ beserigu David tiiróbiro Belén macũ niigadaqui. Cũũ pāramí niinñnusegupu niigadaqui. Cõāmacũye queti jóaripũ teero jĩā, ¿teerora? jĩwā.

⁴³ Basocá Jesuré sñcārñbíro wācũriwa sáa. Teero tiirā, batajõāwā. ⁴⁴ Āpērā cūārē peresuwiipu néewadugamiwā. Teero tiidugápacara, sñcũno cūārē ñeeriwa.

Judíoare dutirá Jesuré padeorígue

⁴⁵ Cõāmacũwii coterí basoca cāmeputáawawa paiaré dutirá, fariseo basoca putopu. Jeari, cúārē jĩyira:

—¿Deero tiirā cūārē néeatirarĩ? jĩyira.

⁴⁶ Cúāpe yũyira:

—Sicũno cūũ tiiróbiro aññurére wedeseri tuohéra niĩātu, jĩyira.

⁴⁷ Fariseo basoca cúārē jĩyira:

—¿Múācārē jĩditoarĩ? ⁴⁸ Aññurõ tuomasñña: Sñcũ Judíoare Dutirá Peti menamacũ, sñcũ fariseo basocu cūārē padeoríqui. ⁴⁹ Cūārē tuorá Moisére dutiré cūĩriguere masñridoñya. Cõāmacũ cúārē ñañarõ tiigúdaqui, jĩyira.

⁵⁰ Nicodemo too sugueropu Jesuré ññagũ jearigu cúā menamacũ niiwĩ. Cúārē biiro wedeyigu:

⁵¹ —Sñcārē sñadutiadari suguero, cūũ wedeserere, cūũ tiĩariguere besesugueru booa. Teero jĩā marñrē dutiré, jĩmiyigu.

⁵² Cúāpe cūārē jĩyira:

—¿Mñncā Galilea macũ niĩ? Mññ Cõāmacũye queti jóaripũrē buepetigu, ateména putuáagudacu: Sñcũ profeta Galileapu atiriqui, jĩyira.

Ññaré tiigóre wedesārigue

⁵³ Niipetira basocá Jerusalénpu bosebureco jeaarira cúāye wiseripu coeputáawawa.

8

1 Jesupé Ƨtāgú Olivopu wáawi. 2 Apebáreco bóeri Cōāmacūwiipɩ coewí sūcā. Basocá niipetira cūu pɩtopɩ neāwā. Cūu jeanuā, cūārē buewí. 3 Cūu bueri, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca cūu pɩtopɩ jeawa. Cūa sícō numiō āpī coo manɩ niihēgūmena tāmuārigore néjeewa. Basocá ññacopɩ coore nūcōwā. 4 Jesurē jīwī:

—Basocáre buegú, atigó coo manɩ niihēgūmena ñañaré tiigó tāmuāwō.

5 Moisés teero tiigónorē útāperimena déesīadutirigɩ niiwī. ¿Mɩɩpe deero jīwī? jīwī.

6 Cūāpeja cūārē teerē sāññáwā, ¿deero yɩɩgudari? jīrā. “Cūu merēā yɩɩri, dutiráre wedesāādacu”, jī wācūrira niimiwā. Jesupé munibiá, cūuya wāmosūāmena ditapɩ jóanucāwī. 7 Cūa cūārē sāññáduheri ññagú, wūmɩnucā, cūārē jīwī:

—Múā watoapɩ niigú sīcārī ñañaré tiihéguno útāpe née, coore déesuguearo, jīwī.

8 Too síro munibiá, jóanemowī sūcā. 9 Cūu teero jīrī tuorá, wáanucāwā. Bɩcɩ peti wáasuguewi. Cūu siro āpī bɩcɩ, cūu siro āpī, cūu siro āpī wáa, wáapetijōāwā. Jesús sīcūrā pɩtūáwī. Numiō toopára nucūwō ména. 10 Cūu wūmɩnucā, coore jīwī:

—¿Mɩɩrē wedesāmiārira wáapetijōāārī? ¿Sīcāno mɩɩ ñañaré tiiré wapa déeriarī? jīwī.

11 —Sīcānope déeriawā, jīwō coopeja.

—Yɩɩcā mɩɩrē ñañarō tiiría. Wáagoa. Ñañaré tiinemórijāña, jīwī cūupeja.*

Jesús sīwócore tiiróbiro niiré

12 Jesús basocáre wedenemowī:

—Yɩɩrā niīā atibáreco macārārē sīwócore tiiróbiro. Yɩɩre padeonɩñéseguno naññārōpɩ niigú tiiróbiro niinemoriqú. Sīwócoropɩ niigúpe catiré petihére cɩogúdaquí, jīwī.

13 Teero tiirá, fariseo basocapeja cūārē jīwā:

—Mɩɩ basiro dícu mɩɩyere wedea. Āpī mɩɩ wederere “teerora niīā” jīgúno maniqú. Teero tiiró, mɩɩ wederé wapamaniā, jīwā.

14 Jesupé cūārē yɩɩwī:

—Yɩɩ basiro yéere wedepacari, yɩɩ wederé wapacatía. Yɩɩ niirigopɩ, teero biiri yɩɩ pɩtūawaadaropɩre masīā. Múājā yɩɩ niirigopɩ, yɩɩ pɩtūawaadaropɩre masīrido jāā. 15 Múā atibáreco macārā wācūrēmema basocá tiirére ñña, “ñañaniā” jīā. Yɩɩpeja sīcūrē teerē jīria. 16 Yɩɩ teerē jīgú, yɩɩ Pacɩ yɩɩre ticodiocorigūmena basocá tiirére ñña, “ñañaniā” jīgúdacu. Yɩɩ sīcūrā teerē jīria. Teero tiigú, yɩɩ jīrē diamacú niīā. 17 Múārē dutiré biiro jīā: “Pñarā sīcārībīro cūā ññariguere wederi, padeoró booa”, jī jóanoā. 18 Yɩɩ wedeserecā teerora niīā: Yé maquērē yɩɩ wedesea; yɩɩ Pacɩ yɩɩre ticodiocorigucā yé maquērē wedesei, jīwī.

19 Teero tiirá, cūā sāññáwā:

—Too docare ¿mɩɩ pacɩ noopá niigari? jīwā.

Cūupe cūārē yɩɩwī:

* 8:11 Ate versículos aperū bɩcɩpūpɩ bauricɩ; aperūpá baucú.

—Múã yũre masĩria; yũ Pacucãrẽ masĩria. Yũre masĩrãjã, yũ Pacucãrẽ masĩboajĩyu, jĩwĩ.

²⁰ Jesús Cõamacũwiĩpu buerito, cũãrẽ teero wedesewi. Niyeru sããretibari pũtorũ niĩwĩ. Cũãrẽ ñeerĩ bureco jeariwũ ména. Teero tiirã, sícũno cũãrẽ ñeerĩwa.

“Yũ wãaaaropũre múã wãamasĩricu”

²¹ Jesús cũãrẽ wedenemowĩ:

—Yũ wãagu tiia. Yũ wãari siro, múã yũre ãmaãmiãdacu. Múã ñañarẽ tiirere acabõnoña manirã diaadacu. Yũ wãaaaropũre múã wãamasĩricu, jĩwĩ.

²² Judíoape cãmerĩ sãĩñãwã:

—Cũ basiro sã, diaboqui. Teero tiigú, “múã yũ wãaaaropũre wãamasĩricu” jĩĩ, ¿teerora? jĩwã.

²³ Jesús cũãrẽ jĩwĩ sũcã:

—Múã atiyerã macãrã niã; yũre ãmuãse macũ niã. Múã atibureco macãrã niã; yũre atibureco macũ mee niã. ²⁴ Teero tiigú, “múã ñañarẽ tiirere acabõnoña manirã diaadacu” jĩãwũ múãrẽ. Yũ basiro yee maquẽrẽ wedeseri, “yũrã niã” jĩrere múã padeoria. Teero tiirã, múã acabõnoña manirã diaadacu, jĩwĩ.

²⁵ Teero tiirã, cũãpeja sãĩñãwã:

—¿Noãno niĩ mũũ? jĩwã.

Jesupé yũwĩ:

—Buenãcãgũpũ múãrẽ wedetoamiwũ. ²⁶ Yũ múã ñañarẽ tiirere, múãrẽ yũ wapa tiãdarere pee wededũgapacu, wederia ména. Yũre ticodiocorigapũ diamacũ wedei. Teero tiigú, cũũ wederi, yũ tuoárigue dícare múãrẽ atibureco macãrãrẽ wedea, jĩwĩ.

²⁷ Cũũ teero wedesegu, cũũ Pacũ Cõamacũrẽna wedesegu tiimĩwĩ. Cũãpe teerẽ tũomasĩriwa. ²⁸ Teero tiigú, Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Múã yũ niipetira sõwũrẽ néemũõncõripũ,† “yũrã niã”‡ jĩrere masĩãdacu. “Cũũ booró tiirĩjĩyĩ; cũũ Pacũ buerigue dícare wedejĩyĩ”, jĩ masĩãdacu. ²⁹ Yũre ticodiocorigũ yũmena niĩ. Yũ cũũ tusaré dícare tiia. Teero tiigú, yũ Pacũ yũre sícũrã cũũrii, jĩwĩ.

³⁰ Jesús teero jĩĩrĩ tuorã, paũ cũãrẽ padeowã.

Cõamacũ põnaye queti; ñañarẽ tiidũmasĩhẽrãye queti

³¹ Jesús judíoa cũãrẽ padeomĩrirare biiro jĩwĩ:

—Múã yũ buerere yũrucura, yũre padeonũsera peti niãdacu.

³² Diamacũ maquẽrẽ masĩãdacu. Teerẽ masĩrã, ñañarẽ tiirere tiidũmasĩãdacu. Teero tiirã, dutiãpenori basoca witrira tiirõbiro niãdacu.

³³ Cũũ cũãrẽ jĩwã:

—¿Deero tiigú mũũ “dutiãpenori basoca witrira tiirõbiro niãdacu” jĩĩ? Ɔsã Abraham pãrãmerã niĩnũnũsera niã. Ɔsã sícãrĩ dutiãpenori basoca niiritoawũ.

³⁴ Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ aterēja diamacũrã jĩã: Niipetira ñañarẽ tiirãno dutiãpenori basoca tiirõbiro niicua. Dutãpenori basoca witiãmasĩricua. Teerora ñañarẽ tiirãcã ñañarere tiidũmasĩricua. ³⁵ Sícã dutiãpenori basocũ cũũ õpũya wiĩpũre niĩrucuriqui; tiiwĩ õpũ macãpe tiwiĩpũre niĩrucuqui. ³⁶ Teero tiigú, yũũ

† 8:28 Jesús cũũ diaadare maquẽrẽ wedesegu tiiyĩgu. ‡ 8:28 Éxodo 3.14.

Cōāmacū macū peti niijīgū, múārē dutiapenori basoca tiiróbiro niirārē witiri tiimasīā. Y_{HH} teero tiirí, wítirira peti niíadacu sáa. ³⁷ Y_{HH} múā Abraham pārāmerā niin_{HH}usera niirére masítoaa. Teero niipacara, y_{HH} wedeserere padeodugáricu. Teero tiirá, y_{HH}re sīādugácu. ³⁸ Y_{HH} Pac_{HH} y_{HH}re ãñoríguere múārē wedemiā. Múāpeja múā pac_{HH} tiidutírere tiicú, jīwī.

³⁹ Cūāpeja cūārē y_{HH}wa:

—Ēsā pac_{HH} Abraham nií, jīwā.

Cūāpe jīwī:

—Múā Abraham pārāmerā peti niirā, cūā tiiróbiro tiibócu. ⁴⁰ Teero tiiróno tiirá, y_{HH} diamacú maquē y_{HH} Pac_{HH} bueriguere wedegú niipacari, sīādugáa. Abraham teero tiirígu niíwī. ⁴¹ Múāpe múā pac_{HH} tiiróbirora tíia, jīwī cūāpeja.

Cūā cūārē y_{HH}wa:

—Ēsājā pac_{HH} manirā bauáririra niíwū. Cōāmacū sīcārā ūsā Pac_{HH} nií, jīwā.

⁴² Jesupéja jīwī:

—Cōāmacú múā Pac_{HH} niíātā, y_{HH}re maíbócu. Y_{HH} cūāmena niirígu_{HH}ra atiw_{HH}. Y_{HH} booró atiriw_{HH}. Cūā y_{HH}re ticodiocowí. ⁴³ Múā ¿deero tiirá y_{HH} wederére t_{HH}omasírii? Yée maquērē t_{HH}odugária. ⁴⁴ Múā pac_{HH} wātīārē dutígú nií; múā cūāyara niíā. Teero tiirá, múā pac_{HH} booró tiidugáa. Cūā sicator_{HH}ra basocáre sīāgú niirígu niíwī. Péerogā diamacú maquērē tiirí. Cūā wedese_{HH}gu, diamacú maquērē sīcārī wedeseríqui. Jīditorepígu, jīditosuguerígu nií. Teero jīditogu, cūā niirecutírere ãñoqú. ⁴⁵ Y_{HH}peja diamacú maquērē wedea. Teero tiirá, múā y_{HH}re padeoríā. ⁴⁶ Múā watoap_{HH}re ¿noā y_{HH} ñañarē tiirére ãñomasíi? Ēñomasíria. Y_{HH} diamacú maquērē wedepacari, ¿deero tiirá y_{HH}re padeoríi? ⁴⁷ Cōāmacú pōna cūā wederére t_{HH}oóya. Múāpe cūā pōna mee niíā. Teero tiirá, y_{HH} wederére t_{HH}odugária, jīwī.

Cristo Abraham s_{HH}guero niitoarigue

⁴⁸ Judíoare dutirápeja jīwā:

—M_{HH} Samaritanoāy_{HH} niicu. Diamacúrá niíā ūsā jīrē: Wātí c_{HH}ogú niijīgū, mecūgú tíia m_{HH}jā, jīwā.

⁴⁹ Jesupé cūārē y_{HH}wí:

—Wātí c_{HH}ogú niiria. Y_{HH} tiirémena y_{HH} Pac_{HH}re padeorére ãñoā. Múāpe y_{HH} tiirére íña, y_{HH}re ñañarō buijāā. ⁵⁰ “Basocá y_{HH}re ãñurō wedesearo” jīréré āmaāgū mee tíia. Teero niipacari, sīcū nií y_{HH}re ãñurō wedese_{HH}gu. Cūārā basocá tiirére queoró wedegudu nií. ⁵¹ Y_{HH} ateréja diamacúrá jīā: Y_{HH} wedeseri t_{HH}o, teeré tiigúno diariqui, jīwī.

⁵² Judíoare dutirápeja jīwā:

—Ēsā jīārirobirora teerora niíā: “Wātí c_{HH}ogú niijīgū, mecūgú tíia”. Abraham diajōāyígu. Profetacā diajōāyira. M_{HH}peja biiro jīā: “Y_{HH} wedeseri t_{HH}o, teeré tiigúno diariqui”. ⁵³ M_{HH} ūsā ñecū Abraham nemorō niiria. Cūā diajōāyígu. Profetacā diajōāyira. M_{HH}peja ¿ñiirūno nií teero jīi wedese_{HH}gu? jīwā.

⁵⁴ Jesupéja cūārē jīwī:

—Y_{HH} basi_{HH}ro y_{HH} tiirére ãñurō wedeseri, wapamaníā. Y_{HH} Pac_{HH} (múā “Cōāmacú ūsā Pac_{HH}” jīgúrā) y_{HH} tiirére ãñurō wedesei. ⁵⁵ Múā cūārē masíricu. Y_{HH}peja cūārē masíā. Y_{HH} “cūārē masíria” jīgū, múā tiiróbiro jīditorepígu niibocu. Diamacúrá jīā: Y_{HH} cūārē masíā; cūā wedeseri t_{HH}o, teeré tíia. ⁵⁶ Múā ñecū Abraham y_{HH} atiadarere “íñagúda” jīi, useniwī. Teeré íñagū, bayiró useniwī, jīwī.

57 Cũãpeja jĩwã:

—Mũu cincuenta cãmariĩ tuorĩpacu, ¿Abrahamrẽ ãnarĩ? Ñnaridojãjĩyu, jĩwã.

58 Jesupé yũuwi:

—Yũu aterėja diamacúrã jĩã: Abraham bauáadari sugueropu, “yũurã niã”, § jĩwĩ.

59 Cũu teero jĩrĩ tuorã, cũurẽ déesĩããda jĩrã, ãtãperire néemiwã. Cũũpeja cũãrẽ dutijã, Cõãmacũwiipu niãrigu wáajõãwĩ.

9

Jesús ñahẽgũ bauárigure ñnarĩ tiirígue

1 Jesús netõwã, sícũ ãmu capeari ñahẽgũrẽ ñnawĩ. Cũu wĩmagũpũra capeari ñahẽgũ bauáyigu. 2 Ɔsã Jesuré sãĩñãwũ:

—Ɔsãrẽ buegũ, ¿deero tiigũ ãni capeari ñahẽgũ bauáyiri? ¿Noãy wapa niĩ? ¿Cũũye wapa, cũũ pacusũmuãye wapa niĩ? jĩwũ.

3 Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Cũũ ñãñarẽ tiirẽ wapa mee niã. Teero biiri cũũ pacusũmuãye wapa mee niã. Cũũmena Cõãmacũ cũũ ãñurõ tiirẽre ãñodugãgu, cũũrẽ teero baugũ bauári tiirĩgu niwĩ. 4 Yũũre ticodiocorigu padedutirere mecũtĩgã marĩrẽ tiirõ booa. Too síro ñami tiirõbiro niãdacu. Ñami jeari, sícãno pademasĩriqui. 5 Yũũ atibũrecopu niigũ, basocãre sããwõcore tiirõbiro niã, jĩwĩ.

6 Jesús teero jĩãri siro, yepapu ãsecõre eocũ, dita oocutĩre maanẽ, capearipu tuusĩã, 7 cũũrẽ jĩwĩ:

—Silõétaropu mũũye capearire cosegũ wáaya, jĩwĩ.

(Silõé tiirõ, “ticoconorigu” jĩũdugaro tia.)

Teero tiigũ, cũũ toopũ wãa, cũũ capearire coserĩgu niwĩ. Cũũ wiipũ putuãatĩgu, ãñurõ ñnarĩgu niwĩ. 8 Cũũya wii putu macãrã, ãpẽrã cũũ niyeru sãĩduĩri ñnarucurira cãmerrĩ sãĩñáyira:

—¿Ñni niyeru sãĩduĩrucuarĩgura niĩrã? jĩyira.

9 Sĩquẽrã “cũũrã niĩ” jĩyira. ãpẽrãpẽ “niirĩ; ãpĩ cũũbiro baugũ niĩ” jĩyira.

—Yũũrã niã, jĩyigu.

10 —¿Deero tiigũ mũũ mecũtĩgãrẽ ãñurõ ñnã? jĩyira cããpe.

11 —Jõõ niãrigu Jesús wãmecũtĩgu dita oocutĩremena yũũ capearire tuusĩã, Silõétaropu yũũre cosedutiati. Teero tiigũ, wãa, yũũ coseári siro, ãñurõ ñnãwũ, jĩũ yũũyigu cũũpeja.

12 —¿Noopũ niigari cũũ? jĩyira.

—Masĩriga. Noopũ niigũ niĩqui, jĩyigu cũũpeja.

Fariseo basoca ñahẽgũ niimiãrigure sãĩñárigue

13 Capeari ñahẽgũ niimiãrigu fariseo basoca putopu néewanorigu niwĩ.

14 Jesús dita oocutĩremena cũũrẽ ñnarĩ tiiri bũreco ãsã yeerisãri bũreco niwũ.

15 Teero tiirã, fariseo basocapeja cũũrẽ sãĩñáyira:

—¿Deero tiigũ mũũ ãñurõ ñnã? jĩyira.

—Sícũ yũũ capearire dita oocutĩremena tuusĩããti. Yũũ coseári siro, ãñurõ ñnãwũ, jĩyigu.

16 Sĩquẽrã fariseo basoca jĩyira:

§ 8:58 Abraham bauáadari sugueropu, Jesús cũũ Pacũmena niitoayigu. Too síro Moisés Cõãmacũrẽ cũũ wãmerẽ sãĩñãrĩ, “yũurã niã” jĩũ yũũyigu. Teero tiigũ, Jesús “yũurã niã” jĩrĩ, basocã cũũrẽ déesĩãdugamiyira.

—Cūūrē teero tiiarigure Cōāmacū ticocorijiyi. Marī yeerisāri b̄urecore netōnacāgū t̄iī, j̄iīyira.

Āpērāpē j̄iīyira:

—Cūū ñañarē tiigáno niigūjā, āñurere t̄iīñnoriboajiyi, j̄iīyira.

Cūā cūūrē sicārīb̄ro wācūriyira sáa. Teero tiirá, batajōāyira.

17 Teero tiirá, cūā capeari ĩñahēgū niimiārigure s̄aññayira sūcā:

—M̄ute ¿deero j̄iī m̄uurē ĩñarī tiiarigure? j̄iīyira.

—Ȳuujā “profeta niī” j̄iīā, j̄iīyigu.

18 Judíoare dutirá capeari ĩñahēgū niimiārigure quetire padeodugáriyira. Teero tiirá, cūū pacusūmuārē s̄uocó, ¹⁹ s̄aññayira:

—¿Āni muā macū niī? ¿“W̄imagūp̄ura capeari ĩñahēgū bauárigu” muā j̄iīrigura niī? ¿Deero tiigū cūū mecūtīgārē ĩñā? j̄iīyira.

²⁰ Cūū pacusūmuāpe ȳuuyira:

—Ēj̄ū, ūsā macūrā niī. Cūū capeari ĩñahēgū bauāmiwī. Tee dícare ūsā masiā.

21 Cūū mecūtīgā ĩñarere masiriga. Cūūrē ĩñarī tiiarigucārē masiriga. Cūū basiro ȳuumasī; w̄imagū mee niī. Cūūrē s̄aññāña, j̄iīyira.

²² Cūū pacusūmuā cuira, teero j̄iīyira. Judíoare dutirá too s̄aguerop̄a ateré j̄iīyira: “Jōō niīarigure ‘Cōāmacū beserigu Cristo niī’ j̄iīgūnorē marī neārī w̄iip̄a cōāwioneconoādacu; marīmena niinemoriqui”, j̄iīyira. ²³ Teero tiirá, cūū pacusūmuā “w̄imagū mee niī; cūūrē s̄aññāña” j̄iīyira.

²⁴ Judíoare dutirāpeja capeari ĩñahēgū niimiārigure s̄uocóyira sūcā. Cūūrē j̄iīyira:

—Cōāmacū t̄uocorop̄ure diamacū wedeseya. Ēsā masiā: Jōō niīarigu ñañarē tiigū niī, j̄iīyira.

²⁵ Cūūpe ȳuuyigu:

—Cūū ñañarē tiigū niigū niiqui; ȳuū masiriga. Ate dícare masiā: Ȳuū capeari ĩñahēgū niipacu, mecūtīgārē ĩñā sáa, j̄iīyigu.

²⁶ Cūūpeja cūūrē s̄aññānemoyira:

—¿Deero m̄uurē tiiarī? ¿Ñeenómena m̄uurē ĩñarī tiiarī? j̄iīyira.

²⁷ Cūūpe ȳuuyigu:

—M̄uārē wedetoamiāwū; ȳuūre t̄uorigu. ¿Deero tiirá wedenemorō booi sūcā? ¿M̄uācā cūūrē n̄unudugári? j̄iīyigu.

²⁸ Cūūpeja cūūrē tutiyira:

—M̄uū cūūrē n̄unūñā. Ēsāpeja Moisés dutirere n̄unūñāda. ²⁹ Ēsā masiā: Cōāmacū Moisére wedeseyigu. Cūūrējā “too macūp̄a niī” j̄iīmasiriga, j̄iīyira.

³⁰ Cūūpeja cūūrē j̄iīyigu:

—¡Ayo! ¿M̄uā cūūrē “noo macūp̄a niī” j̄iīmasirigari? ¡Cūūrā ȳuūre capeari ĩñarī tiiāwī! ³¹ Marī ateré masiā: Cōāmacū ñañarē tiirāre cūā s̄aññere ȳuūriqui. Cūūrē padeorānorē, cūū boorē tiirānorē ȳuūqui. ³² Sicārī “sicū w̄imagūp̄ura capeari ĩñahēgū bauárigure ĩñarī tiiaiyigu” j̄iīrī t̄uoyá maniwū. ³³ Cōāmacū cūūrē ticocoriatā, ȳuūre capeari ĩñarī tiiriboajiyi, j̄iīyigu.

³⁴ Cūūpeja cūūrē j̄iīyira:

—M̄uū sicatorp̄ura ñañagū bauárigu niipacu, ūsārē buemasiricu sáa, j̄iīyira.

Cūū cūāmena niimiārigure cōāwionecoājyira.

Īñahērā tiiróbiro niirāye

35 Jesús capeari ññahēgū niimiārigure cūā cōāwionecori tuowí. Cūūrē buajeágū, jīwī:

—¿Muu niipetira sōwūrē padeói? jīwī.

36—¿Noā niī cūū? Yuu cūūrē padeodugága, jī yuwi.

37—Muu cūūrē ññatoaa. Yuu muumena wedeseḡu cūūrā niā, jīwī.

38—Ōpū, muurē padeóa, jī, cūū puto ññicācoberimena jeacūmuwī.

39 Jesupé jīwī:

—Yuu atibúrecopure basocáre cūā ññañaré tiirere masiārō jīgū atiwu. Teero wáari, capeari ññahērā tiiróbiro ññaadacua; capeari ññarā capeari ññahērā tiiróbiro wáaadacua, jīwī.

40 Siquērā fariseo basoca cūū putopu niirāpeja cūūrē tuo, jīwā:

—Ūsācārē “capeari ññahērā tiiróbiro niā múā” ¿jīgū tii? jīwā.

41 Jesupéja cūārē yuwi:

—Múā capeari ññahērā tiiróbiro niirājā, yuu tiirere ññariboḡyu. Teero tiirá, wapa cuoríboḡyu. Múā “ññamasiā” jī wācūjīrā, wapa cuorā niā, jīwī.

10

Oveja coterí basocumena queoré

1 Jesús queorémena wedewi:

—Yuu ateré diamacúrā jīā: Sicū oveja niirí sānirō soperé sāāwahēḡu, ti-sānirōrē muānetōsāwagū, yaarépiḡu niiqui. ² Soperé sāāwagupe oveja coterí basocu niiqui. ³ Sope sāāwaro coterí basocu cūūrē pāōsōnecoqui. Cūūyara oveja cūū wedeseri tuomasīcua. Cūācōrōrē cūā wāmemena suō, néewitiwaqui.

⁴ Cūūyarare witiwapetiri ñña, cūārē suguewaqui. Cūū wedeseri tuomasījīrā, cūūrē nuñcúa. ⁵ Āpī cūā ññamasīhēgūrē nuñuridojācua. Cūū wedeseri tuomasīrijīrā, cūūrē dutibatéjōācua, jīwī.

⁶ Fariseo basoca cūū cūārē queorémena wederi, “biirope jīdugaro tiicú” jīmasīriwa.

Jesús oveja coterí basocu tiiróbiro niī

7 Cūā tuohéri ññagū, Jesús cūārē jīnemowī:

—Yuu ateréja diamacúrā jīā: Yuurā oveja sāāwari sope tiiróbiro niā.

⁸ Niipetira yuu suguero atirira ññañarā, ovejare yaarépira tiiróbiro niīya. Teero tiirá, oveja cūārē nuñuririra niwā. ⁹ Yuurā sope tiiróbiro niā. Yuurare sāāwarano netōnénoādacua. Oveja tiiróbiro sāāwa, witiwa, táa buarā tiiróbiro niīādacua.

¹⁰ Yaarépiḡu cūārē yaagúdu, siāgúdu dícu atiqui. Yuupeja cūārē catiré ticogu atiwu, añurō peti niārō jīgū.

¹¹ Yuurā ovejare añurō coterí basocu tiiróbiro niā. Ovejare añurō coterí basocu cūūyarare diabosaqui. ¹² Āpīpé cūū ōpūyarare ññanuñseḡu dícu niiqui; oveja coterí basocu peti mee niiqui. Cūūyara mee niicua. Teero tiigú, yái atiri ñña, ovejare cōāñncōjā, dutijōāqui. Yáipe cūārē ñee, ācūbatejāqui.

¹³ Ovejare ññanuñseḡu dícu niijīgū, cūārē wācūriqui. Āñunicu cūūrējā.

¹⁴⁻¹⁵ Yuupeja ovejare añurō coterí basocu tiiróbiro niā. Yuu Pacu yuure masī; yuucā cūūrē masīā. Teerora yuucā yáarare masīā; cūācā yuure masīya. Yáarare diabosa, netōnégudacu. ¹⁶ Yuu āpērā ovejare cuoa; cūā atisānirō

macārã mee niĩya. Cũãcãrẽ néeatiguda. Cũãcã yuu wedeseri tuo, yuudacua. Teero tiirã, sĩcũpõna niĩadacua; teero biiri sĩcũrã cũãrẽ cotegũ niigũdaqui.

¹⁷ Yáarare diabosa, too síro masãgũdacu. Teero tiigũ, yuu Pacu yuure maĩ.

¹⁸ Sĩcũ yuure diari tiimasĩriqui; yuu booró diagũda. Yuu diamasĩã; too síro masãmasĩã. Yuu Pacu yuure biirora tiidutíwi, jĩwĩ.

¹⁹ Judíoape cũũ wedeseri tuorã, cũũrẽ sĩcãrĩbĩro wãcũriwa sũcã. Teero tiirã, batajõãwã. ²⁰ Pau cũũrẽ jĩwã:

—¿Deero tiirã múã cũũrẽ tuo? Wãtĩ cuogũ niĩ; teero biiri mecũgũ peti tii, jĩwã.

²¹ Æpẽrãpéja jĩwã:

—Wãtĩ sããnorigu teero wedeseriboqui. Wãtĩ sããnorigu capeari ññahẽgũrẽ ññarĩ tiimasĩriqui, jĩwã.

Judíoa Jesurẽ boorĩgũ

²² Púuriro niirĩ, Jerusalénpu ãsã judíoa bosebureco tiiwũ. Too sũguero macãrãpu Cõãmacũwiire yaponõãri siro, bosebureco tiipéoyira. Tii bosebureco ãsã wãcũnũnuseri bureco niiwũ. ²³ Jesús Cõãmacũwiipu biayã manirĩ tatiapu wãawi. Tiitatia wãmecutia Pórtico de Salomón. ²⁴ Toopũ judíoare dutirãpeja cũũrẽ ãñurõ sodeanũcãjõãwã. Cũũrẽ sãñãwã:

—¿Dee biiripu ãsãrẽ diamacũ maquẽrẽ wedegudari? Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niigũ, diamacãrã ãsãrẽ wedeya, jĩwã.

²⁵ Jesupé cũãrẽ yuũwi:

—Wedemiwã; múã tuoríwu. Yuu Pacu wãmemena tiieñore yuu niirecutirere ãñurõ ãñoã. ²⁶ Múã yãara oveja niiria. Teero tiirã, yuure padeoríã. ²⁷ Yãara ovejapeja yuu wedeserere tuomasĩya. Yũcã cũãrẽ masĩã. Cũã yuure nũnũyua.

²⁸ Yuu cũãrẽ catiré petihére ticoa. Cũã pecameru wãaricua. Sĩcũno yuu cuorãre yuure ãmamasĩriqui. ²⁹ Cũãrẽ yuu Pacu ticorigu niiwĩ. Cũũ niipetira nemorõ tutuagu niĩ. Teero tiigũ, sĩcũno yuu Pacu cuorãre ãmamasĩriqui. ³⁰ Æsã yuu Pacumena sũcũrã niã, jĩwĩ.

³¹ Cũũ teero jĩrĩ tuorã, judíoare dutirãpeja ãtãperire néemiwã sũcã, cũũrẽ déesĩããda jĩrã. ³² Jesupé cũãrẽ jĩwĩ:

—Yuu Pacu tutuaremena múã ññacoropu pee ãñurẽ tiieñowũ. ¿Ñeenó tiiré wape yuure déesĩãdugai? jĩwĩ.

³³ Cũãpe yuũwa:

—Mũũ ãñurõ tiiré wapa déesĩãricu. Mũũ basocũra niipasũ, “yuu Cõãmacũ niã” jĩrẽ wapa mũũrẽ sãããda. Mũũ Cõãmacũrẽ ññarõ wedesegu tiia, jĩwã.

³⁴ Jesupé cũãrẽ jĩwĩ:

—Múã dutiré watoapure Cõãmacũ jĩriguere biiro jóanoã: “Múã Cõãmacũ tiirõbirora niirã niã”,* jĩ jóanoã. ³⁵ Marĩ masĩã: Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ “diamacũ maquẽ niiria” jĩmasĩña maniã. Cõãmacũye wederirare “múã Cõãmacũ tiirõbirora niirã niã” jĩ jóadutirigu niiwĩ. ³⁶ Teero tiigũ, “yuu Cõãmacũ macũ niã” jĩmasĩã. Mũãpe yuu teero jĩrẽ wapa yuure “Cõãmacũrẽ ññarõ wedesegu tiia” jĩã. Teero niiria. Cõãmacũ yuure besewi; yuure atibãrecopure ticodiocowi. ³⁷ Yuu Pacu tiirere yuu tiihéri, yuure padeorĩjãña. ³⁸ Cũũ tiirere tiirĩpereja, yuure padeorĩpacara, yuu tiieñorerere padeoyã. Múã

* 10:34 Salmo 82.6.

teeré padeorá, “yuu Pacu yuupure niíi” jĩrere masĩadacu. Teero biiri “yuu cãũpure niíi” jĩrere tuomasĩadacu, jĩwĩ.

³⁹ Cũapeja cãũrẽ peresuwiipu néewadugamiwã sũcã. Cãũpe cãũrẽ dutijõawĩ.

⁴⁰ Too síro Jesús día Jordán apeniñapú tĩawawi. Toopure Juan wãmeõtiri basocu wãmeõtiroropu putuácũmuwĩ. ⁴¹ Pau Jesuré ñnarã jeara, jĩwã:

—Juan Cõamacũ sícãrã tiimasĩrere tiĩñoriwi. Tiiñoripacu, niipetire ãniyẽ maquẽrẽ wedegu, diamacãrã wedeyi, jĩwã.

⁴² Toopure pau Jesuré padeowá.

11

Lázaro diarigue

¹ Sícũ basocũ diarecutigu niirigu niíwĩ. Cũũ wãmecatiwi Lázaro. Cũũ, teero biiri cãũ sõwõsãnumiã María, Marta Betania macã macãrã niíwã. ² Mariara niíwõ Jesuyẽ duporipure sitiaãñũre pıopeo, coo póañapõmena tuucosérigo. Coo bai Lázaro diarecutigu niíwĩ. ³ Lázaro sõwõsãnumiã Jesuré queti ticocorira niíwã:

—Õpũ, mũũ menamacũ diagũ tii, jĩcoyira.

⁴ Jesupé tee quetire tuogũ, jĩwĩ:

—Cũũ diarecutiremena diadoariqui. Cũũ diarémena Cõamacũ tutuarere ãñonõadacu. Yuu Cõamacũ macũcãrẽ basocã “cũũ tutuagu niíi” jĩĩadacua, jĩwĩ.

⁵ Jesús cãũ María, Marta, teero biiri cãũ bai Lázarore maĩrigũ niíwĩ. ⁶ Teero tiigũ, cãũ diarecutire quetire tuogũ, cãũ niirõpu puabúreco putuácũmunemowã sũcã. ⁷ Too síro ãsã cãũ buerãre: —Jãmu Judeapu sũcã, jĩwĩ.

⁸ Ësãpe cãũrẽ jĩwũ:

—Ësãrẽ buegũ, yoawaria ména judıoare dutirá ãtãperimena mũũrẽ deesĩadugamiwã. ¿Mũũ toopũ wáadugagari sũcã? jĩwũ.

⁹ Jesupé queorémena yuũwi:

—Wãcũpatirijãña. Mũã masĩã: Sicaburecore doce horari bóea. Búreco wáaguno bóeremena ñnamasĩqui. Teero tiigũ, ñaacũmuriqui. ¹⁰ Naĩtĩarõpu wáagunopeja cãũ wáaro sĩawócore manirẽ wapa dupotua, ñaacũmuqui, jĩwĩ.

¹¹ Teero jĩãri siro, ãsãrẽ jĩwĩ:

—Marĩ menamacũ Lázaro cãnijõãjĩyi. Yuu cãũrẽ wãcõgũ wáaguda, jĩwĩ.

¹² —Õpũ, cãũ cãniãrigũ, ãñujõãgũdaqui, jĩwũ.

¹³ Jesús “Lázaro cãnijõãjĩyi” jĩgũ, “diajõãjĩyi” jĩdugagu tiíwĩ. Ësãpe cãnirẽ petire wãcũjãmiwũ. ¹⁴ Ësã tuohéri ñnagũ, Jesús ãsãrẽ tuomasĩrõrã wedewi:

—Lázaro diajõãjĩyi. ¹⁵ Marĩ toopũ niñhẽrĩ, ãñuã. Yuu useniã; ãñuniãdacu mũãrẽ. Toorã mũã nemorõ padeoãdacu. Jãmu, cãũrẽ ñnarã, jĩwĩ.

¹⁶ Tomás (“suduãrigũ” ãsã jĩgũ) ãsãrẽ jĩwĩ:

—Jãmu marĩcã. Marĩrẽ buegũre cãũ sĩãrĩ, cãũmenarã diara wáaada, jĩwĩ.

Jesús diarirare masõ, catiré ticoré

¹⁷ Jesús Lázaroja macãpu jeagudu tiirĩ, ãtãtutipu cũũrigue quetire tuowĩ. Cãũrẽ cũũari siro, bapari burecori netõyiro mée. ¹⁸ Betania Jerusalén putogã niíwũ. Pua kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niíwũ. ¹⁹ Teero tiirã, pau Jerusalén macãrã cãũ bai diari tuorã, Marta, Mariare wãcütutuaaro jĩrã, cãũ putopu ñnarã jearira niíwã. ²⁰ “Jesús atitoai mée” jĩrĩ tuogó, Marta cãũrẽ bocago atiwo. Mariape wiipũ putuáyigo. ²¹ Marta Jesús puto jeago, cãũrẽ jĩwõ:

—Ōpū, m_{uu} ānopú niirī, y_{uu} bai diariboajīyi. ²² Mecātīgācārē Cōāmacū niipetire m_{uu} sāirēnorē ticoqui. Teeré masiā, jīwō.

²³ Jesús coore jīwī:

—M_{uu} bai masāgūdaqui, jīwī.

²⁴ Cooreja y_{uu}wo:

—Y_{uu} masiā: Atibúreco petirí, niipetira diarira masārip_u, masāgūdaqui, jīwō.

²⁵ Jesupé jīwī:

—Y_{uu}rā diarirare masō, catiré ticogú niā. Y_{uu}re padeogú diapac_u, catigūdaqui sūcā. ²⁶ Mecātīgārē catirá y_{uu}re padeorā diari siro, dianemoricua. ¿M_{uu} teeré padeói? jīwī.

²⁷ Coore y_{uu}wo:

—Ōpū, ateré padeóa: M_{uu} Cōāmacū beserig_u Cristo, Cōāmacū macū niā. M_{uu} “sīcū basocú atigūdu niāyig_u” cūā jīrig_u niā, jīwō.

Lázarore cūūri tuti puto Jesús utirigue

²⁸ Marta Jesuména wedeseari siro, coo bayio Mariare s_uogó wáawo. Coore āpērā t_uohérop_u wedeyigo:

—Marīrē buegú jeatoaawī. M_{uu}rē s_uodutíawī, jīyigo.

²⁹ Coo teero jīrī t_uogó, cūū p_utop_u máata atirigo niwō. ³⁰ Jesús Marta bocaarirorp_u niwī. Macāp_ure piyawariwī ména. ³¹ Judíoa wiipú Mariare wācūtutuari tiirā tiyira. Cūā coo boyeromena witiwari iñarā, coore n_unuyira. “Cūūāri tutip_u utigo wáago tiicó”, jī wācūmiyira.

³² Mariape Jesús p_uto jea, cūūrē iña, cūūye d_upori p_utop_u munibiácūmuwō.

—Ōpū, m_{uu} ānopú niātā, y_{uu} bai diariboajīyi, jīwō.

³³ Jesús coo utiri iñagū, teero biiri judíoa coore n_un_uátiaracā utiri iñagū, bayiró wācūpati, ñañarō yeeripūnacutíwi.

³⁴ —¿Noopú cūūrē cūūārī? jī sāiñáwī.

—Jām_u, iñagū atiya, jīwā.

³⁵ Jesús utíwi. ³⁶ Cūū utiri iñarā, judíoa cāmerī jīwā:

—Iñaña. Cūūrē bayiró mañjāmiāyiri cūū, jīwā.

³⁷ Sīquērā jīwā:

—Āni jōō niirig_u capeari iñahēgārē netōnérig_ura niirā. ¿Lázarcārē diari tiiriboayiri? jīwā.

Jesús Lázarore masōrigue

³⁸ Jesús Lázarore cūūri tutip_u jeag_u, bayiró wācūpatiremēna niwī sūcā. Tiituti ātātuti niwū. Tiituti sopep_utó ātāquicamēna bianówū. ³⁹ Jesús cūārē: —Tiiquire néecoya, jīwī.

Marta diaarig_u sōwōpe cūūrē jīwō:

—Ōpū, āni niiqui. Cūū diaari siro, bapari b_urecori netōā, jīwō.

⁴⁰ Jesús coore jīwī:

—“Y_{uu}re padeogó, Cōāmacū tutuarere iñagōdacu”, jī wedeaw_u m_{uu}rē, jīwī.

⁴¹ Teero tiirā, cūā tiituti biaríquicare néecowa. Jesús iñamūōco, Cōāmacūrē jīwī:

—Pac_u, y_{uu} sāirére m_{uu} t_uoa. Teero tiigú, m_{uu}rē usenire ticoa. ⁴² Y_{uu} masiā: M_{uu} y_{uu}re t_uorucújāā. Āniā ānopú nucūrāye maquērē b_us_urómēna m_{uu}mēna wedesea. “Y_{uu} m_{uu} ticodiocorig_u niā” jīrēre masiārō jīgū, teero tiia, jīwī.

⁴³ Cūū teero jīārī siro, bayiró b_us_urómēna jīwī:

—Lázaro, witiatiya, jĩwĩ.

⁴⁴ Cũ teero jĩrĩrã, diaarigu niimiãrigu witiatiwi. Cũye wãmorĩ, cũye ðuporire sutimena ðuðuanorigu niwĩ. Cũya diapóacã suti caseromena cõmanórigu niwĩ. Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Cũãrẽ jõãñã, witiatiaro jĩrã, jĩwĩ.

Jesuré ñeeãdara wedeserigue
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Judíoa Mariãre ñnarã jeaarira cũ teero tiiríguere ñnarã, paũ cũãrẽ padeowã. ⁴⁶ Æpërãpé Jesús tiiríguere fariseo basocapure wedera wáyira. ⁴⁷ Teeré tuoári siro, paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca, Judíoare Dutirá Petimena neãyira. Neããri siro, jĩyira:

—¿Deero tiádari marĩ? Jõõ niãrigu pee tiĩñore teeré tiigú tiiquí. ⁴⁸ Marĩ cũãrẽ teero ññajãrĩ, niipetira cũãrẽ padeoãdacua. Romanuã ati, Cõãmacũwiire cõããdacua. Teero biiri marĩ dutiré cõorere petirĩ tiãdacua, jĩyira.*

⁴⁹ Sícũ cãã menamacũ wãmecutiwi Caifás. Cũ tiicũmarẽ paiaré dutigú niwĩ. Cũ cũãrẽ jĩyigu:

—Múã tuomasĩridojaã. ⁵⁰ Niipetira basocã maríya dita macãrã diari, ñañanibocu. Biiro tiirípe, ãñucu: Sícũ marĩ niipetiraye niãdarere diabolari, marĩrẽ ãñuãdacu, jĩyigu.

⁵¹ Caifás cũ basiro wãcũrẽmena teero jĩriyigu. Tiicũma cũ paiaré dutigú niirĩ, Cõãmacũ cũãrẽ teero wãcũrẽ ticoyigu. Teero jĩgũ, “marĩ niipetiraye niãdarere Jesús diabolagũdaqui” jĩsũgueyigu. ⁵² Jesús judíoa dícare diabolariyigu. Niipetira Cõãmacũ põna cũãrẽ padeoãdarare, apeyé ditapu niirãcãrẽ diabolariyigu. Sicapõna macãrã sicũpõna tiirõbiro niãrõ jĩgũ, teero tiyigu. ⁵³ Teero tiirã, cãã tiiburecora “¿deero tiádari marĩ cũãrẽ siããdara?” jĩ wãcũnũcãyira.

⁵⁴ Teero tiigú, Jesús paũ judíoa watoapure wãanetõnemoriwi. Too niãrigu yucu manirõ wesapu wãawi. Efraín wãmecutiwi macãpu jea, toopú ãsãmena putuãwi.

⁵⁵ Pascua judíoa bosebureco jeaadarõ tiirĩ, paũ basocã Jerusalẽnpure jeawa. Cũã tii bosebureco suguero cãã ññaré tiiríguere cosesuguera jeara tiyira. ⁵⁶ Jesuré ãmaãcãmesãyira. Cõãmacũwii wesa macã yepapu niirã, cãmerĩ sãñãyira:

—¿Múã deero tũgueñã? ¿Cũũ boseburecore ññagũ atigudari? jĩyira.

⁵⁷ Paiaré dutirá, fariseo basocamena too sugueropu basocãre biiro duiyira:

—Múã “jõõ niãrigu toopú niãyigu” jĩrĩ tuorã, ãsãrẽ wedeya, jĩyira.

Cũãrẽ ñee, peresuwiipu nẽewadugayira.

12

Jesuré sitiaãñũre pĩopeorigue
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Pascua bosebureco wãaadarõ seis burecorĩ ðusarĩ, Jesús cũũ buerãmena Betaniapu wãawi. Too suguero tiimacãpura Jesús Lázaro diarigupure masõwĩ. ² Toopú Jesuré bosebureco tiipeowa. Marta yaarere batowo. Lázaro, ãpërãcã

* **11:48** Judíoare dutirá biiro wãcũjĩya: “Basocã niipetira Jesuré padeorã, cũãrẽ õpũ sõnecoãdacua; romanuãrẽ cõããdacua. Romanuã õpũ teeré tuogú, paũ surarare ticocogudaqui”, jĩ wãcũjĩya.

Jesuména yaaduiwa. ³ Teero tiigó, María sicagá* sitiaañúrigare Jesús puto néeatiwo. Tee sitiaañúre “nardo” wámecutire wapapacáre niwū. Cūye dyporip̄ p̄opeco, cooya p̄oñap̄omena tuucoséwo. Tiiwí niipetirōp̄ sitiaañúsesajōāwū.

⁴⁻⁵ Judas Iscariote jīwī:

—Ate sitiaañúre sicacāma padeḡ wapatárocorō dúaro boomíayu. Tee niyerure bóaneōrārē ticonobojīyu, jīwī.

Cū Jesús buegá too sírop̄ cūūrē ĩnatutirap̄re wedesāgūda niiriḡ niwī.

⁶ Diamacá bóaneōrārē tiápudugaḡ mee tee jīwī. Biiro wedeseḡ niyeru yaadugāḡ, teero jīwī. Cū ūsā niyeru sār̄ipore cotegá niimiwī. Tiipo maquē niyerure yaajārucuriḡ niwī. ⁷ Jesús cūūrē jīwī:

—¿Deero tiigá coore potocōi? Potocōgū mee tiyá. Coó ateré ĩnanocūrigo niwō ȳna diaadari b̄ureco maquērē. ⁸ Bóaneōrā múā watoap̄ niirucujāadacua. Ȳn̄peja múāmena niirucuric̄, jīwī.

Judíoare dutirá Lázarore sīadugárigue

⁹ Pā judíoa Jesús Betaniap̄ niiré quetire t̄oyíra. Teero tiirá, cūūrē ĩnarā jeawa. Cū dícare ĩnarā jeariwa. Cū masōriḡ Lázarcārē ĩnarā jeawa. ¹⁰⁻¹¹ Pā judíoa cū masārigue quetire t̄orá, pairé dutirá dutirére duujá, Jesuré padeowá. Teero tiirá, pairé dutirá: —Lázarcārē sīāāda, jīmiyira.

Jesús Jerusalén̄p̄ sīāwarigue

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Apeb̄ureco Jerusalén̄p̄ pā b̄oseb̄urecore ĩnarā jeará “Jesús atiqui méé” jīrē quetire t̄oríra niwā. ¹³ Teero tiirá, iquiquerire páata, cūūrē bocara atíwa. Bayíro wedeseremena jīatiwa:

—¡Marí Ōp̄ūrē usenire ticoada! ¡Āni Cōāmacū ticodiocoriḡ nií! ¡Cūūrē añurō tiáro! ¡Cū marí Israelya p̄na macārā Ōp̄ nií! jīwā.

¹⁴ Jesús burro wīmagūrē buajeá, cū sotoap̄ muāpeawi. Cū teero tiiriguere Cōāmacūye queti jóarip̄p̄ jóanoā:

¹⁵ Múā Jerusalén macārā, cuirijāña.

Īñaña: Múā Ōp̄ atitoai méé;
cū burra macū wīmagū sotoap̄ pesaatii,†
jī jóanoā.

¹⁶ Tee jóariguere ūsā cū buerá sicutop̄re “Jesuyé queti niicu” jī t̄omasīriwa. Too síro ūmuāsepu cū muāwari sírop̄, ūsā wācūbuawu. Teero tiirá, “Cōāmacūye queti jóarip̄p̄ jīr̄obirora cūūrē diamacārā wáawu” jī cāmerí wedesewu.

¹⁷ Pā Jesús Lázarore masōrī ĩnarira tee quetire wedesesajōāyira. “Lázaro átātutip̄ niimiārigare suowíonecowi”, jī wedeyira. ¹⁸ Teero tiirá, pā tee tiēñoriguere t̄oríra Jesuré bocara atíwa. ¹⁹ Fariseo basocapeja cāmerí jīyira:

—Marí deero tiimasīritu niā. ¿Īnamí múā? Niipetira cūāmena wāra tīyia, jīyira.

Griegoa Jesuré ĩnadugárigue

²⁰ B̄oseb̄ureco ĩnarā jeará watoap̄ síquērā griegoa niwā. Cūācā Cōāmacūrē padeorá atirira niwā. ²¹ Cūā Felipe puto jeayira. Felipe Betsaida Galilea ditap̄ niirí macā macū niwī. Cūā cūūrē jīyira:

* 12:3 Pecasāyemena “medio litro” niā. † 12:15 Zacarías 9.9.

—Jesuré ññarã wáadugaga.

²² Felipe Andrére wedegu wáayigu. Cúã puarãpu Jesuré wedera jeawa.
²³ Jesús cúãrẽ queorémēna yuuwĩ:

—Máata niipetira sōwū uratĩ macū niirere ãñonōadacu. ²⁴ Yuu aterēja diamacúrá jĩã: Sicū oteré capere oteriatã, teero pũtũájacu. Teeperi oteri docare, ditapu bóa, wii, bũcuá, pee dũcacuticu. ²⁵ Atibárecopare cãu catirĩ burecorire maĩnetõnegũno pecameru ññaarõ tiinógũdaqui. Cãu catirĩ burecorire maĩhégũnope ãmũãseru catiré petihére bũagũdaqui. ²⁶ Yuu dutirere tiidugũno yuure nuũãrõ. Yuu niãdaropare yuũmena niigũdaqui. Yuu dutirere tiinũnũsegunoré yuu Pacu ãñurõ tiigũdaqui, jĩwĩ.

Jesús cãu diaadarere wederigue

²⁷ Jesús jĩnemowĩ:

—Mecũtĩgã yuu bayiró wãcũpatia. Teero tiigú, yuu deero jĩmasĩriga. “Pacu, yuure ññaarõ wáadarere netõnéña”, ¿jĩgũdari? Jĩricu. Teero ññaarõ tiinógũdara atiwa. ²⁸ Pacu, “mũu ãñunetõjõãã” jĩrere ãñoña, jĩwĩ.

Cãu teero jĩãri siro, ãmũãseru wedeseri tuowũ:

—“Yuu ãñunetõjõãã” jĩrere ãnotóawu; ãñonemógũda sũcã, jĩiti.

²⁹ Basocã toopá niirã cãu wedeseri tuorã: —Bupo bũsuati, jĩwã.

Ãpẽrã: —Ángele cãurẽ wedeseati, jĩwã.

³⁰ Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Yuure tuodutĩgu mee wedeseati; múãpere tuodutĩgu wedeseati.

³¹ Mecũtĩgãrẽ Cõamacũ atibáreco macãrãrẽ wapa tiigũdaqui. Mecũtĩgãcãrẽ atibáreco macãrãrẽ dutĩgũre cõãwionecogũdaqui. ³² Yuũpere basocã néemõñucõãdacua, niipetirare yuu ãñurõ tiibosáremena ugaripéaatiaro jĩgũ, jĩwĩ.

³³ Teero jĩgũ, “biiro tiirĩ, diagũdacu” jĩgũ tiiwĩ. ³⁴ Basocã cãurẽ jĩwã:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu cúã bueñorĩ, biiro tuonówũ: “Cõãmacũ bererigu Cristo catirucujãgũdaqui”. Tee diamacú niirĩ, ¿deero tiigũdu muũpe “niipetira sōwũrẽ néemõñucõrõ booa” jĩi? Niipetira sōwũ ¿niipé niĩ? jĩ sãĩñawã.

³⁵ Jesupé cúãrẽ jĩwĩ:

—Yuu atibáreco macãrãrẽ sãwócore tiiróbiro niĩã. Yuu basocãre Cõãmacũyere ãñurõ masĩrĩ tia. Múãmena pẽerogã niigũdacu. Yuu ãnopũ niirĩ, múã yuu buerere padeoyá. Teero tiirã, múã wãcũña manirõ naĩtĩãrõpu wáara tiiróbiro wáaricu. Yuure padeohégũno naĩtĩãrõpu niigũ tiiróbiro niĩ. Teero tiigú, ãñurẽpere besemasĩriqui. ³⁶ Yuu sãwócore tiiróbiro niigũ múãmena niĩã. Yuu múãmena niirĩ, yuure padeoyá. Teero tiirã, múãcã sãwócoropu niĩadacu; Cõãmacũyere ãñurõ masĩãdacu, jĩwĩ.

Jesús cúãrẽ teero jĩãri siro, dutijõãwĩ.

Judíoare dutirá Jesuré padeorĩrigue

³⁷ Jesús cãu tutuaremena pee tiieñopacari, judíoare dutirá cãurẽ padeorĩwa.

³⁸ Cãu padeorĩriguemena profeta Isaías jóariborira wáaro tiiwũ. Ateré jóarigu niiwĩ:

Ûsã Òpũ, noãnope ãsã wederere padeorã padeojĩya. Niipetira padeopetĩriya.

Cõãmacũ tutuaremena tiieñorĩ ññapacara, padeoriya,‡

jĩ jóarigu niiwĩ.

‡ 12:38 Isaías 53.1.

³⁹ Teero tiirá, cūã padeomasŕiwa. Isaías atecārē jóarigu niiwī:

⁴⁰ Cōãmacū cūārē capeari ññahērã tiiróbiro tiiyígu.

Cūũyere tuomasŕihērī tiiyígu.

Teero tiirá, ãñurō cūũ tiirére ññapacara, ññamasŕiyira.

Cūũ buerére tuopacára, tuomasŕiyira.

Cūũ buerére padeorá niirãpeja,

cūã ññañaré tiirére duujã, acabóre sãibóŕjya.

Cūũ cūārē netōnéboŕjyi, §

jĩ jóarigu niiwī.

⁴¹ Isaías Jesús ñputí macū niirére ññasugueyigu. Teero tiigú, cūũye maquērē wedeseyígu.

⁴² Teero jóari siro niipacari, paũ judíoa, judíoare dutirãrcã Jesuré padeomíwã. Marĩ neãrí wiipu niirãrē cōãwionecori jĩrã, baurocãpa Jesuré padeoré wedeseriwa. Fariseo basocare cuiyira. ⁴³ Jesuré padeopacára, basocãpere nemorō ãñurō wãcũrĩ boojya. Cōãmacũpereja “ãñuniya” jĩsugero boorjya.

Jesús wederi tuohéra ññañarō tiinóãdara niitoaya

⁴⁴ Jesús bayiró ñusurómena jĩwī:

—Yũre padeoráno yũ dícare padeoríya; yũ Pacũ yũre ticodiocorigucãrē padeoóya. ⁴⁵ Yũre ññañarō yũre ticodiocorigucãrē ññaãya. ⁴⁶ Yũ sãwócore tiiróbiro niã. Atibúrecopũre atiũ, yũre padeoráno ññitãrõpũ putũarijããrõ jĩgũ. ⁴⁷ Yũ buerére tuo, teeré yũheranorē yũpe ññañarō tiiría. Yũ atibúrecopũ niirãrē ññañarō tiigú atiriwũ; cūārē netōnégũ atiũ. ⁴⁸ Yũre boohéranõ, yũ buerécãrē yũherano ññañarō tiinóãdarapũ niitoaya. Atibúrecopũ petirí, yũ wederé cūārē ññañarō wãari tiíadacu. ⁴⁹ Yũ booró wederia. Yũ Pacũ yũre ticodiocorigũ “teero jĩ wedeya” jĩ dutirómena wedea. ⁵⁰ Yũ masiã: Yũ Pacũ dutirére padeorá catirucujããdacua. Teero tiigú, cūũ wededutirobirora basocãre wedea, jĩwī.

13

Jesús cūũ bueráye ñaporire coserígue

¹ Pascua bosebũreco wáaadaro péero ñusawá. Jesús cūũ atibúrecopũ niirigu máata cūũ Pacũ putõpũ wáaadarere masitoawí. Ñsã cūũ buerá atibúrecopũ niirãrē maĩnetõnejãwī. Ñsãrē cūũ bayiró maĩrére eññoãdaro péerogã ñusawá.

²⁻⁴ Wãtãrē dutigú Judas Iscariote (Simón macũrē) wãcũrē ticotoarigu niwī. Jesuré wedesãdutirigu niwī. Jesupéja Cōãmacũ putõpũ atirigue, cūũ toopũ cãmeputãwaaadarere masitoarigu niwī. Teero biirí cūũ Pacũ cūũrē niipetire dutiré ticoriguere masitoarigu niwī. Teeré masigũ, ñsã yaaduiiri, wũmũncã, cūũyaro sutiró sotoá sãñaãrironere tuuwéwi. Ñpũ decopũ oco tuucosérí caserore siatúwi. ⁵ Too siro ocoré bapapá píosã, ñsãye ñaporire cosenũcãwī. Cūũ siatúari caseromena ocoré tuucoséwi.

⁶ Cūũ Simón Pedroye ñaporire cosegũdu tiirí, Pedropeja cūũrē jĩwī:

—¿Ñpũ, yé ñaporire mũ cosegũdari? jĩwī.

⁷ —Mecãtigã yũ tiirére mũ tuomasŕicu; too síropũ tuomasŕigũdacu, jĩ yũwī.

⁸ Cūũpeja: —Yé ñaporire mũ coserídojãgũdacu, jĩmiwī.

—Yuu m̄uurē coseriatã, m̄uu yuu menamacũ niiricu, jĩwĩ.

⁹ Simón Pedro jĩwĩ:

—Too docare yée ðaporire cosegú, yée wãmorĩ, yáa dupucãrẽ coseyá, jĩwĩ.

¹⁰ Jesupéja jĩwĩ:

—Marĩ cusaári sirogã, jũrĩmanírã niipacara, cusanemóña manicú. Wáaari siro, ðapori dícare cosenócu. Múã jũrĩmanírã tiiróbiro niã. Teero niipacari, sícũ múã watoapure ñañagá jũrĩcutígu tiiróbiro niĩ, jĩwĩ.

¹¹ Jesús cūurẽ wedesãgũðare masĩtoarigu niĩwĩ. Teero tiigú, “sícu múã watoapure jũrĩcutígu tiiróbiro niĩ” jĩwĩ.

¹² ʒsãye ðaporire coseári siro, cūũ tuuwéarirore sãña, jeanuã, ʒsãrẽ jĩwĩ:

—¿Yuu múãrẽ tiáriguere tuomasĩ? ¹³ Múã yuure “ʒsãrẽ buegú”, teero biiri “ʒsã ʒpũ” jĩã. Yuu teerora niã múã jĩrõbirora. ¹⁴ Yuu múã ʒpũ, múãrẽ buegú niipacu, múãye ðaporire coseáwũ. Teero tiirá, múãcã teerora múãye ðaporire cãmerĩ coseyá. ¹⁵ Múãrẽ yuu tiáriguere ññacũ, tiinunãsearo jĩgũ, tee queorẽe tiĩñoãwũ. ¹⁶ Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Sícu padecotegũno cūurẽ dutigú nemorõ niiriqui. Sícu ticoconorigucã cūurẽ ticocorigu nemorõ niiriqui. ¹⁷ Múã yuu wedeariguere masĩ, teerẽ tiirá, ʒseniãdacu.

¹⁸ Yuu múã niipetirapure wederia. Yuu beserirare yuu masiã. Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora diamacú wáaro tiíadacu. Aterẽ jóanoã: “Yuu mena yaaduiarigu yuure ññatutigu peti niĩ”, * jĩ jóanoã. ¹⁹ Yuu múãrẽ wedesũgũegu tiã. Teero tiirá, too síro yuu jĩãriguere diamacú wáari ññarã, “yuurã niã” jĩrẽre padeoãdacu. ²⁰ Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Yuu ticocoariguere bocagũno yuucãrẽ bocagũdaqui. Yuure bocagũno yuure ticodiocorigucãrẽ bocagũdaqui, jĩwĩ.

Jesús “Judas yuure ññatutirapure ticogũdaqui” jĩrigue

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Jesús teerẽ ʒsãrẽ wedeari siro, bayiró wãcũpatiwi. Tuomasĩrõrã wedemiwĩ:

—Yuu aterẽ diamacúrã jĩã: Múã menamacũ sícu yuure ññatutirapure ticogũdaqui, jĩwĩ.

²² ʒsã cãmerĩ ñña, “¿noãpére teero jĩgũ tii?” jĩmasĩriwu. ²³ Yuu Juan Jesús maĩnógũ cūũ pũtogã duiwu. ²⁴ Teero tiigú, Simón Pedro súruparemena yuure sãñãdutiwi: “¿Noãrẽ wedesegu tii?” ²⁵ Yuu cūũ pũtogã munijeátua, cūurẽ sãñãwũ:

—¿ʒpũ, noã niĩ cūũ? jĩwũ.

²⁶ Jesús yuure jĩwĩ:

—Yuu pã soa, ticogúra niĩ, jĩwĩ.

Cūũ teero jĩãri siro, Judare (Simón Iscariote macãrẽ) soa, ticowi. ²⁷ Judas pãrẽ ñeeãri sirogã, Satanás cūurẽ sããrigu niĩwĩ. Jesús Judare: —Muu tiíadarere máata tiisĩrotiya, jĩwĩ.

²⁸ ʒsã niipetira toopũ yaaduiira cūũ teero jĩrẽre tuomasĩriwu. ²⁹ Síquẽrã bi-iro wãcũwũ: “Judas niyeru sããripore cotegú niirĩ, cūurẽ apeyenó bosebũreco maquẽrẽ sãrdutígu tiíãjĩyi; o bóaneõrãrẽ niyeru ticodutígu ticodutiajĩyi”, jĩ wãcũmiwũ. ³⁰ Judas pãrẽ ñeeãri sirogã, witiõãwĩ. Ñamipũ niĩwũ.

Mama dutirẽ

³¹ Judas witiwari siro, Jesús ʒsãrẽ jĩwĩ:

* 13:18 Salmo 41.9.

—Mecătīgā yuu niipetira sōwū ʔpūtí macū niirére ẽñonóādacu. Yuumena “Cōāmacū ʔpūtí macū niīī” jīrécārē ẽñonóādacu. ³² Yuu “Cōāmacū ʔpūtí macū niīī” jīrere ẽñorí, cūcā yuu ʔpūtí macū niirére máata ẽñogúdaqui. ³³ Yuu menamacārā, yuu péerogā múāmena niinemogúdacu. Múā yuure āmaāmiādacu. Yuu judíoare dutirāre jīrirobirora múārē mecătīgā jīī: “Yuu wáaadaropure múā wáamasīricu”. ³⁴ Múārē mama dutirere cūūā: Cāmerī maiñā; yuu múārē maiřobirora múācā cāmerī maiñā. ³⁵ Múā cāmerī maiří, āpērā niipetira múārē yuu buerā niirére masiādacu, jīwī.

Pedro Jesurē “masīriga” jīririque

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro cūūrē sāññāwī:

—Ōpū, ¿noorū wáagudari? jīwī.

Jesús cūūrē yuūwī:

—Mecătīgā yuu wáaadaropure mūū wáamasīricu. Too síropu yuure nūñgúdacu, jīwī.

³⁷ Pedropeja cūūrē sāññāwī sūcā:

—Ōpū, ¿deero tiigú yuu mūūmena máata wáamasīrigari? Mūūye waramena yuu diari, āññiādacu, jīmiwī.

³⁸ Jesús cūūrē yuūwī:

—¿Yée waramena diabosagudari? Yuu ateréja diamacárā jīī: Cārēquē wedeadari suguero, yuure itīārī “cūūrē masīriga” jīditogudacu, jīwī.

14

Jesús Cōāmacū ʔutoru wáarima tiiróbiro niīī

¹ Jesús ūsārē jīwī:

—Múā bayiró wācūpatirijāña. Cōāmacūrē padeoyá. Yūncārē padeoyá. ² Yuu Pacu ʔutoru múā niīādare wiseri pee niīā. Tee wiseri maniātā, múārē wedeboajyu. Toorū múā niīādarore quēnosuguegu wáagu tiia. ³ Múā niīādarore quēnoāri siro, múārē néegū atiguda. Teero tiirā, yuu niirōpore múācā niīādacu.

⁴ Yuu wáaropu niirīmarē múā masīcu, jīwī.

⁵ Tomás cūūrē jīwī:

—Ōpū, mūū wáaadarore masīriga. ¿Ūsā deero tii tiimarē masībogari? jīwī.

⁶ Jesús cūūrē yuūwī:

—Yūurā tiimā tiiróbiro niīā; basocāre diamacá maquērē masīrī tiigú niīā; teero biiri catirē petihére ticogú niīā. Yuure padeonunásera dícu yuu Pacu ʔuto jeaadacu. ⁷ Múā yuure masīrā, yuu Pacucārē masiādacu. Mecāāmena cūūrē masīā; cūūrē iñarā tiiróbiro niīā, jīwī.

⁸ Felipe Jesurē jīwī:

—Ōpū, mūū Pacure ẽñoñā ūsārē. Cūūrē iñarēmena dícu ūsārē āññutoadacu, jīwī.

⁹ Jesupéja cūūrē yuūwī:

—Felipe, yuu múāmena yoari niīā mée. ¿Yuure iñamasīrii ména? Yuure iñagāno yuu Pacucārē iñā. ¿Deero tiigú “mūū Pacure ẽñoñā” jīī? ¹⁰ “Yuu Pacupure niīā yuu; cūū yuūpore niīī” jīrere ¿padeorí? Yuu múārē wederere yuu booró wederia. Yuu Pacu yuūpore niigārā yuumena cūū booró tiī.

¹¹ “Yuu Pacupure niīā yuu” jīrere padeoyá. Teero biiri “yuu Pacu yuūpore niīī” jīrécārē padeoyá. Múā teerē padeomasīhērā, yuu tiirépere yuu Pacu

tutuaremena tiirí ñña, padeosañúña. ¹² Y_{HH} ateréja diamacárã jĩã: Y_{HH}re padeoráno y_{HH} tiirírobirora tiinunúseadacua. Y_{HH} Pacu niirõp_{HH} y_{HH} wáaguda. Teero tiirá, y_{HH}re padeoráno y_{HH} tiiríro nemorõ tiádacua. ¹³ Niipetire múã sãirére y_{HH} wãmemena sãirí, tiigúda. Y_{HH} teeré tiigú, y_{HH} Pacu upatí macã niirére ñnogúdacu. ¹⁴ Y_{HH} wãmemena múã sãirénoré tiigúda.

Jesús “Espíritu Santore ticodiocoguda” jĩrique

¹⁵ Múã y_{HH}re maírã, y_{HH} dutirére tiádacu. ¹⁶ Múãrē y_{HH} Pacure sãiboságuda. Y_{HH} sãirí, cūū múãrē ãpí tiápugudare ticodiocogudaqui. Múãmena ni-irucujãgúdaqui. ¹⁷ Cũãrã Espiritu Santo, diamacú maquērē wedegú niĩ. Atibúreco macãrã cũãrē ññaricua; cũãrē masíricua. Teero tiirá, cũãrē booricua. Múãpeja cũãrē masiã. Cũū múãmena niĩ; múãp_{HH}re niirucujãgúdaqui.

¹⁸ Y_{HH} múãrē cõawaricu. Múãmena niigú atiguda sũcã. ¹⁹ Péero dusaa y_{HH} wáadaró. Y_{HH} wáari siro, atibúreco macãrã y_{HH}re ññariadacua. Múãpeja ññaadacu. Y_{HH} catirucujã; teero tiirá, múãcã catirucujãadacu. ²⁰ Y_{HH} Pacu múãrē Espiritu Santore ticodiocoari siro, “y_{HH} Pacup_{HH}re y_{HH} niĩã” jĩrere masiãdacu. Teero biiri “múã y_{HH}p_{HH}re niĩã; y_{HH} múãp_{HH}re niĩã” jĩrécãrē masiãdacu. ²¹ Y_{HH} dutirére tiigúno y_{HH}re maigúrã niiqui. Y_{HH}re maigúnoré y_{HH} Pacu maigúdaqui. Y_{HH}cã cũãrē maigúdacu; y_{HH} niirecutirere ñnogúdacu, jĩwí.

²² ãpí Judas (Iscariote niihēgūpe) Jesuré jĩwí:

—Õpã, ¿deero tiigú m_{HH} niirecutirere ãsã dícare ñnogúdari? ¿Deero tiigú atibúreco macãrãrē ññorigari? jĩwí.

²³ Jesús cũãrē y_{HH}wi:

—Y_{HH}re maírãno y_{HH} wedeseri t_{HH}onunúsecua. Y_{HH} Pacu cũãrē maigúdaqui. Ñsã p_{HH}arãp_{HH}ra cũãmena niĩadacu. ²⁴ Y_{HH}re mañhērãnopeja y_{HH} wederere t_{HH}oricua. Y_{HH} wederé yé mee niĩã; y_{HH} Pacu y_{HH}re ticodiocorigu wededutire niĩã.

²⁵ Y_{HH} múãmena niĩã ména; teero tiigú, teeré múãrē wedea. ²⁶ Too síro y_{HH} Pacu Espiritu Santore y_{HH} wãmemena ticodiocogudaqui. Cũū múãrē tiápugú niigúdaqui. Cũū niipetirere múãrē buegudaqui. Niipetire y_{HH} múãrē bueriguere teero wãcũrí tiirucujãgúdaqui.

²⁷ Y_{HH} mecãtígã múãrē “wáagu tiã” jĩgúda. ãñurõ niirecutire múãmena niĩãrõ. Y_{HH} ãñurõ niirecutirere c_{HH}oa. Teeré múãcãrē ticoa. Atibúreco macãrã ãñurõ niirecutirere ticooya, ticorapeja. Y_{HH} cũã tioré tiirõbiro ticoria. Teero tiirá, wãcũpatirijãña; cuirijãña. ²⁸ “Y_{HH} Pacu putopu wáagu tiã” jĩrí, múã t_{HH}otóaawũ. “Too síro y_{HH} múãmena niigú atiguda sũcã” jĩrícãrē t_{HH}oáwũ. Y_{HH} Pacu y_{HH} nemorõ niĩ. Teero tiirá, “y_{HH} Pacu putopu wáagu tiã” jĩrí t_{HH}ojĩrã, y_{HH}re diamacárã maírã, useniboajiyu. ²⁹ Y_{HH} múãrē wedesuguegu tiã. Teero tiirá, y_{HH} múãrē wedesugueriguere queoró wáari, “diamacárã jĩyi” jĩãdacu.

³⁰ Wãtĩãrē dutigú atibúreco macãrãrē dutigú atitoaqui mé. Teero tiigú, y_{HH} múãmena péero wedeseguda. Cũū y_{HH}re péerogã netõnucãmasíripacu, dutimigúdaqui. ³¹ Y_{HH}peja cũãrē t_{HH}oria. Y_{HH} Pacu dutirépere tiã, atibúreco macãrã “y_{HH} Pacure maĩã” jĩrere masiãrõ jĩgũ. Wũm_{HH}ncãña. Jãmu, wáaco, jĩwí ãsãrē.

¹ Jesús queorémena üsārē wedewi:

—Yuu usegu peti tiiróbiro niia. Yuu Pacu tiiguré cotegú tiiróbiro niia. ² Yé duxuri ducamanire duxurire páatacōājāi. Ducacutire duxuripere nemorō ducacutiaro jīgū, ñañarē duxurire páatawenemoqui. ³ Yuu múārē wederémena ñañarē duxurire páatawenorira tiiróbiro niia. ⁴ Yuumena niirucujāña yuu múāmena niirucujārōbirora. Sicaduxu useguxu niirucuripacaro, ducacutiucu. Ate tiiróbiro múā yuumena niirucuripacara, añuré tiimasricu.

⁵ Yuu usegu tiiróbiro niia. Múā tiigú duxuri niia. Yuumena niirucurano yuu cūāmena niirī, pee añuré tiimasricua. Múā yuumena niihērā, añuré tiimasricu.

⁶ Yuumena niihērāno páatare duxuri tiiróbiro cōānoādacua. Páatacōāre duxuri sīnijōācu. Sīnirē duxurire see, pecameru sōbecōānucu.

⁷ Múā yuumena niirī, yuu buerere wācūrī, Cōāmascū múā cūārē sāirénorē wāari tiigúdaqui. ⁸ Múā pee añuré tiirémēna “Cōāmascū añunetōjōāi” jīrere ññoādacu. Teero biiri “múā yuu buerá niia” jīrere ññoādacu. ⁹ Yuu Pacu yuure maĩrōbirora yuucā múārē maĩā. Teero tiirá, yuu múārē maĩrere masjīrā, yuure maĩrucujāña. ¹⁰ Yuu Pacu dutirere yuu tiiwú; cūā yuure maĩrucuí. Cūā tiirōbirora múā yuu dutirere tiirī, yuucā múārē maĩrucúgudacu.

¹¹ Yuu usenirōbirora múārē useniārō jīgū, teeré wedea. Teero tiirá, múā useninetōjōāādacu. ¹² Yuu dutiré ate niia: Yuu múārē maĩrōbirora cāmerī maĩñā. ¹³ Sīcū cūā menamacārārē diabosaguno cūārē maĩnetōnequi; nemorō maĩmasīña manīā. ¹⁴ Múā yuu dutirere tiirá, yuu menamacārā niia. ¹⁵ Yuu múārē “yuure padecotera niia” jīnemoricu. Padecotera cūārē dutigú tiirere masricua. Niipetire yuu Pacu yuure jīriguere múārē wedepetijāā. Teero tiigú, múārē “yuu menamacārā niia” jīā. ¹⁶ Múā yuure beseriwā; yuure múārē besewu. Múā yuu boorere tiirō jīgū, teero biiri múā tiirē petirjāārō jīgū, múārē besewu. Múā yuu boorere tiirī, múā yuu wāmēmēna yuu Pacure sāirénorē cūā ticogudaqui. ¹⁷ Ateré múārē dutia: Cāmerī maĩñā, jīwī.

Jesuré padeoráre ññatutiadacua

¹⁸ Jesús üsārē jīnemowī:

—Atibúreco macārā múārē ññatutiri, yuure ññatutisugueriguere wācūña.

¹⁹ Múā atibúreco macārā peti niiatā, cūā menamacārārē maĩrōbirora múācārē maĩbocua. Yuu múārē cūā watoapu niirārē besewu. Yuu besenorira niijīrā, atibúreco macārā peti niiria. Teero tiirá, cūā múārē ññatutiya. ²⁰ Yuu múārē jīriguere wācūña: Sīcū padecoteguno cūārē dutigú nemorō niiriqui. Yuure ñañarō tiirá, múācārē teerora ñañarō tiiadacua. Yuu wederi tuorá, múācārē tuoādacua. ²¹ Múā yuure nunurī ññarā, tee niipetire ññarere múārē tiiadacua. Yuure ticodiocorigure cūā masihēre wapa teero tiiadacua.

²² Yuu cūārē wedegu atiriātā, wapa cuoribocua. Cūā mecūtīgārē deero jīmasricua; wapa cuojāya. ²³ Yuure ññatutirano yuu Pacucārē ññatutiya. ²⁴ Cūā puxorore pee ññaña manirere tiieñomiwū. Yuu tiieñohēri siro niiatā, wapa cuoribocua. Cūā yuu tiiriguere ññawā. Teeré ññaparaca, yuure ññatutiya. Teero biiri yuu Pacucārē ññatutiya. ²⁵ Cūā teero tiirémēna Cōāmascūye queti jóaripūru jīrōbirora diamacú wáaro tia. Ateré jóanoā: “Bári peti yuure ññatutiya”,* jī jóanoā.

* 15:25 Salmos 35.19; 69.4.

²⁶ Espíritu Santo múārē tiápugu atigudaqui. Cūū diamacá maquērē wedegú niīl. Cūūrē yuu Pacumena niigūrē ticodiocogudacu. Cūū atigu, yéé maquērē múārē wedegudaqui. ²⁷ Múácā yuu buenacáripura yuumena niiwū. Teero tiirá, yéé maquērē wedeadacu, jīwī.

16

¹ Jesús ūsārē jīnemowī sūcā:

—Tee niipetirere múārē wedeawū, yuure padeodúrijāārō jīīgū. ² Judíoare dutirá múārē cūā neārē wiseripu niirārē cōāwionecoadacua. Too síro múārē sīācōārā, “marī Cōāmacū boorō tiirá tiia” jīl wācūmiādacua. ³ Cūā yuu Pacure, teero biiri yuure masīrijā, múārē teero tiíadacua. ⁴ Yuu múārē wedesuguegu tiia. Teero tiirá, diamacá teero wáari, múā “teerora jīwī” jīl wācūādacu.

Espíritu Santoye maquē

Yuu múāmena niijīgū, sicutopure máata teeré wederiwū. ⁵ Mecūtīgā yuure ticodiocorigu pūtopu wáagu tiia. Yuu teeré jīpacari, múā sīcūnopera yuure “¿noopá wáai?” jīl sāīñaría. ⁶ Yuu jīāriguere tuoīrā, bóaneōrā niijāā. ⁷ Yuu múārē diamacá maquērē jīl: Yuu wáari, múārē nemorō āñuādacu. Yuu wáariatā, múārē tiápugu atiriqúi. Yuu wáagu, cūūrē múārē ticodiocogudacu. ⁸ Cūū atigu, atibúreco macārārē cūā ñañaré tiirere tuomasīrī tiigúdaqui. Diamacá maquērē tuomasīrī tiigúdaqui. Teero biiri cūā ñañaré tiiré wapa Cōāmacū cūārē ñañarō tiíadarecārē tuomasīrī tiigúdaqui. ⁹ Espíritu Santo cūārē cūā ñañaré tiirere masīārō jīīgū, ateré tuomasīrī tiigúdaqui: Cūā yuure padeohére wapa ñañaré tiirá niicua sáa. ¹⁰ Diamacá tiirécārē masīārō jīīgū, ateré tuomasīrī tiigúdaqui: Yuu diamacá tiigú niijīgū, yuu Pacu pūtopu wáaa. Toopá wáari, múā yuure iñanemoricu sáa. ¹¹ Teero biiri “Cōāmacū ñañaré tiirere ñañarō tiigúdaqui” jīrécārē masīārō jīīgū, ateré cūārē tuomasīrī tiigúdaqui: Wātīārē dutigú ñañarō tiinógudu niitoai.

¹² Yuu múārē pee wededugamiga. Mecūtīgā wederi, múā tuomasīribocu.

¹³ Espíritu Santope atigu, niipetire diamacá maquērē múārē wedegudaqui. Cūū diamacá maquērē wedegú niīl. Cūū wācūrēmēna wederiqui; yuu Pacu wederi tuogú, wedegudaqui. Too síropu wáaadarecārē múārē wedegudaqui. ¹⁴ Yéere múārē masīrī tiigúdaqui. Cūū teero masīrī tiirēmēna múā yuure nemorō padeoádacu. ¹⁵ Niipetire yuu Pacu cuoré yéé niīā. Teero tiigú, ateré múārē wedetooawū: Espíritu Santo yéere múārē masīrī tiigúdaqui.

¹⁶ Péerogā síro múā yuure iñaricu; too síro yuure iñāadacu sūcā, jīwī Jesús.

Bóaneōrā niimiārira ūseniādacua

¹⁷ Ūsā sīquērā cāmerī sāīñawū:

—Cūū “péerogā síro múā yuure iñaricu; too síro yuure iñāadacu sūcā” jīrere tuoríga. Teero biiri “yuure Pacu pūtopu wáaa” jīrécārē tuoríga. ¹⁸ Cūū “péerogā síro” jīrē ¿deero jīidugaro tiigári? Ñeenórē wedesege wedesequi, masīriga, jīwū.

¹⁹ Jesús ūsā cūūrē sāīñadugarere masījīgū, ūsārē jīwī:

—“Péerogā síro múā yuure iñaricu; too síro yuure iñāadacu sūcā”, jīwāwū. ¿Teeré cāmerī sāīñará tii? ²⁰ Yuu ateréja diamacárā jīl: Múā uti, boorituara niīadacu. Atibúreco macārāpe ūseniādacua. Múā bóaneōmiādacu. Bóaneōrā niimiārira ūseniādacu. ²¹ Queorēmēna wedeguda: Sīcō niipacó coo wīmagū

apaadari suguerogā, bayiró pūninogō, bóaneōco. Coo apaari siro, coo macū bauári ññagō, usenigō, coore pūniāriguere wācūrico. ²² Coo tiiróbiro múā mecūtīgā bóaneōmiā. Too siro yuu múārē ññagūda sūcā. Toorā múā useninetōjōāādacu. Sīcūno múā usenirere petirí tiimasīriqui.

²³ Teero wáadari bureco jeari, yuure sãñáriadacu. Yuu aterēja diamacúrã jĩĩ: Múā yuu wāmemena yuu Pacure sãirénorē cãũ ticogūdaqui. ²⁴ Múā yuu wāmemena sãiría ména. Sãñã. Múā sãirã, buaáadacu. Teeména bayiró useniáadacu.

Jesús atibúreco maquērē docacūmurĩ tiitóarigue

²⁵ Yuu múārē pee queorémēna wedewu. Too siro queoré manirō tuomasĩrōrã yuu Pacuye maquērē wedegūdacu. ²⁶ Teero wáadari bureco jeari, múā yuu wāmemena yuu Pacure sãñiáadacu. Yuu teero jĩĩgũ, “yuu Pacure múārē sãiboságuda” jĩĩgũ mee tiia. ²⁷ Cũrã múārē maĩ. Biiro biia: Múā yuure maĩ. Teero biiri múā yuure “Cōāmacū p̄top̄u atirigu niĩ” jĩĩ padeóa. Teero tiigú, Cōāmacū múārē maĩjĩgũ, múārē yuugūdaqui. ²⁸ Yuu Pacumena niirigu atibúrecopure atiwu. Ānopú niirigu yuu Pacu p̄top̄u coep̄tũwagūda sūcã, jĩĩwĩ.

²⁹ Īsã cūrē jĩĩwũ:

—Mecūtīgārē m̄u queorémēna wederipacu, tuomasĩrōrã wedejã.

³⁰ Mecūtīgā ũsã masĩã: M̄u niipetirere masĩpetijã. Īsã m̄urē sãñiáadari suguero, masĩtoaa. Teero tiirã, m̄u “Cōāmacū p̄top̄u atirigu niĩ” jĩĩrere padeóa, jĩĩwũ.

³¹ Jesús ũsarē jĩĩwĩ:

—¿Niirōrã; múā padeói? ³² Múā dutiwáadaro jearo tiia; jeatoaa mée. Múā s̄iquērã wábateadacu. Yuure s̄icūrã cōāncōādacu. S̄icūrã niiria, niigūpeja. Yuu Pacu yuumena niĩ. ³³ Yuu múārē yuumena ãñurō niirecutire c̄uóaro jĩĩgũ, tee niipetirere wedeawũ. Múā atibúrecopure ññarō netōādacu. Yuu atibúreco maquērē docacūmurĩ tiitóawu. Teero tiirã, wācūtutuaya, jĩĩwĩ.

17

Jesús cãũ bueráye niĩadarere sãibosárigue

¹ Jesús teero jĩĩari siro, ññamũco, jĩĩwĩ:

—Pacu, m̄u “teero wáadacu” jĩĩri bureco jeatoaa mée. Basocáre ññoñã yuu m̄u macū up̄tĩ macū niirere. M̄u teero tiirĩ, yuu m̄u up̄tĩ macū niirere ññoğūdacu. ² M̄u yuure dutirere ticowu. Teeména basocã niipetirare dutimasĩã. Teero tiigú, niipetira m̄u yuure ticorirare catiré petihére ticomasĩã. ³ Cũã m̄u diamacú niigūrē s̄icũ niigūrē masĩã, teero biiri yuu Jesucristo m̄u tiidodiocorigucãre masĩã catiré petihére c̄uóadacu.

⁴ M̄u yuure tiidutirere tiipetijãwũ. Teeména yuu atibúrecopure m̄u up̄tĩ macū niirere ññoñã. ⁵ Pacu, atibúreco tiíadari suguero, yuu m̄umena niiwũ. M̄umena niigũ, m̄u tiiróbiro up̄tĩ macū niiwũ. Mecūtīgārē m̄u niirōru niigūdacu sūcã. Yuure up̄tĩ macū niirere ticoya sūcã.

⁶ M̄u ãniārē yuure ticowu. Cũã atibúreco macãrã watoapu niirira niiwã. M̄u niirecutirere cãārē masĩrĩ tiiwũ. Cũã m̄uyara niirirare yuure ticowu. Cũã m̄u wedecorere ãñurō tuoñrã, yuwwa. ⁷ Mecūtīgārē cũã ateré masĩya: Niipetire yuu niirecutire m̄u ticorigue niĩ. ⁸ M̄u yuure wederiguere cãārē

wedewu. Cúã teeré padeowá. Cúã diamacárã yuu mnu putoꝛu atiriguere padeowá. Teero biiri mnu yuure ticodiocoriguecãre padeowá.

⁹ Yuu cúãye niïadarere mnuꝛẽ sãĩã. Atibúreco macãrãpereja sãĩbosária. Yuure mnu ticorirapere sãĩbosáa; cúã mnyuara niïya. ¹⁰ Niipetira mnyuara, yáara niïya. Yáaracã mnyuara niïya. Cúã tiirémena, cúã padeorémena yuu uputí macú niirére masĩri tiia.

¹¹ Yuu mnu putoꝛu wáagudu tiia; atibúrecoꝛu pũuáricu. Yuu buerápeja pũuáadacua. Pacu añũgũ, mnu tutuaremena mnu yuure ticorirare coteya. Mnu teero tiiri, marĩ sícãróména niirõbirora cúãcã sícãróména niïadacua. ¹² Yuu cúãmena niigũ, mnu tutuare ticoriguemena cúãrẽ cotewu. Sícãnorẽ ditiri tiiriwu. Mnyue queti jóaripũꝛu jĩrõbirora diamacú wáaro tiiwá: “Ditigũdaqui” jĩrigu dícu ditiwi.

¹³ Mecũtígã yuu mnu putoꝛu wáagudu tiia. Yuu atibúrecoꝛu niigũ, mnyue quetire wedea. Cúã yuu tiirõbiri useniãrõ jĩgũ, wedea. ¹⁴ Mnu wederiguere cúãrẽ wedewu. Cúã yuu tiirõbiri atibúreco macãrã peti niiriya. Teero tiirá, atibúreco macãrã cúãrẽ ñnatutiya. ¹⁵ “Cúã atibúreco macãrã watoꝛu niirãrẽ mnu putoꝛu máata néewayá”, jĩ sãiriã. Ateperé sãĩã: “Wãtãrẽ dutigúre cãmotáyã cúãrẽ”, jĩã. ¹⁶ Yuu atibúreco macú peti niiria. Teero tiirõbiri cúãcã atibúreco macãrã peti niiriya. ¹⁷ Mnu wederé diamacú maquẽ niã. Teeména cúãrẽ mnu booré tiádara peti wáari tiiyá. ¹⁸ Yuure mnyue quetire atibúreco macãrãrẽ wededutigũ ticodiocowu. Teero tiirõbiri yuucã cúãrẽ atibúreco macãrãrẽ wededutigũ ticocoa. ¹⁹ Cúãye niïadarere tiigú, yuu mnu boorõbirora tiia. Cúãcã mnu boorõbiri tiáro jĩgũ, cúã diamacú maquẽrẽ masĩnemoãrõ jĩgũ, teero tiia.

²⁰ Yuu cúã dícuꝛe sãĩbosária. Too síroꝛu cúã wederi tuo, yuure padeoádaracãrẽ sãĩbosáa. ²¹ Cúã sícãróména niïãrõ jĩgũ, sãĩã. Pacu, mnu yuumena niirõbirora yuucã mnyumena niã. Cúãcã marĩmena niïãrõ. Teero wáari ñnarã, atibúreco macãrã “yuu mnu ticodiocorigu niã” jĩrẽre padeoáadacua. ²² Mnu yuure uputí macú niirére ticowu. Yuucã cúãrẽ teerá ticowu, cúã sícãróména niïãrõ jĩgũ. Marĩ sícãróména niirõbirora cúãcã sícãróména niïãrõ. ²³ Yuu cúãmena niiri, mnu yuumena niirõbirora cúãcã sícãróména niïadacua. Teero wáari ñnarã, atibúreco macãrã ateré masĩadacua: Mnu cúãrẽ maĩã yuure maĩrõbirora; teero biiri “yuu mnu ticodiocorigu niã” jĩrẽre masĩadacua.

²⁴ Atibúreco tiïadari sũguero, mnu yuure maĩwũ. Teero tiigú, mnu uputí macú niirére yuure ticowu. Pacu, mnu yuure ticorirare yuumena niiri boogá. Yuumena niirã, yuu uputí macú niirére ñnaadacua. ²⁵ Pacu, mnu diamacú tiigú niã. Atibúreco macãrã mnuꝛẽ masĩriya; yuure mnuꝛẽ masĩã. Ñniã yuu buerá mnu yuure ticodiocoriguere masĩya. ²⁶ Mnu niirecutireꝛe cúãrẽ masĩri tiiwá; teero masĩri tiirucújãgũda. Yuu teero tiirucúri, mnu yuure maĩrõbirora cúãcã cãmerĩ maĩadacua; teero biiri yuu cúãmena niigũdacu, jĩ sãiwĩ.

*Jesuré ñewarigue**(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)*

¹ Jesús cū Pacure sãĩari siro, ũsã Jerusalenpu niĩarira witiwawu. Cedron wãmecutirimaarẽ tãawawu. Tiimaá apeniñapú olivo yucare cúa oteriropu jeawu. ² Judas Jesuré ticogudu olivo niirõrẽ masĩtoarucuwi. Jesús too sugueropure ũsãrẽ toopú dıca suowáruwu. ³ Teero tiigú, suraramena Judas jeawi. Æpẽrã sıquẽrã Cõamacuwii coteri basoca cúamena jeawa. Paiaré dutirá, fariseo basoca cúaãrẽ ticocorira niiwã. Cúa añũrõ wãmocutirirapu niiwã. Sãiwõcore yucu, sãiwõcorepamena atirira niiwã. ⁴ Jesús cūũrẽ wáaadare masĩtoarigu niiwĩ. Teero tiigú, suguewa, sãĩñáwĩ:

—¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩwĩ.

⁵—Jesús Nazaret macũrẽ ãmaãã, jĩwã.

—Yũurá niĩa, jĩwĩ.

Judas Jesuré wedesãrigucã cúaãmena niiwĩ. ⁶ Jesús “yũurá niĩa” jĩĩrĩ tuorá, cúa dúudicutua, ñaacũmujõãwã. ⁷ Jesús sãĩñáwĩ sũcã:

—¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩwĩ.

—Jesús Nazaret macũrẽ ãmaãã, jĩwã.

⁸—Múãrẽ wedetoawũ mée: Yũurá niĩa. Too docare yũure ãmaãrãjã, ãniãpereja “wáaya” jĩĩña, jĩwĩ.

⁹ Jesús cū Pacure wedesearigue diamacú wáaaro jĩĩgũ, teerẽ jĩwĩ. Cū biiro wedesewi cū Pacure: “Mũ yũure ticorirare sĩcũno ditiri tiirıwu”, jĩwĩ. ¹⁰ Too síro Simón Pedro cūya espadare néewionecowi. Paiaré dutigũre padecotegure diamacú macã cãmopéroro páatacojãwĩ. Cū wãmecutiwi Malco. ¹¹ Cū teero tiirĩ ñagũ, Jesupé Pedroro jĩwĩ:

—Mũyapĩrẽ quẽnocũña. Yũ Pacu yũure ñañarõ netõdutiĩrobirora ñañarõ netõgũdacu, jĩwĩ.

*Jesuré Anás puto néewarigue**(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)*

¹² Too síro surara, cúaãrẽ dutigú, ãpẽrã Cõamacuwii coteri basoca Jesuré ñee, siatúwa. ¹³ Anásya wıpu néewasuguewa. Cū Caifás mañecú niiwĩ. Caifás tiicumarẽ paiaré dutigú niiwĩ. ¹⁴ Cũũrã too sugueropure judıoare dutirãre aterẽ jĩyigu: “Sĩcũ niipetiraye niĩadarere diabosari, marĩrẽ añuãdacu”, jĩyigu.

*Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue**(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)*

¹⁵ Cúa Jesuré néewari, Simón Pedromenarã yũncã cúaãrẽ nũnũwáwu. Paiaré dutigú yũure masĩwĩ. Teero tiigú, yũ Jesuré néewaramena wii popea macã yeparũre sããwawu. ¹⁶ Pedrope sopeputó sããatiropu puũánucãwĩ. Cū teero tiirĩ ñagũ, yũ sopeputó coteri basocomena wedese, cūũrẽ sããatidutiwu. ¹⁷ Sope coteri basoco Pedroro sãĩñáwõ:

—¿Mũ ñimena buegú mee niĩ? jĩwõ.

—Niiria, jĩwĩ cãũpeja.

¹⁸ Yũsuá niiwũ. Teero tiirã, tiiwı padecoteri basoca, ãpẽrã Cõamacuwii coteri basoca pecame diosũmarã tiiwã. Pedrocã cúaãmena sũmagú tiiwĩ.

*Paiaré dutigú Jesuré sãĩñarigue**(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)*

¹⁹ Paiaré dutigú Jesuré sãĩñáwĩ:

—¿Muu buerá, ñiirũnoã basoca peti niĩ? ¿Ñeenorẽ buei muu cããrẽ? jĩwĩ.

²⁰ Jesupé cããrẽ yuuwi:

—Yuu niipetira tuocóropu buewu. Judíoa neãré wiseripu, ãno niiri wii Cõamacũwipucãrẽ niipetira judíoa neãrdõpu buewu. Yaijóropu bueriwu.

²¹ ¿Yuu deero tiigú sãĩñái? Yuu bueriguere tuorirapere sãĩñãña. Cãã masĩcua. Cãã muurẽ wedeadacua, jĩwĩ.

²² Jesús teero jĩrĩ tuogú, sícũ Cõamacũwii coteri basocu Jesuyá diapóare páawi. Cããrẽ jĩwĩ:

—Paiaré dutigúre teero yuurijãña, jĩwĩ.

²³ Jesupé yuuwi:

—Yuu ñañarõ jĩãriguere wedeñate. “Ateré ñañarõ jĩãwũ”, jĩñña. Yuu diamacú maquẽrẽ jĩãri siro niipacari, ¿deero tiigú yuu páai? jĩwĩ.

²⁴ Jesús siatúarigupu niitoawi. Anás Jesuré ticocowi Caifás paiaré dutigú putoru.

Pedro jũdionemorigue

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Simón Pedro pecame wesapũra sũmanucũwĩ ména. Toopú niirã cããrẽ sãĩñãwã:

—¿Muu Ñinena buegú mee niĩ? jĩwã.

—Niiria, jĩwĩ.

²⁶ Toopú sícũ paiaré dutigúre padecotegu sũmanucũwĩ. Cãmopéro páatanoriguya wedegu niwĩ. Cãũ Pedrore sãĩñãwĩ:

—Yuu muurẽ olivo yucu oteriropu cãmena niirĩ ññatu niãwãrã, jĩwĩ.

²⁷ —Niiria; yuu mee niãwũ, jĩwĩ sũcã.

Cãũ teero jĩrĩrã, cãrẽquẽ wedewi.

Pilato Jesuré sãĩñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Too síro Jesuré Caifáya wiipu niãrigure tiidita dutigú niiré wiseri putoru néewawa. Bóeropu tiwũ. Judíoa dutirã tee wiseri popea macã yeparare sããwariwa. Toopú sããwaraja, Pascua bosebureco niirĩ, yaarénorẽ yaaribojíya.*

²⁹ Cãã sããwaheri ññagũ, Pilato cãmena wedesegu witiatiwi. Cããrẽ sãĩñãwĩ:

—¿Múã ãnirẽ ñeenó wapare wedesãrã tii? jĩwĩ.

³⁰ —Cãũ ñañaré tihégũ niãtã, muu puto cããrẽ néeatiribojíyu, jĩwã.

³¹ Pilato cããrẽ jĩwĩ:

—Cããrẽ néewaya. Múãrẽ dutiré jĩrõbirora múã basiro cãũ tiãriguere besera wáaya, jĩmiwĩ.

Judíoa yuuwa:

—ʼSã judíoa múã romanuã tiiróbiro sããdutimasĩriga, jĩwã.

³² Too sugueropure Jesús “cãã teero tiiri, diagudacu” jĩ wedesuguetoarucuwi. Cãũ wedeserigue diamacú wáaaro jĩrã, judíoa romanuãrẽ cããrẽ sããdutíwa.† ³³ Pilato cãmecócatusãwawi sũcã. Jesuré suocó, sãĩñáyigu:

—¿Muuã niĩ judíoa õpũ? jĩyigu.

* **18:28** Judíoa biiro jĩ wãcũyira: “ʼSã judíoa niñhãye wiseripu sããwara, jũrĩpĩra tiiróbiro putuácu. Siete burecori jũrĩpĩra tiiróbiro niãdadu”, jĩ wãcũyira. Cãã jũrĩpĩra tiiróbiro niirã, Pascua bosebureco maquẽrẽ yaamasĩyira. † **18:32** Juan 3.14 y 12.32. Tee versículopure Jesús “yuu sããrã, curusapu páabiati, néemucocoadacua” jĩgũ tiyigu. Judíoa curusapu basocãre sããrĩ tiyiyira; romanuã dícu teeré tiyira.

³⁴ Jesupé yꝯꝯyigu:

—¿Mꝯꝯ wācūrémēna sãñãí? ¿Ãpērã mꝯꝯrē yéē maquērē wedearíte? jĩyigu.

³⁵ Pilatope jĩyigu:

—Yꝯꝯ judíoꝯꝯ mee niã. Mꝯꝯꝯ dita macārã judíoꝯ, teero biiri paiaré dutirá mꝯꝯrē néēatiawã. ¿Deero tiárí mꝯꝯ? jĩ sãñãyigu.

³⁶ Jesupé cūūrē yꝯꝯwí:

—Yꝯꝯ Òpũ niiré atibáreco maquē niiria. Atibáreco maquē niãtã, yꝯꝯꝯ nꝯꝯnrã câmerĩsĩãboajĩya, judíoꝯe dutirá ñeewarijããrõ jĩrã. Yꝯꝯ Òpũ niiré ãnopú mee niã, jĩyigu.

³⁷ Pilato jĩyigu:

—¿Too docare òpũ niĩ mꝯꝯ? jĩyigu.

Jesupé cūūrē yꝯꝯyigu:

—Mꝯꝯ jĩrõbirora òpũ niã. Yꝯꝯ diamacũ maquērē wedeguda jĩgũ, ãnopú ati, bauáwꝯ. Niipetira diamacũ maquērē boorã yꝯꝯ wederere tꝯoꝯya, jĩyigu.

³⁸ —Diamacũ maquē ¿ñeenõ niirõ niicu? masĩña maniã, jĩyigu Pilato.

Jesuré sããdutrigue

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato teero jĩãri siro, judíoꝯe dutirámena wedesegu witiatiwi sũcã. Cáãrē wedewi:

—Yꝯꝯ cūũ ñãñaré tiáriguere buaríatu. ³⁹ Too docare biirope tiigúda: Pascua bosebureco niirĩ, múã tiimúãatirigue tiirõbirora tiigúda: Sĩcũ peresuwiipu niigúre wionécobosaguda. ¿Múã judíoꝯ òpũrē wionécori boogári? jĩwĩ.

⁴⁰ Niipetira acaribjõãwã:

—¡Cūūrē wionécorijãña! ¡Barrabápere wionécoya! jĩwã.

Barrabás yaarépigu niirigu niiwĩ.

19

¹ Teero tiigú, Pilato Jesuré tãnadutiyigu. ² Tãnaãri siro, surara potamena cūã tiári before cūãya dupupure péorira niiwã. Sicarõ òpũya sutiro tiirõbiro sõã ñiisãñúrõca sããrira niiwã.

³ —Ëseniã mꝯꝯmēna, judíoꝯ òpũ, jĩ buijãyira.

Teero jĩrãrã, cūūrē pee páajãrira niiwã.

⁴ Pilato popeꝯꝯ niĩarigu witiatiwi sũcã. Basocãre jĩwĩ:

—Yꝯꝯ cūūrē ñãñaré tiáriguere buaríatu. Teero tiigú, múã puto sꝯowitátiguda. Múã iñããdacu, jĩwĩ.

⁵ Too síro Jesús witiatiwi. Cūũ pota before pesawi. Òpũyaro tiirõbiro sõã ñiisãñúrõ cūã sãããrĩrore sãñawitiatiwi. Pilato basocãre jĩwĩ:

—¡Iñãña! Ñni niĩ, jĩwĩ.

⁶ Paiaré dutirá, Cõãmacũwii coterí basoca cūūrē iñarã, acaribjõãwã:

—¡Cūūrē curusꝯꝯ páabiatu sããdutíya; sããdutíya! jĩwã.

Pilatope jĩwĩ:

—Múã basiro cūūrē curusꝯꝯ páabiatu sããrã wáaya. Yꝯꝯꝯ cūūrē ñãñaré tiáriguere buaríatu, jĩwĩ.

⁷ Judíoꝯe dutirápeja cūūrē jĩwã:

—“Yꝯꝯ Cõãmacũ macũ niã”, jĩwĩ cūũjã. Ësãrē dutiré teero wedesegunorē sããdutía, jĩwã.

⁸ Pilato teeré tꝯogú, bayiró cuiyigu. ⁹ Cūũye wiseri popea macã yepꝯꝯ câmecõsãwawi sũcã. Jesuré sãñãyigu:

—¿Noo macū niīi m̄m̄? jīyigu.

Jesupé cūūrē ȳm̄riyigu.

¹⁰ Pilato jīyigu:

—¿Deero tiigú ȳm̄re ȳm̄rii? ¿M̄m̄ masīrii? Ȳm̄ m̄m̄rē wionécogu wionécomasīā. Sīādutígucā sīādutímasīā, jīyigu.

¹¹ Jesupé cūūrē ȳm̄yigu:

—Cōāmācū m̄m̄rē dutigú sōnecorigu niīwī. Cūū sōnecoriatā, m̄m̄ deero sīādutímasīriboajīyu. Teero tiigú, ȳm̄re m̄m̄ p̄topu ticocoarigu m̄m̄ nemorō wapa c̄oquī, jīyigu.

¹² Cūū teero jīrī t̄ogú, Pilato Jesuré, “¿deero tii ȳm̄ ānirē wionécogudariye?” jī wācūmiyigu. Judíoare dutirápeja bayiró acaribiremena jīwā:

—M̄m̄ cūūrē wionécogu, romanuā ōp̄ū menamacū niiricu. Sīcū “ȳm̄ m̄á ōp̄ū niīā” jīgūno romanuā ōp̄ūrē net̄ōncāgū tiīi, jīwā.

¹³ Cūū teero jīrī t̄ogú, Pilato Jesuré s̄owitiatidutiwi. Too síro cūū queti beserōpu wāa, duiwi. Cūū duiró niirí yepa ūtāmena weeri yepapu niīwā. Hebreoayemena Gabata wāmecutiw̄. ¹⁴ Judíoa Pascua bosebureco maquē quēnorí b̄reco niīwā. Coeritó s̄uguerogā niīwā. Pilato judíoare dutirāre jīwī:

—M̄á ōp̄ūrē iñaña, jīmiwī.

¹⁵ Cūāpe acaribíjōāwā sūcā:

—¡Cūūrē sīājāārō; sīājāārō! ¡Curusapu páabiatu sīādutíjāña! jīwā.

Pilatope jīwī:

—¿M̄á ōp̄ūrē curusapu páabiatu sīādutígudari? jīwī.

Paiaré dutirápeja jīwā:

—Īsā ōp̄ū sīcārā romanuā ōp̄ū dīcu niīi, jīwā.

¹⁶ Cūū teero jīrī t̄ogú, Jesuré cūūrē wiyawí, curusapu páabiatuaro jīgū. Surarape cūūrē néewawa.

Jesuré sīārígue

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jesús curusare apawagu, “Dupucoro” wāmecutiropu wāawí. Hebreoayemena wāmecutiā Gólgota. ¹⁸ Toopú cūūrē curusapu páabiatuwa. Āp̄ērā p̄m̄rācārē teerora tiiwā. Jesuré cūū deco n̄cōwā, sīcūrē diamacūpe, āp̄rē acuniñape. ¹⁹ Pilato cūū jóadutiariquere curusapu tuudutirigu niīwī. Biīro jóanoriro niīwā: “JESÚS NAZARET MAC̄̄ JUDÍOA ŌP̄̄ NIÍ̄”. ²⁰ Tee jóariguere hebreoaye, griegoaye, latínmena jóadutirigu niīwī. Cūū Jesuré páabiatuaro Jerusalén p̄togā niīwā. Teero tiirā, pañ judíoa tee jóaturiguere bueñlāwā.

²¹ Cūū bueñnarí iñarā, paiaré dutirá Pilato p̄topu wāa, cūūrē jīyira:

—M̄m̄ “judíoa ōp̄ū niī̄” jī jóariboajīyu. “‘Judíoa ōp̄ū niīā’, jīāwī”, jī jóaboajīyu, jīmiyira.

²² Pilato ȳm̄yigu:

—Ȳm̄ jóatoaawū; ȳm̄ jóaarirobirora p̄tuáadacu, jīyigu.

²³ Too síro bapari surara Jesuré páabiatuarira cūūye sutire seenéōwā. Seenéō, cūūcōrō batowa. Cūūya sutiró docasñariwucā sua cāmeyioriro niīwā.

²⁴ Teero tiirā, surara cāmerí jīyira:

—Ānorējā yigarijāāda. ¿Noārē p̄tuáadari? jīrā, jībuaapeada, jīyira.

Cúã teero tiirí, Cõãmacÿe queti jóaripũpũ jóarigue diamacá wáaro tiiwá. Biiro jóanoã: “Yéé sutire batowa; sicaróre jĩbuaapewa”,* jĩ jóanoã. Tee jóarirobirora surara teerora tiiwá.

²⁵ Jesuyá curusa pũtopũ cãũ paco, cãũ bũgo, apegó María (coo Cleofas namo niwõ), María Magdalena nucũwã. ²⁶ Jesús cãũ pacore, teero biiri yũũ Juan cãũ bayiró maĩgũrẽ coo wesa nucũri ññagũ, coore jĩwĩ:

—Paco, ãni mũũ macũ putuái, jĩwĩ.

²⁷ Too síro yũũre jĩwĩ:

—Atigó mũũ paco putuáyo, jĩwĩ.

Cãũ teero jĩãri siro, coore yáa wiipũ néepũawawu.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Too síro Jesús cãũrẽ tiidutiriguere masĩjĩgũ, “niipetire peotítoa” jĩ wãcũrigũ niwĩ. Teero tiigú, Cõãmacÿe queti jóaripũpũ jóarigue wáaro jĩĩgũ: —Yũũ sĩnidugága, jĩwĩ.

²⁹ Toopá sicarú vino piyare dadarĩũ duiwũ. Teero tiirá, surara sicasitia soa, “hisopo” dũpũpũ siatú, sũmũõcowa. ³⁰ Cãũ teeré sĩniãri siro: —Niipetire peotítoa, jĩwĩ.

Teero jĩãri siro, cãũya dupu ñaañumu, diajõãwĩ.

Jesuré saderigue

³¹ Pascua bosebũreco wáaadarõ sicabũreco dũsawá. Tii bosebũreco ãsãrẽ ɸpũtĩ niirĩ bũreco niwũ. Tiibũrecore judioare dutirá diaarirare curusaripũre niirĩ boorĩrira niwã. Teero tiirá, judioare dutirá Pilato pũtopũ wáa, cãũyara surarare cúãrẽ máata diaaro jĩãrã, cúãye ñicãĩrẽ páapedutiya. Too síro cúãye õpũãrẽ néedioco, aperopú néewadutiya. ³² Teero tiirá, surara toopú jea, sícũrẽ páapesugewa. ãpĩ Jesuména páabiatunoãrigucãrẽ teerora tiiwá. ³³ Jesupéré diaarigũpũre buajeáwa. Teero tiirá, cãũrẽ páaperiwa.

³⁴ Páaperono tiigú, sícũ surara Jesuré warupãmarẽ sadewi. Cãũ teero tiirí, máata díi ocoména witiwũ. ³⁵ Yũũ teero wáari ññawũ. Teero tiigú, yũũ masĩã: Yũũ jóare diamacãrã niã. Mũãcãrẽ teeré padeoáro jĩĩgũ, tee diamacá maquẽrẽ wedea. ³⁶ Cõãmacÿe queti jóaripũpũ jĩrõbirora wáaro jĩĩrõ, teero wáawu. Biiro jóanoã: “Cũũye cõãrĩ sicacõãno páapeya maniãdacu”,† jĩ jóanoã.

³⁷ Tiipũpũre aperopú jóanoã sũcã: “Cúã sadearigũpũre ññãdacua”,‡ jĩ jóanoã.

Jesuré átãtutipũ cũũrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Too síro José Arimatea wãmecũtiri macã macũ Pilatore Jesuyá õpũãrẽ sãiyĩgũ. José Jesuré padeogũ niwĩ. Cãũ judioare dutirãre cuiũ, yayióropũ padeogũ niirĩgũ niwĩ. Pilato “jáũ” jĩĩrĩ tũogú, José wáa, Jesuyá õpũãrẽ néedioco, néewawĩ. ³⁹ Nicodemo ñamipũ Jesuména wedesegu jearigũcã jeawi. Cãũ treinta kilos sitiaãñũrere néenjeawi. Tee ate niwũ: “Mirra” wãmecũtire, “áloe” wãmecũtĩremena wãorigue niwũ. ⁴⁰ José Nicodemomena suti caseri sitiaãñũre tuusĩãremena Jesuyá õpũãrẽ cõmawã. Judioa diaarirare cũũri tutipũ cũũãdari suguero tiurucũrere tiiwá. ⁴¹ Jesuré curusapũ páabiaturiro pũto oteré oteriro niwũ. Tee oteriro deco mama tuti, ãtãgãpũ coari tuti niwũ. Tiitutipũ sícãrĩ diaarirare cũũña maniríro niwũ ména. ⁴² Muĩpũ sããwari, ãsã

* 19:24 Salmo 22.18. † 19:36 Salmo 34.20. ‡ 19:37 Zacarías 12.10.

yeerisāri bureco jearopu tiiwá. Teero tiirá, tiicope putogā niirī, Jesuyá òpūrē toopú néewa, cūwā.

20

Jesús masāmūārigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Ūsā yeerisāri bureco síro macā bureco niirī, bóeadari suguero, María Magdalena cūārē cūūri tutipū wáayigo. Tiituti biamíriquicare aperopú nucūrī ññayigo. ² Teero tiigó, ūsā putopu cutuputúaatirigo niiwō. Yñu Jesús bayiró mañógū, Simón Pedromena niiwū. Ūsārē jñwō:

—Marī Ōpūrē aperopú néejōāñira niīwā. Noopú néewara néewaañya, jñwō.

³ Coo teero jñrī tuorá, yñu, Simón Pedromena cūārē cūūriropu ññarā wáawu. ⁴ Ūsā toopú wáara, yñu Pedro nemorō cutubayíwu. Teero tiigú, yñu cūū suguero jeawu. ⁵ Toopú jea, tiicopepu munibiá, ññasōnecowu. Sāāwaripacu, cūārē cōmaré caseri pesari ññawū. ⁶ Too síropu Simón Pedro yñure nñuñjeáwi. Cūñjā sājōāwī. Cūñcā teecaserire toopú niirī ññawī. ⁷ Aperó Jesuré dupure cūā cōmarí caserocā aperopú pesari ññawī. Tuupéari casero niiwū. ⁸ Yñu tiituti-
tipure jeasuguerigūcā sājawu. Niipetirere ññagū, padeowū. ⁹ Ūsā Cōāmacāye
queti jóaripū maquērē “Jesús diarigupū masāgūdaqui” jñrēre masñriwu ména.
¹⁰ Ññāñri siro, ūsāya wiipu putawawu.

Jesús María Magdalenarē bauásuguerigue

(Mr 16.9-11)

¹¹ María Magdalenape tiituti díamacūpu utigo putawáwo. Utigora, tiituti-
tipu munibiá, ññasōnecoyigo. ¹² Ángelea puarā suti butiré sññarārē duri
ññayigo. Cūā Jesuré cūūmiriropu duiyira, sīcū dupu niimiriope, āñi ññpori
niimiriope. ¹³ Cūā coore sññāñyira:

—¿Deero tiigó uti? jñyira.

Cūārē yñuyigo:

—Yñu Ōpūrē néejōāñira niīwā. Noopú néewara néewaañya, jñyigo.

¹⁴ Coo teero jññari siro, aperopé cāmenucāyigo. Jesús coo puto nucūrī ññayigo.
“Jesús niī” jñ ññamasñriyigo ména. ¹⁵ Cūñpe coore sññāñyigo:

—¿Deero tiigó uti? ¿Noārē āmañi? jñyigo.

“Oteré coterí basocu niiqui”, jñ wācūgō, jñyigo:

—Mñu cūārē néewarigu wedeya. ¿Noopú cūññarī? Yñu cūārē néegō wāagoda,
jñyigo.

¹⁶ Jesús coore jñyigo:

—¡María!

Cūñ teero jñrī tuogó, cāmenucā: —¡Raboni! jñyigo. (Hebreoayemena
“basocáre buegú” jññugaro tia.)

¹⁷ Jesús coore jñyigo:

—Ññerijāña yñure. Yñu Pacu putopu muñwaria ména. Yñure padeoráre
wedego wáaya. “Biuro jññawī”, jññā: “Yñu Pacu putopu muñwagūñu tia; yñu
Pacu muñ Pacu niī; yñu Ōpū muñ Ōpū niī”, jññawī”, jññ wedeya, jñyigo.

¹⁸ Cūñ teero jñrī tuogó, María Magdalena ati, ūsā cūñ bueráre wedewo:

—Marī Ōpūrē ññāñwū, jññwō.

Cūñ coore wedeariguere wedewo.

Jesús cūā bueráre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Teero wáari bureco úsā yeerisāri bureco síro macā bureco niwā. Tiibureco ñamipū úsā cūā buerá niirira neāwā. Úsā judíoare dutiráre cuira, añurō biacósāwā. Úsā toopú niirī, Jesús úsā decopū bauánucāwī. Úsārē añudutiwi:

—Añurō niirecutire múāpūre niārō, jīwī.

²⁰ Cūā teero jīāri siro, cūūye wāmorīrē, warupāmarē ēñowī. Úsā cūūrē ñnarā, bayirō useniwā. ²¹ Úsārē jīnemowī:

—Añurō niirecutire múāpūre niārō. Уны Рачы унне ticodiocorirobirora уннцā yéе quetire wededutigu múārē ticocōa, jīwī.

²² Teero jīāri siro, cūā úsārē wīāpūpeo, jīwī:

—Múāmena Espiritu Santo niārō. ²³ Múā āpērārē cūā ñañarē tiirere acabóri, acabónoāriira putuáadacua. Múā cūārē acabóheri, acabóya manirā putuáadacua,* jīwī Jesús.

Jesús Tomarē bauárigue

²⁴ Tomás úsā menamacū (“suduárigu” úsā jīgú) Jesús úsā pūtopū bauáritore, maniwī. ²⁵ Teero tiirā, úsā cūūrē jīwū:

—Marī Ōpūrē ññāwā.

Tomarē úsārē jīwī:

—Уны cūūye wāmorīpū cūā páabiare coperire ññahēgū, teecoperipū yāa wāmosūārē súusōnecohegū, teerora yāa wāmorē cūū warupāmarucārē súusōnecohegū, padeorīcu, jīwī.

²⁶ Sica semana siro úsā cūā buerá niirira tiwiipú neāwū sūcā. Tomás úsāmena niwī sāa. Úsā añurō biacósāpacari, Jesús úsā decopū bauánucāwī sūcā. Úsārē añudutiwi:

—Añurō niirecutire múāpūre niārō, jīwī.

²⁷ Too síro Tomarē jīwī:

—Ññaña yéе wāmorīrē; мнѳа wāmosūārē āno súusōnecoya. Yāa warupāmarucārē мнѳа wāmorē súusōnecoya. Padeorē manigū niirijāña. Padeoyā, jīwī.

²⁸ Tomarē jīwī:

—Мнн унн Ōpū niā; мнн Cōāmacū унн padeogú niā, jīwī.

²⁹ Jesupé jīwī:

—Tomás, мнн унне ññatoagupū padeóa. Āpērā унне ññaripacara padeorāpe useninemorā niīya, jīwī.

Jesuré padeodutigu atipūrē jóaa

³⁰ Jesús úsā ññacoropū pee apreyenó cūā tutuaremena tiēñowī. Tee niipetirere унн atipūrāre jóaria. ³¹ Унн atipūrú Jesús sīquē cūā tutuaremena tiēñoriguere jóaa. Múārē “Jesús Cōāmacū beserigu cūā macū niī” jīrere padeodutigu jóaa. Múā cūūrē padeorā catiré petihére cūoádacu.

21*Jesús cūā bueráre bauánemorigue*

* 20:23 Mateo 16.19; 18.18.

1 Too síro Jesús Tiberiataro wesapu ùsàrē bauánemowĩ. Biiro wáawu: 2 Ësã toopáre niirã noquērã niiwũ: Simón Pedro, Tomás (“suduárigu” ùsã jĩgũ), Natanael (cũũ Caná Galilea dita macũ niiwĩ), ùsã Zebedeo põna, ãpērã ùsã menamacãrã puarã niiwũ. 3 Ësã toopã niirĩ, Simón Pedro ùsàrē jĩwĩ:

–Wai wasagu wáagu tiia.

–Ësãcã mũumena wáaada, jĩwũ.

Ësã wáa, dooríwupu muásawũ. Tiiñamirē wai siãbójõamiwũ. Buarítu.

4 Bóecũmurĩ, Jesús tiitaro wesapu nucũwĩ. Ësã cũürē ññamasĩriwũ. 5 Cũũ ùsàrē jĩwĩ:

–¿Wai buaárĩ?

–Buarítu, jĩwũ.

6 –Dooríwũ diamacápe cõãñoña múãya bapigure sũcã. Toopé buaádadu, jĩwĩ.

Cũũ jĩrirobirora tiiwú. Pau peti sããrĩ, bapigure wéemũcobayiritu. 7 Teero wáari ññagũ, yũũ Jesús bayiró maĩnógũ Pedroro jĩwũ:

–Marĩ Òpũ niĩ.

Simón Pedro “marĩ Òpũ niĩ” jĩrĩ tuogú, cũũyaro sutiroré máata sãñawĩ; peesutimena pademasĩriwi. Sãña, tiitaropu ññaacõñuãwĩ. 8 Ësã pasaró wesapu jeaadaró cien metrora yoaro niiwũ. Teero tiirã, dooríwũmena wesapu waire wéepãwawũ. 9 Toopã pããjeara, pecame cũũ dioárimere ññawũ. Tiimepũ sũcũ wai cããrĩõarigu pesawĩ. Teero biiri pã niiwũ. 10 Jesús ùsàrē jĩwĩ:

–Wai múã buaárirare néeatiya, jĩwĩ.

11 Simón Pedro dooríwupu muásã, bapigure wéemaatiwi. Wai pacaramena dadajõãwũ. Ciento cincuenta y tres sããrira niiwã. Pau sããpacari, bapigu yigariwũ. 12 Jesús ùsàrē jĩwĩ:

–Yaawãcãrã atiya.

Ësã cũürē ññamasĩtoawũ. Teero tiirã, sũcũnopera, “¿noã niĩ mũũ?” jĩ sãñáriwũ. 13 Jesús pãrē née, ùsàrē batowĩ. Waicãrē teerora tiiwĩ.

14 Jesús dia masãri siro, puarĩ ùsàrē bauátoawi. Ateména ññãrĩ wáaro tiiwú sãa.

Jesús Simón Pedromena wedeserigue

15 Ësã yaaari siro, Jesús Simón Pedroro sãñãwĩ:

–Simón, Jonás macũ, ¿mũũ ãniã nemorõ yũũre maĩĩ? jĩwĩ.

–Éjũ, yũũ Òpũ. Mũũ masĩã yũũ mũũrē maĩrére, jĩwĩ.

–Too docare yũũre padeorãre bueya, jĩwĩ.

16 Pedroro sãñãñanemowĩ sũcã:

–Simón, Jonás macũ, ¿yũũre maĩĩ? jĩwĩ.

–Éjũ, yũũ Òpũ. Mũũ masĩã yũũ mũũrē maĩrére, jĩwĩ.

–Too docare yũũre padeorãre coteya, jĩwĩ.

17 Too síro jĩñemowĩ sũcã:

–Simón, Jonás macũ, ¿yũũre maĩĩ?

Pedro ññãrĩ cũürē sãñãrĩ ññagũ, bayiró bóaneõgũ wáawi. Cũürē jĩwĩ:

–Òpũ, mũũ niipetirere masĩã. Mũũ masĩã yũũ mũũrē maĩrére, jĩwĩ.

Jesús cũürē jĩwĩ:

–Too docare yũũre padeorãre bueya. 18 Mũũrē ateréja diamacãrã jĩã: Mũũ mamũ niigũ ména, mũũ booró sutiré sãña, mũũ noo wáadugaropu wáawũ. Bũcũ wáagupe, mũũye wãmorĩrē súumũõcogudacu. ãpĩ mũũrē suti sãã, mũũ wáadugaheropu mũũrē néewagudaqui, jĩwĩ.

19 (Jesús teero jĩgũ, “Pedro biiro wáa, diagudaqui” jĩgũ tiiwí. “Cũũ diarémēna basocá Cõāmacūrē añurõ wedeseadacua” jĩgũ, teero jĩwĩ.)

Teero jĩāri siro, Jesús cūūrē jĩwĩ:

—Yũure padeonunúserucujãña, jĩwĩ.

Jesús Juanrē maĩrígue

20 Too síro Pedro cāmenucā, yũũ cūā siro nũũrĩ ĩñawĩ. Yũũ Jesús maĩnógũ niuwũ. Yũũrá too sugueropure ũsā yaaritore, Jesús putogā duigu, cūūrē sãĩñáwũ: “Ōpũ, ¿noã mũũrē ĩñatutirapure ticogudari?” jĩwũ.* 21 Pedro yũũre ĩñagũ, Jesuré sãĩñáwĩ:

—Ōpũ, ¿ānirē deero wáaadari? jĩwĩ.

22 Jesupé cūūrē yũũwĩ:

—Yũũ putuaatiripu cūũ catiricārē, tee mũũye maquē mee niĩā. Teeré wācũrijãña. Mũũ yũũpere wācũnũũseya, jĩwĩ.

23 Cũũ teero jĩrĩ tũorá, Jesuré padeorá “Juan diariqui” jĩrē sesajõāmiwũ. Jesús yũũre “cũũ diariqui” jĩgũ mee tiiwí. Biirope jĩgũ tiiwí: “Yũũ putuaatiripu cūũ catiricārē, tee mũũye maquē mee niĩā”.

24 Yũũ Juan niĩā, Jesús buegú niirigu. Yũũ ĩñariguere jóaa. Teero tiigá, “diamacárã niĩā” jĩmasĩnoã.

25 Apeyé Jesús tiirigue pee niĩā. Yũũ tũgueñarĩ, cūũ tiiriguecõrõ jóaatã, peepũrĩ peti wáabojĩyu. Teepũrĩ atibũrecore dadajõãbojĩyu.

* 21:20 Jn 13.25.

Jesucristo beserirare ESPÍRITU SANTO TIÍÁPURIGUE

Espíritu Santo atiadarere Jesús wedesuguerigue

¹ Teófilo, m̄urē sicutū too suguerop̄are jóawu. Tiip̄urē niipetire Jesús basocáre buerucuriguere, cūū tiirucúriguere wedewu. Sicato cūū buen̄cāriguere, ² téé cūū bueyapac̄tiriguere wedewu. Teero biiri cūū ūm̄āsepu m̄uāwariguere wedewu. Jesús ūm̄āsepu m̄uāwaadari sugero, cūū buerá cūū beserirare dutiré cūūyigu cūā tiíadarere. Espiritu Santo masīre tiorémēna teeré dutiyigu. ³ Cūū dia masāri siro, Jesús bauáyigu. Cuarenta buercore pee bauáyigu cūārē. Teero tiirá, cūārē iñarā, “marī ‘diajōāwī’ jīīarigura catii” jīiyira. Cōāmacū dutiré basocāp̄are niíadare jeariguerē wedenemoyigu sūcā.

⁴ Jesús cūāmena niigū, cūārē Jerusalén̄pu niidutiyigu ména. Cūārē jīiyigu:

—Yuu Pacu múārē too sugueropu jīīriroborora Espiritu Santore ticodiocogudare yueya. Teeré wedetoawu. ⁵ Juan múārē ocomēna wāmeōtiwi. Yuu Pacupeja nemorō añurō tiigúdaqui múārē: Péerogā siro Espiritu Santore ticodiocogudaqui, jīiyigu Jesús.

Jesuré Cōāmacū ūm̄āsepu néem̄ārigue

⁶ Cūūmena neāarira cūūrē sāiñayira:

—Ēsā Ōpū, ¿m̄u mecātīgārē romanuārē cōājāgūdari? Teero biiri ¿āpērā marīya wederare diamacūrā marīrē dutirā sāārī tiigúdari? jīīmiyira.

⁷ Cūū yuuyigu:

—Marī Pacu sīcārā masīqui. Cūū “teerora wāaaro” jīīrī, teerora wāaadacu. Ate masīre múāye maquē niiria. ⁸ Teero niipacari, marī Pacu cūū tuturare múārē ticogudaqui, Espiritu Santo múārē atiri. Múā cuuro manirō, wācūtutuaremena yéé quetire basocáre wedera wāaadacu. Jerusalén macārārē, Judea dita macārārē, Samaria dita macārārē, niipetiro atibúrecopu niirārē wedera wāaadacu, jīiyigu.

⁹ Teero jīī wedetoaari siro, cūūrē cūū Pacu néem̄āwayigu ūm̄āsepu. Cūū m̄uāwari, cūū buerá iñanunuseyira. Cūūrē ōmeburuá tuubiácōjayiro. Teero tiirá, cūūrē iñanemoriyira sáa. ¹⁰ Cūā Jesús m̄uāwari iñanucūīrī, cūā decopu ūm̄ā p̄uarā suti butiré sānarira bauānucājeayira. ¹¹ Cūārē jīiyira:

—Múā Galilea macārā, ¿deero tiirá ūm̄āsepu iñanūconucūī? Āni Jesús múāmena niirigu mecātīgā ūm̄āsepu m̄uāwarigura atibúrecopare atigudaqui sūcā. Múā cūūrē m̄uāwari iñāriroborora atigudaqui, jīiyira.

Judare wasogúðare beserigue

¹² Teero tiirá siro, Jesús beserira Ētāgú Olivopu niirira diiwá, Jerusalén̄pu cooperatūawayira. Tiimacā p̄togā niíā tiigú sica kilómetro wáaro.

¹³ Jerusalén̄pu p̄tūajeara, cūā cānirī wiip̄u wáayira. Tiiwí casac̄tiri wii niiyiro. Sicatatia ūm̄ārō macā tatiapu sāñwayira. Cūā niiyira: Pedro, Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago (Alfeo macū), Simón (romanuā dutirāre cōādugara menamacū niimirigu), Judas

(Santiago macū) niyira. ¹⁴ Cúã sīcārōména neã, Cōãmacūrē sāirucúyira. Jesús baira, cūū paco María, ãpērã numiãcã cúãmena neãyira.

¹⁵ Teeburecorire Jesuré padeorã neãyira sūcã. Ciento veinte watoa niyira. Pedro wãmancã, cúãrē wedeyigu.

¹⁶ –Yãa wedera, too sugueropũ marĩ ñecũ David Espiritu Santo masĩre tiorémēna Judare wáaadarere jóasuguerigu niĩwĩ. Cōãmacāye queti jóaripũ maquē diamacārã wáaadare niirō tiiwá. Teero tiigú, ãpērãrē Judas néewa, cúãrē Jesuré eñowĩ. Cúãpe Jesuré ñee, néewawa. ¹⁷ Judas ãsã menamacārã niĩmiwĩ. Jesús cūũcārē basocãre buerere cūũmiwĩ. ¹⁸ Cūũ ñañarō tii wap-atáriguemena sicadita sãinóyiro. Too síro dupupe ñaacũmu, cūũ páaga podó, cutamisi witibatejōãyigu. ¹⁹ Niipetira Jerusalén macārã teeré tuoyira. Cúã tiiditare Acéldama jĩyira. Acéldama “Dí Dita” jĩrō tiicú cúãyemena.

²⁰ Tĩatopũ Salmopũpũre jóagu teeré biiro jóarigu niĩwĩ:

Cūũye niimirigue cōãjãnoãrō.*

Cūũ jóarigu niĩwĩ sūcã:

Ãpĩ cūũ pademiriguere wasoáro,†

jĩ jóarigu niĩwĩ.

²¹⁻²² ‘Marĩmena sĩquērã niipetiropũ wáanetōrira niĩyã, marĩ Ōpũ Jesús marĩmena niĩrĩ. Juan Jesuré wãmeōtiri, tée Cōãmacũ cūũrē ãmuãsepũ néemuãrĩ, ññarira niĩyã. Ñniãpũre sīcũ besero booa ãsã oncemena niigũdũre. Cūũ ãsã tiiróbiro Jesús diarigupũ masãrigue quetire wedegú wáagudaqui, jĩ wedeyigu Pedro.

²³ Tiitatiapũ niirã pũarãrē beseyira. Sīcũ José Barsabáre beseyira. Cūũ wãmesotoapeore griegoayemena Justo niyiro. Ãpĩ Matĩare beseyira. ²⁴⁻²⁵ Too síro marĩ Ōpũrē sãirã, biiro jĩyira:

–Ësã Ōpũ, mũũ niipetira basocã wãcũrere masĩã. Judas wasogũdũre besetoajiyu. Ësarē eñonã. ¿Nii niigari? Judas mũũ dutiré cūũriguere duujãwĩ, ñañarã cúã ñañarō netōrōpũ wáagu, catigu cūũ ãñurō tiirírigue wapa, jĩ sãiyira.

²⁶ Too síro pũapē ãtãperũ Matías, Barsabás wãmerē jóayira. ¿Nii marĩ Ōpũ beserigu niĩ? jĩrã, piipũ sãã, sicape née, ññayira. Matías wãme jóaturipe niyiro.

–Jãã, ãni Matías Judas wasogú niĩ, jĩyira.

Cūũ ãpērã oncemena Jesucristoye quetire wedegú wáayigu.

2

Espiritu Santo diijéarigue

¹ Cincuenta burecori Pascua netōrĩ síro, Pentecostés wãmecutiri bosebureco wáayiro. Tii bosebureco niirĩ, niipetira Jesuré padeorã sīcārōména neãyira. ² Tiiwiipú cúã duiri, wãcũña manirō wĩno bayiró atiro tiiróbiro ãmuãsepũ busudiatiyiro. Tiiwĩ bususesajōãyiro. ³ Teero wári, pecame jũãrĩpōnabiro bauré cúãcōrōrē pesayucoyiro. ⁴ Niipetirarena Espiritu Santo niinucãgũ jeayigu. Cūũ dutirémēna ãpērã basocãye wedeserere masĩripacara, wedesenucãyira.

⁵ Teeburecorire Jerusalenpũre paũ judíoa apeyé dita macārãpũ niyira. Cúã Cōãmacūrē quioníremena padeorã niyira. ⁶ Cúã tee busari tuorã, toopũ

* **1:20** Salmo 69.25. † **1:20** Salmo 109.8.

neāwayira. Deero jīmasīriyira, cūā p̄top̄u jeara. Cūā basocácōrō cūāye wedeseremena Jesús bueráre wedeseri t̄oyíra. ⁷T̄omanijōārā, cāmerī jīyira:

—Niipetira āniā wedesera ¿Galilea macārā mee niimī? ⁸ ¿Deero tiirā marīyere āñurō wedeseri t̄oi? ⁹ Marī aperó macārā niā. Partia macārā, Media macārā, Elam macārā, Mesopotamia macārā, Judea macārā, Capadocia macārā, Ponto macārā, Asia macārā niā marī. ¹⁰ Frigia macārā, Panfilia macārā, Egipto macārā, Cirene p̄to macārā niā marī. Cirene Libia ditap̄u niā. Sīquērā Roma atirá niīya. ¹¹ Cūā sīquērā judíoa niīya. Āpērā judíoa niihērā Cōāmacūrē padeoóya. Āpērā Creta macārā, Arabia macārā niīya. Marī niipetira marīye wedeseremena t̄orā tiia Cōāmacū āñurē tiirēre, jīyira.

¹² Niipetira t̄omanijōāyira.

—¿Ate deero jīd̄ugaro t̄ii? jī cāmerī sāiñáyira.

¹³ Sīquērā cūārē buijáyira.

—Āniā cūmurā tiíya, jīyira.

Pedro basocáre wederigüe

¹⁴ Cūā teero jīrī t̄ogú, Pedro āpērā once Jesús beseriramena w̄m̄m̄ncā, bayiró busarómena wedeyigu:

—Yáa wedera, niipetira Jerusalén niirā, ȳm̄ jīrēre āñurō t̄oyá. ¹⁵ “Āniā cūmurā tiíya” jī w̄cūmiā múā. Cūmurā mee tiíya. Mecūtígā ñamisāñurōgā nueve niā. ¹⁶ Múā mecūtígā t̄orēre too suguerop̄u profeta Joel jóarigu niiwī: ¹⁷ Atibáreco petiádari sugero, Espiritu Santore niipetirare ticodiocoguda, jīrigu niiwī Cōāmacū.

Espiritu Santore ticodiocori, múā p̄na ūm̄ā, numiā ȳm̄ wededutirere wedeadacua.

B̄utoáre, mamarārē cūā quēērōp̄u ēñogúdacu too sírop̄u wáaadarere.

¹⁸ Ȳm̄re padecoterare Espiritu Santore ticodiocogudacu.

Cūācā ȳm̄ wededutirere wedeadacua.

¹⁹ Ūm̄āsepare merēā baurē tiigúdacu.

Atiditap̄re dí, pecame, ōme ȳm̄ tiēñore niādacu.

²⁰ Muīpū b̄areco macū nañt̄ājōāgūdaqui.

Muīpū ñami macū dí tiiróbiro sōāgú wáagudaqui.

Marī Ōpū jeaadari b̄areco sugero teero wáaadacu.

Quioníri b̄areco niādacu. Bári niirí b̄areco mee niādacu.

²¹ Sīcū: “Ȳm̄ Ōpū, ȳm̄re netōnéña” jī sāigúno netōnénogūdaqui,*

jī jóarigu niiwī Joel, jī wedeyigu Pedro—.

²² Yáa wedera, ȳm̄ jīrēre āñurō t̄oyá, jīyigu sūcā—. Jesús Nazaret macā macūrē múā iñajyu. Cōāmacū cūm̄ena pee āñurē tiirígu niiwī. Bayiró tutuaremena tiēñore tiirígu niiwī cūm̄ena. Teerē múā āñurō masiā. ²³ Múā cūārēna curusap̄u sīādutira, ñañarāpare ticow̄. Cōāmacū tiatop̄u “teero wáaadacu” jīrirobirora wáaw̄. ²⁴ Cōāmacū Jesurē diarigup̄re masórigu niiwī. Cūā diadoaririgu niiwī. Masāgūdu niigū tiíyigu. ²⁵ Tiatop̄u David jóasuguerigu niiwī Cristo Cōāmacūmena wedeseadarere:

Ȳm̄ ȳm̄ Ōp̄gē ȳm̄ díamacūp̄u iñarucujāw̄.

Cūā ȳm̄ díamacūpe niirí, cuiria.

²⁶⁻²⁷ Teero tiigú, ȳm̄ bayiró usenigū wedesea. Yáa userom̄ena bayiró usenigū basaa.

* 2:21 Joel 2.28-32.

Yáa yeeripūnarē diarira iñanorōꝛꝛꝛ ꝑꝛꝛꝛ cūũdoaricu.

Yũũre “bóarijããrō” jĩĩgũdacu ꝑꝛꝛꝛ, yũũre maĩgũ.

Teero tiigũ, yũũ añũrō cuire manirō nijãgũdacu, ꝑꝛꝛꝛẽ yuegũ.

28 Yũũre catiré petihére bũanũcãrĩ tiiwũ.

Mũũrẽ iñagũ, ũseniremena niigũdacu,†

jĩĩ jóarigu niiwĩ David.

29 Yáa wedera, añũrō tũojĩña ména marĩ ñecũ Daviyé maquẽrẽ. Cũũ diajõãyigu. Cũũ diari, cũũrẽ yaarĩra niiwã. Cũũ diari yaarĩ cope masãcope marĩ ꝑꝛꝛꝛꝛꝛa niĩã ména. 30 David catigu, profeta niirigu niiwĩ. Cõãmacũ too síꝛꝛꝛꝛꝛ tiĩádarere masĩjgũ, wederigu niiwĩ: “Mũũ ꝑãrãmi niinũnũsegũꝛꝛꝛ ꝑꝛꝛꝛ dutirobirora atiditaré Őꝛũ niigũdaqui”,‡ jĩĩrigu niiwĩ Cõãmacũ quionĩremena.

31 Teero tiigũ, David Cõãmacũ beserigu diarigũꝑꝛꝛe masõriguere iñagũ tiirõbiri jóarigu niiwĩ: “Mũũ yũũre diarira iñanorōꝛꝛꝛ cõãdoaricu. Yáa õꝑũũ bóaricu”.

32 Jesuré wãaadare jóarigu niiwĩ. Cõãmacũ cũũrẽna masõrigu niiwĩ. Teeré ũsã niĩpetira iñawũ. 33 Cõãmacũ cũũrẽ ãũũãseꝑũ nẽemũãrigu niiwĩ, cũũ diamacũpe duiaro jĩĩgũ. Cũũ ꝑacu tiatoru jĩĩrirobirora cũũrẽ Espĩritu Santore ticoyigu. Cũũpe ũsãrẽ ticonetõnecoarigu niĩãwĩ. Teerã niĩã múã iñããrigue, múã tũoãrigue.

34 Davipé cũũya õꝑũũmena ãũũãseꝑũre mũãwaririgu niiwĩ. Mũãwaripacu, ateré jóarigu niiwĩ:

Cõãmacũ jĩĩwĩ yũũ Őꝑũrẽ:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

35 tée mũũrẽ iñatutirare mũũ dutiriguere yũũ añũrō yũũrĩ tiirĩꝛꝛ”,§

jĩĩ jóarigu niiwĩ.

36 Teero tiirã, judíoa niĩpetira tũomasĩãrõ. Múã Jesuré curusapũ páabiatu siãdutiꝑacari, Cõãmacũ cũũrẽna marĩ Őꝑũ wãari tiirĩgu niiwĩ. Cõãmacũ cũũrẽ ticodiocorigu niiwĩ, marĩrẽ netõnéãrõ jĩĩgũ, jĩĩ wedeyigu Pedro.

37 Cũũ teero jĩĩrĩ tũorã, bayiró wãcũpati, sãĩñãyira:

—Ŭsãya wedera, ¿ũsã deero tiĩádari? jĩĩyira Pedrore, ãꝑẽrã Jesús beserirare.

38 Pedro cũãrẽ yũũyigu:

—Wãcũpati, wasoyã múã ñãñaré tiiré. Jesucristore padeó, wãmeõtidutiya. Múã teero tiirĩ, múã ñãñaré tiiré Cõãmacũ acabógudaqui. Espĩritu Santo múãꝑũre niigũ jeari tiigũdaqui. 39 Cõãmacũ marĩ Őꝑũ tiatoru jĩĩrirobirora múããrẽ, múã põna niinũnũserare, yoaro macãrãcãrẽ, niĩpetira cũũ beserãre Espĩritu Santore ticogudaqui, jĩĩyigu Pedro.

40 Cũũ tee dícu wederiyigu. Cũãrẽ wãcũtutuare tico, añũrõ quionĩremena wedenemoyigu:

—Atibũreco macãrã ñãñaré tiiré dutijõãña. Cõãmacũ netõnéreperere ñeña, jĩĩyigu.

41 Pedro wedeariguere padeorã wãmeõtinoyira. Tiiburecora Jesuré padeorãmena tres mil watoa basocã niinemoyira.

42 Cũã Jesús beserira buerére tũorucúyira. Niĩpetira Jesuré padeorã cãmerĩ wéepo niijãyira. Suoyã, Cõãmacũrẽ sãĩ tiirucúyira.

Jesuré padeorã sicato tiinũcãrigue

43 Jesús beserira diarecutirare netõné, apeyé pee Cõãmacũ siçũrã ti-imasĩrere tiĩẽñoyira. Cũã tiirére iñarã, basocã niĩpetira cuirucuyira. 44 Jesuré

† 2:28 Salmo 16.8-11. ‡ 2:30 Salmo 132.11-12. § 2:35 Salmo 110.1.

padeorá sicapõna macãrã tiiróbiro niiyira. Cúã cʉorére cãmerĩ batoru-cuyira. ⁴⁵ Peedita cʉorá, apeyenó pee cʉorá teeré dúayira. Cúã dúa wap-atáriguere apeyenó cʉohérare batoyira. ⁴⁶ Bárecoricõrõ niipetira súbusera neãyira Cõamacũwiipu. Cúãye wiseripu useniremena cãmerĩ sʉoyáruucuyira. ⁴⁷ Cõamacũrẽ usenire ticorucujáyira. Ápêrãcã cáãrẽ añurõ ñna padeoyira. Bárecoricõrõ Cõamacũ padeorĩ tiiyigu cãũrẽ padeohéare. Jõõpemená Jesuré pau padeomãñucãyira.

3

Pedro, Juan wáamasĩhẽgãrẽ wáari tiirĩgue

¹ Sicabũreco coeritó siro tres niirĩ, Pedro, Juan Cõamacũwiipu wáara tiiyira. Tiiwiipáre bárecoricõrõ tii horare Cõamacũrẽ basocá súbuseyira. ² Toopú sícũ basocá wáamasĩhẽgũ duiyigu. Sicato bauáguɸura posarigu ni-yiyigu. Bárecoricõrõ Cõamacũwii sope sããwaro cãũrẽ néewa dupoyira. Ti-isope wãmecutia Ññurĩ Sope. Too sããwarare niyeru sãĩduiyigu. ³ Pedro, Juan sããwaadara tiirĩ ññagũ, cúãrẽ niyeru sãiyigu. ⁴ Pũarãɸura cãũrẽ ññayira. Pedropo: —Ûsãrẽ ññaña, jĩiyigu.

⁵ Cũũ cúãrẽ bayiró ññayigu. “Yũũre niyeru, apeyenó ticoadara tiicúa”, jĩĩ wãcũmiyigu. ⁶ Pedro cãũrẽ jĩiyigu:

—Niyeru cʉoríá yũũ. Teeré cʉorírasũ, mũũrẽ tiiarũguda. Jesucristo Nazaret macã macã tutuaremena mũũrẽ jĩĩ: Wũmũncã, wáaya.

⁷ Tee jĩĩgũrã, cãũ duigúre diamacũ macã wãmorẽ ñee, wéemũõcoyigu. Cũũ wéemũõcorira, máata cũũye dupori, cãũ aññayera tutuajõãyiro. ⁸ Bupucutúa, wũmũncã, wáanũcãyigu. Wáagura, bupuwá, Cõamacũwiipu cúãmena sããwayigu. Usenire ticoyigu Cõamacũrẽ. ⁹⁻¹⁰ Niipetira Cõamacũwiipu niirã cãũrẽ ññamasĩyira.

—Ñni jõõ bupuwágu, Cõamacũrẽ usenire ticogu Ññurĩ Soperu niyeru sãĩduiariguɸura niirã, jĩiyira.

Cãũrẽ wáarere ññamanijõãyira.

Pórtico de Salomónũ Pedro basocáre wederigüe

¹¹ Wáamasĩhẽgũ niirigu cãũrẽ duuriyigu. Basocá cãũrẽ ññamanijõã, Pedro, Juan putoɸu cutusãjeayira. Too cúã neãrõ biayá manirĩ tatia niã. Tiitatia wãmecutia Pórtico de Salomón.

¹² Cúã cutusãjeari ññagũ, Pedro cúãrẽ jĩiyigu:

—Yáa wedera, ¿deero tiirá múã nocõrõca ññamanijõãĩ? ¿Deero tiirá múã ãsãrẽ bayiró ññai? Múã ãsãrẽ “Ñniã basocá aññurã niijĩrã, cúã tutuaremena wáari tiíya” jĩĩ wãcũã. ¹³ Marĩ ñecãsũmũã Abraham, Isaac, Jacob, ãpêrã marĩ ñecãsũmũã Opũ niirigu niĩ Cõamacũ. Cũũrã “Jesús mũpatĩ macũ niĩ; aññuniĩ” jĩĩ, eñõrigu niiwĩ. Jesuré múãrẽ dutirãɸure ticowũ. Pilato ññacoro múã cãũrẽ booríwũ. Cũũ “Ñnirẽ wionécogudu tia” jĩĩpacari, múã “wionécõrijãña” jĩiwũ. ¹⁴ Jesús ññañare manigũ, aññurẽ tiigúre múã booríwũ. Basocá siãgũɸere wionécodutiwũ Pilato. ¹⁵ Jesús marĩrẽ catirẽ ticogũɸere siãdutiwũ. Cõamacũ cãũrẽ diariguɸure masõrigu niiwĩ. Ûsã teeré ññawũ. ¹⁶ Jesús cãũ tutuaremena ãni múã ññamasĩgũrẽ wáari tiarigu niíawĩ. Jesús ãsã cãũrẽ padeorĩ ññagũ, múã ññacoro ãnirẽ aññurõ netõñéarigu niíawĩ.

17 'Yáa wedera, múá “Cōāmacū macū niīi” jīi masīrijrā, cūūrē sīādutiwā. Marīrē dutirácā teorora tiiwá. 18 Cōāmacūpe Cristo cūū beserigu ñañarō netōādarere wedetoarigu niiwī. Niipetira profetas teeré jóarira niiwā. Múá cūūrē ñañarō tiiríguemena teeré wáari tiirigu niiwī. 19 Múá ñañaré tiirére wācūpati, wasoyá. Cōāmacū booróbirora tiiyá. Teero tiiri, Cōāmacū múá ñañaré tiirére acabó, añurō niirecutiri tiigúdaqui. 20 Jesucārē ticodiocogudaqui sūcā. Cūū Cōāmacū beserigu Cristo niīi. 21 Mecūtīgā cūūrē ūmūāsepu pūtuáro booa, téé Cōāmacū niipetirere wasorípu. Teeré Cōāmacū cūūyara profetas añurāmēna wedesuguerigu niiwī. 22 Moisés biiro jóarigu niiwī: “Too síropu marī Ōpū Cōāmacū profetare ticocogudaqui. Yūū tiiróbiro tiigúdaqui. Cūū marīya wedegu niigúdaqui. Niipetire cūū wederere t̄opetjāña múá. 23 Āpērā cūū dutirére tiidugáherano judíoamēna niinemoricua; sīājānoādacua”,* jīi jóarigu niiwī Moisés.

24 Samuel, āpērā profetas mecūtīgā wáarere jóasuguerira niiwā. 25 Cōāmacū cūūyara profetamēna múārē wederigu niiwī. Cōāmacū múá pacusūmūārē, teero biiri múārē cūū netōnére quetire ticowī. Tee quetire ticogu, Abrahamrē ateré jīirigu niiwī: “Mūū pārami niinunusegumēna niipetira atiditá macārārē añurō tiigúda”, jīirigu niiwī. 26 Cōāmacū cūū macū diarigupure masō, marīrē ticocosuguerigu niiwī. Teemēna marīrē añurō tiirigu niiwī. Marī ñañaré tiirére duudutirigu niiwī, jīiyigu Pedro.

4

Pedro, Juan judíoare dutirá p̄t̄opu wáarigūe

1 Pedro, Juan basocáre wedera tiiri, paiá, āpī Cōāmacūwii coterí basocare dutigú, āpērā saduceo basoca jeayira. 2 Pedro, Juanmēna jīiyigu:

—Cōāmacū Jesurē diarigupure masōrigu niiwī. Teero tiirā, marīcā diaari siro, masāādacu, jīiyigu.

Saduceo basoca, cūāmēna jeaarira tee buerére t̄orá, bayiró cūayira.

3 Cúa, Pedro, Juanrē ñeewayira. Muīpū sāāritopu niiri ĩñarā, cūārē ñeewa, peresu sōnecoyira. 4 Cōāmacūwīpu cūā bueariguere t̄oárira pau Jesurē padeonucāyira. Jesurē padeorāmēna niirā, ūmūā dí cure bapaqueori, cinco mil niyira.

5 Apebúrecope judíoare dutirá, āpērā butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigūe buerá tiimacā Jerusalénpu neāyira. 6 Cūāmēna āpērā neāyira: Anás (cūū paiaré dutigú niyigu), Caifás, Juan, Alejandro, āpērā paiaré dutiráya wedera. 7 Neātoa, Pedro, Juanrē cūā p̄t̄opu neeatidutiya. Cūā p̄to jeari: —¿Noā dutirēmēna teeré tiārī múá? jīi sāññáyira.

8 Pedro, Espiritu Santo cūūmēna niiri, cūārē yūuyigu:

—Ēsārē dutirá, teero biiri butoá dutirá, 9 múá mecūā ūsārē sāññāá, ūsā añurō tiirígūe maquērē masídugara. Múá “¿Ñeenómēna cūūrē wáamasihēgū niimiárigūe netōnéārī?” jīi sāññārā tiicú. 10 Múá sāññáárigūe yūuguda, múá niipetira, teero biiri niipetira Israelya p̄na macārā masīārō jīigū. Jesucristo Nazaret macā macū múá curusapu páabiatudutirigu tutuaremenā āni múá ĩñacoropu niigūrē netōnéāwū. Cōāmacū cūūrē diarigupure masōrigu niiwī. 11 Jesús ūtāqui múá cōāriqui tiiróbiro niīi. Profeta tiiqui maquērē jóarigu niiwī: “Wii weerira ūtāquire booríyira. Cūā booripacari, tiiquira up̄tí macāqui

* 3:23 Deuteronomio 18.15-19; 34.10.

putuáwu tiwiipáre”,* jĩ jóarigu niwĩ. ¹² Āpērāpúja netōnémasĩricua. Cũ sícārā petihérimepu wáaborirare netōnémasĩ, jĩyigu Pedro.

¹³ Dutirá cúa cuuro manirō wederi ñnarā, tuomanijōāyira. Cúa basiro cāmerĩ wedeseyira:

— Ñniā buri niirā, buerira mee niĩya. Marĩ cúārē ñnamasĩā; Jesuména wáanetōrira niĩya, jĩyira.

¹⁴ Pedro, Juan netōnéārigu cúāmena nucūrĩ ñnarā, deero jĩnemomasĩryira.

¹⁵ Cúārē witiwadutiyira ména. Cúā sesaro cāmerĩ wedeseyira:

¹⁶ —¿Deero tiídari marĩ ñniārē? Niipetira āno Jerusalén macārā cúā tiēñōāriguere ñnapetijāāyira niāwā. Teero tiirā, marĩ “tiiríawā” jĩmasĩricu.

¹⁷ Basocá aperó macārāpu teeré tuonemórĩ tiirjāāda. “Múā Jesuyére wedenemorĩ, múā ñañarō tiinóādacu” jĩco cúārē, jĩyira.

¹⁸ Wedesetóa, cúārē sáātitudiyira sūcā. Cúā, cúā putopu jeari, jĩyira:

—¿Ññurō tuoyá múā! Jesuyére péerogā wedenemoriñña; buenemoriñña sáa, jĩmiyira.

¹⁹ Pedro, Juan yuyyira:

—¿Cōāmacū ññacorore ūsā múā dutirére o cúū dutirépere tiirĩ booi? Múā basiro beseya. ²⁰ Ūsā ññariguere, ūsā tuoriguere wederipacara, niimasĩriga, jĩyira.

²¹ Dutirápe bayiró tutuaremena dutinemoyira, cúārē cuiaro jĩrā. Basocá cúūrē wáaariguere ñnarā, Cōāmacūrē usenire ticoyira. Teero tiirā, cúārē ñañarō tiimasĩri, wionécojāyira. ²² Cúā netōnéārigu cuarenta cūmarĩ nemorō cūoyigu.

Jesuré padeorá Cōāmacūrē tiápure sārĩgue

²³ Cúārē wionécoari siro, Jesuré padeorá niirōpu wáayira. Paiaré dutirá, āpērā batoá dutirá jĩāriguere wedeyira. ²⁴ Cúā wederi tuorá, sícāróména Cōāmacūrē jĩyira:

—Ūsā Ōpū, mñ ūmūāse, atiyepá, día pairímaa, niipetire atibúreco niirére tiirigu niā. ²⁵ Tíatopu Espiritu Santo wācūrē ticoréména mñ ūsā ñecū Daviré wededutirigu niwā. David mñ wededutiriguere biiro jóarigu niwĩ:

Judíoa niñhērā Cōāmacūmena cúara ñañarā wáajāya.

Judíopeja “marĩ biiro tiáda Cōāmacūrē” jĩāmajāya.

²⁶ Atibúreco macārā ōpārā neāñya, Cōāmacūrē netōnucā cúūrē ñañarō tiidugára.

Cúū beserigucārē teerora ñañarō tiidugáya,†

jĩ jóarigu niwĩ David.

²⁷ Cúū jóariborira wáawu. Atimacāpúre Herodes, Poncio Pilato, āpērā judíoa niñhērā, judíomena neāwā. “Cúūrē ñañarō tiáda” jĩrira niwā mñ macū Jesús mñ beserigure ñañarō tiádara. ²⁸ Tíatopu mñ “teerora wáaadacu” jĩrirobirora tiirira niwā. ²⁹ Ūsā Ōpū, cúā ūsārē bayiró tutuaremena dutiawā, cuiaro jĩrā. Cúā jĩāriguere wācūñā. Ūsā mñurē padecotera niā. Ūsārē mñaye quetire cuire maniréména wederi tiyá. ³⁰ Mñ tutuaremena diarecutirare netōnéña. Mñ sícārā Jesús mñ macū cúū tutuaremena tiēñōdutiya, jĩyira.

³¹ Cúā tee jĩārĩ siro, cúā niirō cāmeñayiro. Espiritu Santo cúāpúre niyigu. Teero tiirā, Cōāmacūye quetire cuiro manirō wedeyira.

* 4:11 Salmo 118.22. † 4:26 Salmo 2.1-2.

Jesuré padeorá cúa c̄uorére c̄amerĩ batorigue

³²⁻³³ Jesús c̄uūyere wededutigu beserira bayiró tutuaremena basocáre wedeyira: “Marĩ Ōp̄a Jesús diari siro, masārigu niiwĩ. Cūū masāri siro, cūūrē ñawū”, jĩiyira. Niipetira Jesuré padeorá sicārĩbĩro wācūrē c̄uoyira. Cúa c̄uorére “yé dícu niia” jĩriyira. Teero tiirá, cúa c̄uorére c̄amerĩ batoyira. Cōamacū cūārē bayiró tiápuyigu. ³⁴⁻³⁵ Wiserĩ, dita c̄uorá dúayira. Cúa dúa wapatáariguere Jesús beserirare ticoyira. Jesús beserirape cúa ticoariguere cúa menamacārārē apeyenó c̄uohérare batoyira. Teero tiirá, cúāya p̄ona macārā bóaneōrā maniyira.

³⁶ Teeburecorire sicū José wāmecutigu niiyigu. Chipre n̄acārō macū, Leviyá p̄ona macū niiyigu. Jesús beserirape cūārē Bernabé jĩiyira. Bernabé griegoayemena “añurō wācūtutuari tiigú” jĩrō tiicú. ³⁷ Sicadita cūūye oteré ditare dúayigu. Cūū dúa wapatáariguere Jesús beserirare ticopetijāyigu.

5

Ananías, Safira jĩditorigue

¹ Āp̄i Ananías wāmecutigu, cūū n̄amo Safiramena sicadita dúayira. ² Ananías cūū dúa wapatáariguere néed̄uo, d̄usarére ticoyigu Jesús beserirare. Cūū n̄anoména “biiro tiáda” jĩtoayigu.

³ Pedro cūūrē jĩiyigu:

—Ananías, ¿deero tiigú m̄uu Satanárē ȳn̄arĩ? M̄uu Espĩritu Santore jĩditoayu, m̄uu dúa wapatáariguere néed̄uogu. ⁴ Tiidita m̄uu dúaadari suguero, m̄uuya dita niiwū. Tee m̄uu dúare wapa m̄uuye niyeru niijāyiu. ¿Deero tiigú “jĩditoguda” jĩ wācūārĩ m̄uu? M̄uu basocá dícare jĩditogu mee tiia; Cōamacūcārē jĩditogu tiia.

⁵ Teeré t̄uogúra, Ananías ñaacūmu, diajōāyigu. Āp̄erā tee quetire t̄uorá, cuiPETIJōāyira. ⁶ Cūū diari, mamarā tiwiipú s̄āawa, suti caserimena cōma, néewayira, cūūrē yaará wāara.

⁷ Itiá hora siro Safira cūū n̄amo niimiārigo s̄āajeayigo. Teero wāaariguere mas̄riyigo. ⁸ Pedro coore s̄añiáyigu:

—Wedeya ȳn̄are. ¿Múāya dita dúara, nocōrōrā niyeru wapatáarĩ? jĩiyigu.

—Nocōrōrā wapatáawū ūsā, jĩiyigo.

⁹ Pedro coore jĩiyigu:

—¿Deero tiirá múā sicārĩbĩro wācūrém̄ena “marĩ Ōp̄a Espĩritu marĩrē ñañarō tiiriqui” jĩ wācūmiārĩ? Mecūtīgārā m̄uu manu niimiārigure yaará jeaarira putuajeara tiíya. M̄uucārē teerora yaaádara néewaadacua, jĩiyigu.

¹⁰ Cūū teero jĩirā, máata coocā Pedro puto ñaacūmu, diajōāyigo. Coo manu niimiārigure yaará jeaarira diaarigopure buajeayira. Cūārā coore néewa, yaará wāayira coo man̄nigū putop̄ara. ¹¹ Niipetira Jesuré padeorá, āp̄erā niipetira tee quetire t̄uorá, bayiró cuiyira.

Pedrocā Cōamacū sicārā tiimas̄rem̄ena tiieñorigue

¹² Teeburecorire Jesús beserirare Cōamacū cūū sicārā tiimas̄rem̄ena pee tiieñorĩ tiiyigu basocá watoap̄ure. Niipetira Jesuré padeorá Pórtico de Sa-lomón tatiapu sicārōm̄ena neāyira. ¹³ Āp̄erā cūāmena bapacuti, cui niiyira. Cūārē bapacuti, cuipacara, Jesuré padeoráre añurō wācūyira. ¹⁴ Ūmaā, numiā pāu Jesuré padeom̄ān̄ucāyira. ¹⁵ Diarecutirare maa wesapu néewa, cōaré caseri sotoapu cūūyira. “Pedro netōwágu, cūū wāt̄icōātucoro cúa sotoa

netōwári, cūā diaré netōādacu”, jī wācūyira. ¹⁶ Jerusalén wesa niiré macārī macārācā diarecutirare néewayira. Wātīā ñañarō tiinórācārē néewayira. Niipe-tira netōnéoyira.

Pedro, Juan peresuwiip̄ duiarira witi rigue

¹⁷ Cūā teero tiirí t̄orá, paiaré dutigú, niipetira cūā menamacārā saduceo basoca iñatutiya cūārē. ¹⁸ Teero tiirá, Jesús beserirare ñee, néewa, peresuwiip̄ sōnecomiyira. ¹⁹ Tiiñamirā ángele peresuwii sopepāmarē pāō, cūārē néewitiatiyigu.

²⁰ —Cōāmacūwiip̄ basocáre wedera wáaya, jīyigu—. “Jesuré padeoráre Cōāmacū añurō niirecutiri tiigúdaqui”, jī wedeya, jīyigu ángele.

²¹ Cūū jīārirobirora bōemuātiri, Cōāmacūwiip̄ sāāwa, bueyira. Tiiburecora paiaré dutigú, cūā menamacārāmena, judíoare dutirá, teero biiri b̄toá dutiráre neādutiya. Cūā neāpetiari siro, peresuwiip̄ niirārē néeatidutimiyira. ²² Cōāmacūwii coterí basoca peresuwiip̄ jeara, cūārē buariyira. Cūā manirī iñarā, wedera wáayira. ²³ Toopú jea, cūārē wedeyira:

—Peresuwii añurō biaári wii niimiāwū. Tiisope coterí basocacā añurō cotemiāwā. Tiisopere pāō iñarī, sīcūno maniāwī, jīyira.

²⁴ Cūā teeré t̄orá, Cōāmacūwii coterí basocare dutigú, paiaré dutirá dee tii masīriyira.

—¿Deero yapacutíadari ate? jīyira.

²⁵ Cūā wācūrā tiirí, sīcū jea, wedeyigu:

—T̄oyá ména. Múā peresuwiip̄ sōnecomīārira Cōāmacūwiip̄ basocáre buera tiíawā, jīyigu.

²⁶ Cūū wederí t̄orá, Cōāmacūwii coterí basoca cūārē dutigúmena cūārē ñeerā wáayira. “Basocá cūārē maírā marīrē útāperimena déebocua” jīrā, cūārē néewara, ñañarō tiiriyira. ²⁷ Cūārē judíoare dutirá decop̄ néejeari, paiaré dutigú cūārē jīyigu:

²⁸ —Īsā múārē “cūūye maquērē buenemori jāña” jīmiāwū. Īsā múārē buedutiripacari, niipetiro āno Jerusalén̄p̄are múā bueré sesajōātoa. Múā buerémena ūsāpere “cūā cūūrē sīārī tiiwā” jīrī tiidugára t̄ia, jīyigu paiaré dutigú.

²⁹ Pedro, āpērā Jesús beseriramena cūūrē ȳuyigu:

—Basocá dutiré Cōāmacū dutiré niihērī, Cōāmacū dutirépere tiiró booa.

³⁰ Cōāmacū marī ñecūsūmuā Ōp̄ Jesús diarigap̄are masōrigu niiwī. Jesús niī māā curusap̄ p̄abiātu diari tiirigu. ³¹ Cūūrēna masōtoa, ūmuāsepe néemuā, cūūya wāmo diamacūniñape d̄poyigu. Marīrē netōnérigu, marī Ōp̄ niīārō jīgū, teero tiirigu niiwī. Marī judíoa ñañarē tiirére wācūpati, wasorí, marīrē acabógudaqui. ³² Īsā Jesús tiiriguere iñarira niījīrā, teeré wedea. Espiritu Santocā iñarigu niiwī. Cōāmacū cūū dutiré tiiráre Espiritu Santore ticoqui, jīyigu Pedro.

Gamaliel wederigü

³³ Cūū tee jīrī t̄orá, bayiró peti cúayira. Cūārē sīādugámiyira. ³⁴ Cūā cúari iñā, Gamaliel judíoare dutirá menamacū w̄m̄m̄nucā: —Āniārē s̄owit̄iwaya ména, jīyigu.

Gamaliel fariseo basocū, Moisés jóarigü buegú niyigu. Basocá “añuni” jī padeogú niyigu. ³⁵ Cūā s̄owit̄iwari siro, toopú niirārē jīyigu:

—Yáa wedera, añurõ wácũña múã cúãrẽ tiidugárere. ³⁶ Tíatopure sícũ Teudas wámecutigũ “yũũ dutigú niĩã” jĩĩ wácũmiyigu. Cuatrocientos basocá cãũ buerére nũnyíra. Too síro cũũrẽ ãpẽrã síãjãyira. Cũũrẽ síããri siro, cũũrẽ yũũmiãrira cúã booró wáabatejõãyira. Nocõrõrã cãũ buemiãrigue petijõãyiro. ³⁷ Too síro basocãre cúã bapaqueore bærecori niirĩ, ãpĩ Judas Galilea macũ niyigu. Paũ basocá cũũrẽ nũnrĩ tiimiyigu. Too síro cũũcãrẽ síãjãyira. Cũũrẽ síããri siro, cũũrẽ yũũmiãriracã cúã booró wáabatejõãyira. ³⁸ Teero tiigú, múãrẽ wedea. Cúãrẽ teero ññajãña. Basocá dutirémene cúã bueri, petijõããdacu. ³⁹ Cõãmacũ dutirémene cúã bueri docare, múã sícãrĩbĩricu. Múã cúãrẽ cãmotãra, Cõãmacũrẽ netõncãrã tiibõcu, jĩiyigu Gamaliel.

⁴⁰ Cũũrẽ “jáũ” jĩiyira.

Jesús beserirare sũocó, tãna, “Jesuyé quetire wedenemoriãña” jĩĩ, cúãrẽ wionécojãyira.

⁴¹ Cúã judíoare dutirá pũtopũ niãrira witiyira useniremena. Cãmerĩ wedeseyira:

—Cõãmacũ marĩrẽ “ãpẽrã cúãrẽ ññañarõ buijãpacari, Jesuyére bueduricua” jĩĩ masĩjĩyi, jĩiyira.

⁴² Bãrecoricõrõ Cõãmacũwiipũ, wiseripú “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩĩ” jĩĩ wederucujãyira.

6

Apóstoles cúãrẽ tiãpuadarare beserigue

¹ Jõõpemenã paũ Jesuré padeonucãrã tiiyíra. Teebũrecorire griegoaye wedesera hebreoaye wedeseramena cúayira.

—Ësãya wedera wapewia numiãrẽ búrecoricõrõ péerogã yaaré ticorã niĩãwã, jĩiyira.

² Teero tiirã, cúã doce Jesús beserira Jesuré padeorã niipetirare wedeãdara neãdutiya.

—Ësã Cõãmacũyere wededu, yaaré batori, añuria. ³ Teero tiirã, siete ãmũã múãmena niirãrẽ beseya. “Cúãrã basocã añũũya” jĩĩrã, Espiritu Santo dutirẽ tiirucúra, añurõ masĩrã niãrõ. Múã beseadarare yaaré batodutiadacu.

⁴ Ësãpe Cõãmacũrẽ sãĩ, cũũyere buerucujããdacu, jĩiyira.

⁵ Niipetira: —Teerora wãaaaro, jĩiyira.

Teero tiirã, sícũ Esteban wámecutigure beseyira. “Cũũ añurõ Cõãmacũrẽ padeói; cũũmena Espiritu Santo niiqui”, jĩiyira. Æpẽrãrẽ Antiope, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás beseyira. Nicolás Antioquía macũ judíoayũ niiripacu, cúã tiirõbiro Cõãmacũrẽ padeogũ wãyigu. ⁶ Cúãrẽ besetoa, Jesús beserira puto néwayira. Cúã néjeari, Cõãmacũrẽ sãĩbosáyira. Cúã besearirare ñnapeóyira, Cõãmacũ múãrẽ tiãpuaro jĩĩrã.

⁷ Too síro Cõãmacũyere paũ basocá masĩpetijõãrã tiiyíra. Jerusalén macãrã paũ Jesuré padeorã niinucãyira. Paicã paũ Jesuyére tiinucãyira.

Estebanrẽ ñee, néewarigue

⁸ Estebanrẽ Cõãmacũ añurõ tiãpuyigu. Teero tiigú, tutuaremena Cõãmacũ dícu tiimasĩrere basocã ññacoropũ tiieñoyigu. ⁹ Cũũ puto ãpẽrã jeayira. Judíoa niyira. Cúã dutiapenori basoca niimirira niyira. Teero tiiró, cúã neãri wii “Libertado” wámecutiyo. Æpẽrã cúã menamacãrã judíoa Cirene macãrã,

Alejandro macārā, Cilicia dita macārā, Asia dita macārā niyira. Cúā cúaremena Estebanrē sāñáyira. ¹⁰ Estebanpe Espiritu Santo cūūrē añurē masiré ticorémena wedeseyigu. Teero tiirá, cúā cūūmena wedese sícārībiriyira. ¹¹ Sícārībiri, āpērārē niyeru tico, jīiyira:

—Jīiditora wáaya. “Esteban Moisére dutiré cūūriguere ñañarō wedeseawī; Cōāmacūcārē ñañarō wedeseawī”, jīi wedewa basocáre, jīiyira.

¹² Cúā jīiditoariguere tuorá, niipetira basocá, āpērā butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá cúayira. Cutujeá, cūūrē ñee, judíoare dutirá p̄top̄u néewayira. ¹³ Jīiditoracārē néewa, wedesedutiyyira:

—Ñi Cōāmacūwiire ñañarō jīiawī. Moisére dutiré cūūriguecārē teerora jīiawī. ¹⁴ “Jesús Nazaret macā macū Cōāmacūwiire cōāgūdaqui; Moisés marirē tiidutiriguere wasojāgūdaqui” jīirī tuoáwū, jīiditoyira.

¹⁵ Teeré tuorá, judíoare dutirá, too duirá niipetira Estebanrē bayiró ññayira. Cūūya diapóa cúā ññarī, ángeleya diapóa tiiróbiro bauyíro.

7

Esteban wederigue

¹ Paiaré dutigú Estebanrē sāñáyigu:

—¿Diamacūrā niī āniā m̄m̄rē wedesāre? jīiyigu.

² Esteban ȳm̄yigu:

—Yáa wedera, ȳm̄ pacusūmuā, añurō tuoádadu múā, ȳm̄ wederi. Cōāmacū añurō asibatégu marī ñecū Abrahamrē bauáyigu, Mesopotamiaru cūū niirī. Harán macāpu cūū niigū wáadari suguero, cūūrē wedeseyigu. ³ “M̄m̄ya ditare, m̄m̄ya wederare cūūjā, wáagua. M̄m̄ wáari, m̄m̄ niīadari ditare ññogúda”, jīiyigu.

⁴ Teeré tuogú, Abraham caldeoaya ditaru niīarigu Haránpu niigū wáayigu. Toopú cūū pacu diawejōáyigu. Cūū pacu diaweoru siro, Cōāmacū cūūrē atiditá atitó marī niirōrē atidutiyyigu. ⁵ Cūū ānopú jeari, dita ticoriyyigu ména. Ticoripacu, “too síropu m̄m̄ye, m̄m̄ p̄rāmerā niinunuseraya dita niīadacu” jīiyigu. Cōāmacū teeré wederitore, Abraham p̄namaníyyigu ména. ⁶ Cōāmacū cūūrē apeyé wedenemoyigu: “M̄m̄ p̄rāmerā niinunusera āpērāyé ditaru niīadacua ména. Dutiapenori basoca niīadacua. Cuatrocientos cāmarī cūārē padeduti, ñañarō tiāpeadacua. ⁷ Cūārē teero tiirī, ȳm̄ tiidita macārārē ñañarō tiigúdadu. Ȳm̄ teero tiirī siro, m̄m̄ p̄rāmerā niinunusera witiadacua. Witi, atiditaru jea, ȳm̄ dutiré tiīadacua”, jīiyigu Cōāmacū. ⁸ Cōāmacū Abrahamrē wedecūyigu: “Niipetira ām̄nārē cúā cōnerigu yapa macā caseróre widecōāña. Ate ȳm̄ jīirére tiirá, múā ȳm̄mena niirére ññoádadu”, jīiyigu Cōāmacū. Teero tiigú, Abraham cūū macū Isaac ocho búrecori cūū bauári siro, cūū cōnerigu yapa macā caseróre widecōāyigu. Isaacā teerora tiyyigu cūū macū Jacoré. Jacob teerora tiyyigu cūū p̄na doce p̄narī pacusūmuā niīadarare.

⁹ Jacob p̄na marī ñecūsūmuā cúā bai Joseré ññatutira, Egiptopu wáarare dúayira. Cōāmacūpe cūūmena niijáyigu, ¹⁰ niipetire cūūrē ñañarō netōbóarere netōrī tiigúdu. Faraón Egipto dita macārā op̄mena wedeseri, Cōāmacū Joseré masiré ticoyigu. Cōāmacū Faraónrē usenirī tiyyigu Joseména. Teero tiigú, Faraón cūūrē cūū doca macū dutigú sōnecoyigu. Apeyeré, Faraón cūūya wii maquē paderé dutigú cūūyigu.

11 "Too síro niipetiro Egiptopure, Canaánrucārē juabóare wáayiro. Teero tiirá, basocá teeditap̄ niirá bayiró ñañarō netōrā tiiyira. Marī ñecūsūmuācā yaaré buamasriyira. 12 Jacob "Egiptop̄ yaaré dúare niiaýiro" jīrē quetire tuogú, cūū pōnarē, marī ñecūsūmuā niiaðarare, "yaaré sãirã wáaya" jīcoyigu. Cūū sicato ticocoḡ tiiyigu. 13 Cūā nemo jeari, José "yuu muā bai niia" jī wedeyigu cūū sōwūsūmuāre. Faraóncā "cūā José sōwūsūmuā niiawā" jīrī tuoyigu. 14 José, cūū sōwūsūmuāmena queti ticocoyigu cūū pacupure. "Marī pacu, niipetira marīya wederamena atiaro ãnopú", jīcoyigu. Cūūya wederape "setenta y cinco" niiyira. 15 Jacob "jáu" jī, Egiptop̄ wáajōāyigu. Toopú diayigu. Cūū pōna marī ñecūsūmuācā toopúra diayira. 16 Jacob diarigu òpūārē Siquemp̄ néwayira. Toopú Abraham cūū Hamor pōnarē útātuti sãiritutipu cūūyira.

17 Abrahamrē Cōāmacū jīrigue jeaatiri, marī ñecūsūmuā pau basocáputiyira Egiptop̄. 18 Cūā toopú niirīrã, ãpī òpū sãāyigu. Cūū Josenigū tiiriguere masriyigu. 19 Cūū marī ñecūsūmuārē jīdito, ñañarō tiiapeyigu. Cūā pōna bauárare diaaro jīgū, cōādutiyigu.

20 Teeburecorira Moisés bauáyigu. Cūū Cōāmacū ññarī, ãñugúgã niiyigu. Cūū pacusūmuā ññārã muipūrã cúāya wiip̄ cūūrē masōmiyira. 21 Dee tii masri, cūūrē cōājāyira. Cōāãri sirogã, Faraón macō cūūrē ññabuayigo. ññabua, néema, coo macū tiiróbiro cūūrē masōyigo. 22 Egipto macārã ãñurō masrãyere bueyira Moisére. Teero tiigú, cuiro manirō wedesege, òpū tiiróbiro tiirécutigū niiyigu.

23 Moisés cuarenta cūmarī cuogú, cūūya wedera Israelya pōna macārārē ññadugagu, cúā putop̄ wáayigu. 24 Toopú jeagu, sicārē Egipto macū páari ññayigu. Cūūrē cãmeboságu, Egipto macūrē páasãñāyigu. 25 Cūū basirope wãcūmiyigu: "Yūūmenarã Cōāmacū yáa wederare dutiapenori basoca niirārē witiri tiigúdaqui. Cūā ateré masicua", jī wãcūmiyigu. Cūā cūū tiiróbiro wãcūyira. 26 Apebúreco ãpērã cūūya wedera puarã cãmerĩquērã tiirī buajeáyigu. Cūārē cãmerĩquēduri tiidugágu, "muā sicūya wedera niia. ¿Deero tiirã cãmerĩ ñañarō tii?" jī wedemiýigu. 27 ãpīrē bayiró ñañarō tiigúpe Moisére tuunecojāyigu. "Mūū ãsārē dutigú mee niia; ãsārē queti besegú mee niia. 28 ¿Mūū ñamica Egipto macūrē siããrirobirora yūure siãdugágu tii sūcã?" jī yūūtutiyigu. 29 Cūū teero jīrī tuogú, Moisés dutijōāyigu. Madián ditap̄ wáa, aperó macūp̄ tiiróbiro ni, puarã ãmuā pōnacutiyigu.

30 Moisés tiiditap̄re cuarenta cūmarī niiyigu. Sicabureco basocá manirō Sinai útágú putop̄ wáayigu. Toopú yucusati jūūrī ññayigu. Pecame jūūrípōna decop̄ ángele bauáyigu. 31 Moisés teerē ññagū, ññamanijōāyigu. "¿Deero tiiró tee wáamĩto?" jī, putogásãñurō ññaquēnogū wáayigu. Cūū putogãpu jeari, Cōāmacū tiimé decop̄ cūūrē wedeseyigu. 32 "Yūū Cōāmacū niia. Mūū ñecūsūmuā Abraham, Isaac, Jacob Òpū niia", * jīyigu. Moisés ñapōpiyigu. Cuiгу, ññadujāyigu. 33 Cūūrē wedesenemoyigu: "Mūū yūū putora nucūā. Teero tiigú, mūū sapature tuuwéya. Tuuwégu, yūure padeorére ññogúdacu. 34 Yáara basoca Egiptop̄ niirārē ñañarō tiiaperi ññã. Cūā pūnisre tuo. Cūārē netōnégūdu diiatiawū. Teero tiigú, mūūrē Egiptop̄ ticocoguda", jīyigu Cōāmacū.

35 Moisére booririra too suguerop̄ jīyira: "Mūū ãsārē dutigú mee niia; ãsārē queti besegú mee niia". Cūā tee jīpacari, Cōāmacūpe Moisére cúārē dutigūdu,

* 7:32 Éxodo 3.6.

netónégũdu sōnecoyigu sáa. Cõãmacũ ángelere jũúrísatipũ teeré wederi tiiyigu.
³⁶ Moiséra cúãrẽ néewitiwayigu. Cũúrã Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiieñoyigu Egiptopure. Día Sõãrímaa pairímaapucãrẽ teerora tiieñoyigu. Cuarenta cũmarĩ basocá manirõpũ cúã wáari, teerora tiieñorucujáyigu. ³⁷ Cũúrã Israelya põna macãrãrẽ wederigu niiwĩ: “Too síropũ Cõãmacũ profetare ticocogũdaqui. Cũũ marĩya wedegu niigũdaqui. Yũũ tiiróbiro tiigũdaqui”, † jĩ jóarigu niiwĩ Moisés.
³⁸ Moisés basocá manirõpũ marĩ ñecũsũmuã neãrĩ, cúãmena niyigu. Sinái ùtãgũpú ángele cúũrẽ wedeseyigu. Moisés Cõãmacũ dutiré petihérere ñeyigu, marĩrẽ ticogũdu.

³⁹ ‘Cũũrẽ marĩ ñecũsũmuã tuodugáryira. Cũũrẽ boohéra, Egiptopũ cãmecõputuadugamiyira. ⁴⁰ Teero tiirã, Aarónrẽ jĩyira: “Jõõ niĩarigu marĩrẽ Egiptopũ néeatirigu cũũ bauhéro yojõãã. ¿Deero wáayiri? Marĩ masĩria. Teero tiirã, ùsã padeoádarare weebosaya. Cũũrẽ marĩ apasugueadacu. Cũã marĩ wáaadarimarẽ eñõãdadua”, jĩyira. ⁴¹ Teeburecorire sícũ wecũ wĩmagũ tiiróbiro baugũ weeyira. Bosebureco tii, ecarãre sãã, sóeditioyira cúã weearigare tiipéora. ⁴² Cũã teero tiirĩ ññagũ, Cõãmacũ cúã booró tiiaró jĩgũ, cúãmena niĩarigu cõãjõãyigu. Cũã booró muĩpũrãrẽ, ñocõãrẽ padeoyira. Teeré profetas jóarira niiwã:

Cõãmacũ cúãrẽ jĩyigu:

Múã Israelya põna macãrã,
 basocá manirõpũre cuarenta cũmarĩ niirã,
 ecarãre sãã sóeditioriũ, yũũre padeorã.

⁴³ Āpĩ Moloc queorére padeorã, suti caserimena tiirĩ wiire apacãmesãwũ.

Āpĩ Refán ñocõãwũ múã weerigucãrẽ padeorã, teerora tiiwũ.

Āniãrẽ múã basirora weewũ, padeoádarã.

Teero tiigũ, múãrẽ ñee, néewadutiguda Babilonia berupũ, jĩyigu Cõãmacũ, ‡
 jĩ jóarira niiwã.

⁴⁴ Esteban wedenemoyigu:

—Marĩ ñecũsũmuã basocá manirõpũ Cõãmacũ basocãmena niirĩ wiire cuoyira. Tiiwiiré Cõãmacũ Moisére cũũ eñorírobirora tiidutiyigu. ⁴⁵ Marĩ ñecũsũmuã niinunuseraya wii patuáyo. Josuémena néeatiyira tiiwiiré. Cũã atiditã ñeerã atirĩ, Cõãmacũ atiditã macãrãrẽ ácũcoyigu. Cũã wáaweorepũre niyira. Yoari tiiwĩ ãnopũ niyiro, téé David cũũ õpũ sããri síropũ. ⁴⁶ David Cõãmacũ añurõ tiirére buagũ jĩyigu: “Mũũ yũũ ñecũ Jacob padeorigũya wiire mũũ niĩadari wiire tiibosádugaga”, jĩmiyigu. ⁴⁷ Cũũ tiibosádugapacari, cũũ macũ Salomõpũ tiiwiiré tiibosáyigu. ⁴⁸ Cõãmacũ ãmuãsepũ niigũ basocá tiiré wiseripũ niirĩ. Profeta teeré jóarigu niiwĩ:

⁴⁹ Yũũ boorĩ, ãmuãse yũũ duiirĩpĩrõ tiiróbiro niĩadacu;
 atiditapũ yéé dũpori yeerisãgũdacu.

Teero tiirã, yáa wii niĩadari wiire tiimasĩria múã.

Yũũ yeerisããdarõ tiimasĩria.

⁵⁰ Yũũ ate niipetirere tiiwũ, jĩyigu Cõãmacũ, §
 jĩ jóarigu niiwĩ.

⁵¹ Esteban cúãrẽ jĩñemoyigu:

—Múá Cōāmacū dutirére netōnucānetōjōāā. Cūūrē masīhērā tiiróbiro cūū wederére tuodugária. Espíritu Santo dutirére tiidugária. Múá ñecūsūmuā tiiróbirora tiijāā. ⁵² Múá ñecūsūmuā niipetira profetare ñañarō netōrī tiiyíra. Marírē netōnégūdu atiadarere wedesuguerirare sājāyira. Cūā wedesuguerigu añugú jeari, múá cūūrē jīditoremena wedesā, siādutirira niā. ⁵³ Múārē Cōāmacū angeleamena cūū dutirére cūūyigu. Teeré cūūnorira niipacara, múá netōnucānetōjōāā, jīyigu Esteban.

Estebanrē ūtāperimena déesīārigue

⁵⁴ Cūū tee jīrī tuorá, cúāpe bayiró cúayira. Cūā cúare ēñorā, upire bacadiyóyira. ⁵⁵ Estebanpe Espíritu Santo cūūmena niirī, ūmuāsepu ññamūōco, Cōāmacū añurō asibatérese ññayigu. Cōāmacū diamacápe Jesús nucūrī ññayigu. ⁵⁶ Cūū cúārē ññagū, jīyigu:

—Jāā, ūmuāse pāōrī ññā; Cōāmacū diamacápe niipetira sōwū nucūrī ññā ūū, jīyigu.

⁵⁷⁻⁵⁸ Cūū tee jīrī tuorá, bayiró acaribí, tuodugáhera cúāye cāmpéripaabiáyira. Cūū puo sīcāróména cutujeá, cūūrē ñee, tiimacá wesapu cōājāyira. Cúāye suti sotoá sñañaré tuuwé, ticoyira sīcū mamārē cotedutira. Cūū wāmecutiyigu Saulo. Ticotoa, Estebanrē ūtāperimena déesīāyira.

⁵⁹ Cūā déesīārā tiirí, cúāpe Cōāmacūrē sāiyigu:

—Jesús ūū Ōpū, ūū yeeripūnarē ñeeña, jīyigu.

⁶⁰ Ñicācoberimena jeacūmujea, bayiró acaribíremena jīyigu sūcā:

—Ōpū, acabóya añiārē ate cúā ñañaré tiirere, jīyigu. Tee jītoa, diajōāyigu sáa.

8

Saulo Jesuré padeoráre ñañarō tiirígue

¹ Saulo Estebanrē sīārī ññagū, “aññuā” jīyigu.

Tiiburecora Jerusalénpure Jesuré padeoráre ñañarō netōrī tiinucāyira. Niipetira Judea ditapu, Samaria ditapu dutibatéjōāyira. Jesús beserira dícu wáariyira. ² Āpērā ūmuā Cōāmacūrē quoníremena padeorá Estebanrē yaayira. Cūūrē yaa, bayiró boorituayira. ³ Saulope Jesuré padeoráre nemorō ñañarō tiinetōnucāyigu. Cúāye wisericōrō sāāwa, ūmuārē, numiārē ñee, néewa, biadupóyigu peresuwiipu.

Felipe Samaria macārārē buerigue

⁴ Dutibatéwarira cúā wáaro Jesuyé quetire wedewayira. ⁵ Felipe Samaria dita niiri macāpu wáayigu. Toopú jea, “Jesús Cōāmacū beserigu niirī” jīrere wedeyigu. ⁶⁻⁷ Cōāmacū sīcūrā tiimasírere tiēñoyigu. Wātīa paū basocápure sāñirare witidutiya. Witiatira, bayiró acaribíyira. Paū wáamasīhērārē, opayuriri wáarare netōnéyigu. Cūū teero tiirí ññarā, niipetira cūū wederere añurō tuonunáseyira. ⁸ Tiimacápure bayiró useniyira.

Simón yái tiiróbiro niigú

⁹ Toopúre sīcū basocú yái tiiróbiro niigú niyigu. Cūū wāmecutiya Simón. Cūū tiiréména Samaria dita macārārē ucuanére tiyigu. Cúārē “upatí macū niirī” jī wācūrī tiyigu. ¹⁰ Upatí macārā, buri niirā niipetira cūū jīrere añurō tuonunáseyira. “Āni Cōāmacū tutuare cuogú niiqui”, jīmiyira. ¹¹ Yoari pee tiēñoremena cúārē ucuanére tiēñoyigu. Teero tiirā, cúārē tuonunásemiyira.

12 Felipe jea, Cõamacū dutiré basocápure niiädare jeariguere bueyigu. “Jesús Cõamacū beserigu basocäre netõnégū niiĩ” jĩrere bueyigu too macārärē. Ɛmua, numiã Jesuyé maquerē tuo, padeotóa, wãmeõditutiya. 13 Simón “уӷсã Jesuré padeóa” jĩ, wãmeõdituti, Felipe wáaro cūārē nũnyígu. Felipe Cõamacū sícārã tiimasĩrere tiieñojãgū tiiyígu. Simón teeré iñagū, iñamanijõãyigu.

14 Jesús beserira Jerusalénru niirã “Samaria dita macārã Cõamacūyere ãñurõ padeoáyira” jĩrē quetire tuoýira. Teero tiirã, Pedro, Juanrē ticocoyira toopüre. 15 Cúã toopú jea, cúārē Cõamacūrē sãibosáyira, cúãpüre Espiritu Santo niigū jeaaro jĩrã. 16 Cúãmena Espiritu Santo niiriyígu ména. Jesús wãmemena dícu wãmeõtinorira niiyira. 17 Cúārē ñaapeóri, Espiritu Santo cúãpüre niigū jeayígu.

18 Simón teeré iñagū, Jesús beserirare niyeru ticomiyyigu.

19 –Ate tiimasĩrere ticoya уӷсãrē, уӷс ñaapeórare Espiritu Santo cúãpüre niigū jeari, jĩmiyyigu.

20 Pedro cūārē jĩyyígu:

–Mũ Cõamacū tutuare ticorére “niyerumena sãigúda” jĩ wãcũmiãjĩyu. Mũmenarã tee niyeru pecameru jãütêrjããrõ. 21 Cõamacū iñarĩ, mũ dia-macú wãcũria. Ate ãsã tiirére tiimasĩria mũ. 22-23 Уӷс iñarĩ, mũ iñatutire, mũ ñañarē tiirípore niinetõjõãã mũrē. Teero tiigú, mũ ñañarē wãcũrere wãcũpati, wasoyá. Cõamacūrē acabóre sãifã. Apetõ tiigú, mũ ñañarõ wãcũrere acabóboqui, jĩyyígu Pedro.

24 Simón jĩyyígu:

–Tee múã jĩãrigue уӷсre wáarijããrõ jĩrã, múã уӷсre Cõamacūrē sãibosáya, jĩyyígu.

25 Too síro Jesús beserira Jesús tiiríguere cūũ bueriguere wedeyira. Teeré wedetõa, Samaria dita niiré macārĩ macārärē Jesuyé ãñurē quetire wedepũayira, Jerusalénru pũuara.

Felipe Etiopía macārē wederigüe

26 Felipere sícũ ángele bauá, wedeyígu:

–Jerusalén niwarima Gaza macã búarimarũ wáaya. Tiimã basocã manirõru niwacu, jĩyyígu.

27 Felipe tiimaru búayígu. Toopú wáagu, sícũ Etiopía dita macārē buajeáyígu. Tiidita õpõ doca macã niipetire cooye niyeruere coterĩ basocũ niyyígu. Jerusalénru Cõamacūrē padeogú jearígu 28 coepũtãagu tiyyígu. Cũyayuwũ tũnuríwũ caballoa wéeriwũrũ sãñawayígu. Profeta Isaías jóariguere buegu tiyyígu.

29 Espiritu Santo Felipere: –Iiwuré quẽmu, tiiwú pũtogã wáaya, jĩyyígu.

30 Felipe tiiwú pũtogãru cũtũjeágu, Isaías jóariguere bueri tuoýígu. Teeré tuogú: –¿Mũ buerere tuogári? jĩ sãñáyígu.

31 Cũpe cūārē уӷсyígu:

–Tũoriga. Уӷсre wedegú manĩ. Jãmũ, mũãsãña; уӷс pũto sãñagũ atiya, jĩyyígu.

Cũũ mũãsãyígu. 32 Cõamacūye queti jóaripũ maquẽ cūũ buearigüe ate niyiro:

Oveja cúã sãigúdüre ñewaro tiirõbiri basocüre ñewayira.

Oveja wĩmagūrē póare cúã súari cūũ ditamanirõbirora basocácã ditamaníyígu.

33 Cūārē buijáyira. Cūũ ñañarē tiirípacari, cūārē wionécori booriyira.

Cúã ñañarõ tiiríguere deero wedemasíña maniã.

Atiditapú cūũ niiré petirí tiiyíra,*

jĩ jóariguere bueyigu. Ateré buegu tiiyigu Etiopía macã.

³⁴ Etiopía macũ teeré buetoanucõ, Felipere sãñáyigu:

—¿Salas cūũ jĩgú noã niigari? ¿Cūũ basirope o ãpí niigari? jĩ sãñáyigu.

³⁵ Felipe cúã bueariguere wedesugue, niipetire Jesuyé quetire wedeyigu.

³⁶ Maapu wáara, oco niirõpu jeayira. Etiopía macũ jĩyigu:

—Íñaña. Jõõ oco niã. ¿Muu yũre wãmeõtiri, ñeenó cãmotábogari? jĩyigu.

³⁷ —Muu Jesucristore ãñurõ padeorí, cãmotáre manicú, jĩyigu Felipe.

—Yuu Jesuré padeóa. Cũãrã Cõãmacũ beserigu niĩ, jĩyigu Etiopía macã.

³⁸ Caballoa wéeriwu waatúgure putuánucãdutiugu. Tiíwuré putuánucõtoa, cúã puarã diinucã, oco niirõpu búã, wabawía, Felipe cūãrẽ wãmeõtiyigu.

³⁹ Cúã wabapãrĩ, Espiritu Santo Felipere aperopú néecocutuayigu. Teero tiigú, Etiopía macũ Felipere ññanemoriyigu. Useniremena cūũ wáarimapu wáyigu sáa. ⁴⁰ Felipepe aperopú bauágu, “Azotopu niã” jĩ ññamasiyigu. Tiimacãrẽ netõwá, macãrĩcõrõ Jesuyé ãñuré quetire wedewarucu, Cesarea macãpu wedejeyigu.

9

Saulo Jesuré padeonucãrigue (Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulope Jesuré padeoráre ññatutigu, cūãrẽ sãjãgũda jĩgũ, paiaré dutigúre ññagũ wáyigu. ² Cūãrẽ sãiyigu:

—Yuu Damascopu wáagu tiã. Dutirépũrĩrẽ jóabosaya yũre. Teerpũrĩrẽ judíoa neãrẽ wiseri macãrã dutirãpũre wiyagũdu tiã. Mama bueré padeorã ãmũã, numiãrẽ ñeegũda. Cūãrẽ néeatigũda ãno Jerusalénpu peresu tiigũdu, jĩyigu.

³ Too síro teerpũrĩmena Damascopu wájõãyigu. Toopú jeagũdu tiirí, wãcũña manirõ ãmũãseru cūũ puto bóediatiyiro. ⁴ Teero wáari, ññacũmu, sícũ cūãrẽ wedeseri tũoyigu:

—Saulo, ¿deero tiigú yũre ñañarõ tiinũnãsei? jĩyigu.

⁵ —¿Noã niĩ muu? jĩyigu Saulo.

—Yuu Jesús, muu ñañarõ tiinũnãsegura niã. Muu basirope ñañarõ tiigú tiã, yũre teero tiigú, jĩyigu.

⁶ Saulo cui, ñãpõrigu, jĩyigu:

—Õpũ, ¿deero yuu tiirí boogári?

Jesús cūãrẽ jĩyigu:*

—Wãmunucãña. Iimacãpu wáaya. Toopú sícũ wedegũdaqui muu tiádarere, jĩyigu.

⁷ Saulomena wáarira wedesere tũorã, wedesemasĩrijõãyira. Teeré tũpacãra, wedesegure ññariyira. ⁸ Saulo wãmunucã, cūũ capearire ññapõmiyigu. Baunõriyigu. Cúã cūũya wãmorẽ ñee, Damascopu tũãwáyira.

⁹ Itiãbũreco ññari, yaari, sĩniriyigu.

¹⁰ Damascopũre sícũ Jesuré padeogú niiyigu. Cūũ wãmecutiugu Ananías. Cūũ cãniripacari, quẽerõpu tiirõbijo Jesús cūãrẽ wedeseyigu:

—Ananías, jĩyigu.

* **8:33** Isaías 53.7-8.

* **9:6** Versículo 5 yapapu, versículo 6 tiinucãrõpu aperũ bucurũpu baurícu;

aperũpũ baucú.

—¿Deero jĩĩ, yuu Ōpũ? jĩĩ yuuĩyũ.

¹¹ Jesús cūārē jĩĩyũ:

—Diamacá niwarimarũ wáaya. Toopú Judaya wiipũ Tarso macūrē sãĩñãña. Cũũ wãmecutii Saulo. Cũũ yũure sãĩgũ tiii. ¹² Cũũ quēēgũ tiiróbiro ate ññaawĩ: Sícũ Ananías wãmecutigu cũũ pũtorũ sããati, cūārē ñaapeo tiáwĩ, ññaarõ jĩĩgũ, jĩĩyũ.

¹³ Ananías jĩĩyũ:

—Ōpũ, paũ basocá queti wedeawã. Cũũ Jerusalénũ niigũ, mũũrē padeorãre ññaarõ tiigũ tiiyũ. ¹⁴ Año macārãcãrē mũũrē padeorãre ñeegũ jeaayũ. Paiaré dutirã dutirigue cũoáyũ, jĩĩyũ Ananías.

¹⁵ Jesús cūārē jĩĩyũ:

—Wáagua. Yuu cūārē yé quetire wedegũdũre besetoawũ. Cũũ niipetire dita macārãrē, cúã õpãrãrē, Israelya põna macārãrē wedewarucugũ wáagũdaqui. ¹⁶ “Jesuré padeóa” cũũ jĩĩrẽmena cũũ bayirõ ññaarõ netõãdarere yuu basiro cũũrē masĩĩ tiigũda, jĩĩyũ.

¹⁷ Cũũ teero jĩĩari siro, Ananías toopú wáa, tiwiipú sããwa, Saulore ñaapeó, jĩĩyũ:

—Yáa wedegũ, marĩ Ōpũ Jesús, mũũ maapũ atiri bauárigũ, yũure ticocoawĩ, mũũrē “ññaarõ sũcã” jĩĩgũ. “Espíritu Santo mũũmena niãrõ”, jĩĩcoawĩ, jĩĩyũ.

¹⁸ Máata cũũ capearipũ wai nutãrĩ tiiróbiro bauré tusaarigue ñaacodiayiro. Ññurõ ññayũ sũcã. Ñña, wũmũncã, wãmeõtinoyũ. ¹⁹ Too síro yaa, tutua-jõãyũ sũcã.

Saulo Damascopũ buerigue

Jesuré padeorã Damascopũ niirãmena yoasãñurĩ pũtuáyũ.

²⁰ Máata judíoa neãre wiseripũ “Jesús Cõãmacũ macũ niĩ” jĩĩrẽre wenedũcãyũ. ²¹ Niipetira cũũ wederi tuorã, tuomanjõãyira.

—Ñni Jerusalénũ niigũ, Jesuré padeorãre ññaarõ tiirigũra niĩrã. Ñnopãcãrē Jesuré padeorãre ñeegũ atigũ tiimíayũ, Jerusalénũ cããrē néewa, paiaré dutirãpũre ticogũdũ, jĩĩyira.

²² Saulope cũũ wederécõrõ jõõpemenã nemorõ wedemuãncãyũ. Wãcũtutuaremena “Jesús diamacãrã Cõãmacũ beserigũ niĩ” jĩĩ ãñopetjãyũ. Atemẽna Damasco macãrã judíoare jĩĩwisiojãrucuyũ.

Damasco macãrã Saulore sããdũgãmrigue

²³ Yoari siro, judíoa neã, Saulore sããdũtiãdarere wedeseyira. ²⁴ Cũũpe cūārē sãããdare quetire tuoãyũ. Cúã búrecori, ñnamĩrĩ, tiimacã witiwarepũ cotemiyira, cūārē sãããdara. ²⁵ Teero tiirã, ñnamipũ Saulo buerã cūārē “dutiwáya” jĩĩ, pairĩ piimena cūārē sãã, tiimacã sãñirõ macã sopegãpũ duunũsediocoyira.

Saulo Jerusalénũ coepũtũarigue

²⁶ Cũũ Jerusalénũ jeagũ, ãpẽrã Jesuré padeorãmena niidũgamiyũ. Niipetira “cũũ Jesuré padeogũ mee niĩ” jĩĩ, cuiyira. ²⁷ Cúã cuipacari, Bernãbẽ cūārē tiãpũgũ, Jesús beserira pũtorũ néewayũ. Toopú jea, Saulo maapũ Jesuré ññarigũere, cũũ cũũmena wedeserigũere, cũũ Damascopũ Jesuyé quetire wãcũtutuaremena wederigũere wedeyũ. ²⁸ Bernãbẽ wederipũ, Saulo cúãmena niinũcãyũ. Jerusalénũcãrē wãcũtutuaremena Jesuyé quetire wedeyũ. ²⁹ Æpẽrã judíoa griegoaye wedeserãmena cãmerĩ sãĩñã,

wedeseyigu. Cúape cūūrē sīādugápacara, deero tii sīāmasīriyira. ³⁰ Cúā teero tiidugári ĩñarā, āpērā Jesuré padeorá cūūrē néebuayira Cesareapu. Toopúmena cūūrē Tarsopu ticocoyira sáa.

Jesuré padeorá yeerisārigue

³¹ Teeburecorimena Jesuré padeorá yeerisāyira. Jōopemena niipetira Judea, Galilea, Samaria macārā nemorō wācūtutua, padeonemóyira. Jesús dutirére quioníremena tiirucújāyira. Espiritu Santo tiápuremena pau āpērā Jesuré padeohéra niīārira padeonucāyira.

Pedro Enearē netōnérigue

³² Pedro niipetire macārīpue ĩñanetōgū, Jesuré padeorá Lida macāpu niirārē ĩñagū jeayigu. ³³ Toopú sīcū buajeayigu. Ocho cūmarī netōyiro cūū wāamasihēgū pesarō. Cūū wāmecutiýigu Eneas. ³⁴ Pedro cūūrē jīyigu:

—Eneas, Jesucristo mūūrē netōné. Wāmūncāña. Mūū cōārōrē ĩñanoña, jīyigu.

Cūū teero jīrīrā, máata Eneas wāmūncāyigu. ³⁵ Niipetira Lida, Sarón macārī macārā cūūrē ĩñarā, cúācā Jesuré padeonucāyira.

Dorcas masārigue

³⁶ Jope wāmecutiri macāpu sīcō numiō Jesuré padeogó niyigo. Co wāmecutiýigo Tabita. Griegoayemena coo wāme Dorcas niyiro.† Coo āñurō tiirucújāyigo. Bóaneōrārē āñurō tiápuigo. ³⁷ Teeburecorire diarecūti, diajōāyigo. Coo diaari siro, cúā tiirucúrobirora cooya ōpūūrē coseyira. Cosetōanucō, sicutatia ūmūārō macā tatiapu péoyira. ³⁸ Jope Lida putogā niicu. Teero tiirā, Jope macārā Jesuré padeorá “Pedro Lidapu niīayigu” jīrī tūorā, ūmūā pūarārē “Pedro boyero atiaro” jīi duticoyira.

³⁹ Cúā Lidapu jeari, máata Pedro cúāmena wāayigu. Toopú jeari, coo diaarigo pesari tatiapu cūūrē néemūwayira. Tiitatiapu wapewia numiā Pedro wesa neānucāyira. Cúā utirara, docasāñare, apeyé suti sotoā sāñarē coo catigo cúārē jeebosāriguere ĩñoýira. ⁴⁰ Pedro niipetirare witiwadutiýigu. Cúā witiwaari siro, ĩnicoberimena jeaćumu, Cōāmacūrē sāiyigu. Sāitōa, cāmenucā, diaarigore jīyigu:

—Tabita, wāmūncāña.

Cūū teero jīrīrā, coo capearire ĩñapō, Pedrore ĩñagōrā, jeaconuāyigo. ⁴¹ Cooya wātopu ĩee, coore wéemūōncōyigu. Wapewia numiārē, āpērā Jesuré padeorāmena sāātiduti, catigópu wiyayigu. ⁴² Niipetiro Jopepu tūosesājōāyira. Teero tiirā, paū Jesuré padeonucāyira. ⁴³ Pedro Jopepue peeburecori Simón wáicura caseri quēnogúya wiipu putuáyigu.

10

Cornelio Pedrore atidutirigue

¹ Cesareapu sīcū cien surara dutigú niyigu. Cūū wāmecutiýigu Cornelio. Tii pōna macārā surara wāmecutiýira Italiano. ² Cornelio āñuniyigu. Cūūya wii macārā niipetira Cōāmacūrē quioníremena ĩña, padeorá niyira. Cornelio judíoa bóaneōrārē niyeru ticorucuyigu. Cōāmacūrē sāirucújāyigu. ³ Sicabureco ñamica tres niirī, cānirīpacu, quēēgū tiiróbiru ĩñayigu. Ángele cūū puto sājeari āñurō ĩñajāyigu.

† 9:36 Dorcas griegoayemena “Ñama” jīdugaro tiicú.

—Cornelio, jĩiyigu.

⁴ Cornelio bayiró cuiremena ññayigu cūūrē.

—¿Deero jĩĩ? jĩi yũuyigu.

Ángele cūūrē jĩiyigu:

—Cōāmacū mũũ sãĩrucũrere “jáũ” jĩĩawĩ. Mũũ bóaneōrãrē niyeru ticorécãrē useniremena ññaawĩ. ⁵ Jope wãmecutiri macãpũ mũũ ãmũãrē ticocoaya. Simón Pedro wãmecutigure atidutiya. ⁶ Cũũ wáicũra caseri quẽnogúya wiipũ niiqui. Cũũcã wãmecutii Simón. Cũũya wii pairĩmaa wesapũ niĩã, jĩiyigu.

⁷ Ángele cūūrē wedetoa, wáajõãyigu. Cũũ wáaari siro, Cornelio cũũya wii padecotera pũarãrē, sícũ surara cūūrē ãñurõ tiĩápũgure atidutiyigu. Suraracã Cōāmacũrē padeogúra niiyigu. ⁸ Niipetire cũãrē wedetoa, Joperũ ticocoayigu.

⁹ Apebũreco coeritõ niĩrĩ, cũã Joperũ jeaadaara tiiyira. Pedro cũũ niĩrĩ wii sotoapũ Cōāmacũrē sãĩgũ mũũawayigu. ¹⁰ Jũabóanucãgũ, yaadũgayigu. Tiiwii macãrã cũã yaarẽ doarĩ, cãnirĩpacũ, quẽẽgũ tiiróbiro ññayigu. ¹¹ Ɔmũãse pãõrĩ ññayigu. Toopũ sicaró sutiróbiro baurĩ caseroca ditapũ diĩatiyiro. Bapari wesari siarĩro niiyiro. ¹² Tiicasero popeapũre niipetiracõrõ wáicũra páira, yepapũ wéera, wũũrã sãñayira. ¹³ Sícũ cūūrē wedeseri tuoyigu:

—Jãã, Pedro, ãniãrē sĩãyáya, jĩiyigu.

¹⁴ Pedrope cūūrē yũuyigu:

—Yaaria, yũũ Òpũ. Ññaarã ãsã judíoa yaaya manirãno niĩya. Yũũ ãniãnorẽ yaahegu niĩtu, jĩiyigu.

¹⁵ Wedeseri tuonemóyigu:

—Cōāmacū cūũ “ãñurã niĩya” jĩĩrãrē mũũpe “ññaarã, yaaya manirãno niĩya” jĩĩrijãña, jĩiyigu.

¹⁶ Ɔĩĩãrĩ wedeseari siro, máata tiicasero ãmũãsepũ mũũjõãyiro sũcã. ¹⁷ Pedro bayiró wãcũrecutiyigu. “¿Deero jĩĩdũgaro tiigãri tee yũũ quẽẽgũ tiiróbiro ññaãrigue?” jĩĩ wãcũyigu. Teerẽ cūũ wãcũgũ tiĩrĩ, Cornelio ticocoarira jeayira. “Simónya wii ¿noopã niĩ?” jĩĩ sãĩñããri siro, cũũya wiipũ jeayira. ¹⁸ Jea, bayiró busũrõmena sãĩñãyira:

—¿Simón Pedro wãmecutigu atiwiirẽ niĩ? jĩiyira.

¹⁹ Pedro cūũ ññaãriguere wãcũgũ tiĩrĩ, Espiritu Santo cūūrē jĩiyigu:

—Ɔĩĩãrã ãmũã mũũrẽ ãmaãrã tiĩya. ²⁰ Boyero diiwágua. Cũãmena wáagua. “Cũã judíoa mee niĩya; yũũ cũãmena wáari, ññañanibocu”, jĩĩ wãcũrijãña. Yũũ cũãrē ticocoawũ, jĩiyigu.

²¹ Pedro diiwá: —Yũũ niĩã múã ãmaãgũ. ¿Deero tiirónomena atiarĩ múã? jĩiyigu.

²² Cũã yũuyira:

—Sícũ cien surara dutigũ Cornelio wãmecutigu ticocoawĩ. Cũũ basocũ ãñũgũ, Cōāmacũrē quioniremena ññagũ niĩ. Cũũrē niipetira judíoa “ãñũniĩ” jĩĩya. Sícũ ángele cūūrē bauá, cũũya wiipũ mũũrẽ atiarõ jĩiyigu, mũũ wederere tuoáro jĩĩgũ, jĩiyira.

²³ Cũã jĩĩãriguere tuogũ, Pedro cũãrē sããatiduti, cūũ niĩrĩ wiipũ cãnidutiya.

Apebũreco cũãmena wáajõãyigu. Ɔpẽrã tiimacã Jope macãrã Jesurẽ padeorã cūūrē bapacutiwayira.

²⁴ Apebũrecope jeayira Cesareapũre. Corneliope cũũya wederare, cūũ menamacãrãrē néo, yueyigu. ²⁵ Pedro toopũ jeari, Cornelio cūūrē

bocagũ witiwayigũ. Тоорú quioníremena cūūrē padeogú, ñicācoberimena jeacũmumiwigũ. ²⁶ Pedro cūūrē wéemũoco: —Nucũña; yũcā basocú niĩ, jĩyigũ.

²⁷ Pedro cūũmena wedeapugũ sãawayigũ. Тоорú sããjeagũ, paũ basocá neããirare buajeáyigũ. ²⁸ Cúãrē jĩyigũ:

—Ësã judíoare dutirére múã ãñurõ masĩcu. Múã judíoa niĩhērãye wiseripure naĩrõ sããwadutiria. Múãrē naĩrõ bapacũtutiria. Teero niipacari, yũre Cõamacũ arepõnã macãrãrē “ñañarã niĩya” jĩdutiariawĩ. ²⁹ Teero tiigú, ãniã yũre “jãmu” jĩrĩ, atiawũ. “Wáaria”, jĩriawũ. Yũ masĩdugaga; múã çdeero tiádara yũre atidutiarĩ? jĩ sãñáyigũ.

³⁰ Cornelio cūūrē yũyigũ:

—Mecũãmena bapari burecori netõã, ate wáari siro: Yũ ati horanorã atiwĩ yáa wiipũ beti, Cõamacũrē sãigũ tiáwũ. Wácũña manirõ sĩcũ ãmu suti asiyãre sãñarigũ bauáawĩ yũ pũtopũ. ³¹ Cũ yũre jĩãwĩ: “Cornelio, Cõamacũ muũ sãirere tuoáwĩ. Muũ bóaneõrãrē niyeru ticorécãrē useniremena ññaãwĩ. ³² Teero tiigú, Jopere muũ ãmuãrē ticocoya. Simón Pedro wãmecũtigure atidutiya. Cũ wáicura caseri quenogúya wiipũ niiqui. Cũcã wãmecutii Simón. Cũya wii pairĩmaa wesapũ niĩã”, jĩ wedeawĩ yũre. ³³ Teero tiigú, máata atidutigũ ticocoawũ. Muũ ãñurõ tiigú atiayu. Marĩ niipetira Cõamacũ ñnacoropũ niĩã. Niipetire muũrē Cõamacũ wededutiariguere wedeya. Tuoádara tiia, jĩyigũ.

Pedro Cornelioya wiipũ wederigũ

³⁴ Pedro wedeyigũ:

—Yũ mecũtigã tuomasã: Cõamacũ niipetirare sĩcãrĩbĩro ññaqui. ³⁵ Niipetire põnarĩ macãrã cūūrē quioníremena ññarãrē, cūũ boore tiirãre bocaqui. ³⁶ Múã masĩcu: Cõamacũ Israelya põna macãrãrē cūũye quetire ticocorigũ niĩwĩ, Jesucristomena ãñurõ niirecutirere buaáro jĩgũ. Jesucristo niipetira Òpũ niĩ. ³⁷ Niipetiropũ ãsã judíoa niĩrĩ ditapũ wáariguere tuoñyũ múãcã. Teeré tiĩncãwũ Galileapũ, Juan basocãre “wãmeõtutitiya” jĩãri siro. ³⁸ Cõamacũ Jesús Nazaret macã macũrē tutuare ticorigũ niĩwĩ. Espĩritu Santo cūũmena niĩrĩ tiirĩgu niĩwĩ. Jesús cūũ noo wáaro ãñurē tiiwáwi. Niipetira wãtĩ ññarõ tiirirare netõnẽwĩ. Teeré tiiwĩ, Cõamacũ cūũmena niĩrĩ.

³⁹ Ësã judíoa niĩrĩ ditapure, Jerusalénpure cūũ tiirĩguere ãsã ññapetijãwũ. Cūũrẽna ãpẽrã curusapũ páabiatu sãdutiwa. ⁴⁰ Cõamacũpe itiábureco siro cūũrē masõrigũ niĩwĩ. Masõãri siro, ãsã pũtopũ cūũrē bauánemori tiirĩgu niĩwĩ. ⁴¹ Basocã niipetirare bauáriwi. Ësãrē bauáwi. Ësãrē tiatopũ Cõamacũ beserigũ niĩwĩ, Jesús tiádarere ññapetijãrõ jĩgũ. Cūũrē masõãri siro, ãsã cūũmena yaa, sĩni tiiwá. ⁴² Ësãrē cūũye quetire wededutiwi. “Basocã catirãre, diarirare wapa tiigũdure cūũrigũ niĩwĩ Cõamacũ Jesuré” jĩrere wededutiwi ãsãrē. ⁴³ Cõamacũ niipetira Jesuré padeorãre cūũmena cúã ññaré tiirere acabõgũdaqui. Teeré jóarira niĩwã niipetira profetas, jĩyigũ.

Judíoa niĩhērãrē Espĩritu Santo diijeárigũ

⁴⁴ Pedro teero jĩrĩrã, Espĩritu Santo diijeáyigũ Pedro wederere tuorãpũre. ⁴⁵⁻⁴⁶ Teero tiirã, cúã ãpẽrãyẽmena wedesenũcãyira masĩripacara. Cõamacũrē “ãñuniã muũ” jĩ, usenire ticoyira. Judíoa Pedroro bapacũtutiarira teeré tuorã, tuomanijõãyira.

—¡Acué! Judíoa niihērāpucārē Cōāmacū Espíritu Santore niigū jeari tiii, jīyira.

⁴⁷ Pedro jīyigu:

—Cōāmacū Espíritu Santore ticoi āniācārē marí judíoaere tiiróbirora. Teero tiirá, “wāmeōtirijāña” jī cāmotámasīria, jīyigu.

⁴⁸ Teero tiigú, cūārē Jesucristo wāmemena wāmeōtidutiugu. Too síro cūā cūārē jīyira:

—Ānopú putuācūmuña ména síquē bārecori ūsāmena, jīyira.

Teero tiigú, cūāmena putuáyigu.

11

Pedro Jerusalénpu Jesuré padeoráre wederigü

¹ Jesús beserira, Jesuré padeorá Judeapü niirā atequetí tuoýira: “Judíoa niihērā Cōāmacūye quetire booáyira” jīrēre tuoýira. ² Teero tiirá, Pedro Jerusalénpu putuajeari, judíoa Jesuré padeorá síquērā cūārē sāiñáyira:

³—Müü judíoa niihērāya wiipü sādawayiro. Cūāmena yaayiro, jīyira.

⁴ Pedro cūārē toopú wáariguere añurō wedemuānucāyigu cūārē:

⁵—Yüü Jopepü niigú, súbusegu tiiwá. Yüü cānirípacu, quēēgū tiiróbiro iñawū. Ūmuāsepü sicaró sutiróbiro baurí caseroca yüü putopü diiátiwü. Too bapari wesari siaríro niiwū. ⁶ Yüü tiicasero popeapü niirēre iña, “¿ñeenó nií?” jī wācūgū, iñaquēnowū. Niipetira wáicüra páira, macānacū macārā, yepapü wéera, wüñrā sāñawā. ⁷ Yüü teeré iñarí, sícū yüüre wedeseri tuowá: “Jāā, Pedro, āniārē siáyaya”, jīwí. ⁸ Yüüre cūārē yüüwü: “Yaaria, yüü Ōpü. Ñañarā ūsā judíoa yaaya manirāno niíya. Yüü āniānorē yaahegü niitü”, jīwū. ⁹ Ūmuāsepü wedesege yüüre jīnemowí: “Cōāmacū cūā ‘añurā niíya’ jīrārē müüre ‘ñañarā, yaaya manirāno niíya’ jīrjāña”, jīwí. ¹⁰ Ítārí wedeseari siro, niipetiremena ūmuāsepü muājōawū.

¹¹ Teero wáarira, ítārā ūmuā Cesarea macārā yüü puto ticocoarira jearira niiwā yüü niirí wiipure. ¹² Espíritu Santo yüüre cūāmena wáadutiwi. “Cūā judíoa mee niíya; yüü cūāmena wáari, ñañanibocu”, jī wācūrijāña”, jīwí. Āniā seis Jesuré padeorá yüümena jeawa. Ūsā toopú jea, yüüre boocorigüya wiipü sādajeawü. ¹³ Ūsā toopú sādajeari, tiiwí macū ūsārē wedewi: “Sícū ángele yáa wiipü nucūrí iñawū. Cūā yüüre jīwíwí: ‘Jopepü müü ūmuārē ticocoaya. Cūārē Simón Pedro wāmecutigüre atidutiya. ¹⁴ Cūā Cōāmacūyere müüre wedegüdaqui. Müü, müüya wí macārāmena netōnēadare quetire wedegüdaqui’, jī wedeawí yüüre ángele”, jīwí.

¹⁵ Yüü cūārē wedesenucārīrā, sicato marírē diijeárirobirora Espíritu Santo diijeárigü niíwí cūāpüre. ¹⁶ Teeré iñagū, Jesús marí Ōpü jīriguere wācūwū: “Juan múārē ocoména wāmeōtiwi. Yüü Pacupeja nemorō añurō tiigüdaqui múārē. Péerogā síro Espíritu Santore ticodiocogüdaqui”, jīwí. ¹⁷ Teero tiigú, yüü wācūtu: “Cōāmacū marírē ticodiocorobirora cūārē ticodiocorigü niíwí, cūā Jesucristo marí Ōpūrē padeorí. Teero tiigú, yüü Cōāmacūrē netōnucāmasírü”, jīyigu Pedro.

¹⁸ Cūā tee jīrí tuorā, cūārē jīnemoriyira sáa. Cōāmacūrē usenire ticoyira:

—Judíoa niihērācā cūā ñañaré tiirēre wācūpati, wasorā, Cōāmacū netōnērira niidacua. Cūācārē catiré petihére ticogüdaqui, jīyira.

Antioquia macārā tiirēcütirigue

¹⁹ Judíoa Estebanrē sīārī siro, Jesuré padeoráre ñañarō netōrī tiiyíra. Teero tiirá, dutibatéjōāyira. Āpērā Fenicia ditap̄n, āpērā Chipre nucūrōp̄n, āpērā Antioquiap̄n jeayira. Cúā toopá jeara, judíoa dícare Jesuyé quetire wedeyira.

²⁰ Sīquērā cúāmena dutiwárirā Antioquiap̄n jea, judíoa niñhērācārē wedeyira. Cúā Chipre macārā, Cirene macārā niyira. “Jesús marirē netōnégū niipetira Ōp̄n niir̄”, jīi wedeyira. ²¹ Cōāmacū cúārē añurō tiápuyigu. Teero tiirá, pañ too macārā Jesuré padeonucāyira.

²² Jerusalén macārā Jesuré padeorá tee quetire t̄uoyíra. Teeré t̄uorá, Bernabé Antioquiap̄n ticocoyira. ²³ Cūū tiimacāp̄n jea, Cōāmacū cúārē tiáp̄urere iña, bayirō useniyigu. Cúārē wācūtutuare tico, wedeyigu:

—Jesuré máā wācūdurijāña. Cūū dutirére añurō tiirucujāña, jīiyigu.

²⁴ Cūū añuniwī. Espírītu Santo cūūmena niirigu niiwī. Añurō Cōāmacūrē padeorucúrigu niiwī. Pañ basocá cūū wedeserere t̄uorá Jesuré padeoyíra.

²⁵ Bernabé Antioquiap̄n niigū, Tarsop̄n Saulore āmaāgū jeayigu. ²⁶ Cūūrē buajeá, Antioquiap̄n néerut̄uayigu. Cúā tiimacāp̄re Jesuré padeorámēna sīcācūma niyira. Pañ basocāre bueyira. Toopá Jesuré padeoráre “cristiano” jīinucāyira.

²⁷ Teeb̄recorire Jerusalén macārā profetas Antioquiap̄n jeayira. ²⁸ Sīcū cúāmena jearigu wāmecütiyigu Agabo. Cūū Espírītu Santo masirē ticorémēna wedeyigu:

—Niipetirōp̄n juabóare wáaadacu, jīiyigu. Juabóare wáawñ Claudio romanuā ōp̄n niirito.

²⁹ Teeré t̄uorá, Jesuré padeorá cāmerī wedeseyira:

—Marī niyeru ticocoadā Judeap̄n niirārē Jesuré padeoráre. Marī c̄uoró jeaturo ticocoadā, jīiyira.

³⁰ Cúā jīiribirora niyerure néō, Bernabé, Saulomena ticocoyira Judeap̄re. Cúārē jīiyira:

—Ateré ticowa butoá dutiráre, jīiyira.

12

Santiago diarigue; Pedrore peresuwiip̄n sōnecorigue

¹ Teeb̄recorire Herodes Judea dita ōp̄n niyigu. Cūū sīquērā Jesuré padeoráre ñañarō tiáp̄eyigu. ² Juan sōwū Santiagore espadamēna sīādutiyigu.

³⁻⁴ Cūūrē sīārī iñarā, judíoa useniyira. Cúā usenirī iñagū, Pedrore ñeeduti, peresuwiip̄n sōnecodutiyigu. Baparipōna surara waso, cúārē coterucuyira. Sicapōna macārā bapari díca niyira. Pascua b̄recorī niirī, Herodes teero tiyigu. “Pascua b̄recorī siro Pedrore néewioneco, basocá iñacorop̄n sīādutíguda”, jīi wācūmiyigu. ⁵ Teero tiirá, Pedrore cotemiyira peresuwiip̄n. Cūū toopá niirī, Jesuré padeoráre Cōāmacūrē bayirō sārā tiyira.

Ángele Pedrore peresuwiip̄n netōnérigue

⁶ Herodes cúārē sīādutíadari suguero macá ñamirē Pedro surara puarā decop̄n cānigū tiyigu. Cōmedā puadámēna siatúnoyigu. Āpērā surara sopēp̄ peresuwiire cotera tiyira. ⁷ Wācūña manirō sīcū ángele cūū niirōp̄n bauáyigu. Añurō bóejōāyiro. Cūūrē warup̄n paacaré, wācōyigu.

—Boyero wūm̄nucāña, jīiyigu ángele.

Cũũ teero jĩĩrĩrã, cõmedári Pedroye wãmorĩrẽ siatúaredari jõãcõdiayiro.

8—Sitũrũda siatũya. Mũũye sapaturre sãñaña, jĩiyigu.

Pedro cũũ jĩĩrirobirora tiiyigu.

—Mũũyaro sutiró sotoá macãrõ sãñaña. Jãmũ, yũũre nũnũñã, jĩiyigu.

9 Pedro cũũ siro nũnũwitĩwayigu. “¿Diamacũrã niigari ate ángele yũũre néewitiware? Apetõ tiigũ, quẽẽgũ tiibócu”, jĩĩ wãcũmiyigu cũũpeja. 10 Surara niisuguerare netõwáyira. Too siro surara ãpẽrãrẽ netõwáyira. Tiiwĩi sããwaro cõme sopepãma niirõpũ jeayira. Tiipãma basiro pãõjõãyiro. Cũã tiisopere witiwayira. Maapũ yoasãñurõ wãa, ángele ditijõãyigu.

11 Pedro ãñurõ tũomasĩnũcãjea, wãcũyigu: “Diamacũrã niĩayũ yũũ ññaãrigue. Niirõrã Cõãmacũ yũũre netõnégũdũ ángelere ticocoayi, Herodes sãĩrjããrõ jĩĩgũ. Judioa niipetire yũũre ññañarõ wãare ññadugarere cãmotãayi”, jĩĩ wãcũyigu.

12 Teerẽ masĩtoa, wãajõãyigu Juan Marcos pacoya wiipũ. Coo wãmecutiyoigo María. Tiiwiipũre paũ basocã neã, Cõãmacũrẽ sãĩrã tiiyira. 13 Toopũ jea, sicato sããrõ macã sopepãmapũ doteyigu. Tiiwĩi padegõ, Rode wãmecutigo, “¿noã niĩ?” jĩĩ sãĩñãgõ wáyigo. 14 Pedro wedeserere tũomasĩ, bayirõ useniyoigo. Ɔsenipaco, pãõriyoigo. Cãmecutúsã, cũãrẽ: —Pedro sopepã niĩati, jĩĩ wedemiyoigo.

15—Mũũ teero jĩĩãmajãgõ tiia, jĩiyira.

—Diamacũrã jĩĩã, jĩiyigo.

—Too docare Pedroro cotegũ ángele niiqui, jĩĩmiyira.

16 Cũã teero jĩĩcõãtorito, Pedro dotejãgũ tiiyigu. Cũã wãa, pãõ, Pedroro ñña, ññamanijõãyira. 17 Cũãrẽ wãmomena wẽẽtucoyigu, nocõrõ wedeseya jĩĩgũ. Cõãmacũ cũũrẽ peresuwiipũ néewitiwaariguere wedeyigu.

—Santiagore, ãpẽrã Jesuré padeorãre teerẽ wedeya, jĩiyigu.

Tiiwĩi niĩarigu witi, wãajõãyigu aperopã.

18 Bõeri surara Pedro manĩrĩ ññarã, bayirõ wãcũpatiyira. “¿Deero wãaayiriye?” cãmerĩ jĩiyira. 19 Herodes “Pedro maniãwĩ” jĩĩrĩ tũogũ, surarare “ãmaãrã wãaya” jĩĩcoyigu. Cũã ãmaãmiyira. Bũariyira. Herodes Pedroro cotemiãrirare bayirõ sãĩñãrucu, cũãrẽ sãĩãjãdutiyoigu.

Too siro Herodes Judea ditapũ niĩarigu Cesareapũ niigũ wáyigu.

Herodes diarigu

20 Herodes bayirõ cúayigu Tiro, Sidõn macãrĩ macãrãmena. Cũã Herodeya ditapũ yaarẽ sãĩrucúyira. Cũũ cũãmena cúagu, yaarẽ dúadutiyoigu. Teero tiirã, cũũrẽ ññarã wáyira. Herodeyere dutibosagumena tiiapure bũayira. Cũũ wãmecutiyoigu Blasto. Cũũ tiiapuremena ãñurõ niirecutirere sãiyira Herodere.

21—Tiibũreco niirĩ, múãrẽ wedegũda, jĩiyigu Herodepe.

Cũũ jĩĩri bũreco jeari, Herodes cũũye õpũ suti ãñurẽre sãña, õpũ duiripĩrõpũ dui, basocãre wedeyigu. 22 Cũũ teero wederi, basocã acaribiyira:

—Ate sũcũ cõãmacũ wederẽ niĩã; basocã wederẽ mee niĩã, jĩiyira.

23 Cũũpe “niiria; yũũ basocã niĩã; cõãmacũ mee niĩã” jĩĩriyoigu. Teero tiigũ, wãcũña manirõ ángele cũũrẽ diarecutiri tiiyigu. Teero tiirã, cũũrẽ becoa yaasãjãyira.

24 Niipetiropũ Jesuyé queti sesajõãyiro. Teero tiirã, paũ Jesuré padeonemóyira.

25 Bernabé, Saulomena Jerusalenũ Jesuré padeorãre tiiaputoa, cãmecõpũtũayira Antioquiapũ. Juan Marcõre cũãmena néewayira.

13

Bernabé, Saulo Jesuyé quetire apeyé macãĩrũ buenũcãrigue

¹ Antioquiapũre Jesuré padeorãmena niyira profetas, ãpẽã Jesuyére buerá. Noquẽã niyira:

Bernabé,

Simón (cãũrẽna “Ñĩgũ” jĩyira),

Lucio (Cirene macã macã),

Manaén (Herodes Galilea õpũmena sãcãrõmẽna masãrigũ),

Saulo niyira.

² Sicabũreco cãã beti, Cõãmacũrẽ sãĩ, usenire ticora tiirí, Espíritu Santo cããrẽ jĩyigu:

—Bernabé, Saulore beseya, yũ cããrẽ “tiyá” jĩrere tiirá wáari, jĩyigu.

³ Teero jĩrĩ tuo, beti, Cõãmacũrẽ sãĩari siro, cããrẽ ñaapeó, “wáaya” jĩyira.

Chiprepũ Bernabé, Saulo buerigue

⁴ Teero tiirá, Espíritu Santo ticocoarira niijĩrã, wáayira. Seleucia macãpũ búawasũgueyira. Too macãrã doorĩwũmena wáa, Chipre nũcũrõpũ jeayira.

⁵ Salaminapũ niirã, judíoa nearé wiseripũ Jesuyé quetire bueyira. Juan Marcos cããrẽ tiárũgũ wáayigu.

⁶ Tiimacã niĩarira wáa, tiinũcũrõpũre Jesuyé quetire buesũgocõjãyira. Téa apeniñá Pafos macãpũ buejeayira. Tiimacãpũre sãcũ judíoaũ yái tiiróbiro niigãrẽ buajeáyira. Cũũ wãmecutiũyũ Barjesús. “Yũũ profeta niĩã”, jĩditonetõyũ.

⁷ Tiinũcũrõ dutigũ bayiró masĩgũ menamacũ niyũyũ. Cũũ wãmecutiũyũ Sergio Paulo. Cũũ Cõãmacũye quetire tuodũgãgũ, Bernabé, Saulore sũodutiũyũ. ⁸ Cãã jeari, yái tiiróbiro biigũ cãã buerere cãmotãdũgamiũyũ. Cũũrẽ Elimas jĩyira griegoayemena. Cũũ tiinũcũrõ dutigũ Jesuré padeorĩ boorũyũ. ⁹ Saulo, ãpẽã “Pablo” jĩgũ, Espíritu Santo cãũmena niirĩ, cãũrẽ bayiró ñã, ¹⁰ jĩyigu:

—Mũũ jĩditorebũcũ, mũũ booró tiigũ, wãtĩ tiiróbiro tiigũ, ãñurẽ tiirere ñãatũyũ niĩ mũũ. Cõãmacũ diamacũ wederere “diamacũ niiria” jĩ wedewisiogũ tiia. ¹¹ Mũũrẽ mecũtigã Cõãmacũ ñãñarõ tiigũdaqui. Mũũ capeari ñãhẽgũ pũtãgũdacu; yoari muĩpũ bóerere ññaricu, téa Cõãmacũ booró jeatuario, jĩyigu Pablo.

Máata cããrẽ naĩtĩãjõãyiro. Paaãmanucũ, cãũrẽ wéewaadarare ãmaãyũ.

¹² Teero wáari ñãgũ, tiinũcũrõ dutigũ quioníremena Jesuyé buerere ñãamanijõãgũ, Jesuré padeonũcãyũ.

Antioquia Pisidia ditapũ Bernabé, Pablo buerigue

¹³ Pablo, cãũ menamacãrãmena Pafopũ niĩarira tĩãwa, Panfilia ditapũ jeayira. Tiiditapũ jea, Pergerpũ wáayira. Cãã Pergerpũ jeari, Juan Marcos cããrẽ toorã cũũ, coecõpũtũayũ Jerusalénpũ. ¹⁴ Tiimacãpũ niĩarira wáayira apemacã Antioquiapũ. Tiimacã Pisidia ditapũ pũtuãa. Judíoa yeerisãri bũreco niirĩ, cãã neãri wiipũ sããwa, duiyira. ¹⁵ Moisére dutirẽ cũũriguere, profetas jóariguere buetoari, tiwiĩ dutirá cããrẽ wededutiũyira:

—Ësãya wedera, basocãre wededũgara, wedeya, cããrẽ wãcũtutuaaro jĩrã, jĩyira.

¹⁶ Pablo “jáũ” jĩ, wũmũncã, wãmo wẽẽtũyũ, ditamanĩã jĩgũ. Teero tiitóa, cããrẽ wedeyigu:

—Yáa wedera Israelya pōna macārā, Cōāmacūrē quioníremena ñnarācā, yuure tuoyá: ¹⁷ Cōāmacū Israelya pōna macārā Ōpū niirigu niiwī. Cūū ūsā ñecūsūmuārē besecūrigu niiwī. Cūā āpērāyé dita Egiptopu niirī, cūārē pau basocáputiri tiirigu niiwī. Too síro cūā tiiditapu niirārē cūū tutuaremena neéwitiatirigu niiwī. ¹⁸ Cuarenta cūmarī basocá manirōpu cūā cūūrē netōñucāriguere nucārigu niiwī. ¹⁹ Too síro cūā Canaán ditapu jeari, tiidita macārā siete pōnarī macārārē cōārī tiirigu niiwī. Tiiditare ūsā ñecūsūmuārē cūūrigu niiwī. ²⁰ Tiiditapu cūārē cūūāri síro, cuatrocientos cincuenta cūmarī niyira.

‘Cūā toopá niirī, Cōāmacū cūārē queti beseadarare cūuyigu. Tée profeta Samuel niirē burecoripu dutituyira. ²¹ Samuel niirito, basocá sícū cūā ōpū niigūdare sāiyira. Cōāmacū cūā ōpūrē sōnecoyigu. Cūū wāmecutiuyigu Saúl. Cūū pacu Cis wāmecutiuyigu. Cūā Benjamínya pōna macārā niyira. Saúl cuarenta cūmarī cūā ōpū niyigu. ²² Cōāmacū cūūrē ōpū niirē wionécoari síro, Daviré cūā ōpū sōnecoyigu. Cōāmacū Daviyé maquērē wedeyigu basocáre: “Yuu ñnarī, David, Isaí macū, yuu tusarére tiii. Niipetire yuu tiidutirere tiigūdu niirī”, jīiyigu. ²³ “Sícū David pārāmi niinunsegupu Israelya pōna macārārē netōñégūdare ticocoguda”, jīi wedeyigu Cōāmacū ūsā ñecūsūmuārē. Jesús Cōāmacū jīirigura niirī. ²⁴ Jesús buenucāadari suguero, Juan Israelya pōna macārārē bueyueyigu: “Múā ñañarē tiirere wācūpati, waso, wāmeōtidutiya”, jīiyigu. ²⁵ Juan cūū tiirē petiádro tiirī, jīiyigu: “Yuu múā wācūgū mee niā. Yuu síro āpī atiqui. Cūū āñunetōgū niiqui. Yuure cūū duarō buri niigū niā”, jīiyigu.

²⁶ Yáa wedera Abraham pārāmerā niinunusera, Cōāmacūrē quioníremena ñnarācā, tuoyá. Cōāmacū marīrē cūū netōnére quetire ticocorigu niiwī. ²⁷ Jerusalén macārā, cūārē dutirācā Jesuré ññamasīriyira. Cūā yeerisāre burecoricōrō profetas jóariguere buepacara, tuomasīriyira. Jesuré siādutiri, tee jóaripū jīrōbirora tiiyira. ²⁸ Cūūrē siārī tiiréno wapa buarīpacara, Pilatore “siādutiya cūūrē” jīi sāiyira. ²⁹ Cōāmacūye queti jóaripū jīrōbirora cūūrē tiipetira, curusapu niigūrē needioco, ūtātutipu cūūmiyira. ³⁰ Cōāmacūpe cūūrē diarigupare masōrigu niiwī. ³¹ Jesús cūū masāri síro, pee burecori bauáyigu cūūmena Galileapu ni, Jerusalénpu bapacuti jearirare. Cūārā cūū masāriguere ñnarā basocáre wedeeya.

³² ‘Usācā múārē teeréna wedea. Cōāmacū marī ñecūsūmuārē cūū jīirōbirora ³³ marīrē cūā pārāmerā niinunuserapare teeré tiieñoyigu. Tee Jesús diarigupare masōrigue niā. Salmopūcārē teeré biiro jóanoā: “Muu yuu macū niā. Mecūāmena yuu muu pacu niirere masiādacua”,* jīi jóarigue niā. ³⁴ Cūū diarigupu masōādare, cūūya ōpūū bóariadarecārē biiro jóanoā: “Niipetire yuu Daviré jīirigucōrō muurē añurō tiiboságudacu”,† jīi jóanoā. ³⁵ Salmopūpu David biiro jóarigu niiwī sūcā: “Muu ‘bóarijāārō’ jīigūdacu muu maigūrē”,‡ jīi jóarigu niiwī. ³⁶ Davipé Cōāmacū dutiréne tii, cūū dutirito macārārē tiápu, too síro diajōā, cūūrē yaaári síro, bóawejoāñiyi. ³⁷ Cōāmacū masōrigupe bóaweririgu niiwī. ³⁸⁻³⁹ Yáa wedera, yuu múārē wederére masīrī booa. Múā Moisére dutiré cūūriguere tiipacára, acabóre buarícu. Jesuména, cūūrē padeorá, tee niipetire acabóya maniriguere acabóre buamasícu. ⁴⁰ Profetas jóarigue múārē wáari jīirā, añurō wācūña. Biiro jóarira niwā:

* 13:33 Salmo 2.7. † 13:34 Isaías 55.3. ‡ 13:35 Salmo 16.10.

41 Múã Cõãmacũrẽ buijãrã, ãñurõ tiiyã.

Múã catirẽ burecorire yũu tiíádarere eñogúda.

Ãpẽrã múãrẽ teeré ãñurõ wedepacari, padeorídojácu.

Teero tiirã, ññamanijõã, diajõããdacu múã,[§]
jĩ jóarira niiwã, jĩ wedeyigu Pablo.

42 Cúã witiwari, cúãrẽ sãiyira:

—Ape yeerisãri bureco niirĩ, ateré buewa sũcã ãsarẽ, jĩyira.

43 Tiwiĩ neãrira witibatewara, paũ judíoa, judíoa niihẽrã Cõãmacũrẽ
useniremena padeorã cúãmena bapacutiwayira. Pablo, Bernabé cúãrẽ jĩyira:
—Cõãmacũ múãrẽ ãñurẽ ticorẽre wãcũdurijãña. Cũũrẽ padeorucujãña, jĩ
wedeyira.

44 Apesemána yeerisãri bureco niirĩ, niipetira tiimacã macãrã Cõãmacũye
quetire tũoádera neãyira. 45 Paũ neãrĩ ññarã, judíoa bayirõ pesucutiwayira. Teero
tiirã, ññarõ wedeseremena Pablo buerere “diamacũ niiria” jĩ buijãyira.

46 Pablo, Bernabé teeré tũorã, cuiro manirõ cúãrẽ jĩyira:

—Múã judíoare ãpẽrã suguero Cõãmacũye quetire buerõ niirõ tiiwã. Múã
teeré tuopacára, booríã. “Cõãmacũ catirẽ petihere ticorẽre cuobórano mee
niã”, jĩrã tiia múã. Teero tiirã, ãsã mecũtigãrẽ judíoa niihẽrãrẽ Cõãmacũye
quetire bueadacu sãa. 47 Cõãmacũ teeré jĩ dutirigu niiwĩ ãsarẽ cúãye maquẽ
jóaripũpũre:

Yũu mũũrẽ sããwócore tiiróbiro cũũã judíoa niihẽrãpũre.

Yũu netõnerẽ quetire buegudacu niipetire macãrĩpũ,*
jĩ jóarigue niia, jĩyigu Pablo.

48 Teeré tũorã, judíoa niihẽrã bayirõ useniyira. “Cõãmacũye queti
ãñunetõjõãã”, jĩyira. Cõãmacũ catirẽ petihere ticonoádera padeonucãyira.

49 Tiiditapũre Jesuyé quetire wedewarucuyira. 50 Judíoape Pablo, Bernabé
cõãdũgayira. Cúã masĩrã numiãrẽ cúari tiiyira. Cúã numiã cúãmena naĩrõ
sũbusera neãrã niiyira. Basocã ãñurã numiã niiyira. Ñmũãcãrẽ teerora cúari
tiiyira. Cúã ãmũã ãpũtĩ macãrã niiyira tiimacãpũre. Pablo, Bernabé ññarõ
tiinucãrĩ tii, cúãya ditapũ niĩarirare cõãjãyira. 51 Cúãpe tiimacã maquẽ dita
cúãye ãpũpori túaariguere páabatecõãyira. “Múã basiro wapa cuoa” jĩrã, teero
tiiyira. Iconio macãpũ wãajõãyira. 52 Jesuré padeorã Espiritu Santo cúãmena
niirĩ, bayirõ useniremena pũtuãyira.

14

Iconiopũ Pablo, Bernabé tiirigue

1 Pablo, Bernabé Iconiopũre judíoa neãrĩ wiipũ sããwa, wedeyira.
Cúã tũoriãñuremena wederĩ, paũ judíoa, ãpẽrã judíoa niihẽrã Jesuré
padeonucãyira. 2 Judíoa Jesuré padeohera judíoa niihẽrãrẽ cúari tii, ññarõ
wãcũrĩ tiiyira Pablo, Bernabé. 3 Teero tiirã, Pablo, Bernabé yoari pũtuãyira
tiimacãpũre. Cuiro manirõ marĩ Ópãyere wedeyira. Cõãmacũpe “diamacũrã
wedeyea” jĩgũ, cúũ tutuaremena tiieñorĩ tiiyigu. 4 Tiimacã macãrã pũapõnã
batoyira. ãpẽrã judíoa tiiróbiro wãcũyira; ãpẽrãpé Jesús beserira tiiróbiro
wãcũyira. 5 Teero tiirã, judíoa niihẽrã, judíoa, cúãrẽ dutirãmena neã,
wedeseyira:

§ 13:41 Habacuc 1.5. * 13:47 Isaías 42.4; 49.6.

—Jāmu, Pablo, Bernabére ñañarõ jĩ, ãtāperimena deesĩããda marĩ, jĩmiiyira.

⁶ Pablo, Bernabé cūãrẽ ñañarõ tiidugárere tʷorá, dutijõãyira. Licaonia ditapu jea, too maquẽ macãrĩ Lистра, Derbe, apeyé macãrĩpucãrẽ jeayira. ⁷ Toopúre Jesuyé añuré quetire wedewarucuyira sũcã.

Listrapu Pablöre ãtāperimena déerigue

⁸ Listrapu sícũ basocã wáamasĩhẽgũ duiyigu. Sicato bauágurupa dʷpori posarigu niyiyigu. ⁹ Toopũ duiyigu, Pablo basocãre wederere tʷoyigu. Pablo cūãrẽ ñña, “ãni Jesuré cūãye dʷpori netõnemasĩrere padeói” jĩ wãcũyigu. ¹⁰ Teero tiigũ, bayiró wedeserimena: —Mũ dʷporimena ãñuripĩ wãmũnucãña, jĩyigu.

Cũ teero jĩrĩrã, bupucutũa, wáanucãyigu. ¹¹ Pablo teero tiirĩ ññarã, Licaonia macãrã cūãyemena bayiró busarõmena wedeseyira:

—Cõãpõna basocã tiirõbiri õpũcũtira marĩ pʷtopu diijeáaya, jĩyira.

¹² Bernabére cūãyagu cõãmacũ Zeus wãmecũtigu wãme tuuyira. Pablopere, cūã wederĩ ññarã, ãpĩ cūãyagu cõãmacũ Hermes wãmecũtigu wãme tuuyira.

¹³ Tiimacã witiwaropu Zeure padeorĩ wii niyiro. Tiiwĩ macũ pai wecuã ãmũãrẽ coorimena mamõãrĩrere tiimacã sããwaropu nẽeatidutiyigu. Pai, ãpẽrã too macãrã Pablo, Bernabére padeoádara, wecuãrẽ sããdugãmiyira. ¹⁴ Cũã teerẽ tiidugãri tʷorã, Pablo, Bernabé cūã basiro cūãye sutire wẽeyigajãyira. “Mũã tiiadare bayiró ñañaã” jĩrã, teero tiiyira. Cũã pau decopu cutwã, cūãrẽ bayiró busarõmena jĩyira:

¹⁵ —¡Mũã ãsarẽ teerẽ tiirjãña! Ɔsãcã mũã tiirõbira basocã niã. Mũã biiro tiirẽcutirere nocõrõrã duujãña. Mũã padeorẽ wapamaniã. Cõãmacũ catigúpere padeonucãña. Cũ ãmũãse, atiditã, díã pairĩmaa, niipetire atibúreco niirere tiirigu niwĩ. Teerẽ mũãrẽ wedera atira tiãwã. ¹⁶ Cõãmacũ tiatorupe niipetire dita macãrĩ macãrã cūã booró tiirĩ, cãmotãrĩrigu niwĩ. ¹⁷ Basocã cūãrẽ padeorĩpacari, cūã niirecutirere cūã añuré tiirẽmena ãñoĩ niipetirare. Cũã oco pearĩ tiirẽmena ote ducacũtiri tiii. Marĩrẽ añurõ yaarẽ tico, ãseniremena niirĩ tiii, jĩyira.

¹⁸ Wãicũrare sã, cūãrẽ padeoádara tiimiyira. Péerogã dusaátiri, Pablo, Bernabé cūãrẽ cãmotãjãyira.

¹⁹ Antioquía macãrã, ãpẽrã Iconio macãrã jeayira toopúre. Judioa niyira cūã. Basocãre wãcũre wasorĩ tiiyira. Pablöre ãtāperimena dée, “dĩ-ajõã” jĩmiiyira. Macã wesapu wẽewa, cũjãyira. ²⁰ Jesuré padeorã cūãrẽ ññasodeanucãyira. Cũpẽ wãmũnucã, macãpu piyajõãyigu sũcã. Apebúreco Bernabẽmena Derbepu wãajõãyigu.

²¹ Cũã toopũ jea, Jesuyé añuré quetire wedeyira. Too macãrã pau cūã buerere padeonucãyira. Too síro cūã cãmepũtũaatiyira Listrapu. Too macãrã Iconiopu, too macãrã Antioquiapu pʷtũajeayira. ²² Teemacãrĩpũre Jesuré padeorãre wãcũtutare ticoyira. “Jesuré padeorucũjãña”, jĩyira. “Marĩ Cõãmacũ Ɔpũ niirõpu wãadari sũguero, pee ñañaré wãari, wãcũbayjãrõ booa”, jĩyira. ²³ Jesuré padeorẽ põnarĩcõrõ bũtoã dutirãre beseyira. Cūãrẽ cūãrã, beti, Cõãmacũrẽ sãiyira. “Marĩ Ɔpũ mũã padeogũ tiãpũaro mũãrẽ” jĩ, wãajõãyira.

Antioquía Siria ditapu Pablo, Bernabé pũtũarigue

²⁴ Pablo, Bernabé Pisidia ditapu netõwã, Panfilia ditapu jeayira. ²⁵ Pergẽpu wedetoa, Atalia macãpu búajeayira. ²⁶ Too macãrã doorĩwũmena wãayira

Antioquíapɯ wáara. Tiimacã macãrã cúãrê sicato ticocora, “Cõãmacũ múãrê ãñurõ cotearo” jĩ ticocoyira. Cõãmacũ tiidutirere tiirã wáadutiyyira. Cúãpe teeré tiipetítoa, pɯtuajeajõãyyira. ²⁷ Tiimacãpɯ coerã, Jesuré padeorãre neõ, Cõãmacũ cúãmena tiiríguere wedeyira. “Cõãmacũ judíoa niihêrãcãrê netõnerere ticowi”, jĩ wedeyira. ²⁸ Cúã yoari pɯtuáyira Jesuré padeorãmena.

15

Jerusalénpɯ neãrigue

¹ Cúã toopú niirĩ, ãpêrã Judea dita macãrã cúã pɯtopɯ jeayira. Jesuré padeorãre bueyira:

—Múã Moisére dutiré cũurigue tiihéri, múã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãhêrĩ, Cõãmacũ múãrê netõneríqui, jĩyyira.

² Pablo, Bernabé cúãmena bayiró cãmerĩ wedeseyira. Teero tiirã, Antioquíã macãrã Jerusalénpɯ ticocoadara, Pablo, Bernabé, ãpêrã too macãrãrê beseyyira. Cúãrê jĩyyira:

—Jerusalénpɯ wáaya. Jesús beserirãmena, ãpêrã bɯtoã dutirãmena wedesera wáaya tee marĩ wedesere maquêrê, jĩ ticocoyira.

³ Jesuré padeorã cúãrê ticocori, Fenicia dita, Samaria ditapɯ netõwáyira. Teemacãrĩpɯ netõwãra, judíoa niihêrã cúã Jesuré padeonãcãrigue quietire wedeyira. Tee quietire tɯorã, niipetira Jesuré padeorã bayiró useniyyira.

⁴ Cúã Jerusalénpɯ jeari, Jesuré padeorã, Jesús beserira, ãpêrã bɯtoã dutirã cúãrê bocayira. Cúãrê Cõãmacũ cúãmena tiiríguere wedeyira. ⁵ Toopãre síquêrã fariseo basoca Jesuré padeorã niyyira. Cúã wãmɯnãcã, wedeseyira:

—Judíoa niihêrã cúã Jesuré padeorĩ, cúã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãdutiropɯ booa. Moisére dutiré cũuriguere tiidutiropɯ booa, jĩmiyyira.

⁶ Teero tiirã, Jesús beserira, ãpêrã bɯtoã dutirã neã, wedeseyira tee maquêrê. ⁷ Cúã yoari cãmerĩ sãñã wedeseari siro, Pedro wãmɯnãcã, cúãrê jĩyyigu:

—Yãa wedera, múã masiã: Cõãmacũ jõõ niiritopɯ, judíoa niihêrãrê cãyye quietire wededutiropɯ, yɯnre beserígu niiwĩ. Cúãcãrê teeré tɯo, “Jesuré padeorã” jĩrigu niiwĩ. ⁸ Cõãmacũ niipetire basocã wãcũrere masígú “yãara niíyyã cúã” jĩrere êñogú, Espiritu Santore ticorigu niiwĩ cúãrê marĩrê cãũ ticorirobirora. ⁹ Marĩrê cúãmena tuudãcãwaririgu niiwĩ. Cúãcãrê Jesuré padeorĩ, cúã ñãñaré tiirere acabórigu niiwĩ. ¹⁰ Múã Cõãmacũrê “mɯnã cúãrê netõnemasĩricu, cúã Moisére dutiré cũuriguere tiihéri” jĩrã tiicú. Marĩ ñecúsũmã Moisére dutiré cũuriguere tii sícãrĩbíryira; marĩcã sícãrĩbíricu. ¹¹ Cõãmacũ judíoa niihêrãrê tiiróbiro marĩrê netõnéqui. Jesús marĩ Ópãrê padeorĩ, wapa booró manirõ marĩcãrê netõnéqui, jĩyyigu Pedro.

¹² Teeré tɯorã, niipetira ditamanijõãyyira. Bernabé, Pablo wedeserecãrê ãñurõ tɯoyira. Judíoa niihêrã pɯtopɯ Cõãmacũ cúãmena tiieñonetõriguere wedeyira. ¹³ Cúã wedetoari, Santiago wedeyigu:

—Yãa wedera, tɯoyã. ¹⁴ Cõãmacũ judíoa niihêrãpãre cãyyara niiaðarare besesugueriguere wedeawĩ Simón Pedro. ¹⁵ Profetas teerora jóarira niiwã. Cúã jóariguere ãñurõ tɯoyã:

¹⁶ “David dutirigue petirĩ siro, cãũ pãrãmêrã niinãnãserã dutirigue petirĩ siropɯ,

sīcū David pārāmi niinunusegure

ууу сáá õpū sōnecogudacu sūcā.

¹⁷ Teero tiirá, judíoa niihērā уууре padeoádacua,

ууу beserira niijirā”, ¹⁸ jīrigrū niiwī Cōāmacū.

Tiátopu teeré jīrigrū niiwī Cōāmacū, basocáre masīdutigu,*

jī jóarira niiwā.

¹⁹ Too docare judíoa niihērā Jesuré padeonacārārē “dutipotocõrijāāda sáa”

jī wācūā ууу. ²⁰ Ateré jóaada cāārē: Wáicura dii cūā padeoráre ticoariguere

yaarijāña. Āpērāmēna ñañarō ñeeaperijāña. Wáicura dii díi cōāña maniré

diiré yaarijāña. Wáicura díire sínirijāña, jī jóaada. ²¹ Múā masiā: Tiátopu

marī yeerisāre barecoricōrō Moisére dutiré cūūriguere wedenacājīya. Marīcā

atitóre buedecocutia. Teeré niipetire macārīpu judíoa neáré wiseripu bueyya,

jīyigu Santiago.

Judíoa niihērārē jóaripū

²² Teero tiirá, Jesús beserira, āpērā butoá dutirá, niipetira Jesuré pade-

orámēna jīyira: “Marī ticocoadarare beseri, añuādacu. Pablo, Bernabémēna

cāārē ticococo Antioquíapu”, jīyira. Judare beseyira. Cūūrēna āpērā Barsabás

jīyira. Āpī Silas niiyigu. Cūā puarā cūā añurō padeorá niiyira.

²³ Cūāmēna atipū ticocoyira:

“Ēsā Jesús cūyere wededutigu beserira, āpērā butoá dutirá múā judíoa

niihērārē añudutia. Múā ūsā baira tiiróbiro niirā Antioquíapu, Síriapu,

Ciliciapu niirārē jóaa. ²⁴ Siquērā āno macārā ūsā menamacārā ūsā dutiró

manirō múā putopu wáyira. Múārē potocōāyira. Cūā wederémēna múārē

wedewisioayira. ²⁵ Teeré tuorá, ūsā sicārībiro wácūrēmēna ūmuā siquērārē

múā putopu bese, ticocori, ‘añuādacu’ jīāwū. Cūā wáaadacua Bernabé,

Pablo marī bayiró maīrāmēna. ²⁶ Bernabé, Pablo siārīquioro tiyíra,

Jesucristo marī Ōpāyere buera. ²⁷ Judas, Silas ūsā ticocora wedeadacua

atipū maquērē. ²⁸ Ēsārē Espíritu Santo wácūrē titorobirora pee dutiré

múārē cūūricu. Ate bayiró booré díicure múārē cūūāda: ²⁹ Wáicura dii cūā

weerirare ticoariguere yaarijāña. Wáicura díire sínirijāña. Wáicura dii díi

cōāña maniré diiré yaarijāña. Āpērāmēna ñañarō ñeeaperijāña. Múā ate

dutirére tiirá, diamacū tiirá niīādacu. Nocōrōrā niīā”,

jī jóayira.

³⁰ Cūā “wáara tiia” jī, Antioquíapu wáajōāyira. Toopú jea, basocáre neāduti,

tiipūrē wiyayíra. ³¹ Tiipūrē bueri tuorá, wácūtutuarē ñeerā, añurō useniyira.

³² Judas, Silas profetas niijirā, yoari wedeyira. Āñurō wácūtutuarē, añurō

yeeripūnacutire ticonemoyira cūārē. ³³ Yoasāñurī niiyira cūāmēna. Too síro

“wáara tiia” jī, wáajōāyira. Too macārāpe “Cōāmacūmēna wáaya múārē tico-

corira putopu” jīcoyira. ³⁴ Silape “wáagu tiia” jīраса, “ууу āno putuáguda” jī,

putuájāyigu. ³⁵ Pablo, Bernabécā too Antioquíapu putuájāyira. Pau āpērāmēna

too macārārē Jesuyé quetire bueyira.

Pablo, Bernabé cāmerī cōāriqúe

³⁶ Nocōrō yoari síro, Pablo Bernabére jīyigu:

—Jāmu sūcā, wáaco marī Jesuyé quetire bueré macārīcōrō. Jesuré

padeonacārirare ññanetōāda, ¿deero niirecutimīi cūā? jīrā, jīmiyigu.

* **15:18** Amós 9.11-12.

³⁷ Bernabé néewadugamiyigu Juan Marcóre. ³⁸ Pablope jĩiyigu: –Too sugueropu bueyapacutiriwi cūũ. Panfiliapu marĩ niirĩ, cõãcoputnaatiwi. Marĩmena wáanemorĩ boorĩga, jĩiyigu.

³⁹ Cũã basiro bayiró cãmerĩ wedese, cúa, cãmerĩ cõãjãyira. Bernabépe doorĩwumena Chipre nucãrõpu Marcóre néewayigu. ⁴⁰ Pablope Silare beseyigu. Jesuré padeorã “Cõãmacũ cũũ añuré ticorémena múãrẽ cotearo” jĩ sãibosãari siro, wãajõãyigu. ⁴¹ Wãa, Siria, Cilicia ditapu netõwãyigu. Jesuré padeorãre wãcũtutuare ticonemoyigu.

16

Silas, Timoteore Pablo néewarigue

¹ Pablo Derbe, Litra macãrĩpare jeayigu. Toopá sícũ Jesuré padeogãre buajeãyigu. Cũũ wãmecutiyigu Timoteo. Cũũ judioayo Jesuré padeogó macũ niiyigu. Pacupé griegoayu niiyigu. ² Jesuré padeorã Litra, Iconio macãrã cũãrẽ “añunĩ” jĩ wedeseyira. ³ Pablo cũãrẽ bapacutiario jĩgũ, néewadugayigu. Judioare tiigũ, Pablo Timoteo cõnerĩgu yapa macã caserõre widecõãdutiyaigu. Judioa niipetira tiidita macãrãpe Timoteo pacu griegoayu niirere masiyira. ⁴ Teero tiitõa, macãrĩpare netõwãyira. Jerusalén macãrã Jesús beserira, ãpẽã batoã dutirá dutirẽ cũũriguere wede, “teerẽ tiyã” jĩnetõwayira. ⁵ Teero tiirã, Jesuré padeorã wãcũtutuanemoyira. Jesuré padeoduriyira. Bãrecoricõrõ ãpẽrãcã Jesuré padeonũcãyira.

Pablo quẽẽgũ tiirõbiri Macedonia macãrẽ ñnarigue

⁶ Too siro cãã Asia ditapu Jesuyé quetire buera wãadugarare Espiritu Santo cãmotãyigu. Teero tiirã, Frigia, Galacia ditape tããtãwa, ⁷ Misia dita táarirõpu jeayira. Toopá jea, Bitinia ditapu wãajõãmiyira. Espiritu Santo toopũcãrẽ wãadutiyaigu. ⁸ Teero tiirã, Misia netõwã, búawayira Troaspu. ⁹ Toopá ñami Pablo quẽẽgũ tiirõbiri sícũ Macedonia dita macũ cũũ puõto wedesenucũrĩ ñnayigu:

–Ûsã Macedonia macãrãrẽ tiiapugũ tiãatiya, jĩiyigu.

¹⁰ Cũũ quẽẽrõpu tiirõbiri ñnaãri siro, máata ùsãrẽ néewaadariwãre ãmaãwã.* “Cõãmacũ marĩrẽ Macedonia macãrãrẽ Jesuyé añuré quetire wededutigu tiããjĩyi”, jĩ wãcũwã.

Filipospu Lidia padeonũcãrigue

¹¹ Ûsã Troaspu niãrira doorĩwumena diamacãrã Samotracia nucãrõpu wãajõãwã. Apebãreco Neápolis macãpu wãawũ. ¹² Too macãrã Filipospu maajeãwũ. Romanuã tiirã macã niã. Macedonia ditapũre Filipos buri niirĩ macã mee niã. Tiimacãpũre siquẽ bũrecori pũtuãwũ. ¹³ Judioa yeerisãri bũreco niirĩ, tiimacãrẽ witiwa, día wesapu jeawũ. “Judioa súubusero toopã niibocu”, jĩ wãcũwã. Numiã neããrirare buajeã, cããmena dui, wedewũ cããrẽ. ¹⁴ Toopãre sícõ Tiatira macã macõ niiwõ. Coõ suti wapapacãre sõã ñiisãñũre dúago niiwõ. Cõãmacãrẽ padeogó niiwõ. Coõ wãmecutiwo Lidia. Coõ Pablo wedererẽ tuorĩ, Cõãmacũ coore añũrõ tuonunãseri tiiwĩ. ¹⁵ Coore, cooya wii macãrãrẽ wãmeõtiari siro, ùsãrẽ jĩwõ:

–Yũũre “diamacãrã Jesuré padeogó niyo” jĩ wãcũrã, jãmũ, yãa wiipũ putuãya, jĩwõ.

* **16:10** Lucas atipũ jóarigu Troaspu niijiyi. Pablo toopã jeari, Lucas cããmena wãayigu Macedoniapu.

Coo bayiró putuáadutiri tʔorá, putuáwu.

Pablöre, Silare peresuwiipɯ sōnecorigue

¹⁶ Sicabureco ūsā Cōāmacūrē súubuseropɯ wáara, sīcō numiō wātī sāānorigore bocawɯ. Coo āpērārē dutiapenori basoco niiwō. Wātī masiré ticorémēna too síropɯ wáaadarere wedemasīwō. Coo teero wederémēna coore dutiaperā pairó niyeru wapaséwa. ¹⁷ Pablöre, ūsārē bayiró basurómēna jīnɯnɯsewo:

—Āniā Cōāmacū ūmāsepeɯ niigārē padecotera niīya. Cōāmacū basocāre netōnére quetire wedeeya, jīwō.

¹⁸ Pee burecori teero jīnɯnɯsewo. Pablope páasuti, cāmenucā, wātī coomena niigārē jīwī:

—Mɯ coomena niigārē Jesucristo wāmemēna witiwadutia, jīwī.

Máata witiijōārigu niiwī.

¹⁹ Coore dutiaperā “deero tii niyeru wapatānemicu coomena” jīwā. Teero tiirā, Pablo, Silare ñee, tiimacā decopɯ dutirápure néewawa. ²⁰ Queti beserī basoca pɯtopure néeeja, jīwā:

—Āniā judiōa niīya. Marīya macā macārārē wedeñañorā tiiya. ²¹ Apeyē niirecutirere bueeya. Marī romanuā niijrā, teero niirijārō booa. Marī teerē tiimasīria, jīwā.

²² Toopú neāñiracā Pablo, Silamēna cúajōāwā. Queti beserī basoca Pablo, Silare cāye sutire tuuwéduti, tānadutiwa. ²³ Cūārē bayiró tānatōa, peresuwiipɯ tuunécōsōnecowa. Tiiwī coterī basocare dutiwiitiwari jīrā, āñurō biajādutiwa. ²⁴ Cūā teero jīrī tʔogú, peresuwi coterī basocɯ niituri tatiapɯ tuunécōsōnecoyigu cūārē. Puagú yucugɯ tusure coperi watoapɯ cāye daporire súucūduti, siatú, biadupójayigu.

Cōāmacū dita cāmeñarī tiirígue

²⁵ Ņami deco Pablo, Silas Cōāmacūrē sāi, basapeoyira. Āpērā peresu niirā cūā basari tʔoyira. ²⁶ Wācūña manirō dita bayiró cāmeñayiro. Cūā niirī wii maquē botarī cāmeñayiro. Máata tiwī biare sopepāmarī pāōpetijōāyiro. Niipetira peresuwiipɯ niirārē cōmedárimēna siatúarigue jōāpetijōāyiro. ²⁷ Tiiwī coterī basocɯ wācā, tee pāōārigue soperire ñña, “dutipetijōāāya” jī wācūmiyigu. Teero tiigú, cuigu, cūū basiro espada née, sīgádu tiimiyigu. ²⁸ Pablope cūrē bayiró wedeseremēna jīyigu:

—Mɯ basiro ññarō tiirjāña. Īsā ānopú niipetijā, jīyigu.

²⁹ Teero jīrī tʔogú, cūārē coterī basocupe sīāwócore néeatiduti, sīacutúsāyigu Pablo, Silas niirōpɯ. Cuigu, bayiró ñapōpigura, cūā puto ñicācoberimēna jecūmuyigu. ³⁰ Too síro wāmɯnucā, cūārē néewitiwa, sīñáyigu:

—¿Deero tiibógari yɯ, Cōāmacū yɯare netōnéārō jīgū?

³¹ Cūā yɯyira:

—Mɯ ūsā Ōpū Jesuré padeogú, netōnénogūdacu. Mɯyaya wii macārācā padeorā, netōnénoādacua, jīyira.

³² Cūrē, cūyaya wii macārārē Cōāmacūye quetire wedeyira. ³³ Ņami tii horara cūā tānārigue cāmire cosegádu néewayigu. Coseári siro, máata cūū, cūyaya wii macārā wāmeōtinoyira. ³⁴ Tiiwī coterī basocɯ cūyaya wiipɯ néemāwa, cūārē yaaré ecayigu. Cūū, cūyaya wederamēna bayiró useniyira Cōāmacūrē padeonucārā.

³⁵ Bóeri queti beserí basoca tiimacã coterí basocare jĩyira:

—Ĩniãrẽ wionécodutira wáaya, jĩyira.

³⁶ Tiimacã coterí basoca toopú jea, cúã jĩãriguere tiiwí coterí basocare wedeyira. Teeré tuo, cũũpũ Pablоре wedeyigu sáa:

—Múãrẽ queti beserí basoca “wionécoaro” jĩãrira niãwã. Teero tiirã, ãñurõ wáaya, jĩyigu.

³⁷ Pablоре tiimacã coterí basocare jĩyigu:

—Ûsã romanuã niipacari, queti beserí basoca ùsã tiãriguere beseripacara, ùsãrẽ basocã ĩñacoropũ tãnarĩ tiãwã. Peresuwiipũ tuunésõnecori tiãwã. Mecãtigã ùsãrẽ basocã ĩñahẽrõpũ wionécodugacua. Niiria. Cúã basiro atijrã, ùsãrẽ néewionecora atiaro, jĩyigu.

³⁸ Tiimacã coterí basoca queti beserí basocare wedera wáayira.

—Ĩniã “romanuã niã ùsã” jĩ wedeawã, jĩyira.

Teeré tuorã, queti beserí basoca cuiyira. ³⁹ Tiiwiipú jea, cúãrẽ acabóre sãiyira. Sãitóa, cúãrẽ peresuwiipũ niirãrẽ néewioneco: —Atimacãrẽ niirijãña; wáaya, jĩyira.

⁴⁰ Pablo, Silas peresuwiipũ niãrira wáa, Lidiaya wiipũ sãawayira sũcã. Toopú Jesuré padeorãre ĩña, wãcütutuare tico, wáajõayira.

17

Pablo Tesalónicaũ tiirĩgue

¹ Pablo, Silas netõwáyira Anfípolis, Apolonia macãrĩrẽ. Too netõwã, jeayira Tesalónica macãpũ. Tiimacãpũre judíoa neãrĩ wii niyiuro. ² Pablo cũũ tiirucúrobirora tiwiipú sãawayigu. Itiã semana cúã yeerisãre barecoricõrõ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ wedeyigu. ³ Tiipũ maquẽrẽ cúãrẽ wede, “Cõãmacũ beserigũre ñañarõ netõ diari siro, masãgũdaqui” jĩ wedeyigu.

—Jesús yũũ múãrẽ jĩãrigũ Cõãmacũ beserigũra niĩ, jĩyigu.

⁴ Cũũ wederĩ tuorã, sĩquẽrã judíoa “teerora niã” jĩ, Pablo, Silamena niĩncãyira. Teero biiri paũ griegoã Cõãmacũrẽ padeorã, paũ ɸrutĩ macãrã numiã cúãmena niĩncãyira. ⁵ Teero tiirã, ãpẽrã judíoa ĩñatutiyira Pablo, Silare. Teero tiirã, ãmũã daderãre, ñañarã niisodeaatirare néõ, tiimacã macãrãrẽ cúaarõ jĩrã, acaribĩdutiyira. Cúã cúara, Jasónya wiipũ wáayira. Pablоре, Silare basocã decopũ néewaadara ãmaãrã wáamiyira. ⁶ Buarĩyira. Cúãrẽ buahéra, Jasónrẽ, ãpẽrã Jesuré padeorãre ñee, wéewayira. Acaribĩwa, tiimacã dutirã ɸtopũ jea, wedesãyira:

—Ãniã niipetiro cúã wáaropũre wedemecũõrã tiicúa. Marĩya macãrẽ teerora tijeáaya. ⁷ Jasón cúãrẽ cũũya wiipũ cũõarigu niãwĩ. Cúã niipetire romanuã õpũ dutirẽre netõncãrã tiãwã. “Ãpĩ õpũ niĩ, Jesús wãmecutigu” jĩrã tiãwã, jĩyira acaribĩremena.

⁸ Cúã teero jĩrĩ tuorã, niipetira, cúãrẽ dutirãcã dee tii masĩriyira. ⁹ Jasónrẽ, cũũ menamacãrãrẽ niyeru cũũdutiyira cúãmena.

—Ate wisióre quẽnojeãripũ, wiyaáada múãrẽ tee niyerure, jĩyira.

Niyeru cũũari siro, cúãrẽ duujãyira.

Pablo Bereapũ tiirĩgue

¹⁰ Máata tiiñamirã Jesuré padeorã Pablo, Silare wáadutiyira Berea macãpũ. Toopú jea, judíoa neãrĩ wiipũ sãawayira. ¹¹ Berea macãrãpe Tesalónica macãrã

nemorō basocá ãñurã niiyira. Cúã wederére t̃uoũsényira. Teeré tuorá, ¿diamacúrã niimĩ? jĩ masĩdugara, búrecoricōrō Cõãmacūye queti jóaripūrē teero buerucujāyira. ¹² Teero tiirá, pãu Jesuré padeonucāyira. Basocá ãñurã griegoa numiã, ãm̃uãcã pãu padeonucāyira. ¹³ Tesalónica macārã judíoa Pablo Bereap̃u “Cõãmacūye quetire wedegũ tiíayigũ” jĩrere tuoyira. Teero tiirá, toopú wáayira. Wedemecãō, cúari tiiyira. ¹⁴ Teero tiirí ñnarã, Jesuré padeorá máata Pablora día pairímaap̃u wáadutiyyira. Silas, Timoteo tiimacāpura p̃tuájāyira. ¹⁵ Pablora néwarira Atenasp̃u jea, cūūrē toopú cūjã, cãmecóputuayira. Cúãmenarã Pablo queti ticocoyigũ:

—Boyero Silas, Timoteo atiaro ãnopú, jĩyigũ.

Pablo Atenasp̃u tiirígue

¹⁶ Pablo Atenasp̃u cūūrē yuegũ, tiimacã macārã pee cúã padeorá weerirare ññagū, bayiró wãcūyigũ. ¹⁷ Teero tiigú, judíoa neãri wiip̃u sããwa, judíoamena, ãp̃erã Cõãmacūrē padeorãmena wedeseyigũ. Búrecoricōrō macã decop̃u cūū buajeáramena wedeseyigũ. ¹⁸ ãp̃erã epicúreoyere buerá, estoicoyere buerá Pablomena wedeseyira. Cūū Jesuyé quetire, diarirap̃u masārere wedeyigũ cūūrē. Cúã basiro cãmerĩ sãññāyira:

—¿Deero jĩñdugagũ tiiĩ ãni, teero wedeseãmajãgū? jĩyira.

ãp̃erãp̃e jĩyira:

—Apeditã macārã cúã padeoráye maquērē wedesegũ niitu niĩ, jĩyira.

¹⁹ “Jãm̃u” jĩ, cūūrē néwayira Areópago burop̃u, dutirá neãrucurop̃u. Cūūrē jĩyira:

—M̃ũu mama bueré wederére tuodugága. ²⁰ M̃ũu tuoyá maniríguere wedesea. Teeré masĩdugaga. ¿Deero jĩñdugaro tiiĩ? jĩyira.

²¹ Atenas macārã, aperó macārã toopú jea niirã mama queti dícare t̃uo, wedese usenicua.

²² Pablo Areópagop̃u neãrã decop̃u wãm̃uñcã, jĩyigũ:

—Múã Atenas macārã, múãyarare bayiró padeóa, ỹũu ññarĩ. ²³ Ỹũu ññanetõgū, múã súbuserere ññagū, sicaró múã súbuserop̃u jóaturiguere ññaãwū: “MASIÑA MANIGÛRĒ SÚBUSERO NIÍÁ”, jĩ jóaturigue niíãwū. Múã masĩripacara súbusegurena ỹũu múãrē wedea.

²⁴ ‘Cõãmacū atibúrecore, atibúrecop̃u niirécãrē tiirígu niíwĩ. Ëm̃uãse, atiyepá Òp̃u niĩ. Teero tiigú, basocá cúã tiiré wiserire niiriqui. ²⁵ Marĩ paderém̃ena cūūrē tiípumasñña manicú. Apeyenó dusarícu cūūrē. Cūū niipetirare catiré, yerisáre, apeyé niipetirere ticoqui.

²⁶ ‘Sicū basocãmenarã niipetire pōnarĩ macārã wáari tiirígu niíwĩ. Cūūrē atibúreco niipetirop̃u wáa, niirĩ tiirígu niíwĩ. Cūūrã niipetire pōnarĩrē “atiditapú nocōrō yoari niíãdacua” jĩ cūūrígu niíwĩ. ²⁷ Cõãmacū teero tiirígu niíwĩ, cūūrē ãmaããrō jĩgū. ãñurō ãmaãmasññerã niipacara, buabócu. Cūū marĩ síquērã p̃tõgã niíqui. Yoarop̃u niiriqui. ²⁸ Cūū tutuaremena marĩ cati, wáamasĩ, niíã. Múã basarere jóarira biiro jóarira niíwã: “Marĩcã cūū pōna niíã”. ²⁹ Marĩ Cõãmacū pōna niijrã, oro, plata, ãtãm̃ena tiirirare “Cõãmacū niĩ” jĩ wãcūrijãrō booa. Marĩ wãcūrem̃ena Cõãmacū queoré tiimasññicu. ³⁰ Cõãmacū too suguero macãrãp̃ure cūūrē masññijrã, cūū dutiré tiihérére teero ññajãrigu niíwĩ. Atitóre niipetirare niipetirop̃ure cúã ññañarē tiirére wãcūpati, wasodutíqui. ³¹ Cõãmacū niipetirare wapa tiíadari búrecore besetoayigũ. Tiibúreco jeari, queoró jĩrém̃ena wapa tiigúdaqui. Cūū beserigumena teero tiigúdaqui.

“Cũāră mûārē wapa tiigúdu niir” jĩ ãñogú, diarigupure masõrigu niiwĩ, jĩiyigu Pablo.

³² Diarirapu masãrere wederi tʉorá, sĩquērã buijãyira. Āpērãpé: —Too síro mũũ wedeseri tʉoáda teeréja, jĩiyira.

³³ Pablo cúa too niirĩrã, wáajõãyigu. ³⁴ Sĩquērã Jesuré padeó, Pablöre nãnyĩra. Sícũ Areópogoru dutirámena neãrucugu niiyigu. Cũũ wãmecutiyigu Dionisio. Apegó Dámaris wãmecutiyo. Āpērã cúamena niiyira.

18

Corintopu Pablo tiirigue

¹ Too síro Pablo Atenaspu niirigu Corinto macãpu wáajõãyigu. ² Toopú jeagu, judíoayũ Ponto dita macūrē buajeáyigu. Cũũ wãmecutiyigu Aquila. Pablo toopú wáadari suguero, Claudio romanuã õpũ judíoa Romapu niirãrē witidutiyo. Aquila, cũũ nũmo Priscilamena Italiapu niirãra witi, jeayira tiimacã Corintore. Pablo cúaãrē iñagũ wáyigu. ³ Cũũ cúa paderenorã padegú niijigũ, cúaãmena padegudu putuáyigu. Wáicura caserimena wiseri tiirã niiyira.

⁴ Judíoa yeerisãre burecoricõrõ cúa neãrĩ wiipu wedegu wáyigu. Judíoare, judíoa niihãrãrē padeodugári tiidugágu tiimiyigu.

⁵ Silas, Timoteo Macedoniapu niirãra jeari, Pablo wederé dícu wedeyigu. “Jesús Cõãmacũ beserigu niir”, jĩ wedemiyigu judíoare. ⁶ Cúaãpe cũũ wederere cãmotãncãyira. Cũũrē ñañarõ jĩiyira. Teero tiigú, Cõãmacũ cúaãrē ñañarõ tiidãdare ãñogú, cũũ sotoá sãñãñirõre, tuuwé páabateyigu. Cúaãrē jĩiyigu:

—Múa pecamerũ wáari, múãye wapa niĩadacu; yé wapa mee niĩadacu. Teero tiigú, mecúaãmena judíoa niihãrãrē wedegu wáagũda, jĩiyigu.

⁷ Tiiwĩ niirigu witiwayigu. Apewĩ putogã niirĩ wiipu sããwayigu. Tiiwĩ Ticio Justoya wii niyiro. Cõãmacūrē padeogũ niiyigu cũũ. ⁸ Judíoa neãrĩ wii dutigú, cũũya wii macãrãmena Jesuré padeoyĩra. Cũũ wãmecutiyo Crispo. Pãũ too macãrãcã Pablo wederere tʉorá, Jesuré padeoyĩra. Padeó, wãmeõtinoyira.

⁹ Sicañami Pablo cãñiripacu, quẽẽgũ tiirõbiro Jesús cúaãrē wederi tʉoyigu. Cúaãrē jĩiyigu:

—Cuirijãña. Yéere wederucujãña. Wededujã tiirijãña. ¹⁰ Yũũ mũũmena niirucujãã. Basocã mũũrē ñañarõ tiimasĩricua. Atimacãrē pãũ yũũre padeoáda niilya, jĩiyigu.

¹¹ Teero tiigú, Pablo sicacũma apecãmá deco toopú putuáyigu. Cõãmacũye quetire bueyigu.

¹² Teeburecorire sícũ Acaya dita dutigú niiyigu. Cũũ wãmecutiyo Galiõn. Cũũ dutigú niirito, judíoa sícãrĩbiro wãcũrã Pablöre ñee, queti beserõpu neéwayira. ¹³ Galiõnrē jĩiyira:

—Ñni Cõãmacūrē padeodutire romanuã õpũ dutirere netõncãre niã, jĩiyira.

¹⁴ Pablo wedegudu tiirĩ, Galiõn judíoare wedesuguecojãyigu:

—Ñni apeyenõ ñãñõãtã, basocãre ñañarõ tiiatã, múãrē ãñurõ tuobóajiyu.

¹⁵ Múãye, múã judíoa dutirē niirĩ, múã basiõ quẽñoñã. Yũũ teenõrē besegudu mee niã, jĩiyigu.

¹⁶ Cúa queti beserõpu niirãrãre cõãwionecojoyigu. ¹⁷ Niipetira Sóstenes judíoa neãrĩ wii dutigúre ñee, queti beserĩ wii díamacũ páayira. Galiõnpe “cúa boorõ tiarõ” jĩiyigu.

Antioquíapɩ Pablo coepɩtáarigue, too síro cūū wedewanemorigue

18 Pablo peebarecori putuáyigu Corintopɩ. Too síro Jesuré padeoráre “wáagu tiia” jĩ, dooríwumena wáajōáyigu Siria ditapɩ wáagu. Priscila, Aquila cūūmena wáyira. Cencreapɩ búawasugueyira. Toopú Pablo Cōāmacūrē “biiro tiigúda” jĩrrirobirora tiigú, cūū póare pedecōājáyigu. 19 Too macārā Ēfesopɩ tīājeayira. Tiimacāpɩ Pablo cūūyigu Priscila, Aquilare. Cūūpe judíoa neārí wíipɩ sáawa, judíoare wedeyigu. 20 Cūūrē yoasānūrí putuáadutimiyira. Cūūpe booríyigu.

21 –Jerusalénpɩ yūare wáaro booa, bosebureco ĩñagū wáagu. Múārē ĩñagū atinemogúdacu, Cōāmacū boorí, jĩyigu.

“Wáagu tiia” jĩ, wáajōáyigu dooríwumena. 22 Cesareapɩ jea, Jerusalénpɩ maawáyigu. Toopú Jesuré padeoráre añudutiyigu. Too macū Antioquíapɩ wáajōáyigu. 23 Toopúre péero nii, wáajōáyigu sūcā. Galacia dita maquē macārírē, Frigia dita maquē macārírē netōwáyigu. Niipetira Jesuré padeoráre wācūtutuare ticonemoyigu.

Apolos Ēfesopɩ buerigue

24 Tíatore judíoayɩ Alejandría macā macū Ēfesopɩ jeayigu. Cūū wāmecutiyyigu Apolos. Cūū añurō wedemenigū niyyigu. Cōāmacūye queti jóaripū maquērē añurō masígú niyyigu. 25 Marí Ōpū “biiro niirecútiro booa” jĩrēre buenorigu niyyigu. Juan basocáre wāmeōtigu buerigue dícare masípacɩ, diamacú Jesuyére bueyigu useniremena. 26 Cūū judíoa neārí wíipɩ cuire manirōmena wedenacáyigu. Priscila, Aquila cūūrē tuo, néewa, Cōāmacūye quetire añurō diamacú wedenemoyira.

27 Cūū Acayapɩ “wáagudɩ tiia” jĩrĩ, Jesuré padeorá “añurō wáaya” jĩyira. Cūūrē paperapū jóabosayira. Jesuré padeorá Acayapɩ niirārē “Apolore añurō bocaya” jĩ jóayira. Cūū toopú jeagu, Cōāmacū tiápuremena Jesuré padeoráre añurō tiápureyigu.

28 Cūū niipetira ĩñacoropɩ judíoare cūū wedemniremena docacūmurí tiyyigu. Cōāmacūye queti jóaripūpɩ cūārē bue, “Jesús Cōāmacū beserigu niĩ” jĩrēre ēñoyigu.

19

Ēfesopɩ Pablo buerigue

1 Apolos Corintopɩ niirito, Pablope ũmaāreburire netōwá, Ēfesopure jeayigu. Toopú síquērā Cōāmacūrē padeoráre buajeáyigu. 2 Cūārē sãĩñáyigu:

–Múā Cōāmacūrē padeorí, ¿Espíritu Santo múāmena niinucārí? jĩyigu.

Cúāpe yūyira:

–Ōba. Ĕsā Espiritu Santo niirére tūohéra niitɩ, jĩyira.

3 –Too docare ¿noā wederiguere padeojírā, wāmeōtidutiri? jĩyigu.

–Juan wederiguere padeojírā, wāmeōtidutiwɩ, jĩyira.

4 Pablo jĩnemoyigu:

–Juan basocáre wāmeōtiyyigu. Teeména cúā ñañaré tiirére wācūpati, wasorére ēñoyira. Juan biiro wedeyigu: “Yūu siro āpĩ atigúdaqui. Cūūrē padeoyá”, jĩyigu. Cūū teero jĩ wederigura niĩ Jesús, jĩyigu.

5 Cūū teero jĩrĩ tuorá, Jesús wāmemena wāmeōtidutiyira. 6 Pablo cúārē ñaapeóri, Espiritu Santo cúāpure niigú dijeáyigu. Āpērā basocáye wedeserere

masĩripacara, wedesenucāyira. Cōāmacū wededutirere wedeyira. ⁷ Cūā niipe-tira niirā, doce ūmā niyira.

⁸ Pablo tiimacāpū judíoa neārī wiipū wáarucuyigu. Ītĩārā muĩpūrā tiwiipure cuire manirōmena wedeyigu. “Cōāmacū dutiré basocāpūre niĩdare jeatoaa” jĩrēmena Jesuré padeorī tiiĵadugagu tiyigu. ⁹ Siquērā cūū wederére tuodugāyira. Padeorīyira. Mama buerére basocā tuocóropū ñañarō wedeseyira. Teero tiigú, Pablo witiweojōāyigu; Jesuré padeorāre néewitiwayigu. Bárecoricōrō Tiranoya wiipū neāyira. Tiiwī buerī wiipū bueyigu sūcā. ¹⁰ Pñacāmā bueyigu. Teero tiirā, tiidita Asia macārā t̄opetijōāyira Jesuyé quetire. Judíoa, judíoa niihērācā teeré t̄oyira.

¹¹ Cōāmacū cūū sicārā tiimasĩrere Pablomena tiieñoyigu. Cūūmena ĩñaña manirére tiyigu. ¹² Cūū paacōāre caserire, cūūya òpū p̄ñiārigue caserire néewayira diarecutirare. Teeména netōnéyira; wātīā s̄ānorirare cōāwionecoyira.

¹³ Siquērā judíoa wāanetōrā wātīārē cōāwionecora niyira. Cūā marī Ōpū Jesús wāmemena wātīārē cōāwionecodugamiyira.

–Jesús Pablo wedewarucugu wāmemena múārē witiwadutia, jĩmiyira wātīārē.

¹⁴ Teerora tiirā tiimīyira Esceva pōnacā. Esceva judíoayū, paiaré dutigú niyigu. Cūū pōna siete niyira. ¹⁵ Cūā teero tiirī, wātī cūārē yūyigu:

–Jesuré yū masiā. Pablocārē masiā. ¿Múāpeja poāno niĩ? jĩyigu.

¹⁶ Basocū wātī s̄ānorigū cūāpūre bupuñápeayigu. Cūā niipetira nemorō tutuanetōncāĵayigu. Cūārē ñañarō peti tiyigu. Sutimanirā, cāmicutira ti-iwī niĩrira cutucōwitiwayira. ¹⁷ Cūārē teero wáare quetire Éfeso macārā t̄opetijōāyira. Niipetira judíoa, judíoa niihērācā t̄oyira. Bayiró cuiyira sáa. Marī Ōpū Jesuyére añurō quioníremena wedeseyira sáa.

¹⁸ Paū too sugueropū Jesuré padeonucārira jea, cūā ñañaré tiirére wedeyira.

¹⁹ Paū yaso doarira cūā bueré papera tutirire néeneō, sócōāĵayira niipetira ĩñacoropū. Teetutiri wapa cūā bapaqueori, “cincuenta mil” niyeruquiri plataquiri wapacutimiyo. ²⁰ Ateména marī Ōpūye queti sesajōārō tiyiro. Cōāmacū tutuaremena paū padeonemōrā tiyira.

²¹ Ate wáari siro, Pablo wācūyigu: “Yūū Jerusalénpū putuawaguda. Toopú wáadari suguero, Macedonia, Acaya ditapū ĩñanetōgū wāaguda. Jerusalénpū jea, niĩārī siro, Romapū ĩñagū wáaro boocú”, jĩ wācūyigu. ²² Teero tiigú, puarā cūūrē tiĩapurare ticocosugueyigu Macedonia. Cūā niyira Timoteo, Erasto. Cūūpe putuáĵayigu ména toopú Asia ditapū.

Éfesopū cúasore wáarigue

²³ Tiatorena mama bueré padeorémena bayiró cúasore wáayiro. ²⁴ Cúasori tiinucāyigu sicū plata padegú. Cūū wāmecutiayigu Demetrio. Platamena cūā padeogóya wii tiirōbiro biiré wiserigā tii, dúagu niyigu. Cūā padeogó weerigo wāmecutiyo Artemisa. Tee wiserigārē dúara, Demetrio, cūūrē padecoteracā pairó wapatárucuyira. ²⁵ Cūūrē padecotera, āpērā plata paderáre néoyigu. Cūārē jĩyigu:

–Múā añurō masiā: Marī ate paderémena añurō wapatá niijāmiā. ²⁶ Āno Éfesopūre Pablo paure cūū wederémena nanurī tiitōai mée. Āno Asiapucārē múā ĩñarōbirora, teero biirī múā t̄oróbirora paū niicua. Basocā tiiríraja

“padeorá mee niíya” jīāwī cūādu. ²⁷ Ate bayiró quioa. Marī tiiré buri niiré putuábocu. Artemisa añunetōjōāgōya wiicā buri niirí wii putuábocu. Coa Asia macārā padeogó niipetira atibúreco macārā padeogó niíyo. Coa puti macō niirére basocá ñañarō wedesenacārī, buri niiré putuábocu, jīiyigu.

²⁸ Cūā teero jīirī tuorá, bayiró cúa, acaribíyira:

—Artemisa añunetōjōāgō Éfeso macārā padeogó niíyo, jīiyira.

²⁹ Cūā acaribíri, paṁ tiimacā macārācā “¿deero wáai?” jīi masīripacara, acaribipetijōāyira. Sīcārōména cūā neārōpu cutawáyira. Pablomena bapacatiwarirare bayiró ñee, neewayira. Cūā niíyira Gayo, Aristarco. Macedonia macārā niíyira. ³⁰ Pablo basocá decopu sāāwadugamiyigu. Jesuré padeorápe cūārē wáadutiriyira. ³¹ Āpērā Pablora maírā queti ticocoyira. Cūā sīquērā Asia macārā dutirá niíyira. “Pablo ūsā neārōpu sāāatirijāārō”, jīicoyira. ³² Toopú niirā āpērā cūā booró acaribíyira. Āpērā apeyenó acaribíyira. Āpērācā teerora jīāmajāyira. “¿Marī ānopú deero tiirā neārī?” jīi masīriyira. ³³ Āpērā judíoa Alejandre iñabuyira. Basocá díamacūpu cūārē tuunéconūcōoyira, wedearo jīirā. Cūārē “ditamaníjōāña” jīidugagu, wēētucōmiyigu. “Ūsā wapa cūorīa”, jīidugamiyigu. ³⁴ “Cūā judíoaṁ nií”, jīi iñamasírā, acaribínemoyira. Pua hora sīcārībīro acaribíyira.

—Artemisa añunetōjōāgō Éfeso macārā padeogó niíyo, jīiyira.

³⁵ Sīcā tiimacā macārārē dutigú too acaribírare ditamanírī tiíyigu. Cūārē jīiyigu:

—Múā Éfeso macārā, yūre tuoyá. Niipetiro macārā ateré masīcua: Marī atimacā Éfeso macārā Artemisa añunetōjōāgō padeorí wiire coterá niíā. Coa queoré ūmāsepu diiátiriguere coterá niíā. ³⁶ Sīcā “teero mee niíā” jīimasīriqui. Teero tiirā, nocōrōrā acaribíya. Āñurō wācūsugueya, noo booró tiíamarī jīirā. ³⁷ Āniā múā néeatirira apeyé marī padeorí wii maquērē yaarírira niíāwā. Marī padeogóre ñañarō wedeseririra niíāwā. ³⁸ Demetrio, āpērā plata paderāmena wedesāre cūogú, queti beserōpu wáaaro. Tee niíādarerena queti beseró, queti beserí basocācā niíya. Toopú cāmerī wedesāārō. ³⁹ Múā apeyenó sāidugára, atimacā macārā dutirāmena cūā neārōpu wedesera wáaya. Cūā múārē wedeadacua. ⁴⁰ Mecūā marī acaribíriguere romanuā dutirá marīrē wedesārīquioro tiirā tiia. Marī teero peti acaribíro bauró acaribímajārā tiíāwā. Teero tiirā, romanuā cūā wedesārī, marīrē deero jīi yūmasīña maniādacu, jīiyigu.

⁴¹ Teero wedeseyapacuti: —Nocōrōrā niíā, jīiyigu.

20

Macedoniapu, Greciapu Pablo wáarigue

¹ Cúasore petiári siro, Pablo Jesuré padeoráre neādutiíyigu. Cūārē wācūtutuare tico, “wáagu tiia” jīi, Macedoniapu wáajōāyigu. ² Too maquē macārīpu netōwāgu, too macārārē cūā wederēmēna wācūtutuare ticonemowayigu. Teero tií, jeayigu Greciapu. ³ Toopú itīārā muípūrā putuáyigu. Cūā Siriapu doorīwmena wáagudu, judíoa cūārē sīādugáre quetire tuoyigu. Teero tiigú, “Macedonia wáarimapura cāmeputúawaguda sūcā” jīi wācūyigu. ⁴ Cūā wáari, āpērā cūārē bapacatiwarira niíwā. Cūā niíwā: Sópater Berea macā macā (cūā Pirro wāmeçutigu macā niíwī); Segundo, Aristarco (cūā

puarã Tesalónica macãrã niiwã); Gayo Derbe macã macũ; Timoteo; Tíquico, Trófimo (cũã puarã Asia macãrã niiwã). ⁵ Cũã ãsã suguero wáa, Troaspu ãsãrẽ yuerira niiwã. ⁶ Hsã Filipospu putuáwu. Toopú pã púuri tiirémēna wáoya manirẽ pãrẽ yaari bosebureco ññawũ. Nocõrõrã nii, wáajõãwũ dooriwumena. Cinco burecori siro jeawu Troaspu. Toopú sica semana putuáwu.

Troaspu Pablo ññanetõgũ wáarigue

⁷ Yeerisãri bureco niirĩ, ãsã neãwũ bocaadara. Apebãrecope Pablo wáagudu niijĩgũ, cũãrẽ wedewi. Ñami deco niirĩ, wedegũ tiiwí ména. ⁸ Hmããrõ macã tatiã ãsã neãrĩ tatiapũ pee siãwõcorepa niiwũ. ⁹ Sícũ mamũ ventana soperũ dugũ wũgoã jeanowĩ. Cũũ wãmecutiwi Eutico. Pablo yoari peti wedegũ tiirĩ, cũãncõnõarĩgu niiwĩ. Yeparũ ñaacodiawi. Cũũ duiaribo itiãcasa sotoarũ niiwũ. Cũãpe cutudiwã, diaarigũpũre néemõõcowa. ¹⁰ Pablocã diiwáwi. Cũũ sotoa munibiã, cũãrẽ ñeediyo, cũãrẽ jĩwĩ:

—Nocõrõca ucũãrijãña. Catijãĩ ména, jĩwĩ.

¹¹ Muãwa, cũãrẽ pã bato, yaa, wedeseboejõã, wáajõãwĩ. ¹² Mamũpere wiipũ néejõãwã. Cũũ catiri, ãñurõ yeeripũnacutira niiwã sũcã.

Troaspu niirãri Mileto macãrũ wáarigue

¹³ Pablo ãsãrẽ jĩrrirobirora dooriwumena cũũ suguero Asopũ wáajõãwũ. Pablo ãsãrẽ: —Yũũ maarpũ wáa, Asopũ muãrẽ bocagũda, jĩwĩ.

¹⁴ Asopũ ãsãmena buajeã, ãsã atiriwũpũ sããwĩ. Too síro Mitilenepũ tĩãwawũ. ¹⁵ Too macãrã apebãreco Quio nucãrõ díamacũpũ tĩãjeawũ. Maawãriwũ. Too macãrã apebãreco Samospu tĩãjeawũ. Too macãrã apebãreco Miletopũ jeajõãwũ sãa. ¹⁶ Hsã Miletopũ wáara, Éfeso diamacũ netõjõãwũ. Pablo Asiarpũ yoari putuãdugariwi. Cũũrẽ basioatã, Jerusalénpu Pentecostés bosebureco ññadugawi.

Pablo Éfeso macãrã bũtoã dutirãre wedeyaponorigue

¹⁷ Pablo Miletopũ niigũ, Éfeso macãrã Jesurẽ padeorã bũtoã dutirãre atiduticowi. ¹⁸ Cũã jeari ñña, cũãrẽ jĩwĩ:

—Muã ãñurõ masĩcu yũũ muã watoapũre tiirẽcutiriguere. Yũũ sicato Asiarpũ jeagu, tée yũũ niitugupũ tiitucoriguere ãñurõ masĩcu. ¹⁹ Yũũ marĩ Òpũ dutirõ tiigũ, “ãpẽrã nemorõ ãñurẽ tiã” jĩ wãcũriwũ. Muãmena utiwũ. Judíoã yũũre ññãrõ tiidugãri, ññãrõ netõwã. ²⁰ Niipetire muã ãñurõ niĩãdarere wedepetijãwũ. Basocã neãrõpũ, muãye wiseripũ teero wederucujãwũ. ²¹ Judíoare, judíoã niihẽrãcãrẽ aterẽ sícãrĩbĩro wedewũ: “Muã ññãrẽ tiirẽre wãcũpati, wasoyã; Cõãmacũyere ãñurõ tiinucãña; Jesús marĩ Òpũrẽ padeoyã”, jĩ wederucujãwũ. ²² Yũũ mecãtĩgã wãagu tiã Jerusalénpu Espĩritu Santo yũũre dutirĩrobirora. Toopú yũũre deero wáaro wáaadacu masĩrigã. ²³ Ate dícuere masĩã: Basocã ññãrõ netõrĩ tii, yũũre peresuwiipũ sõnecoadacua. Aterẽ macãrĩcõrõ Espĩritu Santo yũũre wedei. ²⁴ Aterẽ masĩpacũ, wãcũpatiria. Yũũ catirẽre maĩría. Marĩ Òpũ Jesús cũũ paderẽ cũũriguere peotidugaga. Cõãmacũ basocãre netõnẽre quetire wededutiwi yũũre.

²⁵ Yũũ muã putopũ niigũ, Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niĩãdare jeariguere wedewarucuwũ. “Muã sícãno yũũre ññanemorico sãa”, jĩ tãgueñajãga. ²⁶ Teero tiigũ, mecãã muãrẽ wedea: Yũũ wederiguere tuorĩra pecamepũ wãari, yé

* 20:5 Lucas atipũ jõarigu Filipospu niijĩyĩ, Pablo toopũ jeari.

wapa niiricu. ²⁷ Y_{HH} múãrē niipetire Cōãmacãye quetire wederijã tiiríwã. ²⁸ Teero tiirã, múã basiro coteya. Jesuré padeorí pōna macãrãcãrē ãñurō cote, buenemoña. Múãrē Espíritu Santo cūürigu niiwĩ, cúãrē ññanunusearo jĩgũ. Cōãmacũ cũũ macãye díimena cúãrē cũũyara wáari tiirígu niiwĩ. Teero tiirã, oveja coterí basoca tiiróbiro cúãrē tiíápuya. ²⁹ Y_{HH} tãgueñarĩ, y_{HH} wáari siro, ãpērã jĩditorepira múãmena niirã jeaadacua. Yáíwa ovejare sñãrã tiiróbiro múã Jesuré padeorére petirí tiidũgáadacua. ³⁰ Sñquērã múã menamacãrãcã wedewisioadacua, Jesuré padeorã cúãrē tñonunusearo jĩrã. ³¹ Teero tiirã, ãñurō tuomasĩ niíña. Múã ateré acabóricu: Itiácũma múã niipetirare ãñurō tiíadarere bóaneõremena búrecorí, ññamirĩ wedewũ.

³² Y_{HH} wáagu tiia. Cōãmacũ múãrē ãñurō cotearo. Cũũ maíre quetimena múãrē tutuare ticoaro. Tee queti múãrē wãcütutuari, padeonemórí tiimasĩcu. Tee quetire padeorí, ãpērã Jesuré padeorãmena múãrē ãñurē ticogudaqui Cōãmacũ. ³³ ãpērãyé niyeru, oro, suti boonemósãriwũ y_{HH}. ³⁴ Múã masĩcu: Yé wãmorímena padewũ. Teeména y_{HH}, y_{HH} menamacãrã booríguenoré buawá. ³⁵ Niipetire y_{HH} tiiríguemena múãrē ãñowá. Marĩ paderémena bóaneõrãrē tiíapuro booa. Marĩ Õpũ Jesús cũũ jĩriguere wãcürō booa: “Ticogúpe ñegé nemoró useniqui”, jĩyigu, jĩwĩ Pablo.

³⁶ Teeré jĩtoanucõ, cúã niipetiramena ñicãcoberimena jeacũmu, Cōãmacürē sãiwĩ. ³⁷ Niipetira bayiró utiwa. Cũürē páabua, wasopũro ãpũ tiiwá. ³⁸ Cũũ “múã yũre ññanemoricu sãa” jĩñiguere wãcürã, nemoró bóaneõrã putuáwa. Too síro dooríwũ cũürē cũũcora wáawa.

21

Jerusalénre Pablo wáarigue

¹ Ûsã Éfeso macãrã butoã dutirãre “wáara tiia” jĩtoa, dooríwũ muãsã, wáajõãwũ. Wáa, diamacú wáa, Cos macãru jeawũ. Apebúreco Rodas macãru, too macãrã Pátara macãru jeawũ. ² Toopú Feniciaru wáariwucare buajeáwũ. Tiiwũpũ muãsã, wáajõãwũ. ³ Wáa, Chìpre nucürõrē ññawa, tiinucürõ acuniñape putuáwũ. Too netõwá, Siria ditapure jeawũ. Jea, Tiro macãru maajeáwũ. Toopú tiiwá macãrã apeyé cúã néewariguere apamonecodara tiiwá. ⁴ Toopú ùsã Jesuré padeorãre ãmaã, buajeáwũ. Cũãmena sica semana putuáwũ. Cũã Espíritu Santo masíre ticorémema Pablöre “Jerusalénre wáarijãña” jĩmiwã. ⁵ Cũã teero jĩpacari, tii semana petirí, wáajõãwũ sũcã. Cũã niipetira, cúã ññosãnumiã, cúã pōna ùsãrē bapacutibuawa macã wesaru. Ditatuparipũ ñicãcoberimena jeacũmu, Cōãmacürē sãiwũ. ⁶ Sãitóa, “wáara tiia” jĩ, dooríwucaru muãsãwũ. Cũãpe cúãye wiseripũ putuajõãwũ.

⁷ Tiropũ niíarira wáa, Tolemaida macãru jeawũ. Toopú Jesuré padeorãre ãñuduti, sicabureco putuáwũ cúãmena. ⁸ Apebúreco wáa, Cesarearu jeawũ. Toopú jeara, Felipe Jesuyé queti wedegúya wiipũ sãawawũ. Felipe Jesuré padeorã siete yaaré batorira menamacũ niirígu niiwĩ. Cũũ putopũ putuáwũ. ⁹ Cũũ pōna numiã manmanirã bapari niiwã. Cũã profetas niiwã.

¹⁰ Yoari ùsã niiripacari, sícũ Judearu niíarigu jeawi. Profeta niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Agabo. ¹¹ Ûsã puto jea, Pabloyada siatúridare née, cũũ basiro cúãye dũporí, cúãye wãmorípu siatúwi. Siatútoa, ùsãrē jĩwĩ:

—Espíritu Santo jĩĩawĩ yũure: “Judíoa Jerusalénpu atidá òpũrẽ siatúadacua año mũũ siatúro tiiróbiro. Cũũrẽ judíoa niihẽrãpũre ticoadacua”, jĩĩwĩ Agabo.

¹² Cũũ teero jĩĩrĩ tuorá, ùsã Pablöre: —Jerusalénpu wáarijãña, jĩĩmiwã.

Cesarea macãrãcã: —Wáarijãña, jĩĩmiwã.

¹³ Cũũpe jĩĩwĩ:

—Utirijãña. Yũure bayiró wãcũpatiri tiirá tia. Jerusalénpu Jesuyé wapa yũure siatú, siãduãpacari, wáaguda, jĩĩwĩ.

¹⁴ Cũũ “jáũ, ãñuã” jĩĩhẽrĩ ìñarã: —Cõãmacũ booró tiiaró, jĩĩjãwũ.

Nocõrõrã ditamanirã pũtuáwũ.

¹⁵ Ùsã too niiãrira ùsãye ìnanotoa, wáajõãwũ Jerusalénpu. ¹⁶ Siquẽrã Cesarea macãrã Jesuré padeorá wáawa ùsãmena. Cũã ùsãrẽ néewawa Mnasónya wiipu. Cũũ Chipre macũ niirigu niiwĩ. Yoari Jesuré padeogũ niiwĩ. Toopé cãniwã.

Pablo Santiago ñagũ wáarigue

¹⁷ Ùsã Jerusalénpu jeari, Jesuré padeorá useniremena bocawa ùsãrẽ.

¹⁸ Apebúreco Pablo ùsãmena Santiagore ñagũ wáawi. Toopé niipetira bũtoá dutirá niwã. ¹⁹ Pablo cúãrẽ ãñudutiwi. Judíoa niihẽrãrẽ Cõãmacũ cãmẽna tiiriguecõrõ duaró manirõ wedemuãncãwĩ. ²⁰ Teeré tuo, Cõãmacũrẽ usenire ticowa. Pablöre jĩĩwã:

—Ùsãya wedegũ, mũũ masĩcu: Paũ peti judíoa Jesuré padeorá niĩya. Cũã “Moisére dutiré cũũriguere tiipetiro booa” jĩĩrã tiĩya. ²¹ Cũã ate wedepatirere tuoáyira: Mũũ judíoa niihẽrãye ditapũ niigũ, judíoa toopé niirãrẽ Moisés dutirere “tiirijãña” jĩĩyiro. Cũã põnarẽ cõnerigu yapa macã caseróre “widedõãrijãña” jĩĩyiro. Teero biiri marĩ judíoa tiirécutirenocãrẽ “tiirijãña” jĩĩyiro. Teeré tuoýira. ²² “¿Deero tiigúdari cũũ?” jĩĩ wedeseawũ ùsã mũũrẽ. Cũã mũũ “ãnopũ jeaayigu” jĩĩrere tuoádacua. ²³ Teero tiirã, ùsã biiro wãcũãwũ: Ëmũã bapari Cõãmacũrẽ “biiro tiiáda” jĩĩãrira niĩãwã. ²⁴ Mũũ cúãmena Cõãmacũwiipu wáari, ãñubocu. Mũũcã cúã tiiróbirora tiiyá. Cũã marĩ tiirénorẽ tiirã tiíawã. Atebúrecorire ñañarẽ tiiariguere acabóre sãirã tiíawã. Niipetire wáicura cúã Cõãmacũrẽ ticoadarare mũũ sãĩbosáya. Mũũ teero tiiarĩ siro, cúã póare pedecõãdutiadacua. Mũũ biiro tiiariguere masĩrã, niipetira judíoa mũũye quetire “teero jĩĩamajãrã tiijfya” jĩĩãdacua. “Cũũcã Moisére dutiré cũũriguere ãñurõ tiigũ niĩ”, jĩĩãdacua. ²⁵ Jesuré padeorá judíoa niihẽrãpere “biiro tiiri ãñuãdacua” marĩ jĩĩriguere jóacotawũ: Wáicura dui cúã padeorãre ticoariguere yaarijãña. Wáicura ye ñĩre sñinirijãña. Wáicura dui ñĩ cõãña manirẽ ñĩre yaarijãña. ãpẽrãmena ñañarõ ñeeaperijãña, jĩĩ jóawũ, jĩĩwã.

Pablöre peresuwiipu néewarigue

²⁶ Apebúrecope Pablo cúã baparire néewawi. Pablo cũũ ñañarẽ tiiariguere acabóre sãitõari, Cõãmacũwiipu sããwayira. Pablo pairé wedeyigu:

—Sica semana ñũsã ãniã ñañarẽ tiiariguere acabóre sãããdaro. Niituri bũrecore cúãcõrõ wáicurare siãduti, ticoadacua Cõãmacũrẽ, jĩĩyigu.

²⁷ Cũã siete bũrecore peotiadara tiirĩ, judíoa Asia macãrã Pablöre Cõãmacũwiipu niirĩ ñfayira. Cũũrẽ ññarã, ãpẽrãrẽ cúarosãrĩ tiiyira. Cũã cãũrẽ ñee, acaribíyira:

²⁸ —Ùsãya wedera, tiíapura atiya. ãnirã niĩ niipetiropu niipetirare ñañarõ buewarucugu. Cũũ marĩ judíoa maquẽrẽ, Moisére dutiré cũũriguere, teero

biiri atiwií maquērē ñañarō wedesewarucuyigu. Apeyeréja, griegoare atiwiipáre néesããwī. Cũũ biiro tiigú, atiwií ñañaré manirí wiire ñañogú tiii, jĩyira.

²⁹ Ate suguero Trófimo Éfeso macũ Pablomena macãpũ niirí ññayira. Teero ññarira niijĩrã, cúa “cũũrē Cõãmacũwiiũpũ néesããjĩyĩ” jĩ wãcũrira niimiwã.*

³⁰ Cúa wedesãrĩ tũorã, niipetira tiimacã macãrã acaribĩbatejõãwã. Cutujeáwa. Pablöre ñee, wéecowitiawa, téee Cõãmacũwii sopepatõpũ. Máata sopepãmarĩrē biajãwã. ³¹ Pablöre siããdarapũ tiiri, ãpërã basocã surara dutigũpũre wedera wáarira niiwã:

—Niipetira atimacã Jerusalén macãrã neã, cúa, acaribĩra tiíawã, jĩyira.

³² Cũũ tee quietire tuogú, cũũyara surarare, cũũrē dutirãre néõ, diiãti, cutuãtiawa cúa pũtopũ. Surara dutigũ suraramena cutuãtiri ññarã, Pablöre páarira duujãwã.

³³ Surara dutigũ Pablo pũtopũ jea, surarare ñeeduti, pũadã cõmedaména siatũdutiwi. Basocãre sãñãwĩ:

—¿Noã niĩ ãni? ¿Deero tiãrĩ? jĩmiwĩ.

³⁴ Basocãpe ãpĩ merẽã, ãpërãcã merẽã noo booró acaribĩãmajãwã. Teero tiigú, surara dutigũpe ãñurõ tuobũariwi. Cũũyara surarare néewadutiwi cúa niirí wiicarpũ. ³⁵ Tiíwĩ mũãwaropũ jeari, basocã bayiró tuudiyõwa. Teero tiirã, surara Pablöre néeara néecomũãwã. ³⁶ Niipetira cúa siro tuudiyõatira: —Siãcõãjãña, jĩ acaribĩwa.

Pablo “yũũ wapa cũorĩ” jĩrĩgũ

³⁷ Tiíwiiũpũ sõnecoadara tiiri, Pablo surara dutigũre sãñãyigu:

—Yũũ mũũmena wedeserĩ, ¿ãñũniãdarĩ? jĩyigu.

Cũũrē yũũyigu:

—¡Ayol! Mũũcã griegoayere wedesemasjããyo. ³⁸ ¿Mũũ Egipto macũ ãsã romanuãrē cõãdũgamirigu mee niĩ? Cũũ cuatro mil basocãre siãrẽpira dutigũ niyigu. Cũũyarare néõ, basocã manirõpũ néewayigu, jĩyigu.

³⁹ Pablo yũũyigu:

—Yũũ cũũ mee niã. Judíoayũ niã. Tarso Cilicia ditapũ niirĩ macã macũ niã. Bãri niirĩ macã macũ mee niã. Yũũ ãniãrē wededũgaga. Mũũ boorĩ, wedegũda, jĩyigu.

⁴⁰ Surara dutigũ “jãũ” jĩyigu. Teero tiigú, too mũãwaropũ nucũgãrã, wẽẽtucowi. Cúa ditamanĩrĩ ñña, hebreoayemena wedewi cũũrē:

22

¹ —Yãa wedera, yũũ pacũsũmũã, yũũre tuoyã ména. Yũũ mũãrē yéee maquērē wedegũda, mũã yũũre “wapa cũorĩ” jĩãrõ jĩgũ, jĩwĩ.

² Cũũ hebreoayemena wederĩ tũorã, nemorõ ditamanĩjõãwã. Pablo cũũrē jĩwĩ:

³ —Yũũ judíoayũ niã. Tarso Cilicia ditapũ niirĩ macãpũ bauãwũ. Atimacãpũ masãwũ. Gamaliel yũũre buewi. Cũũ Moisés marĩ ñecũsũmũãrē dutirē niipetirere buepetijãwĩ yũũre. Múa atitóre Cõãmacũ dutirere tiirẽcutirotirora yũũcã ãñurõ tiirucũjãã. ⁴ Yũũ tiibũgescopũ mama buerere padeorãe ñañarõ tiirucũwũ. Siqũerãrē siãdutiwũ. Ʋmũã, numiãrē ñee, cũũrē peresuwiiũpũ sõnecodutirucuwũ. ⁵ Paiarē dutigũ, niipetira Judíoare Dutirã Peti “teerora tiwĩ”

* **21:29** Cõãmacũwii Jerusalénũ niimiri wiipure judíoã niĩhãrãrē sããwadutiirya.

jīi masīcua. Cúārã yũre dutirépũrĩrẽ jóabosarira niĩwã. Teepũrĩrẽ née, marĩya wedera Damascopũ niĩrãrẽ ticogudu tiimíwũ. “Mama buerere padeorãre ñee, siatú, néewaguda Jerusalénpu, cúārẽ ñañarõ tiidutígudu”, jīimíwũ.

Pablo wasorígue queti
(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Maa wáagu, Damascopũ jeagudu tiiri, coeritõ niiri, wácũña manirõ ãmaãsepu bóediati yũ puto bayirõ capemórõ bóewũ. ⁷ Teero wáari, yũ ditapu ñaacũmujõãwũ. Sicũ yũre wedeseri tũowá: “Saulo, ¿deero tiigú yũre ñañarõ tiinunúsei?” jīiwĩ. ⁸ “¿Noã niĩ mũũ?” jīiwũ. “Yũ Jesũ Nazaret macã macũ mũũ ñañarõ tiinunúsegura niĩã”, jīiwĩ. ⁹ Yũmena wáariracã tee bóediatiriguere ñña, “cuijõããwũ” jīiwã. Cũ yũmena wedeseriguere “tũoriatu” jīiwã. ¹⁰ Yũ cãũrẽ sãĩñãwũ: “Õpũ, ¿deero tiiri boogãri?” jīiwũ. Cũ yũre yũwĩ: “Wãmũncãña. Damascopũ wáaya. Toopũ mũũrẽ sicũ wedegũdaqui niipetire mũũ tiádare Cõãmacũ quẽnorẽ”, jīiwĩ. ¹¹ Yũmena wáarira yũre tããwãta, Damascopũ wáara. Yũre asibatere capeari bauhéri tiiwũ.

¹² Tiimacãpũre Ananias wãmecũtigu niiwĩ. Cõãmacũrẽ quioniremena padeogá, Moisére dutire cũiriguere tiigú niiwĩ. Niipetira judíoa tiimacã niirã cãũrẽ “ãñunĩ” jīi ññawã. ¹³ Yũre ññagũ jea, yũ wesapu nucũ, yũre jīiwĩ: “Yãa wedegu Saulo, ññamũõcoya sũcã”, jīiwĩ. Wácũña manirõ cãũrẽ ññamũõcowa. ¹⁴ Yũre jīinemowĩ: “Tiatorũ Cõãmacũ marĩ ñecũsũmãã padeorígu mũũrẽ besetoayigu, cãũ boorere mũũrẽ masĩãrõ jīigũ. Cũũ macũ ãñũgũrẽ ñña, cãũ wedeserere tũoarõ jīigũ, beseyigu. ¹⁵ Mũũ cãũyere wedegu wáagudacu. Niipetira niipetiropu mũũ ññããriguere, mũũ tũoaríguere wedewarucugu wáagudacu. ¹⁶ Teero tiigú, yoari yuerijãña mũũ. Wãmũncãña. Marĩ Õpũrẽ padeojígũ, mũũ ñañarẽ tiirere acabóre sãĩñã. Sãĩtõa, wãmeõtidutiya”, jīiwĩ.

Pablo judíoa niĩhẽrã pũtopũ wáadutiriguere wederígue

¹⁷ “Too síro Jerusalénpu pũtũajeagu, Cõãmacũwiipu cãũrẽ sãigú jeawũ. Yũ cãũrẽ sãigú tiiri, cãnirípacu, quẽẽrõpu tiirõbiri Jesurẽ ññawũ. ¹⁸ Jesũ yũre jīiwĩ: “Boyero atimacã Jerusalénrẽ witiwaya. Año macãrã yee quetire mũũ wederi, booríadacu”, jīiwĩ. ¹⁹ Yũ cãũrẽ jīiwũ: “Õpũ, cúã ãñũrõ masīcua: Niipetire judíoa cúã neãrẽ wiseripu mũũrẽ padeorãre tãnadutí, peresuwiipu sõnecorucuwũ. ²⁰ Esteban mũũye queti wederigure cúã sãĩritore, yũcã toopãra ññanucũwũ. Cãũrẽ sãĩrãye suti sotoã maquẽrẽ cotebosawũ. ‘Ãñũrõ tiirã sããya’, jīi wácũmíwũ”, jīi wedemíwũ Jesurẽ. ²¹ Cũũ yũre jīiwĩ: “Wáaya. Yũ aperopũ yoaropũ ticogũdadacu mũũrẽ judíoa niĩhẽrã pũtopũ”, jīiwĩ.

Pablo surara dutigũmena wedeserígue

²² Nocõrõrã ãñũrõ tũotúwa. Teerẽ tũorã, bayirõ acaribíwa sũcã. —Cãũrẽ sãĩcõãjãña. Cãũrẽ booridojãã, jīi acaribíwa. ²³ Acaribíra, cúã cúarere ññorã, cúãye suti sotoã sãñãrere tuuwé, wẽẽtuwa. Dita maané, déebatecowa. ²⁴ Cũã teero tiiri ññagũ, surara dutigú Pablõre sõnecojãdutiigũ cúãya wii popeapu. Sõnecotoanucõ, Pablõre “¿deero tiirã basocã mũũrẽ acaribí?” jīi wederi tiidũgãgu, cãũrẽ tãnagũdu siatũdutiigũ. ²⁵ Siatũari siro, Pablõre cãũ pũto nucũgũ cien surara dutigũre jīiyigu: —Mũã yũre búri peti tãnamasĩricu; romanuãrẽ dutirẽ teero tiidutíria. Yũ romanuãyũ niĩã; queti beserĩ basoca yũ tiaríguere beseriya ména, jīiyigu. ²⁶ Cũũ teero jīirĩ tũogú, cien surara dutigú cãũrẽ dutigũpũre wedegu wáayigu.

—Muu ãñurõ tiiyá. Jõõ niiãrigu “romanuãyu niiã” jĩãwĩ, jĩiyigu.

²⁷ Teeré tuogú, surara dutigú sãĩñágũ wáayigu:

—¿Niirõrã muu romanuãyu niiĩ? jĩiyigu.

—Éjã, cãũrã niiã, jĩiyigu Pablo.

²⁸ Surara dutigúpe: —Yuu pairó niyeru wapatíwu, romanuãyu niirére sããgũdu, jĩiyigu.

—Yuuja máata bauágurũra romanuãyu niirigu niiwũ, jĩiyigu Pablo.

²⁹ Teeré tuorá, cãũrẽ tânaãdara tiimiãrira máata aperopé jeaconũcãyira. Surara dutigúca cui niiyigu. “Romanuãyure ‘tãnañá’ jĩĩgũ, siatúdutimiãyu” jĩĩ wãcũgũ, cuijõãyigu.

Pablo Judíoare Dutirá Peti pũtopũ wederigüe

³⁰ Teero tiigú, judíoa cãũrẽ wedesãre diamacú maquẽrẽ masĩdũgagu, apebũrecope pairé dutirãre, teero biiri niipetira Judíoare Dutirá Petire néoyigu. Pablöre jõãdutí, néediati, cãã ãñacoropũ nucũdutyigu.

23

¹ Pablo Judíoare Dutirá Petire ãña, jĩiyigu:

—Yáa wedera, yuu catiré bũrecorire tée mecããpũmena Cõãmacũ ãñacoropũ ãñurõ yeeripũnacutia, jĩiyigu.

² Ananías pairé dutigú teeré tuogú, Pablo wesa nucũrãrẽ ũseropũ páadutimiyyigu cãũ teero jĩĩrẽ wapa. ³ Teero tiigú, Pablo cãũrẽ jĩiyigu:

—Cõãmacũ muurẽ ñañarõ tiigúdaqui. Muu tiiditõrepiyu niiã. Muu too duia, yũre queti besegũdu Moisés dutiré jĩĩrõbirora. Muu basirora tee dutirére netõnũcãgũ tiia, yũre páadutigupeja, jĩiyigu.

⁴ Too nucũrã cãũrẽ jĩiyira:

—Biiri ñañarõ wedeserijãrõ booa pairé dutigú Cõãmacũ cũũrigure, jĩiyira.

⁵ Pablo cãũrẽ jĩiyigu:

—Yáa wedera, cãũ pairé dutigú niirére yuu masĩriatu. Cõãmacũye queti jóaripũrũ biiri jóare niiã: “Múãya macã macãrãrẽ dutigúre ñañarõ wedeserijãña”, jĩã, jĩiyigu.

⁶ Pablo too niirã saduceo basoca, ãpẽrã fariseo basoca niirĩ ãñagũ, bayiró busarõmena wedeseyigu:

—Yáa wedera, yuu fariseo basocara niiã yuu pacũsũmãã tiirõbirora. Basocã diarira masãrére yuu padeóa. Ate yuu padeoré wapa múã yũre ãno queti beserõpũ néeatia, jĩiyigu.

⁷ Teeré tuorá, fariseo basoca, saduceo basocamena bayiró cãmerĩ jĩiyira. Teero tiirã, sĩcãrõmẽna niimiãrira batajõãyira. ⁸ Saduceo basoca diarirapũ masãrére, teero biiri ángelea, wãtĩã niirére padeoriya. Fariseo basocape teeré padeoóya. ⁹ Cãã bayiró acaribiyira. Teero tiirã, sĩquẽrã Moisés jóarigüe buerã wãmũncãyira. Fariseo basoca niiyira. Bayiró cúasoremẽna wedemiyyira:

—Ãniré wapa ñañaré buarĩa. Apetó tiigú, ángele cãũrẽ wedesejĩyi, jĩimiyira.

¹⁰ Cãã bayiró cãmerĩ jĩĩnemorĩ ãñagũ, surara dutigú Pablöre wéetamutõrĩ jĩĩgũ, cuiyigu. Teero tiigú, Pablo cãã watoapũ niigũrẽ surarare néeatidutyigu. Cãã niiri wiicapũ néewadutyigu sũcã.

¹¹ Tiiñami Jesús Pablo pũto bauá, jĩiyigu:

—Wãcũtutuaya. Atimacã Jerusalẽnũ yéẽ quetire wedeariõbirora Romarũcãrẽ wedegũdacu, jĩiyigu.

Judíoa Pablöre sîãduğámirigue

¹² Apebúrecope ãpêrã judíoa yayíoropu neã, “Pablöre sîããda” jîimiyira. “Mecûãmena yaari, sînirínucããda; Pablöre sîãtóarapu, yaaada. Cûürê sîãriatã, Cõãmacû marîrê ñañarõ tiíáro”, jîimiyira. ¹³ Teero wedesera cuarenta nemorõ niiyira. ¹⁴ Cûã pairaré dutirá, ãpêrã batoá dutirá putopu wáa, cûürê jîiyira:

—Ësã Cõãmacû ññacoropu yaarinucããwã; Pablöre sîããdari sũguero, yaaria.

¹⁵ Teero tiirã, múã, niipetira múãmena dutirá* surara dutigúre queti ticocoya. Cûü Pablöre néediatiario. “Ësã cûü tiíáriguere ãñurõ sãñíadugaga”, jîicoya. Pablo múã puto jeaadari sũguero, cûürê sîããdara, cümüãdacu, jîimiyira.

¹⁶ Pablo bayio macû cûã sîãduğáre quetire tuogú, surara niirí wiicapu sãñwa, Pablöre queti wedeyigu. ¹⁷ Pablöre cûü wederi tuogú, sîcû cien surara dutigúre atiduti, jîiyigu:

—Ñanirê mûu dutigú putopu néewaya. Queti wedegudu tiíayigu cûürê, jîiyigu.

¹⁸ Cûürê surara dutigú putopu néewa, jîiyigu:

—Pablo marî peresu cuogú yũure atiduti, ãnirê mûu putopu néeatidutiawí. Queti wedegudu tiíayigu mũurê, jîiyigu.

¹⁹ Surara dutigú mamurê wãtopu ñee, néewa, basocá tuohéropu sãñíayigu:

—¿Ñeenó queti wededugai yũure? jîiyigu.

²⁰ Mamure cûürê wedeyigu:

—Judíoa mũurê queti ticocoadacua. Niipetira “biiro tiíada” jîiãyira. Pablöre ñamigã Judíoare Dutirá Peti neãrõpu néewadutiadacua mũurê. “Cûü tiíáriguere ãñurõ sãñíadugaga”, jîiditoadacua. ²¹ Cûürê tuorjãña. Cûã menamacãã cuarenta nemorõ ãmũã cûürê duti, coteadacua. Cûã yaari, sîniriadacua; cûürê sîãtóarapu, yaaadacua. Cûã “marî teero tiiriatã, Cõãmacû ñañarõ tiíáro” jîiãyira. Quenotóayira cûã tiíadarere. Mecütigã mûu “jáu” jîirê dícare yuera tiicúa, jîiyigu.

²² Surara dutigúpe jîiyigu:

—Sîcãnorê “teerê cûürê wedeawã” jîirijãña. Nocõrõã niíã, jîiyigu.

Surara dutigú Pablöre Félix putopu ticocorigue

²³ Surara dutigú cien surara dutirá pñarãrê atiduti, wedeyigu:

—Surarare quënodutíya. Cûã mecûã ñami nueve niirí, wáaadacua Cesareapu. Doscientos surara dupomena wáaaro; setenta caballoamena pesawaaro; doscientos saderéyucure néewaaro. ²⁴ Pablo cûü pesawaadara caballoacãrê quënoãrõ. Apeyenó merêã wáaro manirõ Félix atiditã dutigúpure néewaya, jîiyigu.

²⁵ Wedetoa, paperapú jóayigu. Ate cûü jóarigue tiiróbiro niíã:

²⁶ “Yũu Claudio Lisias, mûu Félix Judea dita dutigúre ãñudutia. ²⁷ Yũu mũurê ticocogure judíoa ñeejããwã. Cûürê sîããdara tiimíãwã. Yũu cûü romanuãyũ niirêre tuogú, suraramena cûürê netõnéãwã. ²⁸ ‘¿Ñeenó wapa cûürê wedesãí?’ jîi masídugagu, Judíoare Dutirá Peti neãrõpu cûürê néediwaawã. ²⁹ Judíoare dutirê maquê dícare ‘netõnucããwí’ jîi wedesããwã. Tee dícare cûürê wedesãrí, ñeenó wapa sîãmasíña maniãwã; cûü ñañarõ tiirípacari, peresuwiiru sõnecomasiña maniãwã. ³⁰ Æpêrã judíoa ‘cûürê sîããda’ jîirê queti yũurure jeaawã. Teero tiigú, máata mũurure ticocoa.

* 23:15 Cûãmena dutirá Judíoare Dutirá Peti niiyira. Pecasãyemena “junta suprema” jîicua.

Cũrẽ ãnopú wedesããrirare mũupure ‘wedesãrã wáaya’ jĩãwũ. Nocõrõrã niã”,
jĩ jóayigu.

³¹ Tiiñami surara cũ dutiariborora Pablora néewa, néejeayira Antípatris macãpũ. ³² Apebãrecope surara dũpomena wáarira toorã cámeçóputaaatiyira cáãya wiicapũra sũcã. Caballoamena wáarira dícu Pablomena netõwáyira. ³³ Cũã Cesareapũ jea, surara dutigú jóaripũrẽ ticoyira tiidita dutigãre. Pablocãrẽ cũũpũre ticoyira. ³⁴ Cũũ tiipũrẽ buetõa, Pablora sãĩñáyigu:

—¿Noo macãpũ niĩ mũũ? jĩyigu.

—Cilicia macũ niã, jĩyigu.

³⁵ —Mũũrẽ wedesãrã ãnopú jeari, mũũrẽ tuogũda, jĩyigu.

Teero jĩtoa, Pablora Herodeniya wiicapũ cotedutiya.

24

Félix pũtopũ Pablora wedesãrigue

¹ Sicamoquẽne bũreçori siro paiarẽ dutigú Ananías, sĩquẽrã buetõa dutirãmena Cesareapũ jeayira. Basocãre wedesãrirare wedesebosagũ cũãmena jeayigu. Cũũ wãmeçutiya Tértulo. Félixũre Pablora wedesãyira. ² Pablora néejeari, Tértulo cũũrẽ wedesãncãyigu:

—Ûsãrẽ dutigú, mũũ dutirẽmena ãñũrõ niirecutia ùsã. Mũũ masĩrẽmenarã atiditã ãñũrĩ dita wáaro tiia. ³ Niipetiropũ niipetire mũũ ùsãrẽ tiibosãrere useniremena iñã. ⁴ Mũũrẽ páasutiri tiidugãriga. Teero tiigú, péero wedeseçogũda. Ûsãrẽ péero tuocõjĩña ména. ⁵ Ûsã iñarĩ, ãni ñãñoĩ. Niipetiropũ judíoare sĩcãrõmẽna niimirirare cãmerĩ batarĩ tiinetõĩ. Nazaret macũ buerigue nũũrãrẽ sũguegú niĩ. ⁶ Cõãmacũwiire ñãñodugãmiyigu. Teero tiirã, ùsã cũũrẽ peresu ñewũ. Ûsã judíoare queti beserobirora cũũrẽ queti besedugamiwũ. ⁷ Ûsã teero tiãdara tiirĩ, Lisias surara dutigú ùsã pũto sããati, tutuaromena cũũrẽ néejõãwĩ. ⁸ Ûsã cũũrẽ wedesãrere mũupure wedesãdutiwi. Mũũ basiro cũũrẽ sãĩñãte. Teero tiigú, ate niipetire ùsã wedesãrere “niirõrã niicu” jĩ masĩgũdacu mũũ, jĩyigu.

⁹ Judíoa “éjũ, teerora wáawũ” jĩñemocoyira.

Pablo Félixre wederigue

¹⁰ Félix Pablora iñayigu, wedeseya jĩgũ. Pablo wedeseyigu:

—Yũũ masĩ: Mũũ yoari atiditã macãrãrẽ queti beserĩ basocũ niã. Teero tiigú, useniremena mũũrẽ wedegũda yé maquẽrẽ. ¹¹ Niipetire yũũ tiirĩguere, mũũ sãĩñarĩ, paũ basocã mũũrẽ wedemasĩcua. Doce bũreçori netõã, yũũ Jerusalẽnpũ jeari siro. Toopũ Cõãmacũrẽ padeogú jeawũ. ¹² Ñiã yũũre ãpẽrãmẽna cãmerĩ ñãñarõ jĩrĩ buajeáriwa. Cõãmacũwiipũ, ùsã neãrẽ wiseripũ, teero biiri macãpũ yũũ basocãre cúari tiirĩ buajeáriwa. ¹³ Cũã wedesãrere “biiro tiããwĩ” jĩmasĩriya. ¹⁴ Yũũ tiirẽre wedegũda. Mama buerẽ jĩrõbirora yũũ Cõãmacũ ùsã ñecũsũmũã padeorĩguere padeõã. Ñiã mama buerẽre padeorĩ boorĩya. Yũũ doca niipetire Moisére dutirẽ cũũriguere, teero biiri profetas jóariguere padeõã. ¹⁵ Yũũ ãniã tiirõbirora Cõãmacũ tiãdarere yuea. Cũũ basocã diarĩrapũ masõgũdaquĩ, ãñũrẽ tiirãre, ñãñarẽ tiirãre teerora. ¹⁶ Teero tiigú, yũũ masĩrõ jeatuarõ wapa çuohégũ niidugaga, Cõãmacũ iñacoropũ, basocã iñacoropũ teerora.

17 Yũ peecũmarĩ aperopũ wáanetõãrigu Jerusalénpu jeawũ sũcã. Judíoa bóaneõrãrẽ niyeru ticogu jeawũ. Teero biiri Cõãmacũrẽ padeogũ apeyenó ticogu jeawũ. 18 Yũ teerẽ tiigũ tiiri, sĩquẽrã Asia macãrã judíoa yũre buajeãwa Cõãmacũwiipu. Yũre too sũgueropũ Moisés cosedutĩrirobirora cosetóawũ. Yũre buarĩ, rau basocã maniwã. Acaribĩre maniwũ. 19 Cũã yũre buajeãrira mũũpũre atiro booa, yũre wedesãdũgaraja, yũre wedesãre cũorãja. 20 Cũã atiheri, ãniã wedearo. Yũ Judíoare Dutirá Peti pũtopũ nucũrĩ, cũã ñãñarẽ buarĩguere wedesããrõ. 21 Ate docare yũre wedesãmasĩya. Yũ cũã pũtopũ niigũ, bayirõ bũsũrómena jĩwũ: “Basocã diarira masãrere padeóa yũ. Ate yũ padeorẽ wapa múã mecũã yũre ãno queti beserõpũ néeatia”, jĩwũ, jĩyigu.

22 Félix mama buerẽ maquẽrẽ ãñurõ masĩgũ niijĩgũ, cũãrẽ jĩyigu:

—Nocõrõrã tuogũda. Lisias surara dutigũ jearipu, múã wedesãre maquẽrẽ nemorõ ãñurõ sãñãgũda, jĩyigu.

23 Teero jĩtoa, cien surara dutigũre jĩrigu niiwĩ:

—Ñirẽ ãñurõ cotedutiya. Cũ niirõpũ wáanetõ, niijããrõ. Cũ menamacãrã cũãrẽ tiápudũgari, cãmotãrijãña, jĩrigu niiwĩ.

24 Pee bũrecori wãaripacari, Félix, cũ ñũmo Drusilamena jeayigu sũcã. Co judíoayo niyigo. Pablore néeatidutiya. Jesucristore padeorẽre wederi, tuo yigu. 25 Pablo wedegu, jĩyigu:

—Cõãmacũ marĩ ãñurõ tiiri booi. Marĩ ñãñarẽre tiidũgãpacara, tiirjãrõ booa. Atibũreco petiri, Cõãmacũ wapa tiigũdaqui, jĩyigu.

Félix teero jĩrĩ tuogũ, cuijõãyigu. Pablore wãadutiya jĩyigu:

—Apetó apeyenó tiirẽ maniri, mũũrẽ atidutiya sũcã, jĩyigu.

26 Naĩrõ Félix Pablore atiduti, cũũmena wedeseyigu. “Cũ yũre niyeru ticori boomĩga, cũũrẽ wionecogudu”, jĩ wãcũmiyigu.

27 Pũacũmã siro Félix dutigũ niirẽre witiyãyigu. Cũ wasoró sããgũ wãmecutiya Porcio Festo. Félix judíoamena ãñurõ pũtuãdũgagu, Pablore toopãra cũjãyigu.

25

Pablo Festore wederigu

1 Festo tiiditapu jeayigu, dutigũ niirẽ sããgũ jeagu. Itiãbũreco siro Cesareapu niãrigu Jerusalénpu wãayigu. 2 Toopũ paiarẽ dutirá, ãpẽrã judíoa pũtĩ macãrã Pablore cũã wedesãriguere wedeyira cũũrẽ sũcã. 3 Cũũrẽ tutuaremena sãiyira: —Ësãrẽ tiãpuya. Pablore ãno Jerusalénpu néeatidutiya, jĩmiyira.

Cũã cũũrẽ maapu atigũre sããdarere quẽnorã tiimiyira. 4 Festo cũãrẽ jĩyigu:

—Pablo Cesareapu cotenõqui. Yũ máata pũtuawagũda toopãre. 5 Teero tiirã, múã menamacãrã teerẽ ãñurõ wedesemasĩrã yũũmena wãaaro. Cũ ñãñarẽ tiigũ niiri, toopũ wedesããrõ, jĩyigu.

6 Festo pũamõquẽrẽ bũrecori dũaró niyigu toopãre. Too siro pũtuajõãyigu Cesareapu. Cũ pũtuajeari bũreco, apebũrecope queti beserĩ basocũ duirõpũ dui, Pablore néeatidutiya. 7 Pablo toopũ sããjeari, judíoa Jerusalénpu atiarira cũ pũtopũ neãnucãyira. Pee ñãñanetõjõãre cũũrẽ wedesãmiyira. Cũã wedesãrere “diamacãrã niã” jĩ ñũomasĩriyira. 8 Pablo “yũ wapa cũorã” jĩgũ, wedeyigu:

—Judíoa dutirẽre netõncãgũ mee niã yũ. Cõãmacũwiire ñãñorĩwũ. Romanuã õpãrẽ netõncãriwũ, jĩyigu.

⁹ Festope judíoamena ãñurõ putuáduḡagu, Pablõre sãññáyigu:

—¿Jerusalénpu wáaduḡagari? Mũũ wáari, yũ toopá mũũye maquẽrẽ besegudacu, jĩĩiyigu.

¹⁰ Pablo cũũrẽ yũũyigu:

—Yũũ ãno romanuãrẽ queti beserõpu nucũã. Ænopára yũũre besero booa. Mũũ ãñurõ masĩcu: Yũũ judíoare ñañarõ tiirĩwu. ¹¹ Yũũ ñañarẽ tiirĩḡuno niigũjã, “cũũrẽ sĩãrõ booa” jĩĩrĩ docare, “ãñurõ diaguda” jĩĩãbocu. Cũã wedesãre diamacá niihẽrĩrã, sĩcũnõpera yũũre judíoarũre ticomasĩrĩi. Teero tiigú, romanuã õpũ yũũre besearo sãa, jĩĩyigu.

¹² Festo cũũrẽ tiĩápuri basocamena wedesetõa, jĩĩyigu:

—Mũũ romanuã õpũpũre beseri booa. Too docare mũũ cũũpũre besedutigu wáagudacu, jĩĩyigu.

Festo, Agripare Pabloye maquẽrẽ wederigũ

¹³ Pee bũrecori wáaripacari, tiidita õpũ Agripa, Berenicemena Cesarearũ wáyigu Festore ãñudutigu wáagu. ¹⁴ Cũã toopá peebũrecori niirĩ, Festo Agripare wedeyigu Pabloye maquẽrẽ.

—Félix peresu cũũrĩḡu sĩcũ niĩ. ¹⁵ Yũũ Jerusalénpu niirĩ, paiarẽ dutirã, judíoa bũtoã dutirã cũũrẽ wedesãwã yũũpũre. “Cũũrẽ sĩãdutiya”, jĩĩmiwã. ¹⁶ Yũũ cũũrẽ yũũwũ: “Æsã romanuã teero peti ‘sĩãjãña’ jĩĩmasĩriga. Sĩcũ wedesãnõrĩḡu, cũũrẽ wedesãrĩramena queti beserõpu wedesẽḡuero booa. Cũã wedesãrĩḡure ‘wederĩjããrõ’ jĩĩrĩ, queti besemasĩña maniã”, jĩĩwũ. ¹⁷ Teero tiigú, cãã ãno jeari bũreco apebũrecope pearõ manĩrõ yũũ queti beserĩ basoca duirõpu duijĩḡũ, cũũrẽ néeatidutiwũ. ¹⁸ “Too nucũrã pee ñañarẽ cũũrẽ wedesããdacua”, jĩĩ wãcũmiwũ. Manĩrĩro niĩwũ. ¹⁹ Cũã padeorẽ maquẽ dícuẽ cũũrẽ wedesãwã. Apeyẽ, sĩcũ Jesús wãmecutĩḡu cũũ diarĩḡu niipacari, Pabloye “catĩ” jĩĩwĩ. ²⁰ Yũũ aterẽ deero tĩ masĩhẽḡũ, Pablõre sãññáwũ: “¿Jerusalénpu wáaduḡagari? Mũũ wáari, toopá mũũye maquẽrẽ besenoãdacu”, jĩĩmiwũ. ²¹ Cũũpe “romanuã õpũ yũũre besearo” jĩĩwĩ. Teero tiigú, cũũrẽ ãnorã cũũjãdutiwũ sũcã, tẽe marĩ õpũpũre ticocorĩpu, jĩĩyigu.

²² Agripa Festore jĩĩyigu:

—Yũũcã cũũ wedeseri tuodugãga, jĩĩyigu.

—Jãu, ñamĩḡã tuogudacu, jĩĩyigu cũũpe.

²³ Apebũreco Agripa, Berenicemena cũã ãñurẽ õpãrã suti sãñarĩra niĩwã.* Basocã ññacorõpu ãñurõ tiĩẽñõwa, sããwawa neãrĩ tatiacaru. Surara dutirã, uputĩ macãrã too macãrã cũãmena sããwawa. Cũã neãpetiri, Festo néeatidutiwi Pablõre. ²⁴ Cũũ sããjeari, Festo jĩĩwĩ:

—Æsã õpũ Agripa, múã niipetira ãsãmena neãrã tuoyã. Ænĩrã niĩ niipetira judíoa wedesãrĩḡu. Jerusalén macãrã, teero biiri ãno macãrã yũũpũre “sĩãrõ booa” jĩĩ acaribĩwa. ²⁵ Cũã teero jĩĩpacari, ñeeno wapa sĩãmasĩña maniwũ, yũũ tũḡueñarĩ. Cũũ basiro “romanuã õpũ yũũre besearo” jĩĩrĩ, “toopãra ticocõḡuda” jĩĩwũ cũũrẽ. ²⁶ Yũũ cũũrẽ ticocõḡu, marĩ õpũrẽ ñeeno jóamasĩriga. Teero tiigú, cũũrẽ néeatidutiawũ múã putõpu. Mũũrẽ tiigú, néeatidutiawũ, ãsã õpũ Agripa. Marĩ cũũmena wedesearĩ siro, cũũrẽ wedesãre maquẽrẽ ãñurõ jóabocu. ²⁷ Peresupũ niigũrẽ ticocõḡu, “ate wedesãwã cũũrẽ” jĩĩ jóacoheri, ñañaniã, yũũ wãcũrĩ, jĩĩwĩ.

* **25:23** Lucas atipũ jóarĩḡu Cesarearũ niijĩḡũ, cũũ ãpẽrãmẽna neãjĩyi Agripare ññagu. Ññãña Hechos 27.1.

26

Pablo Agripare wederigüe

¹ Agripa Pablore jīwī:

—Mecātīgā yūya mūurē cūā wedesārere, jīwī.

Pablo wedegūda jīgū, wāmōrē wēētu, wedewi:

² —Ūsā ōpū Agripa, mecātīgā mūu yūure wededutiri, āñurō ūseniā. Teero tiigū, judíoa yūure wedesāre niipetirere mūurē wedegūda. ³ Mūu judíoa niirecutirere, teero biiri ūsā sīcārībīro padeohērecārē masīpetijāgū niirī, bayirō ūseniā. Teero tiigū, yūure āñurō tūocōduiya.

⁴ Niipetira judíoa yāa dita macārā, Jerusalén macārā yūu mamūpura cūāmena niirecutiriguere masīya. ⁵ Cūācā yūu fariseo basocū niirere yoari masīya. Fariseo basocū niijīgū, āpērā judíoa nemorō Moisés dutirere āñurō tiipetijāwū. Cūā mūurē wededugara, teerē wedemasīya. ⁶ Cōāmacū ūsā űecūsūmūārē cūū tiādarere wedeyigu. Yūu cūū tiādarere padeorē wapa judíoa yūure queti besedutiwa. ⁷ Teerēna yuera tiia ūsā doce pōnarī macārā. Teero tiirā, bārecori, űamirī Cōāmacūrē padeorucūjāā. Yūucā teerē yuegu tiia. Ūsā ōpū, tee yūu yuerē wapara judíoa yūure wedesārā tiīya. ⁸ Mūāpe űdeero tiirā Cōāmacū basocā diarirapure masōrere padeorī?

⁹ Yūuja too sugueropu Jesús Nazaret macā macūrē padeorāre “ñañarō tiirō boocū yūure” jīi wācūmiwū. ¹⁰ Jerusalēnpu teero tiimīwū. Paiarē dutirā cūā dutiriguemena paű Jesurē padeorāre űee, peresu tiirucūmiwū. Cūārē sīārī, “teerora sīārō booa” jīrucūmiwū. ¹¹ Pee judíoa neārē wiseripu wāa, Jesurē padeodūaro jīgū, ñañarō tiirucūmiwū. Bayirō cūāmena cūagu, tēe apeyé ditapu cūārē ñañarō tiinunūsemiwū.

¹² Teerē tiigū, wāamiwū, wāamiwū Damasopure paiarē dutirā yūure dutirēpūrī jōabosariguemena. ¹³ Maarpū yūu wāari, coeritō niirī, űmūāsepu mūipū bāreco macū bóero nemorō bóediatiri űñawū. Yūu puto yūumena wāarira pūtopūcārē bóesesajōāwū. ¹⁴ Teero wāarira, ūsā niipetira űaacūmujōāwū ditapu. Sīcū yūure hebreoayemena wedeseri tūowā: “Saulo, űdeero tiigū yūure ñañarō tiinunūsei? Mūu basiropē ñañarō tiigū tiia, yūure teero tiigū”, jīwī. ¹⁵ “űNoā niī mūu?” jīwī cūārē. “Yūu Jesús mūu ñañarō tiinunūsegura niā. ¹⁶ Wūmūncāñā. Yūu mūurē ‘wedecotearo’ jīgū, mūurē bauāa. Mecātīgā mūu űñarere, yūu mūurē too síropu bauāadarere wedegu wāagudacu. ¹⁷ Judíoa, judíoa niihērā mūurē ñañarō tiirī, yūu mūurē netōnégūdacu. Mūurē cūāpūre ticocoa. ¹⁸ Mūu yēere wedegu, cūā capearire űñapōrī tiigū tiirōbiro niigūdacu. Nañtiārōpu tiirōbiro wāarare bóeropu wāari tiinucāgūdacu mūu. Cūā Satanás dutirere duujā, Cōāmacū dutirēpere tiirō jīgū, mūurē ticocoa yūu. Cūā ñañarē tiirere acabóre űeeārō jīgū, ticocoa. Cūā yūure padeorāmena niirō jīgū, ticocoa”, jīwī yūure.

¹⁹ Teero tiigū, ūsā ōpū Agripa, űmūāsepu dutiriguere quēērōpu tiirōbiro yūu Jesurēguere netōncārīwū. ²⁰ Wedenucāwū Damasco macārārē. Too síro Jerusalén macārārē, niipetiro Judea dita macārārē, teero biiri judíoa niihērācārē wedewū. Cūārē “mūā ñañarē tiirere wācūpati, wasoyā” jīwū. “Cōāmacūrē padeonucāñā”, jīwū. “Mūā āñurē tiirēmena mūā wasorere ēñōñā”, jīwū. ²¹ Yūu teerē wederē wapa judíoa Cōāmacūwiipu yūu niigūrē űee, sīādugāmiwā. ²² Cūā teero tiidugāpacari, Cōāmacūpe yūure tiipurucujāi. Teero tiigū, yūu atitōre űputī macārārē, āpērā bārī niirācārē Cōāmacūye quetire

wedea. Tíatoru Moisés, ãpērã profetas síropu wáaadarere jóarira niuwã. Cúã jĩrirobirora yuu wedea: ²³ “Cristo Cõamacũ beserigure ñañarõ netõãdaro niirõ tiyiro. Diatoa, cũurã diariguru masãshuegũdaqui. Teero tiigũ, cãũ netõnere maquerẽ wedegũdaqui judíoare, judíoa niihērẽ”, * jĩ jóarira niuwã, jĩ wedewi Pablo.

²⁴ Cũũ teero jĩrĩrã, Festo bayirõ wedeseremena jĩwĩ:

—Pablo, mũũ mecũgũ tiia. Mũũ basiro pee buenetõjĩgũ, mecũgũ tiia, jĩwĩ.

²⁵ Pablope jĩyigu:

—Ësarẽ dutigũ Festo, yuu mecũgũ mee tiia. Yuu wederẽ diamacũrã niã. Quioníremena wedea. ²⁶ Marĩ õpũ Agripa tee maquerẽ ãñurõ masĩqui. Teero tiigũ, cuiro manirõ wedea cũurẽ. Ate yuu wedeariguere tuopetĩjĩyĩ. Yayióropu wáariyiro. ²⁷ Mũũte ãsã õpũ Agripa, çmũũ profetas jóariguere padeoĩ? Yũũ masĩã: Mũũ padeocũ, jĩwĩ.

²⁸ —jNocõrõgã wedepacu, yũũre Jesurẽ padeogũ wáari tiidugãcu! jĩwĩ Agripa Pablore.

²⁹ —Cõamacũ boorĩ, péerogã o pairõ wedepacu, teerẽ padeogũ wáari tiidugãga. Mũũ, teero biiri niipetira yũũre mecũã tuorã yuu tiirõbiro niirĩ boogã. Peresu niirẽ díçure múãrẽ boosãriga, jĩwĩ.

³⁰ Agripa, Festo wãmũncãrĩ, Berenice, cúãmena duirãcã wãmũncãwã.

³¹ Witiwa, cãmerĩ wedeseyira:

—Ĩni cũũ tiirẽmena peresu tiimasĩña maniã. Teero tiirã, çñeenõ wapa cũurẽ sããbõgari? jĩyira.

³² Agripa Festore jĩyigu:

—Ĩni “romanuã õpũ yũũre besearo” jĩriatã, cũurẽ wionécoboaĩyũ, jĩyigu.

27

Romaru Pablore ticocorigu

¹ Festo Italiaru ticocomasĩrĩ ĩñagũ, Pablore, teero biiri ãpērã peresu niirãrẽ Julio cien surara dutigũre cotedutiwi. Julio romanuã õpũya põna macãrã surara dutigũ niuwĩ. ² Ësã Adramitio macãwũ dooriwaru mũãsãwũ. Tiwũ Asia dita maquerẽ petaripu wáaadaro tiwũ. Sicũ Tesalónica macã macũ ãsãmena wáawi. Cũũ wãmecutiwi Aristarco. Cũũya macã Macedonia ditaru niyiro.

³ Apebũreco Sidõnpure jeawu. Julio Pablore ãñurõ tiwĩ; cũurẽ cũũ menamacãrã niirira putoru ĩñagũ wáadutiwi, cũũ boorõnorẽ “ticoaro” jĩgũ. ⁴ Too niĩarira tiwũmẽna wáawũ sũcã. Wĩno ãsã díamacũpe bayirõ páapuwũ. Teero tiirã, Chipre nucũrõrẽ diamacũpe netõwãwũ. Toopé wĩno páapubayiriwũ. ⁵ Cilicia, Panfilia dita netõwã, Miraru jeawu Licia ditapure.

⁶ Toopũ cien surara dutigũ Italiaru wáaadariwũre buajeárigu niuwĩ. Alejandria macãwũ niuwũ. Ësarẽ tiwũpũ cũũwĩ. ⁷ Wáa, peebũrecori ãñurõgã wáawũ. Bayirõ ñañarõ netõrẽmena jeawu Gnido macã díamacũpũre. Wĩno bayirõ páapucãmotawũ mẽna. Teero tiirã, Creta nucũrõpũre wáa, Salmõnrẽ netõwã, Creta acuniñape sodeawũ. ⁸ Bayirõ ñañarõ netõrẽmena sicapeta ãñuri Peta wãmecutiwi petaru jeawu. Tiipeta Lasea macã puto niuwũ.

⁹ Ësã yoari pearẽmena péerogã dũsawũ pũuriro, wĩno bayirõ páapure wáadari suguero. Teero tiirõ, bayirõ quiowũ, wáari. Teerẽ masĩgũ, Pablo cúãrẽ wedemiwĩ:

* **26:23** Isaías 42.6; 49.6.

10 –Marī netōwári, quio niiādacu, yuu tugueñarī. Múā néeware, múāyawu, marī catirécārē tiidióbocu, jīmiwī.

11 Cūū teero jīpacari, cien surara dutigú Pablo wedeariguere padeoríwi. Tiiwú waatúgu, tiwú dutigúpere padeowí. 12 Tiipetape púuriro niirī, ñañaniyiro. Teero tiirá, pau tiwú macārā “Feniceru wáañáada, púuriro netōáda jīrā” jīmiwā. Fenice macā peta Cretaru niyiuro. Tiipeta muipū sáawaro niirī peta niijrō, wīno bayirō páapuriyiro.

Pairímaaru oco wīnoména pearigue

13 Wīno aperopé péero páapuatiri, “jāmu, jeajōāādacu” jīmiwā. Teero tirá, tiwupú muāsā, Creta wesagāpu wáamiwū. 14 Ūsā péerogā wáaari siro, wācūña manirō wīno bayirō tiinucārō putope páapuatiwu, Nordeste cūā jīrē. 15 Wīno ūsārē aperopé néejōāwū. Wīno atirōpe deero tii ūsā wáamasíriwu. Teero tiirá, “teerora too wáajōāārō” jī, wīno noo páapucorope wáajōāwū. 16 Cauda núcārōpu netōwáwu. Tiinucārō apeniñapē wáari, wīno bayirō jearíwu. Toorú yucusoro cūā siatú wéeríware bayirō paderémena wéecowu pairíwu wesaru. 17 Wéemucotoa, siatúpeowu. Ūsā wáariwucare watirī jīrā, cūā pūūgūdpórimena siatúdiyowa. Sirte ditatupari niirōcapu páapucorī jīrā, cui niwā. Teero tiirá, wīno ñeerē caserire jōādíocowa. Cūā jōāāri siro, wīno páapucorope wáawu. 18 Apebáreco oco pea, páapu, ocoturi paca niirī ñnarā, apeyē cōādnowa. 19 Itiábureco wáaromena, cūā basiro tiwú maquērē cōādnowa sūcā. 20 Pee burecori muipū búreco macā, ñocōā bauríwa. Oco pea, teerora páapujāwū. Teero tiirá, “deero tii marī catiricu” jī wācūmiwū.

21 Yoari yaaheri ñagū, Pablo cūā decopu jeanucā, jīwī:

–Yuu menamacārā, múā yuure tuoátā, añuniboajiyu; Cretare witi riboajiyu; dooríwu maquērē ñañoríboajiyu; marī cōāāriguere cuobóajiyu ména. 22 Marírē teero wáaparaci, wācūtutuaya. Sícū diaricu. Atiwú dícuere tiidióadacu. 23 Yuu Cōāmacūrē padeogú niā. Cūū dutirére tiia. Cūū ñami yuu putopu ángelere ticocoarigu niāwī. 24 Ángele yuure wedeawī: “Pablo, cuirijāña. Muñrē romanuā ōpū putopu jearo booa. Muñrē tiigú, Cōāmacū muñ menamacārārē netónégūdaqui sícū diaro manirō”, jīwāwī. 25 Teero tiirá, múā wācūtutuaya. Yuu Cōāmacūrē padeoa. Cūū yuure jīārirobirora wáaadacu. 26 Teero añurō wáaparaci, atiwú núcārōpu súñacūmuādacu, jīwī Pablo.

27 Pua semana ūsā Cretare witiwari siro, pairímaa Adriáticopu wīno bayirō páapucoremena wáawu. Ñami deco tiwú macārā paderá “marī dita putopu jeara tiitū niā” jīwā. 28 Cūā ħnocōrō ūcūāmī? jīrā, opada cānotí, duudíoco, queoñāwā. “Treinta y seis metros ūcūāā”, jī ñawā. Péero wāa, queoñāwā sūcā. “Veintisiete metros ūcūāā”, jīwā sáa. 29 Ūtāpapū ñaapeari jī, cuiwa. Teero tiirá, bapari cōmepírī* teeyapupu siatúredarimena cōāñowā, waatúrope wéēñepasoaro jīrā. “Boyero bóeri boomíga”, jīwā. 30 Tiiwú macārā paderá dutijōādugamiwā. “Ūsā cōmepírírē waasugúerope cōāñoādara tiia”, jīdito, péeriwugārē néediocora tiimíwā díapu. 31 Pablope cien surara dutigúre, suraracārē jīwī:

–Āniā atiwupú putuáheri, múā sícū catiricu, jīwī.

32 Teero tiirá, surarape wéēñeredarire páata, tiwígārē ñañorí tiwá.

33 Bóeadari sugero, Pablo ūsārē “yaaya” jīgū, niipetirare jīwī:

* 27:29 Pecasāyemena: anclas.

—Pua semana netōā, múā ãñurō yaaripacara, “¿deero wáaadari marĩ?” jĩcoterō. ³⁴ Teero tiirá, múā ãñurō niíada jĩrā, yaaro booa. Mecátigā marĩrē ñañarō wáapacari, múārē merēā wáaricu, jĩwĩ.

³⁵ Teerē jĩ, pãrē née, niipetira ññacoropu Cōāmacūrē usenire tico, pãrē puatá, yaanucāwĩ. ³⁶ Wácūtutua, cúācā yaawa. ³⁷ Ūsā niipetira tiwupú niirā doscientos setenta y seis niiwā. ³⁸ Cúā yaadugarere yaaari siro, trigoporire cōãñojāwā, tiiwú nucāhēriwu putuáaro jĩrā.

Dooríwñ ditatupari buropñ sugacūmurigue

³⁹ Bóecūmurĩ, ditare ññarā, “¿Noopú niĩ?” jĩmasĩriwa. Opacoca ditatuparigu niirōrē ññawā.

—Toopú wáaada; ditatuparigupñ sūumacūmubocu, jĩwā.

⁴⁰ Teero tiirá, cōmepĩrĩrē cōtōtĩrĩjāārō jĩrā, wéeneãredarire widetácodiocowa. Waarĩpĩrĩ waatúgu waatúrepĩrĩrē jōãdiocowa. Waasugúero niirĩ caserore wéemũotucowa, wĩno néewaaro jĩrā. Teero tiirá, tiwuré ditatuparipñ tico-comiwā. ⁴¹ Wáa, wácũña manirō ditatupari buro oco watoa niirĩ buropñ sugacoreawñ waasugúerope. Cãmeñariwñ. Waatúrope ocoturĩ páapusãcori, watijōãwā.

⁴² Teero wáari ññarā, surara jĩwā:

—Jãmñ, marĩ peresu tiiráre sĩãjãco; cúā báapã dutijōãbocua, jĩwā.

⁴³ Cien surara dutigúpe “Pablöre sĩãbócua” jĩgũ, cãmotáwi. Báamasĩrãrē: —Ñaañũsugue, ditapñ báapãña, jĩwĩ—. ⁴⁴ Āpērã táboapĩrĩmena, tiiwú maquē watiãrepĩrĩmena pasapãwaya, jĩwĩ.

Teero tiirá, ditapñ jea, niipetira netōpetijāwū.

28

Malta nñcūrõpñ Pablo tiirígue

¹ Ūsā ditapñ jeapetira, tuowú: Tiinucūrō Malta wãmecutiwñ. ² Too macārã basoca ãñurō tiiwá ũsãrē. Oco pea, yusuarĩ ññarā, pecame diobosáwa.

—Sũmarã atiya múā niipetira, jĩwā.

³ Pablo peca seegú wáa, néeati, cūũ wããtĩãrĩ, ãña tiidotopñ niĩarigñ asiré cuigñ, witiwi. Pabloya wãmopñ bacañãñumuwĩ. ⁴ Tiinucūrō macārã ãña cūũya wãmopñre tusari ññarā, cãmerĩ jĩwā: “Āni basocá sĩãrĩgu niiquĩ. Cūũ díã pairĩmaapñ netōãrigñ niipacu, cūũ ñañaré tiiré wapa diagudaqui”, jĩwā.

⁵ Cũũpe pecamepñ wēēbatesoewi ãñarē. Pũniriwi cūũrē. ⁶ Too macārãpe wãcūmiyira: “Bipijōããdacu. Bipiriatã, wácũña manirō ññacūmu, diajōãgũdaqui”, jĩmiyira. Cúā yoari yuemi, cūũrē merēā wáaheri ñña, merēā wãcūyira sũcã. “Āni basocú mee niiqui; sũcũ basocá padeogú niigũ niĩãti”, jĩwā.

⁷ Too pũtogã tiinucūrō macārã dutigúya dita niiwū. Cūũ wãmecutiyigñ Publio. Cūũ ũsãrē bocawĩ. Itiábureco ũsã cūũ pũto niirĩ, ãñurō tiiwĩ. ⁸ Publio pacu wioré, yoopote diagũ pesawĩ. Pablo cūũ niirõpñ sããwa, Cōāmacūrē sãĩbosá, cūũrē ññaapó, netõnéwĩ. ⁹ Cūũ teero tiirĩ ññarā, ãpērã tiinucūrō macārãcã diarã atirucuwa. Netõnénowã. ¹⁰ Ūsãrē pee apeyenó ticowa. Too síro ũsã wáaadara tiirĩ, ũsãrē ññsarécõrõ ticowa.

Romapñ Pablo jearigue

¹¹ Ītĩãrã muĩpũrã niiwū ũsã toopãre. Alejandrĩã macã macãwñ tée púuriro wãapetiripñ niiwū tiinucūrõpñre. Tiiwú equẽãpñ cúā padeorã Cástor, Pólux

queoré cúa páateture tusawu. ʘsã tiiwurũ muãsä, wáajõãwã. ¹² Wáa, Siracusa macã petaru jeawu. Toorũ itiábureco putuáwu. ¹³ Too macãrã tiinacũrõ wesa wáa, Regio macãru jeawu. Sicabureco siro ʘsã sirope wĩno páapuatiwu. Puabúreco siro Puteoli macãru jeawu. ¹⁴ Toorũre ăpěrã Jesuré padeorãre buajeawu. Cúa ʘsãrẽ: —Sica semana ʘsã puto putuáya, jĩwã.

Too putuári siro, maaru wáa, Romaru jeawu sáa. ¹⁵ ăPěrã Roma macãrã Jesuré padeorã ʘsã Romaru wáare quetire tuotóayira. Teeré tuo, tée Foro de Apio macãru ʘsãrẽ bocara jeawa. ăPěrãcã Tres Tabernas wãmecatĩorũ ʘsãrẽ bocawa. Pablo cúařẽ ĩñagũ, Cõamacũrẽ ʘsenire tico, wãcũtutare buanemówĩ.

¹⁶ ʘsã Romaru jeari, too macãrã dutirã jĩwã:

—Pablo merẽã niidugari, ăñuniãdacu.

Cũmena surara sícũ cũrẽ cotegũdure cũwĩ.

Romaru Pablo tiirigue

¹⁷ Itiábureco siro Pablo judıoa urũti macãrãrẽ neãdutiwi. Cúa neãtoari, jĩwĩ: —Yáa wedera, yũ marıya wederare, marı ñecũsũmuã tiirẽcutiriguere netõnacãriwu. Netõnacãripacari, Jerusalẽnu judıoa yũre ñee, romanuãrẽ dutirãrẽ tico, yũre peresu tiidutiwa. ¹⁸ Romanuãrẽ dutirã yũre sãĩñãpeti, sãĩrĩ tiirẽno wapa buarıwa. Wionécodugamiwã. ¹⁹ Judıoape boorıwa. Teero tiigũ, yũ “romanuã õrũ yũre queti besearo” jĩwũ. Yũre yáa wederare wedesãre cũorıwu. ²⁰ Teero tiigũ, múãrẽ ĩña, wedeseguda jĩgũ, boocóawũ. Cõamacũ beserigu marı Israelya põna macãrã yoari yuerigũyere yũ wederẽ wapa atidã cõmedã siatuarigu niã, jĩwĩ.

²¹ Cúa cũrẽ jĩwã:

—ʘsã sicapũ Judea macãrã mũye maquẽrẽ cúa jóaripũrẽ ñeerıwu. Teero bi-iri too macãrã marıya wedera ănopũ jeara, ñañarõ wedeseriwa mũrẽ. ²² ʘsã masıã: Niipetiorũre mama buerẽre “ñañaniã” jĩcua. ʘsã mũy padeorẽre tuodugãga, jĩwã.

²³ Cúa neããdari burecore wedecũjã, wáajõãwã. Tiibureco niirĩ, paũ basocã cũ niirĩ wiirũ jeawa. Bõeri weneducãrigũ wenedaũiõjõãwĩ. Cõamacũ dutirẽ basocãrẽ niãdare jeariguere wedewĩ. Moiserẽ dutirẽ cũiriguemena, profetas jóariguemena wedeyapono, “Jesús Cõamacũ beserigu niirĩ” jĩ padeorĩ tiijãdugagũ tiimıwĩ. ²⁴ Sıquerã Pablo wederẽre tuorã “niirõrã niã” jĩwã. ăPěrãpẽ padeorıwa. ²⁵ Cãmerĩ wedesetõa, sıcãrĩbıro wãcũri, wáajõãwã. Cúa wáaadari suguerogã, Pablo jĩwĩ:

—Profeta Isaías múã ñecũsũmuãrẽ jóariguere tuoyã. Diamacũ maquẽrẽ Espıritu Santo biiro cũrẽ jóari tiirıgu niıwĩ:

²⁶ Basocãre wedegũ wáaya:

“Múã tuopacãra, tuomasıriadacu; ĩñapacara, ĩñamasıriadacu”, jĩñã cúařẽ.

²⁷ Cúaře ăñũrõ wãcũdugaricua;

tuodugãricua;

ĩñadugãricua.

Cúa ăñũrõ tuo, ăñũrõ ĩña, wãcũrẽ wasoátã,

yũ cúařẽ netõnéboajıyu,* jĩ wedeya,

jĩ jóarigu niıwĩ. ²⁸ Teero tiirã, ăñũrõ masıña múã: Cõamacũ cũ basocãre netõnere quetire judıoa niihẽrãrẽ wenedoãdacu. Cúaře tuoãdacua, jĩwĩ.

* 28:27 Isaías 6.9-10.

²⁹ Cũ teero jĩĩari siro, judíoa cúã basiro bayiró cãmerĩ wedesece, witiwawa.

³⁰ Pucãmá Pablo cúã waso, wapatídutiri wiipu niwĩ. Toopú cãũrẽ ĩĩarã jearáre useniremena bocarucuwi. ³¹ Cuiro manirõ Cõãmacũ dutiré basocãpũre niãdare jeariguere, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristoyere wederucujãwĩ ãpẽrã cãmotáro manirõ.

ROMA MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

1 Үһһ Pablo, Jesucristore padecotegһ, cĕűyere wededutigһ beserigh niĕĕ. Cĕű Үһһre Cĕĕamacĕ netĕnĕre quetire wededutigһ boorigһ niiwĕ. 2 Profetamenapұra “netĕnĕre quetire ticogұda” jĕĕ wedesuguetoarigh ni-iwĕ. Tee maquĕrĕ marĕ buea Cĕĕamacĕye queti jóaripũрһ. 3 Tee queti Cĕĕamacĕ macĕye maquĕrĕ wedea. Cĕű marĕ tiirĕbiri biigĕ, ĕрұ David pĕrĕmi niinunusegһ niiyigh. 4 Ñaĕarĕ tiihĕgһ niiyigh. Cĕű diari siro, Cĕĕamacĕ cĕűrĕ masĕyigh. Teero cĕű masĕriguemena Cĕĕamacĕ basocĕre “Үһһ macĕ niĕĕ” jĕĕriguere tutuaremena ĕñĕyigh. Cĕű macĕ marĕ ĕрұ Jesucristo niĕĕ.

5 Jesús Үһһre ĕñurĕ ticorigһ niiwĕ. Үһһre cĕűyere wededutigһ besewi. Niipetipрһ basocĕ Jesurĕ padeoĕro jĕĕgĕ, cĕű dutirĕre tiĕro jĕĕgĕ, Үһһ cĕűye quetire wedebatea. Niipetira Jesurĕ maĕĕrĕ cĕűĕcĕ jĕĕgĕ, wedebatea.

6 Cĕĕamacĕ mĕĕĕĕrĕ boorigһ niiwĕ Jesucristomena niĕĕdarare. 7 Mĕĕ Cĕĕamacĕ maĕrĕrĕ niĕĕ. Mĕĕrĕ beserigh niiwĕ cĕű рĕna niĕĕdarare. Teero tiigĕ, Үһһ niipetira mĕĕĕ Roma macĕrĕrĕ ĕñudutia.

Cĕĕamacĕ marĕ Pacĕ, teero biiri marĕ ĕрұ Jesucristo mĕĕrĕ ĕñurĕ ticoaro; ĕñurĕ niirecutiri tiĕro.

Pablo Romapһ wĕadugamirigue

8 Aterĕ mĕĕrĕ wedesuguea: Niipetiro macĕrĕpһ mĕĕ Jesurĕ padeorĕre wedesecua. Teerĕ tuogĕ, Jesucristo wĕmemena Cĕĕamacĕrĕ usenire ticoa.

9 Cĕĕamacĕrĕ maĕrĕmena padecotea. Teero tiigĕ, cĕű macĕye netĕnĕre quetire wedebatea. Cĕű masĕiqui: Үһһ cĕűmena wedeserĕcĕrĕ mĕĕye maquĕrĕ sĕĕbosarucua. 10 Teero biiri aterĕ cĕűrĕ sĕĕrucĕjĕĕ: “Cĕĕamacĕ, mĕĕ boorigĕ, Үһһ Romapһ wĕagұda; too macĕrĕ mĕĕrĕ padeorĕre ĕñadugamiga”, jĕĕ sĕĕmiĕĕ. Yoajĕĕĕ Үһһ mĕĕ рĕtopһ wĕadugamiriro. 11 Mĕĕrĕ nemorĕ wĕĕtutuare bayirĕ boosĕjĕgĕ, Espiritu Santo Үһһre masĕrĕ ticorĕmena mĕĕrĕ tiĕĕpudugaga. Teerĕ tiigĕ, toopĕre wĕadugamiga. 12 Marĕ cĕĕerĕ tiĕĕpuadacu. Mĕĕ Үһһ Jesurĕ padeorĕre ĕñarĕ, nemorĕ padeĕ, wĕĕtutuadacu. Үһĕĕ mĕĕ padeorĕre ĕñagĕ, teerora wĕĕtutuagudacu.

13 Yĕĕ wederabiro niĕrĕ, mĕĕrĕ aterĕ masĕrĕ boogĕ: Sĕĕĕrĕ mee mĕĕ рĕtopһ “wĕagұda” jĕĕmiĕĕ. Dee tii wĕamasĕĕna maniĕ mĕna. Aperopĕ macĕrĕ judĕĕo niĕĕrĕrĕ Үһһ Jesurĕ padeorĕ boosĕrirobirora mĕĕĕĕrĕ Jesurĕ padeorĕ boosĕgĕ wedegһ wĕadugamiga. 14 Cĕĕamacĕ cĕűye quetire niipetirare Үһһre wededutiwi. Griegoaye wedeserare, griegoaye wedesemasĕĕĕĕĕrĕ wededutiwi. Masĕrĕrĕ, masĕĕĕĕĕrĕ wededutiwi. 15 Tee tiigĕ, mĕĕ Romapһ niĕrĕrĕ Cĕĕamacĕ netĕnĕre queti cĕűriguere bayirĕ wededugaga.

Netĕnĕre queti tutuare cĕĕoĕ

16 Үһһ Cĕĕamacĕ netĕnĕre quetire boborĕ manirĕ wedea, tee queti tutuare cĕĕrĕ ĕñagĕ. Cĕĕamacĕ niipetirare tee quetire padeorĕre netĕnĕqui. Judĕĕoare netĕnĕqui; judĕĕo niĕĕĕĕĕrĕ teerora netĕnĕqui. 17 Tee quetimena marĕ aterĕ masĕĕ: Cĕĕamacĕ Jesurĕ padeorĕre “ĕñurĕrĕ niĕĕya” jĕĕ ĕñagĕ. Jesurĕ padeorĕ dĕĕre teero ĕñagĕ. Teero padeorĕre Cĕĕamacĕye queti jóaripũрһ biiro jóanowĕ:

Cōāmacū cūūrē padeogúnorē “āñugūrā niī” jī ĩñaqui;
cūūrē catiré petihére ticogudaqui,*
jī jónowā.

Niipetira wapa сυοόα

¹⁸ Marī masīā: Cōāmacū cūūrē netōnucārārē, teero biiri ñañarē tiirāre ñañarō tiiqui. Cūā ñañarē tiirémēna āpērā diamacá maquērē masīrī tiirīcua. Cūā teero tiirē wapa Cōāmacū ūmuāsepeumenarā cūū bayiró cúarere marīrē ēñogú tiiqui.

¹⁹ Cūā Cōāmacūye maquē sīquērē masīmicua. Cūū basiro teerē āñurō masīrī tiirīgu niimiwī. ²⁰ Cōāmacū atibúreco maquē tiirīguere ĩñarā, cūūrē ĩnaripacara, “niiqui” jīmasīnoā. Cūū tiirīguemēna cūū tutuare cūonetōjōāre baucú. Teero tiirā, deero jīmasīricua; wapa cūojācua. ²¹ Cūā “cūūjā teero biigúno niiqui” jī masīpacara, cūūrē quionīremēna ĩnariyira. Sīcārīno cūūrē usenire ticoriyira. “Cūūjā teero biigúno niiqui” jīrōno tiirā, queoró wári tihérepere wācūyira. Jōōpemēna nemorō ñañarō wācūāmajāyira. ²² Cūā “masīnetōjōāā” jīrā niipacara, tuomasīhērā wāayira. ²³ Cōāmacū catirucugure asibatére cūogúpere booriyira. Cūūpere booróno tiirā, basocá cūā weerirapere padeoyira. Basocá bóadiaadara queorére, minipónā queorére, wáicura queorére, pīnoā queorére wee, padeoyira.

²⁴ Cūā teero tiirē wapa Cōāmacū cūā booró tiidugārenorē tiijāārō jīgū, cōājōārigu niiwī. Teero tiirā, ñeeapera, cūā basirora basocá tiinōña manirēnorē tiicāmésājāyira. ²⁵ Cōāmacūye queti diamacá niirépere booriyira. Jīditorepere booyira. Niipetire tiirīgupere sūbusepeoriyira. Cūūpere sūbusepeoronó tiirā, cūū tiirīgupere sūbusepeoyira. Marīrē Cōāmacūrē usenipeorucujārō booa. Teerora tiiró booa.

²⁶ Teero tiigú, Cōāmacū cūā bayiró ugaripéarere tiijāārō jīgū, cūārē cōājōāyigu. Numiāpura ūmuāmenā dícu ñeeaperenorē duujā, cūā basiro numiā sesaro ñañarē tiiyira. ²⁷ Teerora ūmuācā numiāmenā dícu ñeeaperenorē duujā, āpērā ūmuā sesaro bayiró ñeeapedugayira. Ūmuā basirora āpērā ūmuāmenā ñeeape, bobooro wári tiirere tiiyira. Teero tiirā, cūā ñañarē tiirē wapa cūāye ōpūūrīpura, teero biiri cūā wācūrēpura ñañarō wári tiiyira.

²⁸ “Marī Cōāmacūrē wācūre wapamānīā”, jīyira. Teero tiigú, Cōāmacūpe cūā basiro wācūrēre “wapamanīre niijāādacu” jīyigu. Toorā nemorō ñañarō tiāmajārucuyira sáa. ²⁹ Niipetire ñañarē tiirēnorē tiirucújācua. Āpērārē ñañarō netōrī tiādarere wācūcua. Apeyenó cuopacára, boonemójācua. Ate niipetire ñañarēre tiidugácua. Doecua. Cāmerīsiācua. Cāmerītuti, cāmerīquēcua. Tiiditócua. Ñañarē tiidugārere tiirucúcua. Wedepaticua. ³⁰ Āpērārē ñañarō wári tiidugára, wedesāāmajācua. Cōāmacū doonórā niicua. “Marī upatī macārā niijrā, marī tiidugārere tiāda”, jī wācūcua. “Marī āpērā nemorō niinetōnucāā”, jī wācūcua. “Biiro biiráno niā ūsājā”, jīcua. Ñañarēre tiibūajācua. Cūā pacusūmuārē netōnucājācua. ³¹ Āñurō diamacú wācūricua. Cūā “teerora tiijāāda” jīmiāriguere tiirīcua. Cūāya wederare māirēnorē masīricua. Bóaneō ĩnarīcua. ³² Aterē āñurō masīmicua: Cūānorē cūā teero tiirē wapa Cōāmacū cūārē pecamepu cōāgūdaqui. Teerē masīpacara, ñañarēre tiirucújācua. Āpērārē ñañarē tiirī ĩñarā, “āñuniā” jīcua.

* 1:17 Habacuc 2.4.

2

Cõãmacũ diamacũrã wapa tiigũdaqui

¹ Múãcã basocãra niipacara, ãpẽrãrẽ “cũã ñañarã niĩya” jĩĩ ññabeserijãña. “Cũã wapa cwoóya” jĩĩrã, múã basiropecã wapa cwoádarara niirã tiia. Múãcã cũã tiiróbirora tiicú. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ deero jĩĩ netõnucãmasĩricu; múãcã wapa cworãra niicu. ² Ateré marĩ masĩã: Cõãmacũjã ñañaré tiirãre diamacũrã wapa tiigũ, diamacũrã tiigũ tiiquĩ. ³ Múã ãpẽrãrẽ “cũã ñañarã niĩya” jĩĩpacara, cũã tiiróbirora tiijãã. Teero tiirã, “Cõãmacũ ãsãperea ‘múã ñañarã niĩã’ jĩĩriqui” jĩĩ wãcũrijãña. “Múãcã ñañarãrã niĩã”, jĩĩgũdaqui. ⁴ Cõãmacũ múãrẽ bóaneõ ññagũ máata ñañarõ tiirĩqui ména. Cũũ múãrẽ bóaneõ ññapacari, múã cũũrẽ teero ññajãã. Ateré múã tũomasĩricu: Cõãmacũ múã ñañaré tiirẽre wãcũpati, wasoáro jĩĩgũ, ãñũgũ niijĩgũ, máata ñañarõ tiirĩqui ména.

⁵ Cũũ teero tiipacári, múã ñañaré tiirẽre wãcũpati, wasodugáricu. Múã jõõpemenã ñañarére tiinemósãjãjĩrã, Cõãmacũrẽ cúarosãrĩ tiirã tiia. Too síro basocãre wapa tiíadari bũreco jearĩ, Cõãmacũ bayirõ cúagu múãrẽ wapa tiíadarere ãñogũdaqui. ⁶ Basocãcõrõ tiirĩguepure ññaco, wapa tiigũdaqui. ⁷ ãñurẽ tiirucũranopere cũũ pũtopũ catirẽ petihére ticogũdaqui. Cũã Cõãmacũmena niirucujãrere boocúa. Cõãmacũ cũãrẽ “ãñurõ tiíawũ” jĩĩrẽre tũodugãcua. ⁸ ãpẽrãmenãpere Cõãmacũ bayirõ cúagudaqui. Cũã Cõãmacũrẽ netõnucãrã, cũã boore dícuere tiidugãcua. Diamacũ maquẽrẽ boohera, ñañarépere tiinunãsecua. ⁹ Niipetira ñañaré tiirẽcutirano ñañarõ netõãdacua; teero biiri ñañarõ tũgueñarucujããdacua. Judioare teero wãaadacu; judíoa ni-ihẽrãcãrẽ teerora wãaadacu. ¹⁰ Niipetira ãñurõ tiirẽcutirapere Cõãmacũ “múã ãñurõ tiiwũ” jĩĩgũdaqui. Niipetira ññacoropũ cũãrẽ ãñurõ tiigũdaqui. Cũãrẽ ãñurõ niirecutirĩ tiigũdaqui. Judíoare teero tiigũdaqui; judíoa niihẽrãcãrẽ teerora tiigũdaqui. ¹¹ Cõãmacũ scadita macãrãrẽ “múã dícu ãñurã niĩã” jĩĩriqui; niipetire dita macãrãrẽ sícãrĩbĩro ññaqũ.

¹² Niipetirare Moisére dutirẽ cũũriguere cworĩpacari, cũã ñañaré tiirẽcutire wapa pecamepũ wáarora niijããdacu. Tee dutirẽre cworãpecãrẽ netõnucãre wapa diamacũrã wapa tiinõãdacua tee dutirẽ jĩĩróbirora. ¹³ Tee dutirẽre tuorémẽna dícu Cõãmacũ ññacoropũre ãñurã mee niĩya. Tee dutirẽbirora tiirĩ siro niĩãtã, “ãñurãrã niĩya” jĩĩgũdaqui Cõãmacũ. ¹⁴ Judíoa niihẽrã Moisére dutirẽ cũũriguere ticonoripacara, cũã basiro ãñurẽre tiirã, tee dutirẽnorẽna tiirã tiicúa. Cũã basiro tiirẽmena tee dutirẽre masĩrã tiiróbiro niĩya, tee dutirẽre cworĩpacara. ¹⁵ ãñurẽ tiirẽmena cũã diamacũ wãcũrẽre ãñocúa. Tee dutirẽre masĩrã tiiróbiro niicua. ãñurõ yeeripũnacutira niicua. Teero tiirã, ãñurẽre tiíarira “ãñuniãwũ” jĩĩmasĩcua; ñañarére tiíarira “ñañaniãwũ” jĩĩmasĩcua. ¹⁶ Teero tiigũ, Cõãmacũ cũũ basocãre wapa tiíadari bũreco jearĩ, Jesucristore wapa tiidutĩgũdaqui. Tiibũreco jearĩ, Jesucristo niipetira cũã ñañaré wãcũrẽ wapa, teero biiri cũã ãpẽrã ññahẽrõpũ tiirĩgue wapacãrẽ cũãrẽ wapa tiigũdaqui. Yũũ Cõãmacũ netõnére queti cũũriguere wedegu, teerẽ wederucua.

Judíoa, teero biiri Moisére dutirẽ cũũrigue

¹⁷ Apetõ tiirã, múã judíoa wãcũbocu: “Ûsã judíoa niĩã; Moisére dutirẽ cũũriguere cwoa; Cõãmacũ ãsã judíoayagura niĩ; teero tiirã, ãsã dícu Cõãmacũ

põna niia”, jii wacũmicu. ¹⁸ “Esa Cõamacũ boorenõrẽ masiã. Moisére dutirẽ cũiriguere masirã nijirã, usã añurẽ petire besemasã”, jii wacũmicu. ¹⁹ “Capeari bauherare wewasuguera tiirõbiro judioa niherãrẽ buemasijãã. Naiftãrõpũ niirãrẽ siãwõcora tiirõbiro Moisére dutirẽ cũiriguere masihẽrãrẽ wedemasã”, jii wacũmicu. ²⁰ “Esa Moisére dutirẽ cũiriguere cuojirã, diamacũ maquerẽ masiã. Teero tiirã, tomasihẽrãrẽ, sicato buenuõcorare buemasã”, jii wacũmicu. ²¹ Múã “ãpẽrãrẽ buerã niia” jirã, múã basirope buesugero booa mēna. ãpẽrãrẽ “yaarijãña” jii wedepacara, ãpẽrãyere yaajãcu. ²² “Múã numosãnumiã niherãrẽ, múã manusũmũã niherãrẽ ñeaperijãña” jii pacara, ñeapejãcu. Múã ãpẽrã weerirare, cúa padeorãre doopacãra, cúa padeorẽ wiseripũ niirere yaajãcu. ²³ “Esa Moisére dutirẽ cũiriguere cuojirã, ãpẽrã nemorõ niia”, jii wacũmicu. Teero wacũpacara, tee dutirere netõncãjãcu. ãpẽrã múã netõncãrĩ ñajirã, Cõamacũpere ñañarõ wedesecua. ²⁴ Cõamacũye queti jóaripũpũ múã teero tiirẽnorẽ biiro jóanowũ: “Múã tiibuyere wapa judioa niherãre Cõamacũrẽ ñañarõ wedesecua”,* jii jóanowũ.

²⁵ Múã Moisére dutirẽ cũirigebirora tiiatã, múã cõnerigũ yapa macã caserõre widecõãrecã wapacũtiã. Múã tee dutirere netõncãrã doca, widecõãnoña manirã tiirõbiro pũtuãcu. ²⁶ Apetõre sicũ widecõãnoña manigũpe Moisére dutirẽ cũiriguere tiiqui. Teerẽ tiigũ, Cõamacũ ññacorõpũre widecõãnorigũ tiirõbiro niiqui. ²⁷ Múã judioa Moisére dutirẽ cũiriguere cuomiã. Widecõãnorira niipacara, tee dutirere netõncãjãcu. ãpĩ widecõãnoña manigũ niipacu, tee dutirere masiripacu, tee dutirẽ jirõbirora tiiqui. Cũũ teero tiirĩ, niipetira múã wapa cuorere añurõ ññamasijãnoãdacu. ²⁸ “Judioayũ peti niia” jii gũno sotoã maquẽ dicũre tiinõrigũ mee niiqui. Cũũye õpũũ maquẽ dicũre widecõãnorigũ mee niiqui. ²⁹ Judioayũ peti niigũpe cũũ wacũrẽpũre Cõamacũ dutirere useniremena tiiqui. Cũũpe ñañarõ wacũrere widecõãnorigũ tiirõbiro niiqui. Espiritu Santo marĩ wacũrere wasorĩ tiiqui. Tee dutirere tiirẽmenape marĩ basiro wasomasiricu. Basocã teero wasonõrirare “añurãrã niitya” jii ripacari, Cõamacũpe teerẽ jii gũdaqui.

3

¹ Yũũ teero jii gũ, “judioa niirẽ wapamaniã” jii gũ mee tiãwũ. Teero biiri “cõnerigũ yapa macã caserõre widecõãrecã wapamaniã” jii gũ mee tiãwũ.

² Teero wapacũtirucujãã. Aterẽ wedesugueguda: Cõamacũ marĩ judioarena cũũye quetire wedearo jii gũ, cũũyigũ. ³ ãpẽrã judioa Cõamacũ dutirere tiidũjãmicua. Cõamacũcã cúa tiirõbirora cũũ “tiigũda” jii riguerẽ ttiidũjãgari?

⁴ Tiidũriiqui. Aterẽ wacũrucujãña: Cõamacũ cũũ jii rirobirora queorõ tiirucũqui. Marĩpe niia “tiãda” jii miãriguerẽ tihẽrapeja. Cũũye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ biiro jóanowũ:

Mũũ jii rẽ diamacũrã nijãrõ tiia.

Teero tiirã, mũũrẽ wedesãmasiña maniã.

Mũũrẽ wedesãpacari, netõncãrucujãgũdacu,*
jii jóanowũ.

⁵ Teero tiigũ, sicũ ñañarõ wacũgũno biiro wacũboqui: “Yũũ ñañarẽ tiirẽmena Cõamacũ añurõ tiirẽpe nemorõ añurõ baujãadacu sãa”, jii miiqui. Too siro jii nemoboqui: “Yũũ teero tiãrigue wapa niipacari, Cõamacũ yũũmena cũagu,

* 2:24 Isaías 52.5. * 3:4 Salmo 51.4.

ñañarō tiiqui”, jī wācūboqui. ⁶ Teero mee niīā. Cū teero jīrēno diamacū niirēno niīātā, Cōāmacū sīcūnorē cū ñañarē tiiré wapa diamacū bese, ñañarō tiimasīriboqui.

⁷ Āpī ñañarō wācūgāno jīnemojāboqui: “Yuu jīditoremena Cōāmacū diamacū wedeserepere añurō wedesenōādacu. Yuu jīditoremena añurō wedesenopacu, ¿deero tiigū Cōāmacū yuure yuu jīditore wapa ñañarō tiibógari?” jīmiqui. Cū teero jīrē jīāmare niīā. ⁸ Cū teero jīrēno diamacū niirēno niīātā, biirope putuáboyu: “Marī ñañarē tiirī, Cōāmacū añurō tiirere nemorō masīādacua. Teero tiirā, añurē wāaaro jīrā, ñañarēpere tiīāda”, jījābocu. Āpērā yuure, yuu menamacārārē merēā wācūārō jīrā, “Pablo teerē buequi” jīditocua. Cū teero jīditore wapa Cōāmacū cūārē diamacūrā wapa tiigū, ñañarō tiigūdaqui.

Niipetira wapa cuoóya

⁹ Too docare ¿deero putuānoādari sáa? ¿Cōāmacū iñacoropure marī judíoa āpērā nemorō añurā niinetōnucāi? Niiria. Niipetira judíoa, judíoa niihērā Cōāmacūrē netōnucārā niijīrā, sīcārībīro wapa cuorā dícu niīā. Múārē teerēna wedetoawu. ¹⁰ Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripūpu jóanoā: Sīcāno añurē tiigū manī.

¹¹ Sīcāno Cōāmacūye maquērē tuomasīgū manī. Sīcāno Cōāmacūrē masīdugarii; cūūrē wācūnūsedugarii.

¹² Niipetira Cōāmacūyere duujā, posapetijōāya.

Niipetira ñañarē tiīya.

Sīcāno āpērārē añurō tiigūno manī.†

¹³ Cūā wedesere masācope tusuri copepu ūniwiónecoro tiiróbiro niīā.

Tee ūniwiónecore tiiróbiro basocā ñañarēre wedeseya.

Jīditorucuya.‡

Āñāā useropu nima cuorā tiiróbiro bayiró pūnirō wedeseya.§

¹⁴ Āpērārē doajāya; bayiró tutiīya.*

¹⁵ Cūā basocāre sīādugāra, boyeromena sīārā wāaya.

¹⁶ Cūā wāaro basocāre ñañarō peti tiīya.

Cūāyere ñañopetjā, bóaneōrā putuári tiīya.

¹⁷ Āpērārē añurō niirecatiri tiirīya.†

¹⁸ Cōāmacūrē quioníremena iñariya. Cūūrē cuirīya,‡

jī jóanoā.

¹⁹ Marī masīā: Cōāmacūye queti jóaripū maquē marī judíoarena jījārō tiia, “añurā niīā ūsā” jīrijāārō jīrō. Niipetirapūra wapa cuorā dícu niijācu.

²⁰ Moisére dutirē cūūriguemenarā marī ñañarē tiirīra Cōāmacūrē “ūsā muu dutirēre netōnucājātu” jīmasīnoā. Teero tiigū, Cōāmacū sīcūnorē “muu tee dutirēre tiipetjārigu niijīgū, añugūrā niīā” jī iñariqui.

Jesuré padeorémena netōnénoādacu

²¹ Atitóre Cōāmacū Jesuré padeorāre “añurārā niīya” jī iñāqui. Marī “Moisére dutirē cūūrigue jīrōbirora tiīáwū” jīripacari, “añurārā niīya” jī iñāqui. Moisés, teero biiri profetas Cōāmacū teero marīrē tiibosáadarere cūūye queti jóaripūpu jóarira niīwā. ²² Niipetirare Jesucristore padeorémena Cōāmacū

† 3:12 Salmo 14.1-3. ‡ 3:13 Salmo 5.9. § 3:13 Salmo 140.3. * 3:14 Salmo 10.7. † 3:17 Isaías 59.7-8. ‡ 3:18 Salmo 36.1.

“añurārā niīya” jī īñaqui. Cōāmacū niipetirare sīcārībīro īñaqui. ²³ Marī niipetira ñañaré tiirā niā. Marī niipetirare pairó dusa; marī añurā niiridojāā Cōāmacū niiré tiiróbiro. ²⁴ Teero niipacari, Cōāmacū marīrē añuré ticogá Jesucristo wapatībosariguemena marīrē “wapa cuohéra putuáaro” jīyigu. Tee wapatībosariguere teerora ticojāyigu. ²⁵ Too suguero macārāpūre cūā ñañaré tiipacári, ñañarō tiiriyigu. Bóaneō īñaré cuojīgū, cūāmena cūū cūarere ēñoriyigu ména; teerora īñajāyigu. Too síro Cōāmacū Jesuré marīrē diabosari tiiri, cūūye díi ōmayudiyiro. Marī cūū diabosariguere padeorí, Cōāmacū marīmena cūanemoriqúi. Teeména Cōāmacū cūū “diamacūrā tiigú niā” jīrere ēñoiygu.

²⁶ Atitócārē Cōāmacū cūū “diamacūrā tiigú niā” jīrere ēñoquí. Diamacūrā tiirécútiijīgū, Jesuré padeoráre “wapa cuohérara niīya” jī īñamasīqui.

²⁷ Teero tiirá, marī “biiro tiirécútirano niā ūsājā” jīmirigú wapamanīā. Marī Moisére dutiré cūūriguere tiipetirapeja, teeré jīmasīnobojyu. Cōāmacū marī Jesuré padeorípere īña, “añurārā niīya” jīqui. Teero tiirá, “biiro tiirécútirano niā ūsājā” jīmasīña maniā. ²⁸ Ateména putuáa sáa: Marī Jesuré padeorí, Cōāmacū marīrē “wapa cuohérara putuáya” jī īñaqui. Moisére dutiré cūūriguere tiirígue wapa mee niicu.

²⁹ Too docare ¿Cōāmacū judíoayagu dícu niigari? Niirí. Judíoa niihērāyagucā niī. ³⁰ Cōāmacū sícārā niī. Cōāmacū judíoa Jesuré padeorí īñagū, “wapa cuohéra, añurārā niīya” jīqui. Judíoa niihērācārē Jesuré padeorí īñagū, teerora jīqui. ³¹ Too docare marī Jesuré padeojīrā, “marīrē Moisére dutiré cūūriguepe wapamanīā” ¿jīrā tiiri? Jīridojāā. Biirope jīā: “Jesuré padeoréména dícu tee dutirére tiimasīā”, jīā.

4

Abraham Cōāmacūrē padeorígue

¹ Mecátigārē Abraham marī ñecūrē wáarigúe quetiména wedenemogūda. Múā masīā: Cūū judíoayū niisuguerigū niiyigu. ² Cōāmacū Abraham tiirére īña, “mūū añugúrā niā” jī īñariyigu. Teero jīri siro niātā, Abraham “añuré tiigú niī” jīnorigū niā yūñja” jībojīyí. Cōāmacū īñacoropure teenórē jīmasīña maniā. ³ Cōāmacūye queti jóaripūpū biiro jóanoā: “Abraham Cōāmacūrē padeoyigu. Teero tiigú, Cōāmacū cūūrē ‘añugúrā niī’, jī īñayigu”.*

⁴ Queoréména múārē wedegūda. Sícanorē wapatíra, teero ticora mee tiíya. Cūū paderé wapa wapatíra tiíya. ⁵ Cōāmacūpe teero tiiríqui. Marī añuré tiiré wapa mee “wapa cuohéra niīya” jī īñaqui. Basocá Cōāmacūrē “mūū ūsārē ñañaré tiirécútimirirare acabócu” jī, cūūrē padeorípere, “añurārā niīya” jīqui. ⁶ Ōpū Davicā yūū jīāriroborora jóarigu niīwī. “Cōāmacū basocá basirora tiirére īñaripacu, cūūrē padeorípere cūārē ‘añurārā niīya’ jī īñaqui. Teero tiigú, cūārē usenirā niirí tiigúdaqui” jīrē quetire jóarigu niīwī. ⁷ Tee maquērē biiro jóarigu niīwī:

Cōāmacū cūūrē netōñucārārē acabóri, useniya.

Cūā ñañaré tiiré wapacārē ñañarō tihéri, useniya.

⁸ Cōāmacū “āniyé wapare īñanemoricu sáa” jīnogūcā usenī,†
jī jóarigu niīwī David.

⁹ ¿Noānópe tee usenirere cuomasīgari? ¿Cōnerígu yapa macā caseróre widedcōānorira dícu o widedcōānoña manirācā tee usenirere cuomasīgari?

* 4:3 Génesis 15.6. † 4:8 Salmo 32.1-2.

Niiria. Ateré yuu jĩtoawũ: Cõamacũ Abrahamrẽ cũu padeorẽmena “ãñugárã niĩ” jĩyigu. ¹⁰ ¿Deero biiripe Cõamacũ Abrahamrẽ “ãñugárã niĩ” jĩyiri? ¿Cũu widecõãnorĩ siro, o cũu widecõãnoãdari suguerope teero jĩyirite? Widecõãnoãdari sugueropu teero jĩtoayigu. ¹¹ Abraham widecõãnoãdari suguero, Cõamacũrẽ padeotóayigu. Teero cũu padeorĩ siropu, Cõamacũ cũurẽ widecõãdutiayigu. Cõamacũ Abraham widecõãnoremena cũurẽ too sugueropu “ãñugárã niĩ” jĩriguere ãñoayigu. Teero tiigũ, Abraham niipetira padeoádera ñecũ putuáyigu, cũã widecõãnoã manirã niipacari. Cõamacũ cũãcãrẽ teorora “ãñurãrã niĩya” jĩ ññaĩ. ¹² Widecõãnoriracãrẽ Abraham cũã ñecũ niĩ. Abraham padeorẽ cuoyigu, widecõãnoãdari suguero. Teero tiirã, widecõãnorira Abraham tiiróbiro padeorẽ cuorĩ, Cõamacũ cũãrẽ Abraham pãrãmerã niinunusera wáari tiiqui.

Abraham padeojĩgũ ticonorigue

¹³ Cõamacũ Abrahamrẽ, teero biiri cũu pãrãmerã niinunuserare “atibúreco niirere múãrẽ putuári tiigũda” jĩyigu. Cõamacũ cũu dutirere tiiri ññagũ mee teero jĩyigu. Cũu padeorẽpere ññagũ, teero jĩyigu. Cũu padeorẽmena “ãñugárã niĩ” jĩ ññayigu. ¹⁴ Moisére dutirẽ cũuriguere tiirãpere Cõamacũ “atibúreco niirere múãrẽ putuári tiigũda” jĩri siro niitã, marĩ Cõamacũrẽ padeorẽpere wapamanibójyu. Teero biiri cũu Abrahamrẽ “ticogũda” jĩriguecã queoró wáaribójyu sãa. ¹⁵ Basocãre dutirẽno maniri siro niitã, netõnucãre manibójyu. Cõamacũ Moisére dutirẽ cũuriguere cuopacãra, marĩ netõnucãrĩ ññagũ, cúagu, ññañarõ tiigũdaqui.

¹⁶ Teero tiigũ, Abraham padeorírobirõ padeonunusera dícuere Cõamacũ “teerẽ ticogũda” jĩriguere ticojãgũdaqui sãa. Cũu marĩrẽ ãñurõ tiijĩgũ, teerẽ ticoqui. Moisére dutirẽ cũuriguere cuorã dícuere ticoiqui. Niipetira Abraham padeorírobirõ padeorãpere ticogũdaqui. Abraham niipetira padeorã ñecũ niĩ. ¹⁷ Cõamacũye queti jóaripũpu aterẽ jóanoã: “Mũurẽ pee põnarĩ macãrã ñecũ sõnecoa sãa”, jĩyigu Cõamacũ Abrahamrẽ. Abraham teerẽ padeoyigu. Teero tiigũ, Cõamacũ ññacorõpũre pee põnarĩ macãrã ñecũ putuáyigu. Cõamacũ niipetirere tiimasĩ. Diarirare masõqui. Marĩ putopu wáaadare baurípacari, cũũpere bausũguépetitoacu mée.

¹⁸ Cõamacũ Abrahamrẽ “mũu pãrãmerã niinunusera pee põnarĩ macãrã niĩadacu” jĩritore, põnacutĩgũno mee niimiyigu cũũpeja. Teero põnamanĩgũno niipacu, Cõamacũ cũũrẽ “paũ peti basocãputiri tiigũdacu” jĩriguere padeojãyigu. ¹⁹ Abrahampe “yuu cien cãmãrĩ cuogã niitooa; yãa õpũu maquẽ wĩmagũ buarĩ tiirẽno diarigue tiiróbiro cuogũpu niĩã; Sarayaro niisutirocã diariro tiiróbiro niijãcu sãa” jĩrẽno maniyĩro. ãñurõ Cõamacũrẽ padeorucúyigu. ²⁰ “Apetó tiigũ, cũu ‘tiigũda’ jĩriguere tiimasĩriboqui” jĩrẽno maniyĩro. Teero jĩrõno tiigũ, Cõamacũrẽ padeonemójãyigu. Cũũrẽ jĩyigu: “ãñugũ peti niĩã mũu; tutuagu peti niĩã”, jĩyigu. Teero tiigũ, tutuare buayigu. ²¹ “Cõamacũ yũre cũu ‘tiigũda’ jĩriguere tiimasĩqui”, jĩyigu. ²² Cũu padeorĩ ññagũ, Cõamacũ Abrahamrẽ “ãñugárã niĩ” jĩyigu.

²³ Tee jĩrẽ Abraham dícuere jĩ jóanoriyiro. ²⁴ Marĩpucãrẽ teorora jĩ jóanoyiro. Marĩ Cõamacũrẽ padeorĩ, Abrahamrẽ jĩrirobirora marĩrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩiqui. Cũũrã marĩ õpũ Jesús diarigũpũre masõrigu niiwĩ. ²⁵ Cõamacũ marĩ cũũrẽ netõnucãre wapa Jesuré diari tiiyigu. Cõamacũ marĩrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩgũdu, cũũrẽ masõjãrigu niiwĩ.

5

Cõãmácũmena ãñurõ niimasĩã

¹ Teero tiigú, Cõãmácũ marĩ Jesucristore padeorémena “ãñurãã niĩya” jĩ ññaqui. Teero tiirã, marĩ Ôpũ Jesucristo marĩrẽ diabosariguemena Cõãmácũmena ãñurõ niirecutia sãa. ² Jesucristo marĩrẽ diabosariguere padeojĩrã, diamacú Cõãmácũmena wedesemasĩã. Teero biiri Cõãmácũ marĩrẽ tiĩápure mariye niĩã. Marĩ cũũ pũtopũ ãñurẽ baurére ññaãdara niirã tia. “Teeré ññajããdacu” jĩ coterã, tee maquẽrẽ ãñurõmena wedesea. ³ Tee dícare wedesericu. Marĩrẽ ññaarõ netõré wáaricãrẽ, ãñurõmena wedesecu. Marĩrẽ ññaarõ netõré wáaricãrẽ, nucãjãrãno niimũãñucãcu sãa. ⁴ Nucãripora niirã, basocã ãñurã niimũãñucãcu. Teero niimũãñucãrã, cũũ marĩrẽ ãñurõ tiĩadarere wãcũrã, useniyuetoacu. ⁵ Cõãmácũ Espĩritu Santore marĩpũre ticorigũ niĩwĩ. Cũũmena Cõãmácũ marĩpũre cũũ maĩrére masĩrĩ tiĩquí. Teero cũũ maĩrére cuorã niijĩrã, boborõ manirõ “ ‘Cõãmácũ marĩrẽ ãñurõ tiigúdaqui’ jĩrere diamacú tiijãgũdaqui” jĩ useniyuetoacu sãa. Teero tiirã, ãñurõmena wedesemasĩcu sãa.

⁶ Marĩrẽ marĩ basirora deero tii netõmasĩña manimĩrira niĩwã. Marĩ tee niirito, Cristo marĩrẽ ññaaré tiiré wapa diabosarito jeyairo. ⁷ Marĩ doca ãpẽrãrẽ diabosadugaricu. Sĩcũ ãñurõ yũgũno niipacari, diabosaricu. Apetõ tiigú, sũcũ ãpẽrãrẽ ãñuróre tiibosárucugure diabosagũ diabosaboqui. ⁸ Cõãmácũ doca marĩ ññaaré tiirã niipacari, cũũ maĩrére eñogũ, Cristore marĩrẽ diabosari tiiyĩgũ. ⁹ Cũũye díi õmayudiaremena Cõãmácũ marĩrẽ “ãñurãã niĩya” jĩ ññaqui. Teero tiirã, marĩ nemorõ ateré masĩmasĩcu: Cõãmácũ marĩmena bayirõ cúagu, Jesucristo tiibosáriguere ññagũ, cũũ marĩrẽ ññaaré tiimĩãdarere netõnéjãgũdaqui. ¹⁰ Marĩ Cõãmácũmena cãmerĩ ññadugahera niirira niipacari, cũũ macũrẽ marĩrẽ diabosari tiiyĩgũ. Cũũ diabosariguemena marĩ Cõãmácũmena bapacutimasĩã sũcã. Teero tiirã, marĩ mecãtĩgãrẽ cũũmena bapacutimasĩrã niijĩrã, ateré nemorõ masĩã: Jesucristo masãmuãrigũ niijĩgũ, marĩrẽ ññaaré tiimĩãdarere netõrĩ tiigúdaqui. ¹¹ Netõnénon dícare buari tiibosãrijĩyi. Marĩ Ôpũ Jesucristo diabosariguemena Cõãmácũ marĩ cũũmena bapacutimasĩrere buari tiijĩyi sũcã. Teero tiirã, marĩ nemorõ useniremema wedesea sãa.

Adán, teero biiri Cristo tiirĩgue

¹² Sũcũ basocú Adán wãmecutigumena ññaaré tiiré pũtucutiyyiro. Tee wapara diaadarecã pũtucutiyyiro. Adán tiibuyériguemenarã basocã niipetirapure ññaaré tiiré pẽnipéapetijõãyiro. Teewapara niipetirapure diaadarecã sesapetijõãyu. ¹³ Cõãmácũ cũũ dutiré Moisémena cũũãdari sugueropũ, basocã ññaaré tiitõayira. Dutiré manirĩ, basocãre “wapa cuoóya” jĩmasĩña manĩã. ¹⁴ Teero biipacari, Adán siro macãrã téé Moisés niirito macãrãpũ teorora diarira niĩwã. Cũũjã Adán tiirõbiri Cõãmácũ dutirére netõñcãripacara, diarira niĩwã.

Adán, teero biiri Jesucristo basocã biadarere tiisugúerira niĩya. Adánpe pũtucutirĩgũ niĩwĩ ññaaré tiiré. Jesucristope pũtucutirĩgũ niĩwĩ ãñurõ tiiré.

¹⁵ Sũcũ basocú netõñcãrigue wapamena pau dianũñseyira; Jesucristom-enapereja Cõãmácũ paure nemorõrã ãñurẽ ticobosarĩgũ niĩwĩ. Wapaséro manirõ teero ticojãqui. Teero tiirõ, Cõãmácũ basiro basocãre ticobosarĩguepe Adán netõñcãrigue wapa tiirõbiri niiridojãcu. ¹⁶ Sũcũ basocú cũũ scãrĩrã

netõncãrigue waparena pau “wapa cʘorã niĩya” jĩnorira niuwã. Bayirõ peti basocã netõncãjãri siro, Cõãmacũ basirora ticobosarigue pau petire “ãñurãrã niĩya” jĩnorĩ tiia. Teero tiirõ, sicãrĩrã netõncãrigue wapapeja Cõãmacũ basocãre ticobosarigue tiirõbiro niiridojãcu. ¹⁷ Sicũ basocũ sicãrĩrã netõncãrigue wapamenarã diarẽ sesajõãyu. Teero wãapacari, nemorõrã Cõãmacũ ãñurõ tiinõrãpe ãñurẽ buaadacua. Cũã Cõãmacũ basiro ãñurẽ ticobosarigue ñeeãdacua. Teero biiri cũũ “ãñurãrã niĩã múã” jĩrẽre tʘoãdacua. Sicũ basocũye tiibosãriguemenape catirẽ petihẽre cʘonũnũseadacua. Cũũrã Jesucristo niĩ.

¹⁸ Biiro putuãjĩyu sãa: Sicũ basocũ sicãrĩrã netõncãrigue wapamenarã niipetira ñãñarõ tiinõãdara putuãri tiiyigu. Teerora sicũ basocũ sicãrĩrã ãñurõ tiibosãriguemenarã niipetirare “ãñurãrã niĩya” jĩmasĩrĩ tiigũ tiirigu niuwĩ; catirẽ petihẽre buamasĩrĩ tiigũ tiirigu niuwĩ. ¹⁹ Sicũ basocũ Cõãmacũrẽ yũrĩrigue wapamena paure ñãñarẽ tiirã putuãri tiiyigu. Teerora sũcã sicũ basocũ Cõãmacũrẽ yũrĩrigue wapamena paure “ãñurãrã niĩya” jĩgũdaqui.

²⁰ Basocã cũã basiro dutirẽ cʘorĩ siro niipacari, Moisére dutirẽ cũũriguecã jeanemoyiro sũcã. Teemẽna basocã nemosãñurõ netõncãrere iñamasĩyira. Tee tiirõ, ñãñarẽ tiirẽ tiinemõrõbirora Cõãmacũpe nemosãñurõ basocãre ãñurẽ ticorigu niuwĩ. ²¹ Ñãñarẽ tiirigue wapamena niipetira basocãre diaadare wãayiro. Tee tiirõbirora Cõãmacũ basiro ãñurẽ ticorẽpecã basocãre ãñurãrã, wapa cʘohẽra putuãri tiimasĩre wãayiro. Teemẽna Cõãmacũ marĩ Òpũ Jesucristomena catirẽ petihẽre ticomasĩqui.

6

Cristomena mama catirẽ tiirõbiro cʘorẽcũtia

¹ Too docare ¿deerope putuãnoãdari sãa? “Cõãmacũ basiro marĩrẽ ãñurẽ ticonemoãrõ jĩrã, ñãñarẽ tiirucũjããda”, ¿jĩãdarite? ² Jĩrĩjããda. Jesucristo curusapu diarito, marĩcã cũũmenarã diarirapu tiirõbiro wãarira niuwũ. Marĩ diarira tiirõbiro niijĩrã, ñãñarẽre tiihẽra niirõ booa. ¿Deero tiirã marĩ too sugueropu ñãñarẽre tiinũserirobiro tiinũseboatu? Tiiricu sãa. ³ Mũã masĩcu: Niipetira marĩ wãmeõtinorira Jesucristo diarirobiro diasotoapeora tiirõbiro tiirã tiijĩyu. ⁴ Jesús diaari siro, masãcopepu cũũnoyigu. Marĩ wãmeõtinoremena cũũrẽ cũũriro tiirõbirora marĩcãrẽ marĩ ñãñarẽ tiirẽcã cũũnoriro niuwũ. Marĩ Pacu cũũ tutuaremena Jesucristore diarigupure masõrigu niuwĩ. Marĩpe cũũmena masãrira tiirõbiro niijĩrã, cũũmena mama catirẽ tiirõbiro cʘorẽcũtia.

⁵ Marĩ Jesucristomena diarira tiirõbiro niijĩrã, cũũ diarigupu masãriro tiirõbirora sicãrõmẽna marĩcã masããdacu sũcã. ⁶ Aterẽ masĩã: Marĩ too sugueropu ñãñarõ niirecutirẽ Jesucristo diariguemena curusapu pábiatunoriro tiirõbiro wãayiro. Marĩ bayirõ ñãñarẽ tiidugãrere petijõããrõ jĩrõ, teero tiinõyiro. Teero tiirã, ñãñarẽre tiirĩjãrõ booa. Marĩrẽ ñãñarẽ bayirõ peti tiinũseri tiirĩjãrõ booa sãa. ⁷ Sicũ diarigupu cũũ catigu ñãñarẽ tiiriguere netõrigupu niiqui. ⁸ Marĩ Jesucristomena diarira tiirõbiro niijĩrã, “cũũ tiirõbirora catiadacu” jĩrẽcãrẽ padeõa. ⁹ Aterẽ masĩã: Jesucristo diarigupu masõnorigu dianemoriqui. Cũũrẽ dianemorĩ tiimasĩricu. ¹⁰ Jesucristo diagu, sicãrĩrã basocã ñãñarẽ tiirẽ wapare diabosayigu. Mecũtĩgãrẽ cũũ catigũ niijĩgũ, sicãrõmẽna Cõãmacũmena duurõ manirõ catirucuqui. ¹¹ Tee tiirã, marĩcã “Jesucristomena diarira tiirõbiro niĩã” jĩ tũgeñaãda. Diarira tiirõbiro

ñañarére tiirjããda. Teerora sũcã marĩcã sĩcãrõmẽna Jesucristomena niijĩrã, “Cõamacũmena duuro manirõ catirucuađacu” jĩ tũgueñaãda.

¹² Teero tiirã, marĩrẽ ñañaré tiidũgãre marĩ wãcũrẽpũre jeapacari, teero nucãjããda. ¹³ Marĩye õpũũ maquẽ tiirẽmena wapa cuorã putũarijããda. Teero tiirã, biirope niĩãda: Marĩ dia masãrira tiirõbiro niijĩrã, marĩye õpũũ maquẽrẽ Cõamacũyepere tiicotẽri tiãda sãa. Teemẽna cãũ dutirẽ ãñurẽpere tiicotẽrucuada. ¹⁴ Marĩjã Moissẽs dutirẽmena niiria; Cõamacũ marĩrẽ ãñurẽ tiorẽmenape niĩã. Teero tiirõ, ñañaré marĩrẽ dutinetõnucãrĩ, tiirjãrõ booa.

Marĩ padecotera tiirõbiro niirẽ

¹⁵ Too docare ¿deerope putũanoãdari sãa? Marĩjã Cõamacũ marĩrẽ ãñurõ tiibosãremena niĩã. Moissẽs dutirẽmenape niiria sãa. Teero tiirã, “ñañarẽ tiijãco” ¿jĩãdari? Jĩrijããda. ¹⁶ Mũã masĩcu: ãpĩ dutirẽre yũrucura, cãũrẽ dutiapenori basoca sããrã tiia; cãũ mũã õpũ putũãgu tiiquĩ. Tee tiirõbiro niĩã, mũã ñañarére tiirucũra. Ñañaré tiirẽ wapa pecamepũ wãarere buããđacu. Cõamacũ dutirẽre yũrucurapeja, cãũrẽ padecotera tiirõbiro niĩã. Cãũ dutirẽre yũra, ãñurõ tiimasĩrere buããđacu.

¹⁷⁻¹⁸ Too sugueropũ mũã ñañarére tiirucũrira niijĩyu mẽna. Tee biirira niipacara, Jesucristoye quietre bueri tuorã, ãñurõ yũũyiro. Teero tiirã, ñañarére tiirucũmirira ãñurẽpere yũũyiro sãa. Yũũ mũãrẽ teero tiirĩguere wãcũcogu, Cõamacũrẽ usenire ticoa. ¹⁹ Mũãrẽ wisiorõ tũgueñarijããrõ jĩũgũ, biiro wedea: Mũã too sugueropũre mũãye õpũũ maquẽmena ñañarére tiirucũjĩyu. Jõõpemena ñañaré tiidõajĩyu. Atitõpere mũãye õpũũ maquẽmena ãñurẽre tiiyã. Teero tiirã, ãñurẽre tiirucũra putũãđacu.

²⁰ Too sugueropũre mũã ñañarére tiirucũra niijĩrã, ãñurẽpere tiibõrano mee niijĩyu mẽna. ²¹ Mũã ñañaré tiirĩgue wapare ¿ñeenõ ãñurẽre buayiri? Atitõre mũã too sugueropũ ñañaré tiirĩguere wãcũrã, bobocũ. Tee ñañaré tiirĩgue wapamena pecamepũ wãare dũcũre buabõjĩyu. ²² Atitõre mũã netõnõnorira niijĩrã, ñañarére tiirĩcu sãa. Cõamacũrẽ padecotera niicu. Cãũrẽ padecotere wapa ãñurõ tiimasĩre buããđacu. Teewapamena catirẽ petihẽre buããđacu. ²³ Ñañaré tiirẽ wapare diadoarere buanõcu. Cõamacũ marĩrẽ wapamanirõ tiorẽja catirẽ petihẽre buari tiirẽ niicu. Marĩ Õpũ Jesucristomena “sĩcãrõmẽna niĩya” jĩũgũ, teerẽ ticoqui.

7

Wãmosĩare maquẽmena queorẽ

¹ Yãa wedera, mũã basocãre dutirẽre masĩrã niicu. Teero tiirã, mũã aterẽ masĩcu: Marĩ catiri bũrecopũ dũcũre basocãre dutirẽre yũũmasĩcu. ² Queorẽmena mũãrẽ wedegũda. Marĩrẽ dutirẽ biiro niĩã: Sĩcõ wãmosĩarigo coo manũ catiritabere mẽna cãũ nũmo niyyo. Cãũ diaari siro docare, cãã wãmosĩarigue petijõãcu; coo manũ manigõ putũãjãco. ³ Coo manũ catipacari, ãpĩmẽna niigõ, ñeaperepigo putũãco. Coo manũ diaari siro docare, cãã wãmosĩarigue petijõãcu. Teero tiigõ, ãpĩmẽna dũutugo, ñañarõ tiigõ mee tiicõ.

⁴ Yãa wedera, tee tiirõbirora wãajĩyu marĩrẽ. Marĩ Cristomena diasotoapeorira niĩã. Mecãtigãrẽ Moissẽs dutirẽ cũũriguemena mee niĩã. Teero tiirã, ãpĩmẽna dũutumasiigõ tiirõbiro niimasĩã. Marĩ dũutugũ diarigupũ masõrigũ niĩ. Marĩ cãũmena niijĩrã, ãñurõ niirecutirere buããđacu. ⁵ Tĩatopũre marĩ ñañarére tiirĩ basoca niirucuwũ. Moissẽre dutirẽ cũũriguere tuõari siro, nemosãñurõ

ñañarépere tiidugáwu. Tee ñañarére tiirígue wapa diadoare buaábara niimiwã. ⁶ Atitóre Moisés dutiré marĩre dutimasĩria. Teeré netórirapu niã. Teero tiirã, Moisés dutiré jóariguere tiicotéria. Espiritu Santo boorépere tiicotéa.

Ñañurére tiidugápacu, ñañarépere nemorõ tiicú

⁷ Too docare ¿deerope putuánoádari sáa? “Moisére dutiré cūirigue ñañaniã”, ¿jĩãdari? Jĩrijããda. Tee dutiré maniãtã, marĩ tiiré “ñañaré tiiré niicu” jĩmasĩribojĩyu. Tee dutiré watoapure sicawãme biiro jĩã: “Ápērâyere ugorijãña”, jĩã. Tee jĩrõno manidójããtã, too docare yuu “ugorecutire ñañaré niicu” jĩmasĩña manibójĩyu. ⁸ Tee dutiré yũre ñañaré tiirére añurõ tugueñamasĩri tiipacári, yũre nemosañurõ ñañarére tiidugágu putuájãã. Tee dutiré maniãtã, ñañaré tiirígu niipacu, wãcũña manibójĩyu.

⁹ Tíatopure ména yuu tee dutirére masĩritopure wãcūpatiro manirõ yuu nijãmiwã. Too siro tee dutirére yuu masĩri sáa, ñañaré tiiré yũre dutinacãwã. Teero tiigú, “pecamepu wáagudacu” jĩ tugueñamitu. ¹⁰ Teero tiiré wapa ñañaré tiinógūduru nijãgũ tiirígu niimiwã. Tee dutiré basacáre Cõamacūmena añurõ putuári tiiré niipacaro, yũre wapa cuogú, diagudu putuári tiiwá. ¹¹ Yuu tee dutirépere wãcūnũnuseboarigure ñañaré yũre niiré yũre ñañarére wãcūnũnuseri tiãmajãmitu. Tee dutirére masĩpacu, yuu ñañaré tiiré wapamena diadoarere buajãgũdu tiimírígu niiwã.

¹² Teero tiirõ, Moisére dutiré cūirigue ñañaré maniré peti niã. Tee dutiré niipetirepura ñañaré maniré, diamacú maquẽ, añuré niã. ¹³ Too docare tee dutiré añuré niipacaro, ¿yũre diadoarere buajãgũdu putuári tiigári? Tiirícu. Yuu netõncãre wapamene diadoarere buajãgũdu putuãmitu. Teero tiirõ, yuu tiirécutirepe tee dutiré añurémena ñañarĩpereja, ñañaré tiiré niiriro niiwã. Ateména putuáa: Tee dutirére tuomasĩpacu netõncãjĩgũ, ñañaré tiirére “bayirõ ñañaré niã” jĩmasĩnoã.

¹⁴ Marĩ masiã: Moisére dutiré cūirigue Cõamacū ticorigue niirõ tiia. Yũre ñañarére tiisuguenacãrigu nijĩgũ, ñañarérena tiirucúgu tiirõbiro niigú niã. ¹⁵ Yuu tiidugárere tiiría; yuu tiirĩporepere tiirucújãga sũcã. Yuu basiro yuu tiirucúrere tuomasĩriga. Deero tiigú teero tiiãta yuu. ¹⁶ Yũcã yuu tiidugáherere tiirucújĩgũ, Moisére dutiré cūiriguere tiirĩpacu, “añuréna niã” jĩrapujãã. ¹⁷ Yuu basiro mee ñañaré tiia. Yũre ñañaré tiiré tiirĩrõ, yũre ñañaré tiirĩ tiigá. ¹⁸ Ateré yuu masiã: Yuu basirora yuu ñañarére tiisuguenacãrigu nijĩgũ, añurépere “añurõ tiijãgũda” jĩãrigu niipacu, tiimasĩriga. ¹⁹ Añuré yuu tiidugárere tiirõno tiigú, ñañaré yuu tiidugáhererepere tiirucúa. ²⁰ Yuu tiidugáherere tiigú, yuu basiro mee teero tiia. Yũre ñañaré tiiré niijĩrõ, yũre ñañaré tiirĩ tiigá.

²¹ Ate wáarucua yũre: Yuu “añurére tiijãgũda” jĩpacu, ñañarére tiipacutirucujãga. ²² Yuu basiropēja Cõamacū dutirére tusanetõjãmiga. ²³ Tee tiirõ, yuu tugueñarĩ, yuu ñañaré tiisugurígue yuu añurõ tiidugárepere wãcūnũnsedugari, bayirõ cãmerĩquẽrõbiro tugueñaga. Wãcūnũnsedugamiãriguere ñañarépe dutinetõncãjãcu.

²⁴ Ñañaré tiirére duomasĩrijĩgũ, ñañarõ tugueñaga. ¿Noã yuu diadoaboarigure catiré petihérepere buarĩ tiimasĩgari? ²⁵ Cõamacū sĩcũrã marĩ Ôpũ Jesucristomena yũre catiré petihére buarĩ tiimasĩqui. Teero tiigú, Cõamacũre usenire ticoa. Ateména putuáa: Yuu wãcũremena Cõamacū

dutirére tiicotégu niiā. Уну ñañaré tiisuguériguere tiirucúgu niijīgū, ñañarépere tiicotégura niiā.

8

Espíritu Santore c̄horá niirecutire

1 Teero tiirá, marī Jesucristomena niirājā ñañaré tiinóricu; pecamep̄ wáaricu. 2 Espiritu Santo marīrē mama catirére Jesucristomena c̄horí tiirīgu niiwī. Cūū catiré ticoriguemena marī ñañaré tiirécutirere tiidúmasiā sáa. Diadoaborere netórirap̄ niiā sáa. 3 Marī ñañarépere tiisuguénc̄arira niijīrā, Moisére dutiré cūūriguepere añurō tiimasihērā niijīyu. Tee dutirépeja marīrē netōrī tiimasīria. Cōāmacū dícu netōrī tiimasīqui. Cūū macūrē ticodiocorigu niiwī, marī ñañaré tiirére dia wapatibosadutigu. Cūū macū marī ñañaré tiisuguénc̄arira ḡpūūcutiro tiiróbirora ḡpūūcutiyigu. Tiip̄pūūmena diagu, marī ñañaré tiiré wapare wapatipetijābosarigu niiwī. 4 Teeré wapatīgu, marīrē Cōāmacū dutiróbiro tiiaró jīgū, teero tiibosáyigu. Teero tiirá, marī ñañaré tiisuguénc̄ariguere tiinunúsera mee niiā sáa; Espiritu Santo tutuaromena cūū booróbiro tiirécutire niiā.

5 Basocá cūā ñañaré tiisuguénc̄ariguere tiinunúseraja tee dícuere wācūn̄un̄usecua. Basocá Espiritu Santo boorére tiirécutirapeja tee dícuere wācūn̄un̄usecua. 6 Basocá cūā ñañaré tiisuguénc̄arigueré dícuere wācūn̄un̄userapeja diará tiiróbiro niitoacua. Espiritu Santo boorénorē wācūn̄un̄userapeja catiré petihére c̄uoádera niitoacua; añurō niirecutirere c̄uoádera niitoacua. 7 Basocá cūā ñañaré tiisuguénc̄arigueré dícuere wācūn̄un̄userapeja Cōāmacūrē iñadugahera tiiróbiro niicua. Cūū dutirére tiidugárijīrā, tiimasihērā niicua. 8 Cūā ñañaré tiisuguénc̄arigueré dícuere tiirucújīrā, Cōāmacūpere usenirī tiimasīricua.

9 Múāpe múā ñañaré tiisuguénc̄arigueré tiirécutiricu. Espiritu Santo múāp̄ure niigū cūū múārē tiidutirenorē tiirécuticu sáa. Sīcānorē Espiritu Santo cūūp̄ure manirī, Jesucristomena niiriqui. 10 Cristo múāp̄ure niiātā, múāye ḡpūūrī bóaadari ḡpūūrī niipacari, múāye yeeripūnarīpe catiré petihére c̄uotóacu. Ñañaré tiiré wapa múāye ḡpūūrī bóaadacu. Cōāmacūpe múārē “añurārā niīya” jīnoremēna catiré petihére c̄uotóacu. 11 Cōāmacū Jesurē diarigup̄ure masōrigu niiwī. Espiritu Santo múāmenā niirī iñagū, Cōāmacū múāye ḡpūūrī bóaadare ḡpūūrī niipacari, catiri tiigúdaqui. Teeré tiigúdaqui Espiritu Santo múāp̄ure niigūmenā.

12 Teero tiirá, yāa wedera, Espiritu Santo marīrē tiidutírobirora tiirucúro booa. Marī ñañaré tiisuguénc̄ariguere tiirjārō booa sáa. 13 Marī ñañaré tiisuguénc̄ariguere tiirája, diadoaadara niiādacu. Tee ñañaré tiisuguénc̄ariguere Espiritu Santo tiiapuremena tiidúrapeja catirucua. 14 Niipetira Espiritu Santo dutirobiro tiinunúserano Cōāmacū pōna niīya.

15 Cōāmacū marīrē Espiritu Santore ticorigu niiwī. Espiritu Santo marīmenarā niigū, marīrē cuiirī tiirīqui; ñañarō netóádarape cuiremena niirucua. Espiritu Santo marīrē “diamacū Cōāmacū pōnabiro putuára tiia” jīmasīrī tiirīgu niiwī. Teero tiirá, cūūmenarā Cōāmacūrē “Пасу” jīmasīrā. 16 Espiritu Santora marī wācūrēp̄ure “Cōāmacū pōna niitoaa” jī t̄ugueñarī tiiqui. 17 Cōāmacū c̄uoré cūū macūmenā putuáadacu. Marī Cōāmacū pōna niirī, Cristore putuaréno marīcārē putuáadacu. Teeré ñeeādari suguero, Jesucristo ñañarō netórobirora

ñañarõ netõápuro booa ména. Too síropucārē sīcārõména Cõāmacū āñurē cuorére Cristomena cuoádacu marī.

Marī Cõāmacū āñurē cuorémena niīādacu

¹⁸ Marī atibúrecoru ñañarõ netõā. Too síropu Cõāmacū marīrē ūmuāsepu āñurére ticoadarere wācūrā, mecūtīgā marī ñañarõ netorē “bayirõ niiré mee niīā” jīī wācūā. ¹⁹ Too síro Cõāmacū marīrē “yuu põna niīya” jīīgū, cūū āñurē cuorére ticogudaqui. Cūū teeré ticoadari burecore niipetire cūū bauanérigüe coterõ tiicū. ²⁰ Niipetire Cõāmacū bauanérigüe cūūrē netõñucāripacaro, bóaadare puñáyu. Cõāmacū “bóaditire puñádoaricu tiirõpuja” jīīgū, teeré teero wáari tiijárigu niīwī. ²¹ Too síropureja cūū bauanérigüe bóaadare mee niīādacu; netõñenoādacu sáa. Cõāmacū põna cūū āñurére cuoróbirora cūū bauanérigüecā cuoádacu. ²² Marī ateré masīā: Atitóre niipetire Cõāmacū bauanérigüe pūñirére tugeñacu ména. Sīcõ numiõ wīmagū apagodo pūñirére tugeñarõbiro tugeñacu. ²³ Tee bauanérigüe dícu pūñiré tugeñarõ mee tiia. Marī Espiritu Santore cuoracā pūñiré tugeñarõbiro niijāā. Cõāmacū marīrē Espiritu Santore ticosuguerigū niīwī ména. Teero tiirā, ateré coterā tiia sūcā: Too síropu Cõāmacū niipetira tuócõropu marīrē “yuu põnabirora puñájārā tiīya” jīīadarere cotea. Teero biiri “Cõāmacū marīrē niirucujāādare õpūñirē ticogudaqui” jīīrā cotea. ²⁴ “Teeré ñeejāādacu” jīī wācūremena padeosuguejīrā, netõñenowū. Sīcānorē “ticoguda” jīīriguere ñeetoarigupuja cotenemoriqūi sáa; diiyenõpere cotemasīña manicú. ²⁵ Marīpe too síropu ñeeādarere cotea. Potocõrõ manirõ cotea.

²⁶ Apetõ marī wācūbayiripacari, Cõāmacūrē diamacū āñurõ sāimasīripacari, Espiritu Santo tiīapūqui. Marī ñañarõ netõrī, Cõāmacūrē āñurõ sāimasīrõ mee wáacu. Teero tiīgū, Espiritu Santope marīrē tiīapugu marī sāibõariguere sāibosáqui. Marī sāimasīña manirére sāimasīqui. ²⁷ Cõāmacūpe marī boorére tugeñamasīgū niijīgū, Espiritu Santo sāibosárere āñurõ masītoaqūi. Espiritu Santo Cõāmacū basiro cūūrē padeorāre boosārenorē bayirõ sāibosáqui.

Ñañarére āñurõ netõñucājāādacu

²⁸ Cõāmacū marīrē cūū booróbiro tiīáro jīīgū, beseyigu. Teero tiirā, marī ateré masīā: Marī cūūrē maīrārē tiīapurucujāqui; niipetire marīrē noo niiréno wáapacari, Cõāmacū āñurére marīrē wáari tiiqui. ²⁹ Cõāmacū sicutõpura cūūrē padeoádarere masīpetitoayigu. Cūū niīādare maquērē biiro jīiyigu: “Cūārā yuu macū niirõbirora niīādacua; cūū niirecutirebirora niimuāñucāādacua”, jīiyigu. Teero tiīgū, cūū macūrē “niipetira yuure padeorā sōwū tiiróbiro niīgū puñáugudaqui” jīītoayigu. ³⁰ Cõāmacū “yuu macū niirecutirebirora niimuāñucāādacua” jīīnorirarena cūū põna tiiróbirora puñáari tiirigu niīwī. Cūū põna tiiróbiro puñuaré “āñurārā niīya” jīīrigu niīwī. “Āñurārā niīya” jīīrārē cūū macūbiro puñáari tiirigu niīwī.

³¹ Teero tiirā, marī tee niipetirere wācūjīrā, “marīrē Cõāmacū diamacūrā tiīapujāgudaqui” jīīmasīā. Cūū tiīapuri, āpērā marīrē ñañarõ tiipacari, wācūpatiria. Cūū ñañarõ tiiré niidoaricu. ³² Cõāmacū cūū macū peticārē maīpacā, marīye wapare diabosadutigu, basocā cūūrē sīārī tiijárigu niīwī. Teero cūū macūrē ticorigu niijīgū, niipetire marīrē tiīapurecārē ticogudaqui. ³³ Sīcāno Cõāmacū cūū beserirapure “ñañarā niīya” jīīmasīriqui. Cõāmacū basirope “āñurārā niīya” jīītoarigu niīwī. ³⁴ Sīcāno marīrē “ñañarõ tiirõ booa” jīīsuquemasiqūi. Jesucristope marīrē diabosarigu niīwī. Diatoa, masārigu

niiwĩ. Teero tiigú, mecūtígārē cūu Pacu diamacápe duijīgū, marĩrē sãiboságu tiiquí. ³⁵ Sícãno Cristo marĩrē maĩrécārē cãmotãmasĩricui. Marĩ ñaňarõ netõpacári, marĩ ñaňarõ tugueňarucupacari, marĩrē ñaňarõ tiipacári, marĩrē juabóare wáapacari, marĩ suti c̣orĩpacari, marĩ quioré watoaṛu niipacari, marĩrē sãĩpacári, Cristope maĩrucújãqui. ³⁶ Cõãmac̣ye queti jóarip̣p̣cã teerora jĩ jóanoã:

Мунрē padeorē wapa wãcũhērõ sããnoãdarapura niã.

Ovejare sããdara tiirõbiro ũsãrē tugueňaya,*
jĩ jóanoã.

³⁷ Marĩp̣re noo niiré wáapacari, Jesucristo marĩrē maĩgú tiãpuremena ãñurõ netõncãjããdacu. ³⁸ “Cõãmacũ marĩrē maĩrere apeyenõ cãmotãmasĩricu”, jĩ padeomasĩjãã yũja. Diarénocã, teero biiri catiré; ángelea, teero biiri wãtĩãrē dutirã; atitõ wáarecã, teero biiri too síropu wáaadare; tutuare c̣orãcã, ³⁹ teero biiri ãmũãrõpu wáarecã, ãcũãrõpu wáare; teero biiri dee biiré Cõãmacũ bauanériguenocã cũu marĩrē maĩrere cãmotãmasĩricu. Cõãmacũ cũu maĩrere ãñoğúrã, marĩ Õpũ Jesucristore marĩye wapare diabosadutirigu niiwĩ.

9

Israelya põna macãrãye queti

¹ Yũu Jesucristore padeojīgũ, jĩdutoro manirõ, diamacũ wedea. Espĩritu Santocã yũu jĩrere “diamacãrã jĩgũ tii” jĩmasĩqui. ²⁻³ Yũu bayirõ wãcũpati, ñaňarõ yeeripũnacutiga, yãa wedera Israelya põna macãrã Jesuré padeohéri ñãgũ. Yãa põna macãrã diamacũ Jesuré padeorĩ boogú, pecameṛu cãã wãari booriga. Teero tiigú, yũupe cããmena wasodugãmiã. Wasogú, yũupe pecameṛu wãagudacu; Cristore ñnaribocu. ⁴ Cũãjã biirope jĩnorira niĩya: Israel pãrãmerã niinunusera niĩya;

Cõãmacũ cũu põna tiirõbiro p̣tuãaro jĩgũ, cũãrē beseyigu;

cũu bóebaterere cãã ñãyira;

cũãrē “biirope cãmerĩ tiirécãtiada” jĩyigu;

cũãrē dutiré c̣oãdarecãrē cũũrigu niiwĩ;

“yãa wiip̣re yũupe padeorã, biiro tiirécãtiya” jĩrigu niiwĩ;

cũãrē “ãñurõ tiãpurucujãgũdacu” jĩrigu niiwĩ;

⁵ cãã Abraham, Isaac, Jacob pãrãmerã niinunuserap̣u niĩya;

Cristocã basocũ bauájīgũ, cũãya põna macãrã niirigu niiwĩ sũcã.

Cũu Cõãmacũrã niiquí.

Niipetirere dutimasĩgũ niiquí.

Teero tiirã, “mũũ ãñugũ niã” jĩ, usenire ticorucujãrõ booa.

Teerora jĩrõ booa.

⁶ Cõãmacũ Israelya põna macãrãrē ãñurõ tiipacári, p̣au cũũrē padeorĩya. Cãã padeohéri, “Cõãmacũ Israelya põna macãrãrē ‘ãñurõ tiigũda’ jĩriguere tiirĩqui” jĩgũ mee tiia. Cõãmacũ cũu jĩrere diamacũ tiiquí. “Cõãmacũ niipetira Israel pãrãmerã niinunuserare beseriyigu”, jĩdugaro tiia. ⁷ Teero biiri niipetira Abraham pãrãmerã niinunuserare beseriyigu. Cõãmacũ Abrahamrē jĩyigu: “Isaac pãrãmerã niinunusera mũũ pãrãmerã peti niãdacua”, jĩrigu niiwĩ. ⁸ Biiro jĩdugaro tiia: Cõãmacũ niipetira Abraham pãrãmerã niinunuserare

* 8:36 Salmo 44.22.

“yuu pōna niīya” jīriqui. Abrahamrē “sīcū pōnacūtīgudacu” jīriḡu pōna dīcu Abraham pārāmerā niinunusera niicua Cōāmacū īñacoropu. ⁹ Cōāmacū Abrahamrē cūū pōnacūtīadare maquerē wedesuguegu, biiro jīriḡu niīwī. “Atitōnorā yuu atiri, Sara macācutigopu niigōdaco mée”, jīriḡu niīwī.

¹⁰ Apeyé niinemoā sūcā: Too síro marī ñecū Isaac numocutiḡiyu. Cūū numo Rebeca sūdārirare niipacō niiyigo. Cāāḡā Isaac sīcūpōnarā niiyira. ¹¹⁻¹² Cūā bauāadari sugueropura, āñurē, ñañarere cūā tiirīpacarira, Cōāmacū sīcūrēna besesuguetoyigu. Teero tiirīguemena Cōāmacū cūū “besea” jīrēre ēñoyīgu. Basocá tiirēre īñagū mee cūū besedugarare besequi. Teero tiigú, Rebecare jīriḡu niīwī: “Cūū sōwāpe cūū bairé padecotegu sāāḡūdaqui”.^{*} ¹³ Cōāmacūye queti jóaripūrpu ate jóanoā: “Jacoré maīwū; Esaúpere boorīwu”, † jīi jóanoā.

¹⁴ Too docare ḡdeerope putuánoādari sáa? “Cōāmacū diamacú tiihégu niiqui too docare”, ḡjīādarite? Jīriḡāāda. ¹⁵ Cōāmacū sīcatopura Moisére “yuu bóaneō īñadugagunorē bóaneō īñagūda”[‡] jīriḡu niīwī. ¹⁶ Teero tiirá, marī ateré masīā: Cōāmacū cūū bóaneō īñadugarare bóaneō īñaqi. Basocá basiro bóaneō īñadutiri mee bóaneō īñaqi. Teero biiri āñurō tiiré wapa mee bóaneō īñaqi. ¹⁷ Teero tiirō sūcā, Cōāmacūye queti jóaripūrncārē Cōāmacū Faraónrē “tee biigūdacu” jīriḡuere jóanoriro niīwī: “Yuu tutuarere mñamena ēñogūda jīḡū, mñarē ḡpū wáari tiīwū. Niipetiro macārā yuu tutuarere masīārō jīḡū, teero tiīwū”, § jīriḡu niīwī Cōāmacū. ¹⁸ Teero tiigú, Cōāmacū cūū bóaneō īñadugagunorē bóaneō īñaqi. Cūū basirora āpērārē tuodugáhera niirī tiiquí.

¹⁹ Sīcūno yuu teero jīriḡuere tuogú jīiboqui: “Too docare Cōāmacū basiro basocáre tuodugáhera niirī tiipacú, ḡdeero tiigú cūārē ‘wapa cōrá niīya’ jīibogari? Cūū basirora tiidutīrenorē ‘tiiría’ jīimasīña manimícura”, jīiboqui. ²⁰ Cōāmacūrē teenórē jīriḡārō booa. Teero jīḡūnojā Cōāmacūrē “diamacú tiiría mñajā” jīimajāḡū niiquí. Sotacuru wearirū tiirurē wearigore “ḡdeero tiigō biiro baurīñ weearī?” jīimasīricu. ²¹ Dii weegōno sicaburua niipacari, coo tiidugáro weemasīco. Decomena āñurēparū coo dúaadareparure weemasīco. Apeburuaména coo cōoádareparure weemasīco.

²² Teerora Cōāmacūcā tiiquí. Cūū bayirō cúare, teero biiri cūū tutuarere ēñogūda jīḡū, cūā ñañarē tiirā niipacari, teero īñajāqui ména. “Ñañarō tiinóādarapū niitoaya mée” jīḡū, teero īñajāqui. ²³ Teero tiigú sūcā, cūū basirora bóaneō īñarirapereja āñurō tiápugudaqui. Cūū āñurēre cōoáro jīḡū, besetoyīyi. ²⁴ Marī cūū bóaneō īñarā niā. Marī judíoare, āpērā judíoa niihērācārē beserigu niīwī. ²⁵ Oseas Cōāmacū wederiguere tee jīi jóatoarigu niīwī mée: Basocá yáa pōna macārā niihērāpere “yáa pōna macārā niīya” jīḡūdacu; yuu maīrā niihērāpere “yuu maīrā niīya” jīḡūdacu,^{*}

jīi jóarigu niīwī. ²⁶ Teero biiri “mūājā yuu menamacārā mee niā” jīinori dita macārāpuraena “cūā Cōāmacū catigú pōna niīya” jīinoādacu,[†] jīi jóarigu niīwī.

²⁷ Israelya pōna macārā maquerē Isaías biiro jóarigu niīwī: Israel pārāmerā niinunusera ditatupari día pairímaa wesapū niiré tiiróbiro pau niipacara, purāḡāsāñurō netōnénoādacua.

^{*} 9:11-12 Génesis 25.23. † 9:13 Malaquías 1.2-3. ‡ 9:15 Éxodo 33.19. § 9:17 Éxodo 9.16.

^{*} 9:25 Oseas 2.23. † 9:26 Oseas 1.10.

28 Cõamacū cūū jĩrirobirora diamacú tiigúdaqui.

Cūū teeré tiídari bureco jearipureja,
pearó manirõ máata atibureco macārārē ñañarõ tiigúdaqui,‡
jĩ jóarigu niiwĩ.

29 Isaías basirora tee maquērē biiro wedesuguetoarigu niiwĩ:

Cõamacū niipetire sotoapu niigú maríya põna macū sícunorē duaridojãatã,
maricã petibõjĩyu Sodoma macārã, Gomorra macārã petirirobirora,§
jĩ jóarigu niiwĩ.

Cristoyere judíoa boorígue queti

30 Too docare ¿deerope putuánoãdari sáa? Biiro niia: Judíoa niihērape “ateré tiiri, Cõamacū marirē ‘añurārã niíya’ jĩgúdaqui” jĩrenorē tiinunsericua. Tiinunseripacara, Jesuré padeorēmenape “añurārã niíya” jĩnorã niicua.

31 Judíoaape “Moisére dutiré cūirigue tiirécutiremena Cõamacū úsarē ‘añurārã niíya’ jĩgúdaqui” jĩ wácūmiyira. Teero wácūpacara, tee dutirébiro tiiriyira.

32 ¿Deero tiigú Cõamacū cúārē “añurārã niíya” jĩriyiri? Cúape Jesucristore padeorípacara, Cõamacūpe “añurārã niíya” jĩri tuodugamiyira. “Marĩ tiirécutiremenape marirē ‘añurārã niíya’ jĩgúdaqui”, jĩ wácūmiyira. Teero tiirã, Jesús útãgã tiiróbiro biigüre padeorijrã, tiigapã dapotua, ñaacūmucua.

33 Tee maquērē Cõamacūye queti jóaripũpu jóanoã:
Jerusalénpare sicaqui útãqui cūũã. Tiiquĩpu basocã dapotua, ñaacūmuãdacua. Cūūrē padeogúno “búri peti padeotã” jĩriqui,*
jĩ jóanoã.

10

1 Yáa wedera, Israelya põna macārārē netõnērĩ bayiró boosãã. Teero tiigú, bayiró Cõamacūrē sãibosáa. 2 Cúã Cõamacū boorére añurõ tiidugamicua. Teero tiidugápacara, añurõ tuomasiricua. Yũ masiã cúã tiidugáre. 3 Cõamacū cúārē Jesuré padeorēmenape “añurārã niíya” jĩrere tuodugáricua. Cúārē dutirere yunrēmenape añurārã niidugacua Cõamacū ññacoropure. Teero tiirã, Cõamacū “Jesupere padeoyã” jĩrere boorícua. 4 Jesuré padeogúno doca “dutiirere tiirēmenape Cõamacū ññacoropure añugúrã niia” jĩ wácūnunseriqui; “Jesuré padeorēmenape Cõamacū ññacoropure añugúrã niia” jĩ wácūnunusequi.

5 Æpērã Moisés dutirēmena Cõamacū “añurārã niíya” jĩrere tuodugáya. Moisés tee maquērē biiro jóarigu niiwĩ: “Ate dutiré cūirigue maquērē tiirucúgu, catiré petihére buagúdaqui”,* jĩ jóarigu niiwĩ. 6 Æpērãpé cúã Cõamacūrē padeorēmena cūū “añurārã niíya” jĩrere tuodugáya. Tee maquēcārē Moisés biiro jóarigu niiwĩ: “¿Noã umuãsepu muãwagudari?’ jĩ wácūrijãña”, jĩ jóarigu niiwĩ. Moisés biiro jĩdugayigu: “¿Noã umuãsepu marirē netõnégúdure suogú wáagudari?’ jĩ wácūnemorijãña; atitoarigu niiwĩ”. 7 Atecārē jóarigu niiwĩ: “¿Noã niiditidiari copepu diiwágudari?’ jĩ wácūrijãña”, jĩ jóarigu niiwĩ. Biiro jĩdugayigu: “Cristo diarira watoapu niigúrē ¿noã masamuãatiri tiigúdari?’ jĩ wácūnemorijãña; masamuãtoarigu niiwĩ”. 8 Teenórē “wácūnemorijãña” jĩ jóaari siro, ateré jĩ jóarigu niiwĩ: “Cõamacū basocáre netõnére queti marĩ watoapu niitoaa; marĩ teeréna wedea; teeréna sūcã wácūnunusea”,† jĩ jóarigu niiwĩ. (Marĩ tee quetirena

‡ 9:28 Isaías 10.22-23. § 9:29 Isaías 1.9. * 9:33 Isaías 28.16. * 10:5 Levítico 18.5. † 10:8 Deuteronomio 30.12-14.

wedeá; “Jesuré padeoyá”, jĩ wedeá.) ⁹ “Jesucristo yuu Òpũ niĩ” jĩ wedegáno “Cõamacũ Jesucristo diarigupare masõyigu” jĩ padeó wácũnũnusegu, netõnõnogũdaqui. ¹⁰ Jesucristore padeó wácũnũnusegunorẽ Cõamacũ “ãñugárã niĩ” jĩqui. Cũrã “Jesucristo yuu Òpũ niĩ” jĩ wederi, Cõamacũ netõnõnogũdaqui.

¹¹ Cõamacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã: “Cũrẽ padeogáno ‘bãri peti padeotá’ jĩriqui”, ‡ jĩ jóanoã. ¹² Cõamacũ judioare, judioa niĩhãrãrẽ sãcãrĩbĩro ãñaqũ. Cũũ sãcũrã niĩpetira Òpũ niĩ. Niĩpetira cãrẽ padeorẽmena sãĩrãrẽ pee ãñũrẽre ticogũdaqui. ¹³ Cõamacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã sũcã: “ ‘Òpũ, yũre netõnõña’ jĩ sãĩgũno netõnõnogũdaqui”, § jĩ jóanoã.

¹⁴ ¿Deero tii basocã Jesuré netõnõre sãĩãdari, cãrẽ padeorĩpacara? ¿Deero tii cãrẽ padeoãdari, cãũye quetire tuorĩpacara? ¿Deero tii cãũye quetire tuoãdari, tee quetire wederĩ basoca manipacãri? ¹⁵ ¿Deero tii cãã tee quetire wedeadari, sãcũno cãã pũtopũ “wedegu wãaya” jĩgũ manipacãri? Cõamacũye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ biiro jóanoã: “Marĩrẽ ãñurẽ quetire wedeudara jearĩ ãñarã, bayirõ useniã”, * jĩ jóanoã.

¹⁶ Pãũ judioa ãñurẽ quetire tuopacãra, niĩpetira padeorĩya. Isaías teerena biiro jĩ jóarigu niĩwĩ: “Ûsã Òpũ, noãnõpe ãsã wederẽ padeorã padeojĩya. Niĩpetira padeopetĩriya”, † jĩ jóarigu niĩwĩ. ¹⁷ Atemena pũtãã: Tuogũno padeorẽ bũaqũ. Cũũ bũaqũ Cristoye queti wederi tuorẽmena.

¹⁸ Yũre ateré sãĩñãã: ¿Apetó tiirã, Israelya põna macãrãcã tuorĩdojãyiri? Tuomĩjĩya. Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: Cãã wederẽ quetire niĩpetiro macãrã tuopetĩjõãyira. Cãã wederẽ atibũreco niĩpetiropũ sesajõãyiro, ‡ jĩ jóanoã.

¹⁹ Ateré sãĩñãnemoã: ¿Apetó tiirã, Israelya põna macãrã ãñurẽ quetire tuomasĩriyiri? Tuomasĩmĩjĩya. Yũ teeré Moisés jóariguemena wedesuguegũda. Cũũ Cõamacũ wedeseriguere biiro jĩ jóarigu niĩwĩ: Judioa niĩhãrãcãrẽ ãñurõ tiigũda.

Teero cããrẽ tiirĩ, mãã ãñatutiadacu. Mãã “Cõamacũyere tuomasĩriya” jĩrẽ dita macãrãrẽ yuu ãñurõ tiirĩ, mãã cãaadacu, § jĩ jóarigu niĩwĩ.

²⁰ Too sũro Isaĩcã Cõamacũ wedeseriguere cuiro manirõ biiro jĩ jóanemorigu niĩwĩ: ãñãhãrãpe yũre buawã.

Yũre “¿deero biirecutigari?” jĩ sãĩñãhãrãpere masĩrĩ tiiwũ, * jĩ jóarigu niĩwĩ.

²¹ Isaías Israelya põna macãrãpere Cõamacũ wedeseriguere biiro jĩ jóarigu niĩwĩ sũcã: “Bũrecoĩ yoaro yẽe wãmorĩrẽ sũnucũmiwũ, ‘sũnarãrẽ, netõncãrepirare boca ñeegũda’ jĩgũ”, † jĩ jóanemorigu niĩwĩ.

11

Israelya põna macãrãrẽ sãquẽrãrẽ Cõamacũ beseriguere

‡ **10:11** Isaías 28.16. § **10:13** Joel 2.32. * **10:15** Isaías 52.7. † **10:16** Isaías 53.1. ‡ **10:18** Salmo 19.4. § **10:19** Deuteronomio 32.21. * **10:20** Isaías 65.1. † **10:21** Isaías 65.2.

¹ Ateré sãĩñanemogũda: ¿Cõãmacũ cũũyarare cõãjõãyiri? Cõãwaririgu niĩwĩ. Yũcã Israelya põna macãrã niĩã. Abraham pãrãmi niĩnũnusegu, Benjamĩnya põna macãrã niĩã. ² Too sugueropũ Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ beseyigu, cũũyara niĩãrõ jĩĩgũ. Atitõcãrẽ cũãrẽ cõãwariqui. Elias Cõãmacũye queti jóaripũ jĩĩriguere muãã tũomĩjĩyu. Cũũ Cõãmacũpũre Israelya põna macãrã tiirere biiro wedeyigu: ³ “Õpũ, cũã mũũyara profetare siãpetijãrira niĩwã. Mũũrẽ padeorã wãicũrare sõepeorere tiibatẽjãrira niĩwã. Yũũ sũcãrã dusaa mũũrẽ padeogũ. Yũũcãrẽ siãdugãra, ãmaãrã tiicũa”, jĩĩyigu.* ⁴ Cõãmacũpe cũũrẽ yũũyigu: “Cũã teero tiipacãri, siete mil basocã yũũre padeorã dusaãya. Cũãjã Baalbiro baugũ weerigure padeoriya”,† jĩĩyigu. ⁵ Atitõpũcãrẽ pẽerora Israelya põna macãrãrẽ Cõãmacũ cũũ ãñũrõ tiirẽmena besequi. ⁶ Cũũ basocãre ãñũrõ tiigũ niĩjĩgũ, cũãrẽ besequi; cũã ãñũrõ tiirẽ wapa mee besequi. Cũã ãñũrõ tiirẽ wapa cũãrẽ beseatã, “cũũ basocãre ãñũrẽ ticogũ niĩã” jĩĩrẽ wapamanĩbojĩyu.

⁷ Too docare ¿deerope putũãadari? Israelya põna macãrã “Cõãmacũ ‘ãñũrãrã niĩya’ jĩĩgũdaqui marĩrẽjã” jĩĩ wãcũmijlya. Cõãmacũpe cũũ beserira dicũre “ãñũrãrã niĩya” jĩĩrigu niĩwĩ. Æpẽrã besenoña manirã niĩjĩrã, tũomasĩre manidõjãrã putũãjãyira. ⁸ Tee maquẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã: Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ cũũyere tũomasĩhẽrĩ tiiyigu. Cũãrẽ capeari ãñãhẽrã, cãmopẽri tũohẽra tiirõbiro niĩrĩ tiiyigu. Tẽe atitõpũcãrẽ teerora niĩjãya mẽna,‡ jĩĩ jóanoã.

⁹ Davicã tee maquẽrẽ Cõãmacũmena wedeseegu, biiro jĩĩrigu niĩwĩ: Israelya põna macãrã cũã boseyara, mũũrẽ wãcũricua. Cũã teero tiirẽ wapa cũãrẽ ñãñarõ netõrĩ tiiyã.

¹⁰ Cũãrẽ tũomasĩhẽrã tiirõbiro, ãñãhẽrã tiirõbiro niĩrĩ tiiyã.

Pee nũcãrẽ apara, sucubĩrocõã tũtũro tiirõbiro ñãñarõ netõrĩ tiiyã,§ jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

Judĩoa niĩhẽrãrẽ netõnẽrigue

¹¹ Apeyẽ muãrẽ jĩĩnemogũda. Judĩoa Jesucristore padeohẽri, ¿Cõãmacũ cũãrẽ cõãpetijãyiri? Cõãpetirijiyi. Cõãmacũ cũã netõnũcãrĩ ãñãgũ, netõnẽre quetire wederãre judĩoa niĩhẽrãpere wededutirigu niĩwĩ. Too docare judĩocã “marĩcã padeoãda” jĩĩãrõ jĩĩgũ, teero tiirigu niĩwĩ. ¹² Judĩoa Jesucristore padeohẽri, Æpẽrã atibũrecopũ niĩrãrẽ ãñũrõ wãaa. Cõãmacũ “yũũ põnarẽ ãñũrẽ ticogũda” jĩĩriguere judĩoa ñeerĩwa; judĩoa niĩhẽrãpe ñeeẽya. Judĩocã Jesucristore padeorĩto jeari, niĩpetira atibũrecopũ niĩrãrẽ nemorõrã ãñũrõ wãaadacu.

¹³ Mecũtigã muãã judĩoa niĩhẽrã dicũre wedegũdu tiia. Jesucristo yũũre muãrẽ cũũyere wededutigu besecũwĩ. Yũũ ãñãrĩ, yũũ paderẽ bũri niirẽ mee niĩã. ¹⁴ Yũũ muãpẽre tee quetire wederĩ ãñãrã, yãa wedera judĩocã “padeorõ boocũ” jĩĩbocua. Teero tiirã, cũãcã netõnẽnobocua. ¹⁵ Judĩoa Cõãmacũ menamacãrã niimĩrira cũãrẽ padeorĩjĩrã, cõãnoyira. Tee tiigũ, judĩoa niĩhẽrãpere cũũ menamacãrã wãari tiiyigu. Too síro cũũ cũãrẽ ñeenemorĩ, ãñũnetõjõããdadacu. Diarirapũ masõrira tiirõbiro niĩãdadacu.

¹⁶ Queorẽmena muãrẽ wedegũda: Pã tiirã decomena nẽe, “Cõãmacũye tiĩãdare niĩã” jĩĩcua. Tee jĩĩpacari, Cõãmacũ dusarẽcãrẽ “yẽera niĩã” jĩĩ ãñãquĩ.

* 11:3 1 Reyes 19.10,14. † 11:4 1 Reyes 19.18. ‡ 11:8 Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10. § 11:10 Salmo 69.22-23.

Teerora niia sũcã yucugamenacãrẽ. Tiigũ nucõrĩ Cõãmacũye niicu. Teerẽ tiirõbira Cõãmacũ teedupuricãrẽ “yéera niia” jĩ ññaqui.*

¹⁷ Ûsã judioaja olivogu dupũ macãrã peti tiirõbira niia. Siqũerã teedupurire dupotẽcõãriro tiirõbira Cõãmacũ siqũerã judioare cõãrigu niiwĩ. Too siro teedupuri niãrĩropũ apegũ olivo macãnucũ macũ dupurire wiĩñẽdutigu toopũ tuuqui. Tuuari siro, ãñurõ wiicãmeyio, wĩmũãdacũ tiigũ dupuri tiirõbira. Teerẽ tiirõbira tiirõbira wãayiro múã judioa niñhẽãcãrẽ. Cõãmacũ múãrẽ cũyara wãari tiirĩgu niiwĩ. Múã judioa niiripacara, niipetire Cõãmacũ Abraham pãrãmerãrẽ “ãñurẽ ticoguda” jĩriguere ñeeãdacu. ¹⁸ Teerẽ ñeeãdara niipacara, “marĩjã judioa nemorõ ãñucu” jĩ wãcũrijãña. Múã dupuri tiirõbira dũcũ niicu. Nucõrĩ tiirõbira suonĩrã mee niicu múãjã.

¹⁹ Múã judioa niñhẽã aterẽ jĩbocu: “Siqũẽ ñãñarẽ dupuri dupotẽcõãnorigue tiirõbira Cõãmacũ judioare cõãrigu niiwĩ. Apegũ maquẽ dupurimena wasotũnorigue tiirõbira ùsãpere cũyara wãari tiirĩgu niiwĩ”, jĩbocu. ²⁰ Teerora biia, biiropeja. Cõãmacũ cãã padeohéri ññagũ, cõãrigu niiwĩ. Múãpe cũrẽ padeorã niijĩrã, cũyara niia. Teero tiirã, “ùsã judioa nemorõ niia” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, Cõãmacũmena tuomasĩsãñũ niñña, ùsãcãrẽ cõãrĩ jĩrã. ²¹ Cũãrã judioare olivogu niisuguerẽ dupurire dupotẽcõãriro tiirõbira tiirĩgu niiwĩ. Múã judioa niñhẽãcãrẽ cũãrẽ padeohéri, teerora tiigũdaqui.

²² Aterẽ acabõrijãña: Cõãmacũ basocãre bóaneõ ññagũ niiqui. Teero biiri ñãñarẽ tiirãre queorõ diamacũrã ñãñarõ netõrĩ tiiqui. Cũãrẽ padeohẽare ñãñarõ netõrĩ tiiqui. Múã docare bóaneõ ññagũ niiqui. Teero tiirã, múãrẽ cũũ bóaneõ ññarẽre wãcũrã, padeorucujãña. Múã duucũrĩ, ñãñarẽ dupuri dupotẽcõãriro tiirõbira múãcãrẽ cõãgũdaqui. ²³ Judioacã cõãnorira niipacari, Jesucristore padeorĩ, cũãcãrẽ ãñurõ tiigũdaqui. Dupuri dupotẽcõãrigue tiirõbira niimĩrirare tiigupũra tuunemorõ tiirõbira tiigũdaqui sũcã. Cũyara wãari tiigũ, teero tiigũdaqui. Cũũ teerẽ tiimasĩjãqui. ²⁴ Múã judioa niñhẽã macãnucũ macũ olivogu dupuri tiirõbira niirira niia. Cõãmacũ teedupurire ãñurĩgũpare tuurĩgue tiirõbira múãrẽ cũyara wãari tiiyĩgu. Judioa doca olivogu maquẽ dupuri peti tiirõbira niñya. Cõãmacũ teedupurire tiigũ basiropare tuuri, nemorõ ãñurõ wiijõãcu. Teero tiigũ, Cõãmacũ múãrẽ cũyara peti niiripacari, cũyara niirĩ tiirĩgu niiwĩ; judioapereja nemorõrã cũyara niirĩ tiigũdaqui sãa.

Judioare netõñẽãdare

²⁵ Yãa wederabiro niirã, “Cõãmacũ ùsãpere judioare nemorõ maĩqui” jĩrĩ boorĩga. Teero tiigũ, too suguero macãrãpũ masĩña manĩriguere múãrẽ masĩrĩ boogã. Ate niia: Pau judioa cãmopéri tuohera tiirõbira niñya: Jesure padeorĩa mēna. Tēe judioa niñhẽã Jesuyẽ maquẽrẽ tuopetĩ, pau padeoarĩ siro, padeoãdacua. ²⁶ Teero wãari, niipetira judioa netõñẽnoãdacua. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóarĩpũpũ jóanoã:

Basocãre netõñẽgũdu Jerusalén macãrãya põna macũ niigũdaqui.

Jacob pãrãmerãye ñãñarẽre cõãgũdaqui.†

²⁷ Cũãye ñãñarẽre acabõrĩ, yũũ too sugueropũ jĩrigue diamacũ wãaadacu,‡

* **11:16** Judioa ñecãsumãu Abraham, Isaac, Jacob tiigũ nucõrĩ tiirõbira Cõãmacũyara niñya. Cũã pãrãmerã niinũuseracã tiigũ dupuri tiirõbira niijĩrã, Cõãmacũyara niñya. † **11:26** Isaiás 59.20. ‡ **11:27** Jeremías 31.33-34.

jĩ jójanoã.

²⁸ Paꝛ judíoa Jesús basocáre netõnére quetire padeodugáricua. Cúã padeohére wapa múãpere Cõãmacũ añũrõ tiiquí. Cúã padeodugáripacari, cúãrẽ maíqui. Sicatorpura cúã ñecúsũmuãrẽ beserigu niijĩgũ, cũũ beserira pãrãmerã niinũnũseracãrẽ maíqui. ²⁹ Cõãmacũ judíoare cũũ “añũrere ticoguda” jĩriguere ticorijã tiiríqui. Añũrẽ ticoriguere pãtuãneriqui. Teero biiri cũũ beseri põna macãrãrẽ cõãriqui. ³⁰ Too sugueropũ múã Cõãmacũrẽ netõnucãrira niuwã. Atitóre Cõãmacũ judíoa netõnucãrĩ ñãgã, múãpere bóaneõ ñãqui. ³¹ Teerora wãaadacu judíocãrẽ. Cúã Cõãmacũrẽ netõnucãya. Too síro Cõãmacũ múãrẽ bóaneõ ñãrirobirora cúãcãrẽ bóaneõ ñãgũdaqui. ³² Cõãmacũ niipetirapure bóaneõ ñãadũgaqui. Teero tiigã, niipetirapure sícãrĩbĩro “netõnucãrã niĩya” jĩ ñãqui.

³³ ¡Añũnetõjõãgũ niĩ Cõãmacũ! Cũũ marĩrẽ bayirõ añũrere tiimasĩrĩ ti-iquí; cũũ masĩrẽ, cũũ tũgueñare añũnetõjõãre niicu. Cũũ “biiro tiigãdacu” jĩ wãcũrere wedemasĩña maniã; cũũ tiirere tuomasĩña maniã. Cũũ sícũrã masĩqui. ³⁴ Cõãmacũ marĩ Òpũ wãcũrere sícũno masĩriqui. Sícũ cũũrẽ “biirope booa” jĩmasĩriqui. ³⁵ Teero biiri sícũno “Cõãmacũ yũre wapamóqui yũ cũũrẽ ticorigue wapa” jĩmasĩriqui.* ³⁶ Niipetire cũũ tiirígue dícu niã. Teerẽ cũũ cotequi. Teeménarã cũũ booró tiidũgáro tiijãqui. Teero tiirã, niipetira Cõãmacũrẽ “cũũ niipetirere dutimasĩqui” jĩrucujããda. Teerora niĩarõ.

12

Jesuré padeorãre tiidutĩre

¹ Yãa wedera, Cõãmacũ marĩrẽ añũrõ bóaneõ ñãrucuqui. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ múã basiro múãye õpũũrĩ, wãcũrẽ, niipetiremena “mũyera niã” jĩñã. Wãicũrare sãadutĩ ticoribirora múãye õpũũrĩ catirẽ niipacari, cũũrẽ ticoya. Múãye õpũũrĩ ñãñare manirẽ niirĩ, Cõãmacũ múãmena usenigũdaqui. Múã tee tiirẽmena cũũrẽ padeorere diamacũ ññoãdacu. ² Múã atibũreco macãrã tiirucũrere ñãrã, cúã tiiróbiro tiirjãña. Biirope tiiyã: Múã wãcũrere wasowãya. Teeména múã niirecutirere wasojããdacu; Cõãmacũ boorẽpere masĩãdacu. Cũũ boorere masĩjãrã, añũrere tiãdacu; Cõãmacũrẽ usenirĩ tiãdacu. Cũũ boorẽ diamacũ niã.

³ Cõãmacũ añũrẽ ticogũ yũre beserigu niiwĩ, cũũye quetire wedearo jĩgũ. Teero tiigã, múã niipetirapure jĩã: Sícũno “niipetire tiipetjãmasĩã” jĩ wãcũrijãrõ booa. Queorõ wãcũrepe biiro niã: “Jesucristore padeojĩgũ, cũũ tiimasĩre ticorẽ jeatuario tiimasĩã”, jĩñã. ⁴ Queorẽmena wedeguda: Marĩya õpũũ sicaõpũũ niipacaro, pee õpũũ maquẽ cuojãã. Niipetire tiioõpũũ niirẽ merẽã dícu padea. ⁵ Teerora niã marĩ Jesuré padeorã. Marĩ paꝛ niipacara, Cristomena niijãrã, sicaõpũũ niirẽ tiiróbiro niã. Tiioõpũũ niirẽ merẽã dícu niipacaro, sicaõpũũrã niã.

⁶ Cõãmacũ marĩ niipetirapure merẽã dícu tiimasĩrere cũũrigu niiwĩ. Cũũ añũrẽ ticodũgarere ticoqui. Teero tiirã, teeména añũrõ tiãpuada. Cõãmacũ marĩ siquẽrãrẽ cũũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui; teero tiirã, marĩ padeorõ jeatuario ãpẽrãrẽ wedeada. ⁷ Marĩ siquẽrãrẽ tiãpumasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãpẽrãrẽ añũrõ tiãpuada. Siquẽrãrẽ cũũye maquẽrẽ buemasĩrere ticoqui; teero tiirã, añũrõ buearo. ⁸ Siquẽrãrẽ wãcũbayiri tiimasĩrere ticoqui;

teero tiirá, wácūbayiri tiáro. Siquērārē niyeru o apeyenómēna tiápumasīrere ticoqui; teero tiirá, tee ticojāārō. Siquērārē āpērārē dutimasīrere ticoqui; teero tiirá, āñurō dutimasīārō. Siquērārē bóaneō ññarēre ticoqui; teero tiirá, useniremena tiápuaro.

Jesuré padeorá biuro tiirécuti booa

⁹ Tiiditóro manirō āpērārē mañña. Ññarēre boorijaña. Āñurēpere booyá.
¹⁰ Jesuré padeojirā, sīcāpōna tiiróbiro cāmerī mañña. Múá basiro múá maññō nemorō āpērācārē cāmerī quoníremēna mañña.

¹¹ Marī Ōpūrē padecotera niijirā, niipetire múá tiirēre sōnoremēna tiirijaña; āñurō tusarēmēna tiiyá.

¹² “Cōāmacū too sīropaye āñurō tiigúdaqui” jīrā, useniyueya. Merēā wáari, ññarō netōrā, wácūbayijaña. Duurō manirō Cōāmacūrē sāirucújaña.

¹³ Jesuré padeoráre apeyenó dāsari, tiápuya. Múá ϩⲏⲧⲟⲣⲏ jearáre āñurō ñeeña.

¹⁴ Múārē ññarō tiirāre “āñurō wáaaro” jī, Cōāmacūrē sāibosáya. “Ññarō wáaaro” jīrijaña.

¹⁵ Ūsenirānorē useniapuya. Utirānorē utiapuya.

¹⁶ Sicārībiro āñurō niirecutiya. “Marī ññā nemorō niñā”, jī wácūrijaña. Teero jīrōno tiirá, búri niirāmenā sīcārībiro niñña. “Masīrā peti niñā”, jīrijaña.

¹⁷ Múārē ññarō tiirī, cūārē cāmerijaña. Niipetira ññacoropure āñurē dícu tiirucúra niñña. ¹⁸ Múá niirō pōōtēōrō niipetiramenā āñurō niirecutiya. ¹⁹ Yáa wedera, múārē ññarō tiirī, cāmerijaña. Cōāmacūpe cūārē ññarō netōrī tiáro. Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripūⲣⲏ jóanoā: “Ϯⲏⲏ cāmeboságuḁa; ⲙⲏⲏ wapa tiigúdacu”, jīϣⲏⲕⲏ Cōāmacū,* jī jóanoā. ²⁰ Atecā jóanoā: “Mⲏⲏrē ññatutigu jubóari, ecaýá. Cūū oco sīnidugári, tīñña. Mⲏⲏ cūūrē teero āñurō tiirī, cūū ññarē tiirīguere bobogúdaqui”,† jī jóanoā. ²¹ Ññarē múārē docacūmurī tiirijāārō. Múá āñurō tiirēmenape ññarēre docacūmurī tiiyá.

13

¹ Cōāmacū dícu macārī dutirāre sōnecori tiiquí. Cūū cūūrira niñya. Teero tiirá, niipetira āñurō ⲙⲏⲏⲥ cūārē. ² Dutirāre netōñcāgūno Cōāmacū dutirécārē netōñcāgūrā tií. Teero tiirá, netōñcārāno ññarō tiinóādacua. ³ Dutirāre āñurō ⲙⲏⲏⲏⲏⲏⲥera cuiro manirō niijācua. Netōñcārāpeja cui niicua dutirāre. Cuire manirā niidugara, āñurō tiiyá. Múá teero tiirī, dutirā “múá āññiñā” jīñādacua. ⁴ Cōāmacū múārē tiápuaro jīgū, cūārē sōnecorigu niiwī. Múá cūārē netōñcārā doca, cuiya. Dutirācā netōñcārānorē ññarō tiimasícua. Netōñcārārē ññarō tiirá, Cōāmacū dutirēre tiirá tiicúa. ⁵ Teero tiirá, marīrē dutirāre ⲙⲏⲏⲟ booa. “Ūsārē wapa tiibócu” jīrēmēna dícu ⲙⲏⲏⲟ mee tiiyá. Atecārē wácūña: “Ūsāⲣⲏ ññarō yeeripūnacutidugariga” jīrēmēna wácūrā ⲙⲏⲏⲟ. ⁶ Teero tiirá, dutirā niyeru wapasédutirere múá wapatícu. Dutirā cūā paderēre diamacū tiirá, Cōāmacūrē padecotera tiiróbiro niicua.

⁷ Dutirā múārē dutiri, cūā dutiróbirora tiiyá. Cūā wapasédutiri, wapatíya. Cūā dutirā niirī, cūārē quoníremēna ññaña. Cūā āñurō tiirī, cūārē āñurō wedeseya.

* **12:19** Deuteronomio 32.35. † **12:20** Griegoayemēna ateré jīā: “Mⲏⲏ cūūrē teero āñurō tiigú, niñ asiyáreperire cūāya dupu sotoarⲣⲏ maapēgu tiiróbiro tiigúdacu”. Ññaña Proverbios 25.21-22.

⁸ Āpērārē wapamórijǎña; máata wapatípetijǎña. Cāmerī maīrēpere wapatípetimasīricu. Teero tiirá, cāmerī maīrucújǎña. Āpērārē maīgúno Moisére dutiré cūūriguere diamacá tiigú tiiquí. ⁹ Tee dutiré ateré jǎñ: “Āpī nūmorē ñeeaperijǎña; apegó manurē ñeeaperijǎña.* Basocáre sǎarǎjǎña.† Yaarijǎña.‡ Āpērāyére űgorijǎña”,§ jǎñ. Tee niipetire dutiré cūūriguere sicawāmerǎ néōnucōcu: “Mū basiro maīrō tiiróbirora āpērācārē maīná”,* jǎñ. ¹⁰ Marī āpērārē maīrǎ, cǎārē ñañarō tiirícu. Teero tiirá, āpērārē maīrémena Moisére dutiré cūūriguere tiipetira tiiróbiro tiirǎ tiicú.

¹¹ Teeré tiáda, marī catirí burecorire āñurō wācūrǎ niirǎ. Cānirǎ tiróbiro niirijǎada. Marī sicato Jesucristore padeonucārǎ, “ūmuǎsepu marī wāaadoro dusanetōjōācu” jǎñmiwǎ. Atitóre marī masǎ sǎa: Péerogǎ dusacú Jesucristo putaaatiadaro. ¹² Ateburecorire ñami naītǎrō tiiróbiro ñañarē tiiré niinetōjōāā. Bóemuāatiro tiiróbiro Jesucristo putaaatiadaro péerogǎ dusacú. Teero tiirǎ, noo booró naītǎrōpu tiāmājarenorē tiidúro booa. Āñurō bóerōpu niirǎ tiiróbiro niijǎrǎ, bóerōpu tiiréno dícuere tiirucújǎada. ¹³ Burecopu tiirécutirobirora tiirucúro booa. Bosebureco niirǎ, cūmu, āpērārē acaribirijǎada. Cūmurijǎada. Ñeeaperijǎada. Sōñorō jǎñrijǎada. Āpērāyére űgorijǎada. ¹⁴ Biirōpe tiáda: Marī Ōpū Jesucristomena niijǎrǎ, cǎū tiiróbiro āñurō niñnuseada. Marī ñañarē tiidugáre wācūññuserijǎada.

14

Jesuré āñurō masǎrǎ, cǎārē āñurō masǎhērǎye maquē (1Co 8.1-13)

¹ Sícū Jesuré āñurō masǎhēgū mǎā putōpu jeari, cǎārē āñurō bocaya. Cǎū Jesuré āñurō masǎhērǎ ññarǎ, cǎārē jǎñpotocōrō manirō ññajǎña. ² Sícū “yūñ niipetirere yaari, merēā wáaricu” jǎñ wācūqui. Āpī Jesuré āñurō masǎhēgūpe “yūñ oteré duca dícuere yaagúda, Cōāmacūrē netōñcārǎ jǎñgū” jǎñ wācūqui. ³ Niipetire yaagúpe oteré duca dícu yaagúre “tee tiāmājǎgū tiia” jǎñrijǎrō booa. Teerora sūcǎ, oteré duca dícu yaagúpecǎ niipetire yaagúre “mū wáicu diirōre yaari, ñañaniǎ” jǎñ wedepaticoterijǎrō booa. Niipetire yaagúre Cōāmacū cūu macū wáari tiitóayigu. ⁴ Marī āpǎrē padecotegure “mū ñañarō tiia” jǎñ wedepaticoterijǎrō booa. Cǎārē dutigú dícu “queoró tiáwū o ñañarō tiáwū” jǎñmasǎiqui. Cōāmacūcǎ cǎārē padecotegure queoró tiigú wáari tiimasǎiqui. Teero tiigú, Cōāmacū cǎūmena usenigúdaqui.

⁵ Teerora āpērǎ “sicaburecora apeyē burecori nemorō Cōāmacūrē padeoró booa” jǎñ wācūcu. Āpērǎpē “niipetire burecori sicārǎbiro Cōāmacūye niia” jǎñ wācūcu. Teero tiirǎ, mǎā niipetirapura mǎā wācūrōpūre “Cōāmacū booró tiia” jǎñrō booa. ⁶ Sícū sicaburecore “Cōāmacūya bureco peti niia” jǎñgúno Cōāmacūrē padeogúdu, teero jǎñqui. Niipetire yaagúcǎ cǎū yaarēnorē “Cōāmacū tioré niia” jǎñ, yaaqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē usenire ticoqui. Āpī wáicu diirōre yaahēgúcǎ cǎū yaarēnorē “Cōāmacū tioré niia” jǎñ, yaaqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē usenire ticoqui.

⁷ Marī catira, diaracǎ, marī basiro “yūñ booró tiigúda” jǎñrijǎrō booa. ⁸ Marī catiró jeaturo marī Ōpūrē “mū booró tiyá” jǎñjǎrō booa. Marī diaró putogǎpu niirǎcǎ, “mū booró tiyá” jǎñjǎrō booa. Teero tiirǎ, catirǎ, diaró

* 13:9 Éxodo 20.14. † 13:9 Éxodo 20.13. ‡ 13:9 Éxodo 20.15. § 13:9 Éxodo 20.17. * 13:9 Levítico 19.18.

putogāpɯ niirācā cūyara niā. ⁹ Cristo diarigu niipacu, catijāwī. Teero tiigú, cū caturá Ōpū, teero biiri diarirapɯ Ōpū niiqui sáa.

¹⁰ ¿Deero tiirá múāya wedegu tiiróbiro niigárē wedepaticotei? ¿Deero tiirá cūūrē “tee tiāmajāgū tia” jīl besei? Cōāmacū basocāre wapa tiādari bareco jeari, marī niipetira cū putopɯ jeaadacu. Cū basiro marī tiiriguere besegudaqui. ¹¹ Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripɯpɯ jóanoā:

Yɯɯ múā Ōpū catirucugɯ niā;

yɯɯ wedesere diamacū petira niā.

Teero tiigú, ateré jīlā:

Niipetira yɯɯ díamacūpɯ ñicācoberimena jeacūmuādacua.

Niipetirapɯra yɯɯre “Cōāmacū, mɯɯ diamacū maquē dícu tia” jīlādacua,* jīl jóanoā. ¹² Tee jóariguere tuorá, marī ateré masīā: Marī niipetirapɯra marī tiiriguere Cōāmacūrē “teerora tiwú” jīl wedeadacu.

Jesuré padeorá padeorére ñañorjāña

¹³ Teero tiirá, cāmerī wedepaticoterijāāda. Biirope tiáda: Apeyenómena Jesuré padeoráre ñañarē tiirī tiibuyerijāāda. Teero biiri cūā padeorére ñañorī tiirijāāda. ¹⁴ Yɯɯ marī Ōpū Jesuré padeojīgū, “niipetire yaaré añuré niā” jīlmasīā. Āpīpé “ate yaaya maniréno niā” jīl wācūrī, cū basiroperēja diamacūrā yaaya maniréno niā. ¹⁵ Mɯɯ cū yaaherenorē cū ñācoro yaari, cūcā yaajāboqui. Cū yaatoaari siro, “atenorē yaahegu niimiāwūrā” jīl, ñañarō tugēñaqui. Cū ñācoro yaaēnogū, cūūrē maigū mee tiicū. Cristo cūācārē diabosayigu. Mɯɯ yaarémēna āpī padeorére ñañorī tiibuyerijāña. ¹⁶ Teero tiirá, múā tiirē añuré niipacari, āpērāpé “ ñañaniā” jīlboocua” jīl wācūrā, teeré tiēñorjāña. ¹⁷ Cōāmacū dutirē marīpɯre niiré yaa, sīni tiiré mee niā; āpērārē añuré tiirē, āpērāmēna añurō niirecutire, cāmerī usenirepe niā. Espiritu Santo tiápuremena teeré tiinóā. ¹⁸ Teeré tiigúno Cristo booró tiigú niil. Cōāmacū cū tiirére ñā, useniqui. Teero biiri basocācā cūūrē “añurō tiigú niil” jīlcua.

¹⁹ Teero tiirá, sīcārómēna añurō cāmerī wéepeo, añurō niirecutirere āmaāāda. Marī sīcārómēna niirecutira cāmerī tiápuada, Jesuré nemorō padeoáda jīlā. ²⁰ Múā yaarémēna āpī Jesuré padeorére ñañorjāña. Niirōrā niipetire yaaré añuniā. Teero biipacari, āpērā cūā padeorá yaaherenorē múā yaari ñāboocua. Cūācā múārē ñācū, yaajāboocua. Teeré yaagúno “ñañarē tiátu; Cōāmacū boorére tiihégū niā” jīl wācūgū, padeodúboqui. Múā cūūrē teero tiibuyéri, ñañaniā. ²¹ Marī āpī Jesuré añurō masihégūrē “Jesuré padeodúri tiibócu” jīlā, biiro tiiró booa: Cū wáicu dii yaaherere yaarijārō booa; vino cū sīnihérere sīnirjārō booa; apeyno cūūrē Jesuré padeodúri tiirēnorē tiibuyerijārō booa. ²² “Cōāmacū ñācoropɯ yɯɯ tiirē añuniā” jīl tugēñagāno cū sīcūrā teeré wācūrō. Teero tiigú, āpērā padeorére ñañorjīgū, wapa cuohégū, usenigū niil. ²³ “Ateré yaagu, Cōāmacūrē netōñacāgū tiibócu” jīl wācūgūno teeré yaagu, “Cōāmacū boorére tia” jīlmasīriqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē netōñacāqui. Niipetire marī tiirē “Cōāmacū boorére tiigú tia” jīgū tiiró booa. “Cū booré mee niibocu” jīl pacu, “tiigúda” jīl, cū basirora ñañarō tiigú tiiqui.

15

Marī tɯsaré dícuere wācūrjārō booa

* 14:11 Isaías 45.23.

¹ Jesuré ãñurõ masĩhẽrã cúa “teeré tiirjãrõ booa” jĩrĩ, marĩ Jesuré ãñurõ masĩrãpe cúaãre maĩjĩrã, “jáu” jĩjãrõ booa. Marĩ tusaré dícare tiirjãrõ booa. ² Cúa tusarépere wãcũ, cúaãre tiiapuro booa. Cúaãre nemorõ Jesuré masĩãrõ jĩrã, teero tiirõ booa. ³ Cristo basirocã cũ tusaré dícare tiiriyigu; ñañarõ netõrecãre, ñañarõ wedeserecãre nucãjãyigu. Tee maquẽrẽ Cõamacãye queti jóaripũpu jóanoã:

Mũurẽ ññatutira, mũurẽ ñañarõ wedesera, yũũpũre ññatutira tiíya,*
jĩ jóanoã.

⁴ Niipetire too suguerõpu Cõamacãye queti jóaripũ maquẽ marĩrẽ masĩdutiرو jóanoyiro. Marĩ ñañarõ netõrã, tee jóariguere buera, nucãjãã. Wãcũtutuanemoã. Cõamacũ cũ tiíadarere useniremena yuea. ⁵ Cõamacũ marĩrẽ merẽã wãari, wãcũtutuari tiiquĩ. Marĩrẽ nucãjãrĩ tiiquĩ. Cũ Jesucristo boorõ múãrẽ sĩcãrõmẽna niirecutiri tiíaro. Cõamacũ múãrẽ teero tiirĩ, Jesucristo tiirõbitorra tiirã niíadacu. ⁶ Teero tiirã, múã Cõamacũ marĩ Ôpũ Jesucristo Pacure sĩcãrõmẽna usenire ticoadacu.

Judíoa niihẽrãrẽ Jesucristoye quetire wederigüe

⁷ Teero tiirã, Cristo marĩrẽ ñeeribitorra cãmerĩ ñeeña. Múã teero tiirã, Cõamacũ upetĩ macũ peti niirẽre eñonóadacu. ⁸ Aterẽ acabõrijãña: Cõamacũ marĩ ñecũsãmũãpũre cũ “tiigũda” jĩriguere diamacũ tiirigu niiwĩ. Teero tiigũ, Cristora judíoare tiiapugu atirigu niiwĩ. Cũ teero tiirẽmena Cõamacũ “tiigũda” jĩriguere eñorigũ niiwĩ. ⁹ Atecãrẽ acabõrijãña: Judíoa niihẽrã “Cõamacũ ùsarẽ bóaneõ ññagũ ãñunetõjõãrĩ” jĩdutigu, Cristo atirigu niiwĩ. Tee maquẽrẽ Cõamacãye queti jóaripũpu biiro jóanoã:

Teero tiirã, judíoa niihẽrã watoapu mũurẽ usenipeori tiigũda; mũurẽ basapeori tiigũda,†

jĩ jóanoã. ¹⁰ Aperopúcãrẽ biiro jóanoã:

Múã judíoa niihẽrã, cũyaramena useniña,‡

jĩ jóanoã. ¹¹ Aperopúcãrẽ biiro jĩñemoã:

Niipetira múã judíoa niihẽrã, Cõamacũrẽ “mũũ ãñunetõjõãgũ niia” jĩña.

Niipetiro macãrãpũra Cõamacũrẽ “ãñunetõjõãgũ niia” jĩãrõ,§

jĩ jóanoã. ¹² Isaíacã biiro jóarigu niiwĩ:

Isaí* pãrãmi niinũnũsegu bauãgũdaqui.

Cũ judíoa niihẽrã Ôpũ niigũdu niigũdaqui.

Cúa cũãrẽ “úsãrẽ netõnégũ niigũdaqui” jĩ padeoãdacua,†

jĩ jóarigu niiwĩ.

¹³ Cõamacũ marĩrẽ wãcũbayirere ticojú múãrẽ usenirĩ tiíaro. Múã cũãrẽ padeori, ãñurõ niirecutiri tiíaro. Múãrẽ Espiritu Santo tutuaromena bayirõ wãcũbayirere ticoaro.

¹⁴ Yãa wedera, múãrẽ biiro tũgueñaã: Múã ãpẽrãrẽ ãñurõ tiicũ; Jesucristoyere ãñurõ masĩcu; cãmerĩ wedequẽnomasĩcu. ¹⁵ Múã masĩrã niipacari, atipũpũre múãrẽ sĩque apeyẽ diamacãrã jóaawũ, múã tuoriguepũre acabõrijããrõ jĩgũ. Cõamacũ yũũre ãñurẽ ticojú yũũre sõnecõrigũ niiwĩ, ¹⁶ judíoa niihẽrãrẽ Jesucristoye quetire buearo jĩgũ. Paia basocã néeatirere Cõamacũrẽ ticoro tiirõbitorra yũũ judíoa niihẽrãrẽ cũãrẽ ticoãgãgã. Espiritu Santo cúaãrẽ

* 15:3 Salmo 69.9. † 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49. ‡ 15:10 Deuteronomio 32.43. § 15:11 Salmo 117.1. * 15:12 Isaí David pacũ niirigu niiwĩ. 1 Samuel 16. † 15:12 Isaías 11.10.

Cõãmácũyara sããrĩ tiigũdaqui. Teero tiirĩ, Cõãmácũ cũãrẽ “yáara niĩlya” jĩ ñeegũdaqui.

¹⁷ Jesucristo tiápuremena Cõãmácũ yũre cũũriguere ãñurõ tiia. Teero tiigũ, yũ paderere ãñurõ tugueñaã. ¹⁸ Cristo yũmena judíoa niĩhẽrãrẽ Cõãmácũre yũni tiirĩgu niĩwĩ. Cũ yũmena tiirĩgue dícare múãrẽ wedegũdacu. Yũ bueremena, teero biiri yũ tiirĩmena Cristo judíoa niĩhẽrãrẽ padeorĩ ti-iwĩ. ¹⁹ Areyecãrẽ, Cõãmácũ tutuaremena cũ sícãrã tiimasirenorẽ tiĩẽnowã. Espíritu Santo tutuaremena buewũ. Teerẽ tiigũ, Jerusalénru tée Iliria ditapu Cristo basocãre netõnére quetire wedetugu jeawũ. ²⁰ “Cristoye quetire ãpẽã buenoña manĩõpũre wedegũda” jĩ wãcũrigu niijĩgũ, tee tiiwũ. Æpẽã cũã buerĩgue macãrĩpũre buenũsedũgariwũ. ²¹ Yũ teero tiirere Cõãmácũye quetĩ jóarĩpũrũ biiro jóanoã:

Cũũye quetire sicato masĩhẽrãrẽ wedenoãdacua.

Cũũyere cũã tuorĩguere tuomasĩãdacua,‡
jĩ jóanoã.

Pablo “Romaru wáadũgaga” jĩ wãcũrigue

²² Yũ teemacãrĩru buewarucujĩgũ, múã pũtorũ wáamasĩriwũ ména. ²³ Atitóre teemacãrĩpũre bueyapanoã. Teero tiigũ, tiibũrecorũ múãrẽ ñadũgarĩgu niijĩgũ, ²⁴ Españaru wáagu, múã pũtorũ netõwágũda. Múãrẽ ñna, useni, péero niigũda. Too síro Españaru yũ wáari, múã yũre tiápuđgari, ãñunetõjõããdacu. ²⁵ Yũ Jerusalénru wáagũda tiia ména. Too macãrã Jesuré padeorãre tiápuđu, niyeru néewabosagu tiigũda. ²⁶ Jesuré padeorã Macedonia, Acaya dita macãrã niyeru néõrira niiwã. “Jerusalénru niirã bóaneõrãrẽ Jesuré padeorãre ticocoadã”, jĩrira niiwã. ²⁷ Cũã wãcũrõmena “ticocoadã” jĩrira niiwã. Æñurõ tiirã teero jĩrira niiwã. Judíoa Jesuyé quetire wederemena judíoa niĩhẽrãrẽ tiápuwa. Judíoa niĩhẽrã Jesuré padeojĩrã, cũãcã Cõãmácũ “ticogũda” jĩriguere ñeerira niiwã. Teero tiirã, cũã cuorémema judíopere tiápuro booa. ²⁸ Yũ tee niyerure Jerusalén macãrãrẽ ticotoagu, Españaru wáagu, múãrẽ ññanetõwagũda. ²⁹ Biiro wãcũã: Yũ múã pũtorũ jearĩ, Cristo yũmena niijĩgũ, múãrẽ cũ ãñurõ tiirere ticonemogũdaqui.

³⁰ Yáa wedera, múãcã Jesucristore padeoã; Espíritu Santo marĩrẽ cãmerĩ marĩ tiii. Teero tiirã, yũ Cõãmácũrẽ sãĩrõbirora múãcã sãĩapuya. Yé maquẽ niĩadarere bayiró sãĩbosáya. ³¹ Biiro sãĩbosáya: “Judearu niirã Jesuré padeohéra Pablöre ñañarõ tiirĩjããrõ. Teero biiri Jerusalén macãrã Jesuré padeorã Pablo cããrẽ néewaadarere useniremena ñeããrõ” jĩ sãĩbosáya. ³² Yũre ãñurõ wáari, Cõãmácũ boorĩ, múã pũtorũ useniremena jeagũdacu. Toorũ yeerisãgũdacu. ³³ Cõãmácũ ãñurõ niirecutirere ticogũ múã niipetiramena niĩãrõ. Teerora tiáro.

16

Roma macãrãpũre ãñuduticorigue

¹ Sícõ Jesuré padeogó múã pũtorũ wáago tiyo. Coo wãmecũtiyo Febe. Cencrea macãrã Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ tiápuwa menamacõ niyo. ² Múã Jesuré padeorã useniremena coore bocaya. Marĩ Jesuré padeorãre ãñurõ bocaro booa. Coo paure tiápuco. Yũcãrẽ tiápuyo. Teero tiirã, coore areyenó đsarĩ, ticowa.

‡ 15:21 Isaiás 52.15.

³ Aquila, cū ű nmo Priscila āñuārō. Y ű Jesucristoyere bueri, cūcā ű űre bueapuwa. ⁴ Āpērā ű űre sīadugári, cūcārē sīarīquiopacari, ű űre tiīpuwa. Cū teero tiiriguere ű ű dīcu űsenire ticoria; niipetira judīoa niihērā Jesuré padeorácā űsenire ticooya.

⁵ Jesuré padeorī pōna macārā cūāya wiip ű neārācā āñuārō.

Āpī ű ű maīg ű Epeneto āñuārō. Cūārā Asia ditap űre āpērā suguero Cristore padeosugérigu niī.

⁶ Maríacā āñuārō. Múārē tiīpugo bayirō padebosaaayo.

⁷ Yāa wedera Andrónico, Junias āñuārō. Cūcā ű űmena peresuwiip ű niiwā. Cū ű ű suguero Cristore padeoríra niiwā. Jesús cūyere wededutigu beserira cūārē “āñurā niīya” jīāyira.

⁸ Marī Ōpūrē padeog ű ű maīg ű Ampliato āñuārō.

⁹ Urbano marīmena Cristoye quetire wedeg ű āñuārō. Teero biiri ű ű maīg ű Estaquis āñuārō.

¹⁰ Apeles āñuārō. Cū Cristore āñurō padeog ű niī. Niipetire cū tiirére īñarā, “Jesuré āñurō padeog ű niī” jī īñāya.

Aristóbuloya wii macārācā āñuārō.

¹¹ Yāa wedeg ű Herodión āñuārō.

Teero biiri Narcisoya wii macārā marī Ōpūrē padeorā āñuārō.

¹² Trifena, Trifosa marī Ōpūyere bayirō paderā āñuārō.

Ūsā maīg ű Pésida marī Ōpūye maquērē bayirō peti padeg ű āñuārō.

¹³ Rufo āñuārō. Niipetira cūārē “marī Ōpūrē āñurō padeorī” jīīya. Cū paccā āñuārō. Coore ű ű pacore tiiróbiro īñā.

¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, āpērā Jesuré padeorā cūāmena niirā āñuārō.

¹⁵ Filólogo, Julia, Nereo, teero biiri cū bayio, Olimpás, niipetira Jesuré padeorā cūā ptop ű niirā āñuārō.

¹⁶ Múā cāmerī maīrémena āñudutiya.

Niipetira Cristore padeorē pōnarī macārā múārē āñuduticoya.

¹⁷ Yāa wedera, múā padeorére ñañorānorē, múārē batanucājeari ti-ibuyéranorē īñamasīña. Cūā múārē buerigue maquērē buericua. Teero tiirā, cūānorē tuorījāwa. ¹⁸ Cūāno marī Ōpū Cristo boorō tiirā mee tiicua; cūā boorépe tiirā niicua. Cūā āñurō wedesemeniremena diamac ű wedesera tiiróbiro wedesecua. Bayirō peti āñurō tuomasībayiherare jīditoremena padeorī ti-ijācua. ¹⁹ Múāpeja āñurō Jesús boorō tiirā tiīyiro. Niipetira múārē teero jīīya. Teero tiig ű, múāmena bayirō űseniā. Múārē āñurépere tiimasīrī boosā; ñañarépere tiimasīrī boorí. ²⁰ Múā āñurépere tiimasīrī, péerogā siro Cōāmac ű āñurō niirecutirere ticog ű múārē Satanārē docacūmubosari tiigūdaqui. Jesucristo marī Ōpū múārē āñurē ticoaro.

²¹ Timoteo ű űmena Jesuyé quetire wedeg ű múārē āñuduticoi. Yāa wedera Lucio, Jasón, Sosípater cūcā múārē āñuduticoya.

²² Y ű marī Ōpūrē padeog ű atipūrē Pablora jóabosagu múārē āñudutia. Y ű wāmecutia Tercio.

²³ Gayo múārē āñuduticoi. Jesuré padeorī pōna macārā cūāya wiip ű neārucuya. Y ű Pablo tiwiip ű cāniā. Erasto atimacā macārā paderáre wapaticotegu āñuduticoi. Teero biiri āpī Jesuré padeog ű Cuarto āñuduticoi.

²⁴ Jesucristo marĩ Ōpũ múã niipetirare aññuré ticoaro. Teerora tiiáro.

Pablo useniremena jóayaponorigue

²⁵ Marĩ Cõãmacũrẽ “aññunetõjõãĩ” jĩãda. Yũũ cũũye quetire aññurére bueri, teero biiri yũũ Jesucristo marĩrẽ tiibosáriguere wederi, cũũ múárẽ nemorõ padeorĩ tiimasĩqui. Yũũ wederé maquẽrẽ too sũguero macãrãpu tũomasĩiyira; yoari masĩña manirĩgue niiriro niiwũ. ²⁶ Atitópere Cõãmacũ cũũyara profetaye jóariguemena niipetire põnarĩ macãrãrẽ masĩrĩ tiiquí. Cõãmacũ catirucuga cũũ netõnére quetire wededutiqui, basocá cãũrẽ padeoáro jĩgũ, teero biiri cũũ boorépe tiiáro jĩgũ.

²⁷ Cõãmacũ sĩcũrã niigũ niipetirere masĩpetigure “aññunetõjõãĩ” jĩãda. Jesucristo tiiápuromena Cõãmacũ niirecutirere wãcũrã, teerora jĩrucujããda. Teerora jĩãda.

Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĀRĀRĒ Pablo jóasugueripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõamacũ booró cũũ beserigu niĩã Jesucristoyere wededutigu. Sõstenes marĩya wedegũmena ² múã Cõamacũrẽ padeorãre Corintopũ niĩrãrẽ ãñudutia. Múã Jesurẽ padeorãre Cõamacũ beserigu niĩwĩ, cũũ põna niĩãrõ jĩngũ. Niipetiro macãrãrẽ marĩ Ōpũ Jesurẽ padeorãre beserigu niĩwĩ. Jesucristo niipetira cũũrẽ padeorã Ōpũ niĩĩ. Cũũcã marĩ Ōpũ niĩĩ.

³ Cõamacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiĩaro.

Cõamacũ Cristomena ãñurẽ ticorẽ

⁴ Múã Jesurẽ padeorã niĩrĩ, Cõamacũ múãrẽ ãñurẽ ticorigu niĩwĩ. Cũũ teero tiĩrẽ ãñagũ, cũũrẽ usenire ticorucua. ⁵ Múã Jesucristomena niĩrĩ, Cõamacũ múãrẽ cũũye niipetire ãñurẽre ticorigu niĩwĩ. Teerẽ ticogu, múãrẽ cũũyere ãñurõ masĩrĩ tiĩrigu niĩwĩ. Āpẽrãrẽ múã cũũye quetire ãñurõ wederi tiĩrigu niĩwĩ. ⁶ “Cristo ãñurõ tiĩgũdaqui” jĩrĩgue, múã padeorĩ, diamacũ wáawũ. ⁷ Teero tiĩrã, múã marĩ Ōpũ Jesucristo putũaatidarere yueri, Cõamacũ ãñurẽ tiimasĩrere ticorẽ dusarĩa. ⁸ Cũũ múãrẽ padeorucũjãrĩ tiĩgũdaqui, tẽe atibũreco* petirĩpũ. Teero tiĩrã, marĩ Ōpũ Jesucristo putũaatiri, wapa cũohẽra niĩãdacu. ⁹ Cõamacũ cũũ jĩrẽre diamacũ tiĩgũ niĩĩ. Cũũrã múãrẽ beserigu niĩwĩ, cũũ macũ Jesucristo marĩ Ōpũmena sĩaãrõmẽna ãñurõ niidutigu.

Sĩquẽrã batarijãña

¹⁰ Yãa wedera, marĩ Ōpũ Jesucristo wãmemena múãrẽ aterẽ jĩĩã: Múã sĩaãrĩbĩro wãcũ, useniremena cãmerĩ wedeseya. Sĩaquẽrã batarijãña. Sĩaãrõmẽna wãcũ tũgueña, niirecutiya. ¹¹ Yũũre Cloẽ wãmecutĩgoya wii macãrã múã cãmerĩ ãñadũgaherere wedewa. ¹² “Basocã merẽã dícu wãcũrã tiĩiya”, jĩĩwã. Sĩaũ “yũũ Pablomena niĩã” jĩĩãyigu. Āpĩ “yũũ Apolomena”, Āpĩ “yũũ Pedromena”, Āpĩ “yũũ Cristomena niĩã” jĩĩãyira. ¹³ Teero jĩĩrijãrõ booa. Marĩ Cristore padeorã niĩjĩrã, sicapõna macãrã niĩã. ¿Yũũ Pablo múãrẽ curusapũ diabolosari? Diabolosariwũ. Múãrẽ wãmeõtira, ¿Pablo wãmemena wãmeõtiri? Wãmeõtiriĩyia. ¹⁴ Cõamacũrẽ usenire ticorẽmena aterẽ jĩĩmasĩã: Yũũ múãrẽ wãmeõtiriwũ. Crispo, Gayo dícurẽ wãmeõtiwũ. ¹⁵ Teero tiĩrã, sĩaũno “Pablo wãmemena wãmeõtĩnorigu niĩã” jĩĩmasĩriqui. ¹⁶ Abenaquẽ, Estẽfanaya wii macãrãcãrẽ wãmeõtiwũ. Yũũ wãcũãtã, Āpẽrãrẽ yũũ wãmeõtĩnemoriwũ. ¹⁷ Cristo yũũre wãmeõtĩdutigu cũũirigu niĩwĩ. Basocãre netõnẽre quetipere yũũre wededutigu cũũirigu niĩwĩ. Teerẽ yũũre cũũgã, masĩrĩ basoca wedeserobiro wedesedutiririgu niĩwĩ. Yũũ masĩrĩ basocabiro wedeseatã, yũũre tuorã aterẽ jĩĩbojĩya: “Pablo ãñurõ wedesemasĩqui”, jĩĩbojĩya. Tee dícurẽ wãcũrã, Cristo cũũrẽ curusapũ diabolosariĩgurepere tuomasĩribojĩya.

Cõamacũ tutuarere, cũũ masĩrẽre Cristomena masĩnoã

* 1:8 “Atibũreco” pecasãyemena: “este mundo” jĩĩdũgaro tiia.

¹⁸ Cristo curusapɯ marĩrẽ diabosarigue quetire marĩ wederi, pecamepɯ wáaadara “teero jĩãmajārã tiiya” jĩ wácũcua. Marĩ cũ netõnénorirapereja tee queti Cõamacũ tutuarere ẽñoã. ¹⁹ Cõamacũye queti jóaripũ teeré biiro jóanoã:

Cõamacũ jĩwĩ:

“Atibúreco macārã masĩri basoca cúa masĩrére búri niiré putuári tiigúda; cúa tuomasĩre ẽmajágúda”,†
jĩ jóanoã.

²⁰ ¿Deero putuái “masĩpetijãã” jĩrã, teero biiri buerí basoca, teero biiri sũcã atibúreco maquẽrẽ wedesemenirãcã? Cõamacũ atibúreco maquẽ cúa “tuomasĩã” jĩrẽre búri niiré putuári tiiquí. ²¹ Cõamacũ masĩgú niijĩgũ, atibúreco macārã cúa masĩrémena cũrẽ masĩri booriyigu. Netõnére quetire wederémenape tee quetire padeorãre netõnédaguyigu. Cũrẽ padeohérãpere tee quetire wederé búri niiré baucú.

²² Judíoa “Cõamacũ tutuaromena tiẽñorĩ ññatoarapɯ, múã wederére padeoáda” jĩiya. Griegoa atibúreco maquẽ masĩrére ãmaãya. ²³ Ɖsãpeja Cristo curusapɯ diarigũye quetire wedea. Judíoa teeré tuorã, ññaarõ jĩrõbiiro tugueñaya. Griegoacã tee quetire tuorã, “teero jĩãmajārã tiiya” jĩiya. ²⁴ Marĩ Cõamacũ beserirapeja, judíoa, griegoa, Jesucristoye quetire tuorã, Cõamacũ tutuarere, cũ masĩnetõjõãrere tuomasĩã. ²⁵ Atibúreco macārã Cõamacũ masĩrére búri niiré wácũũya. Niiria. Cõamacũ masĩrépe basocã masĩre nemorõ niã. Apeyeréja, Cõamacũrẽ tutuhegu tiirõbiiro ññaãya. Niiria. Cũ tutuarere basocã tutuare nemorõ tutuanemore niã.

²⁶ Yã wedera, múã too sugueropɯ niiriguere wácũña. Cõamacũ múãrẽ beseri, puarãgã atibúreco maquẽrẽ masĩri basoca niiwũ. Puarãgã dutirã niiwũ. Puarãgã õpãrãya wedera niiwũ. ²⁷ Cõamacũ biiro tiiyigu: Cũ atibúreco maquẽ masĩri basocare bobodutigu, cúa “tuomasĩhãrã niíya” jĩrãrẽ beseyigu. Dutirãre boboo wáadutigu, dutiré cõohérare beseyigu. ²⁸ Cõamacũ basocã besegu, búri niirãrẽ, ãpãrã doonórãrẽ, wapamanirãrẽ beseyigu. Cũ teero tiigú, ɯpũtĩ macãrã búri niirã putuáaro jĩgũ, teero tiiyigu. ²⁹ Teero tiirã, marĩ Cõamacũ ññacoropɯ jeari, sícũ “yũ ãpãrã nemorõ niiwũ” jĩmasĩriqui. ³⁰ Cõamacũ basiro múãrẽ Jesucristomena sícãrĩ niirĩ tiiyigu. Cristomenarã marĩ masĩré cõoa. Cũmenarã Cõamacũ marĩrẽ “cúa ãñurãrã niíya” jĩ ññaqui. Marĩrẽ cũ põna niirĩ tiirigu niiwĩ. Teero biiri marĩrẽ netõnéri tiirigu niiwĩ. ³¹ Teero tiirã, Cõamacũye queti jóaripũ jĩrẽmena putuáa. Biiro jóanoã: “Yũja ãñunetõjõãgũ niã; biiro tiigúno niã” jĩdugagũno jĩrĩjãrõ booa. Biirope jĩrõ booa: “Marĩ Ɖpũ ãñunetõjõãgũ niĩ; biiro tiirigu niiwĩ jĩrõ booa”,‡ jĩ jóanoã.

2

Cristo curusapɯ diarigue queti

¹ Yã wedera, yũ múã putopɯ Cõamacũye quetire wedegu jeagu, biiro tiiwá: Tuomasĩrõrã wedewɯ. Wisiõre wãmemena, atibúreco macãrãye masĩrémena wederiwɯ. ² Yũ múã putopɯ niigũ, “Jesucristoye queti, cũ curusapɯ diarigue dícare wedeguda” jĩ wácũwũ. ³ Múãrẽ wedegu, tutuhegu niiwũ. Bayiró cuigu, ñãpõpitemena niiwũ. ⁴ Yũ múãrẽ padeorĩ boogú, atibúreco macãrãye masĩrémena wedeseriwɯ. Teero wedeserono tiigú, yũ wedeseri, Cõamacũ cũ

† 1:19 Isaías 29.14. ‡ 1:31 Jeremías 9.24.

Espíritumena cūu tutuarere ẽñorígu niiwĩ. ⁵ Teero tiigú, atibúreco macārāye masírēmena múārẽ padeorí tiiríwũ. Cõamacũ cūu tutuaromenape múārẽ padeorí tiirígu niiwĩ.

Cõamacũ masírere Espiritu Santomena tũomasĩã

⁶ Teero niipacari, Jesurẽ añurõ padeorápũre masírere wedea. Tee masírẽ atibúreco macārāye masírẽ mee niĩã; cūārẽ dutirāye masírẽ mee niĩã. Cūã máata petiádacua. ⁷ Ƴsãpe wedera, Cõamacũye masírere wedea. Cūu masírẽ too sũguero macārāpũ masĩña maniriguere wedea. Atibúreco tiíadari sũguero, Cõamacũ tee yayíorere “biiro tiigúda” jĩ wãcũtoayigu. Marĩrẽ netõnẽadarere, marĩrẽ ãmũãsepu añurõ tiíadarere wãcũyuetoyigu. ⁸ Sícũno atibúreco macārã dutigú teerẽ tũomasĩriyigu. Tũomasĩrã doca, marĩ Ɔpũ añunetõjõãgũrẽ curusapũ siãríbojĩya. ⁹ Cõamacũye queti jóaripũpu teero jóanoã: Cõamacũ cūurẽ maĩrãrẽ añurẽ quẽnoyũeyigu.

Sícũno Ìnaririguere, cūu tuoririguere, cūu wãcũririguere quẽnoyũeyigu,* jĩ jóanoã. ¹⁰ Tee añurẽ marĩ masĩririguere Cõamacũ Espiritu Santomena marĩrẽ masĩrĩ tiii. Espiritu Santo niipetire wisiónetõncãrere, Cõamacũ tiíadarere masĩpetijãĩ.

¹¹ Marĩ ãpĩ cūu wãcũrere masĩria. Cūu sícũrã cūu wãcũrere masĩqui. Tee tiirõbiri sícũno Cõamacũ wãcũrere masĩriqui; Espiritu Santo dícu cūu wãcũrere masĩ. ¹² Atibúreco macārã wãcũrēmena Cõamacũ marĩrẽ ticoriguere tũomasĩria. Espiritu Santo Cõamacũ marĩrẽ ticodiocorigũ wãcũrẽ ticorēmenape tũomasĩã. ¹³ Ƴsã teerẽ wedesera, Espiritu Santo “biiro bueya” jĩrēmena wedesea. Ƴsã basiro masírēmena wedeseria. Espiritu Santo buedutirobirora cūurẽ cuorãre buea.

¹⁴ Espiritu Santore cuohẽgupeja Espiritu Santo buerere boorĩqui. “Teero jĩãmajãrã tiiya”, jĩĩqui. Espiritu Santo tiíapremena dícu Cõamacũyere tũomasĩnoã; “¿diamacũrã niĩ?” jĩ besemasĩnoã. Teero tiigú, Espiritu Santore cuohẽgu cūu buerere tũomasĩriqui. ¹⁵ Espiritu Santore cuogũpeja niipetire Cõamacũyere tũomasĩqui; “¿diamacũrã niĩ?” jĩ besemasĩqui. Cūurẽna Espiritu Santore cuohẽgupe tũomasĩriqui; “¿diamacũrã tiigãri cūu?” jĩ besemasĩriqui. ¹⁶ Cõamacũye queti jóaripũpu teero jóanoã:

Sícũnopera marĩ Ɔpũ wãcũrere masĩriqui.

Sícũnopera Cõamacũrẽ “aterẽ biiro tiiyã” jĩ dutimasĩriqui,†

jĩ jóanoã. Marĩpe Cristo wãcũrere tũomasĩã.

3

Cõamacũrẽ padecoteraye maquẽ

¹ Yãa wedera, múārẽ Jesurẽ añurõ padeorápũre tiirõbiri wedemasĩriwũ. Atibúreco macārãrẽ tiirõbiri wedewũ. Cristoyere wĩmarãrẽ wedegabiro wedewũ. ² Múārẽ wĩmarãbiri wisíoheregãrẽ wedewũ. Múã wisíorere tũomasĩhẽrã niiwũ ména. Sícũ wĩmagũ õpẽã ãpũgũrẽ yaarẽ ecaróno tiirã, õpẽcõre tĩãcua. Teerora múārẽ tiiwũ. Teerora yũu mecãtĩgãrẽ wisíorere wederi, tuoribocu. ³ Múã atibúreco macārãbiri niicu ména. Múã cãmẽrĩ ugora, cãmẽrĩ Ìnadugahera atibúreco macārãbiri niicu; cūã boorõ tidugãrãbiri tiicú. ⁴ Múã sĩquẽrã biiro wedesea: “Yũu Pablomena niĩã”, ãpẽrã “yũu Apolomena niĩã” jĩã. Teero jĩrã, atibúreco macārãbiri wedesera tĩã.

* 2:9 Isaías 64.4. † 2:16 Isaías 40.13.

⁵ ¿Noá niĩ Apolos? ¿Noá niĩ yuu? ʒsã Cõãmacūrē padecoteri basoca niã. ʒsã wederiguemena múã marĩ Ōpārē padeowá. ʒsãcõrõ Cõãmacū tiidutirere tiwá. ⁶ Yuu sicato otegú tiiróbiro múãrē wedenucāwá. Apolos yuu oteriguere oco píogu tiiróbiro múãrē buenemoyigu. Cõãmacūpe teeré bucuarĩ tiiquĩ. ⁷ Oteré otegú, oco píogu upatĩ macārã mee niĩya; Cõãmacūpeja upatĩ macū niiqui. Cũãrã ũsã oteriguere bucuarĩ tiigú tiiróbiro basocãre padeonemórĩ tiiqui. ⁸ Oterĩ basoca, oco piorĩ basoca sĩcãrĩbiro niĩya. Cõãmacū cããrē cãã paderigucõrõ wapatĩgũdaqui. ⁹ ʒsã Cõãmacūrē padecoteri basoca sĩcãrõmẽna padea. Múã cãũye oteré cõorĩ dita tiiróbiro niã.

Teero biiri múã sicawĩ Cõãmacū tiinucãri wii tiiróbiro niã. ¹⁰ Cõãmacū yũre buemasĩre ticorẽmena wii nucõmenigũ tiiróbiro múãrē añurõ buenucāwá. ʒpĩ múãrē buenemogũ, wiiré tiinemómũãgũ tiiróbiro tiigú tiĩ. Wiiré padeapura añurõ tiiró booa. ¹¹ Botarĩ nucõãri siro, ʒpĩ nucõquẽnõmasĩriqui. Jesucristo botarĩ nucõrigue tiiróbiro niĩ. ¹² Jesucristoyere añurõ diamacú buerá oro, plata, apeyé ũtãperi wapapacãremena wii tiinemómũãrã tiiróbiro tiicúa. ʒpẽrã merẽã buerãpe yucũ páaremena, táamena, muĩmena tiinemómũãrã tiiróbiro tiicúa. ¹³ Atibãreco petirĩ, pecame atiadacu. Tii pecamerã niipetira basocá tiiriguere baurocá ẽñoãdacu. Cõãmacū basocá tiiriguere jũãrĩ ñãgũ, besegú tiiróbiro bese, wapatĩgũdaqui. ¹⁴ Sĩcũ añurõ tiigú, wii wapapacãremena tiinemómũãgũ tiiróbiro niiqui. Cũũ paderigue jũũricu. Netõãri siro, wapatĩnogũdaqui. ¹⁵ ʒpĩ cũũ paderigue jũũãdacu. Teero wãari, niipetire cũũ tiirigue ditipetijõãdacu. Cũũ sĩcũã pecamerẽ dutiwitĩwarigu tiiróbiro netõgũdaqui.

¹⁶ ¿Múã masĩri? Múã Cõãmacūwii tiiróbiro niã. Espĩritu Santo múãpũre niĩ. ¹⁷ Sĩcũ Cõãmacūwiire ñãñorĩ, Cõãmacū basirora cãũya wiire ñãñoãrigure ñãñarõ tiigũdaqui. Cõãmacūwii añunetõjõãri wii niã. Múãrã tiiwĩ niijãrã tiã.

¹⁸ Wisirijãña. Sĩcũ biiro wãcũboqui: “Yuu atibãreco macãrãye masĩre masĩpetijãã”, jĩ wãcũboqui. Teero wãcũgũno masĩhẽgũbiro niijããrõ. Cũũ teero niirĩ, Cõãmacū cãũrē añurõ masĩgũ putuãri tiigũdaqui. ¹⁹ Atibãreco macãrãye masĩre Cõãmacū ñãacoropũre teero jĩãmajãre niã. Cõãmacũye queti jóaripũpu teero jóanoã: “Cõãmacū atibãreco macãrãrē cãã tiiditõmeniremena ñãñarõ putuãri tiiquĩ”,* jĩ jóanoã. ²⁰ Aperopũre Cõãmacũye queti jóaripũpũre ate jóanemonõã: “Marĩ Ōpũ ateré masĩqui: Masĩri basoca wãcũrē buri niirẽ niã”,† jĩ jóanoã.

²¹ Teero tiirã, “ñimena niã; cãũ biiro tiigú niĩ” jĩ wãcũrijãrõ booa. Cõãmacū múãrē añurõ wãari boogú, niipetirere, niipetirare tiiapudutigu tico-coyigu. ²² Yuu Pablo, Apolos, Pedro, ũsã múãrē tiiapura niã. Atibãreco maquẽ, catirẽ, diaadare, atitõ maquẽ, too síro maquẽ múãrē tiiapure niã. Niipetire múãye niã. ²³ Múãpe Cristomena niã. Cristope Cõãmacũmena niĩ.

4

Cristoye quetire wederã paderigue

¹ Múã ũsãrẽ biiro wãcũrõ booa: “Cristore padecoteri basoca niĩya; Cõãmacũye quetire too sũguero macãrãpu masĩña manĩriguere wedecotera niĩya”, jĩ wãcũrõ booa. ² Wedecotegũno cãũrẽ dutiarircõrõ diamacú tiiró booa. Teero tiirã, ʒpẽrã cãũrē padeoãdacua. ³ Múã yuu paderẽre beseri,

* 3:19 Job 5.13. † 3:20 Salmo 94.11.

péerogã wãcũpatiria. Queti beserí basoca beseri, wãcũpatiria. Yũu basiro yũu tiirére beseria. ⁴ Yũu paderére wãcũgã, “ñañarõ tiiátu” jĩi wãcũria. Teero wãcũripacu, “ãñurõ paderucua” jĩi besemasĩriga; marĩ Òpũ dícu yũu tiirére besequí. ⁵ Teero tiirã, ãpẽrã tiirére besesũguerijãña. Marĩ Òpũrẽ yueya. Cũũ pũtaatigu, niipetire basocã masĩña manimĩriguere bauanégũdaqui. ãpẽrã apeyenó tiirã wáari, cãũ wãcũwarere masĩña maniã. Cõãmacũ teecãrẽ baurocã bauanégũdaqui. Tiibũreco niirĩ, Cõãmacũ niipetirare cãũ tiirigue põõtẽõrõ ãñurẽ ticogũdaqui.

⁶ Yãa wedera, teerẽ wedegu, múãrẽ ãñuróre boosãgũ wedea. Teero tiigú, Apolos, yũu ãsãye maquẽmena múãrẽ queorẽ ticoawũ. Múã Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora queorõ tiiãro jĩgũ, tee queorere ticoawũ. Teemena múã aterẽ jĩnemoribocu: “Ûsãrẽ buegúpe múãrẽ buegú nemorõ ãñurõ buenemo”, jĩribocu sãa. ⁷ Múã ãpẽrã nemorõ ãñurã niiria; masĩnetõnucãrã niiria. Niipetire múã cõorẽ Cõãmacũ ticorigue dícu niã. Cũũ ticorigue niipacari, ¿deero tiirã múã basiro buarĩra tiirõbiri tugueñaĩ?

⁸ Múã niipetire cõorãbiri tugueñacu. Teero biiri Cõãmacũ tiimasĩre ticorere cõopetĩrãbiri tugueñacu. Òpãrãbiri tugueñarã, ãsãrẽ boorĩa. Múã òpãrã niirĩ, nemorõ ãñuniãdacu ãsãrẽ. Múã diamacũrã òpãrã niãtã, ãsãcã múãmena duti-apubocu. ⁹ Yũu biiro tugueñaã: “Ûsã sããcõããdarãbiri niirã tiiã”, jĩi tugueñaã. Sããcõãnoãdara watoapu Cõãmacũ ãsãrẽ Jesús cãũyere wededutigu beserirare niituropu cũũrirãbiri tugueñaã. Atibũreco macãrã, ãmuãse macãrã ãsãrẽ Ìnanucũua, “deero wãaadari” jĩrã. ¹⁰ Ûsã Cristoye dícuere wederẽ wapa basocã ãsãrẽ biiro wãcũcua: “Tuomasĩhẽrã, tutuhera, búri niirã niĩya”, jĩi wãcũmicua. Múã basiro dícu biiro wãcũcu: “Ûsãcã Cristomena niijĩrã, tuomasĩpetira, tutuara, quionĩremena Ìñanorã niã”, jĩi tugueñamicu. ¹¹ Sicatopũra ãsã ñañarõ netõnucãwũ. Atitócãrẽ teerora yapacutĩjãã. Juabõara niã; oco sãnidugãra niã; suti cõohẽra niã. Basocã ãsãrẽ ñañarõ pãaapeya. Ûsãya wii peti maniã. ¹² Ûsã boorẽnorẽ sãããdara, ãsã basiro bayirõ padea. Basocã ãsãrẽ ñañarõ wedeserĩ, cããrẽ ãsãpe “ãñurõ wãaaro” jĩi sãĩbosãa. Ûsãrẽ ñañarõ tiirĩ, teero tugueñajãã. ¹³ Basocã ãsãrẽ ñañarõ wedepatiri, cããrẽ ãñurõmena quẽnoã. Atibũreco maquẽ cãũ cõãrẽ tiirõbiri, cãũ boohẽrebiri ãsãrẽ Ìñaãya. Sicatopũra doonacãrira teerora doorucũjãya.

¹⁴ Múãrẽ bobodutigu mee jóaa; múãrẽ maĩgũ, yũu põnãbiri diamacũ wãcũrĩ boogũ wedea. ¹⁵ Múã pau diez mil Cristoye quetire buerãre cõomasã. Teero pau cõopacãri, sãcãrã niĩ múãrẽ wedesũguerigu. Yũũrã niã “Jesucristo basocãre netõnẽgũ atirigu niiwĩ” jĩrẽ quetire wedesũgugu. Múã tee quetire tuorã, cãũrẽ padeonucãwũ. Teero tiigú, yũu múã pacũbiri niã. ¹⁶ Teero tiigú, múãrẽ biiro tiirĩ boogã: Yũu tiirẽcutirere Ìnacũ, tiinũnũseyã. ¹⁷ Yũu teerẽ boosãgũ, Timoteore múã pũtopũ ticocogu tiiã. Cãũrẽ maĩã. Cũũ yũu macũbiri niigũ niĩ. Marĩ Òpũyere diamacũ tiirucũ. Yũu Cristore padeogũ tiirẽcutirere cãũ múãrẽ wedegũdaqui. Yũu niipetiropu niipetira Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ wederẽnocãrẽ wedegũdaqui.

¹⁸ Siquẽrã múã menamacãrã biiro wãcũcua: “Ûsã Pablo nemorõ Cõãmacũyere tuomasfã. Teero tiigú, cuigu, atiriqui” jĩi wãcũmicua. ¹⁹ Yũũpe “Cõãmacũ boorĩ, máata múã pũtopũ wãaguda” jĩi wãcũã. Toopũ wãagu, teero wedesera wederere masĩgũda. Tee dícuere masĩricu. “¿Diamacũrã Cõãmacũ tutuaremena cãũyere tiirãra tiiĩ cãã?” jĩi masĩgũda. ²⁰ Cõãmacũ dutirẽ

marĩpũre jeari, marĩ wedeseremena dícu teeré ãñoríá; cũũ tutuaremenape ãñonóá. ²¹ ¿Ñeeré tiirí boogári múá? ¿Yũũ múá putopũ wáagu, pacũ cũũ põnaré ñañarõ tiirõbirora múáré ñañarõ tiirí boogárite? ¿Maĩremenapere wederi boogárite?

5

Ñañaré tiigũre cõãdutire

¹ Múãmena niirã cũã tiiré queti ãnopú jeatoaa. Biiro tũonóã: Sícũ múã menamacũ cũũ pacũ dúuturigore ãma, ñamocutiayigu. Biiro tiirénoré Cõãmacũré padeohéracã “teero tiirĩjãña; bayirõ ñañaré niia” jĩcua. ² ¿“Apẽrã nemorõ niinetõnucãã” jĩgari múá mena? Wãcũpatirono tiirã, múã wãcũpatiriayiro. Wãcũpatirapeja, cũũré cõãbojĩyu; múãmena neãdutiiribojĩyu. ³ Yũũ ãnopú niipacu, yũũ wãcũrémena múã putopũ niigũbiro tugueñaã. Teero tiigũ, yũũ wãcũrépũre teero ñañaré tiigũre “cõãrõ booa” jĩtoaa. ⁴ Múã neãrĩ, yũũcã yũũ wãcũrépũ múã putopũ niipugũda. Marĩ Õpũ Jesús tutuarecã múãmena niia dacu. ⁵ Múã teero neãrã, cũũré cõãjãña. Wãtĩré wiyayá, cũũya õpũãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiarõ jĩrã. Teero ñañarõ netõgũ, duubóqui. Cũũ teeré duurĩ, marĩ Õpũ Jesús putũaatigu, cũũ yeeripũnaré netõnégũdaqui.

⁶ Teero tiirã, “ãsãpe ãpẽrã nemorõ niinetõnucãã” jĩrijãña. Múã ateré masiã: Pã tiirã pũuaro jĩrã, pã pũuri tiirére wũocua. Cũã péerogã wũoari siro, tee niipetiropũ sesajõãcu. Teerora basocã ñañaré tiirére pẽnicúa. ⁷ Teero tiirã, pẽnirĩ jĩrã, ñañaré tiigũre cõãjãña. Múã teero tiirã, ãñurã putũaadacu. Judíoa Pascua bosebũrecore pã pũuremena wũoya maniré dícu re yaacua. Wũoya maniré tiirõbiro niirã niia múã. Cristo basirora marĩ ñañaré tiirére cõãgũ, sããnórigu niiwĩ marĩye wapa. Cũũrã Pascua niirĩ, oveja cũã sããnórígũbiro niĩ. ⁸ Teero tiirã, pã pũuri tiirére cõãrãbiro ñañaré tiirére duuáda. Pã pũuri tiirére wũoya manirẽbiro niia da. Teero tiirã, ãñuré tiidũgãra, tiiditõre manirõ Cristo marĩré tiibosãriguere useniremena tiia da.

⁹ Yũũ too sũguero jóaripũpũ biiro jóawũ: “Ñeeapesodeaatiramena bapacutirijãña”, jĩ jóawũ. ¹⁰ Yũũ teero jóagu, “atibũreco macãrã ñañaré tiirãmena wedeserijãña” jĩgũ mee tiiwũ. Múã “ñeeapesodeaatiramena, ugorepiramena, yaarĩ basocamena, weerirare padeorãmena wedeseria” jĩrãpeja, atibũrecore cõãwitiwabojĩyu. ¹¹ Yũũ biirope jĩdũgagu tiiwũ: “Sícũ ‘Jesuré padeorã’ jĩpacũ, ñeeapesodeaatigu niirĩ, cũũmena bapacutirijãña. Teero biirĩ ugorepigumena, weerirare padeogũmena, quetipigumena, cũmurépigumena, yaarépigumena bapacutirijãña. Cũũnomena sãcãrĩno yaarijãña”, jĩiwũ. ¹²⁻¹³ Yũũ Jesuré padeohérare beseria. Cõãmacũ basiro cũãrẽ bese, diamacũrã wapa tiigũdaqui. Múãmena niirãpere besero booa. Teero tiirã, Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora tiiyã: Múã watoapũ ñañaré tiigũre cõãjãña.

6

Jesuré padeorã cãmerĩ wedesãre

¹ Múã Jesuré padeorã cãmerĩ wedesãrã tiia yiro. Sícũ ãpĩrẽ ñañaré tiia jĩyi. Teero tiiarĩ siro, ¿deero tiirã Jesuré padeohérare queti beserĩ basocare quẽnodutĩ? ¿Deero tiirã Jesuré padeorãpere suocó, quẽnodutĩrĩ? ² ¿Ateré múã masĩrite? Atibũreco petiarĩ siro, Cõãmacũré padeorã atibũreco macãrãrẽ

beseadacua. Múã atibúreco macārārē beseadara niipacara, ¿deero tiirá teegārē múã basiro quēnomasĩrii? ³ ¿Atecārē masĩriite? Atibúreco petiári siro, marĩ ángleare beseadacu. Cúārē beseadara niijĩrā, múārē wáarepere nemorō quēnomasĩrō booa. ⁴ Múã cāmerĩ wedesārā, ¿deero tiirá Jesuré padeohégure múã quioníremena ññahégūrē quēnodutĩ? ⁵ Múārē boboáro jĩgũ, teero jĩã. Múã cāmerĩ wedesārĩ, ¿múã watoapure sicũ Jesuré padeogú quēnomasĩgũno manidójãite? ⁶ Cúārē besedutirono tiirá, múã Jesuré padeorá niipacara, Jesuré padeohéra putope quēnodutĩra wáacu.

⁷ Múã basiro cāmerĩ wedesārā, bayiró ññañaré tiirá tia; múã sicārōména niimiárigue petimasĩrōpejōacu. Múārē ññañaré tiirére teero tagueñajārĩ, nemorō añubocu. Múáyere yaarĩ, teero ññajārĩ, nemorō añubocu. ⁸ Múã teero ññajārōno tiirá, múã basirora Jesucristore padeorá múãya wederare ññañarō tii, cúáyere yaajācu.

⁹ ¿Ateré múã masĩriite? Ññañaré tiirá Cōāmacũ Ōpũ niirōpũ jearicua. Wisirĩjãña. Ñeeapesodeaatira, weerirare padeorá Cōāmacũ Ōpũ niirōpũ jearicua. Teero biiri wāmosiárirra niipacara ãpērāména ñeeapera, ãmúã sesaro numiāmena niirābiro tiirá, numiã sesaro ãmúãména niirābiro tiirá Cōāmacũ Ōpũ niirōpũ jearicua. ¹⁰ Yaarépira, ugorepira, cūmurépira, quetipira, tiiditórepira Cōāmacũ Ōpũ niirōpũ jearicua. ¹¹ Tiatopure múã síquērā teorora tiirécũtimirira niiwũ. Teero tiiri siro niipacari, Cōāmacũ múã ññañaré tiirére coserĩgu niiwĩ; múārē cū pōna niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Marĩ Ōpũ Jesuména, Espĩritu Santomena Cōāmacũ múārē “aññurārā niĩya” jĩ ññaqui.

Múãye òpũũrĩ Cristoya òpũũmena cãmeyioa

¹² Múã síquērā biiro wedesecu: “Marĩ tiidugárere tiimasfã”, jĩicu. Teerora niĩã, niirōpeja. Apetó tiiró, marĩ tiidugáre marĩrē tiiapuricu. “Marĩ tiidugárere tiimasfã” jĩrē diamacú niipacari, marĩ tiidugáre marĩrē dutirijããrō. ¹³ Apeyé cūã wedesere diamacú niĩã: “Yaaré páaga maquē tiirĩgue niĩã; páagape yaaré boocú”. Cōāmacũpe tee puarópure petirĩ tiigúdaqui. Apeyepé diamacú niiria. Cōāmacũ òpũũrĩrē tiigú, ñeeapesodeaatidari òpũũrĩrē tiirĩyigu. Marĩye òpũũrĩ Jesús booró tiiadare òpũũrĩ niĩã. Jesupé teeòpũũrĩ Ōpũ niĩĩ. ¹⁴ Cōāmacũ Jesuré masòrigũ niiwĩ. Teerora cūã tutuaremena marĩcārē masògúdaqui.

¹⁵ ¿Ateré múã masĩriite? Múãye òpũũrĩ Cristoya òpũũmena cãmeyioa. ¿Marĩ Cristoya òpũũrē ñeeape wapatári basocoya òpũũmena cãmeyioadari? Tiiridojãã. ¹⁶ ¿Atecārē masĩriite? Ëmũ ñeeape wapatári basocomena niigũ, cúã puarã sicaòpũũ tiiróbiro putuácu. Cōāmacũye queti jóaripũpũ tee maquē jóanoã: “Cúã puarã sicaòpũũ tiiróbiro putuáadacua”,* jĩ jóanoã. ¹⁷ Teerora sũcã sicũ Jesucristo marĩ Ōpũũmena niigũ, cūã wácũrēména cūũmena cãmeyioqui.

¹⁸ “Ápērārē ñeeapedugamiga” jĩ wácũrōno tiigú, teeré dutiwáya. Apeyé marĩ ññañaré tiiré marĩye òpũũrĩrē ññañorĩcu. Marĩ ñeeapesodeaatirape, marĩye òpũũrĩ petire ññañarã tia. ¹⁹⁻²⁰ ¿Múã masĩriite? Marĩrē Cōāmacũ Espĩritu Santore ticorigũ niiwĩ. Marĩye òpũũrĩ Espĩritu Santoya wiirbiro niĩã. Cūã marĩmena niĩĩ. Cōāmacũ wapapacáreména marĩrē wapatĩrigu niiwĩ. Teero tiirá, marĩye òpũũrĩmena marĩ booró tiimasĩña maniã. Marĩye òpũũrĩ, marĩ wácũrē Cōāmacũye niĩã. Marĩye òpũũrĩmena aññurē tiáda, ãpērã Cōāmacũrē aññurō wácũãrō jĩrã.

* 6:16 Génesis 2.24.

7

N̄m̄oc̄utire maquē

¹ Mec̄utīgārē m̄áá jóarip̄ũrũ s̄aĩn̄áriguere ȳuuḡuda. N̄m̄oc̄utitheri, ãñujãã, ãñurõpeja. ² Teero niipacari, n̄m̄oc̄utithera noo boorõ ñeeapesodeaatibocua. Teero tiirã, ãm̄uã c̄uãcõrõ n̄m̄oc̄utiro booa. Numiãcã c̄uãcõrõ man̄c̄utiro booa. ³ Ɛm̄ũ c̄uũ n̄m̄om̄ena ãñurõ niĩarõ. Cooçã c̄uũmena teerora niĩarõ. ⁴ Man̄c̄utigore cooya õp̄ũũ d̄icũ niiria; coo man̄ boorõbirora c̄uũmena niĩrõ booa. Coo man̄c̄ārē c̄uũya õp̄ũũ d̄icũ niiria; c̄uũ n̄mo boorõbirora coomena niĩrõ booa. ⁵ C̄uã biiro tiĩaro: Numiõ coo man̄ coomena niidugari, ȳuũaro. C̄uũcã coore ȳuũaro. Apetõ tiirã, c̄uã biiro cãmerĩ j̄ĩbocua: “Marĩ tiirucũbiri tiirijããa m̄ena; Cõãmacũpere sũbuseada”, j̄ĩ wedesebocua. C̄uã “noquē b̄urecori sũbuseada” j̄ĩ quẽnoãri siro, sũbusecua. Sũbuseari siro, too sũguero niirecutiarobirora man̄mena, n̄m̄om̄ena niĩarõ. Teero tiih̄eri, c̄uã wãcũtutuh̄eri, Satanás ñañarē tiidutiboqui. Æp̄erãm̄ena noo boorõ ñeeaperi tiibõqui.

⁶ Ȳuũ m̄uãrē teerē dutirẽbiri j̄ĩgũ mee tiia. “M̄uã teero tiirĩ, ãñuãdacu” j̄ĩgũ, teero j̄iã. ⁷ Ȳuũ biiro wãcũã: Ȳuũ m̄uã niipetirare ȳuũ tiirõbiri n̄m̄omanirã niirĩ boomiga. Cõãmacũpe basocãcõrõrē c̄uã tiĩadarere cũrigu niĩwĩ. Æp̄erãrē n̄m̄omanidutigu, man̄manidutigu cũrigu niĩwĩ. Æp̄erãpere n̄m̄oc̄utidutigu, man̄c̄utidutigu cũrigu niĩwĩ.

⁸ Mec̄utīgã m̄uã n̄m̄omanirãrē, man̄manirãrē, wapewia numiãrē j̄ĩgũda. M̄uã ȳuũ tiirõbiri n̄m̄oc̄utitheri, man̄c̄utitheri, ãñuniã. ⁹ Ɛm̄uã numiãmena niidugara n̄cãh̄erãno n̄m̄oc̄utiaro. Numiãcã teerora man̄c̄utiaro. C̄uã n̄m̄oc̄utiri, man̄c̄utiri, nemorõ ãñuã. Teero tiirã, c̄uã numiãmena, ãm̄uãmena niidugare d̄icure wãcũricua.

¹⁰ Ȳuũ wãmosiãrirare biiro dutia: Ate marĩ Ɔp̄ũ dutirẽ niĩã; ȳuũ dutirẽ mee niĩã: Numiõ coo man̄rē cõãrijããrõ. ¹¹ Cõãgõ, s̄icõrã p̄tuãaro; o coo man̄ niim̄iriḡmena quẽnoãrõ; c̄uũmena niĩarõ sũcã. Ɛm̄ucã teerora c̄uũ numorē cõãrijããrõ.

¹² Æp̄erãrẽjã ȳuũ wãcũrere biiro j̄ĩgũda. Ate wãcũrē marĩ Ɔp̄ũ ȳuũre wederé mee niĩã. Apetõ tiigũ, s̄icũ m̄uã menamacũ Jesurẽ padeohẽgore n̄m̄oc̄utiboqui. Coo c̄uũmena niirucudugari, cõãrijããrõ. ¹³ Teerora sũcã padeohẽgure man̄c̄utigocã coomena c̄uũ niirucudugari, cõãrijããrõ. ¹⁴ Padeohẽgu n̄mo coo Jesurẽ padeorẽ wapa coo man̄cã Cõãmacũ ãñurõ tiinõrigu niĩqui. Teerora padeohẽgo man̄ c̄uũ Jesurẽ padeorẽ wapa c̄uũ n̄mocã Cõãmacũ ãñurõ tiinõrigo niico. Teero tiirã, c̄uã põna Jesurẽ padeohẽra põna tiirõbiri niiricua. Teero tiigũ, Cõãmacũ c̄uã põnarē ãñurõ tiĩqui. ¹⁵ Jesurẽ padeohẽgũno c̄uũ numorē cõãdugagu, cõãjããrõ. Jesurẽ padeohẽgocã coo man̄rē cõãdugago, cõãjããrõ. “Ȳuũre cõãrijãña; ȳuũmena nijãña”, j̄ĩmasiña mania. Cõãmacũ marirē cãmerĩquẽrõ manirõ niirecutiri booi. ¹⁶ Jesurẽ padeogõ coo man̄rē Jesurẽ padeohẽgure “ȳuũmena niigũ, padeogũdaqui” j̄ĩmasiña mania. Teerora sũcã Jesurẽ padeogũcã c̄uũ n̄mo Jesurẽ padeohẽgore “ȳuũmena niigõ, padeogõdaco” j̄ĩmasiña mania.

¹⁷ Tee biipacari, aterẽ ȳuũ niipetiro macãrã, Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrãrē dutia: M̄uãcõrõ Cõãmacũ m̄uãrē sicato c̄uũ põna p̄tuãri tiirõbirora atitõcãrē teerora niĩrõ booa. ¹⁸ Cõãmacũ Æp̄erãrē cõnerigu yapa macã caserõre widecõãnorirare c̄uũ põna p̄tuãri tiibõqui. C̄uã widecõãnorira niĩarõ.

Widecōānoña manirārē cū pōna pūtuári tiiricārē, teerora widecōānoña manirā niiārō. ¹⁹ Widedcōānorigu niirī, o widecōānoña manigū niiricārē, wapamaniā. Cōāmacū boorō tiirēpe wapacutinetōnucā. ²⁰ Niipetira Cōāmacū cūārē sicato cū pōna pūtuári tiirito cūā niisugueriobirora niirucujārō booa. ²¹ Dutiapenori basocare* Cōāmacū cū pōna pūtuári tiirī, cūā dutiapenorere wācūpatirijāārō. Apetō cūārē dutirā “wāaya” jīrī, witijōāārō. ²² Cōāmacū marī Ōpū Jesurē padeodutigu mūārē beserigu niiwī. Teerora sīcū besenūcāritore, dutiapenori basocū niirigu niiwī. Atitōre biiro niā: Teero dutiapenori basocū niipacu, Jesumēna niijīgū, dutiaperere witirigu tiiróbiro niiqui. Jesuyé maquērē padequi. Āpī cūā besenūcāritore, dutiapenoña manigū niirigu niiwī. Atitōre Cristore padecoteri basocū tiiróbiro niiqui sāa. ²³ Cōāmacū mūārē wapapacāremena wapatirigu niiwī. Teero tiirā, āpērā dutiapenori basoca tiiróbiro niirijāña. ²⁴ Cōāmacū sicato besenūcārito, mūā niirecutiobirora niijāña. Cūāmena āñurō niīña.

²⁵ Wāmosíaherare marī Ōpū dutirē maniā. Marī Ōpū yūne bóaneō īñarēmena mūārē yūn wederēre tuorī tiirigu niiwī. Teero tiigú, yūn wācūrepere wedeguda. ²⁶ Biiro wācūā: Atitōre pee ñañarō netōré niā. Teero tiigú, sīcū cūā niiróbirora pūtuájāārō. ²⁷ Numocutigu coore cōārijāārō. Numomanigū numo āmaārijāārō. ²⁸ Numocutigu Cōāmacūrē netōnucāgū mee tiū. Numicōā wāmosíago, Cōāmacūrē netōnucāgō mee tiūyo. Teero niipacari, wāmosíarirare cūā catirī barecorire pee ñañarō netōré niā. Yūn cūā ñañarō netōrére boosārimiga.

²⁹ Yāa wedera, yūn mūārē aterē wededugaga: Atibúreco petiádarō péero dūasa. Teero tiirā, mecūāmena numocutira numomanirā tiiróbiro niirō booa. ³⁰ Boorituarī basoca boorituahera tiiróbiro niirō booa. Ūsenirācā tūsaheha tiiróbiro niirō booa. Apeyenó sāirā cūāye niidoaadarere tiiróbiro tūgueñarijāārō. ³¹ Atibúreco maquēmēna āñurō netōrā tee dícre wācūrijāārō. Atibúreco maquē marī īñaré ditiwaro tiā.

³² Mūārē wācūpatiro manirō niirī boogá. Numomanigū marī Ōpūye maquērē bayirō wācūqui, Jesucristo ūsenirī boogú. ³³ Numocutigupe atibúreco maquērē bayirō wācūqui, cūā numorē ūsenirī boogú. ³⁴ Cūā numo, teero biiri Jesucristo ūsenirī boogú, cūā tiidugāre puarō niicu. Numicārē teerora niā. Manūmanigō marī Ōpūye maquērē bayirō wācūco. Cooya ōpūūmena, coo wācūrēmena Cōāmacū boorō tiidugáco. Manūcutigope atibúreco maquērē bayirō wācūco, coo manūrē boosāgō.

³⁵ Yūn mūārē āñurē boosāgū wede, jóacoa. Mūā tiirēre cāmotádugariga. Teero tiiróno tiigú, mūārē āñurō niirī boogá. Teero biiri marī Ōpūye dícre wācūri boogá.

³⁶ Sīcū cūā macō bñcūó wāari īñagū,† biiro wācūqui: “Yūn macōrē āñurō tiiriga; coo manūcutirī, āñubocu”, jī wācūqui. Teero jīgāno numicūārō. Teero tiirē ñañarē tiirē mee niā. ³⁷ Āpīpēja cūā āñurō wācūāri siro, “yūn macōrē numicūricu” jīiqui. Cūā teero tiidugāre āñuniā. Yūn macō manūcutirijāārō jīīgū, āñurō tiigú tiiqui. ³⁸ Biiro niā: Numicūgū āñurō tiigú tiiqui. Numicūhēgūcā toorā āñunemorō tiiqui.

* 7:21 Pecasāyemena “esclavos” niīya. † 7:36 Apepū biiro tuonóā: Sīcū cūā numo niigōdo bucūó wāari īñagū, ...

³⁹ Marĩrẽ dutirẽ biiro niĩa: Manucutigo coo manuc catiri, cãmēna niirucujããrõ. Cũu diari siro, coore cãmotãre manirĩ, coo tusagũmena manucutimasĩco. Cũu Jesurẽ padeogũ niĩãrõ. ⁴⁰ Yũũpe biiro wãcũã: Coo ãpĩmēna dúutuhego, nemorõ useniremena niico. Yũũcã Espĩritu Santore cwojĩgũ, teero wedesea.

8

Weerirare wáicũ diiré titoré maquẽ

¹ Yũũ mecũtigãrẽ apeyé múã sãĩnãriguere yũũgũda. “¿Wáicũra dũ cũã weerirare ticoariguere yaajãrõ booi?” jĩĩriguere yũũgũda. “Weerirare cũã padeorẽ wapamanĩã; teeré masĩtoaa”, jĩĩcu múã. Teerora niĩa, niirõpeja. Teero jĩĩrã, biiro jĩĩrã tiicú: “Usãpeja ãpẽrã nemorõ masĩnetõnucãã”, jĩĩãmajãrã tiia. Marĩ cãmerĩ maĩrã, biirope tiicú: ãpẽrãrẽ tiiapucu, Cõãmacũrẽ padeonemõãrõ jĩĩrã. ² “Masĩnetõnegũ niĩa” jĩĩgũno ãñurõ peti masĩgũ mee niiqui. “Biirope ãñurõ masĩrõ boocú”, jĩĩmasĩriqui. ³ Cõãmacũ cũũrẽ maĩgũrẽ masĩtoaqui.

⁴ Wáicũra dũ cũã weerirare ticoarigue maquẽpere biiro wedegũda: Marĩ masĩã: Cũã weerira wapamanĩcua; Cõãmacũ sĩcũrã niiqui. ⁵ ãpẽrã cũũrẽ padeohẽra paũ cõãpõnapere padeocúa. Ɛmũãsepa niirãrẽ, atibũrecomũ niirãrẽ padeocúa. Cũãrẽ marĩ Cõãmacũrẽ padeorõbiro tugueñacua. “Marĩ õpãrã niĩya”, jĩĩcua. ⁶ Marĩpe ateré masĩã: Cõãmacũ marĩ Pacũ sĩcũrã niiqui. Cũũ niipetire atibũreco maquẽrẽ bauanėyigũ. Marĩ cũũ põna cũũ dutirõ tiĩãdara niĩa. Jesucristo sĩcũrã marĩ Òpũ niĩ. Cũũmenarã niipetire bauanėnoro niĩwũ. Marĩcãrẽ cãmēna niirĩ tiirĩgu niĩwĩ.

⁷ Niipetira Jesurẽ padeorã teeré masĩriya. Cũã sĩquẽrã too sugueropũ weerira dícuere padeomĩwã. Mecũtigãrẽ weerirare ticoarigue diiré yaara, biiro wãcũcua: “Teeré yaara, weerirare padeorã tiia”, jĩĩcua. Padeobayĩhera yaara, wapa cwořã tiirõbiro tugueñacua. Teemēna cũã wãcũrẽre ñãnocúa. ⁸ Marĩ yaarẽ, marĩ yaaherecã marĩrẽ Cõãmacũrẽ masĩrĩ tiinemõria. Marĩ yaara, nemorõ ãñurã wãaricu. Yaahera, ñãnarã wãaricu. ⁹ Teero niipacari, ãñurõ tiiyã múã. “Niipetirere yaamasĩã” múã jĩĩrēmēna ãpĩ ãñurõ padeobayĩhegure ñãnarẽ tiirĩ tiirĩjãña. ¹⁰ Biiro niĩa: Mũũ “cũã weerirare wapamanĩã” jĩĩmasĩpacũ, cũã weerigũre sũbusepeoropũ yaagũ wãabocu. ãpĩ padeobayĩhegu mũũ teero tiirere iñaboqui. Mũũrẽ iñacũgũ, cũũcã weerirare ticoariguere yaagũ wãaboqui. ¹¹ Mũũ masĩpacũ yaagũ, padeobayĩhegupere “yũũ ñãnarẽ tiigũ tiigã” jĩĩ wãcũrĩ tiigũ tiia. Cristo cũũcãrẽ diabosarĩgu niĩwĩ. Mũũ yaarēmēna cũũ padeorẽre ñãnorĩ tiibuyėrĩjãña. ¹² Atemēna putũãa sãa: Mũã padeobayĩhegure ñãnarẽ tiibuyėra, Cristorena ñãnarẽ tiirã tiia. ¹³ Teero tiirã, marĩ yaarēmēna marĩya wedegũ padeobayĩhegure ñãnarẽ tiirĩ tiirã, diamacũrã wáicũra diiré yaanemorĩjãrõ booa, cũũrẽ ñãnarẽ tiibuyėri jĩĩrã.

9

Apóstoles cũã wederēmēna wapatã, yaamasĩcua

¹ Yũũcã Jesũs cũũyere wededutĩgu beserĩgu niĩa. ãpẽrã cũũ beserira tiirõbiro tiimasĩã. Yũũcã marĩ Òpũ Jesurẽ iñawũ. Mũãrẽ marĩ Òpũye quetire wedewũ. Mũã teeré tuo, padeowũ. Teero tiirã, yũũ Jesũs beserĩgu niirere masĩã. ² ãpẽrã yũũre “cũũ Jesũs cũũyere wededutĩgu beserĩgu mee niĩ” jĩĩrã niicua. Mũãpeja

teero jĩria. Yũũ múãrẽ Jesuyé maquẽrẽ wederi siro, padeowá. Teero tiirá, múã ãpẽrã nemorõ yũũre “Jesús cũyere wededutigu beserigu niĩ” jĩmasĩã.

³ ãPẽrã yũũre wedepatira, “cũũ Jesús beserigu mee niĩ” jĩcua. Cũãrẽ biiro yũũa: ⁴ Yũũ Jesús beserigu niijĩgũ, yũũ buerére tũoráre “ecayá yũũre” jĩmasĩã. ⁵ Yũũcã ãpẽrã Jesús beserira, Jesús baira, teero biiri Pedrobirora yũũ tiiri, ãñubojyu. Cũã nũmosãnumiã Jesuré padeorãre cũãmena néewaya. ⁶ ¿Deero wãcũĩ múã? ¿Ûsã dícu Bernabé, yũũ Jesuyé quetire wederá yaacatidugara, padedemasĩrigari? ⁷ ¿Surara cũũ yaarére cũũ basiro wapatigari? Wapatiriqui. ¿Ušere oterĩ basocu teeducare yaarigari? Yaaqui. ¿Oveja coterĩ basocu oveja õpẽcõre bipegũ sĩnirigari? Sĩniquĩ. ⁸ Yũũ tee queorẽmena wederĩ, yũũre “basocã wãcũrẽ dícare wedeĩ” jĩrijãña. Moisére dutiré cũũriguecã teeré jóanoã. ⁹ Tee dutirẽpure biiro jóanoã: “Wecu trigore wãñiãrĩ, useropũ tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadugagu, yaaaro”, jĩ jóanoã. Cõãmacũ teeré jĩgũ, wectuã dícare jĩgũ mee tiiyigu. ¹⁰ Cũũ teeré jĩgũ, ãsã cũũye quetire wederãre queorẽmena wedegu tiiyigu. Ditare coamũõsuguegu, ãpĩ trigore wãñiãgũ “tiidita oteré dũcare ñeeãdacu” jĩrã, padequa. ¹¹ Ûsã otenecãrira tiirõbiro Jesuyé maquẽrẽ múãrẽ wedenũcãwã. Otegu tee oteré dũcare ñeerõbirora múãcã ãsã bueré wapa apeyenõ múã cuorere péero ãsarẽ ticori, ãñuniã. ¹² Múã ãpẽrã múãrẽ buerãre teero ticojãcu. Ûsãpereja nemocú.

“Ûsarẽ ticoya” jĩmasĩpacara, “ticoya” jĩria. Teero jĩrõno tiirá, teero nũcãjãwã. Biiro wãcũwã: “Marĩ sãirĩ, Cristoye quetire booribocua”, jĩ wãcũwã. ¹³ ¿Ateré múã masĩriite? Cõãmacũwiipũ paderĩ basocã Cõãmacũrẽ padeorã yaaré néeatĩ cũũriguere yaacua. Teerora tiwiipũ wãicũrãre sããrõpũ paderãcã tee diiré yaacua. ¹⁴ Cũũ tiirõbiro Jesuyé quetire wederãcãrẽ “cũũ tee wederẽmena wapatãyaaro” jĩrigũ niĩwĩ marĩ Òpũ. ¹⁵ Teero jĩpacari, yũũ sãcãrĩ “ticoya yũũre” jĩricu. Mecãtĩgãrẽ múãrẽ apeyenõ ticodutigu mee teero jóaa. Bayirõ jãabõgera diadugapacu, múãrẽ yũũ wederé wapa yaaré sãiricu.

¹⁶ Yũũ Jesuyé quetire wedegũ niijĩgũ, “ãpẽrã nemorõ ãñugũ niĩã” jĩmasĩria. Tee Cõãmacũ yũũre padedutire niã. Yũũ teeré wedeheri, yũũre ñãñanibocu. ¹⁷ Yũũ boorẽmena wedegu doca, wapatãbojyu. Cõãmacũ yũũre wededu-tiripeja, cũũ yũũre cũũrigue dícare tiigũ tiia. ¹⁸ Teero tiirõ, yũũ ãñurõ ãsenire yũũ wede wapatãrebiro niicu. Yũũ wapaséro manirõ netõnere quetire basocãre wederẽmenape ãñurõ ãseniã. Jesús beserigu niijĩgũ, “wederé wapa ticoya yũũre” jĩmasĩpacu, jĩria.

¹⁹ Paũ Cristore padeorĩ boosãgũ, biiro tũgueñaã: Sãcũrẽ padecotegu niiripacu, yũũ basiro niipetirare padecotegu tiirõbiro tũgueñaã. ²⁰ Judioa pũtopũ niigũ, cũãrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, cũã tiirõbirora tiia. Yũũ Moisére dutiré cũũriguemena niiripacu, tee dutirẽmena niirã pũtopũ wãagu, cũã tiirõbiro tee dutiré tiia. Cũãrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, teero tiia. ²¹ Tee dutirẽmena niĩhẽrã pũtopũ wãagu, cũãrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, tee dutirẽmena ni-ihẽgũbiro niã. Teero niipacu, “Cõãmacũ dutirere tihẽgu niã” jĩgũ mee tiia. Yũũ Cristo boorere tiidugãgu niijĩgũ, Cõãmacũ dutirẽmenape niã. ²² Yũũ padeobayĩheramena niigũ, cũãrẽ Cristore padeonemõrĩ boogũ, cũãbirora tiia. Ateperẽ tiinemõã sũcã: Niipetirare “¿deerope yũũ tiiri, netõdugãmiĩ cũã?” jĩgũ, cũã tiirucũrobirora tiia. ²³ Tee niipetirere tiia, niipetiro macãrã Jesuyé quetire tũoãro jĩgũ. Teero tiigũ, yũũcã cũãmenarã Cristo ticoadarere ñeegũdacu.

²⁴ Múã masiã: Cuturõpu wáara, niipetira cutucúa, “¿noãpé cutubayínemoi?” jĩrã. Niipetira cutupacára, sícũrã wapatáqui. Múãcã Cõamacũ ticoadarere wapatádugara, cuturí basoca tiiróbiro tutuaremena Cõamacũ boorépere tiiró booa. ²⁵ Niipetira cúã cutuádari suguero, bayiró cutubuécua. Too suguero^{pu} cúãye õpũũrĩrẽ ñañoríguere duujãcu. Cúã pũũmena tiirí betore wapatádugara, teero tiisuguécua. Tiibeto máata bóajõãcu. Marĩ ñeeãdarepeja petirícu. ²⁶ Teero tiigú, yũ cuturí basoca capea ññahẽgũ tiiróbiro noo booró tiiria. Cãmerĩquẽri basocũ ãñurõ cãmerĩquẽmasihẽgũ cũũ booró tiijãqui. Yũpeja cũũbiro tiidugáhegu, yũ tiiádarere ãñurõ wãcũsuguea. ²⁷ Yáa õpũũrẽ quẽnojeádutigu, ñañaré tiidugárere nucãjãã. Yáa õpũũ yũre dutiria; yũ basiro yáa õpũũrẽ dutia. Teero tiiratã, Jesuyé quetire ãpẽrãrẽ wedegú niipacu, Cõamacũ ññacoropure ñañarõ putuábocu.

10

Weerirare padeorjãña

¹ Yáa wedera, múãrẽ ateré múã masĩrĩ boogá: Niipetira ãsã ñecũsũmũã õmeburuá doca niiyira. Niipetira Día Oco Sõarímaarẽ tĩawayira. ² Niipetira “Moisémena niĩã” jĩrẽre eñorã, õmeburuáre nũnũ, tiimaarẽ tĩawayira. Cúã õmeburuáre nũnũ, tiimaarẽ tĩawariguemena wãmeõtinorirabiro putuáyira. ³ Niipetira maná wãmecutirigüe Cõamacũ ticoriguere yaayira. ⁴ Niipetira oco Cõamacũ ticoriguere sĩniyira. Tee oco ãtãgãpu witiyiro. Tiigá ãtãgã Cõamacũ ticoriga niiyiro. Cristora tiigabíro niĩ. Cúã noo wáaro cúãmena niiyigu. ⁵ Cõamacũ cúãrẽ teero tiipacári, cúãpe cúãrẽ usenirĩ tiiriyira. Cúãrẽ netõncãrĩ ññagũ, paũre yucũ manĩrõpu diari tiiyigu.

⁶ Cúãrẽ teero wáarigüe marĩrẽ queoré ticoré niã. Marĩrẽ cúã tiiróbiro ñañarére ugaripéarijããrõ jĩrõ, teero wáayiro. ⁷ Teero tiirã, cúã síquẽrã tiiróbiro weerirare padeorjãña. Cõamacũye queti jóaripũpu cúã tiiríguere jóanoã: “Cúã yaa, sĩni, too síro cúã booró bosebureco tiinucãyira”,* jĩ jóanoã. ⁸ Marĩpeja síquẽrã cúã tiiróbiro noo booró ñeeaperijããda. Cúãcã teero tiiríguere wapa sicaburecore veintitrés mil diayira. ⁹ Teero biiri síquẽrã cúã tiiróbiro marĩ Òpũrẽ cúari tiirjããda. Cúãcã teero tiiríguere wapa paũ ãñaã bacasiãnoyira.† ¹⁰ Teero biiri sũcã cúã síquẽrã Cõamacũrẽ wedepatiróbiro wedepatirijãña. Cúãcã wedepatirigüe wapa ángele sããdutínorigu cúãrẽ sããyigu.‡

¹¹ Atibúreco petiwáro tiia. Teero tiigú, Cõamacũ marĩ atitó macãrãrẽ masĩdutigu, cúãrẽ teero tiiyigu. Cũũ cúãrẽ wáarigüere jóadutirigu niuwĩ, marĩrẽ cúã tiiróbiro tiirjããrõ jĩgũ, cúãrẽ wáariróbirora marĩrẽ wáari jĩgũ. ¹² Teero tiigú, sícũ “yũpeja ãñurõ padeogú niã; ñañaré tiiria” jĩ wãcũgãno ãñurõ tuomasĩña, ñañaré tiiri jĩgũ. ¹³ Apetó múã ñañaré tiidugácu. Múã dícuere teero wáaricu; niipetirapure teero wáacu. Cõamacũpe múãrẽ tiiapurucugu niijigũ, múã nocõrõ nucãrẽre masijigũ, múãrẽ ñañaré tiidugánemore jeari tiiríqui. Ñañaré tiidugáre jeari, Cõamacũ múãrẽ tutuare ticogudaqui, ñañaré tiirjããrõ jĩgũ.

¹⁴ Teero tiirã, yũ maĩrã, múã cúã weerirare padeorjãña, ñañarõ wáari jĩrã. ¹⁵ Múã ãñurõ masĩrã niã. Teero tiirã, múã basiro yũ wedeserere

* 10:7 Éxodo 32.6. † 10:9 Números 21.5-6. ‡ 10:10 Números 16.41-49.

“diamacá niia” o “merëã niia” jĩadacu. ¹⁶ Marĩ bocara, sĩnirĩ bapa sĩniãdari suguero, Cõamacurẽ usenire ticoa. Tiibapare sĩnirã, “Cristoye dí marĩrẽ õmayudiabosariguemenarã marĩ cãmena niia” jĩdugara tiia. Pãgãrẽ bato yaara, “Cristoya õpũũ cãm diari õpũũmenarã marĩ cãmena niia” jĩdugara tiia. ¹⁷ Marĩ sicagã maquẽ pãrẽ yaaa. Teero tiirã, marĩ paũ niipacara, sicaõpũũ tiirõbiri niia.

¹⁸ Israelya põna macãrãrẽ wãcũña. Cãm Cõamacurẽ padeorã, wãicurare siãpéocua. Tee diirẽ yaara, “Cõamacãmena niia” jĩrã tiicúa. ¹⁹ ¿Deero jĩdugagu tiia yũũ teemena? “Wãicura dii cãm weerirare ticoariguere marĩ yaara, weerirarena niiaadacu”, ¿jĩdugagu tiigãri? “Weerira caticua”, ¿jĩdugagu tiigãri? Jĩria. ²⁰ Biiope jĩdugagu tiia: Cõamacurẽ padeohera cãm weerirare wãicura diirẽ ticora, Cõamacurẽ ticora mee tiia; wãtiãpere ticora tiia. Múãrẽ wãtiãmena niirĩ booria. ²¹ Marĩ Õpãrẽ padeoramena vinorẽ sĩnirã, pãrẽ yaara, marĩ Õpãrẽ padeorẽ wiyarã tiia. Teerẽ yaaarira wãtiãyere sĩni, yaaro booria. ²² Marĩ Õpãrẽ doeri tiidugãricu. Cãm marĩmena cãri, marĩ cãmena siãrĩbĩricu; tutuagu niiqui.

Marĩ booró tiirã, ãpãrãrẽ maĩrbocu

²³ Múã siquẽrã biiro wedeseçu: “Marĩ tiidugãrere tiimasã”, jĩicu. Teerora niia, niirõpeja. Apetó tiiró, marĩ tiidugãre marĩrẽ tiiapuricu. “Marĩ tiidugãrere tiimasã” jĩrẽ diamacá niipacari, teepẽ ãpãrãrẽ Cõamacurẽ ãñurõ padeorĩ tiiricu. ²⁴ Múãye dícure wãcũrijãrõ booa; ãpãrãyẽ niiaðarecãrẽ wãcũrõ booa.

²⁵⁻²⁶ Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã: “Niipetire atibãrecopũ niirẽ marĩ Õpãye niia”, ¿jĩ jóanoã. Teero tiirã, yaarẽ dúaropũ dúarere noo booró sã, yaaya. “¿Weerirare súubusepeoarigue dii niirẽ?” jĩ sãñĩarijãña, wapa cãorã tugueñarĩ jĩrã.

²⁷ Apetó tiigã, siã Jesurẽ padeohẽgu múãrẽ cãm pũtopũ yaadutiboqui. Múã cãm pũtopũ wãadugara, niipetire cãm ecarẽre yaaya. “¿Ate deero tiarigue dii niirẽ?” jĩ sãñĩarijãña, wapa cãorã tugueñarĩ jĩrã. ²⁸ Toopã niirĩ, ãpãrã múãrẽ biiro jĩbocua: “Ate weerirare cãm ticoarigue dii niia”, jĩbocua. Múã cãm padeorẽ ñãñorĩ jĩrã, tee diirẽ yaarijãña, wapa cãorã tugueñarĩ jĩrã. ²⁹ Múãye maquẽrẽ wederia. Múã yaara, ñãñarõ tugueñaricu. Cãm tugueñare maquẽrẽ wedegu tiia. “Yaaya manirẽno niia”, jĩ tugueñacua.

Múã yũũre sãñĩãbocu: “¿Deero tiirã ãpãrã tugueñaremena ãsãpe ãsã yaadugarere yaarigari? ³⁰ Hsã yaarẽ Cõamacurẽ usenire ticori, ãpãrã ãsã yaarẽ merẽã jĩmasĩricua”, jĩbocu. ³¹ Yũũpeja múãrẽ biiro wedea: Marĩ yaarẽmena, marĩ sĩnirẽmena, marĩ booró tiirẽmena Cõamacurẽ usenirĩ tiãda, ãpãrãcã Cõamacurẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩãrõ jĩrã. ³² Múã tiirẽmena siãñorẽ ñãñarẽ tiẽñorijãña; niipetira Cõamacũ põnarẽ, judioare, judioa niihãrãrẽ ñãñarẽ tiẽñorijãña. ³³ Yũũcã teerora tiia. Niipetire yũũ tiirẽmena niipetirare ãñurõ tiidugã. Niipetira netõnerĩ boogã, cãmãye niiaðarere boosã; yũũpeja yẽe dícure ãmaãria.

11

¹ Múãcã yũũ Cristore pũpũrõbirora teerẽ iñacũ, yũũre pũpũñã.

Numiã Jesurẽ padeorã neãrõpũ tiirẽ maquẽ

² Múã yuu tiiríguere teero wãcũpetirucujããyiro. Yuu múãrẽ bueriguedcãrẽ diamacú tiíáyiro. Teero tiigú, múãmena yuu bayiró useniã. ³ Apeyeré ateré múãrẽ masĩrĩ boogá: Cristo niipetira ãmuã sotoa niĩ. Ɛmũpe cãũ namo sotoa niĩ. Cõãmacũ Cristo sotoa niĩ. ⁴ Ɛmu súbusegu, cũyua dupupu sapeare pesarijãrõ booa.* Cũ Cõãmacũ wededutirere wedegu, teerora pesarijãrõ booa. Pesagúpeja bobooro tiigú tiiquí. Cũ teero tiigú, marĩ Ɔpũ Jesucristore quoniremena padeoríqui. ⁵ Numiõpeja súbusego, cooya dupupu suti caserore pesaro booa. Co Cõãmacũ wededutirere wedego, teerora tiiró booa. Pesahegopeja bobooro tiigó tiicó; marĩ Ɔpũ Jesucristore quoniremena padeorico. Põare súa pedenorigo tiiróbiro niico. ⁶ Sícõ numiõ pesarí casero pesahego, sica diamacúrã coo póare súacõãjããrõ. “Yũre súapetiãtã, o pedeatã, bobooro tũgueñabocu” jĩgõ, suti caserore pesaaro. ⁷ Ɛmũpe Cõãmacũ niirere, cũ dutimasĩrere ãñoĩ. Teero tiigú, pesarijãrõ booa. Numiõpe coo manu ãñurõ dutimasĩrere ãñooyo. Teero tiigó, suti caserore pesaro booa. ⁸ Múã masiã: Sicatopara Cõãmacũ basocãre tiigú, ãmurẽ numiõya cõãmena tiiríyigu; numiõpere ãmũya cõãmena tiiyigu. ⁹ Cõãmacũ Adãnrẽ tiigú, Evare tiíapuro jĩgũ mee tiiyigu. Evare tiigúpeja, Adãnrẽ tiíapuro jĩgũ tiiyigu. ¹⁰ Teero tiirã, múã neãrõpũre niirã, numiã suti caserore pesaro booa. Teero tiigõno coo manu dutirémãna niirere ãñocó. Ángeleacã coo teero tiirere ãñacua. ¹¹ Teero niipacari, marĩ Jesuré padeorã cãmerĩ tiíapua. Ɛmuã cãũ nũmosãnumiã tiíapure manirõ niimasĩricua. Numiãcã cãã manũsũmuã tiíapure manirõ niimasĩricua. ¹² Ate diamacúrã niã: Cõãmacũ numiõrẽ ãmũya cõãmena tiiyigu; teero biiri ãmuã numiãpũre hauácua. Niipetira Cõãmacũ tiirĩra dícu niĩya.

¹³ Numiã Cõãmacúrẽ sãirã, dupupu suti caserore pesaheri, ¿ãñũ? Múã basiro beseya. ¹⁴ Niipetira ateré masiãõ: Ɛmu póañapõ yoari, bobo niã. ¹⁵ Numiõpe póa yoariñapõ cuogó boborico; tee póamãna usenico. Coo póamãna suti caserore pesagobiro tiicó. ¹⁶ Yuu wedeserere “diamacú niiria” jĩgũnorẽ biiro jĩgũda: “Ɛsã teero dícu tiurucúa. Teero biiri Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãcã teerora tiurucúa”, jĩgũda.

Neãyara diamacú tiiríguere

¹⁷ Mecãtígã múãrẽ apeyeré jóaa. Ateré jóagu, múãmena useniria. Múã neãrã tiiré múãrẽ Jesuré padeonemórĩ tiirõno tiirã, padeorere ãñorã tiã. ¹⁸ Múãrẽ ateré jĩsũgũgũda: Múã neãrã, sãcãrõmãna yaariayiro. Teeré tuoãwũ. Yuu tũgueñarĩ, yũre diamacú maquẽrẽ wedecoaya. ¹⁹ Ate diamacúrã niã: Múã bataricãrẽ, ãñuniã. Teemãna “¿noãpẽ diamacú Jesuré padeorã niĩto?” jĩrere ãñoãdacu. ²⁰ Múã neãyara, marĩ Ɔpũ cãũ buerãmãna yaaturirobiro diamacú tiiríayiro. ²¹ Múã yaaré néewarere noo booró yaanucãjããyiro. Æpẽrã juãmãna pũtuã, Æpẽrã sĩni, cũmu, tiíáyiro. ²² Múã pairó yaa, sãnidugãra, múãye wiseripu teero tiiyã. ¿Múã Æpẽrãrẽ Jesuré padeorãre doo niĩ? Æpẽrã bóaneõrãrẽ bobooro wãari tiirã tiíáyiro. Múã teero tiiré quetire tuoã, ¿deero jĩgũdari yuu múãrẽ? “Múãmãna useniã” ¿jĩgarite? Jĩridojãgũdacu.

Jesús cãũ buerãmãna yaaturigũ
(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

* **11:4** “Jesuré padeorãmãna neãgũ, sapeare pesariqui”, jĩdugaro tiã. Cũ sãcãrã niigũ, sapeamãna súbuseri, ãñuniã.

²³ Yuu múārē bueriguere marī Ōpū yuure buewi. Biiro niā: Jesuré ñnatutirapure ticoadari ñamirē cūū pārē née, ²⁴ Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Yaponó, pnatásá, jīyigu: “Ate pā yuu múārē diabosaadari ōpūābiro niā. Ateré tiyá, yuu múārē diabosarere wācūrā”, jīyigu. ²⁵ Yaaari siro, teerora tiyígu sīnirī bapamena. Cūū bueráre tīāgū, jīyigu: “Atibapá maquē yée díbiro niā. Yée díimena Cōāmacū mama netónere quietire cūūgādaqui. Múā tiibapare sīnirécōrō yuure wācūña”, jīyigu. ²⁶ Teero tiirá, múā pārē yaara, tiibapare sīnirā, marī Ōpū marīrē diabosariguere ñnorā tiia, téé cūū pnatuutiripu.

Bocaadari suguero, wācūdutire

²⁷ Bocaadara quioníremena tiáro. Quioníremena ñnahēgū yaa, sīni, Jesuré ñañarē tiiquí; Jesuyá ōpūū, cūūye díire bári niirē tagueñaqui. ²⁸ Marī niipetira bocaadari suguero, marī tiiriguere “ñañarē tiitá” jī, wācūsugueru booa. ²⁹ Sīcū marī Ōpū marīrē diabosariguere wācūripacu, pārē yaa, sīnigū, ñañarō tiinógādaqui. ³⁰ Teero tiirá, múā pau diarecutira, tutuhera niicu. Sīquērā diajōātoayira. ³¹ Marī bocaadari suguero, wācūpatisugueatā, Cōāmacū marīrē teero ñañarō tiiriqui. ³² Marīrē teero ñañarō tiigū, marīrē marī ñañarē tiirē duudutígu tiiquí. Marīrē āpērā cūūrē padeohéramena pecamepu wáari booriqui.

³³ Teero tiirá, yáa wedera, neāyara, biiro tiyá: Sīcāróména yaaadara, niipetirare yueya. ³⁴ Juabóaguno cūūya wiipu yaaaro. Teero tiigū, Cōāmacū múā ññurō neārī ññagū, ñañarō tiiriqui. Apeyeré múā pūtopu wáagu, quēnogūda.

12

Espíritu Santo basocācōrōrē tiimasīrere ticoré

¹ Yáa wedera, Espíritu Santo múārē tiimasīrere ticoqui, Jesuré padeorí pōna macārārē tiápuaro jīīgū. Múārē teeré masīrī boogá.

² Múā ateré masīā: Múā Jesuré padeoádari suguero, múā menamacārā weerirare padeorá wáari ñña, múācā wáarira niwū. Weerira cūū padeorá catirá mee niīya; wedeseriya. ³ Teero tiigū, yuu múārē ateré masīrī boogá: Sīcūno Espíritu Santo ticoréména wedesegu ateré jīimasīriqui: “Jesús ñañarō wátērījāārō”. Āpīpéja “Jesús marī Ōpū niī” jīīgū Espíritu Santo ticoréména dícu teeré wedesemasīqui.

⁴ Espíritu Santo tiimasīre ticogu, merēā dícu marīrē batoqui. Espíritu Santo tee niipetirere ticogū sīcūrā niiqui. ⁵ Marī merēā dícu paderé cūoa, Jesuré padeorí pōna macārārē tiápuaro jīirā. Marī Ōpū tee niipetirere cūūrigu sīcūrā niī. ⁶ Marī merēā dícu padea. Cōāmacū marīrē paderi tiigū sīcūrā niiqui. Niipetire tee marī paderére ññurō wáari tiiquí. ⁷ Espíritu Santo cūū tiimasīre ticoréména marī niipetirare cūū marīmena niirere ññoquí. Tee tiimasīrere ticoqui, cāmerī tiápuaro jīīgū. ⁸ Cōāmacū Espíritu Santomena sīquērārē ññurō masīréména wedesemasīrere ticoqui. Āpērārē cūūmenarā ññurō tuomasīreména wedemasīrere ticoqui. ⁹ Āpērārē cūūmenarā padeorére ticoqui. Āpērārē cūūmenarā diarecutirare netónemasīrere ticoqui.

¹⁰ Āpērārē Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere tiīñomasīrere ticoqui. Āpērārē Cōāmacū wededutirere wedemasīrere ticoqui. Āpērārē besemasīrere ticoqui. Tee masīréména “āni wātī tutuaremena biiro tiī” o “Espíritu Santo tutuaremena biiro tiī” jī besemasīqui. Āpērārē āpērāyére máata wedesemasīrere ticoqui,

cúã tee wedesere tʉohéra niipacari. Āpērārē tee wedesere “biiro jĩdugaro tia” jĩ wedemasĩre ticoquí. ¹¹ Espĩritu Santo basiro tee niipetirere tiquí. Cúãrã basocácõrõrē cúã ticodugarere ticoquí.

Marĩ sicaõpũbĩro niã

¹² Marĩya õpũ maquẽ pee niã. Pee niipacaro, sicaõpũrã niã. Cristocã teerora niã. Marĩ cúãrẽ padeorã paũ niipacara, sicaõpũbĩro niã. ¹³ Marĩ niipetira Espĩritu Santo sĩcũmena wãmeõtinowã. Teero tiigũ, marĩ judioa, griegoa, dutiapenori basoca, dutiapenoña manirã sicaõpũbĩro niã. Marĩ niipetira sĩcãrẽna cwoa Espĩritu Santore.

¹⁴ Sicaõpũ sicawãme dícu niiria; sicaõpũ pee õpũ maquẽrẽ cwoa. ¹⁵ Marĩya dapo wedeseri dapo niirõ, biiro jĩbocu: “Wãmo niiria; marĩya õpũ maquẽ niiria”. Teero jĩpacaro, toopãra nijãã. ¹⁶ Marĩya cãmopero wedesebocu: “Capea niiria; marĩya õpũ maquẽ niiria”. Teero jĩpacaro, toopãra nijãã. ¹⁷ Marĩya õpũ capea dícu niirĩ, ¿deero tii marĩ tʉobóataũ? Marĩya õpũ cãmopero dícu niirĩ, ¿deero tii marĩ wĩniãboataũ? ¹⁸ Cõamacũ marĩrẽ tiigũ, niipetire marĩya õpũ maquẽrẽ cúã cũdugaropũ cũũrigũ niĩwĩ. ¹⁹ Sicaõpũpũre niiréno sicawãme dícu niĩatã, basocãya õpũ niiribojũyũ. ²⁰ Biirope niã: Sicaõpũ pee wãme cwopacãri, sicaõpũrã niã.

²¹ Capea wãmorẽ “mũurẽ boorĩga” jĩmasĩricu. Dupucã dũporire “boorĩga” jĩmasĩricu. ²² Teero jĩrõno tiirã, marĩya õpũ maquẽ apeyerẽ “tutuhere niã” jĩpacari, tee manirĩ, ãñurõ catimasĩricu. ²³ Marĩya õpũ maquẽrẽ apeyerẽ bári niirẽ tũgueñaã. Teero tiirã, teerẽ ãñurõ bauáro jĩrã, ãñurõ quẽnoã. Apeyerẽ bobooro tũgueñarã, teerẽ yayiõra, sutirẽ sãñaã. ²⁴ Apeyẽ ãñurẽ baurépereja quẽnorĩa. Cõamacũ marĩya õpũ maquẽrẽ teero cũũrigũ niĩwĩ, bári niirere wapapacãrobiro iñaãrõ jĩgũ. ²⁵ Cũã niipetire marĩya õpũ maquẽ sĩcãrõmẽna paderi booquí; teero biiri sĩcãrõmẽna cãmerĩ tiĩapuri booquí. ²⁶ Marĩya õpũpũre sicatabe pũnirĩ, niipetiropũ sesajõã. ãñurõ wáaricãrẽ, niipetiropũ ãñurõ tũgueñaremena useniã.

²⁷ Teero jĩgũ, biiro jĩgũ tia: Múã Cristore padeojĩrã, cúãya õpũbĩro niã. Basocácõrõ cúãya õpũ maquẽbĩro niĩya.

²⁸ Cõamacũ Jesurẽ padeorĩ põna macãrã watoapũre Jesús cúũyere wededutigu beserirare niipetira sotoapũ cũũrigũ niĩwĩ.

Cúã docare cúã wededutirere wederãre cũũrigũ niĩwĩ.

Cúã docare cúũye quetire buerãre cũũrigũ niĩwĩ.

Cúã docare cúã dícu tiimasĩre tiiẽñorãrẽ cũũrigũ niĩwĩ.

Cúã docare diarecutirare netõnãrãrẽ,

tiĩapurare,

dutirãre,

ãpẽrãyere wedeserare cũũrigũ niĩwĩ.

²⁹ Niipetira Jesús cúũyere wededutigu beserira niiriya. Niipetira Cõamacũ wededutirare wederã niiriya. Niipetira Cõamacũye quetire buerã niiriya. Niipetira Cõamacũ dícu tiimasĩre tiiẽñomasĩriya. ³⁰ Niipetira diarecutirare netõnẽmasĩriya. Niipetira ãpẽrãyere wedesemasĩriya. Niipetira cúã wedesere “biiro jĩdugaro tia” jĩ wedemasĩriya. ³¹ Teero tiirã, Espĩritu Santo nemorõ ãñurõ tiimasĩre tiorere booyã. Mecũtigãrẽ yũ mũãrẽ nemorõ ãñurere wedeguda.

13

Cāmerī maīrē

¹ Marī āpērāyēre wedesemasīpacara, āngeleayere wedesemasīpacara, cāmerī maīhērī, marī wedesere wapamanīcu. Yucūtuti pāara o cōmequirirē pāacarerabiro marī wedesere busucu. ² Cōāmacū marīrē wededutirere wedemasīpacara, cāmerī maīhērā, būri niirā putuāa. Marī niipetire basocā masīña manirēre masīpacara, niipetire Cōāmacūyere tuomasīrā niipacara, cāmerī maīhērā, būri niirā putuāa. Marī bayirō padeorēmena ūtāgūrē aperopā wāadutimasīpacara, cāmerī maīhērā, būri niirā putuāa. ³ Marī cūorē niipetirere bóaneōrārē ticobocu. Marī cūārē maīrīpacara ticora, Cōāmacū marīrē “āñurō tiiwú” jīriqui. Marī Cōāmacūyere tiirī, cūūrē padeohēra marīrē sóedutibocua. Cūūyere tiipacāra, cāmerī maīhērī, Cōāmacū marīrē “āñurō tiiwú” jīriqui.

⁴ Marī cāmerī maīrā, biiro tiia: Āpērā marīrē merēā tiirī, cūā tiirēre nucājāā. Niipetirare āñurō tiia. Āpērārē iñatutiria. “Biuro biigūno niia yūaja”, jī wācūria. “Ūsā āpērā nemorō niinetōnucārā niā”, jī wācūria. ⁵ Āpērārē padeorēmena wedesea. Marīye niīadare dīcure wācūria. Máata cúaria. Āpērārē yoari cúañaria. ⁶ Āpērā ñañarē tiirī iñarā, ūseniria. Cūā diamacū maquēpere tiirī, ūseniapua. ⁷ Marī maīrārē cūā ñañarē tiirī, maīdúria. “Too síro cūācā āñurēpere tiimasīadacua”, jī wācūā. Wācūtutuarucujāā. Cūā āñurēre tiirī yuea. ⁸ Marī cāmerī maīrē petirīcu. Cōāmacū wededutirere wederē petiádacu. Āpērāyēre máata wedesemasīre petiádacu. Cōāmacūyere tuomasīremena wedemasīre petiádacu. ⁹ Marī niipetirere Cōāmacūyere tuomasīpetiria. Cōāmacū wededutirere wedepacara, wedepetiria. ¹⁰ Jesús putuātiri, masīpetijāādacu; “teerē tuomasīriga” jīnemicu sáa.

¹¹ Yū wīmagū niigū, wīmagūbiro wācū, wedesewu. Busu wāagu, wīmagū niigū tiiriguere duujāwū. ¹² Teerora sūcā atitóre marī āñurō tuomasīria. Ēñorō busoropu marī iñarēbiro niā; āñurō bauría. Too síropu āñurō bauró iñāādacu. Mecūtīgārē marī pēerogā masīā. Too síropu cūū marīrē masīrōbirora masīpetijāādacu.

¹³ Teero tiiró, ate itiáwāme niirucujāādacu: Cōāmacūrē padeorē, “cūū marīrē āñurō tiigúdaqui” jī ūseniyuere, cāmerī maīrē niirucujāādacu. Itiáwāme watoare cāmerī maīrēpe uputī maquē niā.

14

Āpērāyēre máata wedesemasīrā biiro tiiró booa

¹ Āpērārē maīrucujāña. Cōāmacū Espiritu Santomena tiimasīre ticorécārē bayiró booyá. Cōāmacū wededutirere wedemasīrere boonetōnucāña.

² Āpērāyēre máata wedesemasīgūno Cōāmacū dīcure wedesequi. Basocāre wedeseriqui. Cūū wedeserere tuorīcua. Espiritu Santo tutuaromena masīña manirēre wedesequi. ³ Cōāmacū wededutirere wedegúpe basocāre wedesequi. Cūū wederī tuorāre Cōāmacūrē padeonemórī tiiqui. Cūūrā wācūtutuari, āñurō tagueñarī tiiqui. ⁴ Āpērāyēre máata wedesemasīgūno cūū basiro Cōāmacūrē padeonemógū tiiqui. Cōāmacū wededutirere wedegúpe Jesurē padeorī pōna macārārē padeonemórī tiiqui.

⁵ Múā niipetira āpērāyēre máata wedesemasīrī boomīga. Tee nemoró múā Cōāmacū wededutirere wederī bayiró boosāmīā. Cōāmacū wededutirere wederēpe āpērāyēre máata wedesere nemoró wapacutía. Sīcū āpērāyēre máata

wedeseari siro, cūu wedeseariguere āpī wederi, āñunicu. Teero wedegu, niipetira Jesuré padeorī pōna macārārē padeonemorī tiiquí. ⁶ Teero tiigú, yáa wedera, уuu múā putopu wáagu, āpērāyére máata wedeseri, tee wedesere múārē tiíapuricu. Cōāmacū уuure wederére múārē bueripereja, tiíapucu. Cōāmacūyere уuu āñurō tuomasīrere múārē wederi, tiíapucu. Cōāmacū уuure wededutirere wederi, tiíapucu. Уuu apeyeré buenemorī, tiíapucu.

⁷ Queorémēna múārē wedeguda: Tōōrōriwuu noo booró putiāmajārī, “¿ñeenó basaré niigari?” jīmasīña maniā. Búapūtērōcā noo booró búapūtēāmajārī, “¿ñeenó basaré niigari?” jīmasīña maniā. ⁸ Surara cāmerīsiārā wáara, cornetare āñurō putihéri, cúāyere quēnorícu. ⁹ Múācā teorora niicu. Múā tuomasīhēre wedeseri, “biiro jīdugara tiíya” jīmasīña maniā. Teero wedeseāmajāre niicu. ¹⁰ Atibúrecopare pee merēā dícu wedesere niicu. Niipetire tee wedeserecōrō tuomasīnoā. ¹¹ Уuu āpērā wedeseri tuohégu, cáucā aperó macūbiro niiqui. ¹² Múācā āpērāyére tuorícu. Teero tiirā, múā Espírītu Santo tutuaromēna tiimasīre ticorére boorā, Jesuré padeorī pōna macārārē āñurō padeonemorī tiimasīre pere boonetōñucāña.

¹³ Teero tiigú, āpērāyére máata wedesemasīgūno Cōāmacūrē biiro sāirō booa: “Уuu wedesere ‘biiro jīdugaro tia’ jī wedemasīrere ticoya” jī sāiārō. ¹⁴ Уuu āpērāyére máata wedeseremēna súbusegu, yeeripūnamēna súbusea. Уuu wācūrēmenape “biiro jīgū tia” jīmasīricu. ¹⁵ Too docare ¿deero tiigúdarī уuu? Biirope tiigúda: Уuu súbusegu, yeeripūnamēna súbuseguda; teorora уuu wācūrēmenacārē súbuseguda. Уuu Cōāmacūrē basapeogu, yeeripūnamēna basaguda; teorora уuu wācūrēmenacārē basaguda. ¹⁶ Мuu yeeripūnamēna dícu Cōāmacūrē “āñunetōjōdāgū niī” jīrī, āpī muu wedeserere tuoríqui. Tuorījīgū, “teorora niā” jīapumasīricu. ¹⁷ Мuu teero usenire ticori, āñuniā, āñurōpeja. Cūūpere Cōāmacūrē padeonemorī tiiricu. ¹⁸ Āpērāyére máata wedeserere уuūrā múā niipetira nemorō wedesea. Teero tiigú, Cōāmacūrē usenire ticoa. ¹⁹ Teero jīpacu, Jesuré padeorā neārōpu yoari āpērāyére máata wedesegu, bári peti wedesecu. Too niirā tuorícu. Basocāre buedugagu, cúā tuorémēna wederipereja, péerogā wedepacari, nemorō āñuniā.

²⁰ Yáa wedera, wīmarābiro wācūrijāña. Múā wīmarā ñañaré wācūhērābiro wācūpacara, apeyepere butoābiro wācūña. ²¹ Cōāmacūye queti jóaripūpu ateré jóanoā: “Marī Ōpū Cōāmacū biiro jīi: ‘Уuu atiditā macārārē āpērāyēmēna wedeseguda. Teemēnacārē nemorōrā padeoríadacua’, jīyigu”,* jī jóanoā. ²² Teero tiigú, Cōāmacū āpērārē āpērāyére máata wedeseri tiiquí, Jesuré padeohéra “Cōāmacū cúāmenā niiqui” jīārō jīgū. Jesuré padeorāpe teeré masītoacua. Cōāmacū āpērārē cūu wededutirere wederi tiiquí, Jesuré padeorā “Cōāmacū marīrē wedesequi” jīārō jīgū. Jesuré padeohérape teeré tuomasīricua. ²³ Múā niipetira neārōpu neārā, niipetira āpērāyére máata wedeseri, Jesuyé maquērē masīhērā o Jesuré padeohéra sājēabocua. Múā wedeserere tuorā, “mecārā tiíya” jībocua. ²⁴ Múā niipetira Cōāmacū wededutirere wederipereja, Jesuré padeohégu o Jesuyé maquērē masīhégū sājēaboqui. Múā wederére tuogú, “уuu ñañagú niiga” jī tugueñaboqui. Múā niipetira wederi tuogú, cūu tiiriguere wācūboqui. ²⁵ Cūu popearu ñañaré wācūrere wācūboqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē padeogú cūu díamacūpu

* 14:21 Isaías 28.11-12.

ñicãcoberimena jeacũmugũdaqui. “Cõãmacũ diamacárã múãmena niiqui”, jĩgũdaqui.

Múã neãrõpũ ãñurõ tiiyá

²⁶ Yáa wedera, múãrẽ ateré wedea: Múã neãrã, múã síquẽrã Cõãmacũrẽ basapeocu; ãpẽrã Cõãmacũyere buecua; ãpẽrã Cõãmacũ cããrẽ wederere múãrẽ buecua; ãpẽrã ãpẽrãyére máata wedesecua; cãã wedeseariguere ãpẽrãpé wedecua. Teeména niipetira Jesuré padeorí põna macãrãrẽ cãmerĩ Cõãmacũrẽ padeonemórĩ tiiaro. ²⁷ ãpẽrãyére máata wedeseri, pũarã o ãtĩãrã wedesearo. Sicũ wedesesugue, too síro ãpĩ wedesearo. Cãã wedeseariguere ãpĩ wedearo. ²⁸ “Biuro jĩũdũgaro tia” jĩ wedegú manirĩ, wedeserijããrõ. Cãã basiro wãcũrẽpũ Cõãmacũrẽ wedesearo. ²⁹ Cõãmacũ wededutirere wederãcã pũarã o ãtĩãrã wedearo. ãpẽrã cãã wederere besearo, “¿diamacárã niĩ?” jĩrã. ³⁰ Sicũ wedeseri, Cõãmacũ ãpĩrẽ toopũ duigũre wededutiri, wedesesuguearigu ditamanĩãrõ. ³¹ Teero tiirã, niipetira Cõãmacũ wededutirere wederã wedesemasĩcua. Sicũ wedesesugue, too síro ãpĩ, ãpĩ wedesewacua. Teero tiirĩ, niipetira too niirã masĩadacua; niipetira wãcũbayiadacua. ³² Múã Cõãmacũ wededutirere wederã “aterã basocãre mecũtĩgã wederi, ãñutu niã” jĩ wãcũsugue, wedeya. ãpẽrã wederitabe, wederijãña. ³³ Cõãmacũ diamacũ tiirĩ booquí; noo boorõ tiirere boorĩqui.

Niipetira Jesuré padeoré põnarĩ macãrã neãrã, cãã tiirere tiinũnãseya: ³⁴ Múã neãrõpũre numiã wedeserijããrõ. Cããrẽ wedesedutirijãña. Cãã manusũmũãrẽ ãñurõ yũũaro Cõãmacũye queti jóaripũ dutirobirora. ³⁵ Cãã tuorĩariguere masĩdũgara, wiipũ cãã manusũmũãrẽ sãĩñããrõ. Múã neãrõpũ numiã wedeseri, ñañaniã.

³⁶ Múã niipetira ateré masĩcu: Cõãmacũye queti múãmena nũcãrĩriro niiwũ. Múã dícu teeré padeorã niiria. ³⁷ Sicũ múã menamacũ “yũũ Cõãmacũ wededutirere wedegú niã; Espĩritu Santo wãcũrẽ ticorémãna wedea” jĩlboqui. Teeré jĩgũno yũũ jóariguere tuoãri síro, biuro jĩgũdaqui: “Marĩ Opũ dutiré ticoré niã”, jĩ masĩgũdaqui. ³⁸ Yũũ jóariguere “teerora niã” jĩ padeohégũnoré padeorijãña múãcã.

³⁹ Yáa wedera, Cõãmacũ wededutirere wedemasĩrere booyã. Múã menamacãrã ãpẽrãyére máata wedeseri, “wedesera mee tiiyã” jĩrĩjãña. ⁴⁰ Niipetire múã tiirere quionímãna tiiyã. Teeré ãñurõ tiiyã; noo boorõ tiirijãña.

15

Cristo masãrigue

¹ Yáa wedera, yũũ múãrẽ too sugueropũ bueriguere Jesús basocãre netõnére quetire mecũtĩgãrẽ wãcũrĩ boogã. Múã teeré tuorã, padeowũ. Atitócãrẽ padeoã. ² Cõãmacũ tee quetimenarã múãrẽ padeorĩ tigú tiĩ. Mũãrẽ yũũ wederiguetire padeo, wãcũnũnũseri, netõnégũdaqui. Diamacũ padeohéri, netõnérĩqui.

³ Yũũre bueriguere múãrẽ wedewũ. Tee bueriguetire apũtĩ maquẽ niã. Biuro niã: Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora Cristo marĩ ñañarẽ tiiré wapa marĩrẽ diabolosarigu niiwĩ. ⁴ Cãã diaari síro, ãtãtutipũ cũũrira niiwã. Itiãbureco síro Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora masãrigu niiwĩ. ⁵ Teero wãari síro, Pedrorẽ bauãsgueyigũ. Too síro ãpẽrã cãã beserirare bauáyigu. ⁶ Too síro sícãrõména

paɯ quinientos nemorõ cūūrē padeoráre bauáyigu. Paɯ cūūrē ñnarira caticua ména; ãpērã diajõãtoayira. ⁷ Too síro Santiagore bauáyigu. Too síro niipetira cūuyere wededutigu beserirare bauáyigu.

⁸ Niipetirare bauári siropɯ, yũre bauáwi. Cúã siro macū bɯcuápetiririgubiro yũ niipacari, yũcārē bauáwi. ⁹ Yũ niipetira Jesús cūuyere wededutigu beserira ðuaró wapacatía. Too sũgueropɯ yũ Jesuré padeoré põnarí macārārē ñañarõ tiurucúmiwū. Yũ ñañagú niipacari, Jesús yũre bauáwi. Yũre bauáriatã, yũ cū beserigɯ niiribocu. ¹⁰ Cõamacū yũre ãñuré ticorémēna atitóre merēã niã. Teero tiigú, Cõamacū yũre “búri peti cūūrē ãñuré ticowɯ” jĩriqui. Yũ cúã niipetira nemorõ padea. Yũ basiro teero tiiría; Cõamacū yũre ãñuré ticogú yũmena niigū, yũre tiápuqui. ¹¹ Yũ múārē wederé, ãpērã Jesús beserira múārē wederé sícãrĩbíro niã; sicaquetira wedenoã. Teeréna múã padeowá.

Diarira masārē

¹² Cristo dia masãrigue quetire buenoã. Teeré buepacari, ¿deero tirá múã síquērã “diarira masãriya” jĩgari? ¹³ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyí. ¹⁴ Cū masãriatã, ãsã bueré wapamanĩbojĩyú. Múã padeorécã wapamanĩbojĩyú. ¹⁵ “Cõamacū Cristore masõyigu” jĩrē quetire wedewɯ. Tee queti diamacū niiriatã, ãsã Cõamacūyere jĩñditora niibocu. Diamacūrã diarira masãriatã, Cõamacū Cristore masõribojĩyí. ¹⁶ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyí. ¹⁷ Cū masãriatã, múã padeoré wapamanĩbocu. Múã too sũguero ñañarē tiiriguere teerora acabónõña maniré niijãbocu. ¹⁸ Teero niãtã, Cristore padeorã diarira pecamepɯ wáabojĩya. ¹⁹ Marí atibúrecopɯ dícare Cristore padeorí, cūmēna catiré petihére maniãtã, marí ãpērã nemorõ bóaneõrã peti niibocu. Búri peti padeobócu.

²⁰ Ate diamacū niã: Cristo diarigupɯ niipacu, masãrigɯ niiwí. Cū ãpērã niipetira diarira watoapure masãsũguerigɯ niiwí. ²¹ Biiro niã: Sícū basocámēna basocã diaré nucãyíro. Teerora sūcã sícū basocámēna basocã masārécã nucãyíro. ²² Marí niipetira Adán põna niiré wapa diaadacu. Teerora sūcã niipetira Cristomena niirãcã catirucujãadacu. ²³ Cõamacū marĩrē masãdutiri, masãadacu. Cristo masãsũguetoarigɯ niiwí. Too síro cū putuaatiri, marí cūmēna niirã masãadacu. ²⁴ Teero wári, atibúreco petijõãadacu. Teeburecóri jeari, Cristo atibúrecom niirãrē, ãmũãsepɯ niirãrē, cúã õpãrãrē cõãpetijãgũdaqui. Cū teero tiári siro, cū Pacure cū niipetira Òpũ niirére wiyagũdaqui. ²⁵ Cristo tee Òpũ niirére cũogũdaqui, té Cõamacū cūūrē ññatutirare cū dutiriguere ãñurõ yũri tiirípu. ²⁶ Cū niipetira cūūrē ññatutirare cõãpetiari siropɯ, diarécārē petirí tiigũdaqui. ²⁷ Cõamacūyē queti jóaripũ jĩrõbirora niipetirere, niipetirare Cristo docapɯ putuári tiiyigu. Teero jĩrõ, “Cõamacū Cristo docapɯ niirã” jĩrõ mee tia. Cõamacūrã niipetirere, niipetirare Cristo docapɯ putuári tiiyigu. ²⁸ Cū teero tiári siro, cū macū basiro cū Pacu doca putuãgũdaqui. Teero tiigú, Cõamacū niipetire, niipetira Òpũ niigũdaqui.

²⁹ Apeyeré ãpērã biiro tiicúa: Puarí wãmeõdituticua. Cúã biiro jĩ wãcũpaticua: “Yũ menamacū diaadari sũguero wãmeõditutiririwí”, jĩcua. Teero tiirã, sícãrĩ cúã basiro wãmeõdituticua; too síro sícū diariguyē niiboariguere wãmeõdituticua. ¿Deero tiirã cúã teero tiigári? Cúã “diarira masãriya” jĩ wãcũpacara, cúã diarirayē niiboariguere wãmeõditutire wapamaníã.

³⁰ Apeyeré, ūsā “diarira masāādacua” jīi bueré wapa āpērā ūsārē ñañarō tiidugárucujāya. Teero quioré watoapu niipacara, teeré buerucujāā.

³¹ Bārecoricōrō basocá yñure siādugácu. Tee diamacurā niā. Atecā teerora diamacú niā: Yñu múā marī Ōpū Jesucristore padeoré wapa useniā. ³² Éfeso macārā yñure wáicura cūarabiro ñañarō tiiwá. Diarira masāriatā, bāri peti cāā tiiríguere ñañarō netōbójīyu. “Diarira masāricua” jīiré diamacú niātā, marīcā āpērā wedeserucurobiro wedesebocu. Biiro jīibocu: “Jāmu yaara; jāmu sīnirā; marī ñamigā diajōābocu”, jīibocu.

³³ Āpērā múārē merēā padeodutīri, padeorījāña. Ate basocá wedesere diamacurā niā: “Ñañarāmena bapacutīri, múā añurō tiirécutirere ñañōādacu”.

³⁴ Teero tiirā, múā too suguero wācūrirobiro diamacú añurō wācūña sūcā. Teero biiri ñañarēre tiirījāña. Sīquērā múāmena niirā Cōāmacūrē masīriya. Múārē bobodutīgu, teero jīiā.

Diarira masāre ḡpūārī ḡdeero bauādari?

³⁵ Apetō tiigū, sīcū sāññāboqui: “Diarira ḡdeero tii masābogari? Cūā masāre ḡpūārī ḡdeero bauré ḡpūārī cūoādari?” ³⁶ Teero sāññāgū tuomasīriqui. Marī oteripe oteri, wiiādari suguero, bóacu. ³⁷ Marī otera, wiiárigueyucare oteria; opaperi dícare otea. Trigoperi o apeyenóperire otea. ³⁸ Too síro Cōāmacū cūu tūsaróbiro wiiri tiiqui. Deero bauré dūca niirigue teenorā wiiri tiiqui sūcā. ³⁹ Niipetire ḡpūārī sīcārībīro niiricu. Basocāye ḡpūārī, wáicuraye ḡpūārī, minipōnāye ḡpūārī, waiye ḡpūārī merēā dícu niicu. ⁴⁰ Teerora sūcā ūmuāse maquē ḡpūārī, atiyepá maquē ḡpūārī niā. Ūmuāse maquē ḡpūārī merēā peti añurē niā. Atiyepá maquē ḡpūārīcā añurē niā. ⁴¹ Muīpū báreco macū añurē asiyáqui. Nami macū merēā añurē bóequi. Nōcōācā merēā añurē bóecua. Nōcōā sīcārībīro bóericua.

⁴² Teerora wáacu diarira masārécā. Diarigure yaarī, cūūya ḡpūū bóaadacu. Too síro apeḡpūū masāādacu. Tiipḡpūū diaricu sáa. ⁴³ Marī bāri niiré ḡpūārīrē yaajāā. Añurē ḡpūārīre masāādacu. Marī tutuhere ḡpūārīrē yaajāā. Tutuare ḡpūārīre masāādacu. ⁴⁴ Marī atibáreco maquē ḡpūārīrē yaajāā. Ūmuāse maquē ḡpūārī tiiróbiro baurépe masāādacu. Atibáreco maquē ḡpūārī cūorá, ūmuāse maquē ḡpūārī cūoādacu.

⁴⁵ Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jóanoā: “Cōāmacū basocū niisuguerigu Adánrē catirére ticoyigu”,* jīi jóanoā. Cristope ūmuāse macū niijīgū, catiré petihére ticoqui. ⁴⁶ Cōāmacū marīrē ūmuāse maquē ḡpūārīrē ticosugueririgu niiwī. Atibáreco maquē ḡpūārīpere ticosuguerigu niiwī. Too síro ūmuāse maquē ḡpūārīrē ticoğudaqui. ⁴⁷ Basocū niisuguerigu atibáreco macū ditamena weenorigu niiwī. Cūu síro macūpe ūmuāse macū niī. ⁴⁸ Atibáreco macārā ditamena tiinorigubiro ḡpūūcutiya. Ūmuāsepu wáaadarape too macūbiro ḡpūūcutiadacua. ⁴⁹ Marī ditamena weenorigubiro baua. Teerora sūcā too síropu ūmuāse macūbiro bauādacu.

⁵⁰ Yāa wedera, ateré múārē wededugaga: Marī ate ḡpūārīmena† Cōāmacū Ōpū niirḡpū wáamasīña manīā. Toopū niiré niirucujāādare niicu. Teero tiirā, bóaadarere toopū cūomasīña manīā. ⁵¹⁻⁵² Apeyecārē, too suguero macārāpu masīña maniríguere wedeguda: Nipetira diaricua. Wācūña manirō, bibitarobiro, ángele cornetare putitūri, marī wasojōāādacu. Tiiwá

* **15:45** Génesis 2.7. † **15:50** Pecasāyemena: carne y sangre.

bʉsuri, diarira masãadacua; cǘã masãrã, dianemorica sáa. Teerora marĩcã wasoádacu. ⁵³ Cõamacũ marĩye õpũurĩ diaadare õpũurĩrẽ wasogúdaqui, ni-irucujãadare õpũurĩpe cʉoáro jĩgũ. ⁵⁴ Marĩ diaadare õpũurĩrẽ niirucujãadare õpũurĩpe wasorĩ, cũũye queti jóaripũ jĩrõbirora wáaadacu. Biiro jóanoã: “Marĩrẽ diari tiiré petiádacu”. † ⁵⁵ “Diarére cuinemicu; marĩ dianemicu. Booritu-anemicu; marĩ catirucujãadacu”. § ⁵⁶ Basocá ñañaré tiirá, diarére cui niicua. Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora ñañaré tiirá diaadacu. ⁵⁷ Teero niipacari, marĩ Õpũ Jesucristo tiirémena marĩ dianemicu sáa. Teero tiirá, Cõamacãrẽ usenire ticoada.

⁵⁸ Teero tiirá, yáa wedera, padeorucújãña. Marĩ Õpũyere jõõpemenamemorõ padenemoña. Múã ateré masĩã: Cũũyere padera, búri peti padeãmajãrã mee tiia.

16

Jerusalénpu niyeru ticocoadare néõrigue

¹ Niyeru néõre maquērẽ wedegũda. Múã ãpērã Jesuré padeoráre ticocoadara niyeru néõrã, yũũ Galacia macãrãrẽ dutirirobirora tiiyá. Biiro jĩwã: ² “Semanaĩcõrõ yeerisãri bũreco niirĩ, máãcõrõ múã wapatáro jeatuario péero merẽã ñãnoña”. Múã teero tiiyũera, yũũ jearĩpu, néõdũgara tiircu. ³ Yũũ múã pũtopũ jeagu, múã niyeru néõriguere múã beserirarena Jerusalénpu ticocogũda. Sicarpũ yũũ jóaripũrẽ cũãmena ticocogũda: “Atipũ néewara Corinto macãrã beserira niĩya”, jĩgũda. ⁴ Yũũre “wáaro booa” jĩãtã, cǘã yũũmena wáaadacua.

Pablo “wáagũda” jĩ wãcũrigue

⁵ Macedonia ditapu wáasũgueadacu. Too netõwágũ, múã pũto jeagũda. ⁶ Múãmena yoasãñurĩ niibocu. Apetó tiigú, niipetiro pũuriro niirĩ, niidijãbocu. Teero tiirá, múã yũũ aperó wáadũgari, yũũre tiipũadacu. ⁷ Yũũ múãrẽ búri peti ñãanetõwadũgariga. Teero tiigú, marĩ Õpũ boorĩ, yoari múãmena niigũdacu. ⁸ Ñno Éfesopũ niigũdacu ména, tée Pentecostés bosebũreco jearĩpu. ⁹ Ñnorẽ pee paderé niĩã. Pãũ niĩya marĩ Õpũyere tũodũgára. Teerora teeré cãmotáracã pãũ niĩya.

¹⁰ Timoteo múã pũtopũ jeari, cũũrẽ ãñũrõ bocaya. Múã teero tiirĩ, cũũ wãcũpatiro manirõ, bóaneõrõ manirõ niigũdaqui. Cũũ yũũ tiirõbiro marĩ Õpũyere padei. ¹¹ Teero tiirá, múã cũũrẽ teero ñãarijãña. Cũũ ãnorã atiadare maquērẽ tiipũya. Teero tiirĩ, cũũ useniremena yũũ pũtopũ atigũdaqui. Yũũ ãpērã Jesuré padeorãmena cũũrẽ yuegu tiia.

¹² Apoloye maquērẽ wedegũda: Yũũ Apolore bayiró peti múã pũtopũ ñãagũ wáadutimiwã marĩya wederarena. Cũũ mecãtígãrẽ wáadũgarii. Cũũrẽ basiori, wáagũdaqui.

Ññudutiyaonorigue

¹³ Múã ãñũrõ tũomasĩ, niĩña. Padeodúrijãña. Cuiro manirõ niĩña. Cõamacũ tutuaremena niĩña. ¹⁴ Niipetire apeyenórẽ tiirá, ãpērãrẽ maĩrémena tiiyá.

¹⁵ Yáa wedera, múã Estéfana yii macãrãye quetire masĩã: Cũã Acaya ditapũre ãpērã sũguero Jesuré padeosũguérira niĩya. Teero biiri cũã Jesuré

padeoráre bayiró tiiápura niiíya. ¹⁶ Teero tiirá, cúã tiiróbiro niirã múãrê dutiri, yuuaya. Teero biiri niipetira Jesuyére bayiró paderá múãrê dutiricãrê, yuuaya.

¹⁷ Estéfanos, Fortunato, Acaico ãnopú jearémena bayiró useniã. Cúã múã yuure tiiápuboriguere tiiápuya. ¹⁸ Yuure wãcũtutuari tiiwá. Múãcãrê teorora tiiííya. Teero tiirãnorê “ãñurõ tiirá tiiíya” jĩrõ booa.

¹⁹ Asia dita macãrã Jesuré padeoré põnarĩ macãrã múãrê ãñudutiya. Aquila, Priscila, teero biiri Jesuré padeorá cúãya wiipũ neãrã múãrê bayiró ãñudutiya.

²⁰ Niipetira Jesuré padeorá múãrê ãñudutiya. Múã basiro câmerĩ maĩrémena ãñudutiya.

²¹ Yuu Pablo ate niituredarire múãrê ãñudutire ticogu, yuu basirora jóaa.

²² Marĩ Õpũ Jesucristore maĩhégũnorê ñãñarõ wáaaro. “Ësã Õpũ, pũtaatiya”.

²³ Jesucristo marĩ Õpũ múãrê ãñurê ticoaro. ²⁴ Múã niipetira Jesucristom-ena niirãrê bayiró maĩã. Teerora niirucujããrõ.

Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĀRĀRĒ Pablo puarī jóaripū

Āñuduticorigue

1 YHH Pablo, Timoteo marīya wedegymena múārē āñudutia. YHH Cōāmacū booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niīā. YHH atipūrē múārē Cōāmacūrē padeorī pōna macārā Corintopu niirārē jóaa. Teero biiri niipetira Jesur padeorā Acaya ditapu niirācārē jóaa.

2 Múārē Cōāmacū marī Pacu, Jesucristo marī Ōpū āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiáaro.

Pablo ñañarō netōríque queti

3 Cōāmacū Jesucristo marī Ōpū Pacure usenire ticoada. Cūūrā marīrē bóaneō ññaī. Marīrē wācūtutuari tiirucú. 4 Ūsā ñañarō netōrécōrō ūsārē wācūtutuari tiii. Teero tiirā, ūsācā āpērā ñañarō netōrārē wācūtutuari tiimasīā. Ūsārē Cōāmacū wācūtutuari tiirōbirora cūārē wācūtutuari tiimasīā. 5 Cristo ñañarō netōrīrobiro ūsācārē bayiró ñañarō netōrē jeaa. Teerora sūcā ūsā Cristomena niirīcārē, ūsārē pee wācūtutuare jeaa. 6 Ūsā múārē wācūtutuari boorā, múārē netōrī boosārā, teero ñañarō netōpacára, nucājāā. Cōāmacū ūsārē wācūtutuare ticori, ūsācā múārē wācūtutuari tiíadacu. Múā wācūtutuara, múā ūsā tiirōbirora ñañarō netōrā, tutuaromena nucājāā. 7 Múā ūsā tiirōbiro ñañarō netōrī, Cōāmacū múācārē wācūtutuari tiigúdaqui. Teero tiirā, “padeodúbocua” jīrō manirō múārē bayiró wācūria.

8 Yáa wedera, ūsārē Asia ditapu wáariguere múārē masīri boogá. Ūsā toopúre bayiró peti ñañarō netōwú. “Sīcārībīricu; diajōāādacu”, jīmiwū. 9 “Ūsārē sīāādacua”, jīi wācūmiwū. Teero wācūrā, ūsā basiro dee tii masīriwū. Teero tirá, Cōāmacū diarirare masōgúpere tiíapurere sāiwū. 10 “Ūsārē sīāādara tiiya”, jīiri, Cōāmacū netōnéwī. Atitóre netōnérucujāi. “Too síropcārē ūsārē ñañarō cūā tiidugári, netōnégúdaqui”, jīi padeóa. 11 Cōāmacūrē múā ūsārē sāibosári, teero tiigúdaqui. Pau ūsārē sāibosári, Cōāmacū āñurō ūsārē tiíapugadaqui. Cūi teero tiirī ññarā, pau usenire ticoadacua.

Pablo Corintopu wáariguere wederigüe

12 Ūsā ateré wācūrā, bayiró useniā: Atibárecopure basocäre tiiditóro manirō āñurō tiirecutira niirucuwa. Múā watoapcārē teerora tiíwū. Teero tiirā, ūsā wapa cuohéra, āñurō tugueñaā. Ūsā basiro ūsā masīremena teeré tiimasīria; Cōāmacū ūsārē āñurō tiirēmenape teeré tiimasīā. 13-14 Múārē ūsā merēā jóaria; tuomasīreno dícare jóarucua. Múā péerogā tuomasīrōbirora niipetirere āñurō tuomasīpetiri boogá. Teero tiirā, marī Ōpū Jesús putuatiiri byreco jeari, múā ūsāmena useniādacu; ūsācā múāmena useniādacu.

15 “Teero wáaadacu” jīi wācūgū, múārē ññagū wáasuguedugamiwū. Múārē usenirī tiidugágu, puarī múā putopu wáadugamiwū. 16 Macedonia ditapu wáagu, múārē ññanetōwadugamiwū. Toopú jearigu, coepūtūaatigu, múārē ññacāmerputuatiidugamiwū. Too yuu jeari, múā yuu Judeapu wáaadare maquērē tiíapubojiyu. 17 YHH toopú wáaheri ññarā, “¿āñurō wācūripacu, ‘wáaguda’ jīi wedeseyiri?” ¿jīigari múā? Múā yuure “atibáreco macārābirora ‘wáaguda’ jīirigu niipacu, ‘wáaria’ jīigúno niiqui” ¿jīigari? 18 Niiria. YHH

Cõamacū diamacū maquērē wedegū wāmemena múārē jīā: ʒsā múārē wederere wasoria. ¹⁹ Jesucristo Cõamacū macū wasoriqui. Yñu, Silvano, Timoteocāmena múārē cūye quetire wedetoawu. Cūū “tiigúda” jīpacu, “tiiricu” jīriyigu. Cūū jīrē diamacū maquē niā. ²⁰ Niipetire Cõamacū “añurō tiigúda” jīrigue Jesucristo tiiriguemena yaponōi. Teero tiirā, Cõamacūrē usenire ticora, Jesucristo wāmemena “Cõamacū teerora tiirō” jīā. ²¹ Cõamacūrā ūsārē, múācārē Cristore padeorucújārī tii. Cūūrā marīrē Cristomena niādarare beserigu niiwī. ²² Marīrē cūū pōna wāari tiirigu niiwī. “Cūū pōna niā” jīrēre masīdutigu, Espiritu Santore marīpūre ticodiocorigu niiwī. Espiritu Santore marīrē ticojīgū, nemorōrā “ūmuāsepu marīrē añurere ticogūdaqui” jīmasīrī tii.

²³ “Yñu Corintopu wāagūda” jīrigu niipacu, wāariwu. “Yñu wāaheri, múārē nemorō añucu” jī wācūwū. Múārē boboooro wāari iñadugahegu, wāariwu. Cõamacū yñu teero wācūriguere masīqui. ²⁴ Múārē “biirope padeoyā” jīgū mee tia. Múā añurō padeóa. Múārē añurō useniremena niinemoārō jīgū, teero tiāpudugaa.

2

¹ Teero tiigū, múārē bóaneōrā niirī tiidugāhegu, wāariwu sūcā. ² Yñu múārē bóaneōrā niirī tiirī, ¿noāpē yñure usenirī tiibógari? Yñu bóaneōrī tiirā yñure usenirī tiimasīricua. ³ Teero tiigū, toopú wāarono tiigū, múārē quēnojeādutigu jóawu. Teeré jóagu, biiro wācūwū: Yñu máata wāaatā, múā yñure usenirī tiirōno tiirā, yñure wācūpatigu niirī tiibócu. Yñu biiro wācūā: Yñu useniremena jeari, múācā usenibojīyu. ⁴ Yñu tiipūrē jóagu, bayirō bóaneōremena, utirēmēna jóawu. Múārē bóaneōrā niārō jīgū mee jóawu. Múārē yñu maīnetōrere masīdutigu jóawu.

Ñañarē tiirigūre acabódurigūe

⁵ Sīcū basocū múā watoapu niigū marīrē bóaneōrā niirī tiirigu niiwī. Yñu dícare teero tiirigu niiwī; múācārē teerora tiirigu niiwī. Múā niipetirapūre bóaneōrī tiirījīyi. “Múā niipetirapūre bayirō bóaneōrī tiirigu niiwī” jīgūjā, jīnemosāñu wedebocu. ⁶ Múā pañ “cūūrē biiro ñañarō tiāda” jī, tiitōayiro. Nocōrōrā ñañarō tiyā. ⁷ Ñañarō tiinemórōno tiirā, cūūrē acabóya. Cūūrē wācūtutuari tiyā. Múā teero tihéri, cūū bayirō bóaneōgū wāaboqui. ⁸ Teero tiigū, múārē cūūrē maīrere ēñodutia sūcā. ⁹ Yñu múārē too sugueropūre ate maquērē jóawu: “¿Teē yñu dutiriguere diamacūrā tiidugāmī cūā?” jī masīdugagu jóawu. ¹⁰ Cūū tiiriguere múā acabóri, yñucā acabóa. Yñu wācūrī, yñure ñañarō tiirījīyi. Teero niipacari, múārē maīgū, cūūrē acabóa. Diamacūrā Cristo iñacoropu acabóa. ¹¹ Marī cūūrē acabóri, Satanás marīrē netōñucāmasīriqui. Cūū tiirēcutirere marī añurō masīā.

Pablo Troaspu wācūpatirigūe

¹² Yñu Troas macāpu Cristoye quetire buegu jeari, pañ cūye quetire tuodugāwa. Marī Ōpū cūārē tuodugāri tiirigu niiwī. Teero tiigū, buemiwū. ¹³ Yñu Tito marīya wedegūre buajeāhegu, bayirō wācūpatiwu. Teero tiigū, cūārē “wāagu tia” jī, Macedoniapu wāajōwū.

Cristomena ñañarere netōñucārā niā

¹⁴ Cõamacūrē usenire ticoa. Cūūrā Cristore ñañarere netōñucārī tiirigu niiwī. ʒsā cūūmena niijrā, ñañarere netōñucārābiro niā. Sitiañūre niipetiropu

sesarobirora Cõamacū ūsāmena cūyē quetire niipetiropu masīpetijõārĩ tiii. ¹⁵ Cristo paiá tiirucúrobiro sitiaāñúremena Cõamacūrē sóepeogubiro tiiquí. Ūsā cūyē quetire wedera, sitiaāñúwarebiro niipetiropu wáaa. Netõnérorira putopu, pecamepu wáaadara putopacārē cūyē queti jeaa. ¹⁶ Pecamepu wáaadara “sitiaāñúre pūni niicu” jĩ wācūrābiro ūsā wederere tusaricua. Netõnérorirape ūsā wederere bayiró tusacua; “catiré ticoré niia” jĩ wācūca. Cõamacū tiiapuriatā, noāpé tee quetire wedemasīña manibójyiu. ¹⁷ Ūsā āpērā tiiróbiro Cõamacūyē quetire wedera, wapasécāmesāria. Teero tiiróno tiirā, Cõamacū ticocorira Cristomena niijrā, Cõamacū ññacoropure cūyē quetire jĩdutoro manirõ wedea.

3

Mama netõnére quetire bueré

¹ Ūsā “Cõamacūyē quetire diamacūrā buea” jĩrā, ūsā basiro ūsāyē maquērē añurõ wedesera mee tia. Ūsā basiro “diamacūrā buea ūsājā” jĩria. Teero biiri “cūā diamacūrā bueeya” jĩrípūrē āpērā ūsārē jóabosari booríá. Múā teero jĩrípūrē ūsārē jóaricārē booríá. Āpērājā teero jĩrípūrē “jóabosaya” jĩ sāicúa; ūsāpeja sāríá. ² Múārā “cūā Cõamacūyere añurõ bueeya” jĩrípūbiro niijārā tia ūsārē. Ūsā múārē “tiipūbirora niijārā tiíya” jĩ, añurõ yeeripūnacutia. Niipetira múārē masīri siro, “Pablocā cūārē diamacūrā buejya” jĩcua ūsārē. ³ Ūsā múārē bueri siro, múā niirecutiremena “Cristo jóaripū niijārā tia” jĩ ññoā. Tiipūrē jóarigumena jóaya maniwú; ūtāpīpūre jóaya maniwá. Espírítu Santo múā wācūrēpure jóarigu niíwī. Múā wācūrere wasorígu niíwī.

⁴ Ūsā Cristomena niijrā, Cõamacūrē bayiró padeojrā, múārē “Cristo jóaripū niijārā tia” jĩā. ⁵ Apeyenó tiimasírere “ūsā basiro masíwā” jĩmasíña maniā. Niipetire ūsā tiimasíre Cõamacū ticoré niia. ⁶ Cõamacū ūsārē basocāre buemasíre ticorigu niíwī. Teero tiirā, mama netõnére quetire buea. Tee quetire basocāre buera, “ate jóariguere tiíyá” jĩ bueria; “Espírítu Santo boorépere tiíyá” jĩ buea. Dutiré jóariguere tiihéra pecamepu wáacua. Espírítu Santope catiré petihére ticogú nií.

⁷ Cõamacū Moisére cūū dutiré cūūriguere ticogu, ūtāpīpu jóayigu. Tee dutiré marĩ netõñcāre wapa siācõādutire niíyiro. Marĩrē siācõādutire niipacaro, añunetõjõāre niíyiro; asibatéremena jeayiro. Moiséya diapóacā bayiró asibatéyiro. Teero tiirā, Israelya pōna macārā cūyā diapóare ññacõātumasíriyira. Jõõpemena cūū asibatére petiwáyiro. Tee dutiré añurē niíyiro. ⁸ Toorā nemoró Espírítu Santo basocāmena niíādare quetipe añunemoā. ⁹ Tee dutiré “basocā netõñcārārē ññarõ tiíadacu” jĩrigue asibatéremena jeayiro; añunetõjõāre niíyiro. Toorā nemoró “Cõamacū basocāre ‘añurārā niíya’ jĩ ññagūdaqui” jĩrē quetipe añunemoā. ¹⁰ Tee añunemorere marĩ añurõ ññarĩpereja, tee dutiré añurē asibatéremena jearigupe búri niiré putujāā sáa. ¹¹ Tee dutiré añurē asibatéremena jearigupe petiādare niíyiro. Añunemorepe petiriādare niā. Teero tiiró, tee dutiré nemoró añunetõñcāā.

¹² Ūsā petiriadarere coterā, useniyuetoāa. Teero tiirā, diamacú, cuiro manirõ wedea. ¹³ Ūsā Moisés tiirírobiro tiiría. Cūyā diapóa asibatére “máata petiádacu” jĩgū, suti caseromena búatoyigu, Israelya pōna macārā tee petiwári ññarijāārõ jĩgū. ¹⁴ Cūā tuoríyira. Atitócārē tee buca dutirere bueri tuorā, tuoríya. Tiisuti caserora Cõamacū asibatére búatorobiro niitoāa cūārē.

Teero tiirá, netõnére maquẽrẽ tuoríya. Jesuré padeorípereja, Cõãmacũ cúãrẽ tuorí tiiquí. ¹⁵ Atitõcãrẽ Moisés jóariguere bueri tuorá, tuoríya. Cúã tuomasĩre suti casero búatorobiro nijjáã ména. ¹⁶ Marĩ Ôpũrẽ padeogúno dícu tuoquí. Cõãmacũ cúãrẽ tuorí tiiquí; tiicasero pãõrõbiro wáacu sũcã. ¹⁷ Marĩ Ôpũ, Espiritu Santomena sícãrã niĩ. Teero tiirá, Espiritu Santo marĩmena niĩrĩ, marĩ cãmotáro manirõ Jesuména ãñurõ niimasĩã. ¹⁸ Teero tiirá, marĩ niipetira dupupu búatori casero manirã nijjĩrã, cúã ãñurõ asibatérere ññamasĩã.* Teero tiirá, jõõpemena cúãbiro wáara tia; cúãyere cõonemõã. Tee niã marĩ Ôpũ tiiré. Cúãrã, Espiritu Santomena sícãrã niĩ.

4

¹ Cõãmacũ úsãrẽ ãñurõ tiigú, Jesuyé quetire wedeadarare cũirigu niĩwĩ. Teero tiirá, wãcütutuhera niiria. ² Bobooro tiiré, basocá ññahẽrõpu ñañaré tiiré doo niã. Cõãmacũye quetire jĩditoremena wederia. Teero jĩrõno tiirá, tee quetire wasoró manirõ, diamacũ wedea. Teeména Cõãmacũ ññacorõpũre úsã wederé basocá “diamacũrã wedeeya” jĩ wãcũri booa. ³ Basocã netõnére quetire úsã wederi, ãpẽrã cúã wãcũrẽ búatonorirabiro niicua; tuoricua. Tee quetire tuohérano pecamepu wáaadara niicua. ⁴ Cúã padeohére wapa atibúreco macãrã õpũ Satanás cúãrẽ tuoñemasĩhẽrã wáari tiiquí. Teero tiirá, basocãre netõnére queti bóere niipacari, ññamasĩricua. “Cristo ãñunetõjõãgũ Cõãmacũ niiré eñogú niĩ” jĩrere tuomasĩricua. ⁵ Úsã basocãre wedera, “biro niã úsãjã” jĩ wederia; “Jesucristo basocá Ôpũ niĩ” jĩrere wedea. Úsãyepereja wedera, “Jesuré maĩrémena múãrẽ padecotera niã” jĩ wedea. ⁶ Biro niã: Cõãmacũ basirora sicatorõ atibúreco naĩtĩãrõ niimiriguere bóeri tiirigu niĩwĩ. Teeré tiirõbiro cúãrã marĩye yeeripũnarĩpu bóeri tiirigu niĩwĩ. Teero tiirá, marĩ Cristore masĩrémena Cõãmacũ ãñurõ niirecatirere masĩã.

Marĩye Ôpũrĩ mama Ôpũrĩmena wasoádacu

⁷ Úsã Cõãmacũye queti wederã búri niirã niã. Diiména tiiréparu wapaacãre posecutĩreparubiro niã. Teero tiigú, Cõãmacũ úsã wederémena cúã tutuarere eñoquí. Úsã basiro tutuare cuoríã. ⁸ Pee ñañaré netõpacãra, bayiró peti wãcũpatiria. Wãcũpatipacara, “¿deero wáaadariye?” jĩria. ⁹ Basocã úsãrẽ ñañarõ tiidugãpacari, Cõãmacũ úsãrẽ cõawarii. Úsãrẽ páanecõãcũpacara, sĩãrĩya. ¹⁰ Úsã noo wáaro Jesuré sĩãrĩrobirora úsãcãrẽ sĩãjãmiwã. Úsã ñañarõ netõrĩra niipacara, catia. Teero tiigú, Jesús cúã catirére úsãmena eñoi. ¹¹ Úsã catirõ jeatuario Jesuyé quetire wederé wapa sĩãrĩquio niã. Teeména Jesús úsãye õpũrĩ bóaadare õpũrĩmena cúã catirére eñoi. ¹² Úsãpere sĩãrĩquio niã. Múãpe catiré petihére buaa.

¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpu biro jóanoã: “Yũũ padeowũ; teero tiigú, wedesewũ”. Teerora jĩã úsãcã: Úsã padeoã; teero tiirã, wedesea. ¹⁴ Úsã ateré masĩjĩrã, wedesea: Cõãmacũ Jesús marĩ Ôpũrẽ diarigupũre masõrigu niĩwĩ. Teero tiigú, úsãcãrẽ cúãmena masõgũdaqui. Úsãrẽ, múãrẽ sícãrõmẽna cúã patorõ néewagũdaqui. ¹⁵ Úsã múãye ãñurẽ niãdarere boosãrã, niipetire úsã ñañarõ netõrere nucãjãã. Teeména ãpẽrãcã Cõãmacũ ãñurẽ ticorére masĩjĩrã, cúãrẽ usenire ticoadacua. Jõõpemena paũ peti cúãrẽ usenire tico, “ãñunetõjõãgũ niĩ” jĩnemoãdacua.

* **3:18** O “cúã ãñurõ asibatérere eñomasĩã”.

16 Teero tiirá, wáčūtutuarucujãã. Sotoápere butoá wáapacara, popeapure búrecoricōrō nemorō tutuanemoã. 17 Biuro wáčũã: Ũsã atibúrecopu ñañarō netōrē máata petiádare niĩã. Tee ñañarō netōrē wapa apeyé nemorō añurē buaádadu. Bayiró useniremena cūũ putopu niirucujããdadu. 18 Ũsãrē bau-rocá wáarere wáčũnũnuseria. Bauhérepere wáčũnũnusea. Baurocá wáare petiádadu. Bauhérepe niirucujããdadu.

5

1 Maríye òpũũrĩ muĩ wiseri marĩ niiré wiseribiro niĩã. Tee wiseri tiiróbiro maríye òpũũrĩ bóaadadu. Cõãmacũpe ãmuãsepũ añuré wiseri petiriadarere quẽnoyúetoaqui. Tee wiseri basocá tiirígue mee niicu. 2 Ate diamacũrã niĩã: Marĩ ãnopú niirã, ñañarō tugueñaã, ãmuãse niirĩ wiipu wáadugara. 3 Tiíwiĩ sutiró tiiróbiro cãmotáadadu, sutimanirãbiro niirijããrō jĩrã. 4 Marĩ atibúrecopure ate òpũũrĩmena ñañarō netõã. Teero tiirá, ñañarō tugueñaã. Maríye òpũũrĩrẽ cõãdugara mee teero jĩã, ãmuãsepũ niĩadare òpũũrĩpere wasorí boorã. Tee niirucudari òpũũrĩ wasorí, bóadari òpũũrĩ petiádadu. 5 Cõãmacũrã marĩrẽ teero wáadarere quẽnoyúerigu niíwĩ. Cũũ marĩrẽ añuró tiĩadarere masĩsugedutigũ, Espíritu Santore ticodiosocũguerigu niíwĩ.

6 Teero tiirá, padeorucúa. Ateré masĩã: Ũsã ate òpũũrĩmena niirã, Cõãmacũmena niirĩa ména. 7 Cũũrẽ ññaripacara, cũũ jĩriguere padeonũseã; teeména niĩã. 8 Teero tiirá, ateré wáčũrã, padeõa: Ate òpũũrĩrẽ cõãjãdugamiga, Cõãmacũmena niirã wáadugara. Cũũmena niirĩ, nemoró añuniádadu. 9 Teero tiirá, ate òpũũrĩmena niirã, o niirucudare òpũũrĩmena niirãcã, Cõãmacũrẽ teorora usenirĩ tiirucújadugaga. 10 Cristo wapa tiĩadari bureco jeari, marĩ niipetira toopú niĩadadu. Basocãcõrõrẽ maríye òpũũrĩpu tiiríguere Cristo masĩqui. Æpẽrã añurere ñeeãdadua; ãpẽrãpé ñañarere ñeeãdadua.

Cõãmacũmena añuró niirecutire maquẽ

11 Ũsã teeré masĩjĩrã, marĩ Òpũrẽ quioníremena ññarã, basocãre “ũsã wed-erere diamacú maquẽ niĩã” jĩ pãnarĩ tiia. Cõãmacũpe ãsãrẽ masĩtoai. Múãcãrẽ teorora ãsãrẽ masĩrĩ booa. 12 Ũsã basiro ãsãye maquẽrẽ añuró wedesera mee tiia sũcã. Ũsãrẽ añuró masĩ, useniremena wáčũãrõ jĩĩgã, múãrẽ jóaa. Teeré masĩrã, ãpẽrã bueri basoca ãsãrẽ ñañarõ wedeseri, múã cúãrẽ yũmasĩãdadu. Cũã sotoã maquẽ dícu baurere wáčũrã, yeeripũna maquẽrẽ wáčũhẽrã niicua. 13 Múã ãsãrẽ “mecũrã tiíya” jĩbocu. Ũsãpe “Cõãmacũ booró tiirá tiia” jĩ yũadadu. Múã apetóre ãsãrẽ “mecũrĩya” jĩbocu. Ũsãpe “múã añuró niĩadarere boosãrã, teero tiia” jĩ yũadadu. 14 Cristo ãsãrẽ maĩrĩ ññarã, cũũ dutirere tiia. Ateré masĩnoã: Sicũ niipetirare diabosarigu niíwĩ. Teero tiirá, niipetira cũũmena diarira tiiróbiro putuájĩyu. 15 Cristo niipetirare diabosarigu niíwĩ. Catiré petihẽrere cuorã cúã booró tiirijããrõ jĩĩgã, teero tiirígu niíwĩ. Cũũ boorẽpere tiĩáro jĩĩgã, cúãrẽ dia masãbosarigu niíwĩ. 16 Teero tiirá, ãsã basocãre ñña, wáčũrã, atibúreco macãrã wáčũrõbirora wáčũria. Too sugeropure ãsã Cristore atibúreco macãrã wáčũrõbirora wáčũmiwã. Mecãtĩgãrẽ teero cãũrẽ wáčũria sãa. 17 Cristo cũũmena niigũnorẽ cũũ niirecutirere wasorí tiíquí. Cũũ too sugero tiiríguere tiinemóríqui sãa; mama dícu niicu cũũpure.

18 Cõãmacũrã niipetirere teero wáari tiíquí. Cũũrã Cristo diariguemena ãsãrẽ cũũmena añuró niirecutiri tiirígu niíwĩ. Niipetirare teero niirĩ boogá,

ūsārē cū̄ye quetire wededutigu cū̄rigu niīwī. ¹⁹ Tee queti biiro niīā: Cōāmacū Cristo diariguemena atibāreco macārārē cū̄mena āñurō niirecutiadarere cū̄rigu niīwī. Cūā ñañarē tiirere petiri tiirigu niīwī. Niipetirare cū̄mena āñurō niirecutiri boogá, ūsārē cū̄ye quetire wededutigu cū̄rigu niīwī. ²⁰ Teero tiigá, Cōāmacū ūsārē Cristore wasorá niīārō jīgā, ticocorigu niīwī. Cōāmacū ūsā wederēmēna basocāre boocōi. Teero tiirá, Cristo wāmemena Cōāmacūmena basocāre āñurō niirecutidutia. ²¹ Cristo pēerogā ñañarē tiiripacari, Cōāmacūpe marī ñañarē tiiré wapa cū̄rē ñañarē tiirigubiro ñañarō netōrī tiirigu niīwī. Teero tiiriguemena marī Cristomena niirī, Cōāmacū marīrē wapa cuohérare tiiróbiro iñāi.

6

¹ Ūsā Cōāmacūyere padeapuri basoca niijirā, “cū̄ múārē āñurē ticorere teero iñacōārijāña” jīā. ² Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jī jóanoā: Cōāmacū aterē jīi:

“Yuu basocāre āñurō tiirito niirī, m̄uu sārīguere tuowá.

Yuu netōneri bāreco niirī, m̄uērē tiāpupu”,*

jī jóanoā. Tuoyá. Mecūtīgā cū̄ teero tiirito niīā. Mecūtīgā cū̄ netōneri bāreco niīā.

³ Āpērārē ūsā Cōāmacūyere paderere ñañarō wedeseri booríā. Teero tiirá, basocāre ñañarē tiieñoria, “Cōāmacūrē padeoribocua” jīrā. ⁴ Biirope tiia: Niipetire ūsā tiirēmēna, ūsārē wāaremēna “Cōāmacūye paderá niīā” jīrere eñoā. Ūsārē merēā wāari, nacājāā; apeto bayirō ñañarō netōā; ūsārē apeyenó dūsa; wisióre tugueñaā; ⁵ ūsārē tanaāya; peresu wiipu sōnecoya; acaribūtiture wāaa; bayirō padea; apeto cāniría; teero biiri juabōaa. ⁶ Āpērārē ñañarō tiiría; diamacū maquērē masīā; ūsārē merēā wāari, potocōrō manirō niīā; āpērārē bóaneō iñāā; Espiritu Santo tiāpuremena padea; āpērārē jīdutoro manirō maīā; ⁷ diamacūrā wedea; Cōāmacū tutuarere cuoa. Ūsā Cōāmacūyere paderá surarabiro niīā. Ūsā wāmocūtire ūsā diamacū tiiré niīā. Teemēna surara cāmerīsiārā wāarabiro Cōāmacūyere wedera wāaa; ūsārē cāmotādugara ūsārē docacūmurī tiimasīriya. ⁸ Āpērā ūsārē padeorēmēna iñāāya; āpērāpē padeoríya. Āpērā ūsārē āñurō wedeseya; āpērāpē ñañarō wedeseya. Ūsā diamacū maquērē wedepacari, āpērā ūsārē “jīdutoro basoca niīiya” jī iñāāya. ⁹ Niipetira ūsārē masīpacara, sīquērā ūsārē iñamasīhērā tiiróbiro iñāāya. Apetóre ūsārē sīādugāpacari, niirucua. Cūā ūsārē ñañarō tiipacára, sīāríya. ¹⁰ Ūsā bóaneōpacara, usenirucujāā. Ūsā apeyenó cuoripacara, ūsā buerēmēna āpērārē pee cuorábiro niirī tiia. Apeyenó cuoripacara, niipetire cuorábiro niīā. ¹¹ Yāa wedera Corinto macārā, yayióro manirō múārē ūsā wācūrere wedepetijāā. Ūsā múārē bayirō maīrere eñoā. ¹² Cāmerī maīrē manirī, múāye wapa niīā; ūsāpe múārē bayirō maīmīā. ¹³ Sīcū cū̄ pōnarē wederobirora yuucā múārē wedeguda: Ūsā múārē diamacū maīróbiora múācā ūsārē maīñā.

Marī Cōāmacūwiibiro niīā

¹⁴ Jesurē padeoheramēna cāmeyiorijāña. Diamacū tiirá diamacū tiiheramēna niimasīricua. Bóeropu niirā naītārōpu niirāmēna niimasīricua. ¹⁵ Cristocā Satanāmēna sīcārībīro wācūricua. Teerora sūcā padeogá, padeohégumēna sīcārībīro wācūricua. ¹⁶ Cōāmacūwiipure Cōāmacū dícuere padeoró booa;

* 6:2 Isaías 49.8.

weerirare padeoríjārō booa. Marípe Cōāmacū catirucugumena niijīrā, Cōāmacūwiibiro niīā. Cūū basiro biiro jīirigu niīwī:

“Cūāmena niigūdacu; cūā watoapη cāmesāgūdacu.

Υηη cūā Ōpū niigūdacu; cūā yāara niīadacua.†

17 Teero tiirá, ñañarā p̄topη niimiārira witiwajōāña”, jīī marī Ōpū.

“Niipetire ñañaré tiirére tiirijāña.‡

Teero tiirí, Υηη múārē ñeegūda.

18 Υηη múā Ραϋη niigūda;

múā Υηη pōna niīadacu”, jīī marī Ōpū tutuanetōjōāgū.§

7

1 Teero tiirá, yáa wedera, Υηη maírā, Cōāmacū “teero tiigúda” jīiriguere masírā, niipetire marī ñañaré tiirére duujāāda. Maríye ōpūārīrē ñañorére, marī wācūrē ñañorére duuáda. Cōāmacūrē quioníremena padeojīrā, cūū booré dícre tiíada.

Corinto macārā wācūre wasorigue

2 Ūsārē maírā. Sicārī múārē ñañarō tiiríwη; múā padeorécārē ñañoríwη; múāyere jīīditoremēna néeríwη. 3 Υηη múārē “wapa c̄orá niīya” jīīgū mee tiia. Υηη too s̄guero jīiriborira múārē maīā. Teero tiirá, marī catira, sicārōmēna niīā. Diaracā, sicārōmēna niirucudacu. 4 Υηη múā āñurō tiiré quetire t̄ogú, “teerora tiirucúadacua” jīī wācūwū. Āpērārē múā āñurō tiirére useniremena wedea. Teero tiigú, ñañarō netōpacú, wācūtutua, bayiró useniā.

5 Macedoniapη coerí siro, ūsā yeerisāre buaríwη. Ūsā noo wáaro ñañarō netōwū. Āpērā ūsāmena cāmerī cúasodugawa. Múā ūsā buerirare wācūgū, bayiró wācūpatiη. 6 Cōāmacū bóaneōremēna niirārē wācūtutuari tiigúpe Tito ūsā p̄topη jearémēna ūsārē wācūtutuari tiiwī. 7 Cūū jearémēna dícu wācūtutuariη. Múā cūūrē wācūtutuari tiiríguere tuorá, nemorō wācūtutanemowū. Múā Υηηre īñadugarere, múā wācūpatiriguere, múā Υηηre wācūrere wedewī. Teeré t̄ogú, toorá nemorō useninemowū.

8 Υηη múā ñañaré tiirére múārē jóaripūmena múārē bóaneōrā niirí tiiwū. Mecātīgārē teeré wācūpatiria. Too s̄guero “Υηη jóaheri āñunibojīyu” jīī wācūmiwū. Teeré mecātīgā wācūria. Múārē bóaneōrī tiipacú, yoari bóaneōrī tiiríjīyu. 9 Mecātīgā Υηη useniā. Múā bóaneōriguere wācūgū mee useniā. Múā bayiró bóaneōriguere múārē wācūpati, wasorí tiiyiro. Teero tiigú, useniā. Cōāmacū booróbirora múā ñañaré tiiríguere wācū, bóaneōyiro. Teero tiiró, ūsā múārē jóacoripū múārē ñañarō tiiríjīyu. 10 Marī Cōāmacū booróbirora bóaneōrā, wācūpati, wasoa. Teemēna netōnénoā. Too síro “ñañaré tiitú” jīīña maniā. Atibáreco macārāpe cūā ñañaré tiiríguemēna bóaneōjācua. Bóaneōpacara, pecamepη wāacua. 11 Múāpe Cōāmacū t̄saróbirora bóaneōrī, ate āñurē p̄t̄uáyiro: Múā watoapη wáariguere “quēnoāda” jīīyiro; “too s̄guerop̄re marī diamacú tiiríjīyu; mecātīgā diamacú tiia sáa”, jīīyiro; múā watoapη wáariguere múā yoari teero īñariguere wācūrā, cúayiro; “Cōāmacū marīrē ñañarō tiibóqui”, jīī wācūrā, cuijōāyiro; Υηη múārē īñagū wáari booáyiro; diamacú maquērē tiidugáayiro; “ñañaré tiigúre diamacú ñañarō tiíadacu”, jīīyiro. Niipetire teero múā tiirémēna múā wapa c̄ohérere ēñoyíro. 12 Teero tiigú, múārē jóagu, ñañaré

† 6:16 Levítico 26.1; Ezequiel 37.27. ‡ 6:17 Isaías 52.11. § 6:18 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13.

tiiriguyere, teero biiri ñañaré tiinógūye dícare wácūriwū. Múáye niiðadarere bayiró wácūwā. Múá Cōāmācū iñacoropu ūsārē bayiró maĩā sáa. Teeré masíðutigū múārē jóawū. ¹³ Teero tiirā, múá ãñurō tiirémēna ūsā wácūtutuawū.

Teero wácūtutuara, Tito bayiró ūsenirī iñārā, toorā nemorō ūseninemowū. Múá niipetirapara cūūrē ãñurō tūgueñarī tiirīra niiwā. ¹⁴ Tito múá putoṗu wáaadari sūguero, yūu múámēna ūsenirere cūūrē wedewū. Cūū toopá jeari, yūu jīrirobirora wáyairo. Niipetirere ūsā múārē wederiguere diamacūrā wedewū. Teerora ūsā Titore múáye maquērē wederiguēcā diamacūrā niiwā. ¹⁵ Múá cūūrē quioníremēna bocayiro. Cūū dutirēre yūuyiro. Múá teero tiiriguere wácūgā, múārē nemorō maĩnetōñē. ¹⁶ Yūu múārē padeóā; “ãñurō tiíadacua” jīīgū, bayiró ūseniā.

8

Ticodugaro jeatuario ticodutire

¹ Yáa wedera, ūsā ateré múārē masīrī boogá: Macedoniapū Jesuré padeoré pñarī macārārē Cōāmācū ãñurē ticorigū niiwī. ² Cūā bayiró ñañarō netōpacára, diamacū tiirīra niiwā. Teero ñañarō netōpacára, bayiró ūseniwā. Cūā bóaneōrā peti niipacara, pee apeyé cūorā tiiróbiro ãpērārē ãñurō tiíapūwa. ³ Cūā booró cūā cūoró jeatuario cūā cūorere ticowa. Cūā “ticoada” jīīriro nemorō ticowa. Yūu cūārē teero tiirī iñawū. ⁴ Ūsārē sīcārī mee biiro jīiwā: “Cōāmācūrē padeorā bóaneōrārē ūsācā niyerure ticoada”, jīiwā. ⁵ Cūā ūsā wácūriro nemorō tiiwā. Cūā marī Ōpūrē “mūu booré dícare tiíada” jīisuguewa. Too síro ūsārē “múá dutirēre tiíada Cōāmācū booróbirora” jīiwā. ⁶ Teero tiirā, ūsā Titore múá putoṗu wáadutia. Cūū too sūgueropu múá puto niigū, niyerure néðncāyigu. Teeré peotíðutira cūūrē ticocoa. Teero tiirā, múá ãñurō ūseniremena néðncāriguere diamacū ti yaponóadacu. ⁷ Múá niipetirere ãñurō tiia: ãñurō padeóā; Cōāmācūyere ãñurō buea; teeré ãñurō masiā; ūseniremena ãñurō tiia; ūsārē maĩā. Múá tee niipetirere ãñurō tiiróbirora niyeru ticorécārē teerora tiyá.

⁸ Teeré jīīgū, múārē dutiré peti tiiróbiro jīīgū mee tiia. Yūu múārē “apemacārī macārā ūseniremena niyeru néðtoawa, ãpērārē tiíapura” jīi wedegū, ateré masíðugaga: “¿Múācā bóaneōrārē maĩrere ēñoðdari cūārē tiíapuremena?” ⁹ Marī Ōpū Jesucristo marīrē ãñurō tiiriguere múá masiā: Cūū niipetire cūogú niipacu, marīye ãñurē niiðadarere boosāgū, bóaneōgūbiro wáarigu niiwī. Cūū bóaneōgū wáariguemēna marīpere pee cūorábiro wáari tiirigu niiwī.

¹⁰ Múārē ãñurō niirī boogá, yūu wácūrere múārē jīīgūda. Biiro niia: Iicāmamēna múá apemacā macārā sūguero niyeru néðncārira niiwū. Teeré néðrā, ūseniremena néðrira niiwū. ¹¹ Teero tiirā, múá tiinncārirobirora ti yaponóña. Múá ūseniremena “ticoada” jīrirobirora teerora ti yaponóña. Múá ticodugaro jeatuario ticoya. ¹² Marī diamacūrā ticodugari, marī ticodugaro jeatuario ticori, Cōāmācū teemēna ūseniqui. Marī cuohérere Cōāmācū sāiriqui.

¹³ Múá ãpērārē tiíapujīrā, múāpere cuohéra putuári booríā. ¹⁴ Sīcārībiro cūorí booa. Mecūtīgā múá cūorémēna cūā boorere tiíapua. Too síropu cūācā cūā cūorémēna múá boorere tiíapudacua. Teero tiirā, sīcārībiro cuoádacu.

¹⁵ Tee Cōāmācūye jóaripūpu biiro jóanoā: “Pee seerígucā c̄onētōriwi; péerogā seerígucārē d̄usaríwu”,* jīi jóanoā.

Tito cūū menamacārāmena Corintopu wáaadare

¹⁶ Y_{uu} múāye maquērē wācūā. Y_{uu} wācūrōbirora Titocārē Cōāmācū wācūrī tiiyígu. Teero tiigú, Cōāmācūrē usenire ticoa. ¹⁷ Y_{uu} Titore “Corinto macārārē ñnagā wáaya” jīrī, máata y_{uu}wi. Mecātígārē cūū múārē ñnadugajígā, cūū añurō t̄sarómena múā p̄utopu wáagūdaqui. ¹⁸ Titomena āpī ticocoadacu. Cūū maríya wedegu niīi. Niipetira Jesuré padeoré pōnarī macārā cūūrē biiro wedeseya: “Cūū Jesuyé quetire añurō wedei”, jīi_{ya}. ¹⁹ Apeyecārē, Jesuré padeoré pōnarī macārā cūūrē beserira niiwā, ūsāmena niyeru néōriguere néewadutira. Ūsā bóaneōrārē niyerure ticora, marī Ōpūrē añurō wedesedutira, teero ticoa. Teero biiri ūsā useniremena tiápudugarere ēñorā, teero tiia. ²⁰ Ūsā pairó niyeru néōriguere néewara, basocá ūsārē “niyeru tiidíojíyu” jīrī booríā. ²¹ Teero tiirā, ūsā marī Ōpū, teero biiri basocá ñnacoropure diamacú tiidugāa.

²² Cūāmena āpī maríya wedegucārē ticoconemoā. Cūū bayiró tiápudugarere ūsārē naīrō ēñowī. Mecātígārē múārē “cūā diamacúrā tiádacua” jīigū, nemorō tiápudugai. ²³ Titoye maquērē āpērā s̄añārī, biiro jīiña: “Pablo menamacū cūūmena padegú ūsārē tiápugu niīi”, jīiña. Āpērā puarārē s̄añārīperea, biiro jīiña: “Jesuré padeoré pōnarī macārā cūā ticocorira niīya. Cūā tiirémena Cristore añurō wedeseri tiīya”, jīiña. ²⁴ Teero tiirā, maīremena cūārē bocaya. Múā teero tiirī, Jesuré padeoré pōnarī macārā múā maīrére t̄oádacua. Ūsā cūārē biiro jīiwū: “Corinto macārā basocáre añurō bocaaya”, jīiwū. Múā teero tiirī t̄orā, cūā ūsā jīiriguere “diamacúrā niīayu” jīiādacua.

9

Niyeru néōre

¹ Múā niyeru néōrere Jesuré padeoráre ticoadare maquērē jóanemoria; múā masītoaa. ² Y_{uu} múā tiápudugarere masītoaa. Ūseniremena Macedonia macārārē biiro wedea: “Icūmāmena Acaya* dita macārā ‘tiápuada’ jīiñcāwā”, jīi wedea. Teeré t̄orā, pa_u Macedonia macārā “ūsācā tiápuada” jīiwā. ³ Teero niipacari, Titore cūū menamacārāmena múā p̄utopu ticocogūda. Y_{uu} Macedonia macārārē jīiriguere diamacú wáari booa. Y_{uu} “Corinto macārā niyeru néō, c̄ooyúeadacua” jīiwū. ⁴ Apetó y_{uu} múā p̄utopu wáari, Macedonia macārā y_{uu}mena wáabocua. Ūsā toopú jeara, múā niyeru néōhērā niirī buajeádugariga. Y_{uu} “cūā néōtoajīya” jīirigue wapa bayiró bobooro wáabocu. Múācā teerora bobobócu. ⁵ Teero tiigú, y_{uu} biiro wācūā: Y_{uu} múā p̄utopu wáaadari suguero, Titocārē wáadutia. Cūā múā “ticoada” jīi néōrere quēnosugúeadacua. Cūā teero tiirī, ūsā jeaadari suguero, múā c̄otóaadacu. Teero tiirā, āpērā múārē “t̄icoya” jīiripacari, múā wācūrō ticoadacu.

⁶ Múā ateré wācūña: Oterí basocu péerogā oterí, péerogā d̄ucacutiri ññaqui. Pee oterigupeja pee d̄ucacutiri ññaqui. ⁷ Marī “nocōrō ticoguda” jīi t̄ugueñarōcōrō ticoro booa. Marī ticodugahera, o āpērā ticodutiri ññarō t̄ugueñarā, ticorijārō booa. Ūseniremena ticoráre Cōāmācū maīquí. ⁸ Cōāmācū niipetire añurē múārē ticonemomasīi. Cūū teero tiirī, múārē d̄usaríadacu.

* 8:15 Éxodo 16.18. * 9:2 Corinto Acaya ditapu niyiro.

Múãrê tiorémèna múãpe ãpêrãrê tiápumasĩadacu. ⁹ Tee Cõãmacãye queti jóaripũpu biiro jóanoã:

Ãñugá bóaneõrãrê ãñurõ ticoqui.

Teero tiiró, cũũ ãñurõ tiiré niirucujãadacu,[†]

jĩ jóanoã. ¹⁰ Cõãmacũrã niĩ oteréperire ticogú, teero biiri yaarére ticogú. Tee tiiróbiro cũũrã múãcãrê niipetire múã cwoádarere ticogudaqui. Oteréperi wii ducacutirobiro múã cwoóre nemorõ wáari tiigúdaqui. Teeména múã ãpêrãrê ãñurõ tiápumasĩadacu. ¹¹ Teero tiirã, pee cwojĩrã, ãpêrãrê tiápuadacu. Múã tiorére ãsã ticobosari, tee niyerure ñeerã Cõãmacũrê usenire ticoadacua.

¹² Múã Cõãmacũrê padeorã bóaneõrãrê tiápura, cúãrê dusaré dícare ticora mee tia; Cõãmacũcãrê usenire ticora tia. ¹³ Múã cúãrê tiápurementa múã Cristoyere padeorére, cúũrê yũrere ãñoã. Cúã teeré ñnarã, Cõãmacũrê usenire ticoadacua. Teero biiri múã cúãrê, niipetirare tiápuri ñnarã, teeré tiádacua.

¹⁴ Cúãcã Cõãmacũ múãrê ãñurõ tiirére ñnarã, bayiró maíremena Cõãmacũrê múãye niĩadarere sãibosáadacua. ¹⁵ Cũũ marĩrê ticorigue ãñunetõjõãre niĩã. Tee ãñunetõjõãre dee jĩ wedesemasĩña manĩã. Teero tiirã, Cõãmacũrê usenire ticoada.

10

Pablo “apóstol niĩã” jĩ wederigue

¹ Yũũ Pablo múãrê tiidutíguda. Yũũrã niĩã basocã biiro jĩ wãcũnorigu: “Cũũ marĩmena niigũ, bári niigãbiro wedesei; marĩrê jóagupe, tutuaromena jóai”, jĩcua. Múã Cristo niirecutirere masĩã; cúũ bóaneõ ñnarémèna tiidutiyigu.

² Teero tiigú, yũũ cúũ tiiróbiro niidugagu, ateré múãrê tiidutía: Yũũ múã pũtopu jeari, múã síquerãmèna tutuaromena wedeseri tiirjãña. Síquerã múã menamacãrã ãsãrê biiro jĩãyira: “Cúã atibúreco macãrã tiiróbiro Cõãmacũ booré tiirícua”, jĩãyira. Yũũ teero jĩrãnorê diamacãrã tutuaromena wedeseguda.

³ Ësã atibúreco pu niipacara, atibúreco macãrãbiro cãmerĩquẽria; Cõãmacũ wãmocutire tiorémènapè cãmerĩquẽã. ⁴ Ësã wãmocutire atibúreco maquẽ mee niĩã; ãmũãse maquẽ, Cõãmacũ tutuare cworépe niĩã. Teeména ñnaré tutuare docacũmurĩ tia.

⁵ Cõãmacũ wãmocutiremena basocã cúã wãcũremèna buerére diocóa. Cúã wederémèna múãrê pãnarĩ tiidugãcua; múã Cõãmacũrê masĩrĩ boorícua. Ësã cúã buerére diocóari siro, Jesús boorépere cúãrê tiidutía. ⁶ Múã Cristo dutirére ãñurõ yũũri ñnarĩ siro, ãsã biiro tiimasĩadacu: Niipetira netõnucãrãrê ñnarõ tiádacu.

⁷ Múã sotoã maquẽ dícare ñnarã. “Cristomena niĩã” jĩgãno ateré masĩrõ booa: Cũũ diamacũ Cristomena niigũ, “Pablocã Cristomenarã niĩya” jĩ masĩgúdaqui. ⁸ Yũũ múãrê wedegu, ãsã dutirére “jĩñemosãñu wedetu” jĩpacu, boborĩa. Marĩ Òpũ ãsãrê tee dutirére ticorigu niiwĩ, múã cúũrê padeonemóãrõ jĩgũ. Múã padeorére ñnarõãrõ jĩgũ mee tee dutirére ticorigu niiwĩ. ⁹ Yũũ jóarepũrĩmena múãrê ucãadutigu mee jóaa. ¹⁰ Æpêrã yũũre biiro jĩcua: “Cũũ jóare bayiró tutuaremena dutia. Cũũ baurocãpereja tutuhegũbiro bauwĩ. Cũũ wedeserecãrê bayiró tusaya manĩã”, jĩcua. ¹¹ Yũũre teero jĩrãno ateré masĩrõ booa: Ësã yoaropu niirã jóacorirobirora múã pũtopu jearcã, teorã tutuaromena wedeseadacu.

[†] 9:9 Salmo 112.9.

¹² Siq̄erã múã watoapu niirã cúã basiro cãmerĩ padeorã biiro jĩcua: “Marĩpeja añurõ tiia”, jĩ cãmerĩ wedesecua. Teero jĩ wedesepacara, masĩricua. Ʋsãpe cúã tiirõbiro ùsã añurõ tiirere péerogã wedeseñaria; yuu tiiré cúã tiirémene queodugãria. ¹³ Ʋsã tiirĩguere jĩñemosãñu wederia. Cõamacũ ùsãrẽ Cristoye quetire wededutirigu niiwĩ. Cũũ tiidutire dícare tiia. Cũũrã ùsãrẽ múã putopũcãrẽ tee quetire wededutirigu niiwĩ. ¹⁴ Teero tiirã, múã putopũ wãara, Cõamacũ wãadutiheropũ wãara mee tiia. Múãmena niisuguewũ. Ʋsãrã múãrẽ añurẽ “Cristo basocãre netõnẽi” jĩrẽ quetire wedesuguewũ. ¹⁵ Ʋsãrẽ Cõamacũ wededutigu cũũriro jeatuaro wedea. Āpẽrã tiirĩguerũpe “yuu tiirĩgue niia” jĩria. Teero jĩrõno tiirã, múãrẽ padeonemõri tiidugãa. Múã padeonemõri ñnarã, ùsã múãrẽ nemorõ buemasĩã. Cõamacũ ùsãrẽ cũũriro jeatuaro bueadacu. ¹⁶ Too síro múã nemorõ niiré macãrĩpu Jesuyé quetire wedeguda. Cũũye quetire wedeya maniré macãrĩpu wãadugaga. Āpẽrã cúã paderĩguerũpe “yuu paderé niia” jĩdugahegu, teero tiidugãa.

¹⁷ Cõamacũye queti jóaripũpu ateré jóanoã: “ Ʋũña añunetõjõãgũ niia; biiro tiigãno niia” jĩdugaguno jĩrijarõ booa. Biirope jĩrõ booa: ‘Marĩ Ōpũ añunetõjõãgũ niirĩ; biiro tiirĩgu niiwĩ, jĩrõ booa’,* jĩ jóanoã. ¹⁸ Sícu cũũ basiro wedesegu “yuu añurõ tiia” jĩgúrẽ “cũũ añugú niirĩ” jĩmasĩña maniã. Marĩ Ōpũ sícnorẽ “añugú niirĩ” jĩrĩ, añugú peti niirĩ.

11

Pablo jĩditori buerĩ basocare jĩriigue

¹ Mecũtigã múãrẽ yéé maquẽrẽ wededugaripacu, wedeguda. Yéé maquẽrẽ wedegu, jĩãmãgũ tiirõbiro tũgueñaã. Yuu jóarere páasũtiro manirõ buerĩ boogã. ² Cõamacũ cũũ põnarẽ ãpĩrẽ padeorĩ boorĩqui. Cũũ múãrẽ doerobirora yuucã múãrẽ doea. Múã yuu Cristoyere wederi tuorã, padeowã. Teero tiigũ, Cristo múã manũ niigũdũbiro niirĩ. Múã sícõ numiõ manũctigodo tiirõbiro niia. Sícõ numiõrẽ ñañarẽ manigõrẽ wiyagũdũbiro múãrẽ wiyadugãga. ³ Teero wiyadugãpacu, Evare wãarirobirora múãcãrẽ “wãabocu” jĩgũ, bayirõ wãcũã. Pĩno añurõ cũũ jĩditomeniremena coore jĩcõãsãyigu. Āpẽrã cũũbiro jĩditora, múã “Cristo booré dícare diamacũ tiããda” jĩ wãcũrere wasorĩ tiibõcu. ⁴ Múã biiro tiiaýiro: Āpẽrã múãrẽ buera jeari, merẽã wedepacari, múã añurõ tuosénicu. Cũũpe ùsã Jesuyére diamacũ wederobirora wedericua. Espĩritu Santoyere merẽã buerĩ, cúã buerere ñeeãyiro. Cõamacũ basocãre netõnére quetire cúã buerĩ, merẽã niipacari, múã añurõ tuocú. ⁵ Múãrẽ buerã Jesús cũũyere wededutigu beserira nemorõ tũgueñacua. Yũpe “cũũ docapu niia” jĩ tũgueñaria. ⁶ Yuu añurõ wedeseri basocu tiirõbiro wederipacu, Cõamacũyepere añurõ masĩã. Tee masĩrere niipetire yuu tiirémene múãrẽ ññoãwũ.

⁷ Yuu Cõamacũyere basocãre netõnére quetire wederé wapa múãrẽ wapaséhegu, ¿ñañarõ tiirĩ? Bũri niigũbiro pade, wapatã, yaawũ múãrẽ netõnére maquẽrẽ boosãgũ. ⁸ Yuu múãrẽ tiiapũgu, ãpẽrã Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrã yũre niyeru ticocorira niiwã. Yuu teeré ñeegũ, cúãye niyerure nedeuogũbiro tũgueñawũ. ⁹ Yuu múãmonia niigũ, apeyenó dusarĩ ñagũ, sícãrẽ potocõriwũ. Marĩya wedera Macedonia macãrã jeara, yũre ñsarénorẽ ticowa. Teero

* 10:17 Jeremías 9.4.

tiigú, múārē sã potocõriw. Teerora yapacutíjãgũda. ¹⁰ Yũu diamacárã Cristoye maquērē masiã. Teeré masĩrõbirora atecãrē masiã: Yũu bueré wapa apeyenó sãiricu; sícũ Acaya dita macũ “Pablo cũu bueré wapa wapaséi” jĩmasĩriqui. ¹¹ ¿Deero tiigú biiro wedesegari yũu? ¿Múārē maĩhẽgũ teero jĩgarite? Niiria. Yũu múārē maĩrere Cõãmacũ masĩqui.

¹² Yũupeja yũu tiirucúrobirora tiirucúguda. ãpẽrãpeja yũu tiiróbiro “tiirã tiia” jĩmicua. Teero tiiricua. Cũã bueré wapare wapasécua; yũupe wapaséria. Teero tiirã, cũã “ãpẽrã Jesús beserira tiiróbiro tiia” jĩmasĩricua. ¹³ Cũã “Jesús cãuyere wededutigu beserira niã” jĩrã, teero jĩãmajãrã tiíya. Cũã tiiditóra niíya. Sotoá dícu Jesús beserira tiiróbiro bauúya. ¹⁴ Teero tiiré wisióricu. Satanãcã teerora tiimasĩqui. Apetó cũũ ángele ãñugúbiro, asibatẽgubiro haugũ wãaquí. ¹⁵ Teero tiirã, cũũrẽ padecoteracã cũũ tiiróbiro tiicúa. Sotoá dícu ãñurẽ tiirãbiro baucúa. Cũãpeja cũã ñãñarẽ tiiré wapa pecamepũ yapacutídiadacua.

Pablo ñãñarõ netõrígue

¹⁶ Yũu too suguero jóarirobirora múārē jóanemogũda. Yéẽ maquērẽ wededugaripacu, wedeguda. Teeré yũu wederi, “¿apeyé cãuyere maquẽ dícuere wedejĩgũ, mecũgũ tií?” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrãpeja, “cũũ booró wedejããrõ” jĩña ména. ãpẽrã cúãye maquẽcãrẽ bayiró wedecua, múārē padeoáro jĩrã. Teero tiigú, yũucã yũu tiiriguere pẽero wedeguda. ¹⁷ Marĩ Òpũ teenórẽ wededutiririgu niimiwĩ. Teero tiigú, “mecũrĩ basocãbiro wedeguda” jĩã. ¹⁸ Paũ múārē buerã noo booró cũã basiro dícu ãñurõ wedeseya. Cũã teero tiirĩ, yũucã yũu basiro ãñurõ wedeseguda. ¹⁹ Múã “masĩnetõrã niã” jĩ wãcũrã niipacara, mecũrĩ basoca wedeseri, ãñurõ useniremena nucãjãmasĩcu. ²⁰ Biiro tiirãcãrẽ nucãjããyiro: Múārẽ dutiaperare, múãyere nẽerãrẽ, múārẽ dutirãbiro tiãperare, múã nemorõ uputĩ macãrãbiro múārẽ tiirãre, múārẽ diapórapũ páaracãrẽ nucãjããyiro. ²¹ ¿Ãñujãĩ múārẽ cũã teero tiirĩ? Acuéi, ¿cũã tutu-anetõjõãrã nií? Ʋsãpe cúãbiro tutuaria. Teero tiirã, cúãbiro ñãñarõ tiirã.

Cũã “biiro biia ãsãjã” jĩ ãñurõ wedecua. Teero tiigú, yũucã cúãbirora yéẽ maquērẽ wedeguda, wededugaripacu. ²² Cũã “hebreoa niã” jĩcua. Yũucã cũũrã niã. Cũã “Israelya põna macãrã niã” jĩcua. Yũucã cũũrã niã. Cũã “Abraham pãrãmerã niinũnũsera niã” jĩcua. Yũucã cũũrã niã. ²³ Cũã “Cristore padecotera niã” jĩcua. Yũupeja cũã nemorõ cũũrẽ padecotegu niã. Yũu teero jĩgũ, wedeseãmagũbiro wedesea. Yũu cũã nemorõ padenetõncãwũ. Cũã nemorõ peresuwiseripu sõneconowũ. Yũure cũã nemorõ tãnawã. Pee siãrĩquioro niíwũ. ²⁴ Judíoa sicamoquẽne yũure ñeencõjĩrã, wecu caserodamena tãnawã. Cũã yũure tãnarécõrõ treinta y nueve tãnawã. ²⁵ Ʋtĩãrĩ yucãména yũure páawa. Sícãrĩ ãtãperimena yũure déewa. Ʋtĩãrĩ ãsã wãari, dooriũu duadiawũ. Sícãrĩ duaguũ, sicañami, sicabũreco tiimaapãre pasawũ. ²⁶ Pee wãanetõwũ. Díare tĩawaguũ, duariquioro netõwũ. Yaari basoca watoa, yãa wedera judíoa putopũ, judíoa niĩhẽrã putopũ quioréména wãanetõwũ. Teero biiri macãpũre, basocã manirõpũre, díã pairĩmaapũre quioréména cãmesãwũ. “Jesuré padeorã niã” jĩditori basocã watoapũcãrẽ quioréména cãmesãwũ. ²⁷ Yũu padeguũ, ñãñarõ netõwũ. Pee ñamirĩ cãnirĩwũ. Juabõawũ. Oco sĩnidugãwũ. Pee betiwũ. Yũuãbũawũ. Apetóre yũure suti maniwũ.

²⁸ Apeyeréja, bárecoricōrō yuu niipetiro macārārē Jesuré padeoré pōnarī macārārē bayiró wācūā. ²⁹ Tutuhegano niirī, yuucā cūūbirora tutuhegu tūgueñapua. Sicārē āpērā ñañarē tiidutiri, cūū ñañarē tiirī, yuu ñañarē tiidutiramena cúaa. ³⁰ Yéé maquērē wedegu, “biiro tiigáno niā yuuja” jīria. Teero jīrōno tiigú, “yuu tutuhegu niā” jīā. ³¹ Cōāmacū marī Ōpū Jesús Pacu yuu wederé “jīditogu mee tiirī” jīmasīqui. Cūūrēna usenire ticorucujārō booa. ³² Yuu Damascorū niirī, tiimacā dutigú yuure ñeedugagu, biiro tiirīgū niirīwī: Tiimacā witiware soperipare surarare cūūrigū niirīwī cotedutigu. Cūū tiidita ōpū Aretas wāmecutigu doca macū niirīwī. ³³ Yuu menamacārāpe yuure biiro tiiwá: Piimena tiimacā sānirō macā sopegāru duunūnásediocowa. Teero tiigú, yuu cūārē ñeōrīwū.

12

Pablo quēē-ōru tiirōbiri ñarique

¹ Yéé maquērē wededugaripacari, múā yuure wederi tiia sūcā. Yéé maquērē yuu basiro añurō wederi, múārē tiápuria. Teero biipacu, marī Ōpū quēē-ōpūre tiirōbiri yuure ñnoriguere wedeguda. ² Cristore padeorī siro, biiro wáawa: Quēē-ōpūre tiirōbiri Cōāmacū yuure cūū patorū néemūāwawi. Teeré yuu ñari siro, catorce cūmarī netōā. Yáa ōpūūmena o yeeripūnamena dícu wáagu wáajīyu; masīriga. Cōāmacū dícu masīqui. ³⁻⁴ Ateré masīā: Cōāmacū ūmūāsepu Paraiso wāmecutirōpu yuure néenjeawī. Yáa ōpūūmena o yeeripūnamena dícu néewagu néewajīyi; masīriga. Cōāmacū sícūrā masīqui. Yuu toopú niigū, basocāre wedemasīna manirére wedeseri tuowú. Yuu toopú tuorigue basocāre wededutire mee niirīwī. ⁵ Yuure toopú néewariguere añurō wedeguda. Yuu añurō tiirigupereja wederia. Yuu “basocú dícu niijīgū, tutuhegu, ñañarō netōā” jīréré añurō wedeguda. ⁶ Teero jīpacu, yuu basiro añurō wedesedugagu, wedesemasīā. Diamacú maquērē wedeseri, “mecārī basocu niirī” jīmasīriya. Yéé maquērē wedesemasīpacu, wedeseria. Yuu basiro yuu añurō wedeseremena yuure padeorī booria. Yuu tiirére ñatoarapu, yuu wederére tuotōarapu, padeorī booa.

⁷ Cōāmacū yuure ñnoriguere añuré peti niirīwī. Yuu teeré wācūgū, yuu basiro “añugú niā” jīrīquico niirīwī. Teero tiigú, Cōāmacū yuure teero wācūrī jīgū, biiro tiirīwī: Satanás yáa ōpūārē pūnirō tiirī, teero ñañarīgū niirīwī. Tee pūniré potaga sāwarobiro pūniā. ⁸ Ñiñārī yuu marī Ōpūrē “tee pūnirére netōñēña” jī sāimíwū. ⁹ Cūūpe yuure ateré jīwī: “Yuu mūūrē añurō tiia. Teero tiirō, mūūrē apeyenó dusaría. Basocá tutuhera niirī, yuu tutuarere nemorō ñomasīā”, jīwī. Teero tiigú, yuu tutuhegu niirēmena useniā. Yuu tutuheremena Cristo cūū tutuarere añurō ññoī. ¹⁰ Teero tiigú, yuu tutuhegu niirére useniremena nūcājāā. Yuu Cristore padeoré wapa āpērā yuure ñañarō jīpacari, yuure apeyenó dusapacári, āpērā yuure ñañarō tiipacári, yuure wisíóre tūgueñapacu, useniremena nūcājāā. Nemorō tutuhegu niirōno tiigú, nemorōrā tutuanemogū wáaa.

Corinto macārārē Pablo bayiró wācūrigue

¹¹ Yuu basiro yéé maquērē añurō wedesegu, mecāgúbiri wedesegu tiia. Múāpeja yuu wedesedugaherere yuure wedeseri tiia. Múā yuure añurō wedeseatā, añunibojīyu. Múārē jīditoremēna buerá Jesús cūūyere wededutigu beserira nemorō tūgueñacua. Yuure “cūā docapu niā” jī tūgueñaria. Yuu

bári niigú niipacu, teero bueámajārā doca niiria. ¹² Y_{HH} múā p_utop_u niigū, potocōrō manirō pee Cōāmacū dícu tiimasrere tiēñowū. Teeména diamacárā “y_{HH} Jesús cūyere wededutigu beserigu niā” jīrere ēñowú. ¹³ Āpērā Jesuré padeorē pōnarī macārārē, múācārē sīcārībīro tiiwú. Ate dícare tiirīw_u: Múārē wapasériw_u. Múā t_ugueñarī, teeména ¿múārē ñañarō tiiri? Ñañaātā, y_{HH}re acabóya.

¹⁴ Y_{HH} múā p_utop_u wáaguda jīgū, quēnotóaa. Mecātīgā y_{HH} wáaremena itīārī wáaadacu. Toopú jeagu, múārē “niyeru ticoya” jī potocōricu. Múāyere boorī; Cristoyepere múārē tiinemórī booa. Múā masīā: Basocá cūā pac_sūm_uārē niyeru quēnocūbosaricua; pac_sūm_uārē cūā pōnarē niyerure quēnocūbosacua. ¹⁵ Teero tiigú, y_{HH} c_uorócōrō múārē tiápu_guda. Niipetire y_{HH} tutuaremena múāye niādarere tiápu_guda. Teero y_{HH} múārē bayiró maīrī, ¿deero tiirā múāpeja y_{HH}re duaró maīgári?

¹⁶ Y_{HH} múārē potocōririguere masīpacara, biiro jīcua: “Cūū menijīgū, marīrē jīditoqui; too síro marīyere néewagudaqui”, jīcua. ¹⁷ ¿Y_{HH} múā p_uto tico_riramena y_{HH} múāyere jīditoremena ēmarī? Ēmariw_u. ¹⁸ Y_{HH} Titore múā p_utop_u wáadutiw_u. Teero biiri āpī Jesuré padeogú marīya wedegure cūūmena ticocow_u. ¿Tito múā p_utop_ure jīditoremena múāyere ēmarī? Ēmariyigu. Múā añurō masīā: Ūsā Titomena sīcārībīro tiirā niā. Cūūcā múārē buegu, añurē dícare tiirīgu niīwī.

¹⁹ Apetó tiirā, múā ūsārē “añurō wācūdutira tiīya” jī wācūbocu. Niiria. Biirope niā: Ūsā Cōāmacū itīacorop_ure Cristomena niijirā, wedesea. Y_{HH} maīrā yāa wedera, niipetirere ūsā wedesea, múārē Cōāmacūrē nemorō padeonemóarō jīrā. ²⁰ Apetó tiirā, y_{HH} múā p_utop_u jeari, y_{HH} booróbiro tiirībocu. Teerora y_{HH}pecā múā booróbiro tiirībocu. Teerē wācūgū, cuiga. Apeyeréja, y_{HH} múārē “biiro tiibócu” jī wācūā: “Cāmeritutira, itīatutira, cūara, cūāye dícare wācūrā, queti jīrā, āpērārē ñañarō jīrā, ‘ūsājā āpērā nemorō añunetōñcāā’ jīrā, noo booró tiāmajārā tiibócu”, jīga. ²¹ Teero tiigú, múā p_utop_u wáanemorī, Cōāmacū y_{HH} Ōpū múā ñañaré tiirucúre wapa y_{HH}re boboro wáari tiibóqui. Múā āpērāména múā booró ñañarō ñeeaperere, múā n_umosānumiā múā man_sūm_uā niñhērārē ñeeaperere, múā boboro manirō tiirere wasohére wapa bayiró utibocu.

13

Wedeyaponorigue

¹ Mecātīgā y_{HH} múā p_utop_u wáaadaremena itīārī wáaadacu. Y_{HH} toopú jeari, sícū āpīrē wedesādugagu, Cōāmacūye queti jóaripūpu jīrōbirora tiáro. Biiro jóanoā: “P_uarā, itīārā itīari siro, marī āpērā tiirīguere wedesāmasīnoā”.

² Too s_uguerop_u múā p_utop_u jeagu, “ñañaré tiirāre ñañarō tiigúdacu” jī wedetoaw_u. Teero biiri niipetirare wedetoaw_u. Mecātīgā yoarop_u niipacu, wedenemoā sūcā: Y_{HH} múā p_utop_u wáanemogū, ñañaré tiirāre bóaneō itīaricu sáa. ³ Teero tiirā, múā ateré diamacú masīadacu: Cristo y_{HH}re wācūrē ticoréména wedesea. Cristo múārē dutigú tutuhegu niiriqui; múā watoap_ure tutuanetōjōdāgū niī. ⁴ Ate diamacúrā niā: Cūū curusap_u tutuhegabi_ro páabiatunoyigu. Teero tiinórigu niipacu, cūū Pacu tutuaremena catii. Ūsācā cūūbirora tutuhera niā, niirāpeja. Teero niipacara, cūūmena niijirā, Cōāmacū tutuaremena catia. Teero tiirā, tee tutuaremena múārē wedera, tiápuadacu.

⁵ Múã basiro ateré naĩrõ sãĩñáña: “¿Diamacúrã Jesuré padeorára niĩ marĩ?” jĩĩña. Múã basiro teeré ññate. ¿Múã masĩrite Jesucristo múãmena niirére? Masĩcu sáa. Apetó tiirá, diamacú cūūrē padeorĩcu. ⁶ Ʋsãpe diamacúrã cūūrē padeóa. Múãrē teeré masĩrĩ booa. ⁷ Ʋsã múãrē ññañaré tiirĩjããrõ jĩĩrã, Cõãmacūrē sãĩbosáa. Basocá yũre “Corinto macãrãrē ãñurõ padeorĩ tiiwĩ” jĩĩrere ãmaãgũ mee tii. Múã ãñurere tiirĩ boogá. Ʋsãrē “teero jĩĩãmajãrã tiiwá” jĩĩrĩ, ãñuniã. ⁸ Múã diamacú maquērē tiirĩ, ũsã “teerora tiiyá” jĩĩadacu; diamacú maquērē cãmotária. ⁹ Ʋpērã ũsãrē tutuherabiro ññarĩ, ãñuniã. Múãpe padeotutúara niirĩ, ũseniã. Teero tiirá, múãrē Cõãmacūrē sãĩbosánemoãdacu, diamacúrã padeorá niĩãrõ jĩĩrã. ¹⁰ Yũũ múã pũtopũ wáaadari suguero, atipūrē jóaa. Toopú jeagu, tutuaromena múãrē dutidugariga. Marĩ Ʋpũ yũũ múãrē dutimasĩrere ticorigũ niiwĩ. Tee dutirémēna múãrē padeonemórĩ boosãã; múã padeorere ññañodugária.

¹¹ Yáa wedera, múãrē ãñurõ wáaaro. Múã ññañaré tiirere quẽnoñá. Cãmerĩ wãcũtutuari tiiyá. Sĩcãrõména ãñurõ niirecutiya. Teeré tiirĩ, Cõãmacũ marĩrē maĩgũ marĩrē ãñurõ niirecutirere ticogú múãmena niigũdaqui. ¹² Múã basiro cãmerĩ maĩrémēna ãñudutiya. ¹³ Niipetira Jesuré padeorá múãrē ãñudutiya.

¹⁴ Jesucristo marĩ Ʋpũ múã niipetirare ãñurē ticoaro. Cõãmacũ múãrē maĩgũ múãmena niĩãrõ. Espĩritu Santo múãrē bapacatiaro. Nocõrõrã jóaa.

GALACIA DITA MACĀRĀRĒ Pablo jóaripū

Āñuduticorigue

¹⁻² Y_{HH} Pablo múā Galacia macārārē Jesuré padeoré pōnarī macārārē jóaa. Niipetira y_{HH} menamacārā wāmemena múārē āñuduticoa. Y_{HH} Jesucristo cūāyere wededutigu beserigu niā. Y_{HH}re basocá mee beserira niiwā; Jesucristo basiro cūā Pacūmena beserira niiwā. Cōāmacūrā Jesucristo diarigupure masōrigu niiwī.

³ Cōāmacū marī Pacū, teero biiri Jesucristo marī Ōpū múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecatiri tiáro. ⁴ Cōāmacū marī Pacū boosārirobirora Jesucristo marī ñañaré tiirere acabóaro jīgū, diabosarigu niiwī. Marī cūā teero tiiriguemena atibúreco macārā ñañaré tiirucūre teidújamasīā. ⁵ Teero tiirá, Cōāmacūrē “mūūrā upatī macū peti niigū tiia” jīrucujāada. Teerora tiáada.

Cristore padeorémena dícu netōnénoādacu

⁶ Cōāmacū múārē beserigu niiwī, Cristo tiibosáremena múārē āñurō tiáro jīgū. Múāpe cūā teero beserira niipacara, máata peti cūūrē padeodújārā tiáyiro. Āpērā buerépere nūnūrā tiáyiro. Múā teero tiirī tūogú, yūupe tuomanjōāga. ⁷ Cūā bueré netōnére queti mee niā. Cūā múārē wedewisiora tiáyira; Cristoye quetire ñañodugára tiáyira. ⁸ Ūsā múārē āñurē queti Cōāmacū basocāre netōnére quetire diamacū wedetoawū mée. Múārē merēā wedegánorē Cōāmacū bayirō ñañarō tiáro. Sīcū ūsāno o ángele ūmūāsepu diiátariguno merēā wedericārē, ñañarō tiáro. ⁹ Ūsā too sūgueropū wederiguere yūu mecūtīgārē wedenemoā sūcā: Netōnére queti múā padeoriguere múārē merēā wedewisigunorē Cōāmacū bayirō ñañarō tiáro.

¹⁰ Y_{HH} teeré jī jóagu, basocá yūumena useniārō jīgū mee jóaa; Cōāmacūpe yūumena useniārō jīgū jóaa. Y_{HH} too sūgueropūre “basocá yūumena useniārō” jī wācūrucumiwā. Atitōre teero wācūgājā, Cristore padecoteri basocū mee niibocu.

Cōāmacū Pablōre wededutigu cūūrigue

¹¹ Yāa wedera, yūu múārē ateré masīrī boogá: Y_{HH} netōnére queti wederé síquērā basocá wācūre mee niā. ¹² Tee quetire basocá mee yūure tuomasīrī tiwā. Teero biiri basocá mee yūure buewa. Jesucristo basiro tee quetire yūure masīrī tiirigu niiwī.

¹³ Y_{HH} too sūgueropūre niirecatiriguere múā tūojīyu: Judíoa tiirécūtirere nūnūgū niirucumiwā. Atecārē tūojīyu: Jesuré padeoré pōnarī macārārē bayirō ñañarō tiirī basocū niirucumiwā; Jesuré padeorāno manijāārō jīgū, cūārē cōāpetijādugamiwā. ¹⁴ Y_{HH} mamū niigū, judíoa tiirécūtirere āñurō tiinūnūserucumiwā. Āpērā yūu menamacārā nemorō ūsā ñecūsūmūā tiimūāatiriguere tii, netōnūcārucumiwā. ¹⁵ Y_{HH} teero tiipacári, Cōāmacū yūu bauādari sūgueropū, cūū tiidutiadarere “tiigúdaqui” jītoatu niirigu niiwī. Yūure āñurō tiigú, beserigu niiwī. ¹⁶ Cōāmacū cūū macūrē yūure “ēñogúda” jīrī būreco jeari, ēñowī. Yūure judíoa niihērārē cūū macūye quetire wederi boorigu niiwī. Teero tiigú, āpērāpūre “¿yūu deero tiigúdari?” jī sāñāgū wāriwū. ¹⁷ Teero biiri Jerusalénru Jesús yūu sūguero besesūgueriracārē iñagū

wáariwu. Teero tiiróno tiigú, diamacá wáajǎwū Arabia ditapu. Toopú niirigu Damascopu cāmeputúaatíwu sūcā.

¹⁸ Itiácūma siro Jerusalénpu Pedrore sicato iñagū jeawu. Cūūmena puha semana puuáwu. ¹⁹ Āpērā Jesús cūūyere wededutigu beserirare iñaritu. Santiago marí Ōpū bai dícuere iñawū. ²⁰ Yuu múārē jóare niirǒ maquē niirǒ tiia. Yuu múārē jīditogu mee tiia; Cǒāmacū teeré masīqui.

²¹ Too siro Siria ditapu, teero biiri Cilicia ditapu wáawu. ²² Jesuré padeoré pōnarí macārā Judeapu niirā yūre iñamasīriwa ména. ²³ Yé quietipu dícuere t̄uoyíra. “Maríre ‘ñañarǒ tiigúda’ jīgū n̄n̄rucúmirigu mecūtīgārē ‘Jesuré padeoyá’ jī wedewarucugu tiáyigu; too s̄gueropure marí Jesuré padeodúri tiidugámirigura niáyigu”, jīriguere t̄uoyíra. ²⁴ Yuu Jesuré padeorí tuorá, Cǒāmacūrē usenire ticoyira.

2

Pablo Jesuyé maquērē dutirí basocamena wedeserigüe

¹ Catorce cūmarí Jerusalénpu yuu puuajeari siro, Bernabémena toopú wáawu sūcā. Ūsā menamacá Titocārē néewawu. ² Cǒāmacū yūre toopú wáari bootú niirigu niiwí. Teero tiigú, wáawu. Toopú jea, basocá niipetirramena neāriwu; Jesuyé maquērē dutirí basocamena dícu neāwū. Judíoa niihērārē netǒnére quieti yuu wederiguere cǎārē wedewu. Yuu sicutopu weneducāriguere, yuu mecūtīgā wederére “¿deero jīmiādari cǎā?” jīgū wedewu. “Muu wederé wapamaníā” jīārǒ jīgū, wedeñamiwū. ³ Cǎā merēā jīriwa. Yuu menamacá Tito griegoayu niipacari, cūcārē ūsā judíoa tiirucúrenorē tiidutiriwa. Cūūrē “cǒnerigu yapa macā caseróre widedǒārǒ booa” jīriwa. ⁴ Āpērā Jesuré padeorámēna bapacutirira niiwā. “Ūsācā Jesuré padeorá niā” jīdito, iñadutiri basoca niirira niiwā. Marí masīā: Jesuré padeorémēna netǒnénoā. Cǎāpe “marí ñecūsūmā dutimūāatiriguere tiipetíheri, netǒnénoña maníā” jīwā. Teero tiirá, Jesuré padeorá tiirécutirere iñarā tiirira niiwā, ūsā ñecūsūmā dutimūāatiriguere tiidutiadara. ⁵ Cǎā teero tiidutípacari, ūsā péerogā cǎā tiidutíre “tiirǒ boocú” jīriwu. “Jesuré padeorémēna netǒnénoādadu” jīre quieti dícuere wedea, múā diamacá maquērē masīārǒ jīrā.

⁶ Jesuyé maquērē dutirí basoca “yuu biiro buea” jīrī tuorá, merēā jīāmariwa. (“Jesuyé maquērē dutirí basoca niíya” jīrā āpērā nemorǒ niiríya, yuu wācūrī. Cǒāmacū marí niipetirare sīcārībíro iñaquí.) Cǎā yūre “atepé tiidutiya judíoa niihērārē” jī wederiwa. ⁷ Teero wederono tiirá, ateré jīwā: “Cǒāmacū mūārē judíoa niihērārē netǒnére quietire wededutijíyi. Pedrore judíopere wededutiriboríora mūārē cǎāpere wededutijíyi”, jīwā. ⁸ Cǒāmacū Pedrore beserigu niiwí, judíoare wedearo jīgū. Cūūrā yūcārē beserigu niiwí, judíoa niihērāpere wedearo jīgū.

⁹ Jerusalénpure Santiago, Pedro, teero biiri Juan Jesuyé maquērē dutirí basoca niiwā. Cǎā yūre jīwā: “Cǒāmacū mūārē judíoa niihērārē wededuticójyi”, jīwā. Teero tiirá, yuu, teero biiri Bernabére ateré jīwā: “Marí sīcārímēna padeadacu”, jīwā. Cǎā ūsārē “Jesuyé quietire judíoa niihērārē wēera wáaya” jīwā. “Ūsāpe judíoare wedeada”, jīwā. ¹⁰ “Bóaneōrārē tiápuya” jīre dícuere wededutiwa. Teerá niitoawu yuu “āñurǒ tiigúda” jī wācūrigüe.

Pablo Pedrore tutirigüe

11-14 Too síro yuu Antioquíapu niirí, Pedro toopú jeawi. Cū sicato jeaari sirogā, judíoa niihērāmena yaa, niijāmiwī. Too síro Santiago menamacārā jeawa.* Pedro cúārē cuirigu niiwī, “yuu widecōānoña manirāmena yaaré quetire Jerusalén macārārē wedebocua” jīgū. Teero tiigú, judíoa niihērāmena yaadu, bapacūtinemoriwi. Pedro menamacārā judíocā teerora tiiwá. Bernabépara teerora tiinunásejāwī. “Cōāmacū niipetira Jesuré padeoráre sícārībíro iñaqui” jīrere wederira niipacara, cūā bueriguere tiínámi, tiidújāwā. Cūā netōnére quetire masírā niipacara, tee queti diamacū maquērē tiihéri iñawū. Teero tiigú, Pedrore pau basocá iñacoropu tutiwu. Cūārē jīwū: “Muu judíoayu niipacu, judíoa niihērāmena yaamiāwū; cūā tiiróbiro tiirécūtimiāwū. Muu teero tiirigūe añunimiāwū ména. Mecūtīgā deero tiigú cūāmena yaari, bapacūtiri tii sáa? Muu buearirobiro tiiría. Teeména judíoa niihērārē ‘judíoa tiiróbiro tiiyá’ jīgū tiite. Muu teero tiiré ñañaniā”, jīwū.

Judíoa, judíoa niihērā padeoréména netōnénoādacu

15 “Marí puarā bauárapara judíoa niitoarira niiwū. Judíoa niihērā Moisére dutiré cūiriguere tiiríya. Teero tiirá, ‘ñañarā niíya’ jīmiwū. 16 Marí tee dutiré masípacara, atepécārē masíā: Moisére dutiré cūiriguere tiirānorē Cōāmacū ‘añurārā niíya’ jī iñariqui; Jesucristore padeorānopere ‘añurārā niíya’ jī iñaqui. Teero tiirá, marí judíocā Jesucristore padeóā, Cōāmacū marírē ‘añurārā niíya’ jīārō jīrā. Moisére dutiré cūiriguere ‘tiíada sūcā’ jīria. Ateména puuáa: Tee dutiré tiirāre Cōāmacū ‘añurārā niíya’ jī iñariqui. 17 Marí ‘Cristomena dícu netōnénoādacu’ jīrē quetire wederi, maríya wedera judíoa marírē wedepatiadacua. Biirō jīādacua: ‘Múā ñañaniā. Múā marí ñecūsūmāārē dutiriguere tiiría. Múā judíoa niihērāmena yaajīrā, cūā tiiróbiro ñañarē tiirā niíā’, jīādacua marírē. Teero jīrā, ‘Cristo ñañarō sūotígu tii múārē’ jīrā tiíadacua. Cūā teero jīrē diamacū mee niíadacu. Cristo ñañarēre sūotíríqui. 18 ‘Marí ñecūsūmāārē dutirigūe marírē netōrī tiirícu’, jī wedetoawu mée. Tee dutiriguere sūotínemogū, yuará suo netōnucāgū niijābocu. 19 Yuu Moisére dutiré cūiriguere tiipetídugapacu, tiipetímasíriwu. Teeré tiigú, ‘catiré petihére yuu buarícu’ jī wācūwū. Teeré wācūāri síro, Cōāmacūmena añurō niirecūtirere buawá. 20 Cristo curusapu diarirobirora yuacá diagu tiiróbiro wáarigupu niigū tiia.† Tee tiigú, yuu too sūgueropu niirirobiro niiría sáa. Yuu basíro tiidugárere tiiría; Cristo yuūmena niigū tiidutirere tiia. Cū yuūre maírígu niiwī; yuūre diabosarígu niiwī. Yuu mecūtīgā Cōāmacū macūrē padeó, cū tiidutirere tiia. 21 Moisére dutiré cūirigūe basocá tiipetjīāātā, Cōāmacū ‘añurārā niíya’ jī iñāātā, Cristo bári peti diabojíyi. Teero tiigú, Cōāmacū yuūre añurō tiirere ‘bári niiré niíā’ jīria yuu”, jīwū Pedrore.

3

Moisére dutiré cūirigūe o Jesuré padeoré maquē

* 2:11-14 Santiago Jerusalénpu niyigu. Cū menamacārā toopú niíarira Antioquíapu jeayira. Cū judíoa niyira. Santiago cúārē ticocorijíy; masíña maniā. † 2:20 Diarira catirápu ñañarē tírucúrigūere tiimasíricua. Teero tiirá, marí Cristomena diarirobirō niijīrā, cū booré dícuere tiidugáro booa.

1 Múã Galacia macãrã, tuomasĩhẽrã tiiróbiro tiirã tiáiyiro. ¿Noã múãrẽ jĩditocãmesãmĩrĩto apeyerẽ padeodutĩra? Úsã toopãre niirã, múãrẽ Jesucristo curusapu diabosarigue maquẽrẽ diamacú wedewu. Añurõ úsã wederiguere tuomĩwãrã múã. 2 Ate dicure múãrẽ sãĩñãgũda: ¿Múã Moisére dutirẽ cũũriguere tiinunãsera, Espĩritu Santore buarĩ? Buarĩjĩyu. Jesucristoye quetire tuo, padeorĩ, Espĩritu Santo múãmena niinucãjĩyi. 3 Múã sicato Jesurẽ padeonucãrã, Espĩritu Santo tutuaremena múã ñañarẽ tiirĩguere wasorĩra niiwã. Múã biiro tiinucãrĩra niipacara, mecũtigãrẽ múã basiro tutuaremena “añurãrã niĩadacu” ¿jĩĩ wãcũgari? ¿Múãrẽ tuomasĩre petijõãrĩ? 4 Jesurẽ múã sicato padeonucãrĩ, ãpẽrã múãrẽ ñañarõ tiirĩra niiwã. Mecũtigãrẽ cãũrẽ padeodũra, “bãrĩ peti ñañarõ netõjĩyu” ¿jĩĩrã tiirĩ? Yuu tuqueñaatã, bãrĩ peti ñañarõ netõrĩjĩyu. 5 Cõãmacũ múãrẽ Espĩritu Santore ticodiocorigu niiwĩ. Cũũ tutuaremena múã watoopure pee tiẽñorigu niiwĩ. ¿Deero tiigũ teero tiigãri, múã tuqueñarĩ? Jesucristoye quetire múã tuo padeorĩ, teero tiiquĩ. Moisére dutirẽ cũũriguere tiirĩpereja, teero tiirĩboqui.

6 Marĩ ñecũ Abraham Cõãmacũrẽ padeoyĩgu. Teero tiigũ, Cõãmacũ cãũrẽ “añugãrã niĩ” jĩĩ ññayigu.* 7 Teero tiirã, aterẽ masĩña: Cõãmacũrẽ padeorã niĩya Abraham pãrãmerã niinunãsera diamacũ. 8 Judĩoa niĩhẽrãcãrẽ Cõãmacũrẽ padeorĩ, “añurãrã niĩya” jĩĩ ññagũdaqui. Tee maquẽrẽ wedenoã Cõãmacũye queti jóaripũpũre. Cõãmacũ tee queti, añurẽ quetire Abrahamrẽ wedesũguerĩgu niiwĩ: “Mũũmena niipetire dita macãrãrẽ añurõ niirẽ maquẽrẽ ticogũda”, jĩĩrigu niiwĩ.† 9 Abraham Cõãmacũrẽ padeorĩgu niiwĩ. Teero tiigũ, Cõãmacũ cãũrẽ añurõ niirẽ maquẽrẽ ticorigu niiwĩ. Atitócãrẽ niipetira Cõãmacũrẽ padeorãre añurõ niirẽ maquẽrẽ ticoqui.

10 Æpẽrã “Moisére dutirẽ cũũriguere tiirã, netõnẽnoãdacu” jĩĩ wãcũmicua. Teero wãcũrãrẽ Cõãmacũ ñañarõ netõrĩ tiigũdaqui. Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Niipetire Moisére dutirẽ cũũriguere tiipetĩhegu ñañarõ netõgũdaqui”,‡ jĩĩ jóanoã. 11 Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Cõãmacũ cãũrẽ padeogũre ‘añugãrã niĩ’ jĩĩ ññaqũ; cãũrẽ catirẽ petihẽre ticogũdaqui”,§ jĩĩ jóanoã. Teero tiirã, marĩ masĩtoaa: Moisére dutirẽ cũũriguere tiigũre Cõãmacũ “añugãrã niĩ” jĩĩ ññariqui. 12 Tee dutirẽre tiigũ Cõãmacũpere ññapeoriqui. Tee dutirẽ biirope jĩĩ jóanoã: “Niipetire tee dutirẽre tiipetĩgu catirẽ petihẽre buagũdaqui”,* jĩĩ jóanoã.

13 Tee jĩĩpacari, úsã judĩoa teerẽ tiipetĩmasĩria. Teero tiirã, Cõãmacũ ñañarõ netõrĩ tiinõãdara niitoamiwã. Teero biirĩ ññagũ, Cõãmacũ Cristopere marĩye wapa wapatĩbosaro jĩĩgũ, ñañarõ netõrĩ tiirĩgu niiwĩ. Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ jóanoã: “Niipetira yucugũpũ siatũyorira Cõãmacũ ñañarõ netõrĩ tiirĩrapũ niĩya”,† jĩĩ jóanoã. 14 Jesucristo marĩye wapa diabosarĩgu niiwĩ. Teero tiigũ, cãũrẽ padeorẽmena Cõãmacũ Abrahamrẽ “añugãrã niĩ” jĩĩriroborora judĩoa niĩhẽrãcãrẽ “añurãrã niĩya” jĩĩ ññagũdaqui. Teero biirĩ Jesucristore marĩ padeorĩ ññagũ, Cõãmacũ cãũ jĩĩriroborora marĩrẽ Espĩritu Santore ticoqui.

Abrahamye maquẽ, Moiséye maquẽ

15 Yãa wedera, mecũtigãrẽ basocã cãũ tiirucũremena múãrẽ sicaró queorẽmena wedegũda. Sicũ basocã ãpĩrẽ “biirora tiigũda” jĩĩgũ, queti beserĩ

* 3:6 Génesis 15.6. † 3:8 Génesis 12.3. ‡ 3:10 Deuteronomio 27.26. § 3:11 Habacuc 2.4.

* 3:12 Levítico 18.5. † 3:13 Deuteronomio 21.23.

basocá p̄topu wáa, paperap̄pu cūū tiádarere jóadutiqui. Æñurō jóaquēnotoa, cūū wáme jóapeoqui. Too sírore āp̄i tiip̄pu jóariguere cosemas̄riqui; teero biiri jóanemomas̄riqui. ¹⁶ Cōāmacū Abrahamrē “biiro tiigúda” j̄irigue tee tiiróbirora niia. Cōāmacū Abrahamrē “m̄m̄ p̄rāmi niinun̄segumena niipe-tire dita macārāre ãñurō niire maquērē ticoguda” j̄iyigu. “M̄m̄ p̄rāmerā niinun̄sera paumena teeré ticoguda”, j̄iyigu. Biirope j̄iyigu: “Sicūmenarā ticoguda”, j̄iyigu. Cōāmacū teero j̄igū, Cristoyere wedesagugēu tiyigu. ¹⁷ Ȳm̄ múārē j̄iirigue biiro j̄idugaro tia: Cōāmacū Abrahamrē “m̄m̄ p̄rāmi niinun̄segumena biiro tiigúda” j̄i quēnorí siro, cuatrocientos treinta cūmarí siro Cōāmacū Moisémena cūū dutiré cūyigu. Teeré cūgū, cūū too sugeropu Abrahamrē “biiro tiigúda” j̄i quēnoriguere acabóridojaqui. ¹⁸ Abraham Cōāmacūrē padeorí, wapaséro manirō Cōāmacū cūūrē “añugárā nií” j̄i iñayigu. Maricā Cōāmacūmena ãñurō niidugara, Abraham pade-orírobirora Cōāmacūrē padeoró booa. Marí Moisére dutiré cūyiguere ti-irémēna Cōāmacūmena ãñurō niimas̄ricu.

¹⁹ Too docare ¿deero tiigú Cōāmacū Moisémena tee dutiré cūyiri? Biiro niia: Marirē “ñañarā, netōnac̄repira niia” j̄i tuomas̄iārō j̄igū, cūyigu. Tee dutirémēna niirucuw̄, tée Jesucristo jearip̄. Jesucristo jeari siro, cūūmena Cōāmacū “ãñurō tiigúda” j̄irigue diamacūrā wáariro niiwū. Tee dutiré Cōāmacū ángeleare wededuticoyigu Moisére. Moisépecā teeré tuogú, basocápuḡe wedenetōnecoyigu. ²⁰ Abrahampere Cōāmacū cūū ãñurō tiádarere āp̄rē wededuticoyigu; cūū basiro wedeyigu. Teero tiirō, Abrahamrē j̄iriguepeja Moisére j̄irigue nemorō wapacūtuyiro.

²¹ Too docare Cōāmacū Abrahamrē “m̄m̄ p̄rāmi niinun̄segumena niipe-tire dita macārāre ãñurō niire maquērē ticoguda” j̄iyigu. Too síro Cōāmacū Moisémena cūū dutiré cūyigu. Tee dutiré ticoriguemēna Cōāmacū Abrahamrē j̄iriguere acabóriyigu. Tee dutiré basocá tiipetídugapacara, tiipetímas̄ricua. Teero tiirā, catiré petihére buarícu. Tee dutiré tiipetímas̄iātā, Cōāmacū cūūrē “añurārā niíya” j̄i boj̄iyi. ²² Teero j̄irōno tiigú, Cōāmacū cūūye queti jóarip̄pu ate jóari tiirigu niiwī: “Niipetira basocá ñañarē ti-idúmas̄ricua”, j̄i jóanoā. Teero tiigú, Cōāmacū Jesuré padeorá dícuḡe ãñurō niire maquērē ticoqui. Cūūrē ãñurē ticori, Abrahamrē j̄iriguebirora wáaa.

²³ Jesuré padeoré maquērē tuoádari suguero, ūsā Moisére dutiré cūyigumēna niiwū. Tee dutiré ȳm̄rō niirō tiirucuw̄, tée Jesuré padeoré maquērē mas̄irip̄. ²⁴ Tee dutirémēna Cōāmacū ūsārē “ñañaré tiirā niia” j̄i tuomas̄idutigu cūyigu. Teeré tuomas̄iār, Cristo jeari, cūūrē padeonucāwū. Cūūrē padeorí, Cōāmacū ūsārē “añurārā niíya” j̄i iñamas̄iqui. ²⁵ Mecūtígārē marí basocá Jesuré padeorap̄ niia. Teero tiirā, Moisés dutirémēna niiria sáa. ²⁶ Múā niipetira Jesucristore padeorémēna Cōāmacū pōna niia. ²⁷ Teero tiirā, wámeōtinorira niiwū. Múā Jesuré padeorí, Cōāmacū múārē cūū tiiróbiro niirecutiri tiirigu niiwī. ²⁸ Cōāmacū judíoare, judíoa niihērārē sicārībīro iñaqi. Dutiafenorí basocare,‡ dutiafenōña manirārē sicārībīro iñaqi. Teero biiri ūm̄ārē, numiārē sicārībīro iñaqi. Cōāmacū múā niipetira Jesucristore padeoráre sicārībīro iñaqi. ²⁹ Múā Cristore padeorá niij̄rā, Abraham p̄rāmerā niinun̄sera díamacū niia. Teero biiri Cōāmacū Abrahamrē “ãñurō niire maquērē ticoguda” j̄iirrobirora múācārē ticogudaqui.

‡ 3:28 Pecasāyemēna: esclavos.

4

¹ Múārē queorémena wedenemogáda. Sícū wīmagūrē cūu pacu cūu cuorére cūūqui. Cūu wīmagū masātuajearipacu, cūūye niīadarere ñeeriqui. Tee niipetire cūūye niīpacari, padecoteri basocu tiiróbiro niīqui ména. ² Ápērā cūūrē masócu. Teero biiri ápērā cūūye niīadarecārē ññanunusebosacua, téé cūu pacu “cūūrē teeré ticowa” jīi wederi bureco jearipu. ³ Teerora wáawu maricārē. Wīmarā niirā, marī Pacūye “ticorijāña ména” jīinorira tiiróbiro niiwū. Marī ñecūsūmuā tiidutímuāatiriguemena niiwū. ⁴ Cōāmacūpe cūū queorí bureco jeari, cūū macārē ticodiocorigu niiwī. Numiōpūre bauári tiirígu niiwī. Cōāmacū macū marī tiiróbiro bauárigu niijīgū, cūūcā basocáye dutirémēna niirígu niiwī. ⁵ Cōāmacū cūū macārē bauári tiiyígu, marī Moisére dutiré cūūriguemēna niimirirare netōñéārō jīīgū. Marīrē netōñéari siro, Cōāmacū marīrē cūū pōna wáari tiirígu niiwī. ⁶ Cōāmacū marīrē “yūu pōna niitoaya” jīijīgū, marīpūre cūū macūmena Espírítu Santore ticodiocorigu niiwī. Teero tiirā, Cōāmacūrē “Pacu” jīimasā. ⁷ Cōāmacū marīrē tiibosáriguemēna padecoteri basoca tiiróbiro niinēmemoria sáa; Cōāmacū pōna niitoaa. Cūū pōna niijīrā, niīpetire marīrē “añūrē ticogáda” jīiriguere cuoa.

Pablo bayiró wācūpatirigue

⁸ Múā too sugueropūre Cōāmacūrē masīhērā niimirira niiwū. “Cōāpōna” cūū jīirārē padeomírira niiwū. Múā padeoríra Cōāmacūbiro niiriya. Múā cūūrē yūunusera, dutiapienori basoca tiiróbiro niimirira niiwū. ⁹ Atitóre múā Cōāmacūpere masítoaa sáa. Biirope jīidugagu tia: Cōāmacūpe múārē masísguetoajiyi. Cūūrē masípacara, ¿deero tiirā ápērāyē dutirémēna niidugara tīi sūcā? Cūū dutirémēna catiré petihére buayá manicū. Dutirére yūunuserano dutiapienori basoca tiiróbiro niīya. ¿Múā dutiapienori basoca tiiróbiro niidugara tīi sūcā? ¹⁰ Múā judíoa tiiróbiro cūū yeerisāre burecoricōrō, mama muīpūrācōrō, boseburecoricōrō cūū tiirucúrenorē tiíayiro. ¹¹ ¿Yūu múārē búri peti wedeyiri? jīīgū, ñañarō tagueñaga.

¹² Yáa wedera, yūu múāmena niigū, judíoa tiirucúre tīēñoriwū. Múācārē yūu tiiróbirora boosāga. Too sugueropū yūu múārē ññagū jeari, yūure añūrō bocawū. ¹³ Ateré wācūña sūcā: Yūu diarecatijīgū, múā pūtope pūtuáwū. Toopú niijīgū, múārē añūrē quietire wēdenūcāwū. ¹⁴ Yūu diarecatígu niīpacari, yūure bocarijā, cōājā tiiríwū. Múā “diarecatígu niī” jīi ññapacara, yūure doorigū. Biirope tiiwū: Sícū ángelere, Jesucristore tiiróbiro yūure bocawū. ¹⁵ Múā too sugueropū yūumēna usenimirigue ¿deero wáari? Múā tíatore yūure maírā, yūure tiíapudugara, múāye capearire odewe, yūure sādūgamíwū. ¹⁶ ¿Yūu diamacū wederigue wapa yūure ññatutira tīi? ¿Diamacū maquerē wederere tuodugárigari?

¹⁷ Múārē merēā buenetōri basocá “ūsā múārē bayiró tiíapudugaga” jīipacara, tiíapudugaricua. Yūu múārē bueriguere wācūrijāārō jīirā, cūū buerépere “aññunetōjōāā” jīiārō jīirā, buecua. ¹⁸ Ápērā múārē tiíapuri, aññunicu, aññurē maquerē tiíapuatā. “Tiíapura tia” jīirā, teero tiíapurucujāārō. Yūu toopú niirí dícu tiíapudutirijāārō. ¹⁹ Yūu maírā, múārē bayiró wācūpatia. Sícō niīpacó coo macārē apaadari suguerogā, ñañarō pūniré tagueñaco. Co tiiróbirora yūucā múārē Cristore padeorí boosāgū, bayiró ñañarō netōā. Múā Cristore añūrō yūunuseripū, yeerisāgūda. ²⁰ Yūu múā pūtopū bayiró niidugamiga.

Múãmena wedesege, yuu mecãtigã jóaro tiiróbiro tutirémèna wedeseribocu. Yuu yoaropu niijigũ, deero tiimasãriga.

Agar; Saraye queti

²¹ Múã Moisére dutiré cũuriguere tiidugãmicu, Cõãmacũmena ãñurõ putuáada jĩrã. Tee dutirére múã buepacara, ¿tuomasãrigari? ²² Moisés Abrahamyere biiro jóarigu niiwĩ: Abraham puarã ãmuã põnacutiýigu. Sicũrẽ dutiapienori basocomena põnacutiýigu. Apĩpére cũu numo díamacũmena põnacutiýigu. ²³ Dutiapienori basoco ãpẽrã numiã tiiróbirora wĩmagũ bua, põnacutiýigo. Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũu numo põnacutigodaco” jĩyigu. Coo põnamanigõ niimirigo niipaco, cũu jĩrirobirora wĩmagũ bua, põnacutiýigo.

²⁴⁻²⁵ Cãã puarã numiãrẽ wãariguemena ateré wedeguda: Dutiapienori basocore wãarigue ãtãgũ Sinaí wãmecatirigupure wãarigue tiiróbiro niĩã.* Agar dutiapienori basoco niyigo. Teero tiigũ, coo macãcã dutiapienori basoca niirigu niiwĩ. Niipetira ti põna bauãnnuseracã dutiapienori basoca niicua. ãtãgũ Sinaí Arabia ditapu niicu. Toopũ Cõãmacũ Moisére cũu dutirére cũurigu niiwĩ. Apeyerẽja sũcã, atitõ ãpẽrã Jerusalẽnpure Moisére dutiré cũuriguere tiirã niicua. Niipetira tee dutirére tiirãno Agarya põna macãrã tiiróbiro dutiapienori basoca niĩya. ²⁶ Marĩ Jesuré padeorãpeja dutiapienori basoca mee niĩã. Jerusalẽn ãmuãsepũ niiri macã macãrã niĩã. Dutirémèna niiria; Sara põnabiro niĩã. ²⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: Mũu numiõ põnamanigõ, useniãna.

Põnacutiadari suguerogã, pũnirẽnorẽ tũgueñañaripaco, useniremena acaribíya. Mũu “põnamaníyo” jĩ, cõãnorigope too síropure mũu pãrãmerã pau niĩadacua. Mũu apegó manucutigõ nemorõ pãrãmerã cõogódacu,† jĩ jóanoã.

²⁸ Yãa wedera, Cõãmacũ Abrahamrẽ jĩrirobirora Isaac bauáyigu. Teerora Cõãmacũ “mũu pãrãmerã pau niĩadacua” jĩrirobirora marĩpcãrẽ Abraham põnabiro wãari tiiquí. ²⁹ Tiatore Sara macũ Espiritu Santo tiĩápurementa bauáyigu. Dutiapienori basoco macũ Ismael iĩnatutiremena cũũrẽ nũnũrucúyigu. Atitócãrẽ teerora wãaa: Dutirémèna niirã Jesuré padeorãre nũnũrucúcu. ³⁰ Cõãmacũye queti jóaripũpũ Ismael, Isaaye maquẽrẽ ate jóanoã: “Dutiapienori basoco macũrẽ cũu pacu cõorigue putuáricu. Sara macũpere putuácu. Teero tiirõ, dutiapienori basoco coo macũmenarã cõãjãña”,‡ jĩ jóanoã. ³¹ Yãa wedera, atemèna putuáa: Marĩ dutiapienori basoco pãrãmerã niinũnũserabiro niiria. Sara pãrãmerã niinũnũserabirope niĩã sãa.§

5

Moisére dutiré cũuriguemena niiria

¹ Cristo marĩrẽ marĩ ñecũsũmuã tiimúãatiriguemena niimirare netõnerigu niiwĩ, dutiapienori basoca tiiróbiro niirijããrõ jĩigũ. Teero tiirã, “Moisére dutiré cũuriguere tiiyã” jĩrãrẽ yũurijãña. “Dutiapienori basoca tiiróbiro niĩãda sũcã”, jĩrijãña.

* **4:24-25** Sinaipu Cõãmacũ Moisére cũu dutirére cũyigu. Iĩñaña Êxodo 19 y 20. Tee dutirémèna niirã tee dutirére dutiapienorã tiiróbiro niĩya. † **4:27** Isaías 54.1. ‡ **4:30** Génesis 21.10. § **4:31** Sara macũ cũu pacuyere ñeero tiiróbirora marĩ Cõãmacũ cũu põnarẽ ticoadarere ñeãdacu.

² Tugueñate. Yũu Pablo múãrẽ ateré jĩã: “Cõnerígu yapa macã caseróre widecõãña”, jĩ dutiráre múã “jáu” jĩrã, Cristo múãrẽ ãñurõ tiibosárigue “wapamaníã” jĩrãbiro tiirã tiia. ³ Múãrẽ jĩnemogũda: “Widecõãña” jĩ dutiráre yũgũno niipetire Moisére dutiré cũũriguere tiipetjãrõ booa. ⁴ Múã “Moisés dutirémena netõãdacu” jĩrã, Cristore duurã tiia. Cãũ maĩrémena múãrẽ ãñurõ tigorica tidióra tiia. ⁵ Ƴsãpeja Espírítu Santo tiápuromena ateré wãcũã: Ƴsã Jesuré padeorã niirĩ, Cõãmacũ Ƴsãrẽ “ãñurãã niĩya” jĩgũdaqui. Teero cãũ jĩrẽre Ƴseniremena yuea. ⁶ Marĩ Jesucristore padeorã ate masiã: Widecõãñorira niirĩ, o widecõãñoña manirã niirĩcãrẽ, wapamaníã Cõãmacũrẽ. Jesuré padeorã niijrã, ãpẽrãrẽ maĩmasiã. Tee doca wapacutiã.

⁷ Sicato múã Jesuyére tuorã, cãũye buerére ãñurõ nunarã tiimíwũ. ¿Noã múã diamacũ maquẽrẽ nunumírĩrare wedemecũõmirĩto? ⁸ Teeré Cõãmacũrẽ díorijãña. Cũũrã múãrẽ Jesuré padeorãro jĩgũ, beserígu niiwĩ. ⁹ Merẽã wederã puarãgã niipacara, pã púuri tiiré tiirõbiro niicua. Pã púuri tiiré péerogã sããpacari, pã tiiribuũpũre sesapetijõãcu. Tee tiirõbiro Jesuré padeorãre ñãñorã tiicúa. ¹⁰ Cũã teero tiirére yũu wãcũpatiria. Múãcã yũu tiirõbiro Jesuré padeorã niĩã. Teero tiirã, múã, yũu tugueñarĩ, yũu tiirõbiro padeorucjããdacu. Cõãmacũ múãrẽ ñãñodugãgunorẽ ñãñarõ netõrĩ tiigũdaqui.

¹¹ Yãa wedera, yũu “widecõãrõ booa” jĩrẽ maquẽrẽ wederia. Æpẽrã yũure “tee maquẽrẽ wedel” jĩrã, jĩãmajãrã tiicúa. Yũu tee maquẽrẽ wedeatã, judíoa yũure ñãñarõ tiirĩbocua. Yũu “Jesucristo curusapũ diabosariguemena netõñenoãdacu” jĩrẽ maquẽ dícũre wedea. Tee maquẽrẽ yũu wederé wapa yũure ñãñarõ tiĩya. ¹² Múãrẽ “widecõãña” jĩrãno cúã basiro bayisãñurõ widetãri boomíga.

¹³ Yãa wedera, Cõãmacũ múãrẽ dutiopenori basoca tiirõbiro niĩãrõ jĩgũ mee beserígu niiwĩ. Múã Moisés dutirémena niiria sãa. Teero tiirã, “marĩ boorõ ñãñaré Ƴgaripéarenorẽ tiãda” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, cãmerĩ maĩrémena tiãpu, niirecutiya. ¹⁴ Marĩ niipetire Moisére dutiré cũũriguere sicarõ dutirõmenarã pũtuãmasiã. Biiro niĩã: “Mũũ basiro maĩrõ tiirõbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñã”, jĩã. ¹⁵ Múã basiro cãmerĩtutira, cãmerĩ ñãñarõ jĩrã doca, wãicũra tiirõbiro cãmerĩquẽcõãtõrã tiãdacu. Múã basirora teeré tiirã, basocãpetiadacu. Teero wãari jĩrã, tuomasĩ, niirecutiya.

Espírítu Santo tiidutĩre tiirõ booa

¹⁶ Múãrẽ biiro wedegũda: Espírítu Santo múãrẽ tiidutĩrobirora tiirucjãña. Múã teero tiirucũra, ñãñarẽ múã Ƴgaripéarere tiirĩcu. ¹⁷ Marĩ ñãñaré Ƴgaripéareno Espírítu Santo boosãre mee niĩã. Espírítu Santo boosãrepeja marĩ basiro Ƴgaripéare mee niĩã. Ate puarõ cúasoribiro biicõãtõã. Teero tiirã, marĩ ñãñaré tiidugãri, Espírítu Santo “tiirĩjãña” jĩqui. ¹⁸ Espírítu Santo tiidutĩre marĩ tiirã, “Moisés dutirémena marĩ netõñenoãdacu” jĩ wãcũricũ sãa.

¹⁹ Ñãñaré Ƴgaripéare maquẽrẽ masĩnotoaa. Teeré tiirãno ateré tiicúa: Cũã namosãnumiã, cúã manasũmũã niĩhẽrãrẽ ñeeapecua; ãpẽrãména cúã boorõ ñãñarõ ñeeapecua; ateré tiirécũtirano sicũ tuomasĩhẽgũ tiirõbiro tiirécũtica; ²⁰ basocãbiro baurãre, wãicũrabiro baurãre weerirare padeocúa; sĩquẽrã yãíwa jĩditoremena tiirãno wãtiã dutirémena tiirucúcu; iñatuticua; cãmerĩ iñadugãricua; ãpẽrãrẽ doecua; péerogã tiipacãri, cúajãcu; cúã booré dícũre tiidugãcu; ãpẽrã ãñurõ wãcũrẽre tuodugãricua; wãabatejõãrĩ tiicúa;

21 äpërahýere iña, ugorepira niicua; basocáre sñacõãcua; búrecoricõrõ cûmucua; bosebureco niirî, cûmu, äpërahê acaribícua; teero biiri apeyé pee tee tiiróbiro bauré tiicúa. Múârê too sugueropu jïiriborora wedenemogûda sÛcã: Teenó tiirécutirano Cõãmacû dutiré marîpure jeariguenorê buarícua.

22 Yucûgu añurígono añurê ducacatúa. Teero tiiróbiro Espíruto Santo ateré marî wacûrepure witiatiri tiiquí: Câmerî maícú; usenire cûocú; añurõ ni-recutirere cûocú; marîrê merêã wáari, potocõrõ manirõ niimasícu; äpërahê bóaneõ iñacu; cûãrê añurõ tiicú; “marî tiáda” jïirére queoró tiicú; 23 “äpërahê nemoró niia”, jïi tugueñaricu; ñañarõ wãcû tiidugápacara, tiirícu. Sicaró dutiró tee maquêrê “tiirijãña” jïi cãmotáro maniã. 24 Marî Jesucristore padeorã niijrã, ñañaré ugaripëamiriguere duujãã sáa. 25 Espíruto Santomena catiré petihére cûoa. Teero tiirã, cûã tiidutírobirora tiirucújãrõ booa. 26 Marî “äpërahê nemoró niia” jïi tugueñarijããda. “Muu nemoró añurõ tiimasíã teeréja”, jïirijããda. Câmerî ugorijããda.

6

Câmerî tiápuya

1 Yã wedera, sícû Jesuré padeogú apeto ñañaré tiibóqui. Múã Jesuré añurõ padeoráno cûã teero tiirî iñarã, tiápuya. Añurõ bóaneõremena cûãrê wedeya. “Muu ñañaré tiirére Cõãmacû booríqui; teero tiigú, wãcûpati, wasoyá”, jïiña. Múãcã ñañaré tiirî jïirã, wãcûtutuaya. 2 Múârê merêã wáari, câmerî añurõ tiápuya. Teeré tiirã, Cristo dutirére queoró tiádacu.

3 Apeto sícû “Yuu äpërahê nemoró niia” jïi wãcûmiqui. Cúã nemoró niiripacu, bári peti wãcûãmajãqui. Teero jïi wãcûgû, cûã basirora jïiditogu tiiquí. 4 Marî basiro marî tiirére “¿añunigari?” jïi wãcûãri siro, besero booa. Añurõ tiári siro, “cúã nemoró añurõ tiájïyu” jïi wãcûrijãña. Marî basiro tiáriguepere useni, niijãrõ booa. 5 Äpî marî tiimasírenorê tiimasíriqui. Marîpecã cûã tiimasírenorê tiimasíricu. Marî basiro Cõãmacû tiidutirere tiiró booa.

6 Múârê Jesuyé quietire bueré wapa cûãrê niyerumena, yaarémena, apeynómena tiápuro booa.

7 Múã ateré masíbcu: “Yuu ñañaré tiirî, Cõãmacû teero iñajãqui” jïi wãcûgûno cûã basiro jïiditogu tiiri. Queorémena wedegûda: Sícû oteri, cûã oterigue wií, ducacaticu. 8 Sícû ñañaré ugaripéarere tiigú ñañaré otegú tiiróbiro niiqui; ñañarére buagúdaqui. Äpî Espíruto Santo boorére tiigúpe añurê otegú tiiróbiro niiqui; catiré petihére buagúdaqui. 9 Teero tiirã, marî añurõ tiirére páasutirijãrõ booa. Marî páasutiheri, sícû otegú cûã oterigue ducã añurére seenéogû tiiróbiro niíadacu; añurére buaádacu. 10 Teero tiirã, marî jeatuaro niipitirare añurõ tiáda. Jesuré padeorápere nemosañurõ tiápua.

Wedeyaponorigue

11 Iñaña. Yuu basirora jóagu paca jóaremena múârê jóagu tiia.* 12 Múârê widecõãdutira judíoamena añurõ putuáada jïirã, teero tiidutícua. Cúã Jesucristo marîrê curusapu diabosarigue quieti dicure wedeatã, judíoa cûãrê tuti, ñañarõ tiibócu. Ñañarõ netõdugáhera, Jesucristoye maquêrê, teero biiri widecõãre maquêrê buecua. 13 Cúã widecõãnorira niipacara, Moisére dutiré cûûriguere tiipetíríya. Teeré tiipetírípacara, múârê widecõãdutiayira.

* 6:11 Äpî jóabosajïyi ména. Niituredaripure Pablo basiro jóajïyi. Basocã teeré iñarã, “cûãrã jóajïyi” jïimasíjïya.

Biuro jĩ wedebatedugacua: “ʒsārã Galacia dita macārãrẽ widedcõãrĩ tiiwá”, jĩdugacua. ¹⁴ Yũũ doca yũũ basiro tiiriguere wedebateridojãã; Jesucristo tiiriguere wedebatea. Biuro jĩ wederucua: “Jesucristo marĩrẽ curusapũ diabosarĩgũ niĩwĩ”, jĩ wedea. Teero tiigũ, atibũreco macārã cãã ãña ugaripéarere “bũri niire peti niĩã” jĩ ãñaã; teerẽ tiinemódugariga. Cũãpecã yũũ Cristoye quetire wederucurere “bũri niire peti niĩã” jĩcua; teerẽ tũodugáricua.†
¹⁵ Widedcõãnorira niirĩ, o widedcõãnoña manirã niirĩcãrẽ, Cõãmacũrẽ wapa-manã. Marĩ ñañarẽ tiirẽcũtiriguere wasorẽ, teero biuri marĩ Jesurẽ padeorẽ doca wapacũtia. ¹⁶ Niipetire yũũ wederere tiinũnũseranorẽ Cõãmacũ ãñũrõ niirecũtiri tiĩaro; cããrẽ bóaneõ ãñaãrõ. Cũãrã Cõãmacũyara díamacũ niĩyã.

¹⁷ Yũũ Jesuyẽ quetire wederẽ wapa cãã yũũre tãnarĩgue cãmi tusaa. Tee cãmimena “yũũ Jesurẽ padecotegũ niĩã” jĩ ãñoã. Teero tiirã, mecũãmena sicũ yũũre potocõnemorijããrõ. Teero biuri yũũ wederere wedemecũõrijããrõ.

¹⁸ Yãa wedera, marĩ ʒpũ Jesucristo mũãrẽ ãñũrẽ ticoaro. Teerora wãaaro. Nocõrõã jóaa.

† 6:14 Pecããyemena: “el mundo está muerto para mí y yo estoy muerto para el mundo”.

ÉFESO MACĀRĀRĒ Pablo jóaripū

Āñuduticorigue

¹ YHH Pablo Cōāmacū booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niīā. Múā Éfeso macārā Cōāmacūrē padeorā Jesucristore āñurō padeorāre āñuduticoa.

² Cōāmacū marī Pacu, Jesucristo marī Ōpū múārē āñuré ticoaro; āñurō niirecatiri tiāro.

Cristomena Cōāmacū marīrē āñurō tiiré

³ Cōāmacū Jesucristo marī Ōpū Pacure usenire ticoada. Cūū marīrē niipetire āñurō yeeripūnacutire maquērē ticodiocorigu niiwī. Cūū marī Cristomena niirārē āñurō tiirigu niiwī. ⁴ Cūū marīrē āñurō tiirigue biiro niīā: Atibāreco tiīādari suguero, cūū marīrē Cristomena niīadarare besetoarigu niiwī. Marīrē cūū iñacoropure ñañaré manirā, ñañaré tiirīrirabiro niirī boogú, teero tiirigu niiwī. ⁵ Cōāmacū too suguero marīrē maīgú, Jesucristomena marīrē “yHH pōna niirī tiigúda” jīrigu niiwī. Teeré tiigú, cūū tiidugárirobirora tiirigu niiwī. ⁶ Cūū macū cūū bayiró maīgúmena marīrē āñunetōjōāre ticorigu niiwī. Teero tiirā, cūū āñuré ticoriguere wācūrā, cūūrē usenire ticoa. ⁷ Marī cūū macūmena niīā. Cūūye dímena marī ñañaré tiiré wapare wapatībosarigu niiwī. Teeména Cōāmacū marī ñañaré tiiré acabórigu niiwī. Cūū marīrē āñurō tiidugágu, teero tiirigu niiwī. ⁸ Cūū marīrē niipetire masīrē, tuomasīre ticogu, cūū maīrē ññorigu niiwī. ⁹ Cūū “tiigúda” jīriguere too suguero macārāpū masīña maniriguere marīrē masīrī tiirigu niiwī. Cristo tiiriguemena teeré masīrī tiirigu niiwī. ¹⁰ Cōāmacū “teero tiigúda” jīrī bureco jeari, cūū jīrirobirora wāadacu. Cristore niipetirere, niipetirare dutiri tiigúdaqui. Ūmāsepu niirārē, atibārecom niirārē Cristo dutigúdaqui.

¹¹ Cōāmacū cūū booróbirora niipetire cūū “biiro tiigúda” jīrere tiiquí. Cūū too síropu tiīadarere wācūtoarigu niiwī. Teero tiigú, marīrē beserigu niiwī. Cūū marīrē besegu, too siro Cristomena cūū “ticoguda” jīriguere marīcārē ticogúdaqui. ¹² Cūū teero tiigú, usā Cristore padeosugúerirare āñurō niirī booquí. Basocá usā āñurō niirere iñarā, Cōāmacū āñurō tiirere usenipeoadacua. ¹³ Múācā diamacú maquē quetire tuojiā, netōnére quetire tuojiā, Cristore padeojiā, cūūmena niīā. Teero tiigú, Cōāmacū “yāara niīya” jīgū, múārē Espíritu Santore ticodiocorigu niiwī. Espíritu Santo Cōāmacū “múārē ticodiocoguda” jīrigura niī. ¹⁴ Cōāmacū Espíritu Santore marīrē ticotoarigu niiwī. Teero tiirā, marī ateré masīā: Cōāmacū niipetira cūū pōnarē cūū putopū néewagúdaqui. Toopú niipetire cūū “ticoguda” jīriguere ticogúdaqui. Cūū teero tiirī, basocá cūūrē usenipeoadacua.

Pablo Éfeso macārārē sāibosárigue

¹⁵⁻¹⁶ Teeré wācūgū, Cōāmacūrē usenire ticoa. YHH múā marī Ōpū Jesuré padeorere tuowú; teero biiri múā niipetira Cōāmacūrē padeorāre maīrécārē tuowú. Teero tiigú, múārē sāibosārecōrō Cōāmacūrē usenire ticoa. ¹⁷ Cōāmacū marī Ōpū Jesucristo Pacu āñunetōjōāgūrē múāye niīadarere biiro sāiā: “Cōāmacū, Espíritu Santo cūārē masīrere jeari tiyá; mHH niirecatirecārē āñurō

masĩrĩ tiiyá”, jĩĩ. ¹⁸ Atecãrẽ sãĩ: “Cõãmacũ, cũãrẽ ateré añurõ masĩrĩ tiiyá: Mũũ cũãrẽ ‘añurõ tiigúda’ jĩĩgũ, beserigu niuwũ; niipetira mũũrẽ padeorãre añurẽ petire ticogũdacu; ¹⁹⁻²⁰ mũũ tutuanetõjõãgũ niĩ; tee tutuaremena ùsã Cristore padeorãre tiiapua”, jĩĩ sãĩ. Tee tutuanetõjõãremena Cõãmacũ ateré tiirĩgu niuwĩ: Cristo diarigũpũre masãrĩ tiirĩgu niuwĩ; cũũ masãmuãri siro, cũũrẽ cũũ pũto ãmuãsepu õpũ duirĩpĩrõ diamacãpe dupoyigu. ²¹ Cũũrẽ niipetira Òpũ peti sããrĩ tiiyĩgu. Teero tiigũ, õpãrã atibúrecopũ niirã, ãmuãsepu niirã Òpũ peti niĩ. Æpĩ cũũ sotoa macũ manĩ. Cũũ atibúreco macãrã sotoa macũ niĩ; too síro macãrã sotoa macũ niirucugũdaqui. ²² Cõãmacũ niipetirere, niipetirare Cristo doca pũtuãri tiiyĩgu. Teero biiri Cõãmacũ niipetira Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ dutigũre sõnecorigu niuwĩ; cũũ marĩ dupu tiirõbiro niĩ. ²³ Marĩ cũũrẽ padeorĩ põna macãrã cũũya õpũũ tiirõbiro niĩ. Cũũ marĩ niipetirarena wãaquĩ. Cũũ niipetirõpu niĩ; atibúrecopũ, ãmuãsepu teerora niiquĩ.

2

Cõãmacũ marĩrẽ maĩgũ netõnérigue

¹ Too suguerõpu mũã ñañarẽ tiirĩra niijĩrã, diarira tiirõbiro niirira niuwũ. ² Atibúreco macãrã tiirõbiro ñañarẽ tiirira niuwũ. Wãtĩarẽ dutigũ boorere tiinũnũsewu. Cũũ atibúreco macãrã Cõãmacũrẽ netõnũcãrãrẽ dutigũ niĩ. ³ Too suguerõpu marĩ niipetira cũã tiirõbirora ñañarẽ tiirucũwu. Marĩ ñañarẽ tiidũgãrere ugaripéawu. Marĩ noo boorõ ñañarẽ tiĩadarere wãcũwũ. Teerẽ wãcũãri siro, teerẽ tiijãwũ. Teero tiigũ, Cõãmacũ marĩmena cúanetõjõãyigu. Æpẽrã tiirõbirora marĩcã ñañarõ tiinõbojĩyu. ⁴ Cõãmacũpe marĩrẽ bayirõ maĩgũ, bóaneõ ññarigu niuwĩ. ⁵ Marĩ ñañarẽ tiirĩra niijĩrã, Cõãmacũ ññacorõpu diarira tiirõbiro niuwũ. Teero ññapacu, marĩrẽ Cristomena catirẽ petihẽre cwoará niirĩ tiirĩgu niuwĩ. Cõãmacũ múãrẽ cũũ añurẽ ticorẽmena netõnérigu niuwĩ. ⁶ Marĩ Cristomena masãmuãrira tiirõbiro niirĩ tiirĩgu niuwĩ. Jesucristo ãmuãsepu duirobirora marĩcã cũũmena toopũ duirã tiirõbiro niirĩ tiirĩgu niuwĩ.* ⁷ Too síro macãrãpũre cũũ marĩrẽ añurẽ ticoriguere eñogũda jĩĩgũ, teero tiirĩgu niuwĩ. Cũũ marĩrẽ tiiapugu, Jesucristomena niirĩ tiirĩgu niuwĩ. ⁸ Marĩ Jesucristore padeorĩ, Cõãmacũ marĩrẽ cũũ añurẽ ticorẽre eñogũ, netõnérigu niuwĩ. Tee marĩ basiro tiirĩgue mee niĩ; Cõãmacũ ticorigue niĩ. ⁹ Marĩ añurõ tiirẽre ññagũ mee netõnéwĩ. Teero tiigũ, sícãno “yũũ añurõ tiirĩgue wapa Cõãmacũ yũũre netõnéwĩ” jĩĩmasĩña manĩ. ¹⁰ Marĩ cũũ tiirira niĩ. Marĩ añurõ tiirẽmena basocãre tiiapuaro jĩĩgũ, marĩrẽ Jesucristomena niirĩ tiirĩgu niuwĩ. Marĩ añurõ tiĩadarere Cõãmacũ too suguerõpu quẽnotóayigu.

Marĩ Cristomena añurõ niirecutijãã

¹¹ Teero tiirã, ateré wãcũña: Mũã judíoa niihẽrã bauãrira niuwũ. “Widẽcõãnoña† manirã niicua”, jĩĩwã judíoa múãrẽ. Cũãpe “widẽcõãnorira niĩ ùsãjã” jĩĩwã, cũãya õpũũ maquẽpu dícare widẽcõãnorira niipacara. ¹² Too suguerõpũre mũã Cristomena niihẽrã niuwũ; Israelya põna macãrãmena niirĩwu; Cõãmacũ “netõnégũdare ticocogũda” jĩĩrẽre mũã pacusũmuãrẽ wederiyigu; diari siro, ¿deero wãaadari? jĩĩmasĩriwu; atibúreco macãrã tiirõbiro Cõãmacũrẽ masĩriwu. ¹³ Mũã yoaro macãrã tiirõbiro niirã niijĩrã, cũũrẽ masĩriwu. Atitõre Jesucristomena niijĩrã, cũũye dí õmayudiariguemena

* 2:6 Too suguerõpu õpãrãmẽna duirã cũãmena dutiyira. † 2:11 Cõnerĩgu yapa macã caserõre.

Cõamacurẽ masiã; putogã macãrã tiirõbiro niirã putuãa. ¹⁴ Cristo niir marirẽ añurõ niirecutirere ticogú. Judioare, judioa niihẽrãrẽ sicapõna macãrã niirĩ tiirigũ niiwĩ. Marĩ cãmerĩ ñadugarimirigue opatũdi tiirõbiro niiwũ. Cũũ tiitũdire cõarigũ niiwĩ. ¹⁵ Cũũ diariguemena judioare dutirere “biiro tiiyã”, “biiro tiirijãña” jĩrere duurĩ tiirigũ niiwĩ. Teero tiiriguemena puapõnã macãrã niimirare sicapõnarã putuãri tiirigũ niiwĩ. Marĩ cãũmena sicãrõmẽna niijĩrã, sicapõna macãrã niã. Teero tiirã, judioa, judioa niihẽrã sicãrõmẽna añurõ niirecutimasĩã. ¹⁶ Cũũ curusapu diariguemena marĩ cãmerĩ ñadugaririguere petirĩ tiirigũ niiwĩ. Cũũ diariguemena puapõnã macãrã niimirare sicapõnarã niirĩ tiirigũ niiwĩ. Teero biiri teemẽnarã Cõamacũmena bapacutimasĩã sũcã.

¹⁷ Cristo muã yoaro macãrã tiirõbiro niimirare añurõ niirecutire maquẽrẽ wedegũ atirigũ niiwĩ. Eũã putogã macãrã tiirõbiro niimiracãrẽ teorora wedeyigũ. ¹⁸ Cristo marirẽ tiibosãremena marĩ niipetira Espĩritu Santo sicũmenarã marĩ Pacũmena wedesemasĩã. ¹⁹ Teero tiirã, mecũtigãrẽ muã aperõ macãrã wãanetõri basoca tiirõbiro niiria. Æpẽrã Cõamacurẽ padeorãmena sicamacã macãrã tiirõbiro niã; Cõamacũyawii macãrã tiirõbiro niã. ²⁰ Jesucristo cũũyere wededutigũ beserira, teero biiri profetas muãrẽ Cõamacũyere wedenũcãrira niiwã. Teero tiirã, cãũ wii tiĩdaritabebiro niicua. Basocã wii tiinũcãrã, supisabotarire nucõsugũcua, wii tutuariwii niĩarõ jĩrã. Jesucristo teebotaribiro niigũ niĩ. ²¹ Teebotari añurõ nucõãri siro, apeyẽ botarire diamacã nucõwãcu. Añurĩ wii, Cõamacũ dicure padeorĩ wii tiimũawanocu. ²² Marĩ Jesurẽ padeorã niijĩrã, teebotaribiro niã; wiirẽ biari tudibiro niã. Wiirẽ peotĩari siro, basocã toopã niirucuya. Espĩritu Santo tiiwiiipũ niijĩgũ, Cõamacũ toopãra niirucuqui.

3

Pablora judioa niihẽrãrẽ buedutigũ cũũrigue

¹ Teero tiigũ, yũũ Pablo Cõamacũ muãrẽ añurõ tiiriguere añurõ tuomasĩarõ jĩgũ, sãã. Yũũ muã judioa niihẽrãrẽ Jesucristoye quetire wederẽ wapa peresuwiipũ niã. ² Yũũ wãcũrĩ, muã aterẽ tuojiyu: Cõamacũ yũũre añurõ tiigũ, muãrẽ tiĩapudutirigũ niiwĩ. ³ Cõamacũ too sugueropũ masiĩna maniriguere yũũre masiĩrĩ tiiwĩ. Yũũ tee maquẽrẽ pẽero jóatoaawũ. ⁴ Muã yũũ jóaariguere buera, aterẽ jĩĩadacu: “Pablo Cristoye queti too sugueropũ masiĩna maniriguere añurõ masiquĩ”, jĩĩadacu. ⁵ Too suguero macãrãpu tee quetire añurõ tuomasĩriyira. Atitõpũre Cõamacũ masiĩrĩ tiiquĩ. Cũũ cũũyere wededutigũ beserira añurãrẽ, teero biiri cũũ wededutirere wederãre Espĩritu Santomena masiĩrĩ tiiquĩ. ⁶ Tee masiĩna manirigue ate niã: Cristore padeorẽmena muã judioa niihẽrã judioabirora Cõamacũ ticoadarere ñeẽadacu. Cristomena niijĩrã, judioamena sicapõna macãrã niã; Cõamacũ judioare “biiro tiigũda” jĩriguere muãcã yuea.

⁷ Cõamacũ yũũre añurẽ ticogũ, cũũ tutuaremena yũũre añurẽ quetire wedegũ niirĩ tiirigũ niiwĩ. ⁸ Yũũ Cõamacurẽ padeorã watoapu buri niigũ peti niipacari, ate añurẽre yũũre tiidutirigũ niiwĩ: Cũũ yũũre judioa niihẽrãrẽ Cristoye añunetõjõãrere wededutirigũ niiwĩ. “Cristo añunetõjõãgũ niĩ” jĩrere marĩ masĩ sicãrĩbiria. ⁹ Apeyerẽ Cõamacũ yũũre tiidutirigũ niiwĩ: Tee masiĩna manirigue quetire niipetira tuomasĩarõ jĩgũ, wededutirigũ niiwĩ. Sicato tee queti Cõamacũ niipetire bauanẽrigũ wãcũriguerũ niiriro niiwũ. ¹⁰ Teero tiirõ,

atitóre Jesuré padeorí pōna macārāmena biiro wáaa: Cúã puapōná niimirira sicapōna wáari ñnarā, ũmuãse macārā dutirá, teero biiri cúã doca macārā dutirá biiro jñadacua: “Cōamacū masinetōneí; niipetire cūū tiirémena cūū masirére êñoí”, jñadacua. ¹¹ Sicatopura Cōamacū “teerora tiigúda” jñiyigu. Cūū jñiiribirora wáari tiirígu niíwí marí Ōpū Jesucristo tiiríguemena. ¹² Marí cūūmena niijrā, cūūrē padeojrā, cuiro manirō Cōamacūmena wedese-masiā sáa. ¹³ Teero tiirá, yuu múārē wederé wapa ñañarō netōrí tuorá, wācūpatirijāña. Biirope wācūña: “Marirē maijigū, peresu ñeeriquiro niipacu, marirē Jesuyé quietire wedetoawi”, jñi wācū, useniña.

Cristo basocáre maiquí

¹⁴ Teeré wācūgū, ñicācoberimena jeacūmu, marí Pacure múārē sãibosáa. ¹⁵ Cōamacūrā pacu niisuguerigu niíí. Cūūmena “pacu” jñiré nucāã. Cūū niipetire pōnarí macārā ũmuãsepu niirā, atibárecopu niirā sicārōmēna niirí tiirígu niíwí. ¹⁶ Marí Pacura pee añurére cūoquí. Teero tiigú, Espíritu Santomena múã wācūrēpu tutuare ticorí boogú sãibosáa. ¹⁷ Cūū teeré ticorí, múã Cristore padeorí, Cristo múāmena niirucugūdaqui. Apeyeréja, múã Cristore añurō mañarō jñgū, ãpērãcārē añurō mañarō jñgū, sãibosáa. ¹⁸ Teero tiirá, múã niipetira Cōamacūrē padeorāmena Cristo múārē maíre masiādacu. Cūū marirē bayiró peti maiquí. ¹⁹ Cūū maíre tūomasipetinoña manipacári, múã cūū maíre tūomasinemoārō jñgū, sãibosáa. Cūū maíre tūomasinemorā, Cōamacū tiiróbiro niirecutirere cūonemóadacu.

²⁰ Marí “Cōamacū tutuanetōjōāgū niíí” jñíada. Cūū tutuare marípare niíã. Teero tiigú, cūū niipetire marí sãiré nemorō, marí tūgueñare nemorō ticomasiquí. ²¹ Teero tiirá, marí Jesucristore padeorí pōna macārā niijrā, teero biiri marí Jesucristomena niijrā, Cōamacūrē usenire ticorucuada. Atitó macārā, too síro macārãcã teerora Cōamacūrē usenire ticorucuaru. Teerora wáaaro.

4

Jesuré padeoráre sicārōmēna niidutirigue

¹ Yuu marí Ōpūyere wederé wapa peresuwiipu niigū múārē biiro tiirí bayiró boogá: Añurō tiirécutiya. Cōamacū múārē beserigu teero tiirí booquí. ² “Ápērã nemorō añuré tia” jñi wācūrijāña; cúaro manirō niíña; cúañañaríjāña; ãpērãrē maijirā, cúã diamacú tihéri ñnarā, teero tūgueñajāña. ³ Añurō niirecutijrā, Espíritu Santo tiápuremena “sicārōmēna niíada” jñi wācūrucuya. ⁴ Marí sicaōpūburo niíã. Espíritu Santo sícū niipacu, marí niipetiramena niiquí. Marí Cōamacū beserira niijrā, ate dícuere yuea: “Marirē añurō tiigúdaqui”, jñiã. ⁵ Marí Ōpū sícārā niíí. Marí cūūrē sícāríbiro padeóa. Marí sícāríbiro wāmeōtinowū. ⁶ Cōamacū marí niipetira Pacu sícārā niiquí. Cūū marí niipetira sotoa macū niiquí. Marímena cūūye maquērē tiirí tiiquí. Marí niipetiramena niiquí.

⁷ Cristo marí niipetirare merēã dícu tiimasfirere ticoquí. Cūū marí niipetirapare sícāríbiro ticodugarijñi. Teero tiigú, cūū booróbirora ticorigu niíwí.

⁸ Teero tiiró, Cōamacūye quieti jóaripūpu ate jóanoã:

Cūū ũmuãsepu muāwagu, cūū ñeerirare néewayigu.

Too síro basocáre añurére ticoyigu,*
jñi jóanoã.

* 4:8 Salmo 68.18.

9 “Cūū ūmuāsepu muāwayigu” jīi jóare ate jīidugaro tia: Muāwaadari suguero, atibúrecopu diiátiyigu. 10 Cūūrā sūcā atibúrecopu diiátrigu ūmuāsepu niipe-tira Ōpū peti niigādu muāwarigura niiqui. Teero tiigú, niipetiropu dutiqui. 11 Cristo cūūrē padeorāre niipetirapure tiimasīrere ticorigu niiwī. Siquērārē cūūyere wededutigu beserira sāārī tiirigu niiwī; āpērārē Cōāmacū wededu-tirere wederā sāārī tiirigu niiwī; āpērārē āñurē quetire wedewarucuri basoca sāārī tiirigu niiwī; āpērārē cūūrē padeorāre coterā, cūūrē buerā sāārī tiirigu niiwī. 12 Teero tiigú, marī cūūrē padeorāre cūūye maquērē padearo jīigū, teero tiirigu niiwī. Cūūrē padeotutúaro jīigū, teero tiimasīrere ticorigu niiwī. 13 Teero wáari, marī sīcārībīro marī Ōpūrē padeoádacu; sīcārībīro Cōāmacū macūrē āñurō masiādacu. Teero biiri Cristoye maquērē āñurō tuomasīādacu; Cristo niirōbīro niirecutiādacu. 14 Teero tiirā, wīmarā tiirōbīro niirijāāda. Wīmarā jīiditorere tōjīrā, pūūrī wīnomēna páapuconorō tiirōbīro noo niirē buerēre padeonūnūseyā. Cūū tiirōbīro marī jīiditomenirā buerēre tuorā, padeonūnūserijāāda. 15 Biirope tiāda: Cāmerī maīrēmēna Cōāmacūye diamacū maquērē wedeada. Jōōpemēna diamacū maquērē padeonemōādacu. Cristomēna niirā niijīrā, niipetire marī tiirēnorē cūū boorēre tiinemómuāādacu. Cūūrā niīi cūūrē padeorī pōna macārā dupu. 16 Cristo marī dupu tiirōbīro niijīgū, marīrē dutii. Sicaōpūū pee ōpūū maquē cūocú. Niipetire tiīōpūū maquē dupu dutirēre tiirī, tiīōpūū diaremanirō bucūā, tutuanemojōācu. Tee tiirōbīro niīā marī. Marī Cristo dutirēre tiirā, sīcārībīro niīādacu. Teero tiirā, cāmerī maīādacu. Teemēna padeotutúaadacu.

Cristomena mama niirecutire **сμοа**

17 Teero tiigú, marī Ōpū wāmēmēna múārē ateré duticoa: Múā āpērā Cōāmacūrē masīhērā tiirēnorē tiinemórijāña. Cūū wācūrē wapamanā. 18 Cōāmacūyere wācūdugahera, tuomasīhērā tiirōbīro niīya. Teero tiirā, naītīārōpu niirābīro diamacū maquērē tuomasīriya; catirē petihēre Cōāmacū ticoré cūorícua. 19 Cūū ñañarē tiirēre boborídojāya. Teero tiirā, cūū noo booró ñañarē tiisodéaatiya. Niipetire cūū tusarē ñañarēre tiīya. 20 Múāpe Cri-store masīnucārā, cūū teero ñañarē tiirēnorē buenorijīyu. 21 Múā diamacūrā cūūye maquērē tōjīyu. Teero biiri múā Jesumēna niijīrā, cūūyere diamacū maquērē buenojīyu. 22 Teero tiirā, múā too suguero pu ñañarē tiiriguere duujāña sáa. “Ūgaripéaremēna useniādacu”, jīi wācūmijīyu múā. Niiria. Teero wācūrē tiiditōre niīā. 23 Cōāmacū múā wācūrēre wasoáro. 24 Mama niirecutire cūoyā. Cōāmacū múā mama niirecutire cūū niirōbīro tiirigu niiwī. Teemēna āpērārē āñurō tiīādacu; ñañarē manirā niīādacu.

25 Teero tiirā, jīiditonemorijāña. Marī Cristoya ōpūū maquē tiirōbīro niīā. Teero tiirā, marī niipetirapure cāmerī diamacū wedesero booa.

26 Múā cúara, ñañarē tiirjāña. Cúanañiōrijāña, 27 wātīārē dutigú múārē ñañarō wáari tiiri jīrā.

28 Yaarépimirigu yaanemórijāārō. Yaaróno tiigú, padearo. Cūū āñurō pade, wapatarēmēna bóaneōrārē ticomasīgūdaqui.

29 Ñañarēre wedeserijāña. Āñurēpe dícuere wedeseya. Múā wedeserēmēna āpērārē tiápuya. Múā teero tiirī, múā wedeserere tuorā āñurō niīādaca. 30 Múā tiirēmēna Espírītu Santore wācūpatiri tiirjāña. Cōāmacū múārē Espírītu Santore ticorigu niiwī, “yáara niīya” jīirēre ēñogá. Espírītu Santo múāmēna niirucugūdaqui, téé Jesucristo múārē ūmuāsepu néewaadari búreco jearipu.

³¹ Niipetire cãmerĩ ñañarõ tugueñare, pũnirõ wedesere, cúare, cúara acaribíre, teero biiri ãpērārē ñañarõ wedesecārē duujãña. Sícārē ññatutirijãña. ³² Biirope tiyá: Cãmerĩ ãñurõ tiápũ, bóaneõña. Cõamacũ Cristomena múārē acabórobirora múacã cãmerĩ acabóya.

5

Cõamacũ põna biiro niirõ booa

¹ Múã Cõamacũ põna cũũ maĩrã niã. Teero tiirã, cũũ tiirébiro tiyá. ² Jesucristo maĩrobirora cãmerĩ maĩrucújãña. Cũũ marĩrē maĩjĩgũ, diabosayigũ. Cũũ marĩrē diabosarigue Cõamacũ ññacoropũ sitiaññũre busemũõcore tiirõbiro cũũ tusarē niyiro.

³ Múã Cõamacũ põna niijĩrã, múã numosãnumiã, múã manũsũmũã ni-ihērārē ñeeaperijãña; bobooro tiieñorijãña; супрарã, boonemõrijãña. Múã teeré tihéri, múãrē ñañarõ wedepatire maniãdacu. ⁴ Ñañarēre wedese buirjãña; wapamanĩre maquērē wedeserijãña; noo booró wedeseãmarijãña. Múãrē teenórē wedeserijãrõ booa. Biirope tiyá: Cõamacũrē usenire ticoya. ⁵ Ateré múã masĩcu: Cristo cũũ Pacũmena niirõpũ sícũ cũũ booró ñeeapesodeaatigano wãariqui. Bobooro ñañarõ tiieñogũno teerora wãariqui. супрарũ boonemõgũcã teerora wãariqui. Boonemõgũ Cõamacũrē padeorõno tiigũ, cũũ booré maquē dícare padeoquí. ⁶ Cũã wapamanĩre wedeseremena múārē jĩditoremena wedeadacua. Cũãrē padeorijãña. Cõamacũ cũãrē netõncãrãrē teero tiirĩ ññagũ, bayiró cúaremena cũãrē ñañarõ tiigũdaqui. ⁷ Cũãrē péerogã bapacutirijãña.

⁸ Múã too sugueropũre naĩtãrõpũ niirãbiro niwũ. Atitõreja bóeropũ niirãbiro marĩ Òpãmema niã. Teero tiirã, bóeropũ niirãbiro tiyá. ⁹ Bóeropũ niirã biiro tiyá: Ññurēre tiyá; diamacũ maquērē tiyá; niirõ maquērē wedeseya. ¹⁰ Niipetire múã tiirénorē “¿marĩ Òpã usenigũdari?” jĩ wãcũña. ¹¹ Buri peti tiirãnorē bapacutirijãña. Cũã naĩtãrõpũ niirãbiro niicua. Cũã ñañarē tiirēre cũãrē masĩrĩ tiyá. ¹² Cũã yayiõropũ tiãriguere marĩ wedeserĩ, bobo niã. ¹³ Cũã tiãriguere masĩrĩ tiirĩ, sãwõcoropũ niirébiro putuãcu. ¹⁴ Cũã basiro cũã ñañarē tiãriguere ññamasãĩri siro, “ñañaniã” jĩmasĩcua. Teero tiirõ, ateré jĩnoã:

Mũũ cãniigũbiro biigũ, wãcãñã.

Diarigũbiro biigũ, masãmũãña.

Mũũ teero tiirĩ, Cristo mũũrē bóeropũ niigũ niirĩ tiigũdaqui, jĩnoã.

¹⁵ Teero tiirã, múã tiirēre ãñurõ wãcũña. Cõamacũyere masĩhērãbiro tiirjãña. Cũũyere masĩrãbirope tiyá. ¹⁶ Atitõre basocã pee ñañarē tiyá. Múãpe niipetire tiirécõrõ ãñurē tiyá. ¹⁷ Cõamacũyere tuomasĩhērãbiro niirijãña. “¿Ñeenõpere Cõamacũ marĩrē tiirĩ boogãri?” jĩ wãcũña. ¹⁸ Cũmurijãña, noo booró ñañarē tiirĩ jĩrã. Cũmurõno tiirã, Espĩritu Santo boorēpere tiyá. ¹⁹ Salmopũpũ jóariguemena, Cõamacũyere basarēmema cãmerĩ wedeseya. Marĩ Òpãrē bayiró useniremena basapeoya. ²⁰ Marĩ Òpã Jesucristo wãmemema niipetirere Cõamacũ marĩ Pacũre usenire ticorucujãña.

Sicawĩ macãrãrē dutiré

²¹ Múã Cristore quioniremena ññã. Teero tiirã, cãmerĩ yũya.

²² Manucutira numiã, marĩ Ôpãrê yũrobirora múã manusũmuãrê yũya. ²³ Múã manusũmuã múãrê dutirá niĩya, Cristo cũurê padeorĩ põna macãrã dutigú niirõbirora. Cristo cũurê padeorĩ põna macãrã dupubiro niĩ. Marĩ cũya õpũu maquẽbiro niirãrê netõnégũ niĩ. ²⁴ Cristoya põna macãrã cũurê yũrobirora nũmosãnumiã niipetiremena cãã manusũmuãrê yũro booa.

²⁵ Numocutira, Cristo cũya põna macãrãrê maĩrõbirora múã nũmosãnumiãrê maĩñã. Cristo marĩrê maĩgú, marĩye niĩadarere diabosayigu. ²⁶ Marĩrê ñañarê manirã niirõ jĩgũ, teero diabosayigu. Marĩ cũye quetire ãñurõ padeorĩ, ocoména coseárirabiro wáari tiirigu niĩwĩ. ²⁷ Teero tiirigu niĩwĩ, cũya põna macãrãrê ãñunetõjõãrã buajeádugagu. Cũu putuaatigu, cããrê suti jũrĩmanire, opasũsũrõ manirẽbiro niirãrê cũumena néewadugaqui. Ñañarê manirã, ñañarê tiirĩrirabiro buadugáqui. ²⁸ Tee tiirõbirora numocutira cãã nũmosãnumiãrê maĩrõ booa. Cãã basiro maĩrõbirora maĩrõ booa. Cũu nũmorê maĩgũno cãu basiro maĩgũ tiiquĩ. ²⁹ Sũcũ cũya õpũurê maĩrĩjã tiirĩ. Teero tiirõno tiigú, ãñurê yaa, cũya õpũurê cotequi. Cristo cũya põna macãrãrê teorora tiiquĩ. ³⁰ Marĩ cũurê padeorĩ põna macãrã cũya õpũũbiro niã. ³¹ Tee maquẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Teero tiigú, ãmũ cũu pacure, cãu pacore cõãwitiwa, cãu nũmoména niigũdaqui. Cãã puarã sicaõpũu tiirõbiro putuáadacua”,* jĩ jóanoã. ³² Tee tuomasĩña manirẽ niã. Teero niipacari, yũ wãcũrĩ, “Cristo sicaõpũũbiro niiquĩ cũya põna macãramena” jĩdũgaro tia. ³³ Teero jĩpacu, atecãrê jĩgũda: Numocutiracõrõ múã basiro maĩrõbirora múã nũmosãnumiãrê maĩñã. Numiãcã, múã manusũmuãrê padeoyá.

6

¹ Wĩmarã, mamarã, Jesurê padeorã niijĩrã, múã pacũsũmuã dutirere ãñurõ yũya. Teero tiirê ãñuniã. ² Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee dutirẽ biiro jóanoã: “Mũu pacu, mũu pacore padeoyá”, jĩ jóanoã. Cõãmacũ puamóquẽñe dutirẽ watoapũ tee dutirẽ tiigũnorê “ãñurõ tiigũda” jĩrigũ niĩwĩ. Tee “ãñurõ tiigũda” jĩrê biiro jóanoã: ³ “Mũu nũenigũdacu; atibũrecopũre yoari catigũdacu”,* jĩ jóanoã.

⁴ Põnacutira, múã põnarê bayirõ tuti, cúari tiirĩjãña. ãñurõ tiirere buemasõña. Cãã ñañarê tiirere quẽnojeári tiiyá. Cããrê marĩ Ôpũ boorere wedeya.

⁵ Dutiafenori basoca, ãno atibũrecopũ múãrê dutiafenore yũya. Padeorémena, quioniremena, tiiditõro manirõ cããrê yũya. Cristo dutirere yũrobiro cããcãrê yũya. ⁶ “Cãã Ñãcõgorũ dícu ãñurõ padeada”, jĩ wãcũrijãña. Siquẽrã cããmena ãñurõ putuádũgara teero tiicúa. Múãpe Cristore padecoteri basoca niijĩrã, Cõãmacũ boorõbiro ãñurõ tusarémene padeya. ⁷ Ufeniremena marĩ Ôpũrê padebosarabiro tũgueñaña. Basocá dícuere padebosarabiro tũgueñarijãña. ⁸ Marĩ Ôpũ ãñurõ tiirĩrere wapatigũdaqui. Dutiafenori basocare, dutiafenõna manirãrê teorora wapatigũdaqui. Múã teerê masĩoacu.

⁹ Basocãre dutiafepera, múãcã teorora múã dutiafepere ãñurõ tiiyá. “Múãrê ñañarõ tiigũda”, jĩnemorijãña. Múã masĩcu: Cãã Ôpũ múã Ôpũcã niiquĩ; cũu ãmũãsepu niiquĩ. Cũu niipetira basocãre batoro manirõ, sũcãrĩbiro Ñãqui.

Cristore padeorã wãñãrê cãmotãre

* 5:31 Génesis 2.24. * 6:3 Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16.

¹⁰ Ate tiidutíremena wedeyaponogáda: Múã marí Ôpãmena niã. Teero tiirá, cãũ tutuanetõremena wãcũbayiya. ¹¹ Cõãmacũ marĩrẽ cãmotáre ticoriguere cwoyá. Teero tiirá, teeré cwoará niijĩrã, wãtĩãrẽ dutigú jĩditorere cãmotámasĩãdacu. ¹² Marĩ surara tiiróbiro niipacara, basocãmena cãmerĩquẽria; wãtĩã ãmuãsepũ niirãmenape cãmerĩquẽã. Cúã niicua: Wãtĩã dutiré tutuare cwoará, cúã doca macãrã dutirá, atibáreco maquẽ naĩtĩãrõpũ tiiróbiro niirére dutirá, basocáre wãcũrẽpũre ñañaré tiidutíra niicua. ¹³ Teero tiirá, niipetire Cõãmacũ marĩrẽ wãtĩãrẽ cãmotáre ticoriguere cwoyá. Teeré cwoará, niipetire wãtĩ múãrẽ ñañaré tiidutíri, netõncãjããdacu. Múã teeré cwope tíra, wãcũtutuara niãdacu.

¹⁴ Ññurõ wãcũtutuara niĩña. Surara cãũyaro sutiroré wéemũõco, siatúqui sitũrũdamena. Tiidá sitũrũda diamacũ maquẽ marĩ padeorébiro niã. Surara cãũ cutirore cõmequiména cãmotáqui. Tiiqui cõmequí marĩ ãñuré tiirébiro niã. ¹⁵ Surara sapatore sãñaqui, wáaguda jĩgũ. Cãũ tiiróbirora múãcã ãñuré quetire wedeada quẽnoyúeya. Tee queti “Cõãmacũ cãũrẽ padeoráre ãñurõ niirecutire ticoquí” jĩrẽ queti niã. ¹⁶ Surara cãũya õpũãrẽ cãmotáriqueire wãmopũ cwoquí. Cãũrẽ bædugari, bæreyucũ jãuãtari, tiiquimena cãmotáqui. Múãpe wãtĩãrẽ dutigú múãrẽ ñañarõ tiidugári, Cõãmacũrẽ padeorémene cãmotámasĩcu. ¹⁷ Surara cãũya dupure cãmotágu, cõmecororé pesaqui. Cãũya dupure cãmotárirobirora wãtĩ múã wãcũrẽre ñañodugári, “Cõãmacũ netõnenorira niã” jĩrémene cãmotáya. Surara espada pairĩpĩrẽ néewaqui. Cãũ tiipĩmena cãmerĩquẽmasĩrõbirora múãpe Cõãmacũye queti jóaripũ wedeseremena wãtĩrẽ cãmotáya. Cõãmacũye wedesere espada Espiritu Santo múãrẽ ticoripĩbiro niã. ¹⁸ Noo múã niirõ Cõãmacũrẽ sãĩrucujãña. Espiritu Santo masĩrẽ ticorémene sãĩñá. Ññurõ tuomasĩña. Sãĩdúrijãña. Niipetira Cõãmacũrẽ padeoráre sãĩbosárucujãña. ¹⁹ Yũcãrẽ sãĩbosáya. Ññuré quetire yũ wederécõrõ Cõãmacũ cãũ wedeserere yũre ãñurõ wedeseri tiáro. “Cuiro manirõ ãñuré quetire basocá masĩña manirĩguere wedearo”, jĩ sãĩbosáya. ²⁰ Tee quetire wederé wapa peresuwiipũ niã. Cõãmacũ yũre tee quetire wededutigu ticocorigũ niĩwĩ. Yũre tee quetire cuiro manirõ wedearo jĩrã, sãĩbosáya.

Ññudutiyaponorigue

²¹ Tiquico múã pũtopũ wáagudaqui. Cãũ yũ menamacũ, yũ maĩgũ, marĩ Ôpãrẽ padecotegũ ãñurõ tiigũ niĩ. Cãũ múãrẽ niipetire yé maquẽrẽ wedegũdaqui. ²² Múãrẽ ãsãye maquẽrẽ masĩãrõ jĩgũ, ticocoa. Teero biiri cãũ múãrẽ wãcũtutuari tiáro jĩgũ, ticocoa.

²³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri marĩ Ôpũ Jesucristo múã Jesuré padeoráre ãñurõ niirecutire ticoaro; múã Cristore padeonemórĩ, cãmerĩ maĩnemórĩ tiáro. ²⁴ Cõãmacũ niipetira marĩ Ôpũ Jesucristore maĩrucúrrare ãñuré ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

FILIPÓS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũ Pablo, teero biiri Timoteo múã Cõamacūrē padeorá Filipospũ niirārē āñudutia. Ēsã Jesucristo padeotera múārē niipetira cãmēna niirārē, múārē sũonírārē,* teero biiri cũārē tiápuracārē† jóaa.

² Múārē Cõamacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ āñurē ticoaro; āñurõ niirecutiri tiáro.

Jesuré padeoráre Pablo sãibosárigue

³ Yũ múārē wãcũrecõrõ yũ Ōpũ Cõamacūrē usenire ticoa. ⁴⁻⁵ Sicato múã padeonũcãrito, téa atitõpũcārē āñurē queti maquẽmena múã yũre tiápuã. Teero tiigũ, yũ sãirẽcõrõ múã niipetirare useniremena sãibosáruca.

⁶ Múã Jesuré padeonũcãrĩ, Cõamacũ múārē āñurõ tiigũ, wasori tiirigũ niiwĩ. Yũ ateré masĩã: Teero múārē wasomũãnũcãrĩ tiigũdaqui, téa Jesucristo pũtaatiripũ. ⁷ Múã niipetirare yũ teero wãcũpadeori, āñuniã. Yũ múārē maĩjĩgũ, teero wãcũã. Cõamacũ marĩrē sicãrĩbĩro tiápurigũ niiwĩ. Yũ peresuwiipũ duiri, teero tiápurigũ niiwĩ. Teero biiri yũ queti beserĩ basoca pũtopũ niirĩ, ãpẽrã Jesuyé quetire ñañarõ jĩdũgari, “diamacũrã niĩã” jĩ yũ wederĩ, teorora tiápurigũ niiwĩ. ⁸ Cõamacũ yũ múārē bayiró maĩrere masĩqui. Jesucristo cũũ múārē maĩrõbirora yũcã maĩã. ⁹ Yũ Cõamacũrē múãye maquẽrē sãigũ, “cãmerĩ maĩnemóãrõ” jĩã. “Masĩremena cũã maĩrere ãñoãrõ” jĩã. ¹⁰ Teero maĩrã, āñurere besemasĩãdacu. Cristo pũtaatiri, ñañarē manirã, wapa cũohera buajeãnoãdacu. ¹¹ Jesucristo múārē āñurere tiurucũra niirĩ tiáro. Basocã múã teero tiirĩ ññarã, Cõamacũrē “ãñunetõjõãrĩ” jĩãdacu.

Yũ catigũja, Cristomena niĩã

¹² Yãa wederabiro niirã, ateré múārē masĩrĩ boogã: Yũre wãaremena āñurē queti nemorõ sesajõãã. ¹³ Teero tiirã, niipetira romanuã õpũye wiseripũ coterĩ basoca “cũũ Cristoyere wederé wapa peresuwiipũ niirĩ” jĩũya. Āpẽrã ãnopũ niirãcã teeré masĩya. ¹⁴ Pacũ Jesuré padeorã yũ peresuwiipũ duirere tuoĩrã, marĩ Ōpũrē padeotutũanemocua. Teero tiirã, Cõamacũye quetire cuiro manirõ, wãcũutuaremena wedecua.

¹⁵ Siquẽrã yũre ññatutira, yũre netõnũcãdũgara, Cristoyere wedeayira. Āpẽrãpẽ āñurõ tiidũgãremena cũũyere wedeayira. ¹⁶⁻¹⁷ Cũãjã yũre maĩya. Ateré masĩya: Cõamacũ yũre ãno cũũrigũ niiwĩ, āñurē queti “diamacũrã niĩã” jĩ wedearo jĩgũ. Yũre ññatutirape yũ nemorõ niidũgara, Cristoyere wedeayira. Basocã padeorã jĩrã mee buecua. Yũ peresuwiipũ duiri, yũre ñañarõ wãcũrĩ tiidũgãra tiicũã. ¹⁸ Āñũjããdacu. Yũre ñañarõ tiidũgãpacara, o apeyẽ diamacũ maquẽrē wededũgara, Cristoyerena wedecua. Cũũye maquẽrē wederĩ tuogũ, useniã.

Teero usenirucujãgũdacu. ¹⁹ Ateré masĩjĩgũ, useniã: Múã sãibosãremena, teero biiri Espĩritu Santo Jesucristo ticorigũ yũre tiápuremena niipetire yũre wãare āñurõ yapacũtiãdacu. ²⁰ Yũ Jesucristoyere wedehẽgũ, bobobõcu.

* 1:1 Pecasãyemena: obispos. † 1:1 Pecasãyemena: diáconos.

Biirupe booa: Cuiro manirõ, tutuaremena cūyere wederucudugaga. Yññ tiirucúbirora tiidugága. Teero tiigú, mecütigārē, too síropucārē yññ catigu o diagu, yññ tiirémēna “Cristo aññunī” jīrī tiigúdacu. ²¹ Yññ catiguja, Cristomēna niā; cūyere tiirucújāgūdacu. Diari, aññādacu yññre; cūmēna niirucujāgūdacu. ²² Yññ catirī bñrecori dñsarī, Cristoye maquērē pademasīā ména. Teero tiigú, yññ diari, o yññ catiri, ¿deerope tiigúdari? jīmasīriga. ²³ Ate pñawāmē beseri, wisio niā. Ateré wācūsuguea: Diadugaga Cristomēna niigūdu. Yññre nemorõ aññādacu. ²⁴ Too síro ateré wācūā: Yññ catigupe, múārē nemorõ tiápugūdacu. ²⁵ Teero tiigú, “diaria ména” jī wācūgū, catigūdacu, múā niipetirare tiápugūdu. Múā yññ tiápuremena jōpēmēna nemorõ padeó, ñseniādacu. ²⁶ Yññ múāmēna niirī sūcā, múā Jesucristore bayirõ ñsenire ticoadacu.

²⁷ Ateré aññurõ tuoyá: Cristoye queti aññurē queti jīrōbirora tiirécutiya. Múā teero tiirī, yññ múā puto o aperopú niigū, atequetirē tuodugáa: Filipos macārā sīcārībīro padeorá tiáyira; sīcārībīro aññurē quetire padeorēre “diamacú maquē niā” jī wēdera tiáyira; ²⁸ “cūārē cāmótáre cuiriayira” jīrē quetire tuodugáa. Múā teero tiirī, múārē cāmótára pecamepñ wáaadarere tuomasīadacua; múā Cōāmacū netōñéadara niirépere ññamasīadacua. Cōāmacū cūārē teeré masīrī tiiquí. ²⁹ Cōāmacū múārē aññurõ tiirīgu niīwī. Cūñ aññurõ tiirémēna pñaró cūñrigu niīwī. Sicaró ate niā: Múā Cristore padeocú. Aperó ate niā: Múā Cristore padeoré wapa ññarõ netōñadacu. ³⁰ Múā Jesuré padeoré wapa yññ tiiróbiro ññarõ netōñayiro. Yññ ññarõ netōñrī, múā ññawī. Teerora sūcā mecütigā yññre wáarecārē tuocú.

2

Jesucristo tiiróbiro tiidutrigue

¹ Cristo múārē wācūtutuari tiiquí; cūñ múārē mañjīgū, aññurõ yeeripñnacutira niirī tiiquí; Espiritu Santo múāmēna niiqui; Cristo múārē mañgú, bóaneõ ññaqui. ² Teero tiirá, múā tiirécutiremena yññre bayirõ ñsenigū niirī tiyá. Ateré tiirécutiya: Aññurõ tuomasīrā niñña; cāmērī maññā; sīcāpōna tiiróbiro niirecutiya; sīcārībīro wācūña. ³ Múāye dícare boosārījāña; “āpērā nemorõ niā” jī wācūrījāña. Teero wācūrōno tiirá, āpērā múā nemorõ tiimasīrere wācū, cūārē aññurõ tiyá. ⁴ Múāye maquē dícare “aññurõ wáaaro” jī wācūrījāña. Āpērācārē “aññurõ wáaaro” jīrā, tiápuya.

⁵ Múā Jesucristo wācūrirobirora wācūña:

⁶ Cūñ Cōāmacū niirecutirere cñpacá, atibñrecopñ jeagu, “yññ ñññāsepñ niigū niirecutirere duurícu” jī wācūrīyigu.

⁷ Teero jīrōno tiigú, cūñ booró cūñ ñpñ niirere duujā, padecotegñ tiiróbiro wáyayigu.

Marī tiiróbirora bauáyigu.

⁸ Teero tiigú, atibñrecopñ niigū, “yññ booró tiiría” jī wācūrucuyigu.

Cūñrē siādugári, “Cōāmacū booró tiigúda” jīyigu.

Curusapñ bobooro netó, diapacñ, netōñcārīyigu.

⁹ Cūñ teero tiiré wapa Cōāmacū cūñrē niipetira sotoapñ dutigudare cūñrigu niīwī.

Cōāmacū cūñrē ñpñtí maquē wāmerē ticoyigu.

¹⁰ Teero tiirá, niipetira ñññāsepñ niirā, ditapñ niirā, dita docapñ niirā Jesús wāmerē tuorá, cūñ díamacūpñ ññcācoberimēna jecūmuādacua.

11 Teero biiri niipetira biiro jĩĩadacua: “Jesucristo niipetira Ōpũ niĩ”.
Teero jĩĩrã, Cõamacũ Jesús Pacure “ãñunetõjõãrĩ” jĩĩrã tiĩadacua.

Jesuré padeorã sãwõcore tiirõbiro niĩya

12 Teero tiirã, yũũ maĩrã, yũũ múãmema niirĩ, ãñurõ yũũrã niiwũ. Mecütigãrẽ yũũ aperopã niirĩ, nemorõ teerẽ tiiyã. Múã netõñenorira niĩã. Teero tiirã, Cõamacũrẽ cuiremena iñaña, cãũrẽ netõñecãrĩ jĩĩrã. Cũũ múãrẽ “ãñurõ ti-irẽcutira niĩya” jĩĩrĩ tuodugãra, ãñurõ tiyapãcutiya. 13 Cõamacũ múãrẽ cãũ boorẽ ãñurẽ tiidugãri tiiquĩ. Cãũrã múãrẽ tiĩapũqui, cãũ boorẽre peotĩmasĩãrõ jĩĩgũ. Teero tiirĩ booguĩ.

14 Niipetire apeyonõrẽ tiirã, cúaro manirõ, ñañarõ jĩĩrõ manirõ tiiyã. 15 Teero tiirã, ñañarẽ tiirĩrirabiro ñañarẽ tiihẽra niĩadacu. Atibũreco macãrã ñañarẽ tiirã, ãñurõ tiirẽre boohẽra watoarũ múã Cõamacũ põna ñañarẽ manirã niĩã. Múã ãñurõ tiirẽmena sãwõcore tiirõbiro cãũrẽ diamacũ tiirẽre ãñoñã. 16 Teero biiri cãũrẽ catirẽ petihẽre ticorẽ quetire wedeya. Múã teero tiirĩ, Cristo putaaatirĩ bũreco jeari, yũũ bayirõ usenigũdacu. “Bũri peti Filipos macãrãrẽ bueriyu”, jĩĩmasĩgũdacu. 17 Basocã múãrẽ ñañarõ tiipacãri, múã Jesuré padeorucũayiro. Múã padeorẽ Cõamacũrẽ ãñurẽ ticorẽ tiirõbiro niĩã. Yũũ Jesuyere wederẽ wapa siãbõcua. Yũũre siãrĩ, yẽe díi múã Cõamacũrẽ ãñurẽ ticorẽ sotoa vino piõpeore tiirõbiro niĩadacu. Teero tiipacãri, yũũ usenigũdacu. Múãcã useniapuya. 18 Múãcã yũũ tiirõbirora usenirõ booa. Yũũre siãpacãri, yũũmena useniña.

Timoteo, Epafroditoye maquẽ

19 Marĩ Ōpũ Jesús boorĩ, máata Timoteore múã putopũ ticocogũda, múãye quetire tuogũ, usenigũda jĩĩgũ. 20 Timoteo dícu yũũ tiirõbiro wãcũĩ; cãũ yũũ tiirõbiro múãrẽ ãñurõ wãari boogũ, bayirõ wãcũrecutiĩ. 21 Æpẽrã cúãye dícare wãcũrecutiĩca; Jesucristoyepere wãcũrecutiĩca. 22 Múãpeja Timoteo diamacũ tiirẽre masĩtoacu. Sĩcũ cãũ pacũmena padegũ tiirõbiro yũũre ãñurẽ quetire bueapuruĩ. 23 Teero tiigũ, yũũre wãadarere yũũ masĩãri siro, cãũrẽ múã putopũ ticocogũda. 24 Marĩ Ōpũ yũũre wãcũtutuari ticorẽmena aterẽ jĩĩã: Yũũcã máata múã putopũ wãagũdacu.

25 “Múã putopũ yũũ baibiro biigũ Epafroditore ticocoro booa”, jĩĩ wãcũã yũũ. Múã basiro yũũre tiĩapudutira, cãũrẽ ticocorira niiwũ. Cãũ yũũ menamacũ, yũũre bueapugu, surara ñañarõ netõrõbirora yũũmena ñañarõ netõgũ niĩĩ. 26 Cãũ múãrẽ bayirõ iñadugai. Cãũ diarecutire quetire múã masĩrĩ tuogũ, bayirõ wãcũrecutiĩ. 27 Diamacũrã niĩã: Bayirõ peti wãawĩ. Diarẽ putopũ niiwĩ. Cãũ bayirõ diarecutipacãri, Cõamacũ bóaneõ iñawĩ. Cãũ dícare bóaneõ iñariwi; yũũcãrẽ bóaneõ iñawĩ, yũũre nemorõ boorituari jĩĩgũ. 28 Múã cãũrẽ iñarã, useniãdacu. Teero tiigũ, cãũrẽ boyeromena ticocodugaa. Múã usenire quetire tuogũ, yũũcã usenigũdacu. 29 Teero tiirã, useniremena cãũrẽ bocaya. Marĩ Ōpũrẽ padeorãre bocaribirora cãũrẽ bocaya. Niipetira cãũ tiirõbiro niirãrẽ quioniremena iñaña. 30 Cãũ Cristoyere padecotegũ niijĩgũ, diajõãmiwĩ. Diarõ pũto niipacu, múã tiĩapuboriguere yũũre tiĩapuwĩ.

3

Biuro niirecutiro booa

1 Yãa wedera, mecütigãrẽ múã marĩ Ōpũmena niijĩrã, useniña. Yũũ too sũguero wederiguere wedenemorĩ, yũũre potocõria. Yũũ wedenemorĩ,

múãrê tiíápucu. ² Ñañarê tiiráre cuiya. Cúãrê “díayia cúara tiiróbiro niííya” jĩĩã yũũ. “Cõnerígu yapa macã caseróre wídecõãña, catiré petihére buaáro jĩĩrã”, jĩĩíya. ³ Maríye òpũãrĩrê tiiré marĩrê ãñurãrã niirĩ tiiría. Teero wídecõãrõno tiirá, Espíritu Santo tiíápurementa Cõãmacürê ãñurõ padeóa. Teero biiri Jesucristo marĩrê tiibosárere “ãñunetõjõãre niã” jĩĩ wedea. Teeré tiirá niijĩrã, Cõãmacü Ìñacoropũ wídecõãnorira peti tiiróbiro niã; cãũyara diamacú niã. ⁴ Marĩ tiirémema marĩ Cõãmacü Ìñacoropũ ãñurãrã niimasĩatã, yũũ ãñugãrã niibojĩyu cãũ Ìñacoropũ. Yũũ ãpẽrã nemorõ tii netõñucãmiwã. ⁵ Ate niã yéa queti: Ocho burecori yũũ bauãri siro, yũũre wídecõãrira niiwã. Yũũ Israelya põna macü niã. Benjamínya põna macü niã. Yũũ pacusũmuã hebreoa niiwã. Teero tiigú, yũũ hebreoayũ peti niã. Moisére dutiré cũũriguere tiipetíguda jĩĩgũ, fariseo basoca wáawũ. ⁶ Cõãmacü Ìñacoropũ tee dutirére bayirõ tiipetídugagu, Jesuré padeorí põna macãrãrê siãdugágu, nãñrucúwũ. Tee dutirére ãñurõ tiigú niirĩ, sicũ yũũre “tee dutirére ãñurõ tiirí” jĩĩgũno maniwĩ. ⁷ Too sugueropũ yũũ tiirécutirigüe yũũre wapapacã niimwã. Mecütigãrê yũũ Jesucristore padeogú niijĩgũ, “niipetire too sugueropũ yũũ tiirígue wapamaníã” jĩĩ tugueñaã. ⁸ Yũũ cõomírigüe nemorõ yũũ Òpũ Jesucristore masĩre wapacutínemoã. Jesucristore padeoré wapa niipetire too sugueropũ yũũ tiiríguere apeyenó marĩ boohéere cõãrã tiiróbiro cõãwã. Jesucristo yũũ Òpãrê cõodugágu, teero tiiwã. ⁹ Yũũ cãũmena niidugaga. Moisére dutiré cũũriguere tiirígue wapa Cõãmacũmena niimasĩria; Cristore padeoré wapape cãũmena niimasĩã. Cristore padeorémema dícu Cõãmacü basocãre “ãñurãrã niííya” jĩĩ Ìñãqui. ¹⁰ Ateré boogã: Cristore ãñurõ masídugaga. Cõãmacü cãũ tutuaremena Cristore masõrigu niíwĩ; yũũ tee tutuarere masídugaga. Cristo ñañarõ netõ, diarirobirora yũũcã ñañarõ netõ tugueñadugaga. ¹¹ Teero tiigú, yũũcã diarira masãmuããdarobirora masãmuãdugaga.

Marĩ ãñurõ peotídugara, wãcütutuario booa

¹² Tee yũũ boorére “tiipetítóawũ” jĩĩgũ mee tia. Niipetirere diamacú tiiría ména. Teero tiirípacu, Jesucristo tiiróbiro niidugagu, tutuaromena cãũyere tiirucúa. Cãũ yũũre beserigu niíwĩ, teero tiíáro jĩĩgũ. ¹³ Yáa wedera, “yũũ Jesucristobiro tiipetía” jĩĩria. Biirope tia: Too suguero yũũ tiirucúriguere wãcũria; yũũ Òpũ “¿deero tiirí booi yũũre?” jĩĩgũ, bayirõ cãũyere tiirucújãã. ¹⁴ ãñurõ peotídugaga, Cõãmacü yũũre cãũ “ticoguda” jĩĩriguere ñeegũda jĩĩgũ. Marĩ Jesucristomena niirãrê teeré ticogudaqui.

¹⁵ Niipetira Jesuré padeotutúarano yũũ jĩĩãrirobirora wãcũrõ booa. Múã merẽã wãcũrĩ, Cõãmacü múãrê diamacú wãcũrĩ tiigúdaqui. ¹⁶ Cõãmacü marĩrê tũomasĩre ticoró jeatuario diamacú tiirécutiro booa.

¹⁷ Yáa wedera, yũũ tiirére ãñurõ Ìñacũña. ãpẽrãrê ãsã tiiróbiro tiirácãrê Ìñacũña. ¹⁸ Too sugueropũ pee múãrê wedetoawũ. Utirémema jĩĩnemogũda sũcã. Paũ “Cristore padeóa” jĩĩpacara, cãũrê Ìñatutira tiiróbiro niííya. Cúã cãũ curusapũ diabosaríguere boohérbiro niííya. ¹⁹ Cúã too síropũre pecamepũ yapacutíladacua. Cõãmacü boorére tiidugáripacara, cúã booré dícuere tiidugáya. Bobooro tiirére boboró manirõ “tiijããwũ yũũja” jĩĩ wedeeya. Atibãreco maquẽ dícuere wãcũíya. ²⁰ Marĩpeja ãmuãsepũ wári basoca niã. Toopú maríya macã peti niicu. Marĩrê netõnégũ ãmuãsepũ niigú pũtuatiadare yuera tia. Cãũrã marĩ Òpũ Jesucristo niíĩ. ²¹ Cãũ pũtuatigu, maríye òpũãrĩ

bári niirere wasogádaqui. Waso, cūya ḡpūũ aññuri ḡpūũ tiiróbiro tiigúdaqui. Cūũ niipetirere cūũ docapu pūtuári tiimasĩqui. Teerora cūũ tutuaromena marĩcārē wasorĩ tiigúdaqui.

4

Jesucristomena usenirucudutire

¹ Teero tiirá, yáa wedera yuu maĩrā, yuu múārē wedeariobirora marĩ Ōpūrē padeorucujāña. Múārē iñadugaga. Múá yuure usenirĩ tiirá niĩ. Yuu múá padeorere āpērārē useniremena wedea.

² Evodiare, Síntiquere ateré jĩā: “Múá marĩ Ōpūrē padeorá numiā niijĩrā, múá cāmerĩ iñadugaherere duujāña; aññurō niirecutiya”, jĩā. ³ Muu yuu menamacū, cūārē tiápuya, aññurō niirecutiario jĩgū. Cúācā ñañarō netōpacára, aññurē quetire yuu, Clemente, teero biiri āpērāmēna wedewa. Catiré petihēre ceorá wāmerē jóturipūpu cūā wāmerē jótunocu.

⁴ Múá marĩ Ōpūmena niijĩrā, usenirucujāña. Jĩnemogūda sūcā: Usenirucujāña. ⁵ Múá āpērārē bóaneō iñarere niipetira masiārō. Marĩ Ōpū pūtuatiadaro péero dusacū.

⁶ Múārē noo booró wáarere wācūpatirijāña. Biiope tiiyá: Niipetire múārē wáarenorē Cōāmacūrē wede, cūūrē tiápure sāññā. Cūūrē sāññā, usenire ticoya.

⁷ Múá teero tiirĩ, Cōāmacū aññurō niirecutiri tiigúdaqui. Tee aññurō niirecutire múápure jearĩ, múá basiro iñamanijōāādadu. Múá Jesucristomena niijĩrā, tee aññurō niirecutiremena aññurō wācū, aññurō yeeripūnacutiadacu.

Ññurere wācūnñusedutire

⁸ Yáa wedera, múārē ateré wedeyaponogūda. “Niirōrā niĩā” jĩrere wācūña. Teero biiri quoniremena iñarē, diamacū niirē, ñañarē manirē, Cōāmacū tūsarē, basocá aññurō wedesere, aññurē, usenirĩ tiirere wācūña.

⁹ Yuu múārē buegú niiwū; yuu bueriguere múá tōowū. Yuu āpērāmēna aññurō wedeapuriguerē tōowū; yuu tiiriguere iñawū. Teero tiirá, yuu tiirĩobirora tiiyá. Múá teero tiirĩ, Cōāmacū aññurō niirecutirere ticogú múāmena niigúdaqui.

Filipos macārā Pablora niyeru tiápurigie

¹⁰ Mecūpára múá yuure tiápuarira niĩwū sūcā; yuure wācūāyiro. Teero tiigú, marĩ Ōpūrē usenire ticoa. Múá yuure wācūrucumiriguere masiā. Wācūpacara, deero tiĩ tiápurere ticocomasĩrĩrira niiwū. ¹¹ “Apeyenó yuure dusaa”, jĩgū mee tiia. Yuu ceorénomena usenimasĩā. ¹² Yuu bóaneōgū niimasĩā; teero biiri ceonetōgū niimasĩā. Yuure noo niiré wáari, useniremena niimasĩā. Yapiḡu, jaabóagu, ceonetōgū, ceohégu cā niimasĩā. ¹³ Yuure noo niiré wáari, Jesucristo yuure tutuare ticogúmena niipetirere nūcāmasĩā. ¹⁴ Yuu nūcāmasĩpacari, teero yuu ñañarō netōrĩtabe, yuure tiápuara, aññurō tiirĩra niiwū.

¹⁵ Múá Filipos macārā ateré masiā: Yuu múāya dita Macedoniaru aññurē quetire wedenūcārĩtabe, toopú niĩarigu wáari, múá dícu yuure tiápuwu. Āpērā Jesurē padeorĩ pōna macārā cūā aññurē quetire ñeerē wapa yuure apeyenórē ticorĩrira niiwū. ¹⁶ Yuu Tesalónicarū niirĩ, teerora tiiwū: Apeyenó yuu boorere pee ticocorucurira niiwū. ¹⁷ Yuu múārē apeyenó ticoré dícare boogú mee tiia. Múá yuure tiápurĩ, Cōāmacū múārē aññunemorō tiigúdaqui. Teerere iñadugaa. ¹⁸ Niipetire múá ticocorigue jeatoaa. Teero tiigú, yuu boorē nemorō ceoa. Múá Epafroditomena ticocoriguerē ñeewū. Teero tiiró, yuure dusarĩa. Múá ticocorigue Cōāmacūrē ticoré tiiróbiro niĩ. Cūũ iñacoropre sitiaññure

busemõcore tiiróbiro cũũ tũsaré niicu. ¹⁹ Cõãmacũ унн Õpũ múãrẽ niipetire dũsarere ticogudaqui. Cũũ Jesucristomena pee peti ãñurere сәonetõncãqui. ²⁰ Marĩ Pacũ Cõãmacũrẽ “ãñunetõgũ niĩ” jĩrucujããda. Teerora jĩãda.

Ãñudutiyaponorigue

²¹ Niipetira Cõãmacũrẽ padeorã Jesucristomena niirã ãñuãrõ. Marĩya wedera ãno уннmena niirã múãrẽ ãñuduticoya. ²² Niipetira ãno macãrã Cõãmacũrẽ padeorã, romanuã õpũya wiipũ niirãcã bayirõ ãñuduticoya.

²³ Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñurẽ ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

COLOSAS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripū

Āñuduticorigue

¹⁻² YHH Pablo Cōāmacū booró Jesucristoyere wededutigū beserigū niīā. Múā Colosas macārā Cōāmacū beserirare Cristore āñurō padeorāre āñuduticoa. Mariya wedegu Timoteocā āñuduticoi.

Cōāmacū marī Pacū múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro.

Pablo Colosas macārāre Cōāmacūrē sāibosárigue

³⁻⁴ Múāye quetire tuowú: Múā Jesucristore padeorére, teero biiri múā niipetira Cōāmacūrē padeorāre maíre tuowú. Teero tiirá, ūsā múārē sāibosārecōrō Cōāmacūrē marī Ōpū Jesucristo Pacure ūsenire ticorucua. ⁵ Múā too sūgueropū diamacú maquē, āñurē quetire tuorāra, Cōāmacū cūūrē padeorāre ūmāsepe āñurō tiádarere tuomasīyiro. ⁶ Āpērācā teorora tee quetire tuorā, múābirora tiirá tiáyira. Niipetiropū Jesurē padeorā āñurere tiáyira. Niipetiropū paū basocā Jesuyere padeorā tiáyira. Cōāmacū basocāre āñurō tiíre múā sicato tuopacāra, “diamacú maquērā niīā” jīī, tuomasīncārira niīwā. ⁷ Epafras ūsā bayirō maígú múārē tee quetire wederigū niīwī. Cūū ūsārē padeapugū niīī. Cristore āñurō padecotegu niijīgū, múārē diamacú maquērē wederigū niīī. ⁸ Cūū basirora múāye quetire néejeawī. Espírītu Santo múārē cāmerī marī tiiriguere wedewī.

⁹ Teero tiirá, tee quetire tuorī b̄yecomena Cōāmacūrē múārē sāibosárucujāā. Biiro jīī sāibosáa: “Cōāmacū, tuomasīrere ticonemoña cūūrē. MHH teerē ticori, mHH boorere āñurō masīpetiadaqua. MHHyere tuomasīrā, āñurō masīrā niīadacua”, jīīā. ¹⁰ Teerē sāibosáa múārē, Cōāmacū pōna tiirōbirora niirecutiario jīrā. Múā teero niirecutira, múā tiirécutire cūūrē ūsenirī tiádadu; pee āñurere tiinemōādacu; Cōāmacūrē masīnemoōdadu. ¹¹ “Cōāmacū, mHH bayirō tutuaremena wācūtutuari tiyá cūūrē”, jīī sāibosáa. Cōāmacū wācūtutuarere ticori, múārē merēā wáari, múā ūseniremena, cúaro manirō wācūtutujāādacu; ¹² marī Pacure ūsenire ticoadacu. Cūūrā múārē ūmāsepe wáadara niirī tiyigū. Toopú niipetira cūūrē padeorā, múācā cūū ticorere ūeēdadu. ¹³⁻¹⁴ Sicatopare marīre wātīā dutirira niīwā. Marīre teero biiri iñagū, Cōāmacū cūū macūrē bayirō maígūrē ticodiocorigū niīwī. Cūū macū marī ūñānarē tiíre acabó, netōnérigū niīwī. Teero tiígú, Cōāmacū marīre naiñārōpū niimirare wionéco, cūū macū dutirémenape cūūrīgu niīwī sáa.

Basocā Cōāmacūmena āñurō niirecutire

¹⁵ Cōāmacū bauhégu niiqui. Cūū macū atibúrecomū atigū, Cōāmacū niirecutirere, cūū tiirécutirere ēñoyigū. Cūū niipetire Cōāmacū bauanérigue nemoró ūpātī macū niīī. ¹⁶ Cōāmacū niipetirere tiígú, cūū macūmenarā tiirīgū niīwī. Ūmāsepe maquērē, atibúreco maquērē, baurere, bauhére, ōpārā ūmāsepe niirārē, atibúrecomū niirārē, teero biiri niipetirere cūūmenarā tiirīgū niīwī. Teerē tiígú, “yHH macūye niīadacu” jīīyigū. ¹⁷ Cristo niipetire bauanéadari sūgueropū niitoayigū.* Cūūmenarā cūū bauanériguere

* 1:17 Juan 1.1-18.

teerora niirucujãã. ¹⁸ Cristo niipetira cãurê padeorãre dutigú niĩ. Cãurã niĩ cãurê padeorãre catirére ticogú. Cãurã niĩ sũcã niipetira diarira suguero masãsuguerigũ. Teero tiigú, niipetirare, niipetirere niisuguerigũ niĩ. ¹⁹ Cõãmacũ biiro jĩyigu: “Yũũ macũ yũũ tiiróbirora niigũadaqui”. Teero tiiró, niipetire Cõãmacũ niirecutire† Cristopure niã. ²⁰ Cõãmacũ cũũ macãrê marĩre diabosari tiirigũ niĩwĩ. Niipetire, niipetira cãũmena ãñũrõ niirecutirere wãari tiigũda jĩgũ, Cristo curusapu tusagu, dí õmayudiari tiiyigu. Cãũye dímena Cõãmacũ atibũreco macãrãmena, atibũreco maquẽmena, ãmuãse niirãmena, ãmuãse niirẽmena niimasĩjãqui.

²¹ Múã too sugueropure Cõãmacũrê masĩriyoro ména. Múã ñañarê tiirã niijĩrã, múã yeeripũnarĩpore Cõãmacũmena cãmerĩ ñãadugahera tiiróbiro niirucuyiro. ²² Teero múã niipacari, Cõãmacũ múãmena ãñũrõ niirecutimasĩqui sũcã. Cristo marĩ tiiróbiro õpũcutigu tiirõpũmenarã ñañarõ netõ, diayigu. Cũũ diariguemena Cõãmacũ múã ñañarê manirã, ñañarê tiirĩrirabiro puuári tiiyigu. Cõãmacũ múãrê cãũmena niĩãrõ jĩgũ, teero tiiyigu. ²³ Múã cãũye quetire padeorucũri, cãũ boorere tiirucũri, teero tiigũdaqui. Múã tee quetire tuoári siro, “Cõãmacũmena niirucujããdacu” jĩyiro. Teero tiirã, cãũmena niĩadarere useniiremena yuenucãyiro. Teero tiirã, cãũye quetire padeodũrijãña. Tee queti niipetiro macãrãpore wedenõ. Yũũcã tee quetire wedegũra niã.

Cõãmacũ Pablora Jesurê padeorãre tiĩapudutirige

²⁴ Múãrê tiĩapunemodugama jĩgũ, ñañarõ netõã. Mecũtigã yũũ ñañarõ netõpacũ, useniiremena niã. Cristo cãurê padeorãye niĩadarere tiigú, ñañarõ netõtõayigu. Teero tiigú, yũũcã cãũ netõrirobirora cãurê padeorãre tiĩapunemodugagu, ñañarõ netõã. ²⁵ Cõãmacũ yũũre cãurê padeorãre tiĩapudutirigu niĩwĩ. Teero tiigú, Jesurê padeorãre wedegú niã. Cãũye quetire tuomasĩpetijããrõ jĩgũ, wedea. ²⁶ Tee queti too suguero macãrãpore masĩña manirigue niimiro niĩwã. Cãũrê yayiõre quetibiro niimiro niĩwã. Atitõre Cõãmacũ cãurê padeorãre tee quetire wederẽmena tuomasĩrĩ tiirigũ niĩwĩ. ²⁷ Cũãrê Cõãmacũ tee masĩña maniriguere, teero biiri cãũ judiõa niĩhẽrãrê ãñũrõ tiĩadarere masĩrĩ boorigũ niĩwĩ. Ate niã: Cristo múãmena niĩqui; cãũ múãmena niĩrĩ, ãñũrê múã ãmuãsepu cõoádarere masĩ, usenyuetoacu.

²⁸ Ƴsã cãũye quetire wedea. Niipetirare ãñũrere tiidutĩa, cãũmena niirucujããrõ jĩrã. Niipetirare, tuomasĩãrõ jĩrã, ãñũrõ masĩrê cãũ ticorẽmena buea. Niipetira Jesurê padeorãre padeotutũaaro jĩrã, teero tiia. ²⁹ Teerê múãrê boosãgũ, yũũ tutuaro põõtõõrõ padea; niipetire cãũ yũũre wãcũtutuare ticorẽmena buea.

2

¹ Yũũ múãrê bayirõ wãcũrere masĩrĩ boogã. Laodicea macãrãrê, teero biiri niipetira yũũre ñãhẽrãcãrê teerora wãcũã. ² Múãrê biiro jĩĩ sãĩbosãruca: “Cõãmacũ, cãũrê yeeripũnarĩrê wãcũtutuare ticoya. Cũã cãmerĩ maĩrẽmena sĩcũpõna tiiróbiro niĩãrõ. Cũãcã ãñũrõ muũye maquẽrê tuomasĩpetijããrõ. Teerê tuomasĩpetira, too suguero macãrã masĩña maniriguecãrê tuomasĩãdacua”, jĩĩ sãĩbosãa. Tee masĩña manirigue Cristora niĩ. ³ Cristo niipetire masĩrere cõoqui; niipetirere tuomasĩqui. ⁴ Teerê múãrê wedea, ãpẽrã múãrê “diamacũ niĩhẽre quetimensa jĩĩditobocua” jĩgũ.

† 1:19 Cõãmacũ niirecutire ate niã: Cãũ tutuanetõjõãgũ niĩqui; basocãre maĩqui; diamacũ maquẽrê tiĩqui; niipetirere masĩqui; niipetiropu wãarere masĩqui; basocã wãcũrere masĩqui.

⁵ Yhu aperopá niipacu, múãmena niigũ tiiróbiro tũgueñaga. Múã sícũpõna tiiróbiro niirecatirere tuogú, teero biiri Cristore bayiró padeorere tuogú, useninetõjõãga.

⁶ Múã sicutopure marĩ Òpũ Jesucristore padeonũcãriobirora cãũmena niirucujãña. ⁷ Cũãrẽ añurõ masĩnemoña. Cũãrẽ padeorã niijĩrã, cãũ boorere tiirucujãña Epafras múãrẽ buerirobirora. Teero tiirã, Cõamacũrẽ usenire ticorucujãña.

Cristore padeohéra padeoríque

⁸ Múã tuomasĩremena niĩña: Æpẽrã múãrẽ “diamacá maquẽrẽ buera tiaa” jĩpacara, diamacá maquẽrẽ buericua. Wapamanĩrere, cãã basiro wãcũrere, cãã tiirucũrere, atibãreco niirã dutirere buecua. Múã cãã tee jĩ buerere tuomasĩrã, “Cristoye mee niĩã” jĩ, cãã buerere tuonũnũserijãña.

⁹ Cristo marĩ tiiróbiro õpũcũtipacu, niipetire Cõamacũ niirecatirere tuogú niĩ. ¹⁰ Múãcã Cristomena niijĩrã, Espĩritu Santore cõonetõjõãcu. Cristo niipetira ángeleare, wãtĩãrẽ, cãã õpãrãrẽ, teero biiri cãã doca niyucorare dutigú niĩ. ¹¹ Múã Cristomena niinũcãrito, widedõãnorira* tiiróbiro putũãrira niĩwã. Múãjã cõnerigu yapa macã caserore widedõãña maniyiro. Cristo, múãrẽ widedõãrõno tiigú, diabosarigu niĩwĩ. Cãũ diariguemena ñañarõ múã tiirẽcutirere coserigu niĩwĩ. Teerã marĩrẽ widedõãnorira tiiróbiro niirĩ tia. ¹² Cristo diaari siro, sicututi coari tutipũ cũũnoyigu. Múãcã ocoména wãmeõtinorã, tiitutipũ cãũmenarã cõãrĩra tiiróbiro niirã tiyiro. Múã “Cõamacũ cãũ tutuaremena Cristore masõyigu” jĩrere tuoyiro. Teerẽ padeorã niijĩrã, wãmeõtiari siro, “Cristomenarã masãrira tiiróbiro niicu marĩcã” jĩ tuomasĩyiro. ¹³ Múã too sugueropure Cõamacũ tiidutĩriguere masĩrijĩrã, widedõãnoña manirã niirira niĩwã. Teero biiri ñañarẽ tiirẽcutirecãrẽ cosenõña manirã niirira niĩwã. Teero tiirã, diarirabiro† niirucujiyu ména; catirẽ petihere‡ ticoya maniyiro múãrẽ ména. Atitóre Cõamacũ niipetire múã ñañarẽ tiirere acabõtoayigu sãa. Cristomenarã múãrẽ catirẽ petihere ticotoayigu. ¹⁴ Marĩ Cõamacũ dutirere netõnũcãwũ. Cãũ tee marĩ ñañarẽ tiirere Cristo curusapũ diabosariguemena cosepetĩrigu niĩwĩ. ¹⁵ Cristo diarigu niipacu, masãjĩgũ, wãtĩãrẽ dutirãre netõnũcãrigu niĩwĩ. Cããrẽ netõnũcãrere ãñogú, niipetira ññacoropũ tiirigu niĩwĩ.

Atibãreco maquẽrẽ wãcũrijãña; Cristo boorẽpere wãcũrucujãña

¹⁶ Teero tiirã, ãpẽrã múã yaarere, múã sĩnirere ññarã, wedepatibocua. Cãmarĩcõrõ, muĩpũrãcõrõ, semanarĩcõrõ múã cãã tiiróbiro neãricu; cãã tiiróbiro yerisãre burecori cõoricu. Teero tiirã, múãrẽ wedepatibocua. Cãã wedepatirere tuonũnũserijãña. ¹⁷ Cõamacũ teerẽ sicutopure Cristore queorẽ ticosuguegu tiyiygu. Cãũ macũye maquẽrẽ masĩãrõ jĩgũ, teero tiyiygu. Mecãtigãrẽ Cristo jeatoai. Teero tiirã, Cristore tiinũnũsero booa sãa. ¹⁸ Æpẽrã múãrẽ biiro jĩditocua: “Ûsã añurã niĩã. Cõamacũ ãsãrẽ añurõ wãcũãrõ jĩrã, beti súubusea. Ángeleare padeóa. Ûsã cãnirĩpacara, quẽẽrõpũ tiiróbiro Cõamacũyere ññã. Teero tiirã, ãsã ãpẽrã nemorõ Cõamacũye maquẽrẽ añurõ masĩã. Múãcã ãsã tiiróbirora tiyiyã. Múã teerẽ tiihera, wapa cõoãdacu”, jĩcua. Múãrẽ teero jĩrĩ, pãerogã tuonũnũseridojãña. “Masĩrã peti niĩã ãsãjã”, jĩ

* **2:11** Pecasãyemena: circuncidados. † **2:13** “Diarirabiro” ati versĩculopure “muertos espiritualmente” jĩdũgaro tia pecasãyemena. ‡ **2:13** “Catirẽ petihere” pecasãyemena “vida eterna” jĩdũgaro tia.

wācūcua. Teero jīāmājārā tiīya. Cúā bueré cúā basiro jīāmare dícu niīā. ¹⁹ Cúā Cristomena niiricua. Cristo cūmena niirā dícu dutigú niī. Marī cūmena niirī, marīrē padeonemórere ticoqui. Cōamacū booróbirora cāmerī maī, cāmerī tiīpu tiīadacu.

²⁰ Cristo diari, máā cūmena diarirabiro niīyiro. Sícū diarigupū atibáreco catirá dutiré tiiríqui. Diarigupū tiiróbiro múārē atibáreco niirā dutiré tiirjārō booa. ¿Deero tiirā múāpe cúā dutiré tiirucúgari? ²¹ Biiro duticua: “Ñeerijāña; yaarijāña; padeñarijāña”, jīcua. ²² Cúā teero jīrā, atibáreco maquē máata petiádarere wedesera tiīya. Basocá wācūrēmena dutiré niīā. ²³ Cúā dutiré añurē tiiróbiro tōbócu múā, búri niiré niipacari. Cúā tee dutiré tiirā, Cōamacūrē usenire ticoré diamacá maquērē tiiróbiro tiīñocua. Teero biiri cúārē dutirá doca niiré ññaārō jīrā, niipetira ññacoropū tee dutiré “añurō yuuu” jīcua. Cúā basiro cúāye ōpūārīrē ññaārō netōrī tiicúa. Teero tiirēmena cúā ññaarē tiidugáre “petijōāadacu” jī wācūmicua. Cúā teero tiirā, añurē buarícua; teerora putuájācua sūcā.

3

¹ Cristo dia masāmārigū ūmūāsepū Cōamacāya wāmo diamacániñape duiqui. Múācā cūmena dia, cūmena masārira niijīrā, “cūū booré dícu tiīada” jī wācūnūnūseya. ² Atibáreco maquērē wācūrijāña; Cristo boorépere wācūrucujāña. ³ Múā Cristomena dia masārira niijīrā, catiré buayíro. Múā Cristomena catiré buarígue Cōamacū putopū niitoaa basocá ññahērōpū. ⁴ Cristo múārē catiré ticogú putuātiri, múācā cūmena atiadacu sūcā. Cūū tiiróbiro asibatēadacu.

Too sugueropū tiirécutiriguere duujāña

⁵ Múā atibáreco maquē ññaarē tiidugáre duujāña: Āpērāmēna ññaārō ñeeaperijāña; āpērāmēna múā booró ñeeaperijāña; teeré tiidugápacara, tiirjāña; ññaarē ugarijāña; niyerure, apeynórē boonemósārijāña. Teeré boonemósārāno Cōamacūrē wācūricua; cúāye dícu wācūjācua. Teero tiirā, basocá weerirare padeorábiro tiicúa. ⁶ Cōamacū teeré tiiránomena cūanetōjōāqui; cúārē bayirō ññaārō tiigúdaqui cūārē netōnūcāre wapa. ⁷ Múā too sugueropū teeré tiirécutirira niimiīyiro. ⁸ Atitóre ate niipetire duujāña: Múā āpērāmēna cúare, cúaremena wedesere, āpērārē ññaārō tiiré, āpērārē ññaārō wedesecotere, ññaārō múā jīrē duujāña sáa. ⁹ Cāmerī jīditorijāña. Múā too sugueropū niirecutiriguere, teero biiri múā tiirécutirigecārē duujāyiro. ¹⁰ Atitó múā niirecutire merēā niīā sáa; añurē niīā. Cōamacū múārē tiirígū cūū tiiróbiro niirecutiario jīgū, múā niirecutirere wasomūānūcārī tiigú tiíqui. Teemēna múā cūārē masīnemorucujāadacu. ¹¹ Teero tiirā, atemēna putuáa: Marī Cristore padeorā watoapūre sícū āpērā nemorō uputí macū maniquí. Judíoa, judíoa niihērā sīcārībiro niirā tiia; widedōānorīa, widedōānoña manirā sīcārībiro niirā tiia; griegoaye wedesemasihērā, romanuā niihērā, dutiapienori basocá,* dutiapienoña manirā sīcārībiro niirā tiia. Cristo sīcūrā niī uputí macū. Cūū niipetira cūārē padeorāmēna niiqui.

¹² Cōamacū múārē maī. Cūū múārē cūyara niīārō jīgū, beseyigū. Teero tiirā, biiro tiirécutiya: Āpērārē bóaneō ññaña; cúārē añurō useniremena tiīapuya; “āpērā nemorō añurā niīā” jī wācūrijāña; cúaro manirō yuuya; cúaññarijāña;

* 3:11 Pecasāyemēna: esclavos.

¹³ Āpērā múārē naīrō potocōrī, teero tūgueñajāña; āpērāmēna cūaracā, cūārē acabóya. Marī Ōpū múārē acabórirobirora múācā acabóya. ¹⁴ Cāmerī maīñā múā. Teero maīrā, niipetire yññ wedeariguere tiipetijāadacu. Sīcūpōna tiiróbiro cāmerī sñonīādacu. ¹⁵ Cōāmacū múārē, sīcūpōna tiiróbiro niīārō jīīgū, beseyigu. Cristo múārē añurō niirecutirere ticoyigu. Teero tiirā, sīcūpōna tiiróbiro añurō niirecutiya. Cōāmacūrē usenire tiorucujāña.

¹⁶ Cristoye quetire añurō wācūññuseya. Cūū masīrē tiorēmēna cāmerī bueya; cāmerī wedeya, tuomasīārō jīīrā. Múā yeeripūññay useniremena Cōāmacūrē basapeo, cūūrē usenire ticoya. Salmopūpū jóariguere, Cōāmacūye maquē basarére, cūūrē usenirī tiirēre basaya. ¹⁷ Niipetire múā wedeserenorē, múā tiirēnorē marī Ōpū Jesús wāmemēna tiirucujāña. Jesús tiīapuremena Cōāmacū marī Pacare usenire ticoya.

Jesuré padeorāre tiidutīrigue

¹⁸ Manñcutira numiārē ate dutia: Múā manñsūmūārē yññaya. Múā Jesuré padeorā niirī, teerē tiidutía. ¹⁹ Numocutira ūmūārē ate dutia: Múā numosānumiārē maīñā. Cūare manirēmēna cūārē sñonīña.

²⁰ Wīmarā, mamarārē ate dutia: Niipetire múā pacusūmūā dutirēre añurō yññaya. Múā teerē tiirī, Cōāmacū useniqui.

²¹ Wīmarā pacusūmūārē ate dutia: Múā pōnarē naīrō tuti, cūari tiirjāña, cūārñ bóaneōrā niirī jīīrā. Cūā bóaneōrā, múā dutirēre tiirīcua.

²² Dutiafenori basocare ate dutia: Atibáreco macārā múārē dutia-pera dutiri, niipetirere yññaya. Āpērā cūārē dutia-pera iñacoro dícu añurō padecua, cūāmenā añurō puñuádugara. Cūā manirī, padericua. Múāpe Cōāmacūrē padeorā niijrā, tiiditōro manirō padeya. ²³ Niipetire múā paderēnorē useniremena tiyā. “Jesucristo dutirē tiiróbirora niicu teecā”, jīī wācūtutuajāña. “Basocā dutirē dícuere tiirā tijjāmiā”, jīī wācūrijāña. ²⁴ Múā Cristore padecoteri basoca niīā. Cūūrā múā Ōpū diamacū niīī. Teero tiigú, cūūrā múārē ūmūāsepuññ añurēre ticogūdaqui. Múā teerē masītoacu. ²⁵ Ñañarē tiigūnopereja Cōāmacū ñañarō netōrī tiigūdaqui. Niipetira ñañarē tiirīrere sīcārībīro ñañarō netōrī tiigūdaqui.

4

¹ Basocāre dutia-peracārē ate dutia: Múā basocā dutia-perare añurō cuoyā. Múā masīcu: Múā Ōpū ūmūāsepuññ niigūpecā múā tiirēre iññay.

² Cōāmacūrē naīrō sāīrucujāña. Añurō tūgueñasūgueremēna sāīrucūya. Sāīrā, Cōāmacūrē usenire tiorucujāña. ³ Múā Cōāmacūrē sāīrā, ūsācārē sāībosāya. “Pau Cristoye quetire masīhērārē tuodugári tiīáro”, jīī sāībosāya. Cūūye queti too sūguero macārārññ cūā masīña manirīgue añurē queti niīā. Tee queti yññ wederē wapa peresuwiipññ duiga. ⁴ Cristoye quetire basocā añurō tuomasīārō jīīrā, sāībosāya, Cōāmacū yññare wededutirobirora wedearo jīīrā.

⁵ Múā Jesuré padeohēra watoapure añurē tiīññorecutiya. Múā teero tiirī, añurē quetire múā wederi, tuoadacua. ⁶ Cūāmenā wedesera, ñañarō wedesero manirō, añurēre wedeseya. Teerē tiirā, múārē cūā sāīñārī, niipetirare yññmasīādacu.

Ññudutiyaaporique

⁷ ʒsã menamacũ Tíquico ʒsã maĩgũ múã p̄top̄ wáagudaqui. Cũ ȳmena Cristore padecotegũ, marĩ Ōp̄ye maquẽrẽ añurõ padeapugũ niĩ. Cũ niipetire ȳre wáare quetire múãrẽ wedegudaqui. ⁸ Ȳ cũrẽ múã p̄top̄ ticocogũ tĩa, ʒsãye maquẽrẽ masiãrõ jĩgũ. ʒsã niirecutire quetire t̄ora, wãcũtutuare b̄anemóãdacu. ⁹ ʒsã menamacũ Onésimo ʒsã maĩgũ cũmena wáagudaqui. Cũ múãya macã niirucurigũ niĩ. Cũ jĩrẽcõrõ añurõ tiinunãsegũ niĩ. Cũ niipetire añopũ wáarere múãrẽ wedeadacua.

¹⁰ Aristarco múãrẽ añudutii. Cũcã ȳmena peresuwiip̄ duii. Marcos (Bernabé tẽncã) múãrẽ añudutii. Apetó tiigũ, cũ múã p̄top̄ wáanetõboqui. Cũ jeari, ȳ múãrẽ too suguerop̄ jĩcoriobirora cũrẽ añurõ bocawa. ¹¹ ʒpĩ Jesús, cúã “Justo” jĩgũ, múãrẽ añudutii. Paũ judioa Jesurẽ padeorã watoap̄re cúã ãtĩãrã ȳre padeapuya. Cũcã “Cõãmacũ dutirẽ basocãp̄re jeatoaa méẽ” jĩrẽ quetire wederã niĩya. Cũ ȳre wãcũtutuari tiĩya. ¹² Epafras múãya macã niirucurigũ múãrẽ añudutii. Cũ Cristore padecotegũ niĩ. Múãrẽ bayirõ sãibosãrucui. Múãrẽ Jesurẽ padeorucũjãrĩ boocuĩ; teero biiri múãrẽ Cõãmacũ boorẽ dícre tiirĩ boocuĩ. ¹³ Cũ múãrẽ, Laodicea macãrãcãrẽ, teero biiri Hierápolis macãrãcãrẽ bayirõ wãcũrucui. Teero tiigũ, ȳmena niigũ, naĩrõ múãrẽ sãibosãrucugũ tii. ¹⁴ Lucas ẽcotiri basocũ ʒsã bayirõ maĩgũ múãrẽ añudutii. ʒpĩ Demas añudutire ticoi.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Laodicea macãrã Jesurẽ padeorã añuãrõ. Ninfacã añuãrõ. Teero biiri cooya wiip̄ neãrucura Jesurẽ padeorĩ põna macãrã añuãrõ. ¹⁶ Múã atipũrẽ buepetiarĩ siro, Laodicea macãrãp̄re ticocoya sũcã. Cũcã cúã neãrĩ wiip̄ tiipũrẽ bueẽñoãrõ. Laodicea macãrãrẽ ȳ joiãrĩpũrẽ múãcã bueya. ¹⁷ Arquipore biiro jĩña: “Marĩ Ōp̄ padedutigũ cũũriguere añurõ padeyaponoña”, jĩña.

¹⁸ Ȳ Pablo ate niituredarire múãrẽ añudutire ticogũ, ȳ basirora jóaa. Cõãmacũrẽ sãĩrã, wãcũña ȳ peresuwiip̄ niĩrẽ. Cõãmacũ múãrẽ añurẽ ticoaro.

Nocõrõã jóaa.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo jóasugueripũ

Āñuduticorigue

¹ Υἱὸν Pablo, υἱὸν menamacārā Silvano,* Timoteomena múā Tesalónica macārā Jesuré padeorí pōna macārārē āñudutia. Múā marī Παῦλὸς Cōāmacū, marī Ὀυῆσῃ Jesucristomena āñurō nijjācu.

Cōāmacū múārē āñuré ticoaro; āñurō niirecutiri tiáaro.

Tesalónica macārā āñurō tiieñorigue

² Múā niipetirare ūsā Cōāmacūmena wedeserecōrō cūūrē usenire ticorucujāā. ³ Cōāmacū marī Παῦλὸς mena wedesera, múā āñurō tiirére wācūā. Múā Jesuré padeorēmena āñurō tiirécaticu. Múā maĩrere ēñorā, āpērārē āñurō tiápucu. Marī Ὀυῆσῃ Jesucristo pũtaatiadarere useniyuera nijjīrā, ñañarō netōrā wācūtutuacu.

⁴⁻⁵ Múārē Jesuyé quetire wedera, ūsā wedeseremena dícu wederiwũ; Espíritu Santo tutuaremena wedewũ. Múārē wedera, “ūsā wederé diamacārā niīā” jĩmasiŵā. Teero tiirā, ūsā masīā: Cōāmacū múārē maĩ; múārē beserigu niĩwĩ.

Múā masīcu: Ūsā toopú niirā, múārē maĩrā, múārē āñurō tiirā niĩwũ.

⁶ Múā ūsā tiirére ññarā, ūsā tiiróbirora tiirira niĩwũ. Teero biiri marī Ὀυῆσῃ tiirírobirora tiirira niĩwũ. Múārē Espíritu Santo usenire ticorēmena bayiró ñañarō netópacára, Jesucristoye quetire ñeewũ. ⁷ Teero tiirā, niipetira Jesucristore padeorā Macedoniarũ niirā, āno Acayarũ niirā múā tiirére tũorā, “cūā tiiróbirora tiiró booa marĩcārē” jĩĩya. ⁸ Múāmena marī Ὀυῆσῃ Jesuyé queti niipetiropũ sesajōāā. Macedonia, āno Acaya dícu sesaro tiiría. Niipetiro macārāpũ múā Cōāmacūrē padeorere masītoacua. Teero tiirā, noānópere wedemasĩriga sáa. ⁹ Cūā múā tiirécaturere wedeseya. Ūsā múā pũtopũ niirĩ, múā ūsārē āñurō tiirĩguere wedeseya. Múā weerirare padeodúriguere wedeseya. Teeré duu, Cōāmacū catigú diamacú niigúpere padeó, cūū dutirere tiíayiro. ¹⁰ Cōāmacū cūū macū diarigupũre masórigu niĩwĩ. Cūū macū ūmũāsepu niigú pũtaatiadarere useniyuera tiíayiro. Cūūrā niĩ Jesús marī bayiró ñañarō netóborirare netónérigu.

2

Pablo Tesalónicarũ buerigue

¹ Múā yáa wederabiro niirā ateré masīcu: Ūsā Tesalónicarũ niirā, búri peti niiririra niĩwũ. Ūsā wederiguere tũorā, múā paũ Jesuré padeowú. ² Ūsā múā pũtopũ jeaadari suguero, Filipospũ niĩwũ. Toopú niirĩ, too macārā ūsārē ñañarō netórfi tii, ñañarō jĩĩwā. Múā teeré masīcu. Múāya macā macārācā ūsā wederiguere cāmotádugamiwā. Cūā teero tiipacári, Cōāmacū ūsārē wācūtutuare ticowĩ. Teero tiirā, cūūye quetire wedewũ. ³ Múārē wedera, merēā wederiwũ. Múā menamacārā numiārē ñañarō ñeepedugaremena wedera mee tiwũ. Tiiditóriwũ. ⁴ Cōāmacū beserigu niĩwĩ ūsārē Jesuyé quetire wedeadarare. Teero tiirā, wedea. Basocá ūsāmena useniārō jĩĩrā mee wedea;

* **1:1** Silvanorē āpērā “Silas” jĩĩyira.

Cōāmacū marī wācūrere masīgape useniārō jīrā wedea. ⁵ Múá masīcu: ʒsā toopú niirā, āñurō múārē wedese jīditoriwu. Cōāmacū masīqui: Múārē buera, niyeru múārē ɛmaādara mee tiiwá.

⁶⁻⁷ ʒsā Cristo cūyere wededutigu beserira niā. Teero tiirā, “ūsārē durábiro iñaña” jīi dutimasibojyū. Teeré dutiria. Múācārē, āpērā teeré dutiria. Múārē āñurō tiiwá. Múá p̄top̄ niirā, sicō numiō coo pōnarē maĩrōbiro múārē maĩwá. ⁸ Múārē āñurē boosārā, Cōāmacūye queti dícare wederiwu. ʒsā jeatuario ūsā tiápumasĩrere tiápuwu, múārē bayirō maĩrā. ⁹ ʒsā toopú niirā paderiguere múá wācūcu. Múārē Cōāmacūye quetire wedera, potocōdugariwu. Teero tiirā, ūsā basiro padewu. Namiri, búrecori, yoari ūsā yaaadarere, ūsārē d̄sarénorē s̄aĩdara padewu.

¹⁰ ʒsā tiirécutiriguere múá masīcu. Cōāmacūcā masīqui. ʒsā ñañarō tiirō manirō, diamacārā tiiwá múá Jesuré padeorá iñacorop̄re. “Cúā wapa c̄uoóya” jīrō manirō niijāwū ūsā. ¹¹⁻¹² Múá masīcu: Sicū pac̄ cū pōnarē wedero tiiróbirora ūsā múācōrōrē wederucujāwū. Āñurō t̄yueñaarō jīgū, wācūtutaire múārē ticowu. Cōāmacū pōna tiiróbirora niirecutidutiwu. Múārē Cōāmacū cū pōna niārō jīgū, beserigu niiwī. Cōāmacū cū dutiré múāp̄re niirī tiirigu niiwī; cū asibatere múārē jeari tiirigu niiwī.

¹³ Múá Cōāmacūye quetire wederi t̄worá, “Cōāmacū wedesere niā” jīrā, padeowá. “Basocá wedesere mee niā”, jīi masījāwū. Teero tiirā, múá padeorere wācūrā, Cōāmacūrē usenire ticorucujā. Āñurō múārē wederigue Cōāmacū wedesere peti niiwū. Teeména cūārē padeorá múá niirecutire wasoa. ¹⁴ Múá Jesucristore padeorí, múāya dita macārā múārē ñañarō netōrī tiiyira. Jesuré padeoré pōnarī macārā Judeap̄ niirārē wáarirobirora wáayiro múārē. Judeap̄re cúāya wedera judíoa cúārē ñañarō netōrī tiiyira. ¹⁵ Cúā judíoara marī Ōp̄ Jesuré s̄iāyira; profetare s̄iāyira; ūsārē cōājāwā. Cōāmacūrē cúari tiiyira. Niipetiramena cāmer̄tutire boojāya. ¹⁶ Judíoa niihērā netōārō jīrā, ūsā Jesuyé quetire wederi, cāmotáya. Cúā ñañarē tiiré jōp̄mena pairō peti wáaro tiia. Cōāmacū cúā teero tiiré wapa netōnéridojaqui sáa.

Pablo Tesalónica macārārē iñagū wáanemodugamirigue

¹⁷ ʒsā múārē cōāatiari sirogā, máata múārē iñadugamiwū sūcā. ʒsāye ōp̄ārī āno niipacari, múá p̄top̄ yeerip̄nacutiwu. Toop̄re bayirō wáadugamiwū. ¹⁸ Ȳu Pablo “wágada” jīrucumiwū. ʒsā toopú wáadugarecōrō Satanás ūsārē cāmotátu niiwī. ¹⁹⁻²⁰ Múārā niā ūsārē usenire ticorá. Teero tiirā, múārē bayirō iñadugaga. Marī Ōp̄ Jesús cū p̄tuaatiri, cūārē wedeada múāye quetire. Biirō jīāda: “Āniārā niīya ūsārē usenire ticorá. Cúārē búri peti m̄nye quetire wederiwu. Cúā teeré t̄worá, m̄nrē āñurō padeowá. Teero tiirā, bayirō useniā cúāmena”, jīāda Jesuré.

3

¹ Múāye queti diamacá tuodugára, s̄icārībiritu sáa. Teero tiirā, “ūsā puarā wáaweonoārira niīadacu āno Atenasp̄” jīiwū. ² Teero jīrā, marī menamacū Timoteore wáadutiwu. Cū Cōāmacūrē padecotei Jesuyé quetire wederémena. Cūārē ticowu, múārē Jesuré padeonemó, wācūtutuari tiáro jīrā. ³⁻⁴ Āpērā basocá múá Jesuré padeorí iñarā, iñatuti, buijācua. Cúā teero tiirí, Jesuré padeodúrijāārō jīrā, Timoteore wededutira ticowu. ʒsā toopú niirā, múārē ateré wedesuguetowu: “Marī Jesuré padeoráre ñañarō netōrī tiādacua”,

jĩwũ. Ʋsã jĩrirobirora wáaa. Múã teeré masĩcu. ⁵ Teero tiigú, wãcũ sĩcãrĩbíhegu, múãye quetire néeatidutiwu, “¿padeomĩ cúã?” jĩgũ. Apetó tiigú, Satanás múãrẽ wedesãjãjĩyi; Ʋsã “bári peti buejĩyura” jĩ wãcũmitu.

Tesalónica macãrãye queti

⁶ Mecũtĩgãrẽ Timoteo múã pũtopũ ñngũ jeaarigu pũtuaajeaawĩ. Múãyere ãñurẽ queti néepũtãjeai. Múã Jesuré padeorucũrere, múã ãñurõ cãmerĩ maĩrecutirere wedeawĩ. Ʋsãrẽ maĩremena wãcũrucujãyi. Ʋsãrẽ bayiró ñadũgaayiro Ʋsã múãrẽ ñadũgarobirora. ⁷ Teero tiirã, Ʋsã múã Jesuré padeorucujãrĩ tuorã, ñañarõ netõpacãra, wãcũtutuara niĩ sũcã. ⁸ Marĩ Őpũrẽ múã padeó wãcũtutuari tuorã, Ʋsã yeerisãã sũcã. ⁹ Múã Ʋsãrẽ bayiró peti usenirĩ tiijãã. Teero tiirã, Ʋsã Cõãmacũrẽ deero tii usenire ticopetimasĩricu. ¹⁰ Namirĩ, búrecori Cõãmacũrẽ bayiró sãirucujãã, múãrẽ ñadũgara. Múãrẽ Jesuré wededũgaga, padeonemõãrõ jĩrã.

¹¹ Cõãmacũ marĩ Pacũ basiro marĩ Őpũ Jesumẽna Ʋsãrẽ tiĩpũaro múã pũtopũ wáaadare. ¹² Marĩ Őpũ Jesús múãrẽ cãmerĩ maĩnemórĩ tiĩaro. Ʋsã múãrẽ maĩrõbirora múãcãrẽ niipetirare maĩrĩ tiĩaro. ¹³ Cũũ teero tiirĩ, múã cũũ ãñurõ tiĩapuremena wãcũtutuara, wapa cuohẽra niĩadacu Cõãmacũ marĩ Pacũ ñnacorũre. Marĩ Őpũ Jesús cũũyaramena atibúrecorũ pũtãatiri, teorã niĩadacu.

4

Cõãmacũ tusarẽre tiidutĩrique

¹ Mecũtĩgãrẽ Jesús wãmenena múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. “Biirõ tĩrecũtiya” jĩrẽre, teero biiri Cõãmacũ tusarẽre múãrẽ wedewũ. Tee maquẽrẽ tiĩayiro. Teerẽ tiinemõña.

² Ʋsã wederiguere múã masĩcu. Tee maquẽrẽ wedera, Jesús marĩ Őpũ dutirẽmena múãrẽ wedewũ. ³ Cõãmacũ múãrẽ ñañarẽ manirã niirĩ booquĩ. Teero tiirã, ãpẽrãmẽna ñañarõ ñeaperijãña. ⁴ Múãcõrõ quionĩremena ñañarẽ tiĩẽnorõ manirõ wãmosiã, namocũtiya. Múã teero tiirĩ ññarã, ãpẽrã “ãñurõ tiĩyã” jĩĩadacu. ⁵ Cõãmacũrẽ masĩhẽrã tiirõbĩro numiãrẽ ñañarẽ tiidũgãremena Ʋgaripẽarijãña. ⁶ Āpĩ namorẽ ñeapera, coo manũrẽ ñañarõ tiirã tiicũ. Teerẽ tiirĩjãña. Cõãmacũ tee tiirãre ñañarõ tiigũdaqui Ʋsã múãrẽ wederirobirora. ⁷ Cõãmacũ marĩrẽ ñañarẽ tiĩaro jĩgũ mee beserigu niiwĩ. Ñañarẽ manirã niirĩ booquĩ. ⁸ Tee wederĩ boohẽguno Ʋsãrẽ boohẽgu mee tiiquĩ; Cõãmacũ Espĩritu Santore ticorigũpere boohẽgu tiiquĩ.

⁹ Cãmerĩ maĩrẽre deero jõanemomasĩriga múãrẽ. Cõãmacũ múãrẽ cãmerĩ maĩdutĩtoarigu niiwĩ. ¹⁰ Múã teorã tiĩayiro. Niipetira Jesuré padeorã Macedonia macãrãrẽ maĩayiro. Maĩpacãri, múãrẽ “bayiró maĩnemõña” jĩicoa. ¹¹ “Āñurõ niĩãda”, jĩĩña. Múãye niĩhẽre wedepatirijãña. Múãye maquẽpere wãcũ, ãñurõ pade, niijãña. Múãrẽ teerẽ dutitoawũ. ¹² Múã padera, teemẽna catiadacu, ãpẽrãyẽre sãirĩpacara. Múã teero tiirĩ, Jesuré padeohẽra múãrẽ ãñurõ wedeseadacu.

Jesús pũtãatiadare

¹³ Diarirare wáaadare múã masĩhẽrã niirĩ boorigã. Jesuré padeorã diara, cũũmena niirã wáaadacu. Múã teerẽ masĩrã, Jesuré padeorã diari, ãpẽrã tiirõbĩro nocõrõca boorituaricu. ¹⁴ Marĩ Jesús diarigũpũ masãmuãriguere

padeojirã, atecãrẽ padeoa: Jesuré padeorã diarirare Cõãmacũ Jesuré masõrirobirora cõãcãrẽ masõgũdaqui.

¹⁵ Marĩ Òpũ Jesús wederiguere múãrẽ wedera tia: Jesús putuaatiri, cõurẽ padeorã cõurẽ bocara wãaadacua. Cõurẽ bocara, marĩ catirá ãpẽrã diarira suguero wáaricu. ¹⁶ Biiope wãaadacu: Marĩ Òpũ basiro ãmuãsepu diiatigũdaqui. Cũ diiatiri, aterẽ tuoãdacu: Dutirẽmena wedesere, ángele uputĩ macũ peti wedesere, Cõãmacũyawũ corneta busuri tuoãdacu. Teero wáari, Jesuré padeorã diarira masãsugueadacua. ¹⁷ Cũã siro marĩ catirá õmeburuãripũ cũãmena néemuãwanoãdacu. Toopũ Jesuré bocaadacu. Teero tiirã, cõũmena niirucujãadacu. ¹⁸ Múã teerẽ cãmerĩ wedeya. Teero tiirã, cãmerĩ wãcũtutuari tiãadacu.

5

¹ Jesús putuaatiadari suguerogã wãaadare maquẽrẽ múã masĩcu. Teero tiigũ, múãrẽ deero tii wedenemomasĩriga. ² Múã ãñurõ masĩtoacu: Yaarẽpigũ ñamipũ atigũbiro marĩ Òpũ Jesús putuaatigũdaqui. ³ Basocã “ãsã cuiro manirõ ãñurõ niirecutijãã” jĩ wãcũbocua. Teero cãã wãcũpacari, wãcũña manirõ pee ñañarẽ cããrẽ wãaadacu. Teerora biã, sicõ niipacó wĩmagũ apaadari suguero: Wãcũña manirõ coo pũnirẽ tũgueñanucãco. Tee ñañarẽ wãaadarere netõricua.

⁴ Múãpeja naĩtãrõpũ niirãbiro niiria. Teero tiirã, Jesús putuaatiadari bureco jeari, yaarẽpigũ múãrẽ ñeerĩ, ucuarãbiro wáaricu. ⁵ Múã niipetira bóero niirã, bureco niirãbiro niijirã, Cõãmacũ “tiigũda” jĩriguere wãanucãrĩ ññamasãã. Marĩ naĩtãrõ, ñamipũ niirãbiro niirãjã, ññamasãribocu. ⁶ Marĩ cãnirãbiro niirijããda. Basocã Jesús putuaatiadarere wãcũhẽrã, cãnirãbiro niicua. Marĩ cũ putuaatiadarere ãñurõ ññacorucujããda; marĩ tiirẽre ãñurõ wãcũ, niijããda. ⁷ Cãnirã ñamirẽ cãniĩya. Cũmurã ñamirẽ cũmuũya. ⁸ Marĩpeja bureco niirãbiro niijirã, marĩ tiirẽre ãñurõ wãcũ, niijããda. Sicũ cãmerĩsãrõpũ wáagu, cõũya õpũrẽ cãmotágu, cõme sutirore sãñaqui. Cũ tiirõbiro marĩ wãtĩrẽ cãmotãra, Cõãmacũrẽ padeorucujããda; cãmerĩ maĩãda. Dupure cãmotágu, cõmecororẽ pesaqui. Cũ tiirõbiro marĩ wãtĩrẽ cãmotãra, “Jesús marĩrẽ netõnérigu ni-iwĩ; cõũmena niirucujãadacu” jĩ wãcũãda. ⁹ Cõãmacũ cũ ñañarõ tiãdara meerẽ marĩrẽ cõurigu niiwĩ. Marĩ Òpũ Jesucristomena netõãdarere cõurigu niiwĩ. ¹⁰ Jesús marĩrẽ diabosarigu niiwĩ. Teero tiirã, marĩ catirá, diarira cõũmena niirucujãadacu. ¹¹ Teero tiirã, múã cãmerĩ wãcũtutuari tiyã. Cãmerĩ padeonemõrĩ tiyã múã tiirucũrobirora.

Wedeyaponorigue

¹² Múãrẽ bayirõ wedea sũcã. Múã menamacãrã Cõãmacũye queti wederãre quionĩremena ñña. Cãã múãmena pade, múã niãdarere wede, múã ãñurõ tiãdarere wedeeya. ¹³ Múã cãã tiãpurere ññarã, cããrẽ maĩ, bayirõ padeoyã. Múã cãmerĩ ãñurõ niirecutiya.

¹⁴ Múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. Daderã niirãrẽ cãã padeadare maquẽrẽ ãñurõ wedeya. Wãcũtutuherare wãcũtutuari tiyã. Wãcũbayiherare tiãpuya. Niipetirãmena cúaro manirõ ãñurõ niĩña.

¹⁵ Múãrẽ ãpĩ ñañarõ tiirĩ, cõurẽ ñañarõ tiicãmérijãña. ãñurẽpere tiirucujãña múã menamacãrãmena, teero biiri niipetirãmena.

¹⁶ ʘseniremena niirucujãña. ¹⁷ Cõãmacũrẽ sãĩrucújãña. ¹⁸ Múãrẽ wáarecõrõ Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãña. Cõãmacũ teeré tiirĩ booquí múã Jesucristore padeorãre.

¹⁹ Espĩritu Santo múã wãcũrẽpãre wederĩ, cãmotãrijãña. ²⁰ Espĩritu Santo masĩre ticorẽmena wederẽre boorĩjã tiirĩjãña. ²¹ Ǻpẽã wederẽre ãñurõ wãcũ beseya, “¿diamacũ niĩ?” jĩrã. Ǻñurẽ niirĩ, teeré tiiyã. ²² Niipetire ñãñaré tiirĩjãña.

²³ Cõãmacũ ãñurõ niirecutirere ticogú múãrẽ ñãñaré manirã niirĩ tiiaro. Múã wãcũrẽre, múãye õpũũrĩrẽ cotearo. Múãrẽ wapa cuohera niirĩ tiiaro. Cũũ teero tiiaro, tée marĩ Ǫpũ Jesucristo pũtũaatiripũ. ²⁴ Cõãmacũ teerora tiigũdaqui. Cũũ múãrẽ beserigũ cũũ jĩrĩrobirora tiigũ niĩ.

²⁵ Múãcã Cõãmacũrẽ ʘsãrẽ sãĩbosãya.

²⁶ Niipetira too macãrã Jesurẽ padeorãre mãĩrẽmena ãñuduticoya.

²⁷ Marĩ Ǫpũ dutirõmena múãrẽ wedea: Niipetira Jesurẽ padeorãre atipũrẽ bueẽñoña.

²⁸ Marĩ Ǫpũ Jesucristo múãrẽ ãñurẽ ticoaro.

Nocõrõrã niã.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo puarí jóaripū

Āñuduticorigue

1 Уни Pablo, уни menamacārā Silvano,* Timoteomena múā Tesalónica macārā Jesuré padeorí pōna macārārē āñudutia. Múā marí Ραϋ Cōāmacū, marí Ōpū Jesucristomena āñurō niijācu.

2 Cōāmacū marí Ραϋ, Jesucristo marí Ōpū múārē āñuré ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro.

Jesús puṭuaatiri, Cōāmacū ñañarārē cōāādare maquē

3 Múā ūsāya wederabiro biirā, marí Ōpū Jesuré padeonemórā tiáyiro. Cāmerí mañnemóāyiro. Teero tiirā, ūsā tiirucúrobirora Cōāmacūrē ūsenire tiorucujārō booa. 4 Múāye maquērē ūsā noo wáaro Cōāmacūrē padeoráre wedea. “Tesalónica macārā cúārē ñañarō tiipacári, ñañarō netōpacára, wācūtutua, padeorucújāāyira”, jī, ūseniremena wedea.

5 Múārē ñañarō wáapacari, múā wācūtutuaremena Cōāmacū diamacú tiirére ēñorā tiicú. Cōāmacújā basocáre cúā tiirirocōrō ĩña, wapa tiiquí. Teero tiirā, múā cūū puṭopu jeaadara niā sáa. Cōāmacū dutiré múāpūre jeari, ñañarō netōrā tiáyiro. 6 Cōāmacū diamacú maquērē tiigú niijīgā, múārē ñañarō netōrī tiiráre ñañarō netōrī tiigúdaqui. 7 Múā ñañarō netōrāpere yerisāre ticogudaqui ūsārē ticoadarobirora. Tee wáaadacu marí Ōpū Jesús puṭuaatiri. Cūū puṭuaatigū, cūūyara ángelea tutuaramena ūmūāsepu diiatigúdaqui. Jūūrēmena asiyádiatigúdaqui. 8 Cōāmacūrē masīhērārē, marí Ōpū Jesuyé quetire netōnucārārē bayirō ñañarō tiigú atigúdaqui. 9 Cúā ñañarē tiiré wapa cōādiocogúdaqui. Teero tiirā, cúā cūū niirō berupu cōānoādacua. Cūū āñurō tiiré, cūū tutuarere ĩñariadacua. 10 Teeré wáaadacu Jesús puṭuaatiri būrecore. Tiibūrecore cūūyara cūūrē ūsenipeoadacua; niipetira cūūrē padeorá petija cūūrē ĩñamanijōāādacua. Múācā ūsā wederiguere padeojīrā, cúāmena ūsenipeoropu niādacu.

11 Teero tiirā, Cōāmacūrē múāye maquērē sāibosárucua. Cūū múārē beserigu niijīgā, múārē cūū tiiróbirora niirecutiri tiáro. Múā āñurō tiidugárere tiipetiri tiáro. Múā cūūrē padeorá niijīrā, cūū tutuaremena tiirére tiipetiri tiáro.

12 Múā teero tiirēmena marí Ōpū Jesús quioniremena ūsenipeonogúdaqui. Teero biiri basocá múācārē quioniremena ūsenipeoadacua. Cōāmacū, marí Ōpū Jesucristo múārē āñuré ticorēmena ĩñajīrā, teero ūsenipeonoādacu.

2

Jesús puṭuaatiadarere wedequēnorigue

1 Mecūtīgā marí Ōpū Jesucristo puṭuaatiadarere, marí cūūmena neāādarere wedeguda. 2 “Marí Ōpū puṭuaatiadari būreco jeatoaa méé” jīrē quetire tūobócu. Múārē tee quetire wederá ateré jībocua: “Ūsā Espiritu Santore cūojīrā, tee múārē wedea”, jībocua; o “Pablocā tee jī wedewa” o “Pablocā tee ūsārē jóarira niiwā”, jībocua. Teeré tūopacára, wācūšugueriguere wasorí

* 1:1 Silvanorē āpērā “Silas” jīyira.

tiirjĩña; wãcũpatirijĩña. ³ Cũãrẽ jĩditonoriĩña. Cũũ putuaatiadari bureco suguero biiro wáaadacu: Paũ basocá Cõamacũrẽ netõnucãadacua; teero biiri sicũ ñaãagú peti bauáẽñoũgũdaqui. Too síropũ cũũ pecamepũ jũũtẽrĩjãgũdaqui. ⁴ Cũũ Cõamacũrẽ, teero biiri niipetire basocá padeorẽ maquẽrẽ boorigũdaqui. Cũũ dícare padeodutĩgu, “niipetira nemorõ upatĩ macũ niĩã yũũja” jĩgũdaqui. Cõamacũwii Jerusalén niiri wiipure dui, “yũũ Cõamacũ niĩã” jĩgũdaqui.

⁵ Yũũ múã pũtopũ niigũ, teerẽ wedewũ. ¿Múã teerẽ wãcũrii? ⁶ Cũũrẽ cãmotárere múã masĩcu mée. Cũũ bauáẽñoomasĩriqui Cõamacũ cũũ jĩritono jeaheri ména. ⁷ “Cõamacũrẽ bayiró netõnucãre wáaadacu” jĩriro jearipacari, wáaropũ tiia mée. Ñañarere cãmotágu mecũtĩgãrẽ cãmotárucujãqui ména. Coterucugũdaqui, tẽe aperopũ néewanogũpũ. ⁸ Toorã ñaãagú peti bauáẽñoũgũdaqui sãa. Cũũrẽ marĩ Òpũ Jesús cũũ wĩãpũremenarã sĩãjãgũdaqui; cũũ asibatéremena pũtuatĩgu, cũũrẽ cõãdiocogũdaqui. ⁹ Cũũ ñaãagú peti sicato bauáẽñoũgũ, Satanás tiãpuremena jeagũdaqui. Cũũ tutuare cuogũdaqui. Cũũ tiĩẽñoũbiro tiirémena basocãre jĩditogũdaqui. ¹⁰ Ñañarémena pecamepũ wáaadarare tiiditõẽnopetijãgũdaqui, cũã diamacũ maquẽ maĩrere boorigue wapa. Cũã netõnére booritoaya mée. ¹¹ Teero tiigũ, Cõamacũ cũãrẽ diamacũ maquẽrẽ iñamasĩrĩ tiirĩqui, cũã jĩditorere padeoáro jĩgũ. ¹² Cõamacũ diamacũ maquẽrẽ boohérare, ñañarẽ tiusénirãrẽ “múã wapa cõoa” jĩgũdaqui.

Cõamacũ múãrẽ netõnẽadarare beserigu niiwĩ

¹³ Múã marĩ Òpũ maĩrãrẽ sicatorũ Cõamacũ beserigu niiwĩ, netõnégũdu. Cõamacũ múãrẽ cũũyara sããrĩ tiirĩgu niiwĩ Espĩritu Santo tutuaremena, teero biiri múã diamacũ maquẽrẽ padeorémena. Ësã tee niipetirere wãcũrã, Cõamacũrẽ usenire ticorucujããda. ¹⁴ Ësã múãrẽ Jesuyé quetire wederigüemena Cõamacũ múãrẽ netõnérigu niiwĩ, múãcã marĩ Òpũ Jesucristo añurẽ cuorẽ maquẽrẽ cuoáro jĩgũ. ¹⁵ Teero tiirã, padeo wãcũtutuaya. Ësã múãrẽ bueriguere tiinũseyã. Tee bueriguere múãrẽ wedewũ; teero biiri tee bueriguere paperapũpũ jóawũ.

¹⁶⁻¹⁷ Jesucristo marĩ Òpũ basiro, teero biiri marĩ Pacũ Cõamacũ múã yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuari tiãro; múãrẽ padeorucujãrĩ tiãro, niipetire múã wedesere, múã tiirẽ añurẽ dícu niĩãrõ jĩgũ. Cõamacũ cũũ añurõ tiirémena marĩrẽ maĩquí; marĩrẽ wãcũtutuare niirucujããdare ticoqui; marĩrẽ too síropũ añurõ niĩãdarecãrẽ masĩrĩ tiiquí.

3

Sãibosãdutorigue

¹ Ësãya wederabiro niirã, usãrẽ biiro sãibosãya: “Ësã Òpũ, mũũye queti aperopũ boyeromena sesaaro; usãrẽ wãariborora padeorémena ñeenoãrõ”, jĩ sãĩã. ² Niipetira marĩ Òpũ Jesurẽ padeoriya. Teero tiirã, basocã ñañarã usãrẽ tiidugãre netõnẽãrõ jĩrã, sãĩĩã. ³ Marĩ Òpũ cũũ jĩrirobirora tiiquí. Teero tiigũ, múãrẽ wãcũtutuari tiinemógũdaqui; múãrẽ ñañarõ wãari jĩgũ, cãmotãgũdaqui. ⁴ Ësã tiidutĩrigüere múã diamacũ tiirã tiicú; teorora tiiwãrucujããdacu. Marĩ Òpũ múãrẽ “teorora tiirucuri tiigũdaqui” jĩ padeoã usã. ⁵ Marĩ Òpũ múãrẽ Cõamacũ maĩrere masĩrĩ tiãro. Cristo ñañarõ netõgũ wãcũtutuarirobirora múãrẽ wãcũtutuari tiãro.

“Padeya” jĩcorigue

⁶ Jesucristo marĩ Òpũ wãmemena múãrẽ ateré tiidutía: Jesuré padeogáno daderi, ùsã dutiriguere tiihéri, bapacutinemorijãña. ⁷ Múã masĩcu: Ùsã tiiriguere ññacũrõ booa. Ùsã múãmena niirã, sica diamacú niirã mee tiiwú. ⁸ Atecãrẽ sícũnorẽ wapatiripacara, yaariwũ. Teero tiirõno tiirã, ñamirĩ, bárecori bayiró peti padewũ, múãrẽ potocõdugahera. ⁹ “Ùsã bueré wapa ùsãrẽ wapatíya”, jĩ dutimasĩpacara, dutiriwũ. Ùsã padewũ, ãñuré bueré ticodugara, múãrẽ ññacũrõ jĩrã. ¹⁰ Múãmena niirã, ateré tiidutiwũ: “Padedugahegunojã yaarijãrõ”, jĩwũ. ¹¹ Siquerã múãmena niirã daderá niiré quetire tɔowú. Paderipacara, ãpẽãména wedesesodeaatiayira. ¹² Marĩ Òpũ Jesucristo wãmemena teero tiirãre ùsã biiro tiidutí, wãcũtutuare ticoa: ãñurõ yeeripũnacutiremena padeya, múãrẽ dusarénorẽ sãĩãdara.

¹³ Ùsãya wederabiro niirã, páasutiro manirõ ãñurére tiirucújãña. ¹⁴ Ùsã atipũména duticorerere netõnucãgũnorẽ ññamasĩ, bapacutirijãña, bobooro netõãrõ jĩrã. ¹⁵ Teero tiipacára, cũãrẽ ññatutirijãña. Cũãrẽ biirope wedequẽnoña sícũ múãya wedegure wederobirora.

Wedeyaponorigue

¹⁶ Marĩ Òpũ basiro ãñurõ niirecutire maquẽrẽ ticogú múãrẽ merẽã wáari, ãñurõ niirecutire maquẽrẽ ticorucujããrõ. Marĩ Òpũ múã niipetirapure niĩãrõ.

¹⁷ Yũũ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogũ, yũũ basirora jóaa. Yũũ jóarepũrĩcõrõ teero jóaa. Teero tiirã, múã “cũãrã jóayi” jĩ ññamasĩãdacu. ¹⁸ Marĩ Òpũ Jesucristo múã niipetirapure ãñuré ticoaro. Nocõrõã niĩã.

TIMOTEORE Pablo jóasugeripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yũ Pablo mũũrẽ ãñudutia. Cõãmacũ marĩrẽ netõnérigu, teero biiri Jesucristo too síropu pũtaatigudu dutirõmena yũ cũũyere wededutigu beserigu niĩã. Mũũ Jesuré padeogú, yũ macũ tiirõbiro niĩã.

Cõãmacũ marĩ Pacu, teero biiri Jesucristo marĩ Ôpũ mũũrẽ ãñurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; ãñurõ niirecutiri tiĩáro.

Diamacũ niĩhẽrere buedutiririgue

³ Yũ Macedonia ditapu wáagu, mũũrẽ bayirõ jĩĩrirobirora tiimacã Éfesopu pũtũácũmuña. Toopáre diamacũ bueherare teerẽ buedutirijãña. ⁴ Atibáreco maquẽ wedeseãmarere tũonũnũserijããrõ. Teero biiri cũãya wedera tíatopu macãrã cũã jĩĩmũãatiriguere tũonũnũserijããrõ. Teerẽ tũonũnũsera búri peti cãmerĩ cúasori tiĩádacua; Cõãmacũ tiidutirere tiirícua. Cũũrẽ padeonemóricua.

⁵ Mũãrẽ cãmerĩ maĩrĩ boogú, teero dutia. Ññañaré manirã, ãñurõ yeeripũnacũtira, jĩĩdutoro manirõ padeorã cãmerĩ maĩãdadu. ⁶ Ápẽrã teero biiriya. Noo booró wedesejãya. ⁷ Moisére dutirẽ cũũriguere buedugamicua. ãñurõ tee buerẽ maquẽrẽ masĩripacara, diamacũ tiirõbiro bueeya.

⁸ Marĩ masiã: Tee dutirẽ ãñuniã, marĩ teerẽ ãñurõ bue, diamacũ tiĩátã. ⁹ Aterẽ tũomasĩrõ booa: ãñurõ tiirã dutirẽre booriya. Biiro tiirápere dutirẽre cũũrõ booa: Dutirẽre netõnũcãrãrẽ; dutirẽre tũoridojãrãrẽ; ññañãrãrẽ; Cõãmacũ dutirẽre netõnũcãrãrẽ; Cõãmacũrẽ quioniremena ññahẽrãrẽ; cũũye buerẽ maquẽrẽ boohẽrare; pacurẽ, pacorẽ siãrãrẽ; niipetira basocãre siãrãrẽ; ¹⁰ ãpẽrãmẽna ññañarõ ñeeaperare; mũũã sesaro numiãmẽna tiirõbiro tiirãnorẽ; basocãre yaa, dúarare; jĩĩditorepirare; “Cõãmacũmena jĩĩã” jĩĩdutorare; Cõãmacũ buerẽ niipacari, merẽã buecoterare cũũrõ booa. ¹¹ Tee buerẽ Cõãmacũ netõnére queti maquẽ niĩã. Cũũ ãñunetõjõãgũ yũre tee ãñurẽ quetire buedutiwĩ.

Cõãmacũ Pablõre bóaneõ ññarigue

¹² Marĩ Ôpũ Jesucristore usenire ticoa. Cũũ yũre ññagũ, “yũ dutirẽre ãñurõ tiigũdaqui” jĩĩ wãcũgũ, cũũ buerẽre buenũnũsegudure sõnecorigu niĩwĩ. Teero sõnecogu, yũre tutuarere ticorigu niĩwĩ. ¹³ Too sugueropu yũ cũũrẽ ññañarõ wedesepacari, cũũrẽ padeorãre ññañarõ netõrĩ tiipacari, cũũye maquẽrẽ buijãpacari, yũre sõnecorigu niĩwĩ. Yũ cũũrẽ padeorẽre masĩriwu mẽna; yũ tiirẽre tũomasĩriwu. Teero tiigũ, yũre Cõãmacũ bóaneõ ññarigu niĩwĩ. ¹⁴ Marĩ Ôpũ ãñurẽ petire yũre ticowĩ. Cũũ yũre Jesucristore ãñurõ padeorĩ tiiwĩ. Cãmerĩ maĩrĩ tiiwĩ.

¹⁵ Ate yũ wedeseadare diamacũ niĩã; niipetira aterẽ padeorõ booa: Jesucristo Cõãmacũ dutirẽre netõnũcãrãrẽ netõnégãdu atibárecopare atirigu niĩwĩ. Yũrã niipetira nemorõ netõnũcãrigu niĩã. ¹⁶ Teero niipacari, Cõãmacũ yũre bóaneõ ññawĩ. Cũũ yũre teero tiirẽmena Jesucristore padeoádarare cũũ bóaneõ ññarẽre ññosuguéwi. Cũũ bóaneõ ññarẽ petirícu. Yũre bóaneõ ññarirobirora cũũrẽ padeoádarare bóaneõ ññagũdaqui. Cũũrẽ cũũmẽna catiri tiigũdaqui. ¹⁷ Teero

tiirá, Cōāmacūrē padeoré c̄uoáro; c̄ūñ añurō tiirére usenire ticoaro. C̄ūñ Ōp̄ñ niiré petirícu; diariqui; c̄ūñ bauhégu niiqui; s̄icūrā niiqui; mas̄igú niiqui. C̄ūñ niipetira Ōp̄ñ niirucujāārō. Teerora niārō.

¹⁸ Timoteo, m̄uñ ȳñ macū tiiróbiro niā. Teero tiigú, m̄uñrē dutia. Too suguerop̄ñ mar̄iya wedera Cōāmacū wāmemena m̄uñrē wedewa. C̄ūñ wed-erirobirora ȳñcā m̄uñrē ateré dutia: Tutuaromena duuro manirō añurō tiirére tiirucujāña. ¹⁹ Diamacú padeoyá. Añurō yeerip̄ñacutirucujāña. S̄iquērā añurō catirí yeerip̄ñac̄uoḁgáhera c̄ūñ Cōāmacūrē padeorére ditiri tiicúa. ²⁰ Teerora wáayu Himeneorē, Alejandre. Teero tiigú, “Satanás booró tiáro” j̄ñwā. C̄ūñ c̄ūñ booró tii, ñañarō netōāri siro, Cōāmacūrē ñañarō wedesenemoribocua s̄ucā.

2

Cōāmacūrē usenire ticoré buerigue

¹ Ateré dutis̄ugueḡuda: Cōāmacūrē usenire ticorém̄ena niipetiraye niādarere s̄āibosáya. ² Ōp̄ārārē, niipetira dutirāre s̄āibosáya. Cāmer̄iq̄uere manirō añurō niirecutiada j̄ñrā, Cōāmacū boorére tiáda j̄ñrā, basocám̄ena queorō niirecutiario j̄ñrā, c̄ūārē s̄āibosáya. ³ Mar̄i teero tiiré añuniā. Cōāmacū mar̄irē netōnéḡū teero tiirí tusaqui. ⁴ Cōāmacū niipetira netōnénorira niirí booqui. Teero biiri diamacú maquērē mas̄irí booqui. ⁵ Cōāmacū s̄icūrā niiqui. Basocá s̄icūrā niiqui basocáre Cōāmacūm̄ena wedesebosaḡu; Jesucristo c̄ūārā niirí. ⁶ C̄ūñ niipetira basocá ñañarē tiiré wapa wapatígu, diabosarigu niirí. “Teero wáaadacu” j̄ñrito jeari, tee quetire wedebauanenoyiro. ⁷ C̄ūñye quetire wededutigu, c̄ūñ beserigu niirí, Jesús ȳñare s̄ōnecorigu niirí. Judíoa niñh̄ārē buedutirigu niirí. Teero tiigú, diamacú maquērē buegu, “tee maquērē padeoyá” j̄ñ buea. Diamacūrā j̄ñrā. J̄ñditogu mee tia.

⁸ Teero tiigú, noo mar̄i wáarop̄ñ ūm̄h̄ārē cúare manirā, tutiré manirā, ñañarē manirā wāmo súum̄ōco, Cōāmacūrē s̄āirí booa. ⁹ Numiācā c̄ūñ s̄āñarucurobirora s̄āñarō booa. C̄ūārē añurō jearénorē s̄āñarō booa. C̄ūñye póa wapapacárem̄ena mamarijāārō; teero biiri c̄ūñye ōp̄ūr̄irē oromena, perla wapapacáreperim̄ena mamarijāārō; teero biiri suti wapapacáre s̄āñarā, “biro biia ȳñja” j̄ñ wācūrā mee s̄āñārō. ¹⁰ Biirope tiáro: Añurō baudugára, Cōāmacūrē padeorá numiā tiirucúrenorē tiáro. Añurō tiirém̄ena añurā niārō. Āp̄ērārē tiápu, añurō tiáro. ¹¹ Ditamanirō, padeorém̄ena añurō buerére t̄uoáro. ¹² Basocá neārī, ūm̄h̄ārē suguero numiārē buesuguerijārō booa; ūm̄h̄ārē dutirijāārō. Ditamanirō niijāārō. ¹³ Biirope niā: Cōāmacū Adánrē tiisugueyigu. Too síro Evare tiiyigu. ¹⁴ Adán j̄ñditonoriyigu. Numiōpe j̄ñditonoyigo. Teero tiinórigo niij̄gō, Cōāmacū dutirére netōñc̄āyigo. ¹⁵ Coo teero tiirí siro niipacari, numiā p̄ōnacut̄iri, c̄ūārē netōr̄i tiigúdaqui. C̄ūñ diamacú tiirém̄ena Cōāmacūrē padeorí, āp̄ērārē maírī, ñañarē manirā niirí, teero tiigúdaqui.

3

S̄onirā maquē

1 Ate diamacárã niia: Jesuré padeorí pōna macārārē sʷonígũ* sããdugagu, ãñurére tiidugágu tiii. 2 Teero tiidugáguño biiro niigú niirō booa: “Ñañaré tiigú niilĩ cūũ” jĩñoña manigú; sícōrã ñamocutigu; ñañaré tiidugágu wãcūtutuagu; ãñurō wãcũ besemasígũ; ãpērārē quioniremena ñnanogũ; wáari basoca cūũya wiipũ jearĩ, ãñurō bocagú; ãpērārē ãñurō buemenigũ niirō booa. 3 Teero biiri cūmugú, cãmerĩquẽgũ niirijãrō booa; tutiro manirō basocãre ãñurō tiigáno niirō booa. Niyeru bayirō peti ugaripéagu niirijãrō booa. 4 Cūũ cūũya wii macārārē ãñurō dutimasígũ niirō booa. Cūũ pōnarē padeorémena yuuri tiigú niirō booa. 5 Cūũ cūũya wii macārārē dutimasihẽgũ, Cõamacũrē padeorí pōna macārārē toorã nemorō cotemasiriboqui. 6 Sicato padeonacãgũ niirijãrō booa. Apetó tiigú, cūũ “yuu ãpērã nemorō upatĩ macũ niia” jĩ wãcũboqui. Cūũ teero wãcũgũ, Satanás tiiróbiro ñañarō wãcũgũ tiiquĩ. Cūũcãrē Satanãrē tiiróbiroora Cõamacũ ñañarō tiigúdaqui. 7 Teero tiirã, Jesuré padeohéracã “cūũrã ãñurō tiii” jĩnogũ niirō booa. Teero jĩriatã, cūã cūũrē wedesãbocua; Satanás cūũrē diocójãboqui sãa.

Tiápura maquẽ

8 Tiápuraçã† sʷonírã tiiróbiro padeonórã niirō booa. Diamacũ wedeserano niirō booa. Vino wãnirã, ñañaré tiirémena niyeru wapatãra niirijãrō booa. 9 Jesucristo too sugero masiña maniriguere eñorigũ niuwĩ. Teeré masijĩrã, ãñurō yeeripũnacutiremena padeorã niirō booa. 10 Cūũrē sōnecoadari sugero, cūã tiirécutirere ãñurō masirō booa. “Ñañaré tiirã niilya cūã” jĩñoña manirãrē ñnarã, sōnecoro booa. 11 Cūã ñmosãnumiãcã teerora niirō booa: Padeonórã; queti jĩhẽrã; ñañaré tiidugãra, wãcūtutuara; ãñurō tiirã niirō booa. 12 Tiápura sícōrã ñamocutiario. Cūã pōnarē, cūãya wii macārārē ãñurō dutimasĩãrō. 13 Cūã tiápupure ãñurō tiirĩ, cūãrē basocã “ãñurō tiíya” jĩãdacua. Jesucristore cūã padeorére cuiro manirō wedenemoãdacua.

Marĩ padeoré maquẽ

14-15 Timoteo, “yuu muu putopu máata wãaguda” jĩ wãcũmiã. Apetó tiigú, máata wãaribocu. Máata wãahegu, Cõamacũyara niirecutirere masiãrō jĩgũ, muurē jóaa. Marĩ Cõamacũyara Jesuré padeorí pōna macãrã niia. Marĩrã Cõamacũ catirucuguye diamacũ maquẽrē wederã niia. 16 Marĩ padeoré tiatopu masiña maniré niimiyyiro. Mecãtígã “upatĩ maquẽ niia” jĩmasiã marĩ. Ateré wãcũña:

Cristo marĩ tiiróbiro õpũãcutigu bauáyigu.

Espíritu Santo cūũrē “ãñugú peti niilĩ” jĩ masĩrĩ tiyyigu.

Ángelea cūũrē ññayira.

Cūũye quetire niipetire dita macārārē wedenoã.

Atibúrecopure basocã cūũrē padeoóya.

Cõamacũ cūũrē ãmuãsepu néemuãwayigu.

4

Diamacũ padeohéra tiiré

* 3:1 Españolmena: obispo, obispado, episcopado; portuguésmena: bispo. † 3:8 Tiápura sʷonírãrē tiápuyira ateména: Cõamacũyere bueyira; Cõamacũyere buerĩ wiire quẽnocotéyira; niyeru seecotéyira. Pecasãyemena: diácono.

¹ Atibáreco petiádari suguero wáaadarere Espíritu Santo marírē añurō masírī tiiquí. Siquērā Jesuré padeodúadacua. Wātīā jīditorere, teero biiri wātīā buerére tuonunúseadacua. ² Cúārē buerá diamacú wederábiro wedepacara, jīditoaya. Cúā wácūrēpu “ñañaniā” jīrere yunnemoriya. ³ Basocá wāmosiáduhari, cāmotáaya. Siquēñe yaarere yaadutiriya. Cōāmacūpe tee yaarere tiirigu niíwī. Teero tiirá, marí Jesuré padeorá diamacú maquērē masírā cūārē usenire ticoari siro, yaamasíā. ⁴ Niipetire Cōāmacū tiirē añurē niíā. Doorjārō booa. Cūārē usenire ticotoa, yaari, añuniā. ⁵ Cōāmacū teeré “añuniā” jītoayigu. Teero tiirá, marí cūārē usenire ticori, tee yaarere añurē wáari tiiquí.

Timoteore tiidutrigue

⁶ Mñu Jesuré padeoráre teeré wedegu, Jesucristore añurō padecotegu niicu. Teero tiigú, “marí Jesuré padeoré maquērē ynu buerucua” jīrere eñogúdacu. Teero biiri “marí bueré añurere ynu tuonunúsea” jīrere eñogúdacu.

⁷ Atibáreco maquē wedeseamarere tuorjāña. Tee marí niirecutirere tiápuria. Jīāmare niíā. Nemorō Cōāmacū boorere tiirucújāña. ⁸ Maríye opāūrī tutuari tiirē marí tiirucúri, añuniā. Cōāmacū boorépere tiiriporipereja, toorá añunemoā. Teero tiiró, marí catirí burecorire, too síropu marí niíádari burecorire añurō wáari tiicú. ⁹ Tee diamacárā niíā; niipetira teeré padeoró booa. ¹⁰ Cōāmacū catirucugu nií. Cūū niipetirare netōnégū niipacu, cūārē padeorá dícuere netōnégū nií. Cūū too síro marírē añurō tiíadarere wácūā. Teeré useniremena wácūrā, Jesucristoyere wede, ñañarō netō, bayiró padea.

¹¹ Teeré bue, tiidutiya. ¹² Mñu mamū niirémēna apērā mñurē tuodugáribocua. Teero wáari jīgū, Jesuré padeoráre añurē queoré eñoñá. Añurō wedeseya; añurō tiirécutiya; cāmerí maíñā; Jesuré añurō padeoyá; ñañaré manigú niíña. ¹³ Ynu toopú jeadari suguero, neārārē Cōāmacūye queti jóaripūrē bueñoña; cúārē “birope niirecutiya” jī wedeya; Jesuyé padeoré maquērē bueya. ¹⁴ Cōāmacū mñurē “biiro tiigúdu niigúdaqui” jīriguere tiirucújāña. Butoá mñurē ñaapeórito, teeré Cōāmacū ticorigu niíwī.

¹⁵ Teeré wácūnnuse, añurō tiirucújāña. Teero tiirí, niipetira mñu añurō tiwárere ññaadacua. ¹⁶ Mñu tiirécutirere, mñu buerere añurō wácūña, “¿diamacú niimíto?” jīgū. Teeré tiirucújāña. Teeré tiirá, mñu, teero biiri mñurē tuorácā netōnénoadacua.

5

Jesuré padeorámēna biiro tiíya

¹ Būcure tutirijāña. Mñu pacure wácūtutuare ticogú tiiróbiro wedeya. Mamarārē mñu baira tiiróbiro wedeya. ² Butoá numiārē mñu pacosánuniā tiiróbiro wedeya. Mamarā numiārē mñu baira numiā tiiróbiro ñañarō wácūrō manirō wedeya.

³ Wapewio numiā tiíápuñoña manirārē tiíápuro booa. ⁴ Wapewio coo pōna, coo pāramerā cuorí, cúā coore tiíápuaro. Cúā tiíápuremena cúāya wederare cúā padeorere eñosugéaro. Teero tiirá, cúā pacusūmuārē, ñecūsūmuārē tiíápuacámecua cúārē masōrigue wapa. Teero tiiré Cōāmacū ññacoropu añurē niíā. Cūū teeré ññagū, useniquí. ⁵ Wapewio tiíápuya manigō sícō niigōpe Cōāmacū tiíápurere yueco. Teero tiigó, búrecori, ñamirí teero sáirucújāco. ⁶ Wapewio coo booró tiíámajāgō, catigó niipaco, diariigobiro niitoaco. ⁷ Teeré

niipetirare tiidutíya, “cúã wapa cwoóya” jĩña manirá niĩrõ jĩgũ. ⁸ Maríya wederare wéepeoro booa. Nemorõ maríya wii macārãpere wéepeoro booa. Wéepeohera cúã “Jesús dutirére tiiáda” jĩrira niipacara, “cũũ dutirére tinemória” jĩrãno niíyya. Jesuré padeohéra nemorõ ñañarã niicua.

⁹ Wapewia numiãrẽ tiápunoãdarare biiro biigónorẽ jóatuya: Вучоó sesenta cãmari nemorõ cwogóre, sícãrẽ manuc̄timirigore jóatuya. ¹⁰ Basocá “coo ãñurõ tiyo” jĩnorigo niĩrõ; coo põnarẽ ãñurõ masõrigo niĩrõ; basocá cooya wiipũ jeari, ãñurõ tiirigo niĩrõ; Jesuré padeorãre tiápurigo niĩrõ; ñañarõ netõrãrẽ tiápurigo niĩrõ; ãñurẽ apeyenó tiirucúrigo niĩrõ.

¹¹ Wapewia numiã mamarãrẽ jóaturijãña. Apetó tiirã, Cristoyere tiidugáro nemorõ ãmãmena niidugara, manuc̄tidugacua. ¹² Cúã “Cristoye dícare tiiáda” jĩriguere tiidúra, cúã basiro wapa cwocúa. ¹³ Wiseripú dícu wáara, daderã posacua. Daderã dícu posaricua; quetipíra posacua. Æpërãrẽ niipetire cúãyere sãñã, wedeseya manirénorẽ wedepaticua. ¹⁴ Teero tiigú, wapewia numiã mamarã niirãnorẽ manuc̄tiri booa sũcã. Põnuc̄tiaro. Cúãye wiseri macārãrẽ ãñurõ ññanũusearo. Cúã teero tiirí, marírẽ ññatutira “cúã ñañarẽ tiíyya” jĩmasíricua. ¹⁵ Siquerã wapewia numiã Cristoyere tiidútoa, Satanás boorẽpere tiirã tiáyira.

¹⁶ Jesuré padeogó o padeogó cúãya wedego wapewiore tiápuaro. Jesuré padeorí põna macārãrẽ cotedutirijãrõ. Teero tiirã, ãpërã wapewia numiã tiápuya manidójãrãpere tiápumasĩadacua.

¹⁷ Butoá dutirá múãrẽ ãñurõ dutirãre ãpërã nemorõ padeoró booa. Butoá dutirá múãrẽ Cõãmacũye buerãpere toorã nemorõ múã cworẽmena tiápuro booa. ¹⁸ Cõãmacũye queti jóaripũrũ tee maquẽrẽ queorẽmena jĩã: “Wecu trigore wãñiãrĩ, useropũ tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadugagu, yaaaro”. Aperopú jĩã: “Padegãre cũũ paderẽ wapa wapatiro booa”.

¹⁹ Butoá menamacãrẽ sícũ wedesãrĩ, tuorijãña. Puarã, ññãrã ññarira wedesãrĩrũ, tuoyá. ²⁰ Cúã ñañarẽ tiirucúrare niipetira ññacoropũ tutiya, ãpërã cuiaro jĩgũ.

²¹ Cõãmacũ ññacoropũ, marĩ Òpũ Jesucristo ññacoropũ, ángelea cũũ beserira ññacoropũ mũnrẽ dutia: Уни mũnrẽ tiidutirere niipetirare sícãrĩbiro tiyyá. Мнũ tũsarã dícare ãñurõ tiirijãña. ²² Cõãmacũye padeadarare sõnecoadari suguero, ãñurõ ññãña mũn ññamasĩremena potocõrõ manirõ. Мнũ ñañarẽ tiirãre besegu, cúã tiiróbirora tiigú niisotoapeobocu.

²³ Мнũrẽ páaga pũnirĩ, oco dícu sínirijãña. Vino péero sĩniñã. Naĩrõ diagu wãmecũtia mũnũ.

²⁴ Siquerãrẽ cúã ñañarẽ tiirẽ masĩnotoaa, cúãrẽ cúã ñañarẽ wapa ticoadari suguero. Æpërãpẽre cúã ñañarẽ tiirẽ too síropũ masĩnoãdacu. ²⁵ Teerora ãñurõ tiirẽcã máata masĩnoã. Apeyẽ ãñurõ tiirẽ masĩña manipacáro, bauheropũ niidoa tiiricu.

6

¹ Jesuré padeorã padecotera cúãrẽ dutirãre bayiró padeorẽmena ññarõ booa. Cúã teero tiirí, Cõãmacũrẽ, marĩ buerẽre ãpërã ññarõ wedesericua. ² Cúãrẽ dutirá Jesuré padeorã niirĩ, bayiró cúãrẽ padeoró booa. “Marĩ tiiróburo Jesuré padeorã niĩã” jĩpacara, “marírẽ duti netõnucãmasĩriya” jĩrijãrõ booa. Toorã tiinemósãñũ cúã dutirẽre ãñurõ padecotero booa. Cúã biiro

padecotera, cúa tiiróbiro padeorá, cúa maĩrãrê tiápura tiíya. Teeré bue, wãcütutuare ticoya cúãrê.

Merêã buerá tiiré

³ Sícü mããrê merêã buegúno marĩ Õpü Jesucristoye añurê buerére padeoríqui. “Cõãmacü boorére tiirucújãña” jĩ buerére booríqui. ⁴ “Ãpêrã nemorõ masĩgú niĩã” jĩ wãcũpacu, masĩroidojãqui. Basocã wedeserecõrõ “niiria” jĩrucuqui, cãmerĩtutidugagu. Teeména cãmerĩ ñnatutire, cãmerĩ ñnadugahere, ñañarõ buijãre, ãpêrãrê ñañarõ wãcũre wáanucãã. ⁵ Cúa ñañarê dícu wãcũrucura, diamacú maquêrê masĩhêrã, cãmerĩtuticua. “Cõãmacũyere padera, pairó wapatáadacu”, jĩ wãcũcua. Cúãnorê bapacutirijãña. ⁶ Cõãmacũyere añurõ padera, añurê peti cuotóaa. Teerora niĩã, marĩ cuoréména usenirĩ. ⁷ Marĩ atibárecopare bauára, apeyenó néeatiriwu; diaracã, apeyenó néewaricu. ⁸ Marĩ suti cuoréména, yaaré cuoréména useniãda. ⁹ Pee cuodugára ñañarê tiidugárere nucãricua. Satanás cúãrê máata diocómasĩqui. Cúa boonemósãre maquê dícuere wãcũcua. Tee maquêrê bayiró wãcũréména ñañarõ netõ, ñañarõ tiinóãdacua. ¹⁰ Niyeru bayiró peti ugaripeáreména niipetire ñañarê niinucãã. ãpêrã niyeru boonemósãreména Jesuré padeorére duujãcua. Teero tiirá, cúa catirí barecore ñañarõ netõcúa.

Pablo Timoteore añurê tiidutrigue

¹¹ Mũupeja Cõãmacũrê añurõ maĩgú, tee niipetirere boosããrijãña. Biirope ti-iyá: Añurére tiirucújãña; Cõãmacü boorére tiirucújãña; cãurê padeoyá; cãmerĩ maĩñá; ñañarõ netõpacú, wãcütutuaya; ãpêrãrê añurõ tiirucúya. ¹² Mũu tutuaro jeatuaro wãcütutua, Cõãmacũrê padeorucújãña. Catiré petihérede duurijãña. Cõãmacü catiré petihére ticogú mũurê beserigu niiwĩ. Pau tuocóropu mũu Jesuré padeorére wedewu. ¹³ Cõãmacü niipetirare catiré ticogú ññacoropu, teero biiri Jesucristo cúa niirecutirere Poncio Pilatore wederigu ññacoropu mũurê tiidutía: ¹⁴ Yũũ dutiré niipetirere wasoró manirõ wedeya. “Cũũ wapa cuoi” jĩñã manigú niĩña, tée marĩ Õpü Jesucristo putuãatiripu. ¹⁵ Cõãmacü queorí bareco jeari, Jesús putuãatigüdaqui. Cõãmacü añunetõjõãgũ niĩ; cãũ sícũrã niipetirare dutigú niĩ. Õpãrã Õpü niĩ. ¹⁶ Cãũ sícũrã catirucugu peti niĩ. Cãũ bayiró asibatégũ niirõpu sícü basocú jeamasĩriqui. Sícü cãurê ññariyigu; cãurê ññãña maniã. “Cãurê niipetira padeoáro; cãũ tiidugárere tiirucújãqui” jĩãrõ niipetira. Teerora niĩãrõ.

¹⁷ Pee apeyé cuorá “ãpêrã nemorõ niĩã” jĩrijããrõ. Cúa cuoréména “añurõ wáaadacu” jĩ usenirijããrõ. Cúa cuoré petijõããdacu. Teero jĩrõno tiirá, “Cõãmacũména añurõ wáaadacu” jĩ useniãrõ. Cõãmacü marĩrê niipetire marĩ cuorére ticoi, useniãrõ jĩgũ. ¹⁸ Pee apeyé cuorá añurê tiárõ; pee añurõ tiirére cuoáro. Cúa cuoréména tiápuaro. ¹⁹ Cúa teero tiirí, Cõãmacü putopu cúãye añurê niĩãdacu. Toopú niirê petirícu. Teero tiirá, catiré petihére buãaadacua.

Dutiyaonorigue

²⁰ Timoteo, Cõãmacü mũurê wededutigü cũũriguere añurõ tiiyá. Atibáreco maquê wedesere búri niirére tuorijãña. Noo booró bueãmajãrãrê tuorijãña. Cúa “masiã” jĩrê masĩrê peti mee niĩã. ²¹ Siquêrã tee masĩrê buerá Jesuré padeomíriguere duujãrira niiwã.

Cõãmacü mũurê añurê ticoaro.

Nocõrõrã niã.

TIMOTEORE Pablo marí jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yũn Pablo mũnrẽ ãñudutia. Yũn Cõãmacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigũ, cãũ ticocorigũ niã. Teero biiri ateré cãũ “tiigũda” jĩriguere yũn wederĩ booqui: “Cõãmacũ Jesucristomena niirãrẽ catirẽ petihére ticoqui”. Timoteo, yũn mũnrẽ maĩã; mũn yũn macũ tiiróbiro niã.

Cõãmacũ marí Pacũ, teero biiri Jesucristo marí Ôpũ mũnrẽ ãñurẽ ticoaro; bóaneõ iñaarõ; ãñurõ niirecutiri tiáro.

Jesucristoye quetire padeó, buerucyua

³ Yũn ñecũsũmaã Cõãmacũrẽ padeorírobirora yũncã ãñurõ yeeripũnacutiremena padeóa. Ñamirĩ, bárecori yũn sãirécõrõ mũnrẽ wãcũã. Mũnrẽ wãcũgũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. ⁴ Yũn wáari báreco mũn utiriguere wãcũrucua. Teero tiigũ, yũn bayiró usenigũda jĩgũ, mũnrẽ bayiró iñadugaga. ⁵ Mũn jĩdutoro manirõ Jesucristore padeorere yũn wãcũã. Mũn ñecõ Loida, teero biiri mũn paco Eunice padeosũguéwa. Yũn masĩjãã: Mũncã teerora padeonũnũsegu tiicú.

⁶ Teero tiigũ, ateré mũnrẽ wãcũrĩ tia: Too sũgueroru yũn mũnrẽ ñaapeóri, Cõãmacũ mũnrẽ “biiro tiigũda niigũdaqui” jĩrigu niiwĩ. Tee masĩré ticorere tiirucujãña. ⁷ Cõãmacũ marĩrẽ Espiritu Santore ticogu, cuiro manirõ niarõ jĩgũ ticorigu niiwĩ. Teero cuirono tiigũ, Espiritu Santo marĩrẽ tutuari tiiquĩ; cãmerĩ maĩrĩ tiiquĩ; ãñurõ tiirere besemasĩrĩ tiiquĩ. ⁸ Teero tiigũ, marí Ôpũye quetire wedegu, boborijãña. Yũn teeré wederé wapa peresuwiiru duigũcãrẽ bobosãrijãña. Biirope wãcũña: “Tee queti wederé wapa yũncã ñañarõ netõpacú, Cõãmacũ tutuare ticorémene nucãjãgũda”, jĩ wãcũña. ⁹ Cõãmacũ marĩrẽ netõnérigu niiwĩ. Marí cũyara ãñurã niirĩ boogũ, beserigu niiwĩ. Marí ãñurẽ tiirĩ iñagũ mee beserigu niiwĩ. Cũpe marĩrẽ ãñurõ tiigũda jĩgũ, beserigu niiwĩ. Biiro biia: Atibáreco tiádari sũguero, Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiigũda jĩgũ, Jesucristo marĩrẽ netõnéãdarere wãcũrigu niiwĩ. ¹⁰ Atitó marĩrẽ ãñurõ tiirere eñogũ, Jesucristo marĩrẽ netõnégũrẽ ticodiocorigu niiwĩ. Jesús marí dianetõboriare netõnérigu niiwĩ. Marí cãũ netõnére quetire padeorã “catirẽ petihére cuoa” jĩmasiã.

¹¹ Cõãmacũ tee netõnére quetire yũre wededutirigu niiwĩ. Tee quetire yũre buedutirigu niiwĩ. Cũyere wededutigu yũre beserigu niiwĩ. ¹² Tee quetire wederé wapa yũn bayiró ñañarõ netõã. Teero ñañarõ netõpacú, boboría. Yũre tee queti wededutirigũre masiã. Teero tiigũ, ateré jĩã yũnja: “Cãũ yũre cũiriguere coteyapacutigũdaqui, té cãũ pũtaatigupũ”.

¹³ Yũn mũnrẽ diamacú bueriguere bueya. Jesucristore padeorémene, cãmerĩ maĩrémene bueya. ¹⁴ Ápẽrã tee quetire wasorĩ jĩgũ, Espiritu Santo marĩpũre niigũ tiãpuremena Cõãmacũ mũnrẽ wededutigu cũiriguere diamacú bueya.

¹⁵ Mũn masĩtoacu: Niipetira Jesucristore padeorã Asia macãrã yũre cõãwapetijõãwã. Cããmena niiriracã Figelo, teero biiri Hermógenes teerora tiiwã. ¹⁶ Onesíforo doca teero tiiríwi. Cõãmacũ cãũrẽ, cãũya wii macãrãrẽ bóaneõ iñaarõ. Sicãrĩ mee Onesíforo yũre wãcũtutuari tiiwĩ. Yũn peresuwiiru

niipacari, yũre bobosãriwi. ¹⁷ Bobosãrõno tiigú, Romapũ jeagũ, yũre ãmaãrigũ niĩwĩ, tée buagũpũ. ¹⁸ Marĩ Õpũ basocãre wapa tiĩadari buřeco jearĩ, Onesifore bõaneõ ññaãrõ. Cũũ Éfesopũ marĩrẽ tiĩapuriguere mũũ ãñũrõ masĩcu.

2

Surara ãñũgú tiirõbiro niĩña

¹ Timoteo yũũ macũ tiirõbiro niigú, Jesucristo mũũrẽ ãñũrõ tiiquĩ. Tee ãñũrõ tiirémẽna Cõãmacũ mũũrẽ tutuarere ticoaro. ² Yũũ paũ basocá tuocõropũ bueriguere mũũ tuowú. Teeré buemasĩrãrẽ mũũ padeorãre buenetõneña. Mũũ teero tiirĩ, cúãcã ãpẽrãrẽ bueadacua.

³ Mũũ surara ãñũgú tiirõbiro niĩña; Jesucristo mũũrẽ dutigú niĩ. Surara ññaarõ netõgú nucãrõbirora nucãñá mũũcã. ⁴ Surara cãũrẽ dutigú cãũmena useniãrõ jĩgũ, surara niĩhẽrãbiro tiirĩqui. ⁵ Teerora sũcã caturĩ basocũ “biirope wáaya” jĩ dutirere tihégu, wapatãriqui. ⁶ Teerora wesepú ãñũrõ padegũcã tiiwese maquẽ ote ducacutirere dúa wapatãmasĩqui. ⁷ Tee yũũ wederere wãcũũũũũyeya. Mũũ teero tiirĩ, marĩ Õpũ niipetirere mũũrẽ tuomasĩrĩ tiigũdaqui.

⁸ Jesucristore wãcũña: Cũũ diarigũ niipacu, masãrigũ niĩwĩ; David pãrãmi niĩũũũũũũũũ niĩ. Yũũ cãũye queti ãñũrẽ quetire wedegu, teeré wedea. ⁹ Tee queti wederé wapa yũũ ññaarõ netõgú; ññaarẽ tiigú tiirõbiro peresuwiipũ niĩ. Cõãmacũye quetipeja niipetirõpũ niipetitoa. Tee quetipe yũũ peresuwiipũ biadũpõrigũ tiirõbiro niiria. ¹⁰ Teero tiigú, Cõãmacũ beserirare ãñũrõ wáaaro jĩgũ, ññaarõ netõã. Jesucristo cãũrẽ netõnérĩ boogá. Teero biiri cúã cãũmena cãũ ãñũrõ niirõpũ niirucuri boogá. ¹¹ Ate diamacú jĩrẽ niĩã:

Marĩ Jesucristomena diarirabiro niirã, cãũmena catiré petihére cõoãdacu.

¹² Marĩ ññaarõ netõrere nucãjãrã, cãũ Õpũ niirõpũ cãũmena dutirá niĩadacu. “Cãũrẽ masĩriga” jĩrĩ, cãũcã “masĩria” jĩgũdaqui.

¹³ Marĩ cãũrẽ ãñũrõ padeoriatã, cãũpe niipetire “biiro tiigũda” jĩriguere diamacú tiirucúqui.

Cũũ sũcãrĩ jĩĩditomasĩriqui.

Cõãmacũrẽ ãñũrõ padecotegu

¹⁴ Mũũ buerãre teeré wãcũrĩ tiiyá. Teero biiri marĩ Õpũ tuocõropũre cãũrẽ “nocõrõrã wedeseya búri niiré wedesere maquẽrẽ” jĩña. “Tee wedesere wapamanĩã; mũãrẽ tuorãre ññaorã tia”, jĩña. ¹⁵ Mũũre Cõãmacũ mũũrẽ “ãñũrõ tiĩ” jĩrĩ tuodũgágu, mũũ jeatuario niirucujãña. Cãũyere diamacú wedeya. Teeré tiigú, boboricu. ¹⁶ Atibũřeco maquẽ wedeserere búri niirẽre tuorĩjãña. Teeré wedesera jõõpemena nemorõ ññaarã wáacua. ¹⁷ Cũũ wederere cãmi marĩye õpũũrĩpũ sesajõãrõ tiirõbiro ãpẽrãrẽ pẽnipéawacu. Himeneo, Fileto wãmecutira cúã buerémẽna tee bóare tiirõbiro basocãre ññaõãyira. ¹⁸ Diamacú maquẽrẽ wederiyira; merẽãpe wedeayira. “Diarira masãtoarira niĩwã”, jĩ wedeayira. Cũũ teero wederémẽna ãpẽrãpé “¿sũãpeja deero padeoãdarye?” jĩ wãcũãyira. ¹⁹ Cõãmacũ wedesere cũũrigue doca tutuari wii weenũcõrigue tiirõbiro niĩã. Cũũ wedesere wasorĩã. Biiro niĩã: “Marĩ Õpũ cãũrẽ diamacú

padeoráre masíqui";* teero biiri "niipetira 'Jesucristo уму Òpū niirí' jĩrã ñañare tiirére duujãrõ", jĩ jóatunoã.

²⁰ Ate queorére wedeguda: Sícá pee apeyé cuogúya wiipare pee nicu. Oromena tiirígue, platamena tiirígue niicu. Teero biiri apeyé yucáména tiirígue, diiména weerigue niicu. Ññarã jeará jeari, ãñurére péocua. Apebárecorire búri niiré péocua. ²¹ Marí ate tiiróbiro ñañarére tiihéra, ãñuré dícu péore tiiróbiro niíadacu. Marí Òpúyara peti niíadacu. Cúu niipetire ãñurõ tiidutírere diamacú tiíadacu.

²² Teero tiigú, муу mamarã bayiró ugaripéarenoré tiiríjãña. Biirope tiiyá: ãñurére tiirucújãña; Cõãmacüré padeoyá; cámerí maíñá; ãñurõ niirecutiya. Ññaré tiihéramena Cõãmacüré sãirãmena niíña. ²³ Cámerítutidugara wedeseãmajãrere jĩapurijãña. Муу masícu: Муу cúãmena teero wedeseri, cámerítutire wáaadacu. ²⁴ Marí Òpüré padecoteguno cámerítutirijãrõ booa. Biirope booa: Niipetiramena ãñurõ niirõ booa; ãñurõ buemasirõ booa; basocá noo booró tiiãmajãrere teero tũgueñajãrõ booa; ²⁵ meréã wãcürãré cúaro manirõ "biirope niíã" jĩ wedero booa. Cõãmacú cúãré cúã ñañaré tiirére wãcúpati, wasorí tiibóqui; cúã waso, diamacú maquêrë masíadacu. ²⁶ Teeré masírã, cániwãcãrãbiro niíadacu. "Wãtĩãré dutigú mariré peresu niirãbiro cuomírigu niiwĩ, cúu boorére tiíadarare", jĩ masírã, cúu dutirére tiidújãadacu.

3

Atibúreco petiádari suguero wáaadare

¹ Муу ateré tuomasíña: Atibúreco petiádari suguero pee ñañaré wáari, wisio niíadacu Jesuré padeoráre. Biiro wáaadacu: ² Basocá cúãye maqué dícre booádacu; niyerure maíadacu; "biiro biiráno niíã úsãjã" jĩ wãcúãadacu; "ãpërã nemorõ niinetõnucãã" jĩ wãcúãadacu; ñañarõ jĩãadacu; cúã pacusũmuãrë netõnucãjããadacu; ãpërã cúãrë ãñurõ tiipacári, "múã úsãrë ãñurõ tiíawũ" jĩriadacu; Cõãmacüré quoníremena ññariadacu; ³ cúãya wederare maíriadacu; bóaneõ ññaridojããadacu; queti jĩãmajãrã niíadacu; cúã booró ñañaré tiidugãrere tiíadacu; ãpërãrë ñañarõ netõrĩ tiíadacu; ãñurére booriadacu; ⁴ cúã menamacãrã niimirare ñañarõ tiíadacu; "deero wáaadari" jĩ wãcühërã, noo booró tiiãmajããadacu; "ãpërã nemorõ uputí macãrã niíã" jĩ wãcúãadacu; Cõãmacúpere wãcürõno tiirã, usenire dícre wãcúãadacu; ⁵ Jesuré padeorã tiiróbiro baupacára, Cõãmacú cúu tutuaremena cúãrë wasorí boorícu. Cúãnomena bapacutiãmarijãña.

⁶ Cúã menamacãrãno biiro tiicúa: Basocáre ññarã jea, wedesemeniremena cúãye wiseripu sããwacua. Toopú numiã wãcütutuharere tiidítócu. Cúã numiã pee ñañaré tiiré wapa cuorã niijrã, cúã ñañaré tiiré dícre wãcúcu. Teero tiirã, jĩditora "múãrë ãñurõ bue, tiíapuada" jĩrĩ, useniremena tuocúa. ⁷ Cúã pee tuopacára, diamacú maquêrë tuomasíridojãcu. ⁸ Cúãrë jĩditora, Janes, Jambres tiiróbiro niicua. Cúã Moisére netõnucãyira.* Tee tiiróbiro jĩditorape diamacú maquêrë cãmotácu. Ññarõ wãcüríporira niicua; diamacú padeomasíricua. ⁹ Cúã teero tiipacára, yoari jĩditomasíriadacu. Máata niipetira cúã wedeseri tuorã "jĩditorepira niíya" jĩãadacu. Teero wáayiro Janes, Jambre-mena.

* 2:19 Números 16.5. * 3:8 Éxodo 7.9-13.

Pablo Timoteore dutiturigüe

¹⁰ Mũrepeja yũũ buerére, yũũ tiirécutirere, yũũ tiidugáre mũũ tũonũnásea. Yũũ Cõãmacũrẽ padeorére, cúaherere, cámerĩ maĩrére, merẽã wáari wãcũtuuarere mũũ masiã. ¹¹ Basocá yũũre ñañarõ tiirí, yũũ ñañarõ netõrére masiã. Antioquíaru, Iconiõru, Listraru yũũre wáariguere, yũũ ñañarõ netõríguere mũũ masiã. Yũũ ñañarõ netõpacári, teero wáarecõrõ marĩ Òpũ yũũre netõrĩ tiiwí. ¹² Ate diamacũrã niĩã: Niipetira Jesucristore padeorã Cõãmacũ booré tiidugáre ñañarõ tiinõãdacua. ¹³ Ñañarã, jĩĩditori basoca ñañanemorõ tiãdacua. Æpẽrãrẽ jĩĩditorobirora cũãcã jĩĩdionoãdacua.

¹⁴ Mũrepeja mũũrẽ bueriguere, mũũ “diamacũrã niĩã” jĩĩriguere padeorucujãña. Mũũrẽ buerirare mũũ ãñurõ masiã. ¹⁵ Mũũ wĩmagũpura Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ masĩncãwũ. Teeré buegu, ateré masiãwũ: Jesucristore padeorẽmena netõnénoã. ¹⁶ Cõãmacũ cãũye queti jóaripũ maquẽrẽ jóarira cãũ masiré ticorẽmena jóarira niĩwã. Teero tiiró, tiipũ maquẽ marirẽ buea; marĩ ñañarẽ tiirére masirĩ tiia; marĩ ñañarẽ tiirére quẽnodutĩã; marĩ ãñurõ tiãdarere buea. ¹⁷ Cõãmacũ tiipũrẽ cũũrigũ niiwĩ, cãũrẽ padeonũserare niipetire ãñurére tiĩaro jĩĩgũ.

4

¹ Jesucristo marĩ Òpũ pũtũaatigũdaqui. Cãũ atigũ, catirãre, diarirare wapa tiigũdaqui. Marĩ Òpũ niijĩgũ, dutigũdaqui. Teero tiigũ, cãũ ññacorõru, teero biiri Cõãmacũ ññacorõru mũũrẽ ateré tiidutĩã: ² Cõãmacũye quetire wedeya. Mũũ noo wáaro basocá tũodugáre, teero biiri tũodugáheracãrẽ jĩĩnemoña. Cãũrẽ diamacũ wãcũrĩ tiiyã; cũã ñañarẽ tiirí, ãñurõmena wedeya; “biirope niirecutiya” jĩĩ wedeya. Teeré buegu, cúaro manirõ wedeya. ³ Too síropure basocá ãñurẽ buerére boorĩãdacua. Cãũrẽ bueadarare ãmaããdacua. Cũã booré tiidugári, cãũrẽ buerãpe cũã tũõsẽnare díçure wedeãdacua. ⁴ Cũã diamacũ maquẽrẽ tũorĩãdacua. Niipetire jĩĩãmajãrepere tũorã wãaadacua. ⁵ Mũrepeja mũũ tiirére ãñurõ wãcũ, niijãña. Mũũrẽ ñañarõ tiirí, teeré nũcãñã. ãñurẽ quetire wedeya. Mũũrẽ paderé cũũriguere peotĩjãña.

⁶ Yũũ catinemoritu niiga. “Yũũre sãããdaro pẽerogã dũsacũ”, jĩĩ tũgueñaã. ⁷ Cuturĩ basocũ cutũjeãgũdũ tiirõbiro yũũre paderé cũũriguere yaponógũ tiia. Niituroõru cutũjeãgũ tiirõbiro yũũ paderére peotĩtoaa. Yũũ sicato padeorĩguere padeoyarãcutĩtoaa. ⁸ Mecũtĩgãrẽ yũũ ãñurõ tiirĩguere wapa ticonõãdare ãmũãsepu niitoacu. Marĩ Òpũ wapa tiigũ niĩĩ. Cãũrã cãũ basocãre wapa tiãdari bũrecomũ yũũre tee ãñurére ticogũdaqui. Yũũ díçure ticorĩqui; niipetira cãũrẽ padeorãre cãũ pũtũaatiadarere yuerãcãrẽ ticogũdaqui.

Pablo cãũye maquẽrẽ wederigüe

⁹ Máatasãñurõ yũũre ññagũ atiya. ¹⁰ Demas atibãreco maquẽrẽ maĩnetõnũcãqui. Teero tiigũ, Tesalõnicaru yũũre cõãjõãwĩ. Crescente Galaciaru wáawi. Tito Dalmaciaru wáawi. ¹¹ Lucas díçure yũũmena niĩĩ. Marcõre ãmaãña; mũũmena atiaro. Cãũ yũũre ãñurõ tiãrapumasĩ. ¹² Yũũ Tĩquicore Èfesõru ticowũ. ¹³ Mũũ atigũ, yáaro sutirõ asibusũro sotoã macãrõrẽ néeatiya. Too Troas macã Carpoya wiipũ cũũwã. Teero biiri yé paperatũnurĩrẽ néeatiya. Wáicũra caserimena jóarigüe, yé caserire bayirõ boogã.

¹⁴ Alejandro cōmeména apeyenó tiigú yũre ñañarõ tiiwí. Cõãmacũ marĩ Õpũ cũ tiiriro jeatuaro cũrẽ ñañarõ tiigúdaqui. ¹⁵ Mũpeja cũrẽ cuiya, yũre teero tiirí jĩgũ. Cũ marĩ buerere booridojãwĩ.

¹⁶ Queti beserí basoca yũre sãĩñánucãri bareco sícũnopera yũre tiápura jeariwa. Niipetira yũre cõãwarira niiwã. Cõãmacũ cũã teero tiiriguere acabóaro. ¹⁷ Cõãmacũpeja yũre tiápuwi; yũre tutuare ticowi. Teero tiigú, Jesucristoye quetire wedepetijãwũ, niipetira judíoa niihẽã tãoáro jĩgũ. Cõãmacũ yũre quioré watoarũ niigũrẽ netõnéwĩ. ¹⁸ Teero biiri marĩ Õpũ niipetire yũre ñañarõ wãadarere netõrĩ tiigúdaqui. Ɛmũãsepũ cũ Õpũ niigõrũ yũre néewagũdaqui. “Ãñunetõgũ niĩ”, jĩrucujããda cũrẽ. Teerora niĩãrõ.

Ãñudutiyaɓonorigue

¹⁹ Prisca, * Aquila ãñuãrõ. Teero biiri Onesíforoya wii macãrãcã ãñuãrõ. ²⁰ Erasto Corintorũ putuácũmuwĩ. Trófimo diarecutigure Miletorũ cũũatiwũ. ²¹ Mũ máatasãñurõ pũuriro sũguero atiya. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, teero biiri niipetira Jesuré padeorã mũãrẽ ãñudutiya.

²² Marĩ Õpũ mũmema niĩãrõ. Cõãmacũ mũã niipetirare ãñuré ticoaro. Nocõrõã jóaa.

* 4:19 ãpẽrã coore Priscila jĩyira.

TITORE Pablo jóaripũ

Ññuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũrẽ padecotegu Jesucristo cãũyere wededutigũ beserigu niĩã. Cõãmacũ cãũ beserira cãũrẽ ãñurõ padeorẽmena niirecutiario jĩĩgũ, yũũre wededutigũ cũũwĩ. Diamacũ maquẽrẽ cãã masĩãrõ jĩĩgũ, yũũre cũũwĩ. Cãã tee padeorẽ cuorã Cõãmacũ boorere tiicúa. ² Cãã padeorẽmena “Cõãmacũ marĩrẽ catirẽ petihẽre ticotoajĩyi” jĩĩ wãcũbayaadua. Cõãmacũ cãũ atibũreco tiĩadari suguero, “catirẽ petihẽre ticogũda” jĩĩtoarigu niĩwĩ. Cãũ jĩĩditori. ³ Mecũtĩgã cãũ jĩĩrito jeari, cãũye queti masĩnorĩ tii. Cõãmacũ marĩrẽ netõnẽgũ yũũre tee quetire wededutiwi.

⁴ Tito, yũũ mũũrẽ ãñudutia. Marĩ sĩcãrĩbĩro Jesurẽ padeorã niĩã. Teero tiigũ, mũũ yũũ macũ tiirõbĩro niĩã.

Cõãmacũ marĩ Pacy, teero biiri Jesucristo marĩrẽ netõnẽgũ mũũrẽ ãñurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; ãñurõ niirecutiri tiĩaro.

Pablo Titore buedutirigue

⁵ Yũũ mũũrẽ Creta nacũrõpũ cũũatiwũ, marĩ tiirĩguere peotĩaro jĩĩgũ. Macãrĩcõrõ butoã dutirãre sõnecoaya, Jesurẽ padeorãre sũonĩãrõ jĩĩgũ yũũ mũũrẽ dutirĩrobĩrora. Biiro jĩĩwũ: ⁶ “Butoã menamacũ niigũdu wapa cuohẽgu niĩãrõ; sĩcõrã namocutigũ niĩãrõ; cãũ põna Jesurẽ padeorã niĩãrõ; ‘cãũ põna duuro manirõ ññaarẽ tiĩya’ jĩĩña manirã niĩãrõ; ‘dutirẽre tuorĩdojãrã niĩya’ jĩĩña manirã niĩãrõ”, jĩĩwũ. ⁷ Sĩcũ Jesurẽ padeorãre sũonĩgũ Cõãmacũye maquẽrẽ dutibosagu niĩĩ. Teero tiigũ, “cãũrã ññaagũ niĩĩ” jĩĩña manigũ niĩãrõ. Cãũ boorõ dícu tiidugãgu niirijããrõ. Cũagu, cũmugũ, cãmerĩquẽgũ, ññaarẽ tiirẽmena niyeru wapatãgu niirijããrõ. ⁸ Wãari basocã cãũya wiipu jeari, boca, cãnirẽ ticogũ niĩãrõ. ãñurẽ tiigũ niĩãrõ. ãñurõ wãcũ besemasĩgũ niĩãrõ. ãpẽrã ññacoropũ diamacũ maquẽ tiigũ niĩãrõ. Cõãmacũ boorõ tiirucũgu niĩãrõ. Ññaarẽ tiidugãpacy, tiihẽgu niĩãrõ. ⁹ Cõãmacũye diamacũ maquẽ cãũrẽ bueriguere tiidũrijãrõ booa. Teero tiigũ, ãpẽrãrẽ Jesucristoye queti diamacũ buerẽmena wãcũtutuari tiimasĩqui. Tee buerẽre merẽã wedesecoterare diamacũ wãcũrĩ tiimasĩqui.

¹⁰ Pacy dutirẽre tuorĩdojãrã niĩya. Cãã noo boorõ wedesenetõrã, teero biiri jĩĩditoremena wederã niĩya. Pacy teero tiirẽcutira niicua “cõnerĩgu yapa casero widetãya” jĩĩri põna menamacãrã. ¹¹ Cããrẽjã buerijãrõ booa. Cãã buerẽmena pacy sicũpõna sicawĩ macãrãrẽ posari tiicúa. Niyeru wapatãdugara, bueya manirẽnorẽ buẽãmajãcua.

¹² Too sugueropũ tiinucũrõ Creta macũ queti jóari basocy tiidita macãrãrẽ jóarĩgu niĩwĩ: “Creta macãrã jĩĩditorepira niĩya. Wãicũra cũara tiirõbĩro bóaneõ ññarẽ cuohẽra ãpẽrãrẽ ññaarõ tiĩya. Yaawãnirã, sũnarẽpira niĩya”. ¹³ Cãũ diamacũ jóagũra tiiyĩ. Teero tiigũ, too macãrã Jesurẽ padeorãrẽ ãñurõ jĩĩmeniremena wedeya, cãã diamacũ padeoãro jĩĩgũ. ¹⁴ Mũũ teero tiihẽri, cãã judĩoa cãã wedeãmare quetire tuonũnãsebocua; diamacũ maquẽrẽ boohẽraye dutirẽre tiinũnãsebocua.

¹⁵ Basocá sīquērā ãñuré wácū t̃agueñarārē niipetire ãñuré niicu. Āpērā padeohéra, ñañarō wácū t̃agueñarārē ãñuré manicú. Cúã wácūrēpura ñañatoacu mée. Cúã ñañarō yeeripūnacutitoacua mée. ¹⁶ Cúã “Cōãmacūrē masiã” jīpacara, marī cúã tiirére ñañarējeja, Cōãmacūrē masihērā tiirōbiri tiīya. Cúã ñañanetōjōārā, Cōãmacū dutirére netōnucārā, ãñurére tiimasihērā niīya.

2

Bueré diamacū dutiré

¹ M̃uñ bueré doca, diamacū bueré niīārō. ² Butoá dutirá biiro niirecutiario: Cúã quionirā, padeonórā, ãñurére besemasirā niīārō; diamacū padeoré c̃uoró; cāmerī maīrécutiario; ñañarō netōpacára, wácūtutuaaro. ³ Butoá numiã teorora niirecutiario. Cúã Cōãmacūrē padeorá numiã tiirécutiara tiirōbiri tiíaro; queti jīãmahērā niīārō; cūmurā niirijāārō; ãñurére tiēñōārō. ⁴ Cúã teeré tiirá, mamarā numiārē buemasīadacua. Biiro buearo: Múã manusūmūārē, múã pōnarē mañá; ⁵ ãñurō wácū besemasī, niirecutiya; ñañarére boorjāña; múãye wiseripure ãñurō pade niirecutiya; ãñurō niña; múã manusūmūā dutirére ãñurō yuaya. Āpērā múã teero tiirí ñañā, “Cōãmacūye queti ñañaniã” jīmasīricua.

⁶ Mamarā ūmūãcārē teorora wácūtutuare ticoya, cúã ãñurō wácū bese, niimūñcāārō jīgū. ⁷ M̃uñ basirora niipetire ãñurō tiisugúeya, cúãrē ññacūārō jīgū. Cúãrē buegu, niipetirere jīdutoro manirō, quioniremena bueya. ⁸ Diamacū wedeseya, wedesānorī jīgū. M̃uñ teero tiirí, sicū merēã jīdugapacu, bobogúdaqui, “cúã ñañaniya” jīrē maquērē buahégū.

⁹ Padecotera cúã dutiráre yuñrucuaro. Cúãrē usenirī tiíaro. Yúunerepira niirijāārō. ¹⁰ Cúã òpārāyére péerogā yaarjāārō. ãñurō tiirémēna cúãrē padeorī tiíaro. Cúã teeré tiirí, Cōãmacū marīrē netōnégūye bueré ãñuré peti bauádacu.

¹¹ Biiro biia: Cōãmacū marīrē ãñurō tiigū, niipetira atibúreco macārā cúã ñañarē tiirére netōnégūgū, Jesucristore ticodiocorigū niīwī. ¹²⁻¹³ Jesucristo marī Ōpā tutuanetōgū, marīrē netōnégū niī. Too síro cū ãñurō asibatéremēna p̃t̃uãatigúdaqui. Atitō cū atiadarere yueritonorē Cōãmacū marīrē ñañarére, ñañarō ugaripéarere duudutí. Apeyenórē tiídari sugero, besesugueduti. Teero biiri diamacū tiirécuti, ãñurō padeodutí. ¹⁴ Jesús marīrē diabosarigu niīwī. Cū diarémēna marīrē niipetire marī ñañarē tiirére acabó, netōnégū niīwī; marī ñañarā niirirare cosepetjārigū niīwī. Cū teero tiījīyī, cúyara niīārō jīgū. Teero tiirá, ãñuré dícuere tiidugára niīada.

¹⁵ M̃uñ dutiré c̃uorémēna teeré wedeya; wácūtutuare ticoya; cúã ñañarē tiiriguere cúãrē t̃omasīrī tiīyá. Sicūno m̃uñrē tee ññacōārjāārō.

3

Jesuré padeorá tiirécuti

¹ Creta macārārē ateré wácūrī tiīyá: Ōpārā, dutirá tiidutirere tiíaro. Yuññuñsera niīārō. ãñuré paderére “jáu” jīrā dícu niīārō. ² Āpērārē ñañarō wedeserijāārō. ãñurō niirecutirere booró. Basocáre ãñurō tiíaro. Niipetirare maīrémēna tiirucúaro.

³ Too sũgurepũre marĩ niipetira biirora niirucumiwũ: Tũomasĩhẽrã, Cõamacũ dutirere netõncãrã, diamacũ niihẽreperere tiinanũsera, ñañarẽpere ticotera, usenirucuya manirẽpere ticotera niirucumiwũ. Bũrecoricõrõ ñañarã, ãpẽrãyerẽ ƣgorepira niirucumiwũ. Cũã doonõrã, marĩ menamacãramena cãmerĩ ñnatutirepira niirucumiwũ. ⁴ Marĩ teero tiipacãri, Cõamacũ marĩrẽ ãñurere tiirĩgũ niiwĩ. Marĩrẽ maĩrĩgũ niiwĩ. ⁵ Teero tiigũ, marĩrẽ netõnerĩgũ niiwĩ. Marĩ ãñurõ tiirere ññagũ mee netõnerĩgũ niiwĩ. Cũũ coserẽmena wĩmarã sicato bauãra tiirõbiro tiirĩgũ niiwĩ. Espĩritu Santomena marĩ atibũrecopũre “mama wãcũrere cãorã niĩadacu” jĩrĩgũ niiwĩ. ⁶ Jesucristo marĩrẽ netõnerĩgũmena Espĩritu Santo tutuarere pairõ marĩrẽ ticorĩgũ niiwĩ. ⁷ Cõamacũ cũũ ãñurõ tiirẽmena marĩ wapa cãohera wãari tiirĩgũ niiwĩ. Teero tiirã, catirẽ petihẽropũ cũũ “ticogũda” jĩrĩropũ ññãada jĩrã, yuea.

⁸ Tee maquẽ diamacũrã niĩã. Mũũ tee maquẽrẽ cũãrẽ jĩnemosãri boogã, Cõamacũrẽ padeorã ãñurẽ dĩcũre tiirã niĩãrõ jĩgũ. Tee maquẽ ãñurẽ, basocãre tiĩapure niĩã. ⁹ Basocã cũã wedeseãmarere jĩĩapurijãña. Cũãya wedera tiãtopũ macãrã cũã jĩĩmũãatiriguere wedeseri, jĩĩapurijãña. Cũã Moiserẽ dutirẽ cũũrĩguemena cãmerĩ cũasori, mũũ wãcũrere wederijãña. Teero jĩ, cũã cũasore wapamanĩã. Bũri niirẽ niĩã.

¹⁰ Jesurẽ padeorĩ põna macãrã niĩãrĩrare batarĩ tiigũnorẽ cũũ tee ñañarõ tiirere cũũrẽ wedeya. Mũũ sĩcãrĩ, pũarĩ wedemiãri siro, cũũ mũããmena niĩãrĩgũ witiijããrõ. ¹¹ Cũũ ãñurẽ tiimĩãrĩguere cõãgũ niĩ. Cũũrẽ wãaadarere cũũ basiro masĩqui.

Ãpẽrãrẽ tiĩapudutire cũũrĩgũ

¹² Yũũ Artemarẽ o Tĩquicore mũũ puto ticocori, mũũpe Nicõpolisũ yũũre ññagũ atiya. “Yũũ wãagũ, sĩcãrĩbĩribocu”, jĩ wãcũgũ mee atiya. Pũuriro niirĩ, too netõnẽgũda. ¹³ Zenas basocã wedesãnoãrĩrare wedesebosagũre tiĩapuya mũũ tiĩapumasĩremena. Apolocãrẽ teorora tiiyã, cũã dia wãaropũre apeyenõ dũsarĩ jĩgũ. ¹⁴ Mũũ menamacãrã Jesurẽ padeorãcã ãñurẽ tiirĩpora niĩãrõ. ãpẽrã tiĩapure boorã niirĩ, tiĩapuarõ. Ate cũã tiirẽcũtĩre bũri peti niirẽ mee niĩadacu.

Wedeyaponorĩgũ

¹⁵ Niipetira yũũmena niirã mũũrẽ ãñudutiya. Marĩ menamacãrã Jesurẽ padeorã ãñũãrõ.

Cõamacũ mũã niipetĩrare ãñurẽ ticoaro. Nocõrõrã niĩã.

FILEMÓNRE Pablo jóaripũ

Pablo Filemónrē jóarigue

¹ Yũũ Pablo Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niigú múãrē añudutia. Timoteo mariya wedegabiro biigúcã añudutii.

Filemón, mũũ ùsã menamacũ Jesucristoyere wedeapugũre añudutia. ² Apia ùsãya wedego tiiróbiro biigóçã añuãrõ. Teero biiri Arquiipo ùsã tiiróbiro Jesucristoyere wedegú tutuaromena padegú añuãrõ. Teero biiri mũũya wiipũ neãrã Jesucristore padeorĩ põna macãrã añuãrõ.

³ Cõãmamacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Òpũ múãrē añuré ticoaro; añurõ niirecutiri tiáro.

Pablo Filemónye maquẽrẽ wedeserigue

⁴⁻⁵ Yũũ Cõãmamacũrẽ sãĩrécõrõ mũũrẽ wãcũ, usenire ticoa. Mũũye queti tcoa: Mũũ marĩ Òpũ Jesuré maĩãyi; cãũrẽ padeoáyi. Teero biiri niipetira Jesuré padeorãcãrẽ maĩãyi; cúãrẽ padeoáyi. ⁶ Mũũ padeorẽre apẽãrẽ wedenetõnerĩ boogú, sãĩbosáa. Jesucristo marĩrẽ añurõ tiiré masĩpetiaro jĩĩgũ, sãĩã. ⁷ Yáa wedegu, mũũ Jesuré padeorãre wãcũpatire manirã pũtuári tiáyi. Mũũ maĩrẽre tuogú, yũũcã bayirõ useniã; yáa yeeripũnamena useniapua.

“Onésimorẽ añurõ ñeeña” jĩirigue

⁸ Teero tiigú, yũũ Cristo dutirẽmena mũũ tiidugãrere tiidutĩmasĩpacũ, mũũrẽ dutiria. ⁹ Yũũ mũũ cãmerĩ maĩrẽre masĩjĩgũ, mũũrẽ sãĩã. Yũũ Pablo bũcu niigú, mecũtigãrẽ Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niigú mũũrẽ sãĩã. ¹⁰ Mũũ añurõ tiirĩ boogá Onésimorẽ. Yũũ ãno peresuwiipũ niirĩ, cãũ Jesucristore padeorẽre buawĩ. Teero tiigú, cãũ yũũ macũ tiiróbiro biigú niĩ.

¹¹ Too sugueropũre Onésimo añurõ mũũrẽ tiápubosaribojĩyi.* Mecũtigãrẽ marĩ puarãrẽ tiápugũ niĩ.† ¹² Yũũ cãũrẽ wiyapũtuócoa mũũrẽ. Cãũ yũũ bayirõ maĩgũrẽ añurõ bocaya. ¹³ Añuãtã, ãnorã pũtuácũmudutiboajĩyu. Yũũ Jesuyé quetire wederé wapa peresuwiipũ niiritabe, cãũ mũũ padeboarere padebosai. ¹⁴ Mũũrẽ sãĩñãsugueripacũ, “mũũ ãno pũtuáya” jĩĩmasĩriga. Teero tiigú, cãũrẽ wiyapũtuócoa, mũũ basiro añuré bese, tiáro jĩĩgũ. ¹⁵ Apetó tiirõ, biiro wáaro wáajĩyu: Onésimo péerogã mũũ pũtore manicũtarigu niãwĩ. Mũũrẽ cãũrẽ cũorucújããrõ jĩĩrõ, teero wáajĩyu. ¹⁶ Atitóre mũũrẽ dutiapienori basocũ dícu niiriqui sáa. Nemorõ añurõ tiápugũ niigũdaqui. Marĩya wedegabiro biigú, marĩ bayirõ maĩgũ niĩ. Yũũ cãũrẽ bayirõ maĩã. Mũũ doca nemorõ maĩcũ. Mecããmena mũũrẽ dutiapienori basocũ dícu niirii; cãũ Jesuré padeogú niijĩgũ, mũũya wedegu tiiróbiro niĩ.

¹⁷ Marĩ puarã Jesuré padeorã niã. Teero tiigú, Onésimorẽ añurõ bocaya, yũũre bocagu tiiróbirora. ¹⁸ Cãũ apeyenó posari tiirĩ siro niirĩ, o mũũrẽ wapamóĩ, yũũre teeré wapaséwa. ¹⁹ Yũũ Pablo yáa wãmomena ateré jóaa: Wapatĩguda. Ateré mũũrẽ wãcũrĩ tiidugãripacũ, wãcũrĩ tiigũdacu: Yũũ Jesucristoye quetire mũũrẽ padeorĩ tiiwá. Teero tiiré wapa mũũ yũũre wapamóã.

* **1:11** Onésimo Filemónrẽ dutiapienori basocũ niimiyigu. Filemónyere yaaári sirogã, dutijõãyigu. Too síro Pablo pũtopũ jeayigu. † **1:11** Onésimo wãme “tiápugu” jĩĩdugaro tia.

²⁰ Yáa wedegɛ, mɛɛ Jesuré padeogú nijjǐgǐ, Onésimorē añurō bocari boogá. Cristo tiíápuremena yɛɛre añurō yeeripūnacutiri tiiyá.

²¹ Yɛɛ mɛɛmena añurō pɛtɛáa, mɛɛ tiíádarere masǐjǐgǐ. “Tiigúdaqui” jǐ masítoaa. Teero tiigú, jóaa. Yɛɛ sǎĩĩariro nemorō tiigúdadu.

²² Atecǎrē jǐsirotiguda: Yɛɛ cǎniádarore quēnoyúeya. Cōãmacũ múã sǎĩrere tɛorí, múã pɛtopɛ wáagɛdadu.

Wedeyaponorigue

²³ Epafras mɛɛrē añudutii. Cũ yɛɛmena Jesucristoyere wederé wapa peresuwíipɛ níĩ. ²⁴ Yɛɛre Jesucristoyere wederémena tiíapura Marcos, Aristarco, Demas, Lucas añudutiya.

²⁵ Marí Ōpǎ Jesucristo múãrē añuré ticoaro. Nocōrōrǎ jóaa.

HEBREOARE

jóaripũ

Cõãmacũ cũũ macũmena basocãre wedeyigu

1 Too sugueropũ Cõãmacũ cũũyara profetamena marĩ ñecũsũmãrẽ wedeyigu; sicãrĩ mee wedeyigu. Cũũ wederẽcõrõ merẽã dícu wederucuyigu. 2 Atitõ niiture burecorire cũũ macũmena marĩrẽ wederigu niiwĩ. Cõãmacũ cũũ macãrẽ “niipetire mũũye pũũãadacu” jĩyigu. Cũũmenarã atibũrecore bauanéyigu. 3 Cũũrã Cõãmacũ asibatere ãñurere cuogũ niĩ. Cũũrã sũcã Cõãmacũbiro niirecũtiqũ. Cũũ wedesere tutuare cuorẽmena niipetire atibũreco niirere ññanũnũsequi. Marĩ ñañarẽ tiirere cosetõagũ, Cõãmacũ tutuanetõgũ pũtopũ diamacũpe jeanuãjeayigu.

Cõãmacũ macũ ángelea nemorõ ƿpũtĩ macũ niĩ

4 Cõãmacũ cũũ macũrẽ Òpũ niirere sõnecoyigu. Teero tiigũ, ángelea nemorõ ƿpũtĩ macũ pũũãyigu. 5 Cõãmacũ cũũ macũrẽ biiro jĩyigu: Mũũ yũũ macũ niã.

Mecũãmena yũũ pacũ niirere masĩãdacua.*

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. Teero biiri cũũ macũye maquẽrẽ wedesegu, biiro jĩyigu:

Yũũ cũũ pacũ niigũda.

Cũũ yũũ macũ niigũdaqũ.†

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. 6 Basocã sõwũ jĩgũrẽ atibũrecorepũ ticodioconemorĩ, cũũ jĩãdarere biiro jóanoã:

Niipetira ángelea cũũrẽ jeacũmu, padeoáro,

jĩ jóanoã. 7 Ángelepere cũũ jĩrere biirope jóanoã:

Ángelea Cõãmacũrẽ padecotera niicua;

cũũ dutirere tiirã, wĩno tiirõbiro wáacua.

Cũũrã sũcã pecame tiirõbiro niicua.‡

8 Cũũ macũpẽreja biirope jóanoã:

Mũũ Cõãmacũ niã; mũũ Òpũ niirẽ petirĩcu.

Mũũ niipetirare diamacũrã dutigũdacu.

9 Mũũ diamacũ tiirere booa; netõnũcãrepere boorã.

Teero tiigũ, Cõãmacũ mũũ Òpũ niigũ mũũrẽ bese, õpũ sõnecowi.

Mũũ menamacãrã nemorõ mũũrẽ usenire painemorõ ticowi,§

jĩ jóanoã. 10 Atecã cũũ macũpẽreja biiro jóanoã:

Basocã Òpũ, sicatorpũre mũũ basirora atibũrecore bauanẽwũ; ãmũãse niirẽcãrẽ tiiwũ.

11 Mũũ tiirĩgue petijõããdacu;

mũũpeja niirucujãgũdacu.

Niipetire mũũ tiirĩgue suti tiirõbiro bóadiaadacu.

12 Mũũ teerẽ suti tiirõbiro tuupégũdacu.

Niipetire wasonõãdacu.

Mũũpeja wasorĩcu.

* 1:5 Salmo 2.7. † 1:5 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13. ‡ 1:7 Salmo 104.4. § 1:9 Salmo 45.6-7.

Мнн catiré petirícu,*

jĩ jóanoã. ¹³ Cõamacū atecārē cūū macūrē biiro jĩrigu niiwī:

Yáa wāmo diamacūniñape duiya,

tée мннġē ñnatutirare мнн dutiriguere унн ãñurō уннri tiiríru.†

Sícū ángelere teero jĩriyigu. ¹⁴ Niipetira ángelea bauhéra niíya. Cúã cūū dutirére tiicotera niíya. Cúã cūū netõnénorirare tiápudutigu ticodiocora niíya.

2

Cõamacū basocáre netõnére quetire тноннñsedutire

¹ Teero tiirá, cūū macūye quetire marí tuoáriguere nemorō ãñurō тноннñsero booa. Тноннñseco, padeodúrijããda jĩrã. ² Too sugueropure Cõamacū ángeleamena cūū dutirére* wedecoyigu. Cūū dutiré diamacúrã niirō tiiríro niiwū. Diamacú maquē niipacari, basocápe netõncãyira. Cúã netõncãrecõrō ñañarō tiinóyira. ³ Teero tiirá, marĩrē netõnére quetire ãñunetõjõãrere teero ññajãrã, Cõamacū ñañarō tiádarere netõricu. Tee quetire marí Òpū wedesuguerigu niiwī. Too síro cūū wederiguere творíra marĩrē wedenetõnecowa. “Netõnére quetire diamacúrã niíã”, jĩwã. ⁴ Cõamacūcã tee quetire “diamacúrã niíã” jĩgū, cūū sícārã tiimasĩrere pee tiieñorí tiirígu niiwī. Teero biiri Espíritu Santomena maricõrō tiimasĩrere ticorigu niiwī. Pee merēã tiimasĩrere ticoqui, cūū ticodugarobirora.

Jesús basocá wáarigüe

⁵ Cõamacū atibúreco petiári siro, apebúreco jeari, ángeleare “múã niipetirare dutiadacu” jĩriyigu. ⁶ Biirope Cõamacūye queti jóaripũpũre sícū tee maquērē jóarigu niiwī:

Cõamacū, ¿deero tiigú мнн nocõrõca basocáre wãcũjãí?

¿Deero tiigú nocõrõca cúãrē ãñurō ññanunñesejãí?

⁷ Мнн basocáre ángelea doca niirã niirí tiirígu niiwū ména.

Péerogã siro basocáre pee dutirére ãñurō asibatéremena ticorigu niiwū.

⁸ Niipetire мнн bauanériguere basocá dutiaro jĩgū, cūürigu niiwū,†

jĩ jóarigu niiwī. Cõamacū basocáre dutirére cūügū, niipetirere dutiaro jĩgū, cūürigu niiwī. Teero tiirá, cúã “dutimasĩña maniã” jĩré maniã. Teero niipacari, marí atitõre basocá niipetirere dutiri ññaria ména. ⁹ Ángelea docagã niimirigupereja masínoã. Cūürã Jesús niilí. Cūū Cõamacū basocáre ãñurō tiirére eñogú, marĩrē diabosarigu niiwī. Cūū diagu, bayiró ñañarō netõrigue wapa Cõamacū ãñurō asibatéremena cúãrē marí Òpū sõnecorigu niiwī.

¹⁰ Cõamacū niipetirere, niipetirare bauanérigu niiwī, niipetira cūürē “ãñugūrã tiiyí” jĩãrō jĩgū. Cūürã paure ãмнñsepeм wáaadarimarē maa eñosugugudu, cúãrē netõnégũdure biiro tiirígu niiwī: Niipetirere ãñurō tiíñápetijããrō jĩgū, ñañarō netõrí tiirígu niiwī. Cõamacū teero tiigú, diamacú tiirígu niiwī. ¹¹ Marĩrē marí ñañaré tiirére acabórigu, teero biiri marí cūū acabónorira sícũpõna tiiróbiro niirã tiia sáa. Teero tiigú, cūū marĩrē “yáa wedera niíya” jĩgū, bobosãriqui. ¹² Teero tiiró, cūū Pacure wedeserere biiro jóanoã:

Мннye maquērē yáa wederare wedegũda.

* **1:12** Salmo 102.25-27. † **1:13** Salmo 110.1. * **2:2** La Ley de Moisés. † **2:8** Salmo 8.4-6.

Basocá neārucuropu “Cōāmacū āñunetōjōāi” jīi basapeoguda muerē,‡
jīi jóanoā. ¹³ Atecā jóanoā:

Уны Cōāmacūrē padeorucúa,§
jīi jóanoā. Atecā jóanemonoā:

Cōāmacū pōna cūu yūre ticoriramenā āno niā,*
jīi jóanoā.

¹⁴ Marī diaadari ōpūūrīrē cūoa. Teerora Jesucā marībīrora ōpūūcutirigu niīwī. Cūu marī tiiróbirora ōpūūcutirigu diajōāyigu. Teeména Satanás dia diti-jōāadarare dutigáre docacūmurī tiirígu niīwī. ¹⁵ Teeménarā diaré cuimirare netōnérigu niīwī sáa. Teeré cuira, búrecoricōrō ñañarō yeeripūnacūtimiyira.

¹⁶ Teero tiirā, ateré masīnoā: Cūu ángeleapere tiiapugu mee atirigu niīwī; Abraham pārāmerā niinunserapere tiiapugu atirigu niīwī. ¹⁷ Marī cūuya wederare tiiapugu, marībīrora baurígu niīwī. Marībīro niihēgūjā, marīrē tiiapuribojīyi. Marībīrora niijīgū, paiaré dutigá sāārigu niīwī. Paiaré dutigá sāārigu Cōāmacū boorere tiigú niī; marīrē bóaneō iñaqui. Marīrē dia-bosarigu niijīgū, paiaré dutigá niijīgū, marī ñañarē tiirére Cōāmacūrē acabóre sāibosáqui. ¹⁸ Satanás cūūrē ñañarē tiidutīri, bayiró ñañarō netōpacá, ñañarē tiiríyigu. Cūūrē teero wáari, wācūtutuayigu. Teero tiigú, marīrē ñañarō wáari, tiiapuqui.

3

Jesús Moisés nemorō niī

¹ Teero tiirā, yáa wedera, ñañarē tiirére acabónorira, ūmūāsepu wáadara, Jesús marī padeogáre wācūnūnuseya. Cūu Cōāmacū beserigu, cūūyere wed-edutigū ticoconorigu niī. Teero biiri paiaré dutigá, Cōāmacūrē marīye niīadarere sāiboságu niī. ² Jesús Moisés tiiróbiro Cōāmacū cūūrē cūūriguere diamacú tiigú niirigu niīwī. Moisés Cōāmacūrē padeoráre sūonígū niirigu niīwī. ³ Jesuré Moisés nemorō āñurō wācūnetōnucārō booa. Queorémēna wedeguda. Sicū wii tiiquí. Tiīwī tiirígupe tiīwī nemorō āñurō wedesenoqui. Jesurá wii tiirígu tiiróbiro niī. ⁴ Wiiré iña, ateré jīimasīā: “Sicū tiīwiirē tiirígu niīwī”. Cōāmacūpeja niipetirepūrena tiisugúerigu niīwī. ⁵ Moisépe Cōāmacūrē padecotegu niijīgū, Cōāmacūrē padeoráre āñurō coterigu niīwī. Cūu Cōāmacū too síro wedeadare maquēcārē wederigu niīwī. ⁶ Cristope tiīwī ōpū macū niijīgū, tiīwī macārārē āñurō cotequi. Marī Cōāmacūrē padeorá tiīwī macārā niirā tiia. Marī Cōāmacūrē padeorucúra, tiīwīpára niijārā tiia. Teero biiri “too síropu cūu ticoadarere marīrē ticogūdaqui” jīi padeorucúra, teerora niirucujāādacu.

Cōāmacūrē padeorá yeerisācua

⁷ Teero tiirā, Espíritu Santo jīiriguere wācūnūnuseya. Cūu jīirigie Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jīi jóanoā:

Месāá múā Cōāmacū wedeserere tūorá,
⁸ yūurijā tiirījāña.

Too sūguero macārāpu cūūrē netōnucārira tiiróbiro niirijāña.

Cūā yucū manirō, basocá manirōpu niiritore, Cōāmacū wederi tūorírucuyira. “¿Niirōrā marīrē ñañarō tiigúdarī cūu? Tiiríqui”, jīiyira.

⁹ Cōāmacū jīiyigu: “Cūā cuarenta cūmarī yūn āñurō tiirére iñarucumiwā.

Teeré ñnapacara, ‘¿niirōrā marĩrē ñañarō tiigúdari cūū? Tiiríqui’, jĩi wācūwā.

¹⁰ Teero tiigú, уuu cūāmena cúatu.

Cūārē biiro jĩiwū: ‘Múā diamacú maquērē masĩpacara, noo booró tiijāā; уuu dutirére booríá’, jĩiwū.

¹¹ Teero tiigú, cūāmena cúagu, jĩiwū: ‘Diamacúrā biiro tiigúda:

Уuu múārē ticoadari ditare jearicu; уuуmena yeerisāricu’, jĩiwū”, jĩiyigu Cōāmacū,*

jĩi jóanoā.

¹² Yáa wedera, cāmerĩ coteya. Sícū ñañarō wācū, padeohégу niirijāārō. Ñañarō wācūrā, padeodúra, too síro múā Cōāmacū catirucugure cōārā tiibócu.

¹³ Biirope tiiyá: Búrecoricōrō Cōāmacū cūū “Mecūā” jĩiri búreco niirĩ, cāmerĩ wācūtutuari tiiyá. Teero tiihéra, múā síquērā jĩiditorere tuorá, ñañarére tiíadacu. Cōāmacūrē уuуhera pũtáadacu. ¹⁴ Marĩ sicato padeoríguere padeorucújārā, Cristore bapacutira niíadacu.

¹⁵ Уuu jĩāriobirora jĩi jóanoā:

Mecūā múā Cōāmacū wedeserere tuorá, уuуrijā tiirjāña.

Too sугuero macārāру Cōāmacūrē netōnucārira tiiróbiro niirijāña,†

jĩi jóanoā. ¹⁶ Too sугuero macārāру Cōāmacū wedeserere tuopacára, cūūrē netōnucāyira. Cūā niipetira Egiptoru niimirira Moisés néewitiwarira ni-

iyira. ¹⁷ Cuarenta cūmarĩ Cōāmacū cūā ñañarē tiirĩ ññagū, cūāmena cúayigu. Teero tiirá, cūā yucu manirō, basocá manirōру diayira. ¹⁸ Cōāmacū cūūrē

netōnucārirare biiro jĩiyigu: “Diamacúrā biiro tiigúda: Уuu múārē ticoadari ditare jearicu; уuуmena yeerisāricu”, jĩiyigu. ¹⁹ Teero tiirá, marĩ masítoaa: Cūā Cōāmacūrē padeorjĩrā, cūū ticoadari ditare jemasĩiyira. Cūūmena yeerisāre buaríyira.

4

¹ Cōāmacū too sугuero macārāруге “уuуmena yeerisārā atiya” jĩriobirora marĩcārē jĩigū tiigú. Teero tiirá, añurō wācūāda. Apetó tiirá, múā síquērā

tee yeerisāre buaribocu. ² Marĩcā too sугuero macārāру tiiróbiro Cōāmacūye queti añure quietire wedenorira niíā. Cūāpe buri peti tee quietire tuoyíra.

Padeoríyira. Teero tiirá, añurere buaríyira. ³ Marĩpe tee quietire padeorápeja Cōāmacūmena yeerisāre buatóaa. Tee maquērē Cōāmacū wedesegu, biiro

jĩiyigu:

“Teero tiigú, cūāmena cúagu, ateré jĩiwū:

‘Diamacúrā biiro tiigúda:

Уuu múārē ticoadari ditare jearicu; уuуmena yeerisāricu’, jĩiwū”, jĩiyigu Cōāmacū,*

jĩi jóanoā. Cōāmacū atibúreco yaponóari siro, yeerisāyigu. ⁴ Atecā Cōāmacūye queti jóaripūру cūū atibúrecore yaponóari búreco síro macā búrecore biiro

jóanoā:

Seis búrecori siro apebúreco jeari,† Cōāmacū niipetirere tiíari siro, yeerisāyigu,‡

jĩi jóanoā. ⁵ Ateré jóanemonoā:

Уuu múārē ticoadari ditare jearicu; уuуmena yeerisāricu,§

* **3:11** Salmo 95.7-11. † **3:15** Salmo 95.7-8. * **4:3** Salmo 95.11. † **4:4** Pecasāyemena: el séptimo día. ‡ **4:4** Génesis 2.2. § **4:5** Salmo 95.11.

jĩĩ jóanoã. ⁶ Too sũguero macãrãpu ãñurẽ quetire tũosũguérira niipacara, Cõãmãcũrẽ netõncãyira. Cũã netõncãrigue wapa cũũmena yeerisãre bũarĩyira. Basocã cũũmena yeerisãre buaádarõ dusaa ména. ⁷ Teero tiirá, Cõãmãcũ apebũreco beseyĩgu sũcã. Cũũ beserĩ bũreco “Mecũã” jĩĩnoyiro. Marĩ ñecũsũmũã netõncãrĩ siro, peecãmãrĩ siro, Cõãmãcũ David jóariguemena teerẽ wedeyĩgu. Cũũ wederiguere yũũ mũãrẽ biiro jóatoawũ:

Mecũã mũã Cõãmãcũ wedeserere tũorã, yũũrĩã tiirijãña,*
 jĩĩ jóanoã. ⁸ Josuẽ Israelya põna macãrãrẽ yeerisãrere ticoatã, Cõãmãcũ too síropũ “Mecũã yũũre yũũrã yeerisãre buaádadua” jĩĩrẽ maquẽrẽ weden-
 emoribojĩyi. ⁹ Teero tiirá, Cõãmãcũ yeerisãrirobirora marĩ Cõãmãcũrẽ pade-
 orãcã yeerisãmasĩcu. ¹⁰ Cõãmãcũ niipetirere tiári siro, yeerisãyĩgu. Teero
 tiirõbĩro Cõãmãcũrẽ padeorãcã paderẽ yaponõãrirabiro yeerisãcua. ¹¹ Teero
 tiirá, marĩcã wãcũtũtuaro booa, Cõãmãcũmena yeerisããda jĩĩrã. Too sũguero
 macãrãpu Cõãmãcũrẽ netõncãrĩro tiirõbĩro tiinũnũserijãrõ booa.

¹² Cõãmãcũ wedesere catirẽbĩro niirucujãã; tutuanetõjõãã. Saderĩpĩ
 pũanĩãa asoyõaripĩbĩro niĩã. Tiipĩ nemorõ Cõãmãcũ wedeserepeja marĩ
 popeapu, marĩ yeeripũnapũ, marĩ wãcũrẽpu, niipetiropũ sããwacu. Cõãmãcũ
 wedesere tũorã, marĩ tũgueñare, teero biiri marĩ “biiro tiíada” jĩĩ wãcũrẽ
 “ãñuniã” o “ñãñaniã” jĩĩ besemasĩã. ¹³ Marĩ Cõãmãcũ tiirĩra niijĩrã, cũũrẽ
 yayiõmasĩria. Cũũ niipetire marĩ wãcũrẽrẽ ñãmasĩĩ. Cũũ marĩrẽ “¿deero tiirá
 teero tiiri?” jĩĩ sãĩñãrĩ, wedenetõnoãdadu.

Jesús paiaé dutigũ niĩ

¹⁴ Jesús Cõãmãcũ macũ, Cõãmãcũ pũtopũ jearĩgu, paiaé dutigũ niĩ. Teero
 tiirá, “Jesurẽ padeõã” jĩĩrẽ padeorucujãrõ booa. ¹⁵ Jesurã paiaé dutigũ
 marĩ wãcũbayiheri ñãgũ, marĩrẽ bóaneõ ñãmasĩqui. Cũũcã niipetira basocã
 tiirõbirora niipetire jĩĩcõãsanomiyĩgu. Jĩĩcõãsapacari, sícãrĩ ñãñãrẽ tiiriyĩgu.
¹⁶ Teero tiirá, cuiro manirõ Cõãmãcũ marĩrẽ maĩgũrẽ sãĩãda. Marĩ sãĩrẽcõrõ
 marĩrẽ bóaneõ ñãgũdadu; marĩrẽ ãñurẽ ticodũgarĩgu niijĩgũ, tiãpugũdadu.

5

¹ Paia cũãrẽ dutigũdure besera, cũã watoa niigũrẽ beseeya. Cũũ basocãye
 maquẽrẽ Cõãmãcũrẽ sãĩbosãgũdure sõneconoĩ. Cũũrã basocã Cõãmãcũrẽ
 ticodũgarere ticobosai. Cũã ñãñãrẽ tiirĩguere acabõre sãĩbosãgu, wãicũrere
 sãĩ sõemonecobosai. ² Cũũ basocũ niijĩgũ, wãcũbayihegu niĩ. Teero tiigũ,
 tũomasĩhẽrãrẽ, noo boorõ tiirãre bóaneõ ñãqui. ³ Tutuhegu niijĩgũ,
 cũũ basirocã ñãñãrẽ tiirĩgu wapa ãpẽrãrẽ tiĩbosãrobirora wãicũrere sãĩ
 sõemonecomasĩĩ.

⁴ Sícu cũũ basiro “yũũ paiaé dutigũ niigũda” jĩĩ sããmasĩriqui. Cõãmãcũ cũũrẽ
 bese sõnecoqui, cũũ Aarõnrẽ bese sõnecoribirora. ⁵ Teerõra wãyairo Cristore.
 Cũũ basiro paiaé dutigũ sããgũ, cũũ basiro beseriyĩgu. Cõãmãcũpe cũũrẽ bese
 sõnecoyĩgu. Cõãmãcũrã cũũrẽ jĩĩrigũ niĩwĩ:

“Mũũ yũũ macũ niĩã. Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirẽre masĩãdadua”, jĩĩrigũ
 niĩwĩ,*

jĩĩ jóanoã. ⁶ Atecãrẽ Cõãmãcũ cũũye queti jóaripũpu biiro jĩĩrigũ niĩwĩ:

“Mũũ pai niirucujãgũdadu.

Melquisedec niirõbirora niigũdadu”, jĩĩrigũ niĩwĩ,†

* 4:7 Salmo 95.7-8. * 5:5 Salmo 2.7. † 5:6 Salmo 110.4.

jĩ jóanoã. ⁷ Jesús atiditapá niigü, Cõãmacü cüü diaadarere netõnémasĩgümena wedeseyigu. Bayiró busurómena, utirémena cüüré sãimiyigu. Cõãmacü cüüré quioníremena padeorí ñagü, cüü sãirére tuoyigu. ⁸ Cõãmacü macü niipacu, ñañarõ netõyigu. Teero netõpacú, Cõãmacü dutirére ãñurõ yuugú wáayigu. ⁹ Ñañarõ netõriquemena tiiñãpetijãyigu. Teero tiigú, niipetira cüüré yuurráre netõnégü, catiré petihére ticogú wáayigu. ¹⁰ Cõãmacü cüüré paiaré dutigüre sõnecorigü niiwí Melquisedec niirrobirora.

Padeodúri jĩrã, wãcütutuaya

¹¹ Melquisedeeye maquērē múārē pee wededugamiã. Múārē usã wederé wisió niicu. Múã peanetõjõãã masidugara. ¹² Múã yoari Jesuré padeóa. Mecütigãrē ãpērãrē buerápü niitoabocu. Teero tiiróno tiirã, Cõãmacüyere buesuguerere wedequēnorí booa sũcã. Yaarere yaaróno tiirã, mecütigãrē õpēcó ùpũrã tiiróbiro niã ména. ¹³ Òpēcó dícare ùpũgáno wĩmagü peti niĩ. Teero tiigú, ãñurõ tiirere, ñañarõ tiirere besemasĩrui ména. ¹⁴ Yaaré bayirépe butoá yaaré niã. Cúã ãñurõ buenorira tuomasĩ, ãñurere, ñañarere ññamasĩ, beserápü niicua.

6

¹ Teero tiirã, tutuanemorepere buenemoãda, Cristoyere ãñurõ tuomasĩnemoãda jĩrã. Marĩ buesugueriguere buerijããda ména. Marĩ Cristoye buesuguerigue ate niiwü: “Múã ñañaré tiiré wapa pecamepü wáaadacu; teero tiirã, wãcũpati, wasoyã” jĩrere buenowã. “Cõãmacürē padeoró booa” jĩrere buenowü. ² Teero biiri wãmeõtirere, ñaapeórere buenowü. Teero biiri sũcã “diarira masãadacua; ñañaré tiirira pecamepü ñañarõ tiinóadacua” jĩrere buenowü. ³ Mecütigã Cõãmacü boorí, Cristoye maquērē ãñurõ tuomasĩnemoãdacu.

⁴ Æpērã Jesús basocãre netõnére quetire ãñurõ tuomasĩmiyira. Cüürē ãñurõpura masĩmiyira. Espĩritu Santore cuomiyira. ⁵ Cõãmacü cüürē padeorãre “ãñurere tiigüda” jĩ jóarigue cúãrē padeoré jeamiyiro. Teero biiri atitóre Cõãmacü tutuaremena tiieñorí ññarã, “marĩ diari siropure, nemorõ ãñuré tiigüdaqui” jĩmiyira. ⁶ Teero jĩrira niipacara, padeodüyira. Cúã padeodújĩrã sãa, “wãcũpati, wasoyã” jĩrere tuonemórã, wasomasĩricua. Cúãrã Cõãmacü macürē curusapü páabiaturabiro tiicúa. Teeména ãpērã cüürē buijãrĩ tiicúa. ⁷ Ate queorémena padeodúraye maquērē wedegüda: Naĩrõ oco peacu sicaditapure. Tiidita oco ãñurõ sĩnicú. Teero tiiró, ducacuticu. Tiidita õpü cüüya wĩ macãrãmena teeducare yaacua. Cõãmacü tiiditare ãñurõ tiiquí; nemorõ ducacutiri tiiquí. ⁸ Tiiditapura pota, ñañaré díca wiirí, wapamanĩri dita niicu. Cõãmacü tiiditare ñañarõ tiiquí; sõecõãqui, ducamanijãrõ jĩgü.

Cõãmacü “ãñurõ tiigüda” jĩriquere tiigüdaqui

⁹ Yuu maĩrã, padeodúraye maquērē wedepacu, “múã padeodúayiro” jĩgü mee tia. Múã ãñurere, netõnére maquērē buatóayiro. ¹⁰ Múã Cõãmacürē maĩrere eñorã, ãpērã Jesuré padeorãre tiápuyiro. Teero tiápurucujãyiro ména. Teero tiigü, Cõãmacü diamacú tiigü niijigü, teeré múã tiirere acabóriqui. ¹¹ Múã ateré bayiró tiiri booa: Æpērãrē tiápura, múã niipetira useniremena ãñurõ tiidagãrere teerora tiyapacütijãña. Teero múã tiiri, Cõãmacü “ticogüda” jĩriquere queoró múã wãcürõbirora wáaadacu. ¹² Teero tiirã, daderã niirijãña. Teero daderóno tiirã, ãpērã Jesuré ãñurõ padeorãre ññacũña. Cúã Cõãmacürē

padeocúa; cūū “ticoguda” jīriguere potocōrō manirō yuecua. Teero tiigú, Cōāmacū cūārē cūū “ticoguda” jīriguere ticogu tiiquí. Múācā cūārē īñacū, tiinunúseya.

13 Cōāmacū Abrahamrē “mūnrē añurō tiigúda” jīīgū, āpī wāmemena wāmepeoriyigu; āpī cūū nemorō niigú maniquí. Teero tiigú, cūū basiro wāmepeoyigu. 14 Abrahamrē biiro jīiyigu: “Diamacárā jīā: Mūnrē añurō tiigúda; mūū pāramerā paū basocáputiadacua”, jīiyigu. 15 Abraham potocōrō manirō yuejīgū, cūārē “añurō tiigúda” jīriguere buayigu.

16 Múā masiā: Sīcū “yūū diamacárā jīā” jīidugagu, Cōāmacū wāmemena wāmepeoqui. Cūū teero jīī wāmepeori tūorá, “diamacárā jīīgū tiiquí” jīīrā, cāmerī jīīnemocua. 17 Teerora Cōāmacū tiiyigu. Cūū “ticoguda” jīriguere “diamacárā wāaadacu” jīīgū, cūū basiro wāmepeoyigu. Teeména marī cūū añurō ticoadarere yuerá aterē jīīmasiā: “Cōāmacū cūū ‘añurō tiigúda’ jīriguere wasorīqui”, jīīmasiā. 18 Teero tiirō, puaró niā wasomasīna maniré: Cōāmacū jīīditore manigú niijīgū, cūū wāmepeoriguere, teero biiri cūū jīriguere wasomasīriqui. Cūū diamacá wedeseremena marīrē cūū netōnérirare wācūtutuari tīī. “Cūū marīrē ‘añurō tiigúda’ jīīriobirora tiigúdaqui”, jīīnoā. 19 “Cūū ‘añurō tiigúda’ jīīriguere tiigúdaqui”, jīī wācūbayīlā, yuea. Tee wācūbayire yucusóro siatúpasori tutu bayirī tutubiro niicu. Peecmúrō manirō niirucu-jāadacu. Marī yucusóro añurō siatúpasonoriwūbiro niicu. Tīiwurē siatúpasori tutu Cōāmacū niirōpu nucūrī tutubiro niicu. 20 Toopá Jesús marī suguero jeasugueyigu. Toopá paiaré dutigú niijīgū, marīrē sāibosáqui. Cūū pai Melquisedec niiribirora niirucujāgūdaqui.

7

Jesús Melquisedec niiribiro pai niiré

1 Melquisedec wāmecutigu Salem macārā ōpū niiyigu. Teero biiri pai niiyigu; Cōāmacū ūmūāsepu niigú cūārē pai sōnecoyigu. Cūūrā Abrahamrē bocagu jeayigu. Abrahamcā ōpārāména cāmerīsīāpetito,* coepūtūaatiri, Melquisedec cūārē bocagu, cūārē jīiyigu: “Cōāmacū mūnrē añurō tiiaro”, jīiyigu. 2 Abraham cūā cāmerīsīārā wapatāariguere pūamóquēñeburi batocūyigu. Sicabú maquērē Melquisedere ticoyigu. Melquisedec jīīrō “Ōpū diamacá maquē tiigú” jīidugaro tiia. Cūū Salem macārā ōpū niiyigu. Salem “Añurō niirecutire” jīidugaro tiia. Teero tiigú, cūū “Ōpū añurō niirecutire ticogú” niiyigu. 3 Melquisedec pacūsūmūārē, cūū ñecūsūmūārē masīna maniā. Cūū bauariguere, cūū diarigüecārē masīna maniā. Teero tiigú, Melquisedec Cōāmacū macū tiirōbiro pai niirucuqui.

4 Múā Melquisedec upūtī macū niirére wācūña: Marī ñecū peti Abraham cūā sīātāriguere pūamóquēñeburi cūā seenéocūriguere cūārē sicabú maquērē ticoyigu.† 5 Niipetira judíoa cūā oterére pūamóquēñeburi seenéocūrere sicabú maquērē Levī pāramerā niinunusera paíā niirārē ticooya Moisére dutiré cūūrigue jīīrōbirora. Cūārē ticorá Abraham pāramerā niīya. Cūāya wedera niipacari, wapaseya. 6 Melquisedepeja Levī pārami niinunusegu niiripacu, Abraham sicabú maquērē ticori, ñeeyigu. Teero biiri Abrahamrē Cōāmacū “añurō tiigúda” jīīnoriguere “Cōāmacū mūnrē añurō tiiaro” jīiyigu. 7 Múā masiā:

* 7:1 Génesis 14.14-20. † 7:4 Génesis 14.20.

“Cōāmacū mǎārē āñurō tiiáro” jīīgáno cǎā nemorō upatí macū niigú niiqui. ⁸ Paiá marí watoa niirǎ āpērǎ ticorére ñeerǎ marí tiiróbiro diaadara niíya. Abraham ticoriguere ñeerigupereja Cōāmacūye queti jóaripūpu “diayigu” jīi jóanoña maniá. Catirucugū tiiróbiro niigūrē jóanoā. ⁹ Ateré wǎcūña: Leví teero biiri cǎū pǎrámērǎ niinunusera cǎā basocá ticoriguere ñeepacara, Melquisedere ticoyira. Abraham ticoriguemenarǎ cǎācǎ ticorira tiiróbiro niyira. ¹⁰ Melquisedec Abrahamrē bocagū jeari, cǎā Abrahammena bauáadara niijǎrǎ, cǎūmena niirǎ tiiróbiro niitoayira.

¹¹ Paiá Leviyá pōna macārǎ cǎā paiá dutirére cuocúa Moisére dutiré cūirigupere. Cǎā tee dutirére tiirǎ, basocáre āñurǎ quēnojeári tiimasricua. Cǎā quēnojeári tiiri siro niitǎt, Cōāmacū āpī pai sōnecoribojīyi. Āpīrē sōnecogu, Aarón pǎrǎmi niinunusegure sōnecoriyigu. Melquisedec tiiróbiro niigúpere sōnecoyigu. ¹² Āpī pai sǎārí, dutirécārē wasopetjārō booa sǎa. ¹³⁻¹⁴ Melquisedec tiiróbiro niigú maquērē jóanoā Cōāmacūye queti jóaripūpure.‡ Cǎūjǎ Leviyá pōna macū mee niiyigu. Marí masiá: Marí Ōpū Judayá pōna macūpe niiyigu. Tii pōna macū sīcū pai sǎāriyigu. Moisés paiayé maquērē wedesegu, sīcārí “Judayá pōna macārǎ paiá sǎāādacua” jīriyigu.

¹⁵ Teeré nemorō masiñoā āpī pai jeariguemena. Cǎūrǎ Melquisedec tiiróbirora niigú niiyigu. ¹⁶ Leviyá pōna macārǎ dícu, Moisére dutiré cūirigue jīiróbirora paiá sǎārira niiwǎ. Jesupé Leví pǎrǎmi niiripacu, cǎū tutuaremena catiré petihére cuogú niijīgū, pai sǎāyigu. ¹⁷ Cōāmacūye queti jóaripūpu Jesuré teerora jīi jóanoā:

Мнѣ pai niirucujǎgǎdacu.

Melquisedec niirirobirora niigǎdacu,§
jīi jóanoā.

¹⁸ Paiá Leviyá pōna macārǎ dutiré petijǎyiro. Basocá tee dutirére tiinunusera, acabórere, netōnérere buarícua. ¹⁹ Moisére dutiré cūirigue basocáre āñurǎ quēnojeári tiiriyiro. Tee dutirére tiiróno tiirǎ, marípeja nemorō āñurére cuoa: Jesucristo pai sǎāriguemena marí Cōāmacūmena bapacūtimasíá. Cǎū pūtopū wáaadarere useniremena yuea.

²⁰ Cōāmacū cǎū macūrē pai sōnecogu, cǎū basirora “diamacárǎ yuu wǎmemena mǎurē ateré jīiǎ” jīiyigu. ²¹ Āpērǎ paiá sǎārǎ, teero jīinoña maniyira. Cōāmacū cǎū macūrē sōnecogu, cǎū basirora “diamacárǎ yuu wǎmemena mǎurē ateré jīiǎ” jīiyigu. Cōāmacūye queti jóaripūpure biiro jóanoā: Cōāmacū basirora “diamacárǎ yuu wǎmemena mǎurē ateré jīiǎ” jīiyigu. Cǎū teero jīirigue wasonóña maniǎdacu.

“Мнѣ pai niirucujǎgǎdacu”, jīiyigu,*

jīi jóanoā. ²² Teero tiigú, Cōāmacū Jesuména tiiré Moisére dutiré cūirigue nemorō āñuré niíá. Jesús marírē nemorō āñuré tiirucúgǎdaqui. ²³ Paiá pau peti sǎārucuyira. Cǎā diari, cǎā paiá niiré petijǎyiro; āpērǎ wasorucuyira. ²⁴ Jesupéja catirucugū niijīgū, pai niirucujǎgǎdaqui; āpī cǎūrē wasoríqui. ²⁵ Catirucugū niijīgū, maríye niíadarere Cōāmacūrē sǎibosáruqui. Cǎū wǎmemena Cōāmacūrē sǎirǎnorē diamacárǎ netōnémasiqui.

‡ 7:13-14 Salmo 110.4. § 7:17 Salmo 110.4. * 7:21 Salmo 110.4.

²⁶ Teero tiigú, Jesús paiaré dutigú peti niíi. Cūū tiiróbiro niigárēna marī booa. Cūū biiro niíi: Ñañaré manigú, ãñuré tiigú, ñañaré tiihégu niíi; marī ñañaré tiirá tiiróbiro niirii; niipetira ũmuãsepu niirã nemorõ quioníremena ññanogū niíi. ²⁷ Cūū ãpērã paiaré dutirá tiiróbiro tiiriqui. Cúã búrecoricõrõ wáicũrare siã, cúã ñañaré tiiariguere acabóre saícúa. Too siro ãpērãyéte teerora tiibosácu, cúã ñañaré tiiarigue wapa. Jesupé biirope tiiyigu: Sicãrã diayigu. Cūū diariguemena basocá ñañaré tiirére wapatípetijãyigu. ²⁸ Moisére dutiré cūūriguepu paiaré dutiráre besedutire biiro niã: Cúã wãcũbayihera niipacari, paiá sõneconowã. Tee dutiré cūūri siro niipacari, Cõãmacũpe cūū wãmemena cūū macãrē paiaré dutigú sõnecoyigu. Cūū macãpé cūū tiidutiriguere tiipetirigu niijigū, ãñugú peti niíi.

8

Mama netõnére queti Jesuména jeawu

¹ Niipetire yuu jóarigue maquē ate niã upatí maquē: Marī sicū paiaré dutigúre cnoa. Cūū ũmuãsepu õpũ duirípĩrõ Cõãmacũ tutuanetõgũ putõpu cūū wãmo diamacũniñape jeanuãjeayigu. ² Cūū ũmuãsepu ãñunetõjõãri Tatiapũre paiaré dutigú niiqui. Cõãmacũ basiro tiwiiré tiiyigu; basocá mee tiyíra.

³ Niipetira paiaré dutiráre sõneconora niiwã, wáicũrare siã sõemonecoaro jĩrã. Teero biiri oteré ticoaro jĩrã, sõneconora niiwã. Teero tiigú, Jesucristocã pai niijigū, Cõãmacũrē apeyenó ticoré caoró booa. ⁴ Jesucristo atibúrecõpũre putuãgũpeja, pai niiribojĩyi. ãpērã paiá Moisére dutiré cūūrigue jĩrõbirora Cõãmacũrē basocá néeatirere ticorá niitoaya. ⁵ Paiá cúã paderére tiirã, basocá tiirí wiipũre padeeya. Tiiwí ũmuãsepu niirí wii queoré dícu niicu. Marī teeré masiã Cõãmacũ Moisére jĩriguemena. Wiiré tiidutigũ, biiro jĩyigu: “Niipetire yáa wii maquērē mũrē ãtãgũpũ ññorírobirora tiyã; merēã tiirjãña”, jĩyigu. ⁶ Mama netõnére queti Moisére dutiré cūūrigue nemorõ ãñuré niã. Marī Jesuré padeorã “ãñurére bũããdacu” jĩrigue too suguero macãrãrē jĩrigue nemorõ ãñuré niã. Teero tiigú, Jesús pai niigũ tiiré ãpērã paiá tiiré nemorõ ãñuré niã.

⁷ Moisére dutiré cūūriguere basocá niipetirere tiipetijããtã, Cõãmacũ mama netõnére quetire Jesuména cūūribojĩyi. ⁸ Tiipetimasĩhẽri ññagũ, biiro jĩyigu: Cõãmacũ biiro jĩi: “Too síropũ yuu Israelya põna macãrãrē, teero biiri Judayã põna macãrãrē mama netõnére quetire cūũgũda.

⁹ Too suguero cūã ñecũsũmũãrē cūūriguebiro niiriadacu. Cúãrē Egiptõpu niirãrē néewiatigu, tee dutirére cūũmiwã. Cúãpe yuu dutirére tiiríwa.

Teero tiigú, cúãrē cõãjãwã”, jĩi marí Õpũ.

¹⁰ “Too síropũ Israelya põna macãrãrē mama netõnére quetire cūũgũda. Biiro tiigũda: Yuu dutirére cúã wãcũrẽpũre jeari tiigũda; cúãrē yuu dutirére useniremena yuuri tiigũda.

Teero tiigú, yuu cúã Õpũ niigũdacu.

Cúãcã yáara niãdacua.

¹¹ Cúã sicũnoré cúã menamacãrãrē, cúãya wederare ‘Cõãmacũrē masĩña’ jĩi bueriadacu.

Teero bueripacari, niipetira yũre masĩadacua.

Wĩmarā, teero biiri butoá masĩadacua.

¹² Cũā ñañarē tiirére acabóguda.

Cũā ñañarē tiirĩguere wācũnemicu sáa”, jĩĩ Cõamacũ,*
jĩĩ jóanoā.

¹³ Cõamacũ mama queti wederémena Moisére dutiré cũĩrigue petirí tiirĩgu niiwĩ. Bũca niā. Niipetire bũca niisũguerigue boonóña maniā. Péero dusaa petiáparo.

9

Cõamacũwii ũmuãsepũ niirí wii; atibárecopũ niirí wii maquẽ

¹ Moisére dutiré cũĩriguepũre Cõamacũrē súbusedutiriguere, teero biiri súbuseri wii atiditá niirí wii tiádare maquẽrē jóanoyiro. ² Tiiwí wáicura caserimena tiirí wii niyiro. Sicato sããjeari tatia Ññurí Tatia wãmecutiri tatia niyiro. Toopáre sãwócore yuca pesarĩgu siete sēnerĩcutirĩgu nucũyiro. Teero biiri Cõamacũrē ticoré pã péori mesa nucũyiro. ³ Tiitatia berupũ apesuti casero ũsebetírĩ caserore netõsāwaropũ apetatía niyiro. Ññunetõjõārĩ Tatia wãmecutiyo. ⁴ Tiitatiapũ sitiaññũre sópeoro oromena tiinórĩro niyiro. Teero biiri Cõamacũ dutiré jóature cãorítiba, oromena sotoá cõmanóritiba niyiro. Tiitiba popeapũ sicarú oromena tiinórĩrũ niyiro. Tiirapú yaaré maná wãmecutire sãñayiro. Teero biiri Aarónyagu tuurítuarĩgu soorĩwirĩgu sãñayiro. Teero biiri ũtãpĩrĩ Cõamacũ dutiré jóarepĩrĩ sãñayiro. ⁵ Tiitiba sotoapũ pũaññayapapũ ángelea queoré pesayira. Cũā toopú niirĩ, Cõamacũ toopú niirére ãñooyiro. Ángelea wũre tiitiba sotoapũ súuyiro. Mecũtigārē niipetire tiiwí maquẽrē wedenomaria.

⁶ Tiiwíiré quēnorí siro, paía cũā paderére tiirá, sicato sããjeasũgueri tatiapũre sãāwarucujāya. ⁷ Apetatiapére paíaré dutigú dícu sicacāmarē sicabũreco sãāwaqui. Toopú sãāwagu, wáicuraye díre néesāwaro dícu néesāwarucuqui. Cũū basiro, teero biiri basocá cũā masĩripacara, ñañarē tiicúa. Tee ñañarē tiirĩgue wapare acabóre sãĩgú toopú díre wēēbatepoqui. ⁸ Teero tiirĩguemena Espĩritu Santo ateré tũomasĩrĩ tiiquí: Tiiwí niiritore méná, basocá Ññunetõjõārĩ Tatiapũre sãāwamasĩricua méná. ⁹ Tee niipetire too sũguero maquẽpũ atitó maquẽ queoré niā. Cõamacũrē ticoré, cũā wáicuraere sóemonecore basocáre Cõamacũmena ññurõ tũgeñaarĩ tiimasĩricu. ¹⁰ Moisére dutiré cũĩrigue basocáre “teeré yaarijãña; teeré sñirijãña; biirope coseyá” jĩrē dutiré dícu niā. Tee dutiré sotoá maquẽ niiré dícu niā. Tee dutiré ññurã putuárĩ tiiría. Cõamacũ tee dutirére basocáre tiidutĩrigu niiwĩ, téé Jesús jearipũ. Cũūmenarā Cõamacũ niipetirere wasorĩ tiirĩgu niiwĩ.

¹¹ Cristope atitoarĩgu niiwĩ. Atitóre cãũrã paíaré dutigú peti niĩ. Cũū marĩrē ññurére néeatirĩgu niiwĩ. Cũū paíaré dutigú tiirucúrenorē ũmuãse macã wiipũ tiigú tiiquí. Tiiwí atibáreco macã wii nemorõ paírĩ wii, nemorõ ññurĩ wii niicu. Basocá tiirí wii mee niicu. Atibáreco macã wii mee niicu. ¹² Cristo ũmuãse macã wii Ññunetõjõārĩ Tatiapũre sãāwarĩgu niiwĩ. Toopú sãāwagu, cabraye dímena, wecuá wĩmarāye dímena sãāwarĩrigu niiwĩ. Teero tiiróno tiigú, cũũye dímena sĩcãrĩrã sãāwarĩgu niiwĩ. Teeména marĩrē netónégũ catiré petihére buarĩ tiirĩgu niiwĩ. ¹³ Moisére dutiré cũĩrigue jĩrõbirora basocá

* 8:12 Jeremías 31.31-34.

diaarirare padeñáári siro, Cōāmācū ññacoropure jūñrīpíra putuáya. Teero tiirá, wecuá ãmuáye díre, cabraye díre, teero biiri wecu wīmagōrē sóerigue nitímena jūñrīpírare wēēbatepeoya. Cūārē Cōāmācū ññacoropure jūñrīmanírā putuáadutira teero tiimíya. Cūā sotoá dícu añurá putuáya. ¹⁴ Cristoye dípe nemorō marīrē añurō tiápua. Cristo ñañaré manigú Espírítu Santo niirucugu tutuaremena cūya òpñūrē Cōāmācūrē wiyayígu. Cūaye díimena marī ñañaré tiirére acabórigu niíwī. Marī acabónorira niijrā, añurō tugeñaā sūcā. Teero tiirá, Cōāmācū catiré cuogú boorére tiimasfā.

¹⁵ Teero tiigú, Cristo mama netōnére quetire néeatirigu nií. Tee quetimena Cōāmācū beserira cūārē “ticoguda” jñriguere ñeeādacua. Cūū “ticoguda” jñrigue petirícu. Basocá Moisére dutiré cūūriguena niimirira teeré netōncārā Cristo diariguemena acabóre buayira. ¹⁶⁻¹⁷ Biiro niíā: Sīcū cūū diadari suguero, “yūu cuoré yāa wederare putuáadacu” jñ jócūqui. Cūū catipacari, cūya wedera cūū jócūripū jñrōbirora tiimasfírcua ména. Cūū diari ñña, cūārē yaatóa, cūū jócūripū dutiobirora tiicúa. ¹⁸ Tee tiirōbirora wáayiro Moisére dutiré cūūriguecā: Díi òmayucoremēna nucāyíro. ¹⁹ Moisés biiro tiiyígu: Cūū niipetire tee dutirére niipetira tuocórōpu bueyígu. Buetoa, wecuá wīmarāye díre, cabraye díre ocoména wáo, hisopo wāmecutiri ðuprīre peene, ovejaye pōa sōārēmēna siatú, díre soanáyígu. Teemēna Cōāmācūye dutiré jóaripūrē, teero biiri basocá niipetirare wēēbatepeoyígu. ²⁰ Cūū teero tiári siro, cūārē jñyígu: “Ate díimena Cōāmācū marīrē dutiré cūūrigue nucāā. Tee dutirére tiirucújārō booa”, jñyígu. ²¹ Teerora sūcā Moisés súubuseri wiire díimena wēēbatepeoyígu. Teero biiri niipetire tiwíi popeapu niirére wēēbatepeoyígu. ²² Cōāmācū dutiré jñrōbirora niipetire añuré niihēre díimena añuré putuáa. Díi òmayucore manírī, Cōāmācū basocá ñañaré tiirére acabórigu.

Jesús cūū diariguemena basocá ñañaré tiirére acabóre

²³ Tiwíi maquē ãmuásepu niirí wii maquē queoré dícu niipacari, biiro tiyíra: Wáicurare sñā, cūāye díimena wēēbatepeoyira. Teemēna Cōāmācū ññacoropu añuré putuáyiro. Ūmuásepu niirí wii maquēpeja wáicuraye díre boorícu; añunemorepere boocú; Cristoye díi òmayudiarigupere boocú. ²⁴ Cristo atibúrecomu niigú, Ññunetōjōāri Tatiapure sāāwariyígu. Tiwíi basocá tiirí wii niíā; ãmuásepu niirí wii queoré dícu niíā. Cūū ãmuásepu niirí wiipere sāāwayígu. Atitóre cūū Cōāmācū putōpu marīrē sñāboságu tiiquí. ²⁵ Paiaré dutigú judíoayū Ññunetōjōāri Tatiapure cūmarícōrō sāāwaqui. Cūūye díre néésawariqui; wáicuraye díipere néésawaqui. Cristopeja ãmuásepu sñācārīā cūūye díre néésawayígu. ²⁶ Cūmarícōrō néésawarigu niigújā, atibúreco nucārīpara pee peti ñañarō netō, diarucubojíyī. Teero tiiróno tiigú, atitó niiture burecorire sñācārīā bauáyígu. Cūūrā sūcā niipetiraye niíadarere diabosayígu. Cūū diariguemenarā marī ñañaré tiirére acabórigu niíwī. ²⁷ Maricā niipetira sñācārīā diaadacu. Diari siro, Cōāmācū duiró díamacū jeaadacu. Toopú cūārē padeorāe añurō wáaadarere wedegudaqui; cūūrē padeohéare ñañarō wáaadarere wedegudaqui. ²⁸ Cristocā sñācārīā diayígu. Cūū diari, cūūye díi òmayudiayiro. Teemēna pau basocá ñañaré tiirére diabosayígu. Too siro putuáatigudaqui. Basocá ñañaré tiirére diabosayígu mee atigudaqui. Cūūrē yuerápere netōnére néeatigudaqui.

10

1 Cōāmacū basocáre “too síropu añurã peti putuári tiigúda” jĩrere tuomasĩsuguearo jĩgũ, Moisémena dutirere cūũrigu niiwĩ. Tee dutiré queoré dícu niĩ. Teero tiiró, tee dutiré basocáre Cōāmacūmena añurõ niirĩ tiirícu. Cúã cāmaricõrõ wáicurare sã sōemonecore Cōāmacū ñāacoropare añurã peti putuári tiirícu. 2 Tee basocáre añurã putuári tiimasĩātã, cúã wáicurare sōemonecorere duujãbojĩya. Cúã sícãrĩ sōemonecoremenarã cúã ñañaré tiirere acabónoriparu putuátoabojĩya; ñañaré tiirĩrira tiirõbiro tũgueñabojĩya. 3 Biirope niyiro: Cúã wáicurare sōemonecora, cúã ñañaré tiirĩguere cāmaricõrõ wácũrã, teero tiyĩra. 4 Wecũáye dí, cabraye dí ñañaré tiirĩguere cosemasĩricu.

5 Teero tiiró, Cristo atibúrecopare atirigu Cōāmacūmena wedeseriguere jóanoriro niiwũ. Biiro jóanoã:

Wáicurare sãrēmena, teero biiri oteré ticorēmena mũũ useniria.

Teero tiigú, mũũ yũũre õpũũcutigu bauári tiirĩgu niiwũ,

basocá ñañaré tiiré wapa diabosadutigu.

6 Wáicurare sōemonecori, teero biiri wáicurare sóeditiori, mũũrē usenirĩ tiiría.

7 Teero mũũ usenihēre wapa yũũ mũũrē biiro jĩwũ:

“Cōāmacũ, mũũye queti jóaripũru yé maquērē jóariborira mũũ boorére tiigú atigu tiiwũ”,*

jĩ jóanoã. 8 Cũũ tiipũpũre Cōāmacũrē ateré jĩsuguerigu niiwĩ: “Wáicurare sãrēmena, oteré ticorēmena, wáicurare sōemonecoremena, wáicurare sóeditioremēna mũũrē usenirĩ tiiría”, jĩsuguerigu niiwĩ. Moisére dutiré cūũrigue teeré tiidutĩpacari, Cōāmacũrē usenirĩ tiiría. 9 Teeré jĩĩari siro, tiipũpũre Cristo Cōāmacũrē ateré jĩrĩgu niiwĩ: “Mũũ boorére tiigú atigu tiiwũ”, jĩrĩgu niiwĩ. Teero jĩgũ, cúũ diariguemena too sũgueropu cúã tiirécutiriguere wasoyĩgu. 10 Jesucristo Cōāmacũ boorére tiijgũ, diarigu niiwĩ. Cũũ sícãrĩrã marĩ niipetirare diabosarigu niiwĩ. Cũũ teero tiirēmena marĩrē añurã putuári tiirĩgu niiwĩ.

11 Niipetira judíoa paiá búrecoricõrõ nucũjĩrã, wáicurare sã sōemonecorucuya. Cúã teero tiipacári, basocá ñañaré tiiré cosemasĩña maniã. 12 Jesucristopeja sícãrĩrã cúũ diariguemena basocá ñañaré tiiré cosepetĩrigu niiwĩ. Cũũ teero tiirĩ siro, Cōāmacũya wãmo diamacãniñape jeanuãjeayigu. 13 Too síro Cōāmacũ niipetira Jesucristore ññatutirare cúũ dutiriguere añurõ yũũri tiigúdaqui. Jesucristo toopá duigu, teerora wáaaro jĩgũ, yuegu tiiquí. 14 Marĩ ñañaré tiiré acabõgu, sícãrĩrã cúũ diariguemena marĩrē añurã putuádoari tiyĩgu. 15 Tee diamacũrã niirĩ, Espíritu Santocã marĩrē “teerora niã” jĩ wedequi. Cũũ biiro jĩsuguequi:

16 “Too síropu yũũ cúãrē ‘mama netõnére quetire cūũgũda’ jĩrĩguere biiro niã”, jĩyĩgu Cōāmacũ.

“Cúãrē yũũ dutirére useniremena yũũri tiigúda.

Teero biiri yũũ dutirére cúã wácũrēpũre jeari tiigúda”, jĩyĩgu.†

17 Too síro biiro jĩñemoqui:

“Cúã ñañaré tiirére, cúã netõncãrere wácũnemoricu sãa”, jĩrĩgu niiwĩ,‡

jĩ jóanoã. 18 Teero tiirã, marĩ ñañaré tiiré wapare acabónorira niijĩrã, wáicurare sōemonecorere boonóricu sãa.

* 10:7 Salmo 40.6-8. † 10:16 Jeremías 31.33. ‡ 10:17 Jeremías 31.34.

Jesucristoye dímena Cõãmácũmena wedesemasã

¹⁹ Teero tiirá, yáa wedera, Jesuyé dímena marĩ cuiro manirõ ãñunetõjõãri Tatiapure sããwara tiirõbiro niia, cõũmena wedeseada jĩrã. ²⁰ ãñunetõjõãri Tatiapũ cãmotãri casero Jesuyé õpũũ queoré niicu. Jesús diari, tiicasero yigajõãyiro. ²¹ Teero tiigá, Jesús cãũ diariguemena Cõãmácũ niirõpũre pãõyigu. Cãũ pãõremena marĩ Cõãmácũmena bapacãtimsã. ²² Cũãrã marĩ “ñañaré tiirá niia” jĩ tugueñamirirare wapa cuohera putuári tiirigu niiwĩ. Oco jũĩrmaníremena marĩye õpũũrĩ cusonorira tiirõbiro niia. Marĩ ñañaré tiiriguere cosepetinorirapũ niia. Teero tiirá, Cõãmácũrẽ diamacũ wãcũremena, ãñurõ padeorémema sãĩãda. “Teero padeoãmajãrã tiicú” jĩrõ manirõ sãĩãda. ²³ Cõãmácũ “teero tiigũda” jĩriguere tiigũdaqui. Teero tiirá, wasoró manirõ padeorucũjããda. ²⁴ Marĩ basiro biiro wãcũãda: “Cãmerĩ maĩãrõ jĩrã, ãñurere tiãro jĩrã, ¿deerope cããrẽ tiãpuadari?” jĩ wãcũãda. ²⁵ Jesuré padeorãmema neãdurijããda sũquẽrã tiirucũrobiro. Cũã tiirõbiro tiirõno tiirá, cãmerĩ wãcũtutuari tiããda. “Marĩ Òpũ putuãatiadaro pẽero dusaa” jĩ wãcũrã, nemorõrã cãmerĩ wãcũtutuari tiããda.

²⁶ Marĩ diamacũ maquẽrẽ masipacara, ñañaré tiinemõwara, ¿noãyé dímena teeré coseré buagãri? Buayã manicú. ²⁷ Ñañarõ tiiré peti Cõãmácũ tiiréperere buããdadacu. Pecame asirĩme cãũrẽ ññatutirirare sóerimepũre jeaadacu. ²⁸ Too sugueropũre Moisés dutirere netõnucãrigunorẽ puarã o ññãrã ññãrira wedesããri siro, cãũrẽ bóaneõrõ manirõ siãcõãyira. ²⁹ Múã wãcũrĩ, Cõãmácũ macãrẽ “boorĩdojãga” jĩgũnopere ¿nocõrõ ñañarõ tiinõgũdari? Bayirõ ñañarõ wããdadacu cãũrẽ. Cũã Jesuré “boorĩã” jĩrẽ dícu jĩriqui. Jesuyé dí cãũrẽ cosepacãri, tee díire “wapamanĩã” jĩ wedesequi. Teero biiri Espĩritu Santo cãũrẽ ãñurõ tiimĩrigure ñañarõ jĩqui. ³⁰ Cõãmácũ ateré wedeseriguere marĩ masĩã: “Yũũ cãmebosãgũda; yũũ wapa tiigũdadacu”,* jĩ jóanoã. Apeyecãrẽ jóanoã: “Marĩ Òpũ cãũyarare cãã ñañaré tiiré wapare ñañarõ tiigũdaqui”,† jĩ jóanoã. ³¹ Cõãmácũ catirucugũ basocãre ñañarõ tiiré bayirõ quioré niia.

³² Múãrẽ sicato wãariguere wãcũña. Tiatore múã Jesús basocãre netõnére quetire tuomasĩãri siro, ñañarõ netõyiro. Múã teero netõpacãra, wãcũtutuarira niiwũ. ³³ Sũquẽrã basocã ññacoropũ ñañarõ jĩ buijãnorira niiwũ; ñañarõ tiãpenorira niiwũ. Apetó múã menamacãrã teero ñañarõ netõrĩrãre tiãpurira niiwũ. ³⁴ Múã peresuwĩpũ niirãrẽ bóaneõ ññarira niiwũ. Æpẽrã múãyere emarĩ, useniremena nucãrira niiwũ. Múã ãmuãsepũ cuoãdarepere “atidã maquẽ nemorõ ãñunetõnucãre niicu” jĩrira niiwũ. “Tee petirĩcu” jĩrã, wãcũtutuarira niiwũ. ³⁵ Teero tiirá, cuiro manirõ padeoyã. Teero padeorucũra, nemorõ ãñurere ñeeãdadacu. ³⁶ Múã ñañarõ netõrã, wãcũtutua, padeorucũjãrõ booa. Teero tiirá, Cõãmácũ boorere tiirĩ siro, cãũ “ticogũda” jĩriguere múã ñeeãdadacu. ³⁷ Cõãmácũye queti jóaripũpũ biiro jĩ jóanoã:

“Atigũda” jĩrigũ mãata atigũdaqui. Pearõ manirõ jeagũdaqui.

³⁸ “Ãñugũrã niĩ” yũũ jĩgũno cãũ padeorémema niirucugũdaqui. Yũũre padeodũjããtã, cõũmena useniricu,‡

jĩ jóanoã. ³⁹ Marĩpeja Jesuré padeorere duurãbiro niiria. Teero tiirá, marĩ pecamepũ wãaricu. Marĩ cãũrẽ padeorã, netõnénoãdara niia.

§ 10:20 Mt 27.51; Mr 15.38.

* 10:30 Deuteronomio 32.35.

† 10:30 Deuteronomio 32.36.

‡ 10:38 Habacuc 2.3-4.

11

Cōāmacūrē padeorítraye queti

¹ Marī padeorémēna biiro jīmasīā: Cōāmacū “teero tiigúda” jīriguere diamacūrā tiigúdaqui. Teero biiri marī ñnaripacara, “diamacūrā niicu” jīmasīā.

² Too sūgueropu marī ñecūsūmaā Cōāmacūrē padeoyíra. Teero tiigú, Cōāmacū cūārē “añurārā niíya” jīyigu.

³ Marī Cōāmacūrē padeojírā, biiro masīā: Cūū atibáreco niirére niipetirere bauanégū, cūū dutirémēna bauanérigu niíwī. Teero tiiró, atibáreco maquē marī mecūtīgā ñnarē sicatorpue ññaña manirígue niā.

⁴ Abel Cōāmacūrē padeojīgū, biiro tiyígu: Cōāmacūrē ticogu, oveja añugúrē sīā sómonecoyigu. Cūū sōwū Caín ticorígue nemoró añurē ticoyigu. Cōāmacū Abelre “añugúrā nií” jī ñnagū, cūū ticoriguere ñeeyigu.* Teero tiiró, Abel diari siro niipacari, cūū Cōāmacūrē padeorígue atitócārē marīrē bueré néeatia.

⁵ Enoc Cōāmacūrē padeojīgū, diaripacari, Cōāmacū cūūrē cūū patoru néemaūwayigu. Ápērā cūūrē āmaāmiyira. Buariyira. Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jóanoā: “Cōāmacū Enorē useniremena ñnayigu. Teero tiigú, cūūrē néemaūwayigu”,† jī jóanoā. ⁶ Marī Cōāmacūrē padeojírā, cūūrē usenirī tiimasíría. Cōāmacūmena bapacutidugagano “diamacūrā niiqui” jīrō booa. Teero biiri “cūūrē yu padeorémēna sārī, añuró tiigúdaqui” jīrō booa.

⁷ Noé Cōāmacūrē padeojīgū, dooríwu pairíwure tiyígu. Cōāmacū cūū too síro tiíadarere Noeré wedeyigu. Noé teero wáadarere ñnaripacu, Cōāmacūrē quioníremēna ññajīgū, cūūya wederere netónégūda jīgū, tiíwuré tiyígu.‡ Teero padeorémēna tiíwuré tiigú, too macārā duaadarere, teero biiri cūā pecamepu wáadarere tuomasírī tiimíyigu. Cūū padeorí, Cōāmacū cūūrē “añugúrā nií” jī ññayigu.

⁸ Abraham Cōāmacūrē padeojīgū, cūū jīrirobirora tiyígu. Cōāmacū cūūrē apeditapū cūūrē ticoadari ditapu wáadutiri, wáyayigu. Cūūya macārē witiwagu, “tiiditapu wáagu tiia” jīrō maniró wáajóāyigu.§ ⁹ Cōāmacūrē padeojīgū, cūūrē “ticoguda” jīri ditapu jea, niyigu. Cūūya dita niipacari, sicadita waso, niyigu. Wáicura caserimēna tiirí wiipu niyigu. Cūū macū Isaac, teero biiri cūū pāramí Jacob teerora niinanuseyira. Cōāmacū cūācārē tiiditare “ticoguda” jīyigu.* ¹⁰ Abraham macā manigú niijīgū, añuró tiirí macā cūū niirucujāadari macāpere yueyigu. Tiimacā, āmaāsepu niirí macā, Cōāmacū tiirí macā niā.

¹¹ Abraham Cōāmacūrē padeojīgū, bucu peti niipacu, Saracā pōnamanígō niipacari, tutuare buayigu. Cūūrē Cōāmacū tutuare ticoriguēmena pōnacutiyigu. Cūū biiro wācūyigu: “Cōāmacū yuere ‘pau pāramérācutigudacu’ jīriguere queoró tiigúdaqui”, jī wācūyigu.† ¹² Teero tiigú, Abraham bucu peti niipacu, macācutiyigu. Macācuti, too síro pau peti pāramérācutiyigu. Ñocōārē, ditatuparire queopetimasíña maniróbiro cūū pāramérārē queopetimasíña maniā.‡

¹³ Cūā niipetira Cōāmacū cūārē “ticoguda” jīriguere ñeeripacara, diajóāyira. Cūā padeojírā, cūū ticoadarere yoropu ñnarābiro niijāyira. “Teeré cuoádacu” jī wācūrā, useniyira. Cūā teeré wācūrā, “atiditapére wāanetōri basoca niā” jīyira. ¹⁴ Teeré jīrāno cūā niíadari dita petire āmaārā tiíya. ¹⁵ Cūā witiwari

* **11:4** Génesis 4.3-7. † **11:5** Génesis 5.21-24. ‡ **11:7** Génesis 6.13-22. § **11:8** Génesis 12.1-5.

* **11:9** Génesis 23.4; 26.3; 35.12,27. † **11:11** Génesis 15.6; 17.19; 18.11-14; 21.2. ‡ **11:12** Génesis 22.17.

ditapure wácūrājā, coebójīya. ¹⁶ Cúã niimiri dita nemorõ añurõ niĩadari dita petire booyira. Ūmuãsepure niidugayira. Teero tiigú, Cõãmacū cúã “úsã Ōpū niĩ” jĩrĩ, bobosáriyigu. Teero bobosárijigū, cúã niĩadari macārē ūmuãsepure quēnoyúetoayigu.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham Cõãmacūrē padeojīgū, cūũ macū Isaare wáicure sĩa sómonecorobiro tiigúdu tiimíyigu. Cõãmacū “¿diamacūrã yũre padeomí cūũ?” jĩgū, teero tiidutíyigu. Cõãmacū Abrahamrē “Isaac pãrãmerã niinũnusera mũũ pãrãmerã peti niĩadacua” jĩri siro niipacari, Abraham cūũ macū sícū niigárē sĩağúdu tiimíyigu. ¹⁹ Abraham biiro wácūyigu: “Cõãmacū diarirapurena masõmasĩ”, jĩ wácūyigu.* Teero tiirã, marĩ biiro jĩmasĩã: “Abraham cūũ macārē diarigupure masõrigu tiirõbiro cõoyigu”, jĩmasĩã.

²⁰ Isaac Cõãmacūrē padeojīgū, cūũ põna Jacoré, Esaure cúãrē too síro wáaadare wedecūyigu.†

²¹ Jacob Cõãmacūrē padeojīgū, cūũ diaadari suguerogã, José põnarē too síro wáaadare wedecūyigu. Teero wedesegu, cūũ tuurítuarigumena túãñe, Cõãmacūrē “añuniã mũũ” jĩyigu.‡

²² José Cõãmacūrē padeojīgū, diagudu, cūũya wederare cúã too síropũ Egiptopũ witiwari, cūũye cõãrĩrē néewadutiyigu.§

²³ Moisés pacusũmuã Cõãmacūrē padeojĩrã, Moisés bauári, cūũrē itĩãrã muĩpũrã yayió, cõoyira. “Añugú peti niĩ”, jĩ ññayira. Egipto macãrã õpũ wĩmarã ūmuãrē Israelya põna macãrãrē sĩađutĩpacari, cuiiryira.*

²⁴ Moisés Cõãmacūrē padeojīgū, bũcũágu, “Egipto macãrã õpũ macõ macū niĩ” jĩrĩre booriyigu.† ²⁵ Coomena pũtuágu, Cõãmacū boorere tiirĩpacu, apeyenó añurere cõobójīyi; atibũrecopure usenibojīyi. Toopure pũtuãrono tiigú, Cõãmacūrē padeorãmenape ññarõ netõápudugayigu. ²⁶ Cūũ Cristo atibũrecopũ niigũ ññarõ netõãđare tiirõbiro ññarõ netõyigu. “Yũũ teero ññarõ netõrē Egipto macãrã cúã cõoré nemorõ wapacũtia”, jĩ wácūyigu. Cõãmacū cūũrē too síropũ ticoadarere wácũgũ, teero jĩyigu.

²⁷ Cõãmacūrē padeojīgū, Egiptopũ niĩarigu witiwayigu.‡ Too macãrã õpũ cúagu niipacari, cuiro manirõ witiwayigu. Cõãmacū bauhégure ññagũ tiirõbiro padeorucujãyigu. ²⁸ Cõãmacūrē padeojīgū, Pascua sicato nũcãri bũrecore Cõãmacū tiidutĩre tiiyigu. Israelya põna macãrãrē corderoare sĩađutĩ, cúãye đĩmena wiserĩ sopepãmarĩ wesarire tuusiãdutyigu. Teero tiigú, ángelepe tee đĩire ññajīgũ, bauásuguerigure sĩarĩyigu.§

²⁹ Israelya põna macãrã Cõãmacūrē padeojĩrã, đĩa Sõãrĩmaarē tĩãwayira. Maa añurõ boporĩmaarē tiirõbiro tĩãwayira. Egipto macãrãpe cúã siro tĩãwama jĩrã, đuaPETIJõãyira.*

³⁰ Israelya põna macãrã Cõãmacūrē padeojĩrã, Jericó wãmecutiri macã wesare siete bũrecori sodeayira. Cúã Cõãmacūrē padeorẽmena tiimacã wesa niirĩ sãñirõ ùtãmena weeri sãñirõca peecũmújõãyiro.† ³¹ Rahab ūmuãmena ñeeape wapatãri basoco Cõãmacūrē padeojĩgõ, Israelya põna

§ **11:17-18** Génesis 21.12; 22.1-14. * **11:19** Génesis 22.5. † **11:20** Génesis 27.27-29, 39-40. ‡ **11:21** Génesis 48.1-20. § **11:22** Génesis 50.24-25; Éxodo 13.19; Josué 24.32. * **11:23** Éxodo 1.22-2.2. † **11:24** Éxodo 2.10-12. ‡ **11:27** Éxodo 13.17-14.30. § **11:28** Éxodo 12.21-30. * **11:29** Éxodo 14.21-31. † **11:30** Josué 6.12-21.

macārã ãñadutira jearáre ãñurõ bocayigo.† Teero tiigó, tiimacã macārã Cõãmacürẽ netõñucãrãmena diariyigo.§

32 ¿Ñeerẽ wedenemogüdari yuu? Niipetiraye quetire wedemasñña maniã. Gedeón,* Barac,† Sansón,‡ Jefe,§ David,* Samuel,† teero biiri ãpërã profetas tiiriguere wedepetiriga. 33 Cúã Cõãmacürẽ padeojirã, biiro tiiyira: Apeditári macãrãmena cãmerĩsã, netõñucãyira; cúãya wederare diamacurã dutiyira; Cõãmacü “tiãpuguda” jñiriguere ñeeyira; yãíwa niirõpu biadupópacari, cúã padeorẽmena yãíwaye userire biarí tiiyira;‡ 34 pairime pecame jüürõpu sõnecoricãrẽ, jüuriyira;§ ãpërã cúãrẽ espadamena siãdugári, dutijãyira; tutuarimirira tutuara wãayira; cãmerĩsãrã wãara, nemorõ tutuara wãayira; cúã wãpãrãmena cãmerĩsãrã, cúãrẽ netõñucãyira. 35 Siquẽrã numiã cúã põna diaarirare masõãrirapure wiyanoýira sũcã.*

Ãpërãpẽ ñañarõ tiinóyira. Cúã padeoduatã, peresuwiipu niirãrẽ wionéconobojya. Cúãpe ãmuãsepu catirẽ petihere cudugãra, padeoduriyira. 36 ãpërã ñañarõ bui, tãnanóyira.† ãpërã cõmedárimena siatú, peresuwiipu duponoyira.‡ 37 ãpërã ütãperimena déesãñoyira.§ ãpërã cúãye õpüürĩ deco widetãnoyira. ãpërã espadamena páatasãñoyira.* ãpërã suti manirã oveja caseri, cabra caserimena dícu sãñarira cuicãmesãyira. Cúã bóaneõrã, ñañarõ tiinórira, cãmitunorira niiyira. 38 Cúã atibãreco macãrã† nemorõ ãñurã niipacari, atibãreco macãrã cúã ãñurere ññadugariyira; cúãrẽ cõãdugayira. Cõãmacürẽ padeore wapa cúãrẽ ñañarõ tiiri, cuira, basocã manirõ, yucu manirõpu, ütãyucuppu, ütãtutiripu, ditacoperipu niisodeatiyira.

39 Cõãmacü cúã niipetira padeorí ññagü, “ãñurãrã niíya” jñiyigu. Cüü teero jñiri siro niipacari, cüü cúãrẽ “ticoguda” jñiriguere ñeeyira ména. 40 Cúã ñeeãdari suguero, Cõãmacü marirẽ nemorõ ãñurẽ tiisuguedugarigu niiwĩ. Cüü teero tiiri siro, cúã marimena siãrõména ãñurã quenojeãadacia.

12

Jesuré nunudutíre

1 Teero tiirã, cúãrẽ wãcũãda. Cúã pau duuró manirõ “Cõãmacü ‘ticoguda’ jñiriguere ticogudaqui” jñi padeorucúyira. Cúã padeoriguere wãcürã, maricã teerora padeorucújããda. Cuturí basocu máata jeadugagu tiirõbiro niíãda. Cüü niipetire nucãrere cüñjã, cutuwáqui. Cüü nucãrere cüñre tiirõbiro marí niipetire ñañaré tiirere duujãrõ booa. Teerẽ duurã, Cõãmacü boorẽpere tiirucújãrõ booa. 2 Jesuré wãcünunusero booa. Cüürã marirẽ sicato padeorí tiiwĩ. Cüürã marirẽ padeoyapacutiri tiigüdaqui. Cõãmacürẽ padeojigü, cüü too síro usenire buããdarere wãcügü, curusapu páabiaturrere nucãjãyigu. Boboró manirõ diayigu. Teero tiigü, mecãtígãrẽ Cõãmacüya wãmo diamacãniñape jeanuãqui.

‡ 11:31 Josué 2.1-21. § 11:31 Josué 6.22-25. * 11:32 Jueces 6-8. † 11:32 Jueces 4-5. ‡ 11:32 Jueces 13-16. § 11:32 Jueces 11-12. * 11:32 1 Samuel 16.1-1 Reyes 2.11. † 11:32 1 Samuel 1.1-25.1. ‡ 11:33 Daniel 6. § 11:34 Daniel 3. * 11:35 1 Reyes 17.17-24; 2 Reyes 4.25-37. † 11:36 Jeremías 20.2; 37.15. ‡ 11:36 1 Reyes 22.26-27. § 11:37 2 Crónicas 24.21. * 11:37 Jeremías 26.20-23. † 11:38 “Atibãreco macãrã” jñinoã Cõãmacürẽ padeohẽrare.

³ Múã Jesús ñañarõ netõríguere wãcũña. Ñañarã cũurẽ bayirõ ñañarõ tiyíra. Teero tiirã, múãcã ñañarõ netõrã, páasutiro manirõ cũurẽ padeorucújãña.

⁴ Ñañarã cúã ñañaré tiirí, múã wederé wapa múãrẽ sãĩrĩ tugueñañaria ména.

⁵ Sicũ basocú cũu põnaré wederébiro Cõãmacũ múãrẽ wedei. Cũuye queti jóaripũru wederiguere ¿wãcũrigari? Biiro jĩã:

Yuu macũ, Cõãmacũ mũurẽ bayirõ wederémena quẽnojeáutiri, teero ñnacõãrijãña.

Cũu mũurẽ tutiri, páasutirijãña.

⁶ Cõãmacũ cũu maĩrãrẽ bayirõ quẽnojeári tiiquí.

Niipetira cũu põnaré cúã ñañaré tiirí, ñañarõ tiiquí,*

jĩ jóanoã. ⁷ Múã ñañarõ netõrã, “Cõãmacũ marĩrẽ quẽnojeáutigũ tiiquí” jĩrã,

nucãjãña. Cõãmacũ múãrẽ cũu põnabiro tiiquí. Niipetira pacusũmũã cúã

põnaré quẽnojeári tiicúa. ⁸ Cõãmacũ niipetira cũu põnaré quẽnojeári tiiquí.

Cũu múãrẽ quẽnohẽrĩ, cũu põna díamacũ mee niicu. Pacu manirã, teero

buarĩra tiirõbiro niicu. ⁹ Apeyeréja, marĩ wĩmarã niirĩ, marĩ pacusũmũã

marĩrẽ quẽnojeári tiiwá. Cúã teero tiiríguere marĩ padeowá. Teero tiirã, marĩ

Pacu ãmũãsepu niigúpereja toorã nemorõ yũuro booa. Teero yũurucujãrã,

catirucujããdacu. ¹⁰ Marĩ pacusũmũã atibúrecopũ macãrã, marĩ cúãmena

niirĩ, marĩrẽ quẽnojeári tiiwá. Cúã ãñurõ niidutira, cúã põdõtẽõrõ quẽnowã.

Cõãmacũpe marĩrẽ cũu tiirõbiro ñañaré manirã niidutigũ, quẽnojeári tiiquí.

¹¹ Diamacũrã niã: Marĩrẽ quẽnojeári tiirĩtabere tusaya maniã. Pũni niã. Teero

niipacari, quẽnorémena ãñurõ wãari tiia. Too síropũre ãñurõ cũu boorõbiro

diamacũ tiãdacu; ãñurõ niirecutirere buãadacu.

Cõãmacũyere tuodũgãheri, quio niã

¹² Teero tiirã, basocã wãmorĩ, dupori tutuhera tiirõbiro niirijãña;

wãcũbayinemoña. ¹³ Múã diamacũ tiirã, maarẽ sugewara tiirõbiro niãdacu.

Múã teero tiirí, opayuriro tiirõbiro wãagucã múãrẽ ãñurõ ñanũgũdaqui;

padeotutúanemogũdacu. Opayuriro tiirõbiro wãanemoriqũ.

¹⁴ Niipetiramena cúaro manirõ ãñurõ niirecutiya. Ñañaré tiirõ manirõ

niñã. Ñañaré tiirã marĩ Õpurẽ ññariadacu. ¹⁵ Múã tuomasĩña: Sicũno Cõãmacũ

marĩrẽ ãñuré ticorére duurĩjããrõ. Sicũno cũu wedeseremena, cũu tiirémena

ãpẽrã padeorére ñañorĩjããrõ. Teeré tiigũ táa ñañaré tiirõbiro niiqui. Táa

ñañaré wiirõ, oterére ñañocú. ¹⁶ Teero biiri sicũno cũu ñũmo niĩhẽgõmena

ñañaré tiirĩjããrõ. Teero biiri sicũno Cõãmacũ marĩrẽ ticoadarere “bãrĩ niiré

niã” jĩi wãcũrijããrõ. Esaũ teero tiyígu. Juabóagu, cũu basocã sõwũ niirere

yaarémena cũu baipére wasoyígu. ¹⁷ Múã masĩcu: Too síro Esaũ cũu pacu

“mũurẽ ãñurõ wãadacu” jĩi wedecũri boomíyigu. Cũu pacupe “mũu bairé teeré

cũũpetitoawũ” jĩiyigu. Cũu teero jĩĩrĩ tuogũ, bayirõ utiyigu. Teero utipacari,

cũu pacu cũu bairé cũũriguere wasomasĩña maniyíro.

¹⁸ Múã tíato macãrã Israelya põna macãrã tiirõbiro ãtãgũ

padeñãmasĩrigupũre jearia. Tiigupũre bayirõ juũyiro. Toopũre bayirõ

naĩtĩyiro. Bupo páa, wĩno bayirõ wãayiro. ¹⁹ Teero biiri múã tíato

macãrã tiirõbiro corneta busurere tuorã. Cõãmacũ wedeserẽcãrẽ tuoñãria.

Cũãpeja cũu wedeseri tuorã, cuiremena “nocõrõrã wedesearõ sãa” jĩiyira.

²⁰ Cõãmacũ dutiariguere cuinetõnerã, teero jĩiyira. Cũu dutiarigue biiro

jĩiyiro: “Atigũ ãtãgũpũre cutacũgũnorẽ ãtãperimena deesãña; o saderigumena

* 12:6 Proverbios 3.11-12.

sĩãñá. Wáicuracārē teerora tiyá”, jĩyigu Cõamacũ. ²¹ Teero wáarigue quionetõjõãyiro. Teero tiigú, Moisés basiro biiro jĩyigu: “Yũ cuinetõgũ, ñapõpiga”, jĩyigu.

²² Múãpeja tiigupú jearono tiirá, Cõamacũ pũtopu jeacu. Toopú Cõamacũ catirucugũya macã, ãmuãsepu niirí macã niĩã. Tiimacã Jerusalén wãmecutiri macã niĩã. Ëtãgú Sion wãmecutirigucã niĩã. Tiimacãpu ángelea paũ peti niicua. ²³ Cúã neã, cũurē usenipeocua. Cõamacũ põna cũũ “ticogũda” jĩriguere ñeãdaracã toopúra niicua. Cúã wãmerē ãmuãsepu jóatunore niicu. Toopúra Cõamacũ niipetirare besegú niiqui. Teero biiri too suguero macãrãpu diarira marĩmena sĩcãrõména ãñurã quẽnojeárira toopú niicua. ²⁴ Jesú toopú niiqui. Cũũ mama netõnére quetire néeatirigu niĩ. Jesuyé dí marĩ ñañaré tiirére coseré toopú niicu. Cũũye dí Abelye dí nemorõ wapacũtia.†

²⁵ Teero tiirá, Cõamacũ múãrē wedegũre sũnarĩjãña. Too suguero macãrãrē Cõamacũ atibãrecopure baurocã wedeseyigu. Cúã cũurē sũnayira. Teero tiirá, Cõamacũ cũurē ñañarõ tiãdarere dutiwãmasĩriyira. Marĩpereja Cõamacũ ãmuãsepu wedesequi. Teero tiirá, marĩ cũurē sũnarĩ, nemorõ ñañarõ tiigũdaqui. Dutiwãmasĩña maniãdacu. ²⁶ Tĩatorũre Cõamacũ wedeseri, dita cãmeñayiro. Atitõpere cũũ “tiigũda” jĩriguere cũũye queti jóaripũpũre buenoã: “Sĩcãrĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda. Dita dícuere cãmeñarĩ tiirĩcu; ãmuãsepu niirécãrē cãmeñarĩ tiigũda”,‡ jĩyigu. ²⁷ Cũũ “sĩcãrĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda” jĩgũ, ateré jĩgũ tiĩ: Niipetire cũũ bauanériguere néecomasiñenore cõãgũdaqui. Néecomasiña maniré dícu pũtuãadacu. ²⁸⁻²⁹ Cõamacũ Õpũ niirõ marĩ cũũmena niĩadaro néecomasiña maniã. Teero tiirá, Cõamacũrē usenire ticoada. Cũũ tusarõpura cũurē marĩ padeorére wiyaáda. Marĩ Õpũ Cõamacũ niipetire ñañarére ãñurõ jũupetiri tiirĩmebiro niĩ. Teero tiirá, cũurē padeorã, quioníremena padeoáda.

13

Cõamacũ tusarére tiyá

¹ Múã Jesuré padeorã sĩcõpõna tiirõbiro cãmerĩ maĩrucújãña. ² Múãye wiserĩpu jearãre ãñurõ bocaya. Teeré acabórĩjãña. Æpẽrã teero tiirã, ángelea jearirare bocayira. “Ángelea niicua”, jĩ masĩriyira.

³ Peresuwiipũ niirãrē wãcũña. Cúãmena toopú niirã tiirõbiro tũgueñaña. Ñañarõ netõ, cãmitunoricãrē wãcũña. Múãcã cúãbiroa õpũũcutia. Teero tiirã, ñañarõ netõápumasĩã.

⁴ Niipetira wãmosĩrirare quioníremena iñña. Múã nũmosãnumiã niĩhẽrãmena, múã manusũmuã niĩhẽrãmena ñeaperijãña. Nũmomanirã, manũmanirã noo boorõ ñeapecãmesãrãrē Cõamacũ ñañarõ tiigũdaqui. Teero biiri wãmosĩrira niipacara, ãpẽrãrē ñeaperare ñañarõ tiigũdaqui.

⁵ Niyerure bayirõ peti ugaripéarĩjãña. Múã cuõrémena useniña. Cõamacũ biiro jĩrigu niiwĩ: “Mũãrē sĩcãrã duucũricu; cõãwaricu”,* jĩrigu niiwĩ. ⁶ Teero tiirã, wãcũbayiremena biiro jĩmasĩã:

“Marĩ Õpũ yũre tiãpũgu niĩ. Sĩcũ yũre ñañarõ tiidũgãri, cuiria”,† jĩmasĩã.

† 12:24 Génesis 4.10. ‡ 12:26 Hageo 2.6. * 13:5 Deuteronomio 31.6. † 13:6 Salmo 118.6-7.

⁷ Múārē suonírirare Cōāmacāye queti múārē wederirare wācūrucujāña. Cúā añūrō tiirécuti yapacutíriguere wācūña. Cúā padeorírobiro tiinunúseya.

⁸ Jesucristo wasoríqui. Too sugueropu, mecūtígārē, too síropare teorora niirucugūdaqui. ⁹ Teero tiirá, āpērā múārē merēā wederi, tuonunúserijāña. Cōāmacū cūū añūrē ticorémēna marīrē yeeripūnarīpu wācūtutuari tiíaro. Marī yaarē marī yeeripūnarīrē wācūtutuare ticoricu. Teero tiirá, múārē “ateré yaaya; teeré yaarijāña” jīrī, tuorjāña.

¹⁰ Jesús marī ñañarē tiiré wapa sīānórigu niiwī. Cōāmacūwiipū paia wáicurare sīārā, teemēna Cōāmacūrē acabóre sārīā tiimícua. Teero tiirá, cúā Jesús acabóre masīricua. ¹¹ Paiarē dutigú Āñunetōjōāri Tatiapure wáicuraye díire néesāwaqui. Tee díire Cōāmacūrē ticoqui, basocá ñañarē tiíarigū wapare acabóre sāigá. Cúāye ōpūārīrē macā wesapu néewa, sóedutiqui. ¹² Teero tiiróbiro Jesús macā wesapu ñañarō netō, diayigu. Cūāye díimēna marīrē añūrā putuári tiigú, teero tiiyigu. ¹³ Cūū macā wesapu diarigū “bobo niā” jīnoyiro. Cūū diari, basocá cūūrē tuti, doojāyira. Marīcārē āpērā tuti, doopacári, cūūrē nūnūāda. Cúā doorere teero tūgueñajāda. ¹⁴ Atibárecore marī niirí macārē niidoaricu. Apemacā too síropu marī niirucudari macārē yuera tiia. ¹⁵ Teero tiirá, Cōāmacūrē usenire ticorucujāda Jesucristo marīrē añūrē tiirigūemēna. Tee marī Cōāmacūrē ticoré niia. Cūūmēna usenirā niijīrā, āpērārē biiro jīāda: “Cūū marī Ōpū niirī; añunetōjōārī”. ¹⁶ Teero biiri āpērārē añūrō tiirere acabórījāña. Múā cuorémēna āpērārē tiápuya. Múā teero tiiré múā Cōāmacūpure ticorébiro niia. Múā teero tiirí, useniqui.

¹⁷ Múārē suonírārē yūya. Cúā dutirere tiiyá. Cúā múārē apeyepere padeorí jīrā, iñanunuse, buerucucua. Cúā ateré masīcua: Too síro Cōāmacū cūārē “¿diamacú bueri; o merēā buerite?” jīī sārīñagūdaqui. Múā cúā dutirere yūri, useniremēna múārē coteadacua. Cūārē bóaneōrā niirí tiirjāña. Múā cūārē netōncārī, cúā múārē añūrō tiápumasīribocua.

¹⁸ Ūsārē Cōāmacūrē sāibosárucujāña. Ūsā añūrō diamacú tiijīrā, añūrō yeeripūnacutia. Niipetirere añūrō tiidugáa. ¹⁹ Múā yūre bayiró sāibosári booa. Múā sārī, Cōāmacū boorí, máata múā putopu niigūdacu sūcā.

Wedeyaponorigue

²⁰ Cōāmacū múārē añūrō niirecutirere ticogú niirī. Cūūrā Jesurē oveja cotegú tiiróbiro niigú añugúrē diarigūpure masōrigu niiwī. Cūūrā marī Ōpū Jesucristoye díimēna mama netónédoare quetire jeari tiirigū niiwī. ²¹ Cūūrā múārē diamacú quēnojeári tiíaro. Niipetire múā tiirémēna añūrā niirí tiíaro. Teero tiirí, cūū boorere tiimasīādacu. Cūūrā Jesucristo tutuaremēna marī cūū tusarere tiirā niirí tiíaro. Cristore usenipeorucada. Teerora tiáda.

²² Yāa wedera, yūū múārē wederere añūrōmēna tuoyá. Ate yūū múārē jóacorpū yoeripū niia. ²³ Múārē ateré wedea: Marīya wedegū Timoteo peresuwīpu niirigūre wionécotoayira méē. Cūū máata yūū putopu jeari, múā putopu wāagu, cūūrē néewagūda.

²⁴ Niipetira múārē suonírā añuārō. Niipetira Jesurē padeorácā añuārō. Italia macārā múārē añudutiya.

²⁵ Cōāmacū múā niipetirare añūrē ticoaro. Teerora tiíaro.

SANTIAGO jóaripũ

Ññuduticorigue

¹ Унн Santiago múârê ãñudutia. Унн Cõãmacũrê padecotegũ, teero biiri marĩ Ôpũ Jesucristore padecotegũ múârê Israelya põnarĩ macârã doce põnarĩ macârãrê apeyê ditapũ wáabaterirare jóaa.

Masĩrê ãñurê Cõãmacũmena atia

² Yáa wedera, múârê noo niirê ñañarõ wáari, “usenirã niiãda” jĩñã. ³ Múã masiã: Múârê ñañarõ wáari, múã Cõãmacũrê padeorére ãñomasiã sũcã. ãñurõ padeorĩ, wãcũtutuare múârê jeanemoã. ⁴ Tee wãcũtutuare múãpure jeapetiario. Tee jeari, padeotutũara, basocã ãñurã, pèerogã padeoré ðusanóhêrã niiãdacu.

⁵ Masĩrê cõohérano Cõãmacũrê sãĩãrõ. Ticogũdaqui. Cõãmacũ tutiro manirõ niipetirare cãã sãiré nemorõ ticonemoqui. ⁶ Padeorẽmena sãĩãrõ. “Óba, ticatoriboqui” jĩrõ manirõ sãirõ booa. Teero jĩrãno día pairĩmaa maquẽ oco-turĩ tiirõbiri niĩya. Tee wĩno páapuri wáajõãrucu, atijõãatirucu tĩa. ⁷ Cõãmacũ teero wãcũrãnorê ticatoridojãqui. ⁸ Sicabũrecore merẽã, apebãrecore merẽã wãcũcua; sica diamacũ wãcũhêrã niĩya.

⁹ Jesuré padeorã búri niirã ññanopacara, usenirõ booa; Cõãmacũ ññacoropure búri niirã mee niicua. ¹⁰ Pee apeyê cõorãcã Jesuré padeorã usenirõ booa. Cãã padeoré cãã cõoré nemorõ wapacutĩa. Cãã cõorépeja coori sĩnidĩaro tiirõbiri petidiãadacu. ¹¹ Táa muĩpũ bayirõ asirĩ, sñijõãcu. Tee cooricã budujõãcu; ãñurê niĩãrigue niipacaro, peticũ. Tee tiirõbiri pee apeyê cõorãcã cãã niyeru wapatãriromena diajõãadacu.

Jĩcõãsãrere Cõãmacũ mee tiidutĩ

¹² Ñañarõ wáapacari, wãcũtuturano usenicua. Cõãmacũ cãã padeorére du-uhéri ññagũ, cããrê catiré petihére ticogũdaqui. Teeré “ticogũda” jĩrigu niĩwĩ cãũrê maĩrãrê.

¹³ Sĩcũno ñañarê tiidugáro jeari, “Cõãmacũ yũre teero tiidutĩ” jĩrijãrõ booa. Cõãmacũ ñañarê tiidugágu mee niĩ. Cũũ ãpêrãrê ñañarere jĩcõãsãgũno mee niĩ. ¹⁴ Biirope biia: Ñañarê tiidugárere wãcũsugueari siro, ñañagũ jĩcõãsãrõ tiirõbiri wáacu. Teero tiigũ, apeyenó ñañarê tiidutĩrere pèerogãmenarã “jáu” jĩjãqui. ¹⁵ Cũũ tee ñañarê tiidugáremena ñañarere tiiquĩ. Cũũ niipetire ti-iripojgũ, catigũ niipacu, diarigu tiirõbiri niitoaqui.

¹⁶ Yáa wedera, wisirijãña. ¹⁷ Niipetire ãñurê, teero biiri diamacũ maquẽ marĩrê diijeácu; teeré ticoqui Cõãmacũ ãmũãsepũ niigũ. Cũũrã niiqui niipetira sĩãwõcorare, ãmũãsepũ bauráre tiirĩgu. Cũũ wasorĩqui; cãũrê cãmotãreno manicũ. ¹⁸ Cõãmacũ cãũ boorĩbibrora cãũye queti diamacũ maquẽmena marĩrê catiré petihére ticorigu niĩwĩ. Teero cãũ diamacũ bueré cãũriguere ãñurõ padeosuguéjĩrã, ote ðuca cõorigu butisuguerera tiirõbiri niicu. Butisuguerera Cõãmacũrê usenire tiorépa niirucuyiro.*

Cõãmacũrê padeorã diamacũ tiirécũtire

* 1:18 Êxodo 23.16,19.

19 Yáa wedera, ateré masíña: Ápērã wederi, tuomasíada jīrã, ãñurõ tuoyá. Múá cúa wederere tuotóa, wãcũtoarapũ wedeseya; máata cúarijãña. 20 Marĩ cúara, Cõamacũ boorõ tiiricu. 21 Teero tiirã, niipetire múá ñañarõ wãcũrere, ñañarẽ tiirẽcutirere duujãña. Cõamacũrẽ “jáũ” jīl, cũaye queti marĩrẽ cũũ cũũrere diamacũ padeoyá. Tee quetire tuo, padeorã, múã netõnenoãdacu.

22 Cõamacũye quetire bárĩ peti tuorĩjãña. Tuoári siro, tee queti dutirere tiiyá. Tiihéranõ cũã basiro jīiditorã tiicúa. 23 Tee quetire tuo, tee dutirere tiihéranõ biiro biii: Cũya diapóare ñnorõpã ññaqũ. 24 Cũũ baurere ãñurõ ññãri siro, cãmenacã witiwagura, acabójjãqui. 25 Ápĩpẽ cũũ Cõamacũye tuoãriguere wãcũrucu, acabóriqui. Cõamacũ dutirõbirora cũũ tiurucújjãqui. Cũũ teero tiirẽcutiremena Cõamacũ cũũrẽ usenirĩ tiigúdaqui. Cõamacũye queti diamacũrã niã. Teeména marĩ ñañarẽ dícu tiidugãmiãriguere tiidúri tiirĩgu niwĩ.

26 Ápĩ “yũũ Jesuré padeogú niã” jīl wãcũmiqui. Teero jīpacũ, ãpērãrẽ ñañarõ wedesequi. Teero tiigú, cũũ basiro jīiditogu tiiqui. Cũãnorẽ padeorẽ bárĩ niirẽ niã. 27 Cõamacũ marĩ Pacure diamacũ padeogúpeja biiro tiirẽcutiro booa: Pacũ manirãrẽ, wapewia numiãrẽ cúãrẽ merẽã wáari, tiápuro booa. Teero biiri atibáreco maquẽ ñañarere tiinũnãserijãrõ booa.

2

Basocãre sīcãrĩbíro ññãña

1 Yáa wedera, múã marĩ Ôpũ Jesucristo ãñunetõjõãgũrẽ padeojĩrã, basocãre sīcãrĩbíro tiiyá. 2 Apetõ tiigú, ũmũ sīcũ múã neãrĩ wĩipũ sããatiboqui. Cũũ wãmosũã tuusãri beto oro beto, suti ãñurẽ sãñagú niiboqui. Toorã ãpĩ apreyenõ cuohégũ sutirõ bũcũroniãrõ sãñagú sããatiboqui sũcã. 3 Múãpe padeorẽmena suti ãñurẽ sãñagũrẽ ñña, cũũrẽ “ãno ãñurõpũ duiya” jībocu. Apeyenõ cuohégũpereja “jõõ nucũña” o “ãno yepapũ duijãña” jījãbocu. 4 Múã teero tiirẽmena basocãre sīcãrĩbíro tiihéra tiicú. “Suti ãñurẽ sãñagú bóaneõgũ nemorõ wapapacã”, jīl wãcũmicu. Tee wãcũrẽ ñañarẽ niã.

5 Yáa wedera, yũure tuoyá: Apeyenõ cuohéranorẽ Cõamacũ besequi, cúã padeorẽ pairõ wapacutiro wáaaro jījgũ. Cũũ putopũ wáaaro jījgũ, besequi. Cũũ jīrirobirora cũũrẽ maĩrã cũũ putopũ niãdacua. 6 Múãpe apreyenõ cuohérare doo, bobosãcu. ¿Noã múãrẽ tiãpeĩ? Pee cuorã tiãpecua. ¿Noã múãrẽ ñee, queti beserĩ basocũ putopũ néewadutii? Cúãrã tiicúa. 7 Cúãrã múã padeogú wãmerẽ bujjãcu. Múãpe cũũ wãmerẽ padeorẽmena jīicu.

8 Múã Cõamacũ dutirere ãñurõ tiipetĩdũgara, cũaye queti jóaripũpũ jīrõbirora tiiyá: “Mũũ basiro maĩrõ tiirõbirora ãpērãcãrẽ maĩñã”.* Teerẽ tiirã, diamacũ tiirã tiia. 9 Múã basocãre sīcãrĩbíro tiihéra, ñañarere tiirã tiia; Cõamacũ dutirere netõnucãrã tiia. 10 Sīcũno Moisére dutirẽ cũũrigue niipetirere tiipetĩpacũ, sicawãme tiihérogãmenarã, tee dutirẽ niipetirere netõnucãgũ niiqui. 11 “Ápĩ nũmorẽ ñeeaperijãña”, teero biiri “basocãre sīãrĩjãña” jīrere dutirigu niwĩ Cõamacũ. Múã sīcũrẽ sīãrã, ãpĩ nũmorẽ ñeeaperipacara, Moisére dutirẽ cũũriguere netõnucãrã tiicú. 12 Cõamacũ múãrẽ mama dutirẽ cũũriguemena† múã tiirĩguere ñña, wapa tiigúdaqui. Teero tiirã, ãñurõ wedeserecuti, ãpērãrẽ ãñurõ tiirẽcutiro booa. 13 Ápērãrẽ bóaneõ ññãhẽri siro, Cõamacũcã bóaneõrõ

* 2:8 Levítico 19.18. † 2:12 Mama dutirẽ cũũrigue “ãpērãrẽ maĩñã” jīrẽ niã.

manirõ wapa tiigúdaqui. Bóaneõ ññarirapeja cūu wapa tiirõpũre cuiro manirõmena añũurere ñeerã wáaadacua.

Añũurẽ tiirẽmena Jesurẽ padeorõ booa

14 Yãa wedera, sícũ “yũũ Jesurẽ padeóa” jĩboqui. Teero jĩpacu, ãpẽrãrẽ añũurẽ tiieñnoriboqui. Cũũ padeorẽ çñeenómena wapacutibogari? Teero padeorẽ cãũrẽ netõrĩ tiirĩcu. 15 Apetõ tiirã, Jesurẽ padeorã suti wasorẽ cũohẽra, yaarẽ cũobayĩhera múãmena niibocua. 16 Sícũ múã menamacã cããrẽ aterẽ jĩboqui: “Múã añũurõ wáaya; yũũuári, asibusũre suti sãñajĩrã niĩña; múã yaadugarecõrõ yaaya”, jĩboqui. Cũũ cãã boorẽre ticoripacu, cãũ tee jĩrẽ wapamanĩã. 17 Marĩ padeorẽ tee queorẽ tiirõbiro niĩã. Marĩ padeopacãra, ãpẽrãrẽ tiãpuheri, wapamanĩã.

18 Apetõ tiigú, yũũ jĩãriguere padeohẽgũno aterẽ jĩboqui: “Sícũ añũurẽ tiirĩpacu, Jesurẽ padeoquí. ãpĩpẽ añũurẽpere tiiqui”. Cũũ teero jĩrẽre bi-ro wedegũda: “Cũũ añũurẽ tiirĩpacari, çdeero tiĩ marĩ cãũ Jesurẽ padeorẽre ññamasiboatau? Cũũ añũurẽ tiieñnoremena cãũ Jesurẽ padeorẽre ññamasibocu”. 19 Cãũpe “Cõãmacũ sícũrã niiqui” jĩ padeoquí. Tee añũuniã añũurõpeja. Wãtĩãcã padeocúa tiirãpũja. Tee wãcũrã, ñapõpicua cuira. 20 Cũũ tũomasĩrĩdojãgũ niĩ. Yũũ jĩãriguere wãcũbua, aterẽ masĩrõ booa: Marĩ “Jesurẽ padeóa” jĩpacara, ãpẽrãrẽ añũurõ tiihẽri, marĩ padeorẽ wapamanĩã. 21 Marĩ ñecũ Abrahamye maquẽrẽ wedegũda. Abraham cãũ macũ Isaare ãtãbũ sotoãpũ siatũpeomiyũ. Cõãmacũ cãũ tiirẽre ññagũ, cãũrẽ “ãñũgũrã niĩ” jĩ ññayigu. 22 Atecãrẽ tũomasĩrõ booa: Abraham Cõãmacũrẽ padeoyĩgu. Teemẽna Cõãmacũ tiidutĩrirobirora tiiyũ. Teero tiigú, cãũ tiirẽmena cãũ padeorẽre tiyapãcutiyũ. 23 Teero cãũ tiirĩguemena Cõãmacũye queti jóaripũ niirẽ diamacũ wãaro tiirĩro niiwũ. Tiipũ biuro jĩã: “Abraham Cõãmacũrẽ padeoyĩgu. Teero tiigú, Cõãmacũ cãũrẽ ‘ãñũgũrã niĩ’, jĩ ññayigu”,‡ jĩ jóanoã. Too sĩro Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũũ yũũ menamacũ niĩã” jĩrigu niiwĩ.

24 Tee quetimensa aterẽ añũurõ masĩnoã sãa: Marĩ Cõãmacũrẽ padeorã añũurõ tiirĩ, Abrahamrẽ tiirõbiro marĩrẽ “ãñũrãrã niĩya” jĩ ññayiqui. Ñserimensa dícu “Cõãmacũrẽ padeóa” jĩrãrẽ “ãñũrãrã niĩya” jĩ ññariqui.

25 Teerora wãayiro too suguero macõpũ ãmũãrẽ ñeeape wapatãrigore. Coõ Rahab wãmecutiyo.§ Judĩoa cooya macã macãrã wãpãrã niyira. Coõ Cõãmacũrẽ padeoĩgõ, judĩoa jeari, añũurõ bocayigo. Too sĩro cãã du-tiwãadarimarẽ eñnocõyigo. Cõãmacũ coo tiirẽre ññagũ, coore “ãñũgõrã niyio” jĩ ññayigu.

26 Atemẽna putuãa: Sícũ Jesurẽ padeopacũ, añũurẽ tiihẽri, cãũ padeorẽ wapamanĩã. Cũũ padeorẽ sicaõpũũ yeeripũna duuãri siro tiirõbiro niicu; catĩricu.

3

Ñemerõrẽ cãmotãmasĩrõ booa

1 Yãa wedera, múã watoapũre paũ peti basocãre buerã niirijãrõ booa. Múã masĩcu: Cõãmacũ ãsã Jesuyere buerẽ wapa ãsã tiirĩguere ãpẽrã nemorõ añũurõ besegũdaqui, ãsãrẽ wapa tiãdari suguero. 2 Marĩ niipetira pee ññanarẽ tiirucúa. Sícũ pẽerogã ññanarẽ wedesehegũno ãñũgũ peti niiqui. Cũũ wedeseãmajãdugarere cãmotãmasĩgũ, niipetire cãũ ññanarẽ tiidugãrecãrẽ

‡ 2:23 Génesis 15.6. § 2:25 Josué 2.

cāmotámasīqui. ³ Marī cōmebetórigārē caballoaye ʘseripʘ sããã, cabal-
loa marīrē yʘʘaro jīrã. Teebetorigāmena marī wáadugaropʘ cúãmena
wáamasã. ⁴ Teerora niã dooriwacārē. Tiiwú pairiwʘ niipacari, wīno bayiró
páapucopacari, tiiwurē waatúgʘ péeripīgāmenarã cūʘ wáadugarope waatúcoi.
⁵ Marīya ñemerōmena teerora wáacu. Marīya ñemerō marīya ɔpūʘ duarógã
niipacaro, pee peti wedeseremena paure ñañomasã. Pecame péerimegã
niipacaro, marī slāyócori, pairó macãncū niĩarirore jūʘpetiri tia. ⁶ Pecame
tiiróbiro niã marīya ñemerō. Péerogã niipacaro, pee ñañaré wedesemasīcu.
Noo booró niipetire ñañaré wáari tiicú. Tee ñañarō wedesere wātīmena
pʘʘtocuticu. Niipetiro marī catirí bʘrecorire añurō niimĩariguere ñañocú.

⁷ Basocá niipetira wáicurare, wʘʘrãre, yepapʘ wéerare, día macãrãre yʘʘri
tiimasīcu. Cúã sicatorpa yʘʘri tiimasīnotoarira niiwã. ⁸ Marīya ñemerō
docare yʘʘri tiimasīricu. Añurē dícu wedesedugapacara, ñañaré wedesecu.
Aña bacarí, cūʘ nima ticoro tiiróbiro marī wedesere basocãre ñañarō tiicú.
⁹ Marīya ñemerōmena Cõamacū marī ɔpārē marī Pacure usenire ticopacara,
basocãre cūʘ tiiróbiro baurá tiinórirare ñañarō wedesea. ¹⁰ Sicaʘseromena
Cõamacūrē usenire ticoa; tiʘseromenarã ãpērãrē ñañarō wedesea sūcã. Yãa
wedera, teeré tiirjãrō booa. ¹¹ Sicacope oco witiirí copepʘre oco añurē, oco
ñañaré witiiricu. ¹² Narañagū pica dʘcacutiricu. Picagʘ use dʘcacutiricu. Tee
tiiróbiro oco móã ocare witiirí copepʘre oco móã ocahere witiiricu.

Diamacú tʘomasĩrã tiiré

¹³ Múã watoapʘre añurō tugueñapõtēõncõrã, tʘomasĩrã niicua. Cúã añurō
tiirécutirere ãñoãrō “yʘʘ tiirere iñaña” jīrō manirō. Biuro tiigáno tʘomasĩgū
peti niĩ. ¹⁴ Múã tʘomasĩpetipacara, ãpērãrē doe, cúãrē pesucutira, “ãpērã
nemorō tʘomasĩã” jīrijãña. Múã teeré tiirécutira, diamacú maquērē cõãrã
tia. ¹⁵ Tee cúã tʘomasĩmiãriague Cõamacū ticoré mee niã. Atibúreco maquē
wãcūrē niã; basocá cúã basiro wãcūrē niã; wātĩã wãcūrēno niã. ¹⁶ Múã wa-
toapʘ doere, teero biiri pesucutire niiri, sīcãrõmēna niirecutiherecã niĩadacu.
Noo booró niipetire ñañaré wáaadacu.

¹⁷ Cõamacū tʘomasĩre ticoré cuorãpeja ñañãrere ãmaãrō manirō niicua.
Cúãjã biiro niicua: Añurō niirecutirere boorã, basocãre añurō wéepeora, wed-
erere añurō tuoñerã, ãpērãrē bóaneõ iñarã, niipetirare añurē tiirã, niipetirare
sīcãrĩbĩro tiirã, tiiditõro manirō añurō tiirécutira niicua. ¹⁸ Añurō niirecutirere
tiidugárano añurō niirecutire maquērē wedesecua. Too sirõpʘre cúã teero
jīãriquemena diamacú niirecutirere iñaãdacua.

4

Atibúreco maquērē maĩré

¹ ¿Ñeeména cãmerĩquēĩ? ¿Ñeeména cãmerĩtutii? Múã popeapʘ ñañaré
tiidugãre, wãcūʘnʘseremena teero wáaa. ² Múã apeyenó cuodugãpacara,
buamasĩricu. Cuodugãra, ãpērã cuorãre sīacú. ãpērã cuorére iñajĩrã, iñatuticu.
Múã boorére buamasĩhērã, cãmerĩtutiãmajãcu; cãmerĩquēcū. Múã boorére
buamasĩricu, ¿deero tiirã? Cõamacūrē sãĩrijĩrã. ³ Sãĩpacãri, Cõamacū ticoriqui.
Añurō wãcūrémēna sãĩricu; múã cūʘ ticorémēna ñañaré tiidugãcu.

⁴ Múã sīcõ numiõ manucutipaco, apegó manurē maĩgõ tiiróbiro niicu.
Atibúreco maquērē maĩrãno Cõamacūrē iñatutira tiiróbiro niicua. Múã teeré

masĩcu. Teero tiirá, atibúreco maquẽrẽ maĩdugárano Cõãmacũrẽ ññatutigu tiiróbiro wáacua. ⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpũ búri peti ate jóanorõ mee tia: “Cõãmacũ marĩrẽ Espiritu Santore ticorigũ niijĩgũ, ãpẽrãrẽ nemorõ cãũrẽ marĩ maĩrĩ booquĩ”,* jĩ jóanoã. ⁶ Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiigũ tiáapunemomasĩqui. Teero tiirõ, cãũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

“Ãpẽrã nemorõ niĩã” jĩrã Cõãmacũ tiáapurere cœoricua.

Teero jĩñhẽrãpe cãũ tiáapure cœocúa,†

jĩ jóanoã.

⁷ Teero tiirá, Cõãmacũ dutirére ãñurõ yũrã niĩña. Satanás múãrẽ jĩcõãsarĩ, wãcũtutuaya. Wãcũtutuari, yoari mee nii, wáajõãgũdaqui. ⁸ Cõãmacũrẽ wãcũrucujãña. Múã teero tiirĩ, Cõãmacũ múãmena niirucujãgũdaqui. Múã ñañarẽ tiirére tiidújãña. Múã Cõãmacũrẽ, teero biiri atibúreco maquẽrẽ sicãrõmẽna maĩdugára múã teero wãcũrere wasoyá. ⁹ Múã ñañarẽ tiirére wãcũ, wãcũpati, utiya. Múã buimírigue utiré wasoáro. Múã usenimirigue bóaneõrõ tũgueñare wasoáro. ¹⁰ Múã marĩ Õpũ ññacoropure “yũ búri niigũ niĩã” jĩ wãcũrucuri, cãũ múãrẽ upĩtĩ macãrã wáari tiigũdaqui.

Marĩ “pecamepũ wáagudũ niĩ” jĩmasĩricu

¹¹ Yáa wedera, cãmerĩ buiáperijãña. Sicãrĩbiro padeopacá, sicũ ãpĩrẽ buijãgũ, cãũrẽ “pecamepũ wáagudũ niĩ” jĩgũ tiiquĩ. Teero jĩgũno Cõãmacũ dutirére buijãgũ tiiquĩ. “Cõãmacũ dutiré nemorõ masĩã wũjã” jĩdũgagũ niiquĩ. Teero jĩgũ tee dutiré maquẽrẽ tiirĩqui. ãñurõ “jáũ” jĩrõno tiigũ, “Cõãmacũ dutiré queorõ niiria” jĩgũ tiiquĩ. ¹² Cõãmacũ sicãrã dutirére ticogũ niĩ. Cãũ dícu marĩ tiirére ãñurõ ñña, “pecamepũ wáagudũ niĩ” jĩmasĩqui. Cãũ dícu marĩrẽ netõnemasĩqui. Cãũrã sũcã pecamepũ wáadutimasĩqui. Múãpe “pecamepũ wáagudũ niĩ” jĩmasĩricu.

Ñamigã wáaadare masĩña maniã

¹³ Múã biiro jĩrecutia: “Mecũã o ñamigã tiimacãpũ wáaguda. Toopũ sicacũma nii, pade, pairó niyeru wapatãguda”, jĩcu. Múã teero jĩrẽcutirano yũre tũoyá: ¹⁴ Múãrẽ ñamigãno merẽã wáaadare masĩricu. Múã catiré õme tiiróbiro niĩ; pẽerogã bau, too síro ditijõã. ¹⁵ Teero jĩrõno tiirá, biirope jĩrõ booa: “Apetó tiigũ, Cõãmacũ boorĩ, cãũ catiré ticori, teeré tiinõãdacu”, jĩrõ booa. ¹⁶ Múãpe teero jĩria. “Usã basiro too síro tiwáadare masĩã” jĩsũguea. Niipetire teero jĩsũguereno ñañaniã. ¹⁷ Sicũno ãñurẽ tiirére tiimasĩpacu, teeré tiihẽgũno Cõãmacũrẽ netõnẽcãgũ tiiquĩ.

5

Pee apeyé cœorãre wederigue

¹ Pee apeyé cœorã, yũre tũoyá: Múãrẽ ñañarõ netõrẽ niĩadacu. Tee ñañarõ netõãdare wãcũrã, bayirõ acaribiremẽna utirã niĩña. ² Múã pee cœorẽ bóajõãdacu. Múãye sutire butua weejãadacu. ³ Múãye oro, múãye niyerupe cutawi bóajõãdacu. Cõãmacũ cãũ basocãre wapa tiáadari búreco jeari, cãũ múã ññacoropũ tee cutawiriguerẽ ññagũdaqui. Tee cutawirigue múã niyeru maĩrĩ siro, múã ãpẽrãrẽ tiáapuheri siro, teero ññõãdacu. “Múã pecamepũ wáaadara niitooa mée”, jĩrõ tiáadacu. Atibúreco petiáadari búreco niipacari, múã búri

* 4:5 Êxodo 20.5. † 4:6 Proverbios 3.34.

peti pairó niyeru ññanomiã. ⁴ Múã ãmuãrê oterê dũca seedutĩpacara, wapatĩpetiririra niwũ. Tee cúãrê niyeru wapatĩririguere Cõãmacũ ññaqui. Paderá bayiró busurómena “queoró wapatĩriawã” jĩrêre Cõãmacũ niipetire sotoapu niigũ tuoquí. ⁵ Múãpe atiditapãre pee peti cõonetõncãã. Múã tusarenorê tiidũgãpetira niã. Múã wecũã ãñurõ diicutira tiirõbiro niicu; wecũã cúãrê sããadari bũrecore masĩricua. ⁶ Múã ãpẽrãrê cúã bayiró peti wapa cõorĩpacari, queti beserĩ basocũ putõpũ néewa, “wapa cõoõya” jĩcu. Cúãrê sããdutĩcu. Cúãpe deero tii masĩricua.

Jesucristo putuaatiadari sugero, wãcũtutuadutire

⁷ Yãa wedera, múã masĩã: Marĩ Õpũ putuaatigũdaqui. Cũũ putuaatiadari sugero potocõrõ manirõ yueya. Sĩcũ otegũ cũũ oterê ducacutiri cotequi, ãñurõtõpũ yaaada jĩgũ. Cũũ oteri siro, oco pearo jĩgũ, potocõrõ manirõ yuequi. ⁸ Cũũ tiirõbiro múãcã “marĩ Õpũ putuaatigũdaqui” jĩrã, potocõrõ manirõ yueya. Wãcũtutuaya. Cũũ putuaatiadaro jeadaro pẽerogã dusacũ.

⁹ Yãa wedera, cãmerĩ wedepatĩrijãña, Cõãmacũ marĩrê ññañarõ tiiri jĩrã. Cõãmacũ basocãre wapa tiãdari bũreco jeatiro tiia. ¹⁰ Profetas tiirĩguere wãcũña. Cúã Cõãmacũye quetire wederĩ, ãpẽrã cúãrê ññañarõ tiiyĩra. Cúãrê teero tiipacari, ññañarõ netõpacãra, wãcũtutua, nucãjãyira. Cúã tiirĩrobirora múãcã tiiyã. ¹¹ Basocãre ññañarõ wãapacari, cúã wãcũtutuari, cúã doca “ãñurã niwã” jĩã marĩ. Job wãmecutĩgũye queti maquẽrê múã masĩcu.* Cũũrê ññañarõ wãapacari, wãcũtutuayigu. Too síro Cõãmacũ cũũrê ãñurõ tiirĩguercãrê masĩcu.† Tee quetimenapũra “Cõãmacũ bóaneõ ññarê cõogũ niĩ” jĩrẽcãrê ãñurõ ññamasĩnoã.

¹² Cõãmacũrê wãmepeorijãña. Tee upatĩ maquẽ niã. Múãrê sããñarĩ, “tiãwũ” o “tiirĩawũ” jĩrê dícu jĩñã. Jĩñemorijãña, Cõãmacũ marĩrê ññañarõ tiiri jĩrã.

¹³ Sĩcũ Jesurẽ padeogũre ññañarõ wãari, Cõãmacũrê tiãpure sãĩrõ booa. Hsenigũnope Cõãmacũrê basapeoro booa. ¹⁴ Diarecutĩgũno Jesurẽ padeorã menamacãrã butoã dutĩrãre boocõro booa, cũũrê use tuusiããrõ jĩgũ. Cõãmacũ netõnẽãrõ jĩgũ, sãĩdutĩbosaro booa. ¹⁵ Cúã padeorẽmena sãĩrĩ, diarecutĩgũ netõnẽnogũdaqui. Cõãmacũ cũũrê diare netõrĩ tiigũdaqui. Cũũ ññañarẽ tiiri siro niirĩ, Cõãmacũ cũũrê acabógũdaqui. ¹⁶ Teero tiirã, múã ññañarẽ tiirĩguere cãmerĩ wedenetõña. Cõãmacũrê sãĩbosãya, diarecutĩrãre netõnẽãrõ jĩrã. Sĩcũ basocũ ãñugũ padeorẽmena sãĩrĩ, Cõãmacũ yũarijã tiirĩqui. ¹⁷ Elías marĩ tiirõbiro basocũ niiyigu. Cũũ Cõãmacũrê “oco pearijããrõ” jĩ bayirõ sãiyigu. Itiãcũma apecũmã deco atiditapãre oco peariyiro.‡ ¹⁸ Too síro Cõãmacũrê sãiyigu sũcã. Teero tiirõ, oco peayiro.§

¹⁹ Yãa wedera, apetõ tiigũ, sĩcũ múãmena niãrigũ merẽã wãcũrẽ wasonõboqui. Cũũrê teero wãari ññagũ, ãpĩ cũũrê ãñurẽpere wasorĩ tiibóqui sũcã. ²⁰ Wasorĩ tiigũno ññañarẽ tiãrigũre aterẽ tiiquĩ: Diari siropãre, ññañarõ netõbõarĩgũre netõrĩ tiiquĩ; acabóre buarĩ tiiquĩ.

Nocõrõã niã.

* 5:11 Job 1.1-2.10. † 5:11 Job 42.10-17. ‡ 5:17 1 Reyes 17.1; 18.1. § 5:18 1 Reyes 18.42-45.

PEDRO jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pedro Jesucristo cũũyere wededutigu beserigu múãrẽ Cõãmacũ beserirare ãñudutia. Múã yũũ jóacora múãya ditare cõã, aperopá wáabaterira niiwũ. Teero tiigú, múã Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia dita niirãpure jóacoa.

² Cõãmacũ marĩ Pacu too sugueropũ cũũ boorírobirora múãrẽ cũũ põna niĩãrõ jĩgũ, besetoarigu niiwĩ. Espíritu Santomena múãrẽ ñañaré manirã niirĩ tiirigu niiwĩ, cũũ dutirére tiáro jĩgũ. Jesucristoye díimena múãrẽ cũũyara niirĩ tiirigu niiwĩ.

Cõãmacũ múãrẽ ãñunemore ticoaro; ãñurõ niirecatiri tiinemõãrõ.

Cõãmacũ ticoadarere yueré

³ Cõãmacũ Jesucristo marĩ Òpũ Pacure usenire ticoada. Cõãmacũ marĩrẽ bayirõ bóaneõ ññaqui. Teero tiigú, Jesucristo diarigupũ masãriquemena marĩrẽ bauánemorira tiiróbiro tiiyígu. Cũũ teero tiirĩ, marĩ “too síropũ cũũrẽ ññaada” jĩmasiã. ⁴ Teeré masĩjĩrã, Cõãmacũ marĩrẽ ticoadarere yuea. Cũũ ticoadare petirícu; ñañaré maniré niicu; teero biiri cũũ ticoadare coori tiiróbiro sñirícu. Cõãmacũ cũũ ticoadarere ãmũãsepũ quẽnocũbosaqui marĩrẽ. ⁵ Múã Jesuré padeocú. Teero tiigú, Cõãmacũ cũũ tutuaremena múãrẽ cotequi. Múãrẽ ãñurõ tiidare quẽnoríguepũ niicu. Atibúreco petirĩ, teeré ãñogũdaqui.

⁶ Teeré wãcũrã, usenicu. Atitópere múã merẽã ñañarõ netõrã tiia ména.

⁷ Múã Jesucristore padeoré oro tiiróbiro niicu. Basocá ¿orora niĩ? jĩrã, pecame sotoapũ asiopéocua. Ocoári siro, ñañaré poca merẽã jeapeacu; ãñuré oro dícu putuácu. Ate tiiróbiro múãrẽ ¿Jesucristore diamacũrã padeomĩ? jĩrõ, ñañarõ netõrĩ tiicú ména. Múã ñañarõ netõjĩrã, tee oro basiro tiiróbiro putuáadacu. Teero tiirã, ãñurõ padeonemõrã niĩadacu sãa. Jesucristore padeodúheri ññarã, basocá múãrẽ “cũũrẽ diamacũrã padeoõya” jĩ ññaadacua. Oro wapapacá niã. Wapapacãre niipacaro, petijõãcu. Múã Jesucristore padeorépe oro nemorõ wapacatã. Tee doca petirícu. Teero tiigú, Jesucristo múãrẽ atibúrecopare putuãatigu, “yũũre ãñurõ padeowá” jĩgũdaqui.

⁸⁻⁹ Múã Jesucristore ññaririra niipacara, cũũrẽ maicú. Atitóre cũũrẽ ññaripacara, padeocú. Múã cũũrẽ padeorĩ, múãrẽ pecamepũ wáaborirare netõnéqui. Teero tiirã, múã Cõãmacũ putopũ wáaadarere wãcũrã, bayirõ usenicu. Múã usenire diamacũrã niijãrõ tiicú. Teero tiirã, “teero useniãmajãrã tiia” jĩmasiã manicú.

¹⁰ Profetes cũũ múãrẽ ãñuré ticoadarere wedesũguetoayira. Basocãre netõnéãdarere tuomasiãda jĩrã, cúãcã ãñurõgã buemiyira. ¹¹ Cristo cúãmena niyigu. Cũũ Espíritu Santo tiiapuremena cũũrẽ too síropũ wáaadarere masĩrĩ tiitóamiyigu: “Cristo ñañarõ netõgũdaqui; too síro Cõãmacũ cũũrẽ pee dutirére ticogũdaqui” jĩrẽre masĩrĩ tiitóamiyigu. Cúã “¿deero biiri niĩadari? ¿Ñeenó wáaadari?” jĩrã, bayirõ masiãdugamiyira. ¹² Cõãmacũ cúã masiãdugari ññagũ, cũũrẽ biiro masĩrĩ tiiyigu: “Múã wederé queti múã niiritopũ wáaricu ména” jĩrẽre masĩrĩ tiiyigu. Múã atitópũ niirãpe ññaadare niyiro. Cúã wederé queti múã tuotóacu. Atitóre tee quetire wederã Espíritu Santo ãmũãsepũ

ticodiocorigu tutuaremena múãrê wedeyira. Jesucristoye queti ãñurê queti niã. Ángelea tee queti basocáre netõnére quetire “¿deero peti niã?” jĩ tuomasĩdugamicua.

Ñañaré manirã niidutire

¹³ Teero tiirã, “Cõamacũ boorére tiirucujãada” jĩ wãcũyueya. Múã tiíadarere ãñurõ wãcũtoarapu tiiyã. “Cõamacũ marĩrê ãñurê ticogũdaqui Jesucristo putuaatiri” jĩ wãcũrã, useniremena coteya. ¹⁴ Múã Jesuré masĩadari suguero, cãũ boorére masĩrira niiwã. Bayirõ ñañarére tiidugãjũyũ. Atitóre múã Cõamacũ põna niijĩrã, too sugueropũ múã ñañaré tiiriguenorê tiirjãña. ¹⁵ Biirope tiiyã: Cõamacũ múãrê beserigu ñañaré manigũ niiqui. Teero tiirã, múãcã niipetire múã tiirémene ñañaré manirã niĩña. ¹⁶ Cõamacũye queti jóaripũpũ tee maquẽ jóanoã: “Yũũ ñañaré manigũ niã. Yũũ tiiróbiro múãcã ñañaré tiirjãña’, jĩyigu Cõamacũ”,* jĩ jóanoã.

¹⁷ Cõamacũ niipetirare sĩcãrĩbĩro bese, queoró wapa tiiqui; sĩcũrê ñuarĩqui. Teero tiirã, múã cãũrê “Pacu” jĩjĩrã, múã catiré ñarecorire cãũrê quioniremena ññaña. ¹⁸ Múã ñecũsũmũã tiirécãtiriguere múãcã tiimũãatirira niimiwã. Cũã tiirécãtirigue buri niiré niã. Cõamacũ múãrê teero tiirécãtimirirare netõnérigu niiwĩ. Múã ateré ãñurõ masĩã: Múãrê netõnégũ petirénomena (oromena, niyerumena) wapatiririgu niiwĩ. ¹⁹ Cristoye ñimenape wapãtirigu niiwĩ. Cũũye dí wapapacáre niicu. Cũũye dí cordero posarigu niihẽgũ, cãmimanigũye dí tiiróbiro niicu.† ²⁰ Cõamacũ cãũ atibũreco tiíadari suguero, “Cristo basocáre netõnégũdaqui” jĩtoayigu. Teero jĩpacũ, máata ticodiocorigu niiwĩ. Atitõpu marĩye niíadarere netõnégũdũre ticodiocorigu niiwĩ. ²¹ Múã Cristo tiiriguere masĩjĩrã, Cõamacũrê padeocũ. Cãũrã Cristo diarigupare masõrigu niiwĩ; cãũrê ãmũãsepu pee ãñurê ticoyigu. Teero tiirã, múã Cõamacũrê padeocũ. “Diari siropũ, cãmumena niĩadacu”, jĩicu.

²² Múã diamacũ niirére yũũjĩrã, Jesucristore padeorã tiirĩra niiwã. Cãũrê padeojĩrã, múã ñañaré tiirére tiidũrira niiwã. Teero tiirã, múã atitóre Jesuré padeorãre ãñurõ cãmerĩ wéepeomasĩcu. Jĩdĩtoro manirõ maĩcũ. Cãmerĩ maĩrã, wedeseremena dícu maĩrjãña. Niipetire múã tiirémene maĩñã. ²³ Múã ateré masĩcu: Múã bauánemorira tiiróbiro niirã niicu. Cõamacũ ticoré catiré petihére cwojú. Tee petirĩcu. Marĩ pacusũmũã catiré ticoriguepe bóadiacu. Cõamacũye queti ãñurê quetipe múãrê catiré petihére cwotóari tiicũ. Tee queti diamacũ maquẽ niirucujãadacu. ²⁴ Cõamacũye queti jóaripũpũ tee maquẽrê jóanoã: Basocã táa tiiróbiro niicu. Táa sĩnijõãã.

Cũã uputĩ maquẽ cwooré macãncũ maquẽ coori tiiróbiro niicu. Coori buducodíaa.

²⁵ Marĩ Õpũ wedesere doca petirĩcu. Diamacũ maquẽ niirucujãadacu,‡ jĩ jóanoã. Tee wedesere Jesuyé ãñurê queti niã. Tee queti múãrê wedenoriro niiwã.

2

¹ Teero tiirã, niipetire ñañaré tiirére tiidũjãña. Jĩdĩtonemorijãña. Tiiditõrijãña. Ññatutirijãña. Queti jĩñemorijãña. ²⁻³ Marĩ Õpũ múãrê ãñurê ticorére

* **1:16** Levítico 11.44-45. † **1:19** Israelya põna macãrã Egiptopũ witiadari suguero macã ñami, wisericórõ sĩcũ corderore siãyĩra. Cãũye ñimena tuusiãyĩra sopepãmari wesarire. Tiiñami ángele siãgũ wãagu, tee díire ñagũ, tiiwĩ macãrãrê siãrĩyigu. ‡ **1:25** Isaías 40.6-8.

péero masiŕtoajirã, nemorõ masidugara niiña. Ûpürãgã òpřecõ bayirõ booõya; teeména bucúáaya. Múãpe cúã tiirõbiro diamacá maquẽrẽ bayirõ masidugaya. Teeména marirẽ netõnére quetire tuomasinemoãdacu.

Ëtãqui wii weenucãriqui tiirõbiro niĩ Jesucristo

⁴ Teero tiirá, Jesucristore añurõ padeoyá. Cũũ ãtãqui wii tiiriqui tiirõbiro niĩ. Tiiqui catirẽ cuocú. Wii tiirãpe tiiquire boorimiwã. Cõãmacũpe tiiquire beserigu niĩwĩ. Cũũ Ìñacoropũ wapapacãriqui niiriro niĩwũ. ⁵ Múãcã Jesucristo menamacãrã niijirã, ãtãquiri catirẽ cuorequíri tiirõbiro niicu. Cõãmacũ múã ãtãquiribiro niirãmena sicawii tiirõbiro tiigú tiiqui. Toopũ múã paia tiirõbiro niĩadacu. Jesucristo tiãpuremena Cõãmacũ dutirẽ dícare ti, cũũrẽ usenire ticoadacu; múã añurõ tiirécãrẽ cũũrẽ usenipeoadacu. ⁶ Cõãmacũ tee maquẽ wedeserere jóanoã cũũye queti jóaripũpũ:

Тһоуá: Jerusalénpũre sicaqui ãtãqui cúũã.

Tiiquire besewũ. Wii weenucãriqui, wapapacãriqui niĩã.

Tiiqui “basocãre netõnégãdu” jĩdugaro tiia.

Cũũrẽ padeogãno “buri peti padeotã” jĩriqui,*

jĩ jóanoã. ⁷ Teero tiigú, cũũ wapapacã niĩ múãrẽ, cũũrẽ padeorãre. Cũũrẽ padeohãrapere Cõãmacũye queti jóaripũpũ aterẽ jĩã:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cúã booripacari, tiiquira upatĩ macãqui putuãwũ tiwiipãre,†

jĩ jóanoã. ⁸ Atecarẽ jĩã:

Ëtãqui basocãre dupotua, ñaacũmurĩ tiicú,‡

jĩ jóanoã. Cúã Cõãmacũye queti jĩrẽre padeoríya; teecãrẽ netõnucãya. Teero tiirá, dupotuara tiirõbiro niĩya. Tíatorũra máata Cõãmacũ “cúã biiro tiãdacua” jĩitoayigu.

⁹ Múã docare Cõãmacũ beserigu niĩwĩ, cũũyara niĩãrõ jĩgũ. Múã paia tiirõbiro niirã niicu, Cõãmacũ marĩ Òpũrẽ usenire ticorã niijirã. Sicadita macãrã añurẽ dícare tiirã tiirõbiro niicu. Cõãmacũyara niicu. Cũũ múãrẽ beserigu niĩwĩ, cũũ añurõ tiirẽre wedearo jĩgũ. Cũũ múãrẽ naĩtĩãrõpũ tiirõbiro niimirare beserigu niĩwĩ. Teero tiirá, múã cũũmena niirã niijirã, cũũ bóebatecoropũ niirã tiirõbiro niicu. Cũũ bóere añunetõjõãã. ¹⁰ Too sugueropũre múã cũũ põna mee niĩwũ ména. Atitõreja cũũ põna niĩã sãa. Too sugueropũre múãrẽ bóaneõ Ìñaririgu niĩwĩ ména. Atitõperea múã cũũ bóaneõ Ìnarẽre masícu sãa.

Biirõpe tiirécũtiya

¹¹ Yũũ múãrẽ maĩã. Teero tiigú, múãrẽ tiidutíã. Múã atibúrecopũre wãanetõri basocã tiirõbiro niĩã. Múã niĩãdaro peti ãmuãsepũ niicu. Teero tiirá, ñañarẽre tiidugãrijãña. Ñañarẽ tiidugãre añurõ tiidugãrepere cãmotãcu múã yeeripũnarũre. ¹² Jesurẽ padeohãra múã añurõ tiirécũtirere Ìñapacara, múãrẽ wedesãrã tiãyira; múã añurẽ tiipacãri, teero jĩãmajããyira. Teero jĩãmapacara, múã añurẽ tiirẽre Ìñããyira. Teero tiirá, Jesús putuãatiri bureco jeari, biiro jĩãadacua: “Cõãmacũ añugú niĩ; cũũrã niijiyi cúãrẽ añurẽre tiidutírigũ” jĩãadacua.

¹³⁻¹⁴ Marĩ Òpũ Jesús biiro tiirõ booquí: Romanuã òpãrẽ, cũũ doca macãrã dutirãre, teero biiri niipetira atiditã macãrã dutirãre yũro booa. Romanuã òpũ cũũ doca macãrãrẽ netõnucãrãnorẽ ñañarõ tiidutíqui. Añurõ yũãrãpere

* 2:6 Isaías 28.16. † 2:7 Salmo 118.22. ‡ 2:8 Isaías 8.14.

“añurō tiiáwū múǎǎjǎ” jĩdutiq̄ui. ¹⁵ Cōāmacūyere masĩdugaherape búri peti múǎǎrē ñañarō wedepatiāmajǎbocua. Múǎ añurēpe tiirí docare, cúǎ deerope jĩmasĩricua. Teero tiigú, Cōāmacūpe múǎǎrē añurē dícare tiirucúri booquí.

¹⁶ Múǎ Moisés dutirēre tiicotémirira teeré witrira tiiróbiro niicu. Teero tiirǎ, teeré witrira niijǎrǎ, añurō niijǎña. Sĩquērǎ “tee dutirēre witrirap̄u niia” jĩrǎ, ate wácūbocua. Niiria. Múǎ Cōāmacūrē padecotera niia. Teero tiirǎ, cūū boorēre tiirucúǎña. ¹⁷ Niipetirare quioníremena ññaña. Jesuré padeorǎre maĩña. Cōāmacūrē quioníremena ññaña. Romanuǎ òpǎcārē quioníremena ññaña.

Padecoterare tiidutǎre

¹⁸ Múǎ sĩquērǎ ãpērǎrē padecotera niicu. Múǎ padecotere wiseri òpǎrǎrē quioníremena yũya. Tutiré manirō múǎǎrē añurō tiirǎ dícare yũrijǎña; ñañarō tiirácǎrē yũya. ¹⁹ Apetó tiirǎ, múǎ añurō tiipacári, múǎǎrē dutirǎ múǎǎrē ñañarō tiibócu. Cúǎ teero tiirí, múǎ Cōāmacūrē padeorǎ niijǎrǎ, cúǎrē p̄anĩña jĩrijǎña. Múǎ teero tiirí, Cōāmacū múǎǎrē “añurēre tiirǎ tiíya” jĩ ññagúdaqui. ²⁰ Apetó tiirǎ, múǎ ñañarō tiiarigue wapa páacu. Cúǎ páari, múǎ ñcǎǎǎrǎ, Cōāmacū ññacorop̄are wapamanía. Cúǎ páare múǎǎye wapa niia. Apetó tiirǎ, múǎ añurō tiipacári, múǎǎrē ñañarō netórí tiibócu. Múǎ cúaro manirō ñcǎǎrǎ, Cōāmacū ññacorop̄are wapacutía. ²¹ Cōāmacū marí teero tiíadarare beserigu niiwí. Cristo maríre netónégū ñañarō netó, diawi. Añurō tiipacári, cūǎrē ñañarō tiirí, teero ñcǎǎǎwí. Teero tiigú, maríre cūū tiirírobirora tiinunúseri booquí. ²² Cūū ñañarēre tiiríwi. Jĩditirowi. ²³ Cūǎrē ñañarō jĩrǎ, cúǎrē p̄anĩña jĩriwi. Basocǎ cūǎrē ñañarō tiirí, cúǎrē “ñañarō tiigúda múǎǎrē” jĩriwi. “Cōāmacūp̄u ñañaré tiirǎre wapa tiigúdaqui” jĩ masĩjgū, “teerora tiigúdaqui yũre ñañaré tiirǎre” jĩrigu niiwí. ²⁴ Teero tiigú, cūū basirora marí ñañaré tiiré wapa wapatigū, curusap̄u diabosarigu niiwí. Cūū teero tiirémēna marí ñañaré tiirēre tiidúmasiǎ. Teero biiri maríre ñañarēre ññamírirare añurē Cōāmacūyepere ññunǎrǎ tiiwí. Cūūye cāmimēna maríre netónérigu niiwí. ²⁵ Marí oveja ditirira tiiróbiro niimiwū. Atitóre cūū buaríra tiiróbiro niicu. Cristo oveja cotegú tiiróbiro maríre cote, ññanunusequi.

3

Wāmosarirare tiidutǎre

¹⁻² Numiǎ manucútiira, teerora múǎ manusūmúǎǎrē yũya. Múǎ manusūmúǎ sĩquērǎ Jesuyé quetire padeorícua. Múǎ cúǎrē quioníremena ññaña. Múǎ tiirécutire ñañaré maniré niirō. Cúǎ teeré ññaadacu. Teero tiirǎ, múǎ cúǎrē “padeoró booa” jĩripacari, wasobócu múǎ tiirécutirere ññarǎ. ³ “Añurǎ bauádacu” jĩrǎ, múǎǎye póamēna mamaré dícare wácūrijǎña; múǎǎye òp̄ũrǎrē oromēna mamaré dícare wácūrijǎña; suti wapapacǎre sǎñaré dícare wácūrijǎña. Tee niipetire sotoá maquē niicu. ⁴ Múǎ popea maquē añurí, múǎ añurǎ bauádacu. Tee petirícu. Teero tiirǎ, añurō yeeripūnacútiro booa. Cōāmacū ññacorop̄u tee wapapacǎ niia. ⁵ Tíato macǎrǎ numiǎ yũ múǎǎrē jĩróbirora añurǎ bauyíra. Cúǎ Cōāmacū booró tiusénirǎ numiǎ niiyira; Cōāmacū wederēre padeorǎ numiǎ niiyira. Cúǎ manusūmúǎǎrē yũñremēna añurǎ bauyíra. ⁶ Sara Abraham ñmo teerora tiiyigo. Abrahamrē t̄oyigo.

Cũurẽ coo manurẽ “ууи õpũ” jĩyigo. Múãcã ãñurõ tiirá, cuiro manirõ coo tiirõbiri nĩĩadacu.

⁷ Ɖmúã numocutira teerora múã numosãnumiãmena ãñurõ nĩĩña. Coore quioníremena ãñña. Coo múã tiirõbiri tutuarico. Cõãmacũ coocãrẽ ãñurẽ ticoqũ catirẽ petihẽre ticoqui múãrẽ ticorirobirora. Teero tiirá, coore ãñurõ tiĩápuya. Teero tiihẽra, Cõãmacũrẽ ãñurõ tũgueñarõmena sãĩmasĩña manicú.

Cãmerĩ ãñurõ wéepodutire

⁸ Atemẽna putuáa: Múã niipetira sĩcãrĩbiri ãñurõ niirecutiya; cãmerĩ bóaneõ ãñña; sĩcũpõna tiirõbiri maĩrẽcutiya; ãñurõ nĩĩña ãpẽrãmẽna; “usã ãpẽrã nemorõ ãñurẽ tiia”, jĩĩ wãcũrijãña. ⁹ Æpẽrã múãrẽ ñañarõ tiiri, cúãrẽ ñañarõ tiicãmẽrijãña. Múãrẽ ñañarõ jĩĩrĩ, ñañarõ jĩĩcãmẽrijãña. Teero jĩĩrõno tiirá, “Cõãmacũ cúãrẽ ãñurõ tiĩaro” jĩĩ sãĩbosáya. Cõãmacũ marĩrẽ teero tiidutĩgu cũũrigu niĩwĩ. Teero tiiri, Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ tiigũdaqui. ¹⁰ Ate maquẽ Salmopũpure jóanoã:

Múã catirĩ burecorire useniremena niidugara,
ñañarẽre wedeserijãña; jĩĩditorijãña.

¹¹ Ñañarẽ tiidugárenorẽ tiirijãña; ãñurẽpere tiiyá.

“Ãñurõ niirecutirere boogá” jĩĩ wãcũ, ãñurõ niirucujãña.

¹² Basocá ãñurãrẽ marĩ Õpũ cotequi.

Cúã cũurẽ sãĩrẽre tuoquí.

Ñañarẽ tiirãpereja cúaremena ãññqui,*
jĩĩ jóanoã.

¹³ Múã ãñurẽpe bayirõ tiidugári, ¿noãpẽ múãrẽ ñañarõ tiĩãpebogarĩ? Ñañarõ tiirĩcua. ¹⁴ Apetõ tiirá, múã ãñurẽ tiipacári, ãpẽrã múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiibócua. Teero tiiri ãñagũ, Cõãmacũ múãrẽ usenirĩ tiigũdaqui. Teero tiirá, cúãrẽ cuirijãña. Múãrẽ tiĩadarere wãcũrijãña. ¹⁵ Teero wãcũrõno tiirá, “Cristo usã Õpũ niĩr” jĩĩ wãcũ, cũurẽ padeoyá. Æpẽrã múãrẽ sãĩñábocua: “Múã Jesurẽ padeorã, ¿ñeenõ ãñurẽre yuera tiĩ?” jĩĩbocua. Múã ууиmasĩrã niirucujãña. Múã ууига, tiirõ manirõ ууиуа. Cúãrẽ quioníremena niirẽre ãñoñá. ¹⁶ Múã Cristore padeorẽ wapa ãpẽrã múã ãñurõ tiirẽre ñañarõ jĩĩĩadacua. Teero jĩĩpacari, múãpe ãñurõ tiiyá, ãñurõ catirĩ yeeripũna cuorucujããda jĩĩrã. Múã teero tiiri, múãrẽ ñañarõ jĩĩarira boboãdacua.

¹⁷ Apetõ tiigũ, Cõãmacũ basirora cũurẽ padeorã ñañarõ netõrĩ booquí. Múã ñañarõ netõrẽ múã ãñurõ tiĩarigue wapa niĩãrõ; múã boorõ ñañarẽ tiĩarigue wapape niirijããrõ. ¹⁸ Cristocã ãñugũ niipacu, ñañarõ netõwĩ. Cũũ ñañarẽ manigũ, marĩ ñañarẽ tiirẽ wapare dia wapatĩbosarigu niĩwĩ. Ñañarãrẽ diabosagu, teero tiiwĩ. Marĩrẽ netõnẽgũ, sĩcãrĩrã diawi. Cũũ teero tiirẽmena cũũ Pacu putõpu marĩrẽ jeamasĩrĩ tiiwĩ. Cũũya õpũũrẽjã diajõãwĩ. Diatoa, too síro masãrigu niĩwĩ. Cũũya yeeripũnapeja diaririro niĩwũ. ¹⁹ Teero tiigũ, cũũ yeeripũnamena witinucãjõãyigu. Witi, ãngelea ñañarẽ tiirĩrãre wedegu wãayigu biadũpõnorira putõpu. ²⁰ Cúã Noé niiritõpu macãrã niiyira. Noé doorĩwãre tiirẽ burecorire Cõãmacũ basocá cúã ñañarẽre tiipacári, yolari nucãjãyigu mẽna. Tiĩwarẽ peotĩari siro, ocho basocá sããwayira. Teero tiirã, oco dúupacari, netõnẽnoyira. ²¹ Tee oco marĩrẽ wãmeõtire tiirõbiri queorẽ niiriro niĩwũ. Teemẽnarã marĩ netõnẽnorira niĩã. Marĩrẽ wãmeõtiremẽna marĩye õpũũrĩ jũĩrĩ

* 3:12 Salmo 34.12-16.

túariguere coseríro niwū. Teero coseróno tiirá, marĩrē wãmeõtiremenape Cõamacūrē “ãñurõ yeeripũnacutidugaga” jĩ sãirira niwū. Teero tiinõrira Jesucristo diarigupũ masãriguemena netõnõnorira niwū. ²² Jesucristo Cõamacũ pũtopũ muãwarigũ Cõamacũya wãmo diamacũniñape niiqui. Cũũ niipetira Õpũ niiqui. Ángelea, niipetira õpãrã ãmuãsepa niirã sotoa macãpa niiqui.

4

Tiatopũ ñañaré tiimírira tiidúrigue

¹ Teero tiirá, Cristo cũũya õpũũmena ñañarõ netõríguere wãcũ, múãcã cũũ tiirĩrobiro wãcũtutuaremena niĩña. Sícũno cũũya õpũũmena ñañarõ netõgũ, ñañarére tiidugánemoriqúi sáa. ² Teero tiigũ, cũũ catiré barecori jeatuaro “basocã ñañaré tiidugárenoré tiigũda” jĩ wãcũriqúi sáa; “Cõamacũ boorépere tiigũda” jĩ wãcũqúi. ³ Múã Cõamacūrē masĩhērã tiirécutirenoré tiitõarira niwū. Múã ñañaré tiirécutirira niwū; ñañarére bayirõ tiidugárra niwū; cũmurépira niirira niwū; numiãmena ñeaperepira niirira niwū; bosebãrepori niirĩ, cũmu, ãpērãrē acaribĩrra niwū; Cõamacũ dutirere netõnũcãrã, basocã weerirapere padeorĩra niwū. ⁴ Atitõre múã menamacãrã niimirira múãrē “jãmu” jĩpacari, múãpe múã too sugueropũ ñañaré tiirĩguere tiidugáhera, “wáaria ãsãjã sáa” jĩjãcu. Múã teero tusaheri, tuomanijõãcu. Teero tiirá, múãrē iñatuti, wedepaticua. ⁵ Cũã tee wedepatipacari, Cõamacũpe “¿deero tiirá múã ñañaré tiirĩ? Wedeñate” jĩ sãĩñágũdaqúi. Catirãre, teero biirĩ diariracãrē sãĩñãpetijãgũdaqúi. Cũã wedeari siro, cũãrē wáaadarere queorõ wedegũdaqúi. ⁶ Niipetira basocã diaadacua. Jesuré padeorĩrape cũãye õpũũrĩ bóapacari, Cõamacũ pũtopũ catirucujããdacua. Teero tiirá, cũã atiditapã catiri mēna, cããrē Jesuyé quetire wedenoyiro.

⁷ Atibãreco petiãdaro pėerogã ãsacũ. Teero tiirá, múã tiiãdarere ãñurõ tugueñasugue, tiirécutiya; múã tiiãdarere ãñurõ wãcũtoarapũ tiiyã, “Cõamacũmena ãñurõpũra wedesemasĩãdacu” jĩrã. ⁸ Bayirõ cãmerĩ maĩñã. Tee upũtĩ maquē niĩã. Marĩ bayirõ maĩrã, marĩrē ñañarõ tiirãre máata acabõcu. ⁹ Wãari basoca Jesuré padeorã múãye wiseripũ jearĩ, cúaro manirõ cũãrē ãñurõ bocaya. ¹⁰ Cõamacũ marĩrē Jesuré padeorãre niipetirapũre marĩ tiimasĩrere ticoqúi. Tee tiorēmēna cũũyere ãñurõ tiimasĩã. Teeré ticoqũ, sícãrĩbĩro ticoqúi. Cũũ tioré diamacũ tiirã tiiã. ¹¹ ãpĩrē paũ watoarũ Cõamacũyere wedemasĩrere ticoqúi. Teero cũũ wederé Cõamacũye wederé tiirõbirora niĩãrõ. ãpĩrē apēyenómēna tiiapumasĩrere ticoqúi. Cũũ Cõamacũ tutuare tioriro jeatuaro tiiapuaro. Niipetire múã tiimasĩremēna teerora tiiapuya, basocã Cõamacūrē usenire ticoaro jĩrã. Jesucristo teeré wãari tiiqui. “Cõamacũ niipetirere dutimasĩqúi; cũũ tiidugãrere tiimasĩqúi” jĩãrõ niipetira. Cũũ niipetira Õpũ niirucujããrõ. Teerora niĩãrõ.

Jesuré padeorã ñañarõ netoré

¹² Yũũ maĩrã, apēyē múãrē wēdenemogũda. Múã Jesuré padeoré wapa ñañarõ netoré wãari, iñamanijõãrijãña. Tee marĩ ñañarõ netorére wãcũtutuara, diamacãrã Jesuré padeorére eñonóã. Teero tiirá, múãrē bayirõ ñañarõ netoré wãari, “acuéi, ate marĩrē wãaricu” jĩmiwũ” jĩrijãña. ¹³ Teero jĩrõno tiirá, useniña. Múã Cristo ñañarõ netõrĩrobirora netõnunãsera tiicũ. Too síro cũũ pũtuaatirĩ, múã cũũ ãñurõ asibatere ñañarã, bayirõ useniãdacu. ¹⁴ Cristore

padeoré wapa basocá múārē ñañarō jīrī, usenirō booa. Cúã teero tiirí, ateré masiña: Espíritu Santo asibatégu múãmēna niirucuqui. ¹⁵ Sícū múã menamacū ñañarō netōrī, cūū booró ñañarē tiirígue wapa mee niīārō. Cūū basocáre sīārígue wapa, cūū yaarígue wapa, cūū ñañarē tiirígue wapa, teero biiri cūūye niiripacari dutidugarígue wapa mee niīārō. ¹⁶ Sícū Jesuré padeoré wapa ñañarō netōgá, boboríjāārō. “Āpērā yuu Jesuré padeorére ññarā tiiya” jīgū, Cōāmacūrē usenire ticoaro.

¹⁷ Cōāmacū wapa tiīadari b̄areco jeaadaropu tiicú. Marī Jesuré padeorá tiiríguere ñnasugue, wapatígudaqui. Marīrē cūū ññapetiari siropure, cūūye quetire padeohéra tiiríguepere ññagūdaqui. Cúārē bayirō ñañarō wáaadacu. ¹⁸ Too sugueropu profeta tee ñañarō netōré maquērē biiro jóarigu niīwī: Basocá ññurá ññuāsepu wáaadari sugueropu, ññarō netōādacua ména. Toorá nemorō ññarō netōādacua padeorídojārēpeja, cúã diari siropure,* jī jóarigu niīwī. ¹⁹ Teero tiirá, Cōāmacū booróbirora marī ññarō netōrá, ññurō tiirére tiirucujārō booa. “Cōāmacū marīrē cotegūdaqui”, jīñāda. Cūū marīrē tiirígu niījīgū, cūū marīrē jīrīrobirora ññurō tiigūdaqui.

5

Jesuré padeorá biiro tiiró booa

¹ Mecātīgārē Jesuré padeorá b̄utoá dutirárē* jóagūda. Yūncā b̄utoá menamacū niīā; Cristo ññarō netōrī ññawū. Cūū putuātiri, Cōāmacū niipetirare Jesucristo asibatéere, cūū tutuarere ññogūdaqui. Teeré yūncā niipetira cūārē padeorámēna niisotoapeonemogūdaqui. Yuu teero niījīgū, múārē wācūtutuaire ticoa: ² Cōāmacū cūārē padeoráre cotedutigu múārē cūūyigu. Oveja coterí basocū cūūyara ovejare ññurō cotequi. Cūū tiiróbirora múācā Cōāmacūrē padeoráre ññurō coteya. Cotedugahera tiiróbiro coterijāña. Tusarémēna coteya. Cōāmacū múā teero tiirí booquí. “Cúārē cotegu, niyeru wapatíguda”, jī wācūrijāña. “Cúārē tiīapugūda”, jī wācūña. ³ Múā cotedutirare múā booró dutiaperijāña. Cúã múā tiirére ññāādacua, múā tiirécutire tiiróbiro tiīada jīrā. Teero tiirá, ññurō tiirécutiya. ⁴ Ovejare cotegú peti putuātigu, múārē wapatígudaqui. Cūū wapatíre niirucujāādacu. Cūū putopu asibatére, catiré patihére ticogūdaqui.

⁵ Múā mamarācā, b̄utoá dutirárē yūnya. Niipetira cāmerī tiīápuya. “Yuu cúã nemorō niirī, cúã yūnre tiīápuaro”, jī wācūrijāña. Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóanoā:

“Āpērā nemorō niīā” jīrā Cōāmacū tiīápurere c̄uorícua.

Teero jīñhērāpe cūū tiīápure c̄uocúa,†

jī jóanoā. ⁶ Teero tiirá, múā niipetirap̄ura biiro wācūña: “Yuu boorére tiidú, Cōāmacū niipetire tutuare c̄uogú boorépere tiigūda”, jī wācūña. Múā teero tiirí, Cōāmacū cūū boorí b̄areco múārē upatí macārā niirī tiigūdaqui. ⁷ Cōāmacū múārē maīgú, cotequi. Teero tiirá, niipetire múā wācūrere, múārē merēā wáarere Cōāmacūp̄ure ticoya.

⁸ Múā tiīadarere ññurō wācūtoarapu tiiyá. Ññurō t̄omasīrā niīña. Satanás múārē wedesāgū múā Jesuré padeorére peotídugaqui. Yái‡ juabóagu yaarére

* 4:18 Proverbios 11.31. * 5:1 Butoá dutirá Jesuré padeorí p̄ona macārārē dutirábiro niicua. Tee p̄onaicōrō b̄utoá niicua. Cúāya p̄ona macārārē cotecua. † 5:5 Proverbios 3.34. ‡ 5:8 Españolmena: león; portuguésmēna: leão.

ãmaãgũ tiiróbiro tiiquí. ⁹ Múãpe Jesuré añurõ padeó, Satanárẽ “mũ dutirére tiiría” jĩña. Múã masiã: Niipetiropũre basocá múã tiiróbiro Jesuré padeocúa. Cúãcã múã ñañarõ netõrõbirora ñañarõ netõcúa. ¹⁰ Marĩ atiditapũre ñañarõ netõrucúa ména. Teero netõári siro, Cõãmacũ marĩrẽ quẽnojeári tiigúdaqui sũcã; wãcũtutuari tiigúdaqui; tutuari tiigúdaqui; nemorõ padeorá wári tiigúdaqui. Cõãmacũ marĩrẽ añurõ tiigú tiiapurucujãqui. Cũũ macũ Jesucristo diariguemena marĩrẽ netõnerigu niwĩ. Cũũrã marĩrẽ cũũ asibatéropũ cũũmena niirucujãdutigu beserigu niwĩ. ¹¹ Teero tiirá, niipetira jĩñarõ: Cõãmacũ niipetira sotoapũ Õrũ peti niirucujãrõ. Teerora niiãrõ.

Ãñudutyaponorigue

¹² Silvanomena yũũ múãrẽ atipũpũre jóaa. Cũũ yũũre bapacũti. Jesucristore padeogú añurõ tiirécũtigũ niĩ. Teero tiigú, cũũ diamacú tiirĩ ññagũ, cũũrẽ padeóa. Múãrẽ wãcũtutuadutigu, usenidutigu, atipũrẽ jóaa. “Cõãmacũ marĩrẽ diamacúrã añurõ tiiquí”, jĩgũ jóaa. Cõãmacũrẽ teero padeorucujãña.

¹³ Atimacã Babilonia[§] macãrã Jesuré padeorá neãrã añuduticoya. Múã tiiróbiro cúãcã Cõãmacũ beserira niĩya. Teero biiri Marcos yũũ macũ tiiróbiro niigúã múãrẽ añuduticoi. ¹⁴ Múã basiro useniremena câmerĩ añudutiya. Cõãmacũ múã niipetira Cristomena niirãrẽ añurõ niirecũtiri tiãro.

Nocõrõã jóaa.

§ 5:13 Apetóre Jesuré padeorá Romarẽ “Babilonia” jĩyira.

PEDRO puarí jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Yñu Simón Pedro Jesucristore padeotegu cūyere wededutigu beserigu múārē āñudutia. Niipetira ūsā tiiróbiro padeoräre atipūrē jóaa. Marí Jesucristore padeorē āñurē peti niia. Jesucristo marí Ōpũ marĩrē netōnégũ diamacú tiigú niĩ. Teero tiigú, marĩrē sīcārĩbíro cūūrē padeorĩ tiirigu niiwĩ. ² Múā Cōāmacūrē, teero biiri marí Ōpũ Jesurē masĩrĩ, ateré sãibosáa: Cōāmacũ, cúārē nemorō āñurē ticoya; cúārē āñurō niirecutiri tiinemóña, jĩ sãia.

Jesurē padeorá biiro tiiró booa

³ Cōāmacũ āñugú niijīgũ, teero biiri diamacú tiigú niijīgũ, marĩrē beserigu niiwĩ. Marĩrē cūūrē masĩrĩ tiirigu niiwĩ. Cūūrē masĩjĩrã, cūũ boorére tiimasĩã. Cūũ tutuaromena cūũ booró tiimasĩrere marĩrē ticorigu niiwĩ; teero biiri catiré petihére marĩrē ticorigu niiwĩ. ⁴ Cūũ diamacú tiigú niijīgũ, marĩrē “āñurē múārē tiigúda” jĩrigu niiwĩ. Cūũ “āñurē múārē tiigúda” jĩrigue bayiró wapapacäre niia. Teeména múā cūũ tiiróbiro niirecutimasĩãdacu; teero biiri atibúreco maquē múārē ñañarō wáari tiidugárere netōnénoãdacu. ⁵ Cōāmacũ múārē teeré tiirĩ, múā Jesucristore padeojĩrã, múā tutuaro jeatuaro ateré tiinemóña: Basocá āñurã niĩña. Basocá āñurã, múā padeorére tuomasĩnemoña. ⁶ Teeré masĩrã, ñañarō wácūpacara, nucãjãña. Nucãrã, ñañarō netōpacára, wácūtutuaya. Wácūtutuara, Cōāmacũ boorére tiiyá. ⁷ Cūũ boorére tiirã, múā Jesurē padeorá sīcũpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩñã. Cãmerĩ maĩrã, niipetirare maĩñã.

⁸ Múā tee niipetirere nemorō tiinemówara, yucũ ducamanirigu tiiróbiro niiricu; marí Ōpũ Jesucristore padeoré “diamacúrã niia” jĩĩãdacu. ⁹ Sīcũno tee niipetirere tihégupe capeari āñurō iñahégũ tiiróbiro niiqui. Cūũ tiatorũ ñañaré tiiriguere Jesucristo acabóriguere wácũriqui. ¹⁰ Yáa wedera, múā Cōāmacũ beserira niia. Teero tiirã, “marí tiiréména teeré ññoãda” jĩ bayiró tiiyá. Múā teeré tiirã, bayiró ñañaré tiirã wáaricu sáa. ¹¹ Teero biiri múā marĩrē netōnégũ marí Ōpũ Jesucristo cūũ Ōpũ niirucuroũ sããwaadacu. Cōāmacũ múārē sope pãõgũdaqui.

¹² Yñu múārē jóariguere naĩrō wácũrĩ tiigúda. Múā teeré masĩpacari, teeré “diamacú maquē niia” jĩpacari, yñu múārē wácũrucujãrĩ tiigúda. ¹³ Yñu catiró jeatuaro yñu múārē jóariguere wácũrĩ tiigúda. Yñu teero tiirĩ, āñuniã, yñu wácũrĩ. ¹⁴ Péerogã dũsacú yñu diaadaro. Marí Ōpũ Jesucristo teeré yñuere wedetoawi. ¹⁵ Niipetire yñu jeatuaro múārē āñurō wedea, yñu diari siro, yñu wedetiguere wácũrucujãrō jĩgũ.

Pedro Jesucristo ãtãgũpũ wasorĩ iñarigue

¹⁶ Marí Ōpũ Jesucristo tutuarere, teero biiri cūũ putuaatiadarecãrē ūsã múārē wedewũ. Teeré wedera, basocá wedeseãmare quetire wederiwũ. Ĕsã cūũ cpũtĩ macũ niirére iñawũ. ¹⁷ Cōāmacũ Jesucristo Pacũ cūūrē usenire ññowĩ. Cūūrē āñurō asibatére ticogú wedeseri tuowú: “Āni yñu macũ yñu bayiró maĩgũ niĩ. Cūũmena bayiró useniã”, jĩiti. ¹⁸ Cūũ ãmuãsepu wedesediocori, ūsã basiro tuowú. Ĕsã Jesucristomena tiigú ãtãgũpũ niiwũ, teero wáari.

19 Teeré ñnarã, profetas jóariguere nemorõ padeóa. Muãcã cúa jóariguere wãcũnũnuseya. Cúa jóarigue naĩtĩarõpu sĩawócori bóere tiiróbiro niiã. Té Jesucristo putaaatiripu, teeré wãcũnũnuseya. Ñocõãwú muãjeari bóemuãatiro tiiróbiro Jesucristo putaaatigu, marĩ masĩhẽre masĩrĩ tiigúdaqui. 20 Ateperé añurõ tuomasĩña: Profetas jóariguere marĩ basiro wãcũrémena “biiro jĩudagaro tia” jĩmasĩricu. Espĩritu Santo tiiapuremena marĩ teeré tuomasĩã. 21 Profetas cúa wãcũrémena dícu wederirira niuwã. Biirope wáayiro: Cúa Cõãmacũyere wederi, Espĩritu Santo cúa wãcũrépure jea, cúa wedeadarere wãcũrĩ tiiyigu.

2

Jĩditoremena bueré (Jud 4-13)

1 Tiatopure síquẽã Israelya põna macãrã “usã profetas niiã” jĩditoyira. Cúa teero tiiróbirora múã putopu niirãcã teerora tiádacua. Yayiõro, jĩditoremena diamacú tiiróbiro bueadacua. Teero tiirã, múã padeorẽre ññaõãdacua. Jesucristo cúa ññaré tiiré wapa dia, wapatĩrigupere booríadacua. Cúa teero tiirí, Cõãmacũ wãcũña manirõ cúaãre ññarõ tiigúdaqui. 2 Paũ cúa ññaré tiirẽre ñnarã, teerora tiinũnuseadacua. Jesuré padeohẽrape cúa teero tiirí ñnarã, Jesuyé diamacú maquẽrẽ ññarõ wedeseadacua. 3 Teeré buerá niyeru boorã niicua. Teero tiirã, múãyere nẽeãdara, jĩditoremena múãrẽ bueadacua. Cúa teero tiiré wapa cúaãre ññarõ tiádare niitoacu. Netóricua. Tiatopu Cõãmacũ “cúa ññarõ tiinõãdacua” jĩtoarigu niuwĩ.

4 Cõãmacũ too sugueropure ángelea niimirirare, cúa ññaré tiirí, cõãyigu. Cúaãre wapa tiigú, naĩtĩarõpu siatúcũyigu, té cũ basocãre wapa tiádari bũreco jearipu. 5 Teero biiri Noé niiritocãrẽ, Cõãmacũ tiibũreco niirãrẽ cõãyigu.* Noé Cõãmacũyẽ añurẽre wederigure, teero biiri ãpẽrã siete basocã dícu netõnéyigu. ãpẽrã basocã ññarãrẽ dúucõãyigu. 6 Teero biiri Cõãmacũ Sodoma, Gomorra wãmecutire macãrĩ macãrãcãrẽ cõãyigu. Teemacãrĩrẽ basocãmenarã sócõãpetijãyigu. Nitĩ mana dícu putuãyiro. Teero tiigú, “too síro ññaré tiirãre teero wãabocu sũcã” jĩ wãcũãrõ jĩgũ, teero tiiyigu.† 7 Cõãmacũ teero tiigú, Lot basocũ añugũrẽ netõnéyigu. Lot teemacãrĩ macãrã ññanetõjõãrã cúa ññaré tiidũheri ññagũ, páasutijõãyigu.

8 Cũ basocũ añugũ cúa watoapu niiyigu. Cúa tiirẽre ññayigu; tuoyigu. Bũrecoricõrõ cúa ññanetõjõãrĩ ññagũ, bóaneõremena wãcũpatiyigu. 9 Teero tiigú, Cõãmacũ cũurẽ padeorãre ññarõ wãari, netõnémasĩqui. Ññarãpere ññarõ tiigúdu siatúcũrira tiiróbiro cuoqui, té cũ basocãre wapa tiádari bũreco jearipu. 10 Nemorõ ññarõ tiigúdaqui ãpẽrãmẽna ññarõ ñeaperare, teero biiri cũ dutirẽre netõncãrãrẽ.

Jĩditoremena buerã cúa boorõ dícu tiidugãcua. Cuiro manirõ ãmuãse macãrã añurãrẽ ññarõ jĩcua. 11 Ángeleape jĩditoremena buerã nemorõ tutu- anetõncãrã niipacara, Cõãmacũmena cúa tiiriguere wedesera, cúaãre ññarõ jĩricua.

12 Jĩditoremena buerãpe cúa tuomasĩhẽre ññarõ wedesecua. Wáicua tiiróbiro niicua: Wáicua wãcũripacara, niirucucua; cúa ñee, sĩanõãdara bauãaya.

* 2:5 Génesis 6.1–7.24. † 2:6 Génesis 19.1–25.

Teero tiirá, cúãcã wáicura tiiróbiro diaadacua. ¹³ Cúã ãpêrãrê ñañarõ netõrĩ tiicúa. Cúã teero tiiré wapa cúãcã ñañarõ netõãdacua. Bárecopũ cúã booró ñañarére tiúsénicua. Ñañanetõjõãrã, bobooro wári tiinórã niicua. Múãmena yaadui, múãrê tiiditóri ñña, cúã wãcürémena buijãcua.

¹⁴ Numiãrê ññarã, ñañarõ wãcürémena dícu ññacua. Cúã ññarécõrõ ñañarê tiidugãcua; ñañarére tiidúdugaricua. Padeobaylherare wáicura yoorábiro wári tiicúa. Cúã ññarécõrõ boorã niijĩrã, boonemójãcua. Cúã ñañarõ tiinõãdara niicua. ¹⁵ Cõãmacũye diamacú maquêrê duurá, diamacú niihêrepere nũncúa. Cúã Beor macũ tiiróbiro tiicúa. Cũũ Balaam wãmecutiyyigu. Cũũ niyeru maĩyyigu. Ñañarê tiirémena niyeru wapatádugayigu. ¹⁶ Cũũ ñañarê tiigú wári, cũũyago burra cããrê tutiyigo. Burra wedesemasihêgõ niipaco, basocá wedesero tiiróbiro Balaamrê wedeseyigo. Coó teero wedeseremena cũũ mecũgábiro tiirére duusãñũyyigu.‡

¹⁷ Jĩditorepira oco niiré coperi sibiariro tiiróbiro niĩyya, basocáre tiiapuhera. Õme ñiitiãmũãati, oco peahere tiiróbiro niĩyya, ãñurõ basocáre tiihéa. Ñañarõ tiinõãdara niitoaya. Teero tiirá, naĩtĩãrõpũ ditiadacua. ¹⁸ Cúã wedesere wapamanĩã. Masĩrã tiiróbiro tiicúa; jĩditoremena buecua. Biiro jĩcua: “Marĩ noo booró marĩ tiitusáreno tiirĩ, ãñuniã”, jĩcua. Teero jĩrémãna ãpêrãrê ñañocúa. Ñañarére tiidúmiãrĩrãre ñañarére ugaripéari tiicúa sũcã. ¹⁹ Cúã biiro jĩcua: “Múã ãpêrã dutirémãna niiria. Teero tiirá, múã booró tiiyá”, jĩcua. Teero jĩpacara, cúã basiro ñañarê tiidúmasĩricua. Niipetire marĩ ñañarê tiirére duumasihêrã, teorora teeména niirucujããdacu. ²⁰ Jĩditorepira marĩ Õpũ Jesucristo marĩrê netõnégũrê masĩmijyya. Teero biiri atibáreco maquê basocáre ñañorĩ tiirére netõnénomijyya. Netõnénorira niipacara, teeré tiinucãjyya sũcã. Too síro teeré tiidúmasĩricua sãa. Teero tiirá, too suguero niiriro nemorõ ñañarã pũtuáacua. ²¹ Cúã diamacú maquê Cõãmacũyere masĩriatã, nemorõ ãñunibojyyu cããrê. Cõãmacũ tiidutire ãñurére masĩpacara, too síro teeré duurĩ, ñañanemorõ wáacu cããrê. ²² Cúã ñañarê tiinemópeora, basocá cúã wedesereno tiirá tiyya. Biiro wedesenoã: “Díayi usotari siro, cũũ usotiariguerena yaaqui sũcã. Teero biiri yese cusoari siro, pũtuawa, jĩĩrĩpĩropũ cõãqui”.

3

Marĩ Õpũ pũtuãatiadare

¹ Yũũ maĩrã, múãrê sicapũ jóatoawũ. Ate pũapũmena múãrê bueriguere acabórijããrõ jĩgũ jóaa, diamacú wãcũãrõ jĩgũ. ² Too suguero macãrãpũ profetas ãñurã cúã jóasugueriguere wãcũña. Teero biiri marĩ Õpũ marĩrê netõnégũ dutirére wãcũña. Teeré ãsã Jesucristo cũũyere wededutigu beserira múãrê wedewũ.

³ Ateré masĩsugueya: Atibáreco petiãdari suguero, basocá Cõãmacũyere buijããdacua. Cúã ñañarê tiidugãrere tiãdacua. ⁴ Biiro jĩãdacua: “Cristo cũũ ‘atigũda’ jĩrigue ¿deero wáamiĩto?” jĩãdacua. Biiro jĩ buijããdacua: “Marĩ ñecũsũmuã diãpetitoaya. Atibáreco tiinucãrĩro tiiróbiro teerora niirucujãã. Atiriqui”, jĩãdacua. ⁵ Biiro wãarigüepere wãcũdugaricua: Too sugueropũ Cõãmacũ cũũ wedeseremena ãmuãse, atiditã bauári tiirigu niiwĩ. Oco watoa atiditaré bauári tiyyigu. Teero biiri ocoména atiditaré bucuári tiirigu niiwĩ.

6 Ocoménarā sūcā Cōāmacū atiditaré duari tiyígu. * Cū teero tiirémēna atiditā niimirigue petijōāyiro. 7 Cōāmacū wedeseremenarā atitō niirécā ūmuāsepu niiré, atiditā pecamemēna sóenoādare niā. Cōāmacū cū basocáre wapa tiádari bureco jeari, sóegūdaqui; tiiburecora ñañarā pecamepu cōānoādacua.

8 Yñ maĩrā, ateré wācūña: Marī tūgueñarī, mil cūmarī yoanetōjōā. Cōāmacūpere mil cūmarī sicabureco tiiróbiro niicu. Sicabureco cūre teerora mil cūmarī tiiróbiro niicu. 9 Basocá síquērā marī Ōpū putuaatiadare “pea niicu” jī wācūpacari, pearīcu. Cū putuaatiadare sugero basocáre bóaneōrere ēñogú tiiquí. Sīcūrē pecamepu wáari boorīqui. Niipetira cū ñañarere wācūpati, wasorī booquí. Teero tiigú, atiriqui ména.

10 Marī Ōpū putuaatiadari bureco marī wācūhēritabe, jeaadacu. Sīcū yaarēpigu wācūña manirō jeagú tiiróbiro jeaadacu. Tiiburecopure biiro wáaadacu: Bayirō busurómēna niipetire ūmuāse maquē petijōāādacu. Niipetire sóenoādacu. Atiditā, teero biiri atiditā maquē jāupetijōāādacu.

11 “Niipetire petijōāādacu” jīrere masī, ¿deope tiádari marī? Ñañarē tiirere duu, Cōāmacū boorēpere añurō tiáda. 12 Teerora tiáda, marī Ōpū putuaatiadarere coterā. Máata putuaatiaro jīrā, añurō tiirucúada. Cū putuaatiadari bureco jeari, niipetire ūmuāse maquē jāupetijōāādacu. Teero biiri atiditā maquē jāu, sipipetiadacu. 13 Marīpeja mama ūmuāse, mama dita cotea. Cōāmacū “mama ūmuāse, mama dita tiigúda” jītoayigu. Toopere niipetira Cōāmacū booré dícare tiádacua.

14 Teero tiirā, yñ maĩrā, teero wáaadarere múā coterā, niipetire múā pōtēōrō añurō niirecutiya. Biiro tiirī, Jesucristo putuaatigu, múārē añurā, ñañarē manirā, Cōāmacūmēna añurō niirārē buajeágūdaqui. 15 Ateré wācūña: Marī Ōpū marīrē bóaneō īñajgū, basocá netōārō jīgū, cotequi ména. Marīya wedegu Pablo marī maigúcā teerora múārē jóarigu niiwī. Cōāmacū cūrē masīrē ticorémēna teero jóarigu niiwī. 16 Niipetire cū jóarepūrīcōrō teerēna jóarigu niiwī. Apeyé síquē cū jóarigue wisio niā. Masīhērā, teero biiri padeotutúhera tee cū jóariguere wedewisiojācua. Teerora tiicúa apeyé Cōāmacūye queti jóaripūpu jóarigecārē. Teero tiirā, cū basiro ñañarō tiirī tiinōādacua.

17 Yñ maĩrā, cū wedewisioemēna wedeadarere múā masītoa. Ñañarā cū jīditoremena wederere tuonunúserijāña, cū tiiróbiro putuári jīrā, múā padeotutúarere ditiri jīrā. 18 Teero ditiri tiiróno tiirā, marī Ōpū Jesucristo marīrē netōnégūpere masīnemoña. “Cū marīrē maĩ” jīrere masīrā, cūrē nemorō padeoyá. “Añunetōjōāi”, jīrucujāāda. Teerora jīrucujārō booa.

Nocōrā jóaa.

* 3:6 Génesis 7.11-24.

JUAN jóasugueripũ

Jesucristo catiré petihére ticogú

¹⁻² Yũũ múãrē Jesucristoye maquērē, cãũ niirecutirere jóagu tiia. Biiro niia: Cãũ atibúreco tiádari sugero, cãũ Pacumena niitoarigu niiwĩ. Too síro atibúrecore bauárigu niiwĩ. Cãũ Cõãmacũ wãcũrere wedegú niĩ; teero biiri marĩrē catiré petihére ticogú niĩ. Ësã cãũrē ñawũ; cãũ wedeseri tuowú; cãũrē padeñawũ. Ësã basirora cãũrē ñawũ; cãũrē añurõ masĩwũ. Teero tiirã, ùsã cãũrē ñariguere múãrē wedea. ³ Ësã marĩ Pacũ Cõãmacũmena, teero biiri cãũ macũ Jesucristomena añurõ niirõbirora múãrē ùsãmena añurõ niirĩ boogá. Teero tiirã, ùsã ñariguere, ùsã tuoriguere múãrē wedea. ⁴ Ateré múãrē jóacũã, marĩ niipetira usenirere buaáda jĩrã.

Cõãmacũ sãwócore tiiróbiro niigú

⁵ Jesucristo ùsãrē wederiguere múãrē wedenetõneã. Cãũ biiro jĩwĩ: “Cõãmacũ añugú, sãwócore tiiróbiro niigú niĩ. Cãũpare ñañaré, naĩtiare maniã”, jĩwĩ. ⁶ Sicũ “Yũũja Cõãmacũmena añurõ niijãã” jĩboqui. Cãũ teero jĩpacũ sũcã, ñañarére tiirucúqui; diamacũ maquērē netõncáqui. Teero tiigú, jĩdito, naĩtiarõpũ niigú tiiróbiro niiqui. ⁷ Añurere tiirucúgunopeja Cõãmacũ niiróbiro sãwócoropũ niigú tiiróbiro niiqui. Añurãmena añurõ niiqui. Teero biiri Cõãmacũ macũ Jesucristoye díicã niipetire cãũ ñañaré tiirere cosecú.

⁸ “Yũũja ñañarére tiirã” jĩgũno cãũ basiro jĩditogu tiiqui; cãũ wãcũrē diamacũ niiricu. ⁹ Cõãmacũ diamacũ tiirucúgu niiqui; cãũ jĩrirobirora tiigú niiqui. Teero tiigú, sicũ cãũ ñañaré tiiriguere wedenetõrĩ, Cõãmacũ acabógudaqui. Niipetire cãũ ñañaré tiirigũ wapare ñañarõ tũgueñanemorĩ tiiriqui. ¹⁰ “Yũũja ñañarére tiirã” jĩgũno Cõãmacũ jĩriguere jĩditorigũ tiiróbiro wãari tiiqui;* cãũ wedeserere tuodugáhegu tiiróbiro niiqui.

2

Cristo cãũ Pacũre marĩrē wedesebosaqui

¹ Múã yũũ põnabiro niirãrē teeré jóaa, ñañarére tiirjããrõ jĩgũ. Jesucristo diamacũ tiirucúgu niiqui. Teero tiigú niijĩgũ, marĩ ñañaré tiirĩ, cãũ Pacũre marĩrē wedesebosaqui. ² Cãũ diariguemena marĩ ñañaré tiirere acabóre buamasã. Marĩ ñañaré tiiré díicũre diabosaririgu niiwĩ; niipetira atibúreco macãrã ñañaré tiirécãrē diabosaririgu niiwĩ.

³ Marĩ Cõãmacũ dutirere tiirã, “diamacũrã Cõãmacũrē masĩtoaa” jĩmasã. ⁴ Sicũ cãũ dutirere tiiripacũ, “Yũũ cãũrē masĩtoaa” jĩboqui. Teero jĩgũ jĩditorepigu niiqui; cãũ wãcũrē diamacũ niiricu. ⁵ Cõãmacũ dutirere tiirucúguno Cõãmacũ booróbirora cãũrē maĩmasĩqui. Teemena “diamacũrã Cõãmacũmena niijãã” jĩmasĩqui. ⁶ “Yũũ cãũmena niijãã” jĩgũno Jesucristo tiirẽcutirõbirora tiinũnãsearo.

Cãmerĩ maĩñã

* **1:10** Proverbios 20.9.

⁷ Y_{HH} maĩrã, y_{HH} múãrẽ jóare apeyé mama dutiré mee niĩã; b_{HC} dutiré múã sicator_{PH} suoríguera niĩã. Múã tee b_{HC} dutirére tuotóajiyu. ⁸ Teero niipacari, y_{HH} múãrẽ jóare mama dutiré tiiróbiro wáaa. Y_{HH} jóare diamacú maquẽ niĩã. Jesucristo basirora teeré ãñowĩ; múãcã teeré ãñorã tiia. Múã ñañarére tijĩrã, naĩtĩãrõp_{PH} niirira tiiróbiro niimiwã. ãñurépere tijĩrã, bóerõp_{PH} niirã wáara tiia sáa.

⁹ Sícũ biiro jĩboqui: “Y_{HH} bóerõp_{PH} niigú tiiróbiro niĩã”. Teero jĩpac_{PH}, Jesuré padeoráre ññatutiqui. Teero tiigú, naĩtĩãrõp_{PH} niigú tiiróbiro niijãqui ména.

¹⁰ Jesuré padeoráre maĩgúnopeja bóerõp_{PH} niigú tiiróbiro niiqui. Tee bóeremena ñañarére ññasugemasĩjigú, “tee ñañarére tiiría” jĩqui. ¹¹ Jesuré padeoráre ññatutiguño naĩtĩãrõp_{PH} niigú tiiróbiro niirecutiqui. Teero biiri naĩtĩãrõp_{PH} niigú tiiróbiro tiirecutiqui. Cũ ñañaré tiiré wapa capeari baunóhẽgũ tiiróbiro niiqui. Teero tiigú, ãñurépere besemasĩriqui.

¹² Múã y_{HH} pñnabiro niirãrẽ jóagu tiia. Cõãmacũ Jesucristo diabosarigue wapa múã ñañaré tiirére acabótoajiyi.

¹³ Múã butoáre jóagu tiia. Cristo sicator_{PH} niirigure múã ãñurõ masĩcu.

Múã mamarãrẽ jóagu tiia. Satanãrẽ múã netõnacãrira niiwã.

¹⁴ Múã y_{HH} pñnabiro niirãrẽ jóaawũ. Marĩ Pacure múã masĩtoacu.

Múã butoáre jóaawũ. Sicator_{PH} niirigure múã masĩtoacu.

Múã mamarãrẽ jóaawũ. Múã padeotutúa niicu; Cõãmacũ wedeserere múã wãcũrucucu; wãtĩãrẽ dutigure múã netõnacãrira niiwã.

¹⁵ Atibáreco macãrã ñañaré tiirucúrenorẽ, teero biiri atibárecõp_{PH} niirére maĩrijãña. Sícũ atibáreco macãrã tiiróbiro tiigúno Cõãmacũpere maĩriqui.

¹⁶ Atibáreco macãrã tiiré biiro niĩã: Noo booró tiidugáre, bayiró ugaripéare, “ãpẽrã nemoró niigú niĩã y_{HH}ja” jĩrẽ niĩã. Tee Cõãmacũye mee niĩã. Tee niipetire atibáreco macãrã tiirépe niĩã. ¹⁷ Atibáreco, atibáreco macãrã ñañaré tiidugáre petijõãdacu. Cõãmacũ boorére tiigúnopeja niirucujãgũdaqui.

Jesuyé queti jĩditore mee niĩã

¹⁸ Múã y_{HH} pñnabiro niirã, niiture b_{HC}recori jeatoacu. Atibáreco petiádari suguero, sícũ Cristore ññatutinetõjõãgũ atigũdaqui. Múã teeré tuotóarira niiwã. Atitóre pa_{PH} Cristore ññatutira jeatoawa. Teero tiirã, “niiture b_{HC}recori jeatoaa” jĩmasĩã. ¹⁹ Cristore ññatutira marĩ menamacãrã niimirira niipacara, marĩrẽ cõãjãwã. Cúã marĩ menamacãrã peti mee niiwã. Marĩ menamacãrã peti niirãjã, marĩmenarã niibocua ména. “Marĩrẽ cõãjãwã” jĩrã, ateré masĩã: Cúã niipetira marĩ menamacãrã mee niiwã.

²⁰ Cristo múãrẽ Espiritu Santore ticorig_{PH} niiwĩ. Teero tiirã, múã niipetira diamacú maquẽrẽ masĩtoacu. ²¹ Múã diamacú maquẽrẽ masĩriatã, múãrẽ jóaribocu. Múã Jesucristoyere diamacú masĩcu. Teero tiigú, múãrẽ jóaa. Múã ateré masĩtoacu: Cũãye queti jĩditore mee niĩã. ²² Jĩditorepira biiro jĩcu: “Cõãmacũ beserigu Jesús mee niĩĩ”, jĩcu. Teero jĩrã Cristore ññatutira niĩiyã. Cúã marĩ Pac_{PH} Cõãmacũrẽ, cũ macũ Jesucristomenarã sũnacúa. ²³ Cũ macũrẽ sũnarãño marĩ Pac_{PH}mena niiricua. “Jesús Cõãmacũ macũ niĩĩ” jĩrãnopeja marĩ Pac_{PH}mena niicu.

²⁴ Teero tiirã, múã sicator_{PH} tuoriguere wãcũrucujãña. Múã sicator_{PH} tuoriguere wãcũrucura, Cõãmacũ macũmena niirucujããdacu; cũ Pac_{PH}menacãrẽ niirucujããdacu. ²⁵ Cũ marĩrẽ jĩrirobirora tiigũdaqui: Marĩrẽ catiré petihére ticogũdaqui.

²⁶ Múärē jīditodugarayē quetire jóaa, múärē añurō masīārō jīīgū. ²⁷ Espiritu Santo Jesucristo ticorigu múápure niiqui. Teero tiirá, āpī múärē “nemorō bueguda” jīīgārē boorijāña. Espiritu Santo múärē niipetirere buequi. Cūū jīiditōro manirō diamacá maquērē buequi. Cūū bueróbirora Jesucristomena niijāña.

²⁸ Mecūtīgācārē múā yuu pōnabiro niirā, cūūmena niirucujāña. Marī teero tiirá, cūū putaaatiri, boboricu. “Marī Cōāmacū boorere tiirá niīā”, jīimasīadacu.

²⁹ Múā cūū diamacá tiirucūgere masītoaa. Teero tiirá, “niipetira diamacá tiirāno Cōāmacū pōnarā niīya” jīirere masīnoā.

3

Cōāmacū pōna tiirēcūtire

¹ Cōāmacū marī Pacu marīrē bayirō maīrere wācūñate múā. Marīrē bayirō maīgú, “yuu pōna niīya” jīiqui. Teerora niīā marī. Atibúreco macārā Cōāmacūrē masīrijārā, marī cūūrē padeorā tiirēcūtirere tuomasīricua. ² Yuu maīrā, mecūtīgā marī Cōāmacū pōna niīā. Too síropu marīrē wáaadare añurō masīña maniā ména. Ate dícre masīā: Jesucristo putaaatiri, cūū baurere īñāadacu. Cūūrē īñajīrā, cūū tiiróbiro wáaadacu. ³ Cūūrē ñañaré maniā. Marīcā cūū tiiróbiro “añurā wáaadacu” jīirere wācūā. Teero tiirá, ñañaré tiirijārō booa.

⁴ Ñañaré tiirē Cōāmacū dutirere netōnucāre niīā. Teero tiīgú, ñañaré tiirucúgūno Cōāmacū dutirere netōnucāgū niiqui. ⁵ Múā masītoaa: Jesucristo marī ñañaré tiirere cōāgū atirigu niiwī. Cūūpure péerogā ñañaré maniā.

⁶ Cūūmena niīgūno ñañaré tiirēcūtiriqui. Ñañaré tiirēcūtiguṇope Cristore padeoriqui; cūūrēna masīhēgū niiqui. ⁷ Múā yuu pōnabiro niirā, múärē āpī jīiditōrijāārō. Añurō tiirucúgūno Jesús tiiróbiro añurō tiīgú niī. ⁸ Sicatopuṇa wātīārē dutigú ñañaré tiimúāatirigu niiqui. Teero tiīgú, ñañaré tiirēcūtiguṇo cūūyagu niiqui. Cōāmacū macū wātīārē dutigú tiirere cōāgū atirigu niiwī.

⁹ Cōāmacū cūū pōnarē cūū tiiróbiro niirecutiri tiirigu niiwī. Teero tiirá, Cōāmacū pōna ñañaré tiirucúricua. ¹⁰ “¿Noāpé niī Cōāmacū pōna?” teero biiri “¿noāpé niī wātīārē dutigú pōna?” jī masīdugara, ateré masīña: “Ñañaré tiirēcūtira, āpērārē maīhērāno Cōāmacū pōna mee niīya”, jīinocu.

Cāmerī maīrē

¹¹ “Cāmerī maīrō booa” jīirē queti múā sicutopu tuorigue niīā. ¹² Caín tiiróbiro niirijāāda. Cūū wātīārē dutigú menamacū niijīgū, cūū bai Abel wāmecūtigure sīājāyigu. ¿Deero tiīgú cūūrē sīāyiri? Caín tiirēcūtire ñañaré niyiro; cūū bai tiirēcūtirepe añurē niyiro.

¹³ Yāa wedera, teerē wācūrā, atibúreco macārā múärē īñatutiri īñarā, “¿deero tiirā yuure īñatutii?” jī wācūrijāña. ¹⁴ Marī Jesurē padeorāre maījārā, ateré masīā: Cōāmacū marī pecamepu wáaborirare catirē petihére cuorī tiirigu niiwī. Jesurē padeorāre maīhēgūno catirē petihére cuoriqui. ¹⁵ Jesurē padeorāre īñatutiguṇo basocāre sīāgū tiiróbiro niiqui. Múā masītoaa: Basocāre sīāgūno catirē petihére cuoriqui. ¹⁶ Ateména cāmerī maīrere masīā: Jesús marīrē diabosarigu niiwī. Teero tiirá, marīcā Jesurē padeorāre “diabosaguda” jī wācūrō booa. ¹⁷ Pee apeyé cuogūno sīcū Jesurē padeogūre bóaneōgū niirī īñapacu, cūūrē tiāpuridojāboqui. Cūū teero tiirīpacu, ¿deero tiīgú “Cōāmacūrē maīā” jīibogari? ¹⁸ Múā yuu pōnabiro niirā, marī wedeseremena dícu “cūūrē

maĩã” jĩĩrijãrõ booa. Marĩ tiiápurementape cúaãrẽ maĩrẽre diamacúra tiiẽñorõ booa.

Cõãmacũrẽ padeorã cuiro manirõ niimasĩã

19-20 Apetõ sícũ marĩ menamacũ biiro wãcũqui: “Yũũ ñañanetõjõãgũ nigã” jĩĩ wãcũpacũ, cãũ ãpẽrãrẽ maĩrẽ wapa Cõãmacũmenape cuiro manirõ niĩqui. Marĩ cãũ põna niĩã. Cãũ marĩye maquẽrẽ masĩpetijãqui. Cãũ marĩ ñañarẽ tiiĩrguere acabóqui. 21-22 Marĩ yeeripũnapũ “ãpẽrãmẽna ãñurõ niĩã” jĩĩ tũgueñarã, cuiro manirõ Cõãmacũrẽ sãimasĩã. Cãũ dutirẽre, cãũ boorẽre tiiĩrĩ, Cõãmacũ niipetire marĩ sãĩrẽre ticogũdaqui. 23 Cãũ dutirẽ ate niĩã: Cãũ macũ Jesucristore padeoãda. Teero biiri cãũ dutiobirora cãmerĩ maĩãda. 24 Niipetira cãũ dutirẽre tiiĩrãno cãũmena niicua; cãũcã cãũmena niĩqui. Marĩrẽ Espĩritu Santore ticorigũ niĩwĩ. Teero tiiĩrã, Cõãmacũ marĩmena niirẽre masĩã.

4

Cõãmacũye wederãre ññabesedutire

1 Yãã wedera, niipetira Cõãmacũyere wederĩ basoca wederẽre padeorĩjãña. Cãã wederẽre “¿diamacũrã Cõãmacũye niimiĩto?” jĩĩ tũosũguẽya. Pau basocã “ũsã Cõãmacũyere wederã niĩã” jĩĩdito buecãmesãya. 2 Atemẽna diamacũ Cõãmacũyere wederãre ññabesemasĩãdacu: “Jesucristo basocãra atiyigũ” jĩĩgãno diamacũrã Cõãmacũyere wedequi. 3 Teerẽ wedehẽgũno diamacũ Cõãmacũyere wederiqui. Cãũrã Cristore ññatutinetõjõãgũyere wedequi. Mũã Cristore ññatutinetõjõãgũ atiadarere tũotõajĩyu. Cãũ basocã watoapũ nitõtaqui.

4 Mũã yũũ põnabiro niĩrã, mũã Cõãmacũ põnarã niĩã. Cõãmacũ mũãrẽ tutuarere ticõqui. Atibãreco macãrãrẽ tutuare ticogũpeja Cõãmacũbiro tutuariqui. Teero tiiĩrã, atibãreco macãrã mũãrẽ cãã jĩĩdõtõrere padeorĩ tiiimasĩricua. 5 Jĩĩdõtõremena buerãpe atibãreco macãrã niĩĩya. Teero tiiĩrã, atibãreco maquẽ dícũre bueeya. Atibãreco macãrã cãã buerẽre tũonũnũsecua. 6 Marĩpeja Cõãmacũ põnarã niĩã. Cõãmacũrẽ masĩgãno marĩrẽ tũonũnũsequi. Cõãmacũrẽ masĩhẽgũnopeja marĩrẽ tũonũnũseriqui. Marĩ teerẽ tũomasĩrã, “diamacũrã Cõãmacũye niĩã” o “jĩĩdõtõre niĩã” jĩĩ besemasĩãdacu.

Cõãmacũ basocãre maĩqui

7-8 Yũũ maĩrã, Cõãmacũ basocãre maĩqui. Teero tiiĩrã, marĩcã cãmerĩ maĩãda. Cãmerĩ maĩrãno Cõãmacũ põnarã niicua. Cãã Cõãmacũrẽ masĩcua. Cãmerĩ maĩhẽrãnopeja Cõãmacũrẽ masĩricua. 9 Cõãmacũ marĩrẽ maĩrẽre atemẽna ãñorĩgũ niĩwĩ: Cõãmacũ cãũ macũ sícũ niigũrẽ atibãrecõpũre ticodiocorigũ niĩwĩ. Marĩrẽ catirẽ petihẽre cũoãro jĩĩgũ, cãũrẽ diabosadutirigũ niĩwĩ. 10 Marĩ Cõãmacũrẽ maĩrĩrira niĩwũ. Cãũpe marĩrẽ maĩgũ, marĩ ñañarẽ tiiĩrẽre acabõdũgarigũ niĩwĩ. Teero tiigũ, cãũ macũrẽ ticodiocorigũ niĩwĩ, diabosaaro jĩĩgũ. Cãũ marĩrẽ biiro tiĩbosãrigũre maĩrẽ peti niicua.

11 Yũũ maĩrã, Cõãmacũ teero tiiĩrgũ niĩjĩgũ, marĩrẽ bayirõ maĩqui. Teero tiiĩrã, marĩcãrẽ cãmerĩ maĩrõ booa. 12 Sícũ basocã Cõãmacũrẽ ññarigũ maniqui. Marĩ cãmerĩ maĩrĩ, cãũ marĩmena niĩqui; cãũ boorõbirora cãũrẽ maĩmasĩã. 13 Cõãmacũ marĩrẽ Espĩritu Santore ticorigũ niĩwĩ. Teero tiiĩrã, Cõãmacũ marĩmena niirẽre masĩã; teero biiri marĩ cãũmenarã niirẽcãrẽ masĩã. 14 Ñsã basirora Cõãmacũ macũrẽ ññawũ. Aterẽ wedea: Cõãmacũ cãũrẽ atibãreco

macārā ñañarārē netōñedutigu ticodiocorigu niwī. ¹⁵ “Jesús Cōāmacū macū niī” jīgúnorē Cōāmacū cūmēna niiqui; cūcā Cōāmacūmenarā niiqui.

¹⁶ Cōāmacū marīrē maīrēre masiā. “Cūū marīrē maīrē diamacū maquē niīā” jīrēre padeóa. Cōāmacū basocāre maīquī. Cāmerī maīrucúgūno Cōāmacūmena niiqui; Cōāmacūcā cūmēna niiqui. ¹⁷ Marī Cōāmacū booróbirora cūūrē maīmasiā. Jesucristo atibárecopu niīgū, cūū Pacure maīwī. Cūū maīróbirora marīcā Cōāmacūrē maīmasiā. Teero tiirā, Cōāmacū basocāre wapa tiīadari boreco jeari, cūūrē cuiricu. ¹⁸ Cōāmacūrē maīgūno cūūrē cuiriqui. Cōāmacū booróbirora cūūrē maīgū, cuiro manirō niiqui. Cuire cūogūno “yūare ñañarō tiibóqui” jī wācūqui; Cōāmacū booróbirora cūūrē maīrīqui.

¹⁹ Cōāmacū marīrē maīsuguerigu niwī. Teero tiirā, marī cāmerī maīā. ²⁰ Sīcū “Cōāmacūrē maīā” jīpacu, Jesurē padeorāre iñatutigu, jīditorepigu niiqui. Basocā cūū iñarācārē maīhēgū, nemorō Cōāmacū bauhégupereja maīmasīriqui. ²¹ Cōāmacūrē maīgūno Jesurē padeorācārē maīrō booa. Teerē Cōāmacū marīrē tiidutirigu niwī.

5

Atibúreco maquē ñañarēre cāmotámasīre

¹ “Jesús Cōāmacū beserigu Cristo niī” jī padeorāno Cōāmacū pōnarā niicua. Āpērārē maīrāno cūā pōnacārē maīcúa. ² Marī Cōāmacūrē maī, cūū dutirēre tiirā, “cūū pōnacārē maīā” jīmasiādacu. ³ Cōāmacūrē maīrāno cūū dutirēre tiīya. Cūū dutirē wisiória. ⁴ Marī Cōāmacū pōna atibúreco maquē ñañarēre tiirā. Jesucristore padeorēmena añūrēre tiinōā. ⁵ Marī Jesurē “cūū Cōāmacū macū niī” jī padeóa. Teemēna dícu atibúreco maquē ñañarēre cāmotámasīcu.

Jesucristo Cōāmacū macū niī

⁶ Jesucristo Cōāmacū macū niī. Cūū atibúrecopu niirī, Juan cūūrē wāmeōtiwi. Cūūrē wāmeōtigu, ocomēna wāmeōtiwi. Too síro cūū curusapu diajōāwī. Biiro tiirēmena “yūu Cōāmacū macū niīā” jīrēre eñowī. Cūūrē wāmeōtiriguemēna dícu eñorīwi. Cūū diarigüemenacārē eñowī. Espiritu Santo “Jesucristo Cōāmacū macū niī” jīrēre marīrē eñoquī. Cūūrā diamacū maquērē wedegú niī. ⁷ Atequetirē cūā basirora eñoōya. Cūā iñārā ūmāšepu niīya: Pacu, macū, teero biiri Espiritu Santo. Cūā iñārāpu niipacara, sīcārā niī. ⁸ Atibúrecopure Espiritu Santo wederēmena “Jesús Cōāmacū macū niī” jīrēre masīnoā. Teero biiri Jesús cūū Cōāmacū macū niirēre cūū wāmeōtinoriguemēna, cūū diarigüemēna eñorīgu niwī. ⁹ Basocā cūā iñariguere wedericārē, marī padeóa. Cōāmacū basocā wederē nemorō diamacū wedei. Cūūrā cūū macū niirecutirere wederīgu niwī. ¹⁰ Cōāmacū macūrē padeogūno Cōāmacū wederē padeoquī. Cōāmacū wederēre padeohégūno cūū jīriguere jīditorigue tiiróbiro wāari tiiqui; cūū Cōāmacū cūū macū niirecutirere wederēre padeorīqui. ¹¹ Cōāmacū aterē wedequi: Cūū marīrē catirē petihēre ticorigu niwī. Tee catirē petihēre cūū macūpūre niicu. ¹² Cōāmacū macūmena niīgūno catirē petihēre cūoquī; cūū macūmena niihēgūno catirē petihēre cūorīqui.

Wedeyaponorigue

¹³ Múā Cōāmacū macūrē padeorāre atipūrē jóaa, múā “catirē petihēre cūoa” jī masīārō jīgū.

¹⁴ Marĩ masĩtoaa: Cõãmacũ booróno sãĩrĩ, marĩ sãĩrere tuoquí. Teeré masĩrã, cũũrẽ cuiro manirõ sãĩmasiã. ¹⁵ “Cõãmacũ marĩ sãĩrere tuoquí” jĩĩmasĩrõbirora “cũũ marĩ sãĩĩriguecãrẽ ticotoai” jĩĩmasĩnoã.

¹⁶ Apetó tiigú, Jesuré padeogũno ñaňaré tiirĩ, sĩcũno ñĩaboqui. Cũũ ñaňaré tiiré acabómasĩreno niirĩ, Cõãmacũrẽ sãĩbosáaro. Sãĩbosári, tee ñaňaré tiiré acabómasĩreno niirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ catiré petihére ticogũdaquí. Apeyé ñaňarõ tiiré acabónoña maniré niicu. Teeré “sãĩbosáya” jĩĩña maniã. ¹⁷ Niipetire ñaňaré tiiré Cõãmacũrẽ netõncãre niipacari, apeyé ñaňaré tiiré acabómasĩreno niicu.

¹⁸ Marĩ ateré masĩtoaa: Cõãmacũ põna ñaňaré tiirécãtiricua. Jesús cáãrẽ cotequí. Teero tiigú, wãtĩãrẽ dutigú cúã padeorere ñaňomasĩriqui. ¹⁹ “Marĩ Cõãmacũ põna niĩã” jĩĩrere masiã. Atecãrẽ masiã: Wãtĩãrẽ dutigú niipetira atibũreco macãrãrẽ dutiqui. ²⁰ Apeyecãrẽ masiã: Cõãmacũ macũ atirigu niiwĩ; marĩrẽ tuomasĩrere ticorigũ niiwĩ. Teeména Cõãmacũ diamacú niigũrẽ masiã. Cõãmacũmenarã niĩã. Teero biiri cũũ macũ Jesucristomenacãrẽ niĩã. Jesucristo Cõãmacũ diamacú macũ niigú niiqui. Cũũrã niiqui sũcã catiré petihére ticogú.

²¹ Múã yũ põnabiro niirã, “cõãpõnarẽ basocá weerirare padeobócu” jĩĩrã, Jesuré wãcũrucujãña. Nocõrõrã niĩã.

JUAN puarí jóaripũ

Cãmerĩ maĩdutĩre

¹ Yũũ mũũ Cõãmacũ beserigore, teero biiri mũũ põnarẽ añudutia. Yũũ butoá dutirá* menamacũ múãrẽ niirõrã maĩã. Yũũ dícu múãrẽ maĩgũ tiiría; niipetira diamacũ maquẽrẽ masĩrã múãrẽ maĩya. ² Diamacũ maquẽrẽ cwoa marĩ. Tee marĩmena niirucujããdacu.

³ Cõãmacũ marĩ Pacu, teero biiri cũũ macũ Jesucristo marĩ Ôpũ múãrẽ añurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añurõ niirecutiri tiáro. Cũũ teerẽ tiirí, diamacũ maquẽrẽ masĩ, cãmerĩ maĩãdacu.

⁴ Siquẽrã mũũ põnarẽ buajeáwu. Cũãrẽ Cõãmacũ marĩrẽ dutirobirora diamacũ niirecutiri ññawã. Teerẽ ññagũ, bayiró useniwũ. ⁵ Mecátigã mũũrẽ ateré bayiró jĩgũda: Marĩ cãmerĩ maĩrõ booa. Tee mama dutiré mee niĩã; máatarũra marĩ padeonũcãrãrẽ dutiré cũũrigue niĩã. ⁶ Marĩ cãmerĩ maĩrã, Cõãmacũ dutirẽre tiirã tiia. Cũũ marĩrẽ cãmerĩ maĩdutiyigu. Ate múã tũotõarepũ niĩã.

Jĩditorepira maquẽrẽ wederigũe

⁷ Atibũrecopũre pau jĩditorepira wáanetõya. Cũã “Jesucristo basocũ marĩ tiirõbiri õpũũcutigu bauárigũ niĩwĩ” jĩrẽre padeoriya. Cũãno jĩditorepira, Cristore ññatutira niĩya. ⁸ Añurõ tũomasĩña, Cõãmacũ múãrẽ ticoadarere “tiidióbocu” jĩrã, Cõãmacũ niipetire múãrẽ ticoadarere añurõmena ñeeãda jĩrã.

⁹ Cristo buerẽre cũũ basiro cũũ wãcũrẽmena “nemosãñũrõ buegũda” jĩgũno Cõãmacũrẽ cwoigui. Cristo buerẽre tiirucũgũpeja Cõãmacũrẽ, teero biiri cũũ macũrẽ cwoquí. ¹⁰ Apetó tiigũ, sícũ múã pũtopũ jeagũ Cristo buerẽre wederiboqui. Cũũnorẽ múãye wiseripũ ñeerijãña. Añudutirijãña. ¹¹ Múã cũũrẽ añudutira, cũũ ññaãrõ buerẽre niisotoapeara niĩãdacu.

Wedeyaponorigũe

¹² Yũũ pee peti jĩdũgare cwomiã, cwogũpeja. Atipũpũre teerẽ jóaria. Máata marĩ ññaãdacu, Cõãmacũ boorí. Toopũ cãmerĩ wedeapũadacu. Marĩ teero tiirã, añurõ useniãdacu.

¹³ Mũũ bayio põna mũũrẽ añudutiya. Coocã Cõãmacũ beserigo niiyõ. Nocõrõrã jóaa.

* 1:1 Ññaña “butoá dutirá” glosariopũre.

JUAN Ītĩarĩ jóaripũ

Gayo añũrõ tiirĩgue

¹ Gayo yũ bayiró maĩgũ, yũ mũũrẽ añũdutia. Yũ bũtoá dutirá menamacũ mũũrẽ niirõrã maĩã.

² Yũ mũũrẽ Cõamacũrẽ sãĩboságu tia, niipetire mũũrẽ añũrõ wáaaro jĩgũ. Mũ Cõamacũmena añũrõ yeeripũnacũtirobirora mũũrẽ ñañaré, diare wáari tiirĩjããrõ. ³ Yũ bayiró useniã. Sĩquẽrã Jesuré padeorã mũũye quetire wedejeawa. Mũ diamacũ maquẽrẽ padeorucúayiro. Mũ añũrõ Cõamacũ boorẽre tiigũ tiáyiro. ⁴ Yũ buerira diamacũ maquẽrẽ tiirĩ tũogũ, useniã. Deero ti apeyeména useninemoria.

⁵ Mũ Jesuré padeorãre añũrõ tiigũ tiáyiro. Āpẽrã Jesuré padeorã jearácãrẽ mũ ĩñamasĩhẽrã niipacari, teerora tiáyiro. ⁶ Cũã ũsã neãrõp mũ cãmerĩ maĩrẽcũtirere wedeeya. Mũ pũtopũ jearãre teero tiápurucujãña Cõamacũ boorõbirora. ⁷ Cũã Jesuyé quetire wedenacãwara niĩya. Jesuré padeohera tiápurere ñeeririra niiwã. ⁸ Teero tiirã, cũã tiirõbiro tiirãre marĩrẽ tiápurõ booa. Marĩ teero tiirã, diamacũ maquẽrẽ wederãre tiápurã niĩã.

Diótrefes ñañarõ tiirĩgue

⁹ Yũ too macãrã Jesuré padeorãre sicapũ jóawũ. Diótrefes niipetirare dutigũ niidũgagũ ũsã dutirẽre boorĩayigu. ¹⁰ Teero tiigũ, yũ múã pũtopũ wáagu, cãũrẽ múã ĩñacoropũ wedeguda cũ ũsãrẽ wedepatirere, ũsãrẽ jĩĩditorere. Apeyeré tiáyigu: Jesuré padeorã toopũ jeari, cããrẽ ñeerĩayigu. Cããrẽ añũrõ ñeedũgara tiirĩ ĩñagũ, ñeedutihegu, cõãwionecojãrucuayigu.

¹¹ Yũ bayiró maĩgũ, ñañaré tiirẽre ĩñacũrijãña; añũrõ tiirẽpere ĩñacũña. Añũrõ tiirãno Cõamacũ põna niĩya; ñañaré tiirãno Cõamacũrẽ masĩricua.

Demetrio añũrõ tiirĩgue

¹² Niipetira Demetrioere añũrõ wedeseya. Cõamacũ boorõbirora diamacũ tiáyigu. Ũsãcã cãũrẽ teerora jĩĩ wedesea. Mũ masĩcu: Ũsã diamacũ maquẽrẽ wedesea.

Wedeyaponorigue

¹³ Yũ pee peti jĩĩdũgare cũomĩã, cũogũpeja. Atipũpũre teerẽ jóaria. ¹⁴ Máata marĩ ĩñãdacu, Cõamacũ boorĩ. Toopũ cãmerĩ wedeapudacu.

¹⁵ Añũrõ niirecũtire wáaaro mũũrẽ. Ũsã menamacãrã mũũrẽ añũdutiya. Marĩ menamacãrã toopũ niirãcõrõ añũãrõ. Nocõrõrã niĩã.

JUDAS jóaripũ

Ñuduticorigue

¹ Унн Judas Jesucristore padecotegũ, Santiago bai múârê ãñudutia. Múã marĩ Рачũ Cõãmacũ beserira, cũũ maĩrã niĩã. Jesucristo múârê cotequi.

² Cõãmacũ múârê bóaneõ ññanemoãrõ; ãñurõ niirecutiri tiinemõãrõ; cãmerĩ marĩ tiinemõãrõ.

Jĩditoremena buerá tiirécutirigue (2Pe 2.1-7)

³ Унн maĩrã, Cõãmacũ уннre, teero biiri múârê netõnérigu niiwĩ. Marĩ netõnére maquêrê múârê bayiró wededugagu, jóagudu tiimíãwũ. Jóaria ména. Apeyé maquê jóaro niirõ tiia. Jesuré padeoré maquêrê wedewisiora múã рѳторũ jeayira. Teero tiigú, jóaa. Cõãmacũ marĩ padeoré maquêrê marĩ Jesuré padeoré cũũrigu niiwĩ. Cũũ cũũrigue wasoricu. Teero tiirã, tutuaremena padeoró booa. ⁴ Múã ññamasĩripacari, jĩditoremena buerá múãmena neãñucãyira. Cúã ate tiiróbiro jĩcua: “Cõãmacũ marĩ cũãrê padeoré ãñurõ tiijĩgũ, marĩrê ññañarõ netõrĩ tiiriqui”, jĩcua. Teero tiirã, cúã ññañarê tiirére duurícua. Jesucristo marĩ Õpũ sícũ niigúãrê booricua. Cõãmacũ tíatopũ “cúãno pecamerũ wáaadacua” jĩtoayigu.

⁵ Teero tiigú, унн múã masĩpetiriguere wãcũrĩ tiidugága sũcã. Ateré wãcũsugueya: Marĩ Õpũ niipetira Israelya põna macãrãrê Egiptopũ wionécocoyigu. Too síro cũãrê padeohéare diari tiiyigu. ⁶ Ángeleare wáarigüecãrê wãcũña: Cúã ãñuãsepu tutuare, dutirére сѳрacára, teeré duu, cúã booró tiirã wáayira. Cõãmacũ cúãrê cõmedári cúã jõãmasĩhëredarimena siatúcũdutiyaigu sáa. Naĩtĩãrõpũ niicua, tée Cõãmacũ cúãrê wapa tiiadari bureco jearipu. ⁷ Ángelea ññañarõ ñeeaperiobiro Sodoma macãrã, Gomorra macãrã, teemacãrĩ wesari macãrãcã teerora tiyíra. Ëmũã dícu numiãmena tiirénorê tiyíra. Cõãmacũ teemacãrĩrê sóecõãyigu sáa. “Niipetira ññañarõ cúã tiiróbiroa pecame petihérimepũ ññañarõ tiinõãdacua” jĩrere masĩsuguedutigu, cúãrê teero tiirigu niiwĩ.

⁸ Múârê jĩditoremena buerá teerora tiicúa: Cúã booró wãcũãmajãcua. Cúã wãcũrõbirora tii, cúã basiro cúãye õpũãrĩrê ññañocúa; Cõãmacũ dutirére booricua; рѳтũ macãrã ãñurãrê ññañarõ jĩcua. ⁹ Miguel ángeleare dutigá Satanãmena cãmerĩ jĩrĩ, ate wáayiro: Cúãcõrõ Moiséniyũya õpũãrê boomiyira. Miguel basiro Satanárê ññañarõ jĩriyigu. “Mũũ Cõãmacũrê netõñucãgũ peti niĩã”, jĩriyigu. Biirope jĩyigu: “Унн Õpũ мнũrê мнũ ññañarê tiirére wedearo”, jĩyigu. ¹⁰ Múârê jĩditoremena buerãpeja ãñurõ tuomasĩripacara, ññañarõ wedesecua. Apeyé cúã booré tiicúa. Wáicaracã teerora tiicúa. Tuomasĩhëràrã cúã tiirëmena cúã yeeripũnarĩrê ññañorĩ tiiadacua.

¹¹ Bóaneõrã niĩya cúã. Caín* tiiróbiro ññañarê tiicúa. Balaam† tiiróbiro noo booró tiiadacua niyeru maĩrã. Coré‡ tiiróbiro Cõãmacũrê netõñucãrã

* 1:11 Génesis 4.1-16. † 1:11 Números 22.1-35; Apocalipsis 2.14. ‡ 1:11 Números 16.1-35.

diajōãadacua. ¹² Múã Jesucristore padeorá neã, yaaritabe, cúã múãrê bayiró bobooro wáari tiicúa. Cuiro manirõ cúã booró yaa, yapijãcua. “¿Yaaré niipetirare jeatuai?” jĩ wãcũricua. Cúã õme oco maniré, wĩno néewanore tiiróbiro niicua; basocáre tiápuricua. Ducacutirito, cúã ducamanire yucu tiiróbiro niicua. Nucõrĩmena wããrigue yucu tiiróbiro niicua. ¹³ Cúã bobooro tiirécutire sobo jũirĩpirere ocoturí día wesa páaputucore tiiróbiro niicua. Ñocõã noo booró wáa, ditirábiro niicua. Cõãmacũ cáãrê naĩtĩãrõpũ cúã niirucuarõpũ “wáadutigũda” jĩtoarigũ niiwĩ mée.

¹⁴ Enoc jĩditoremene bueráre wáaadarere wedeyigu. Cũũ profeta niiwĩ. Cũũ Adán pãrãmi niinũnũsegu niyigu; seis põnarĩ siro macũ niyigu. Cũũ biuro wederigu niwĩ: “Marĩ Õpũ paũ ángeleamena atigũdaqui. ¹⁵ Cũũ niipetira basocá tiiriguere besegũdaqui. Ñañarã niipetire cúã ñañarê tiiriguere, cúã cũũrê ñañarõ jĩriguere besegũdaqui. Cúã ñañarê tiiriguere wapa cúãrê pecamepũ cõãgũdaqui”, jĩ wedesũgueyigu Enoc. ¹⁶ Múãrê jĩditoremene buerá niipetire ãpẽrã tiirére ñañarõ wedesecua; wedepatirepira niicua. Cúã tusaré dícuere tiidugácia. Cúã tiirére bayiró busurõmena wedetusacua. Cúãrê tiápumasĩrãrê jĩditoremene usenipeocua, cúãyere cuodugára.

Jesuré padeoráre wederigue

¹⁷ Yũũ maĩrã, múãpeja marĩ Õpũ Jesucristo cũũyere wededutigu beserira wedesũgueriguere wãcũña. ¹⁸ Múãrê ateré wedecowa: “Atibãreco petiãdari sũguero maquẽ bũrecoripũre Cõãmacũyere buijãadacua. Cúã booró dícu tiidugára, ñañarê tiirére tiãmajãadacua”, jĩcowa. ¹⁹ Cúãrã Jesuré padeoráre batarĩ tiicúa. Cúã booró tiicúa. Espiritu Santore cuoricua.

²⁰ Yũũ maĩrã, múãpeja Jesuré nemorõ padeó, wãcũtutuarucujãña. Múã padeoré diamacũ niire niĩã. Cõãmacũrê sãĩrã, Espiritu Santo masĩre ticorémene sãĩñã. ²¹ Cõãmacũ múãrê maĩrere wãcũrã, maĩõrãbiro niĩña. Marĩ Õpũ Jesucristo múãrê bóaneõ ññagũ, cũũmena catiré petihére ticogũdaqui. Cũũ ticoadarere useniremena coteya.

²² ãpẽrã Jesucristoyere “¿diamacũrã niigariye?” jĩrãrê ãñurõmena wedeya. ²³ ãpẽrã jĩditoremene buerére nũnũrãrê quẽnojeári tiiyá; basocá pecamepũ jũũrãrê netõnérã tiiróbiro tiiyá. ãpẽrã ñañarê tiirĩporare tiápudugara, bóaneõ ññaña. Múãpũ cúã ñañarê tiirére pẽnirĩ jĩrã, cúã teero tiirére bayiró boorĩjãña.

Cõãmacũrê usenipeore

²⁴⁻²⁵ Cõãmacũ marĩrê netõnégũ sĩcũrã niiqui. Múã ñañarê tiirĩ jĩgũ, cotemasĩqui. Tee coterémene múã ñañarê manirã cúã pũtopũ jearĩ tiimasĩqui. Múãrê toopũ cúã ãñurõ asibatõropũ usenirĩ tiigũdaqui. Teero tiirã, Jesucristo marĩ Õpũ tiápuremena niipetira Cõãmacũrê ateré jĩãrõ: “Mũũ niipetirere dutimasĩã; mũũ ãñunetõjõãgũ niĩã; mũũ tiidugárere tiimasĩã; mũũ niipetire dutirére cuoa”, jĩãrõ. “Mũũ too sũguerõpũ teero niirigu niiwũ; atitõre teorora niĩã; too síropũ teorora niigũdacu”, jĩãrõ. Tee niipetire niĩãrõ.

Nocõrõrã jóaa.

TOO SÍROPŪ WÁAADARERE Juanré ěńorígue

Jesucristo Juanré quěěrōpŭ tiiróbiro ěńorígue

¹ Ate Jesucristore Cōāmacū ěńorígue niīā. “Péerogā siro biiro wáaadacu” jīīgū, ěńodutíyigu cūūrě padecoterare. Jesucristope ángelere “Juanré ateré ěńogú wáaya” jīicoyigu. ² Yŭ Juan niipetire ángele ěńoríguere ĩńarigu niijīgū, Cōāmacū wedesere, Jesucristo wederigüecārě diamacú jóaa.

³ Atipŭ jóaribiro wáaadaro péero đusaa. Teero tiigú, ate Cōāmacū ticorigue maquěrě busurómena buegúno usenigúdaqui. Ateré bueri tŭo, ateré tiirá useniādacua.

Juan Jesuré padeoré pōnarĭ macārārě jóarigue

⁴ Yŭ Juan múā Asiapŭ niirā Jesuré padeorā siete pōnarĭ macārārě jóaa. Cōāmacū atitóre niirucujāgū, too sŭgueropŭ niirigu, too síropŭ atigudŭ múārě āńurě ticoaro; āńurō niirecatiri tiáro. Espiritu Santo siete maquě āńurě tiimasĭre ticorě cŭogú* Cōāmacū duirípĭrō pŭto niigú teerora tiáro.

⁵ Jesucristocā teerora tiáro. Cūū Cōāmacūyere wasoró manirō wederucugu niī. Cūūrā niipetira diarira sŭguero masāsŭguerigu niī. Cūū atibáreco macārā ōpārārě dutigú niī. Cūū marĭrě maĭ. Cūūye dímena marĭ ĩńarě tiirě wapare netōnéwĭ. ⁶ Cūū marĭrě ōpārā, paía wáari tiyí, Cōāmacū cūū Pacu dutirěre tiáro jīīgū. Teero tiirá, niipetira ateré jīārō: “Cūū niipetirere dutimasĭqui; cūū tiidugārere tiimasĭqui”, jīārō. Cūū niipetira Ōpŭ niirucujāārō. Teerora niīārō.

⁷ Cūū ōmeburúaripŭ diiátigúdaqui.

Niipetira cūūrě ĩńaādacua.

Cūūrě sĭārĭracā ĩńaādacua.

Niipetire macārĭ macārā cūūrě ĩńarā, utiadacua.

Teerora wáaro.

⁸ “Yŭnrā niisŭguegu, niitugu niīā”, jīwĭ Cōāmacū marĭ Ōpŭ niipetire tutuare cŭogú. Cūū atitóre niirucujāgū, too sŭgueropŭ niirigu, too síropŭ atigudŭ niī.

Juan Jesucristore quěěrōpŭ tiiróbiro ĩńarigue

⁹ Yŭ Juan múāya wedegu tiiróbiro niīā. Yŭ múā tiiróbiro Jesuré padeóaa. Yŭ múā tiiróbiora ĩńarō netōgú, Cōāmacū dutirě yŭnrŭre niirĭ, wācūtutuajāā. Yŭnrě Patmos nŭcārōpŭ, netōnŭcārĭ basocare cūūri nŭcārōpŭ cūūwā. Cōāmacūye quěti, Jesuyěre wederě wapa ānorŭ cūūnorigu niīā.

¹⁰ Sicabŭreco yeerĭsārĭ bŭreco niirĭ, cānirĭpacarĭ, Espiritu quěěrōpŭ tiiróbiro yŭnrě ěńowĭ. Wācūna manirō yŭn sucubĭrope bayirō busurómena wedeseri tŭowá. Cūū wedesere corneta tiiróbiro bayirō busuwŭ. ¹¹ Cūū yŭnrě jīwĭ:

–Yŭnrā niisŭguegu, niitugu niīā. Mŭn ĩńarěre sicarĭpŭ jóaya. Mŭn jóariguere Asiapŭ niirā siete pōnarĭ yŭnrě padeorě pōnarĭ macārārě ticocoya. Cūā Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea macārĭ macārā niīya, jīwĭ.

¹² “¿Noā yŭnmena wedesei?” jī, cāmenŭcā ĩńawū. ĩńacoma jīīgū, siete sĭāwócore pesaré yucŭ oro yucŭre ĩńawū. ¹³ Teeyucŭ watoarŭ basocábĭro

* 1:4 Isaías 11.2.

baugäre ññawū. Cūū yoaroca sutiró sãñawī. Cutiropu suti casero oromena tiiri caserore siatúrigu niíwī. ¹⁴ Cūūya dupu maquē póa ãñurō butiré niíwā. Cūū capeari pecapõna tiirõbiro asiyáwu. ¹⁵ Dupori asipóapĩrĩ sipioárebire asiyáwu. Cūū wedesere oco pairó õmasãñcõrõbire ðusuwu. ¹⁶ Diamacú macā wãmorē siete ñocõã cwoŵī. Useropu espada pñanĩña asoyóaripĩ sũuwitiwu. Cūūya diapóa muĩpũ tiirõbiro bayiró asiyáwu.

¹⁷ Cũãrē ñña, diagubiro cũye dupori putoru ñaacũmuwū. Cũãpe diamacú macā wãmomena yũre ñaapeó, jĩwī:

—Cuirijãña. Yũrã niisuguegu, niitugu niĩã. ¹⁸ Catigú peti niĩã. Yũu diarigu niíwū. Diarigu niipacu, catirucujãã. Yũu diarira yeeripũna niirõpu macā sawirire† cwoa. ¹⁹ Mũu ññaãriguere, mecũtigã ññarere, too síro wãaadarere jóaya. ²⁰ Siete ñocõã yáa diamacú macā wãmorere cwoŵĩ, mũu ññaãrigue, teero biiri siete sãwócore pesaré yucu oro yucu maquē biiro jĩũdugaro tiia: Siete ñocõã siete ángelea jĩũdugaro tiia. Cúã siete yũre padeoré põnarĩ macãrãyara niíya. Siete sãwócore pesaré yucu siete põnarĩ yũre padeoré põnarĩ macãrã jĩũdugaro tiia, jĩwī.

2

Éfeso macãrãrē jóarigue

¹ Jesucristo ateré jĩwī:

Éfeso macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere* ateré jóaya:

“Yũu siete ñocõãrē diamacú macā wãmope cwoꝑá, siete sãwócore pesaré yucu oro yucu watoapu ññanetõgũ ateré jĩã: ² Múã tiirere yũ masĩã. Yé maquērē múã bayiró padea. Múã padeó yapacutía. Ññaré tiirare múã boorí. Ápērã Jesús cũyere wededutigu besenoña manipacára, ‘úsãcã Jesuyere wededutigu beserira niĩã’ jĩŵya. Múã ‘¿diamacúrã jĩmĩĩ cúã?’ jĩ, tũgueñamasĩã. Cúã buerere t̃worá, ‘cúã jĩĩditora niíya’ jĩmasjĩã múã. ³ Padeó yapacutía. Yé wapa bayiró ññarõ netõwú múã. Teeré nũcãjãwū.

⁴ Tee niipetire ãñurē tiipacári, ate dícu ññañã múãrē: Múã sicatoru yũre maĩrĩbire maĩría. ⁵ Sicatoru yũre ãñurõ maĩriguere wãcũña. Teero tiidũmiriguere wãcũpati, wasojãña sũcã. Sicatoru tiiriguere tiiyá. Múã wasohéri, múãya sãwócorigu múã putoru niirigure ãmajãgũda. ⁶ Apeyé ate múã tiiré ãñuniã: Nicolaitayere buerã tiirere múã boorí. Yũcã teeré boorí.

⁷ T̃wodugáranõ Espiritu Santo yũre padeoré põnarĩ macãrãrē wederere t̃womasĩãdacua. ãñurõ padeó cãmewitĩranoré yucũu catiré ticorígũ† ðucare yaari tiigũda. Tiigú Cõãmacũ niirõ ãñunetõjõãrõpu niĩã”,

jĩ jóaya, jĩwī.

Esmirna macãrãrē jóarigue

⁸ Jesucristo jĩñemowĩ sũcã:

Esmirna macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũrã niisuguegu, niitugu, diarigupu niipacu, catirucujãgũ ateré jĩã:

⁹ Múã ññarõ netõrere, múã apeyenó cwohére masĩã. Teero cwoŵĩpacara, petiriadarepere cwoŵá niĩã. ‘Judíoa niĩã’ jĩrã múãrē ññarõ wedeserere masĩã. Yũu ññacoropu cúã judíoa mee niíya; Satanás dutirere tiirã niíya.

† 1:18 Españolmena: llave; portuguésmena: chave.

* 2:1 Ángele “Cõãmacũyere wedecotegu”

jĩũdugaro tiia. † 2:7 Génesis 2.9.

10 Múã ñañarō netōãdarere cuirijãña. Satanás múã sīquērārē peresuwiipũ sōnecori tiigúdaqui, múã padeoré duudutigu. Múã puamóquēñe burecori ñañarō netōãdadu. Múã padeoré wapa sīãdugári, padeodúrijãña. Múã teero tiirí, yũ catiré petihéere ticogúdadu múã padeoré wapa.

11 Espiritu Santo yũre padeoré pōnarí macārārē wedei. Tuodugáranu tuoáro. Ññurō padeó cāmewitirano cúã diari siro, pecamepũ wáaricua. Pecamepũ wáare dianemore tiiróbiro niã”, jĩ jóaya, jĩwĩ.

Pérgamo macārārē jóarigue

12 Jesucristo jĩñemowĩ sũcã:

Pérgamo macārã yũre padeorí pōna macārãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũ espada puaniña asoyóaripĩ cuogú ateré jĩã: 13 Múã niirí macã maquērē yũ masiã: Satanás too macārã òpũ niĩ. Múã toopú niipacara, yéere tiinunúserucujã. Yũre padeodúriwũ, cúã Antipare sīãrítocārē. Cũũ yéere wede, padeotúcowi, té cũūrē sīãcōãritopũ. Teero wáawũ múãya macã Satanás niirí macārũ.

14 Ate dícu ñañaã múã: Balaam tiidutíre tiiróbiro múã sīquērã tiinunúsea. Cũũ Balare Israelya pōna macārārē ñañaré tiidutiyigu. Balac cúãrē wáicura dii cũũ padeoráre ticoariguere yaari tiiyigu; ñañarō ñeeaperi tiiyigu.

15 Nicolaítayere buerã tiidutírecārē múã sīquērã teorora tiinunúsejã. 16 Múã cúãrē ‘teeré buerijãña’ jĩria. Teewapare wãcũpati, wasoyã. Múã wasohéri, máata múã pũtopũ jeagũda. Jea, yáapĩ useropũ súuwitiripĩmena cúã buerére tuonunúseramena cãmerisĩãgũda.

17 Espiritu Santo yũre padeoré pōnarí macārārē wedei. Tuodugáranu tuoáro. Ññurō padeó cãmewitiranorē manã yayióriguere ecagúdadu. Cúãrē ãtãpe butirípere ticogũda. Tiiperepũ mama wãmerē jóatunoãdadu. Sícũ teewãmerē masĩriqui. Tiipere cuogú dícu masĩgũdaqui”, jĩ jóaya, jĩwĩ.

Tiatira macārārē jóarigue

18 Jesucristo jĩñemowĩ sũcã:

Tiatira macārã yũre padeorí pōna macārãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũ Cōãmacũ macũ, capeari pecapōnabiro asiyágu, ðuporí asipóapĩrĩ sipioárebiro asiyágu ateré jĩã: 19 Múã tiirére yũ masiã. Múã maĩrē, múã padeoré, múã ãpērãrē tiiapure, múã padeoyapãctirere masiã. Atecãrē masiã: Múã sicutopũ tiiríro nemorō atitóre ññurō tiirã tiia.

20 Ate dícu ñañaã múã: Jezabel múãrē ñañaré buepacari, teero ññajã. ‘Cōãmacũyago profeta niã’, jĩmiyo coo. Coo yũre padecoterare jĩditoyo. Cúãrē ñañarō ñeeapere bueyo. Wáicura dii ãpērã cúã padeoráre ticoariguere yaari tiyo coo buerémene. 21 Coo ñañaré tiirére wãcũpati, wasoádarere yuemiwũ. Wasodugáriyo. Coo ñañarō ñeeaperere duudugáriyo. 22 Teero tiigú, coore diarecutĩri tiigúda. Coomena ñañarō ñeeaperere bayiró ñañarō netōrĩ tiigúda, coomena cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasohéri. 23 Coo pōnarē sīãjãgũda. Yũ teero tiirí, niipetira yũre padeoré pōnarí macārã ateré masiãdadua: Yũ múã tiidugáre, múã wãcũrere masĩpetijã; múã tiiríro jeaturo wapatigúda. 24 Múã Tiatira macārã ãpērã coo buerére booría. Satanáye buerére ‘upĩti maquē niã’ cúã jĩrécãrē bueriwũ. Múãrē ateré

jĩã: Múãrẽ apeyé dutinemoricu. ²⁵ Ate dícare tiyá: Múã diamacá tiirére duurjãña, téé yuu pũtaatiripũ.

²⁶ Āñurõ padeó cãmewití, yuu tiidutirere tiyapácũtiranorẽ dutiré ticogũda. Peedita macãrãrẽ dutiadacua, ²⁷ yuu Раси yũre niipetire macãrĩ macãrãrẽ dutiré ticorirobirora. Cõmegũména diipãrũre páamũtõrõ tiirõbiri yũre netõncãrãrẽ ñañarõ tiíadacua. ²⁸ Teero tiirãnorẽ ñocõãwũ bõerigare ticogũda. ²⁹ Espiritu Santo yũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodũgáranõ tũoáro”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

3

Sardis macãrãrẽ jóarigue

¹ Jesucristo jĩnemowĩ sũcã:

Sardis macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yuu siete tutuare Espiritu Santoyere cũoa. Siete ñocõãrẽ cũoa. Yuu teeré cũogú ateré jĩã: Múã tiirére yuu masiã. Āpẽrã yũre padeoré põnarĩ macãrã múãrẽ ñña, biiro jĩũya: ‘Cúã Cõãmacũ catiré ticoréere cũoóya; Cõãmacũ dutirére tiíya’ jĩũya. Teero jĩpacari, diarira tiirõbiri niã múã; Cõãmacũ dutirére tiirĩa. ² Ateré wãcũña: Múã ãñurõ tiiré petirõ tiia. Teero tiirã, ãñurere tiinemõña sũcã, petirĩ jĩrã. Yuu ññarĩ, Cõãmacũ ññacoropũ múã tiiré dusajãã. ³ Múãrẽ bueriguere, múã teeré padeoriguere wãcũña. Tee bueréere nũññã. Múã teeré nũññarĩguere wãcũpati, wasoyá. Múã ãñurõ tũomasĩhẽrĩ, wãcũña manirõ yaarépigũ tiirõbiri jeagũdacu.

⁴ Múã menamacãrã Sardispũ niirã diarira tiirõbiri niipacara, síquẽrã cúãye suti jũĩrĩmanire tiirõbiri niíya. Cúã ãñurõ tiiré wapa suti butiré sãña, yũmena bapacũtiadacua. ⁵ Āñurõ padeó cãmewitirano cúã tiirõbiri suti butiré sãñarira niíadacua. Catiré petihéerere cũorã wãmerẽ jóaturipũpũ cúã wãmerẽ coserige sáa. Yuu Раси, cũũyara ángelea ññacoropũ yuu ‘cúãrẽ masiã’ jĩgũda. ⁶ Espiritu Santo yũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodũgáranõ tũoáro”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

Filadelfia macãrãrẽ jóarigue

⁷ Jesucristo jĩnemowĩ sũcã:

Filadelfia macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yuu ñañarẽ manigú, diamacá niigú niã. Daviyá sawire cũoa. Yuu pãõrĩ, ãpĩ biamasĩrii. Biarĩ, ãpĩ pãõmasĩrii. Yuu dícu teeré tiimasĩgũ niijĩgũ, múãrẽ ateré jĩã: ⁸ Múã tiirére yuu masiã: Múã péerogã tutuare cũopacára, yuu dutirére yũna. Yũre masĩhẽrãmena wedesera, ‘ũsãjã cũũrẽ masĩriga’ jĩrĩa múã. Teero tiigú, yuu múãrẽ sicasope pãõncõwũ. Tiisopere ãpĩ biamasĩriqui. ⁹ Múãya macã macãrã Satanás dutirére tiirã ‘ũsã judíoa niã’ jĩũya. Yuu ññacoropũ judíoa mee niíya; jĩditorepira niíya. Cúãrẽ múã pũtoropũ atĩ, ññãcõberimena jeacũmurĩ tiigũdacu. Yuu múãrẽ maĩrere masĩrĩ tiigũda. ¹⁰ Yuu múãrẽ yuu dutirére ‘wãcũtutuaremena tiirucújãña’ jĩdutiwũ. Múã yũre padeoré wapa ñañarõ netõpacára, teero tiirucújãwũ. Teero tiigú, niipetira atibúreco macãrã ñañarõ netõrítabe, múãrẽ cotegũda. Niipetira atibúreco macãrãrẽ ‘¿deero padeomĩ cúã?’ jĩgũ, cúãrẽ ñañarõ netõrĩ tiigũda.

11 Máata pɔtɔaaatiguda. Múã diamacú tiirére duuríjãña, pesarí beto* Cõãmacú múãrê ticoadari betore tiidióri jĩrã. 12 ãñurõ padeó cãmewitíranorê yɔn Pacu pɔto cũũgãda. Cũũya wii macã botarí tiiróbiro toopú niĩadacua. Witiridojãadacua. Yɔn Pacu wãmerê cũãpɔre jóatuguda. Yɔn Pacuya macã wãmecãrê jóaguda. Tiimacã Mama Jerusalén wãmecutia. Ɛmũãsepu niiri macã atiditapá diiátiadacu. Teero biiri yɔn wãme mama wãme cũãpɔre jóatuguda. 13 Espiritu Santo yũre padeorê põnarí macãrãrê wedei. Tɔodugáranu tɔoáro”, jĩ jóaya, jĩwĩ.

Laodicea macãrãrê jóarigue

14 Jesucristo jĩnemowí sũcã:

Laodicea macãrã yũre padeorí põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yɔn wasoró manirõ Cõãmacũyere diamacú wederucua. Cõãmacú yɔnmena niipetirere tiiwí. Yɔn teeré tiirigu ateré jĩã: 15 Múã tiirére yɔn masiã. Yɔsuarãcã niiria; asirãcã niiria. Múã yɔsuarí, o asirí, ãñuboyu múãrê.

16 Múã asibusúra niĩã; yɔsuaría; asiría.† Teero tiigú, múãrê cõãgũdu tia, sĩcũ asibusúre sɔnidugãhegu eobatérobiro. 17 Múã jĩmiã: ‘Cɔopetjãã; niipetire yũre ãñurõ wáaa; dusaría’ jĩmiã. Múã tɔomasĩria: Dusapetjãã. Ñañaré dícu wáanonã, bóaneõrã, niyeru manirã, ññahẽrã, sutimanirã tiiróbiro niĩã.

18 Teero tiirã, múãrê ateré wedesũguea: Oro pecameru sósipioriguere sãĩãdara tiiróbiro yũre padeorêre sãĩrã atiya, Cõãmacú pɔtoru pee ãñurú cɔoáda jĩrã. Suti butiré sãĩãdara tiiróbiro yũre acabóre sãĩrã atiya, bo-booro netõrĩ jĩrã. Capea píore uco sãĩãdara tiiróbiro masĩrêre sãĩrã atiya, yéere ãñurõ ññamasĩãda jĩrã.

19 Yɔn maĩrãrê ññañaré tiiri, ‘teeré tiinemórijãña’ jĩã. Teero tiirã, yéere ãñurõ tiiyá. Yɔn dutirére múã tiihéra, wãcũpati, wasoyá. 20 Yɔn sɔogú tia, sope dotenucũgã tiiróbiro. Sĩcũ yɔn wedeseri tɔogú, yũre sope pãõsõnecogũbiro niĩ. Teero tiigúnomena cãmerĩ sɔoyára tiiróbiro useniãdacu.

21 ãñurõ padeó cãmewitíranorê yɔnmena yɔn duirípĩrõru duiadacua. Yɔncã Satanás yũre wedesãpacari, netõncãjãwã. Teero tiigú, yɔn Pacumena cũũyarpĩrõru duiã. 22 Espiritu Santo yũre padeorê põnarí macãrãrê wedei. Tɔodugáranu tɔoáro”,

jĩ jóaya, jĩwĩ yũre.

4

Ɛmũãsepu Cõãmacũrê sũubusepeore

1 Too síro yɔn ññawĩ sũcã. Ɛmũãsepu sicasope tusuri ññamũõcowu. Yɔn tɔosũguérigu yũre wedeserigu cornetabiro busũgãre tɔowĩ:

— ãnopú mũãatiya. Too síro wáaadarere mũũrê ãñogũdu tia, jĩwĩ.

2 Máata yɔn cãnirípacari, Espiritu quẽẽrõru tiiróbiro yũre ãñowĩ sũcã. Yɔn ññacõropu Òpũ duirípĩrõ niiwũ ãmũãsepu. Tiipĩrõru sĩcũ duiwĩ. 3 Too duijú ãtãpe jaspe o cornalina tiiróbiro ãñurõ asiyáwĩ. Tiipĩrõ sicadá bueda popeapu niiwũ. Tiidã ãñurõ sãmerída esmeralda wãmecutiripe tiiróbiro sãmewũ.

* 3:11 Pecasãyemena: corona. † 3:16 “Yɔsuarabiro niirã Jesuré padeohéra niĩya”, jĩdugaro tiicú. “Asirãbiro niirã Jesuré ãñurõ padeorã, cãũ dutirére useniremena tiirã niĩya”, jĩdugaro tiicú. “Asibusúrabiro niirã Jesuré padeopacára, cãũ dutirére ãñurõ tiiríya; cũãyere ãñurõ tɔoséniiríya”, jĩdugaro tiicú.

4 Veinticuatro òpārā duirépīrī tiipīrōrē niisodeawa. Veinticuatro batoá dutirá teepīrīrū duiwa. Suti butiré sñānarira niiwā. Cúāye dupupá sotoapū oro betori pesawa. 5 Tiipīrōpūre bupo wāāyore bauwá. Busuré, bupo páare busawitiwā. Tiipīrō díamacū siete siāwócore tuturi jūnucūwā. Teetuturi Espíritu Santo siete tutuare cwoaré niā. 6 Tiipīrō díamacū díā pairímaabiro niiwā. Bídrubiro āñurō ocosusírīmaā niiwā.

Tiipīrōrē bapari catirá niisodeawa. Cúā díamacūpe, sucubírope pee capeari cwowá. 7 Catigú niisuguegu yáibiro* bauwí. Cūū siro macū wecubiro† bauwí. Cūū siro macū basocubiro diapóa cwowí. Cūū siro macū cáapacū wūgúbiro bauwí. 8 Bapari catirá cúācōrō seis wūure cwowá. Niipetire cúāye òpūūrīpūre, cúāye wūure docapūre capeari cwoşugójāwā. Bárecori, ñamirí yeerisārō manirō biiro jīrucujāwā:

Ñañaré manigú; ñañaré manigú; ñañaré manigú niī Cōāmacū marí Òpū tutuanetōjōāgū.

Cūū atitóre niirucujāgū, too sugueropū niirigū, too síropū atigadu niī, jīwā.

9 Cúā bapari catirá tiipīrōpū duigú catiré petihére cwoğúre “niipetirere dutimasī mū” jīwā; cūūrē padeowá; cūūrē usenire ticowa. 10 Cúā teero tiirécōrō veinticuatro batoá dutirá tiipīrōpū duigú puto ñicācoberimena jeacūmurucuwa. Catiré petihére cwoğúre padeowá. Cúā pesaré betorire née, cūūyapīrō díamacūpū cūūwā. Biiro jīwā:

11 Cōāmacū ūsā Òpū, niipetirere bauanérigū niā mū.

Mū boorómenarā ate niipetire niā.

Teero tiirémena mū ūsā usenipeogunorā niā.

Ūsenipeonojīgū, biiro jīnoā mū:

Mū niipetirere dutimasīgū niā;

ūsā mūrē padeóā;

ūsā mūrē “tutuanetōjōāgū niī” jīā,

jīwā.

5

Cordero opatūnurē néerigue

1 Yū ūñawū sūcā. Tiipīrōpū duigú díamacú macā wāmope sicutūnu cwowí. Pñaníñapū jóaritūnu niiwā. Siete pirabiaturigie cwowá. 2 Toopú sīcū ángele tutuagure ūñawū. Cūū bayiró busarómena wedewi:

—Ñañarére nūcājārigano dícu pirabiaturere pānecojā, iitūnurē jōāmasīqui. ¿Noñó niigari iitūnurē jōāgūdu? jīwī.

3 Ūmūāsepu, ditapu, dita docapūre tiitūnurē jōāmasīgū, tee jóariguere buemasīgūno maniwí. 4 Tiitūnurē jōāmasīgū, tee jóariguere buemasīgūno manirí ñāgū, yū bayiró utiwū. 5 Sīcū batoá dutirá menamacū yūre jīwí:

—Utigū mee tiyá. Sīcū niī, Judayá pōna macū yái sōāgū* tutuagū tiiróbiro. Cūūrā David pārāmi niinunūsegu, cūūrē netōnūcādūgamirirare cāmewitírīgū niī. Teero tiigú, cūū siete pirabiaturere pānejā, iitūnurē jōāmasīqui, jīwī.

6 Tiipīrō deco, bapari catirá deco, veinticuatro batoá dutirá deco Cordero cúā siānórīgū niipacu, catigú nucūrī ūñawū. Cūū siete capesári, siete capeari cwowí. Tee capeari Espíritu Santo siete tutuare cwoğú niipetiro atibúrecopū

* 4:7 Españolmena: león; portuguésmena: leão. † 4:7 Españolmena: toro; portuguésmena: touro.

* 5:5 Españolmena: león; portuguésmena: leão.

ticodiocorigu jĩdugaro tiia. ⁷ Cordero wáa, tiipĩrõpu duigú diamacú macá wãmope cœorítunurê néewĩ. ⁸ Cũũ tiitũnurê néerĩ, bapari catirá, veinticuatro butoá dutirá Cordero díamacú ñicãcoberimena jeacũmuwã. Cũãcõrõ búapûtêrê,† oro baparire cœowá. Teebaparipure sitiaãñũre busemuõcore dadaro niuwũ.

⁹ Cũã mama basaré basara, biiro jĩwã:

Mũũ sããnõrigu niĩã. Cõãmacãrê mũũye díimena basocãre wapatĩbosarigu niuwũ. Mũũ wapatĩbosarira niipetire põnarĩ macãrã, niipetire wedesera, niipetire macãrĩ macãrã, niipetire dita macãrã niĩya.

Mũũ teero tiirigu niijĩgũ, tiitũnurê nêe, teeperire pãnemasĩã.

¹⁰ Mũũ cããrê õpãrã, paia wãari tiiyú, ãsãyagu Cõãmacú dutirêre tiiaro jĩgũ.

Cũãrã niipetire dita macãrãrê dutiadacua, jĩ basawa.

¹¹ Yũũ ññawũ sũcã. Pau ángelea tiipĩrõrê, catirãre, butoá dutirãre ni-isodeanucãjeawa. Pau peti niuwã. Cũãrê bapaqueopetimasĩña manitú niuwã.

Cũãrê tuowú. ¹² Bayirõ busurõmena jĩ basapeowa:

Cordero basocãye wapa sããnõrigu niĩ.

Teero tiinõriguemena basocã usenipeogunorã niĩ. Usenipeonõjĩgũ, biiro jĩ basanoã cããrê:

“Cũũ tutuanetõjõãgũ niĩ; niipetirere cœoi; niipetirere masĩ; cũũ tiidugãrere tiimasĩ; padeonõgũ niĩ; niipetirere dutimasĩ; ãñugú niĩ” jĩnoã,

jĩ basawa.

¹³ ãpẽãrê tuowú sũcã. Niipetira Cõãmacú tiirãra ãmuãsepu niirã, ditapu niirã, dita docapu niirã, dia pairĩmaapu niirã jĩ basapeowa:

Tiipĩrõpu duigúre, Corderore “ãñurã niĩã múã” jĩãrõ;

múãrê padeoáro; “múã niipetirere dutimasĩã” jĩãrõ;

“múã tiidugãrere tiimasĩã” jĩãrõ.

Teerora jĩrucujããrõ múãrê,

jĩ basawa.

¹⁴ —Teerora jĩrõ booa, jĩwã bapari catirácã.

Butoá dutirãpe ñicãcoberimena jeacũmu, súbusepeowa.

6

Siete pirabiaturigue

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Cordero tiitũnu siete pirabiaturie cœorítunurê jõãñucãwĩ. Nisuguerore pãnecojãwĩ. Sĩcũ bapari catirá menamacú wedeserere tuowú. Buro páari busurê tiirõbiro wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

² Cũũ teero jĩãri sirogãrã, yũũ ññawũ sũcã. Caballo butigú witiatiwi. Cũũ so-
toapu pesagú bueripirê cœowĩ. Cũũya dupu pesarĩ betore ticonowĩ. Cãmerĩsĩã
netõñucãtoarigu cãmerĩsĩã netõñucãgũ witiwawi sũcã.

³ Cordero siro macãrõ pãnecorira sũcã, ãpĩ catigú wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

⁴ ãpĩ caballo witiatiwi. Sõãgú niuwĩ. Cũũ sotoapu pesagúre cãmerĩsĩããdare
dutrêre ticonowĩ. Teero tiigú, atibúreco macãrãrê ãñurõ niirecutimiãrĩrare
cãmerĩsĩãrĩ tiigú witiwawi. Cũũ espada pairĩpĩ ticonowĩ.

⁵ Cordero puarõ pãneãri siro, aperõ pãnerĩ, ãpĩ catigú wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

† 5:8 Pecasyemena: arpas.

Yuu ññawū sūcā. Āpī caballo witiatiwi. Níigū niiwī. Cūū sotoapu pesagú nucāre queoróre* ñoonewī. ⁶ Catirá watoapure sīcū wedeseri tiiróbiro tuowú: —Sica kilo trigo sicabureco pade wapatárocōrō wapacutía. Itiá kilos cebada sicabureco pade wapatárocōrō wapacutía. Use yaarepore ayiorere, vinorē ñañorī tiirijāña, jīwī.

⁷ Cordero itiáro pāneāri siro, aperó pānerī, āpī catigú wedesewi: —Atiya, jīwī.

⁸ Yuu ññawū sūcā. Āpī caballo witiatiwi. Butiwiyásañugū niiwī. Cūū sotoapu pesagú wāmecutiwi Diarē Ōpū. Cūūrē nunugū wāmecutiwi Diarira Yeeripūnarī Niirōpū. Cūā dutimasīrere ticonowā. Tee dutiré cuorémena atibūreco macārā sicanīña deco macārārē† sīāwā. Cāmerīsiāremena, juabóaremena, diarémēna sīāwā. Wáicura cúaracā sīāpuwa.

⁹ Cordero bapari pirabiare pāneāri siro, aperó pānerī, diarira yeeripūnarīre ññawū. Cūā Cōāmacāye queti, Jesuyere wederigē wapa sīānōrira niiwā. Cūā Cōāmacārē wáicura sópeoro tiiróbiro bauró docapu niiwā. ¹⁰ Cūā bayiró busurómena wedesewa;

—Ōpū ñañarē manigū, diamacū niigū, ¿deero biiri mūū iiburecope niirārē bese, ñañarō tiicāmégūdari, cūā ūsārē sīārīgue wapa? jīwā.

¹¹ Cūācōrō suti butiré ticonowā. Cūārē jīwī:

—Āpērā muā menamacārā Jesuyere wederā, teero biiri muā tiiróbiro padeorā sīānōādacua. Yeerisāña ména, té cūārē sīāpetīripū, jīwī.

¹² Cordero sicamoquēne pirabiare pāneāri siro, aperó pānerī, ateré ññawū: Dita bayiró cāmeñawū; muīpū búreco macū bayiró níigūca wáawi. Muīpū ñami macū dí tiiróbiro bayiró sōāwī. ¹³ Nōcōā ditapu ñaacodiawa; wīno bayiró páapuri, díawe bududiaro tiiróbiro wáawa. ¹⁴ Ūmuāse ditijōāwū opacaserore paatūnūācojārō tiiróbiro. Niipetire ūtāyucu, nucūrī aperopū jeabatanēcājōāwū. ¹⁵ Atibūreco macārā ōpārā, uputī macārā, surararē dutirā, pee apeyē cuorā, tutuara, niipetira dutiapenori basoca, dutiapenoña manirā ūtātutīripū dutiwā. Ūtāyucu maquē ūtāquiritō watoapucārē dutiwā.

¹⁶ Ūtāyucure, ūtāquiritōre basocā niiripacari, cūā jīmiwā:

—Ūsārē cāmōtāya; ūsā sotoa ñaapeajeaya, tiipīrōpū duigū ūsārē ññabuarījāārō jīrā. Cordero bayiró cúagu ūsā ñañarē tiiré wapa cūū ñañarō tiādarecārē cāmōtāya. ¹⁷ Cūā ūsāmena bayiró cúari bureco jeatoa sáa. ¿Noā sīcārībōgari teerē? jīwā.

7

Israelya pōna macārārē Cōāmacū wāmerē ñaadiyóturique

¹ Too siro yuu ññawū sūcā. Bapari ángelea ditapure nucūrī ññawū, sīcū muīpū muātirope, āpī muīpū sāāwarope, āpī nortepe, āpī surpe. Wīno cūā puto jearere cāmōtāya. Teero tiiró, wīno ditapure, día pairímaapure, yucupure páapucorīwu.

² Cūā ditare, día pairímaarē ñañodutínoyira. Āpī ángelere ññawū. Cūū muīpū muātirope atiwi. Cūū Cōāmacū catigú wāme jōatunoārirore cuowī. Cūū cūā bapari bayiró busurómena jīwī:

³ —Dita, pairímaa, yucurē ñañorījāña ména. Té marīyagu Cōāmacū padeoterare cūāye diapóaripu cūū wāmerē ñaadiyótuari siropū, ñañoñá, jīwī.

* **6:5** Pecasāyemena: balanza. † **6:8** La cuarta parte de la gente del mundo.

4 “Noquērā niīya” jīi wederi t̄owá. Ciento cuarenta y cuatro mil basocá niiwā. Cūā Israelya pōna macārā doce pōnarī macārā cūāye diapóaripu Cōāmacū wāme űaadiyótunorira niiwā:

5 Judayá pōna macārā doce mil basocá,

Rubenyá pōna macārā doce mil,

Gadya pōna macārā doce mil,

6 Aserya pōna macārā doce mil,

Neftaliya pōna macārā doce mil,

Manaséya pōna macārā doce mil,

7 Simeonyá pōna macārā doce mil,

Leviyá pōna macārā doce mil,

Isacarya pōna macārā doce mil,

8 Zabulónya pōna macārā doce mil,

Joseyá pōna macārā doce mil,

Benjamínya pōna macārā doce mil basocá niiwā.

Niipetira cūāye diapóaripure Cōāmacū wāme űaadiyótunorira niiwā.

Paḥ suti butiré sãñarirare ñnarigue

9 Too síro yḥḥ ññawū sūcā. Paḥ basocá niipetire dita macārā, niipetire pōnarī macārā, niipetire macārī macārā, niipetire wedeserare ññawū. Cūā tiipīrō díamacū, Cordero díamacū nucūwā. Cūārē bapaqueopetimasīña manitú niiwā. Cūā suti butiré sãñarira iquiquerire c̄owá. 10 Cūā bayiró busurómena wedesewa:

Marīyagu Cōāmacū tiipīrōpu duigú marīrē netōnérigu niiwī.

Corderocā marīrē netōnérigu niiwī,

jīwā. 11 Niipetira ángelea tiipīrōrē, butoá dutirāre, bapari catirāre nucūsodeawa. Ángelea tiipīrō p̄to jea, cūāye diapóarire munibiác̄umujeawa.

Cōāmacūrē padeowá. 12 Biiro jīwā:

Ḥsāyagu Cōāmacūrē “ãñugú niīā” jīārō;

“niipetirere dutimasīā; niipetirere masīā” jīārō;

“bayiró ḥseniā m̄ñmena; m̄ñrē padeóa” jīārō;

“m̄ñ tutuanetōjōāgū niīā; m̄ñ tiidugárere tiimasīā” jīārō.

Teerora jīrucujāārō m̄ñrē,

jīwā.

13 Sīcū b̄ñc̄u yḥḥre sãññawī:

—Ñniā suti butiré sãñarira ¿noo macārā niīi? ¿Noopú atiyiri? jīwī.

14 Yḥḥ cūārē yḥḥwñ:

—M̄ñ masīcu.

Cūāre yḥḥre jīwī:

—Ñniā bayiró ññarō netōré b̄ñrecori wáaritore, ññarō netōrira niīya.

Cūā Corderoye dímena cūā ññarē tiiriguere cosenórira niīya. Teero tiiró, cūāye suti butiré “ññarē manirā niīya” jīdugaro tiia. 15 Teero tiirá, cūā Cōāmacūyapīrō díamacū niīya. Cūāya wii űm̄ñse macā wiipure bárecori, ñnamirī cūā dutirēre tiīya. Tiipīrōpu duigú cūāmena nii, cūārē cotegudaqui.

16 Cūā juabóanemoricua; oco s̄ñidugánemoricua. Cūārē muīpū sóenemoriqui; asirē tuunemóricua. 17 Cordero tiipīrō decopu niigú ovejare tiiróbiro cūārē cotegudaqui. Cūārē catiré petihére ticogudaqui oveja coterī basocū cūāyarare

oco witiří copepu néewaro tiiróbiro. Cõamacū niipetira cãã yaco ocoré cosegádaqui, jĩwĩ.

8

Niituro pirabiariro; sitiaãñúre busemũõcoriga

¹ Cordero niituro pirabiariro pãnerĩ, ãmũãsepu ditamanijõãwã. Sica hora dco teero wáawu. ² Yũũ ññawũ sũcã: Siete ángelea Cõamacū díamacū nucũrĩ ññawũ. Cũãrẽ siete putirépaure ticowi. ³ Apĩ ángele ati, wáicura sópeoro tiiróbiro baurõpu jeanũcãwĩ. Sitiaãñúre busemũõcoriga orogare cõowĩ. Cũũ pairó sitiaãñúre cãũ buseadarere ticonowĩ. Tiipĩrõ díamacũpu sitiaãñúre sópeoro oromena tiinóriro niwũ. Sitiaãñúre neewawi toopá, niipetira Cõamacũrẽ padeorã sãirémena muãwaaoro jĩgũ. ⁴ Ángele yoonerigapu sitiaãñúre õme witiwu. Cõamacũrẽ padeorã sãiré tee õmemena bocamuã, Cõamacũ putopu busemũãjeawu. ⁵ Tee tiári siro, ángele sópeoro maquẽ nitĩ asiyáre sitiaãñúre sóerigapu néesãdadowi. Tiigaré atibúrecopu déediocowi. Cũũ déediacori, bupo páare, busurẽ, bupo wããyore wáawu. Dita cãmeñawũ.

Ángelea putirépaure putirigue

⁶ Siete ángelea siete putirépaure cõorã cãã basiro quẽnowã, teeré putiádera.

⁷ Niisuguegu putiwĩ. Cũũ putirĩ, atibúrecopare ocopepi yusãreperi* déedioconowũ; pecame dímena wórigue déedioconowũ. Teero wáari, atibúreco decomena ñuaró† jũũtuwu. Yucũcã decomena ñuaró jũũtuwu. Táa niipetire jũũpetijõãwũ.

⁸ Cũũ siro macũ putiwĩ. Cũũ putirĩ, ãtãgũ pairigu jũũrõ tiiróbiro díã pairímapu déedioconowũ. Tiimaã decomena ñuaró dímaa wáawu. ⁹ Wai decomena ñuaró‡ diawa. Doorépauro decomena ñuaró§ watibatéjõãwũ.

¹⁰ Puarã siro apĩ putiwĩ. Cũũ putirĩ, ñocõãwũ paigũ ñaacodiawi. Ñaadiagu, sãwócori tutu tiiróbiro jũũdiawi. Cũũ dímaarĩ niirere, oco witiuré coperi niirere decomena ñuaró sotoapu ñaapeawi. ¹¹ Ñocõãwũ wãmecutiwi “sãguẽgũ”.* Teero tiiró, oco sãguẽrẽ wáawu.† Basocã tee oco sñirã, paũ diawa.

¹² Ñĩñãrã siro apĩ putiwĩ. Cũũ putirĩ, muĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõã decomena ñuaró posajõãwã. Teero tiiró, decomena ñuaró ñaitiãjõãwũ; búreco decomena ñuaró bauríwu; ñamicã teerora.

¹³ Yũũ ññawũ sũcã. Cárapu ãmũãsepu wũũrĩ ññawũ. Bayiró busurómena wedesewi:

—Bóaneõrã niĩñadua atibúreco macãrã, ñusarépaupu busuri. Ñĩñãrã ángelea teepaure putiádera dusaáya ména, jĩwĩ.

9

¹ Bapari siro apĩ putiwĩ. Cũũ putirĩ, ñocõãwũ atibúrecopu ñaadiarigure ññawũ. Cũũ sicasawi niiditidiari cope sããworo macã sawire ticonowĩ. ² Cũũ tiicope sããwarore sawipõwĩ. Cũũ pãõrĩ, õme pairó busewitiwu wese jũũrõ tiiróbiro. Tiicope maquẽ õme muĩpũrẽ ñaitiãjõãrĩ tiiwũ. ³ Tee õmemena paũ yeseroa atibúrecopure wũũwáwa. Cũã tóamasĩrere ticonowã. Tee dutirémena atiditã macãrãrẽ cutiapa tiiróbiro tóawa. ⁴ Táare, pũũrẽ, yucurẽ ñañoríwa. Basocã

* **8:7** Pecasãyemena: granizo. † **8:7** La tercera parte. ‡ **8:9** La tercera parte. § **8:9** La tercera parte. * **8:11** Pecasãyemena: ajenjo. † **8:11** La tercera parte de las aguas.

Cōāmacū wāme cūāye diaporarip̄ c̄ohéra dícure tóawa. ⁵ Cūāre tóasĩadutiwiwi. Teero sīārōno tiigú, sicamoquēñe muĩpūrā cūāre teero tóarucujāwā. Cūā tóare cutiapa tóarobiro p̄niuwī.

⁶ Teeburecorire basocá diarére āmaāmiādacua. Buarícua. Bayiró diadugapacara, diamasīricua.

⁷ Yeseroa yuu ĩnarī, caballoa cāmerĩsīārā wáadara quēnoārira tiiróbiro bauwá. Cūāye dupupár̄u oro betoribiro baurére pesawa. Basocábiro diaporacutiwa. ⁸ Numiābiro póañarōc̄utiwa. Yáiwabiro upic̄utiwa. ⁹ Cūā cutirote cāmotáre cōme caserobiro bauré niuwī. Cūā w̄narī, bayiró busuw̄u. Basocá cāmerĩsīārā wáara, pāu caballoa wéewarecori boyeromena wáarobiro busuw̄u.

¹⁰ Cūā p̄cōdōr̄ip̄ure cutiapa tiiróbiro tóarepa c̄owá. Teeména sicamoquēñe muĩpūrā basocáre tóawa. ¹¹ Yeseroa ōp̄u niiditidiari cope dutigú niĩ. Cūā hebreoyemena wāmecutii Abadón. Griegoayemena wāmecutii Apolión.*

¹² Ñañarō netōsugúere wáaa mée. Puaró dusaa ména.

¹³ Sicamoquēñerā siro āp̄i putiwí. Cūā putirí, Cōāmacū diamac̄up̄u sitiaññúre sōepeoro oromena tiiríro bapari capesári c̄uoró watoap̄u s̄icū wedeseri t̄owá.

¹⁴ Tiwá putiárigure j̄iti:

—Bapari ángelea Cōāmacūrē netōnc̄ariḡu menamacārā siatúnuc̄norira día Éufrates puto niĩya. Cūāre j̄ōñá, j̄iti.

¹⁵ Cūā teero j̄ir̄i t̄ogú, bapari ángeleare j̄ōñwī. Cūā basocáre decomena duaró† sīāādara niuwā. Cūā tii hora, tiibureco, tiimuĩp̄u, tiicūma niir̄i, “sīāādacu” j̄iñorira niyira. ¹⁶ Cūā menamacārā caballoa sotoa pesará doscientos millones surara niuwā. “Noquērā niĩya” j̄ir̄i t̄owá.

¹⁷ Caballoa, teero biiri cūā sotoa pesaráre biiro baurére ĩñawū: Cūā cutirote cāmotáre sōārō, sūmerō, ewaro niuwā. Caballoa yáíwa tiiróbiro dupupácutiwa. Cūā userip̄u ōme, pecame witiw̄u. Azufre j̄ūrē póasusuwitiw̄u. ¹⁸ Basocá decomena duaró sīāñowā ate itiáro ñañarémena: ōme, pecame, azufre cūā userop̄u witiirémena. ¹⁹ Caballoa cūā userip̄u witiirémena, cūāye p̄cōdōr̄imena sīāmas̄ire ticonowā. Cūāye p̄cōdōr̄i añabiro bauwá. Āña dupupá tiiróbiro baurémena basocáre cāmituwa.

²⁰ Āp̄erā sīānóriarirape teorora ñañaré tiirucujāwā. Cūā ñañaré tiirére “nocōrō tiidúada” j̄i wācūpatiwiwa; wasoriwa. Cūā wātīārē, oromena weerirare, platamena weerirare, broncemena weerirare, ūtāperimena tiirirare, yucaména tiirirare padeorucujāwā. Cūā padeorápe ĩñariya; t̄oríya; wáamas̄riya. ²¹ Basocáre sīādúriwa; yáíwa oco sitará j̄iñitoreména tiirénorē tiidúriwa; āp̄eráména ñañarō ñeapeduriwa; yaadúriwa; wācūpati, wasoridojāwā.

10

Péeritūngārē ángele c̄uoríque queti

¹ Yuu ĩñawū sūcā. Āp̄i ángele tutuagu āmuāsepe niĩariḡu diiátiwi. Cūā ōmebuarí watoap̄u diiátiwi. Bueda cūya dupu sotoare niuwā. Cūya diaporá muĩp̄u tiiróbiro asiyáwu. Cūya ficārī j̄ūrē botari tiiróbiro bauwá. ² Cūya wāmor̄u pupioaritūngārē c̄owí. Diamacú macā dupomena pairimaap̄u cutacūwī. Acuniña macā dupomena ditap̄u cutacūwī. ³ Yáí busaró tiiróbiro bayiró acaribíremena wedesewi. Cūā wedeseri, siete bupoa wedesewa. ⁴ Siete

* **9:11** Apolión griegoayemena “Ñañogú” j̄idugaro tiicú. † **9:15** La tercera parte.

bꞑpoa wedeseari siro, teeré jóagudꞑ tiimíwũ. Teeré jóagudꞑ tiirí, ãmuãsepu wedeseri tuowá:

—Siete bꞑpoa wedeseari guere ãpẽrã masĩrijããrõ. Jóarijãña, jĩwĩ.

⁵ Ditapu, día pairímaapu nucũrĩ yũũ ñnarigu diamacú macã wãmomena ãmuãsepu súumõcowi, “diamacãrã jĩgũ tiia” jĩgũ. ⁶ Cõãmacú catirucugu, ãmuãse, ãmuãse maquẽ, dita, dita maquẽ, pairímaa, pairímaa niiré tiirigu wãmemena jĩwĩ:

—Yoari cotenemorõ maniãdacu sáa. ⁷ Niitugu ángele putinacãritabere Cõãmacú “biiro tiigúda” jĩrirobirora wãaadacu. Tiatoru cũyara profetas cũ tiidarere wederobirora wãaadacu, jĩwĩ.

⁸ Ñmuãsepu wedesearigu yũũre wedesewi sũcã:

—Ángele díapu, ditapu nucũgũ patoru wáa, cũyaya wãmoru cõorítũnu pupioáritũnurẽ néeña, jĩwĩ.

⁹ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, ángele patoru wáawu.

—Pupioáritũnugãrẽ ticoya, jĩwũ.

—Née, yaajãña. Mũũ useropure mumiã oco tiiróbiro ipitiadacu ména. Mũũ páagapu jearo, sũguẽ niãdacu, jĩwĩ.

¹⁰ Cũyaya wãmoru cõorítũnugã pupioáritũnugãrẽ née, yaawu. Yũũ useropure mumiã oco tiiróbiro ipitiwũ. Yũũ yaasõnecori, páagapu sũguẽ niitu. ¹¹ Yũũre jĩwĩ sũcã:

—Peemacãrĩ macãrãrẽ, peedita macãrãrẽ, pee wedesere wedeserare, pau õpãrãrẽ Cõãmacú wededutirere wedegu wáaya sũcã, jĩwĩ.

11

Puarã Cõãmacũyere wederáye queti

¹ Wii tiirá queorigũbiro baurigure ticonowũ yũũ. Ticogu, yũũre jĩwĩ:

—Cõãmacũwiire, sitiañũre sópeorore queogú wáaya. Tiíwipú niirã yũũre padeorãre bapaqueoya. ² Tiíwii wesa macã yepare queorijãña. Judíoa niñhãrẽ ticori yepa niã. Cũã cuarenta y dos muĩpũrã Jerusalénrẽ bayiró potocõrõ wãanetõãdacia, jĩwĩ.

³ Cũũ jĩñemowĩ:

—Puarã yéere wedeadarare ticocogadacu. Cũã mil doscientos sesenta bũrecori yũũ wededutirere wedeadacua. Bóaneõrere ãñorã, bóaneõre sutire sãñarira niãdacia, jĩwĩ.

⁴ Cũã puagú olivo yucu tiiróbiro niirã niĩya.* Cũãrã sũcã puagá sãwõcore pesaré yucu tiiróbiro niirã niĩya. Cõãmacú puto macãrã niĩya. ⁵ ãpẽrã cũãrẽ ññarõ tiidugári, cũã useripu pecame jũwiti remena cũãrẽ ñnatutirare sóeditiojãcu. Cũãrẽ ññarõ tiidugãgũno teeména sãnógũdaqui. ⁶ Cũã oco peaheri tiimasĩcua Cõãmacú cũãrẽ wededutirere wederẽ bũrecorire. Ocoré díi posari tiimasĩcua. Cũã booró tiidugãrecõrõ atibãrecore ññarõ wáari tiimasĩcua.

⁷ Cũã Cõãmacú wededutirere wedeyaponoãri siro, quigú peti niiditidari cope macú cũãmena cãmerIsiãgũdaqui. Cũãrẽ netõnucã, sãjãgũdaqui.

⁸ Cũãye õpũrĩniãrẽ macãcapu basocá wãanetõrõpu cõãnoãdacu. Tiimacã cũã Òpũrẽ curusapu sãrĩ macã niã. Tiimacã “Sodoma, Egipto tiiróbiro niã” jĩĩya. ⁹ Itiãbũreco apébũreco deco niipetire macãrĩ macãrã, niipetire

* 11:4 Zacarías 4.3,11-14.

põnarĩ macārã, niipetire wedesera, niipetire dita macārã cúãye õpũũrĩniãrẽ ññaãdacua. Tee õpũũrĩniãrẽ ùtãtutipũ cũũdutiariadacua. ¹⁰ Cúã puarã atibúreco macārãrẽ ññaarõ netõrĩ tiirĩra niiwã. Teero tiirã, cúãye õpũũrĩniãrẽ ññaãrã, useniãdacua. Cúã bayirõ usenirã, apeyenõ cãmerĩ ticoadacua.

¹¹ Itiábureco apebúreco deco wáaromena Cõãmacũ cúãrẽ catiré ticowi sũcã. Teero tiirã, wãmũnucãwã. Basocã cúãrẽ ññaãrã, bayirõ cuiwa. ¹² Sícũ ùmũãsepu niigũ bayirõ busurõmena wedeseri tuowã:

—Ánopũ muãatiya, jĩti.

Teero tiirã, õmeburũaména muãwawa. Cúã muãwari, cúã wãpãrã ññawã. ¹³ Toorã dita bayirõ cãmeñawũ. Tiimacãpũre pee† wiseri peecódiawũ. Siete mil basocã diawa. Æpẽrã ðusaãrira bayirõ cuiwa. “Cõãmacũ ùmũãsepu niigũ dícu niipetirere dutimasĩqui”, jĩwã.

¹⁴ Pũarĩmena ññaarõ netõrẽ wáatoaa mée. Máata apeyẽ ññaarẽ atiadacu.

Ángele niitugũ putirígue

¹⁵ Ángele niitugũ putiwĩ. Cũũ putirĩ, ùmũãsepu niirã bayirõ busurõmena wedesewa:

—Basocã õpãrã dutiré nocõrõrã petia.

Cúã dutimiãriguere marĩ Õpũ Cõãmacũ dutigũdu tiii;

cũũ beserigu Cristo teerora dutigũdu tiii.

Dutirucujãgũdaqui sãa, jĩwã.

¹⁶ Cõãmacũ díamacũ veinticuatro bũtoã dutirã cúã duirépĩrĩpu duirã cúãye ðiapóarire munibiácũmujeawa. Cũũrẽ padeorã, ¹⁷ biiro jĩpeowa:

—Cõãmacũ ùsã Õpũ, mũnũ tutuanetõjõãgũ, niirucujãgũ, too sugueropũ niirigu niĩã.

Mũnũ tutuanetõjõãremena dutinucãã. Teero tiirã, mũnrẽ usenire ticoa.

¹⁸ Niipetire dita macārã mũnũmena cúamiwã.

Mũnũ cúãmena bayirõ cúarito jeaa, ðiarirare wapa tiíðarito teerora.

Niipetira mũnrẽ padecoterare wapatígudacu. Cúã mũnyara profetas niĩya.

Mũnrẽ padeorãre wapatígudacu. Ƴpũtĩ macārã mũnrẽ quioníremena ññaãrĩ, cúãcãrẽ wapatígudacu. Bãri niirã mũnrẽ quioníremena ññaãrĩ, cúãcãrẽ wapatígudacu.

Atiditã macārãrẽ posari tiirãre cõããdare jeaa, jĩwã.

¹⁹ Cúã teero jĩãri siro, Cõãmacũwii ùmũãsepu niirĩ wii pãõnowũ. Tii-wiĩ popeapũre sicatiba niiwũ. Tiitiba Cõãmacũ dutiré jóaturigũ cuorépirĩ sãñaãrĩtiba niiwũ. Bũpo wããyore, busuré, bũpo páare wáawũ. Dita cãmeñawũ. Ocopéri yusuãreperi bayirõ peti ññaawũ.

12

Numiõye queti; pĩnocabiro baugũye queti

¹ Ƴmũãsepu merẽã bauré peti baurére ññawũ. Toopũ sícõ numiõ niiwõ. Coõ sãñaãrõ muĩpũ búreco macũ asiyároburo bauwã. Ñami macũ muĩpũ sotoa cooye ðuporire péojĩgõ niiwõ. Cooya dupupũre doce ñocõã cuoribeto pesawũ. ² Coõ niipacõ niiwõ. Põnacutiadari suguerogã, pũnirere pũninogõ acaribiwo.

† 11:13 La décima parte de la ciudad.

³ ʘmuãsepũ merẽã bauré ññawũ sũcã. Sïcũ pñocabirow baugũ* sõãgũcare ññawũ. Cũũ siete dupupã cõowí. Pũamóquẽñe capesáricutigu niíwí. Siete pesaré betori tee dupupãpũre pesawũ. ⁴ Cũũ pñcõõmena ʘmuãsepũ niimirira pau† ñocõãrẽ páabatediocowí ditapũ. Cũũ pñnacutígodo puto nucũwí, coo macũ bauári, yaaguda jĩgũ. ⁵ Coo sïcũ wĩmagũ pñnacutíwo. Cũũ niipetire dita macãrã ʘpũ niigũdu niíwí. Tutuaromena dutigũdu niíwí. Too síro coo macã Cõãmacũ pũtorũ máata néewanowí cãũmena dutigũdũre. ⁶ Numiõpe basocã manirõpũ dutijõãwõ Cõãmacũ coore quẽnobosárigorũ. Тоорũ coore mil doscientos sesenta bũrecori yaaré ecanówõ.

⁷ ʘmuãsepũ cãmerĩquẽre wáawũ. Miguel, ãpẽrã cãũyara ángelea pñocamena cãmerĩquẽwã. Pñoca, teero biiri cãũyara cãmerĩquẽpacara, ⁸ netõñucãmasĩriwa. Teero tiirá, cãã ʘmuãsepũre niinemomasĩriwa. ⁹ Pñoca cõãjãnowí. Cãũrã sicato macũ pño, wãtĩãrẽ dutigũ, Satanás, niipetiro macãrãrẽ jĩditogu nií. Cũũ, cãũyaramena ditapũ cõãdiocojãnowí.

¹⁰ Teero wáari síro, ʘmuãsepũ wedeseri tũowũ. Bayirõ bũsũgõmena jĩwí: —Marĩrẽ netõnére jeatoaa.

Cõãmacũ tutuare, cãũ marĩ ʘpũ niiré jeatoaa.
Cũũ beserigu Cristo dutiadarocã jeatoaa.

Marĩ menamacãrã Cõãmacũrẽ padeorãre wedesãrigũ ʘmuãsepũ niimiãrigũ cõãdiocoñawí.

Cũũ búrecori, ñamirĩ ʘsãyagu Cõãmacũ ññacororũ cããrẽ wedesãrucuwi.

¹¹ Cordero diagu, dí õmayudiabosariguere padeorĩra niijĩrã, Cõãmacũye quetire wederucurira niijĩrã, cãũrẽ netõñucãwã.

Ãpẽrã cããrẽ Cristoye wederé wapa sããdũgãpacari, cuirow manirõ wederucuwa.

¹² Teero tiirá, ángelea, niipetira ʘmuãsepũ niirã, ʘseniña.

Atibúreco macãrãpe, díã pairĩmaa macãrãcã, bóaneõrã niĩãdadu múã.

Satanás “péerogã dũsaa yũre cõããdaro” jĩ masĩjĩgũ,

bayirõ cúaremena múã puto diiwáawí, jĩwí.

¹³ Pñoca ditapũ cõãdiocori ññagũ, macãcutirigore nunuwáwi ññarõ tiidũgãgũ. ¹⁴ Coore cárapũ wũrere ticonowõ, basocã manirõpũ wũwãgodo. Too coo niirõpũ itiácũma apecũmã deco yaaré ecanówõ, pñoca coore bũamasĩhẽrõpũ. ¹⁵ Coo wãarirope pñoca ocoré díã tiirõbirow eoyúcomiwí, coore duari tiidũgãgũ. ¹⁶ Cũũ teero tiiri, Cõãmacũ ditare yetiri tiiwí, coore tiĩápũgũ. Yeticutua, pñoca eoyúcoremena díã wãari tiimiãriguere néecosãwũ. ¹⁷ Teero wãari ññagũ, pñoca numiõmena cúanetõjõãwí. Coo pãrãmerã niinunusera dũsarãmena cãmerĩsĩãgũ wáawi. Cãã Cõãmacũ dutirére tiirá, Jesuyére wederã niíya. ¹⁸ Pñoca pairĩmaa wesapũ jeanucãwí.

13

Pũarã quiorãye queti

¹ Yũ ññawũ sũcã. Sïcũ quiojú peti díã pairĩmaapũ pãmũpasáwi. Cũũ pũamóquẽñe capesáricutiwi. Siete dupupã cõowí. Pũamóquẽñe pesaré betori tee capesáricõõ pesawũ. Cũũye dupupãpũre Cõãmacũrẽ ññarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niíwũ. ² Quiojú peti yũ ññarigu yái dodogũbirow

* 12:3 Pecasãyemena: dragón. † 12:4 La tercera parte.

baugú* niiwī. Cūū bucobiro† duporicutiwi. Cūū yábiro‡ userocutiwi. Pīnoca cūūrē cūū tutuare, cūū pee tiimasīrere ticowī. Cūūrē cūū duirípīrōpu dupowī, “dutiya” jīīgá. ³ Sicadupupure cāmīrōca niiwā. Catiri tiiri cāmīrōca mee niiwū. Teero niipacaro, yatiriro niiwū. Teero tiirá, atibúreco macārā quiogú petire iñamanijōārā, cūūrē nənajāwā. ⁴ Basocá pīnocare padeowá, cūū quiogú petire tiimasīrere ticorī iñarā. Quiogú peticārē padeorá jīiwā:

—Quiogú peti tiiróbiro tutuagu maniī. Sīcāno cūūmena cāmerīsiāmasīriqui, jīimiwā.

⁵ Pīnoca cūū “dutiya” jīīarigure biiro jīidutiwi: “Cōāmacū tiimasīrere tiimasīā yuucā; yuu niipetire dutimasīgūno niīā”, jīimiwī. Cuarenta y dos muipūrā cūū tiimasīrere tiiri, Cōāmacū teero iñajāwī ména. ⁶ Cōāmacūrē ñañarō wedesewī. Cūū wāmerē, cūū niirōrē, ūmuāsepu niirārē ñañarō wedesewī. ⁷ Cūū Cōāmacū padeoráre cāmerīsiā netōncārī, Cōāmacūpe cūūrē teero iñajāwī ména. Cūū niipetire pōnarī macārārē, niipetire macārī macārārē, niipetire wedeserare, niipetire dita macārārē dutimasīrere ticonowī. ⁸ Niipetira atibúreco macārā cūūrē padeoádacua. Cūā niīya Cordero cūā sīāmíriguyarpūpu cūā wāmerē jóatunoña manirā. Tiipūpure catiré petihére cuoráye wāme dícu jóatunoñ. Cūā wāme jóatunoyiro atibúreco nucārīpu.

⁹ Tuodugárano tuomasīādacua:

¹⁰ “Peresu sōneconoādacua” jīīnorira

peresu wáaadacua, Cōāmacū cūūrē “teero tiinóādacua” jīīrirobirora.

“Espadamena siānóādacua” jīīnorira

espadamena siānóādacua, Cōāmacū cūūrē “teero tiinóādacu” jīīrirobirora.

Teero wáapacari, Cōāmacūrē padeorá wācūtutua, cūūrē añurō padeoró booa.

¹¹ Yuu iñawū sūcā. Āpī quiogú peti dita popeapu muāatiwi. Cūū sīcū corderobiro puarō capesáricutiwi. Cūū wedesere sīcū pīnoca busurobiro tuonōwū. ¹² Cūū niisuguerigu quiogú peti dutirénorē niipetirere cuoquí. Cūū iñacoropu tee niipetiremena dutimasī. Cūū atibúreco niirārē niisuguerigu cāmīrō yatinorigure padeorī tiii. ¹³ Cūū merēā baurétō tiieñoī. Basocá iñacoropu ūmuāse macā pecamerē ditapu diātiri tiii. ¹⁴ Cūū niisuguerigu quiogú peti iñacoropu merēā bauré tiieñorī, Cōāmacū teero iñajāī. Cūūpe tee tiieñoremena atibúreco macārārē jīiditōi. Tee jīiditōremena niisuguerigu queorēre weeduti. Niisuguerigura niī espadamena cāmitunorigu niipacu, catigú. ¹⁵ Niisuguerigu cūū siro dita popeapu muāatirigure catiri tiirére ticowī. Teeména niisuguerigu tiiróbiro baugú weerigupure catiré ticowī. Teero tiigú, weerigu wedesemasīwī; cūūrē padeohérare siārī tiiwī. ¹⁶ Niipetirare cūāye diapóarire o cūāye diamacū maquē wāmorīrē cūū queoré jóatunorī tiiquí. Teero tiirá, búri niirā, uputī macārā, pee apeyé cuorá, bóaneōrā, dutiapienori basoca, dutiapienoña manirā teeré cuoádacua. ¹⁷ Cūū queoré jóatunoña manigú sīimasīriqui; dúamasīriqui. Tee queoré quiogú peti wāme o cūū wāme bapaqueoro niīā.

¹⁸ Ateré tuomasīrō booa: Tuomasīrāno quiogú petiye wāmerē bapaqueoaro. Basocá teeré bapaqueomasīcua. Cūūye wāme bapaqueoro seisientos sesenta y seis niīā.

* **13:2** Pecasāyemena: leopardo. † **13:2** Españolmena: oso; portuguésmena: urso. ‡ **13:2** Españolmena: león; portuguésmena: leão.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil basocá Cõamacūrē basapeorigue

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Cordero ütãgũ Sionpũ nucũwĩ. Cũũmena ciento cuarenta y cuatro mil basocã niwã. Cũã Cordero wãmerē, cũũ Pacu wãmerē cũãye diapóaripure jóatunorira niwã. ² Ɔmũãsepũ busurĩ tuowũ. Oco pairó õmasãnucõrõbiro, bũpo bayiró páarobiro busuwũ. Pau búapütērã cũãyere búapütērē* tiiróbiro busuwũ. ³ Cũã tiipĩrõ patopũ, bapari catirá, butoá dutirá ññacoropũ mama basaré basawa. Basocã tee basarére masĩmasĩriwa; ciento cuarenta y cuatro mil basocã dícu teeré basamasĩwã. Cũã atibúreco macãrã watoapure netõñenõrira niwã. ⁴ Cũã sícãrĩno numiãmena ññaré tiirã mee niwã. Cũã Cordero cũũ noo wáaro nũnũyã. Cõamacūrē, Corderore ticosũgueadare tiiróbiro niĩada jĩrã, cũã atibúreco macãrã watoapure netõñenõrira niwã. Teero tiirã, ote dũca butisũguerepa Cõamacūrē ticorépa tiiróbiro niicua. ⁵ Cũã sícãrĩno jĩĩditorira mee niwã. Cõamacũ ññacoropure ññaré manirã niĩya.

Ññarã ángelea wederigue

⁶ Yũũ ññawũ sũcã. Āpĩ ángele ãmũãsepũ wũnetõwĩ. Cũũ atibúreco niirãrē, niipetire dita macãrãrē, niipetire põnarĩ macãrãrē, niipetire wedeserare, niipetire macãrĩ macãrãrē quetirē wedegũ niwĩ. Tee queti padeorucũre maquē niã. ⁷ Cũũ bayiró busurõmena jĩĩdiocowi:

—Cõamacūrē quionĩremena ññaña. “Cũũ niipetirere dutimasĩqui”, jĩĩña. Cũũ wapa tiĩadarito jeatoaa. Cũũ ãmũãsere, atiditaré, díã pairĩmaarē, niipetire ocowitĩre coperire tiiwĩ. Teero tiirã, cũãrē padeoyã, jĩwĩ.

⁸ Āpĩ ángele cũũ siro macũ wũuati, jĩĩdiocowi:

—Babilonia Ɔputĩ niimiri macã petijõãã. Petijõãã. Tiimacã macãrã apeditã macãrãrē cũã weerirare padeorĩ tiiwã. Teero tiirã, cũãrē ññarõ ñeepera, cũmu mecãrã tiiróbiro wãari tiiwã, jĩwĩ.

⁹ Āpĩ ángele puarã ángelea siro macũ wũuati, bayiró busurõmena jĩĩdiocowi:

—Quiogũ petire, cũũ tiiróbiro baugũ weerigũre padeogũno, cũũ queorere cũyã diapóaru, cũyã wãmopũ jóatunorigure ¹⁰ ññarõ tiigũdaqui Cõamacũ. Cõamacũ cũũmena bayiró cũagu, tutuaromena, bóaneõrõ manirõ ññarõ tiigũdaqui. Pecame, azufre jũãremena bayiró ññarõ netõrĩ tiigũdaqui. Ángelea ññaré manirã ññacoropũ, Cordero ññacoropũ teero tiigũdaqui.

¹¹ Pecame cũãrē ññarõ tiirĩme teero buserucujãã. Petirĩcu. Quiogũ petire, cũũ tiiróbiro baugũ weerigũre padeorã, cũũ queorere jóatunorira búrecorĩ, ñamirĩ yeerisãre buarĩcua.

¹² Teero tiirã, Cõamacūrē padeorã wãcũtutuario booa. Cũã Cõamacũ dutirere tiirã, Jesuré padeorucũra niĩyã, jĩwĩ.

¹³ Yũũ ãmũãsepũ wedeserĩ tuowũ sũcã:

—Ateré jóaya: “Mecũãmena marĩ Īpãrē padeorucujãrira diarã useniãdacua”, jĩwĩ.

Espĩritu Santo: —Teerora niã, jĩwĩ—. Ññarõ netõpacãra, Cõamacũyere paderucurira niijĩrã, yeerisãadacua. Cõamacũ cũã ãmũãsepũ jearĩ, cũã ãñurõ tiirĩgue wapa cũãrē ãñurõ tiigũdaqui, jĩwĩ.

* 14:2 Pecasãyemena: arpas.

Atibúreco maquē oterigue

¹⁴ Унн ĩñawū sūcā. Ōmeburuá butiríburua bauáwu. Tiiburua sotoaru basocúbiro baugú duiwi. Cūya dupurure oro beto pesawu. Wāmorure diipī[†] asoyóaripī cūowí. ¹⁵ Āpī ángele Cōāmacūwii ūmuāse niiri wiipu niīarigu witiatiwi. Cūū ōmeburuáru duigúre bayiró busarómēna jīwī:

—Мнuyарīmena oteriguere páataneōña. Atibúreco maquē oteré dca seerítōno jeatōaa. Внсуáтуajeaa méе, jīwī.

¹⁶ Cūū teero jīrī tuogú, atibúreco maquē oteriguere páataneōwī. Teeducare seenéōwī.

¹⁷ Āpī ángele Cōāmacūwii ūmuāse niiri wiipu niīarigu witiatiwi. Cūūcā diipī asoyóaripī cūowí. ¹⁸ Āpī ángele wáicura sópeero tiiróbiro bauróru witiatiwi. Cūū pecameré dutimasírere cūoi. Cūū diipī asoyóaripī cūogúre bayiró busarómēna jīwī:

—Мнuyарī asoyóaripīmena atibúreco maquē ušetōrīrē páataneōña. Tee ĩnijōátoaa méе.

¹⁹ Cūū teero jīrī tuogú, cūuyarīmena atibúreco maquē usere páataneōwī. Teeré néе, use cutamutōri coperu cōawī. Tee cutamutōre “Cōāmacū ñañarāmena bayiró cúare” jīdugaro tiia. ²⁰ Teeusere tiimacā wesaru cutamutōnowū. Cūā cutamutōrī, díi pairó witiwu. Tee díi caballoa wāmuā decoru duatuwu. Wāmuā decoru duarócōrō ōmayuyutiawu trescientos kilómetros yoaro.

15

Ángelea ñañarō tiitúadarigue

¹ Унн ĩñawū sūcā. Apeyé merēā bauré bayiró нсuanérerere ūmuāsepu ĩñawū. Siete ángelea niiwā. Cūā siete ñañaré tiitúadarere cūoádera niiwā. Teemēna Cōāmacū bayiró cúare tiíadare petiádadu.

² Día pairímaabiro ĩñawū. Āñurō ocosusúrimaa, bídru pecamemēna wúoarimaa tiiróbiro bauwá. Tiimaá putoru basocá nucūwā. Cūā “quiogú petire, teero biiri cūūrē weerigúre padeoyá” jīi dutiriguere netōncārira niiwā. Cūā “cūū queorére jóatuya” jīrīcārē, netōncārira niiwā. Cūā Cōāmacū ticorigue búapūtērērē cūowá. ³ Cūā Cōāmacūrē padecotegu Moisés basariguemēna basapeowa. Corderoyere basapeowa. Biiro jīwā:

Cōāmacū ūsā Ōpū tutuanetōjōāgū, niipetire mūu tiiré āñurō ĩñariāñure niā.

Teeré ĩñarā, ūsā ĩñamanijōāā.

Мнн niipetire dita macārā Ōpū niā.

Мнн tiirécutire āñuré niā; diamacú niā.

⁴ Niipetira mūurē cuiro booa.

Niipetira mūurē padeoró booa.

Мнн sīcūrā ñañaré manigú niā.

Niipetire dita macārā mūu puto jeará mūu āñurō tiirére ĩñarira niijīrā, mūurē padeoádadua, jīi basawa.

⁵ Too síro унн ĩñawū sūcā. Cōāmacūwii ūmuāsepu niiri wii popearu Āñunetōjōāri Tatia pāōnowū. Tiitatia popearu Cōāmacū dutiré jóature cuorépirī sñañarītiba niiwū. ⁶ Cūā siete ángelea tiitatiaru niīarira witiatiwa.

[†] 14:14 Pecasāyemēna: hoz.

Cúã suti butiré jūrīmaníre bayiró asiyáre sãñarira niiwã. Cutiropu oro caserore siatúrira niiwã. Siete ñañaré tiitúadarere ñeeðara witiatiwa. ⁷ Sicũ catirá menamacũ cúã siete ángeleare siete oro baparire ticowí. Teebaparipure Cõamacũ catirucugu ñañarãmena bayiró cúare tiídare maquẽ dadajãwũ. ⁸ Ññunetõjõãri Tatiapu cũũ asibatéremena, cũũ tutuaremena õme busesesajõãwũ. Teero tiiró, tiitiatipure sããwamasĩña maniwũ; tée siete ángelea cúã siete ñañaré tiári siropu, sããwamasĩnowũ.

16

Siete ñañaré tiitúadare cunoré bapari

¹ Yũũ tuowú sũcã. Yũũ Cõamacũwiipu wedeseri tuowú. Siete ángeleare bayiró busurõmena jĩiti:

—Múãye bapari maquẽrẽ píobatediocora wáaya. Tee maquẽ Cõamacũ ñañarãmena bayiró cúare ññoãdare niĩã, jĩiti.

² Niisuguegu wáa, cũũya bapa maquẽrẽ atiditapú píobatediocowi. Teero tiári siro, basocá quiogú petire weerigure padeó, cũũrẽ queorere jóatunorirare cãmi bóare wáawu. Docore, pũniré niiwũ.

³ Cũũ siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ díã pairĩmaapu píobatediocowi. Tiimaá díĩmaa wáajãwũ. Diariguye díibiro niiwũ. Tiimaapú niĩrã diapetijõãwũ.

⁴ Puarã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ díamaaripu, oco witré coperipu píobatediocowi. Teemaarĩ, teecoperi díi posajõãwũ. ⁵ Ángele ocoré cotegũ wedeseri tuowú:

—Õpũ, mũũ ñañaré manigú niĩã.

Mũũ cúãrẽ teero wapa tiigú, díamacú maquẽ tiigú tiia.

Mũũ niirucujãgũ, too sugueropu niirigu niĩã.

⁶ Cúã mũũrẽ padeorãre, mũũyara profetare sãĩyira.

Cúãye díi õmayucori tiiyira.

Cúã teero tiiré wapa mũũ cúãrẽ díi sñidutiwa, jĩiwĩ.

⁷ Cõamacũrẽ wáicũra sópeero tiiróbiro baurõpu wedesewionecori tuowú:

—Teerora niĩã. Cõamacũ ãsã Õpũ tutuanetõjõãgũ, mũũ cúãrẽ wapa tiiré díamacú niĩã; mũũ díamacú besea, jĩiti.

⁸ Itiãrã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ muĩpũ búreco macũ sotoapu píobatediocowi. Teeména muĩpũ bayiró asi, basocãre sóewi. ⁹ Basocá bayiró sóenowã. Teero sóenopacara, cúã ñañaré tiirere wãcũpati, wasoríwa. “Cõamacũ niipetirere dutimasĩqui”, jĩriwa. Ñañarõ peti jĩtutiwa cũũrẽ, tee ñañaré wãari tiipetimasĩjãgũ niipacari.

¹⁰ Bapari siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ quiogú petiyapĩrõpu píobatediocowi. Niipetiro cũũ dutirá niirõpu naĩtĩãjõãwũ. Basocá pũninorã, cúãye ñemerõrĩrẽ bayiró bacadiyówa. ¹¹ Cúã cãmi bóarere ññapacara, pũninopacara, Cõamacũ ãmuãsepu niigũrẽ ñañarõ peti jĩtutiwa. Cúã ñañaré tiirere wãcũpati, wasoríwa.

¹² Sicamoquẽnerã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ díã Éufratespu píobatediocowi. Tiimaá sibipetijõãrĩ tiinõwũ, muĩpũ muãatiro macãrã õpãrã tĩãwaaro jĩrõ.

¹³ Yũũ ññawũ sũcã. Pĩnocaya useropu, quiogú petiya useropu, cordero-biro puaró capesaricutigu “Cõamacũ tiimasĩrere tiimasã yũucã” jĩditoriguya useropure itiãrã wãtĩã witiatiwa. Tuburoabiro baurã niiwã. ¹⁴ Wãtĩ

tutuaremena tiieñowã. Niipetiro macãrã õpãrãrẽ neãdutora witiatiwa, Cõãmacũyaramena cãmerĩsĩããda jĩrã. Cũã cãmerĩsĩããdari bãreco Cõãmacũ netõnucããdari bãreco peti niĩadacu.

15 “Ãñurõ tiiyã. Wãcũña manirõ yaarẽpigũ atiro tiirõbiro yũũ atigũda.

Ĩñacorano cũãye suti sãñaãdarere quẽnoyũera, yũũ atiri, ãñurõ ỹeniãdacua. Teero tihẽra, sutimanirã basocã cũãrẽ ãñarĩ, boboãdacua”.

16 Wãtĩã tũbũroabiros baurã atibũreco macãrã õpãrãrẽ neãrĩ tiiwã. Cũã neãrõ hebreoayemena “Armagedõn” wãmecutia.

17 Ãngele niitugũ cũũya bapa maquẽrẽ piobatediocowi. Cũũ teero tiiri, Cõãmacũwii ãmuãse niiri wii niirĩpĩrõpũ bayirõ busurõ wedesere witiwũ.

—Niipetire túajeanoã sãa, jĩiti.

18 Bũpo wããyore, busurẽ, bũpo páare wãawũ. Dita bayirõ cãmeñawũ. Basocã atibũrecoyũ niinucãri sirore, atitõcãrẽ dita nocõrõca cãmeñaria. Bayirõ peti cãmeñawũ. 19 Ƴputĩ niiri macã itiarõyũ yetinucãjõãwã. Niipetire macãrĩ jõediwawũ. Cõãmacũ Ƴputĩ niiri macã Babilonia macãrãrẽ acabõriwi, “cũãrẽ wapa tiigũda” jĩrigũ niijĩgũ. Cũãmena bayirõ cúarigũ niijĩgũ, bóaneõrõ manirõ cũãrẽ wapa tiiwĩ. 20 Niipetire nyũcãrĩ duacodiawũ. Ƴtãyucũ cõãjãnowã.

21 Ocopẽri yusũareperi bayirẽperitõ basocã sotoaryũ ñaapeawũ. Siquẽñeperi cuarenta kilos nyũcũwã. Cõãmacũ teeperimena cũãrẽ bayirõ peti ñañarõ tiiri ãñarã, “ñañarõ peti tiigũ niĩ cũũ” jĩjãwã.

17

Ƴmuãmena ñeeape wapatãrigore wapa tiirĩgũ

1 Sicũ siete ángelea siete bapari cuorĩra menamacũ ati, yũũre jĩwĩ:

—Jãmu, díamaarĩ sotoa duigõ ãmuãmena ñeeape wapatãgore Cõãmacũ wapa tiĩadare maquẽrẽ eñomã. 2 Atibũreco macãrã õpãrã coomena ñañarere tiĩya. Coo ñañarẽ tiirẽmena atibũreco niirã cũmu mecãrã tiirõbiro wãaaya, jĩwĩ.

3 Yũũ cãniĩrĩpacari ãñarõpũre Espĩritu quẽẽrõpũ tiirõbiro eñonemõwĩ sũcã. Quẽẽrõpũ ángele yũũre basocã manirõpũ nẽewawĩ. Toopũ sicõrẽ ãñawũ. Coo quiogũ peti sotoaryũ pesawo. Cũũ sõãgũ niiwĩ. Quiogũ petiya õpũũpũre pee Cõãmacũrẽ ñañarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niiwũ. Cũũ siete dupupã, pũamõquẽñe capesãri cuowĩ. 4 Numiõ ñamu tiirõbiro sõã ñiisãñũrõcare, teero biiri bayirõ sõãrõrẽ sãñawõ. Oro, õtãperi wapapacãremena, “perla” wapapacãremena mamonorigo niiwõ. Sicabapa oro bapa cuowõ. Ƴpẽrãmẽna ñañarõ ñeeapere tiibaparyũre dadajãwũ. Coo ãmuãmena ñañarõ ñeeaperecã toopũ niiwũ. 5 Cooya diãpõaryũre wãme jóatunoriro niiwũ: “Yũũ Babilonia Ƴputĩ Niiri Macã niĩã; Numiã Ƴmuãrẽ Ñeeape Wapatãra Paco niĩã; Ƴpẽrãmẽna Ñañarõ Ñeeapera Paco niĩã”, jĩ jóatunoriro niiwũ. Teewãme “biiri jĩũdũgare tiia” jĩĩmasĩña maniwã. 6 Coo Jesurẽ padeorã cũũyere diamacã wederẽ wapa cũãrẽ siãdutĩrigo niiwõ. Cũã diari ãñanemodũgago, cũmugõ sĩninemodũgago tiirõbiro niiwõ.

Coore ãña, bayirõ ãñamanijõãwũ. 7 Ƴngele yũũre jĩwĩ:

—¿Mũũ tuomasĩrigari ãñamanijõãgũ? Numiõye maquẽrẽ, teero biiri coo pesagũye maquẽrẽ mũũrẽ masĩrĩ tiigũda. Coo pesagũ quiogũ peti siete dupupã, pũamõquẽñe capesãri cuogũ niĩ. 8 Quiogũ peti mũũ ãñarigũ too suguerõpũ niimiwĩrã; mecũtĩgãrẽ maniĩ; niiditidiari copepũ muãatigũdu tiĩ; pecamepũ wãa, yapacatĩjãgũdu niĩ. Teero tiinõãdari suguerore,

atibúreco macārā quiogú petire “niimiwi; mani; atigudu tii” jīrigu jeari ĩñarā, ĩnamanijōāādacua. Cūā Corderoyapūpu cūā wāmerē jóatunoña maniā. Atibúreco nacāripu tiipūpure catiré petihére cuoádara wāmerē jóatunoā.

⁹ 'Ateré tūomasirō booa. Siete dupupá siete ūtāyucu jīdugaro tia. Coote ūtāyucu sotoapu duiyo. Tee dupupára sūcā siete ōpārā jīdugaro tia.

¹⁰ Sicamoquēñerā ōpārā peticodiawa mée. Sīcū dutii. Āpī mani mēna. Cūā atigu, péerogā dutigudaqui. ¹¹ Quiogú peti niimirigu, mecātīgā manigá, siete ōpārā siro macū niī. Cūā siete ōpārā menamacū niigúrā niī. Pecamepu wáa, yapacutijāgūdu niī.

¹² Pūamóquēñe capesári mūu ĩñaārigue pūamóquēñerā ōpārā jīdugaro tia. Cūā dutiriya ména. Quiogú petimena ōpārā tiiróbiro dutiré ñee, sica hora dutiadacua. ¹³ Cūā sīcārībīro wācūādacua. Cūā dutirá niipacara, quiogú petire “mūu sīcārā dutiya; ūsā mūu doca macārā niīadacu” jīādacua. ¹⁴ Cūā Corderomena cāmerīsīāādacua. Cūā niipetira ōpārā nemorō ūputí macū niijīgú, cūārē netōnucājāgūdaqui. Cūūmena niīādara Cōāmacū boorira, cūū beserira niīya. Cōāmacārē padeodúririra niīya, jīwī.

¹⁵ Ángele jīnemowī yūare:

—Mūu numiō díamaarī sotoapu duiri ĩñaāwū. Teemaarī “niipetire macārī macārā, niipetire pōnarī macārā, niipetire dita macārā, niipetire wedesera niīya” jīdugaro tia. ¹⁶ Pūamóquēñerā ōpārā mūu ĩñaārira quiogú petimena ñañagōrē ĩnatutiadacua. Cooyere ēmapetijā, sutimanigō putuári tiīadacua. Cooya ōpūūrē yaaadacua; cōārīrē sóecōājāādacua. ¹⁷ Cōāmacū cūārē sīcārībīro wācūrī tiigūdaqui. Teero tiirā, cūā quiogú petire cūā sotoa macū ōpū sōnecoadacua. Cūāpe “ūsā boorōmena teero tia” jī wācūmicua. Quiogú peti cūā ōpū niitugudaqui, té Cōāmacū “biro wāadacu” jīrirobirora wāari siropu. ¹⁸ Numiō mūu ĩñaārigo “tiimacā ūputí niiri macā” jīdugaro tia. Tiimacā ōpū atibúreco macārā ōpārārē dutigú niigūdaqui, jīwī.

18

Babilonia petirigue

¹ Too síro yūu ĩñawū sūcā. Āpī ángele ūmuāsepu niīarigu diiātiwi. Cūū dutiré cuogú peti niiwī. Cūū asibatéremena atibúreco bóebatejōāwū. ² Bayiró busurōmena wedesewi:

—Babilonia ūputí niimiri macā petijōāā. Petijōāā.

Wātīā, minipōná booribasoca niirō posajōāā.

Niipetira wūurā ūniré yaará niiri macā posajōāā; basocá cūā doorácā niīya.

³ Tiimacā numiō ñañarō ñeeape wapatágo tiiróbiro ūgaripéanori macā niā.

Coomena niipetire dita macārā cūmu mecārā tiiróbiro wáawa.

Atibúreco macārā ōpārā coo weerirare padeojīrā, ñañarō ñeeapera tiiróbiro niīwā.

Coo ūgaripéa netōnucāgō, pee peti apeyé bári niiré wapatíamajāwō.

Teero tiirā, niipetire dita macārā dúari basoca pee apeyé cuorá putuáwa, jīwī.

⁴ Āpī ūmuāsepu niigú wedeseri tuowú:

—Múā, yūu beserira niirā, tiimacārē witiya,

múācā cūā tiiróbiro ñañarére tiiri.

Cūā tiiróbiro tiirā, ñañarō tiinóbocu.

⁵ Cūā ñañarére tiiré pairó peti bucuácu.

Teero tiigú, Cōāmacū cūā ñañaré tiirere añurō masī.

⁶ Tiimacā macārā āpērārē ñañaré tiirigue wapa teerora cūārē ñañarō ticāméārō.

Āpērārē posari tiirōbirora puarī nemorō posari tiáro.

Bóaneō ññarō manirō nemorō cūārē ñañarō tiáro.

⁷ Tiimacā macārāpe “āpērā nemorō aññetōñcāā” jīimiwā.

Cūā teero jīirigue wapa cūā ñañarō jīiriro jeatuario bayirō pūninorī tiáro.

Cūā ugaripéa netōñcārā, noo booró apeyenorē wapatīāmajāwā.

Cūā teero tiāmárigue wapa cūā ñañarō tiiriro jeatuario bayirō booritari tiáro.

Tiimacā macārā wācūūya: “Ūsā atiditá ōpō tiiróbiro niīā; wapewio tiiróbiro niiria; booritaridojāādacu”, jīi wācūmiya.

⁸ Teero jīiré wapa wācūña manirō sicaburecora ate cūārē ñañaré wāaadacu:

Basocá diajōāādacua; āpērā boorituaadacua; juabóare wāaadacu.

Pecamemena sóecōānoādacu. Cōāmacū marī Ōpū cūārē diamacú wapa tiigúdu tutuanetōjōāgū niīi, jīiwī.

⁹ Atibúreco macārā ōpārā tiimacā macārāmena cōāpōnarē weerirare padeowá. Cūā tiiróbiro ugaripéa netōñcārā, noo booró apeyenorē wapatīāmajāwā. Teero tiirá, tiimacā jūū, ōme buse nucūrī ññarā, “ade, ade” jīi, utiadacua. ¹⁰ “Marīcārē ñañarō tiirī” jīirā, yoaropu ññaconucūādacua. Biiro jīiādacua:

—Ade, ade, Babilonia upatī niimiri macā, “petirīcu” jīimiwā.

Wācūña manirō cūā ñañaré tiiré wapa wapa tiiré jeatooa, jīiādacua.

¹¹ Niipetire dita macārā dúari basoca cūāye apeyeré sārā manirī ññarā, tiimacārē utiadacua. “Ade, ade”, jīiādacua. ¹² Cūā dúare noquē niimiyiro: Oromena tiiré, platomena tiiré, ūtāperi wapapacáreperi, “perla” wapapacáreperi; teero biiri suti añurō butiré, suti ñnamu tiiróbiro sōā ññisāñúre, suti “seda”, suti bayirō sōārē; teero biiri niipetire yucu sitiaaññúreyucu, “marfilmena” tiiré, sawirigumena tiiré, “broncemena” tiiré, cōmeména tiiré, “mármolmena” tiiré; ¹³ teero biiri “canela” wāmecutire, yaaré poari tiiré, sitiaaññúre busere, “mirra” wāmecutire; teero biiri sīpēbiro bauré sitiaaññúre, vino, olivogu dūca use, harina aññuré pā tiiré, trigo; caballoa wéerecori niimiyiro. Āpērā niimiyira: Wáicura apeyé ōmarā, oveja, caballoa, dutiapienori basocā niimiyira. ¹⁴ Dúari basocá tiimacārē jīiādacua:

—Múā bayirō maīmírigue petijōāā.

Niipetire múā aññuré cuomírigue ditijōāā.

Dee ti buarīadacu, jīiādacua.

¹⁵ Teeré dúari basocá, tiimacāpu pairó dúa wapatámīārira yoaropu putuánñcāādacua, “marīcārē ñañarō tiirī” jīirā. Utirémēna ¹⁶ biiro jīiādacua:

—Ade, ade, upatī niimiri macā ñañanetōjōārō wājāā.

Tiimacā sicō numiō suti aññurō butiré, ñnamu tiiróbiro sōā ññisāñúre, bayirō sōārē sññagō tiiróbiro niimiāwā.

Oro, ūtāperi wapapacáremēna, “perla” wapapacáremēna mamonorigo tiiróbiro niimiāwā.

¹⁷ Wācūña manirō ate wapapacáre ditipetijōāā, jīiādacua.

Niipetira dooréparu waatúra, teeparumēna wāanetōrā, teeparupu paderá, niipetira día pairīmaapu wāareparure paderá yoaropu

putuápasajeaadacua. ¹⁸ Tiimacã jũũ, òme buseri ñnarã, bayiró busurómena jĩĩadacua:

—Apmacã tiimacã tiiróbiro uputí niiri macã maniã, jĩĩadacua.

¹⁹ Bayiró bóaneõre ñnorã, cúãye dupupápu ditare maapeoadacua. Uti, bayiró busurómena jĩĩadacua:

—Ade, ade, uputí niimiri macã ñañanetõjõãrõ wáajãã.

Tiimacã maquẽ niyerumena niipetira día pairímaapu wáarepawu cuorã ãñurõ wapatámiãwãrã.

Wácũña manirõ tiimacã ditijõãã, jĩĩadacua.

²⁰ Múã ãmuãsepu niirãpe, tiimacãrẽ cõãrĩ, useniña.

Múã Cõãmacãrẽ padeorã, Jesús cúũyere wededutigu beserira, teero biiri profetas, useniña.

Tiimacã macãrã múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiwá mée.

Cúã teero tiirígue wapa Cõãmacũ cúãrẽ ñañarẽ wapa tiii sãa.

²¹ Sícũ ángele tutuagu ãtãquicare néemaõcowi. Oteréperi yaaréperi wãñiãríquica tiiróbiro bauwã. Tiiquire día pairímaapu déecõãñogũ, biiro jĩĩwĩ:

—Atiquirẽ déecõãñorõ tiiróbiro Babilonia uputí niimiri macã petijõããadacu.

Ññanemoricu sãa.

²² Tiimacãpũre búapãtẽre, basaré, peruri putirẽ, corneta busurẽre tuonemóricu sãa.

Tiimacãpũre paderã ãñurõ menirã maniãadacua.

Tiimacãpũre oteréperi wãñiãrĩ busurẽre tuonemóricu.

²³ Tiimacãpũre sããwócore maniãadacu.

Tiimacãpũre wãmosílara useni basapeorere tuonemóricu sãa.

Tiimacã macãrã dúari basocã apeyé dita macãrã nemorõ dúamenirã niimiwã.

Tiimacã macãrã yáíwa oco sitará tiirénomena niipetire dita macãrãrẽ jĩĩditowa, jĩĩwĩ.

²⁴ Tiimacã niipetira profetare, Cõãmacãrẽ padeorãre sããrígue wapa cuocú. Teero biiri niipetira atibáreco macãrãrẽ sããrígue wapa cuocú.

19

¹ Too síro yuu tuowá sũcã. Pãu ãmuãsepu niirã bayiró busurómena wedeseri tuowá:

Cõãmacãrẽ usenire ticoa.

Maríyagu Cõãmacũ marirẽ netõñegũ niĩ.

Niipetirere dutimasígũ, tutuanetõjõãgũ niĩ.

² Cũ ñañarẽ tiirãre wapa tiirẽ queoró niã; diamacũ niã.

Tiimacã sícõ numiõ ãmuãrẽ ñeeape wapatãgo tiiróbiro wapa tiinóri macã putuã.

Tiimacã ãpẽrãména ñañarõ ñeeape tiiróbiro ugaripéanojĩrõ, niipetiro macãrãrẽ ñañowã.

Cõãmacũ cúũrẽ padecoterare sããrẽ wapa tiimacãrẽ ñañarõ tiicãméwĩ, jĩĩwã.

³ Jĩĩnemowã sũcã:

—Cõãmacãrẽ usenire ticoa. Tiimacã òme buserucujããadacu, jĩĩwã.

⁴ Veinticuatro butoã dutirá, bapari catirá Cõãmacũ tiipĩrõpu duigãre padeorã, ñicãcoberimena jeacũmuwã. Biiro jĩĩwã:

—Teerora wãaaro. Cõãmacãrẽ usenire ticoa, jĩĩwã.

⁵ Tiipĩrõpu sícũ wedesewionecori tuowá:

Maríyagu Cõãmacãrẽ usenire ticoaro.

Niipetira Cōāmacūrē padecotera, quioníremena cūūrē ĩñarā, búri niirā, ɱputí macārā teerora tiáro, jĩti.

Cordero wāmosíadari bosebureco

⁶ Үнн тuowú sūcā. Paɱ wedesera tiiróbiro тuowú. Oco pairó ōmasānucōrōbiro busuwa. Buro bayiró páaro tiiróbiro busuwa. Biiro jĩwā: Cōāmacūrē usenire ticoa.

Cōāmacū marí Őpū tutuanetōjōāgū dutinucāi.

⁷ Үсенico. Bayiró usenirā niico.

Cōāmacūrē “āñunetōjōāi” jĩi, usenire ticoco.

Cordero cūūrē padeorámēna niinucāadari bureco jeatooa.

Cūūrē padeorá cūū nūmo niigōdo tiiróbiro niĩya.

Nūmo niigōdo coo basiro āñurō quēnoārigopɱ niico.

Cūā coo tiiróbiro quēnoārirapɱ niĩya.

⁸ Cūā suti butiré, jūĩrmaníre, bayiró asiyárere sāñnoārira niĩya, jĩwā.

Suti butiré “Cōāmacūrē padeorá āñurō tiiré niā” jĩdugaro tiia.

⁹ Ángele yūre jĩwī:

—Ateré jóaya: “Cordero cūū wāmosíari bosebureco niiríɱ cūū boocórirā useniādacua”, jĩwī.

Cūū yūre jĩnemowī:

—Tee Cōāmacū wedesere diamacú niā.

¹⁰ Ángele teero jĩrĩ tūogú, cūūrē padeogú, cūū puto ñicācoberimēna jeacūmumiwū. Yūn teero tiirí, yūre jĩwī:

—Teeré tiirjāña. Yūncā Cōāmacūrē padecotegura niā. Mūn tiiróbirora, mūya wedera Jesuyére wederá tiiróbirora niā. Cōāmacū dícare ñicācoberimēna jeacūmu, padeoyá, jĩwī.

Espíritu Santo profetare masĩrĩ tiiyígu. Tee masĩre tiorémēna wedeyira. Teerora Jesuyére wederácā Espiritu Santo masĩre tiorémēna wedecua.

Caballo butigú sotoapɱ pesagúye quieti

¹¹ Үнн ĩñawū sūcā. Үмнāse tusuri ĩñawū. Caballo butigú bauánucājewāi. Cūū sotoapɱ sīcū pesawī. Cūūrēna “wasoró manirō Cōāmacūyere diamacú wederucugɱ” jĩiya. Cūū ñañaré tiiráre diamacú wapa tiiquí. Cāmerĩsīāgū wáagu, diamacú tiigú niĩ. ¹² Cūū capeari pecame jūĩrípōnabiro niiwū. Cūūya dupupare pee pesaré betori pesawɱ. Sicawāme jóature cūowí. Ti-iwāmerē cūū dícu masĩ. ¹³ Sutiró díi púuarirere sāñawī. Cūū wāmecutiwī Cōāmacū Wācūrere Wedegú. ¹⁴ Surara ūmūāse macārā cūūrē nūnūwā. Cūā suti butiré jūĩrmaníre sāñawā. Cūā caballoa butirá sotoapɱ pesawa.

¹⁵ Cūūya ɱseropɱ espada pñaníñape asoyóariپی súuwitiwū. Tiipimēna niipetire dita macārāre netōnucāgūdaqui. Tutuaromēna dutigūdaqui. Cūū cūārē usegūdacare cutamutōrō tiiróbiro wapa tiigūdaqui. Cūū teero tiigú, Cōāmacū tutuanetōjōāgū cūāmēna bayiró cúare ēñogūdaqui. ¹⁶ Cūūya sutiróɱ, cūūya ɱsebetóɱ wāme jóatunowū. “NIIPETIRA ŐPĀRĀ NEMORŌ ҮPҮТІ MACҮ”, jĩi jóatunore tusawɱ.

¹⁷ Үнн ĩñawū sūcā. Sīcū ángele muĩpū búreco macūpɱre nucūgáre ĩñawū. Cūū niipetira ūmūāserpɱ wññáre bayiró busurómenā wedewi:

—Neñaña, Cõamacũ mûârẽ boseyaadare quẽnobosãrere yaaadara. ¹⁸ Õpãrãyé diiré, surarare dutirãye diiré, tutuaraye diiré, caballoaye diiré, cúa sotoapu pesarãye diiré, niipetiraye diiré yaaadacu; dutiapienori basoca, dutiapienoña manirã, búri niirã, upatĩ macãrãye diiré yaaadacu, jĩwĩ.

¹⁹ Yũũ ññawũ sũcã. Quiogũ peti, atibúreco macãrã õpãrã, cúãyara surara neãwã. Cúa neãrã, “jãmũ, câmerĩsĩãco” jĩwã. Teero tiirã, caballo sotoapu pesagúmena, cúãyara suraramena câmerĩsĩãrã wãamiwã. ²⁰ Caballo sotoapu pesagúpe quiogũ petire ñeewĩ. Cúũmena “Cõamacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũncã” jĩditorigũcãrẽ ñeewĩ. Cúũ quiogũ peti ññacorũ tiiẽñowĩ. Teeména niipetira quiogũ petire queorére jóatunorirare cúãrẽ weerigure padeorãre jĩditowi. Cúa puarã catirãra pecametarũ cõãñõconowã. Tiitaro “azufre” wãmecutire upe tiiróbiro sipiréména jũũã. ²¹ Æpẽrã cúã menamacãrãpere caballo sotoapu pesagúra siãpetijãwĩ cúãya uuserũ sũuwitiripĩmena. Teero siãpetiari siro, niipetira wũurã cúãye diiré yaa, yapinetõjõãwã.

20

Mil cãmari Jesús dutiadare

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Sícũ ángele ãmũãsepu niĩãrigũ diiãtiwi. Cúũ niiditidiari cope macã sawire, teero biiri pairĩda cõmedarẽ cõowĩ. ² Cúũ pĩnocare ñeewĩ. Cúũ sicato atibúreco tiiri siro macã “pĩno” jĩnorigũ niĩ. Cúũ wãtĩãrẽ dutigã, Satanás niĩ. Cúãrẽ cõmedaména mil cãmari siatúcũwĩ. ³ Cúãrẽ niiditidiari copẽ cõãdiocowi. Cõãdiocari siro, tiicope soperẽ sawiména biãjãwĩ. Mil cãmari basocãre jĩditorijããrõ jĩgũ, teero tiiwĩ. Too síro jõãnõgũdu niigũ tiii. Yoari mee jõãnõrigũ niigũdaqui.

⁴ Yũũ ññawũ sũcã. Õpãrã duirépiĩrũ duirãre ññawũ. Cõamacũ cúãrẽ diamacã besemasĩrere ticowi. Æpẽrãrẽ ññawũ. Cúa Cõamacũye queti, Jesuyére wederã niyira; cúã quiogũ peti, cúũ weerigure padeorĩyira; cúũ queorére cúãye diaróarĩũ, cúãye wãmorĩũ jóatudutiriyira. Teewapa cúãye dupupãre páatanoyira. Teero tiirã, cúã diarirapũ niipacara, masãrira niuwã. Cúa masãri siro, Cristomena mil cãmari basocãre dutiwa. ⁵ Teero tiinõrira niijĩrã, Æpẽrã diarira sũguero masãsũguetooadacua. (Æpẽrã diarirapeja masãmũãriwã ména. Dupupãre páatanorira mil cãmari õpãrã niĩari siro, masãmũãwã.) ⁶ Diarira masãsũguerira ññañarẽ manirã niĩya; uñeniya. Cúa dianemoricua; pecamepu wãaricua. Cúa paia niĩadacua, Cõamacũyere, Cristoyere padeadara. Cúa mil cãmari Cristomena dutiadacua.

Satanás ditinetõjõãrigue

⁷ Mil cãmari netõãri siro, tiicopepu siatúcũnorigũ Satanãrẽ jõã, pãõwioneconogũdaqui. ⁸ Cúũ niipetiorũ niipetire dita macãrãrẽ jĩditogu wãagũdaqui. Gog, Magog wãmecutiri macã macãrãcãrẽ teorora tiigũdaqui. Cúãmena sũo, câmerĩsĩãgũda jĩgũ, néõgũdaqui. Cúa paũ niĩadacua ditatupari pairĩmaa díã wesa maquẽ tiiróbiro.

⁹ Cúa niipetiro tiiditapũre jeaadacua. Cõamacũrẽ padeorã niirõpu, cúũ maĩri macãrẽ niisodeaadacua. Cõamacũpe pecame ticodiocogũdaqui, niisodearare sóeditiojãgũda jĩgũ. Niipetira sóeditioõadacua. ¹⁰ Wãtĩãrẽ dutigã cúãrẽ jĩditorigũ pecametarũ cõãdiocõonogũdaqui. Tiitaropũ azufre

jũã. Toopú quiogú peti, “Cõamacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũja” jĩditorigucã cõãdioconowã. Toopú búrecori, ñamirĩ ñañarõ netõrucúadacua.

Butirĩpõrũ duigú ñañaré tiirĩrare wapa tiirĩgue

¹¹ Yũ ññawũ sũcã. Õpũ duirĩpõrõ pairĩpõrõ butirĩpõrõrẽ ññawũ. Tiirĩpõrũ duigũre ññawũ. Cũ ññacoropũre atibúreco, ãmũãse ditijõãwũ. Baunemóriwũ sãa. ¹² Diarira tiirĩpõrõ díamacũrũ nucũrĩ ññawũ. Cũã ƿpĩ macãrã, búri niirã niiwã. Cũã too nucũrĩ, jóaturepũrĩrẽ pãõwĩ. Apepũ catiré petihére cwoará wãmerẽ jóaturipũcãrẽ pãõwĩ. Diarira tiirĩgue teepũrĩrũ jóatunowũ. Teepũrĩrũ jóariguere buetoagu, cũãrẽ wapa tiiwĩ. ¹³ Día pairĩmaaru diarira tiirĩpõrõ ƿutorũ jeawa. Diarira yeeripũna niirõrũ niimiracã toopũra jeawa. Cũãcõrõ cũã tiirĩguere buegu, cũãrẽ wapa tiiwĩ. ¹⁴ Diarira yeeripũna niirõ cõãdioconowũ pecametaropũ. Tiitaropũ cõãrẽ dianemojõãre niã. ¹⁵ Sĩcũ cũã wãmerẽ catiré petihére cwoará wãmerẽ jóaturipũrũ jóatunoña manigãno tiitaropũ cõãdioconowĩ.

21

Mama ãmũãse, mama dita wasorĩgue

¹ Yũ ññawũ sũcã. Mama ãmũãse, mama dita ññawũ. Niisugueri ãmũãse, niisugueri dita ditipetijõãwũ; día pairĩmaacã teerora. ² Ƣmũãse Cõamacũ ƿutorũ Mama Jerusalén ñañaré manirĩ macãrẽ diiatiri ññawũ. Ññurõ quẽnoãri macã niiwũ. Sĩcõ numiõ wãmoslagodo manurẽ ññurõ tusaaro jĩgõ, quẽnoãrigo tiirõbiri niiwũ. ³ Tiirĩpõrũ sũcũ bayirõ busurõmena wedesewionecori tãowũ:

—Jãã, tãoyã: Mecũãmena Cõamacũ basocãmena niĩ. Cũãmena niirucujãgũdaqui. Cũã cũyara niãdacua. Cõamacũ basirora cũãmena niigũdaqui. Cũã cũãyagu Cõamacũ niigũdaqui. ⁴ Cũã yaco ocoré cosegũdaqui. Dianemorĩcua sãa. Bóaneõre, utiré, ƿñiré maniãdacu. Niipetire niisuguerigüe petijõãã, jĩwĩ.

⁵ Tiirĩpõrũ duigú jĩwĩ:

—Jãã, tãoyã: Yũ niipetire mama dícu tia, jĩwĩ.

Apeyé jĩñemowĩ:

—Yũ wedesere padeorẽno niã; diamacũ niã. Teero tiigú, jóaya, jĩwĩ.

⁶ Too siro yũre wedewi:

—Niipetire túajeanoã. Yũrã niisuguegu, niitugu niã. Yũre bayirõ maĩrã oco sñidugãra tiirõbiri niĩya. Teero tiigú, yũ oco tĩãgũ tiirõbiri cũãrẽ catiré petihére teerora ticojãgũda. ⁷ Ññurõ padeó cãmewitĩranorẽ niipetire yũ “ticogũda” jĩrĩguere ñeeãdacua. Yũ cũãyagu Cõamacũ niigũdacu; cũã yũ ƿõna niãdacua. ⁸ Cui yũre padeodũrano, padeodugãherano, ñañanetõjõãrere tiirãno, basocã sĩãrãno, ãpẽrãmẽna ñañarõ ñeeaperano, yãíwa oco sitarã jĩditorẽmena tiirẽ tiirãno, weerĩrãre padeorãno, niipetira jĩditorẽpirano pecametaropũ wãaadacua. Tiitaropũ azufre ƿe tiirõbiri sipirẽmena jũã. Toopú wãare dianemojõãre niã, jĩwĩ.

Mama Jerusalén

⁹ Sĩcũ ángele siete oro bapari cwoĩra menamacũ atiwĩ. Teebaparĩrũra too sugueropũ siete ñañaré tiitũriguere posecutiwũ. Cũã yũre jĩwĩ:

—Jãmũ, Cordero nũmo niigõdore mũrẽ eñomã, jĩwĩ.

10 Yũũ cānirĩpacari ĩnarõpũre Espĩritu quẽẽrõpũ tiirõbĩro yũũre ẽñonemõwĩ sũcā. Quẽẽrõpũ ángele yũũre õtāgũ pairĩgu ũmũārigũpũ nẽewawĩ. Jerusalén ñañaré manirĩ macārẽ ũmũāsepeũ ẽñowĩ. Tiimacā Cõāmācũ pũtopũ diiatiro tiiwũ. 11 Cõāmācũ asibatẽremena bayirõ asibatẽwũ. Tiimacā wapapacáripe tiirõbĩro asibatẽwũ. Ʋtāpe “jaspe” tiirõbĩro ocosusúwũ. 12 Tiimacā wesare pairĩ sānirõ ũmũārĩ sānirõ ñisodeawũ. Tiisānirõpũ doce soperĩ niiwũ. Teesopericõrõ sicũ ángele nucũwĩ. Teesoperipũ wāme jóaturigũ tusawũ. Teewāme Israelya põna macārā doce põnarĩ macārā wāme niiwũ. 13 Tiisānirõpũre muĩpũ muĩatirope itiásope niiwũ; muĩpũ sãāwarope itiásope niiwũ; nor-tepe itiásope niiwũ; surpe itiásope niiwũ. 14 Ʋtāquirĩ docequirĩ sotoapũ tiimacā macā sānirõ tiinõriro niiwũ. Teequiricõrõ doce Jesucristo cũũyere wededutigu beserira wāme jóaturigũ tusawũ.

15 Yũũmena wedesegu sicagũ orogũre cuowĩ. Tiigũmẽna tiimacārẽ, teesoperire, tiisānirõrẽ queogũdu tiiwĩ. 16 Tiimacā sicārĩbĩro yoa, sicārĩbĩro esawũ. Ángele tiigũmẽna tiimacārẽ queowĩ. Dos mil doscientos kilõmetros niiwũ. Yoaro, esarõ, ũmũārõcā nocõrõrā niiwũ. 17 Tiisānirõrẽ queowĩ. Sesenta y cuatro metros niiwũ. Basocá queorõbĩro queowĩ.

18 Tiisānirõ “jaspemena” tiirĩ sānirõ niiwũ. Tiimacā oromena tiirĩ macā niiwũ. Oro jũĩrĩmanĩre, bídrũ sipioáiro tiirõbĩro niiwũ. 19 Tiisānirõrẽ tuuñerequirĩ niĩpetire wapapacárequirimena mamonorigũ niiwũ. Niisugueriquĩ “jaspe” niiwũ. Too síro macāqui “zafiro”, too síro macāqui “ágata”, too síro macāqui “esmeralda”, 20 too síro macāqui “õnice”, too síro macāqui “cornalina”, too síro macāqui “crisólito”, too síro macāqui “berilo”, too síro macāqui “topacio”, too síro macāqui “crisoprasa”, too síro macāqui “jacinto”, too síro macāqui “amatista” niiwũ. 21 Doce sopepāmarĩ perlapāmarĩ niiwũ. Sopepāmaricõrõ sicape perlapemena tiirẽ niiwũ. Macā deco niĩwarima oroma niiwũ. Bídrũbĩro ocosusúrima niiwũ.

22 Tiimacāpũre Cõāmācũwiire ĩnarĩwũ. Cõāmācũ marĩ Ʋpũ tutuanetõjõāgũrā, Corderora Cõāmācũwĩ niijārā tiiwá. 23 Tiimacāpũre muĩpũ búreco macā, ñami macā bóerere boorĩcu. Cõāmācũ bóebatecoremena bóerucua. Cordero tiimacā siāwõcoriga niĩ. 24 Toopũre niĩpetire dita macārā tiimacā bóeremena añũrõ niĩādacua. Atibúreco macārā õpārā niimĩrira cũā dutiri, cũārẽ padeorĩguere usenipeoadara nẽesāwaadacua. 25 Búrecore tiimacā maquẽ soperĩ tusurucujāadacu. Ñami maniādacu. 26 Niĩpetire dita macārā ãpẽrā cũārẽ padeorĩguere usenipeoadara nẽesāwaadacua. 27 Toopũ sicārĩ ñañarẽno nẽesāwanoña maniādacu. Ñañaré tiirā, jũĩditorepira sãāwarĩcu. Corderoyapũ catirẽ petihẽre cuorā wāmerẽ jóatunorira dícu sãāwaadacua.

22

1 Cũũ yũũre díare ẽñowĩ. Tee oco catirẽ petihẽre ticoa. Bayirõ ocosusúrimaa niiwũ. Tiimāá Cõāmācũ, Corderoyapĩrõpũ witiatiwũ. 2 Tiimacā decorũ Ʋpũtĩ macāma dũpomena wáarima niiwũ. Tiimāá deco tĩ día ũmayucowũ. Tiimāá pũanĩñapũra yucũũ catirẽ tigorĩgu wiirĩro niiwũ. Sicacũmarẽ docẽcõrõ dícu dũcasatĩwũ. Muĩpũrãcõrõ dũcasatĩwũ. Tiigũ maquẽ pũũ niĩpetire dita macārārẽ ucotire niiwũ. 3 Toopũre basocá “ñañarõ wáaaro” jũĩrẽ maniādacu. Tiipĩrõ toopũ niĩādacu. Tiipĩrõ Cõāmācũyapĩrõ, teero biirĩ Corderoyapĩrõ niĩ. Cũārẽ padecotera cũūrẽ padeoádacua. 4 Cũūrẽ ĩnarucujāadacua. Cũũye diapóaripũ cũũ wāmerẽ cuoádacua. 5 Ñami maniādacu. Toopũ niirā siāwõcoriga

bóerere booriadacua. Muipũ bóerere booriadacua. Cõamacũ marĩ Õpũ cûãrẽ bóebatecogudaqui. Toopũ niirã Cõamacũmena dutirucudacua.

Jesucristo máata putuaatigudaqui

⁶ Cũũ yũure jĩĩwĩ:

—Tee wedesere padeoréno niia; diamacũ niia. Marĩ Õpũ Cõamacũ cũyara profetare wãcũrẽ ticogãra ángelere ticocowĩ, cũãrẽ padecoterare máata too síropũ wáaadarere ãñodutĩgu, jĩĩwĩ.

⁷ —Tũoyá múã: ¡Máata putuawaguda! Teero jĩĩriguere padeoráno, teero biiri atipũ jóariguere bue, padeoráno useniãdacua, jĩĩwĩ.

⁸ Yũũ Juan teeré tuoawũ; ñawũ. Tuo, ñatoagu, ángele yũure teeré ãñoãrigu putu ñicãcoberimena jeacũmumiwũ, cũãrẽ padeogũdu. ⁹ Cũũpe yũure jĩĩwĩ:

—Teeré tiirjãña. Yũucã Cõamacũrẽ padecotegura niia. Mũũ mũũya wedera profetas tiiróbiro niia. Niipetira atipũpũ jóariguere bue, padeorã tiiróbiroa niia. Cõamacũ dũcare jeacũmu, padeoyã, jĩĩwĩ.

¹⁰ Cũũ yũure jĩĩnemowĩ:

—Atipũpũ “biiro wáadacu” jĩĩ mũũ jóariguere queoró wáaadare péero dũsaa. Teero tiigũ, atipũ mũũ jóariguere yayióropũ cwoĩjãña. ¹¹ Ápẽrãrẽ ñañaró tiigũno teero ñañaró tiitẽrjããrõ. Ñañanetõjõãgũcã teerora tiirucujããrõ sãa. Basocã ãñugũpe ãñurẽ tiãro. Cõamacũ booró tiigũ teeré tiirucujããrõ cũũcã, jĩĩwĩ.

¹² —Tũoyã: ¡Máata putuawaguda! Yũũ basocãre wapatirere cwoa.

Cũãcõrõrẽ cãã tiirécõrõ wapa ticoguda. ¹³ Yũũrã niisuguegu, niitugũ niia, jĩĩwĩ.

¹⁴ Suti coserĩra tiiróbiro niĩya basocã cũã ñañarẽ tiiriguere acabónorira. Cũã useniãdacua. Catirẽ ticorĩgu dũcare yaamasĩadacua. Atimacã maquẽ soperipũ sããwamasĩadacua. ¹⁵ Ápẽrãpẽja ñañarã niirirapeja soperũ putuãadacua. Cũã niĩya: Yãíwa oco sitarã jĩĩditoremena tiirãno, ápẽrãmẽna ñañarõ ñeeapera, basocã sããrã, weerirare padeorã, niipetira jĩĩdorerere jĩĩusenirã niĩya.

¹⁶ —Yũũ Jesús ticocoawũ yãagu ángelere. Cũãrẽ tee quetire wededutiawũ.

Yũũre padeorẽ põnarĩ macãrã teeré tuoáro. Yũũ David pãrãmi niinũnusegu niia. Ñocõãwũ bóeriga ãñurõ bóero tiiróbiro niigũ niia, jĩĩwĩ.

¹⁷ Cũũ teero jĩĩãri siro, Espĩritu Santo, teero biiri Jesurẽ padeorã: —Putuaatiya, jĩĩwã.

Atipũpũ jóariguere tuorãnocã “putuaatiya sãa” jĩĩãrõ.

Cõamacũ putopũ wáadugara oco sñidugãra tiiróbiro niĩya. Cũã oco catirẽ petihẽre ticorẽre sñidugãra atiaro wapatiro manirõ.

¹⁸ Niipetira atipũpũ jóariguere tuorãre wedeguda: Atipũpũ jóariguere jóanemorãnorẽ ñañarõ wáaadacu. Cõamacũ atipũpũ “ñañarẽ wáaadacu” jĩĩ jóariguere cũãrẽ nemosãñũrõ tiigũdaqui. ¹⁹ Atipũ jóariguere néedũoranorẽ Cõamacũ atipũpũ ãñurõ tiãdare jóanoriguere ticoriqui: Yucũgu catirẽ petihẽre ticorĩgu dũcare ticoriqui; tiimacã ñañarẽ manirĩ macãpũ “sããatiya” jĩĩriqui.

²⁰ Atipũrẽ jóari tiirĩgu jĩĩ:

—Teerora niia. Máata putuawaguda, jĩĩ.

Teerora tiãro. ¡Putuaatiya, Õpũ Jesús!

²¹ Marĩ Õpũ Jesús múã niipetirare ãñurẽ ticoaro. Nocõrõrã niia.

Juan